BLONDELLUS

D. Blondel de la Primauté en l'Eglise, Geneve 1641. fol.
— Blondel Eschlaircissement de l'Eucharistie. à Rouen 1614. (8°
— De Concilij Nicæni canone 6°. / de ijs quæ contra Card. Perronium /
De suburbicarijs regionibus & ecclesijs contra Salmas. & Gothofredum.
vide Claudij Sarravij epistol. 4. quære an edita
De observationibus ad 2^{m} canonem Concil. CP. vide ejusd Sarravij
epist. 6. ubi sic H. Grotio scribit de his. Hic est finis prioris
partis de primatu. Secundam de conciliorum convocatione, in ipsis τῶν ὁμο
καθεδρία & appellationibus inchoabit, postquam paululum respiraverit,
sed lingua si me audiet Latina. Hæc Sarravius 1639.
De Eucharistia veteris ecclesiæ & primatu pontif. ejusd ep. 31. p. 42.
v. prolegomena pseudo-Isidori. p. 118.

PSEVDO-ISIDORVS
ET
TVRRIANVS
VAPVLANTES:

Seu

EDITIO ET CENSVRA NOVA
Epistolarum omnium, quas piissimis Vrbis Romæ Præsulibus
à B. CLEMENTE *ad* SIRICIVM, *&c.*
nefando ausu, infelici euentu,

ISIDORVS COGNOMENTO MERCATOR
Supposuit,
FRANCISCVS TVRRIANVS IESVITA,
aduersus Magdeburgensium ἐλέγχοις, aculeato stylo
defendere conatus est.

RECENSVIT, NOTIS ILLVSTRAVIT, BONO
Ecclesiæ dicauit, DAVID BLONDELLVS *Catalaunensis.*

Geneuæ.
Ex Typographia Petri Chouët.

M. DC. XXVIII.

REVERENDIS IN CHRISTO PATRIBVS, VIRIS CLARISSIMIS,

Symmyſtis obſeruandis purioris Eccleſiæ Gallicanæ delegatis.

CASTRI TECTOSAGVM VOLCARVM Chriſtianiſſimi Regis nutu Συνεκκεστημένοις

DAVID BLONDELLVS εὖ χαίρειν.

QVOD olim, Reuerendi Patres, de toto genere Græcorum, Domina gentium Roma iudicium tulit, id hodie Domini hæreditas, Cœlorum hæres, Eccleſia, de Romani proſtibuli mangonibus, quorum Calliditas Graia, atque aſtus pollentior omnis, *iure meritoq́ ferat:* : tribuendæ illis literæ, danda multarum artium diſciplina, non adimendus ſermonis lepor, ingeniorum acumen, dicendi copia : denique etiam ſi qua ſibi alia ſumunt, non repugnandum. At teſtimoniorum

Cicero pro Flacco.

religionem &fidem nunquam istam nationem coluisse, totiusque huiusce rei quæ sit vis, quæ auctoritas, quod pondus, *semper* ignorasse *palam est, cum ea iamdudum voluntate processerit vt læderet, non iurisiurandi sed lædendi verba hactenus meditata est; vinci, refelli, coargui etiam nunc putat esse turpissimum; ad id se parat, nihil aliud curat, non optimus quisque nec grauissimus, sed impudentissimus loquacissimusque deligitur. Exemplum è multis vnus* Turrianus *esto. Erepserat ante* 800. *annos è solo Iberico, lumbricus nescio quis* Isidori Hispalensis *larua tectus, qui vilissimas fæces, pretiosissimis antiquiorum Vrbis Episcoporum titulis appositis, sempiternæ gloriæ (si diuina prouidentia pateretur) commendaret: octo propemodum seculorum decucurrit ordo, tantisperdum Latinorum omnium patientia abuteretur, excæcatique orbis oculum suis sublineret offuciјs, ingenio hebes, vita turpis, existimatione damnatus, impudentia atque audacia, super quam quod dici potest, fretus, proiectæ nequitiæ rabula. In ipsa scilicet mortis vmbra iacentibus, caliginem* Esai. 5. 20. *in dies nouam offundere*, lucem tenebras, tenebras lucem *coram scotomate percussis* ponere, *facillimum fuit: At nunc in media luce constitutos penitus excæcare, lucem ipsam* φερέσβιον *extinguere, vigilantes piorum oculos fodicare maioris molis opus est. Id tamen sacrilego conatu, labore indefesso,*

industriæ

industriæ summa vi, impudentia pari, & patrum nostrorum memoria aggressa est, & hodie aggreditur, & in posterum aggressura videtur hostilis pontificiorum cohors. Simulac discusso teterrimæ caliginis horrore, redaccensa Euangelicæ veritatis fax salutare lumen intulit terris, totóque Occidente resplenduit, vidit & ingemuit; magnus* *qui in ipsa lucifugarum colluuie* librorum helluo *Turrianus*, Lumina in terram dedit, compressit oculos, & diem inuisum expulit. *Hic inter omnes delectus est, qui* prospectum *imperitis* eripiens, *miseram turbam fascinaret, Magdeburgenses iniquißima censura vexaret; nebulonis perditißimi, eorum omnium qui scientiam ex conscientiæ puritate æstimant, cauterio inusti, defensionem susciperet; dignum se, hoc ipso nomine, sodalem præstaret blasphemæ Societatis cui iusiurandum iocus, testimonium ludus, Ecclesiæ existimatio tenebræ, laus, merces, gratia, gratulatio posita est omnis in impudenti mendacio. Huius dum peßimam fidem, peruicaciam intolerandam, craßißimos errores Christiano orbi testatos facio; eademq; opera Romanæ* πόρνης *pudenda reuelo, &* Mercatoris *vafri, quem ab vltima Hesperia* * cum mendaciorum suorum merce *in Gallias nostras nauigasse volunt, furta detego; fauete, Sanctißimi, quantulascunque has nostri pro Christo Christique vobis demandato grege, laboris primitias, sinu paterno fo-*

* sic eum vocant Espencæus de continentia cap. 2. lib. 1. & Ribadeneira in Catal. scriptorum Societ. Iesu.

* Cyprian. lib. 1.

*uete; Ecclesiæ homines non solum sermonis & vocis incitamento, sed fidei & virtutis exemplo ad** bonum certamen *armate, victriciaque arma spiritus in confertos aduersantium cuneos stringite. Sic ipse qui redintegrationem Ecclesiæ suæ, securitatem salutis nostræ, post pluuias serenitatem, post tenebras lucem, post procellas & turbines placidam lenitatem ostendere dignatur Dominus, pia paternæ dilectionis auxilia, & diuinæ Maiestatis solita magnalia ostendere pergat, quibus & furentium χριστομάχων blasphemia retundatur, & lapsorum pœnitentia reformetur, & fortis & stabilis perseuerantium fiducia glorietur, & vestra pietas ex animo gaudeat. Opto vos, Patres Venerandi, semper bene valere. Dabam anno Christianæ æræ*

CIↃ IↃ CXXVI. 8. *Kal. Octob.*

* 1. Tim. 6. 11. 2. Tim. 4. 7. Heb. 12. 1.

⁂

PRO-

PROLEGOMENA.

CAPVT PRIMVM, *siue ingressus in hunc sermonem.*

IAMDVDVM veteris prouerbij fidem probauit Sophistarum factio, *Similes habuere labra lactucas.* Hiberas Pseudo-Isidori nænias, Hiberus ipse præco laudauit Turrianus; Turriani παραδιατριβαί non probarunt modo, sed plenis buccis prædicarunt, imo etiamnũ mirantur, quotquot culinæ pontificiæ inescauit nidor, aut cæcus transuersos abripuit affectus.[a] *Fortißimam* (eorum iudicio) *defensionem scripsit:* [b] *solidißimam*, [c] *in qua acquiescant eruditi:* [d] *quæ in concussa persistit per tot annos.* Is vero [e] *sanctißimas atque omni sapientia & grauitate sententiarum ac decretorum salutarium refertas, Apostolicorum pontificum Epistolas* suo patrocinio tutatus est, *vt* Magdeburgensium *non solum leuitas, imo vanitas coarguatur: sed grauitas, antiquitas, & vera ac solida auctoritas epistolarum demonstretur.* Ideò miratur [f] *quid in* protestantium *mentem venerit, vt has negarent, antiquitate sua, & totius mundi reuerentia consecratas, omni grauitate, doctrina, & sanctitate refertas, & testimonio ac vsu posteritatis omnium seculorum confirmatas* Epistolas: præsertim cum è Iesuitico sodalitio alter OEdipus nihil obscurum reliquerit, [g] *nihil prætermiserit, nihil dißimulauerit, quin omnes* aduersariorum *quæstiones explicaret, siue ex temporum ratione & historiarum fide, siue ex argumentorum demonstratione, siue ex scripturarum scientia, siue ex Apostolicæ traditionis disciplina, & rationis patrocinio, siue ex correctione veterum exemplarium, siue ex testium auctoritate penderent; ita vt omnia quibus vel minus quidem cauti vel parum intelligentes, capi, & irretiri deinceps possent, expedita iam eis sint; iis vero qui adhuc ab ijs decepti sunt & vulnus acceperunt, medicina parata sit ad sanandum:* nec tantum parata medicina ad sanandum, sed propinatum aduersus omnem quæcunque contingere potest inualetudinem Antidotum: Siquidem *non solum quæ opposuerunt* centuriarum scriptores, [h] *sed illa etiam quæ simili studio calumniandi, si eis occurrisset, opponere potuerunt*, refutata sunt. *Quid dignum tanto* tulit *hic promissor hiatu?* ventosas *proiecit ampullas*, libros auctoresque ineditos, qui nec ad manus sunt, nec esse possunt, Eusebij (si Deo placet) Alexandrini [i] *sermones*, Eusebium [k] Cæsariensem *aduersus Marcellum*, Hippolytos [l] martyrem & Thebanum, Magnetem [m] *aduersus Theosthenem*, Theodotum [n] Ancyranum, Seuerianum [o] Gabalonensem *in 1. ad Corinthios*, Apollinarem [q] *in Numeros*, Leontium [r] *in Matthæum*, Eustratium Constantinopolitanum [s] *de operatione animæ*, Damascenum [t] *de ieiunijs, & de communione corporis*, Theodorum [u] Anthiochenum, illum scil. qui Mopsuestenam Ecclesiam rexit, Theophanem [x] *in Symphonia Veteris & Noui Testamenti*, Constantinum [y] ἀπὸ σχολαστικῶν, Photij [z] *Lexicon, quæstiones ad Amphilochium, Commentarios in Epistolas,*

a Baron. ad A.D.102. §.12
b Binius in notis ad Epistolas.
c Staplet. princip. doctrin. lib. 6. cap.15. Hartus collat. capit.8.
d Gretser. defens. Bellarmini cõtrou. 1. lib. 3. cap. 5. col.1290.
e Turrian. initio libb. pro Epist. in epistola ad Hosium Card.
f præf. lib.2.
g præf. lib.4.
h Idem lib.5. pro epist. cap. 21.
i lib.1. pro epist. c.21. lib.2. cap.6. & 12. & 20. lib.4. cap. 14. lib.5. c.17.
k lib.5. cap.7.
l lib.2. cap.18.
m lib.1. ca.5. lib.2. c.3. & 13 lib.4. cap.7.
n lib. 2. c.14.
o lib.5. cap 3.
q lib.4. c.14.
r lib.4. c.10.
s lib.4. c.14.
t lib.5. c.8. & 18. lib.4. c.1.
u lib.2. c.20. lib.4. cap.8. & lib.5. cap.6.
x lib. 2. cap.

18. & lib.4. cap.13. y lib.1. cap.28. z lib.3. c.11. & 12. lib.5. cap.18. lib.2. c.13. lib.4. c.12.

Nilum [a] *in Lucam*, Pamphili [b] *Canones*, & cæt. citauit, plurimæ ſane lectionis, ſed frontis perfrictiſſimæ, iudiciiq; tenuiſſimi, homo *aſper & improbus ira*, gloriç animal, Pyrgopolinices alter, qui Hincmarũ Rhemenſis Eccleſiæ in Gallia Belgica Præſulem, [c] *Germanicæ nationis Epiſcopum* fuiſſe ſcribit; qui [d] infamem illum Theodorum, quem 126. poſt obitum annis quinta Synodus anathemate percuſſit, & [e] Sixti vel ſecũdi vel tertij titulos inuadentẽ ſcriptorem, Pelagianç lepræ tabo fluentem, & nigro theta notatum teſtes laudat; Qui Synodum [f] Elibe: itanã quam A.D.305. Marcello ſedente celebratam cõſtat, ſub Syluestro coactam vult; Qui [g] Theodoſium maiorem A.D. 395. mortuum, Chryſoſtomi Anno 407. defuncti reliquias Conſtantinopolim anno 438. tranſtuliſſe credit: Qui [h] Lirinenſes Epiſcopatus in Gallia, Paſchaſios [i] Romæ, Euſebios [k] Alexandriæ Epiſcopos, Pictauorum [l] in Britannia reges, & [m] Eccleſiam ſiue Garolitanam, ſiue Garopolitanam à Canonicis regularibus, ad hanc vſque diem adminiſtratam in Scotia comminiſcitur; Qui [n] Ruffinum primæ Clementinæ interpretem fuiſſe, modo ait, modo negat; Qui Victorem [o], quem ad A.D.203. perueniſſe volunt aduerſarij, 230. amplius annis ante Synodum Nicænam A.D.325. congregatam ſediſſe, Rabanum [p] A.D.8.. mortuum ante annos 900. vixiſſe; Germanum [q], quem diem vltimum A.D.730. clauſiſſe ſcribit Baronius, ante annos 900. obiiſſe, Henricum [r] Kaltheyſen quem Papalis primum palatij Magiſtrum, deinde Nidroſienſi & Cæſarienſi archiepiſcopatu auctum, & Baſilienſi Concilio interfuiſſe docent Bernardus [ſ] de Luxemburgo, & appendix ad Concil. Baſil. *ignotum hominem*, & *annis ſexaginta*, Dominicæ ærç anno 1573. quo ſcripta eſt pro Decretalibus Epiſtolis defenſio, ſuperiorem fuiſſe opinatur. Quid memorem fœdos perpetuoſque ſommiculoſi ſed φλυαρῶντος theologi paralogiſmos, & frequentia ἀσχήματα iactabundi Critici, quem nihil præter nouas Lectiones, manuſcriptos Codices, Bibliothecas, *Vaticanam*, *Florentinam*, *Sancti Marci*, *Cryptæ ferratæ*, cum incredibili antagoniſtarum, diuinçque, quam vel renitente conſcientia vellicat, Veritatis contemptu, crepare audias?

Ad tantam ſtreperarum cenſurarum pompam, nouique Goliæ aduerſus [t] *Dominicos exercitus* pluſquam giganteos inſultus, crederes non modo Magdeburgenſium (quos infeſto mucrone adortus eſt) animos concidiſſe ſed *totius Iſraëlis* corda colliqueſcere debere. At quæ laborare poteſt, non vinci Veritas, emergit tandem; quæque perſecutionibus & procellis creſcere ſolet Eccleſia, continuis admotarum quotidie machinarum pulſibus quaſſata nũquam ſubuertenda perſtat; *Omne enim vas* [u] *quod contra eam fictum eſt, non dirigetur.* Cum perditurus ſit *Dominus* [x] *loquentes mendacium*, vt ad fumi modum deficiant impij, & [y] *ſicut tabeſcit cera à facie ignis ſic* pereant eorum molimina. Nemo igitur miretur ſi inſana Pſeudo-Iſidori μηχανήματα, poſt annorum, ad minimum, octingentorum αὐθαδείαις *mole ruant ſua*; & (Domino in dies [z] *occulta tenebrarum* retegente) impuris mendaciis innixus Turrianus [a], *ventos paui ſſe* demonſtretur. Multi multa hactenus ad vtriuſque ῥᾳδιουργίας καὶ μεθοδείας παλαιῆς reuincendas attulerunt; Nos

a lib.5.cap.6.
b lib.1. c.25.
c lib. 1. c. 15. & lib.3. c.3.
d lib.2. c.20 &c.
e lib.2. c.15. lib.3.cap.16.& 18. lib.5.ca.12. & 16.
f lib.5.c.10.
g lib.2.c.13.
h Ibid. & c. 9.
i lib.5.c.2.
k lib.1. c. 21. &c.
l lib.5.c.19.
m lib.5.c.2.
n lib.2. c. 13. & lib.5.c.24.
o lib.5.c.17.
p lib.5.c. 19.
q lib. 5. cap. eod.
r lib.5. c.20. & 23.
ſ in catal.hçret. Ibid. vocatur *inquiſitor hæreticæ prauitatis, profeſſor ſacræ theologiæ in celeberrima Colon. Academia.* orat. habuit coram Concil. Baſil. *de libera prædicatione verbi Dei* aduerſus Vdabricũ orphanorum presb. A. D. 1433. per tres dies hebdomadis pœnoſæ: de eodem vide Bellarm. *de ſcript. Eccl.* & *Poſſeuin. in apparatu.*
t 1. Sam. 17. 45.
u Eſai. 54.17.
x Pſalm. 5. 7. y Pſalm. 68.3. z 1.Corinth. 4.5. a Prouerb. 10.4.

prio-

priorum lampada tradentiũ vestigiis(licet *non passibus æquis*)institimus, eorumque exemplo, pro donationis Christi mensura, paucula obseruauimus. Tu quicunq; legis,siue [a] *noster es* siue *aduersariorum*,singula in timore Domini expende,nosque sicubi caligauimus,accensa face,veriora doce; sicubi cespitauimus, porrecta christianę charitatis manu, erige; vt enim *nihil à* nobis *humani alienum* putemus, facit ingenitæ infirmitatis conscientia; vt aduersus compertę Veritatis stimulos nunquam calcitremus,dabit propitius Deus; *moniti meliora sequemur.* faxit modo Veritatis vindex,misericordiarum pater,vt nostra qualiscunque opera si non piorum studia promouere, saltem diligentiam acuere & prouocare queat; sitque tandem *melior* [b] *racematio Ephraïm vindemiâ Abiezer*:tu interim lector,quam nauseæ molestiam in eruendo, & stercoribus infrunitissimi mendicabuli, Veterum auro, & auerruncando priscorum vrbis Episcoporum dedecore, suscepimus, æqui bonique consule,& piis pro veritatis causa conatibus faue.

a Iosue 5. 14.

b Iudic. 8. 2.

Isidorus Hispalensis Decretalium collector non fuit.

Vide, quæ ante Isiodori opa extant. & Dextri Chronicon

Cap. II.

QVo facilius de seculi iam tenebrescentis stupore securus, non rudi modo plebeculæ,sed doctiorum Hincmari [c], Iuonis & aliorum simplicitati & *εὐηθείᾳ* illuderit, eam quam collectioni seu verius colluuici suæ præfixit præfationem. Isidori titulo consignauit, Epistolarum (si Deo placet) Decretalium totus ad fallendum comparatus artifex,de quo Terentianum illud merito quis pronuntiet,*Poëta cum primum animum ad scribendum appulit, Id sibi negotij credidit solum dari Populo vt placerent quas fecisset fabulas:* Ne tamen vel pudendæ vestigia fraudis, in ipsos lipporum oculos incurrerent, vel asini sub leonina delitescentis,prominentes aures suspicionem mouerent: *Isidorus*,non *Episcopus*, non *Hispalensis metropolis antistes*, quod totis votis ambiebat, sed *peccator*,vel certe(si [d] manuscriptis quibusdam codicibus fides habenda sit) *Mercator* dici affectauit. Cur *Mercator*, non adeo clarum: cur vero *peccator* hæc causa esse potest. Sæpius exquisitis phrasibus peccata deplorauisse pœnitentem Isidorum compererat: is enim se [e] *valde languere & infirmitatibus carnis & culpa mentis*, ad Braulionem Cæsaraugustanum scripserat; à quo & petierat, vt [f] *pro peccatis* suis *ad Dominum intercessor existere dignaretur.* Mentis ad diuini iudicij expectationem exhorrescentis anxietatem his verborum formulis descripserat idem,*vbi tunc* [g] *ego parebo,peccator & impius?* & paulo post, *Placeat Christe, damnatum reparare naufragum.* Item, *Quomodo securus ero qui principalia mala commisi?* Ibidem [h] *omnibus impiis se nequiorem, nullius sceleris peccatorum, nullius facinoris, cuius se sordibus non coinquinauisset vitium defuisse* confessus erat, & paucis ante obitum diebus à Clero & plebe enixius postulauerat, vt [i] *pro se infelici & pleno omni sorde peccati, ad Dominum eorum porrigeretur oratio.* Audiuerat pręterea impostor, Concilio 6. Toletano, *Siluam*:Septimo, *Basconium,Gotomarum,Farum,Sonam*. Duo-

c Hincmar. epist. 7. cap. 22.& libri capitum 55.cap. 24.Iuo decreti parte 4. c. 107.

d sic Ms. codex Sedanensis bibliothecæ.

e præfat. Synonymi.

f initio operis etymol.

g lament. pœnit.

h orat. pro corrept. vitæ.

i Redempti de obitu Isidori relatio.

decimo, *Iulianum*, & *Liubam*. Decimotertio, *Iulianum*. Decimosexto *Felicem, Faustum, Maximum, Veram*: Emeritensi, *Almarium*, sumpto *indigni Episcopi* cognomento subscripsisse; Et in Turonensi primo, *Thalassium Episcopum Andegauensem*; in Parisiensi tertio vndecim alios; in Turonensi secundo, octo; in Matisconensi primo, *Euantium, peccatores* vocari voluisse. Quidni igitur *peccator* qui tammulta peccauit, cui ludus iocusque fuit Dei & hominum patientiam tentare? Quidni *Mercator* qui tot scorias conquisiuit, quas specioso titulorum augustiorum velamine circumtectas Christianis venales obtruderet; & callidiorum quos prisca tulit ætas furum vota nuncupare, è re sua duxisse videtur *Sancta Lauerna, da mihi fallere, da sanctum iustumque videri?* At quisquis is est, quibuscunque eum seu nominibus, seu cognominibus *Isidori, peccatoris, Mercatoris*, insignire placeat, Isidorus ille Hispalensis Ecclesiæ præses esse non potest: Siquidem sub Recaredo, Liubane, Witterico, Gundemaro, Sisebutho, Suinthilano, Sisenando, id est toto illorum tempore, vixisse eum Hildephonsus [a] auctor est; fatis vero concessisse certum est, vel A.D. 647. vt Vasæus [b] autumat, vel æra 681. seu A. D. 643. vt Rodericus [c] Toletanus; vel Anno 635. vt officium proprium Sanctorum Hispaniæ; vel certe æra 674. anno D. 636. Cinthila regnum ineunte, Heraclij Augusti anno 26. vt Redemptus Diaconus [d] testis αὐτόπτης, Braulio [e] Cæsaraugustanæ Ecclesiæ Episcopus, Lucas [f] Tudensis Antistes, Baronius ad hunc annum, Mariana [g], Grialus [h] & alij, quorum sententiæ fauet. Characterismus Paschatis à Redempto, ex ipsis Isidori verbis, notatus; cum enim Isidorum *pridie nonas Aprilis* diem clausisse constanter scribant omnes, moneat autem Redemptus, eundem *post quatriduum pœnitentiæ* in ipsa [i] baptismi solennis die susceptæ obdormiisse; anno mortis Isidori Paschalem festiuitatem pridie Kal. Aprilis contigisse oportet: id autem conuenit anno D. 636. Cinthilæ primo, vt Isidorum anni huius initio, *Aprilis die 4. feria 5.* obiisse necesse sit. Eandem sententiam firmant Concilij 5. Toletani subscriptiones, cum enim Tudensis testetur Isidorum anno Cinthilę primo *ad Synodum Episcopos conuocasse:* cui nec ipse nec alius Bæticæ Episcopus subscripsit, [k] annon coniectura assequi licet tunc temporis virum clarissimum viuere desiisse, prouinciales vero ob Metropolitæ obitum capite carentes domi se continuisse? His adde, ex Concilij Toletani 6. anno 638. congregati subscriptionibus manifestum fieri Isidorum vltra anni 636. metas vitam producere vix potuisse; cum throno eius Theodiscum insedisse ex Luca Tudensi constet, Honorati vero qui, Theodisco fidei perduellæ ob scelera amoto, in eius locum suffectus est, nomen ad finem Concilij huius appositum reperiatur. Hinc patet decretalium Epistolarum, (quisquis tandem ille fuit) parentem, ab Isidoro Hispalensis Ecclesiæ Episcopo longè alium fuisse, qui nō modo Concilij Toletani vndecimi A. D. 675. ab Isidori obitu 39. com-

a ad finem libri Isidori de viris illustribus.

b in Chronico.

c lib. 2. hist. cap. 18.

d de obitu Isidori.

e in Catal. operum Isidori.

f lib. 3.

g lib. 6. c. 7.

h annot. in hist. Redempti narrationem.

i Verba Isidori à Redēpto recitata hæc sunt. *Sācri fontis vnda quam hodie deuotus est populus percepturus sit vobis in remissione peccatorum, &c.*

k hanc coniecturā probat Baron. ad A. D. 636. 7. videtur autē eadem ipsius Isidori testimonio ex epist. ad Braulionem, cum iā morbo grauatus decum... eret scripta, petito, fulciri posse. *Codicem* (inquit Isidorus) *etymologiarum cum aliis codicibus de itinere transmisi, & licet inemendatum præ inualetudine, tamen tibi modo ad emendandum statueram offerre si ad destinatum Concilij locum peruenissem.* retraxit ergo eum morbi vis, & demum ter etere co[...]git, abiecta spe Toletū petendi. l, hæc falsi indicia notarunt Baron. in not. ad 4. April. & Rainold. Collat. cum Harto cap. 8. Sect. 3. & Censuræ de libris apocr. prælect. 179.

39. congregati, & ſexti Oecumenici A.D.681.menſe Nouembri,46. ab eodem obitu collecti meminerit; ſed Gregoriorum, ſecundi & tertij, Zachariæ, Bonifacij Moguntini (quem anno 755. obtruncatum vult Baronius) forte etiam Adriani I. qui ad A.D. 796. peruenit, verbis per ſummum nefas adulteratis abuſus fuerit; *Hunc* tamen *Hiſpalenſem (de quo locuti ſumus) fuiſſe, plura* Poſſeuino [a] *videntur euincere*, quæ breuiter refellemus. *Primum quod multa verba, quæ in præfatione Collectionis huius leguntur, extant in libro quinto etymologiarum Iſidori Hiſpalenſis.* At id, meo iudicio, aptius eſt ad euincendum, præfationem illam Iſidori fœtum non eſſe. Quis enim probæ notæ ſcriptor *recoctam cramben* lectoribus apponere, & quæ ſemel ſcripſit (nulla cogente neceſſitate) ad verbum repetere ſolet? Deinde cum libros Etymologiarum non ab Iſidoro ſed à Braulione poſt Iſidori obitum editos, doceant nos [b] Hildephonſus & Braulio [c]: quis dubitet Iſidoro poſteriorem fuiſſe qui quis libros illos deflorauit? 3. Nemini mirum eſſe debet, ſi is qui Iſidori nomen ſumpſit, & ex ligno quolibet Mercurium ſuum finxit, Iſidori, ſub cuius larua deliteſcebat, verbis mendacia ſua incruſtauiſſe dicatur. *Secundum* Poſſeuini argumentum, *Quod non ſolum perantiquus eſt hic Iſidorus, qui* Mercator *dicitur, cuius collectio protenditur à Canonibus Apoſtolorum vſque ad Concilium Hiſpalenſe ſecundum, habeturque in duobus Codicibus Vaticanæ Bibliothecæ, & vno monaſterij Dominicani S. Mariæ ſupra Mineruam; verumetiam quod eidem ipſi Concilio Hiſpalenſi interfuit, ac primas partes tenuit Iſidorus Hiſpalenſis.* Reſp. Si quid hæc probant, id tantum probare videntur, Decretalium compilatorem, non Hiſpanicæ ſed alterius gentis hominem fuiſſe, qui (quoniam ad manum non erant) Hiſpanicorum Conciliorum Catalogum ad ſua tempora pertexere non potuit: vt igitur demus Poſſeuinum in antiquiſſima collectionis Mercatoris noſtri exemplaria incidiſſe, id ſemper fauentibus φιλαλήθων omnium iudiciis obtinebimus, antiquitatem illam annum Domini 800 non ſuperare, nec ad Iſidori ætatem pertingere poſſe; cum ex vetuſtiſſimorum Collectionis huius codicum inſpectione idem ille qui vltra ſecundæ Synodi Hiſpalenſis tempora gradum non promouiſſe dicitur, eorum [d] qui poſt annum 700. vixerunt Epiſtolas antiquioribus monumentis ſiue prudens ſiue imprudens attexuiſſe conuincatur. *Tertium* argumentum, *Quod conſtans ferme fama per omnia tempora percrebuit, auctorem eius collectionis fuiſſe Iſidorum Hiſpalenſem. Hincmarus Archiepiſcopus Rhemenſis, in libro de Synodis, Ioannes Gerſon, Trithemius teſtantur ab eodem Iſidoro Hiſpalenſi librum Decretorum fuiſſe conſcriptum.* Reſp. *Fama malum quo non aliud velocius vllum: Cur vero malum,* (vt Tertulliani [e] verbis vtar) *ſi vera ſemper ſit, non mendax plurimum, quæ ne tum quidem cum vera defert, à libidine mendacij ceſſat? Si nemo famam nominat niſi incertus, quia nemo ſit fama ſed conſcientia certus, nemo vero famæ credit niſi ſtultus, quia ſapiens non credit incerto:* non debuit Poſſeuinus ad famæ, non *omnium ferme temporum*, ſed circa annum Domini 800. ore mendaci ſeminatę patrocinium recurrere, ſed ad eius fidem explorandam [f], Baronium & alios monitores audire, nec clauſis oculis errantes ſequi. *Quartum*, ar-

[a] in verbo *Iſidorus Hiſp.* notalis tamē eundem in verbo *Burchardus*, contrariam ſententiam tueri: n. eos *errare qui hanc* compilatorū Canonum, *laudem S. Iſidoro Hiſpal. tribuunt*: ſic ſibi conſtat Ieſuita.

[b] ad finem libri Iſidori de viris illuſtribus.

[c] in Catalogo operum Iſido. i. id etiā colligi poteſt ex Iſidori ipſius epiſtola ad Braulionē libris originū præfixa, de qua ſupra.

[d] inſeruit enim Collectioni ſuæ Gregorij 2. & 3. & Zachariæ epiſtolas.

[e] ad nationes lib. 1. cap. 7.

[f] vide infra.

gumentum, *quod expurgatores, atque emendatores Decreti ac Decretalium, Gregorij 13. pont. max. iussu, editorum, in hanc ipsam videntur sat liquido propendere sententiam, sicut initio ante corpus Decreti significarunt. Quamobrem & collector siue* Compilator *est dictus*: Resp. Poterat Posseuinus & alios in hanc ipsam sententiam propendentes laudare Pighium [a], Coccium [b], Bellarminum [c], Turrianum [d], Pamelium [e] &c. quos vel falli vel fallere certum est. Sed hic locum habet quod suo tempore deplorauit Hilarius, *Grauis[f] & periculosus est error in plurimis, & multorum lapsus, etiamsi se intelligat, tamen exurgendi pudore auctoritatem sibi præsumit, ex numero hoc habens impudentiæ, vt quod errat prudentiam velit existimari, & quod cum multis errat, intelligentiam esse afferat veritatis, dum minus erroris esse existimatur in multis*: id certe deuios in viam reuocare, erroris que arguere poterat, quod in Braulionis & Hildephonsi (qui cum Isidoro vixerunt, operumque eius catalogos reliquerunt) scriptis, nulla Collectionis Canonum ab eo concinnatę habeatur mentio; sed tanti non fuit veritatis amor, quanti Romanorum pontificum, quorum à multis iam seculis formidolosa potestas fuit, gratia, & pręconcepta de iis qui labendi initium fecerunt opinio.

a Hierarch. Eccl. lib. 6. c. 6
b thesauri Cathol. Tom. 1. lib. 7. art. 6.
c de Rom. pont. lib. 2. c. 14.
d pro epist. lib. 5. c. 23.
e in Tertull. de pudicit. cap. 1.
f Hilar. de trinit. lib. 6. ab initio.

Hispalensis Episcopus non fuit Decretalium collector ante A.D. 760.

Cap. III.

Isidorum Mercatorem, ab Isidoro illo Hispalensi quem A.D. 636. vita functum scripsimus, alium fuisse demonstrauimus: Nunc, vt doceamus nullum ab A D. 636. ad 700. & quod excurrit, in Hispalensi cathedra Isidorum [g] sedisse; Episcoporum Hispalésium seriem ex Ecclesiæ monumentis eruemus, ac velut in tabella lineam ducemus ad quam collimantes in ipsa veritatis adyta deducamur.

g ad finem Cócilij 3. Bracarensis subscriptus reperitur *Isidorus Asturicensis*, & ad finem Conciliorum Toletanorũ 12. 15. & 16. *Isidorus Setabiensis*, sed nenter Collectionis decretaliũ (cuius auctor posterior fuit anno Domini 760) compilator esse potest; nullius aliu Hispaniarum Episcopi qui Isidorus dictus sit seculo 7. 8. & 9. vspiam (quod sciam) extat memoria.

Isidorus. quem A.D. 636. obiisse diximus.

Theodiscus. hic libros Isidori corrupit, resecans vera, & inserens falsa, atque per quendam Arabem nomine Auicennam de Latino in Arabem transtulit. hic in iis & aliis pluribus infidelis inuetus & erroneus in articulis fidei comprobatus, per Synodum ab Archiepiscopali dignitate degradatus est, afferebat enim Dominum nostrum Jesum Christum cum patre & Spiritu S[to] non esse vnum Deum, sed potius adoptiuum. Hic (vt dictum est) priuatus honore sacerdotij ad Arabes transiit, & sectæ pseudoprophetæ Mahometæ adhæsit, & plura docuit detestanda sub Imp. Heraclio. *hactenus Tudensis.*

Honoratus. hic 6. Concilio Toletano subscripsit Æra 676. seu A. D. 638.

Antonius. hic A.D.646.subſcripſit Concilio 7.Toletano,& A.D. 653 Concilio 8.

Fugitiuus. hic concilio Toletano x.ſubſcripſit Æra 694.A.D.656.

Iulianus. hic Concilio 3.Bracar.ſubſcripſit A.D.675.& Toletano 12.A.D.681.

Floreſcindus. hic Concil.13. Toletano ſubſcripſit, Æra 721. ſeu A.D. 683. Concilio Toletano 15. A.D. 688.& Concilio 14. per Gaudentium abbatem Vicarium A.D.684.

Felix. hic abdicato Siſberto Toletano læſæ Maieſtatis reo, de Hiſpalenſi ſede in Toletanam traductus eſt Synodi 16. Toletanæ, cui etiam ſubſcripſit A.D.693.

Fauſtinus. hic ex Eccleſiæ Bracarenſis Epiſcopo, iubente eadem Synodo, Hiſpalenſis Eccleſiæ præſes factus eſt, quoto vero Epiſcopatus viuere deſierit, latet.

Oppa. hic à Witiza patre Archiepiſcopatu Hiſpalenſi auctus, *poſtea in exilium miſſo Toletanæ Eccleſiæ Epiſcopo, vtrique Eccleſiæ præfectus eſt (*Lucas Tudenſis, & Rodericus Tolet.lib.* 3. *cap.* 18.) quo id anno præciſe factum id ſit neſcimus: hoc vnum certum eſt Witizam A. D. 710. obiiſſe; anno vero 718. Oppam à Pelagio duce captum fuiſſe.

* loquitur quaſi id contigiſſe velit— Lucas Æra 733. id eſt A. D. 695. quo ſimul cũ patre Egicane regnare cœpit Vvitiſa.

Ioannes. hic eodem tempore ſedit Hiſpali, quo Urbanus, Oppæ intruſo oppoſitus Eccleſiam Toletanam rexit. *Roderic. Tolet. lib.*4.*cap.*3. regnante Abdulazi A.D. 717.*Vaſæus in Chron.* vide *Marian.hiſt.lib.*7.*cap.*3.

Verus. hic Epiſcopatum adminiſtrauit Pipino regnante. *Trithon.* ſub Froila Alphonſi Æra 795. ſeu A.D.754. mortui filio, circa A.D.760. aut 61. *Vaſæus in Chronico,& Mariana lib.*7.*cap.*6.

Hinc patere poteſt, illi, qui *Iſidorus* ſiue *Mercator*, ſiue *peccator* dici voluit, in Hiſpalenſium Epiſcoporum ſerie, ad A.D. 760. quo forte nondum natus erat, locum nullum eſſe poſſe.

Decretalium collectorem Hiſpanum fuiſſe veriſimile non eſt.

Cap. IV.

NOn equidem is ſum qui poſt Verum, Sarracenis rerum iam potientibus, circa A. D. 760. Hiſpalenſi ſedi præfectum, Eccleſiaſtici regiminis clauum, Epiſcopos alios tenuiſſe negem. Paternarũ enim miſerationum, etiam dum [a] ſpargeret iram, memor Dominus, vltionis tremendæ *diem* [b] noluit, *quaſi caminum ſuccendi* qui miſeris po-

a Habac.3.2.
b Malac.4.1.

pulis, *nec radicem relinqueret, nec ramum*: in lamentabili Hiſpaniæ totius ſtrage, & ineluctabili Gothicæ reipub. ruina, flebiles manſerunt Eccleſiarum afflictarum reliquiæ, [a] *velut vmbraculum in vinea, & tugurium in cucumerario*, nec dira Sarracenorum immanitas Chriſtianis gregibus paſtores, aut paſtoribus omnem * conueniendi poteſtatem ademit: fœdo tamen ſqualore obſeptam Hiſpanicæ Eccleſiæ faciem miſerandamque piorum omnium ſub Mahumetano iugo conditionem fuiſſe, vltro fatetur Mariana hiſt. lib. 7. cap. 8. *In tantis* (ait ille) *tenebris tantaque malorum omnium colluuie, non offendere, non fœdari miraculi inſtar eſſet. Quis enim in grauiſſima ſeruitute literis locus, cum oppreſſi vectigalibus vitæ neceſſaria ſubſidia comparare cogebantur: ſilebant Eccleſiæ Concilia, quibus diſciplinam Eccleſiaſticam adſtringere, & reip. vulnera ſanare Veteri inſtituto ſuſceptum erat; Proceres & populus pro ſe quiſque vt collibitum erat, ita vitam inſtituebant, atque de rebus diuinis nullo prohibente, pro voluntate proque arbitratu ſinguli ſentiebant, quæ magna pernicies eſt.* Jacuiſſet plane ſub immani ruinarum mole ſepulta Eccleſiæ Hiſpanicæ ad A. D. 850. memoria, niſi nos famoſus auctor Elipandus [b], in epiſtola ad *Fidelem* Abbatem ſcripta, non modo ſe ab *Aſcarico* Epiſcopo (cuius meminit Indiculus Epiſtolarum Adriani I.) conſultum; ſed ſe etiam, *cæteroſque fratres* ſuos *in Hiſpalitanis dijudicaſſe, & (Deo auxiliante) tam in feſtis Paſchalium, quam in cæteris erroribus Migetianorum* [c] *hæreſim emendauiſſe*, monuiſſet; quod per Synodi *Hiſpali conuocati* Decretum Vaſquez [d], alij (inter quos [e] Garſias) per libellum non ab Elipando, ſed à Petro cognomento *pulchro* ad Verum Hiſpalenſem ſcriptum, factum putant; Monet nos etiam Epiſtolarum Adriani I. Indiculus, ſcriptam ab eo ad Egilam Hiſpanum Epiſcopum Epiſtolam, cuius ſumma ibidem recitatur. Motâ præterea à Felice Urgelitano & Elipando Toletano *de Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum humanam naturam filiatione*, controuerſiâ, Neſtorianam ſententiam & viua voce & ſcriptis editis propugnauit Elipandus, quam Beatus presbyter, & Eterius Uxamenſis Epiſcopus (apud Aſtures [f] cum aliis multis Epiſcopis Maurorum tyrannidem fugientibus exulans) contrario ſcripto [g] confutarunt: damnarunt vero Germaniæ & Galliæ Epiſcopi [h] Ratiſbonæ A.D. 792. Itali Foroiulij A. D. 795. & Romæ A.D. 792. Concilio denique occidentis totius Francofurti coacto A.D. 794. Latini omnes.

Hinc de Eccleſiaſticis apud Hiſpanos rebus altum vbique ſilentium ad A.D. 851. quo ſpiſſas infelicis ſeculi tenebras ſcriptiunculæ perbreuis tenui radio leuiter diſcuſſiſſe videtur Eulogius Eccleſiæ Cordubenſis presbyter, à Mauris anno D. 859. cæſus antequam Toletanæ Eccleſiæ poſt Wieſtrimiri dormitionem, curam capeſſere potuiſſet; is in epiſt. ad Willeſindum Pampelonenſem ſub Chriſtianorum principum vmbra quieſcentem, refert, ſe circa A.D. 827 ſolum vertere coactum Pampilonæ diuertiſſe, in reditu Seniori Cæſarauguſtano, Siſemundo Seguntienſi, Venerio [i] Complutenſi, & Wieſtrimiro Toletano innotuiſſe, tandem vero *æra* 889. *exarſiſſe* [k] *ſæuum aduerſus Dei Eccleſiam furorem tyrannicum*; qui, *omnia ſubuertit, omnia vaſtauit,* *vniuer-*

a Eſai. 1. 8.

* ea lege toleratos à Mauris Chriſtianos fuiſſe, vt Mahometanę ſectę non detraherent, ex libro Ms. cuius titulus *Indiculus luminoſus*, colligit Amb. Morales ad librum 1. Eulogij: idem nos Eulogius ipſe docet, vt mox liquidiùs cōſtabit.

b Vide librū Beati & Eterij, aduerſus Elipandum.

c qui fuerint illi Migetiani dicat qui poteſt.

d Vaſquez Tomo 1. in 3. p. Thomæ diſp. 89. cap. 1.

e Garſias in notis ad decretum Gundemari.

f Vide Vaſq. loco citato.

g æra 823. id eſt A. D. 785.

h Vide Annales anonymos à Pithœo editos, Fuldenſes, Rheginonem Adonem &c.

i eius meminit lib. 2. memorialis SS. cap. 7.

k Idem in documento martyrij repleta ſunt penetralia car-

vniuersa dispersit, retrudens carcere Episcopos, presbyteros, Abbates, Leuitas & omnem Clerum, adeo vt *Ecclesiâ— viduatâ— sacro ministerio, priuatâ— oraculo, alienatâ— officio*, Hispanis *neque oblatio, neque sacrificium, neque incensum, neque primitiarum* locus fuerit: Idem Episcopi Cordubensis [a] cuius tamen præterit [b] Spera in Deo [c], Frugelli [d], Martini archimandritarum, aliorumque nempe [e] Saluatoris S. Felicis [f]; Felicis Pinnæ Mellariæ; [g] Odoarij Legerensis; Odoarij Serasiensis; Athilij Cellariensis; Scemeni Igalensis; Dadilanis Hurdaspalensis, & Cœnobiorum [h] Tabanensis [i], Cuteclarensis, Sanctorum [k] Iusti & Pastoris, Sancti [l] Saluatoris, Sancti [m] Genesij, Basilicarum denique [n] Acisceli, Zoili [o], Christophori [p], Cypriani [q], Cosmæ & Damiani [r] &c. meminit: id vero maxima admiratione dignum videtur, quod cum summo studio eorum omnium qui sæuiente— persecutionis procella martyrium fecerunt catalogum scripserit, & locorum omnium vnde singuli prodierunt nomina in numeros retulerit, verbi gratia [s] Acci [t], Albigæ Aquitanicæ [u], Astigis [x], Bethlehemi, [y] Boscæ Compluti, [z] Cordubæ [a] Egabræ [b], Eliberis [c], Illipulæ [d], Italicæ [e], Ossariæ [f], Pacis Iuliæ [g], Toleti [h], Tucci [i], Imo & viculorum minimorum, Tabanorum [k], Cuteclaræ [l], Froniani [m], Ausinianorum [n], Fragæ [o], Leiulæ [p], Palmæ [q], Parapandæ [r] Roianæ [s], Tertiorum [t], memoriam recoluerit; nunquam vel Ecclesiæ, vel Episcopi, vel fidelium Hispalensium, semel tantum [u] *Hispalensis prouinciæ* semel *oppidi* [x] mentionem fecerit, ac si tum eiurata Christianismi professione, abominandis infidelium βδελύγμασι polluti Hispalitani ad impios eorum ritus penitus defecissent.

Silentij huius causa esse non potest, quod Eulogius, de solis Cordubensis prouinciæ martyribus libellum memorialem scribere instituerit; cum enim tres Maurorum in Hispania regias fuisse constet, Hispalim A. D. 717. [y] regnante Abdulazi subactam, Cordubam post A. D. 821. regni caput effectam, & Carthaginem nouam: Abdaragmanis imperium agnouisse omnes; [z] Eulogiumque non modo Martyrum è Cordubæ vicinia oriundorum, aut Eliberitanorum, & Accitanorū, Carthagini; aut Italicēsium & Tuccitanorum Hispali viciniorum, sed Pacensiū [a], Lusitanorum, & exterorum, Bethlehemitæ, Galli, Getuli [b] passiones descripsisse palam est. Cur de Hispalēsibus siluerit causa hæc verisimilior, quod eorū nemo Mauros Dominos, occasione sæuiendi data, prouocare ausus fuerit; cum iam apud Hispanos [c] plurimi, eorum qui (præpostero pro Christiana fide zelo accensi) tyrannorum aduersus pios omnes gladios acuebant, ardorem improbandum ducerent, & congregati, iussu regis, Episcopi Concilio facto vetuissent: ne quis vlterius ad hanc palæstram sponte sua curreret: agnoscit id

ceris clericorū cateruis, viduata est ecclesia sacra præsulum & sacerdotū officio. horrent diuina tabernacula squalidam solitudinem, aranea texit tēplum, tenent cuncta silentium.

a memorialis lib.3.c.7.& in apolog.55.
b lib.1.& lib. 2.c.8.
c lib 2. c.4.
d lib. 2. ca.2. &c.
e lib.2.c.8.
f lib. 3. c.11. 13.
g epist. ad Vvillesindū.
h in præfat. memorialis & lib. 2. c 10. & lib.3.c.7.10
i lib.2.cap.8. lib 3.c.17.
k ibid.
l lib.3.c.17.11.
m apologet.
n lib.2.c.1.8. lib.3.cap.8.
o lib.2.c.6.
p lib.2. c.10.
q lib.2. c. 12. lib.3.cap.10.
r apolog. ad finem.
s memor li. 3 c.7.
t lib.2.c.3.
u lib.2.c.4.
x lib.2. c. 10.

y lib.2.c.7. z lib.3. c.8. a vbique fere. b lib.3.c.14.& in apol. c lib.3.cap.11. & 13. d lib.2.c.4.& 8. e lib.3.c.15. f lib.2.c 8. g lib.2.c.5. h lib.2.c.9. i lib.3.cap.13. k lib.2.c.2. l lib.2.c.4. m lib.2.c.4.& 8. n lib.2.c 8. o lib.2.c.11. p Ibid. q lib.2 c 13. r lib.3.c.13. s lib.2.c.11. t lib.apolog. u lib.3 c p 17. x lib.2.cap.8. y Vasæi Chron. z Eulog. memor. lib.2 c.1. a lib.3.c.15. b lib.3.c.[?] c inter sententię huius propugnatores vehementior fuisse videtur Hostigesius Malacitanus Episcopus, aduersus quem Samson [illegible] abbas apolog. scripsisse dicitur, eo quod in Concilio Cordubensi Hosti-

Eulogius memorialis ſanctorum lib.2. cap.15. licet ambiguis verborum anfractibus obſcuratum & per ſimulationem editum decretum Synodicum fuiſſe ſentiat. *Quidam* (inquit ille) *publicæ rei exceptor, præpotens vitiis & diuitiis, ſolo Chriſtianiſmi nomine denotatus, operibus autem Deo & angelis eius ignotus, à principio certaminibus beatorum infenſus detractor, derogator & infamator eorum, iniquus, tumidus, elatus, ſuperbus & improbus, quodam die (præſente Concilio Epiſcoporum) multas aduerſum me linguam commouens, exaggerauit contumelias. Anathematizare ſanctos decernit talia meditantes, maledicere imperat, perſequi ſtylo iubet electos: Verens infeliciſſimus omnium, ne iacturam honoris patiatur, qui non ſolum nullam reuerentiam ſanctis exhibere ſtuduit, verumetiam prædicare ſiniſtrum eſſe quod agunt in populis præcepit. Et* [a] *quanquam metu compulſi & Metropolitanorum iudicio, qui ob eandem cauſam tunc è diuerſis prouinciis à rege fuerant adunati aliquid commentarentur, quod ad ipſius tyranni ac populorum ſerperet aures: inhibitum eſſe martyrium, nec licere cuiquam deinceps ad palæſtram profeſſionis diſcurrere, præmiſſo pontificali decreto ipſæ literæ nuntiarunt: Eademque ſcheda minime decedentium agonem impugnans, quod futuros laudabiliter extolleret milites percipitur; verumtamen allegorice edita niſi à prudentibus aduerti non poterat: Non tamen inculpabile illud fuiſſe putamus ſimulationis conſultum, quod aliud geſtans & aliud ſonans, quaſi à diſcurſu martyriali plebem compeſcere videbatur; Quinimo, niſi legitima ſatisfactione, ſaltem pro plebe, nullatenus remittendum eſſe confitemur.*

At qualis qualis fuiſſe dicatur Concilij ſententia, id tandem maximo Eccleſiarum diſpendio, luctuoſa experientia comprobauit, Eulogio conſentientes iam plus ſatis ad ſæuitiem procliues Maurorum animos in apertum furorem propuliſſe, *ex illo* enim in peius *ruere & retro ſublapſa referri* fidelium res apud Hiſpanos cœpit: Antea forte exactionibus grauati *lunariter* [b] *ſoluere* cogebantur *graui cum mœrore tributum, tactu indumentorum ſuorum indigni* ab infidelibus iudicabantur; falſorum fratrum iniuriis obnoxij erant [c], qui *importabili cenſus onere colla miſerorum aggrauabant*, vtut [d] *contumelijs obruti*, & mordacibus petulcorum Mahumetanorum dicteriis impetiti pij, maxime Clerici; viuebant tamen, liberè, publicè, etiam [e] ſigno dato, & ad campanarum pulſum conueniebant; at poſtquam eorum quidam infelici auſu ignem gladio fodicarunt, *omnibus* [f] *imminens interitus multos errare compulit:* palatini omnes abdicati, tributarij facti [g], *nouæ baſilicæ deſtructæ, antiquis nuper adiecta* ornamenta ablata; rebellantes armis coerciti, interrupta Præſulum ſucceſſio, diuina humanaque iura omnia violata ſunt; hinc Toletum regia olim ciuitas [h] *per annos* 150. *paſtore* deſtitutum [i], *abſcondito Dei iudicio* 366. *annos à Mauris poſſeſſum, Chriſtiani pontificij dignitate* caruiſſe dicitur, donec [k] Æra 1133. vel 1123. vel 1121. ab Alphonſo 6. Mauris eſt ereptum. Quis meliora ſibi ſpondeat de Corduba? quis de Hiſpali, quam primus Sarracenorum impetus ſub iugũ miſerat, vt longiſſi-

giesſius ipſum hæreticũ dixiſſet. Vide Ambroſij Moralis notas in lib.1. Eulogij & Garſiam in decretũ Gundemari.

a an hæc Epiſcoporum mens fuerit, iudicet lector; videtur enim idem de iis qui infideles ad vim inferendã cogerẽt ſtatuiſſe: ac de iis qui Idola frãgendo mortem paſſi erãt A.D.305. ſtatuerant Eliberitani patres can. 60. Viderit etiã an Mariana fidelis Concilij Cordubenſis interpres dici mereatur: dum lib. 7.c.15. ſcribit, *patrum* A.D. 851. Cordubæ congregatorum, *ſententia iniuriarũ damnatos, quicunque iſti olim cum Mauris fœderis cõditiones violaſſent.*

b memorial. lib.1.p.651.

c lib.3.cap.5.

d vide *indices luminoſi* verba ab Ambroſio Morale citata in 1. lib. memorial.

e lib.1.p.651. f lib.2. memor. cap.16. g lib.3. cap.13.4 h Garſias in decretum Gundemari. i Verba Vrbani Papæ & Alphonſi ab eod. citata. k ſic Roderic. Tolet. lib.6.cap.23. & alij.

longiſſimam 500. ad minimum annorum ſeruitutem ſeruiret, ad annum nimirum [a] 1216. vel [b] 1217. vel [c] 1247. quo Ferdinandus III. Caſtellæ & Legionis rex ſeruile iugum à nobiliſſimæ vrbis ceruicibus deiecit? Obteſtor tuam fidem, lector, poſſis ne in animum inducere, eos quos immenſa miſeriarum voragine imóque malorum omnium gurgite per tot ſecula demerſos audiſti, adeo *induruiſſe malis*, vt illo ipſo tempore, quo vix ſe à pauore recipere, vix reſpirare ipſis licuit opportunum ducerent, non iniurias quoquo modo propulſare non animos ex ipſo periculi imminentis intuitu ſumere, ſed λήρεις ληρεῖν, & in mendaciorum plauſtris conuehendis malam operam male locare, vt diuino oraculô ſua fides conſtaret [d], *dens putrida dimotuſque pes eſt mendacis fiducia in die anguſtiæ?* Si (vt ſapienter monet [e] Siracides) *muſica in luctu intempeſtiua eſt*, imo ſi Salomonicam parœmiam non modo Dei loquentis auctoritas ſed experientia ipſa indubitatam fecit; [f] eum *qui carminibus conſtat ſuper corde afflicto, paranti ſericum in die frigoris, & acetum* fundenti *ſuper ſaponem ſimilem* eſſe; quis triumphatos à Sarracenis Hiſpanos in fabulis comminiſcendis animos oblectaſſe, dicam amplius, quis eos fabularum anilium portenta & nænias audire patiēter potuiſſe ſibi perſuadeat, quas non ingenij ærumnoſi, anxij, ἐξαπορουμένου, ſed laſciuientis in nimia pace, adeóque otio abutentis fœtus eſſe conſtat? iis certe quibus (vt cum Paulo [g] loquar) ἔξωθεν μάχαι ἔσωθεν φόβοι nugari ex profeſſo non vacat; quoſque variis ac tenacibus anguſtiarum vndique prementium doloribus conflictatos ſcimus, incredibile eſt in ipſo malorum ſenſu, quando gemitus exprimit ipſa incumbentium calamitatum grauitas, ſimplicioribus tendiculas, dolóſque nectere vt in errorem fœdum prolapſi, ea vera, ſancta, veneranda--putent, quæ *non ſani eſſe hominis non ſanus iuret Oreſtes.*

Eorum igitur opinioni aſſentiri nondum poſſum, qui Hiſpanum decretalium Epiſtolarum ſiue Collectorem ſiue auctorem fuiſſe volunt; cum Bæticos, Carthaginenſes, Luſitanos ſub Maurorum tyrannide miſerrimam vitam traxiſſe, Gallæcos, Aſtures, Cantabros, Tarraconenſes, Gallorum auxiliis, vix ſuſtentatos quotidie in procinctu eſſe, quotidie pro vita, fide, libertate, pugnare ad annum Domini 900. coactos fuiſſe videam: oportet itaque (mea ſententia) vt qui Hiſpanum tot ſomniorum patrem quærunt, eum in alieno ſolo, extra omnem periculi aleam conſtitutum, non dicam vixiſſe, ſed vigilantem ſomniaſſe ſtatuant; quâ de re infrà videbimus. Quicquid ſit neminem negaturum confido, Hiſpanos in eo rerum ſtatu, librorum præſidiis, pacis artibus, literariis ingeniorum exercitamentis deſtitutos, acie mentis obtuſa fœdam rubiginem contraxiſſe, qua obducti ad errandum quam ad fallendum procliuiores fuerint; Præterea *cui bono* finxiſſent, quæ à delirante planô ſcripta Deo fauente demonſtraturi ſumus? Qua ſpe, quo præmio illectos putabimus vt Eccleſiaſtici regiminis antiquam formam peſſundarent, Romanóſque Epiſcopos cunctipotentes pronuntiarent? Quid ad excutiendum vel ſaltem ſubleuandum Mahumetanorum iugum opis ſibi ab illis polliceri poterant, qui

a L. Marinæus de reb. Hiſpan. lib. 7. Roderic. Sanctius hiſt. parte 3. cap. 39.
b vide Roderic. Tolet. in hiſt. Arab. Frāciſc. Taraphā in Ferdinando III.
c Mariana Hiſpalim tributum pendere coactam vult A. D. 1246. obſeſſam Anno 1247. Auguſti 20. captā, eod. anno Ferdinandum triūphantem admiſiſſe Decemb. 20. lib. 13. cap. 5. & 7.
d Prou. 25. 19.
e Eccleſ. 22. 6.
f Prouerb. 25. 20.
g 2. Cor. 7. 5.

Romam à Longobardorum & Saracenorum incursionibus alienis viribus ægre tutati Italiæ trientem, Siciliam totam Christianis eripi passi sunt? Id etiam me mouet, quod cum plurimas ad Gallos [a], Italosque à priscis vrbis Episcopis epistolas dictatas mentiatur ὑποβολεύς, bis tantum Hispaniæ [b], bis Bæticæ [c], semel Cordubensis [d] prouinciæ meminerit: quod opinor non fecisset Hispanus de patriæ gloria etiam ex pseudepigraphis scriptionibus paranda sollicitus. Id denique suspicionem auget, quod in lutulenta epistolarum decretalium congerie multi Gallofrancorum & Longobardorum idiotismi legantur; Hispanorum,[e] quales ex Eterij, & Eulogij scriptis annotari possunt à curiosis, nulli; quis enim credat in tanta seculi barbarie impolitissimum, sed cuius impudentia omnem fidem superat scriptorem alienam balbutiem ita perpetuo affectare potuisse, vt à natiua semper abstineret; nec sibi, vel imprudenti, verbulum excidere pateretur, vnde cuias esset, deprehenderet emunctæ naris lector? Iudicent φιλαληθεῖς.

a vide infrà.
b Pseudo-Sixtus II. epist. 2. & Pseudo-Melchiades.
c Pseudo-Anterus & Pseudo-Eutychianus epist. 1.
d Pseudo-Dionys. epist. 2.
e *Verbi gratia* in ante, in amplius, gloriositer, deicola, itus, *&*, itum *pro itinere*, adepsit *pro adeptus est*; metabulum, *pro spatio*, victoriare, oramen, ardoritas, vindicium, deliquiũ *pro peccato*, multiplicus *pro multip. ex*, sol *pro die* &c.

Decretalium Epistolarum collectorem Germanofrancum vel Gallofrancum fuisse verisimile est.

Cap. V.

Diximus ex ipsa corniculæ furacis crocitatione & vitiosi sermonis charactere, ætatem eius nidumque deprehendi posse; licet enim nullum adeo barbarum scriptorem à Caroli magni & posterorum æuo natum videamus, qui Epistolarum decretalium artificis impuritatem æquauerit; in tammultis tamen ingenium & soli quod Carolus calcauit, & seculi quo vixit refert, vt nemo, nisi qui sibi sponte oculos eruerit negare id audeat: præsertim si (vel in transcursu) Stephani III. & IV. Adriani I. Leonis III. & successorum epistolas, Anastasij bibliothecarij scripta, Germanofrancica sub Pipino, Carolo, & Ludouico pio congregata Concilia, & Capitularium Caroli M. Ludouici pij, & Caroli Calui libros legerit. Nec vero si spurcissimi sermonis vitia à bipedum omnium nequissimo abessent, eum Caroli magni ætate superiorem dici paterentur absurdissima illa commenta quæ imperitissimum historiæ politiæque non modo primitiuæ Ecclesiæ, sed etiam Veteris Romanorum reip. nebulonem produnt. Unde enim portentosa ab eo conficta priscorum apud Ethnicos Magistratuum nomina*, *Archiflamines, Primiflamines, Primates legis seculi, primi legis seculi Doctores*? vnde *Primates, Archiepiscopi, Patriarchæ* etiam *vniuersales*, in Ecclesia ante 4. seculum? vnde appellationes ex toto orbe ad Romanum Papam? vnde paradoxa vix opinabilia, *Non licere populis, imo nulli fas esse Episcopos accusare*; *Illa sola Concilia rata esse quæ Romanus Antistes rata habuerit*; *licere quidem Metropolitis Episcoporum causas audire, at solius Papæ esse sententiam definitiuam pronuntiare*? &c. vnde inquam illa omnia præterquam ex summa impudentissimi saperdæ cæcitate, qui quicquid in buccam venit in chartam despuit, & quæ suo forte tempore patronos

*vide 1. Pseudo-Clem. epist.

primam

primum nanciſcebantur κυρίας δόξας primis Eccleſiæ toto orbe celeberrimæ Epiſcopis adſcribere non eſt veritus? Germanofrancum autem fuiſſe id (præter ſtyli barbariem) inſinuare videtur, quod cum [a] ad Hiſpanos nonniſi quinque Epiſtolas; ad [b] Italos & [c] Campanos octo, ad [d] Ægyptios tres, ad [e] Afros & Mauros duas, ad [f] Oriẽtales 5. ſcriptas finxerit ad Gallos [g]; Germanoſque à veteribus vrbis Epiſcopis datas decem populo perſuaſum voluerit: hac forte opinione ſibi blanditus, Gallicanam [h] Diœceſim iam per ſe ſatis nobilem, eo quod veræ fidei inter omnes Occidentales tenax fuiſſet, [i] monſtriſque (vt cum Hieronymo loquar) *caruiſſet*, inde nobilitari poſſe ſi priſcis Eccleſiæ Romanæ præſulibus chariſſima fuiſſe videretur.

Addenda etiam duo quæ idipſum non modo inſinuent, ſed, vel ab inuitis, propemodum extorqueant: alterum, quod maleferiatus impoſtor inter alia plurima poſt A.D.700. edita ſcripta, Bonifacij Moguntini ad Ethibaldum [k] regem epiſtolam poſt A.D. 744. datam, & Cangith abbatiſſæ epiſt. aliam poſt Annum 720. ad eundem Bonifacium ſcriptam deflorauit. Unde enim, cuius ope, qua via, in Hiſpanorum vix tunc animam trahentium manus veniſſent familiares hæ, præſertim muliebres, epiſtolæ? at nemo mirabitur eaſdem ſub Germanofrancorum manu fuiſſe, inter quos ab A.D. 719. ad 754. vixit Bonifacius, quoſque & infularum & ſchedarum & eorum omnium quæ domi recondita habuit, hæredes reliquit. Alterum, quod primi omnium Moguntini, Epiſtolarum Romanis antiſtitibus ſuppoſitarum collectionem in medium protraxerunt, & per totum orbem diſſeminauerunt, vt eam ab hoc fonte ad hominum famam profluxiſſe, & à Germanofrancis ad cæteras nationes dimanaſſe conſtet: Cum igitur leges [l] *eum qui famoſi libelli vim manifeſtauerit, quaſi auctorem delicti, capitali ſententiæ ſubiugandum* pronuntient, quis immenſam chartarum *in* ſanctiſſimorum piiſſimorumque Chriſti martyrum & confeſſorum *iniuriam vel infamiam* à ſceleratiſſimo impoſtore *propoſitam* congeriem à Moguntinis aſſeruari, legi, offerri, publicari audierit, eoſque vel vt *criminis auctores,* vel vt culpæ affines, *ex lege (donec auctorem prodiderint) retinendos* eſſe dubitauerit? Teſtes in atrociſſimi criminis accuſatione expectas, benigne lector: at præſto ſunt, ijque fide digniſſimi; & propter patriam, Francus enim vterque fuit; & propter dignitatem, vterque enim è Clero; & propter ætatem, eodem enim vterque ſeculo vixit, quo primum prodierunt confictæ in Eccleſiæ Chriſtianæ diſpendium decretales epiſtolæ: & propter ſtudium, vterque enim eas citauit: alter forte è numero planorum qui eas ſuppoſuerunt; alter initio deceptus, ſed qui, errore agnito, inter monitores locum obtinere mereatur, vt ſuo loco dicemus.

a vide ſupra. b Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Pius epiſt. 2. Pſeudo-Soter epiſt. 2. Pſeudo-Damaſus epiſt. 7. Pſeudo-Ioan. I. ep. 2. c Pſeudo-Soter epiſt. I. Pſeudo Euſeb. epiſt. 3. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. d Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 2. Pſeudo-Zepher. epiſt. 2. e Pſeudo-Victor epiſt. 2. & Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. f Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Marcellin. epiſt. 2. Pſeudo-Iulius epiſt. 1. & 2. Pſeudo-Sixt. III. epiſt. 1. g Pſeudo-Anicetus epiſt. vnica. Pſeudo-Eleuther. epiſt. vnica. Pſeudo-Calliſt. epiſt. 2. Pſeudo-Lucius epiſt. vnica. Pſeudo-Felix I. epiſt. 2. Pſeudo Euſeb. epiſt. 1. Pſeudo-Anaſtaſ. I. epiſt. 1. Pſeudo-Leo epiſt. 89. Pſeudo-Ioãnes III. epiſt. vnic. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 9.

h inter Gallicanæ Diœceſeos prouincias 17. fuere, *Germania* 1. ſub Moguntiaco, & *Germania* 2. ſub Colonia Agrippina metropoli: vtraque etiam ſub Gallofrancorum imperio fuit. i Hieron. aduerſ. Vigilantium. k Vide epiſt. 1. Pſeudo-Anacleti. l Cod. Iuſtin. lib. 9. tit. 36. c. vnica. Theod. lib. 9. tit. 34. c. 9. 10. cum Aniani interpret.

Primus nominandus venit librorum 5.6. & 7. Capitularium, post Ansegisum Lobiensem Abbatem, collector Benedictus Ecclesiæ Moguntinæ Leuita, is enim in præfatione quam farragini à se compilatorum Canonum præposuit, asserit, ea *quæ sub sequentibus tribus libellis ipse coadunare studuit, in diuersis locis*[a], *& in diuersis schedulis, sicuti in diuersis Synodis, ac placitis generalibus edita erant, sparsim inuenimus: maxime in S. Moguntiacensis Metropolis Ecclesiæ scrinio à Riculpho eiusdem S. sedis Metropolitano recondita, & demum ab Autcario secundo eius successore atque consanguineo inuenta reperimus quæ in hoc opusculo tenore suprascripto inserere maluimus:* Benedicti testimonium confirmat Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus libri aduersus Hincmarum Laudunensem post A.D.[b] 870. scripti cap. 24. *Quia* (inquit) *forte putasti neminem alium easdem sententias vel ipsas Epistolas præter te habere, & idcirco talia libere te existimasti posse colligere, res mira est, cum de ipsis sententiis plena sit ista terra; sicut & de libro collectarum Epistolarum ab Isidoro, quem de Hispania allatum Riculfus Moguntinus Episcopus in huiusmodi, sicut & in capitulis regiis*[c], studiosus *obtinuit, & istas regiones ex illo repleri fecit.* In eandem sententiam incertus auctor de Benedicto Leuita verba faciēs, hæc [d] habet, *Benedictus Moguntiacensis Ecclesiæ Leuita, capitula quædam regalia, Synodalia, & alia collegit, ex iis quæ in scriniis eiusdem Metropolis reperiri fecerant Ricolphus Archiepiscopus qui monasterium S. Albani renouauit, & Moguntinæ Synodo sub D. Carolo præfuit, & Otgarius eius consanguineus & secundus post Aistulphum successor* &c.

Ex trium horum (quos velut vno ore loquentes audiuisti) testificatione, habes lector, scrinia Moguntina decretalium (si Deo placet) Epistolarum vel officinam vel emporium fuisse, & Moguntiaci si non officinatorem, saltem tabernarium qui promercales nænias venditaret egisse Ricolphum Moguntinorum Episcopum, quem refertam decretalium penum habuisse vel inde constare potest, quod Capitularium lib. 7. cap. 205. *Gregorij Papæ epistolam Wormatiæ* dicitur *attulisse*, cuius nulla nec ante fuerat, nec post fuit memoria. Is *Lullo*, quem *in Cathedra Bonifacij annos* 32. sedisse volunt, *defuncto successit* [e] A.D. 786. vel certe (ne de re nihili cum quoquam litem moueamus) [f] Anno 787. circa finem Octobris. Eodemque tempore, nempe Indictione [g] 9. Septembris 19. ab Hadriano I. promulgata dicitur [h] 80. vel 72. [i] Canonum farrago hoc titulo, *E Græcis & Latinis Canonibus & Synodis Romanis atque Decretis præsulum ac* [k] *principum Romanorum, hæc capitula sparsim collecta sunt, & Ingelramno* [l] *Mediomatricæ vrbis Episcopo, Romæ à B. Papa Hadriano data sub die* 13. *Kalend. Octobris, quando* [m] *sui negotij causa agebatur.* hanc collectionem quæ postea [n] Hincmari nec suspicionem effugit

a nota, lector, Benedictum hunc *sparsim edita* inuenisse quę descripsit, nō ex aliqua collectione deprompsisse: vt tandem aliquando aduertas, compilationem ex qua tam multa mutuatus est, vel nondum in vnum corpus coaluisse, vel adeo ab incude recentem fuisse, vt eam nominare ausus non fuerit: en pietatem & fidem hominis.

b post Attiniacēsem Synodum vt legere est ad finem c. 55.

c nolui lectionem mutare licet non desint, qui in Mss. *curiosus* non *studiosus* legi moneãt.

d Vide initio libri Capitul.

e Annal. à Pithœo editi, Vrsperg. Sigebert. Herman. Contract.

f Baron. ad diem 18. Octob. ex Mariano, Scoto & Breuiario Moguntino. Vide & Chron. Quedelburg. g indictio Cæsarea cœpit Anni 785. Septembri; pontificia anno 786. ab initio. h Sic Baron. A.D. 786. §. 6. i Sic Tomi Concil. 3. partis 1. Sect. 1. k Hincmar. *Ducum.* l Idem *Engelramno*, sedisse autem videtur Engelramnus, *ab A.D.* 775. *ad* 797. m Idem *pro sui*, forte *proprij*.

n Hincmarus libri aduersus Hincmarum nepotem scripti cap. 24. de huius collectionis auctore dubitanter loquitur; *de sententiis* inquit, *quæ dicuntur collectæ* &c. forte quia, indignæ videbatur Adriano I. earum collectio, vtpote vt in qua *dissona inter se habebantur & diuersa à sacris Canonibus, & vindiciis Ecclesiasticis discrepantia.*

nec censuram, tanti fecisse videntur quicunque priscis vrbis Episcopis pudenda deliramenta supposuerunt, vt ex ea plusquam sexaginta capitula vel ad verbum (nec id semel) descripserint, vel additamentis aucta, insulsis nugis attexuerint; vel, sensu seruato, aliis verbis expresserint: vel saltem insinuauerint; vbique crambe hac recoctâ, vbique (neglectâ lectorum nauseâ) apposita vere patribus cum Paulo exclamare licuit, [a] μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. Quid enim epistolæ? annon conspersio Hadrianæorum axiomatum acore fermentata; amara de venenato seminario translata plantaria; è solo licet infelici luxuriosa seges? Quid è contra Hadriani collectio, nisi corporis epistolarum σκελετὸς, vanissimæ structuræ basis, sementis in culmos & aristas steriles excrescens, vtpote nacta solum idoneum, cultorésque quidlibet ex quolibet exsculpere, & Anaxagoræum μύδρα conflare doctos? Non credent, quos præconcepta hactenus de Epistolarum veritate & antiquitate fefellit opinio, multos enim ne nuperum delirium auersari, & [b] *abominationem loco sancto* exturbare cogantur, fronte caperata pronuntiare audias, non esse in Epistolas translata Hadriani capitula; sed Epistolis, Hadriani collectionem maxime ex parte natales suos debere. At quamplurimis (eorum pace dictum velim) sententiam hanc incommodis obrui, pauca hæc planum facient. 1. Si Epistolæ eorum sunt quorum titulis ornantur, annon prorsus hebes, imo in Patres iniurius dicendus Hadrianus, qui quod è sanctissimorum martyrum penu reuera hausit, *Romanis Ducibus, Synodis, Canonibus* tum *Græcis* tum *Latinis* acceptum tulit? annon vel pedibus in sentẽtiam nostram concedendum, vt titulo sua veritas maneat, vel falsi titulus arguendus, vt *Canonibus, Synodis, principibus*, nihil; Epistolis omnia debeantur?

a 1.Cor.5.6.

b Matth.24. 15.

2. Si ex epistolis Capitula sua mutuatus est Hadrianus, quo casu factum, vt capitulorum illorum verba quibusdam sæpe, quasi furcillis, in Epistolarum textum intrusa, videantur, vt *nescias quid cui cohæreat*, totáque sermonis series *omni materiæ conuenire* videatur, *quia nulli conuenit?* expende lector & iudica. 3. Si, vt postea ad oculum (Deo propitio) demonstrabimus, Epistolarum artifices plurimorum qui eorum ætatem [c] præcesserunt, scripta incredibili audacia interpolarunt; verbi causa Ambrosij, Augustini, Benedicti, Celestini, Damasi, Ennodij, Hieronymi &c. qua cautione negabimus, nihil à diris illis Harpyis in Hadriani primi collectionem attentatum fuisse? 4. Si ex epistolarum fonte Hadriani riuus profluxisse credendus est, quo fato euenit, vt eadem verba ab iis qui ante Nicæni Concilij tempora Epistolas dictasse feruntur, Apostolorum de quibus nihil Hadrianus dixit; ab iis, qui post A.D. 325. scripsisse creduntur, Nicænæ Synodi decreta dicerentur? an verisimile est, vel Nicænos Patres, inter quos nonnulli [d] quosdam vrbis antistites ne de nomine nouerant ex Ecclesiæ Romanæ scriniis, & Latinorum abditissimis κειμηλίοις canones suos eruisse; vel Julium, Felicem & alios posteriores, adeò desipuisse, vt ea quæ ab Apostolis statuta fuisse ex prædecessorum Epistolis didicerant, Nicænæ Synodo adscriberent, mallentque Synodi auctoritate quam

c dico præcessisse quia absurdissimũ foret credere eos diuinare potuisse quæ postea à posteris αὐτολεξεὶ erant conscribenda.

d exemplo sit inter alios hist. pater Eusebius, cui Marcellus, & Cletus ignoti planè fuerũt.

Apoſtolica niti? Hæc ad ſpecimen, vt qui hactenus oſcitantes hallucinati ſunt, errore depoſito, tandem ſtatuant Pſeudo-Iſidori merces nonniſi poſt annum Domini 786. ſiue Ricolphi, ſiue (quod magis probamus) aliorum qui Ricolpho ſuperuixere arte conquiſitas fuiſſe. Non ſane nego quos ſupra citaui teſtes in ea ſententia eſſe Epiſtolas ſub Ricolpho innoteſcere cœpiſſe: nec diffiteor Hincmaro perſuaſum fuiſſe eas de *Hiſpania allatas, à Ricolpho* in vulgus ſparſas &c. non deniq; abnuo eaſdem annorum aliquot interpoſitâ ab editione Collectionis Engilranmo datæ morâ, expectatoque Hadriani [a] primi obitu prodire potuiſſe; ſufficiebat enim plena annorum teſſaradecas, quam ab A.D. 800. ad Ricolphi dormitionem [b] effluxiſſe cõſtat, diſſeminandis huiuſmodi quiſquiliis vt tandem Gallicanas regiones replerent: non tamen deſunt argumenta quæ ſuadeant Ricolpho vel integram *pſeudoli mercatoris* collectionem, vel ſaltem epiſtolas aliquot quales nunc habemus incognitas fuiſſe: Hiſpanos eidem nihil contuliſſe, Hincmarum vero (quod ad ſuſpicionem fraudis amoliendam, repetendamque altiùs nuperæ farraginis originem vulgo iactatum fuit) vlteriore veritatis inquiſitione inſuper habitâ, crediſſe: Quid nos ad Hiſpanos à falſi crimine liberandos impellat, iam ſupra diximus; noſtras mox ſuper ementito Iſidori mercatoris titulo coniecturas allaturi, vnum hic addemus, non facile fidem inuenturos quicunque Hadriani collectionem (ex qua in tanta collapſæ reip. & diſciplinæ Chriſtianæ ruina nihil propemodum commodi haurire poterant Hiſpani, cum nulla inter eos appellandi Papæ poteſtas, nulla Cleri priuilegia illibata eſſent) Româ in Hiſpaniam poſt A. D. 786. perlatam; ac demum ex Hiſpaniis in Germaniam pauciſſimis annis exactis numeroſam epiſtolarum ſegetem aduectam contra omnem veri ſpeciem aſſerere maluerint, quam (quod ipſa rei euidentia in dubium reuocari non patitur) confiteri collectionem illam Gallofranco Engelramno primum datam; ad Moguntinos finitimos poſtea delatam fuiſſe, qui ea abuſi, quicquid libuit finxerunt, & Vigilantium ſomnia Iſidoro, & aliis à tanta mentiendi libidine alieniſſimis, affinxerunt.

a obiit Hadrianus A. D. 795. 7. Kal. Ianuarij.

b Ricolphum Anno 814 viuere deſiiſſe ſcribũt. Lambertus Schaffnaburg. Marianus Scotus, Trithem. in Chron. Hirſaug. at Serarius hiſt. Mogunt. lib. 4. *anno* 814. *vel certe* 815.

Porro ne quis vel Pſeudo-Iſidorianæ compilationis, vel Epiſtolarum omnium, quas hodie farrago illa complectitur, ſiue auctorem, ſiue collectorem Ricolphum fuiſſe ſuſpicetur, quod poſt Hincmarum alij crediderunt; clariſſimo, & quod arte nullâ eludi queat argumento, fieri id non poſſe probamus: Quod ſcilicet, cum abſurditate non careat Ricolphum anno Domini 814. vita functum, Centones ex ſcriptis toto quatuordecimo poſt editis conſarcinatos, vel farciuiſſe vel nouiſſe, Epiſtolas quaſdam, verbi cauſa, Pſeudo-Urbani & Pſeudo-Joannis 3. in quibus Concilij Pariſiis ſub Ludouico pio A.D. 829.[c] coacti, ſententiæ ad verbũ leguntur; vel penitùs, vel quales hodie ſunt, ignotas Ricolpho fuiſſe nemo iure dubitare poſſit: meminerit prætereà lector, illã ipſam de qua nobis ſermo eſt, Pſeudo-Urbani epiſtolam, aliis olim verbis conceptam fuiſſe quam nunc legatur; vbi enim ante annos 770.[d] Hincmarus & Carolus Caluus in epiſt. ad Patres Cõcilij in Cha-

c annus Domini 829. eſt 15. à Ricolphi obitu, & 3. ab Aiſtulphi qui Ricolpho ſucceſſit dormitione.

d Hincmar. epiſt. 8. c. 3.

in Chariſſiaco [a] cõgregati legebant, *Res & facultates Eccleſiaſticæ oblationes appellantur, quia Domino offerũtur, & vota ſunt fidelium, ac pretia peccatorum, & patrocinia pauperum: ſi quis illa rapuerit, reus eſt damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet huiuſmodi tradere Satanæ, vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini:* in codicibus noſtris hæc longe diuerſa habemus, *Ipſæ res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus quam Eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorum fratrum vel indigẽtium conuerti; quia [b] vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum ac patrimonia pauperum, atque ad prædictum opus explendum Domino traditæ. Si quis autem (quod abſit) ſecus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat:* ac poſt lineas 41. partim ex Scriptura [c] partim ex [d] Codice Theodoſiano, partim ex ipſa impoſtoris mantiſſa petitas tandem ſubduntur hæc verba, *quoniam [e] iuxta Apoſtolum tradere oportet huiuſmodi hominem Satanæ, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini.* Id etiam obiter moneo, de ſecunda Pſeudo-Joannis primi epiſtola dici poſſe, eandem eius ac epiſtolarum Pſeudo-Urbani & Pſeudo-Joannis tertij rationem eſſe debere, quandoquidem in ea notari poſſunt imitationes quædam phraſeon quibus vſus eſt Jonas Aurelianenſis in epiſtola ad Carolum Caluum, quem regnare cœpiſſe anno [f] à Ricolphi obitu 25. nemo negauerit: idem forte in aliis Epiſtolis alij obſeruaturi ſunt; ſed hæc in tranſcurſu.

Poſtquam Ricolphum ſi non ex toto, ſaltem ex parte à culpa exemimus, alium qui poſt ipſius obitum vixerit, Epiſtolarum vel conſcriptorem vel mangonem quæramus neceſſe eſt; is autem non longe quærendus videtur, ſeſe enim quodammodo offert in quem Impoſturæ ſuſpicio merito cadat, ille ipſe qui modo de Ricolpho teſtimonium tulit Benedictus Diaconus; is enim omnium primus epiſtolas in partes ſecuit, quas inſigni temeritate ſed non omni pudore decocto (titulos enim omiſit) regiis Capitulis admiſceret [g]: ipſum etiam, ſed fruſtra, toto aduerſus [h] Chorepiſcoporum munus impetu, vt eccleſiæ noxium perſuaderet, debacchatum opinor; licet enim circa eos ſub Leone III. (ad quem Arno Juuauienſis [i] Epiſcopus à Germanofrancis miſſus legitur) aliquid attentatum videatur: nemo tamen Chorepiſcopatum illicitum aut ante quadringentos annos à Damaſo prohibitum, aut à Leone I. & Joanne III. penitus improbatum fuiſſe vel pronuntiauit vel credidit: habuere ſemper Chorepiſcopos [k] ſuos Eccleſiæ Gallicanum imperium agnoſcentes; ſiquidem paulo poſt A.D. 814. Agobardus [l] *Lugdunenſis Eccleſiæ Chorepiſcopus* in locum Leidradi monaſticam profitentis eſt ſubrogatus, & poſt A.D. 835. Theganus Treuirenſis Eccleſiæ Chorepiſcopus *de Ludouici pij geſtis* libellum ſcripſit, & Gallicanæ Eccleſiæ Synodus A.D. 820. Pariſius [m] congregata, Hiſpalenſis Concilij ſecundi [n] veſtigiis inſiſtens, Chorepiſcoporum munus arctis limitibus circumſcribendum non abolendum cenſuit: quod diſſimulans Benedictus Leuita, à quo ſcriptas ſub Damaſi, Leonis, & Joannis pontificum nominibus epiſtolas & deſſoratam Pariſinam Synodum ſuſpicor, Chorepiſcopatum & ab antiquis, & ſuo tempore à Germanofrancis abrogatum falſo aſſeruit; cum Rigboldus

a Concil. illud congregatum eſt A.D. 856 locus autem hodie dicitur *Creſſi ſur Serre.*

b hæc verba deprompta diximus ex Proſpero.

c deſcribit impoſtor ca. 5. Actorum ad verſum 12.

d lib. 16. tit. 2.c.40.

e 1.Cor.5.5.

f A.D.839. obiit enim Ludouicus pius 12. Kal. Iulij hoc anno.

g Vide capitular. lib. 6. cap.119.

h Vide capitul. lib.7.cap. 187. 318. 320. 328. & 329.

i Iuuauia hodie Salisburgum.

k Vide capitular. lib. 1. cap.9.

l Ado in Chron.

m Concil.Pariſ.cap.27.lib. 1. Vide & Cõcil. Meldenſis A.D. 845. habi.i.cap.44.

n Concil. 2. Hiſpal.cap.7.

Rhemensis Ecclesię Chorepiscopus[a] Synodo Suessionensi sub Hincmaro interfuisse A. D. 853. & Nicolaus I. post A. D. 858. ad Rudolphum Bituricensem scribens [b] Chorepiscopale munus probauisse legatur. Aduersus Benedictum eundem suspicionem augere potest, editum ab eo, in ipsa quam suo nomine euulgauit, capitularium collectione, malæ fidei specimen. Audierat [c] circa A. D. 787. sub Paulini Aquilegiensis patriarchæ Romanæ sedis legatione fungentis auspiciis primam Capitulorum collectionem Aquisgrani prodiisse; & [d] *Carolum regem anno 802. legatos per imperium misisse, & 24. capitula constituisse:* ac tandem Ansegisum Abbatem [e] A. D. 827. quæcunque repererat capitula magna cum laude digessisse: huius Miltiadis tropæis à somno excitatus Benedictus parisque adoreæ consequendæ ardore inflammatus, quæcunque vel inuenit primus vel ab aliis inuenta interpolauit, studiosissime conuasauit: ne cui autem mirum videretur post Ansegisi laborem tantam capitulorum è tenebris nescio quibus erepentium scaturiginem momento velut è terra nasci; finxit *ab Ansegiso nec media inuenta forsitan* fuisse *vel collecta*, necesse fuisse [f] *vt à fidelibus vbicunque inueniri potuissent quærerentur.* Ideo *ea* se *quæ ille aut* [g] *inuenire nequiuit, aut* [h] *inserere fortasse noluit, & illa quæ postulans à fidelibus S. Dei Ecclesiæ, & Pipini ac Caroli atque Ludouici didicit* [i] *in iam dictis libellis minime esse inserta,* [k] *pro Dei omnipotentis amore, & S. Dei Ecclesiæ ac seruorum eius atque totius populi vtilitate fideliter inuestigare curauisse, & in tribus libellis distincte cum titulis suis coadunare* [l] *ac Ludouico, Lotharioque, atque Carolo nobilißimis regibus filiis videlicet Ludouici pißimi Imperatoris habenda & omnium Christianorum fidelibus tradenda scribere non* distulisse. En hominis in re seria ludentis, technas: *Virtutis veræ custos rigidúsque satelles, Tertius è cœlo cecidit Cato,* cui *populi salus suprema lex* esse videatur: at quisquis penitiùs in omnes operis ab ipso publicati partes introspexerit, is vel insulsa mendacia, vel centones πολυποικίλους, vel certe Canones maxima ex parte interpolatos sæpissimè deprehendet; ac si inter libros tres postremos capitularium & priores quatuor in quibus etsi forte non omnia purissima, nihil adeo portentosum aut adulterinum occurrit, comparationem instituerit facilè comperiet quantum distent æra lupinis. Conferantur (si placet) [m] Concilij Paris. A. D. 829. celebrati lib. 1. cap. 1. 2. 3. 4. 6. 9. 10. 16. 20. 27. 33. 40. 41. 42. 43. 44. 46. 47. 48. 49. 50. 53. cum cap. 164. & 165. lib. 5. Capitularium, cap. 160. lib. 6. capitibus 166. 167. 163. lib. 5. cap. 1. 3. 4. addit. 2. ad 7. capitular. cap. 175. 174. 168. & 169. lib. 5. cap. 6. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 10. 7. 8. 9. 17. addit. 2. ad 7. librum Concilij Paris. lib. 2. partis 1. cap. 4. & 12. cum cap. 2. addit. 2. ad finem lib. 7. capitul. Epistola Episcoporum ad finem lib. 2. partis 1. Concilij Paris. & cap. 2. eiusdem partis; cum cap. 22. additionis iam dictæ. Concilij Paris. lib. 2. part. 2. cap. 2. 3. 22. 23. 24. 25. 26. 27. cum capp. 18. 17. 23. 24. 25. eiusdem additionis. Concilij eiusdem lib. 2. part. 2. cap. 8. 9. 14. 17. 18. cum capp. 163. 179. 180. 181. lib. 5. Capitularium Cō-

a apud Frodoardū hist. Rhem. lib. 3. cap. 11.

b Vide epistolam, ad finem partis 2. Tomi 3. Conciliorum.

c Vide capitul. lib. 1. ad cap 82.

d Sigebert. in Chron.

e Sigebert. ibid. Ansegisus ipse idem testatur initio præfat. his verbis, *Anno incarnationis ipsius 827. Indict. 5. anno vero 13. imperij gloriosissimorum principum D. Ludouici Augusti Christianæ religionis magni propagatoris; & Lotharij Cæsaris filij ipsius Ansegisus &c. hæc subter descripta adunaui capitula.*

f Vide præf. Benedicti.

g quæ scilicet nondum erant aut adhuc latebant.

h cur inserere ea noluit nisi quia si iā tum erāt, suspecta videbantur?

i didicit forte à parasitis Paparū: forte cōmētus est.

k scil. centones farciuit pro Dei, Ecclesiæ, populi amore quis credat?

l egregiā vero laudem fabulas regibus & plebibus obtrudere.

m hæc pauca ad specimen, plura obseruabūtur ab aliis.

cilij Aquiſgran. [a] ſub Greg.4.part.1. cap.6.7.8. cum cap.171.172.173. libri 5. eorundem capitul. eiuſdem Concilij part.2. cap.1.2.3.4. cum cap.21.& 22. additionis 2. ad librum 7.capitul.Concilij [b] Cabilonenſis ſub Leone III. cap.25.26.27.30.32.33.34.35.36.38.42.43.47.48. 49.cum capp.23.25.26.28.29.31.32.33.34.35.36.37.38.39.41.additionis 3.ad lib.7.eorundem capitul.

a A. D. 837. coacti.

b A.D. 813. habiti.

Quo tempore,quo monitore ad opus ſe accinxerit Benedictus,iam ſupra ex eiuſdem præfatione & incerti auctoris de eodem elogio didicimus;ne tamen nos incautos obliuio caperet,monuit ipſe rurſus in carmine præfationi addito,vbi hæc inter alia,

Autgario demum,quem tunc Moguntia ſummum
Pontificem tenuit,præcipiente pio,
Poſt Anſegiſum ſcil.*Benedictus ego ternos Leuita libellos*
Adnexi legis queis recitatur opus.
Quos patet inuentos,præfatio pandit vt ipſa,
Diſtinctim titulis ſuppoſitoſque ſuis.

Cum igitur Autgarium ſecundum Aiſtulphum ab [c] A. D. 825. vel 826.ad 847. Epiſcopatum Moguntinum adminiſtraſſe teſtentur Annales à Pithœo editi, incertus auctor initio Capitularium, Hermãnus Cõtractus, Lambertus Schaffnaburgenſis, Marianus Scotus, Auentinus lib. 4. Gaſpar Bruſchius *in epitome epiſcopatuum Germaniæ*, Serarius *Mogunt.*lib.3. & *in epiſt.Bonifacij* epiſt.116. conſtet autem Benedictum Lothario & fratribus poſt Ludouici pij mortem in regni poſſeſſionem A.D.839.vocatis, collectionem ſuam dedicaſſe, ad cuius finem adiecta eſt vltima appendix *ex Decretis* W*enilonis* Senonenſis *& Hincmari* Rhemenſis deprompta,*anno Caroli* Calui *vndecimo*,ſeu A.D. 849. Capitularium poſtrenos libellos tres inter annum 847. [d] & 850. vel certe 855. prodiiſſe oportet;quo tempore vel ab ipſo Benedicto confictæ, vel ab eodem ſub incudem reuocatæ ac tandem in vnum corpus redactæ videntur Decretales Epiſtolæ: vnam enim eandémque beluam, informem, quemque alia forte abegerat, partum lambendo paulatim figuraſſe, præter ea quæ ſupra adnotauimus, ſtylique identitatem,& phraſeon ſordes, & periodorum inconcinnam ſtruem, hæc etiam inſinuant; 1. Paginæ integræ ex epiſtolis in epiſtolas tranſlatæ ſæpiſſime leguntur; 2. Quos locos ex Bibliis & ſcriptis Veterum depromptos,ſiue ſtudio ſiue caſu, mendoſum exemplar nactus, adulterauit ὑποβολεύς, (adulterat autem fere omnes)eoſdem corruptelis iiſdem infectos in poſterioribus epiſtolis ſæpius repetit. 3. Nec alienis ſolum verbis ſæpius abutitur, ſed illis ipſis phraſibus, quarum ope alienа ſuis connexuerat. 4. Si quando ipſum ſpiritus deficit, aut hærere in vado cogitur, ſolennes habet formulas quibus quaſi contis ſubigat orationem & ad vlteriora ſæpe ἀπροσδιόνυσα propellat; hanc exempli cauſa in quam aliquoties incurras, *Hæc, fratres, valde timenda ſunt* &c.

c eũdem ſediſſe A. D. 827. colligimus ex epiſt. Ludouici pij Concilio Pariſ. præfixa.

d Baron. ad A.D.845.poſt A.D.854.promulgata fuiſſe aſſerit. vide §.38.

Quo vero fine tam multa in Romanæ ſedis gratiam commenti ſunt,ſiue *Autgario præcipiente* Benedictus, ſiue Ricolpho hortante alij

priores? Meminerit primum, lector, Bonifacium, sub quo Moguntiacum ad primæ sedis honorem A. D. 745. euectum est, ad promerendam pontificum gratiam crebro Romam commeauisse; Anno videlicet 719. quando Germanorum Apostolus & Rom. sedis legatus factus est: Anno 723. quando Episcopali dignitate auctus est: Anno 738. quando Gregorium III. inuisit; Anno 751. (si Egiluardo [a] fides habenda sit) quando Burchardus Wirceburgensis episcopus creatus est. 2. Eundem crebro legatos ad vrbicos papas misisse, nempe A. D. 731. clericos aliquot quorum nomen excidit; Anno 726. Denual; Anno 742. & 745. Deneardum: Anno 748. Burchardum: Anno 751. Lullum, quem postea successorem habuit. 3. Eundem iureiurando præstito Gregorio II. [b] pollicitum fuisse se *fidem, puritatem atque concursum Petro, & vtilitatibus Ecclesiæ Romanæ, cui à Domino Deo potestas ligandi soluendique data est, & eius Vicario atque successoribus eius per omnia exhibere.* Gregorio III. (à quo pallium [c] obtinuit) A.D. 731. se *omnem debitam obedientiam* redditurum: Zachariæ, se [d] *seruum, subditum & discipulum, quantoscunque obedientes vel discipulos donauerit Deus ad obedientiam Apostolicæ sedis inuitare atque inclinare non cessaturum*; & Stephano [e] III. se *sedi Rom. seruiendo seruum fidelem & deuotum permansurum.* 4. Eundem [f] à Zacharia delectum qui abdicato Childerico Pipinum regnum Francorum inuadentem vngeret. 5 Eundem denique horrendi huius pronuntiati quod Gratianus in Decretorum [g] codicem retulit nouitate commendatum fuisse; *Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprehenditur, inutilis & remissus in operibus suis, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus:* [h] Huius *culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi* [i] reprehendatur *à fide deuius.* Quid non sibi capitale magnúmque spondere pontifices debuerunt de viro cui talia ac tanta portenta excidere potuere? Bonifacij muneri, vicarij ordine successerunt, Lullus sanguine Bonifacio iunctus, Ricolphus [k] Caroli magni Archicapellanus; Aistulphus; Autgarius Ricolphi consanguineus &c. quorum vtut obscura mansit memoria, propensior tamen in Romanos Pontifices affectus latere non potuit; extant enim [l] Lulli, coætanei Papæ opem expectantis, literæ; extant [m] Leonis III. & Gregorij IV. ad Ricolphum & Autgarium Eucharistica epistolia, in quorum altero Autgario gratulantem audias Gregorium, quia *se totum erga sedis Apostolicæ præsulem, vt condecebat, impendere curauit*: extat denique incerti auctoris initio collectionis Benedicti de Ricolpho & Autgario testimonium; *vterque* (inquit) *huiusmodi capitulorum percuriosus fuit, & erga sanctam sedem Romanam valde deuotus, adeo vt Autgario etiam Apostolicus Gregorius suas vices in Germania aliquando commiserit: Hic Hludouici Imperatoris filiis contra patrem fauit, sed postea reconciliatus est*, &c.

Cum itaque Bonifacium proximósque eius successores Romanæ sedis, cuius fauore subleuati ad summam dignitatem excreuerāt, compendia studiosissime sectatos fuisse constet; quis vel deuinctissimos clien-

a vitæ Burchardi lib. 1. cap. 7.

b A.D. 723.

c A.D. 732.

d A.D. 741.

e A.D. 752.

f anno 751.

g dist. 40. c. si Papa.

h Deusdedit. Card. lib. 1. cap 231. *Cuius &c.*

i Deusdedit *nisi forte deprehendatur.*

k vide Reginonem lib. 2. & Auentinum lib. 3.

l vide inter epistolas Bonifacij.

m Ibid.

clientes patronorum quorum gratiæ omnia propemodum debebant, commodis inuigilauisse dubitet: vel Moguntiacensem agrum à mancipiis Papalibus excultum, fabularum in Episcoporum vrbis gratiam effictarum feracem fuisse miretur: vel in tanta mancipiorum turba aliquem fuisse cui graue non esset deuotum caput famámque Romanæ Ecclesiæ vtilitati, etiam per nefas parandæ, offerre, neget: vel ab eo qui filiorum aduersus piissimum patrem rebellantium prope parricidiales animos improbo consilio incendit, falsi crimine teneri, fásque omne proculcare stupeat: vel denique ab vrbici Papæ iamdudum ad tyrannidem anhelantis legato, regibus honorifica, Ecclesiæ salutaria, veritati consona expectet? Ad hanc quam Autgarius gessit legationem respicere videtur Capitulariũ collector Benedictus, cùm scribit,[a] *agnoscendum esse omnia hæc* quæ in vnũ corpus redegit *capitula maxime Apostolica auctoritate fore firmata:* Ludouici *capitula* [b] *Apostolica auctoritate & Synodali sanctione decreta* fuisse: *triũ* [c] *vltimorum librorum capitula Apostolica esse cuncta auctoritate roborata: quia his cudendis maxime Apostolica interfuit legatio,* suscepta nempe ab Autgario: quo præsente, imò *præcipiente* (vt supra à Benedicto ipso audiuimus) Moguntiaci cusa sunt Capitularia, & inuestigatæ eorum fodinæ: *firmata* ergo *Apostolica auctoritate* dicuntur, quia Autgarius Romanæ sedis legatus, Gregorij IV. consiliis & auctoritate fretus eadem conscribi iussit, & postea probauit.

a vide præfat. Benedicti.
b lib. 6. cap. 96.
c ad finem libri 7.

Cæterum ne quis quod de Ricolpho scripsit Hincmarus *Capitularium curiosum* eum fuisse, frustra de Autgario ab Incerto auctore dictum suspicetur; moneo Autgarium hunc, contra [d] Veterum Canonum statuta, fuisse in comitatu principis assiduum, aulicisque turbis adeo implicitum vt necesse fuerit [e] Moguntinum clerum plebémque porrecto libello missionem eius à Ludouico efflagitare, ne semper à grege abesse cogeretur. Videri scil. volebat Autgarius, vt libelli verbis vtar, Imperatori *in omnibus fidelis, beneuolus, humiliter subiectus, rite benignus, & in eo maxime, libenterq; laboraturus, quo valeret bene piissima* Augusti *Excellentia illæsa existere, & in æterna beatitudine cum sanctis omnibus triumphata in cœlo gaudere.* At hoc prætextu reip. gubernaculis assidens Ludouicum plus satis (pro innata pietate) ad fauorem Clero impertiendum propensum magis ac magis deliniebat, Episcoporum iam tunc [f] ad maiora assurgentium (depressa politici magistratus auctoritate) spes exigebat: leges, si non figere ac refigere pro arbitrio, at certe inflectere, addendo & suggerendo quæcunque videbantur oportuna conabatur: hinc enim Benedictinam Capitularium, vtplurimum, centonibus refertam collectionem originem ducere probabile est. Supremam denique Gallofrancicorum principum potestatem, ipsúmque dignitatis tunc temporis vrbis Episcopis formidolosæ, florem paulatim infringebat; cum enim Carolus acceptis [g] *patricij* & [h] *Augusti* titulis, vrbis Dominus euasisset, abdicatorúmque Græcorum exarcharum & Imperatorum iura omnia sibi vendicasset: Summam nascentis Imperij maiestatem reuereri coacti Papæ, principum religiosissimorum per emissarios quoscunque, maxime per legatos à latere, inter quos Aut-

d Vide Concil. Antioch. c.11. Sardic. c. 7. &c.
e Vide inter Epist. Bonifacij epist. 117.
f Vide Concil. Arelat. sub Carolo M. c. 13. Mogũtin. cap. 8. Turon. cap. 33.
g A. D. 774.
h A. D. 800. exeunte.

[a] Autgarius aduersus Ludouicum ſtetit, Lotharij & fratrũ partes ſecutus; ideo à Thegano cap. 47. Ludouici *inſidiator* vocatur: idem poſtea aduerſus Ludouicum Baioariæ regẽ & Carolum Caluum fratres, pro Lothario armis correptis inſurrexit, Nithard. lib. 2. p. 327. & lib. 3. p. 351. & 357.

[b] Ioan. 3. 20.

[c] Pſal. 91.

[d] Vide Bibl. PP. Tom. 9. parte 1. p. 693.

garius fuit, patientiam tentare; factioſos[a] ad perturbandam remp. ſtimulare, lapidémque omnem mouere cœperunt, quo tandem ſeſe iugo omni ſubducerent. Hic autem ſubit animum nimiam optimorum principum lenitatem & ſecuritatem, ſummámque ſeculi illius pontificum, clerique verſutiam mirari; nam quo tempore reges diuino cultui addictiſſimi, omnia in tuto eſſe crediderunt, & proſpera omnia ſperarunt, ſi Eccleſiarum præſides, fouere, ſuſpicere, venerari, ſummi imperij participes efficere poſſent: eodem Pontifices, velut Orci galea tecti, improuidos aggredi, ſimplicitati piorum inſidiari, pietati omnium illudere, zelo abuti, fabellis niti, factionum ſe duces profiteri auſi ad ſupremam in terris regibúſque ipſis tremendam, quam iactant hodie, poteſtatem graſſati ſunt.

Quo conſilio Decretalium Epiſtolarum collectioni Iſidori Mercatoris nomen præfixum fuerit.

CAP. VI.

CVm diuina teſtificatione[b] certum ſit eos qui *male agunt lucem odiſſe*, tantum abeſt vt mirum cuiquam videri poſſit Epiſtolarum conſarcinatorem alieni nominis larua tectum in lucem hominum prodire voluiſſe; vt mirum plane iudicari debeat, ſi quiſquam tanti ſceleris reus etiam data fide publica indicari ſe paſſus fuerit. Nemo igitur id de me ſperauerit, vt quaſcunque latebras quæſiuit, [c] *negotio in tenebris perambulanti* incumbens tenebrio, inueſtigaturum me profitear; ſatis, mea quidem ſententia, officio defunctus videbor, ſi de abdiditiſſimis *denſáque caligine merſis* rebus non improbabiles coniecturas erudito lectori obtulero. Iſidorum Hiſpalenſis Eccleſiæ epiſcopum viuere deſiiſſe antequam ex vtero prodiiſſet ὁ ψευδώνυμος ſupra demonſtrauimus; docuimus etiam veriſimile non eſſe vel ab Hiſpanis compactam vel inter Hiſpanos primum viſam decretalium farraginem; reſtare videtur, vt inquiramus, an circa A.D. 800. id eſt vel paulo ante vel paulo poſt Hiſpani vllius ſit memoria, qui inter Germanofrancos conſtitutus ſiue nomen ſiue operam, impoſtoribus dedecoris particeps futurus, communicare potuerit: Occurrit autem initio noni ſeculi Eulogij Cordubenſis frater Iſidorus nomine, Hiſpanus genere, conditione vitæ negotiator, exul inter Germanofrancos, Moguntiaci habitans; illo ipſo tempore quo Autgarius, cuius præcepto Benedictus Leuita Capitularium libros collegit, ſedem Epiſcopalem occupauit; vt tanta circumſtantiarum ſimilitudo, tot veriſimilium concurſus, hunc ipſum Iſidorum Mercatorem eſſe credere propemodum cogat. Eulogium ipſum ſingula quæ ſubnotauimus ediſſerentem audiamus. [d] *Olim Beatiſſime Papa* (inquit ille ad Willeſindum Pompelonenſis ſedis Epiſcopum ſcribens) *cum dira ſeculi fortuna, quæ fratres meos Aluarum & Iſidorum à genitali ſolo abducens, pene in vlteriores Togatæ Galliæ partes apud Hludouicum regem Baioariæ exulare fecit: cum me etiam propter eos di-*

eös diuersas adire regiones, & ignota atque laboriosa itinera subire compelleret;
Quoniam stipata prædonibus via, & funeroso quondam VVilhelmi tota [a] *Gothia*
perturbata erat incursu (qui aduersum [b] *Carolum regem Francorum eo tempore*
auxilio fretus Habdarraghmanis regis Arabum tyrannidem agens, inuia & i-
nadibilia cuncta reddiderat) ad partes Pampilonenses diuersus putaueram me
inde citò migraturum. Sed ipsa iterum quæ Pampilonem [c] *&* [d] *Seburicos limi-*
tat Gallia comata, in excidium prædicti Caroli contumaciores ceruices factio-
nibus comitis Sancij Sancionis erigens contra ius præfati principis veniens totum
illud obsidens iter, immane periculum commeantibus ingerebat. Eo tempore ma-
gnam mihi consolationem beatitudo tua in ipsa peregrinatione exhibuit, &c.
Scriptam hanc epistolam 17. Kal. Decembris æra 889. Eulogius ipse
profitetur; nostrum vero est singula quæ ad historiam temporúmque
seriem in ea faciunt diligenter excutere, vt in claram annorum qui-
bus Hludouicus, & Habdarragmam regnare, Wilhelmus rebellare
cœperunt notitiam possimus deuenire. *Hludouicus Imperator filium*
suum primogenitum Hludarium coronauit & nominis atque imperij sui sibi so-
cium constituit, cæteros reges appellatos, vnum [e] *Aquitaniæ, alterum* [f] *Baioariæ*
præfecit anno 817. sic ad verbum Annales anonymi à Pithœo editi,
quos κατὰ πόδας sequuntur Theganus *de gestis Ludouici* cap.21. Vitæ Lu-
douici scriptor Anonymus, Nithardus lib.1. Habdarragman regnum
iniit ęra 859. A.D. 851. Notat enim [g] Eulogius ęram 888. seu A.D. 850.
incidere in annum 29. Consulatus Habdarragmanici. Quis fuerit
Sancio Sancionis nemo quod sciamus literis prodidit. Quis autem
Wilhelmus? narrant Annales Pithœi, & vita Ludouici A.D. 826. *in*
villa Saltz consistenti Ludouico pio, *perfidiam atque defectionem* [h] *Aizonis*
Gothi *nuntiatam, qui de palatio Domini imperatoris fugiens, ad ciuitatem Au-*
sonam [i] *venit, ibique receptus, Rodam* [k] *subuertit, sed & resistere nitentibus non*
paruæ incommoditatis intulit: castella quæ irrumpere potuit custodibus impositis
fortiter communiuit. Sed & misso fratre suo ad regem Sarracenorum Abdira-
mam nomine, validum contra Gallos *exercitus robur accepit. Quæ quidem Im-*
peratoris animum commouerant, nihil tamen propere gerendum ratus consilia-
riorum suorum sententiam quid tali facto opus esset statuit operiri. Anno
sequenti referentibus id Annalibus anonymis Coloniæ excusis, *Impe-*
rator [l] *Helysachar presbyterum & abbatem, & cum eo Hildibrandum atque*
Donatum comites ad motus Hispaniæ Marcæ componendos mittit. Ante quorum
aduentum Aizo Sarracenorum auxilio fretus, multa eiusdem limitis custodibus
aduersa intulit; eósque assiduis incursionibus adeo fatigauit, vt quidam illorum
relictis quæ tueri debebant castellis recederent. Defecit ad eum filius Beronis [m]
nomine VVilliemundus, & alij complures nouarum rerum gentilitia leuitate cu-

a *Gothia*, id est quicquid terrarum Gothorum reliquias fouebat.
b hinc colligit Ambrosius Morales in notis ad hāc epist. bellum ab anno 827. ad 840. succreuisse: ego vero suspicor esse in Eulogij verbis σφάλμα μνημονικόν, ideoque Carolum ab eo nominari, quia quo tempore scripsit regnabat, non quia aduersus eū rebellauit VVilhelmus.
c Pompelonem in *Vasconibus* sitam vult *Ptolem. tab. 2. Europæ.*
d Idem Ptolem. oppidum *Subur* in *Accetanis* prope *Tarraconem* trans *Rubricatum* fluuiū. Plin. lib. 30. 3. in *Ilergetibus* collocat, & ab eo dict. *Seburici* nō fuere, sed ab vrbe Pompelone vicina *Seburi*, ad A-
ragi ripam sita, cuius nulla hodie vestigia supersunt; Cogitabat ergo Eulogius in Galliam per
Lapurdensem agrum vel Benearnensem pagum euadere. e Pipinum. f Ludouicum.
g memorialis sanctorum lib. 2. cap. 1. h Carolus M. Vasconiam & Hispaniæ partem ad Cæ-
saraugustam subegerat A.D. 778. *Annales Pithœi vita Caroli, vita Ludouici.* i hodie *Salsona.*
k hodie *Roza.* l in exilium missum cum Vvala & Matfredo, & postea per factiosos custodia
missum refert Nithard. lib. 1. m hic siue *Bera* siue *Bero* à vicinis suis infidelitatis insimulatus
cū accusatore suo nomine Sanila, secundū legē propriā, vtpote quia vterq; Gothus erate, questri
prælio cōgressus & victus. Rotomagi cōsistere iussus est A.D. 820. *Annal. Pithœi. vita Ludouici.*

d 3

pidi; iunctíque Sarracenis Ceritaniam & Vallensem rapinis atque incendiis quotidie infestabant. Cúmque ad sedandos & mitigandos Gothorum atque Hispanorum in illis finibus habitantium animos Helysachar abbas cum aliis Imperatoris missis, multa & propria industria & sociorum consilio prudenter administrarent, [a] *Bernardus quoque Barcinonæ Comes Aizonis insidijs, & eorum qui ad eum defecerant calliditati ac fraudulentis machinationibus pertinacissime resisteret, atque eorum temerarios conatus irritos efficeret; exercitus à rege Sarracenorum Habdarragman ad auxilium Aizoni ferendum missus Cæsaraugusta venisse nuntiatur: super quem Abumarban regis propinquus dux constitutus ex persuasione Aizonis haud dubiam sibi victoriam pollicebatur. Cõtra quem Imperator filium suum Pipinum Aquitaniæ regem cum immodicis Francorũ copiis mittens, regni sui terminos tueri præcepit. Quod ita factum esset, ni ducum desidia, quos Francorum exercitui præfecerat, tardius quam rerum necessitas postulabat, is quem ducebant ad Marcam peruenisset exercitus. Quæ tarditas in tantum noxia fuit vt Abumarban vastatis* [b] *Barcinonensium & Gerundensium agris villisque incensis cunctis, etiam quæ extra vrbes inuenerat direptis, cum incolumi exercitu Cæsaraugustam se reciperet priusquam à nostro exercitu vel videri potuisset.* Eandem historiam vitæ Ludouici auctor describit his verbis. *Præterea Aizone infestante eos qui in nostris finibus consistebant, & præcipue* [c] *Ceritaniam Vallensemq; regionem vsquequaque vastante, eo vsque immanitas illius processit, annitentibus Maurorum & Sarracenorum auxilijs, vt aliqui nostrorum castella & municipia quæ hactenus tenuerant relinquere cogerentur, plurimique etiam à nobis deficerent, & eorum se societati conferrent. Inter quos VVillemundus Beræ filius, eorum perduellioni cum plurimis fœderatorum se iunxit. Ad quos motus comprimendos nostrósque roborandos, dum Imperator exercitum illuc mittendum ordinat, præmisit Elysachar abbatem, & Hildebrandum comitem, necnon Donatum. Qui præcedentes iunctis sibi Gothorum Hispanorúmque copiis, illorum proteruæ pertinaciæ restiterunt, Bernardo quam maxime Baccinonæ comite conatus eorum in irritum reducente. Quod cernens Aizo, exercitum à Sarracenis petitum abijt prætorianum. Quem impetratum cum duce suo Abumarum Cæsaraugustam, & inde vsque ad Barcinonam perduxit. Porro Imperator Pippinum filium suum Aquitaniæ regem contra eos misit, simúlque missos ex latere suo Hugonem & Matfridum comites, quibus meticulosius quam decuit occurrentibus, tamdiu moræ innexæ sunt moris, quousque illi vastata Barcinonæ atque Gerundæ regione Cæsaraugustam sese receperunt.* Similia habent ad A. D. 827. Pithœi Annales, in quibus tamen nulla siue *VVillelmi* siue *VVillemundi* mentio occurrit. Theganus cap. 24. libelli *de Ludouici gestis* hæc pauca, *Alio anno direxit exercitum obuiam Sarracenis:* hinc ergo manifestè deprehendimus Aluarum, Isidorum & Eulogium fratres Sarracenis, siue ob suspicionem initæ cum Barcinonensibus aliisq; Francico imperio subditis cõiurationis, siue ob causas alias, inuisos, fugâ sibi cõsulere coactos fuisse; Aluarum & Isidorũ perruptis obicibus, inter Germanofrancos perfugium habuisse; Eulogium eodem se conferre parantem Pompelone substitisse, [d] illo ipso tempore quo Wilhelmus aduersus Francos rebellauit; & Lobiensis cœnobij Antistes Ansegisus Capitularium libros 4. edidit: quod sum-

a Bernardus hic de stirpe regali, & Imperatoris ex sacro baptismate filius, cameræ postea præfectus A.D. 830 à proceribus accusatus fuga sibi consuluit, ac tandem A.D. 835. apud Theodonis villam de obiecto reginæ Iudith stupro se purgauit. *Theganus* cap. 36. & 38. *Annales Pithœi & vita Ludouici.*

b Barcino à Ludouico Pio viuẽte patre occupata A.D. 804. *vita Ludouici.*

c Strabo lib. 3. τὰ τῆς Πυρήνης μέσα περιέχει καλῶς οἰκεῖσθαι δυναμένους αὐλῶνας, ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερρητανοί. Vide Ptolem. tab. 1. Europ. Plin. lib. 3. c. 3.

d A.D. 827.

ſummopere notandum eſt: vbi vero profugi Eulogij fratres domicilium collocauêre? *Cum à vobis*, inquit ipſe in eadem epiſtola, *egrederer feſtinus*, [a] *Cæſarauguſtam perueni causâ fratrum meorum, quos vulgi opinio negotiatorum cohortibus intereſſe nuper ab vlterioris Franciæ gremio ibidem deſcendentibus iactitabat. Deinde vrbi appropinquans, negotiantes quidem reperi, peregrinos autem meos eorum relatione apud Maguntiam* [b] *nobiliſsimam Baioariæ ciuitatem exulaſſe hoc cognoui. Et verum fuiſſe hoc negotiatorum nuntium, regredientibus (Deo fautore) ſuccedenti tempore ab interiori Gallia fratribus noſtris didicimus.* hactenus Eulogius: Ex cuius verbis hæc rurſus habemus; Aluarum & Iſidorum non modo inter Germanofrancos verſatos fuiſſe ſed Moguntiaci per annos aliquot (etiam poſtquam Eulogius Pompelone digreſſus eſt) hæſiſſe, negotiatorum contubernio aſſuetos, fortaſſis ſubleuandæ inter extraneos inopiæ cauſa mercaturam aliquam feciſſe. Quid autem vetat Moguntinos choragos, impietatis, quam tum temporis meditabantur, dramati intentos, ſcenæ ſeruiiſſe; ac *Iſidori Mercatoris* nomen, ſiue inſcio ſiue conſcio Eulogij fratre Iſidoro, earum quas ſub manibus habebant epiſtolarum collectioni præpoſuiſſe; vt ſcilicet crederent imperiti tantam fabularum anilium molem *de Hiſpaniis* (vt Hincmari verbis vtar) *allatam*, ab Hiſpano, Mercatore quidem ſed pietatis cauſa profugo, quíque pretioſiſſimum (ſi Deo placet) theſaurum barbaricæ libidini ſubductum, Germanofrancorum amiciſſimorum fidei concredere mallet, quam furentium (à quibus Hiſpania, Bætica præſertim, vaſtabatur) prædonum periculis obiicere? At forte *Mercatoris* epithetum præ *peccatoris* titulo in ψευδωνύμου Iſidori appellatione ſpernis Lector; hic vero nouum ex Eulogij praxi de fratris ingenio indicium capere potes. Iſidorus enim [c] *peccatoris* nomine gauiſus eſt, gauiſus eſt etiam ſæpius Eulogius; exempli cauſa Memorialis lib. 1. *neſcio quò tendere rea mens poterit cui legalis auctoritas ex voce Domini occurrit, dicens: Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas?* &c. Apologet. Sanctorum pag. 687. *ego interim peccator Eulogius:* & ad finem, *obſecro vos ego peccator Eulogius.* Documenti martyrij pag. 692. *proſit mihi peccatori mediocritas huius ſuccincta libelli:* ad finem epiſtolæ quam ad Willeſindum ſcripſit; *inter* martyres, *ego ille peccator amabilis veſter deuinctus ſum*, &c. Iſidorus *Chriſti ſeruus* dici voluit, voluit & Eulogius epiſtolas dictans; ſic enim ille pag. 685. *Eulogius ſeruus Chriſti virginibus ſacris Floræ & Mariæ carcere compeditis*, & pag. 699. *Eulogius ſeruus Chriſti chariſsimæ in Domino Ieſu Chriſto ſorori noſtræ Baldegotoni*, &c. Cum itaque Decretalium collectionem poſt A. D. 829. quo celebrata eſt *iuſſu glorioſiſsimorum Impp. Ludouici filiique eius Lotharij* Pariſina Synodus natam fuiſſe ſupra docuerimus, eodemque tempore Moguntiaci Iſidorum Eulogij fratrem habitaſſe probauerimus: ſupereſt vt Chriſtianus lector pronuntiet, an ex Iſidori huius, in quem tam multa veriſimilia concurrunt, mantiſſa: an vero ex eorum quibus tum notus fuit Iſidorus officina, prodiiſſe dicenda ſit.

a A. D. 777. Carolus M. *Ibnalarabim* aut *Ainalarabim* Cæſarauguſtæ regulum in clientelam receperat. Vide *Annales Pithœi*, *vitam Caroli M.* &c.

b Maguntia *Vãgionum* nõ *Boiariorum*, quos inter *Vindeliciæ* populos fuiſſe conſtat, vrbs erat: ſed tolerãdus hic error in Hiſpano, cui non licuit natalis ſoli finibus excedere.

c titulus pręfationis Pſeudo-Iſidori in collectionem ſuam ſic habet, *Iſidorus peccator* ſiue *mercator, ſeruus Chriſti, conſeruo* &c.

Materia Epistolarum non conuenit seculo quo vix erunt qui Epistolas scripsisse finguntur.

CAP. VII.

a Centur.2. cap.7.

SCripserant Magdeburgenses [a] *Materias rerum quas temporis status requirebat, citra controuersiam arguere non esse* epistolarum *auctores Romanos illos primos Episcopos*: cum *de rebus & statu eorum temporum, ne vnum quidem verbum habeant*; *Nihil de persecutionibus, nihil de periculis Ecclesiæ, nihil de doctrina, de officio Episcopali, de cura gregis, de consolatione martyrum, de refutatione hæreticorum &c. dicant*; aut si quid dicant, id *cum controuersiis & rebus huius seculi non congruat*: v.g. *quæstio illa* an filius sit minor patre; an filius solus habeat immortalitatem, *quæ Arij tempore agitata est & non 2. seculo.* Æquissimam hanc verissimamque censuram vellicaturus Turrianus, quædam epistolarum verba arripit, quæ nos vel suis auctoribus restituemus, vel inconuenientia esse probabimus.

b pro epist. lib.2.cap.11.

TVRRIAN. [b] *In Anacleti epistola 1. sunt consolationes martyrum*, exempli causa, *Tribulationes vestras audiuimus, fratres &c. & nonnullis interiectis, Quid aliud si Christus passus est pro nobis* &c.

℞. Prima consolatio, si quid habet, è 1. Petri cap.2. non desumptum, Anacleti seculo non conuenit: meminit enim *apocrisariorum*, quorum ne nomen cognitum Romæ ante annum Domini 450. Præterea pollicetur auxilium quod præstare nemo potuit persecutionis ventilabro agitatus. In 2. consolatione, postquam lineas 4. vel 5. ex epistolis 9. & 24. libri 4. Ennodij Ticinensis descripsit ὑποβολιμαῖος, verba aliquot ex 1.Pet.2. & Matth.16. deprompta adtexit, quibus rursus adsuit centones ex Ennodij lib.4. epist.8.4.19. & ex Psalm.5. Est itaque hæc eiusdem ponderis cum præcedente consolatio.

TVRR. *Est in eadem epist. doctrina de non accusandis Episcopis, de non detrahendo, de Dei similitudine.*

℞. At quisquis epistolam supposuit, doctrinam suam de Episcoporum accusatione & detractione cauenda variis scripturæ locis impudenter detortis confirmare conatus est; nempe 1. Pet.2.1. 2. Psalm. 33.13.14. Jacobi 2.8.9. Jacobi 1. 8. Jacobi 2.10.11.12.13. Ezech.18.23. & 33.11. Rom.14.7.8.9.10.11.12.13. quibus interseruit verba Aniani Constitutionum Augustarum interpretis, Socratis vel potius hist. tripart.lib.3 cap.8. Damasi epist. ad Illyricos, Ennodij lib.3. epist.19. & 22.lib.11.epist.14.& præfat. *quando Arator auditorium est ingressus.* Locum vero *de similitudine Dei* deprompsit ex libello Ambrosij *de dignitate hominis* cap.3. & Cangith abbatissæ epistola ad Bonifacium Moguntinum.

TVRR. *Est in eadem epistola officium Episcopale, Nihil (inquit Anacletus) illo est pastore miserius qui luporum laudibus gloriatur*, &c.

℞. Hęc verba nullo modo proxime præcedentibus cohærent: nec (si cohæreant) Anacleto conuenire possunt, quandoquidem confirmantur aliis verbis ex Ennodij opusculis petitis, nempe ex *petitorio*

quo ab-

quo absolutus est Gerontius puer Agapeti, & ex Dictione quæ dicta est, quandò Eusebij filius traditus est ad studia.

TVRRIAN. *De officio Episcopi scribit etiam Euaristus epist.2.*

℞. Doctrina Pseudo Euaristi vero Euaristo indigna est, cum falsò hoc principio nitatur, *Episcopum quemque Ecclesiæ concreditæ esse maritum*, & ex variis epistolæ quam Clemens ad Jacobum scripsisse fingitur, Isidoríque lib.Sentent.3.cap.59.& 46.locis consarcinata sit.

TVRR. *Scripsit ibid. Euaristus de refutatione hæreticorum, vt & Alexander epist.1.*

℞. In Pseudo-Euaristi epist.2.nihil, in 1. multa aduersus hæreticos leguntur ex libello Ithacij Ossonobensis Episcopi aduersus Varimadum Arianum cap.66. translata: eiusdem plagij reus est Pseudo-Alexander qui caput 1. libelli Ithaciani variis corruptelis deprauauit, & Alexandro, Benedictóque Romanis Episcopis impudentissime affinxit.

TVRR. *Erroris* de minoritate filij *Arius inuentor non fuit, imò nec Origenes, nec Magister eius Clemens Alexandrinus, qui male etiam de filij Dei consubstantialitate aliquando senserunt, ex Platone scil. qui ex libris Veteris Testamenti ante 70. translatis Trinitatem non perfecte didicit, teste Clemente Alexandrino lib.5.Stromatum, Euseb.Cæsariensi, & Iustino in Apologia.*

℞. Per me licet; quid enim hoc ad veritatem epistolarum quas à nupero impostore effictas infinita suadent? Moneo tamen Baronium ad A.D.196.§.26.& Schottum ad Cod.100.Bibl.Photij, Clementem à culpæ suspicione liberum pronuntiare.

TVRR. *Plures pontifices scripserunt in hæresim quam Arius propugnauit. Sixtus I. Hyginus epist.1.Soter epist.1. Marcellinus epist.1.Felix I. epist.3. Sixtus II. epist.1.Eutychianus, Gaius, &c.*

℞. Hæ disputationes omnes aduersus Arianos & Eutychianos institutæ sunt à recentioribus, quorum plumas surripuit furax cornicula. Nam Pseudo-Sixtus I.libelli Ithaciani cap.2.Pseudo-Hyginus cap.3.& 5.Pseudo-Soter cap.9.10.11.Pseudo-Felix cap.18.19.20.Pseudo-Marcellinus cap.51.52.53.& 55. descripsit; Pseudo-Eutychianus continuauit locos illos omnes quos ad finem epist.97. Leo Papa ex Hilarij libro 2.& 9. de Trinitate transtulerat; Pseudo-Caius maximam 97. Leonis Papæ epist.partem interpolauit.

TVRR. *Felix I. in epist. ad Maximum Alexandrinum quæ in Ephesina Synodo recitata est de Incarnatione scripsit.*

℞. Epistolæ illius fragmentum exosculor, quia nihil cum Pseudo-Isidori quisquiliis habet commune.

TVRR. *Quærent isti fortasse cur de multò antiquioribus pontificibus Apostolicis non meminit Athanasius in epist. ad Afros, sed de illis tantum qui prope 130.annis ante ætatem eius de Deitate filij scripsissent.*

℞. Non quæremus, perinde enim est siue scripserint antiquissimi vrbis episcopi aduersus hæreticos, siue non scripserint, cum nulla supersint eorum de eiusmodi quæstionibus scripta.

TVRR. *Necesse non est vt omnium pontificum superiorum epistolæ ad ma-*

nus Athanasij venerint, si posteriorum venerunt.

RESP. Fateor necesse non esse: meminerit tantum lector in decretalium ab Isidoro pseudonymo confictarum collectione nihil esse, quod vel ad Athanasij manus venerit, vel genuinum priscorum illorum patrum fœtum redoleat.

TVRRIAN. *Agnouit Athanasius epistolam Sixti II. & ante Athanasium Eusebius Alexandrinus sermone de Resurrectione.*

℞. Eusebius ille Alexandrinus larua est, quæ nunquam è tenebris emersit: fac tamen emersisse, nego ab vllo ad 9. vsque seculum agnita Pseudo-Sixti deliria.

Mendax ad finem Epistolarum consulatuum consignatio non leue est imposturæ argumentum.

CAP. VIII.

CVm mendosissimam,[a] Baronio iudice, libri pontificalis Chronologiam vbique fere sectatus epistolarum artifex, ad hanc vnam Cynosuram, à qua tamen aliquando deflectit, cursum direxisse videatur; mirum non est eum in notatione Consulum adeò Baronianæ sententiæ aduersari vt vix [b] decem Pontificum epistolas annotare possis quarum consignatio Annalium parenti per omnia placere possit. Nostris intolerandos crassósque errores obseruantibus, ex quibus liquido apparet nebulonem interdum nec sibi constare, nec rectè sentientibus consentire, nec libri pontificalis lineis insistere potuisse, duplici via occurrunt aduersarij; *Argumentum à Consulari Chronologia desumptum Apostolicorum virorum Epistolis nullam fidem nullámque auctoritatem adimere potest,* inquit [c] Binius. Cur vero? *Notam consularem epistolis pontificiis non ipsi pontifices; sed alij quidam exscriptores earundem non satis fideles, sub & obreptitiè addiderunt, vt infrà suis locis est ostensum.* Atqui tantum abest vt id suis locis probare possit aduersarius, vt à Siricio ad Hadrianum primum vix ostensurus sit Martini, Agathonis, Sergij, Stephanorúmque III. & IV. epistolas quæ apposità vel Consulatus vel Indictionis notâ careant: quo argumento persuadebit exscriptores ab A.D. 385. ad 800. summa fide vsos, ab A.D. 100. ad 385. *non satis fideles* fuisse? Cum itaque omni veri specie destituatur Biniana assertio, Nemo vel *Apostolicorum virorum epistolis auctoritatem fidémque adimere* cogitabit, vel *exscriptorum* malam fidem exagitabit, sed quod res est loquetur, ac plane indignos qui *Apostolicorum virorum* nomen ferant, centones à maleferiato plano priscis vrbis Episcopis suppositos fatebitur. Aliud sibi κρησφύγετον adinuenit Turrianus; ne veritati cedere, aut ad incitas redactus ab epistolarum auctoribus additos consulatus negare cogeretur, omnem consularibus fastis dignitatem, fidémque abrogare ausus: quod quia vel ab inuitis chronologis extorquere se posse sperauit, leuiter prætereundum non est. Sic autem ille.

TVRRIAN. [d] *Christianus Massæus diligentissimus ætatis nostræ Chronographus*

a Baron. ad A.D. 69. §. 35. 36. 37. 38. A.D. 80. §. 3. A.D. 103. §. 2. A. 12?. §. 1. A. 142. §. 3. A. 158. § 1. A. 167. §. 1. A. 175 §. 2 &c.

b nempe Callisti. Pontiani. Fabiani. Cornelij. Stephani. Dionysij. Eutychiani. Caij. Marcellini. Felicis IV.

c in notis ad Epistolas: ante Binium nō dissimili consilio Surbus resecuit quęcunq; in prioribus Conciliorū editionibus ex Mariano, Cassiodoro, Haloādro de Consulum annis erant annotata. quia n. *cum res ea per se obscura esset, ex istorum discrepantia multo etiā facta esset obscurior & intricatior; ita vt Caiuinus inde occasione habuisse videatur, epistolas omnes prorsus exsibilandi:* præfat. Tomi 1. Concil.

d pro epist. lib. 2. c. 10. & lib. 3. cap. [illegible]

graphus, consulum notationibus fidendum non esse docet, præfat. libri 8.

℞. Diligentissimi huius scriptoris adeo celebre nomen fuit, vt πολυμαθεστάτου Turriani sodalis Posseuini notitiam subterfugerit: sed qualis qualis fuerit eius sententiam audiamus. *Nihil*, inquit, *incertius hodie quam per solos consules computare: quod partim supprimantur ab historicis, partim diuerso loco & ordine collocentur:* id autem postquam pluribus exemplis docuit, addit *confiteri etiam Titum Liuium nescire se in multis annis qui fuissent Consules:* esse prætereà *consules bimestres, trimestres, & interdum paucarum horarum.* Hic possem cum [a] Baronio obseruare fastorum veritatem per annos Imperatorum & vrbis conditæ, & Olympiadas, & Inscriptiones, & historicorum testimonia (quibus addere licet astronomicas eclipseon cœlestiúmque motuum epilogismos) fulciri: possem etiam [b] eidem Baronio suffectos Consules ad *Plautiani* & *Getæ* consulatum in fastis numerari solitos non fuisse, monenti acquiescere; sed cum [c] Dionis verbis abusum videam, malo Turriano respondere aliud esse *per solos Consules computare,* quod ἀσφαλὲς non esse docet Massæus; aliud mendaces fictásque vtplurimum consulatuum nomenclaturas ex ipsis Consulum fastis aliísque antiquitatis monumentis falsi arguere, hácque ex parte instrumenta quibus addita sunt figmenta illa, suspecta pronuntiare; hoc fecerunt Magdeburgenses, hoc Baronius [d] ipse fecit, hoc alij: an male? probare debuit Turrianus, nunquam vero probabunt Turriani discipuli.

[a] præfat. ad 1. Tom. annal. §. 5. 6. 7. apparatu §. 99. ad A. D. 240. 1. & ad A. D. 262. §. 1. 2. 3

[b] A. D. 205. §. 1.

[c] confundit Baronius diuersissima ὑπατικῆς τιμῆς τιμῆσαι, & ὕπατον ἀποδεικνύναι.

[d] Apparat. §. 39. A. D. 433. §. 37. 38.

Tvrr. *Cur magis Caßiodoro aut Mariano Scoto, aut aliis credant Magdeburgenses hos aut illos Consules olim fuisse, cum has literas hic aut ille pontifex scripsit, quam ipsis pontificibus qui tunc fuerunt?*

℞. Principium petit Jesuita; nos enim epistolarum & ἐπιγραφῶν, & materiem, & datam falsi arguimus: cum nihil horum veritati consentaneum esse probare possit, quo iure Magdeburgensibus obiicit, eos Cassiodorum priscis vrbis episcopis (quos indignis modis traducunt qui epistolarum à Pseudo-Isidoro confictarum auctores esse volunt) fide digniorem habere?

Tvrr. *Cur non recipiunt epistolam Euaristi quæ Gallo & Bradua Coss. data est, vbi tempus cum norma veritatis congruit?*

℞. Quia alia suppetunt νοθείας argumenta, quæ nos suo loco attulimus.

Tvrr. *At si hanc Euaristi epistolam semel recipiant, cogentur recipere epistolam Clementis ad Iacobum ab Euaristo citatam.*

℞. Nullam recipere cogemur, quia suppositititias esse omnes ad oculum nos demonstrasse speramus.

Tvrr. *Quid si Helianus in 1. epistola Alexandri bimestris aut trimestris Consul fuit, & à Caßiodoro etiam ignoratus & ab aliis; quod Liuius fatetur sibi in plerisque accidisse, qui primo anno, quo esse Consules cœperunt, quinque fuisse scribit?*

℞. Quid si non fuit? annon *in omnibus causis* (Aniano teste in C. 7. tit. 39. lib. 11. Cod. Theodosiani) *statutum est vt Scripturam probator affirmet?* nec [e] *is solum qui de* Scriptura *dubitat, falso conscriptam ostendere co-*

[e] Cod. Theodos. lib. 11. tit. 39. c. 4. Vide & Gratian. VI. q. 5. c. *accusator*, ex Cod. Inst. lib. 4. tit. 19. c. 23.

gendus est, *verumetiam ille qui eadem vtitur, veritate subnixam probare de*bet? Facile autem probare possumus Helianum effictum à Pseudo-Alexandro Consulem, *bimestrem aut trimestrem* non fuisse, ex tempor- quo data dicitur epistola; cum enim scripta fingatur 9. *Kal. Augusti*, annon vel ad septimum mensem magistratu functum oportet si primarius Consul fuit, vel ad sextum tenuisse si suffectus est?

TVRRIAN. *Non cum* Traiano *sed cum* Æmilio, *auctoribus Cassiodoro & Mariano*, vetus *Consul fuit; sed ab istis fortasse male hi Consules iuncti sunt.*

℞. Rursum probare debuit Jesuita, non suum *fortasse* cornicari.

TVRR. *In epistola Telesphori cum* [a] Marcus *siue* Marcius *prænomen sit sententiâ Varronis; Quid si prænomen pro nomine vsurpatum est, sicut aliquando prænomen pro cognominibus, quod Carolus Sigonius obseruationes Annalium secutus notauit?*

℞. Perinde agit Turrianus ac si dicat, *Quid si quod nunquam factum est factum fuerit?* Quid vero si Jesuita otiosus nugas egit? si exempla ad manus habuit cur non protulit? si caruit exemplis, cur lectoris patientia abutens ad inania conuersus est?

TVRR. *Sed quid ego moror in re tam incerta, & obsoleta ac fallaci & tam parui vsus? abutatur otio cui suppetit, & quia melioribus vacuus est.*

℞. Itane, quam [b] Baronius *à patribus* doctus *regiam viam, facem, in tenebris oberranti, exoptato perfulgentem, certiorem peruestigandi veri modum* vocauit, Jesuita fastidiosus *incertam, fallacem, obsoletam, parui vsus rem* pronuntiare non pudebit! Est sanè auctore Cicerone, [c] *vitæ magistra, & lux Veritatis, & vita memoriæ*: at quisquis historiam à Chronologia seiunxerit, *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum* efformabit, vt tandem quod ab antiquis scitè pronuntiatum scripsit Possevinus, verissimum esse comperiatur, [d] *apud quos temporum notatio non cohæret, apud hos nec veritatis, neque historicæ fidei rationem vllam posse constare.* Sunt itaque postrema hæc Turriani verba, non modo oscitante, sed plane siderato ac lucem veritatis exhorrente dignissima. Monuimus supra eum qui Veterum vrbis Episcoporum nomine epistolas conscripsit, ex vno pontificali libro Chronologiam suam omnem hausisse: id etiam obseruatu dignum videtur, quod idem plurima quæ à priscis illis pontificibus decreta librum eundem euoluendo didicit, farragini suæ pessima nonnunquam fide inseruit; multa enim vel quia sensum verborum non cepit, ad nugas nescio quas transtulit, vel quia mendosum nactus est codicem, nouis præter mentem corruptelis fœdauit, vel deniq; dedita opera adulterauit: Exempli causa, cùm legisset Anicetum constituisse, *vt Clerici comam nonnutrirent, secundùm præceptum Apostoli*, [e] finxit ab eo promulgatam legem *de radendo in modum sphæræ capite*. Cum audisset ab Eleuthero aduersus Montanistas decretum, *nullam escam vsualem quam Deus creauit repudiari debere*, somniauit Gallos ab Eleuthero reprehensos *quod escas irrationabiliter respuere soliti essent.* Cum didicisset *post Fabiani passionem, eodem tempore quo Moses & Maximus in carcerem coniecti sunt, superuenisse Nouatum ex Africa*; neglectis his pontificalis verbis *post passionem eius*, Nouatum *Fabiani temporibus ex*

Africa

[a] hunc errorem ex libro pontificali hausit ὑποβολῆς: cum enim scripsisset libelli pōtificalis auctor *Telesphorum temporibus Antonini, & Marci*, id est Antonino pio & Marco Aurelio Cæs. imperātibus, *fuisse*, id torsit ad *Antonini & Marci* nescio quem Consulatum.

[b] præfat §. 6. appar. §. 99. & A.D. 69. §. 36.

[c] Cicero de orat. lib. 2.

[d] Biblioth. selectę Tom. 1. lib. 2. c. 62.

[e] 1. Cor. 11.

Africa superuenisse commentus est. Cum legisset Joannem primum *à Iustino Augusto omnia quæ postulauerat meruisse* (postulauerat autem, vt Arianis in Oriente restituerentur Basilicæ, ne orthodoxis in Occidente à Theodoro eriperentur) finxit *Iustinum à Ioanne impulsum Arianos omnes Basilicis exturbasse.* Cum denique in hæc libri pontificalis verba incidisset, Bonifacio II. sedente *venisse ab Afris Episcopis relationem de Constitutione, vt cum consilio sedis Apostolicæ omnia Carthaginensis Episcopus faceret,* eadem ad aniles fabulas detorsit: somniauit enim *ab Aurelij* & Augustini tempore Africanas Ecclesias *à Romanæ Ecclesiæ communione segregatas fuisse:* quod sedulò refutauit [a] Baronius. Finxit etiam Afris communionem restitutam postquam Eulalius Carthaginensis libello porrecto *se humiliauit* &c. quod rursus à veritate plane abhorret; legimus enim *Maximo* [b] *Consule* id est A. D. 523. *Hildericum* Wandalorum regem *Bonifacium Ecclesiæ* Carthag. *Episcopum consecrauisse*, quem vitam ad A.D. 535. produxisse monet nos Victoris Tununensis chronicon, cuius hæc verba sunt: *Belisario consule, Reparatus Carthaginensis Ecclesiæ Episcopatum post Bonifacium suscepit.* Cum itaque [c] A.D. 523. 8. Idus Augusti Hormisda Rom. sedis Episcopus vita functus, Agapetus A.D. 535. Kal. Julij in Joannis secundi locum subrogatus dicatur, Bonifacium Carthaginensem Episcopatum toto Joannis primi, Felicis IV. Bonifacij II. & Joannis secundi tempore administrasse, nullúmque Eulalio à Pseudo-Isidoro effícto locum relinqui oportet. Finxit denique Bonifacium secundum de Ecclesiarum Africanarum cum Romana reconciliatione ad Eulalium [d], siue Alexandrinum, siue [e] Thessalonicensem, literas dedisse. at neutrum verum esse potest; siquidem post Dioscori iunioris obitum Alexandriæ ab A. [f] D. 519. ad 535. quo Gaianus electus est, sedit Timotheus, Eutychianorum hæreseos aduersus Synodi Chalcedonensis sequaces *Synoditas* ab aduersariis vocatos propugnator. Thessalonicæ vero post [g] Dorotheum ad quem datæ, inter Hormisdæ epistolas, extant 3. 22. & 73. Elias, cuius Vicarius Benignus Heracleæ Pelagoniæ ad Erigonum fluuium Episcopus, Concilio quinto Oecumenico A.D. 553. subscripsit. Alij plura obseruabunt; hæc enim ad specimen annotauimus.

a Ad A. D. 419. §. 92. &c. & 530 §. 5. & in notis martyr. ad 16. Octob.
b Victor Tūnensis in chron. Fulgētij vita cap. 28. 29.
c Vide librū pontif.
d sic Codices vulgati.
e sic legendū vult Hardinghus.
f Liberat. c. 19. 20. Leōtius de sectis act. 5. Nicephori Chron.
g Vide eiusdem Dorothei ad Hormisdam binas epist. A. D. 515. & 520. scriptas Tom. 2. Concil. parte 1. pag 558. & 607.

Vulgatæ Scripturarum versionis vsus frequentissimus luculenter docet Epistolas post Hieronymi ætatem effictas esse.

CAP. IX.

QVod olim de testibus in L. Flaccum citatis pronuntiauit Tullius, id in epistolarum patronos optime quadrare experimentó comprobabunt, quicunque certo iudicio, suóque momento singulorum dicta ponderabunt; non enim *laborare* eos *quemadmodum probent, quod dicunt; sed quemadmodum se explicent dicendo:* nec id potissimum curare qua fide, *qua religione;* sed *quo vultu, qua confidentia* etiam cum fa-

mæ, pudoris, veritatis iactura, *nunquam ad rogata respondentes*, causam agant, manifestissimum est: interrogatus de toto vulgatæ quam hodie [a] *authenticam habet* Rom. Ecclesia, quamque vnam agnouisse videtur decretalium parens, versionis corpore; de solo Nouo Testamento respondet Binius; an consultò, vt confitentem maxima ex parte habeamus reum, idque saltem vel ingratiis largiri coactum Epistolarum consarcinatorem hoc ipso nomine sacrilegij compertum esse, quod Esaiæ aliorúmque prophetarum verba, non secundum 70. interpretum versionem Latine ante Hieronymi tempora expressam citauit, sed ex Hieronymiana ad Hebraicam veritatem exacta translatione vbique prompsit? Sed siue prudens siue imprudens ad has se incitas redigi passus est aduersarius, causa cadat necesse est: audiamus hominem.

a Vide Concil. Trident. Sess.4. Decret. de edit. & vsu sacrorū libb.

Binivs. [b] *Vulgata editio Noui Testamenti, ex qua potißima loca scripturæ desumpta sunt, ab Hieronymo non edita, sed emendata fuit; ideóque argumentum contra auctoritatem harum epistolarum à citatis Scripturis quas S. Hieronymus transtulisset mutuatum, nullius est ponderis.*

b Vide notas ante Clementis epistolas.

℟. Imo maximi; cum enim confitente te, Bini, Hieronymus veterem Italicam Noui Testamenti editionem emendauerit; velis nolis, fateare necesse est à quocunque emendationes illæ exscriptę sunt, eum Hieronymo posteriorem fuisse. hoc autem vbique fecit epistolarum artifex. Nec solam vulgatam Veteris Nouíque Testamenti versionem secutus est, sed eam vbicunque libitum fuit interpolauit; quinimo vt nouum quid afferre videretur, & securius lateret, Hieronymianam psalterij ex Hebræo versionem sæpius citauit: quod ne diutius nescias, moneo.

Binivs. *Africanæ Ecclesiæ, Nicæni & Sardicensis Conciliorum Canones per Donatistarum grassationes, vt infra* [c] *in notis Concilij Sardicensis verbo* approbatum *dicemus, eo tempore necdum innotuerant.*

c in notis illis de Nicænorum Canonum occultatione nihil video.

℟. De Nicænis Canonibus falsissimum est; verissimum tamen esse demus, quid ad epistolas?

Binivs. *Quid mirum omnes hasce epistolas in archiuiis & scriniis Romanæ Ecclesiæ delitescentes non fuisse agnitas?*

℟. Imo mirum ne ipsis vrbis Episcopis, Episcoporúmve scriniariis per secula 8. notas fuisse; an *Donatistarum grassationes*, à quibus Italia semper tuta fuit, etiam in causa fuerunt, cur tandiu Romæ delitescerent? pudeat eiusmodi nugarum.

Turriano, [d] etsi alia via rem aggrediatur, non felicius cedit epistolarum defensio. *De hoc*, inquit, *nonnulli Catholici quærere solent, non quidem quod* * *dubitationem vllam eis de epistolis hoc afferat quas iam vetustas ipsa & prisca fama consecrarunt; sed quia non intelligunt vnde factum sit, aut quomodo, vt interpretatio Hieronymi in plerisque testimoniis Veteris Scripturæ quæ in his epistolis citantur posita sit; quod certe non alia causa factum est, nisi quia cum primum hæ epistolæ, vt à nullis ignorarentur ad Ecclesiæ vsum vulgatæ sunt; iam Hieronymi interpretatio Veteris Testamenti in manibus omnium erat, & æque fere vt illa Vetus interpretatio 70. trita, idcirco visum est tunc prudenter & vtiliter fieri si vtraque interpretatio ex parte adhiberetur, ita vt in quibusdam locis inter-*

d pro epist. lib.5. cap.21.

* nulla certe in tanta falsitatis euidentia dubitandi ratio afferri potest.

cis interpretatio 70. propter antiquitatem ſuam relinqueretur, & in multis interpretatio Hieronymi in locum interpretationis 70. ſuccederet; & in aliis non paucis interpretatio ex vtraque harum temperata & mixta eſſet. hactenus ille. At vaniſſima hæc ludibria in fumos abire cogit diuina veritatis vis: Si enim Epiſtolarum euulgatori propoſitum fuit Verſionem quæ in manibus omnium erat, illius quæ paulatim obſoleſcebat loco ſubſtituere, 1. Cur id non vbique in gratiam lectorum præſtitit, quos vno verbo cōſilij ſui certiores facere poterat? 2. Cur Verſionem non attemperatam ex Veteri & Hieronymiana, ſed plane corruptam dedit? Annon ſatius fuiſſet venerandam antiquitatis caniciem, nulla tinctura decoloratam, quam nouis corruptelis adulteratam contemplandam dare? 3. Cur neglecta vulgata pſalterij quæ ad nos vſque propagata eſt verſionem nouam, nulli propemodum cognitam, ad Hebræorum codicum fidem ab Hieronymo elaboratam, lectori ſæpius obtruſit? 4. Quis ferat, Turriano id prudenter & vtiliter factum videri, quod poſtea *non conuenire, non quadrare, nullo modo ad rei propoſitæ rationem accommodari poſſe ſtomac*habundus vociferatur [a] ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ? Id ergo & verius & certius eſt circumforaneum rabulam, cum apud ſe ſtatuiſſet impoſturam facere, & ſuppoſuiſſe & diſſeminaſſe Epiſtolas, quas ſurreptis hinc inde laciniis male conſarcinauit, ac (ſi quando decerptis è 70. interpretum verſione floſculis diſcriminauit) ex aliorum ſcriptis tranſlatis locupletauit ornamentis.

a Iacobi 1.8.

TVRRIAN. *Factum eſt in his epiſtolis, quod à Gregorio primo in Iob, vbi nunc eſt interpretatio Hieronymi, fuit ante interpretum 70. Id autem docendum, imo etiam ante oculos ponendum vt negari non poßit, vtq; inde teſtimonium petatur, ſaltem ante Hieronymi ætatem ſcriptas.*

℞. Euge Turriane, perfrica frontem, præſta promiſſi fidem, *& eris mihi magnus Apollo.*

TVRR. *Locus* [b] *Zachariæ II. in epiſt. prima Alexandri primi citatur, vbi ſcriptum fuit* oculi ſui, *(non* oculi mei *vt in verſione Hieronymi) ex verſione 70. Cyrilli, Theodoreti, & Theodori Antiocheni* &c.

b Zach 2.8.

℞. Moneo Theodorum illum Antiochenum illum ipſum eſſe quem 5. Oecumenica Synodus anathemate perculit, Neſtorij fontem, & Mopſueſtienſis Eccleſiæ καπήλοπον verius quam Epiſcopum. Nego præterea verſionem 70. ab Hieronymiana ex Hebræo hilo diſcrepare; illi enim ſcripſerunt ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ, *oculi eius,* vt ex Hieronymo conſtat; quæ verba cum ad Deum & ad lædentem ex æquo referri poſſint, ad Deum retulere non modo Hieronymus, ſed etiam Theodoretus, ac forte Cyrillus, cuius commentarij nunc ad manus non ſunt, & Theodorus cuius nihil editum vidit ætas noſtra; quid enim de Jeſuitę qui fefellit in Theodoreto fide ſperem? Eum certe qui epiſtolas effinxit non aliter legiſſe euidentiſſimum eſt; nam non ſola Pſeudo-Alexandri epiſt. 1. habet *oculi mei,* ſed Pſeudo-Anacleti ſecunda, Pſeudo-Euſebij prima, Pſeudo-Julij 1. Pſeudo-Felicis II. prima, & Pſeudo-Damaſci 4. quinimo ſæpe ὑπερβολεῖς huius lectionis vel ra-

tionem reddit vel ἐπεξήγησιν affert; Exempli causa, Pseudo-Clemens epist.1. *Admonere eos neminem debere docebat, quia oculi Domini sunt, & qui eos tangit, tangit pupillam oculi eius.* Pseudo-Anaclet.epist.2. postquam locum Prophetæ citauit: *Nam si aliquis nunc in malum oculos alicuius principis incipit tractare, manifeste reus Maiestatis iudicatur,* &c. Pseudo-Pius epist.1. *Episcopi à Deo sunt iudicandi qui eos sibi oculos elegit.* Pseudo Melchiades epist.ad Hispanos, *Episcopos sibi Dominus tanquam oculos elegit.* Pseudo Felix II. epist.1. *Pontificibus, qui pupillæ oculorum Domini nuncupantur, diuina atque catholica lex suffragari debet; ait enim diuinum de Episcopis eloquium, Qui vos tangit,* &c. An aliam Pseudo-Alexandri mentem fuisse dicemus? Imo eandem, sic enim ille loco citato, *Ipsi declinant victimas Domini in profundum, qui eos deuorant vel iniuste lacerant qui oculi Domini dicuntur. Nam si modo quisquam principis secularis oculos laceraret, aut amoueret, esset reus criminis maiestatis, annon profecto aut morti traderetur, aut perpetua notaretur infamia? Si pro seculi potestatibus talia ab hominibus fiunt, quid pro his fieri putatis, de quibus Dominus ait Qui vos tangit,* &c. I nunc, Lector, & Iesuiticam audaciam ferreamque frontem mirare.

TVRRIAN. *Nemo est qui consequentia tum in Propheta, tum in epistola Alexandri attente legat, qui negare hoc cum ratione possit; subiungit enim Propheta* [a]: Quoniam ecce leuo manum meam super eos &c. *vnde Alexander hunc sensum Prophetæ sequens, postquam recitauit ex Propheta Zacharia,* Qui vos tangit &c. *quia suis verbis, Propheta minas periculorum & malorum iniquis accusatoribus Episcoporum idem Pontifex Alexander proposuerat; subiungit statim* & quia nos sine illis, nec illos sine nobis persequi possunt &c. eis pericula & perditiones eorum non ausi sumus celare &c.

a Zach.2.9.

℟. Si verba per Zachariam loquentis Domini, *quia leuo*, &c. non patiuntur de Dominicis oculis præcedentia intelligi, vicerunt Magdeburgenses, qui *propter scripturas violenter citatas, atque indocte, perplexe, & contrariè explicatas* epistolas reiecerunt. 2. Nunquam *consequentia in Propheta attentè legerunt*, quos Turrianus, Clementes, Anacletos, Pios &c. fuisse credit. 3. Male Hieronymus & Theodoretus propheticum locum vexauerunt; quorum tamen interpretationem ab ipso Pseudo-Alexandro probari supra docuimus. At nihil est in hac interpretatione non planum. Quid enim diuinam vindictam vrgere acrius valeat, quam sensus iniuriarum ipsi Domino, dum piis inferuntur, illatarum? An patienter ferant Iesuitæ si quis eorum *pupillas vexet, eósque* (vt [b] Hieronymi verbis vtar) *clara luce priuare nitatur?* non opinor. Nec dicenda sunt ἀπροσδιόνυσα prorsus Pseudo-Alexandri verba sequentia; *& licet nos persequantur &c.* Vult enim docere se (quamuis animo quæ fratres pati finxit patientem) non posse temperare à denuntiatione diuini iudicij quo tandem obruendi sunt *pupillam Dominicam*, id est pios, fodientes.

b in hunc locum.

TVRR. *Si non sic legit Alexander, quomodo hoc testimonio Zachariæ recitato, pericula* & perditiones *prædixit; quod se facere ait, ne damnationem Prophetæ Ezechielis incurrat: gladium* [c] *ergo venientem annuntiat hîc Alexander, cum ait pupillam oculi sui lædere, qui pios infestant.*

c Ezech. 33.8.

℟. Hæc

℞. Hæc rurſus ſenſum mutare non cogunt, nec ab Hieronymiana interpretatione adeo abludunt: licet enim noſtrum non ſit præſtare quicquid nebulo impudens chartæ illeuit; nihilominus fidenter aſſero, non eſſe vſquequaque alienam à Zachariæ mente argumenti à Pſeudo-Alexandro allati conſequentiam. Vult Propheta dominicos oculos fodicantes iudicij imminentis comminatione perterrefacere. Idem conatus Pſeudo-Alexander ait ſe *Domini oculos tangentibus*, id eſt Clericos perſequentibus, *pericula ipſorum* ceruicibus impendentia *celare non auſum*, quia ſcil. animum angebant minæ in malos paſtores per Ezechielem intentatæ.

TVRR. *Citat locum* [a] *Oſeæ ſecundum interpretationem* 70. *idem Alexander*, quoniam ſicut vacca aſilo percuſſa inſaniuit Iſraël &c. *pro quo ſubſtitutum ex verſione Hieronymi,* quaſi vaccæ laſciuientes. a Oſeę 4.16

℞. Hoc nego: cum enim Hieronymus non *vaccæ laſciuientes* quomodo Pſeudo-Alexander, ſed *vacca laſciuiens* ſcripſerit; nec *protectoribus ſuis*, ſed *protectores eius*; hæc plane indicant impoſtorem, cui nulla alia verſio præter Hieronymianam ad manum fuit, eandem ab initio corrupiſſe, vt inſtituto ſuo ſeruire cogeretur.

TVRR. *Quod ſequitur nullo modo ad rei propoſitæ rationem accommodari potuit.*

℞. Ergo *nec prudenter nec vtiliter* factum, quod antea *& prudenter & vtiliter* factum laudauit Jeſuita; ſed rationem δεσπότας huius φροντίδος audiamus.

TVRR. *Sic* [b] *apud Hieronymum*, dilexerunt afferre ignominiam protectores eius, *populo ſcilicet*; *pro quo quia* ἀπροσδιόνυσον *erat ſubſtitutum* protectoribus ſuis: *Quadrat vero editio* 70. & dilexerunt ignominiam ex fremitu ſuo, *id eſt elatione, teſte Cyrillo*; *hinc enim proficiſcitur petulantia inſectandi paſtores & aduerſus eos fremendi.* b Ibid. verſ. 18.

℞. Rurſus Magdeburgenſium epiſtolas à Scripturarum tortore poſt Hieronymi ætatem dictatas inclamantium cauſam agit Jeſuita ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ: hinc enim conſtare poteſt ἐπιστολογράφον verſionem 70. non legiſſe, ſed Hieronymiana (quam pro more corrupit) abuſum fuiſſe. Fateor ex elatione ſæpe inſectandi libidinem naſci; at non ideo quadrabit Pſeudo-Alexandri ſcopo Prophetæ locus ex 70. interpretatione petitus: ſic enim habet, ᾑρέτισε Ephraim Χαναναίους, &c. πορνεύοντες (Χαναναῖοι ſupple) ἐξεπόρνευσαν, ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐκ φρυάγματος αὐτῆς, id eſt (Hieronymo interprete) *prouocauit Chananæos* Ephraim, *fornicantes* Chananæi, *fornicati ſunt, dilexerũt ignominiam ex fremitu eius,* Ephraim nimirum. Veſtram fidẽ Jeſuitæ, quid hoc ad Epiſcoporum aduerſarios? Aptentur, ſi placet, verba hęc Epiſcopos perſequẽtibus, & tota Turriani fabula euaneſcet: *Sicut vacca aſilo percuſſa inſaniuerunt* qui Epiſcopos vexãt &c. *& dilexerunt ignominiam ex fremitu eius:* qui dilexerũt? cuius dilexerũt? hic aqua hæreat neceſſe eſt, non dicam Pſeudo Alexandri, cui nihil tale in mentem venit, ſed Turriani patronis. Vidit ſane Jeſuita ad impoſtoris, cuius patrocinium ſuſcepit, ſcopum non magis 70. interpretum quam Hieronymi verba dirigi poſſe; ſed cum ſcenæ quam

exornauerat ſeruire vellet, nec aliam elabendi viam nanciſci poſſet, in textum 70. infeſtus irruit, ac pro αὐτῆς, αὐτῶν, pro *fremitu Ephraim*, fremitum Chananæorum ſubſtituit, totámque & loci prophetici ſeriem, & interpretum mentem interuertit: dignum ſane Epiſtolarum adulterinarum protectore facinus: at is non fuit opinor Alexander glorioſus Chriſti martyr, quem Turriani rabies inuaderet, quíque teſtimonia *captiua ſeruire ſibi ad victoriam* cogeret, *quæ ſuis in voluminibus non dimicabant*.

a Oſeę 5.11.

TVRRIAN. [a] *non conuenit quod ex Hieronymo in Alexandri epiſtola legitur*, Calumniam patiens Ephraim, *oppreſſoribus epiſcoporum: at conuenit verſio* 70. oppreſſit, *inquit*, Ephraim aduerſarium ſuum, &c.

b forte impoſtor credidit *calumniā patiens*, idem valere ac *calumniam patietur*: vt qui calumniis alios laceſſiuit ipſe viciſſim calūniis impetatur, & cadat cauſa. videtur autē in commentarios Hieronymi incidiſſe, cuius hæc verba ſunt: *De hæreticis manifeſtus eſt ſenſus: quod ſophiſmatibus ſuis & arte Dialectica ſæpe opprimāt Eccleſiaſticos: ſed cum hoc fecerint, non munditiē veræ fidei ſed ſordes ſequātur mendacij, qui traditi Diabolo & Angelis eius, videntur ſibi calumniā pati, & in ſe fractam eſſe iudicij veritatem.*

℞. Eſto, non conueniat; quid ad nos? Annon Ieſuitica confeſſio Magdeburgenſium accuſationem firmiorem reddit? Videtur tamen [b] ex Hieronymiana interpretatione exſculpi poſſe quæ ad Pſeudo-Alexandri mentem explanandam eúmque quodammodo excuſandum faciant. Cum enim nos doceat Hieronymus, eum dici poſſe *calumniam quandam pati qui peioribus ſe traditur*: videntur Epiſcoporum inſectatores *hac in parte calumniam ſuſtinere, quod peioribus traduntur*; videri etiam poteſt *erga illos iudicium non ſeruari*, quia *cœpit Ephraim abire poſt ſordem*, hoc eſt quia ipſi putidis calumniis pios inſectari auſi ſunt. Expectas forte, Lector, ex ipſa quam vexare conatur Turrianus, 70. interpretum verſione, commodiorem ſenſum; at eam à Pſeudo-Alexandri ſcopo longius abire comperies vbi animi aciem intenderis. Id ſcil. probandum ſuſceperat ὑποβολεὺς, eos *qui epiſcopos iniuſte amouere nituntur, infamia perpetua notari*: quomodo probat? *de ijs decreta habemus quibus eorum vocem obſtruamus*. Hæc prima probatio, *de iis Dominus loquitur per Prophetam calumniam patiens* &c. quaſi dicat *peioribus ſe tradet*, forte *dæmonibus*, poſtquam infamia notati & Eccleſia pulſi fuerint. hæc 2. probatio: quid ſi dicamus *de iis Dominus loquitur per Prophetam*; *oppreſſit Ephraim*, id eſt epiſcoporum infeſtator, *aduerſarium ſuum*, id eſt epiſcopos, *conculcauit iudicium, quia cœpit abire poſt vana?* ſic iubet Turrianus: at hæc nec theſim propoſitam probant, nec ſpem vllam probationis oſtentant; non enim docent *Oppreſſores epiſcoporum ea de cauſa pœnas luere quia Epiſcopis infenſi fuerunt*, ſed aſſerunt *Epiſcopos ab aduerſariis ideo oppreſſos, quia aduerſarij illi abire cœperunt poſt vana*; hoc vero nihil ad rhombum. Cætera nihilo meliora ſunt: experiatur, cui tempus in arcto non eſt.

c Oſeę 4.3.

TVRR. [c] *In Alexandri epiſt.2. legitur ex Oſeæ cap.*4. piſces maris congregabuntur; *quod non quadrat, ſicut verſio* 70. *in qua* deficient *legitur, quod ad tenuiores deuorantes accommodat Cyrillus, ſecundum prophetiam Abacuk* cap. 1.14.

℞. Æque vtrumque quadrat, quia vtrumque eodem recidit, ſiue *congregabuntur* ſiue *deficient* legamus; nam quę de medio tolluntur, congregantur & colliguntur, vt in poſterum non compareant: ſic Oſeę locum interpretatus eſt Hieronymus ipſe; réſque per ſe plana eſt, annon enim quoſcunque rete concluſos piſces congregauit piſcator defi-

deficiunt? Annon si nullum de capturâ excipias, omnes deficient? Docet igitur Propheta, cõgregandos in rete pisces *ne scil. mare diuini iudicij vim effugiat.* Non potest autem meo iudicio Pseudo-Alexandri scopo aptari Cyrilli interpretatio, quam Theodoretus quoque insinuare videtur, per reptilia & volatilia *potentes*, per pisces *inopes* designans; quem enim sensum facient hæc conceptuum portenta? *De his qui fratribus laqueos ponunt loquitur Dominus dicẽs, Ideo*, id est propter infestationẽ fratrum *lugebit terra, &c. & pisces* id est tenuiores, *deficient* à maioribus seu fratres persequentibus deuorati. Sperasti, Lector, Pseudo-Alexandrum metum incussurum insidiatoribus piorum, ob ruinam à Propheta prædictam: at te spem omnem abiicere iubet Turrianus, asseuerans prædictum ab Osea tenuiorum excidium, eorúmque omnium qui calumniam & persequentium iniurias passi sunt.

TVRR. [a] *In ead. epistola leguntur hæc verba,* populus tuus sicut qui contradicunt Sacerdoti; *non potest autem facile intelligi quomodo ad minas & supplicium hoc pertineat.* — a Osee 4.4.

℞. Non necesse est ad minas pertinere; potest enim ad eorum quibus exitium minatur Dominus descriptionem referri; retulit sane Hieronymus [b], hæc scribens, *quia in sceleribus perseuerant, & impudenti Deum fronte contemnunt Israëlitæ, audiunt, Non necesse est vt veniatis ad iudicium, vt in vestris flagitiis arguamini, quia tantæ estis impudentiæ, vt nec conuicti quidem pudorem habeatis & verecundiam: sed contradicatis mihi, quasi si discipulus magistro, sacerdoti plebecula contradicat, quæ non habet sacerdotij dignitatem: Et quia tales estis, ideo hodie corruetis*, &c. Demus tamen ad minas pertinere, annon misera est eorum conditio, qui similes sunt *contradicentibus sacerdoti*, id est [c] Core & asseclis quos tandem terra *viuentes* absorbuit? — b Hieron. in hunc locum. — c Num. 16. 32.

TVRR. *Interpretatio vero 70. quam Alexander secutus est recte conuenit,* & erit populus sicut sacerdos cui contradicitur; *significat enim*, inquit Cyrillus, *priuandos esse sacrificiis:* Sacerdos *enim,* cui contradicitur, *est qui habebat aliquod vitium aut morbum corporis propter quæ arcebatur à sacris.*

℞. Eadem fere est Theodoreti interpretatio, Sacerdotem *cui contradicitur reprobatum, & qui dignitate sua excidit*, intelligentis; at eodem grauatum incommodo, quo allata à Turriano in hæc verba *pisces maris deficient* expositio: minæ enim à Propheta intentatæ non insidiatores sed insidiis petitos ferient; demonstremus id ad oculum; *de his*, inquit Pseudo-Alexander, *qui fratribus insidias præparant loquitur Dominus dicens, Ideo*, quia insidias posuerunt, *lugebit terra, &c. pisces*, id est quibus insidias parant *deficient, vt nullus neque iudicetur, neque arguatur, populus autem meus sicut sacerdos cui contradicitur:* id est sint pij abiecti sicut sacerdos qui dignitate sua excidit.

TVRR. [d] *Testimonio clarissimo est, quod nullo ingenio eludi queat, quod qui has epistolas post Hieronymi tempora reperit, & in publicum emisit pro interpretatione 70. qua Zephyrinus vsus est, interpretationem Hieronymi posuit, & substituit; Qui quidem siue fictas reperisset, siue ipse idem eas finxisset, necesse erat vt interpretatione 70. qui ante ætatem Zephyrini fuerant vsus esset; Quis hoc* — d pro epist. lib. 1. c. 19.

dubitet nisi qui omni prorsus iudicio & ratione careat?

℞. Necesse erat impostorem, si latere volebat, antiquissimam versionem sequi; sed eius frons dura fuit, gustus nullus, prudentia cæca: quid vero necesse erat *post Hieronymi ætatem in publicum emittere* quæ, si vlla titulis fides esse debet, *ad omnes Christianos*, ad *omnes Episcopos*, ad *Episcopos plebésque Orientis, AEgypti, Italiæ, Africæ, Galliarum, Hispaniarum* scripta sunt? *quis hoc* cum Turriano asseueret *nisi qui omnis prorsus iudicio & ratione careat?*

TVRRIAN. *Vsum autem Zephyrinum versione antiqua probatur ex loco Esaiæ 51.7. citato secundum versionem 70.*

a Vide ad marg. epist. 2. Pseudo-Zephyrini.

b alias *metuatis.*

℞. Docuimus [a] suo loco verba quæ Zephyrini esse Turrianus credidit, à Martino I. in Concilio Lateranensi A.D. 649. Octob. 17. pronuntiata esse: hic vero monendum videtur, Martinum versionem Hieronymianam loco citato secutum fuisse, *Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne [b] timeatis*, licet paulo ante ad septuaginta interpretum versionem allusisse videatur; dixerant enim illi μὴ φοβεῖσθε ὀνειδισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ ἡττᾶσθε, Hieronymus vero sic vertebat, *Nolite timere opprobrium hominum, & contemptu eorum ne vincamini*: Martinus autem, & ex eo Pseudo-Zephyrinus, *Non debemus multum timere opprobrium hominum neque eorum exprobrationibus vinci.*

c pro epist. lib. 5. cap. 21.

TVRR. [c] *Addendum est, quod ille fecit qui studio & industria sua interdum pro interpretatione 70. cum ei visum est Hieronymi interpretationem vt docuimus posuit, non nouum & inauditum fuisse, neque exemplo imitationis caruisse.*

d Vide apud Phot. cod. 121. Hippolitum & Caium apud Euseb. lib. 6. c. 21. & Hieron. catal. in Paulo Tertul. de pudic. cap. 20.

℞. Quandoquidem neminem id fecisse quod Iesuita suspicatur iam euicimus, frustra exempla quærit quibus egregiè factum tueatur.

TVRR. *Imitatus est interpretem epistolæ ad Hebræos, in qua testimonia quæ ex veteri scriptura ab Apostolo Hebraica quidem (vt par est credere, vt qui & Hebraicè & ad Hebræos scriberet) citata sunt, qui epistolam ex Hebræo in Græcum conuertit quisquis ille fuerit siue Clemens Romanus, siue (vt alij putant & credibilius est) Lucas, ex interpretatione 70. qua Sancti Apostoli, & omnes Ecclesiæ vtebantur mutuatus est.*

e Clem. Rom. epist. ad Corinth. Clem. Alex. apud Euseb. lib. 6. c. 13. Orig. apud eund. lib. 6. c. 25.

f iidem, & Hieron. in catal. & Euseb. lib. 3. cap. 37. & Theodoret. in hanc epist.

g Rom. 10. 8. 11. 18. &c. Gal. 4. 18.

℞. Diuersi diuersas de epistolæ huius auctore & lingua originaria sententias fouerunt [d]: alij non à Paulo sed vel à Barnaba, vel à Luca, vel à Clemente: plurimi (iique fide [e] dignissimi) à Paulo dictatam crediderunt: nonnulli rursus à Clemente, nonnulli à Luca [f] in Græcum sermonem translatam senserunt. Sed cum nemo sibi visum Hebraïcum exemplar testetur, aut stylum quo epistola hæc conscripta est Lucæ stylo dissimillimum esse negare, aut Paulum alibi aduersus [g] Hebræos disputantem 70. versionem secutum diffiteri audeat; sint autem non leuia nec pauca quæ Græcum exemplar fontem non riuum esse suadeant; Exempli causa, interpretationes vocabulorum Hebraïcorum cap. 7. 2. Emphasis vocis ὑποστάσεως cap. 11. versu 1. Paronomasiæ nonnullæ, vt cap. 5. 8. ἔμαθεν, ἔπαθεν, cap. 11. 37. ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν &c. ab Apostolo Hebraïce scriptam negamus.

TVRR. *Consideret qui ait Apostolum versionem 70. secutum, quemadmodum*

admodum hoc verisimile fiat, vt cum Paulus ad Hebræos scriberet Hebraïce, testimonia scripturæ Veteris citaret, quæ Hebræi postea in libris suis quos legebant non reperirent, qui erant alioqui literis Hebraïcis ita addicti, vt ijs qui 70. interpretibus vtebantur semper obiicerent (vt Hieronymus testatur) quod Biblia haberent corrupta, ridentque (vt Origenes in epist. ad Africanum ait) quod ea quæ apud Hebræos scripta erant Christiani ignorarent.

℞. Certe qui Apostolum ad Hebræos Hebraïce scripsisse statuerunt, septuagintaviralis editionis vsum non Apostolo sed interpreti imputare debuerunt; verum cum eorum sententia firmo fundamento careat, nihil nos cogit eandem propugnare; iure merito Hebræi Christianos septuaginta interpretum editionem Hebraicæ veritati præferentes exagitauerunt; at Paulum, qui nihil est à 70. mutuatus quod (si substantiam spectes) ab Hebræo absit, exagitare nullo iure potuerunt.

TVRRIAN. *Denique quo magis substitutio illa interpretationis Hieronymi in pluribus locis pro interpretatione 70. credibilis sit; memini ego non ita pridem audire cum esset Cyprianus Romæ imprimendus, fuisse qui iudicarent tunc in testimoniis Veteris scripturæ, quæ sunt omnia apud Cyprianum ex interpretatione 70. pro interpretatione 70. interpretationem Hieronymi substitui debere.*

℞. Docuimus nullam substitutionem in epistolis locum habuisse; interim meminerit Lector, quibus artibus scioli inter Papales parasitos in scripta veterum grassati fuerint: huic enim hominum generi & poëtis *quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.*

TVRR. *Intelligere mihi videor diuino consilio factum esse, vt ille, quisquis fuit, in locum 70. in testimoniis scripturæ Veteris interpretationem Hieronymi iam vulgatam in plerisque locis substituerit.*

℞. *Intelligere mihi videor, diuino plane consilio factum* vt nebulo se suo indicio proderet, nec artificiose dedecus summum celare posset: sæpe id quidem conatus est, vbi enim Psalmi citandi fuerunt, recurrit sæpe ad Hieronymi interpretationem ex Hebræo, sed frustra fuere conatus eius omnes, Deo opt. maximo immane facinus auersante.

TVRR. *Dixissent Magdeburgenses (si vbique versio 70. seruata fuisset) fictas epistolas à quopiam qui callide (vt speciem probabilitatis imitaretur) ex interpretatione 70. testimonia veterum scripturarum sumpsisset.*

℞. Dixissent; at nunc dicendum à rude impostore totam fabulam peractam: quem, ne *probabilitatis speciem imitaretur*, destituit eruditio.

TVRR. *Nunc cum vsus fuerit versione Hieronymi (quod consilio huic palam repugnabat) quis illum tam stultum & communis sensus expertem fuisse putet, vt de industria fidem sibi derogare vellet? tam amens erat, vt vna atque eadem opera idem ipse quod moliebatur simul euerteret?*

℞. Nemo putauerit illum sibi de industria fidem derogare voluisse; derogauit tamen, quia *stultus, amens, expers communis sensus* fuit.

TVRR. *Confisus notissimæ veritati nihil huic incommodi, aut scrupuli, vel dubitationis de auctoritate epistolarum posteris timuit: sciebat enim neminem ignoraturum esse, non potuisse pontifices illos versione Hieronymi vti.*

℞. De sui seculi ruditate securus credidit neminem futurum qui

(Deo ferrei ſeculi rubiginem detergente) inſana μηχανήματα deprehendere poſſet: abſurdus verò Turrianus qui *notiſsimam veritatem* aſſerere audeat ſcriptis quæ veteribus pene omnibus ignota fuiſſe cogitur confiteri.

TVRRIAN. *Illi qui Hieronymi verſionem ſubſtituit, hoc tantum propoſitum fuit, ea interpretatione vti, quæ iam erat Latinis (vt nunc eſt) familiarior.*

℞. Quandoquidem ſubſtituta non fuit Hieronymi verſio, ſubſtituenti *hoc* vel illud *propoſitum fuiſſe* dici non poteſt: at ei qui epiſtolas effinxit, hoc vnum propoſitum fuit, imperitos quacunque via poſſet à veritate abducere.

TVRR. *Quod ſimulatum eſt tenui etiam ſuſpicione arguitur: omni ergo ſtudio cauiſſet ne exiſtimationem antiquitatis quam illis epiſtolis apponere volebat tolleret.*

℞. Cauiſſe debuerat, ſed non potuiſſe docuimus.

Identitas ſtyli quo epiſtolæ omnes conſcriptæ ſunt, eas adulterinas eſſe conuincit.

CAP. X.

a pro epiſt. lib. 2. cap. 1. & ex eo Hartus. collat. cap. 8. ſect. 3.

TVRRIAN.[a] *Stylus (etſi non ſemper) certus index, præſertim in quibuſdam auctoribus, veri operis eſſe ſolet, quo ad diſcernendos veros libros à falſis ſæpe vti conſueuimus, vt à quibuſdam in Tertulliano, Cypriano, Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, & aliis factum: eſt enim aliquando ſtylus auctoris ſui ita proprius, vt facile ex eo & quidem mediocri iudicio opus eius dignoſci poßit, vt in Tertulliano, Apuleio, Plinio maiore, Tranquillo* &c.

℞. Hæc omnia concedo lubens: non enim noſtræ ſed Jeſuiticæ cauſæ iugulum petunt.

TVRR. *Quia ab iis pontificibus, quorum Magdeburgenſes epiſtolas negant, nihil præter eas ipſas epiſtolas ſcriptum habemus, relicta diſsimilitudine ſtyli, quæ ob hanc cauſam obiici non potuit, ad ſimilitudinem ſtyli argumenti & materiæ ridicule ſe tranſtulerunt.*

℞. Etſi nihil aliud ſcriptum haberemus, argumenti Magdeburgenſium vim non effugeret Jeſuita; cum enim ouum ouo ſimilius non ſit, quam epiſtolæ decretales inter ſe ſunt: ſiue materiam, ſiue formam ſpectes, merito ſe ridendum propinaret quiſquis perſuaderi ſibi pateretur, fieri poſſe vt 40. vel 45. viri diuerſis temporibus, eodem quaſi ore locuti, eoſdem orationis næuos amauerint, eoſdem dictionis characteres ſeruauerint, eandem exercendi ſtyli materiam ſumpſerint, eadem fingendi audacia laborauerint &c. Quis credat fatales fuiſſe vrbicis Epiſcopis quoſdam quos ſemper incurſarent ſcopulos, nec vllum eorum qui epiſtolas dictaſſe feruntur, ab anteceſſorum lapſu immunem fuiſſe? Sed ne ex ſola ſtyli ſimilitudine aduerſus Pſeudo-Iſidori nænias argumentorum nobis copiam ſuppetere quiſpiam putet, diſcat nos in promptu habere ſtyli diſſimilitudinem quam ſuo ordine obiiciamus; Superſunt enim plura veterum pontificũ genuina ſcripta, ex quo-

ex quorũ ſtylo euincere liceat, quæcunq; nos falſitatis arguimus adulterina eſſe; extãt nẽpe Cornelij binę ad [a] Cyprianũ epiſtolę, Julij binę [b] ad *Orientales* & *Alexãdrinos* [c], Liberij 11. Damaſi [d] ſex, Anaſtaſij vnica ad Joãnem Hieroſolymitanũ; Sixti III. binæ, Leonis plurimæ, Joannis ſecundi duæ, Pelagij I. quindecim, Pelagij ſecũdi 5. Gregorij volumina plura &c. quæ *longe aliter catulos, aliter ſues olere* ſatis ſupérq; nos doceãt.

TVRRIAN. [e] *Magdeburgenſes fragmentum epiſtolæ Cornelij ad Fabium Antiochenum nacti apud Euſebium lib. 6. cap. 43. inepte verſionem è Græco Euſebij cum decretalibus Cornelij Latine ſcriptis epiſtolis comparauerunt.*

℟. Ineptam comparationem inſtituiſſent, ſi verba Pſeudo-Cornelij cum Ruffini aut Chriſtorphorſoni, qui Euſebium interpretati ſunt, verbis contuliſſent; ſed conceptuum cum conceptibus collatione factâ, recte monuerant, veram Cornelij epiſtolam nihil martyre Chriſti indignum, Pſeudo-Cornelij farragines nihil homine, cui ſanum ſinciput ſit, dignum ſpirare.

TVRR. [f] *Plura arguunt primam Clementis epiſt. & Conſtitutionum libros eiuſdem auctoris eſſe.*

℟. Id forte verum eſt de epiſtola quam Græcam vidit Turrianus, non de lacinia à Pſeudo-Iſidoro aſſuta. Vt tamen id certum eſſe demus, non ideo Turrianus obtinebit vel epiſtolam vel conſtitutiones legitimos B. Clementis fœtus eſſe; vtrumque enim negamus.

TVRR. *Epiphanius hær. 30. ex libri* περιόδων *cum Clementis collatione, collegit librum illum ab hæreticis deprauatum fuiſſe; at ſimilem collationem epiſtolarum decretalium cum aliis Rom. pontificum ſcriptis facere hodie non poſſunt Magdeburgenſes.*

℟. Collationem illam fieri poſſe docuimus; negamus vero Epiphanium decretales, quarum patrocinium ſuſcepit Turrianus, cum libro περιόδων contuliſſe; cum ſint 400. annis poſt eius dormitionem effictæ.

TVRR. *Reliquas aliorum pontificum epiſtolas Magdeburgenſes negant, quia ex ſimilitudine characteris ſuorum auctorum eſſe quorum feruntur probare non poſſumus, quia (vt ante dixi) alia eorum ſcripta non habemus.*

℟. Non ideo negant, ſed quia ſtylus barbaricus, & dictionis character per omnia ſimilis, vnum eundémque fuiſſe omnium epiſtolarum artificem quodammodo clamare videtur; poſſent tamen noſtri eiuſmodi mercium mangones ex pauculis quæ hodie manibus teruntur veterũ monumentis reuincere, & plane ἐπιστομίζειν, vt ante diximus.

TVRR. *Si licet ſtyli ex ſimilitudine & argumenti reiicere has epiſtolas, licebit etiam Apoſtolicas Petri, Iacobi, Pauli reijcere propter ſimilitudinem ſimplicis characteris ac ſimilitudinem interdum dogmaticam & paræneticam.*

℟. In pauculis lineis multa peccauit Turrianus. 1. Non *ex* quacunque *ſimilitudine ſtyli & argumenti*, vt ipſe fingit, *reiiciuntur epiſtolæ*, ſed ex eo quod vbique eandem cramben iiſdem fere verbis recoquunt, vt eadem manu exaratæ, eodem ore dictatæ videantur. 2. Conſequentia nulla eſt, cum alia ſcriptorum Apoſtolicorum, alia humanorum quoruncunque ratio eſſe debeat; fac enim Apoſtolos idem argu-

a Vide inter epiſt. Cypriani 46. & 48.
b Vide Apol. 2. Athanaſij.
c Vide Hilarij fragm. vitam Euſebij Vercell. Socrat. lib. 4. cap. 11.
d Vide inter opera Hieronymi Tom. 3. Theodoret. lib. 2. cap. 22. & lib. 5. c. 10. & Tomos Concil.
e pro epiſt. lib. 1. cap. 18.
f pro epiſt. lib. 2. cap. 1.

mentum eadem methodo, eodem ſtylo tractaſſe, quid mirum in viris quos eodem ſeculo vixiſſe, quibuſque Spiritum ſanctum non ſolos conceptus, ſed ſingula verba inſpiraſſe conſtat? An idem dici poteſt de Romanis præſulibus, qui diuerſiſſimis temporibus, ſuo marte, prout ſe obuiam tulit occaſio, ſcripſiſſe finguntur? An veriſimile eſt eos (quo tempore plebs ipſa Romæ pure locuta eſt) barbariem affectaſſe, ac ſibi peculiares phraſes illas eſſe voluiſſe quæ paſſim 8. & 9. ſeculo obtinuerunt? At quanquam in toto ſcriptorum Apoſtolicorum corpore ſanctiſſima ſimplicitas, ſummáque dogmatum & parænefeon conformitas elucet, non tamen vbique eadem ſermonis facies occurrit; ſingulorum manum mentémque ſapientiſſimo conſilio ita direxit Spiritus Sanctus, vt ſinguli proprium ſcribendi morem ſeruarent, & in eiuſdem auctoris monumentis quædam nonnunquam ſermonis diuerſitas appareret: hinc enim factum vt [a] *ſecunda* Petri epiſtola *à pleriſque eius eſſe negaretur propter ſtyli cum priore diſſonantiam:* & epiſt. ad Hebræos *à cæteris* Paulinis *propter eandem ſtyli ſermoniſque diſſonantiam diſcrepare videretur:* & nonnulli de Jacobi, Judæ, Joannis 2. & 3. epiſtolis & Apocalypſi dubitarent.

a Vide Hieronym. quæſt. 11. ad Hedib. & in catalogo Euſeb. lib. 3. c. 3. & 25.

b Vide etiam Binij notas.

TVRRIAN. [b] *Addere potuerunt Magdeburgenſes, quod ſæpe eaſdem ſententias priorum Pontificum Apoſtolicorum & eiſdem fere verbis poſteriores Pontifices in epiſtolis vſurparunt; ſed fidem & auctoritatem id auget & confirmat.*

℞. Addent quicquid in mentem venerit epiſtolarum patroni: at nunquam perſuadebunt *fidem & auctoritatem* earum *augere & confirmare* poſſe, quod fingunt 30. vel 40. viros iiſdem centonibus diuerſimode farciendis intentos, iiſdem ſordibus delectatos, eaſdem materias vna eadémque methodo tractare, aut eoſdem conceptus iiſdem plane phraſibus iiſque ſpurciſſimis exprimere auſos fuiſſe. Si qua igitur in epiſtolis inter ſe collatis, ſtyli ſermoníſque vel diuerſitas, vel inæqualitas apparet (apparet autem non raro) eadem in ſingulis per ſe ſumptis obſeruari poteſt; eáque non aliunde orta quam ex laciniarum male conſarcinatarum diſſimilitudine, & inconcinna diſpoſitione, quæ ſæpe tam conſpicua eſt, vt ex profeſſo Horatianum pictorem imitatus, *Humano capiti ceruicem equinam iungere, variaſque inducere plumas* voluiſſe videatur impoſtor; alioqui quicquid è propria penu hauſit, id vbique iiſdem maculis fœdauit, iiſdem coloribus diſtinxit, eodem orationis habitu induit.

Spurciſſimi in Epiſtolis ſermonis ſordes non patiuntur eas à priſcis vrbis Epiſcopis ſcriptas eſſe.

CAP. XI.

POſtquam ex ſtyli omnimoda ſimilitudine ſeu verius identitate epiſtolas non à veteribus Eccleſiæ Romanæ Epiſcopis, ſed à recentiore aliquo ſcriptas fuiſſe docuimus, de barbari ſcriptoris quem *vel per febrem ſomniare, vel arreptum morbo phrenetico Hippocratis vinculis alligan-*

alligandum putes, inquinatissima oratione pauca adiicienda sunt. Monuerant [a] Magdeburgenses *genus illud sermonis ab eo quo vsi sunt* secundi à Christo nato *seculi scriptores δὶς διὰ πασῶν distare*. Quid hic Turrianus? *Omitto*(inquit) [b] *quod isti boni linguæ Latinæ auctores elegantissime & purissime scripsisse dicunt Plinium, Suetonium, Solinium, Tacitum, Iustinum & reliquos eorum similes: in quo satis se linguæ Latinæ ignaros ostendunt & risum Italis mouere possunt, qui in oculis ferunt elegantiam Plauti, Terentij, Varronis, Ciceronis, Cæsaris, Lucretij, Virgilij, & si qui alij eiusmodi.* At certe nihil est quod rideant Itali præter fastuosi Jesuitæ vel pudendam ἀβλεψίαν, vel portentosam mentiendi libidinem. Non enim Magdeburgenses dixerunt Plinium, Suetonium, &c. eorum omnium qui inter Latinos vel ante vel post Christi natalem claruerunt, purissime scripsisse: sed inter seculi secundi scriptores purissimos atque elegantissimos esse: quod nemo opinor negauerit. Magdeburgensium verba sunt, *Etsi eo tempore* (id est ab anno Christi 100. ad 200.) *Latina lingua non adeo omni suo cultu, & munditie perfecta erat, atque Iulij Cæsaris & Augusti tempore; tamen nondum tam insulse, inepte & barbare quenquam locutum esse testes sunt multi eius seculi doctissimi viri, qui purissime & elegantissime locuti sunt, vt Plinius* &c. Annon satis se vel oscitantem vel mendacem ostendit Jesuita, qui ea Magdeburgensibus obiicere veritus non est, quæ ipsi ne per somnium quidem cogitauerant?

TVRR. *Concedamus eis non carere solœcismis epistolas.*

℞. Quasi vero nisi concesserit Jesuita, laboraturus sit probationum penuria quisquis euincere volet vbique ea solœcismis barbarismísque scatere, cum passim liceat eiusmodi flosculos decerpere, *Episcopi sunt* [c] *obediendi non detrahendi, sunt portandi & amandi,* [d] *nocere aliquem,* [e] *loqui,* [f] *tueri,* [g] *persequi* passiue; [h] *malis alicuius particeps effici,* [i] *continentia literarum,* [k] *paternas disciplinas iniuriare,* [l] *charitatiuè,* [m] *potestatiuè,* [n] *rigorosus, se cauere,* [o] & sexcenta alia.

TVRR. *Annon erat consilium* [p] *prudens sermone imperiti vulgi vti in rebus ad salutem omnium pertinentibus, vt etiam ab idiotis intelligi possent?*

℞. Aliud vero est *stylum demittere, & ad captum tenuiorum accommodatis phrasibus vti*, aliud *cum vulgo inepte & sentire & loqui*: illud facere solent pij quique doctores, magna cum laude prudentiæ & charitatis Christianę: hoc vnum facere potuit epistolarum suppositor, cuius scripta omnia sordent, súntque, vt Catullinis verbis vtar, *cacata charta*: sed si eorum consilium probant Jesuitę, qui de *rebus ad salutem omnium pertinentibus* verba facientes eas quæ ab idiotis intelligi possint phrases seligunt, cur iniquum sacra peregrina lingua tradendi morem sequuntur, quo idiotis barbara Domini in Scripturis loquentis vox fit, ipsáque [q] simplicium *mens ἄκαρπος* esse cogitur?

TVRR. *Zephyrinus* [r] *locutus est vt vulgus tunc loquebatur, probent Magdeburgenses non sic illis temporibus vulgo loqui solitos.*

℞. Quasi vero necesse sit probare veteres vrbis Episcopos cum fæce plebis, agasonibus, coquis &c. loqui solitos non fuisse; aut eos in stercoribus, ceu scarabeos, perpetuo volutatos fuisse ipse probauerit.

a Centur. 2. cap. 7.
b pro epist. lib. 2. cap. 2. Binius in notis.
c Pseudo-Euarist. epist. 2.
d Pseudo-Victor epist.
Pseudo-Callist. epist. 2.
Pseudo-Euseb. epist 1.
e Pseudo-Callist. ep. 2.
f Pseudo-Sixt. I. epist. 2.
g Pseudo-Alexander epist. 2.
h Idē epist. 3.
i Pseudo-Marcellin. epist. 2.
k Ibid.
l Pseudo-Steph. epist. 2.
m Pseudo-Felix II. epist. 1.
n Pseudo-Euseb. epist. 1.
o Pseudo-Euseb. ibid.
p *diuinum* cōsilium vocat Binius.
q 1. Cor. 14. 11. 14.
r pro epist. lib. 1. c. 17.

TVRRIAN. *At existimant Magdeburgenses vocem* modernus, *qua Zephyrinus vsus est, à modo dictam, tunc nouam fuisse?*

℞. Nobis necesse nõ est quod in vulgi vsu fuit, ab eo quod inusitatũ fuit secernere; forte vulgo recepta, forte nulli nota fuit vox *modernus*; quam quia Romanis Episcopis dignam asserunt aduersarij, probare debent idoneo aliquo exemplo antiquis cognitam fuisse: interim notabunt Turrianum de veritate eorum de quibus ad rauim vsque disputat, adeo securi animi esse, vt quæ de Pseudo-Urbano notauerant Magdeburgenses ad Pseudo-Zephyrinum, in cuius epistolis vox *modernus* non occurrit, temere transtulerit.

TVRR. *Zephyrinus voluit imitari Paulum qui se* [a] sermone non scientia *fuisse scribit* imperitum.

℞. Paulus se ἰδιώτην vocat, non absolute sed τῷ λόγῳ: est autem ἰδιώτης, [b] πολίτης, [c] πρὸς γένος ἴδιος; ἀμαθής, ἀγράμματος: quo sensu Chrysostomus [d] asserit Paulum οὐκ ἠσκημένον τὴν τῶν ἔξωθεν λόγων τερθρείαν, ἀφειμένον τὸν περίεργον τῶν ἔξωθεν καλλωπισμόν: & Hieronymus scribit eundem *Tito* [e] *interprete* vti coactum, *diuinorum sensuum maiestatem digno non potuisse Græci eloquij explicare sermone*; [f] *puro non potuisse quod sentiebat transferre sermone quem* tamen *in vernacula lingua habebat disertissimum Cilicum idiotismos, eloquium tricis implicatum simplicia* [g] *verba hominis quasi rusticani* adhibere solitum fuisse: ea de causa Apostolus ipse quam sibi tribuit ἰδιώτειαν τοῦ λόγου opponere videtur [h] τῇ ὑπεροχῇ τοῦ λόγου, πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, [i] πιθανολογίᾳ, [k] σοφίᾳ λόγου, qua simplicioribus insidiabantur impostores φρεναπάται; at qui præ [l] *grammaticæ imperitia, vitiosa elocutione* vsus [m] *grammaticæ vitia incurrit, & solœcismos fecit, & Rhetorici nitore sermonis verborúmque compositione, & eloquij venustate* caruit, non tamen *ignorauit literas seculares*; quas etsi *non sciuit ad perfectum, aliqua* saltem *ex parte contigit*: amplius dicam, *qui solœcismos in verbis fecit, & hyperbaton reddere non potuit sententiámque concludere, audacter sibi vendicauit sapientiam*; se quidem λόγῳ, nequaquam véro γνώσει ἰδιώτην professus: an idem de epistolarum suppositore dicere quisquam audeat? de cuius farraginibus (si semel emendicatæ aliquot sententiæ excipiantur veris auctoribus restituendæ) iure pronunciare licebit, οὐδὲν ὑγιές, quíque Hilarij Luciferiani elogio dignissimus semper iudicabitur [n] *imperitus sermone & scientia*, vt Ecclesiæ præposito τῇ λέξει πτωχεύειν καὶ τὴν συνθήκην τῶν ὀνομάτων ἁπλῆν τινα καὶ ἀφελῆ seligere nunquam indignum fuit; sic Doctorem *scientia imperitum* esse καὶ οὐκ εἰδότα μάχεσθαι ὑπὲρ τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων, indignum semper facinus visum est: quare non possunt Apostolico ἰδιωτείας exemplo se tueri qui plane & rerum & verborum cognitione destituuntur; non enim ita sermone imperitus fuit vt aduersarios sapientiæ sermone reuincere non posset, qui nihil non fecit [o] εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, quíque (vt Chrysostomi verbis vtar) [p] Judæos Hellenistas κατὰ κράτος ἐνίκα τῷ λόγῳ, καὶ εἰς τοσοῦτον αὐτοὺς ἤλαυνεν ὡς καὶ εἰς φόνον παρεξωσθῆναι μὴ φέροντας τὴν ἧτταν.

TVRR. & BIN. *Si propter solœcismos aut barbarismos &c. epistolæ Pontificum*

a 2. Cor. 11. 6.
b Suidas.
c Theodoret. in 1. Cor. 14.
d de Sacerd. lib. 4. cap. 6.
e quæst. 11. ad Hedib.
f quæst. 10. ad Algas.
g Apol. ad Pammach. pro lib. aduers. Iouin. cap. 4.
h 1. Cor. 2. 1. 4
i Coloss. 2. 4.
k 1. Cor. 1. 17.
l quæst. 10. ad Algas.
m lib. 2. in epist. ad Eph. ab initio, & lib. 2. in epist. ad Gal. cap 4.
n Hieron. epist 126.
o Rom. 15. 18.
p de Sacerd. lib. 4. cap. 7.

ficum negari vel reiici deberent, omnes S. Pauli epiſtolæ, omnes Veteris ac Noui Teſtamenti ſcriptores ſacri & Canonici reiiciendi forent. S.Paulus 1. *Cor.*2. *de ſeipſo ait,* Et ſermo meus, & prædicatio mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione Spiritus & virtutis conſiſtit.

℞. *Plenius æquo laudat venales qui vult extrudere merces:* vbi docuerint decretalium propolæ, ipſis ineſſe quam ſcriptis ſuis & prædicationi tribuit Paulus ἀπόδειξιν πνεύματος καὶ δυνάμεως, tum demum conſequentiam admittemus: ni faciant, cur pergant non modo diſſimilia, ſed plane *pugnantia ſecum frontibus aduerſis componere?* Vere olim de Paulinis ſcriptis Origenes [a] aduerſus Celſum, φέρε τιν σαφώισον τοῦ ταῦτα (1.Cor.2.6.) τὰς ἐπιστολάς, καὶ ἐνατενίσας τῷ βουλήματι ἑκάστης ἐν αὐταῖς λέξεως, ἀμφότερα δεῖξον καὶ ὅτι νενόηκας τοὺς Παύλου λόγους καὶ ὅτι παραστῆσαι εὐήθεις τινὰς ἢ ἠλιθίους. ἐὰν γὰρ ἐπιδῷς ἑαυτὸν τῷ μετὰ τοῦ προσέχειν ἀναγνῶναι, εὖ οἶδ' ὅτι ἢ θαυμάσεται τὸν νοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἐν ἰδιωτικῇ λέξει μεγάλα περινοοῦντος. ἢ μὴ θαυμάσας αὐτὸς καταγέλαστος φανεῖται; at contrarium plane de epiſtolis ſtatuendum videtur; quas nemo à ſe attento animo lectas profiteri auſit, quin eaſdem ſtultas eſſe fatuaſque (ne quid grauius dicam) confiteri neceſſe habeat.

[a] aduerſ. Celſum lib. 3.

Iidem. *In ſcriptura ſacra innumeras phraſes & locutiones inueneris regulis grammaticæ contrarias.*

℞. De Veteris Teſtamenti Hebraïco codice id plane falſum eſt, in Græco Noui Teſtamenti nonnullæ occurrunt phraſes, quæ Græcanicam Syntaxim admittere nullo modo poſſunt, ſed has omnes totidem Hebraïſmos eſſe conſtat; vulgatam vtriuſque Teſtamenti verſionem innumeris locis, partim interpretis (qui tamen ſua laude fraudandus non eſt) partim exſcriptorum culpa, mendoſam eſſe nemo diffitetur; ſed mendæ illæ ſi cum epiſtolarum fæcibus conferantur, ornamenta propemodum videri poſſint.

Iidem. *Origenes lib.*6. *&* 7. *contra Celſum multa diſputat aduerſus philoſophos qui* τὸ εὐτελὲς *Scripturæ ſanctæ exprobrabant.*

℞. Recte Origenes Prophetas, Apoſtolos, ipſúmque Dominum Jeſum attendiſſe monet τρόπῳ ἀπαγγελίας οὐ τὰ ἀληθῆ μόνον περιεχούσης, ἀλλὰ καὶ δυναμένης ἐπαγαγέσθαι τοὺς πολλούς, ἕως προτραπέντες καὶ εἰσαχθέντες ἕκαστος κατὰ δύναμιν ἀναλάβωσιν, ἐπὶ τὰ ἐν ταῖς δοκούσαις εἶναι εὐτελέσι λέξεσιν, ἀπορρήτως εἰρημένα: at id dici non poteſt de decretalium ſcriptore, in cuius ſermonibus (excipio ſemper alienas phraſes) quærenda non ſimplicitas ſed barbaries incultiſſima, non phraſis abiectior ſed fœdiſſima illuuie ſordens, non ſalutaris doctrina ſed impoſturarum ſentina ipſúmque ἀνομίας μυστήριον.

Turr. *Qui negant epiſtolas ob neglectam phraſim, negent epiſtolas* B. *Cypriani, quia in eis legunt,* ſubitatos, libellatos, quæſtionatos, adunatos. *Imo negent Scriptores Noui Teſtamenti, quod in eis ſolœciſmos & verba rudia legant, aut dicant neſciſſe loqui Spiritum qui eos docuit.*

℞. Bona verba Turriane: hoc forte tuis ſimilibus non nobis dictauerit ſpiritus blaſphemiæ, cætera nos nunquam negabimus; diximus enim quid de Noui Teſtamenti ſolœciſmis ſentiendum ſit: addimus

vero humanitatem ipſam à lectoribus æquis exigere, vt de Cypriani ſcriptis Horatianum illud pronuntient, *non ego paucis offendar maculis:* at epiſtolarum diſpar plane ratio, in illis enim quicquid eſt Latinis auribus dignum, adſcititium eſt; quicquid συγγραφεὺς ſuo marte ſcripſit, fœtet.

Tvrr. *Eadem audacia Lutherus epiſtolam Iacobi* ſtramineam vocauit.

℟. Errauere fateor Lutherus, Magdeburgenſes, aliique pauciſſimi qui in Magiſtri verba iurauerant; at quis hodie errorem ex imperitia natum propugnat? nullum certe noui.

[a] 1.Cor.15.28.

Tvrr. *Gregorius Nyßenus in illud* [a] Tunc ipſe filius ſubiicietur, *aſſerit Paulum vti nominibus pro poteſtate, etiam contra quam ferat conſuetudo.*

℟. Gregorij verba ſunt: οἶδε ἡ σοφία τοῦ μεγάλου Παύλου πρὸς τὸ δοκοῦν κεχρῆσθαι κατ' ἐξουσίαν τοῖς ῥήμασι, καὶ τῷ ἰδίῳ τῆς διανοίας εἱρμῷ προσαρμόζειν τὰς τῶν ῥημάτων ἐμφάσεις, κἂν πρὸς ἄλλας τινὰς ἐννοίας ἡ συνήθεια τὴν κατάχρησιν τῶν λέξεων φέρῃ. Exempli cauſa, vocis κενοῦσθαι, qua vtitur Phil.2.7. 1. Cor.1.17.& 9.15. vocis περπερεύεσθαι 1.Cor.13.4. vocis ἱμείρομαι 1.Theſſ. 2.8. vocis ἐρίθεια Rom.2.8. vocum ὑποταγὴ & ὑποτάττεσθαι 1. Cor.15. 27.28. addit vero ἀλλ' ὅμως χαίρειν ἐάσας ὁ Παῦλος τὰς ἐτυμολογίας ψυχρὰς δι' ὧν βούλεται λέξεων ὃ βούλεται παρίστησι νόημα. καὶ γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ τοῖς ἀκριβῶς ἐξετάζουσιν εὑρεθείη ἂν ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Ἀποστόλου μὴ δουλεύοντα τῇ χρήσει τῆς συνηθείας, ἀλλὰ κατά τινα ἰδιότροπον ἔννοιαν ἐπ' ἐξουσίας παρ' αὐτοῦ προφερόμενα μηδὲν ἐπιστρεφομένου πρὸς τὴν συνήθειαν. At aliud eſt ab vſu communi aliquando deflectere docendi gratia, quod fecit Paulus diuino conſilio; aliud inquinatiſſimis vulgi phraſibus abuti ad impoſturam faciendam, quod epiſtolarum effictor pro virili conatus eſt.

Tvrr. & Binivs. *Origenes Tom.4. in Ioannem ſolœciſmos Pauli excuſans ait,* Qui voces diſtinguit, & ſignificata, & res, non offenditur ſolœciſmis: *& paulo poſt,* Non ignorabant Apoſtoli in quibus impingebant, & de quibus non curabant, &c.

℟. Quandoquidem de his ſolœciſmis ſupra egimus, nihil hic addere neceſſe eſt: monemus tantum allegata Origenis verba in Tomis per Ruffinum in Latinum ſermonem tranſlatis hodie non reperiri, ſed in Philocaliæ cap.4. nec à Turriano fideliter verſa eſſe; ſic enim Origenes: ὁ διαιρῶν παρ' ἑαυτῷ [b] φωνὴν καὶ σημαινόμενα, καὶ πράγματα καθ' ὧν κεῖται τὰ σημαινόμενα οὐ προσκόψει τῷ τῶν φωνῶν [c] σολοικισμῷ &c. ἅτε δὲ οὐκ ἀνεπαίσθητοι οἱ ἀπόστολοι τυγχάνοντες τῶν ἐν οἷς προσκόπτουσι, καὶ περὶ ἃ οὐκ ἠσχόληνται, φασὶ ἰδιῶται εἶναι τῷ λόγῳ ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει. Omittit autem Turrianus has voces, παρ' ἑαυτῷ, καθ' ὧν κεῖται τὰ σημαινόμενα τῶν φωνῶν: deinde male vertit ἠσχόληνται *curabant*, pro *verſati erant:* ſed hæc obiter.

[b] Turrianus legit φωνάς.
[c] item σολοικισμούς.

Binivs. *Æterna memoria dignum eſſe iudicatum eſt, id quod S. Spiridion Trimituntis alias Irimituntis Cypri Epiſcopus, inſignis ſacræ fidei confeſſor, & ſacrarum Scripturarum propugnator, Tryphilium virum eloquentiſsimum, à ſe per miracula ad fidem Chriſti iam ante conuerſum, in S. Nicæna Synodo perorantem & loco verborum Chriſti* tolle grabbatum tuum *dicentem,* tolle lectum tuum humilem, *non immerito vt refert Sozomenus lib.1.cap.11. obiurgauit, quod verbis Chriſti vti dedignaretur & eloquentia efferretur.*

℟. Nec nos censemus ferendos esse eos, qui auribus pruriunt, summámque diuini eloquij simplicitatem sibi nauseam parere testantur. At hinc non sequitur debere quemquam decretalium nugas & βδελύγματα exosculari. Interim notet Lector Binium multiplex hoc loco imperitiæ suæ specimen edere, 1. Dum quæ proposito nullo modo seruiunt congerit. 2. Dum vrbem cuius Episcopatum Spiridion administrauit, *Trimituntem*, aliás *Irimituntem* dictam fuisse asserit: Cui enim nota *Irimitus?* nam apud Ptolem. Geograph. lib. 5. c. 13. Τριμιθοῦς, Socrat. lib. 1. cap. 12. Τριμιθοῦς, Sozom. lib. 1. cap. 11. Τριμυθοῦς. Hist. tripart. lib. 1. cap. 10. *Tremithus*. Metaphrast. ad 12. Decemb. *Trimmithus*; nullibi, quod sciam, *Irimitus* memoratur. 3. Dum *Typhilium* vocat, quem *Triphyllium* [a] & Sozomenus Hist. tripart. & Metaphrastes dictum volunt. 4. Dum fingit *Triphylium* illum *in Synodo Nicæna perorantem* obiurgatum fuisse. Sozomenus enim diserte id factum monet, quando contigit ἐς ταυτὸ συνελθεῖν τοὺς ἐπισκόπους τῆς Κύπρου; & Hist. tripart. quo *tempore pro aliqua vtilitate in vnum Cyprios episcopos conuenisse*: inter quos fuit Tryphyllius Ledrensis Ecclesiæ Antistes.

a Vide etiam Hieron. in catal.

Tvrrian. & Binivs. *Hinc S. Hieronymus, alioquin disertissimus & elegantissimus scriptor & Doctor Ecclesiæ (vt in literis ad Damasum scriptis fatetur) phrases Scripturæ, quas regulis Grammaticorum repugnantes esse non ignorabat, retinere quam mutare maluit: has nimirum*, non nubent neque nubentur; magis pluris estis vos: fructum plus afferat, ministrare non ministrari, pœnitemini, non capit perire extra Hierusalem &c.

℟. Cum Hieronymus hos barbarismos dissimulauerit, non lubens sed coactus, ne scilicet [b] *erumperent in voces* qui ipsum *falsarium, sacrilegum*, ausum *aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere clamitabant*, miror qua fronte sperauerint aduersarij se verborum eius inuolucris decretalium turpitudinem tecturos. Protestatur ille se in Euangelistarum editione *ita calamo temperauisse, vt ijs tantum quæ sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateretur vt fuerant, ne* scil. *multum à lectionis Latinæ consuetudine discreparent*; cessit igitur consuetudini, consuetudinem non probauit: fac tamen illi non displicuisse Latinæ lectionis vitia, an propterea placuisset nebulo qui veteres vrbis Episcopos mentitus in scripta Hieronymi ipsius aliorúmque patrum inuolauit, contactúque omnia quæ furtificas manus senserunt fœdauit? Cum Matt. 20.28. Græca verba διακονηθῆναι & διακονῆσαι commodius reddere non potuisset vetus interpres, scripsit *ministrari* & *ministrare*: cum Matt. 22.29. in Latinum sermonem transferre conatus esset Græcas voces γαμοῦσιν & ἐκγαμίζονται, vertit *nubent* & *nubentur*: Marci 1.15. & Act. 3.19. verbi μετανοέω significationem voce barbara *pœnitemini* expressit vt potuit. Luc. 12.24. quia deerant verba quibus Græcæ phraseos πόσῳ μᾶλλον διαφέρετε emphasim exprimeret, in barbarismum hunc incidit, *quanto magis pluris* estis. Luc. 13.33. cum confudisset Græca verba δέχεσθαι & ἐνδέχεσθαι, vertit *capit* pro *contingit*: Et Joan. 15.2. quia nulla phrasis occurrebat quæ Græcis verbis πλείονα καρπὸν responderet, *plus fructum* pro *copiosiorem fructum* transtulit; an ideo exagitandus fuit? Imo quia hæc

b Epist. 123.

(vtut barbara) ſenſum non mutant, ea non reſecuit Hieronymus: nos vero quâ mente veteris Interpretis & imperitiam excuſamus, & ſimplicitatem miramur, & conatum amamus, & pietatem laudamus, eâdem Pſeudo-Iſidori πανουργίαν & impietatem cum incredibili temeritate & inſcitia coniunctam deteſtamur.

IIDEM. *Hinc B. Gregor. in epiſt. ad Leandrum in commentarios libri Iob ſic ſtylum ſuum incultum & inelegantem.* Unde & ipſam *(inquit)* artem loquendi, quam magiſteria diſciplinę exterioris inſinuant, ſeruare deſpexi. Nam, ſicut huius quoque epiſtolæ tenor enuntiat, non Metaciſmi colliſionem effugio, non barbariſmi confuſionem deuito. Quia indignum vehementer exiſtimo, vt verba cœleſtis oraculi reſtringam ſub regulas Donati; nec enim hæc ab vllis interpretibus in Scripturæ Sanctæ auctoritate ſeruata ſunt: *Sicut igitur omnes ſcriptores Veteris ac Noui Teſtamenti, omnéſque poſteriorum ſeculorum ſcriptores ſacri vulgari ſermone vſi fuerunt, ita Apoſtolici viri epiſtolas ſimplici ſermone barbariſmis ac ſolœciſmis ſcatente ſcripſerunt, quas non negaſſe ſed exaltaſſe oportuit.*

℞. Poterant etiam Grammaticuli verſum in Magdeburgenſium caput torquere aduerſarij, *Grammaticæ leges plerunque Eccleſia ſpernit*; æque enim ad propoſitum faciunt quæcunque congeſſere veterum teſtimonia, cum nos epiſtolis non verborum paupertatem, non ſermonis neglecti ſimplicitatem, quam nemini vnquam vitio vertimus, obiiciamus; ſed contaminatiſſimas ſordes, quæque ſimplicioribus & ruſticano ſtylo aſſuefactis ſtomachum mouere poſſint: præ huiuſmodi portentis, Gregorij phraſes gemmæ ſunt, quas ſæpe cœno ſuo obleuit balatro.

TVRR. *Scimus quoſdam auctores ante mille etiam & amplius annos, & quod plus eſt, in ſtudiis humanitatis tritos, cum Latine & purè loquentes imitari potuiſſent, ſermone tamen plebeio, & incompto ac ſolœciſmis & barbariſmis interdum inquinato magis delectatos, vt Caßiodorum, Apollinarem Sidonium, Claudianum Mamercum, Marcianum Capellam, Ennodium Ticinenſem, Venantium Fortunatum,* &c.

℞. Scimus hæc omnia Jeſuitæ cauſam iugulare: ſi enim auctorum illorum quos nominauit ſcripta, quanquam ſeculo iam inquinato prodierunt & nonnihil rubiginis contraxerunt, nitent, fulgent, exculta videntur ad Pſeudo-Iſidori nugas comparata; quis ſe adeo hebetem profiteatur, vt credat ſpurcis illis nugis contaminata fuiſſe primitiuæ Eccleſiæ cunabula, priſcóſque vrbis Epiſcopos illo ipſo tempore nugiuendos & barbaros fuiſſe, quo ad coronam anhelabant Chriſtiani omnes, & viliſſimę plebis Romanæ fæces puræ Latinitatis odore adhuc imbuta erant?

TVRR. *Clemens in Recognitionibus pure locutus eſt, teſte* [a] *Photio in Conſtitutionibus contra verbis vilioribus vſus eſt, ibi enim hæc occurrunt,* παλάτιον, καταφαγᾶς, ψεῦσμα, ἐπιδέχω, παραφίοντες, λογιστεύτης, ἐθίμιον, ἰντερόϊτος, λοῦδος, ſicut in Euangelio [b] πραιτώριον, [c] φραγέλλιον, κουστωδία. [d]

℞. Siue genuinos ſiue ſpurios Recognitionum & Conſtitutionum libros crediderit Photius, perinde eſt; nec noſtra refert an vnius eiuſdémque

a Biblioth. cod. 112.
b Matth. 27. 28. Marc. 15. 16. Ioan. 18. 28. 33. & 19. 9. Act. 23. 35. Phil. 1. 13.
c Ioan. 2. 15.
d Matth. 26. 65. 66. & 28. 11.

démque, an diuersorum auctorum fœtus fuerint: at veritatis intereſt monere, 1. Clementem nec Recognitiones ſcripſiſſe quarum auctor lib.9. affingit Petro quæ Bardeſanes, Euſebio teſte, [a] *de fato* diſputauit circa A.D.175. ſeu 73. à Clementis martyrio: nec Conſtitutiones, in quibus fabula [b] de Phœnice, & ſcripta Sibyllina [c] ab impoſtore maleferiato poſt Veri obitum circa A.D.172. & 70. à paſſione Clementis ſuppoſita, fidem inuenerunt. 2. Affectationem plebeij ſermonis in Conſtitutionum libris non excuſare ſordes & deliramenta Pſeudo-Iſidori; quia vero vocabula aliquot in epiſtolis nominatim à Magdeburgenſibus improbata ſunt, quibus machinis eorum cenſuram eleuet Turrianus audire operæpretium eſt.

a lib.6. præparat.
b Conſtit. lib.5.c.6.
c lib.4. ad finem.

TVRR. *Epiſcopus Epiſcoporum dicitur ſicut* [d] *Deus deorum,* [e] *Sancta Sanctorum,* [f] *Rex Regum, Canticum Canticorum, & apud Dionyſium* [g] *Sacramentum Sacramentorum,* τελετῶν τελετή.

℞. Per me licet; ſed quia non quomodo verba componantur, ſed quo iure iis vtatur epiſtolarum effictor quærimus: meminerit Lector tituli huius rem vni Chriſto ab Apoſtolis adiudicari Act.3.15. & 5.31. Heb.II.17. III.1. IV.14.15. V.10. VI.20. VII.26. VIII.1. IX.11. XIII.11.20.1.Pet.2.25. & 5.4. Titulum vero ipſum ab Eccleſiæ Africanæ patribus damnari in Epiſcopis ſui temporis, quos longiſſime à gratia Apoſtolica quæ in Jacobo [h] enituit abfuiſſe nemo neſcit. Vide Concil.Carthag.ſub Cypriano ab initio, & Concil.3. Carthag.can.26.

d Pſal.136.2.
e Num.4.19.
f Apoc.19.16.
g Eccl. Hierarch. c. 3. ab initio.
h ad quem ſcribēs Pſeudo-Clemens *epiſcopi epiſcoporum* voce vtitur.

TVRR. *Hac voce vſus eſt Tertullian. de pudicitia cap.1.*

℞. Uſus eſt? Imo abuſus in ſcripto virulento [i] *aduerſus Eccleſiam* ſcripto: annon pudet aduerſarios in Sarcaſmis, quibus iracūdus Montaniſta aduerſus orthodoxos dimicans Romę vel Carthaginis Epiſcopum pro veritate dimicantem ſuggillauit, cauſæ præſidium quærere?

i vide Hieron. in catal.

TVRR. *Vox* patriarcha *eſt in Scriptura Apoſtolicis viris accommodata.*

℞. Hoc pernegamus: nec vllum exemplum dari poteſt huius accommodationis.

TVRR. *Eſt à Synodo Nicana vſurpata can.44. Arabico.*

℞. Arabicorum canonum origo obſcuriſſima, auctoritas apud nos nulla eſt; id vnum de iis certum eſſe videtur, eorum auctores Nicænos patres non fuiſſe.

TVRR. *Male Magdeburgenſes reliquerunt* Epiſcopi *vocabulum à Cicerone* [k] *vſurpatum vt* ſuperintendentis *nomen aſſumerent.*

k lib.7. epiſt. ad Attic.

℞. Hui piaculum! quaſi vero non licuerit Græcam dictionem à Cicerone vſurpatam interpretari: aut interpretatione quam ipſi [l] patres dederunt vti ad vim Græcæ vocis exprimendam, quæ nunc in vſu non eſt vt munus veris Eccleſiæ Paſtoribus à Chriſto demandatum ſignificet, ſed vt φιλοπρωτευόντων Pōtificiorum κατασκόπων poteſtatem, contra natiuam ſignificationem, deſignet: ne quis tamen quoſdam è noſtris à vocabulo conſueto abſtinuiſſe putet nouitatis ſtudio, & antiqui vſus odio, cogitet illos ipſos quos Germani nonnulli (abdicato quodammodo *Epiſcopatus* titulo) *ſuperintendentes* vocauere, inter Anglos *epiſcopos* hodie appellari.

l Hieron. epiſt.85. Auguſtin. in Pſalm.126. Iſidor. etym. lib. 7. cap.12. Beda in Iob. c.20. Ambroſ. de dignit. ſacerdot. cap.6.

Tvrrian. *Christus rectè dicitur à Clemente epist.3.* Propheta, *Marc.6.4.Luc.4.24.& 13.33.& 24.19. non vocatur simpliciter* Propheta, *sed* verus Propheta: *vt enim* verus Christus *natura Christus est; sic cum de Christo sermo est*, verus *Pontifex*, verus *Sacerdos*, verus *Magister*, verus *Rex*, verus *Propheta: est* natura *Pontifex*, natura *sacerdos &c. quia proprium* Prophetæ *est cognoscere veritatem, & eam aliis interpretari, veritatis autem* verus *cognitor & interpres est Christus, idcirco peropportune Christum vocat* verum Prophetam.

℞. Hac de re nolim cum Turriano contendere; miror magis quid Magdeburgensibus, qui ignorare non potuerunt Christo sæpe Scripturas [a] Prophetæ titulum dare, in mentem venerit vt eo nomine Pseudo-Clementem censura vexarent: quem tamen vel hoc nomine imposturæ reum peragere poterant quod quæ de *vero Propheta* habet, ad verbum hausit ex interpretatione Latina *recognitionum* à Ruffino conscripta, ad finem 4. seculi. Vide lib.2. disputationem quam Cæsareæ Petrus cum Simone Mago habuisse fingitur; & lib.5. ab initio, Cõcionem eiusdem Petri ad Tripolitanos. Tandem (quasi re bene gesta) Epinicium carmen canere exorsus Jesuita, *plenæ sunt* inquit *epistolæ spiritus sapientiæ & intellectus, grauitas sententiarum, auctoritas dictorum, antiquitas traditionum Apostolicarum, & Ecclesiarum prisca consuetudo in eis elucet*: nos è contra plenas nugarum, quas & Scripturæ auctoritas, & antiquæ Ecclesiæ historia, & prisca consuetudo cumulatissimè refellunt esse docemus: adeo vt quicquid in eis vel sapientiam vel grauitatem, vel antiquitatem, vel saltem Latinitatem redolere videtur, aliunde assumptum esse omni asseueratione affirmari possit: pluribus id quidem per singulas epistolas probauimus, sed nonnulla supersunt, meo iudicio, Latiniora quam vt Pseudo-Isidori esse posse videantur: quorum hactenus fontes, siue quia post tot literariorum monumentorum strages exaruerunt, siue quia sub Bibliothecarum pluteis etiamnum latent, inuestigare non potui: exempli causa in Pseudo-Clementis epist.2. hæc verba habemus, quæ forte ex diuersis locis deprompta sunt, *Pastoralis est ordinis* infatigabiliter *reuocare quicquid ad correctionem populorum* cognouerit *pertinere*, & non cum *suo periculo alienæ spei per solam negligentiam facere detrimentum*, sed *quod ad* generalis *salutis spectat compendium salubri necesse est prouidere tractatu*: & paulo post, *Ecce oris nostri buccina ad aures hominum personamus; ne quis se deinceps excusabit non monitum, qui quod sequi debeat tam verbis quam literis edocetur.* Et initio epist.3. *Vrget nos multus amor vester & religiosa vestra deuotio, quia debitores* &c. In Pseudo-Anacleti epist.1. *Doceri omnes oportet, qui Domini sacerdotio funguntur, vt & cæteros instruant & sibi proficiant.* Et epist.3. *Manifestum est Diabolum (qui sicut leo rugiens circuit* &c.) *cordibus plebium suadere, vt doctores atque pastores suos detractionibus* accusent, *vt plebibus languescentibus, vel male agentibus non tenentibus pastoribus frena* eorum *lasciuiant, atque in ima ruant* &c. In Pseudo-Anteri epistola, *Quæ, precor, maior charitas, aut quod efficacius pietatis patrocinium potest à quoquam alteri impendi, quam si ignorantiæ tenebras & imperitiæ caliginem ab eo depellat: ac demum veræ fidei doctri-*

[a] Ioan.6.14. Act.3.22. & 7.37.

doctrinæ pabulo non ad quæstum, non ad ambitionem, ſed ad eruditionem & ædificationem reficiat; tanquam enim mutilo fit manus, claudo pes, oculus cæco, qui ignorantiæ tenebris obuoluto, ſapientiæ & ſcientiæ theſaurum reſerat, & candorem lucis viáſque Domini benigniter aperit? Et paulo poſt, *Vnicuique prauidendum, vt cum dies extrema finiſque vitæ aduenerit, non tranſeat ad perpetuam mortem ſed ad vitam æternam.* In Pſeudo-Sixti II. epiſt.1.ad finem, *Antiqui hoſtis (cuius inuidia mors introiuit in mundum) ſunt ſemper oculi vigiles ad animos hominum illaqueandos: multóſque ſua prauitate ſecum in perditionem trahere cupit, qui ſuapte malitia à gloria lapſus eſt in miſeriam* &c. In Pſeudo-Marcellin.epiſt.2.ab initio, *Charitas nihil agit aſperum, nihil factioſum, nihil quod honori diuino repugnet, animæ propriæ noceat, aut proximi commodo derogat: oblita ſui non quæ ſua ſunt ſed quæ Dei vel proximi quærens, nemini inuidens, omnibus conſulens, non ſæuiens ſed compatiens, non rapiens ſed largiens, non murmurans ſed omnia æquanimiter tolerans: ſi in te perfecte habitaret, temperares animum à malis, ſæuire deſineres, Dei Eccleſiam ac ſanctos eius perſequi ceſſares, tyrannidi modum imponeres, furorem cohiberes, humanitati inuigilares, modeſtiam amplecterer is, & bonis potioribus frui ſatageres* &c. Poſſent pauca ſimilia adiici, quę quia notitiam hucuſque meam fugerunt, ſecundas ſiue à me ſiue ab aliis curas laboréſque exigere videntur: quos quiſquis exhauriendæ decretalium ſentinas impendere dignabitur, maximo (quod plurima exantlando pertulimus) nos faſtidio ſubleuabit.

Catalogus auctorum quorum teſtimoniis & ſententiis turpiter abuſus eſt Iſidorus Hypobolimæus.

Cap. XII.

INDEX CONCILIORVM ET CANONVM.

C*Anones Apoſtolorum dicti.* Scripti videntur circa A. D. 200. Sunt enim velut appendix libri octaui Conſtitutionum, quarum ſententiam de Phœnice circa A. D. 208. expreſſiſſe videtur Tertull.*lib.de Reſurrect.* c.13. & Dionyſius Alexandrinus verba citauit A.D. 260. ὡς φωνῆς ἀποστολικῆς Euſeb.teſte lib. 7. c. 7. Concilium Antiochenum canonem 33. ἀρχαῖον τῶν πατέρων κανόνα vocauit A.D.341. Omnes vero Latine (ſi Baronio credamus) reddidit Dionyſ.Exiguus, circa A.D.527.

Concilium
- Eliberitanum coactum A.D.305.
- Neocæcarienſe A.D.314.
- Arelatenſe 1. eod.anno.
- Nicænum A.D.325.
- Antiochenum A.D.341.
- Sardicenſe A.D.347.
- Laodicenum circa A.D.360.
- Conſtantinopolitanum œcum.A.D.381.
- Conſtantinopolit.aliud in cauſa Eutychetis congrega-

tum A.D. 448.

Carthaginense:
- 1. A.D.348.
- 2. A.D.390.
- 3. A.D.397.
- 4. A.D.398.
- 5. A.D.401.
- 6. A.D.419.

Mileuitanum 1. A.D.402.
Africanum sub Theodoro Papa A.D.646.

Collectio dicta Concilium Africanum compilata ante A.D.527.

Concilium:
- Chalcedonense œcum. congreg. A.D.451.
- Romanum sub Hilaro A.D.465.
- Sub Felice III. A.D.487. & Gelasio A.D.494.
- Sub Symmacho: I. & III. A.D.499. & 501. IV. A.D.502.
- Sub Martino A.D.649.
- Sub Gregorio II. A.D.721.
- Agathense A.D.506.
- Aurelianense V. A.D.552. Paris. III. post A.D.559.
- Parisiense sub Ludouico Pio A.D.829.
- Hispalense II. A.D.619.
- Toletanum: 6. A.D.619. 8. A.D. 653. 10. A.D.656. 11. A.D. 675.
- Bracarense 3. eod. anno.

SERIES EPISCOPORVM VRBIS.

Iulius I. sedit is	ab A.D.337. ad 352.
Damasus	ab A.D.367. ad 382. aut 84.
Siricius	ab A.D.385. ad 398.
Innocentius	ab A.D.402. ad 417.
Zosimus	ab A.D.417. ad 418.
Bonifacius	ab A.D.418. ad 423.
Celestinus	ab A.D.423. ad 432.
Leo	ab A.D.440. ad 46.
Hilarus	ab A.D.461. ad 467.
Simplicius	ab A.D.467. ad 483.
Felix III.	ab A.D.483 ad 492.
Gelasius	ab A.D.492. ad 496.
Anastasius II.	ab A.D.496. ad 498.
Symmachus	ab A.D.498. ad 514.
Hormisda	ab A.D.514. ad 523.
Vigilius	ab A.D.540. ad 555.
Gregorius I.	ab A.D.590. ad 604.
Agatho	ab A.D.678. ad 682.

Grego-

Gregorius II.	ab A.D.714.ad 731.
Gregorius III.	ab A.D.731.ad 741.
Zacharias	ab A.D.742.ad 752.
Hadrianus	ab A.D.772.ad 795.

NOTITIA DOCTORVM ET HISTORIcorum Ecclesiasticorum.

Auctor Recognitionum Clementis Romani nomine scriptarum. Vixisse videtur circa A.D.180. vel 200. cum Basilius & Nazianzenus Philocaliæ cap.22.testentur Origenem Tom.3. in Genesim, ex libro recognit.10. binas paginas descripsisse: Ruffinus cuius versione Pseudo-Isidorus visus est, eam dicauit Gaudentio Ecclesiæ Brixiensis antistiti, quem in locum Philastrij A.D.386.subrogatum constat.

Auctor primæ Clementinæ vel idem cum superiore vel coæuus. Falsarius versionem à Ruffino elucubratam deflorauit.

Eusebius Cæsariensis scripsit ad Cæsarienses suos A.D.325.obiit 340.

Athanasius magnus sedit ab A.D.326. ad 372. apologiam de fuga sua scripsit A.D.354.

Hilarius Pictauiensis scripsit de Trinitate post A.D.356.obiit A.D.369.

Ithacius Clarus Ossonobensis claruit circa A.D.385.

Gregorius Nazianzenus, Sasimorum Episcopatui præfectus A.D.371. obiit anno 389.Maij 9.

Ambrosius Mediolanensis sedit ab A.D.374.ad 397.

Prudentius natus A.D.332. cœpit de rebus sacris scribere anno D.389. vitæ 57. Apotheosim vero elaborauit post idololatriam ab Imperatoribus profligatam, vel anno 391. à Valentiniano Theodosio & Arcadio A.A.A. vel anno 395. ab Arcadio & Honorio.

Auctor.comment.in Paulum Ambrosio adscripti, vixisse videtur circa A.D.380.

Hieronymus floruit ab A.D.372.ad 420.

Auctor Epist.ad Oceanum de moribus Clericorum, Tom.9. operum Hieronymi insertæ quando vixerit incertum est, post annum D.500. scripsisse verisimile est.

Augustinus Hipponensis Episc. sedit ab A.D.395.ad 430.

Cyrillus Alexandrinus sedit ab A.D. 412. ad 444. scripsit aduersus Theodorum Mopsuestenum circa A.D.436.

Eucherius Lugdun. vel (vt alij volunt) *Eusebius Gallicanus* floruit circa A.D.440. Eucherium Martiano & Valentiniano regnantibus, id est ante A.D.455 obiisse vult Gennad. de viris illustr. anno 449. præcise, Pithœi Prosper.

Atticus Constantinopolit. sedit ab A.D.405.ad 425.ad Afros scripsit A.D.422.

Proclus Constantinopolit. sedit ab A.D. 433. ad 446. scripsit ad Domnum Antiochenum in gratiam Athanasij Perrheni ante A.D.444.

Flauianus Constantinopolit. sedit ab A.D.446.ad 449.vel 450. scripsit ad Leonem Papam anno 448.

Prosper Aquitanicus floruit ab A.D.427.ad 457.vel 466.si Baronium sequamur: libros *de vita contemplatiua* circa A.D.450. scripsisse videtur post obitum Hilarij Arelatensis cui Rauennius anno 449. successit. Vide lib.2.c.9.

Petrus Rauennas, Chrysologus dictus scripsit ad Eutychem A.D.448.

Socrates perduxit historiam ad A.D.439.

Theodoretus Cyrensis scripsit hist.Eccl.ante Concilium Nicænum, Baronio teste ad A.D.427.§.28.eundem ab anno 423.ad 453.sedisse vult Baronius idem, sed falso, cum Gennadius & ex eo Beda de 6.ætatibus; Ado in Chronico, & Freculphus Tom.1.lib.5. c.18. diserte doceant, eum *vsque ad Imperium Leonis senioris hist. deduxisse sub* eóque *mortuum:* Marcellin.ad A.D. 466.eundem *de Incarnatione Domini aduersus Eutychem & Dioscorum* scripsisse vult, quod confirmant Beda, Freculphus, Ado, Honorius. Sed & Theodoretus ipsemet quæst.38. in Deuteron. à Judæorum dispersione, quam circa A.D. 73. contigisse putat Baronius, quadringentos ad sua tempora annos numerat.

Sozomenus historiam continuauit ad A.D.411.

Auctor Actorum Syluestri fabulas suas commentus videtur circa A.D.440.vel 50.eas enim Gelasij tempore Romani legere consueuerãt.

Ennodius claruit circa A.D.488.decretum de Cellulanis scripsit anno 502. Antonij vitam post annum 488. Apologeticum pro Symmacho Papa anno 503. Ticini sedit ab anno 515.ad 521.

Benedictus Abbas eremum petiit A.D.494. Cassinense monasterium fundauit post annos aliquot; circa idem tempus regulam scripsisse, anno 546. obiisse videtur Totila regnante. Vide Greg.Dial.lib.2.

Caßiodorus historiam tripartitam concinnauit circa A.D. 545. eius enim meminit cap.17.Lectionum diuinarum, quas Synodi 5.tempore scriptas ex cap.5. colligere est. Liberatus paulo post obitum Vigilij ex eadem historia sententiam Socratis de Nestorio eruit.

Venantius Fortunatus floruit circa A.D.590.

Isidorus Hispalensis sedit ab A.D. 600. ad 636. libros *de officiis* ante A.D.633.quo Synodus Tolet.4.congregata est scripsit, eos enim dicauit Fulgentio Astigitano fratri, cuius successor Abentius dicto Concilio Toletano subscriptus reperitur. *Synonyma* post A.D.614. scripsisse videtur: tunc enim Joannes Cæsaraugustanus Braulionis (cui nuncupata hæc lucubratio est) frater, nondum Maximo successerat; est autem verisimile Braulionem sub fraterno regimine Archidiaconatu, quem exercebat cum ad eum Isidorus scriberet, auctum fuisse. Quo tempore *Sententias* scripserit non liquet.

Sergius Cypri Archiepisc.ad Theodorum Papam A.D.643. epistolam dedit.

Victor Carthag. ad eundem Theodorum scripsit A.D.646.

Stephanus Dorensis Episc. & Græci Archimandritæ libellos Martino I. & Synodo Lateranensi obtulerunt A.D.649.

Maurus Cæsenas, Maximus Aquileiensis, & Deusdedit Caralitanus, quorum verba mutuatur epistolarum decretalium effictor, eidem Synodo interfuerunt.

Libri

Libri Pontificalis scriptor vixisse videtur ante A.D.700. citatur enim à Beda, Amalario Fortunato, Walafrido Strabone, & aliis Anastasio Bibliothecario quem Bellarminus, Baronius & alij auctorem credunt, antiquioribus.

Bonifacius Moguntinus sedit ab A.D.719. ad 754. Annales à Pithœo editi, Hincmarus Remensis epist.6. cap.29. Epitome ad hist. Bedæ, Herman. Contract. in Chron. Baronius tamen ab A.D.723. ad 755. Pontificatum tenuisse vult; auctorem vitæ eiusdem Bonifacij recentiorem Hincmaro (ni fallor) secutus.

Citat præterea Pseudo-Isidorus

Eangith siue Cangith Abbatissæ epistolam ad Bonifacium Moguntinum scriptam A.D.721.

Constantini M. epistolam scriptam ad Ablauium A.D.314. & epist. ad Episcopos Tyri congregatos A.D.335.

Constantini iunioris epist. ad Alexandrinos datam A.D.338.

Theodosiani codicis libri
- 2. Tit.
  - 1. const.4. dat. A.D.379.
  - 10. const.2. & 3. dat. A.D.321.
  - 18. const.1. dat. A.D.321.
- 4. Tit.16. const.2. dat. A.D.379.
- 9. tit.
  - 1. const.
    - 6. dat. A.D.334.
    - 10. dat. A.D.373.
    - 12. dat. A.D.374.
    - vlt. dat. A.D.423.
  - 6. const.
    - 3. dat. A.D.397.
    - vlt. dat. A.D.423.
- 10. Tit.10. const.
  - 2. dat. A.D.313.
  - 2. dat. A.D.319.
  - 30. dat. A.D.335.
- 16. Tit.2. const.
  - 23. dat. A.D.376.
  - 40. dat. A.D.412.
  - 41. dat. eod. anno.

Nouell. *Neminem exhiberi* &c. script. A.D.450.

Aniani Comitis interpretationes editas A.D.506. Alarici regis 22. Messala & Areobinda Coss.

Iustiniani Constitutionem A.D.546. promulgatam aduersus tria capitula, libros n. Theodori Mopsuesteni, Theodoreti reprehensiones, 12. anathematismorum Cyrilli Alexandrini, & Ibæ Edesseni epistolam ad Marim Persam.

Citat denique ex Hæreticorum lacunis
- Acacij Constantinopolit. epist. ad Simplicium Papam A.D.476. dat.
- Pauli Constantinopolit. Monothelitæ epist. ad Theodorum Papam script. A.D.646.
- Constãtis Imp. typũ in gratiã Monothelitarũ promulgatũ A.D.648.

Judæis Philonem.
Ethnicis Sixtum Pythagoræum, cuius sententias è Græcis Latinas fecit Ruffinus, Hieronymo teste, aduersus Pelagianos ad Ctesiphontem, in 22.cap. Hierem. & in 18.caput Ezechielis.

Ἀντιχεζονίσματα Pseudo-Isidori.

CAP. XIII.

1. CLemens sedisse dicitur ab A.D.93.ad 103.fingitur scripsisse, Epist.1. in qua legũtur verba versionis Bibliorum per Hieronymum correctæ post A.D.372. loci aliquot recognitionum per Ruffinum post A.D.386. Latine redditarum: apostrophe Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuest. post A.D. 435. disputantis: Sententia è Concilio Rom.5. sub Symmacho Papa congregato A.D. 503. petita: Caput 4. regulę à Benedicto post A.D.494. quo eremum adiit scriptę: Initium expositionis Symboli per Venantium Fortunatum circa A. D.590. elucubratæ; flosculi è Gregorij moralibus in Job A.D.591. editis, & ex Isidori Hispalensis Sẽtentiis post A.D.600. collectis excerpti.

Epist.2. Recognitionum interpretationem à Ruffino adornatam; Cyrilli scripta aduersus Theodor. Mopsuest. Vulgatam Bibliorum interpretationem: Prosperi sententias post A.D.430. ex Augustini scriptis collectas: Justiniani Imp. Constitutionem de 3. capitulis ad Mennam A.D.546. datam: Gregorij M. epist.127. lib.7. A.D.599. scripti deflorantem.

Epist.3. Petri & Gamalielis verba è libris 1.2.3. 4.5. 6.8. Recognitionum, Latine per Ruffinum redditis, exhibentem.

Epist.4. ex eiusdem operis per Ruffinum interpolati libro 6. depromptam.

Epist.5. in quam hist. Ananiæ vulgatæ versionis verbis descriptam, Faustiniani Clementis patris à Christianismo adhuc abhorrentis nugas, & Petri sermonem ex ipsa decimi Recognitionum farragine erutum inseruit.

2. *Anacletum* ab A.D.103. ad 112. sedisse fama est. Fingitur tamen scripsisse Epistolas tres: Quarum 1. Damasi ad Episcopos Illyrici epist. A.D.369. datam: Ambrosiani de dignitate hominis libelli cap.3. Concilij 3. Carth. A.D.397. coacti cap.9. Versionem Bibliorum vulgatam, & Psalterij interpretationem ex Hebræo Hieronymo auctore circa A.D.380. editam: Pseudo-Clementis epist.1. Ruffino interprete circa A.D.380. Innocentij epist.2. A.D.404. scriptam. Leonis epist. 84. paulo ante A.D.456. dat. Ennodij quem ab anno 490. ad 521. floruisse constat dictiones 8.9. & 11. lib.2. epist.14.19.22. & libri 4. epist. 4.8.9.19.24. Aniani interpretationes editas A.D.506. Historiam tripart. circa A.D.545. scriptam: Cangith Abbatissæ epist. ad Bonifacium A.D.721. scriptam: Bonifacij Moguntini epist. ad Ethibaldum regem A.D.745. datam citat.

In epist.2.leguntur verba petita ex epistola quam Constantinus M. ad Ablauium scripsit A.D.314.ex canone 4.Concilij Niceni A.D.325. congregati: ex epist. Damasi ad Orientales A.D.573. data: ex Ithacij aduersus Varimadum Arianum libello circa A.D.386.scripto ex Hieron.Commentariis in epist. ad Titum circa A.D.390. elucubratis: ex Augustini de pastoribus libello post A.D.395. scripto: ex Concilio 2. Carth. A.D.390. celebrato; ex Aurelianensi 5. A.D.552. coacto: ex Gregorij M. libro pastorali A.D.590. edito: ex Isidori Hispal.libro 2. de officiis Eccl. & Sententiis post A.D.600. collectis: ex Hadriani I. collectione A.D.785. Engelramo Metensis Ecclesiæ Episcopo data.

Tertia epist. flosculis referta est, decerptis ex Canonibus Concil. Laodic.congregati circa A.D.360.Sardicẽsis coacti A.D.347.Romani sub Gelasio A.D.494. habiti, Ambrosij epistolis 64. & 29. A.D. 388.scriptis;Hieronymi epist.ad Nepotianum A.D.393.data;Epistola de moribus Clericorum ad Oceanum inter opera eiusdem: Pseudo-Clementis epist.per Ruffinum circa A.D.380. Latinitate donata: Innocentij epist.4. Celestini epist.1. A.D.431. scripta: Eiusdem secunda A.D. 428. scripta: Leonis epist.84. Canonibus qui Apostolorum dicuntur per Dionysium exiguum post A.D.525.versis: Vigilij epist.2. A. D.538.data: Gregorij libro pastorali A.D.590. elucubrato: Isidori Hispal.Sententiis post A.D.600. collectis; Zachariæ Papæ epist.3. A.D. 742.(si Baronio credamus)data.

Euaristus sedisse creditur ab A. D.112. ad 121. dicitur idem duarum 3.
epistolarum auctor. Quarum prior Ithacij libellum aduersus Varimadum circa A. D. 386. scriptum; Vulgatam Bibliorum versionem per Hieronymum post A.D.372.recognitam; Innocentij epistolas; secundam n. A.D.404. tertiam anno 405. septimam & duodecimam A.D. 416. datas; Librum denique Pontificalem post A.D. 600. scriptum, expilauit.

Posterior, ex Hieronymi versione, post A.D.370.edita; Pseudo- 4.
Clementis epist.per Ruffinum circa A.D.380.Latinitate donata; Leonis epist.81.data A.D.444.Gregorij moralibus ad Leandrum Hispal. missis A.D.591 & Isidori Hispalensis sententiis conflata est.

Alexandrum ab A.D. 121. ad 132. *sedisse vult Baronius*: huic tamen tribuuntur epist.tres. Quarum prima versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D.370.recognitæ; Siricij epist.3. circa A.D.394. scriptæ: Pseudo-Clementis epist.1. per Ruffinum versæ circa A.D.380. Ithaciani libelli aduersus Varimadum scripti circa A.D. 386. Concilij 3. Carthag. A.D.397.congregati: Procli Epist.ad Domnum Antiochenum circa A.D.440.datæ: Ennodij Ticinensis epist.19.lib.2. circa A. D.500.elucubrati; libri Pontificalis post A.D.600.scripti, Concilij 3. Bracarensis A.D.675.habiti collectionis per Hadrianum I. in gratiam Engelrãmi Metensis A.D.785.adornatæ floribus discriminata est.

Secunda, Versionis vulgatæ, & Concilij Lateranensis sub Martino primo A.D.649. congregati verba Lectori obtrudit.

Tertia, præter Sententias è versione Hieronymiana depromptas, &

Sixti Pythagoræi ἀξιώμασι Latine per Ruffinum circa A.D. 390. redditis, abutitur verbis homil. 37. in Euangelia per Gregorium A.D. 592. ad populum habitæ, & Concilij 2. Hispal. A.D. 619. coacti.

5. *Sixtus primus Ecclesiam Romanam rexisse dicitur* ab A. D. 132. ad 142. Fingitur vero auctor epistolarum duarum: quarum prior exhibet longam ex opere Ithacij aduersus Varimadum circa A.D. 386. scripto laciniam; binas Sixti Pythagoræi Sententias Ruffino interprete: verba aliquot epist. per Flauianum Constantinop. ad Leonem M. A. D. 448. scriptæ: Concilij Carthag. 7. A.D. 419. congregati; Synodicæ Martini I. A.D. 649. ad omnes Episcopos datæ, & collectionis Hadriani primi A.D. 785. elaboratæ.

Posterior, ex Concilij 5. Romæ sub Symmacho A.D. 503. congregati; Hist. tripartitæ per Cassiodorum circa A. D. 545. concinnatę: libri Pontificalis post A.D. 600. scripti: Celestini primæ epist. A.D. 431. ad Gallos datæ, & Martini I. Synodicæ A.D. 649. scriptæ, verbis conflata est.

6. *Telesphorus Romanæ Ecclesiæ* præfuisse creditur ab A. D. 142. ad 154. Huic autem affingitur epistola in qua leguntur verba Damasi epist. ad Episcopos Illyrici A.D. 369. scriptæ; Hieronymi epist. 1. A.D. 372. datę: Versionis Psalterij per eundem post A.D. 370. publicatæ; Apologetici per Ennodium pro Symmacho Papa elaborati A.D. 503. Epistolę Procli ad Domnum circa A. D. 440. datæ: Aniani interpretationes legum Imperialium edentis A.D. 506. Isidori Hispal. Synonymorum libros post A.D. 614. scribentis: Collectionis Hadriani A.D. 785. adornatæ; libri Pontificalis post A.D. 600. editi.

7. *Hyginus Romanæ Ecclesiæ clauum tenuisse dicitur* ab A.D. 154. ad 158. Fertur autem dedisse epistolas duas: Alteram ad omnes fideles, in qua coaceruatæ visuntur Sententiæ ex Concilio I. Arelat. congregato A. D. 314. Ithacij opere aduersus Varimadum circa A. D. 386. scripto; Concil. 2. Carth. A.D. 390. coacto: Leonis epist. 87. A.D. 456. scripta: Ennodij apologet. pro Symmacho elucubrato A.D. 503. & præcepto *de Cellulanis* A.D. 502. dato: Martini I. Synodica A.D. 649. scripta; Hadriani Collectione A.D. 785. Engelramo data.

Alteram ad Athenienses, versione Bibliorum per Hieronymum post A.D. 370. recognita abutentem.

8. *Pius sedisse creditur* ab A.D. 158. ad 167. binas vero Epistolas scripsisse. Quarum prior Sententias habet ex versione vulgata post A.D. 370. per Hieronymum recognita: Leonis epist. 84. Sixti Pithagoræi ἀξιώμασι per Ruffinum Latine circa A.D. 390. redditis: Hormisda epist. 25. A.D. 517. data: Cæsarij Arelat. Homil. 23. Isidori Hispal. lib. 3. Sentent. libro Pontificali post A.D. 600. edito, & Collectione Hadriani A.D. 785. in gratiam Engelramni Metensis vulgatâ.

Posterior, versionem Bibliorum per Hieron. emendatam, & Constitutiones Imperiales A.D. 376. & 412. datas 23. nimirum & 40. tit. 2. lib. 16. Cod. Theodos. citat.

9. *Anicetum sedisse volunt* ab A.D. 167. ad 175. Scripsisse vero epistolam in qua

in qua leguntur verba ex epist.32.Leonis A.D.450.scripta;ex eiusdem 89.Pontificali libro post A.D.600.edito, Hadriani Canonum epitome A.D.773. & Collectione in gratiam Engelrami A.D.785.scripta, deprompta.

Soter præfuisse dicitur Ecclesiæ Rom. ab A.D.175.ad 179. Eius nomine prenotatæ sunt binæ Epistolæ: Quarum altera Ithacij librum aduersus Varimadum circa A.D.386. scriptum, Leonísque epist.25.A.D.449. datam deflorat. 10.

Altera Leonis epistolis 2. A. D.444. quarta A.D.447. quadragesima A.D.440.data, libro Pontificali post A D.600.scripto, & Martini I. Synodo 8. A.D.649.coacta abutitur.

Eleutherum Ecclesiam Rom.administrasse volunt ab A.D.179.ad 194. dedisse autem Epistolam in qua verba Leonis epist.54. A.D. 452. datæ: Constit.2.tit.10.lib.2.Cod.Theod.datæ A.D.321. 34.Canonis Apost. per Dionysium exiguum Latine redditi post A.D.526. Epistolæ 1. Felicis A.D.483. datæ; Epist. Anastasij II. ad Anastas. Aug. scriptæ A.D. 497. Interpretationum Aniani in leges Augustas editarum A.D.506. Tituli cap.12.Concilij 6. Toletani A.D.638. congregati: Epistolæ Victoris Carthag.ad Theodorum Papam scriptæ A.D.646. libri Pontificalis post A.D.600. editi, & Collectionis Hadriani A.D.785. adornatæ leguntur. 11.

Victor sedisse dicitur ab A.D.194.ad 203. sub eius vero nomine vulgatæ Epistolæ duæ,in quarum priore habentur verba epist.53.& 54.Leonis dat.A.D.452. 59. datæ A.D.453. libri Pontificalis scripti post A.D. 600.Versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D.370.emendatę, libri 2.Synonymorum Isidori Hispal.post A.D.614. scripti, & Collectionis Hadriani I. A.D.785. literis consignatæ. 12.

Posteriore reperiuntur verba ex versione Bibliorum Hieronymiana, ex epist.4.Leonis A.D.447.& ex 44.A.D.451.data,desumpta.

Zepherinus sedisse creditur ab A.D.203.ad 221. Scripsisse vero epistolas 2.quarum prior Prosperi sententias post A.D.430. collectas: Sixti Pythagorei ἀξιώματα circa A.D.390.à Rufino è Græco in Latinum versa, verba Hilari Papæ epist.3.A.D.465. datæ: Interpret. legum Imperialium Aniano auctore A.D.506. editas: verba epist. 2. Vigilij Papæ A.D.538.datæ: epistolarum Gregorij III.n.lib.8.A.D.599.& 52. lib.11.A.D.603. scriptarum; libelli Stephani Dorensis Synodo Lateranensi sub Martino I. A.D. 649. oblati: Collectionis denique Hadriani I. A.D. 785. in gratiam Engelrami Metensis scriptæ, deprauat & in alienum sensum torquet. 13.

Posterior citat Scripturas secundum Hieronymi versionem, variásque lacinias è Prosperi Sententiis, Leonis epist.24. A.D.449. scripta: Hist.tripartita circa A.D. 545. per Cassiodorum adornata: Conciliis quinto sub Symmacho Papa A.D.503. Romę congregato, & Lateranensi sub Martino I. A.D.649.habito; libro pontificali post A.D.600. scripto, & Epistola Pauli Episcopi Constantinop. Monothelitæ A.D. 646.ad Theodorum Papam data, petitas trahit.

14. *Callistus præfuisse dicitur Eccl.Rom.*ab A.D.221.ad 227.Ei suppositæ binæ Epistolæ: in quarum priore leguntur verba ex Nicænis Canonibus per Dionys.exiguum Latine A.D.527. redditis; Leonis epist.4. A.D. 447.31. & 32. A.D.450. quinquagesimatertia A.D.452. 84.circa A.D. 450.dat. Prosperi Sententiis circa A.D. 430.collectis; Sixti Pythagoræi Sentent.per Ruffinum circa A.D.390.Latinitate donatis: Ambrosij epist.21.Concilio 6.Romæ sub Symmacho Papa A.D.604.coacto, Aniani interpretationibus A.D.506.publici iuris factis, & Hadriani I. Collectione A.D.785.Engelramo Metensi data depromptis.

Posteriore, interpolantur quæ scripsit Ambros.epist.39. Sixtus Pythagoræus vel potius Ruffinus ex eo circa A.D.390. Augustinus epist. 50.A.D.418. data: Concilium Carth.2. A.D.390. quartum A.D.398. septimum A.D. 419. congregatum; Chalcedonense A.D.451. habitum: Anianus in interpretationibus A.D.506. editis; Isidorus Hispal. lib.3. sententiarum post A.D.600. elaborato: Gregorius lib.7. indict. 2.epist.54.A.D.598. & lib.12.epist.11. A.D. 604. data: Hadrianus I. in Collect.A.D.785.edita: Simplicius Papa epist.1.A.D.482.data.

15. *Vrbanus sedem Romanam tenuit* ab A.D.227.ad 233. Fingitur vero scripsisse epistolam vulgatæ Bibliorum versionis post A.D. per Hieronymum emendatæ; Prosperi de vita contemplatiua circa A.D.450. scribentis, Constitut.40. tit.2.lib.16.Codicis Theodosiani A.D.412. datæ: Eusebij Gallicani vel potius Eucherij Lugdun.de Pentecoste circa A.D.440.concionantis, Greg.M.Euangelia A.D.592.enarrantis, Hieronymi A.D.382. aduersus Luciferianos disputantis, Concilij Paris. sub Greg.I V. A.D.829.congregati, verbis discriminatam.

16. *Pontianum Rom.Eccl.rexisse volunt* ab A.D.233.ad 238.Fertur vero scripsisse duas epistolas: in quarum priore mutuatitia verba leguntur ex Hieronymi epist.A.D.372. ad Heliodorum data: Concilio 6.Romæ sub Symmacho Papa A.D. 504. congregato: Gregorij epistolis, n.21. lib.7.Indict.2.A.D.598.nonagesima quinta eiusd.libri A.D.599.& 70. libri 9.A.D.601. scriptis, emendicata.

Posteriore, falsarius abutitur interpretatione Psalterij quam Hieronymus post A.D.370.aggressus est, Sixti Pythagoræi Sẽtentiis per Ruffinum circa A.D.390. Latine redditis, & Gregorij M. epist. 125. lib.7. Ind.2.A.D.599.data.

17. *Anterus anno* 238.*per mensem Rom.Ecclesiam rexisse dicitur*: Eius nomine scripta epistola verbis abutitur, Siricij epist.2.A.D.390.datæ; Hieronymi epist.1. scriptæ A.D.372. secundæ datæ A.D.392. quartæ post A.D.410.dat.& 13.circa A.D. 395. scriptæ: Sententiarum Sixti Pythagoræi per Ruffinum in Latinum sermonem translatarum circa A.D.390. Gelasij epist.9.dat.A.D.494. Conciliorum Chalcedonensis A.D.451. coacti, & Parisiensis A.D. 829. sub Ludouico Pio congregati: Ennodij apolog.pro Symmacho A.D.503. scripti: Gregorij M.epist. 50. lib. 4.A.D.595.& 52.lib.9.A.D.600.scripti: Synodica Martini I.post Lateranense Concilium A.D.649.datæ; libelli Stephani Dorensis Episcopi Martino I.& Concilio Lateranensi oblati; & Isidori Hispalensis libri 2.

bri 2.de officiis Eccl.& 3.Sententiarum post A.D. 600. scriptarum.

Fabianum ab A.D.239.ad 238. *Romanæ Eccl.clauum tenuisse* fama est; 18.
Scripsisse vero tres epistolas:

Primam, Pseudo-Clementis epistolę Ruffino interprete circa A.D. 380. Latinitate donatæ: Leonis epist.2. A.D.444. & 4.A.D. 447.dat. Can. Apost. per Dionys. exiguum in Latinum sermonem circa A.D. 527.translatorum; Epistolarum Gregorianarum 21.& 95.lib.7.Indict. 2.id est A.D.598. ad finem & 599.scripti; & decimæseptimæ lib.12.A.D.604.editi; Epistolarum Bonifac.Mogunt.sextæ post A.D.731.decimæseptimæ A.D.719.& decimæ octauæ A.D.745.exarat.Hadriani collectionis A.D.785. in gratiam Engelramni Metensis scriptæ verbis distinctam.

Secundam; redimitam flosculis ex epist.1.Siricij A.D.385.scripta: Innocentij II. ad Victricium A.D. 404. eiusdémque rescripto ad patres Concilij Mileuitani A.D.417.dato: Zosimi epist.1. A.D.418. scripta: Celestini epist.1. A.D.431. & 2.A.D.428. dat. Ambrosij epist.64. Augustini libellis de pastoribus, & de pœnitentiæ medicinæ eiusdem Enchiridio circa A.D.424.edito: Hieronymi epist.83. Procli epist. ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.scripta: Versione Bibliorum per Hieron.post.A.D.372.emendata; Concil.7.Carth. A.D.419. congregato; Concil.3. Romæ in causa Symmachi Papæ A.D.502. coacto: Gregorij epist.36. lib.4. A.D.595.66.117. & 121. lib.7.Ind.2. A.D.599. scripti: Eiusdem libro pastorali A.D.590.publicato: Isidori Sententiis post A.D.600.& etymolog. libris sub vitæ finem scriptis: collectione denique per Hadrianum I. A.D.785. edita petitis.

Tertiam, ex Hilari epist.3.A.D.465. data: Felicis III. epist. 7.A.D. 485.scripta: Concilio 2.Carth.A.D.390.coacto: Codicis Theodosiani lib.4.tit.16.Const.2.A.D.379.& lib.9.tit.1. Const.10.A.D.373. dat. Aniani interpret. A.D.506. editis; Gregoriani registri epistolis 54. & 128.lib.7.Indict.2.A.D.599.scriptis,& Hadriani I.Epitome Canonum A.D.773. & Collectione in gratiam Engelrami A.D.785. adornata, compaginatam.

Cornelius Rom. Eccl. rexisse creditur ab A.D.254. ad 256. Fingitur vero 19.
scripsisse binas epistolas; in quarum priore verba ex epist.1.Siricij A.D. 385.scripta: Leonis 87.A.D.456.data; Gregorij 114.lib.7. Ind.2. A.D. 599.scripti, & 49. libri 8.A.D. 600. editi, libro pontificali post A.D. 600.publicato: Martini epistola ad Amandum,& Synodicâ A.D.649. datis, deprompta legere est.

Posteriore, verba Concil.1.Carth.A.D.348. congregati, 3.A.D.397. coacti, Chalcedonensis A.D.451. tertij Romani sub Symmacho A.D. 502.habiti; Basilij Seleuciensis coram Judice comparentis A.D. 448. auctoris epist.de moribus Clericorum apud Hieronymum; Ambrosij epist.29.A.D.388.scriptæ: Sixti Pythagoræi vel potius Ruffini Sententiarum eius interpretis; Nouellæ 5. libri 3.A.D.455.datæ: Bonifacij Mogunt. epist.8.A.D.745.dat. Collectionis ab Hadriano I.A.D.785. publicatæ, compingente.

20. *Lucius sedisse creditur* ab A.D.256.ad 257.fingitur vero auctor epistolæ in qua Conciliorum Arelat.1. A.D.314.celebrati, 3.Carthag. A.D. 398. coacti, & Mileuitani A.D.402. congregati: Sententiarum Sixti Pythagoræi à Ruffino interpretatarum; versionis Psalterij ex Hebræo per Hieronymum elaboratæ: Augustini tract.50.in Joannem post A. D.305. scripti; Epistolarum Leonis secundæ A.D. 444. & 25. A.D. 449.scriptæ: Aniani interpretationum A.D.506.editarum, libri pontificalis post A.D.600.scripti: Epistolæ Agathonis ad Constantinum Pogonatum A.D.680.datæ; Epist.19.Bonifacij Moguntini A.D.745. scriptæ; collectionis ab Hadriano I. in gratiam Engelrami Rhemensis concinnatæ verba citantur.

21. *Stephano credita Ecclesiæ Romanæ administratio putatur* A.D.257. obiisse A.D.260. Huius nomẽ binis epistolis præfixum: Quarum prior Concilij Eliberitani A.D.305. congregati; Epistolæ 46. Leonis A.D. 451. datæ; Epistolæ Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D. 444. scriptæ; Interpretationum Aniani A.D. 506. publicatarum: Epistolarum 10. & 34. libri 4. registri Gregoriani A.D. 594. & 595. datarum; Collectionis Hadriani I. A.D. 785. publici iuris factæ, libri pontificalis post A.D. 600.scripti verba mutuatur.

Posterior Conciliorum Carthaginensium 3. A.D.397. quarti A.D. 398. septimi A.D.419.celebrati, Toletani 11. A.D. 675. congregati: Versionis Psalterij ex Hebræo per Hieronymum post A.D.372. concinnatæ: Conciliorum 3.4.& 5.Romæ sub Symmacho A.D.503.coactorum, Constit.10.tit.1.lib.9 Cod. Theodosiani A.D.373.datæ; 12. A.D.374.promulgatæ, 16. A.D.423. sancitæ: Epistolarum Leonis 35. A.D.450. quadragesimę A.D.451. datæ; & 88. Interpretationum Aniani: Epistolę Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444. datæ; Epistolarum Greg.11.& 16.libri 12. A.D.604 scripti; Epistolarum denique Bonifacij Moguntini 6.25. & 26. post A.D.725. scriptarum verbis abutitur.

22. *Sixtum II. Ecclesiæ Romanæ Episcopatum tenuisse fama est* ab A.D. 260. ad 261.Scripsisse vero duas epistolas: in quarum priore libelli ab Ithacio aduersus Varimadum circa A.D. 386. scripti; Epistolarum 31. & & 32.Leonis A.D.450.datarum: Epist.45.lib.8.registri Gregoriani A. D.600.scripti: Collectionis per Hadrianum primum A.D.785. editæ, verba leguntur.

In posteriorem epist.1.Siricij A.D.385.datę, Sententiarum Prosperi post A.D.431. collectarum; Conciliorum Rom.5.sub Symmacho A.D.503. congregati, & Aurelianensis 5. A.D.552.coacti: Interpretationum Aniani A.D.506.editarum; Epistolæ 54. Leonis A.D.452.datæ: Epist.36. libri 4. registri Gregoriani A.D.595.scripti; Synonymorum Isidori Hispal. circa A.D. 615. elucubratorum, & Collectionis Hadriani primi verba translata sunt.

23. *Dionysius Romanam Ecclesiam gubernasse dicitur* ab A.D.261. ad 273. Fingitur vero auctor epistolarum 2. quarum prior epistolæ 79. lib.7. Ind.2. A.D.599.scripti, & septuagesimę libri 9.registri Greg. A.D.601. editi verba exhibet.

Poste-

Posterior citat verba epistolarum Leonis 24. A.D.449.& 89.A.D. 445. datæ: Epistolę 4.libri 1.Ennodij post A.D.500.scriptæ;Epistolarum Greg.52.libri 4. A.D.595.elucubrati,& 113.lib.7.Ind.2.A.D.599. editi; Interpretationum Aniani A.D.506. scriptarum, & libri pontificalis post A.D.600.publicati.

Felix Episcopatum tenuisse fertur ab A.D.273. ad 75. Dedisse vero 3.epistolas. Prima versionis Bibliorum post A.D.372. recognitæ: Constit.3.libri 10.tit.10. Cod.Theod. A.D.319. promulgatæ; Concilij 4. Carthag. A.D.398.congregati; Prosperi Sententiarum post A.D.431. scriptarum:Epist.31.Leonis A.D.450.datæ:Interpretationum Aniani A.D.506.editarum; Gregorij epistolarum 36.lib.4.A.D.595.datę,30. & 45.libri 8.A.D.600.scripti, 52.lib.11.A.D.603.editi; Collectionis denique ab Hadriano I. A.D.785. Engelramo Metensi oblatæ verba deflorat. 24.

2. Epistolę Julij ad Alexandrinos A.D.349.scriptæ; Conciliorum Gangrensis circa A.D.340. celebrati,Hispalensis 2. A.D.619.congregati: Romani 3. sub Symmacho A.D.503. habiti, Carth.3. A.D.397. & Africani circa A.D.419. coacti, Lateranensis sub Martino I. A.D. 649. πωυαχϑέντος, Constit.4.tit.1.lib.2.Cod.Theod. A.D.379.datæ, & 10.tit.1.lib.9. A.D.373.promulgatæ : Nouellæ 1.lib.3.tit.1. A.D.450. sancitæ; Interpret. Aniani : epist.Leonis 32. A.D.450.datæ; Epist.Petri Rauennatis episcopi ad Eutychen A. D.448. scriptæ : Epist.45.lib. 8.registri Gregoriani A.D.600.publicati : libri Pontificalis post A.D. 700.scripti : Collectionis Hadriani I.verba vsurpat.

3. Verba Ithaciani libelli aduersus Varimadum Arianum circa A. D.386.scripti;Epist.2.Leonis A. D. 344.datæ, & Agathonis ad Constantinum Pogonatum A.D.680. scriptę deprauat.

Eutychianus sedisse dicitur ab A.D.275.ad 284. Eius nomine prænotatæ sunt binæ epistolæ:quarum prior libri 2.& 9.Hilarij Pictauiensis de Trinitate post A.D.356.scripti : Epistolarum Leonis 46.A.D.451. 97. A.D.458. Gelasij 9. A.D.494. Symmachi 5. A.D.503. Greg.25.lib.2. Ind.10. & 50. & 52. libri 4. A.D.592.& 595. datarum; libri denique Pontificalis post A.D.600. scripti verba detorquet. 25.

Posterior,Pauli Jurisconsulti sententias torquet, & vulgata Bibliorum versione per Hieronymum post A.D. 372. emendata, Constit. vltima libri 9.tit.6.Cod.Theod. A.D.423. data; Concilio 2.Carthag. A.D.390.celebrato, Aniani interpretationibus A.D.506.editis, Hadriani denique Collectione A.D.785.Engelramo oblata abutitur. 26.

Caius Ecclesiam Romanam moderatus creditur ab A.D.284 ad 296.Huic autem affingitur epistola in qua Innocentij epist. 2. A.D. 404. dat. Leonis epist.97. A. D.458. scriptæ:Vigilij epist.2. A.D.538.datę,Constit.41.tit.2.lib.16. Cod.Theod.A.D.412. promulgatæ; Interpret. Aniani A.D.506.publicatarum & libri Pontificalis post A.D.600. scripti verba leguntur.

Marcellinum sedisse volunt ab A.D.296.ad 304. Scripsisse vero binas epistolas,in quarum priore libelli Ithaciani aduersus Varimadum cir- 27.

ca A.D.386.scripti; Leonis epist.93. A.D.447. datæ, Hormisdę epist. 24.& 25.A.D.517.& 79.A.D.521.scriptarum verba vsurpantur.

In posteriorem Concilij Nicæni canonum per Dionysium exiguum Latine circa A.D.527. redditorum; Concilij 3.Carth. A.D.397. congregati; Concil.Rom.6.sub Symmacho A.D.504.coacti; Vulgatæ Bibliorum per Hieronymum recognitę versionis post A.D.372. Epistolæ 65. Hormisdæ A. D. 519. datæ; Collectionis Hadriani primi A.D. 785.scriptæ verba inserta sunt.

28. *Marcellus Rom.Ecclesiæ regimine functus dicitur* ab A. D.304. ad 309. eius esse feruntur epistolæ 2. In quarum priore versionis vulgatę Bibliorum post A. D.372. ab Hieronymo emendatæ; Epist.2. Innocentij A. D.402.scriptæ; Epistolarum Leonis 1.A.D.443. & 97. A.D.458. dat. Epistolæ Hilari ad Ascanium Tarraconensem A. D. 462. scriptę; Epist. Acacij Constantinopolitani ad Simplicium A.D.476. missæ; Epist.2. Vigilij A.D.538.scriptæ:Epist.51.lib.7.Registri Gregor.Indict.1. id est A.D. 598.exaratę; Collectionis ab Hadriano primo Engelramo A.D.785.datę verba inueniuntur.

In posteriore versionis Psalterij ex Hebræo, & interpretationis Bibliorum per Hieronymum post A.D.372. recognitę, Leonis epist.54. A.D.452.scriptæ; Concilij Rom.6.sub Symmacho A.D.504.congregati; Historiæ tripartitæ circa A.D.545. Gregorij epist.114.lib.7.Ind.2. A.D.599.scriptæ, Collectionis Hadriani primi verba leguntur.

29. *Eusebius Ecclesiam Rom.rexisse fertur* ab A.D.309.ad 311. Huic autem 3.epistolas supposuit impostor:in quarum prima, versionis Psalterij ex Hebręo per Hieronymum post A.D. adornatæ Versionis vulgatę; Epistolæ Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.scriptæ: Epistolę 46.Leonis A.D.451. datę; Apologetici ab Ennodio pro Symmacho conscripti A.D.502. Interpretationum Aniani A.D. 506. editarum, Collectionis Hadriani primi A.D.785.Engelramo oblatæ verba confusa sunt.

In 2.vulgatę Bibliorum versionis, Sententiarum à Prospero ex Augustini scriptis post A.D.430. collectarum; epistolarum Leonis 34. A. D.450. & 40. A.D. 451. dat. Concil. Rom.6. sub Symmacho A. D. 504.celebrati, & Sententiarum ab Isidoro Hispal.post A.D.600.conscriptarum verba comparent.

In 3. versionis Bibliorum ab Hieronymo post A.D.372.recognitæ; Constitutionum tit.1. lib.9. Cod.Theod. sextæ A.D.337. & 10. A.D. 373.script.Constit.4.lib.7.tit.48.Cod.Justin. A.D.379. promulgatæ; regulæ fidei per Hormisdam scriptæ A.D.517.Eiusdem epist.25. Anno eodem datæ: libelli Joannis Constantinopolitani A.D. 519.eidem oblati; Epist.61.lib.9.registri Gregor. A.D.601.scriptæ, & decimę sextę libri 12. eiusdem registri A.D.editę, libri Pontificalis post A.D.600. consarcinati; Collectionis Hadriani A.D.785.publicatę verba citãtur.

30. *Melchiadem* ab A.D.311.ad 314. sedisse volunt: circumfertur tamen eius nomine prętnotatum *de Ecclesia Primitiua* decretum, in quo Nicænæ Synodi A.D.325.coactæ mentio fit, & canonis 3. Concilij Chalcedonensis

donensis A.D.451. celebrati, & Gregorij epist.24. lib.1. A.D.591.scriptæ verba conserta sunt.

Eiusdem nomen pręfert epistola, in quam Sententiarum Sixti Pithagoræi per Ruffinum in Latinum sermonem circa A.D.390.translatarum, & versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D.372.emendatę; Epistolæ 1. Celestini A.D.431. scriptę; Sermonis Eucherij vel Eusebij Gallicani de Pentecoste circa A.D.440.habiti epist. Leonis 84.post eundem annum datæ; libri denique pontificalis post A.D.600.scripti verba transfusa sunt.

Marcus Ecclesiæ Romanæ gubernaculis admotus A.D. 336. eodem anno vita functus est. Ei tamen tribuitur epistola in qua epistolæ Attici ad Afros A.D.422.datæ, Epist.1. Celestini A.D. 431. script. Leonis 2. A.D.444.datę, 85.& 92.eiusdem circa idem tempus conscriptarum; Agathonis Synodicæ ad Constantinum Pogonatum A.D. 680. missæ verba leguntur. 31.

Ad Marcum fingitur etiam scripta epistola, cuius scriptor epist.Cōcilij Africani ad Bonifacium A.D.419.datæ; Epist.Joannis 2.ad Justinianum A.D.534.scriptæ; Concilij Romani sub Gregorio 2.Indict.4. A.D.721.congregati verba vsurpauit.

Iulius sedem tenuit ab A.D.336.ad 352. Fingitur vero auctor epistolarum, quarum prior, versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D. 372.emendatæ; Epist.1. Siricij A.D.385.scriptæ; Epist.Concilij Africani ad Bonifacium A.D.419.datæ; Epist.Leonis IV. A.D. 447.25. A.D.449.& 84.circa idem tempus scriptæ; Concilij Chalced.A.D.451. celebrati; Gelasij epist.9. A.D.494.datæ; Syn.Rom. sub eodem, eodem anno congregatæ; Hist. tripartitæ circa A.D. 545. concinnatæ; Typi Constantis Imp. Monotheletæ A.D. 648. promulgati; Synodi Lateranensis sub Martino I. coactæ A.D.649. Collectionis ab Hadriano I. A.D.785.scriptæ verba expressit. 32.

Posterior, Sententiarum Sixti Pythagoræi per Ruffinum circa A.D. 390.Interpretatarum, Epistolarum Siricij primæ A.D.385. Zosimi primę A.D.418.Bonifacij secundę A.D.419.& 3.A.D.422.Celestini primę A.D.431.Leonis quartę A.D.447.& 84.circa eadem tempora; Anastasij ad Anastas. August. A.D. Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.Ennodij 18. libri 4.circa A.D.500.Gregorij M.30.lib. 8. A.D.600.& 52.lib.11. A.D.603. script. Constit.1.lib.2. tit.18.Cod. Theod. A.D.321. Secundæ lib.4.tit.16. A.D. 379. decimæ lib.9.tit.1. A.D.373.Secundæ & tertię lib.10.tit.10. A.D.313.& 319.promulgat. Conciliorum Carthag.2. A.D.390.tertij A.D.397. quarti A.D.398. septimi A.D. 419. Chalcedonensis A.D.451. Romani tertij & quinti sub Symmacho A.D.502.& 503. Aurelianensis quinti A.D.552. congregat. Interpretationum Aniani A.D.506. editarum: Interpretationis Canonum Apost.per Dionysium exiguum circa A.D.527.scriptę: Synonymorum Isidori post A.D.614.scriptorum; Epitomes Canonum ad Hadrianum I. Carolo M. A.D.773.oblatę, & Collectionis ab eodem A.D.785. Engelramo Metensi datę; Historię denique tri-

pertitæ circa A. D. 545. adornata verba deprauat.

Orientalium nomine ſcripta ad Julium epiſtola, citat verba Epiſt. Cōcilij Africani A. D. 423. ad Celeſtinum datæ, & Felicis tertij ad Acacium A.D.483. ſcriptæ; & Victoris Carthag. ad Theodorum Papam A.D.646. miſſæ, & Hiſtoriæ tripartitæ circa A.D.545. concinnatæ, & Concilij Lateran. ſub Martino I. celebrati A.D.649.

33. *Liberius ſedit* ab A.D.352. ad 367. Extant vero eius nomine prænotatæ à Pſeudo-Iſidoro epiſt. binæ, ad orthodoxos, & ad Ægyptios: in quarum priore impoſtor Siricij epiſt.1. A. D. 385. datæ; Flauiani Conſtantinop. epiſt. ad Leonem A. D. 448. Leonis octogeſimæ ſeptimæ A. D. 456. Martini primi Synodicæ A.D. 649. & ad Amandum anno eodem ſcriptæ verba citauit.

In poſteriorem idem nebulo Leonis epiſt. 24. A.D.449. datæ; Synodi Lateranenſis ſub Martino I. A.D.649. coactæ & Typi Conſtantis Imp. Monothelitæ A.D.648. promulgati verba compegit.

Quinetiam ad Liberium ab Ægyptiis datam epiſtolam finxit, in qua hiſtoriæ tripertitæ circa A.D.545. à Caſſiodoro adornatæ; Victoris Carthag. epiſt. ad Theodorum Papam A.D. 646. ſcriptæ; Concilij Lateran. ſub Martino I. congregati A. D. 649. Epiſt. Juſtiniani II. ad Joan.5. A.D.686. datæ verba commiſcuit.

34. *Felix ſecundus, in Liberij pro fide exulantis locum ab Arianis ſubrogatus, Romanam ſedem occupauit* ab A. D. 355. ad 357. Huic ſuppoſitæ binæ epiſtolæ: Priorem cumulauit ὑποβολαῖς variis recentiorum auctorum pronuntiatis, v.g. Damaſi ad Epiſc. Illyrici ſcribentis A.D.369. Eiuſdem ad Orientales epiſt. dantis A.D.373. Patrum Conſtantinopoli A. D. 382. congregatorum; Auguſtorum legem A.D. 365. ferentium; Concil.3. Carth. A.D.397. 4. A. D.398. 7. A. D.419. coacti; Concilij Africani, Hieronymi epiſt.1. A.D.372. ſcripta; Innocentij epiſt.2. A.D. 404. & 7. A.D.416. data, Aniani legum Auguſtarum interpretationem edentis A.D.506. Concilij 5. Romani ſub Symmacho A. D.503. congregati; Hiſtoriæ tripartitæ circa A.D.545. elucubratæ; Concilij in Laterano ſub Martino I. A.D.649. celebrati; Gregorij M. epiſt.120. lib.7. Ind.2. A.D.599. dat. Collectionis ab Hadriano I. Engelramō A. D.785. oblatæ.

In poſteriore, centones farciuit ex Concil.3. ſub Symmacho A.D. 502. Romæ congregato, Synodo Lateran. ſub Martino A.D.649. congregata, Martini primi Synodica eodem anno ſcripta, & Pauli Conſtantinopolit. Monothelitæ epiſt. ad Theodorum Papam A. D. 646. data.

Ad Felicem circumfertur epiſtola Ægyptiorum orthodoxorum titulo inſignita, in qua plurima congeſta ſunt ex epiſt.18. Innocentij A. D.417. Celeſtini prima A.D.431. Felicis ad Acacium Conſtantinopolit. A.D.483. Patrum Africanorum Synodica ad Theodorum Papam A.D.646. Victoris Carthag. encyclica ad eundem hoc ipſo anno ſcripta; Concil.3. Romano ſub Symmacho A.D.502. & Concil. Lateran. ſub Martino I. A. D. 649. coacto.

Damaſus

Damasus sedem tenuit ab A.D.367.ad 382. si Marcellino, aut 384. si 35.
Baronio credamus: Eidem suppoſuit epiſtolas 4. Pſeudo-Iſidorus.

1. Ad Aurelium Carthag. in qua Leonis epiſt. 25. A.D.449.& 84. circa idem tempus ſcripta, & Felicis III. epiſt.7. anno 488. data, citantur.

2. Ad Stephanum Archiep. Mauritan. in qua rurſus Siricij epiſt.1. A.D.385. Hieronymi epiſt.1. A. D. 372. Innocentij epiſt.2. A.D.404. Attici ad Afros A.D.422. Afrorum ad Celeſtinum A.D.423. Leonis epiſt.84.circa A.D.445.Felicis III. ad Acacium epiſt.1. A.D.483. Anaſtaſij II.ad Anaſtaſ. Aug. A.D.497. Victoris Carthag.ad Theodorum Papam A.D.646. Martini Synodica A.D. 649.data, Concil.Nicænum interpr. Dionyſ. exiguo circa A. D. 527. Concil.3. Rom. ſub Symmacho A. D.502. Carthag.3. A.D.397. Lateranenſe ſub Martino I. A.D.649. Toletanum 8. A.D.653. coactum, Aniani interpretationes A.D.506. editæ, Hiſtoria tripertita circa A.D.545. concinnata & Hadriani collectio A.D.785. ſcripta citantur.

3. De Chorepiſcopis,in qua rurſus epiſtolarum Siricij primæ A.D. 385. Innocentij primæ A.D. 416.quartæ paulo ante, vigeſimæ ſecundæ A.D.414.Zoſimi 1. A.D.41. Celeſtini primæ A.D.431. Leonis primæ A.D.443. ſecundæ A. D.444. quartæ A.D.447. Greg.48.&,97. libri 7.A.D.599. 43. libri 8. A.D. 600. & 40. libri 9. A.D. 601. datæ, Conciliorum Neocæſarienſis, Antiocheni, & Laodicenſis interprete Dionyſ. exiguo circa A. D. 527. Concilij Rom. 6. ſub Symmacho A. D.503.vel 4.Hiſpalenſis 2. A. D.619. & Lateran. ſub Martino I. A.D. 649.celebrati verba deprauat.

4. Ad Epiſc.Italiæ, in quam Leonis epiſt.47. A.D. 451. Greg.epiſt. 127.& 128.lib.7.Ind.2. A.D.599. datarum tituli cap.11.Concil.6.Tolet. A.D. 638. Concilij Lateran.ſub Martino I. A.D.649. congregati, Aniani interpretationum A.D.506.editarum,verba transfudit.

Ad *Damaſum* à Stephano Mauritaniæ Archiepiſcopo datam finxit epiſtolam impoſtor; in qua Victoris archiepiſc. Carthaginenſis A.D. 646.& Sergij Archiepiſc.Cypri A.D. 643. ad Theodor.Pap.ſcribentium & Martini primi A.D. 649. Concilij Lateranenſis patres alloquentis verba reperiuntur.

Anaſtaſius I. ſedit ab A.D.398.ad 402. Ei affinxit ὑποβολεὺς Epiſtolas 36.
binas; quarum prior Innocentij epiſt. 14. & 15. A.D.408. datas, Flauiani epiſt. ad Leonem A.D.448.ſcriptam,Leonis epiſt.1. A. D. 443. & 2.A.D.444.dat.can.34.Apoſt.ex interpretatione quam Dionyſius exiguus circa A.D. 527. cudit, librum pontificalem poſt A.D.600. ſcriptum citat.

Poſterior, Innocentij epiſt. 13. A.D. 413. datam deflorat & Leonis 89. A.D.445.ſcriptam, & Gregorij 113.libri 7. Indict.2. A.D.599.dat.

Sixtus III. ſedem tenuit ab A.D.432.ad 440. Fingitur vero ſcripſiſſe e- 37.
piſtolam ad Orientales in qua c.2. tit.16. libri 4.Codicis Theod. A.D. 379.data.c.10.tit.1.libri 9.A.D.373.ſcripta c.41.tit. 2.libri 16.A.D.412. promulgata,Felicis III.epiſt.7. A.D.485.data, Aniani interpretationes

A. D. 506. editæ, Gregorij epist. 50. lib. 4. A. D. 595. 54. & 128. libri 7. Indict. 2. A. D. 599. 45. libri 8. A. D. 600. liber pontificalis post A. D. 600. conscriptus, Hadriani I. Epitome Canonum A. D. 773. Carolo M. oblata, & Collectio in gratiam Engelrami Metensis A. D. 785. scripta citantur.

38. *Leo Romanam Ecclesiam rexit* ab A. D. 440. ad 461. inter eius epistolas 88. citat c. 7. Concil. 2. Hispalensis A. D. 619. congregati.

39. *Felix IV. sedit* ab A. D. 526. ad 530. Scripsisse dicitur epistolas binas: in quarum priore Gregorij M. epist. 36. lib. 4. A. D. 595. datæ, in posteriore vero eiusdem Gregor. epist. 79. lib. 7. Indict. 2. A. D. 599. & 70. libri 9. A. D. 601. script. verba leguntur.

40. *Bonifacius Romanæ Ecclesiæ præfuit* ab A. D. 530. ad 531. mens. Octob. Eius nomine scripta epistola verba Gregorij epist. 52. lib. 4. A. D. 595. scripti interpolat.

Ad *Bonifacium* preces directæ (si Deo placet) ab Eulalio Carthaginensi Greg. epist. 36. lib. 4. A. D. 595. & 127. libri 7. Indict. 2. A. D. 599. scriptæ verba continent.

41. *Siluerius* A. D. 536. Agapeto subrogatus non produxit vitam vltra A. D. 540. Fingitur nihilominus auctor epist. in qua Gregor. epist. 50. libri 4. A. D. 595. scriptæ, & libri pontificalis post A. D. 600. consarcinati verba reperiuntur.

42. *Ioannes III.* ab A. D. 559. ad 572. *clauo assedisse dicitur.* Creditur tamen scripsisse epistolam in qua Gregor. epist. 48. & 9. lib. 7. Indict. 2. A. D. 599. quadragesimæ tertiæ libri 8. A. D. 600. quadragesimæ libri 9. A. D. 601. scriptæ, Concilij Lateran. sub Martino I. A. D. 649. celebrati, & Concilij Parisiensis sub Ludouico Pio A. D. 829. coacti verba deprauantur.

43. *Benedictus sedisse creditur* ab A. D. 573. ad 577. Eius nomine prænotata epist. citat Greg. epist. 41. lib. 1. A. D. 591. scriptam.

44. *Pelagius II.* ab A. D. 577. ad 590. *throno Romano insedit:* Eius epist. 1. citat. Concil. 10. Tolet. A. D. 656. congregatum.

2. Concilium 8. Tolet. A. D. 653. celebratum & Lateran. sub Martino I. A. D. 649. coactum. 8. Greg. epist. 36. libri 4. A. D. 595. datam, & Synodicam Martini I. A. D. 649. è Concilio Lateranensi scriptam.

45. *Gregorius M. Episcopatum administrauit* ab A. D. 590. ad 604. Hoc ipso anno ad Felicem Messanensem epistolam dedisse dicitur, octénio post mortem eiusdem Felicis: in qua Isidori sententiæ, Martini Synodica A. D. 649. scripta, Concil. 11. Tolet. A. D. 675. congregatum, epist. 14. Gregorij II. A. D. 726. & Gregorij tertij prima A. D. 731. data citantur.

Felicis nomine ad Gregorium scripta epistola, verba epist. Sergij Archiepiscopi Cypri ad Theodorum Papam scriptæ A. D. 643. epist. Victoris Carthag. ad eundem Theodorum A. D. 646. datæ, & libelli à Stephano Episcopo Dorensi Martino primo, & Synodo Lateranensi oblati A. D. 649. verba vsurpat.

Veterum

Veterum nemo ex epistolis mutuatitias in sua scripta sententias verbáque transtulit.

CAP. XIV.

QUanquam non paucis nec infirmis(vt speramus) argumentis sacrilegas ψευδωνύμου Isidori fraudes insanáque molimina hactenus reuicimus & repressimus, ne quis tamen, Turriani peruicaciam æmulatus, nouis hoc dolis diuerticulum quærat, vt scilicet fingat impostorem aliorum scripta non compilasse, sed auctores illos omnes quorum catalogum texuimus ex epistolarum fontibus suo tempore plurima hausisse; hoc non modo falsum sed improbabile esse paucis demonstrare necesse est: nouam itaque errandi viam munire sequentésque inducere conantibus obstabit, primum, ipsa * aduersariorum *omnes Epistolas in archiuijs & scriniis Rom. Ecclesiæ* per secula aliquot *delituisse nec agnitas fuisse* scribentium, confessio; si enim delituerunt, quomodo factum, vt ab omnibus exscriberentur? Quis casu fieri potuisse credat, vt Hieronymus, Ithacius, Augustinus, Leo, Gregorius, aliíque innumeri Synodorum etiam vniuersalium patres, eadem cum vetustissimis vrbis Episcopis, quorum scripta nō agnouisse dicuntur, verbísque iisdem scriberent? Annon alterutrum verum esse oportet, vel epistolas omnium manibus tritas fuisse, vt omnibus scribendi materiam suppeditarent, (quod tamen nemo hactenus asseuerare ausus est) vel eas à Centonum improbissimo factore conscriptas esse? quod necessario fatendum putamus.

* hæc Binius in notis ad epistolas. Turrian. vero lib. 5. pro epist. c. 20. fatetur Hieronymo & aliis ignotas fuisse: & cap. 22. in omnium manibus non fuisse.

Obstabit 2°. ipsa rei notoria absurditas; Quis enim adeo cæcus esse gaudeat, vt videre nolit, nonnisi stultissime fingi posse vetustissimos Ecclesiæ patres, proximósque Apostolorum successores diuinasse quid quibusque verbis posteri, post annorum centenaria aliquot, scripturi essent; nec modo quibus vsuri essent verbis auctores Latini, sed etiam quibus Græcorum scriptorum interpretes Græca Latine reddituri essent? Exempli causa, cui verisimile fiat * vel Clementi occurrere potuisse verba quibus Latinus interpres Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuestenum disputantis scripta: & Ruffinus Grecam operis Recognitionum phrasin Latinæ linguæ traditurus: vel Zephyrino [a] in mentem venisse quibus verbis Dionysius exiguus post 300. annos Canones Nicænos editurus: vel Julium [b] præsagiisse quo stylo Epiphanius, Athanasij, Constantini, Theodoreti, Sozomeni sermones mentémque in hist. tripartita (quam versionem esse constat) erat expressurus? &c. 2. Quis à se impetrare possit vt credat, antiquos illos Episcopos aptioribus ad refellendas suo tempore nondum natas hæreses Arianorum & Eutychianorum, quam quæ iam cœperant emergere, argumentis vsos esse, vt posteri Hilarium, Ithacium, & Leonem, in id vnum incumberent, vt maiorum Anacleti, Euaristi, Alexandri, Sixtorum I. & II. Eutychiani, Caij &c. disputationes ad verbum describerent? 3. Quis asseuerare audeat quæ siue per occasionem, siue

* Pseudo-Clem epist. 1. & 2.

a Pseudo-Zephyr. epist.

b Pseudo-Iul. epist. 2.

ex professo à recentioribus scripta sunt, eadem ante secula aliquot, priscis illis quocunque fine elucubrata fuisse?

Obstabit 3°. ipse patrum qui ab A. D. 370. ad 800. vixerunt candor, summáque, qua Apostolicorum virorum memoriam semper prosecuti sunt, reuerentia. Si enim sanctissimi illi viri epistolas agnouerunt, nec agnouerunt modo, sed ruspati sunt; mortalium omnium ingratissimi fuerunt, vtpote qui ἐπιστολογράφους quos imitabantur, imo quorum opera exscribebant, nulla data causa etiam præter morem debitis elogiis fundauerunt: nemo enim eorum qui toto illo tempore floruerunt, vel epistolarum vnica excepta [a] meminit, vel sibi visas, nedum exscriptas testatus est. 2. Omnium impudentissimi, quandoquidem in manifesto plagij scelere deprehensi, nunquam vel pudore à culpa reuocati sunt, vel culpam confessione diluerunt, sed quandocunque se obtulit occasio centones ex aliorum scriptis consarcinauerunt: verbi causa Hilarius ex epist. 1. Eutychiani, Ithacius ex epistolis Anacleti, Alexandri, Marcellini &c. Leo ex epistola Caij &c. 3. Omnium inconsideratissimi, quoniam nec sui seculi hæreticos vetustissimorum Pontificum, quorum scripta lippis & tonsoribus nota erant, testimoniis atque auctoritate obruere vnquam conati sunt, nec quæ ab Apostolorum ætate obtinuerant post annos 400. in dubium reuocari veriti sunt. Quis enim, vt exemplis rem declaremus, quis inquam ferat Ephesinos patres, Theodoretum, Leonemque ipsum, Eutychiano Rom. Ecclesiæ Pontifici antiquissimo, sanctissimo, martyri, honorem debitum detrahentes, vt eundem deferrent, non ἀτίμῳ quidem, sed recentiori, minoris auctoritatis viro, humilioris sedis, nempe Pictauiensis, Episcopo Hilario, à quo meritas ob plagium pœnas reposcere debuerant, non emendicatum aduersus Trinitatis hostes testimonium expetere? Quis excuset Prosperum Augustino magistro ea adscribere ausum, quæ Augustinus ipse Clementi, Zephyrino & aliis ante surripuerat? Quis venia dignos Afros esse censeat Zosimo Bonifacio &c. litem intendentes, de iure appellationum ad Rom. sedem, quod ab antiquo decretalia testabantur, & perpetua Ecclesiæ praxi, & Apostolorum Canonibus, & Apostolicorum testimoniis, & Synodalibus constitutis firmari?

a Ruffinus in præfat. ad lib. recognit. & patres Concilij 2. Vasensis meminerunt prioris partis primæ Clementinæ, cui Pseudo-Isidorus reliquarum epistolarũ auctor, longissimam laciniam adtexuit.

Obstabit 4°. ipsa Epistolarum textura scabrosa tota atque inæqualis; quæcunque enim habent illæ cum Augustino, Leone, Ennodio, Gregorio, Ithacio &c. communia, ea cum cæteris non cohærent, mendis quamplurimis, iisque exquisitis, scatent, ad alienos sensus contorta, extra naturalem situm collocata ac velut artificialia membra natiua gratia carentia, vitalíque spiritu destituta esse videntur: licet eadem in scriptis patrum (vnde mea sententia deprompta sunt) auctorum stylo conuenientissima, plana, tersa, emaculata, ac velut genuinæ librorum in quibus leguntur partes apparent: vt necesse sit illa omnia quæ epistolis infarta sunt, additicia esse, nec farragines illas eorum legitimos fœtus esse, quorum titulis ornantur.

Possent innumeris aliis ἀτόπως obrui Pseudo-Isidori næniarum adstructo-

miratores, ſed pluribus eos grauare ſuperuacaneum duximus; quos enim in verecundiam pauca hæc adducere non poterunt, nihil vnquam de ſpe & conatu falſa aſſeuerandi depellere poterit.

Epiſtolarum ad annum Domini 830.*nulla memoria, nulla fama fuit.*

CAPVT XV.

CVm ex ipſa aduerſariorum confeſſione ſatis conſtare poſſit Decretales illas epiſtolas (quas poſt A.D.785.effictas eſſe docuimus) diu latuiſſe, ipſiſque vrbis Epiſcopis [a] & Clericis [b] ignotas fuiſſe, fruſtra hanc operam ſumere videtur Turrianus, vt perſuadeat ex omni ætatum temporúmque Eccleſiæ Chriſtianæ memoria, gloriam celebritatémque earum inueniri poſſe; ne quem tamen in eam quam de ſe animo imbibit opinionem adducat, quaſi quæ à veritate plane abhorrent garrulitate ſua probauerit, vaniſſimam hanc opinionem radicitus excutere noſtri eſſe duximus officij.

a Leoni inter alios.
b Hieronymo, Proſpero &c. qui Damaſo & Leoni ab epiſtolis fuiſſe dicuntur.

TVRRIAN. [c] *Vnum & quidem locupletiſſimum teſtium genus, ac ſanctiſſimum eſt memoria, & communis ſermo hominum ac poſteritas tot ſeculorum.*

c pro epiſt. lib.5.c.22.

℞. Ego quidem *teſtium* illud *genus* incertiſſimum eſſe crediderim, quandoquidem [d] *fama vix vera fauet*, [e] *multum in vtramque partem crebro mentitur, tam de bonis mala, quam de malis bona falſo rumore concelebrat, éſtque* [f] *tam ficti prauíque tenax quam nuntia veri.* Ideóque recte Zoſimus Papa [g] monet, *non omnem qui aures* noſtras *ingreditur ventum, nuncium eſſe veri, animóque* *præſule & in excubiis conſtituto ſemper opus eſſe ne totum famæ, totum teſtibus liceat.* Sed demus communem hominum ſermonem, & famam fide digniſſimum ac ſanctiſſimum eſſe teſtimonij genus; quid hoc ad epiſtolas de quibus nemo ante A.D.830. teſtimonium tulit?

d Seneca in Hippol.
e Hieron. epiſt. 131.
f Ouid. Metamorph.9.
g epiſt. 4.

TVRR. *Fama conſentiens (vt* [h] *Calliſtratus Iuriſconſultus ex reſcripto Adriani ad Valerianum ait) confirmat rei de qua quæritur fidem, adſtipulatur Plato lib.12.de legibus.*

h Digeſt.lib. 22.tit.5.§.3.

℞. *Fama conſentiens* rariſſima eſt: ſolet enim [i] *mobilitate vigere* & [k] *nomen incerti eſſe & locum non habere vbi certum eſt*: ſit tamen (ſi placet) conſtantiſſima fama omnis, quid de epiſtolis *confirmauit* ante A.D.800?

i Æneid.4.
k Tertull. apol.cap.7.

TVRR. *Fama habet ſpeciem quandam prophetiæ, vt Petrus cum Simone diſputans dixit, fama etiam ad præterita pertinet quorum fidem facit.*

℞. Quis eam diſputationem ſcripſit? Nihil enim de famæ prophetica vi inuenio in recognitionum libris, in quibus tria Petri cum Simone certamina deſcripta ſunt; ſit tamen famæ vis plane ad omnia efficax, modo conſtet eam per ſecula 8.epiſtolas non ſenſiſſe.

TVRR. *Eſt fama (vt ſummus orator ait) quoddam multitudinis teſtimonium.*

℞. Atqui in multitudine *rari boni*, veraces pauci, ſtulti, vani, mendaces plurimi, quorum teſtimonio non nitetur quiſquis diuino ora-

a Exod.23. 2. culo attentas aures præbebit, *Non* [a] *eris cum pluribus in malitia:* fac tamen testimonij ius omnibus nullo discrimine deferendum, quis siue bonus siue malus ad A.D.800. pro epistolis testimonium dixit?

b aduers. Faustum lib.33. cap.6. TVRRIAN. *Quod olim Augustinus* [b] *de Scripturis sacris pronuntiauit, id de epistolis dicendum venit,* meruisse *nimirum* Ecclesiam, tam fidem, tam numerosam fratrum concordiam vt *Apostolicorum virorum* scripta fideliter ad posteros traiicerent, cum eorum cathedras vsque ad præsentes Episcopos certissima successione seruaret, cum hoc qualiumcunque hominum scriptis, siue extra Ecclesiam, siue in ipsa Ecclesia tanta fœlicitate proueniat.

℞. Principium strenue petit Jesuita; quid enim quærimus? annon hoc ipsum quod in confesso esse vult, nos vero pernegamus, nempe Epistolas ab Apostolicis viris scriptas ad nos fideliter certissimæ successionis iure delatas esse? vana itaque hæc omnia, & plane ἀπροσδιόνυσα.

TVRR. *Neque quod aliquando hæ epistolæ fortasse non erant in manibus omnium, aut de epistolis Clementis ad Iacobum à quopiam dubitatum sit, efficere potuit quin communis fama posteritatis conuicerit, eorum esse epistolas quorum ab initio ferebantur.*

℞. Bene est quod tandem veritatis lucem saltem ex obliquo admittere cogitur Jesuita, confessus epistolas *aliquando in omnium manibus non fuisse*: eas enim si vel genuinæ vel ante annum Christi 785. cusæ essent, & notissimas & omnium manibus omnibus à Christi natali seculis tritas fuisse oporteret, vt ex ipsis tanquam ex fonte publico Latini pene omnes, Græci nonnulli haurirent: at ignotæ plane fuerunt ad A.D.800. quia tunc temporis esse cœperunt; nec communis eorum qui nono & sequentibus seculis vixere sermo famáque conuincere potest ea quæ ipsi ab impostoribus delusi genuina crediderunt, vlla fide digna esse.

TVRR. *An forte placet Magdeburgensibus libros Theophrasti & Aristotelis fictos esse dicere, quia cum diu latuissent, tempore Syllæ dictatoris in publicum exierunt; aut secundam Petri Apostoli epistolam & Ioannis secundam & tertiam negare, quia de eis aliquando dubitatum fuisse testatum est?*

℞. Non placet; nec illi dixerunt *quia aliquando de epistolis dubitatum fuit* eas non esse legitimas, sed quia sunt fœtus bardi & stupidi balatronis qui post A.D. manum operi admouit, antiquissimorum patrum partus esse non posse.

TVRR. *Si quicquid in epistolis non intelligimus falsum est, falsæ etiam sunt Scripturæ in quibus multa captum superant.*

℞. Non *quicquid non intelligimus falsum* dicimus; sed quicquid falsum esse intelligimus, falsum esse asseuerare non dubitamus. Nemo (speramus) de falsitate epistolarum in posterum dubitabit, intelliget enim in eis *nihil captum* tenuiorum *superare*, sed obuia, trita, spurca esse quæcunque Pseudo-Isidorum patrem habuerunt.

c lib.32. cap. 21. TVRR. *Id Magdeburgensibus respondendum, quod Fausto Augustinus* [c] *respondit;* Si quæratis *(inquit)* à nobis, nos vnde sciamus Apostolorum

esse

esse istas literas? Breuiter vobis respondemus, inde nos scire vnde & vos scitis illas literas esse Manichæi,quas miserabiliter huic auctoritati præponitis. Si enim & hinc vobis aliquis moueat quæstionem & scrupulum contradictionis impingat, dicens; libros quos profertis Manichæi, non esse Manichæi, quid facturi estis? Nónne potius eiusdem deliramenta ridebitis, qui contra rem tanta connexionis & successionis serie confirmatam, impudentiam huius vocis emittat? Sicut ergo certum est illos libros esse Manichæi, & omnino ridendus est, qui ex transuerso veniens tanto post natus litem vobis huius contradictionis intenderit; ita certum est Manichæum vel Manichæos esse ridendos aut etiam dolendos, qui tam fundatæ auctoritati à temporibus Apostolorum vsque ad hæc tempora certis successionibus custoditæ atque perductæ audeant tale aliquid dicere.

℞. Id nullo modo responderi posse facile comperiet, quisquis meminerit epistolas *à temporibus* Caroli Magni *ad hæc certis successionibus custoditas atque perductas* antea non fuisse; ac proinde ridendum Turrianum qui dicere audeat *fundatam* earum *auctoritatem à temporibus Apostolorum, impudentissimámque esse eius vocem* qui nugas nuperas, post annum 780. aut 800. natas, nulla *penitus connexionis & successionis* ad nonum seculum *serie confirmatas*, fundatissimas, maxima connexionis & successionis ab Apostolorum æuo serie confirmatas asserere non vereatur.

TVRRIAN. *Magdeburgenses non penitus audent affirmare confictas esse has epistolas; quin potius conscientia non consentiente, titubanter dicunt, vt eorum verbis vtar,* ab vno eodémque, aut de integro confictas aut fœdissime corruptas.

℞. At ego suppositas confictásque, non modo affirmaui, sed (nisi me vehementer animus fallit) probaui.

TVRR. *Subijciam ex Augustino lib.*11. *aduersus Faustum cap.*2. Hoc est, inquit, quod paulo ante dixi, quia vbi sic manifesta veritate isti præfocantur, vt obsessi dilucidis verbis sanctarum scripturarum exitum in eis fallaciæ suæ reperire non possint, id testimonium quod prolatum est falsum esse respondent. O vocem à veritate fugacem, in amentia pertinacem. vsqueadeo inuicta sunt, quæ aduersus vos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicatis nisi eos esse falsatos; Quæ auctoritas literarum aperiri, quis sacer liber euolui, quod documentum cuiuslibet scripturæ ad conuincendos errores exeri potest, si hæc vox admittetur, si alicuius ponderis æstimatur? *Et paulo post,* Quam libri à te prolati originem, quam vetustatem, quam seriem successionis testem citabis *aduersus negantem?* Nam si hoc facere conaberis, & nihil valebis, & vides in hac re quid Ecclesiæ Catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis fundatissimis sedibus Apostolorum vsque ad hodiernum diem succedentium sibimet Episcoporum serie & tot populorum consensione firmatur. Ita si de fide exemplarium quæstio verteretur, sicut in nonnullis, quæ & paucæ sunt, & sacrarum literarum studiosis notissimæ sententiarum varietates, vel ex aliarum re-

gionum Codicibus, vnde ipsa doctrina commeauit, nostra dubitatio diiudicaretur: vel sribi quoque codices variarent, plures paucioribus, aut vetustiores recentioribus præferentur: & si adhuc incerta varietas, præcedens lingua vnde illud interpretatum est consuleretur. ¶ Hoc modo quærunt, qui quod eos mouet in Scripturis sanctis tanta auctoritate firmatis inuenire volunt, vt habeant vnde instituantur non vnde rixentur: *hæc Magdeburgenses sibi dicta putent.*

℞. Non putabit certe quisquis nouerit Mercatoris Collectionem post A.D.180. innotuisse, nec vlla ad nonum vsque seculum succedentium sibimet Episcoporum serie, aut populorum consensione firmatam fuisse.

TVRRIAN. *Hieronymus non ausus est negare Apocalypsim & epistolam ad Hebræos, licet multi de eis dubitarent. Vide epist.129. ad Dardanum.*

℞. Nec debuit Hieronymus contra communem Ecclesiæ sententiam cum paucis hæsitantibus, quorum tenebras tandem Deus illuminauit, stare.

TVRR. *Magdeburgenses nec Ecclesiarum consuetudinem curant, nec auctoritatem veterum epistolarum testimoniis vtentium reuerentur; eorum crimen & Manichæorum dispar & inæquale.*

℞. Iniquissima censura; siquidem primitiuæ Ecclesiæ consuetudinem reueremur; neminem ad A.D. 800. pro epistolis testimonium dixisse palam est, omnésque qui eas ab A.D.800. susceperunt deceptos fuisse luce clarius probabimus, Deo fauente.

TVRRIAN. *Theodoretus in proœmio commentarij in epist. ad Hebræos, aduersus Arianos:* at *(inquit)* tametsi nihil aliud, tamen huius epistolæ in Ecclesiis antiquitatem eos vereri oportuit; *sic Magdeburgenses, qui cum non possent refellere quæ de principatu* Rom. Episcopi *in his epistolis scripta sunt, item* de appellationibus, *eas (sicut Ariani epistolam ad Hebræos)* negarunt.

℞. At ego (Deo propitio) quicquid impostor statuminandæ Urbici Papæ tyrannidi crediderat idoneum, ab eo vel confictum, vel deprauatum, vel mutuatum fuisse docui; Leoninam asino detraxi; sceleratum scurram defendat qui sceleris particeps esse volet.

TVRRIAN. *Augustinus epist.19. ad Hieronymum Manichæis obiicit, quod scripturam corruptam dicerent; quod falso de Epistolis dicunt Magdeburgenses.*

℞. Corruptas non asseuerauerunt Magdeburgenses, sed *vel confictas vel corruptas,* veterum vrbis Episcoporum titulis prænotatas epistolas esse scripserunt: Ego vero per Dei gratiam suppositas esse probaui, nec ideo in Manichæorum vel Arianorum castra transitum feci.

Quod

Quod veterum testificatione destituuntur Epistolæ, non leue est νοθείας argumentum.

Cap. XVI.

SCripserant Magdeburgenses,[a] *auctoritate Eusebij, Hieronymi, aliorúmque testium excusari veteres vrbis antistites ne epistolarum quibus apposita sunt ipsorum nomina auctores censeantur:* id quia Turriano displicet, negat Patrum silentium sufficere ad subuertendam scriptorum suo iudicio celeberrimorum auctoritatem: ipsum audiamus.

a Centur. 2. cap. 7.

TVRRIAN.[b] *Ecquod genus citandi testes qui nihil dicant, nec dicere possint, quia de quibus ijdem rogantur nihil audierunt?*

b pro epist. lib. 5. cap. 20.

℟. Propriè loquendo Magdeburgenses testes non citarunt: sed cùm ipsis propositum esset manifestum facere epistolas scripti genus ignobile, veteribus incognitum, clarissimorum inter veteres auctorum testimonio plane destitui, Eusebium & Hieronymum nominarunt; quid inde absurdi eliciat Jesuita? Qui docet antiquorum auctoritate scriptum aliquod commendari non posse, an testes mutos, elingues, surdos citat? de verbis non litigandum vbi res in aperto est.

TVRRIAN. *Multa obliuioni traduntur, vt nomen Epimenidis poëtæ post* 50. *annos, & Teucer Liuij post* 10. *annos, teste Varrone de lingua Latina lib. 6.*

℟. Fieri potest vt quædam minus obuia *obliuioni tradantur*; at id contigisse 45. Pontificum scriptis *omnium seculorum testimonio confirmatis, totiúsque mundi reuerentia consecratis*, omnino incredibile est: quomodo enim mùndus obliuione sepulta reuereatur? aut confirment omnium seculorum testimonia, quod seculis omnibus est inauditum? debuit Turrianus non obliuioni mandare, *Mendacem memorem esse debere.*

TVRRIAN.[c] *Non sunt neganda registra epistolarum, Gregorij VII. Innocentij III. Honorij III. Gregorij IX. Innocentij IV. Alexandri IV. Vrbani IV. Clementis IV. Nicolai III. Honorij IV. Bonifacij VIII. Ioannis XXII. Clementis VI. Innocentij VI. Vrbani V. quia non sunt edita, præter pauca quæ Gregorius IX. & Bonifacius VIII. ex multis illis suorum antecessorum epistolis excerpta compilarunt.*

c Vide etiam Binij notas ad Epistolas.

℟. Plura hodie edita sunt; quæ etsi inedita essent non magis negaremus quam quæ in hanc diem sub Bibliothecarum puluere delitescunt.

TVRRIAN. *Libros occultandi facilis est cautio, in reperiendo autem casus, locus, euentus, occasio, quod de piratis dixit Cicero pro Flacco.*

℟. Non est facilis libros * *totius mundi reuerentia consecratos* occultandi cautio, semper enim obuij, semper ad manus non esse nequeũt, nec vllus casus ferre potest, vt vel vbique adhibita cautione occultentur, vel post diuturnam occultationem alicubi reperiantur.

* Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 23. epistolas *omni memoria antiquiores* esse asserit *quas longinquitas temporis excipiente memoria, & Ecclesia eis vtente consecrauit.*

TVRR. *Sicut nulli magis inuidi quam qui bonos libros aliis non commodant, sic qui bonos libros ad omnium vtilitatem à suis auctoribus scriptos occultant, Bibliothecarum prædones sunt, teste Ephraem.*

℞. Aſſentior; ſed quo loco habendi ſunt qui probatos quoſcunque auctores (expurgandi prætextu) lancinant, adulterant, mutilant? horum prędonum nomen ignorauit forte Ephraem, audaciam ſacrilegam quotidie ſuo damno experitur ætas noſtra.

TVRRIAN. *Non omnia ad Euſebij & Hieronymi manus peruenerunt.*

℞. Nec perueniſſe dicimus: hoc vnum volumus, improbabile eſſe vt in Euſebij & Hieronymi manus non venerint quæ [a] *locupletiſsimum teſtium genus fama conſentiens, communis hominum ſermo, poſteritas tot ſeculorum, mundi totius reuerentia* confirmauit.

a pro epiſt. lib.5.cap.22.

TVRRIAN. *Agnoſcit Euſebius ſe non omnia noſſe, exempli gratia Heracliti & Maximi, Candidi, Ebionis,* [b] *& Sixti lib.5.cap.27. & Serapionis lib.6.cap.12. & Hammonij lib. eodem cap.19. & Hippolyti cap.22.*

b male *Ebionis* legit Turrianus pro *Appionis.*

℞. Agnoſcit Euſebius ad ſe omnia Hippolyti vnius opera non perueniſſe: ſic enim de cæteris loquitur: [c] πλεῖστα μὲν οὖν παρὰ πολλοῖς εἰσέτι νῦν τότε σώζεται παλαιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ἐναρέτου σπουδῆς ὑπομνήματα; ὧν γε μὴν αὐτοὶ διέγνωμεν, εἴη τὰ Ἡρακλείτου εἰς τὸν ἀπόστολον, καὶ τὰ Μαξίμου περὶ τοῦ πολυθρυλλήτου παρὰ τοῖς αἱρεσιώταις ζητήματος τοῦ πόθεν ἡ κακία, καὶ περὶ τοῦ γενητὴν ὑπάρχειν τὴν ὕλην, τά τε τοῦ Κανδίδου εἰς τὴν ἑξαήμερον, καὶ Ἀππίωνος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. ὁμοίως Σέξτου περὶ ἀναστάσεως, καὶ ἄλλη τις ὑπόθεσις Ἀραβιανοῦ καὶ μυρίων ἄλλων &c. an profitetur ſe non noſſe auctores quorum ſtudioſe opera enumerat Euſebius? non opinor. de Serapione hoc tantum habet, [d] ἀλλὰ μὲν εἰκὸς σώζεσθαι παρ' ἑτέροις ὑπομνήματα. non itaque aſſerit ſe illius non omnia noſſe, ſed probabile eſſe alia ſcripſiſſe præter ea quæ contra Domnum elucubrauit, &c. de Ammonio hæc addit, [e] οἵ τ' ἀνδρὸς εἰσέτι νῦν μαρτυροῦσι πόνοι δι' ὧν κατέλειπε συγγραμμάτων παρὰ τοῖς πλείστοις εὐδοκιμοῦντος, ὥσπερ οἷς καὶ ὁ ἐπιγεγραμμένος περὶ τῆς Μωσέως καὶ Ἰησοῦ συμφωνίας, καὶ ὅσοι ἄλλοι παρὰ τοῖς φιλοκάλοις εὕρηνται. an quiſquis quædam apud alios inueniri ſcribit, eadem ad ſe perueniſſe, vel ſibi nota eſſe negat?

c Euſeb. lib. 5.cap.27.

d Euſeb. lib. 6.cap.12.

e Euſeb. lib. 6.cap.19.

TVRRIAN. [f] *Nihil vidit Euſebius ſcriptorum Pantæni & Narciſsi; Hymenæi ne meminit quidem, quorum opera nouit Maximus.*

f pro epiſt. lib.1.cap.18.& lib.5.cap.20.

℞. Eo quidem nomine gloriatur Maximus præfationem in Dionyſij Pſeudo-Areopagitæ libros ſcribens, an vero iure glorietur, an ſecus viderit prudens lector; ſed vnde conſtat *Euſebium nihil de Pantæni & Narciſsi ſcriptis vidiſſe?* Scribit enim [g] Pantænum ζώσῃ φωνῇ καὶ διὰ συγγραμμάτων τοὺς τῶν θείων δογμάτων θησαυροὺς ὑπομνηματιζόμενον, quibus verbis nec negat nec aſſerit ſibi conſpectos ſacros illos theſauros fuiſſe, & eiuſd. libri cap.27. meminit epiſtolæ Narciſſi & collegarum ad omnes Eccleſias: nec ſequitur eum ignoraſſe Hymenæi ſcripta ſi eorum non meminit, potuit enim dum aliò properat eorum omiſiſſe.

g lib.5. c.10.

TVRRIAN. [h] *Hieronymi Bibliotheca non tam fuit inſtructa quam Euſebij, ignorauit multa opera Tertulliani, Hilarij opus in Cantica* &c.

h vide Hieron. catal.

℞. Eſto, an propterea ignorare potuit ſcriptas ab Anacleto, Euariſto, Antero, epiſtolas, quas (ſi genuinæ ſunt) defloraſſe dicendus eſt? an ipſum fugiſſe Damaſi * quem *in chartis Eccleſiaſticis iuuit* lucubrationes credibile eſt?

* vide epiſt. 11.

TVR-

TVRRIAN. [a] *Hieronymus non loquitur de epistola Clementis ad Iacobum, sed de secunda ad Corinthios.* a Hieron. in catal.

℞. Fateor; at non sequitur epistolam ad Jacobum Clementis nomine scriptam, genuinam fuisse quia eam non improbauit? vbi enim probauit? quid si ei penitus ignota fuit?

TVRRIAN. *Si epist. quam* à veteribus reprobatam *asserit Hieronymus, non est 2. ad Corinthios, debuit profectò dicere scriptor prudens ad quem siue ad quos secunda ista epistola scripta esset; sed non dixit quia iam dixerat: Deinde quorsum illud addidit,* eius nomine scripta, *nisi vt à priore distingueret quæ erat etiam Clementis, sed* in persona Romanæ Ecclesiæ scripta; *ad Corinthios vero secunda ad eosdem scripta* Clementis nomine? *erat itaque secunda epistola sic inscripta* Epistola Clementis ad Corinthios, *prior vero* Epistola Romanæ Ecclesiæ ad Corinthios per Clemētem, *sicut Constitutiones.*

℞. An secunda ad Corinthios epistola alium à priore titulum habuerit dicat qui potest. Photius enim qui vtramque legerat nullam inter vtriusque titulos differentiam obseruauit; nec ex Hieronymi verbis probari potest discrimen quod Turrianus, pro more, commentus est, quandoquidem manifestum est Hieronymum secundam illam epistolam *Clementis nomine* scriptam dixisse, quia non ab eo vt prima, sed à plano eius nomen mentiente scripta est.

TVRRIAN. *Multum (vt antea dixi) delectatus est Clemens hoc genere scribendi μιμητικῶς, non solum in libris* de sermonibus & disputationibus Petri cum Simone, *& in libris* de Apostolicis constitutionibus, *in epistola prima* ad Corinthios, *&* ad Jacobum nomine Petri, *teste Photio.*

℞. Vnicum Apostolici viri genuinum fœtum epistolam primam ad Corinthios cum veteri Ecclesia agnoscimus: cæterà à Pseudo-Clemente nescio quo μιμητικὸν scribendi genus affectante scripta non moramur.

TVRRIAN. *Duas ad Corinthios epistolas scripsisse Clementem apud omnes constat; vnde Leontius in opere* [b] *ex prima & secunda epistola Clementis Romani ad Corinthios locos citat; Photius ex secunda quædam notat, ob quæ forte reiecta est ab Hieronymo & Damaso.* b quo opere? an caret titulo Ms. codex, quo vsus est Iesuita?

℞. Ex vtraq; quædam notauit Photius; [c] fieri tamen potest, vt illa ipsa quæ in secunda epistola Photio displicuerunt, Eusebio, Hieronymo, & libri pontificalis scriptori, quisquis ille fuit, eiusdem reiiciendæ occasionem dederunt. c vide Biblioth. cod. 126.

TVRRIAN. *In pontificali Damasi editionis* [d] *Coloniensis, in vita Anacleti, nulla epistolarum eius mentio fit; in vetusto autem manuscripto exemplari, quod hic Romæ Achilles Statius Lusitanus vir probus & multis doctrinis eruditus mihi commodauit, sic scriptum reperi:* fecit duas epistolas &c. d vide edit. Concil. Colon. 1538.

℞. Suspicione non vacat manuscripti codicis allegatio; solet enim Jesuita cum ad incitas redactus est vetustos codices crepare, nouas fingere lectiones &c. 2. A libri pontificalis scriptore (quem Bedâ vetustiorem fuisse constat) nulla fieri potuit mentio epistolarum in quibus ex Bonifacij Moguntini, Zachariæ Papæ &c. (qui Bedæ superuixerūt) scriptis centones consarcinantur. 3. Nihil mutauerunt Pontificij in

nouissimis libri pontificalis editionibus, nec manuscripti Statiani ope suppleuerunt etiam à Turriano moniti quæ vulgatis codicibus deerãt.

Tvrrian. *De 3. Anacleti epistola etsi non sit Damasus testis, non continuo sequitur non esse eius; nisi forte putant Magdeburgenses si quid ab aliquo scriptore prætermissum sit, continuo fidem reliquis scriptoribus derogari.*

℞. Non putamus, nec ex Pseudo-Damasi silentio argumentum ducimus, cum plura alia ad fidem huic epistolæ derogandã suppetant.

Tvrr. *Primæ Epistolæ Clementis ad Iacobum meminit idem manuscriptus codex libri pontificalis.*

℞. Meminerunt & vulgati; sed cum eam à duabus reliquis ad Corinthios scriptis distinguant, non eiusdem κόμματος esse satis innuunt; præterea meminerunt prioris eiusdem epistolæ partis quam Ruffinus vertit non posterioris, siue appendicis à Pseudo-Isidoro adiectæ, quod dissimulandum non est.

Tvrr. *Si Damasi testimonio stare volunt, recipiendæ sunt prima Clementis & Anacleti duæ.*

℞. Damasi testimonio staremus non inuiti, si id proferret Jesuita: sed cum eo destituatur, asserimus quod res est, pontificalis auctorem nullas Anacleti, Clementis duas, primam scil. & secundam ad Corinthios suo testimonio comprobare; epistolæ ad Jacobum (prout hodie est) priorem partem ita memorauisse, vt non dixerit an sibi per omnia probaretur, seu an Clementis esse putaret; hæc enim tantum de illa habet, *in epistola quæ ad Iacobum scripta est, qualiter ei commissa est à B. Petro Ecclesia, reperies.*

Tvrr. *Falsum est Damasum ex professo vitas antecessorum scripsisse: nihil enim fere aliud scribit breuissime, quam quo loco, quo patre natus pontifex, quibus temporibus vixit, quot ordinationes fecit, quibus Coss. mortuus, vbi sepultus; quæ non tam ad historiæ scriptionem pertinent, quam ad quosdam veluti chronicos Canones, qui sunt (vt Cassiodorus[a] in libro de institutionibus diuinarum literarum[b] scribit) quædam imagines historiarum, & breuissimæ temporum commemorationes.*

a cap. 17.
b legendum *diuinarum lectionum* nõ *literarum.*

℞. Dicam amplius, *falsum est Damasum* siue *ex professo* siue vllo alio modo *vitas antecessorum scripsisse;* pontificalis auctor enim paucissima, eáque ieiune admodum scripsisse certissimum est; non tamen negandum est quicquid scripsit ex professo scripsisse, siue vitas, siue ὑπομνήματα nuncupare libeat.

Tvrr. *De Clementis vero & Anacleti tantum epistolis propter earum excellentiam meminit.*

℞. Clementinarum duarum meminit, quia in totius Ecclesiæ manibus erant, in Pseudo-Anacleti farraginibus [illegible] nullam agnoscere potuit, nondum enim cum scriberet ex Isidori Mercatoris officina prodierant.

Tvrr. *Multa gesta omisit Damasus quæ non missa fecisset, si vitas scripsisset ex professo, vt Plutarchus, Tranquillus, Herodianus.*

℞. Omisit quæ ignorauit, scripsit quæ vulgo iactata sunt, scriptor forte non malus, sed (si quid ex stylo iudicamus) è triuio.

Tvrr.

TVRRIAN. *Non propositum erat Leoni IV.* [a] *omnium pontificum mentionem facere: vt enim antecessorum Syluestri* [b] *non meminit, ita nec posteriorum ab Hormisda ad Gregorium II. Quid ergo ei propositum fuit? nempe hoc tantum, vt meminisset de pontificum decretalium regulis quæ vnà cum canonibus ad vsum iudiciorum in vno codice ferebantur.*

℞. Ipsi propositum erat veterem Ecclesiæ Romanæ Codicem, quem solas posteriorum pontificum epistolas suscepisse absurdissimum foret, si primi omnium decretales tammultas scripsissent.

TVRRIAN. *Priscorum pontificum epistolas non fuisse tunc separatim in numero Canonum cum cæteris regulis Decretalium relatas, testis est quoque Nicolaus I. dist. 19. c. si Romanorum &c. id quod Episcopi quidam Galliæ ad abrogandam auctoritatem illis ipsis priscorum pontificum Epistolis obijciendum esse putauerunt.*

℞. Certe non erant in Codice Ecclesiæ Romanæ, nec in Gallicano, quod obseruandum putamus; prodierant tamen ex Isidori Mercatoris quisquis ille fuit officina, antequam Romanæ sedis gubernacula capesseret Leo IV. quem non immerito puduit tantarum imposturarum. Idem de Nicolao I. suo loco probabimus.

TVRR. *Leo IV. prætermisit Canones Concilij Chalcedonensis celeberrimæ, quos nemo dixerit, neque cogitauerit Leonem ignorasse: sed nondum isti Chalcedonensis Concilij Canones, nec Antiocheni, nec Laodicensis in Codice illo ferebantur.*

℞. Falsa hæc omnia: nam nec Antiochenæ, nec Laodicenæ, nec Chalcedonensis Synodorum canones à Rom. Codice abfuerunt, nec illos prætermisit Leo IV. sed fortasse prætermisere quidam Gratiani exscriptores, qui Turriano imposuerunt: vide Epitomen Canonum ab Hadriano I. scriptam & Gratian. dist. 20. c. de libellis & Baron. ad A.D. 855. §. 18.

TVRR. *Fortasse nondum erant in Latinum sermonem conuersi. Quot enim Synodorum & quarum Canones Dionysius cognomento exiguus diu ante transtulisset nescimus.*

℞. Imo scimus, extat enim in Dionysij epistola ad Stephanum Catalogus Conciliorum quorum canones in Latinum sermonem transtulit; extant etiam varia Dionysiani Codicis edita & manuscripta exemplaria, ex quibus id assequi possumus: Vide Baron. ad A.D. 527. §. 73.

TVRR. *Dionysium scribit Cassiodorus in libro* [c] de Institutionibus diuinarum [d] literarum, *amicum suum familiarissimum rogatu Stephani Salonitani* ex Græcis exemplaribus *Ecclesiæ* Canones *transtulisse, quos vero transtulerit non refert.*

℞. Non id quidem refert Cassiodorus, sed Dionysius ipse in epistola à Cassiodoro allegata: hic vero in Iesuitam sua ipsius verba retorquere lubet, *Ecquod genus citandi testes qui nihil dicant?*

TVRR. *Sic fieri potest vt nec ille omnium Synodorum Canones, nec alius post eum vsque ad tempora Leonis IV. Canones Synodorum quæ hic prætermissæ sunt transtulisset.*

a in epist. ad Episcopos Britanniæ apud Grat. parte 1. dist. 20.

b verba Leonis sunt, *regula præsulū Rom. Syluestri, Sirizij* &c. quo legēdum videtur non *Syluestri, Siricij*, sed *scilicet Siricij*, nullas enim Syluestri regulas habet vetus Eccl. Romanæ canon. nihil tamen definio, forte enim ad mēdosissima Synodi Romanæ sub Syluestro acta respexit Leo: iudicet Lector.

c cap. 23.

d lectionum.

℞. Fieri non poteſt; vixit enim poſt Dionyſij ætatem is qui Iſidorus Mercator dici voluit, quem *raro Dionyſiana verſione vſum* fatentur recognitores [a] Decreti, réſque ipſa clamat.

a vide eorum præf.

TVRRIAN. *Sicut fieri potuit vt 200. annis & amplius ante Dionyſium à Nicæna Synodo nulla alia Canonum Græcorum tranſlatio facta fuiſſet.*

℞. Fieri rurſus non potuiſſe teſtis eſt Dionyſius ipſe in epiſt.ad Stephanum, diſerte enim aſſerit *Laurentium priſcæ tranſlationis confuſione offenſum*, nouam poſtulaſſe.

TVRR. *Gratianus ex epiſtolis, quas Magdeburgenſes negant, decreta ſumpſit ex Clementis prima, 12. ex ſecunda 10. ex tertia 4. ex quinta tria; ex Anacleti prima 11. ex ſecunda 16.*

Quid tum? An iurauimus in verba Gratiani? quem quotidie vapulare pontificiorum omnium ſermonibus ſcimus.

TVRR. *Sequentes pontifices priorum illorum ſententias aſſumpſerunt.*

℞. Illi ſcilicet qui poſt A.D.830. vixerunt, nam nullus ante vel fando audiuerat epiſtolas eſſe in rerum natura.

TVRR. *Si Gratianus Decreta quædam aliis pontificibus tribuit quam ijs in quorum epiſtolis leguntur, ſit Magd. libera eligendi optio, vtrius illas eſſe malint, ſiue eius cui Gratianum tribuiſſe dicunt, ſiue cuius nos eſſe dicimus: nihil enim noſtra referre arbitror dum contra aduerſarios diſſerimus, cum vtrique ſint Apoſtolici pontifices, quorum ex æquo omnium epiſtolas negant. Quod ſi dicant hinc ſaltem apparere non eſſe certum cuius ſint, an* [b] *idem eſt non agnouiſſe Epiſtolam, & non agnouiſſe auctorem epiſtolæ?*

b hæc notēt qui Caluinũ ideo exagitant, quia epiſtolam ad Hebr.os Pauli eſſe pronũtiare non auſus eſt.

℞. Ego vero cum per Dei gratiam manifeſte demonſtrauerim omnium epiſtolarum artificem eſſe veteratorem illum qui Iſidorus ſiue Mercator, ſiue peccator dici voluit, nihil noſtra referre arbitror quam veterum laruam induiſſe dicendus ſit perfrictæ frontis rabula: ſuperuacaneum etiam eſſe puto liberam eligendi optionem offerre iis qui à Gratiano nominatos & alios quoſcunque antiquos pontifices epiſtolarum auctores ex æquo negant.

TVRR. *Qui modo dicebant circa tempora Caroli magni epiſtolas illas pontificum Apoſtolicorum fictas eſſe, nunc dicunt pleraſque earum poſt Gratianum confictas eſſe, quæ etiam eorum inconſtantia ſatis iſtam comminiſcendi libidinem demonſtrat.*

℞. At ego poſt Magdeburgenſes aſſero Pſeudo-Iſidorum tempore Caroli M. vel filij centones ſuos farciiſſe, quos forte aliqui poſt annum 900. aut 1000. nouis acceſſionibus auxerunt.

TVRR. *Quid intereſt, ſi Catholici ſunt, quorum ſint hæc vel illa Decreta?*

℞. Cum Catholici, Deo miſerante, ſimus nihil intereſſe iudicamus, quorum nomen præferant nebulonis commenta.

TVRR. *An quia auctor libri Ioſue, Iudicum aut Iob non ſit nominatim certus, idcirco aut nullam auctoritatem, aut minorem apud Magdeburgenſes habebit?*

℞. Librorum ſacrorum ἀνεπιγράφων auctoritatem à nullo in dubium reuocandam, Collectaneorum vero Pſeudo-Iſidori quoſcunque præ ſe tulerit auctores nullam eſſe debere credimus.

TVRR.

TVRR. *Poteſt fieri Gratianum exemplaria pleniora habuiſſe, vnde deſumpta ſunt decreta quæ hodie non inueniuntur in epiſtolis quas habemus, fortaſſe etiam Gratianus plures Pij, Fabiani &c. epiſtolas habuit.*

℞. Neutrum putamus: verius enim eſt Gratianum ſæpe pro libidine Canonibus ſuis titulos appoſuiſſe, & cramben multoties recoctam lectoribus obtruſiſſe.

TVRRIAN. *Si negandæ eſſent epiſtolæ, quia aliquando auctiores prodierũt, neganda etiam eſſet verſio 70. interpretum, quia pro varietate exemplarium plus aut minus habebat.*

℞. Nec ſeptuaginta interpretum editioni temere fuiſſe derogandum ob multiplicem codicum varietatem, nec coniecturæ Jeſuiticæ vllo modo ſubſcribendum eſſe cenſemus.

TVRR. *Decretum de Laicis ex Anacleto citatum inuenitur in epiſt. Euſebij, cum autem annotaſſet aliquis in margine ſimile quid ab Anacleto decretum, Gratianus, magnus Decretorum Collector, ſed interdum fortaſſe non multum accuratus in diſcernendis quæ colligebat, cum ſic obſeruatum reperiret, Euſebij decretum adſcripſit Anacleto; ſic aliud decretum ex Anacleto & Zacharia citat diſt. 93. quod eſt Euſebij.*

℞. Id forte in priori Decreto contigit, non in poſteriori, quod deſumptum eſt non ex Pſeudo-Euſebij epiſtolis ſed ex Concilio Romano ſub Zacharia cap. 4.

TVRR. *Si hoc præiudicat Epiſtolis decretalibus, pari iure præiudicabit Scripturæ, quod apud Ieremiam non extat locus à Matthæo cap. 27.*

℞. Quaſi vero liceat diuina oracula barbarica compilationi, aut Gratianum, cuius temeritatem coarguunt omnes, negligentiam nunc ſuggillabat Turrianus, Matthęo, quem Chriſtiani omnes diuinitus inſpiratum credunt, æquiparare: ſed omnem pudorem decoxit Jeſuita.

TVRR. *Locus à Matthæo citatus forte ab Hebræo ſublatus eſt, vt illud ex Pſalmo 96.* Regnauit à ligno Deus, *& alia quæ Iuſtinus contra Tryphonem notauit.*

℞. Judæi, ſi Juſtino credamus, πολλὰς γραφὰς inter quas Pſalmi 96. initium τέλεον περιεῖλον, at non ex Hebræo codice, ſed ἀπὸ τῆς ἐξηγήσεων τῶν γεγενημένων ὑπὸ τῶν παρὰ Πτολεμαίῳ γεγενημένων πρεσβυτέρων. Fac tamen Hebraïcum codicem à Judæis mutilatum fuiſſe; quid fiet vulgatæ verſioni quæ ad codicis illius veritatem hac ſaltem ex parte exacta eſt? dicant aduerſarij qui eam authenticam interpoſito anathemate ſanxerunt: tutius ergo fuerit ſi dicamus cum Hieronymo in Matth. 27. Auguſtino de conſenſu Euangeliſt. lib. 3. cap. 7. Paſchaſio in Matt. lib. 12. cap. 27. Zacharia Chryſopolit. Janſenio in Harm. lib. 4. cap. 166. Maldonato, Fero, Sà, Aria Montano, Bellarmino de verbo Dei lib. 1. cap. 6. locum à Matthæo allegatum extare Zachariæ cap. 11.

TVRR. *Forte citatus eſt locus ille ex deſcriptionibus Hieremiæ quarum mentio fit lib. 2. Machab. cap. 2.*

℞. Hoc quiſquis ſuſpicatur probet, nos negamus.

TVRR. *Soli teſti non eſt credendum, qui corruptus odio ad dicendum* [a] *accedit accuſator & teſtis, contra ſacras leges, Henricus Kaltheyſen.*

[a] Clem. conſtit. lib. 2. cap. 47. 49.

℞. Nec ſolus eſt nec corruptus odio ad dicendum accuſator epiſtolarum Kaltheyſen, vt ſuo loco demonſtrabimus.

TVRR. *Teſtis hic non quidem mutus eſt, ſed ita vocalis vt infans potius & elinguis videatur, vt ex verbis & formula teſtimonij eius intelligi poteſt.*

℞. More ſui ſeculi locutus eſt, nec infans à coætaneis habitus eſt, vt ſupra monuimus; ſed hæc ſunt blandimenta Jeſuitæ caninam in quoſuis facundiam exercentis.

TVRR. *Excellentia ſedis Apoſtolicæ quam iſte odit, non eſt (vt idem fingit) in his epiſtolis fundata, ſed in Euangelio, vt ſatis loco ſuo demonſtratū à nobis eſt.*

℞. Cum nullibi fundata ſit Rom. pontificis Hieromonarchia, Turrianicæ demonſtrationes gerræ ſunt germaniſſimæ: quibus vero verbis odium ſuum prodidit Kaltheyſen qui *Rom. ſedem omni laude digniſſimam* in illo ipſo teſtimonio aduerſus epiſtolas prolato vocauit? Inſanit plane Jeſuita.

TVRR. *Quid iſte ignotus teſtis quem ante annos 60. vixiſſe iactant Magdeburgenſes, qui nec antiquiorem nec meliorem reperire potuerunt: Quid inquam aliud dicit, quam quod ipſi dixerunt, eadem inſcitia tincti? ſcil. non potuiſſe Clementem ſcribere ad Iacobum: Item Hieronymum non meminiſſe de his epiſtolis. Quare ad hæc reſponſum ſit Magdeburgenſium monacho idiotæ & teſti ignoto vt ipſis reſponſum eſt.*

℞. Quandoquidem Turriani reſponſiones mera deliria eſſe demonſtraui, inuicta perſtat & Magdeburgenſium & Monachi (quem nec ſolitarium teſtem nec antiquiſſimum eſſe probabimus) aduerſus epiſtolas lata cenſura.

a 1.Tim.5. 19.

TVRR. *Si Apoſtolus ad* [a] *Timotheum ſcribens, agnoſcit differentiam inter presbyterum & Epiſcopum,* (noli recipere accuſationem &c.) *non nata eſt hæc differentia poſt Clementem, vt vult Kaltheiſen, ſed ex diuina inſtitutione.*

℞. Atqui non agnoſcit Apoſtolus differentiam illam loco citato: alia enim fuit Timothei dignitas, alia epiſcopi ſiue presbyteri cuiuſlibet. Ergo vana Turriani aduerſus Kaltheyſen argumentatio.

TVRR. *Si fuit ſemper differentia inter Aaronis filios & Leuitas, ſunt autem tales epiſcopi & presbyteri, fuit ſemper diſtinctio eorum: Atqui verum prius teſte Hieron. epiſt.* [b] *ad Euagrium.*

b Hieron. epiſt. 85.

℞. Atqui *non ſunt tales epiſcopi & presbyteri:* ſed *Epiſcopi (in quibus,* Hieronymo imo Apoſtolo auctore, *presbyteri continentur) & Diaconi.* Hieronymi verba ſunt, *quod Aaron & filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi & presbyteri & Diaconi vindicent in Eccleſia.* Ergo fallitur Turrianus.

TVRR. *Quod ait Hieronymus* eundem à principio fuiſſe Epiſcopum & presbyterum, *non hoc voluit dicere neque dixit*, idem eſſe, eſſe epiſcopum & eſſe presbyterum; *ſed* eundem eſſe epiſcopum & preſbyterum: *quod à principio quidem ita fiebat vt propter paucitatem fidelium idem eſſet Epiſcopus & presbyter.*

c Hieron. in epiſt. ad Titum.
d epiſt. 85.

℞. Imo hoc voluit, [c] *eoſdem Epiſcopos illo tempore quos & presbyteros appellatos, propterea Apoſtolum indifferenter de Epiſcopis quaſi de presbyteris eſſe locutum: eoſdem* [d] *eſſe presbyteros quos & Epiſcopos, in Epiſcopo presbyterum contineri,*

tineri; quod postea vnus electus est qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium fuisse, idque non à Domino institutum, sed *toto orbe*[a] idque *paulatim decretum*. Quid clarius?

a in epist. ad Titum.

TVRRIAN. *Si differunt presbyteri ab Episcopis quod ius ordinandi non habeant, ergo distincti sunt inter se. At prius agnoscit Hieronymus,*[b] *in epist. ad Titum.*

b Imo in epist. 85.

RESP. Non proprie quærimus an differant presbyteri ab Episcopis *quoad ius ordinandi*, sed quo iure, an diuino an Ecclesiastico? Illo differre cõtendit Turrianus, nos hoc vno. Quid Hieronymus?[c] *Presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine ei qui sibi præpositus fuerit esse subiectos:* vbi ius diuinum?[d] *Alexandriæ à Marco Euangelista vsque ad Heraclam & Dionysium Episcopos presbyteri semper vnum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant:* E. ius creandi episcopi ad Heraclam & Dionysium vsque penes ipsos fuit: vbi rursus ius diuinum?

c in epist. ad Titum.
d epist. 85.

TVRR. *Damasus tantum abest, vt distinctionem presbyteri & Episcopi posteriorem Clemente dicat, vt Epist. 3. de Chorepiscopis, eos abijciat quod sint presbyteri non Episcopi.*

℞. Epistolam illam spuriam esse demonstrauimus, quare eius auctoritate infringi non potest Henrici Kaltheisen assertio.

Quicunque antiquissimorum vrbis Episcoporum Epistolas esse crediderunt anno Domini 830. posteriores fuerunt.

CAP. XVII.

ACcingit se tandem Turrianus ad testes ex Ecclesiasticis monumentis excitandos, qui pro Epistolis à Pseudo-Isidoro effictis quomodocunque loquantur: Gratiano autem à Magdeburgensibus nominato primas daturus, *Non sunt,*[e] inquit, *Cicerone pro Flacco auctore, testes quærendi vbi testes sunt Iudices, quia tanta est apud vos Gratiani auctoritas gratulor.* At frustra gratulatur Iesuita, nulla enim *Gratiani auctoritas apud* Magdeburgenses est, quibus argumentum ad hominem nectere, non Gratiani iudicio stare propositum fuit. Pergit idem, *Iuo Carnotensis ante annos* 450. *Burchardus Vormatiensis adhuc eo antiquior, Anselmus Lucensis ante annos prope* 500. *epistolis testimonium reddiderunt.* ℞. Nemo nostrum negauit Pseudo-Isidori quisquilias apud multos quos nimia credulitas fefellerat, ante annos 700. in pretio fuisse. Non igitur grauate elargior circa annum Domini millesimum vixisse, imo aliquanto antiquiores quam Turrianus velit fuisse, qui epistolas citarent: obiit[f] enim Iuo A.D. 1114. Burchardus A.D. 1028. Anselmus[g] A.D. 1086. ille 459. alter 547. tertius 493. annis antequam Anno 1573. pro epistolis scriberet Iesuita.

e Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 23.

f Bellarm de script. Eccl. & Baron. ad A. D. 1114.
g scripsit aduersus Guilbertum anno 1080.

TVRR. *Cœpit hoc studium primus ante annos nongentos Isidorus Hispalensis hortatu* 80. *Episcoporum. Meminit eius operis Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus in lib. de variis capp. Ecclesiast. cap. 27. &* 33.

℞. Vtrumque finxit impostor, à quo Hincmarus aliique plurimi in fraudem impulsi sunt.

Tvrrian. *Annon est fide dignus auctor & ex numero patrum S. Isidorus & ætate Caroli antiquior?*

℞. Est, sed nec *fide dignus* nec ex *numero patrum* nec Carolo *antiquior* qui Isidori nomine ad fraudem faciendam abusus est.

Tvrr. *In vno ergo S. Isidoro* 80. *Episcoporum testimonium contra commentum Magdeburgensium producimus.*

℞. Ex vno Pseudo-Isidori gurgite non 80. testimonia, sed 600. fabulas ebulliisse certo certius est.

Tvrr. *Hincmarus libro de capp. Ecclesiast. cap.*15. *Epist. Clem. ad Iacobum, cap.*17. *Anacleti primam cap.*18. *secundam citauit.*

℞. Alias etiam citauit, sed ita vt fraudem Mercatoris subolfecisse videatur, vt suo loco demonstrabimus.

Tvrr. *Nicolaus primus citat eandem epistolam Clementis ad Iacobum in epistola ad Episcopos in regno Lotharij.*

℞. Epistolam illam (Ruffino interprete) Latinæ linguæ traditam fuisse docuimus; potuit ergo Nicolaus eam vt antiquam citare, nec tamen Pseudo-Isidori (qui longam huic epistolæ laciniam assuit) collectionem probare: sed de Nicolao infra fusius.

a Cent.3.cap. 7.ad finem.

Tvrr. *Magdeburgenses* [a] *de epistolis pontificum tertij seculi dicunt*, fuisse semper qui eas reiicerent, nunquam à Conciliis generalibus approbatas &c. *in eos competit Iudicium seniorum Danielis.*

℞. Probationem audiamus.

Tvrr. *Galli veras esse priscorum pontificum epistolas confitebantur, quas Magdeburgenses negant.*

℞. Quia de Pseudo-Isidori collectione inualescebat non modo apud vulgus imperitum, sed & apud alios faciliores quam par erat falsa quædam opinio; qui perspicaciores erant, ne contra torrentem niti viderentur, non audebant epistolas ore aperto νοθείας insimulare; alia igitur via progressi, negando farragines eiusmodi Canonum Ecclesiasticorum vim habere debere, nascentis erroris fibras incidere conabantur.

Tvrr. *Non contendissent Galli, non esse epistolas inter Canones referendas, si (vt Magdeburgenses volunt) apocryphas & supposititias, ac non potius veras & suorum auctorum esse negassent.*

℞. At certe poterant contendere Apocrypha inter Canones referenda non esse, id tamen fateor non aperte fecerunt.

Tvrr. *Aliud est negare veras esse epistolas, quod Magdeburgenses faciunt; aliud negare earum auctoritate priuilegia sua abrogari, quod Galli faciebant.*

℞. Hoc non negamus; at fieri potest, vt qui scriptum pseudepigraphum esse & credit, & probare potest, nullam de auctore quæstionem moueat, sed de auctoritate litiget; hac vero methodo Gallicani Episcopi Pseudo-Isidori commenta aggressi sunt. Non igitur id vnum negarunt, *eorum auctoritate sua priuilegia abrogari*, sed ea vim legis Ecclesiasticæ habere posse.

Tvrr. *Si Galli supposititias Epistolas esse credidissent, nunquam earum testimonio vsi essent, vt quidem vsos esse testis Magdeburgensium idemq; noster Nicolaus pontifex testatur.*

Resp. Po-

Resp. Potuissent epistolarum aduersarij argumenta ad hominem ex epistolis ipsis petere: hac arte Hincmarus Rhemensis causam aduersus Hincmarum Laudunensem propugnauit. Sed quia hac mente Gallicani Episcopi Pseudo-Isidori merces non semper exposuerunt, firmissimum Nicolao primo telum subministrarunt, quo ipsos inuaderet, ac pedem referre cogeret. [a] Nicolai verba sunt: *Quanquam quidam vestrum scripserint haud illa decretalia priscorum pontificum in toto Codicis Canonum corpore contineri descripta, cum ipsi vbi suæ intentioni hæc suffragari conspiciunt, illis indifferenter vtantur* &c. a Epist.42.ad Episc. Galliæ A.D.865.

Tvrrian. *Argumentum Nicolai tale fuit, Si non sunt suscipiendæ Epistolæ pontificum, quia non sunt in Codice Canonum, nec Gregorij primi suscipiendæ sunt, nec eorum qui ante vel post vixerunt. At falsum posterius, quia Leonis capitulum, quod inter Canones est, omnia decretalia prædecessorum custodiri mandat.*

℞. Nicolai verba hæc sunt: *Si ideo non esse Decretales Epistolas priscorum pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in Codice Canonum non habentur adscriptæ, Ergo & Gregorij sancti nec vllius alterius, qui ante vel post ipsum fuit, est aliquod institutum vel scriptum recipiendum, eo quod in Codice Canonum non habeatur adscriptum. Ergo doctrinam eorum & sanctiones de codicibus suis eradant* &c. Imo & Scripturas veteris & Noui Testamenti. Fingit vero Nicolaus responsuros aduersarios, non eradendas scripturas sanctas licet in Codice Canonum non habeantur, quia in Codice illo *inueniatur capitulum S. Papæ Innocentij cuius auctoritate doceatur à nobis vtrumque Testamentum iam esse recipiendum.* Quare instat rursus, *Decretales etiam non compaginatas codici Canonum recipiendas esse, quoniam inter ipsos Canones vnum B. Leonis* [b] *capitulum cōstat esse permixtum, quo ita omnia decretalia constituta sedis Apostolicæ custodiri mandantur, vt si quis in illa commiserit nouerit sibi veniam denegari.* Hæc Nicolao non veritatis amor, sed Sophistices & blasphemiæ Spiritus dictauit. Quis enim ita vnquam insaniuit vt crederet diuinas Scripturas precariam auctoritatem ex Innocentij decreto consecutas fuisse? 2. Cum Gallicani Antistites nō negarent absolute, sed κατά τι, suscipiendas Pseudo-Isidori epistolas; an debuit Nicolaus quoquo modo suscipiendas probare? imo illo ipso sensu quo suscipi non debere contendebant aduersarij. Tali igitur argumento pugnare potuit Nicolaus: *Si Epistolæ veterum pontificum vim legis habere non possunt quia non sunt in corpore Canonum, nec Epistolæ Gregorij &c. id iuris habebunt. At falsum posterius, nam Gregorij & aliorum epistolas dictam vim* legis habere probatur ex lege ab omnibus recepta, Leonis n. decreto, & ex ipso Gallorum epistolas illas *citantium facto.* E. &c. Quicquid sit Nicolaus emunctæ naris vir sedulo sibi cauit, ne Epistolarum, quas ipse suppostitias sciebat, auctoritatem directe defendendam susciperet; sed hoc vnum ostendit, aduersarios inefficaci argumento eam impetiisse: Cum igitur Pseudo-Isidori mercium institorem agere, aliisque ex professo fucum facere nisi reluctante conscientia non posset, nec causæ quam tuendam susceperat deesse, sedique suæ præiudicium vllum creari vellet, aduersarios sponte in casses incidentes impellere

b Leo epist. 1. ad finem.

maluit, quam eos aperta veritatis cõfeſſione expedire, liberóſq; dimittere maluit. Porro ne quis Leonem à Nicolao allegatũ vel Pſeudo-Iſidori nugas cõmendaſſe, vel legem quæ Eccleſiam vniuerſam obligaret tuliſſe credat, obſeruandum eſt, 1. Epiſtolam eius primam ad Picæni Tuſciæque & Campaniæ Epiſcopos Romæ viciniores præcipuè directam fuiſſe. 2. Eiuſdem epiſt. cap. 5. quo prędeceſſorum decretalia commendauit, eum ab Innocentij epiſtolis initium duxiſſe: vnus enim ante Innocentij tempora Siricius decreta ſcripſerat ad Afros, & Himerium Tarraconenſem qui ipſum conſuluerat.

TVRRIAN. *Conſtat non de veritate ſed de auctoritate epiſtolarum Canonica teſtes illos (Gallos nim). diſceptaſſe.*

℞. Fateor eos qui ſuppoſititias eſſe ſentiebant, animi ſenſum preſſiſſe, vt de ſola auctoritate aperte diſceptarent; quid hoc ad cauſam?

TVRR. *Gelaſius decretalia anteceſſorum ſimiliter ſuſcipienda decreuit.*

℞. Gelaſium de confictis à Pſeudo-Iſidoro trecentis poſt obitum ipſius annis epiſtolis cogitare non potuiſſe, quicquid in contrarium
a Nicol. 1. epiſt. 42. nuntiant Nicolaus [a] I. & Turrianus, certiſſimum eſt. Gelaſij, vel potius Synodi A.D. 494. Romæ ſub ipſo congregatæ verba ſunt: *Decretales epiſtolas, quas Beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma, pro diuerſorum patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendas decernimus:* hæc verba Nicolaus ad omnes quæ ſuo tempore manibus omnium terebantur decretales extendi debere contendit, vt illas etiam comprehendant quæ priorum vrbis Epiſcoporum nomina præferebant, & tempora quæ crebreſcentibus gentilium perſecutionibus ad ſedem Romanam Epiſcoporum cauſas deferri difficillime permittebant; At cum ex Gelaſij indefinita ſententia epiſtolas priſcis vrbis præſulibus ſuppoſitas genuinas eſſe, aut ſaltem tales Gelaſij ſeculo creditas fuiſſe probare nequeant pontificij, fruſtra in verbis eius vim facere conantur epiſtolarum patroni, quos & Leonem & Gelaſium à teſtimonij pro Pſeudo-Iſidori fabulis dicendi neceſſitate liberare rei ipſius euidentia cogit.

b Cod. 112. 113. 126. TVRR. *Photius [b] patriarcha Conſtantinopolitanus eruditiſſimus auctor meminit duarum Clementis epiſtolarum ad Corinthios, & epiſtolæ ad Iacobum.*

℞. Meminit quidem, at diuerſimode: ſolam enim primam ad Corinthios laudat, ſecundam reiicit, Epiſtolam ad Jacobum eodem loco habet quo recognitiones, quas Baronius [c] *cœnoſum gurgitem*, Carolus Bouius Oſtunenſis Epiſcopus [d] *fabulæ argumentum*, Gelaſius Papa [e] *apocryphum* ſcriptum vocauit, & ante annos non multos [f] *Romanæ inquiſitionis officium in Indice damnatorum ab Eccleſia librorum adſcribi iuſsit:* Photius ipſe [g] μυρίων ἀτοπημάτων καὶ τῆς εἰς τὸν υἱὸν βλασφημίας refertas ſcripſit: non eſt itaque quod in Photij teſtimonio Jeſuita adeo arridere debeat. Demus tamen epiſtolam ad Jacobum, quam & antiquiſſimam & falſiſſimam eſſe ſemper iudicauimus, à Photio in ſummæ auctoritatis arce collocatam fuiſſe; quid hoc ad appendicem à Pſeudo-Iſidoro additam & ſequentes farragines Anacleti, Euariſti &c. titulis nobilitatas? hæc omnia nec Photius vidit, nec ſi vidiſſet, probare potuiſſet.

c ad A.D. 51. §. 53.
d præfat. in Conſtitut.
e in Synodo.
f Poſſeuin. in verbo *Clem. Rom.*
g Cod. 112.

TVRR.

TVRRIAN. Ruffinus his omnibus antiquior, in prologo librorum Clementis de B. Petri cum Simone Mago diſputationibus, affirmat olim hanc epiſtolam ad Jacobum interpretatam eſſe & editam; vertiſſe autem Ruffinum è Græco in Latinum libros iſtos quos dixi, in quorum prologo hoc teſtimonium epiſtolæ Clementis tribuit: teſtis eſt Gennadius vetus auctor in ſcriptoribus Eccleſiaſticis.

℞. Ruffinum recognitionum libros vertiſſe non tantum ex Gennadio, ſed etiam ex Hieronymo didicimus, eundem epiſt. ad Jacobum ſcriptæ teſtimonium dediſſe non negamus, de epiſt. antiquitate nulla, de veritate omnis controuerſia vertitur; eam Clementis eſſe negamus, appendicem eidem additam Eccleſiæ vniuerſæ ante A. D. 790. aut 800. ignotam fuiſſe aſſerimus, idem de reliquis Epiſtolis iudicium fieri debere demonſtrauimus; fruſtra ergo Turrianus Ruffinum patronum aduocauit.

TVRR. *Quod Epiphanius, Hieronymus, Ruffinus, recognitiones deprauatas affirmant, quibus præfixa eſt epiſt. ad Iacobum teſte Photio; & nos in ipſo exemplari Græco vidimus, hoc eius auctoritatem non eleuat, ſed magis auget.*

℞. Imo *eleuat*: quia ſi recognitiones ſunt ſuppoſititiæ, idem cenſendum eſt de epiſtola quam præfationis locum tenuiſſe fatetur Jeſuita; atqui verum prius, aduerſariis ipſis teſtibus, E. & poſterius.

TVRR. *Propter magnam epiſtolæ auctoritatem factum eſt, vt ab illis libris ſepararetur, & reliquis epiſtolis eiuſdem Clementis adiungeretur.*

℞. Hoc fingit Jeſuita pro more.

TVRR. *Sicut ex libro Enoch apocrypho ab Apoſtolo Iuda teſtimonium quod in epiſtola ſua citat ſeparatum eſt & Canonica auctoritate deinceps ſancitum; ſic epiſtola Clementis ad Iacobum merito à libris illis Clementis, quos hæretici contaminare iam tunc auſi erant, à ſanctis Patribus olim ſeiuncta eſt: Quæ enim alia cauſa eſſe potuit niſi hæc, cur quibus libris ab auctore præpoſita fuerat, olim ab eis ſeparata, & ſeparatim tranſlata edita fuiſſet?*

℞. Unde conſtat Enochi prophetiam ex apocrypho libro in Judæ epiſtolam tranſlatam fuiſſe? Fuit hæc quidem nonnullorum patrum opinio; at nullius fixa ſententia: dicat autem qui poteſt à quo ſeiuncta à Recognitionum libris fuerit ad Jacobum Epiſtola, præterquam à Ruffino interprete, & Pſeudo-Iſidoro interpolatore & adulteratore. Sed cur eam Ruffinus primum ediderit ſolam, deinde poſt annos aliquot recognitionum tranſlationem molitus fuerit, quid attinet anxie inquirere? Satis eſt in præſentiarum ad diſpellendos Jeſuitæ fumos, ſi dicamus errores, quibus contaminatæ fuerant recognitiones non monuiſſe Ruffinum ad ſeorſim edendam epiſtolam: poſtea enim recognitiones illas Latinitate donauit, & perpurgatis Eunomianorum quibus reſperſæ erant fæcibus publicauit.

TVRR. *Si Ruffinus propriam recognitionum operis eſſe putabat Epiſtolam ad Iacobum, cur eam toti operi non præpoſuit?*

℞. Sibi ipſi reſponſum dabit Jeſuita, ſic enim cap. ſequenti: *Si olim epiſtolam Clementis ad Iacobum interpretatus erat, & ediderat Ruffinus, quæ erat alioqui libris Recognitionum præpoſita, cur illam non præmiſit operi Reco-*

gnitionum quod ipse interpretatus erat, & cui præposita fuerat ab auctore, vt Photius quoque in Bibliotheca sua testatur? Quæ enim causa erat non præmittendi illam huic operi quia à se olim interpretata & ædita erat? Imo vero ob hanc ipsam causam, id est quia olim ipse interpretatus erat, & ædiderat, præmittere illam huic operi cui debebatur oportebat, vt interpretatio sui operis & in opere, & in epistola ipsi operi à Clemente præposita integra agnosceretur: & paulo post, *Noluit Ruffinus præmittere, ne sibi (vir modestus) alienum laborem attribuere videretur* Fatetur ergo, imo probare conatur auctoritate Photij & ratione epistolam hanc ad recognitiones pertinere, eis deberi, Ruffinum ob id non præmisisse quia ab alio interpretata fuerat; hic contrariam sententiam tuetur, *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?* Has antilogias mendacissimo auctore dignas indicasse refutasse est.

TVRRIAN. *Auctoritas igitur Ecclesiasticæ consuetudinis, quæ illam iam inter decretales epistolas pontificum Apostolicorum receperat, hoc fecit.*

℞. Sacrilega Pseudo-Isidori epistolas quot libuit, quibus libuit supponentis audacia hoc pridem facinus admisit: ad Ecclesiæ consuetudinem ne confugiat Jesuita, aut Siricij epistolis antiquiores vllas decretales confingat.

TVRR. *Hinc factum vt altera Epistola Clementis ex persona Petri ad eundem Iacobum, quæ in altera editione similium librorum ferebatur, non sic fuerit separata, & inter cæteras epistolas relata, quia scilicet nullum Decretũ cõtinebat.*

a Cod.112.

℞. Imo separata fuit teste Photio [a], non enim præfixa fuit omnibus, sed quibusdam exemplaribus qui iam exciderunt, & præposita iis quos Ruffinus Latine reddidit. ἐν πᾶσι τοῖς βιβλίοις (inquit Photius) ἃ εἴδομεν καίτοι οὐκ ὀλίγων ὄντων μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολὰς καὶ ἐπιγραφὰς τὴν αὐτὴν εὕρομεν ἀπαραλλάκτως πραγματείαν ἀρχομένην ἐγὼ Κλήμης καὶ τὰ ἑξῆς. Sæpius autem monui decreta fere omnia epistolæ quam Ruffinus vertit, à Pseudo-Isidoro addita fuisse: quod satis indicare potest, falso Turrianum iactare Epistolam nomine Petri ad Jacobum scriptam *non fuisse inter cæteras* Clementis *epistolas relatam, quia nullum decretum habuit.*

TVRR. *Concilium Vasense citat epistolam Clementis ad Iacobum, & Concilium Metense ante 600. annos coactum.*

℞. Cum neutrum citet appẽdicem à Pseudo-Isidoro assutam, frustra horum testium opem implorauit Jesuita; nõ negauimus antiquam esse Epistolam ad Jacobum, sed ei veritatẽ abrogauimus: adulterinum factum nouis corruptelis inquinauit veterator post Conciliũ Vasense.

TVRR. *Postremo hoc loco Magdeburgenses nationis suæ testibus conuincam; in Concilio Triburiensi 22. Episcopi testimonium dederunt epistolis Clementis, Anacleti, Alexandri & aliorum.*

b A.D.895.
c verba Baronij de seculo 10. ad A.D. 900. §. 1.

℞. Siccine aduersarios conuinci posse sperasti Turriane? Quando coactum Triburiense Cõcilium? annon post Caroli tempora? annon [b] quinquennio antequam [c] *seculum sui asperitate ac boni sterilitate ferreum, maliq́ exundantis deformitate plumbeum, atque inopia scriptorum appellari cõsueuit obscurum,* inchoaretur? nunquam ab A.D.850. testes pro epistolis plurimos stetisse negauimus, sed hos omnes ab impostore delitias factos fuisse etiamnum dolemus.

TVRRIAN.

TVRRIAN. *Conferte nunc Magdeburgenſes tempora noſtrorum teſtium, numerum, fidem & auctoritatem cum vno veſtro Kaltheiſen recenti & teſte ignoto qui ante annos 60.non amplius in epiſtolas quas prius oderat teſtimonium dixit.*

℟. Diximus nec recentem,nec ignotum,nec ante 60.annos tãtum auditum,nec ſolitarium,nec odio corruptum fuiſſe Kaltheiſen: finxit enim hęc omnia Turrianus; fac tamen vera eſſe omnia, annon ſatius eſt vel vnum luſcum ſequi quam cum caligantibus multis præcipitem ferri?

TVRR. *Facile eſt ex coniectura aſſequi priſcos pontifices epiſtolas ſcripſiſſe:ſi enim poſteriores pontifices in pace Eccleſiæ multa decretalia ſcripſerunt; quanto magis fuit neceſſarium priores ſcribere in ſumma Eccleſiæ neceßitate cum * nulla Concilia haberi poterant?*

℟. Priſcos Epiſcopos multa ſcripſiſſe, in ſummo veterum ſilentio nec pronuntiare audemus neq; negare; hoc tamen non cõiecturis,ſed manifeſtiſſimis,mea ſententia,argumentis aſſecuti ſumus,eos decretalium quas ſuæ collectioni Pſeudo-Iſidorus inſeruit auctores eſſe non poſſe.

TVRR. *Annon ad eorum officium pertinuit* [a] præeſſe in ſolicitudine? [b] exhortari in ſana doctrina? *hoc autem apud abſentes niſi per epiſtolas non fuit.*

℟. Pertinuit; eóque officio functi ſunt veteres vrbis Epiſcopi quoquomodo licuit,non tamen ſequitur eos ineptas farragines,ſi quando epiſtolas ſcripſerunt,conſarcinauiſſe.

TVRRIAN. *At ſcripſerunt alias (inquient Magdeburgenſes) has minime. ℟. Proferant eas.*

℟. Quorundam alias proferre poſſumus, quæ *pſittacos aliud,aliud coturnices ſonare* nos doceant: ſed demus nullas hodie extare quas proferamus, annon pluribus argumentis euicimus has ab auctoribus quorum nomina præferunt nec ſcriptas fuiſſe,nec ſcribi potuiſſe?

TVRRIAN. *Alias ſi proferre nequeant, has ſanctiſſimas & grauiſſimas,ac omnium memoria antiquiores, quas longinquitas temporis excipiente memoria & Eccleſia eis vtente conſecrauit,recipiant.*

℟. Has non recipiemus, quas nec ſanctas nec graues nec antiquas eſſe ſcimus: quicquid enim in eis vel graue vel ſanctum eſt aliunde eſt: quicunque eas conſecrandas putauerunt, à plano qui eas ſuppoſuit decepti ſunt.

TVRRIAN. *Diuina quadam prouidentia tam multis ſeculis immutabiles manſiſſe, ne ipſi quidem qui eas negant negare poſſunt; cum neque recordentur, nec audierint, nec ex memoria omnium ſeculorum cognoſcere poßint aliter eas vnquam habuiſſe quam nunc habeant,à tempore ſaltem Iſidori.*

℟. *Nihil* [c] *certe fit viſibiliter & ſenſibiliter quod non de inuiſibili & intelligibili ſummi imperatoris aula,aut iubeatur aut permittatur*; non tamen ſequitur quicquid Dei prouidentia per ſecula aliquot ἀναλλοίωτον manſit bonum ſuſcipiendúmque eſſe; alioqui Alcoranum, quia ab A. D. 620. aut paulo ante, ad hanc vſque diem nemo interpolauit, admittendum probare poſſent Turcæ; mirum ergo non eſt Epiſtolas poſt

* Si Diocletiano & Maximiano cædem Chriſtianorum ſpirãtibus in cryptis Sinueſſanis cogi potuit 300. patrum Synodus, qua vnquam neceſſitate à Synodis habendis prohiberi potuit Eccleſia?
a Rom.12. 8.
b Tit.1. 9.

c Proſper. Sent. 58. ex Auguſt. de Trin. lib. 3. cap.4.

A.D.785. à Pſeudo-Iſidoro confictas, nouis hactenus inquinamentis obductas non fuiſſe.

TVRRIAN. *An decreta iſtis epiſtolis contenta minus valebunt, ſi has epiſtolas, vt ipſi cupiunt & laborant, non habuerimus?*

℞. Quicquid ab aliis decretum collectioni ſuæ inſeruit Pſeudo-Iſidorus eandem auctoritatem obtinebit, quam habuere qui primi illud decreuerunt; quicquid finxit plane nullam.

TVRRIAN. *Conſuetudinem omnium Eccleſiarum tollere non poſſunt Magdeburgenſes, imo neque negare, niſi ex eorum numero eſſe pergant, quos Apoſtolus* contentioſos *vocauit* 1.*Cor.*11.16.

℞. Quaſi vero quiſquis Pſeudo-Iſidori commenta, Scripturæ, veteris Eccleſiæ praxi, & hiſtoriarum priſcarum, quotquot ſuperſunt, monumentis aduerſa eſſe pronuntiabit, conſuetudinem Eccleſiarum omnium abrogare velle dicendus ſit, aut *contentioſus* haberi mereatur.

Teſtes qui pro Epiſtolis teſtimonium dixerunt.

CAPVT XVIII.

Aquiſgranenſis* Concilij ſub Gregorio IV. A.D.836. congregati Patres, partis 2.cap.8. ſecundam Pſeudo-Fabiani epiſtolam citare videntur, *Statutum etiam eſt*(inquiunt)*vt vel ſemel in anno, id eſt, in quinta feria, quæ eſt in Cœna Domini, vnctio ſancti olei, in quo ſaluatio infirmorum creditur, per omnes ciuitates ab Epiſcopo non negligatur, ſicut nunc vſque neglecta eſt; ſed omni deuotione* iuxta traditionem Apoſtolicam ac ſtatuta decretalium, *in quo de eadem re præcipitur, peragatur.*

Circa[a] A.D.846. aut 850. Lothario, Ludouico & Carolo fratribus tres capitularium libros dicauit Benedictus Leuita, in quibus varios ex epiſtolis centones conſarcinauit, verbi gratia lib.5.cap.170.& 243. ex prima Pſeudo-Clementis cap.183. ex Pſeudo-Fabiani prima, cap. 187. ex Pſeudo-Pij ſecunda, cap.239. & 249. ex Pſeudo-Stephani ſecunda, cap.244. ex Pſeudo-Eleutheri vnica, libri 6.cap.57.198 & 208: ex Pſeudo-Clementis tertia, cap.64. ex Pſeudo-Sixti I. ſecunda, cap. 80.& 103. ex Pſeudo-Gregorij epiſt. ad Felicem & ex Pſeudo-Stephani ſecunda, cap.115. ex Pſeudo-Pio, & Pſeudo-Urbano, cap. 143: ex Pſeudo-Damaſi epiſt. 7. cap.320. ex Pſeudo-Anacleto & Pſeudo-Lucio, cap.330. ex Pſeudo-Felicis II. epiſt.1. lib.7. cap. 22. ex Pſeudo-Dionyſij prima, cap.64.& 65. ex Pſeudo-Fabiani epiſt.2 cap.66. 268. 269. ex Pſeudo-Felicis II. epiſt. 1. cap.67. & 111. ex Pſeudo-Felicis I. epiſt.2. cap.83.84. 180.341. ex Pſeudo-Julij epiſt.2. cap.107. & 343. ex Pſeudo-Anacleti epiſt.1. & 2. cap.168. ex Pſeudo-Teleſphori epiſtola, cap.186. ex Pſeudo-Victoris epiſt.1. cap.194. ex epiſtola Pſeudo-Lucij cap.303. ex epiſt. Pſeudo-Urbani cap. 319. ex epiſt.3. Pſeudo-Euſebij cap.337. ex epiſt. Pſeudo-Gregorij ad Felicem, cap.354. ex epiſt.2. Pſeudo-Stephani cap. 363. ex epiſt. Pſeudo-Euariſti, cap.364. ex epiſt.

* A.D.836.

a Baron. ad A.D.8‘5.§.38. ex Concilij Meldẽſis cap. 78. colligit *exigente Concilio* Benedictũ Leuitam capitulorum libros 3. digeſſiſſe qui poſt A.D. 854. publicati ſint: at Conciliũ non iubet capitula colligi; ſed orat *ſeruari præcipi*, nec promulgari noua ſed *promulgata* legis vim habere poſtulat: diſerte autẽ aſſerit Benedictus ſe *Autgario præcipiente* capitula collegiſſe; vt ſupra monuimus.

ex epiſt.Pſeudo-Eleutheri, cap.362. ex variis epiſtolis &c. multa enim coaceruauit.

Eodem tempore qui tres illos libros additamentis auxerunt, quam Benedictus ipſe apeiuerat viam inierunt; auctor additionis 3. cap.2. & 6.ex epiſt.2. Pſeudo-Julij:12. ex epiſt.3.Pſeudo-Euſebij: 67.ex prima Pſeudo-Alexandri deprompſit: additionis 4. *Caroli*[a] *Calui iuſſu per Erchembaldum Cancellarium* collectæ cap.3. ex epiſt.2. Pſeudo-Stephani: 6. ex Pſeudo-Pij priore : 14.15. & 16. ex Pſeudo-Julij ſecunda deſumptum eſt.

a Anno 11. Caroli (I.) A. D.849.

Carolus[b] Caluus Francorum rex in epiſt. ad Epiſcopos regni *è palatio Chariſiaco* A.D.856. ſcripta citauit Pſeudo-Anacleti, Pſeudo-Urbani,& Pſeudo-Julij epiſtolas.

b A.D.856.

Hincmarus Laudunenſis Epiſcopus circa A.D.870.libello[c] quem Hincmaro Rhemenſi archiepiſcopo obtulit Pſeudo-Anacleti, Pſeudo-Eleutheri, Pſeudo-Victoris, Pſeudo-Calliſti teſtimonia inſeruit: & A.D.878.in epiſt.ad Joannem VIII. Pſeudo-Julij & Pſeudo-Felicis II. commenta citauit.

c vide Hincmari Rhem. lib. capp.55. cap.43.

Hincmarus ipſe Rhemenſis epiſt.8. teſtes aduocat Pſeudo-Anacletum epiſt.1. Pſeudo-Urbanum, & Pſeudo-Lucium in libello[d] *de diuortio Lotharij*, Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt.1. Pſeudo-Fabian. epiſt.2. Pſeudo-Gregor. ad Felicem: in libro quinquagintaquinque capp.aduerſus Hincmarum Laudunenſem[e] cap.15. Pſeudo-Clem.epiſt.1.Pſeudo-Anacletum epiſt.1.2.3.Pſeudo-Zephyrin.epiſt.1. Pſeudo-Stephan.epiſt.2. Pſeudo-Dionyſ. epiſt.2. & Pſeudo-Pelag.2. epiſt.8. cap.16. Pſeudo-Anaclet.epiſt.3. cap.20. Pſeudo-Anaclet.epiſt.2.& Pſeudo-Jul.epiſt.1.2. cap.25.Pſeudo-Clem.epiſt.1. cap.35. Pſeudo-Lucium, cap.43. Pſeudo-Calliſt.epiſt.1. & Pſeudo-Damaſ. epiſt.7. in Dialogo de ſtatu Eccleſiæ Pſeudo-Anaclet. epiſt.1. Pſeudo-Pium epiſt.2.Pſeudo-Melchiad.de primitiua Eccleſia:[f] in epiſt.ad Ludouicum III.regem, Pſeudo-Urbanum.

d A.D.862. aut 863.

e poſt A. D. 870.

f poſt A.D. 877.

Concilium[g] Colonienſe cap.3. vtitur teſtimonio Pſeudo-Anacleti epiſt.1.

g A.D.887.

Concilium[h] Moguntinum cap.11.citat Pſeudo-Urbani epiſtolam.

h A.D.888.

Concilium[i] Metenſe ſub Arnulpho congregatum cap.5. Pſeudo-Damaſi & Pſeudo-Leonis epiſtolas de Chorepiſcopis allegat, & cap. 8.Pſeudo-Clementis primam.

i poſt A.D. 887. ſed quo anno incertum eſt.

Concilium[k] Triburienſe cap.2. Pſeudo-Calliſt.epiſt.cap.7. Pſeudo-Anacleti primam cap.8.& 9.Pſeudo-Clementis primam,& Pſeudo-Alexandri ſecundam, cap.19.Pſeudo-Alexandri primam, & cap. 22.Pſeudo-Euariſti ſecundam citat.

k A.D.895.

Remigius[l] Altiſiodorenſis in Pſalmos citat epiſtolas ἀμοιβαίως Damaſi ad Hieronymum & Hieronymi ad Damaſum.

l circa A. D. 890.

Luitprandus[m] Ticinenſis in libro de vitis pontificum epiſtolarum quas confinxit Pſeudo-Iſidorus pene omnium meminit.

m circa A. D.950.

Concilium[n] Rhemenſe aduerſus Arnulphum Archiepiſcopum coactum in eius gratiam obiicit teſtimonia aliquot Pſeudo-Anacleti

n A.D.992.

epiſt.1. Pſeudo-Clementis epiſt.1.Pſeudo-Sixti primi epiſt.2.Pſeudo-Fabiani epiſt. 2. Pſeudo-Stephani epiſt. 2. Pſeudo-Marcelli epiſt. 2. Pſeudo-Euſebij epiſt. 2. Pſeudo-Julij epiſt. 2. Pſeudo-Stephani ad Damaſum, Pſeudo-Damaſi epiſt. 5. & 7. & Pſeudo-Syluerij epiſt. ad Amatorem.

Leo [a] IX. Rom. Epiſcopus, epiſt. 4. depromit teſtimonia ex epiſtolis Pſeudo-Clementis, Pſeudo-Anacleti & Pſeudo-Aniceti.

Humbertus [b] Cardinalis aduerſus Nicetam ſcribens ſententiam ſuam tuetur auctoritate Pſeudo-Clementis epiſt.2.

Auctor [c] libri qui Ordo Romanus dicitur eandem epiſtolam agnoſcit.

Micrologus,[d] cap.10.& 41.Pſeudo-Alexandri epiſt.1.cap.21.Pſeudo-Damaſi epiſt. de Chorepiſcopis cap.28. Pſeudo-Calliſti primam, cap.55. Pſeudo-Euſebij tertiam, cap.60. Pſeudo-Pelagij ſecundi nonam allegat.

Gregorius VII. Rom. pontifex lib.6.epiſt. [e] 35. Pſeudo-Clementis epiſt.1. lib.7. [f] epiſt.2. Pſeudo-Fabiani epiſt.2. & Pſeudo-Steph. epiſt.2. & lib.8. [g] epiſt.21. Pſeudo Julij epiſt.1. & Pſeudo-Clementis primam citat.

Auctor Apologiæ pro Gregorio VII. [h] cap.3. vtitur teſtimoniis Pſeudo-Marcelli epiſt. 2. Pſeudo Athanaſij ad Felicem II. Pſeudo-Iulij epiſt.1.Pſeudo-Damaſi epiſt.4.Pſeudo Iſidori præf. collect. cap. 4. Pſeudo Anacleti epiſt.1. & Pſeudo Iſid. præfat. cap. 17. Pſeudo-Alexandri epiſt.1.cap.18. Pſeudo Damaſi ad Aurelium cap.22. Pſeudo-Eleutheri, cap.23. Pſeudo Anacleti epiſt.3.

Anſelmus [i] Lucenſis epiſcopus libro 1. aduerſus Guibertum Anti-Papam teſtes aduocat Pſeudo Clementem epiſt. 3. Pſeudo-Pium epiſt.1. & Pſeudo-Fabianum epiſt. 3. & lib.2. Pſeudo-Calliſt. epiſt.1. Pſeudo-Stephanum epiſt.2. & Pſeudo Marcellin. epiſt.2. Idem ſcripſit Collectionem Canonum in qua pene omnes Pſeudo Iſidori epiſtolas in partes diſcerptas inſeruit.

Benno Cardinalis in vita [k] Greg. VII. epiſtolas Pſeudo-Lucij & Pſeudo Iulij II. citauit.

Burchardus [l] Vormatienſis Epiſcopus circa A.D. 1010. viginti decretorum libros edidit, in quibus plurima ex Pſeudo Iſidori collectione coaceruauit. Exempli cauſa ex *Pſeudo-Clementis epiſt.* 1. lib.1.cap. 124.125.126.127.133. 137.& 155.lib.2.cap.94.lib.6.cap.28.lib.14. cap. 16. *ex epiſt.*2. lib.3. cap.216. lib.5. cap.11. & 14. *ex epiſt.*3. lib. 2. cap.93. lib.3.cap.59. lib.4.cap.15. *ex Pſeudo-Anacleti prima,* lib.1.cap.4.59. lib.2. cap.154. lib.3.cap.71.77.lib.11.cap.18. *ex epiſt. ſecunda* lib.1.cap.1.& 15. lib.2.cap.5. *ex tertia* lib.1.cap.136.152. 178. *ex Pſeudo-Euariſti ſecunda* lib. 1. cap.76. 99. 34. 40. lib.11. cap.9. *ex Pſeudo-Sixti primi ſecunda* lib.3. cap.214. *ex Pſeudo-Alexandri prima* lib.1.cap.129.130. 132. lib.2.cap.52. lib.5.cap.5. *ex Pſeudo-Teleſphori* epiſt.lib.3. cap.63. *ex Pſeudo-Hygini priore* lib.1. cap.65. *ex Pſeudo-Pij ſecunda* lib. 11. cap. 29. *Ex Pſeudo-Aniceto* lib.1.cap.28.63. *ex Pſeudo-Soteris epiſt. poſteriore* lib.3. cap. 215. *ex Pſeudo-*

Eleu-

a A.D.1054. Indict.7.

b A.D.1054.

c Trithemius vult librum hunc à Bertoldo Conſtātienſi Greg. VII. συγχρόνῳ ſcriptum.

d vixit tempore Gregor. VII. vide cap. 14.

e 13. Maij Indict. 2. A.D. 1079.

f 1. Octobr. Ind.3.1080.

g 15. Martij 1081.

h Scripſit paulo poſt Synodum Romæ celebratum A.D.1074.

i obiit A.D. 1086.

k circa A.D. 1098. ſcripta.

l ſcripſit A.D. 1008. Sigeberr. obiit A.D. 1026. à Baronio & Bellarmino Sanctus habetur, cui tot nugæ placuerunt.

Eleuthero lib. 16. cap.30. *ex Pseudo-Victoris priore* lib.1. cap.176. lib.4. cap.3. *ex Pseudo-Zephyrini priore* lib.1.cap.154. lib.16.cap.13. *ex posteriore* lib.2. cap.3. *ex Pseudo-Callisti priore* lib.11. cap.38. *ex posteriore* lib.1. cap. 66.80.135.171.lib.3.cap.49.lib.7. cap.1.lib.10.cap.64. Vide & lib.9. cap.7. *ex Pseudo-Vrbano* lib.3. cap.3. 143. lib.1. cap.1. *ex Pseudo-Antero* lib.1.cap.77. lib.4.cap.66. *ex Pseudo-Fabiani secunda* lib.1.cap.147.148. *ex tertia* lib.1. cap.183. lib.2. c. 10. *ex Pseudo-Cornelij secunda* lib.1. cap. 193. lib. 12. cap. 12.19. *ex Pseudo-Lucio* lib 1. cap. 54. lib. 11. cap.19. *ex Pseudo-Stephani priore* lib.1. cap.173. *ex posteriore* lib.1.cap.142.161.177. vide & lib. 16. cap. 19. *ex Pseudo-Sixti secundi posteriore* lib. 1. cap. 143. 192. *ex Pseudo-Dionysij secunda* lib.3. cap. 43. *ex Pseudo-Felicis primi, prima* lib.1.cap. 157. 169. lib.16. cap.11. *ex secunda* lib.1.cap.174. *Ex Pseudo-Eutychiano* lib.5.cap.7. *ex Pseudo-Caio* lib.1. cap.139. *ex Pseudo-Eusebij prima* lib.1. cap.138. 165. *ex secunda* lib.11. cap. 25. 27. *ex tertia* lib. 4. cap. 63. *ex Pseudo-Melchiadis priore* lib. 3. cap. 2. 4. 5. *ex posteriore* lib. 1. cap.2. lib.4. cap.61. *ex Pseudo-Marco* lib.1. cap.98. *ex Pseudo-Iulij secunda* lib.1.cap.144. 170. & *ex prima* lib. 1. cap.175. *ex Pseudo-Felicis secundi priore* lib.1. cap.141. 163. 167. 180. 221.222. lib.16. cap.11. *ex Pseudo-Damasi quinta* lib.1. cap.153.156.172. 179. lib.16. cap.31. *ex Pseudo-Anastasij priore* lib.3.cap.103. *& ex posteriore* lib.19. cap.129. *ex Pseudo-Felicis quarti secunda* lib.3.cap.57.58. *ex Pseudo-Ioannis secundi priore* lib.3. cap. 32. *ex Pseudo-Pelagij secundi nona* lib.3.cap. 69. *ex Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem* lib.7.cap.19. *ex Pseudo-Deusdedit* lib.17.cap.44. Præterea multa alia congerit nescio vnde hausta, quæ tribuit *Euaristo* lib. 3. cap. 17.lib.18. cap.16. *Alexandro* lib.1. cap.59. lib.19. cap.100. *Sixto* lib.4. cap. 46. *Hygino* lib.3. cap.11. 21. 39. lib.4. cap.24. *Pio* lib.3. cap. 72. 124. lib.5. cap. 27. 47. lib.6. cap. 37. lib.8. cap. 18. lib.12. cap.4. 15. lib.15. cap.10. lib.19. cap.63. *Aniceto* lib.5. cap. 29. *Soteri* lib.3. cap. 73.74. lib.5. cap.20. 44. lib.12. cap.18. *Zephyrino* lib.8. cap.40. *Callisto* lib.18. cap.2. *Fabiano* lib.4. cap.1. lib.5. cap.17. 24.25.36. lib. 7. cap.21. lib.9. cap.30. lib. 10. cap.59. 60. lib. 12. cap.40. lib.12. cap.8. *Eutychiano* lib.1. cap.91. 92. 93. 94. lib.5. cap.35. lib. 8. cap. 17. lib.9. cap.59. 60. lib. 11. cap.30. lib.12. cap. 14. lib. 14. cap. 2. 3. 10. lib.19. cap.105. *Marcello* lib.3. cap. 139. *Eusebio* lib.3. cap.99. lib.8. cap. 19. lib.9. cap.13. lib.13. cap.17. lib.14. cap.7. lib. 18. cap.11. lib.19. c.110. *Lucio* lib.19.cap.69. *Iulio* lib.2. cap. 127. lib.3. cap.1. 204. lib.5. cap.1. lib.7.cap.7. lib.9. cap.18. lib. 18. cap. 21. *Liberio* lib.13. cap.13. 14 18. *Felici* lib. 1. cap.51. lib.16. cap.5. lib.19. cap. 62. *Damaso* lib.1. cap. 25. *Bonifacio* lib.1.cap.73.131. 184. 202. lib. 3. cap.26. lib.11. cap. 17. *Siluerio* lib. 3. cap. 23. lib.5. cap. 19. lib. 13. cap. 12. *Pelagio* lib.12. cap.9. Citauit etiam *Pseudo-Isidori præfationem* lib.1.cap. 42.

Deusdedit * Rom.Eccl. Cardinalis de priuilegiis Rom. sedis scripsit A.D.1080. & postea A.D. 1087. collectionem Canonum quam compilauit ex Pseudo-Isidori quisquiliis. * A.D.1080. &1087.

Gregorius presbyter, similem Collectionem publicauit quam *Polycarpum* nominauit, vt & Bernardus Papiensis, & auctor libri *Popule-*

ti: sed hæc ad manus non sunt: nec quo tempore vixere auctores nobis compertum est.

a obiit Iuo A.D.1114.nota Lector quam multa ex eius Decreto desecãda sint.

Iuo Carnotensis [a] Episcopus, quem postea *Panormiæ* scriptor imitatus est, scripsit volumen decretorum, iisdem nugis inquinatum. Habet enim *ex Pseudo-Clementis epist. prima*, part.3. c.1.parte 5. cap.47. 224.225.226.227.232. 251. parte 6. cap.171. 345. parte 8. cap.99. parte 10. cap. 36. parte 13. cap.84. parte 14. cap.1.2. 22. parte 16. cap.1. *ex secunda* part.2. cap.21.24. 64.65.66.86. parte 3. cap. 266. parte 6. cap. 87.88.89.90. *ex tertia* parte 1.cap.210. parte 2.cap.123. parte 3.cap.62. *ex quarta* parte 9. cap.119. & parte 10. cap.157. *ex Pseudo-Anacleti prima* parte 2. cap. 67. parte 6. cap.245. parte 7. cap. 237. parte 14. cap. 88. *ex secunda*, parte 5.cap.1. 53.58.69. parte 6.cap.25.44.parte 7.cap.1. 53.69.238.250.254.269. *ex tertia*, parte 5. cap.2. 98. 237.238.239. 250. 269.294. parte 6. cap. 312. parte 7. cap.2. 58. 98.239. *ex Pseudo-Euaristo* parte 5. cap.182. 202. 233. 240. 254. part. 8. cap. 4.5. *ex Pseudo-Alexandri prima*, parte 2. cap.15. parte 5. cap.241 242. *ex secunda*, parte 2. cap.68. 69. parte 5. cap.229. 230. parte 6. cap.45. *ex Pseudo-Sixto primo*, parte 2. cap.70. parte 5. cap.3. *ex Pseudo-Telesphoro* parte 4. cap.25. parte 6.cap.14.15.313. parte 16.cap.112. parte 2 cap.71. parte 3.cap.65. *ex Pseudo-Hygino* parte 5. cap. 99. *ex Pseudo-Pio* parte 4. cap.3. parte 5. cap.243. parte 13.cap.39. *ex Pseudo-Aniceto* parte 5. cap.54.139. parte 6. cap.46. *ex Pseudo-Sotere* parte 2.cap.72. & parte 3. cap.265. *ex Pseudo-Victoris epist.*1. parte 1. cap. 58. 198. parte 4. cap.4. parte 5.cap.4. 244. *ex Pseudo-Zephyrini prima*, parte 4.cap.108. parte 5.cap.245. *ex secunda*, parte 5. cap. 246. parte 6. cap.23. 47. *ex Pseudo-Callisti priore* parte 4. cap.26. parte 5. cap. 234. 235. *ex posteriore* parte 3. cap. 53. parte 5. cap. 100. 101. 186. 236. 289. parte 6.cap.48. 49. 346. parte 9. cap. 22. 23. parte 12. cap. 85. parte 14. cap. 23. 72. 102. *ex Pseudo-Vrbano* parte 1. cap. 260. 296. parte 3. cap. 5. 139. parte 14. cap.74. *ex Pseudo-Eleuthero* parte 6. cap. 17. 18. 19. 316. *ex Pseudo-Antero* parte 5.cap.183. *ex Pseudo-Fabiani prima*, parte 6. cap.293. parte 14.cap.24. 104. *ex secunda*, parte 2 cap.73. parte 5.cap.299. parte 6. cap.320.321. 322. *ex tertia*, parte 5. cap. 260. 261. parte 6. cap. 323. 324. *ex Pseudo-Cornelij epist.* 2. parte 5.cap.308.parte 6. cap.325. parte 11. cap.77. *ex Pseudo-Lucio* parte 3. cap.140. parte 5. cap.164. parte 6.cap. 326. parte 14. cap.89. *ex Pseudo-Stephani epist.*1. parte 5.cap.255.274.293. *ex secunda*, parte 2.cap. 74. parte 5. cap. 292. 299. parte 6. cap. 327. 328. parte 13. cap. 111. *ex Pseudo-Sixti secundi secunda*, parte 5. cap. 246. *ex Pseudo-Dionysii secunda*, parte 3.cap.47. & parte 5. cap. 288. *ex Pseudo-Felice primo* parte 6. cap. 329.330. 331. parte 5.cap.248.267. *ex Pseudo-Eutychiano* parte 2.cap.17. parte 7.cap.332.333.& parte 14.cap.53. *ex Pseudo-Caio* parte 5. cap.253. *ex Pseudo-Marcellino* parte 3. cap. 205. *ex Pseudo-Marcello* parte 4. cap. 240. *ex Pseudo-Eusebio* parte 4. cap.5.parte 5.cap.249.275. parte 13.cap. 37.parte 15. cap. 122. *ex Pseudo-Melchiade* parte 3. cap. 4. 6. 7. parte 4. cap.27. parte 5.cap.46. *ex Pseudo-Marco* parte 5. cap. 200. *ex Pseudo-Iulio* parte 4. cap.111. parte 5. cap. 257. 280. 292. *ex Pseudo-Felice secundo*, parte 4.

parte 4. cap.248. 269. 292. 296. 335. parte 5. cap.256. 273. 277. parte 6.cap.335.336. *Ex Pseu do-Athanasio ad Marcum* parte 4. cap.108.109. *ex eodem ad Felicem*, parte 5. cap.15. *ex Pseudo-Damaso*, parte 5. cap.265. 266.287.290.295. parte 6.cap. 337.347.348. *ex Pseudo-Anastasio* parte 2.cap.138. parte 6.cap.93. parte 15.cap.139. *ex Pseudo-Ioanne primo* parte 3.cap.37. 149. parte 13.cap.1. *ex Pseudo-Felice IV.* parte 2.cap.76. parte 3. cap. 24.60.61. *ex Pseudo-Siluerio*, parte 6. cap.73. *& Pseudo-Pelagio secundo*, parte 2.cap. 77. parte 5.cap.12. *ex Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem*, parte 9.cap.26. 125. *ex Pseudo-Deusdedit*, parte 1.cap.305. *ex Pseudo-Isidori præfatione*, parte 4. cap.107.110. parte 5.cap. 153. Addit etiam plurima decreta affícta, *Euaristo* parte 3. cap.32. parte 15. cap.38. *Alexandro* parte 2.cap.81. par te 5.cap.169.& parte 15.cap.112. *Hygino* parte 1.cap. 218. parte 3.cap.13. 26.44. *Sixto* parte 1.cap.240. *Pio* parte 2.cap.37.56. 125. parte 4.cap.66. parte 7.cap.39. parte 10.cap.166. parte 12. cap.61. 72. parte 15 cap.77. *Aniceto* parte 2. cap.38. *Soteri* parte 2. cap.30. 54. 126.127. parte 8.cap.145. parte 12.cap.75. *Zephyrino* parte 7.cap.59. *Callisto* parte 5. cap.74. parte 15. cap.27. *Fabiano* parte 2.cap.27.34. 35. 44. parte 5.cap. 161. parte 6.cap.30. parte 8.cap.168. parte 9.cap.57. parte 12.cap.65. parte 13.cap.60.61. *Cornelio* parte 12.cap.69. *Lucio* parte 15. cap.83. *Eutychiano* parte 2.cap.45. parte 7.cap. 38. parte 8.cap.195. parte 12.cap.71. parte 13. cap.40.70.71.78. parte 15.cap.117. *Eusebio* parte 2.cap.134. parte 4. cap. 49. parte 5. cap. 252. parte 7. cap.40. parte 8. cap.151. parte 13.cap.75. parte 15.cap.35. *Iulio* parte 3.cap.3.127. parte 6. cap.201. parte 8. cap.156. parte 9.cap.43. parte 15. cap.43. *Felici tertio*, parte 15.cap.76. *Siluerio* parte 2.cap.29. parte 3.cap.28. *Pelagio* parte 12. cap.66.

Iuoni successit [a] Gratianus, qui Decretorum Magister haberi meruit; hic, ne quid omitteret, integras fere descripsit Pseudo-Isidori fabulas. *De Pseudo-Clementis prima* vide dist.80. c.In illis ciuitatibus, dist. 93. c.Si inimicus, c.Diaconi Ecclesiæ, 2.q.7. c.Sacerdotes, c.Laïcus in accusat. 6.q.1.c. B.Petrus, 8. q.1. c. Simon Petrus, 11.q.1. c. Sicuti enim, c. Si qui ex fratribus, & c. Te quidem, & q.3. c. Si inimicus. c. Si autem vobis, & c. Quicunque contrist. De pœnit.dist.1. c. Homicidiorum. *De secunda*, vide dist. 23. c. Tales ad &c. 2. q. 7. c. Sacerdotes & rel. c. Qualis 16. q. 7. Ecclesias, dist. 81. c. Ministri altaris, c. Clericus solus, c. Sed si forte, 17. q. 4. c. Si forte, de consecrat. dist.1. c. Ecclesias, c. Altaris palla, c. Nemo per, dist.2. c. Tribus gradibus. *De tertia*, vide dist. 25. c. Audire Episcopum, dist. 38. c. Nullus Episcopus, dist. 43. c. In mandatis, dist.93. Qui suis, 11.q.3. Si autem vobis, 16. q. 1. c. Cunctis fidelibus, De Consecrat. dist.1. c. Hic ergo est. *De quinta*, vide distinct. 37. c. Relatum est, 12. q.1. c. dilectissimis. *De Pseudo-Anacleti prima*, vide dist. 43. c. Scimus autem multos, dist.83. c. Nihil illo, distinct. 93. c. Ille proculdubio, 2.q.6. Omnis oppressus, 3.q. 4. c. Beatus prædecessor, q.6. c. Leges Ecclesiarum, c. vnaquæque prouincia, 6.q.1.c. Si omnia in, 12.q.2. c. Qui abstulerit, c. Qui Christi pecunias, 17.q.4.c. Qui rapit, 25.q.2. c. Priui-

[a] Gratianus decretum suum absoluit A. D.1151. Ego vero enumeraui quotquot loca ex epistolis in collectionẽ suam transtulit, vt videat Lector quam multis fæcibus ius pontificium refertum sit.

legia Ecclesiarum, de Consecr.dist.1.c.Episcopus. c. Deo sacrificans. c.Peccata.

De secunda, vide dist.21.c.in Nouo Testamento,dist.45.c.sane percussor. dist.64.c.ordinat. Episcop. dist.66. c.Porro & dist.67. c. Reliqui Sacerdotes.dist.75.ordinat.episc.dist.79.c.Electionem summorum dist.99.c.Prouinciæ multo,dist.84.porro Moysi 2.q.7. c.Accusatio quoque,7.q.1. c. Si Sacerdos.

De tertia, vide dist.22. c.Sacrosancta Rom.dist.80.c.Episcopo non in,2.q.7.c. Sententia Cham.3.q.5. Accusatores autem, 6.q.2 Deteriores sunt,24.q.3. Tam Sacerdotes, 6.q.1. Ex merito.

De Pseudo-Euaristi priore, vide dist.93. c.Diaconi qui quasi, 30.q.5.c. Aliter legitimum.

De posteriore, 2.q.1.c.Deus omnipotens,q.7. c.Non est itaque, C.si qui sunt, c. Sunt nonnulli, 3.q.2.c.Audiuimus quosdam, 7.q.1. Sicut vir non,30.q.5.Nullum ante.

De Pseudo-Alexandri prima, vide 2.q.7.c. Si quis erga, 3.q.4. Hi qui Episcopis 11. q.1. c. Relatum est, 15.q.6. c. Si quandoque à Sacerd.de consecrat.dist.2.c. Sacramentorum, c.Peracta, c.Nihil in sacrificiis, c. Aquam sale conspersam. *De secunda*, dist.94. c. Si quis autem legationem,1.q.1.c.Ipsi Sacerdotes,2.q.1.c.Nulli dubium. *De tertia*, 3.q. 1.c.Nulli dubium,6.q.1.c.Summa iniquitas, &c.

De Pseudo-Sixti primi secunda, vide 2.q.6. Si quis vestrum, 8.q.5.c. Quilibet fratrum, de consecr.dist.1.c.in S.Apostolica.

De Pseudo-Telesphori vnica, dist.4.c. Statuimus vt,7.3.q.5.c. Accusatores q.9.c.Accusatori omnino,de consecr.dist.1.c. Nocte sancta, 6. q.1.Sacerdotes qui,&c.

De Pseudo-Hygini priore vide 2.q.7. c. Criminationes, 3.q.6.c. Peregrina iudicia, 9.q.3.c. Saluo in omnibus &c. *De posteriore* 3. q.4. c. Alieni erroris &c.

De Pseudo-Pij priore, vide dist. 83. Quid enim prodest, 3.q.4.c. Si quis vero,6.q.1.c.Oues pastorem, de pœnit. dist.3. Nihil prodest, de consecrat.dist.3.c.Nosse vos volumus,dist.5.Nihil enim prodest. *De posteriore*,11.q.1.Si quis Sacerdotum,12.q.2.c.Prædia diuinis, c.17.q. 4.c.Sicut qui Eccl.

De Pseudo-Aniceto,vide dist.23.c.Prohibete fratres,dist.64.c.Comprouinciales,dist.66.c.Archiepiscopus ab omnibus. dist.99. c.Nulli Archiepiscopo,9.q.3.c. Archiepiscopus nihil,c.Si autem.

De Pseudo-Soteris secunda, vide dist.23. c. Sacratas Deo fœminas &c.

De Pseudo-Eleuthero, vide 2.q.1.c. Nihil contra, q.7.c.Negligere, 3. q.3. c. Induciæ non modicæ,q.6. c. Quamuis liceat. c. si quis Clericus,q.9.c.Caueant iudices,30.q.5.Iudicantem oportet.

De Pseudo-Victoris prima, 2.q.6.c.Si quis putauerit 3.q.6. Accusatus vel iudic. de consecr.dist.3.c.Celebritatem S.Paschæ. *De secunda*, dist. 90.c.Perlatum est.

De Pseudo-Zephyrini priore, dist.16. c. Sexaginta Apost. dist.38.c.Sicut stellas,2.q.1.c.Primates accusatum,q.6.ad Rom. Eccles. q.7.Maiorum

rorum,3.q.4. c.Detractiones quoque, q.8. Accusatores,q.9.c. Absens vero, 5.q.4. c.Duodecim iudices. *De posteriore*, dist.75. Ordinationes presbyterorum,2.q.2.Præceptum est.

De Pseudo-Callisti priore, vide dist.12.c.Non decet à capite, dist.76. c.Jejunium quod,11.q.3.c.Iniustum iudicium. *De posteriore* dist.50. c. Ponderet, 2.q.7. c. Quærendum est.q.8. c. Accusatorum, 3.q.4.c. consanguineorum c.Conspiratores q.9.c. Absente eo quem. c. Testes per quas. q.5. c. Consanguinei accusat. c. Accusatores vel testes, 11. q.3. c. Excommunicatos quoque, 9. q.2. c.Nullus alterius terminatos, q.3. Nullus Primas &c. 23.q.3.c. Justum est vt qui, &c.35. q.2. Coniunctiones consang.&c. 7.q.1.c.Sicut alterius vxor &c.

De Pseudo-Vrbano, vide 11. q.3. c. Quibus Episcopi, 12.q.1. c. Scimus vos non ignor. c. Videntes autem. c. Res Ecclesiæ, 1.q.3. c.Res Ecclesiæ,17.q.4. Attendendum est ne prædia,de Consecr.dist.5.c.Omnes fideles.

De Pseudo-Pontiani secunda, 2.q.7. C.Quærendum est, 3. q. 5. c. Suspectos autem &c.

De Pseudo-Antero, vide 7. q.1. c. Mutationes Episcoporum, 9.q.3. c. Facta subditorum, 6. q.1. c. Ex merito, 11. q.3. c. Absit vt quicquam &c.

De Pseudo-Fabiani prima, vide 3.q.4. c. Omnes quos Sanctorum, 6. q.1. c. Omnes illi sunt, 11. q.3. c. Sicut Apostoli stat. *De secunda*, 1. q. 1. c. Significastis insuper, 3. q.1. c. Deus ergo fratres, c. Episcopi si à propriis, 2. q.7. c. Sicut Sacerdotes, c. Ipsi Apostoli, 3.q.5. c.Suspectos autem, 11.q.1.c.Statuimus vt si quis, q.3. c. Qui omnipot.6.q.1. Illi qui de Cõsecr.dist.3.c.Literis vestris, 4.q.4.c.Nullus vnquam. *De tertia*,1.q.6.c.Si quis iudic.2.q.3.c.Si quis iratus, q.6. c. Liceat appellantem,c.Licet etiam, 3.q.6. c. Si quis Episcoporum, c. Ibi semper. c.Pulsatus autem,c.Qui crimen &c.

De Pseudo-Cornelij posteriore, 2. q. 4. c. Sacramentum hactenus, c. Nos Sanctorum,c.Nos sacramentum,3.q.6.c. Omnia quæ aduersus, 6.q.1.c.Sapius non est.

De Pseudo-Lucio, vide dist. 80. c. Urbes & loca, 2. q.7. c. Criminationes maiorum natu,3.q.3. c. Nullus autem primas,6.q.1. c.Sapiens non est 12. q. 1. c. Qui abstulerit 17. q. 4. c. Qui rapit, c. Omnes raptores, 24. q.1. A rectâ ergo &c. de Consecr.dist.1.c. Jubemus Apostolica &c.

De Pseudo-Stephani priore, vide 6.q.1.c.Infames esse:de Consecr.dist. c. Vestimenta. *De posteriore*, dist.80.c.Urbes, 1. q.8. c. Accusat. per se 2.q.2.c. Nullus Episcoporum, q. 7. c. Quærendum est, q. 8. c. Per scripta, 3.q.4. c. Nullus anathem. c.Clericus qui Episc. q.5. c.Accusatores, q.6.c. Ultra prouinciæ,q.11. c.Neganda est.

De Pseudo-Sixti secundi priore, vide 2.q.6. Omnes Episcopi qui, c. Si quis putauerit, 3. q. 6. c. Accusatus vel iudic. 24. q.1. Memor sum me. *De posteriore*, 2.q.7. c. Si quis contra Episcopum, c. Accusatio Episcoporum,9.q.3.c.Fratres quos timore.

De Pseudo-Dionysii secunda, vide 3. q. 4. c. Alieni, 13. q. 1. c. Ecclesias singulas, 15. q. 3. Nemini præter.

De Pseudo-Felicis primi prima, vide 2. q. 1. c. Primates accusatum, q. 7. c. Maiorum quispiam, 3. q. 4. c. Detractores quoque, q. 6. c. Si quis Cleric. c. Irritam esse. *De tertia*, 3. q. 2. c. Si Episcopus suis fuerit, q. 6. c. Peregrina iudicia. c. Neminem, q. 7. c. Infamis persona, q. 9. c. Absente aduersario. c. Absens per alium, q. 10. Si accusat. persona, 4. q. 6. c. Si ac- usat. persona, 5. q. 3. Si ægrotans.

De Pseudo-Eutychiani secunda, vide 1. q. 8. c. Quisquis ille est, 2. q. 6. Non ita in Ec l. 3. q. 4. c. Nulli vnquam.

De Pseudo-Caij vnica, dist. 77. c. Illud non, 2. q. 3. c. Si quis, q. 7. c. Pagani & hæreti i, 3. q. 1. c. Episcopus suis rebus, q. 2. Eiectis &c. 11. q. 1. c. Nemo vnquam.

De Pseudo-Marcellini secunda, vide 2. q. 7. c. Lai o non liceat, 11. q. 1. Quæ unque. c. Clericum uiuslibet, 25. q. 1. Omne quod &c.

De Pseudo-Marcelli priore, vide 2. q. 6. c. Ad Romanam, 24. q. 1. Rogamus vos fratres. *De posteriore* dist. 29. c. Eorum qui accus. dist. 17. c. Synodum Episcoporum, dist. 96. Boni princi is, 3. q. 9. c. Non oportet, 11. q. 3. Eorum qui accus.

De Pseudo-Eusebij prima, vide 2. q. 7. c. Laicos non ac us. 3. q. 5. c. De accusat. cleri . 5. q. 5. c. Illi qui aut in fide, 6. q. 1. c. Nos sequentes patrum &c. *De secunda*, 2. q. 2. c. In Scripturis vestris, c. Nullus Epis oporum, q. 7. Omnes Laïci, 3. q. 1. c. Redintegranda sententia, 3. q. 2. c. Prius ergo oportet, 12. q. 2. c. In legibus, q. 7. c. In antiq. Eccl. *De tertia*, 3. q. 5. c. Constituimus eum, 24. q. 1. c. In sede Apostoli a, de consecr. dist. 3. c. Manus quoque.

De Pseudo-Melchiadis scripto, de primit. Eccl. vide dist. 88. c. Decreuit S. Synodus, 12. q. 1. c. Futurum Eccl. *de epist. ad Hispanos* 2. q. 1. c. Primo semper, de conse r. dist. 3. c. Ieiunium, dist. 5. c. Spiritus S. qui, c. de his vero.

De Pseudo-Athanasij epist. ad Marcum, dist. 16. c. Septuaginta, c. Viginti. *de eiusd. epist. ad Felicem*, 9. q. 3. c. Fuit semper. c. Antiquis.

De Pseudo-Iulij epist. priore, vide dist. 11. c. Nolite errare, 3. q. 6. c. Dudum à Sanctis, 5. q. 4. c. Nullus Epis opus, 24. q. 1. c. Officij nostri. 25. q. 2. c. Amputate talem. *De posteriore*, dist. 17. c. Regula vestra nullas, q. 6. c. Omnes Episcopi, c. Si quis putauerit. c. Placuit vt à quibuscunque, c. Vltra prouinciam, c. Ideo huic S. sedi, 2. q. 2. c. Nullus potest conuocare. c. Si Episcopus, q. 7. c. Si quis ergo, c. Criminationes. c. Maiorum quispiam, c. in S. Nicæna. 3. q. 4. c. Alieni erroris, c. Detractores quoque, q. 5. c. Accusatores, c. Similiter, q. 6. c. Accusatus, c. Si quis Cleric. c. Irritam, q. 7. c. Peregrina iudicia, 3. q. 9. c. Caueant iudices, 6. q. 1. c. Sacerdotes qui, 11. q. 1. c. Iudi es autem alij, 12. q. 2. c. Antiquis, 15. q. 3. c. Nemini, 30. q. 5. Iudicantem oportet.

De Pseudo-Liberij epist. ad omnes episc. 7. q. 1. c. Suggestum, *de eiusd. epist. ad Athanas.* 24. q. 1. c. Qui contra.

De Pseudo-Felicis II. epist. priore, 2. q. 6. c. Qu oties, 3. q. 3. c. Cum accusatus

cusatus ad, c. De induciis, 5.q.2.c. Si primates, 3.q.2.c. Tamdiu in sede, 6. q.1. c. Quiescite &c.

De Pseudo-Damasi epist.ad Aurelium, 25.q.1. c. Violatores. *De epist. ad Stephanum*, 2.q.3. c. Qui non, c. Calumniator q. 7. c. Testes absque vlla, c. Sacerdotes vt antiq. 3.q. 3. c. Induciæ, q.5. c. Nullus seruus, q. 6. c. Discutere Episcopos. q.9. Habetur quoque, c. Nec extra, 4. q. 4. c. Nullus introducatur, 5.q. 2. c. Vocatio ad Synod. dist. 17. c. Huic sedi, 23. q.3. c. Qui potest obuiare, 25.q.1.c. Omnia decretalia. *De epist. aduers. Chorepisc.* dist. 68. c. Chorepiscopi, 1.q.7. c. Per illicitam, de epist. ad episc. Italiæ, 3. q. 9. c. Qui accusare alium, 5.q.2.c. Relatum est, 11.q.3.c. Eorum qui accusantur.

De Pseudo-Anastasij primi epist. priore, dist. 98. c. Transmarinos. De consecrat. dist. 1. c. Apostolica auct. *De posteriore*, 13.q.2. c. Habeat forsitan.

De Pseudo-Sixti tertij epist. ad Orientales, 2. q. 5. c. Mandauistis, q. 7. c. Si quis Episcopus, q.8. Qui crimen obiicit. c. Sententialiter qui eorum, 3. q. 6. c. Qui crimen obiicit, c. Peregrina, c. Si quis Clericus, 11. q.4. c. Inter verba.

De Pseudo-Leonis epist. aduersus Chorepiscopos, dist. 68. c. Quamuis.

De Pseudo-Ioannis primi priore, 1. q. 2. c. In scripturis vestris, 2. q.2. c. Antiquitus, q.7. c. Oues pastorem, 3.q.2.c. Prius ergo. c. Quanto, q.1. c. Redintegranda, 12.q.2. c. Legibus cautum, c. In antiquis. *De posteriore*, dist. 1. de consecr. c. Ecclesias Arianorum.

De Pseudo-Felicis IV. priore, de Consecr. dist. 1. c. Consecrationes, c. Tabernaculum, c. Sicut non alij, c. Solennitates.

De Pseudo-Siluerij priore, 25.q.2. c. Sic decet. *De posteriore*, 23. q. 4. c. Guilisarius.

De Pseudo-Bonifacij II. epist. ad Eulalium, dist. 89. c. Ad hoc dispensat.

De Pseudo-Ioannis III. epist. aduersus Chorepiscop. 8. q. 1. c. Si autem Petrus.

De Pseudo-Pelagij epist. ad Benignum, 7. q.1. c. Scias frater; c. Omnis qui, 11.q.3. c. Unicuique. *De epist. ad Episc. Italiæ*, 3. q.2. c. Cum Ecclesiæ, q. 5. c. Canonica, c. Omnes qui aduersus. *De epist. ad Orientales*, dist. 17. c. Multis denuo, dist. 99. c. Nullus patriarch. 6.q.3.c. Scitote. *De epist. ad Episc. German.* de Consecr. dist. 1. c. Inuenimus.

De Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem, 25.q.2. c. Si ea, 35.q.2. & 3. c. Nec eam, q.8. c. Hæc salubriter. De Consecr. dist. 1. c. Solennitates. *De epist. Pseudo-Deusdedit ad Gordianum*, 30.q.1.c. Peruenit.

His pseudepigrapha alia decreta addidit quæ affinxit *Clementi* de Consecr. distinct. 2. c. Sacerdotem. *Anacleto*, 5.q.3.c. Quis Episcopus, 7.q.1.c. Episcopi in Diœces. *Euaristo*, 20, q.6. c. Presbyteri. *Hygino*, 17.q.4. c. Si quis Eccles. 35.q.10.c. Si qua mulier. De Consecr. dist. 1. c. Omnes Basilicæ, c. Si motum, c. Ligna Ecclesiæ, dist. 4. c. in Catechismo. *Pio*, dist. 32. c. Communiter, 22.q.1.c. Si quis, q.5. Qui compulsus, c. Qui peierat, 33. q. 2. c. Quicunque. De Consecr. dist. 2. Si

Per neglig. *Alexandro,* 6. q. 4. Si Metropol. *Soteri,* 22. q. 4. c. Si aliquid, De Consecr. dist. 1. c. Ut illud, c. Hoc quoque, dist. 2. in Cœna. *Callisto,* dist. 60. c. Nullus in &c. 16. q. 7. c. Nullus omninò. *Fabiano,* dist. 70. c. Si quis, 6. q. 1. c. Quicunque sciens, 32. q. 7. c. Neque furiosus, 35. q. 2. & 3. c. De propinquis, c. Qui propinquam. De pœnit. dist. 6. c. Consanguineos, De Consecr. dist. 2. c. Etsi non. *Cornelio,* 22. q. 5. c. Honestum. *Stephano,* dist. 19. c. Enimuero. *Eutychiano,* 11. q. 3. c. Si quis Episcopus, 20. q. 2. c. Statuimus, 22. q. 1. c. Prædicandum, 23. q. 8. c. Si quis membrorum, 28. q. 1. c. Si quis. De pœnit. dist. 6. c. Episcopus. *Marcello,* 20. q. 2. c. Illud autem. *Eusebio,* 27. q. 2. c. Desponsatam, De Consecr. dist. 5. c. Jeiunia. *Melchiadi* 13. q. 2. c. Placuit per omnia. *Iulio,* 24. q. 1. c. Si quis dederit, 26. q. 6. c. Si presbyter, 27. q. 2. Si quis, 29. q. 2. c. In omnibus nobis, c. Si aliquis, 35. q. 2. & 3. Et hoc æqualiter, De Consecr. dist. 2. Cum omne. Gratianum κατ' πόδας sequitur tota Canonistarum colluuies.

a post A. D. IIII.

Concilium [a] Lateranense sub Callisto II. congregatum cap. 4. Pseudo-Stephani secundam, & cap. 5. Pseudo-Callisti secundam citat. Ex illo tempore ad A. D. 1500. imo ad hanc ætatem paucissimos inuenias, qui veritatis lucem vel admittere, vel admissam aliis prætendere audeant: certatim ruere amant pontificij fere omnes, etiam doctissimi. P. Lombardus Paris. Episcopus Sententiarum Magister; Joan. de Turrecremata Cardinalis; Joannes de Ragusio generalis Dominicanorum in Concil. Basil. procurator, Joannes de Polemar Archidiac. Barcinonensis, Guilielm. Durantes Episcopus Mimatensis; Radulphus de Riuo Decanus Tungiensis; Thomas de Vio Cardinalis Caietanus; Stanislaus Hosius Cardin. Gaspar Contarenus Cardinalis; Jacobus Latomus; Albertus Pighius; Nicolaus Sanderus; Martinus Peresius Guidixiensis episcopus; Alphonsus de Castro; Franciscus Cordubensis; Thomas Hardingus; Melchior Canus Episcopus Canariensis, Diegus Payua Andradius, Claudius Espencæus; Guilielmus Lindanus Ruremundensis Episcopus; Franciscus Orantius; Franciscus Sonnius Episcopus Antuerpiensis; Sixtus Senensis; Petrus Krabb; Edmundus Campianus, Robertus Bellarminus Cardinalis; Jacobus Pamelius, Antonius Augustinus Tarraconensis Archiepiscopus; Cornelius Jansenius Gandauensis Episcopus; Anglorhemenses Theologi; Judocus Coccius, Gregorius de Valentia; Robertus Smythæus; Thomas Stapletonus; Franciscus Costerus; Joannes Maldonatus; Alphonsus Pisanus; Antonius Posseuinus; Franciscus Suarez, Jacobus Gretserus, Seuerinus Binius, Antonius Mendoza, Jul. Cæsar Bulengerus, Andreas Duuallius, & alij innumeri. Henricus Kaltheisen & Nicolaus Cusanus Cardinalis, qui Clementi & Anacleto suppositas epistolas veru transfixerant, alias eiusdem farinæ admiserunt. Ille [b] Pseudo-Urbani epistolam & Pseudo-Isidori præfationem: [c] hic Pseudo-Melchiadis farraginem *de primitiua Ecclesia* &c. Baronius ipse qui doctissimis censuris plurimas notauit, nonnullarum auctoritatem agnouit, [d] Exempli causa prioris Pseudo-Hygini, posterioris

b Vide in append. ad Concil. Basil. orat. de libera prędicat. verbi Dei.

c de cōcord. Cathol. lib. 3. cap. 2.

d A. D. 158. §. 2. 163. §. 3. 255. 21. 142. §. 4. 296. §. 4.

rioris Pſeudo-Pij, ſecundæ Pſeudo-Fabiani, duarum Pſeudo-Sixt primi: primæ Pſeudo-Marcellini, &c. Perronio [e] etiam Cardinali, quem ab eiuſmodi ſcriptorum allegatione conſultò abſtinuiſſe conſtat, exciderunt Pſeudo-Siluerij & Pſeudo [f] Pelagij ſecundi citationes: Imo noſtris aliquando impoſuiſſe videtur Pſeudo-Iſidorus, Damaſi, Clementis, Ioannis ſecundi & aliorum laruas geſtans; citauit enim epiſtolas *de Chorepiſcopis* Damaſi & Leonis nomine ſcriptas Beza; [g] Clementinam primam, [h] Junius; Joanni primo ſuppoſitas, priorem [i] Joan. Rainoldus, poſteriorem [k] Magdeburgenſes ipſi, alij Pſeudo Julij, Pſeudo Felicis ſecundi, & Bonifacij ad Eulalium auctoritatibus nituntur, quos paleas iſtas abiecturos ſperamus.

e replic. lib. 1. cap. 34. & 39.
f eand. epiſt. probauere Carol. Molinæus in Can. Nullus patriarch. diſt. 99. & Chamierus de œcum. pont. lib. 13. c. 19.
g aduerſ. Sarauiam c. 24.
h aduer. Bellarm. de Roman. pontif.
i Cenſur. apocryph.
k Centur. 6. cap. 10.

Teſtes aduerſus Epiſtolas.

Cap. XIX.

Vidimus quanto molimine per pacis imaginem fallens Satan miniſtros ſubornauerit ſuos [a] *velut miniſtros iuſtitiæ*, aſſerẽtes noctem pro die, perfidiam ſub prætextu fidei, Antichriſtum ſub vocabulo Chriſti, vt (dum cæca & latebroſa fallacia circumducti mentiuntur) veritatem ſubdole fruſtrarentur: ſerpſit in dies occultis acceſſibus erroris Spiritus, nouáſque neſcientibus tenebras infudit, vt qui cum Euangelio Chriſti non ſtabunt, iudicio eius iuſto *in mortis vmbra* ambulantes habere ſe lumen exiſtimarent: at qui ſponte caligantibus [b] ἐνέργειαν πλάνης immiſerat Dominus, ſe prorſus ἀμάρτυρον eſſe noluit; apud religioſas mentes & ſimplices in compendio ſemper fuit errorem deponere, & inuenire atque eruere veritatem, quæ ſemper ſupra eſt, deorſúmque mendacium eſſe cogit, & vndecunquẽ teſtes aduocat. Potuit igitur aduerſus ipſos Epiſtolarum propolas efficaciſſimum teſtimonium dare Romanæ Eccleſiæ codex, [c] in quo nullis niſi tredecim pontificum, n. Siricij, Innocentij, Zoſimi, Bonifacij, Celeſtini, Leonis, Hilari, Simplicij, Gelaſij, Anaſtaſij ſecundi, Symmachi, Hormiſdæ, & Gregorij iunioris decretalibus ad Leonis IV. [d] tempora locus fuit; in hunc enim intuentes circa A.D. 865. collegerunt Epiſcopi Galliarum Pſeudo-Iſidori merces, quæ tunc temporis proſtare cœperant, vim Canonum habere non poſſe, quia *in toto codicis Canonum corpore non continebantur deſcripta.* Hinc etiam factum vt Concilij Aquiſgranenſis A.D. 816. congregati patres, cap. 8. & 9. [e] Iſidoro tribuerint quæ Anacleto accepta ferre debuiſſent, ſi vel extitiſſent, vel fidem apud ipſos inueniſſent mendaciſſimi mercatoris collectanea; & cap. 10. citauerint ex Hieronymo *in epiſt. ad Titum* quæ ſcripſiſſe fingitur Anacletus idem epiſt. 2. & cap. 11. & 12. profeſſi fuerint ſe excerpſiſſe ex Hieronymi epiſt. *ad Oceanum*, & Auguſtini libello *de paſtoribus*, quæ Pſeudo-Fabianus ſecundæ ſuæ epiſtolæ inſeruit; & cap. 30. 31. 36. & 99. Iſidorum auctorem agnouerint [f] eorum quæ Pſeudo-Anacletus in tertiam, Pſeudo-Fabianus in ſecundam; Pſeudo-Euari-

a 2. Cor. 11. 15.
b 2. Theſſ. 2. 11.
c extant eiuſdem exemplaria Mogũtiæ primum, deinde Pariſiis excuſa.
d ad A.D. 847. Leo meminit *Syluestri*, omittit autem Bonifacium & Anaſtaſium. vide diſt. 20. C. *de libellis.*
e Iſid. offic. cap. 6. & Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.
f Iſidor. Sentẽt. lib. 3. cap. 38. 39. & 46.

ſtus in ſecundam, Pſeudo-Anterus in vnicam ſuam epiſtolam tranſtulit.

a lib.1.cap.15.
b parte 2.c.7.

Eodem conſilio Epiſcopi Pariſiis [a] anno 829. & Aquiſgrani anno 836. Concilium [b] celebrantes, deprompſerunt ex Proſpero *de vita contemplatiua lib.2.cap.9.* quæ nunc in Pſeudo-Urbani farragine leguntur, nondum enim prodierat qui Urbani nomine ad impoſturam & libidinem abuteretur: forte aliquot epiſtolas procuderant Moguntini artifices, verbi gratia Pſeudo-Fabiani II. ad quam Aquiſgranenſis Synodus reſpexiſſe videtur, vt ſupra monuimus; ſed nulla tum Urbani, nulla Joannis tertij nulla forte aliorum plurimorum nomine vulgata erat.

c A.D.853. 26. April.

Hac etiam mente Sueſſione [c] ſub Leone IV. habitum Concilium ex Innocentij epiſtolis *ad Victricium* & *ad Epiſcopos Macedoniæ* citanda putauit, quæ Pſeudo-Iſidorus in Pſeudo-Marcelli epiſt. priore, & Pſeudo-Damaſi epiſtola *de Chorepiſcopis* deſcripſerat. Quid quod Benedictus ille Leuita, quem omnium primum merces has, ſi non conquiſiuiſſe, ſaltem expoſuiſſe veriſimile eſt, noſtram de Epiſtolis ſententiam plane confirmare videtur? [d] *Maxime,* inquit, *trium vltimorum Capitula iſtorum librorum Apoſtolica ſunt cuncta auctoritate roborata, quia his cudendis maxime* [e] *Apoſtolica interfuit legatio. Nam eorum nomina præter trium, id eſt* [f] *Leonis, Sergij & Gregorij hic non inſeruimus, liceat ea per ſingulos conuentus inſerta inueniſſemus, vitantes legentium atque ſcribentium nomina: Si quis autem plenius ea noſſe voluerit, illorum legat authentica quibus illa inſerta reperiet.* Cur vero horum trium mentionem fecit, reliquorum pepercit nominibus Benedictus? Finxit nimirum ſe Lectoris faſtidium vitare, eiúſque ſubleuandi cura teneri: quidſi veteratorem agere, pióſque omnes fallere voluit? *Ipſe Benedictus Leuita* (inquit [g] Baronius) *etſi ex Iſidori collectione accepit multa: tamen bene conſcius, auctoritatem illarum epiſtolarum haud adeo conſtantem, ſed nutare admodum, nunquam aliquem illarum citauit auctorem vt fecit in reliquis, quarum fides conſtans eſſet, Rom. pontificum epiſtolis, Innocentij, Leonis, Gelaſij, Symmachi atque Gregorij, citans ac nominans earum auctores; ſed & magna cautela quod ſciret ex eis accepta haud adeo haberi firma, curauit (vt ipſe in fine teſtatur) eadem auctoritate Apoſtolica confirmari.* Non igitur Lectori, ne tædio vllo afficeretur, ſed ſibi, ne impoſtor à Lectore deprehenderetur, cautum voluit Benedictus; optima autem cautio viſa eſt Papalis auctoritatis, quam contra nemo tunc temporis hiſcere audebat, obtentus; cum itaque nullam aliam ad impoſturam faciendam viam munire poſſet Capitularium conſarcinator, ſua commenta Apoſtolicæ ſedi probari ſcripſit, Romanámque Eccleſiam ſecum falſi crimine teneri, quam epiſtolarum in eius gratiam confictarum patrocinio carere maluit, &(ſi Baronio [h] credamus) obtinuit.

d ad finem 7. libri capitul.
e Autgarius ſcil. Moguntinorum Epiſcopus ſedis Rom. legatus.
f Sedit n. Gregorius IV. ab A. D. 828. ad 844. Sergius ab A. D. 844. ad 847. Leo IV. ab anno 847. ad 853. quo (menſe Auguſto) ipſi ſucceſſiſſe dicitur Ioanna.
g A.D.865. §.7.
h Ibid.

Harum aliquando teſtimoniis (vt ſupra vidimus) vſus Gallorum omnium ſuo tempore doctiſſimus Hincmarus, re penitius perſpecta, (cum commentitias pleno ore pronuntiare, atq; exerto brachio quas ſemel admiſerat confodere puderet) eas tandem auctoritate omni

ſpoliare

ſpoliare conatus eſt: reſtituit itaque veris auctoribus, quæ Pſeudo-Iſidorus aliis addixerat ſententias. Exempli cauſa, libri quinquaginta-quinque capitum, cap.12.23.25.36. Gregorium magnum ſcripſiſſe decernit, quæ Pſeudo-Dionyſius epiſt.2. Pſeudo-Felix quartus epiſt.1. Pſeudo-Euariſtus epiſt.2. Pſeudo-Stephanus epiſt.2. Pſeudo-Fabianus epiſt.3. ſibi vendicauerant. Deinde docuit epiſtolas non modo receptis Canonibus ſed inter ſe contrarias eſſe, [a] *Scriptum eſt*, inquit, *in præfatis epiſtolis, vt accuſationes Epiſcoporum non recipiantur, & in eiſdem habetur qualiter recipiantur, & vt à ſuis ouibus Epiſcopi accuſari non valeant:* Et paulo poſt, *In eiſdem epiſtolis ſcriptum eſt non debere vel poſſe Synodum ſine iuſsione vel conſenſu Romani pontificis: & ſacri Nicæni* [b] *Canones dicunt; Bene placuit annis ſingulis per vnamquamque prouinciam bis in anno Concilia celebrari* &c. Tertio monuit eaſdem epiſtolas in multis Hincmari Laudunenſis eas receptis Canonibus æquantis propoſito aduerſari, [c] *deuitans*, inquit, *prolixitatem Epiſtolæ, per ſingula, ſicut poteram, tibi oſtendere de his quæ collegiſti, illa ipſa te redarguere quæ putas plurimum tecum facere, de quibuſdam tibi tantum ex his quæ collegiſti, ſpecialiter reſpondebo &c.* 4. Obſeruauit ipſummet earum Collectorem, eas reliquis decretalibus æquiparare non auſum fuiſſe; *Differentiam* [d] *quoque*, inquit, *inter epiſtolas quas collegit, & ſacros Canones, ex verbis B. Gelaſij, quibus & ſua verba interpoſuit, fecit.* Denique inſinuauit ſe alia habere quæ & epiſtolis & de ipſis earum patrono obiicere poſſet, quæque ſilentio premere maluit, quam promere (veritus Romanæ Curiæ quam totis viribus propugnabat Carolus Caluus offenſionem: *de cuius* [e] *ſcilicet* (inquit) *Iſidori dictis, ſed & de Epiſtola Damaſi quam ſuæ præfationi ſuppoſuit, & collectioni præpoſuit, quædam poſſem prolixius oſtendere, ſed cum ad ea quæ huic ſunt opus, Apoſtolicæ ſedis, Leonis & Gelaſij, ac cæterorum pontificum Rom. poſt Damaſum ſufficientiſsime auctoritas & explanatio ſuppetat, ſuperfluum duxi non neceſſaria in medium deuocare.*

Nicolaum primum, vtut Gallicanorum Epiſcoporum argumentum reſponſione contentioſa ſubuertere conatus fuerit, in eadem cum ipſis de epiſtolarum à Pſeudo-Iſidoro collectarum auctoritate ſententia fuiſſe nonnulla ſunt quæ ſuadeant: Primò enim epiſtolæ Clementis nomine ad Jacobum ſcriptæ teſtimonio ídque ſemel vtitur, ita tamen vt abſtineat ab appendice quam Epiſtolarum ſuppoſitor Ruffini verſioni attexuit; idem de Joanne VIII. pronuntiare poſſumus. 2. De appendice illa, reliquíſque Clementis, Anacleti &c. nomine ſcriptis epiſtolis nullibi meminit: Imo, ſi Baronium [f] audiamus. *ab ipſa quidem Iſidori collectione conſulto viſus eſt abſtinuiſſe, quippe cum in his controuerſiis frequens eſſet, in quibus de appellatione ad ſedem Apoſtolicam ageretur, & ex illis epiſtolis multiplicia ſuppeterent eadémque fortiſsima teſtimonia ſanctiſsimorum pontificum, eorundémque martyrum, quorum ſumma auctoritas in Eccleſia eſſe poſſet; abſtinuit tamen ab illis penitus, quas ſaltem dubias intellexiſſe non dubium ſit; illis tantum vſus de quibus nunquam in Eccleſia Dei fuerat dubitatum, quod illis* aduentitiis & recens inuentis *non egeret Eccleſia, cum eadem aliunde* ex germanis, ſince-

a cap. 20. in libri 55. capitum, contradictionem excuſat diſt. tēporum rerum cauſarum, &c. at idem apud Frodoardum lib. 3. cap.22. aperte aſſerit à Laudunenſi *collectas ſententias inter ſe diſſonas & contra Euangelicam & Apoſtolicam atque Canonicam & Apoſtolicæ ſedis auctoritatem immiſtas.*
b Concil. Nicæni, can. 5. Ibid Hincmar. citat Concil. Chalced. c.19. Antioch. cap. 20. Afric. c. 62. Innocent. epiſt.2.c. Leon. epiſt. 84. c. Greg. epiſt.112. lib.7. Ind.2.
c ad finem eiuſdem capitis.
d cap.24.
e Ibid.
f A.D.865. §.7

ris, omnino legitimis, securis, certisque *Romanorum pontificum Epistolis abundanter accipere licuisset* &c. 3. Sententias, quas Pseudo Isidorus antiquissimorum vrbis Episcoporum esse finxit, aliis recentioribus adscribit; quod nunquam fecisset si posteriores hos priorum verba mutuatos esse credidisset: postremam hanc obseruationem exemplis aliquot in medium ex ipsis Nicolai epistolis adductis confirmare conabimur. Is ergo postquam epistola octaua verba epistolæ * Damasi in causa Maximi Cynici scriptæ descripsit, epist.9. [a] ex Gregorio *de descensu Domini ad Sodomitas*, quædam mutuatur quæ Pseudo Euaristus epistolæ secundę inseruit; Epist.10. citat ex epist.3. Bonifacij I. quæ apud Pseudo Julium epist.2. leguntur. Epistola [b] 32. citat ex Innocentij epist. 7. quæ Pseudo-Damasus habet epist.5. [c] Epistola 30. & 40. citat ex epist. 2. Bonifacij I. quæ Pseudo Julius scripsisse dicitur epist.2. Epist. 40. citat epistolam Julij ad Orientales quam Athanasius in apologiam suam secundam transtulit, nulla earum quas Pseudo-Isidorus Julio supposuit mentione facta. Ibid. citat ex epist. 1. Zosimi quæ Pseudo-Damasus habet epist.5. Epist.42. citat ex epist. 2. Innocentij quæ Pseudo Marcelli epist. 1. exhibet, & ex epist. 84. Leonis quæ Pseudo Julius habet epist.1. Epist. [d] 4. appendicis citat ex epist.18. Innocentij & Leonis 84. quæ à Pseudo-Melchiade ad Hispanos, Pseudo Julio epist. 1. & Pseudo-Athanasio ad Felicem II. scripta dicuntur. Cap. [e] 55. resp. ad Consulta Bulgarorum ex epist.2. Celestini petit quæ in Pseudo-Fabiani epist. 2. leguntur. Idem in Adriano [f] II. obseruare licet, cuius epist.27. Leonis epistolis 1. & 2. restituit quæ compilauerant Pseudo-Soter epist. 2. & Pseudo Damasus epist.5.

* excidit epist. illa.
a Indict. 15. A.D.866.
b post A. D. 863.
c A.D.865.
d A.D.863.
e A. D. 866.
f A. D. 872.

Post A.D. 900. præualente pontificiorum lucifugarum factione, spissescentibúsque quas in dies eructabat Satan tenebris, præsumptionis & contumaciæ studio factum est vt plures praua & falsa defendere, quam ad recte monentium patrum facta & verba consentire mallent: itaque vix [g] duos inuenias qui (ad Concilij Basiliensis tempora) contra torrentem niti, & veritatis oculos ferientes radios admittere ausi sint. Tandem ille ipse, quem Æneas Syluius de gestis Concilij Basiliensis *Eugenianorum Herculem*, id est Papalis partis ὑπερασπιστὴν vocauit, Nicolaus de Cusa [h] Cardinalis, caput extulit, nonnulla̍sque Pseudo Clementis n. & Pseudo-Anacleti epistolas censura, quam ad finem primæ Clementinæ descripsimus, notauit. Vide librum secundum de Concord. Cathol. capite trigesimoquarto, & librum tertium cap.2.

Eodem tempore vixit Henricus [i] Kaltheisen à Magdeburgensibus citatus, qui in tractatu, *an Imperium sit vnquam à Romanis ad Græcos translatum*, sic scripsit; *nunc (meo iudicio) illa de Constantini donatione apocrypha sunt; sed fortaßis quædam alia longa & magna scripta, S. Clementi & S. Anacleto attributa summis pontificibus; in quibus volentes Rom. sedem omni laude dignißimam plusquam expedit exaltare se penitus fundant; cum tamen omnino non videantur illorum sanctorum epistolæ, considera-*

g Marsilium Patauin. defens. pacis parte 2. cap. 27. Gobellinus in Cosmidromio.
h Scripsit de cōcord. Cath. initio Concil. Basil. id est circa A. D. 1432. obiit autē A. D. 1464.
i obiit A. D. 1465. teste Posseuino in Apparatu.

tis contentis in iis. Scribitur enim in epistolis Clementis quomodo Papa fuerit & Petri successor, & post Petri mortem ad S. Iacobum has fingit scriptor misisse epistolas, qui fuit frater Domini & Hierosolymorum Episcopus: & est tamen hoc omnino falsum, cum sit manifestum prius Petro Iacobum 8. annis finiuisse martyrio vitam. Scribit quoque ipsum Clementem successorem fuisse Petri, sed hoc idem in aliis quæ S. Anacleto adscribuntur legitur. Sed si hoc esset verum, quomodo Sancti viri, Hieronymus, Augustinus, Optatus Mileuitanus, & cæteri, qui omnium pontificum Rom. catalogum posuerunt, hoc ignorassent, qui Clementem non interserunt, vel saltem non immediate post Petrum ponunt, si ipsas aut tunc vidissent, aut pro authenticis habuissent? Inuenitur insuper in ipsis Epistolis de Episcoporum à Sacerdotibus differentia, quæ tamen longo tempore post hunc (vt Hieronymo placet & Damaso) in Ecclesia orta est.

Hunc secuti Joannes [a] de Turrecremata Cardinalis, Desiderius Erasmus, Joannes Driedo, Claudius Espencæus, Didacus Couarruuias, aliísque nonnulli, quorum censuras suis quasque locis inseruimus.

[a] obiit A.D. 1468. teste Bellarm. de script. Eccl.

Erasmi vestigia pressit [b] Gregorius Cassander Coloniensis Theologus in *defensione libelli de officio pij viri* §. Quod autem &c. *De reliquis* (inquit) *quæ Clementis, Anacleti, Euaristi, Alexandri, Telesphori &c. nomine circumferuntur, quî credi possit, vt ea homo veritatis & sinceritatis amantissimus tantopere probet, cum pleraque eorum, & olim ab ipsis pontificibus inter Apocrypha sint reiecta, & postremis hisce seculis nostráque etiam ætate à viris prudentissimis & doctissimis adiectis grauissimis & firmissimis rationibus in dubium sunt reuocata.* Et paulo post, *Erasmi vero nostri de his scriptis iudicium omnibus notum est, quare illud adducere nihil attinet* &c.

[b] circa A.D. 1563.

Antonius [c] Contius Regius iuris in Academia Biturigum Cuborum professor, idem de Epistolis iudicium tulerat in præfatione quam notis suis in iuris Canonici corpus præfixam voluerat; at suppressa est à Censoribus Belgis; quorum consceleratas manus subterfugiens annotatiuncula etiam nunc testatur, eos quorum eminet audacia atque proiecta est, à consiliis malitiæ fæ e deseri: Sic enim totidem verbis Contius in dist.16. c. *septuaginta. Multas supra in præfatione rationes adduxi, quibus omnes pontificum, qui Syluestrum præcesserunt, decretales falsas esse manifeste ostendi.*

[c] circa A.D. 1570.

Joan. Carolus [d] Bouius Ostunensis Episcopus, quam de Pseudo-Clementis epistolis sententiam probaret, docuit in præfat. quam Constitutionum libris à se in Latinum sermonem translatis præposuit. *Relictæ nobis sunt* (inquit) *aliæ Epistolæ Clementis nomine inscriptæ, ex quibus Rom. pontifices & Triburiense Concilium, atque Vasense aliqua transtulerunt. Quas tamen certum est non esse eas, quarum meminit Epiphanius in primo* [e] *contra hæreses libro: in quo scribit laudari in ijs epistolis virginitatem, atque omnes Prophetas, ex eóque sumi argumentum contra Hebionem illos vituperantem. Quæ quidem in iis peruulgatis Epistolis non legimus; leguntur autem in eis multa translata ex itinerario, quæ illarum auctoritatem reddunt*

[d] circa A.D. 1563. paulo ante Concilij Tridentini exitum.

[e] hæresi 30.

a vide epist. 4. & recognit. lib. 6.

leuiorem: in [a] *quibus vnum de quotidiana lotione corporum, quasi ea ad mentis munditiem pertineat, est omnino non ferendum. Hebionitæ enim cum quotidianos baptismos haberent, corruptis Clementis libris Petrum fecerunt illorum baptismorum auctorem* &c.

b circa A.D. 1580.

Antonius [b] Augustinus Tarraconensis archiepiscopus, etsi Epistolarum omnium patronus esse videatur, multa tamen in Hadriani primi collectionem annotauit, quæ plurimarum auctoritatem vehementer labefactent. Exempli causa, In cap. 7. accusationis ordinem &c. *Ego suspicor* (inquit) *ex Constit. vlt. Honorij & Theodosij lib. tit. 2. Codicis Iustiniani (si tempora patiantur) sumpta hæc esse omnia, aut eam constitutionem Eutychiani verbis conscriptam fuisse* &c.

In cap. 8. *Videntur esse hæc verba sumpta, si tempora paterentur, ex verbis Aniani interpretis nouellæ Valentiniani & Marciani, neminem exhiberi* &c. In hæc verba cap. 16. *Nullum alterius iudicis* &c. *Eorum pontificum verba nescio quomodo in Constitutionibus Gratiani & aliorum imperatorum leguntur, libro septimo tit.* 48. *capite vltimo Codicis Iustiniani, quo Zephyrinus est multis seculis antiquior; (fuit enim Seueri Imperatoris tempore) legibus seculi ait fuisse constitutum; eandem refert totam aperte Gregorius lib. 11. c. 54. epistola* 52. *registri; Aniani verbis videntur nostri delectati, aut Anianus nostrorum pontificum verbis* &c.

In cap. 22. *Hæc postea verba inuenimus in Constitut.* 41. *Honorij & Theodosij libro 16. tit. 2. Codicis Theodosiani: quomodo hæc in pontificias constitutiones inserta sint ignoramus.*

In capite 23. *Antiquior* patriarcharum *mentio extat in Clementis & Anacleti epistolis, quibus mira quædam referuntur, mihi valde ignota: fuisse aliquando apud Ethnicos* Archiflamines, *siue* primos flamines, *&* primos quosdam legis Doctores: *Sic enim est in epistola prima Clementis ad Iacobum fratrem Domini, & in eisdem vrbibus à Petro Apostolo accepisse, vt* Primates *vel* Patriarchæ *constituerentur Episcoporum: at in quibus alij minores* Archiflamines *essent, illic* Archiepiscopos *constitui; in singulis alijs vrbibus singulos Episcopos. Hæc Gratianus distinct.* 80. *c.* 2. *Burchardus libro primo cap.* 155. *& Anselmus lib. 6. c.* 105. *Nec minor nascitur admiratio ex verbis Anacleti epist.* 2. *Prouinciæ multo ante Christi aduentum tempore diuisæ maxima ex parte* &c.

In capite sunt prouinciarum vbi dudum primates legis seculi *erant &c. qui ad aulam Imperatoris vel regum confugere non poterant* &c. Patriarchas *vel* primates *esse iusserunt: reliquæ metropolitanæ ciuitates quæ* minores iudices *habebant, licet maiores* comitibus *siue* comitatibus *essent, haberent Metropolitanos suos, &c.* patriarchas *vel* primates *esse iusserunt: Hæc etiam refert Gratianus distinct.* 99. *c.* 1. *Anselm. lib. 6. cap.* 106. *Iuo parte* 4. 3. 1. *Panorm. &* 5. 53. *decreti. Idem Anacletus epist.* 3. *Tomum se ait hac de re conscripsisse, in quo enumerat primas ciuitates quæ à sanctis Apostolis & à B. Clemente siue ab ipso primates prædicatores acceperant. Mox in communi nomine gentium & Christianorum in rebus refert; Mox de tribus primis sedibus siue Ecclesiis, Romana, Alexandrina, & Antiochena notiora conscripsit: In his omnibus quæ aut subdita sunt, aut ita obscura vt nullam vtilitatem afferant,*

in ea

in ea sententia sum, vt cupiam ex Gratiani decreto tolli, vt alia pleraque, quæ magis Lectores perturbant quam docent; multorum enim capitum lectione in eo libro non releuamur, sed oneramur; quibus facile carere potuimus.

In cap. 31. *Videntur esse verba mutuata (si tempora paterentur) ex Constit. 19. Valentiniani & aliorum Impp.* &c.

In cap. 34. *Quod in fine dicitur* de appellatione eius qui ad supplicium ducitur, *non videtur Pontificij iuris esse, sed ex iure ciuili arreptum, & in suprascriptis epistolis insertum. Postea incidi in Aniani interpretationem Constit. Codicis Theodosiani & in eis hæc fere omnia inueni tit. 8. lib. 11. C. 1. 2. & 3. Constantini Imp.* &c.

In capite 36. *Epistola Damasi ad Aurelium Carthag. posita initio Conciliorum plerisque suspecta est, & aliæ nonnullæ antiquiorum Damaso pontificum.*

In cap. 47. *Eadem verba inuenio vt interpretationem Const. 3. Imperatoris Constantini lib. 9. Tit. 1. Codicis Theodosiani in editione siue collectione Aniani, cuius hæc verba sunt sub Alarico rege Gothorum; prius fuerat Constit. 5. Fuit autem Fabianus Constantino multo antiquior, vtpote qui sub Maximino & Gordiano Africano vixit; Xistus III. tempore Valentiniani Imp.* &c.

In cap. 53. *Sunt hæc Aniani verba libro nono tit. 30. Constit. 1. Codicis Theodosiani siue tit. 40. in integro libro: mirum autem est verba Aniani & Const. Constantini Imperatoris vsurpari ab antiquioribus pontificibus.*

In cap. 63. *Quod vero de* epist. Clementis ad Jacobum *controuersia est apud quosdam, incertum relinquimus; antiquissimam esse nobis constat, & multa ex ea ab aliis relata; & interim dum non reprobatur à Rom. sede, à nobis non reijcitur.*

Sunt tamen quædam loca in epist. Clementis quæ videntur ab alijs esse adiecta ex libris Recognitionum *ipsius Clementis, quos libros ab antiquis patribus non inuenimus relatos atque receptos: quin potius, vt* Canones Apostolorum & Clementis Itinerarium, *à Gelasio & Rom. Synodo notantur, atque apud Grat. dist. 15. c. 3.* Plura alij ex eiusdem Clarissimi viri operibus aliis eruent veritatis testimonia.

Robertus Bellarminus[a] Cardinalis in controuersiarum libris epistolarum auctoritatem pro virili propugnauit, hanc tamen ipsi aduersus eas confessionem extorsit diuina veritatis vis; [b] *aliquos errores in has Epistolas irrepsisse non negauerim, nec indubitatas esse affirmare audeam.*

Cæsar Baronius Cardinalis, Annalium πολυθρύλλητος scriptor, plurima nobis aduersus epistolas nonnullas, quæ prout occasio fuit ad finem epistolarum Pseudo-Clementis, Pseudo-Melchiadis, Pseudo-Marci, &c. retulimus: pauca addenda sunt quæ & Collectoris & collectionis epistolarum auctoritatem quasi impacto ariete subruant.

A.D. 102. [c] §. 11. *Isidorus non ille sanctus Episcopus Hispalensis, vt multi nomine decepti sunt opinati, sed ille dictus cognomento* Mercator, *vt suo loco dicemus, Collectionis* auctor est &c.

A.D. 865. §. 5. *Certum est,* [d] *quod quæ antiquior est facta collectio epistola-*

a A.D. 1577. vel paulo post.

b de Rom. pontif. lib. 2. cap. 14.

c post A.D. 1585. hæc scripsit Baron.

d scripsit hæc post A.D. 1600.

rum decretalium Romanorum pontificum, atque Canonum diuersorum Conciliorum, id sibi nomen vendicauit, vt eiusmodi volumen, liber siue Codex Canonum, aut corpus Canonum diceretur, aucta accessione aliarum qui postea vixerunt Romanorum pontificum epistolarum, & aliorum quæ postea sunt celebrata Canonum Conciliorum. Quæ autem antiquior & vberior apparuit collectio epistolarum Romanorum pontificum & Canonum diuersorum Conciliorum, fuit Cresconij, de qua suo [a] loco superius dictum est, quæ aucta multorum Canonum & epistolarum accessione in nomen illud transijt, vt liber Canonum seu corpus Canonum diceretur. Cúmque plures aliæ compilatæ fuerint Canonum collectiones, quæ cæteris opulentior edita est ab Isidoro cognomento Mercatore continens Epistolas antiquorum Romanorum pontificum, incipiens à Clemente longe recentior fuit, testante id Hincmaro Rhemensi Archiepiscopo, vtpote quæ non ante Carolum Magnum ab Hispania in Gallias fuisset delata per Riculphum [b] Archiepiscopum Moguntinum: sic enim ait in Epistola ad Hincmarum Laudunensem Episcopum, sicut de libro &c. Qui autem ex dictis Epistolis ab Isidoro primum editis collegit capitula, eáque intulit in libros Capitulares regum Francorum, fuit Benedictus Leuita, qui id de seipso testatur in præfat. lib. 5. eorundem Capitularium: qui scripsit (vt vidimus) tempore filiorum Ludouici Pij Imperatoris, Ludouici, Lotharij atque Caroli, vbi ait, Hæc vero capitula &c. Merces illas nimirum (vt audisti ab Hincmaro) Isidori Mercatoris per Riculphum primum illatas in Gallias ex Hispania; Ne quis [c] calumniari possit ab Ecclesia Romana aliquid huiusmodi commentum esse. §. 6. Porro eundem Riculphum Moguntinum Episcopum vixisse temporibus Caroli Magni eiusdem temporis complura monumenta certam fidem faciunt, atque inprimis testamentum eiusdem Caroli Magni, cui inter alios idem Riculphus subscriptus inuenitur, idémque interfuisse inuenitur Concilio Moguntino cui præfuit, habito anno salutis 813. item VVormatiensi, cuius & mentio habetur in [d] libro septimo Capitularium, vbi pro Riculpho errore scriptoris Triculphus nominatus legitur Archiepiscopus Moguntinus. Successit hic S. Lullo anno Domini 786. vt [e] antiqui notant Annales atque Hermannus Contractus, idémque tertius numeratus à S. Bonifacio eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopo & martyre. Cùm igitur ante Riculphum Isidori Collectionem non nouerint Galliæ Hispaniis proximæ, minúsque Italia, coniectura est Isidorum illum haud pridem vixisse atque scripsisse, eámque ita primum vulgatam esse per Riculphum qui attulit, inde per Benedictum qui intulit in libros Capitulares, & demum per Hincmarum iuniorem Episcopum Laudunensem nouissimum vsque ad hæc tempora Collectorem, quem Hincmarus Rhemensis qui emunctas magis nares habuit in multis redarguit, suggillans eam qua vsus est Isidori Collectionem, cuius rei causa accusatus est. Nam de eo Frodoardus in historia Rhemensi [f] cap.16. in fine hæc habet: Deinde quod

a A. D. 527. §. 76.

b nó per Riculphum allatam dicit Hincmarus sed ab eo disseminatam: vide supra proleg. 5.

c hanc rimã ibid. obstruximus.

d lib. 7. c. 205.

e ergo corrigédum quod scripsit Card. Not. Martyrolog. ad 16. Octobr. Lullum A. D. 787. viuere desiisse.

f in quod exemplar Frodoardi inciderit Baronius nescio, libro tertio ab initio ad finem de Hincmaro agit, cap.16. nihil nisi epist. ad Carolum ab Hincmaro aduersus Gothescalcum scripta continetur, cap. 21. & 29. meminit Apolog. Hincmari *aduersus obtrectatores qui calumniabantur eum quod nollet auctoritatem recipere decretorum pontificum sedis Romanæ*, &c. cap. 22. referuntur verba Hincmari protestantis se *decret. epistolas, & venerabiliter suscipere, & venerabiliter suscipiendas dicere & scribere* &c. at nullibi verba à Baronio citata reperio.

Pontifi-

Pontificum Romanorum epiſtolas Decretales contemnebat accuſatus; contra profeſſus & proteſtatus eſt, ſe cum maximo honore has admittere, tenere & approbare: *Hac ſcilicet occaſione ea ipſum iniuſtum nota apparet, quod ſe Iſidori eam collectionem minime in omnibus probare ſignificaſſet.* §. 7. *Qui autem primus excerpta ex eis* epiſtolis *decreta cum titulo edidit Romanorum pontificum quorum nomine cenſerentur, fuit (quem diximus) Hincmarus Laudunenſis Epiſcopus, vt apparet ex epiſtola ſeu libro contra ipſum ſcripto ab Hincmaro Rhemenſi, qui eam Laudunenſis lucubrationem accipiens, non ſine ſtomachatione legit, quam & in pluribus arguit. Laudunenſem vero ſecuti ſunt alij, vt qui ſequenti ſeculo ſcripſit Burchardus; & poſt ipſum alij, qui nomina* [a] *ipſorum Romanorum pontificum ſingulis capitibus præfixerunt, quod & omnium nouiſſimus æque præſtitit Gratianus.* §. 8. *At vero ex multis eas reddi ſuſpectas epiſtolas quæ dicta ſunt ſecundo Annalium tomo, dum de ſingulis mentio facta eſt, ſatis eſt demonſtratum, ſimúlque oſtenſum, illis non indigere S. Romanam Eccleſiam, vt (ſi falſitatis arguantur) ſuis ipſa* [b] *deſtituatur iuribus & priuilegijs, cum (etſi illis careat) ex legitimis germanisque* [c] *aliorum Romanorum pontificum epiſtolis decretalibus ſatis ſupérque corroborata conſiſtat. Cæterum quod excerpta ex illis capita à Benedicto Leuita primum vt Canonibus conſentientia probata eſſent (vt ipſe teſtatur) auctoritate* [d] *Romanorum pontificum, quod & à poſterioribus factum eſt collectoribus, eadem vſu potius recipi contigerunt, quam conſtanti ipſarum firmitate. Verum quod his temporibus, cum recens haberetur earum editio, nec perfecte in omnibus cognita eſſent, nondum admota lucerna Cleanthis, & ex parte tantum eas recipiendas negarent, quod extra corpus Canonum, ſuo ſeorſum volumine poſitæ haberentur, hanc obiectionem ipſorum magni poſſe eſſe momenti Nicolaus conſiderans, dum reliquæ omnes Romanorum pontificum extrapoſitæ decretales abolerentur,* [e] *vna iſta ſententia, reſcripſit ad eos epiſtolam decretalem magni ponderis* &c.

Idem in notis Martyrol. ad 4. April. *Erraſſe arguitur Vaſæus, qui hunc* Iſidorum Pacenſem, *illum eſſe putauit Iſidorum qui collegit Epiſtolas Romanorum pontificum atque Concilia, qui & in eius voluminis exordio commentariolum edidit* de ordine celebrandi Concilij. *Errant & Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus, Trithemius, & alij qui illam collectionem tribuunt Iſidoro Hiſpalenſi. Id quidem in primis refellitur, quod Braulius, & Ildephonſus qui illis vixere temporibus, catalogum texentes ſcriptorum ipſius, nullam prorſus mentionem de eo opere habuerunt. Inſuper omnis de ea re dubitatio tollitur, dum auctor operis ibidem agens* de ordine celebrandi Concilij, *recitat* verba primi Canonis vndecimi Concilij Toletani, atque etiam in præfatione meminit Agathonis Papæ: porro longe ante eius Synodi ac Papæ Agathonis tempora Iſidorus Hiſpalenſis ex humanis deſierat. In antiquis manuſcriptis Codicibus hunc Iſidorum collectorem Conciliorum* Mercatorem *cognomento dictum inuenimus, vt in his quos in noſtra Bibliotheca habemus; at in nuper impreſſis non* Mercator *ſed* peccator *inſcriptus reperitur, ſecundum*

[a] non modo Pſeudo-Iſidori commentis, nomina pontificum præfixerunt, ſed nouis à ſe forſan excogitatis.

[b] nulla peculiaria habuit a Chriſto.

[c] quarum omnium prima A. D. 385. data eſt.

[d] ſcilicet Rom. Papas auctoritate ſua ad probanda commenta inſulſiſſima abuti non puduit. Euge Baroni.

[e] non abolebantur aliæ epiſtolæ pontificum per Gallorum obiectionem, ſed vim legis Eccleſiaſticę non habere dicebantur: itaque Sophiſtam egit Nicolaus in peſſima cauſa.

* recitat verba tituli non capitis. *Archidiaconus*, inquit, *lecturus eſt can. Toletani Concil.* 11. *era.* 1. Ne tumultu Concilium agitetur; *quo Canone perlecto ſtatim Concil. Epheſ. ex ordine perlegetur* &c.

morem nonnullorum antiquorum patrum qui humilitatis ergo se sic inscribere & subscribere consueuerunt. Irrepsit puto error vt Mercator *pro* Peccator *sit scriptus. Cum autem eiusdem Collectionis auctor recensendo in sua præfatione Synodos vniuersales sextam vltimo loco ponat, manifestum est post dictam sextam Synodum vixisse nec ad septimæ tempora peruenisse: Quam ob causam cum Collectores sacrorum Canonum recensemus, quintum hunc ordine numeramus, primóque loco ponimus Dionysium exiguum, inde Ferdinandum Diaconum, tertio Martinum Bracarensem, 4. Cresconium, ac demum post hos omnes Isidorum,*&c. Vide & ad 16. Octob.

a A.D.1607. Auctor epistolæ nomine [a] Gallo-franci *pro libertate status & Reip. Venetorum* ad Philenetum scriptæ pag.10. *Horum Canonum* (Si quis Sacerd. *causs.*11.*q.*1.*&* Clericos *causs.*3.*q.*4.) *fides ijs suspecta est, qui vel eorum temporum doctrinam, vel auctorum stylum, vel statum imperij non ignorant, vt etiam omnes illæ Epistolæ quæ Roman. pontificibus vsque ad Syricium Papam adscribuntur pro dubiis & incertis, ne dicam suppositittis habentur, quemadmodum & liber qui inscribitur* Canones Apostolorum, *à quibusdam* liber de Episcopis *nuncupatus, in quo nonnulla de Clericorum criminibus referuntur* &c.

b A.D.1610. Edmundus Richerius, [b] Facultatis Theologicæ Parisiensis Doctor, & Sorbonæ Syndicus in libello *de Ecclesiastica & Politica potestate*, & pro eo Simon Vigorius in magno Consilio regis Consiliarius, in libello cuius titulus *Ex resp. Synodali data Basileæ &c. pars præcipua.*

c A.D.1613. Pag.28. [c] *Quam ridicule cauillatores Richerium reprehendunt, quod dicat ex Hincmaro*, paruam esse adhibendam fidem epistolis decretalibus ante Nicænam Synodum; *cum & ipsi de libro Damasi de Clementis epistolis (licet sæpißime in iure canonizatæ sint) controuersiam faciant*, &c. Et paulo post: *Epistolas Anacleti, tum multas alias cæterorum pontificum ante tempus Concilij Nicæni nullius esse fidei, facile est probare, quibus multas epistolas fuisse falso tributas, scriptores Ecclesiasticæ historiæ referunt* &c.

Pag.30. b. *Si ineptias quibus illæ epistolæ farciuntur consideres, facile deprehendes cuiuis alij competere potius quam sanctißimo Patri* Anacleto.

Et pag.31. a. *Cæteris epistolis vix fidem adhibebit Lector diligens, in quibus multa supposita facile deprehendet, sed volumine non commentariolo esset opus* &c.

Pag.113. b. *Monuimus has epistolas valde suspectas. Epistolam Marcelli diligens Lector attendat, statim iudicabit principium & finem sibi non cohærere. Finis quidem epistolæ optimum patrem & sanctißimum pontificem sapit: Initio autem nihil agit, quam de his quæ ad maiestatem summi pontif. spectant. Epistola* ad mala pullulantia resecanda, *(vt ipse ait) scribenda erat: at de ijs quæ initio scribit nullam fuisse controuersiam apud Antiochenos, ex fine epistolæ apparet.* An sit caput iuxta Apostolorum sanctiones, vt nulla Synodus fieri possit præter eius consensum, *vt* Episcoporum iudicium ad eum referatur: *& paulo post*, Pastoralis ergo cura officij nos admonet &c. *Illud ergo est verbum causatiuum, & illa verba* Pastoralis cura officij, *indicant super his quæ priori parte epistolæ dixerat esse decernenda;*

at quæ

at quæ sequuntur ad præcedentia nullo modo referri possunt. Quod satis demonstrat principium epistolæ esse supposititium. Adde quod in Nicæna Synodo decretum est, quæ prouinciæ subsint Antiocheno Episcopo ex veteri consuetudine, vt prouinciæ occidentales Romano, quod videtur epistolæ Marcelli repugnare. Addam quod post Marcellum Synodus Antiochena, in qua Paulus Samosatenus damnatus est, longe ante Nicænam celebrata est inconsulto pontifice Romano. Postremo illud quod dicit de iudicio Episcoporum, quis non videt verba esse Sardicensis Concilij quinquaginta annis post Marcellum celebrati, quod omnium primum censuit iudicia Episcoporum ad sedem Roman. referenda? quod tamen nusquam priscis temporibus obseruatum tota testatur Conciliorum historia, vt supra monuimus. Quod si dixerunt eadem verba esse epistolæ eiusdem Marcelli ad Maxentium Tyrannum, quæ canonizata c.1. distinct. 17. Quis credat hæc Marcellum maximo omnium tyranno, Christianorum persecutori acerrimo, scripsisse? Hoc rationi & sensui repugnat. Verba subijcere placet. Synodum ergo absque huius S. Sedis auctoritate Episcoporum quanquam quosdam Episcopos possitis congregare, non potestis regulariter facere; nec vllum Episcopum qui hanc appellauerit sedem damnari antequam hinc sententia finitiua procedat &c. *An ea verba* Synodus, auctoritas sedis Apostolicæ, congregatio Episcoporum, regulariter, Apostolica sedes, *conueniunt tyranno, à nomine Christiano alienißimo, vt & reliqua epistolæ, quæ conflata est tota ex locis Scripturæ, quam nauci non faciebat, & cuius sedis maiestatem ita magnificit, vt Marcellum sanctißimum Episcopum, custodiæ bestiarum præfecerit, quarum fœtore & pædore confectus interijt? Hæc absurdißima. Sed & huius epistolæ Ecclesiam puduit. Nam licet sit canonizata, tamen eius non fit mentio in lectione quæ recitatur in festo Marcelli.*

Idem in Apologia [a] aduersus M. Andream du Val parte 1. fol. 49. a. *Queritur quod Epistolis Anacleti vtor ad probanda ea quæ suscepi, & tamen iis quæ ad tollendam maiestatem pontificis faciunt me nequaquam fidem adhibere: sed homo oculatus non animaduertit me illas ex iure pontificio exprome, ac potius pontifices quam Epistolas Anacleti testes laudare. --in me bacchatur, quia asserui in epistolis quæ pontificibus tribuuntur ante Nicænam Synodum, multa supposititia reperiri, (vt ipsemet fatetur de epistolis Marcelli) quæ nec in Codice antiquo Canonum inserta sunt, c.* Si Romanorum *distinct.* 19.

[a] A.D. 1615.

Et fol. 51. a. *Respondeo primo, certum esse huiusmodi epistolas nostro seculo minime confictas esse, permultáque in his contineri quæ vera esse possunt.*

Secundò, Auctores illarum epistolarum potuisse hæc à Ruffino aut aliis antiquioribus desumere: sed quod putat aduersarius maximi momenti ad eis fidem adrogandam, nimirum quia omnes in describenda pontificis auctoritate conueniant, idipsum est quod illas fictitias conuincit, propterea quod omninò πα ἔργῶς, *& extra propositum, de illa concorditer agant, quamuis in aliis rebus maxime dissentiant. Hoc autem argumento est, excogitatas ab Isidoro Mercatore, atque aliis fautoribus absolutæ Monarchiæ, vt notaui in epistolas Marcelli.*

Et parte 4. pag. 210. *Quod (ex epistola Marcelli) à Marcello* Synodos

abſque ſententia EpiſcopiRom.non habendas,*conſtitutum probare tentat amicus noſter, ſatis in meo commentario refutaui, atque probaui illam Epiſtolam fictitiam. Certe Doctor noſter fatetur verba, ex quibus probabam falſam*, eſſe ſuppoſita, & ab aliquo impoſtore & deprauatore addita. *Primam autem partem prioris epiſtolæ commentitiam eſſe apparet, quod ſubſequentia antecedentibus nullo modo cohæreant. In principio profitetur ſe* ad reſcindenda mala *ſcribere, & tamen de iis nullo modo agit, tantum admonet* orationis charitatis & hoſpitalitatis. *Dicebam autem Marcellum ſcripſiſſe* ab Apoſtolis conſtitutum ne abſque ſententia Epiſcopi Rom. Synodi haberentur. *At nulla de hac re extat memoria, vel in tota Scriptura vel in Canonibus Apoſtolorum.*

Paucula hæc ex ipſo pontificiorum (inter quos nonnulli infenſiſſimi veritatis hoſtes fuere) ſinu petita teſtimonia ſufficiunt; vt cum Theodoreto [a] concludere liceat, ἔοικεν ἀτεχνῶς τοῦτο τὸ δρᾶμα τῷ τοῦ γενναίου Σάμψων προβλήματι. ἐκ στόματος ἐσθίοντος ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἐξ ἰσχυροῦ γλυκύ· ταῦτα γὰρ δὴ καὶ τοῦ ψεύδους, ὑπὸ τοῦ ξυνηγόρου ξυνεγράφη τοῦ ψεύδους. καὶ ὁ τῆς ἀληθείας κατήγορος, ἀκὼν ὤφθη τῆς ἀληθείας ξυνήγορος. Reliquarum Turriani pontificibus [b] duodecim ſuppoſitas epiſtolas propugnare conantis argutiarum refutationem plenam hic addere animus fuerat, ſed in immenſum creſcente libri mole, à propoſito deſtitimus; faue modo cœptis (benigne Lector) & à nobis, ſi conatum probaueris, quæ primitiis hiſce deſunt, expecta cum auctario; quo Synodos aliquot eiuſdem cum Epiſtolis farinæ, ex Eccleſiaſticorum monumentorum albo tandem aliquando expungendas eſſe, (Deo annuente) docebimus. Vale, & nos piis precibus iuua.

a Serm. de Angelis lib. de curand. affect. Græc. 3.

b reiiciũt noſtri epiſtolas omnes quas Iſidorus Mercator antiquiſſimorum vrbis Epiſcoporum nomine vulgauit: Turrianus eas duntaxat à Cenſuris Magdeburgenſium vindicare conatus quas tenebrio ſuppoſuit, Clementi, Anacleto, Euariſto, Alexandro, Sixto, Teleſphoro, Hygino, Pio, Aniceto, Soteri, Eleuthero, Victori & Zephyrino: reliquas indefenſas abiecit.

* quæ diuerſo charactere expreſſimus vtrique epiſtolæ communia ſunt: agnoſcis Hieronymianam facundiam, Lector.

Addenda ad finem epiſtolæ Pſeudo-Aurelij ad Damaſum.

Epiſtolam hanc adulterinam eſſe gemella alia probat, qua Pſeudo-Iſidorus finxit ab Hieronymo inuitari Damaſum ad ſcriptionem libri pontificalis, Damaſi nomine vulgati.

Beatiſſimo * Papæ Damaſo *Hieronymus.*

Gloriam ſanctitatis tuæ *noſtra humilitas* deprecatur, vt ſecundum *Apoſtolicæ ſedis auctoritatem, quam cognouimus gubernari per* tuam ſanctitatem, actus geſtorum à *B. Petri* principatu *vſque ad* veſtra tempora, quæ geſta ſunt in ſede tua *nobis* per ordinem enarrare digneris, *quatenus* noſtra humilitas ſentire cognoſcat, qui meruit de Apoſtolorum ſupra dictæ S. ſedis martyrio coronari vel *qui* contra Canones *Apoſtolorum* exceſſiſſe cognoſcitur. Ora *pro nobis* Beatiſſ. *Papa. Dat.* 5. *Kal.* Maij, accepta *Romæ*.

Obſer-

Obseruanda in Pseudo-Damasi epist. ad Aurelium.

Phrasis hæc *debita veneratione suscepimus*, videtur esse imitatio verborum Honorij ad Bonifacium Papam scribentis: *Scripta beatitudinis tuæ, debita reuerentiæ gratulatione suscepimus*, &c.

Verba hæc ad finem epistolæ: *His itaque rite* deliberatis, *& ad Ecclesiarum vestrarum notitiam* nostra *deliberatione perlatis, parere vos* eorundem Sanctorum Canonum regulis summopere *conuenit:* petita sunt ex epistola quam Felix III. A. D. 488. * Idib. Martij Dynamio & Siphidio Coss. *ad vniuersos Episcopos* scripsit: resecanda verba additia *eorundem Sanctorum Canonum regulis summopere*, & pro *deliberatis*, scribendum *dispositis*, & pro *nostra* legendum *matura*.

* anno 104. à Damasi quẽ A.D. 384. obdormiisse vult Baronius obitu.

EPISTOLÆ

PRISCIS PONTIFICIB. ROMANIS SVPPOSITÆ, cum Notis & Cenſura.

CLEMENTIS PAPÆ Epiſtola I.

Rufino Torano Aquileïenſi Interprete.

CLEMENS, [a] *IACOBO FRATRI DOMINI, & Epiſcopo Epiſcoporum, Regenti Hebræorum Sanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbiquè Dei prouidentia fundatæ ſunt, cum Presbyteris & Diaconibus, & cæteris omnibus fratribus, Pax tibi ſit ſemper.*

NOTVM tibi facio, Domine, quia Simon Petrus qui veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu, [b] *fundamentum* eſſe *Eccleſiæ* definitus eſt, qua de cauſa etiam Domini ore diuino cognominatus Petrus; qui fuit *primitiæ* Electionis Domini, *Apoſtolorum primus*, cui & *primò* Deus pater filium reuelauit, cui & Chriſtus competenter beatitudinem contulit, qui & vocatus eſt & electus, & conuiua Domini & comes effectus, [c] tanquam bonus & probatiſſimus diſcipulus, qui *ob-*

a Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 13. Κλήμης Ἰακώβῳ τῷ κυρίου ἀδελφῷ, καὶ ἐπισκόπων ἐπισκόπῳ διέποντι δὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἁγίαν ἐκκλησίαν, καὶ τὰς πανταχῇ θεοῦ προνοίᾳ ἱδρυθείσας καλῶς, σύν τε πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἀδελφοῖς εἰρήνη εἰς πάντοτε. Idem titulus libri de geſtis Petri à Perionio Latinitate donati: quo ſenſu Iacobus Eccleſiarum omnium rector fuerit, infra dicemus.

b An Petrus *fundamentum Eccleſiæ, primitiæ electionis Domini, primus* Apoſt. cui *primo* filius reuelatus, infra docebimus.

c Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 15. ὁ καλὸς καὶ δόκιμος μαθητὴς ὁ τῆς δύσεως τὸ σκοτεινότερον τοῦ κόσμου μέρος ὡς πάντων ἱκανώτερος φωτίσαι κληθεὶς, καὶ κατορθῶσαι δυνηθείς. quo ſenſu occidens *obſcurior mundi plaga?* An quia Solis radij prius feriunt Palæſtinam quam Italiam cæteraſq; Europæ

scuriorem mundi plagam occidentis *(velut omnium potentior)* illuminare præceptus est, quique[d] & integre potuit implere præceptum.

Sed quousque sermonem protraho, refugiens indicare quod triste est, quod quidem necesse est licet tardè proferre? Hic denique ipse Petrus, qui pro immensa charitate, quam erga omnes homines gerebat, palam cum omni fiducia, (aduersante etiam tyranno totius mundi) bonum prædicare non destitit, & regem omnium seculorum per orbem terræ, & vsque ad ipsius Romanæ vrbis huius notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit: hic, inquam, pro pietate pati volens, præsentem vitam finiuit.

In[e] ipsis autem diebus, quibus vitæ finem sibi imminere præsensit, [f] in conuentu fratrum positus, apprehensa manu mea, repente consurgens, in auribus totius Ecclesiæ hæc protulit verba.

Audite me fratres & conserui mei, quoniã, vt edoctus sum ab eo qui misit me Domino & Magistro meo Iesu Christo, dies mortis meæ instat, Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui [g] soli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram trado; Qui [h] mihi ab initio vsque in finem comes in omnibus fuit, & per hoc Veritatem totius meæ prædicationis agnouit; qui in [i] omnibus tentationibus meis socius extitit, fideliter perseuerans: Quem præ cæteris expertus sum Deum colentem, homines diligentem, castum, [k] discendi studiis deditum, sobrium, benignum, iustum, patientem, & scientem ferre nonnullorum (etiam ex his qui in verbo Dei instituuntur) iniurias. Propter quod ipsi trado à Domino [l] mihi traditam potestatem ligandi & soluendi, vt de omnibus quibuscunque decreuerit in terris, hoc decretum sit & in cœlis. Ligabit enim quod oportet ligari, & soluet quod expedit solui, tanquam qui ad liquidum Ecclesiæ regulam nouerit. Ipsum ergo audite, scientes quia Quicumque [m] contristauerit doctorem veritatis peccat in Christum, & Patrem omnium exacerbat Deum; propter quod & vita carebit. Ipsum autem qui præest cæteris, oportet Medici vicem agere, & non feræ bestiæ furore commoueri.

partes? At hoc sensu Palæstina obscurior plaga respectu Indię, India respectu Americæ, America respectu Hispanięque postrema Europæ regio versus occidentem. An vero quia occidẽtales vero gratiæ lumine destituti, horrendis errorum tenebris inuoluti sunt? At oriens nõ minus quàm occidens in vmbra mortis iacuit, detestãdæ Idololatriæ deditus & sacrilegis cultibus, quibus occidenti iã illuminato pertinaciter adhæsit.

d De huius loci sensu vide Append.

e Turrian. loco citato, πρὸς αὐταῖς ταῖς ἡμέραις αἷς ἔμελλε τελευτᾶν.

f Hæc ad verbũ ex Epitom gest. Petri à Perionio Latinitate donata.

g Clementem Lino defuncto à Petro ordinatũ scribit Auctor const. lib. 7. c. 46. Turrianus Linum Cletumque viuente Petro ordinatos eiusdem coadiutores facit, quod cum huius epist. verbis nullo modo stare potest. Si enim Linus & Cletus coadiutores Petri fuerunt, eiusdem cathedræ participes facti sunt: quomodo ergo soli Clementi tradita? de successione Romanorum Episcoporum infra dicemus.

h Vide Act. 1. 21. 22.

i Imitatur auctor epist. verba Domini ad Apostolos, Luc. 22. 28.

k vide 2. Tim. 2. vers. 23, 24.

l Matth. 16. & 18.

m Hæc verba citat Pseudo-Alexander epist. 1.

Hæc

Hæc eo dicente, ego procidens ad pedes eius rogabam excusans me, & declinans honorem cathedræ, vel potestatem; [n] At ille respondens; *Pro hoc* (inquit) *ne me rogaueris. Hoc enim fieri statutum est mihi, & eo magis, quod excusas; quia hæc cathedra eum qui cupit eam & audacter expetit non requirit, sed ornatum moribus & in verbis eruditum. Quod si esset alius melior,* [o] *si quis mihi alius adiutor tam sedulus adstitisset, si quis tam plenè doctrinæ meæ rationem cepisset, sed & Ecclesiasticas dispositiones à me tam plenè didicisset, habens alium talem non te cogerem opus bonum suscipere nolentem. Superfluum est ergo alium quærere,* [p] *cum primitias eorum qui ex gentibus per me saluantur, & præcipuè huius vrbis te primum obtulerim Deo. Sed & illud intuere, quia si periculum peccati timens, suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula, certus esto quia amplius peccas, qui populum Dei velut in fluctibus positum & periclitantem, cum iuuare possis, subterfugis, tui tantummodò habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit prouidens. Sed certus esto, quod necesse est te suscipere omne periculum, quia* [q] *nec ego pro salute omnium ab obsecrando cessabo. Quanto ergo mihi citius acquieueris, tanto me citius laboris & tristitiæ meæ mœrore releuabis. Noui etiam hoc, ô Clemens, quod tibi tædia & molestias, pericula etiam & opprobria inerudití vulgi indocilisque conciliem; quæ tu tamen scio quod constanter & fortiter feres, respiciens ad illam spem, quæ tibi apud Deum patientiæ præparat coronam. Sed & illud cupio, te mecum iusta ratione perspicere, quando maximè opera tua indiget* [r] *Christus, nunc cum inimicus aduersus sponsam eius commouet bellum, an in futuro tempore quando iam Christus post victoriam triumphabit, nec vltrà vllius opera indigebit. Quis non etiam parui sensus intelligat, quod istud est tempus, in quo operam tuam Christus requirit? Tota igitur mente in præsenti necessitate præbe operam tuam, & auxilium in prælíis exhibe regi optimo, remunerationes magnificas post victoriam reddituro. Libenter ergo suscipe Episcopatus officium, eo maximè quod Ecclesiasticas dispositiones à me probabiliter didicisti, vt salus eorum qui per nos confugerunt ad Deum nequaquam vacillet. Verumta-*

n hucusque liber de gestis Petri.

o vbi tunc Linus? vbi Cletus? quos, Petro tradente, Romanæ Ecclesiæ clauum tenuisse constans est aduersariorũ sententia? an credibile est Clementi a de oris oblitum fuisse, vt laudum propriarum præco factus, eas mortuo Iacobo decantaret?

p Turrian. pro epist. lib. 2. c. 14. σὺ γὰρ ἦ ἐμοῦ τῶν σωζομένων ἐθνῶν εἶ κρείττων ἀπαρχή. Siue de Domino oblatis per Baptismũ, siue de Ecclesiastico ministerio mancipatis loquatur Pseudo-Clemens, sibi veritatique cõtrarius est. Cornelium & familiares gentium primitias fuisse docet Act. liber. c. 10. Maronẽ Tripolitanę Ecclesiæ præfectum ante quàm Petrus Romam petiisset testatur auctor Recognit. lib. 6. Cletum denique Roma oriundum, secundum à Petro Romanæ Ecclesiæ gubernaculis admotum pontificij omnes fatentur.

q de dormientium in Domino precibus pro Ecclesia militante agemus infra; Consule Append.

r siue Græca fideliter expresserit siue suo more peruerterit Ruffinus, certum est, Christum nullius opera indigere.

men & breuiter te de ipſius diſpenſationis ordine, coram omnibus commonere neceſſarium duco.

Te [f] *quidem oportet irreprehenſibiliter viuere, & ſummo ſtudio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias,* [t] *ne fideiuſſor exiſtas, ne aduocatus litium fias, néve in vlla aliqua occupatione prorſus inueniaris, mundialis negotij occaſione perplexus. Neque enim iudicem aut cognitorem ſecularium negotiorum hodie te ordinare vult Chriſtus, vti ne præfocatus præſentibus hominum curis, non poſſis verbo Dei vacare, & ſecundum veritatis regulam ſecernere bonos à malis; Iſta namque opera, quæ tibi minus congruere ſuperius expoſuimus,* [u] *exhibeant ſibi inuicem diſcentes, id eſt Laïci; & te nemo occupet ab his ſtudiis per quæ ſalus omnibus datur.*

Sicut enim tibi impietatis crimen eſt, neglectis verbi Dei ſtudiis, ſolicitudines ſuſcipere ſeculares; ita & vnicuique Laïcorum peccatum eſt, niſi inuicem ſibi etiam in his quæ ad communis vitæ vſum pertinent operam fideliter dederint: Te [x] *verò ſecurum facere ex his quib. non debes vacare, omnes communiter elaborent. Quod ſi fortè ſemetipſis hoc Laïci non intelligunt, per Diaconos edocendi ſunt, vt tibi ſolius Eccleſiæ ſolicitudines derelinquant, quo ipſam vt dignum eſt, diſpenſare ſufficias, & veritatis verbo abundantiùs & ſtudioſius deſeruire. Si enim mundialibus curis fueris occupatus, & teipſum decipies & eos qui te audiunt. Non enim poteris quæ ad ſalutem pertinent, plenius ſingulis quibuſque diſtinguere. Et ex eo fiet, vt & tu, tanquam qui non docueris quæ ad ſalutem hominum pertinent,* [y] *puniaris; & diſcipuli per ignorantiam pereant.*

Idcirco tu quidem ad hoc ſolùm vacato, vt opportunè & ſine intermiſſione doceas verbum Dei, per quod ſalutem conſequi poſſint.

Illi [z] *verò cum tanta reuerentia tua verba ſuſcipiant, tanquam qui ſciant legatum te & præconem eſſe veritatis, &* [a] *quodcunque ſuper terram ligaueris, eſſe ligatum & in cælo; & quodcunque ſolueris ſuper terram, etiam ibi eſſe ſoluendum. Quoniam quidem & tu vt dixi, quæ oportet ligabis, & quæ expedit ſolues. Et ad te quidem qui præes, iſta ſint monita & his ſimilia.*

Ad [b] *presbyteros verò ſint iſta.* [c] *Ante omnia, vt pudicitiæ ſtudentes, adoleſcentes nuptiis iungant, quo calorem feruentis ætatis coniugali lege præueniant. Sed ne in prouectioribus quidem curam habere*

f Munus Epiſcopi.

t Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 1. μήτε ἐγγυητὴν γινόμενον, μήτε συνήγορον, μηδὲ ἑτέρῳ τινὶ βιωτικῷ παρεμπεπλεγμένον πράγματι. οὐ γὰρ κριτὴν καὶ δικαστὴν χρημάτων καὶ ἀσχολημάτων καθιστάναι σε θέλει τῶν βιωτικῶν πραγμάτων ὁ Χριστός. confer cum conſtit. lib. 2. c. 6.

u hoc munus infra presbyteris committet.

x Turrian. pro epiſt. lib. 3. cap. 11. καὶ σὲ δὲ περὶ ὧν χρὴ ἀμέριμνον εἶναι, οἱ πάντες ποιεῖν ἐὰν μὴ νοῶσι, παρὰ τῶν διακόνων μανθανέτωσαν ἵνα μόνης τῆς Ἐκκλησίας τὴν φροντίδα ἔχῃς πρὸς τὸ διοικεῖν αὐτὴν καλῶς.

y ſic legendum contendit Ioann. de Turrecremata Summ. de Eccl. cap. 102. non deponaris, vt volebat Ioan. Antioch. patriarcha.

z Hunc locum deſcripſit Pſeudo-Euariſt. epiſt. 1. paucis immutatis.

a Matt. 16. 19.

b Munus presbyterorum.

c Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 1. περὶ πάντων τοὺς νέους περὶ γάμον σπουδαζέτωσαν ἐν τάχει προλαμβάνοντες τῆς νεαζούσης ἐπιθυμίας τὰ πταίσματα. confer cum conſtit. lib. 4. cap. 10.

[illegible]ſſe modis

huiuscemodi negligant, quia in multis etiam cum senuerit corpus concupiscentia viget. Ne fortè ergo fornicationis labes occasione accepta tanquam venenum pessimum serpat in vobis, cauere & anteuenire necessarium est, ne quod in vobis adulterij occultum coalescat incendium.

Et [d] *quid in omnibus peccatis adulterio grauius? Secundum namque in pœnis obtinet locum: quoniam quidem primum illi habent, qui aberrant à Deo etiamsi sobriè vixerint. Propter quod vos (ô presbyteri) Ecclesiam excolite, & ordinate sponsam Christi ad pudicitiam. Sponsam autem dico,* [e] *omnem Ecclesiæ congregationem; quæ si pudica inuenta fuerit à sponso suo, ingentibus ab eo donis & muneribus honorabitur, & vos, velut ministri sponsæ, & amici sponsi, ingenti gaudio & lætitia perfruemini. Si verò sponsa hæc reperta fuerit commaculata peccatis, ipsa quidem tanquam indigna,* [f] *non tradetur regalibus thoris. Vos autem pœnas dabitis, si fortè per vestram negligentiam vel desidiam obrepserit contagio sæua peccati.*

Idcircò ante omnia sobrietatis & pudicitiæ solicitudinem gerite. Valde enim apud Deum graue crimen ducitur fornicatio, cuius species sunt quidem plures, sicut vobis & ipse Clemens [g] *diligenter exponet. Verumtamen prima species adulterij est, virum propria vxore solummodo non esse contentum, & mulierem non proprio tantum seruare se viro. Si ergo castus fuerit quis, potest & humanus & misericors fieri, per quod & ipse æternam à Deo misericordiam consequatur.*

Sane sicut adulterij venenum cunctis malis perniciosius est, ita amor fraternus & [h] *charitas totius boni fastigium tenet. Et ideo diligite omnes fratres vestros, & cum religione & misericordia respicite ad omnes.*

Orphanis [i] *exhibete vosmetipsos parentes. Viduis virorum curam impendite cum omni castitate, quæ necessaria sunt præbentes. Iuniores tamen viduas nuptiis copulate. His qui ignorant artificia, exquirite honestas aliquas occasiones, quibus victum necessarium quærant: Artificibus vero operam prouide, debilibus misericordiam facite. Scio autem hæc omnia facturos vos si* [k] *charitatem præ cæteris & ante omnia in vestro corde figatis. Cuius charitatis & recipiendæ & habendæ maximum erit fomentum, si frequenter inter vosmetipsos* [l] *communem cibum vestrum mensamque faciatis, & in-*

d Hunc locum citat Nicolaus I. epist. 49.

Sacrilegiũ fornicatione peius asserit Pseudo-Pius epist. 2.

e Notá.

f al. extrudetur à regalibus.

g Clem. constit. lib. 6. c. 28.

h 1. Cor. 13.

i Turrian. lib. 2. pro epist. cap. 1. τοῖς μὲν ὀρφανοῖς ποιεῖν τὰ γονέων· ταῖς δὲ χήραις τὰ ἀνδρῶν παρέχειν· τοῖς ἀκμαίοις τοὺς γάμους, καὶ τοῖς ἀτέχνοις τέχνοις διὰ τῆς ἐπιτηδευμάτων συνοδὸν τὰς ἀφορμὰς τῆς ἀναγκαίας τροφῆς. vide 1. Tim. 5. confer cum constit. lib. 4. c. 2.

k 1. Pet. 4.

l Cõmunis victus per se nihil ad pietatem cõfert; Sanctificatur tamen à piis quib. omnia munda teste Apostolo Tit. 1. 15. hinc agaparum vsus in Ecclesia, de quibus Iudas vers. 12. Tertul. Apol. c. 39. Auctor constitutionum lib. 2. c. 32. Clem. Alex. pædag. lib. 2. c. 1. Cyprian. lib. 3. ad Quirin. c. 3. Hieron. epist. 22. Concil. Gangr. c. 21. Laodic. c. 27.

quantum vnuſquiſque præualet, crebrius panes & ſales ſuos cum fratribus ſuis ſumat. Per hæc enim præcipue charitas comparatur, & cauſa totius boni in huiuſmodi communione conſiſtit. Vbi autem pax & bonitas ibi & ſalus. Propter quod communes facite cibos veſtros cum his qui ſecundum Deum fratres ſunt; quia [m] *per hæc temporalia officia pacis & charitatis fructibus gaudia æterna merebimini. Multo autem ſolicitius eſurientes reficite,* [n] *& ſitientibus potum date, nudis veſtimentum; ægros viſitate, & eos qui in carcere ſunt (prout poſſibile eſt) iuuate: peregrinos ſatis prompte in domibus veſtris ſuſcipite. Et ne omnia nunc ſingulatim dicam,* [o] *omne bonum ipſa per ſe (ſi in vobis fuerit) charitas vos facere docebit; ſicut & è contrario eos qui à ſalute alieni ſunt omne malum facere odium docet.*

Si [p] *qui ex fratribus negotia habent inter ſe, apud cognitores ſeculi nõ iudicentur; ſed* [q] *apud presbyteros Eccleſiæ, quicquid illud eſt dirimatur; & omni modo obediant ſtatutis eorum. Super omnia autem auaritiam fugite, quæ homines occaſione præſentis lucri ab æternis ſeparat bonis. Pondera, menſuras, ſtateras pro locis quibuſque, æquiſſima cuſtodite: depoſita fideliter reſtituite. Quæ omnia, & ſi qua ſunt ſimilia his, ita demum ſolicitè & diligenter implebitis, ſi futurum Dei iudicium ſine intermiſſione in veſtro corde voluatis. Quis enim peccare poterit, ſi ſemper antè oculos ſuos Dei iudicium ponat? Quod in fine mundi certum eſt agitandum, vt* [r] *tandem qui bene in hac vita egerunt, conſequantur bona repoſita, peccatores autem vt conſequantur præparatas & reconditas pœnas; de quibus ita futurum dubitare omninò non poſſumus. Si quidem hæc omnia ita eſſe ventura* [s] *verus nobis propheta prædixit.* [t] *Vnde & vos, qui eſtis veri prophetæ diſcipuli, abjicite à cordibus veſtris ante omnia* [u] *diſcordias & animorum diſſenſiones, ex quibus omne malum opus procedit, & benignitatem ac ſimplicitatem tota mente ſeruate.*

Quod ſi forte alicuius cor, vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod malum ex his, quæ ſuperiùs memorauimus, latenter irrepſerit; [x] *non erubeſcat qui animæ ſuæ curam gerit, confiteri hæc, huic qui præeſt, vt ab ipſo per verbum Dei & conſilium ſalubre curetur, quo poſſit integra fide & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire.*

Diaconi [y] *vero Eccleſiæ,* [z] *tanquam oculi ſint Epiſcopi, oberrantes, & circumluſtrãtes cum verecundia actus totius Eccleſiæ, & per-*

m Hæc pontificiorum de Meritis operum ſententiam non fulcire infra demõſtrabim⁹. vide Append.
n Matt. 25.35.
o hæc verba deſcripſit Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2.
p Turrian. lib. 3. pro epiſt. c. 11. οἱ πράγματα ἔχοντες ἀδελφοὶ ἐπὶ τῶν ἐξουσιῶν μὴ κρινήθωσαν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πρεσβυτέρων συμβιβαζέσθωσαν πάντη τρόπῳ ἑτοίμως αὐτοῖς πειθόμενοι.
q ſupra hoc Laïcorũ munus eſſe volueras: cur ea quæ Epiſcoporum muneri repugnantia iudicas presbyteris iniungis?
r Eccl. 7.
ſ Matt. 25. Chriſtus verus propheta.
t Hunc locum deſcripſit Pſeudo-Euariſt. epiſt 2.
u Iac. 3.

x Quid in confeſſione ſecreta improbemus, alibi docebimus: vide Appendicem.
y Munus Diaconorum.
z Idem repetunt Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1. Pſeudo-Euariſt. epiſt. 1. vide conſtitut. lib. 2. c. 44.

ſcrutantes

ſcrutantes diligentiùs, ſi quem videant vicinum fieri præcipitio, & proximum eſſe peccato, vt referant hæc ad Epiſcopum, & commoneri ab eo poſſit, is qui in præcipitium lapſurus eſt, vti reuocetur & non corruat in peccatum. Negligentiores quoque & eos qui rariùs ad audiendum verbum Dei accedunt, nec ſolicite ad Epiſcopi tractatum conueniunt, ipſi commoneant & hortentur. Si enim aſſidui ſint ad audiendum, non ſolum vitæ æternæ ex ſalubri commonitione capiunt lucra; verum & quæcunque illæ ſunt triſtitiæ vel mærores, quæ ex præſentis vitæ neceſſitatibus & cladibus temporum veniunt; quæque malorum ſermonibus in corde ſuo velut iacula defixa circumferunt, abjiciuntur omnia prædicatione veritatis, & vitæ æternæ doctrina & eruditione purgata. Alioquin ſi multo tempore auditum ſubtrahant à verbo Dei, & remaneant in cultu vitiorum, [a] ſine dubio ſpinis erunt ac ſentibus occupati. Et quid aliud niſi ad ignem talis hæc terra præparabitur? De his ergo, vt diximus, Diaconis cura ſit. Sed & eos qui ſecundum carnem ægrotant, ſolicite perquirant, & plebi (ſi forte plebs ignorat) indicent de his vt ipſi viſitent eos, & quæ neceſſaria ſunt, præbeant eis, cum conſcientia eius qui præeſt. Quod tamen etiamſi clàm fecerint non peccabunt. Sed & de peregrinis, ſimiliter Epiſcopo ſuggerant, refouendis; & cætera his ſimilia, quæ ad cultum Eccleſiæ & diſciplinam eius pertinent, Diaconis curæ ſint.

Qui [b] cathechizant, id eſt, qui verbo inſtruunt incipientes, primo oportet, vt ipſi inſtructi ſint; de anima enim agitur hominum. Et oportet eum qui docet & inſtruit animas rudes eſſe talem, vt pro ingenio diſcentium ſemetipſum poſſit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipſe præcipue, apprime eſſe eruditus & doctus, irreprehenſibilis, maturus, impauidus, ſicut ipſi probabitis fore Clementem hunc poſt me. Multum eſt autem ſi ego nunc de ſingulis, quæ vnuſquiſque habere debeat, proſequar. Verumtamen illud eſt quod præ cæteris ab omnibus vobis cupio in commune ſeruari vt concordiam teneatis, per quod ſolùm poteſtis portum quietis intrare, & ciuitatem ſummi regis (quæ pax nominatur) habitare.

Similis [c] namque eſt ſtatus omnis Eccleſiæ magnæ naui, quæ per vndoſum pelagus diuerſis è locis & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis huius Dominus ipſe omnipotens Deus, gubernator vero ſit Chriſtus. Tum deinde proretæ officium Epiſcopus impleat, presbyteri nautarum, Diaconi [d] diſpenſatorum locum teneant; hi qui catechizant nauto-

a Deum amiſerũt ſpinis ac ſentibus.

b Munus catechiſtarum.

c Hunc locũ citat Pſeudo-Anaclet. epiſtol. 1. vide conſtit. lib. 2. c. 61.

d Turrian. pro epiſt. lib. 3. c. 8. *οἱ τοίχαρχοι διακόνοις παρεικάσθωσαν.* quod vetus interpres ſic interpretatus eſt *Diaconi diſp. &c.* figura aptiſſimæ cõparationis, vel non percepta vel neglecta.

Notabit Lector hanc cẽſuram nõ minus ferire Pſeudo-Anacletum qui Rufinum ſecutus eſt, quã Rufinum qui aliis labendi fuit autor.

logis conferantur: epibatis autem totius fraternitatis multitudo ſimilis ſit: ipſum quoque mare hic mundus habeatur; ventorum vero varietates & turbinum diuerſis tentationibus conferantur; perſecutiones, tribulationes, & pericula, fluctibus exæquentur. Terreni vero ſpiritus, qui vel de torrentibus, vel de conuallibus ſpirant pſeudoprophetarum & ſeductorum, ſeu prauæ doctrinæ verba ducantur: promontoria vero & loca confragoſa, hi qui in poteſtatibus ſeculi ſunt iudices & pericula minantur & mortes. Bithalaſſa vero loca quæ duplicibus vndæ fallacis æſtibus verberantur, dubijs mente & de repromiſſionum veritate nutantibus conferantur, atque his qui irrationabili fidem noſtram ratione diſcutiunt. Hypocritæ autem & doloſi, piratis ſimiles habeantur. Iam vero rapidus vortex, & tartarea Charybdis, & ſaxis illiſa naufragia, ac mortiferæ ſubmerſiones, quid aliud æſtimanda ſunt quam peccata? Reſtat igitur, vt hæc nauis curſu proſpero tuta poſſit portum deſideratæ vrbis intrare, ita Deo precem fundere nauigantes vt mereantur audiri.

e orationes ipſius.

Audiri autem à Deo ita demum merebitur quis, ſi[e] *orationes ipſæ bonis moribus & bonis operibus adiuuentur. Sed ante omnia cum quiete & ſilentio, epibatæ (id eſt Laïci) in ſuis vnuſquiſquis reſideant locis, ne forte per inquietudinem & inconditos inutileſque diſcurſus, ſi paſſim vagari cœperint, vel ab officio ſuo nautas impediant, vel in alterum latus per inquietudinem eorum nauis preſſa demergatur. Nautologi de mercedibus cōmoneant; & nihil omninò quod ad diligentiam, vel ad diſciplinam pertinet Diaconi negligant. Presbyteri velut nautæ aptent ſingula ad inſtructionem nauis diligenter, & inſtruant, quæ in ſuo tempore requirenda ſunt. Epiſcopus tanquam proreta vigilanter & ſolicitè gubernatoris verba cuſtodiat Chriſti. Saluator Dominus gubernator Eccleſiæ ſuæ diligatur ab omnibus, & ipſius * ſolius præceptis ac iuſſis credat & obediat omnis Eccleſia. Deo quoque indeſinenter ſupplicetur à cunctis de proſperitate ventorum, vt nauigantes omnem tribulationem & omne periculum ſuperent, tanquam mare profundum mundi iſtius & vitæ humanæ pelagus nauigantes, in quo eſuriendum ſit & ſitiendum, nuditatem quoque ferendam morbos etiam corporis & ægritudines tolerandas. Inſuper & hominum inſidiis ac dolo ſæpe laborandum, quippe qui diſpergendos ſe nonnunquam nouerint; ſed aliquando etiam congregandos:* [f] *Vomitus quoque & ſugillationes ferendas cum ex confuſione peccatorum & reiectione criminum, velut male congregati in viſceribus fellis, iactura facienda eſt, & abjicienda prorſus è corde omnis intrinſecùs quæ latet, amaritudo peccati, ſi qua forte ex deſide-*

* Nota.

f Turrian. pro epiſt. lib. 4. cap. 17. ἀναφέροντες τε- τέσιν ἐξομολογούμενοι τὰ παραπτώματα ὥσπερ νοσοποιοὺς χολὰς τὰς ἐξ ἐπιθυμιῶν ἀτάκτων σωρευθέντα κακὰ ἅτινα τῷ ὁμολογῆσαι, ὥσπερ ἀπεράσαντες κουφίζεσθε τῆς νόσου περιθέμενοι τὴν ἐκ τῆς ἐπιμελείας συντέλειαν ὑγίειαν.

desiderijs iniquis velut ex cibis noxiis congregata est. Quam vtique cum euomuerit quis & abiecerit, ingentis ægritudinis liberabitur morbo, si tamen ad vomitum quæ ad sanitatem pertinent sumat.

Verumtamen [g] *scitote cuncti quod supra omnes vos laboret Episcopus; quia vnusquisque vestrum suum proprium fert laborem, ille vero & suum & singulorum. Propter quod (ô Clemens) tanquam qui omnibus præesse te noueris, singulos (prout potueris) iuua, & singulos releua, qui & singulorum onus & solicitudinem portas. Vnde & ego nunc hanc tibi iniungens dispensationem, scio quia accipio gratiam magis quam præsto. Sed esto confidens, & fortiter ferēs, certus quia laboris tui*meritum recipies, cùm ad portum quietis incolumem hanc prouexeris nauem. Ibi mercedes & præmia pro omnium salute suscipies, si hic pro omnium incolumitate vigilaueris. Itaque si te multi è fratribus propter rigorem iustitiæ odio habuerint, ex hoc quidem non læderis, sed* [h] *ex huiuscemodi odiis amor tibi conciliabitur Dei. Et ideò satage magis & refuge, ne lauderis ab iniquis, & ne à pessimè agentibus diligaris, sed potius propter iustam dispensationem & æquissimam regulam disciplinæ, à Christo collaudari merearis.*

g Hæc verba reperit Pseudo-Euarist. epist. 2. &c.

* N. phras.

h malorum odia vtilia piis.

Hæc cum dixisset, & his similia quamplurima, [i] rursum respiciens ad populum dixit; *Sed & vos (charissimi fratres & conserui mei) huic qui præsidet vobis ad veritatem docendam, in omnibus obedite; scientes, quod si quis hunc contristauerit, Christum, qui ei docendi credidit cathedram, non recipit. Et qui Christum non susceperit, nec Deum Patrem suscepisse iudicabitur, & ideo nec ipse suscipietur in regno cœlorum. Propter quod satagite ad omnem collectam & congregationem semper conuenire, vt non velut negligentes & desides à Iudice Christo condemnemini. Conuenientes vero semper ad Clementem, date omnes operam pro ipso sentire, & summo studio fauorem vestrum erga ipsum ostendere, scientes quia propter singulos vestrum, ipsi magis soli infestus est inimicus, & in ipsum maiora suscitat bella. Oportet ergo vos summo studio niti, vt omni erga illum vinculo amoris innexi, plenissimo erga eum inhæreatis affectu. Sed & vos quoque ipsi vnanimes in omni concordia perdurate, quo facilius etiam illi obedire omnes pari & consensu & vnanimitate possitis. Propter quod & vos salutem consequi &*

i iisdem verbis vsus auctor Epitomes gest. Petri.

ille poſſit, (obtemperantibus ſibi vobis) promptius impoſiti oneris pondus euehere.

Quædam [k] *etiam ex vobis ipſis intelligere debetis,* [l] *ſi qua ſunt quæ propter inſidias hominum malorum non poteſt euidentius & manifeſtius proſequi. Verbi gratia,* [m] *Si inimicus eſt alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare, vt ipſe vobis dicat, Cum illo nolite amici eſſe, ſed prudenter obſeruare debetis, & voluntati eius* [n] *abſque commonitione obſecundare, & auertere vos ab eo cui ipſum ſentitis aduerſum;* [o] *ſed nec loqui his quibus ipſe non loquitur; vt vnuſquiſque qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum* [p] *amicitias reparare, feſtinet citius reconciliari ei, qui omnibus præeſt,* [q] *& per hoc redeat ad ſalutem, cum obedire cœperit monitis præſidentis.* [r] *Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipſe amicus non eſt, & locutus fuerit his, quibus ipſe non loquitur; vnus eſt & ipſe ex illis qui exterminare volunt Eccleſiam Dei,* [ſ] *& cùm corpore vobiſcum eſſe videatur, mente & animo contra vos eſt. Et eſt multo nequior hoſtis hic, quam illi qui foris ſunt & euidenter inimici ſunt: Hic enim per amicitiarum ſpeciem, quæ inimici ſunt, gerit; & Eccleſiam Dei diſpergit ac vaſtat.* [t]

Et cum hæc dixiſſet in medio, coram omnibus manus mihi impoſuit, & in Cathedra ſua, ingenti verecundia fatigatum ſedere me compulit: cúmque ſediſſem, hæc ad me rurſũ locutus eſt; *Deprecor te (ô Clemens) coram omnibus qui præſentes ſunt, vt poſteaquàm (ſicut naturæ debitum eſt) vitæ præſentis finem fecero,* [u] *Iacobo fratri Domini, deſcripta breuiter, vel quæ ad initium fidei tuæ ſpectant, vel etiam quos ante fidem animos geſſeris; ſed & qualiter mihi ab initio vſque ad finem comes itineris & actuum fueris, quæque per ſingulas ciuitates, (me diſputante) ſolicitus auditor exceperis, quique in prædicationibus meis, vel verborum fuerit ordo vel actuum: ſed & qui me finis in hac vrbe repererit; ſicut dixi, omnia, quàm potes breuiter comprehenſa, ad ipſum te deſtinare non pigeat. Nec verearis ne fortè multùm de meo exitu contriſtandus ſit, cum id me pro pietate ſuſtinere non ambigat. Erit autem ei grande ſolatium ſi didicerit, quod poſt me non imperitus vir ali-*

k Hæc verba citat Concil. Vaſenſe 2. cap. 6.

l ſint quæ ipſe.

m Hæc verba citat Concil. Metenſe ſub Steph. VI. ca. 8. Pſeudo-Anacl. epiſt. 3. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. & Pſeudo-Fabian. epiſt. 1.

n videl. qui Eccl. curam gerit; *abſque* ſic Cõcil. Vaſ.

o huc vſque Concil. Metenſe.

p ſibi gratiã repar.

q vt per hoc.

r huc vſque Concil. Vaſenſe.

ſ huc vſque Pſeudo-Anaclet.

t huc vſq; { Pſeudo Fabianus Pſeudo Alexãder.

Sequentia recitat auctor epitom. geſt. Petri.

u vnicum Iacobũ Domini fratrem Eccleſię Hieroſolymitanæ præfectum agnouerunt Hegeſippus, Euſebius, Epiphan. &c. ne quis cum Mariano Victorio ſchol. in epiſt. 62. Hieron. & Genebrardo Chron. lib. 2. A.M. 4191. binos Iacobos ſibi inuicem ſuccedentes fingat, alterum Alphæi dictum, alterum Iuſtum qui priori ſucceſſerit, & Simeoni Cleophæ filio ſedem reliquerit: hunc enim ſubornarunt aduerſarij, quibus abſurdum viſum eſt Clementem Hyboliмæum ad mortuum epiſtolas dare.

quis,

quis, aut indoctus, atque ignorans diuini verbi mysterium, & Ecclesiastici ordinis disciplinam vel doctrinæ regulam nesciens, susceperit Cathedram meam; [x] *scit enim quia si indoctus, & inscius officium Doctoris accipiat, sine dubio discipuli, & auditores ignorantiæ tenebris obuoluti in interitum demergentur.*

Vnde [y] & ego (mi Domine Iacobe) cùm hæc ab eo præcepta susceperim; necesse habui implere, quod iusserat; indicans tibi & de his ipsis, simul & de illis breuiter comprehendens, quæ per singulas quasque vrbes digrediens, aut in prædicationis sermone protulerit; aut in gestorum virtute perfecerit, quamuis tibi de his plurima iam & plenius antè descripta, ipso iubente transmiserim, sub eo ipso titulo quem ipse præcepit affigi, id est [z] *Clementis itinerarium,* non *Prædicationis Petri.* * Sed & *nunc* exponere *iam*, quæ præcepit, Domino opem ferente incipiam.

Pœnitemini [a] (inquit) & veram agite pœnitentiam. Omnes ergo homines, qui Christiano censentur vocabulo, Patrem, Filium, & Spiritũ Sanctum vnum Deum & Dominum veraciter credere & confiteri, [b] *eumque tota mente & toto corde & tota virtute diligere, & proximos suos tanquam semetipsos,* docibilesque esse vsque ad perfectam doctrinã ad hęc perficienda, summoperè docere oportet. [c] *Fides* enim & dilectio, totius bonitatis *est fundamentum.* [d] *Sine fide autem placere Deo nemo poterit.*

Christo, [e] itaque *resurgente, & ascendente in cœlum,* [f] *misso S. Spiritu,* [g] *collata Apostolis scientia linguarum; adhuc in vno positi,* [h] *symbolum,* quod fidelis nunc tenet Ecclesia, *(vnusquisque quod sensit dicendo) condiderunt, vt discedentes ab inuicem, hanc regulam per omnes gentes* [i] *prædicarent. Summam,* [k] ergo *totius fidei Catholicæ,* [l] recensentes, *in qua* & *integritas credulitatis ostenditur ; & vnius Dei omnipotentis (id est Sanctæ Trinitatis) æqualitas declaratur & mysterium incarnationis filij Dei qui pro salute humani generis à Patre de cœlo descendens, de Virgine nasci dignatus est,* [m] quo *quo ordine, vel quando mortem* [n] *pertulerit, quomodo sepultus surrexerit* [o] *& in carne ipsa cœlos* ascenderit, *ad dextram*que *patris consederit,*

x huc vsque Epitome.

y Hæc reperit eadem epitome.

z hinc cõstat verum Clementem huius epist. auctorem non esse.

* In editione Basiliensi 1526. hic desinit epist. I. sequentia post 4. seorsum à Sichardo subiiciũtur, hoc titulo pręnotata: compẽdium fidei.

Pœnitemini, &c.

a Marc. 1.

b Matt. 22. Marc. 12. Luc. 10.

c Ruffin. in Symb. serm. Aug. de tẽp. 181. Concil. Mogunt. sub Leone 3. c. 1.

d Heb. 11.

e Venantij fortunati expos. Symb. c. 1.

f Act. 2.

g collata est.

h hoc inter se symb.

i æqualiter prædic.

k Ibid. ab initio cap.

l recensentibus. m quoque. n ascendens. o deest hic mentio descensus ad inferos & Ecclesiæ.

p Iudexque. q reſurrectio tandem hum. gen. in eandé carnem, in vit. exter. futura ſit. r Ibid. Denique Symbolum. &c. vide Auguſt. ſerm 115. de temp. Ruffin. loco cit. ſ quia hoc ipſi inter ſe. t Indicetur. u Init. cap. 2. p ę latum in primordio ponitur cœleſtis teſtimonij fundamētū, quia saluus eſſe non poterit qui recte de ſalute non crediderit. Apoſtolo prædicante, crede- r &c. x Heb. 11. Ruffin. loco citato. y Idem corde &c. Rom. 10. z Pſalm. 115. a vel illud Abac. 2. b ergo vel in &c. Eſai. 7. Ruffin in præf. expoſit. c tribuitur. d Deus eſt: e quomodo. f Serm. 181. Auguſt. de tempore. g qui alicui dominatur.

Iudex [p] *venturus ſit,* [q] ac *qualiter remiſſionem peccatorum ſacro baptiſmate renatis contulerit, & reſurrectionem humani generis in* eadem carne *in vitam æternam* futuram, ſic docuerunt.

Symbolum [r] *enim Græcè*, Latine *collatio dicitur.* Et [ſ] *hoc* prædicti ſancti Apoſtoli *inter ſe, per Spiritum S. ſalubriter,* (vt dictum eſt) *condiderunt. Dicitur &* [t] *indicium, quod per hoc qui rectè crediderit* indicatur.

Ergo cunctis credentibus, quæ continentur in præfato *Symbolo, ſalus animarum & vita perpetua bonis actibus præparatur.* Et quod [u] *in primordio* eiuſdem Symboli præ*ponitur, Credo in Deum patrem Omnipotentem*; *præclarum* fidei *teſtimonium & fundamentum* in prima fronte monſtratur, *quia ſaluus eſſe poterit qui recte crediderit. Credere* [x] *enim oportet accedentem ad Deum*: quoniam [y] *corde creditur ad Iuſtitiam, & ore confeſſio fit ad ſalutem.* Vnde ait propheta, [y] *Credidi propter quod locutus ſum.* Et [a] *illud, Iuſtus ex fide viuit.* Et, *niſi credideritis non intelligetis.* [b] *Ergo in rebus humanis nullum opus incipitur, niſi labor omnis ad effectum venire credatur.*

Vnde credendum eſt in Deum, à quo tam præſens vita quam futura tribuatur. [c] *Deus autem appellatio eſt ſubſtantiæ ſempiternæ, ſiue timoris diuini. Igitur* [d] *Deus ſine principio, ſine fine, ſimplex, incorporeus & incomprehenſibilis.* [e] *Patrem autem cum audis, agnoſce quod habeat filium veraciter genitum,* ſicut [f] *poſſeſſor dicitur, qui aliquid poſſidet, & Dominus qui* [g] habet cui dominetur. *Deus ergo pater ſecreti Sacramenti vocabulum eſt; cuius vere filius eſt* [h] *verbum, &* *ſpeculum, &* [i] *character, &* [k] *imago viuens patris viuentis, in omnibus Patri ſimilis,* [l] *eiuſdem naturæ in diuinitate, genitus & genitori per omnia coæqualis.* [m] *Nec quæratur quomodo genuit filiū,* [n] vnde *& Angeli neſciunt, & prophetis incognitum eſt. Vnde illud dictum eſt,* [o] *Generationem eius quis enarrabit? Quam ſecretam originem cum proprio filio nouit ipſe ſolus qui genuit.*

Nec [p] *Deus à nobis diſcutiendus eſt, ſed credendus: qui in nobis ipſis neſcimus quod ſapimus; quomodo,* [q] ſapientia, *ingenium, aut intellectus,* aut *conſilium, aut mens noſtra generat ver-*

h Ioan. 1. i Heb. 1. k Coloſſ. 1. l ὁμοούσιος. m Ruffin. ibid. ſerm. 181. de tempore. n quod. o Eſai. 53. p è Ruffino ibid. vide & ſerm. 181. de temp. inter Auguſtinianos. q ſapientiam.

bum.

bum.[r] *Sed sufficit* nosse, *quia lux genuit splendorem*; sicut ait *Propheta,*[s] *In splendoribus Sanctorum ex vtero*[t] *ante Luciferum genui te. Et illud,*[u] *Hic Deus noster non reputabitur alter ad Eum: & post, In*[x] terra *visus est, & inter homines conuersatus est.**

Diligere[y] ergo Deum vnumquemque *ex toto corde & ex tota anima* (vt præfixum est) ex tota fortitudine oportet, & proximum tanquam semetipsum; respondente Domino cuidam scribarum ac dicente,[z] *Primum omnium mandatum est, Audi Israël, Dominus Deus tuus, Deus vnus est; Et, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua: Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi, Diliges proximum tuum tãquam teipsum. Maius horum aliud mandatum non est,* quod[a] *maius est omnibus holocaustomatibus & sacrificiis:* Vndè & in Veteri Testamento scriptum habetur:[b] *Quod tibi fieri* non vis, *alteri ne* feceris. Et Dominus ait; *Omnia*[c] *quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite* similiter *illis.*[d] *Quibus* vtrisque *mandatis, per vnum malitia compescitur,* & *per aliud benignitas*[e] propagatur, vt[f] *ne malum quis inferat,* sed *bonum impendat. Primum, vt caueat lædere,*[g] secundum *vt* norit *bonum præstare.*[h] Si enim *fratrem quem vides non diligis, Deum quem non vides quomodo potes diligere?* Sic ergo nos decet exercere curam nostram, vt non dimittamus curam vestram; & sic diligere nos, ne negligatur dilectio proximi; quia *Dei*[i] *dilectio morti comparatur, dicente* sapientia, *Valida est dilectio vt mors, idcircò quia sicut mors*[k] *violenter separat animam à corpore, ita dilectio Dei* separat animam *violenter à mundano & carnali amore.*[l] *Qui* enim, Dominus inquit, *diligit* me, mandata mea *seruabit.* Nam[m] *qui Dei præcepta contemnit, Deum non diligit.* Vnde[n] scriptum est, Nolite putare quod maneatis *in dilectione mea.*[o] *Neque enim regem diligimus, si odio leges eius habemus.*[p] *Neque* enim *ex toto corde poterit ille Deum diligere, qui noscitur in proximi*[q] corruere *dilectione*: quia[r] per dilectionem proximi, peruenitur

r Sed vt breuiter dicamus, sufficit nosscire quia &c.
s proph. testante; In---
t Psal. 109.
u Baruch. 3.
x terris.
* hucusque è Venantio.
y Hęc nõ cohærent præc.
z Marc. 12. Deu. 6. 7. sec. vers. Hieron.
a hæc non sunt verba Domini sed Scribæ.
b Tobiæ. 4. vide Läprid. in Alexãdro.
c Matth. 7.
d verba Greg. Mor. l. lib. 10. c. 4.
e prærogatur.
f verba Isid. Hispal. sent. lib. 3. c. 18.--- alterũ vt bonum &c.
g Sequenter vt discat &c.
h 1. Ioan. 4.
i verba Isid. sent. lib. 2. c. 3. Cant. 8.
k violẽter segregat hominem.
l Ioan. 14.
m verba Isid. loco citato.
n hoc scriptum nõ est, fingit Pseudolus. vide Ioan. 15. 9. 10.
o verba Isid. loco citato. Vide August. in 1. Ioan. tract. 9. ad finem.
p Verba Isid. loco citato.
q errare.
r imo teste Isidoro differ. lib. 2. c. 32. per amorem Dei fit amor proximi.

ad charitatem Christi, quoniam (vt prælibatum est) [f] *in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ.* Docibiles ergò qui perfecte docti non sunt, ad hæc peragenda oportet omnes esse; & vt ipsi docti sint, & alios prudenter instruere, & perfectè possint docere; iuxta Danielem prophetam qui ait: [t] *Populus autem sciens Deum suum, obtinebit & faciet; & docti in populo docebunt plurimos.* Omnes docibiles, vt iam dictum est, qui docti sunt esse oportet; sed Sacerdotes doctiores cæteris populis necesse fore docebat Christus, dicens, Quia [u] *si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.* Sacerdotes vero [x] *sal terræ* & *mundi* lumen docens, præcepit in splendore bonorum operum patrem glorificare Deum; de quibus Dominus ait: *Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis; Sic enim persecuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terræ. Quod si sal euanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet vltrà, nisi vt foras mittatur, & conculcetur ab hominibus. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernam & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt,* [y] vt qui ingrediuntur lumen videant. [z] *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est.*

Episcopos autem [a] *per* singulas *ciuitates*, quibus ille non miserat, perdoctos & *prudentes sicut serpentes, simplicésque* [b] *sicut columbas*, iuxta Domini præceptionem, nobis mittere præcepit. Quod etiam facere inchoauimus, & (Domino opem ferente) facturi sumus. Vos autem *per vestras Diœceses* Episcopos [c] *sacrate* & mittite, quia nos ad alias partes (quod idem iussit) agere curabimus. Aliquos vero *ad Gallias* Hispaniasque mittemus, & quosdam ad Germaniam & Italiam, atque ad reliquas gentes dirigere cupimus. Vbi autem ferociores & *rebelliores* gentes esse cognouerimus, illuc dirigere sapientiores & *austeriores* necesse habemus, qui quotidie non cessent diuina seminare semina, & multos [d] *Christo lucrari*, & ad rectam fidem, & viam veritatis perdu-

[f] Matth. 22.
[t] Dan. 11.
[u] Matth. 15.
[x] Matth. 5. de Sacerdotibus loquitur sed non solis; sicut pios omnes persecutionē passos Beatos pronūciat; ita omnes lucere iubet, salem in seipsis habere &c.
[y] hæc addidit impostor ex Luca cap. 11. 33.
[z] Matth. 5.
[a] Tit. 1.
[b] Matth. 10.
[c] Nota phrases.
[d] 1. Cor. 9.

perducere, vt plures [e] *manipulos* Domino valeant *præſentare*.

In [f] illis vero ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos [g] *Archiflamines* eorum ac [h] *primi legis Doctores* erant, Epiſcoporum *primates* poni, vel *Patriarchas*, [i] qui reliquorum Epiſcoporum iudicia, & maiora (quoties neceſſe foret) negotia in fide agitarent, & ſecundum **Dei* voluntatem ſicut conſtituerunt S. Apoſtoli, ita vt ne quis iniuſtè periclitaretur definirent. In [k] illis autem ciuitatibus in quibus dudum apud prædictos erant [l] *Archiflamines*, quos tamen minores tenebant quam memoratos *Primates*, *Archiepiſcopos* inſtitui [m] præcepit, qui non tamen *Primatum* ſed *Archiepiſcoporum* fruerentur nomine. Epiſcoporum quoque Iudicia (vt ſuperius memoratum eſt) & [n] *maiora Eccleſiarum negotia*, ſi ipſi reclamauerint, aut aliquem timorem, aut iſtos vel alios ſuſpectos habuerint, ad [o] iam dictos *Primates* vel *Patriarchas*, ne aliquis *nocenter* [p] periret transferri perdocuit.

In ſingulis [q] vero reliquis ciuitatibus ſingulos, & non binos vel ternos aut plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui [r] non *Primatum* aut *Archiepiſcoporum*, aut *Metropolitanorum* nomine, quia matres ciuitatum non tenent, ſed Epiſcoporum tantum vocabulo potirentur: quoniam [ſ] *nec inter ipſos Apoſtolos par inſtitutio fuit*, ſed vnus omnibus præfuit. Hoc tamen præuidendum inſtituit, ne [t] *in villis, aut caſtellis, vel modicis ciuitatibus* inſtituerentur Epiſcopi, [u] *ne vile eorum nomen fieret*.

Epiſcopos ergo [x] vicem Apoſtolorum gerere, Dominum docuiſſe dicebat, & reliquorum diſcipulorum vicem tenere presbyteros debere inſinuabat. *Et ſi quis aliquem ex his ſcãdalizaret, [y] grauiſſimam illi pœnam

e phraſis ſolennis Mercat. vide Pſeudo-Soter. epiſt. 1. Pſeudo-Liber. epiſt. 12. &c.
*Domini.
f Hunc locũ citat Hincmar. opuſ. 55. cap. 15. p. 110. Bibl. P. P. Tom. 9. p. 2.
g primi flamines eorum atque.
h Turrian. πρωτονομοδιδάσκαλοι.
i hinc conjicit Contius hanc epiſt. Clem. non eſſe. Vide adnot. c. 6. q. 1. c. Beatus. Idem iudiciũ Domini Anton. Auguſt. Tarraconenſis Archiepiſcopi in collect. Adrian. 1. cap. 23.
k hoc repetit Pſeudo-Iulius epiſt. 2. cap. 12.
l erant ethnicos eorum.
m hoc ſtatuit Adrian. 1. collect. Ingelramo datæ cap. 23.

n de maiorib. negotiis Leo epiſt. 84. Innocen. epiſt. 2. c. 3. & Vigil. epiſt. 2. o ad ſolum Papam transferenda mox aſſeres, vbi creuerit fingendi libido. p innocenter.

q hoc ſtatuit non Petrus ſed Nicæna Synodus 255. annis à morte Petri. can. 8. Concil. Cabilon. cap. 4. r hæc è collect. Adriani 1. c. 23. hauſta. ſ hoc falſiſſ. eſſe docet Rom. ſedis πρεσβείων acerrimus vindex Leo, epiſt 84. cap. 11. his verbis, *cum omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret*. t ſtatutum Concil. Laodic. c. 57.

u Statutum Concil. Sardic. c. 6. x hoc non docuit Dominus ſed Iſidor. de offic. lib. 2. cap. 5. vide contra conſt. lib. 2. cap. 30. & Ignat. ad Trallianos, & Magneſ. * huc vſque Hincmarus à Pſeudo-Iſidoro deluſus. y de ſcandalum excitantibus in puſillos quoſcunque fideles loquitur Dominus. Matth. 18.

inferri debere prædicabat. Cunctos ſe inuicem diligere & adiuuare debere, & [z] *neminem ab adiutorio fratris ſe ſubtrahere* inſtruebat. [a] Homicidas vero & adulteros ac cunctos criminalibus nexibus alligatos, & qui eis coæquales non erant, ab eorum vexatione & accuſatione, (docente Domino) prohibebat; [b] & non niſi à coæqualibus aliquid eis inferri debere docebat, quia *diſcipulum ſupra Magiſtrum* eſſe, aut vllam ei iniuriam inferre nullatenus debere oportet. [c] *Infames* etiam omnes, & quos Primates [d] & leges ſeculi non ſuſcipiunt, ſed & [e] Laïcos ab eorum accuſatione & vexatione ſemper repelli debere, rogabat, & cunctos illis ſubditos eſſe præcipiebat. Cunctorum Sacerdotum vitam, ſuperiorem ſanctioremque ac diſcretam à ſecularibus & Laïcis hominibus eſſe, & [f] *ſpirituales* quoſque atque *Sacerdotes ſuper carnales ac Laïcos* ſemper conſtituendos docebat; quoniam [g] *pro minimo nobis eſſe* debet *vt à* talibus arguamur & *iudicemur* vel *ab humano die*. Maiores [h] vero à minoribus nec accuſari, nec iudicari nullatenus poſſe dicebat, quoniam non ſolùm hoc diuinas ſed & leges ſeculi inhibere docebat.

Omnes ergo [i] legum diuinarum *libenter violatores*, & ſacrarum inſtitutionum *voluntariè perturbatores*, Eccleſiaſtica indignos regula & ſancta communione iudicabat. Operatores verò earundem, eiſque obedientes, vtrarumque ac cæterorum bonorum dignos eſſe dicebat. Vndè & Prophetas in teſtimonium ſumebat. [k] *Audite cœli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus eſt: filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui, Iſrael autem non cognouit* me, *& populus meus non intellexit. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequam, filijs ſceleratis. Dereliquerunt Dominum, blaſphemauerunt ſanctum Iſrael, abalienati ſunt retrorſum. Super quo percutiam vos vltrà, addentes præuaricationem? Omne caput languidum, & omne cor mœ-*

z phraſ. vſitatiſſ. Pſeudo-Iſidor.
a Id ſtatuit Arrian. 1. cap. 63. collect. Ingelramo da æ.
b hoc figmentum impoſtoris forte alludit ad cap. 19. collect. Adriani. Matth. 10.
c id ſtatuit Conc. 7. Carthag. cap. 2.
d Primates ſecuti ſomnia ſunt impoſtoris.
e Id ſtatutum dicitur à Syluest. Concil. Rom. 2. c. 14. contrarium ſtatuit. Concil. Epaun. c. 24.
f Petrus Sacerdotiũ nullum, niſi ſpirituale agnouit in Eccleſia. vide 1. Petr. 2. plebem Chriſtianam κλῆρον Domini credidit: Sicut non omnes è plebe carnales, ſic nec omnes clericos ſpirituales credi voluit: hoc commentum nulli niſi Mercatori arriſit, qui ſæpius id inculcat. vide Pſeudo-Fabian. epiſt. 2.
g locus Apoſtoli 1. Cor. 4. non probat quod impoſtor. intendit; an Iudicium Eccleſiaſticum dies humanus dici nequit?
h Vide Pſeudo-Iulium epiſt. 2. cap. 36. hoc commentum reponentem.
i nota phraſes.
k Eſai. 1. verſ. vulg.

rens; à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus & liuor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Terra vestra deserta, & *ciuitates vestræ* igne [l] *succensæ, regionem vestram coram vobis alieni deuorant, & desolabitur sicut in vastitate hostili, & derelinquetur.* [m] *Væ,* inquit, *qui dicitis bonum malum, & malum bonum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* [n] *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles eius interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino. Et descendent fortes eius & populus eius, & sublimes gloriosique eius ad eum. Et incuruabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimentur. Et exaltabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus Sanctus sanctificabitur in iustitia.*

l succensæ igni.

m Esai. 5. vulg. vers.

n Ibid.

Carnales [o] spiritualibus resistere prohibebat; & de his qui ceruices suas contra magistros & *seniores* suos erigebant, hæc in exemplum adducebat, [p] *Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadauer tuum. Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris? corruisti in terram qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo, In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte Testamenti in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient: Nunquid iste est vir, qui conturbauit terram qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, & vrbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit carcerem?*

o Iam monuimus te indignis modis vocibus carnalis & spiritualis abuti.

p Esai. 14. vulg. Propheta loquitur de rege Babylonis ad literam, plurimi de Antichristo exponunt allegoricè, nemo de his qui ceruices erigunt contra Magistros.

Ebrietatem oppido prohibebat, & ebriosos [q] *corpore & animo mortuos* esse prædicabat; de quibus in exemplũ aiebat, [r] *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis, cithara & lyra, & tympanum & tibia, & vinum in conuiuiis vestris; & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.* & iterum, [s] *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flãmæ exurit, sic radix eorum*

q cur corpore mortuos?

r Esai 5. vers. vulg.

s Ibid.

quaſi fauilla erit & germen eorum vt puluis aſcendet. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium ſancti Iſrael blaſphemauerunt. Ideo iratus eſt furor Domini in populo ſuo, [t] *& extendit manum* [u] *ſuper eum, & percuſſit eum. Et conturbati ſunt montes, & facta ſunt morticinia eorum quaſi ſtercus in medio platearum: in omnib. his non eſt auerſus furor eius, ſed adhuc manus eius extenta.*

Nullum etiam presbyterum in alicuius Epiſcopi parochia aliquid agere debere abſque eius permiſſu [x] docebat: ſed & cunctos presbyteros propriis Epiſcopis, in omnibus [y] *abſque mora obedientes* (inſtituente Domino) eſſe debere docebat. Nullum item aliena [z] concupiſcere, aut præſumere quæ eorum erant, ſed vnumquemque ſuis ſibique commiſſis contentos eſſe docebat. [a] Neminem etiam alicui aliquid facere niſi quod ſibi fieri vellet inſtruebat. Sanctam quoque Eccleſiam immaculatam omnes ſeruare debere Euangelizabat, [b] cuius claues Epiſcopos eſſe dicebat. [c] *Ipſi* enim *habent poteſtatem claudere cœlum,* & aperire portas eius, quia claues [d] cœli facti ſunt.

Admonere autem eos neminem debere docebat, quia oculi Domini ſunt, & qui eos tangit, [e] *tangit pupillam oculi eius.* Et quanta pœna dignus ſit qui eos ſcandalizat, ipſum Dominum docuiſſe dicebat, vbi ait: [f] *Qui ſcandalizauerit vnum de* [g] *puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Væ mundo* ab *ſcandalis; Neceſſe eſt enim vt veniant ſcandala, veruntamen væ homini illi per quem ſcandalum venit. Si autem manus tua* [h] *ſcandalizat te, abſcinde* [i] *eam & projice abs te: Bonum eſt tibi ad vitam ingredi debilem,* [k] *quā duas manus habentem mitti in* gehennam ignis. Et ſi pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum & projice abs te. Bonum eſt tibi introire ad vitam claudū, quam duos pedes habentem, mitti in *ignem æternum. Et ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum & projice abs te. Bonum eſt tibi vnum oculum habentem* [l] *ad vitam* introire, *quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Videte ne contemnatis vnum*

t populum ſuum.
u manum ſuam.
x Cōcil. Laodic. c. 57. Can. Apoſt. c. 40. ſec. Dionyſ. verſionem.
y Benedict. Reg. c. 5.
z Can. Apoſt. 36.
a Tob. 4.
b hactenus Paſtores Eccleſiæ clauigeros, audiueramus, nūc claues dici iubet impoſtor.
c ſi habēt poteſtatem claues habēt, poteſtas enim clauium collatione denotatur.
d Apoc. 11.
e Zach. 2. ſec. verſ. Hieron. vide Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. &c.
f Math. 18.
g puſilli quibus adſcribi [illegible] vetat Dominus, non ſunt Epiſcopi ſoli, ſed pij omnes cuiuſcumque ordinis credentes in Dominum.
h leg. ſi manus tua vel pes tuus.
i eum al. ea. k debilem vel claudum quam duas manus vel pedes habentem.
l in vitam intrare.

ex his pusillis. [m] *Amen dico vobis, Quæcumque alligaueritis super terram, erunt* [n] alligata *& in cælo; & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est: vbi enim duo sunt vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et iterum per Prophetam loquitur dicens; [o] *Expauit* (inquit) *cælum super hoc, & horruit amplius vehementer, dicit Dominus.*

O intolerabilem malignitatem! ô linguam iniquitatem loquentem contra Deum, & mentem *in altitudinem cornu extollentem! & iterum,* [p] *Impone homo tuæ linguæ ostium & seram. Cessa,* [q] *cornu in altitudinem extollens & loquens aduersus Deum iniquitatem* & proximum tuum. *Quousque insultas patienti Christo* & fratribus? *Sic* [r] *autem peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam conscientiam, in Christum* grauiter *peccatis;* & rei iudicio effecti, infames efficiemini & iuste repellimini. Et iterum per prophetam loquitur, dicens, [f] *Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini; Ministri Dei nostri, dicetur vobis; fortitudinem gentium comedetis, & in gloria* eorum [t] *superbietis. Pro confusione vestra duplici & rubore laudabunt partem eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt, & lætitia sempiterna erit eis: Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in* [u] holocaustum, *& dabo opus eorum in veritate, & fœdus perpetuum feriam eis; & scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, cognoscent* [x] eos, *quia isti sunt semen cui benedixit Dominus. Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo. Quia induit me* [y] vestimento *salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum, & sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus Deus germinabit iustitiam & laudem coram vniuersis gentibus.*

Eos autem [z] à solo Domino aut iudicandos aut remouendos, & non ab aliis esse dicebat, quia *sui sunt* & non alterius. Et [a] *quis est, qui alterius iudicet seruum?* Nam si non patiuntur homines, nec *Deus deorum, & dominus dominantium,* hæc vllatenus patitur. [b] Vnde & prophe-

m ibid. post vers. 8.
n ligata.
o Hierem. 2. Hæc verba repetit Pseudo-Clem. epist. 2. Sunt autem Cyrilli aduers. Theodo. Mopsuest. vide Iustiniani opus pro Synodo quinta p. 165. Tom. 2. Côcil. edit. A. 1618. parte 2.
p Eccl. 28 nô ad verbum.
q Psal. 74.
r 1. Cor. 8.
f Esai. 61. Propheta pios omnes alloquitur non solos Sacerdotes.
t earum.
u holocausto.
x illos.
y vestimêtis.
z Hoc placitum tuentur Pseudo-Anaclet. epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 2. Pseudo-Telespho. pist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Melchiad. epist. 2. Pseudo-Iul. epist. 2. Pseudo-Damas. ep. 4.
a Rom. 14. Sic nemo erit humano iudicio iudicâdus, quia omnes Dei serui sunt.
b [illegible]

locis citatis non probar, Sacerdotes à solo Deo iudicandos.
c Esai.48. vers. vulg.
d propter me, propter me.
e Esai. 51. vers. vulg.
f hic omissæ lin. 5.
g Esai.40. vers. vulg.
h Esai.41. vers. vulg.
i Propheta de hostibus Ecclesiæ loquitur in genere, de damnatib. Sacerdotes in specie, ne verbum quidẽ habet.
k Esai. 66. vers. vulg.
l quæ timebant.
m quia vocaui & non erat qui responderet, locutus &c.
n Esai.65.
o neque generabunt in cõturb. quia, &c.
p & nepotes eorum cũ eis, eritque antequam &c.

tas sibi testes esse dicebat, per quos Dominus loquitur dicens, [c] *Ecce excoxi te, sed non quasi argentum; elegi te in camino paupertatis. Propter me* [d] *faciam, vt non blasphemer, & gloriam meam alteri non dabo. Audi me Iacob & Israel, quem ego voco. Ego ipse, ego primus & ego nouissimus. Manus quoque mea fundauit terram, & dextra mea mensa est cælos. Ego vocabo eos & stabunt simul.* [e] *Me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.* [f] *Salus autem mea in sempiternum erit, & Iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum, populus meus, lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis, & eius lanam sic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.* Et iterum, [g] *Abscondita est vita mea à Domino, & à Deo meo iudicium meum transibit. Nunquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ, non deficiet neque laborabit; nec est inuestigatio sapientiæ eius; Qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt fortitudinem & robur multiplicat. Deficient pueri & laborabunt, & iuuenes in infirmitate cadẽt. Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem; assument pennas sicut aquilæ; current & non laborabunt: ambulabunt & non deficient.* [h] *Taceant ad me insulæ, & gentes mutent fortitudinem. Accedant, & tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.*

Hos [i] autem qui eos vetant, aut amouere vel damnare nituntur, Dominus per prophetam damnat, & vsque ad satisfactionem eorum & Ecclesiæ, damnatos esse docebat; vbi ait: [k] Talia *elegerunt in viis suis, & in abominationibus suis anima eorum delectata est. Vnde & ego eligam illusiones eorum, &* damnationem [l] *adducam eis, quia* [m] *locutus sum & non audierunt, feceruntque malum in oculis meis, & quæ nolui elegerunt. Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius; dixerunt fratres vestri odientes vos, & abjicientes propter nomen meum, Glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra; ipsi autem confundentur.* [n] *Non* enim *laborabunt frustra.* [o] *in conturbatione* Præsules mei, *quia semen benedictorum Domini est.* [p] *Antequam clament, ego exaudiam; adhuc illis loquentibus, ego audiam.*

Ad glorificandum se, & diuina mandata seminanda, &

da, & Euangelizanda, eos Dominus elegit, & non vt prohibeantur aut perturbentur suggerebat; quoniam [q] *qui eos lædit, eum lædit cuius legatione funguntur*. Prædicare eos assiduè & mandata Domini sine intermissione annuntiare rogabat. Opera eorum bona coram hominibus monstrare, & conscientiam bonam coram Deo habere insinuabat.

Omnes [r] *principes terræ* & cunctos homines eis obedire & capita sua submittere eorumque adiutores existere præcipiebat, vt omnes pariter fideles & [s] *cooperatores legis*, Dei monstrarentur, ne de eis dicatur; *Confundentur* [t] *& erubescent omnes qui pugnant aduersum te*, & *erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt tibi. Quæres eos, & non inuenies viros rebelles tuos. Erunt quasi non sint, & veluti consumptio* hominis bellantis [u] *aduersum te*. Omnes ergo qui eis contra veniunt, ita damnatos & *infames* [x] vsque ad satisfactionem monstrabat, & nisi conuerterentur, à liminibus Ecclesiæ alienos esse præcipiebat.

Homicidiorum vero tria genera esse dicebat, & pœnam eorum parilem fore docebat. [z] Sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita & detractores eorum, eosque odientes, homicidas esse manifestabat; quia & qui occidit fratrem suum, & qui odit, & qui detrahit ei, [a] *pariter homicidæ* esse monstrantur. Omnes etiam [b] *à carnalibus desideriis quæ militant aduersus animam abstinere, & bonam* eorum *conuersationem* ac innocentem omnibus monstrare rogabat. [c] *Ex corde* enim cunctos *attentius inuicem diligere* insinuabat, & *veram fraternitatem* inter se habere docebat: Quotidiana enim illius prædicatio inter cætera diuina mandata, hæc erat, quam in eius exemplum etiam tibi frater charissime significare curaui. Bonorum, inquit, operum inter cætera semina ac negotia sunt, quantum vnusquisque sapit, & potest, totis intimi cordis (vt prælibatum est) visceribus [d] *Deum diligere*, [e] & *proximum* velut *seipsum. Abnegare* [f] *seipsum sibi, vt* Iesum *Christum* Dominum nostrum *sequatur*; *& nihil* eius *amori præponere, veritatem corde & ore proferre* debere, & totam *spem* [g] *Deo* semper *committere*.

Instruebat *actus suæ vitæ omni hora custodire*, & *in omni*

q hoc centies reperit impostor ex Greg. epist. 32. lib. 12. si tamen Gregorij dicéda sit. vide Concil. Aquisg. sub Greg. IV. cap. de honore episcopali.

r Simile quiddam legitur constit. lib. 2. cap. 11. & apud Ignat. epist. ad Trallianos: quam autem cõueniat seculo Apostolico iudicet veritatis studiosus Lector.

s N. phras.

t Esai. 41. vers. vulg.

u homines bellantes.

x An Ecclesiastici iuris sit infamiæ notamin ure re disquirendum relinquimus lectoribus.

z 1. Ioan. 3.

a Inæqualia tamen sunt crimina.

b 1. Pe. 2.

c 1. Pet. 1.

d Impostor Benedicti verba Petro adscribit. Sequẽtia restituimus ex ca. 4. Regulæ.

e Matt. 22. Luc. 10.

f Luc 9.

g spem suam Deo.

loco Deum [h] *reſpicere*; firmiter *ſcire*, *cogitationes malas cordi ſuo aduenientes mox ad Chriſtum allidere*, [k] *&* [l] Sacerdotibus Domini manifeſtare. *Os ſuum à multo, vel prauo* colloquio [m] *cuſtodire*, & *verba vana aut* [n] mendacia *non loqui*; quia [o] *os quod mentitur occidit animam.*

Verba diuina [p] *libenter audire*, & Sacerdotibus ſuis libenter obtemperare, atque obedientes eſſe docebat. Prædicationi & *orationi* [q] ac *lectioni frequenter incumbere*, & eleemoſynas veras perficere. *Deſideria* [r] *carnis non perficere*, ſed *propriam* frangere [s] *voluntatem*: boni [t] aliquid *in ſe cùm viderit, Deo* [u] applicare *non ſibi*; & [x] *malum à ſe factum* cognoſcat, *& ſibi* imputet. *Multum loqui non amare*, ſed cuſtodire *labia* ſua, *ne dolum* aut malum *loquantur*: *diem iudicij timere, gehennam expaueſcere, vitam æternam omni concupiſcentia* [y] *deſiderare*: *Non occidere, non adulterari, non furtum facere, non* rem proximi *concupiſcere. Non falſum teſtimonium dicere*, ſed *omnes homines honorare*, *corpus* cuſtodire, [z] vanas & caducas *non amplecti delicias*; *Ieiunium* & vigilias ſanctas *amare, pauperes recreare*, nudos [b] *veſtire*, infirmos *viſitare*, ſitientes potare, mortuos *ſepelire*, & diligenter eorum exequias peragere, pro eiſque orare [d] & eleemoſynas dare; dolentes [e] *conſolari*, & ſuis bonis refouere, & à malis [f] *actibus ſe alienum facere*: *Non eſſe ſuperbum, non vinolentum*, nec *multum edacem, non ſomnolentum, non pigrum*, *non* [g] murmuratorem, *nec detractorem*; quia qui detrahit, non ſe, ſed & multos alios occidit.

Iram non perficere, nec iracundiæ tempus reſeruare. Dolum in corde, non tenere nec pacem falſam dare. Charitatem non derelinquere, nec iurare, ne forte periurium [h] (quod abſit) fiat. *Malum pro malo non reddere, nec iniuriam facere ſed factam patienter ſufferre. Inimicos diligere, maledicentes ſe non maledicere ſed magis benedicere, & perſecutionem* [k] *pro iuſtitia ſuſtinere.* [l] Charitatem *amare*, & [m] *nullum* odio habere; quia *qui odit fratrem ſuum homicida eſt. Elationem fugere*, [n] *zelum* malum *non habere*, iudiciam non exercere, *nec contentionem amare.* [o] *Cum diſcordantibus antè ſolis occaſum in pacem redire, & de Dei miſericordia numquam deſperare.*

h ſe reſpicere pro certo ſcire.
i vide Heron. epiſt. 22.
k & ſeniori ſpirituali patefacere.
l de confeſſ. ſecre a conſule append.
m eloquio. Sap. 1.
n aut riſui apta.
o additamẽtum.
p Lectiones ſanctas libẽter &c.
q hodie Lectio tãquam peſtilẽs inter põtificios vetita, prædicatio rariſſima.
r Gal. 5.
ſ odire.
t bonum aliquod.
u applicet.
x Malũ ſemper à ſe fact. ſciat & ſibi reputet. Pſal. 33.
y concupiſc. ſpirituali. Exod. co. Deut. 5.
z caſtigare.
a Vigiliæ vix hodie pontificiis ipſis de nomine notę.
b nudum, infirmum.
c Mortuum.
d de orat. pro mortuis vide append.
e dolentem.
f à ſeculi actibus. 1. Tim. 3. Tit. 1. g murmuroſum. h periuret. i Matt. 5. Rom. 12.
k perſecutiones. l caſtitatem. m 1. Ioan. 3. adire. n zelum & inuidiam. o Eph. 4.

Epiſco-

Episcopos, Sacerdotes suos ac cunctos reliquos Ecclesię ministros, atque omnem plebem sibi commissam verbo diuino & mandato instruere ac dirigere, hósque omnes & eorum Episcopos tota animi virtute diligere, vt oculos suos, quia oculi sunt illorum. Eorum [p] *præceptis in omnibus obedire, etiamsi* ipsi *aliter (quod absit)* agant; memores scilicet *illius Dominici præcepti:* [q] *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite.* Ipsi autem Episcopi, [r] *si exorbitauerint*, ab istis non sunt reprehendendi vel *arguendi*, sed supportandi, nisi *in fide* errauerint. Illi ergo super istos sunt, non autem isti super illos, [s] quoniam maior à minore nec argui nec iudicari potest. Nullus se extollat erga doctores ac Magistros suos, quia [t] *discipulus super Magistrum* esse non debet nec potest. [u] Nullus velit *dici* Sanctus *antequam sit; sed prius* sit vt *verius dicatur. Præcepta* Domini, doctorumque ac Magistrorum [x] *factis quotidie adimplere*, [y] & *in Christi* nomine *pro inimicis orare* oportet. [z] *Obedientia* enim & humiliatio *quæ* magistris agitur, Domino *exhibetur*.

Timor [a] *Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium* [b] in *longitudinem dierum. Timenti Deum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur.* [c] *Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo*, & resistunt mandatis eius, & inobedientes ac contumaces sunt his qui eius legatione funguntur: *& ideò non protegentur ab eo. Væ his qui perdiderunt sustinentiam*, [d] *qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas. Et quid* [e] facient, *cum inspicere cœperit Dominus? Qui timent Dominum non erunt incredibiles verbo illius; & qui diligunt illum, conseruabunt viam illius. Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita sunt illi: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius: Qui timent Dominum præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vsque ad inspectionem illius dicentes, si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus* [f] Dei *& non in manus hominum; secundum enim magnitudinem* illius, *sic & misericordia* ipsius *cum ipso est.* [g] *Venite*, inquit, *filij, audite me, timorem Domini docebo vos:* Currite [h] *dum* lumen vitæ *habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant.* Omnis [i] *qui*

p verba Benedicti Reg. c.4. art. 60. *præceptis Abbatis &c ipse agat memor illius Dom.*
q Matth. 23.
r Concil. 5. Rom. sub Symmacho *oues pastorem nec reprehendere nisi à recta fide exorbitauerit præsumant &c.* Idem censet Isidor. Hisp. sent. li. 3. c. 39.
s Adrian. 1. collect. Ingelramno datæ c. 19.
t Matth. 10.
u verba Benedicti reg. c. 4. *non velle dici Sanctum,* &c. *esse quo verius.*
x Dei factis &c.
y Math. 5. a- in ore pro.
z verba Bened. reg. c 5. obed. *quæ maioribus præbetur Deo &c.*
a Eccl. 1.
b & longit.
c Eccl. 2.
d & qui.
e facietis.
f Domini.
g Psal. 33.
h Ioan 12.
i Psal. 33.

vult vitam, & cupit *videre dies bonos, prohibeat linguam ſuam à malo, & labia* eius, *ne loquantur dolum. Diuertat à malo, & faciat bonum; inquirat pacem, & perſequatur eam:* quia *oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius* ad [k] *preces eorum Vultus autem Domini ſuper facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.* Propterea [l] *nolite fieri ſicut equus & mulus,* in *quibus non eſt intellectus.* Sed *lætamini in Domino & exultate iuſti, & gloriamini omnes recti corde.*

k in preces.

l Pſal.3.

Quia [m] *multi venient ab Oriente & Occidente* (Domino, dicente) & *à Septentrione* atque *Meridie, & recumbent cum Abraham & Iſaac & Iacob. Propter* [n] *quod deprecor* te, frater chariſſime, *vt* doceas *attentius* hunc prædicationis *ordinem, & abſolutionum* dies, [o] *vt* ſaluentur animæ *hominum quæ occulta Dei virtute, quem debeant diligere priuſquam* [p] *doceantur, agnoſcunt.* [q] *Operum vero ratio poteſtati & arbitrio vniuſcuiuſque permittitur, & hoc ipſorum eſt proprium.* Deſiderium verò habere erga Doctorem veritatis, *hoc à Patre cæleſti donatum eſt. Sed ſalus in eo eſt, vt voluntatem eius cuius amorem & deſiderium (Deo largiente) conceperis, facias, ne dicatur ſermo eius ad* nos, *quem* idem *dixit:* [r] Quid autem me dicitis, Domine, Domine, & non facitis quæ dico? *Eſt* [ſ] *ergo proprij muneris,* vt vnuſquiſque ſit, (prout Dominus noſter dederit) perfectus in Eccleſia, mittenſque ſemina diuina, vt de nobis non prædictus ſermo, ſed ille dicatur quem alibi Dominus noſter dixit: *Ideò,* inquit, *omnis ſcriba doctus in regno cælorum, ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.*

m Matth. 8. Luc.13.
n verba Pſeudo-Clemẽtis Recogni. lib. 4. p. 52. *vos conſeruos & adiutores meos, vt diſcatis attẽtius prædicandi.*
o vias vt poſſitis ſaluare animas.
p prius etiã quam.
q hic amiſſę lin.10.
r Matt.7.
ſ id eſt muneris diuini, non virium humanarum.
t Matt.13.

Nullus [u] *ergo,* inquit, impediat *ordinem*, aut locum occupet irrationabiliter, vel *temporum* permutet vices; ſed *primò, quæ ſit Iuſtitia* [x] eius, quæ voluntas *requiramus, vt bonis operibus,* ac Dei gratia *repleamus* [y] *Deus enim his qui rectè ſentiunt,* & bona agunt, præſto eſt, quoniam his manifeſtat ſeipſum.

u Recognit. lib.2.p 24. *ane ergo impediamur ordinem locorum ac temporum permutantes primo.*
x Dei requiramus, vt tãquam iter aſtari abundanti viatico b nis oper.
y hic omiſſa linea 1.

Nam [z] *ſi quis velit (antequam actus ſuos emendet) de his requirere, quæ non poteſt inuenire, ſtulta & inefficax erit huiuſmodi inquiſitio. Tempus enim breue eſt, &* [a] in Iudicio *Dei geſtorum cauſa agitur non quæſtionum. Ideoque antè omnia hoc quæramus, quid nos aut qualiter* [b] agi *oporteat, vt æternam vitam conſequi mereamur. Nam ſi exiguum hoc tempus vitæ per inanes*

z ibid. paulo ante
a & iudiciũ Dei agetur.
b agere.

occu-

[c] occupamus *& inutiles quæſtiones, inanes ſine dubio & vacui ab operibus bonis pergemus ad Deum, vbi iudicium operum noſtrorum fiet. Vnaquæque* [d] *etenim res ſuum tempus habet & locum. Operum hic locus, hoc tempus eſt, meritorum ſeculum futurum.*

Curratur [e] igitur *per viam mandatorum* Dei, & à beatorum præceptorum Domini inſtitutis, & à Spiritus S. doctrina non recedatur. Quapropter *præparanda* [f] *ſunt corda noſtra ac corpora ſanctæ* [g] mandatorum eius ſuorumq; Epiſcoporum ac Prædicatorum *obedientiæ militatura, vt ſuæ gratiæ iubeat nobis* auxilium miniſtrari, *& fugientes gehennæ* pœnam, *ad vitam* valeamus omnes *peruenire æ*ternam.

Hæc [h] itaque *(frater* chariſſime *Iacobe)* ab *ore S. Petri iubentis accepi, tibi*que (vt optabas) *inſinuare* ſtudui, *vt ſeruari omnia* immaculata *præcipias*; quia Eccleſiaſtica non oportet negligenter ſed diligenter expleri negotia. [i] Hæc ergo *præcepta nemo credat*, abſque ſui periculo negligere, vel diſſimulare, quia in *iudicio Dei ignis æterni tormenta* ſuſtinebit, quia [k] Eccleſiaſtica Decreta *neglexerit.* Qui vero te audierit, (vt iuſſerat miniſter Chriſti Ieſu) gloriam accipiet. *Qui* [l] *autem te non audierit, immò loquentem Dominum per te, ipſe ſibi damnationem accipiet.* Curandum ergo & attendendum eſt nobis omnibus, quod in perpetuum expedit, vt [m] *Chriſti paſſionibus per patientiam participemus,* [n] atque *regni eius mereamur eſſe conſortes.* Amen.

c occupemus.
d Hæc verba repetit Pſeudo Clem. epiſt.3.
e Pſal.118.32.
f verba Benedicti in præf. Regulę à plagiario corrupta.
g Sanctę pręceptorum obed. milit. & quod minus habet in nobis natura poſſibile, rogemus Dominũ vt gratiæ &c. adiutoriũ miniſtrare: etſi fug. pœnas ad vitam perpetuã volumus peruenire &c.
h Hæc verba repetit Pſeudo-Clem. epiſt.2.
i ibid.
k qui.
l ibid.
m Extrema verba præfationis à Benedicto Regulę ſuæ pręfixæ.
n vt & regni.

Iudicia Pontificiorum.

Comeſtor. Hiſt. Scholaſt. in Act. Apoſt. c. 101. Cum Beda dicat Iacobum 7. anno Neronis mortuum, palam eſt non eſſe authenticum, quod legitur in Epiſtola Clementis, qui iuxta tenorem illius Epiſtolæ dicit ſibi mandatum à Petro, cui ſucceſſit in Apoſtolatu, vt poſt eius mortem Iacobo Epiſtolas deſtinaret, vt ab eo inſtrueretur; ſed cum Iacobus Epiſcopus mortuus ſit 7. anno Neronis, & Petrus vixerit vſque ad 14. conſtat hoc nihil eſſe.

Marſil. Patauinus Defenſorij pacis parte 2. c. 27. Epiſtola quæ intitulatur ad Iacobum fratrem Domini valde ſuſpecta eſt propter plura in ipſa contenta, &c.

Gobelin. Coſmodrom. Aet. 6. cap. 7. Cum in iſtis Epiſtolis ſit mentio

de morte B.Petri, qui vltimo anno Neronis crucifixus eſt; mirum videtur quomodo Clemens ſcripſerit Iacobo, qui anno 7. Neronis lapidatus eſt, &c.

Turrecremata Summa de Eccl.lib.2.c.101. Ad illam obiectionem quæ dicitur eſſe B.Petri ad Clementem, reſpondetur quod illa auctoritas non militat contra concluſionem noſtram: quoniam cum B.Iacobus multo tempore fuerit mortuus ante B. Petrum, ſcilicet ad minus 8.annos, vt colligitur ex Chronicis, non videtur veriſimile quod B. Clemens ſcripſerit illam Epiſtolam poſt mortem B. Petri B.Iacobo.

Cuſan.Concord.cathol.lib.3.c.2. Ipſæ Epiſtolæ applicatæ ad tempus eorum Sanctorum ſeipſas produnt. Scribitur in Clementis epiſtolis, quomodo Papa fuerit, & Petri ſucceſſor, & poſt Petri mortem ad S.Iacobum has fingit Scriptor miſiſſe Epiſtolas, qui fuit frater Domini & Hieroſolymorum Epiſcopus, & eſt manifeſtum Iacobum prius Petro 8. annis finiſſe martyrio vitam. Et hæc vna de cauſis cur inter Catholicas epiſtolas, ea quæ Iacobi ſunt præcedunt, vt ſcribit Beda ſuper Canonicis epiſtolis in principio. Scribitur quoq; ipſum Clementem ſucceſſorem fuiſſe Petri, & hoc idem in aliis quæ Sancto Anacleto adſcribuntur, legitur. Quomodo Sancti viri Hieronymus, Auguſtinus, Optatus Mileuitanus, & cæteri qui omnium Romanorum pontificum catalogum poſuerunt hoc ignoraſſent, qui Clementem non interſerunt vel ſaltem non immediate poſt Petrum ponunt; ſi ipſas Epiſtolas aut tunc vidiſſent, aut pro authenticis habuiſſent? Inuenitur inſuper in ipſis Epiſtolis de Epiſcoporum à Sacerdotibus differentia, quæ longo tempore poſt hoc (vt Hieronymo placet & Damaſo) in Eccleſia orta eſt; ex allegatis etiam in ipſis Epiſtolis ac aliis innumeris, iſta patere poſſent &c.

I.Driedo de Dogm.& ſcript.Eccl.lib.1.c.2.parte 3. Capite truncatus eſt (Paulus) eodem (inquit Hieronymus) die, quo Petrus eſt crucifixus, anno videl. poſt paſſionem Chriſti 37. Ex quibus conſequens eſſe videbitur epiſtolam quæ inſcribitur Clementis pontificis Romanæ Eccleſiæ, quæ ſe indicat ſcriptam poſt Petri mortem ad Iacobum fratrem Domini, non eſſe reuera ipſius Clementis. Nam cum ipſe Iacobus 30. annis Hieroſolymorum Epiſcopus, iuxta D. Hieronymum & alios, legatur mortuus 7. Neronis anno adhuc viuente Petro 7. anno poſt mortem eiuſdem Iacobi, ſtare non poteſt, quod Clemens, aut alius quiſpiam, ſcripſerit poſt mortem Petri vllam epiſtolam ad Iacobum illum &c.

Eſpencæus de Continentia lib.1.c.6. Ad uerſum contentioſos vix valeat, (argumentũ ex epiſt.Clem.) cum non leui argumento colligat Ioan.Driedo de Eccl.ſcript. lib.1.c.2.p.3. eas reuera Clementis non eſſe; cum enim ſe ſcriptas indicent poſt D. Petri mortem; quî potuerunt ſcribi ad D.Iacobum 7.Neronis anno, hoc eſt totidem ante Petrum annis mortuum? &c.

Baron.

Baron.ad A.D 69.§.43. Affirmat idipsum (*Clementem successisse Petro*) Ruffinus, sed ex epist. quam in Latinum vertit, falsò inscripta eiusdem Clementis nomine ad Iacobum fratrem Domini; quam si Clementis esse germanam dixerimus, ad Simeonem potius tunc Hierosolymorum Episcopum, eundemque fratrem Domini, quam ad Iacobum, quem (vt diximus) longè ante hæc tempora martyrio functum vitâ cognouimus, scripta fuit.

Bellarm. de Scripr.Eccl. Epistolæ SS. quæ nunc extant non carent scrupulo: Nam constat S. Iacobum, ad quem scribuntur duæ epistolæ, obiisse multo ante S. Petrum: & tamen in iis significatur Iacobo mors S. Petri. Sed forte epistolæ scriptæ sunt ad Simeonem fratrem Iacobi, non ad ipsum Iacobum, &c.

Perronius, Replicæ cap.31. p.159. Gallica ad verbum Latine reddidimus. Tertiò respondemus, 1. hanc epist. Apocrypham & supposititiã esse. Licet enim è Græco in Latinum à Ruffino versa fuerit, sitque [a] à Côcilio I. Vasensi sub Valentin. 3 Aug. habita citata, & multas præclaras doctrinas contineat; certum tamen est exemplar Græcum Recognitionum Clementis, cui annexa est, & ad quod relationem habet, Apocryphum, idemque vel suppositum vel corruptum ab Hebionitis fuisse. 2. Episcopum [b] Hierosolymitanum ad quem hæc epistola directa est, non esse Iacobum Apostolum fratrem Domini, sed Simeonem, fratrem & in episcopatu successorem Iacobi Apostoli qui titulo fratris Domini designatus est, quemque hæc epistola Iacobum fratrem Domini vócat, secundum Hebręorem morem; quibus solenne erat pluribus nominibus indigetari, titulosque in superstites quasi iure hæreditario transmittere. Sicut docet tum repugnantia temporis mortis Iacobi Apostoli fratris Domini, quam is ipse qui historiam Ecclesiasticam Eusebij verterat huius Epistolæ interpres & patronus Ruffinus ignorare non poterat; tum inscriptio, qua auctor Epistolæ eum ad quem eam dirigit, Iacobum fratrem Domini & Episcopum Hierosolymorum denominat, nec Apostoli titulo dignatur; quod hoc loco non oblitus fuisset, si ad Iacobum Apost. fratrem D. scripsisset, &c.

a Concil. 1. Vasense sub Nectario Viennensi celebratũ scribit Ado. ad A. D. 337. secundũ A D. 442. Dioscoro Cons. congregatum.

b hæc infra explanabimus.

Binius in not.ad hanc epist. Cum hæc epistola scripta sit, vt in fronte & capite illius apparet, post obitum S. Petri, adeóque post 13. annum Neronis, ad Iacobum fratrem Domini scripta esse nequit: vtpote qui, teste Hieron. de viris illustribus, 7. anno Neronis Hierosolymis occisus est; vnde patet quod hæc Epistola vel non sit Clementis, vel potius ad Simonem qui etiam frater Domini fuit, scripta sit; & in titulum Epistolæ mendosè vox Iacobum irrepserit. Ita Posseuin. in appar. Sacro, in verbo Clem. Rom.

Posseuin. Appar. verbo Clement. Rom. Fertur etiam scripsisse Epistolas duas ad Iacobum fratrem Domini; sed prior non potest esse Clementis, &c. Addantur testimonia Henrici Kaltheïsen, cuius verba iam descripsimus, & Lamberti Gruteri, qui *dempta Ecclesiæ auctoritate*

& traditione antiqua, dicit ſe *velle vehementer ambigere* de hac epiſt. Clementina; & Antonij Contij, qui ex eo quod Pſeudo-Clemens *Primatum* meminit, colligit hanc eius epiſt. eſſe adulterinam & commentitiam; Antonij Auguſtini Tarracon. Archiepiſcopi in cap.23. collectionis Ingelramo datæ verba infra annotabimus.

In Clementin.

Annot. in c. 6. q. 1. c. Beatus.

CENSVRA.

Farrago præcedens in partes duas ſecanda eſt; in Epiſtolam ſcil. & Appendicem; hanc adiecit Iſidorus cognomento Mercator circa A.D.790. aut 800. Illam Clementi ſuppoſuiſſe videtur qui conſtitutiones (forſitan & recognitionum libros decem) ſcripſit, circa A.D.180. vel 200. natione (ni fallor) Palæſtinus aut Phœnix, vtpote qui thronum * Hieroſolymitanum reliquis præfert, & nomina menſibus à Tyriis inuenta imponit. Hanc epiſtolam è Græco in Latinum ſermonem à ſe tranſlatam teſtatur Ruffinus in præfatione ad Gaudentium Brixienſem Epiſcopum, recognitionibus præfixa; à Ruffino Latinitate donatam agnoſcit Turrianus pro epiſt. lib.2.c. 13. ad eius titulum alluſiſſe videtur Sidonius Apollinaris lib.6.epiſt. 1. Eiuſdem meminere liber pontificalis in Clemente, & Photius in Bibliotheca, Cod.112. Eandem citauerunt Concilij 2. Vaſionenſis patres A.D.442. congregati cap.6. Nicolaus primus, Epiſt.49. A.D. 867.data: Ioãnes VIII. epiſt.234.A.D.879.ſcripta: Conciliũ Metenſe ſub Arnulpho R. celebratũ cap.8. Gregorius VII regiſtri lib.8.epiſt. 21. A.D.1080.data; Eccleſia Leodienſis in epiſt. aduerſus Paſchalem II. A.D. 1102. edita. Eius denique græcum exemplar in Vaticana bibliotheca vidit & conſuluit Turrianus; cur vero non ederet, in cauſa fuit mala fides. Senſit n. quæcumque de Romani Diotrephæ monarchia, de *primis flaminibus, Archiflaminibus, Primatibus legis ſeculi*, &c. impudens effudit falſarius & Ruffini verſioni attexuit, nullo fuco poſſe colorari: Senſit græcum exemplar tantarum fraudum machinas euerſurum, & defuturas ſibi cæteriſque impoſturarum patronis malas artes *& γόητα φάρμακα* quibus peſſimam cauſam, vindice Magdeburgenſium ſtylo, confoſſam, refocillare, & in integrum reſtituere conatus eſt: Maluit igitur Græcorum Latinorumque codicum collatione priuatim facta manifeſtarij furis dedecus diſſimulare quam vlciſci, eoque ipſo Deo gloriam, victrici veritati manus dare.

* Vide conſtit. lib. 8. c. 10. recognit. lib.1.&c.

Sit itaque perſuaſum pio Lectori, 1. Veterem Ruffini verſionem, græcumque exemplar deſinere in hæc verba, *Sed ex nunc exponere iam* &c. niſi quis ex epiſtolæ fine clauſulam hanc, *Hæc frater Iacobe ab ore*, &c. ad ſequentia verba *ipſe ſibi damnationem accipiet* repetere, eamque à ſuperioribus auulſam ſuo ordini locoque reſtituere malit.

2. Cætera omnia à recentiori addita, nulli veterum, nedum vero Clementi nota fuiſſe. 3. Ea partim ex Bibliorum emendata per Hieronymum verſione, partim ex recognitionum per Ruffinum in Latinum

Latinum sermonem translatorũ libris, Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuestenum scriptis, Benedicti regula, Venantij Fortunati expositione in Symbolum Apostolorum, Gregorij M. pastorali & Isidori sententiis esse deprompta. 4. His sepositis, quicquid superest, *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum* sit merito censeri.

Hactenus de Appendice. De epistola quam à Ruffino interpretatam diximus, quærẽdum superest, An sit Clementis genuinus fœtus, necne? Credidit olim Ruffinus, affirmat hodie Turrianus; Nos negamus. 1. Quia auctor Epistolam ad Iacobum ante septennium mortuum dirigit. 2. Quia Episcoporum vrbis seriem ita interuertit, vt nullum Lino, Cletóque, quos sedem vel cum Clemẽte, vel ante Clementem tenuisse fama est, locum reliquum faciat. 3. Occidentem tenebrosissimam mundi partem ridicule nuncupat. 4. Petrum *Electionis Domini*, Clementem Petri *primitias*, falso vocat. 5. *Itinerarium Petri*, scriptum nugis & fabulis refertum, Veteris Ecclesiæ cauterio inustum, ab ipso Romanæ inquisitionis consilio libris prohibitis annumeratum, à doctis omnibus reiectum comprobat. Vide Athanasium *in Synopsi*, Epiphan. *hæres*. 30. Philastr. *hær*. 40. Synodum Rom. sub Gelasio coactam, Photium *Biblioth. Cod*. 113. Humbertum Cardinal. *aduersus Nicetam*, Iuonem *parte* 4. *cap*. 105. Honorium Augustod. *de luminarib. Ecclesia*, Gratianum dist. 16. c. *Clementis*. Driedon. *de Eccl. script. & dogm. parte* 5. *lib*. 4. *cap*. 5. Natalem Bedam *aduersus I. Fabrum proposit*. 103 Sixt. Sen. *biblioth. lib*. 2. Perer. *in Gen. lib*. 2. q. 3. Bellarm. *de Script Eccl*. Baronium ad A.D. 34. §. 280. 291. A. 41. §. 10. 51. 52. A. 44. §. 36. A. 102. §. 22. Perronium *Replic*. c. 31. Posseuin. *in appar*. ad verbum *Clemens*, Serarium *de Apostolis* §. 55. Lorin. *in act*. 19. 9. Binium *in notis, ad hanc Epist* &c.

Quis Iacobus is Domini frater ad quem directa Epistola dicitur.

Iacobum Domini fratrem Hierosolymis habitasse docent Lucas Act. 15. & 21. Paulus Gal. 1. & 2. Ignatius ad Trallianos, Clemens Alex. apud Euseb. hist. lib 2. c. 1. Athan. in Synopsi, Cyrill. cathec. 4. & 16. Orig. aduers. Celsum lib. 1. Ambro. in Luc. lib. 7. c. 9. Chrysost. in Acta, & homil. 38. in 1. Cor. Hieron. in catal. & in epist. ad Gal. Augustin. in eandem epist. & aduers. Petil. lib. 1. c. 51 Hegesipp. apud Euseb. histor. lib. 2. c. 23. Fulgent. ad Felicem notarium de Trinit. cap. 1. Isidor. de obitu 55. Iulian. Tolet. in Nahum, Concil. Trullan. c. 32. Beda de 6. ætatibus; Ado in chron. Euthyra. in Ioan. c. 21. &c. Hesych. apud Phot. Bibl. Cod. 275. Auctor. comment. in libros regum sub nomine Eucherij lib. 3. Huius parentes alij alios faciunt; fabulam de tribus Annæ B. Virginis matris maritis, à Gersone serm. de B. Virg. natali & Landulpho Saxone de vita Christi parte 1. c. 3. procusam mittimus: mittimus & somniũ auctoris operis imperfecti in Matth. homil. 5. Iacobum Zebedæi filium Eccl. Hierosolymitanam admi-

niſtraſſe, ad eumq; Paulum Act.21. ingreſſum fuiſſe ſibi perſuadentis. Cleophæ filium aſſerunt Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. c.1. Theodoret. in eand. epiſt. ad finem &c. Alphæo patre prognatum ex Maria Cleophæ ſcribit Theophylact. in Matth.27. in cuius ſententiam propendet Hieron. aduerſ. Heluid. & Iſid. Hiſpal. de obitu SS. Ioſephum parentem priuſquam B.Virg. deſponſaretur, habuiſſe volunt Orig. in Matth.13. Hippolyt. apud Nicephor. lib.2.c.3. Hilar. in Matth. c.1. Ambroſiaſter in epiſt. ad Gal. c.1. Nyſſen. orat.2. de reſurrect. Epipha. hær.78. Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. & de annuntiatione Mariæ, Hieron. aduerſ. Heluid. Auguſt. in epiſt. ad Gal. Anaſtaſ. q.90. Theophylact. in Matth.27. Euthym. in Matth.2. Iobius apud Phol. Bibl. Cod. 222. auctor Chronici Alexandrini à Radero editi.

Ex Apoſtolorum numero fuiſſe, aſſerere videtur Paulus Gal.1 cuius locus cum Marci 6. conferendus eſt, Clem. Alex. hypotypoſ. lib. 2. apud Euſeb. lib.2.c.1. Hegeſipp. & ex eo Euſeb. lib.7.c.14. Dionyſ. Pſeudo-Areop. apud Damaſc. orat.2. de dormitione Deiparæ, Hieron. aduerſ. Heluid. Chryſoſt in epiſt. ad Gal. Iſidor. de vita & obitu SS. Bernard. de conſid lib.2.c.8. Innocent.3. epiſt. ad Conſtantinop. patriarcham, Bellarm. de verbo Dei lib.1.c.18. Baron. ad A.D.34. §. 291 & not. Martyr. ad 1. Maij, Lorinus in Acta &c.

Ab Apoſtolis diſtinguendum cenſent, Recognitionum ſcriptor lib.1. Author conſtitut. lib.2. c.19. lib.6.c.14. lib.7.c.46. lib.8. cap.vlt. Hegeſipp. apud Hieron. in catal. Euſeb. lib.1.c.12. & lib.2. c.1. pſeudo-Abdias Babyl. lib.1. Doroth. in Synopſi, Liturgia Æthiop. Nyſſen. orat.2. de reſurr. Epiph. hær 78. Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. c.1. Hieron. in Eſai. lib.5.c.17. & ad Gal. lib.1. Cyrill. Monach. in vita Euthymij, Nicephor. lib.2.c.3. & 40. Bovius in conſtit. apoſt. At ſiue ex Apoſtolorum choro, ſiue extra chorum fuerit, cum Hieroſolymitanam Eccleſiam rexiſſe ſtatuant veteres, à quo Epiſcopale munus acceperit inquiramus. A Chriſto cenſent Egeſipp. apud Hieron. in catal. Epiph. hær.78. Hieron. in epiſt. ad Gal. c.1. Greg. Turon. lib.1.c.17. Nicolaus Methonenſis *de pane conſecrato, &c.*

A Chriſto & Apoſtolis, Euſeb. lib.7.c.19. conſtit. lib.8.c.35. Ab Apoſtolis pſeudo-Clem. conſti. lib.7. c.48. & lib.8.c.vlt. Clem. Alex. apud Euſeb. lib.2.c.1. Athan. in ſynopſi; Euſeb. lib.2.c.2. Hieron. de ſcript. Eccl. Beda de 6. ætat. & Martyr. ad Cal. Maij, Herman. contract. in Chron. Honor. Auguſtod. de luminarib. Eccl. &c.

Martyrium feciſſe conſtans fama eſt: vnus negare videtur Chronyci Græci Anonymus ſcriptor, cuius hæc verba ſunt, ὁ ἅγιος Ιακωβος ὁ Απόσολος ϰ̀ πατριάρχης Ιερεσολύμων, ὃν ἐνεθρόνισεν ὁ ἅγιος Πέτρος, εἰς τόπον ἑαυτȣ̃ αἰώνιον ἐπὶ τὴν Ρ᾽ώμην ἐτελεύτησεν. Id autem contigiſſe putat (Petro iam vita functo) Indict. 11. Galba 2. & T. Ruffino Coſſ. id eſt A. D. 71. Imperante Veſpaſiano. Contra Ioſephus omni exceptione maior teſtis, Antiq. lib.20.c.8. & ſecundum Ioſephum Euſeb. lib.2. c.23. Hieron. *in catal.* Beda *de 6. ætatib.* &c. tradunt, Ananum pontifi-

cem

cem, (cum nondum Festi successor Albinus ad prouinciam peruenisset) concilium aduersus Iacobum congregasse, eumque de pinna templi præcipitatum, confractis cruribus fullonis fuste in cerebro percussum interfecisse. Similia referunt Hegesippus ab Eusebio citatus, & Clemens Alex. hypotypos. lib. 6. Missus est autē in Iudæam Albinus ante annos septem & menses quinque ab obsidione Hierosolymitana, Iosepho teste lib. 7. de bello Iudaico cap. 12. cuius testificatione firmatur Euseb. in chron. Hieron. in catal. Bedæ de 6. ætat. Adonis, Hermanni, Honorij Augustod. &c. sententia de Iacobi Martyrio, olympiadis 217. anno primo, Christi 63. Neronis 7. C. Cæsonio Pæto, & C. Petronio, siue Sabino, siue Turpiliano Coss. consummato.

De Petri passione maior est sententiarū discrepantia. Hunc enim A.D. 68. Neronis 12. coronatum vult Epiphan. hær. 27. In seq. annum eius transitum differt Metaphrastes ad 29. Iunij. Euseb. in Chron. Hieron. de script. Eccl. Beda in Martyrol. Herman. in Chron. Honorius Augustod. de Eccles. luminaribus crucifixum tradunt A.D. 70. Neronis 14. Olympiad. 220. anno 4. Cassiodorus A.D. 71. Syluano & Othone Coss. quorum loco alij Galbam II. & Ruffinum collocant: omnibus tamen id stat fixum Petrum post Iacobum pro Christo sanguinem fudisse. Quod si fateamur, quis non stupeat ad pseudo-Clementis somnia pro libitu miscentis Achronismos? Sit itaque quam aduersus Turrianum propugnamus Thesis.

Absurdum est Clementem iubente Petro ad mortuum Iacobum Epistolam conscripsisse.

Turrian. *Non est verisimile auctorem epistolæ ignorasse Iacobum ante Petrum obiisse.* Lib. 2. pro epist. c. 13.

Resp. Cur vero verisimile non est? si vrgeamus, aqua proculdubio hærebit negantibus. Sed ne litem non necessariam suscipiamus, hoc vnum inculcamus; siue ignorauerit, siue compertum habuerit, temeritatis & κακοπλαςίας crimen ipsum effugere non posse.

Turrian. *Incredibilius est Clementem non esse auctorem epistolæ, quam ad mortuum scripsisse.*

Resp. Principium petit Iesuita.

Turrian. *Ratio ipsa cogit, tot præsertim ac tantis veterum testimoniis confirmata, c[o]n fiteri Clementis esse, cuius esse fertur.*

℞. Ratio ipsa cogit fateri Rufinum, virum ad ferendas fabulas natum, patribus Vasensibus, & Nicolao I. imposuisse: Hincmarum vero cæterosque recentiores, quos imposturam passos ad oculum demonstraui, à pseudo-Isidoro deceptos fuisse.

Turrian. *Hoc fuit B. Petro propositum, vt qui viderent eum ad mortuum iussisse scribi, quærerent causam.*

℞. Hoc Turriano propositum fuit καταβραβεύειν imperitos: Petri mandatum exhibendum fuit, non fingendum: si de mandato constaret de proposito facile conueniremus.

Turrian. *Sic teſte Origene* lib.4.de principiis, *quod probant Baſilius & Nazianzenus in φιλοκαλίᾳ, in Scriptura ſunt offendicula, & ἀδύνατα in lege. Verbi gratia*, Diabolum oſtendiſſe Domino, omnia regna mundi; neminem ſalutandum in via; maxillam dextram, oculum dextrum nominari, *quaſi qui percutit, dextram potius quam ſiniſtram percutiat*, &c.

℞. Quas Origenes in ſcripturis ſalebras offendit, iamdudum explanauere Theologi. Nec ſequitur, Si quid in ſacris literis δυσερμήνευτον inuenitur, captiuandus eſt intellectus &c. Ergo idem faciendum in ſcriptis humanis. In ſcripturis abſurda fingere non licet; licet vero eadem in Apocryphis notare.

Turrian. *Cum Clemens ſcripſit ad mortuum iubente Petro, propter alios fecit, in primis propter Hieroſolymitanos Antiſtites, vt conſiderarent, Si Iacobus iam coronatus fuit cum hæc ſcripta ſunt, profecto non propter illum ſcripta, ſed propter nos.*

℞. Gratis quod in quæſtione eſt ſumit, & extra oleas ſaltat Ieſuita: Non diſputamus quo fine iuſſerit Petrus ad mortuum ſcribi, ſed an iuſſerit. Negamus vero vllam huius ſcriptionis idoneam rationem dari poſſe, ſiue propter Iacobum ſiue propter alios inſtituta dicatur.

Turrian. *Solent qui aliorum mores & vitam, velut in ſcena, in hoc ſeculo imitando repræſentant eorum nominibus appellari.*

℞. Hoc perſonati Clementis factum non excuſat; qui enim aliorum geſta in ſcena repręſentat, ludo peracto laruã deponere ſolent; nec quiſquam tam hebes eſt, vt rex haberi velit ab iis quos perſona regia tectus alloquitur. Hic vero hiſtrio Clementem mentitus, non modo Clemens appellari vult, ſed in perpetuum credi.

Turrian. *Transfiguratione tali vſus Paulus* 1. *Cor*.4. *teſte Theodoreto & Photio.*

℞. Transfiguratione vſum Paulum, aſſerente ipſomet, credimus; tali vſum negamus. Nec opus erat Theodoreti commentarios, & Mss. Photij codices in auxilium aduocare; aliud enim eſt, fidelium Eccl. membrorum, (quorum pars magna Paulus) partes in ſe exprimere, aliud fallendi animo perſonam alienam induere, & contra omnium hiſtoriarum fidem, dormientes in Domino pios viuis poſt mortem accenſere; illud fecit Paulus, Theodoro & Photio teſtificantibus, hoc molitus eſt pſeudo-Clemens, ipſis aduerſariis fatentibus.

Turrian. *Noluit Clemens ſcribere ad Simeonem Iacobi ſucceſſorem, ne æmulandi cauſam præberet aliis.*

℞. Hoc cum ſine ratione, ſine teſte, aſſerere audeat Ieſuita, non ſine ratione pro iure noſtro negamus. Egregiam ſane laudem reportauit Hypobolimęus Clemens, ſi mendacio ſuo alienum vitium curandum putauit; an ideo fuit deſerenda veritas, ne in eius detrimentum malorum accenderetur liuor?

Turrian. *Sic nec Cicero voluit diſputantes introducere viuos, ſed mortuos: quod agnoſcit lib. de finibus.*

℞. Ci-

℞. Ciceronis exemplum est ἀπροσδιόνυσον. Colloquia inter mortuos instituit, vt viuorum inuidiam vitaret; non ita Clemens, qui seu Mezentius alter *iunxit mortua viuis corpora.* Cicero de moribus loquentes mortuos introduxit, Clemens mortuo de mortuo historiam narrat: verisimile erat Lælium, Catonem & reliquos quorum nominibus scripta sua illustrauit Tullius, de Ethicis dum viuerent sermones miscuisse; est verò plane absurdum Clementem mortuo, quasi adhuc in viuis esset, quæ post septennium ab ipsius obitu contigerunt canere.

Turrian. *Sicut Paulus* (1. Thess. 4.) *se annumerat iis qui victuri sunt in die iudicij, sic Petrus scribit ad mortuum.*

℞. Simile Iesuitæ dissimile est. Paulus viuens, de victuris in die nouissima locutus est: pseudo-Clemens de mortuo Petro ad Iacobum ante septennium defunctum quasi adhuc viueret scribere fingitur. Viuum viuis annumerari posse non nego, hoc enim fecit Paulus; mortuum viuis annumerari debere nego, licet id fecerit pseudo-Clemens.

Turrian. *Magnetes aduersus Theosthenem lib. 4. apolog. reddit hanc rationem facti Pauli,* οὕτω γὰρ ἄν τις φιλέταιρος, καὶ τῶν ὁμοστοίχων ἀγαπῶν τὴν συγγένειαν δοκεῖ.

℞. Ignoti hactenus auctoris sententiam non improbamus, nihil inde Turriano præsidij.

Turrian. *Nihil interest adnumerari viuentem mortuis, an mortuum viuentibus.*

℞. Vtrinque parem rationem agnoscimus. at Paulus mortuum viuentibus non adnumerauit nec viuentem mortuis, quod in pseudo-Clemente coarguimus.

Turrian. *Sic ergo cum B. Petrus ad Iacobum fratrem Domini & Episcopum Hierosol. iam mortuum tanquam ad viuentem scribere Clementem iussit, admonere voluit de amicitia & coniunctione eius cum iis qui post eum in sede eius viuerent, eiusdem dignitatis ac loci consortes. In quo simul admonebat quantum præsidij & adiumenti in tanto amico constitutum esset, & quantopere ad morum ac vitæ eius similitudinem, qua nihil magis ad amicitiam illicit, & attrahit contendere oporteret.*

℞. Iesuitica conclusio in figmentis eius nititur. Negauimus sæpius, mandatum à Petro vt Clemens ad Iacobum scriberet; Negamus hoc fine mandatum vt posteri Iacobi monerentur. Fingit quæ lubet aduersarius, vt figmenta quæ pigmentis vndequaque conquisitis incrustauit, sarta tecta maneant.

Turrian. *Cum mandat Petrus, ad mortuum de morte sua scribat Clemens; clariss. testimonium resurrectionis præbet. Vide constit. lib.* 8. *c.* 41. Deus Abraham &c. non tanquam Deus mortuorum sit, sed tanquam viuentium, quia omnium animæ apud te viuunt, & spiritus iustorum in manu tua sunt &c. & ipse nunc respice hunc seruum tuum &c.

℞. Quia semper eadem linea oberrat Iesuita, eadem semper ei re-

ponenda reſp. eſt. Non mandauit Petrus quod aſſerit pſeudo-Clemens: ſcriptum viuentis ad mortuum reſurrectionis fidem nullam facit: aliud eſt commenta incondita pro ratione venditare, quod facit Turrianus, aliud ſententiam propriam rationibus fulcire, quod non poteſt.

Turrian. *Simile exemplum ad mortuum tanquam ad viuentem ſcribendi in alijs eiuſdem Clementis libris cernitur. quid enim intereſt mortuos in lucere loquentes (quod idem auctor facit in conſtitutionib.) in mortuum inducere viuentem ad quem ſcribat, quod in hac epiſt. fecit?*

℞. Vtrobique impoſturam fecit ὑποβολεὺς Clementis nomine abuſus: an quæ male attentauit in conſtitutionibus culpam in epiſt. admiſſam excuſant?

Turrian. *Similis μίμησις in Scriptis prophetarum, teſte Iuſtino* in apol. *item in Platonis libris, teſte Baſil.*[a] epiſt. ad Diodorum 3. *in Alexamenis Teij operibus, Ariſtot.* in poëtica, *&* *Athenæo* Dipnoſophiſt. lib. 13. *teſt lib. 4. in ipſo Cicerone* [b] *teſte* Epiſt. 13. *libri epiſt. ad Varronem.*

a Epiſt. 167.

b leg. videtur *epiſt. 8.*

℞. Aſſeuerationem falſiſſimam ſimplici negatione conuellere ſatis eſt: nemo præter Turrianum, qui pſeudo-Clementis κακοπλαςίας ſuas delicias facit, in Iuſtini, Baſilij, Ariſtotelis, Athenæi, & Ciceronis ſcriptis audaciſſimi figmenti patrocinium quærat.

Turrian. *Nihil refert an locuti ſint qui introducuntur, modo perſonis congruant quæ inducuntur loquentes.*

℞. At plurimum refert, ſi quæ non congruunt eis qui introducuntur, affingantur: quod auſus videtur hypolimæus Clemens. quid enim abſurdius, quam de nuper mortuo fabulas ad mortuum ante ſeptennium dictare?

Turrian. *Nihil refert facere nomen loquentis, an nomen eius cum quo per epiſtolam loquaris.*

℞. Nihil refert, modo ne quis doloſe falſam de Dramate ſuo opinionem ingenerare conetur. Fingere quidlibet vt imperitos in errorem inducas, docentis non eſt ſed fallentis.

Turrian. *Si Clemens conſtitut. lib. 2. c. 57. lib. 5 c. 8. lib. 6. c. 14. lib. 7. c. 4. lib. 8. c. 10. non modo Iacobum Zebedæi cum 7. Diaconis inducit viuentem, ſed omnes Apoſtolos &c.*

℞ Hæc & Concilij Quiniſexti patribus, & purpuratis Rom. Eccl. principibus non nudam ſuſpicionem mouerunt, ſed clariſſima argumenta viſa ſunt fraudis & impoſturæ; vide Concil. Trull. c. 2. Beſſarion. aduerſ. Marc. Epheſinum, Baron. ad A. D. 102. §. 9. Bellarm. de Script. Eccl. Perron. de Euchariſtia &c.

Turrian. *Clemens congregatos facit Apoſtolos, non corpore ſed ſpiritu* 1. Cor. 3. *ſeu κατὰ γνώμην: vna itaque mente ac ſententia S. Apoſtoli Clementi hanc doctrinam ac conſtitutiones in perſona eorum ſcribenti interfuerunt in Spiritu, vt iam doctrina omnium ſit, & cuiuſque eorum.*

℞ Hoc falſum eſſe facile deprehendet quicumque lectioni conſtitutionum incumbet; ibi enim non mentium ſed viuentium hominum

minum congregationem deſcribi planum eſt. Non eſt itaque quod dicat Turrianus, ſpiritu Clementi ſcribenti Apoſtolos adfuiſſe, ſed putandum eſt Clementem quęcumque ſub Clementis nomine vulgata ſunt, ea de Apoſtolorum mandato ſcripſiſſe, ſicut Paulo mandante Corinthij inceſtuoſum anathemate percuſſerunt.

Turrian. *Sic Chryſoſt.* in encomio S. Ignatij martyris, *citans Paulum Tit* 1. non *(inquit)* hunc ſolum dico ſed Petrum & Iacobum &c. Vt enim in vna lyra varij nerui ſunt, in fidibus vnus tamen concentus; ſic in choro Apoſtolorum variæ perſonæ ſed vna doctrina, ἐπειδὴ καὶ εἷς ὁ τεχνίτης τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κινοῦν τὰς ἐκείνων ψυχάς. *Item B. Auguſt. in lib.*3. de conſ. Euang. c.7. *de Matthæi teſtimonio ex Ieremia pro Zacharia*, &c.

℟. Certum eſt, quicquid Apoſtolus quilibet aut propheta ſcripſit, ad Spiritum S. omnium Apoſtolorum & Prophetarum doctorem referendum eſſe; ſed hoc nihil ad rhombum. non enim ſequitur, Pauli doctrina eſt communis Apoſtolorum doctrina, Ergo pſeudo-Clemens de communi Apoſtolorum ſententia ſcripſit quæ ſcripſit, licet nec inter ſe cohæreant, nec ſeculo Apoſtolico congruant.

Turrian. *Tametſi (vt hoc obiter obſeruetur) ex Hieremia potius credendum ſit productum eſſe teſtimonium, non dico ex prophetia Hieremiæ quam in manibus habemus, ſed ex deſcriptionibus Hieremiæ quæ in 2. lib. Machab. c. 2. citantur, quæ à græcis* ἀπογραφαὶ *dicuntur, id eſt*, tabulæ actorum.

℟. Obſeruandum cenſeo Turrianum iuratum apocryphorum patronum, ſuos quauis occaſione data fumos venales exponere, & audaciam intolerandam cum ἀβλεψίᾳ incredibili coniungere. Quis eum, cedo, docuit deſcriptiones Machabæorum lib. 2. citatas & genuinas eſſe, & gręcis notas, cum non extent, nec ab vllo fide digno teſtimonium habeant?

Turrian. *Etſi Catholici non intelligant quomodo ſcribere potuerit Clemens ad mortuum; ſufficit epiſtolam eius à Clementis ſucceſſoribus, Anacleto epiſt. 2. & 3 Euariſto, Alexandro epiſt. 1. Marcello epiſt. 2. citari, quos ignoraſſe Iacobum tunc mortuum fuiſſe, cum Clemens ſcripſit, improbabile eſt, vt concedamus fortaſſe non omnes intellexiſſe huiuſmodi rationem inſcribendi literas* μιμητικῶς *quam iſti poſt Petrum & Clementem proximi non ignorarunt, eo magis imitandi ſunt, vt diſcamus eorum exemplo ea etiam tenere quorum interdum, tametſi cauſas & rationes ignoremus, tamen antiquorum exemplo & auctoritate contenti eſſe debemus.*

℟. Regulis ducimur non exemplis quibuſcumque; nec dubitamus poſſe ad mortuos ſcribi: fecit enim ante annos 200. Franciſcus Petrarcha, qui ad veteres Ethnicos illuſtriores, Ciceronem, Senecam, Liuium, Varronem Epiſtolas dedit: at nemo mortuos quaſi nondum mortuos Epiſtolari alloquio dignatus eſt: hoc ſolo pſeudo-Clemente facinus dignum fuit, cuius dum patrocinium ſuſcipit, & præiudiciis cæcus ſimpliciorum oculis nebulas obducere conatur, imperitiam prodit Ieſuita. eſt enim veriſſimum, pontificios

quomodo Clemens ad mortuum ſcribere potuerit non intelligere; & certo certius eſt cordatos quoſcumque intelligere, 1. Clementem id iubente Petro aggredi nec debuiſſe nec potuiſſe : 2. Anacleti, Euariſti &c. teſtimonia totidem eſſe pſeudo-Iſidori mendacia, quorum refutationem, Domino opem ferente, ſuo loco daturi ſumus.

Turrian. *Inſcriptio, eſt veluti Dramatica, facta ex imitatione perſonæ quaſi viuentis, quæ non eſt κακοπλασία, vt in Conſtitut. Apoſtolorum à Clemente* Biblioth. Cod. 112. *ſcriptis, quibuſdam etiam ante annos prope 800. videbatur Photio teſte, qui vetus auctor, acri iudicio, & multa eruditione ac lectione infinita:*

℞. Non quaſuis μιμήσεις, κακοπλασίας dici debere, fateor lubens, ſunt enim innoxiæ quamplurimæ quibus pſeudo-Clementis figmenta, quæ hiſtoriæ veritatem radicitus euellunt, & multa ἄτοπα inducunt, accenſeri nec poſſunt nec debent. Quî vero Photij iudicium ipſe iudicij inops appellare potuit Ieſuita, cum (Poſſeuino teſte) Photius ὁ ἐν λόγοις ὀνομαστότατος, vt eum Zonaras appellat, Conſtitutionum libris non patrocinetur, ſed palam aduerſetur? ipſum audiamus. Αἱ δὲ Διαταγαὶ τρισὶ μόνοις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι κακοπλασίᾳ· ὧν οὐ χαλεπὸν ἀποσκευάσασθαι. καὶ ὅτι κατὰ τοῦ [a] δευτερονομίου ὕβρεις τινὰς ἐπιφέρουσιν, ἃς καὶ ῥᾷστον διαλύσασθαι. καὶ ὅτι Ἀρειανισμῷ ὅπερ ἄν τις καὶ βιαίως διαπρεύσοιτο. Id eſt, (ſi Poſſeuini interpretationi fides habenda ſit) *Conſtitutiones autem tribus tantum culpis obnoxiæ videntur. Nam 1. in eis multa ficta malitioſe inſerta ſunt, quæ facile eſt à bonis veriſque ſecernere : præterea in Deuteronomium multa etiam contumelioſe dicta effutit, quæ facile eſt diluere. Denique in Arianiſmum [b] quoque, quantum quiſque alius, violenter impingit.*

[a] forte legẽdum δευτέρων γάμων. nihil enim in conſtit. libris hodie aduerſus Deuteronomium legitur. Vide lib. 3. c. 2.

[b] vide lib. 5. c. vlt. lib. 7. c. 36. & 42. lib. 8. c. 5. 6. 12. & 37.

Turrian. *Obiici poteſt occaſione eorum quæ ſcripſit Clemens de Iacobi dolore ob Petri mortem, Ergo ne mortui qui in cœlo ſunt dolent caſus & acerbitates noſtras? non dolent quidem more noſtro qui ſunt omni lætitia pleni ac beati, ſed dolere dicuntur (vt Eccleſiaſtici doctores tradunt) cum ſecundum electionem voluntatis ex charitate aliquid nolunt propter gloriam Dei, quod Deus etiam non vult, ita vt id nolle actus charitatis ſit, idemque præmium atque gaudium Sancti. Vident itaque animæ beatæ quicquid decet & delectat in Deo videre propter gloriam eius. Quare ſicut quod Tyrannus in cæde Petri fecit, odium Dei & dolor dicitur tropice, à noſtris diſpoſitionibus tranſlato nomine, quod eſt Sacræ Scripturæ familiare; ſic S. Iacobus qui in Deo idipſum videbat contra voluntatem eius eſſe, ſimiliter eodem genere locutionis dici potuit dolere, cum alioqui hoc ipſum nolle ac dolere propter gloriam Dei, gaudium vt dixi ac beatitudo illi eſſet.*

℞. Gloſſæ Aurelianenſis ope, totam pſeudo-Clementis ſententiam partim inuertit, partim celauit Ieſuita : falſum enim eſt eum de dolore *tropico* loqui, non de mœſtitia proprie ſic dicta, qualem repræſentant ſeq. epiſtolæ verba. *Qu. uſque ſermonem protrahens refugio indicare quod triſte eſt. quod quidem neceſſe eſt licet tarde proferre*: Ibid. poſt pag. aliquot ſic Petrus loquens introducitur, *Ne verearis ne forte multum de meo exitu contriſtandus ſit (Iacobus,) cum id me pro pietate ſuſtinere non ambigat: erit autem ei grande ſolatium ſi didicerit, quod poſt me non imperitus*

aliquis

aliquis &c. susceperit cathedram meam. An refugienda fuit tristium narratio ne beati *tropice* dolerent? an vereri debuit Clemens, ne Domini frater cum ipso regnans animo angeretur? An denique certior per Epistolam fieri debuit Iacobus de Clementis electione; vt solatium de Petri morte caperet? cordati lectoris iudicium esto, non Turriani similium quibus *pepo c[illegible] r[illegible]is loco est.*

Turrian. *Illud simplicius dici potest, quod cum ad Iacobum tanquam ad viuentem scribi B. Petrus iuberet, dolor iste qui repræsentatur in personam factam apte cadebat.*

℞. Illud vt simplicius ita verius est; impostor Petrum Iacobo superuixisse oblitus, Iacobum seu mortalem & doloris inter mortales capacem alloquitur imperite simul & mendaciter.

Turrian. *Quia fortassis exemplo potius quam ratione vlla, se de opinione sua dimoueri patientur, qui negant scribi posse ad mortuum, habent exemplum Magni Theodosii, qui epistolam ad Ioannem Chrysostomum iam annis triginta quinque vita functum scripsit; quam Nicephorus Callistus in libro 14. hist. suarum cap. 43. scripsit.* Orbis totius doctori, & spirituali parenti S. Ioanni Chrysostomo, Theodosius Imp. Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime esse putantes, pater venerande, illud è tumulo transferri, & ad nos deduci, sicut fi ij patris amantes desiderauimus, &c. *Hactenus magni Theodosij literæ ad mortuum.*

℞. Stupidæ *ἀκεισίας* geminum idque nobile specimen edit aduersarius: 1. dum Nicephori fabellas, è Cosmæ (nescio cuius) vestiarij, in bibliothecæ Vaticanæ puluere hactenus sepulti, (si Baronio credamus) lacunis haustas, pro genuinis historiis obtrudit. 2. dũ Theodosium M. ad Chrysostomum mortuum scribentem facit. Nicephorum certe *errorum non paucorum* arguit Bellarm. de script. Eccl. *audaciæ* Maldonat præf. in Lucam; *mendacij* Baron. ad 258.18. & 563.8. *oscitantiæ* Andrad. defens. Concil. Trid. lib. 2. fol. 108. *schismatis, κακομυθίας, ἀβελτηρίας*, Perron. replicæ. p. 288. Ne vero leuitati Nicephorianæ desit auctarium, quod de Theodosio minore scripsit, de magno asserit Turrianus; quasi vero Theodosius M. quem A. D. 394. obiisse veterum omnium sententia constans est; ad Chrysostomum A. D. 407. mortuum Epistolam dare potuerit A. D. 438. quo scil. eius reliquiæ Constantinopolim translatæ sunt; non anno 35. ab obitu, vt putauit Iesuita, sed [a] *ab [illegible] b[illegible]atione*, eaque prima quam A. D. 403. contigisse constat. Demus tamen & Nicephorũ comperta de minore Theodosio scripsisse, & Turrianum de maiore vera sensisse; an ideo excusandus in facto plane dispari pseudo-Clemens? Scripserit Augustus ad mortuum, an viuum solatio indigentem, seculi huius procellosi ærumnis obnoxium, qualem Iacobum finxit pseudo-Clemens, credi voluit? minime gentium. Alia ergo mens Imperatoris, alia *ὑποβολιμαίου* quem patrocinio dignatus est Iesuita: nec debet Theodosij sacra in exemplum trahi, vt pseudo-Clementis fabula fidem apud imperitos inueniat.

Baron. ad A. D. 438. §. 8.

a Socrat. lib. 7. c. 44.

Turrian. *Si quis quærendum eſſe putet, quemadmodum, ſi ad Iacobum D. fratrem iam mortuum Clemens iuſſu Petri ſcribit, eum vocat Hieroſolym. Epiſcopum, imo omnium Eccleſiarum; ex iis quæ ante diximus in promptu eſt reſpondere, vt videbat Iacobus non corpore ſed ſpiritu, ſic erat Hieroſolymis, non ſpiritu qui iam ad cœlum migrauerat ſed corpore.*

℞. Ineptum curioſæ quæſtioni reſponſum dedit Ieſuita: quaſi vero in pſeudo-Clementis (quo tempore epiſtolam dictauit) Iacobi reliquiæ Hieroſolymis ſepultæ mentem venerint, aut reſpectu ſacri cadaueris ibidem decumbentis dictus ſit glorioſus Martyr Epiſcopus Epiſcoporum, adminiſtrator Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, imo omnium curator: quem non pudeat, tantas eſſe aliquid putare nugas?

Turrian. *Sancti Epiſcopi à morte curant ſuas Eccleſias, teſte Petro 2. epiſt. c.*1. Dabo operam &c. vt poſſitis (*hoc enim ſignificat hoc loco verbum græcum* ἔχειν, *quod frequens eſt*) poſt obitum meam memoriam facere, &c.

℞. Locus Petri non probat ſanctos poſt obitum regere greges quos antea pauerunt, ſed eos dum ſunt in viuis oues ſibi commiſſas Deo ſtudioſe commendare, ne poſt ipſorum diſceſſum eas ſacrorum præceptorum capiat obliuio.

Turrian. *Promittit Petrus, precaturum ſe pro iis quos docuerat, poſt mortē.*

℞. Promittit ſe daturum operam, vt poſt mortem ipſius memoriam ſanæ quam ipſo docente imbiberunt doctrinæ memoriam pretioſam ſeruent & inuiolatam: ſic cenſent doctiſſimi quique ex aduerſariis, gloſſa ordin. Lyranus, Faber, Caietanus, Folengius, Gagneius, Guillaudus, Titelmannus, Saſboldus, Sa, &c.

Turrian. *Ergo Petrus curam paſtoris gerit per preces.*

℞. *Geßit* dicendum, non *gerit*, ſiquidem verba epiſtolæ de Petro in carne degente intelligenda ſunt.

Turrian. *Præſidet Petrus per auctoritatem ſucceſſoris, & per doctrinam quam reliquit: vnde Nicol. I. pontifex eruditißmus ac ſanctiſ. reſp. ad conſulta Barbarorum c.*106. Poſcitis (*inquit*) vtrum omnibus his (græcis ſcil. & Armenis) ſecundum varios cenſus eorum obedire, an quid facere debeatis. Verum nos in his non ſumus ſufficientes, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt; & B. Petrus qui in ſede ſua viuit & præſidet, dat quærentibus fidei veritatem.

℞. Eccleſiam vniuerſam verbo per Petrum prædicato & literis conſignato regi non negamus: negamus vero à Nicolao primo Bulgaros eruditiſſimum ſanctiſſimúmque reſponſum tuliſſe, nec enim Petrus fidei veritatem inſpirat, nec quærendus eſt, nec viuit in ſede quam tenuiſſe dicitur.

Turrian. *Sic Concil. Chalcedonenſis Act.*3. *legati Rom. Eccl. Dioſcorum ab Eccl. Alexandrinæ gubernaculis remouentes,* Sanctiſſimus (*inquiunt*) & Beatiſſ. Archiepiſcopus magnæ & Senioris Romæ Leo, per nos & per præſentem S. Synodum vna cum ter beatiſſimo & omni laude

digno

digno B. Petro Apostolo, qui est petra & crepido Catholicæ Ecclesiæ, & rectæ fidei fundamentum, nudauit eum, &c.

℟. Verba hæc non docent Petrum *in sede Romana viuere vel curam pastoris gerere*; sed Dioscori Eutychianæ hæreseos patroni, & doctrinæ Apostolicæ aduersarij, adeo iustam esse damnationem, vt sententia quam per legatos Leo Petri discipulus pronuntiauit, ab ipso Petro, cuius doctrinam propugnabat, quodammodo lata videatur.

Turrian. *Qui absunt propter charitatem, aliquando iudicantur adesse, vt Concil. II. Carthag. c. 1. & Syn. Antioch. in præfatione ad Episcopos absentes. Sic Iacobum propter charitatem & preces pro Ecclesia, præsentem in ea Ecclesia quam viuus regebat, diuino artificio Clemens facit.*

℟. Hoc *diuino artificio*, vbique præsentes sanctos iudicare liceat; Qua enim charitate dum in viuis agerent Ecclesiam Catholicam complexi sunt, eadem, sed ab omni carnalium affectuum impuritate defæcata, eam Deo opt. max. commendant, eiusque τελείωσιν, & regni Dominici aduentum indefessis precibus flagitant.

Quo sensu Iacobus Episcopus Episcoporum fuerit.

Turrian. *Iacobum Clemens dicit* rectorem Ecclesiarum, *quomodo Eleutherius, Gallos* vniuersalis Ecclesiæ Episcopos *vocat.*

℟. Alia fuit ratio Apostolici muneris quo functus est Iacobus, alia Episcopalis ordinarij; Apostolis omnibus & singulis tota Ecclesiæ compago commissa fuit, non *pars in solidum*: sicut cæteris gregis Dominici pastoribus: eodem plane sensu Iacobum D. fratrem epistolæ huius artifex *Ecclesiarum omnium rectorem* nuncupasse videtur, quo recognitionum scriptor eum libro 1. totius Apostolici collegij Choragum fecit, & Hesychius Eccl. Hierosolym. presbyter, *homil. de sancto Iacobo*, eundem τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ ἀρχιστράτηγον, τὸν τῶν ἱερέων ἡγεμόνα, τῶν Ἀποστόλων τὸν ἔξαρχον, τὸν ἐν κεφαλαῖς κορυφήν, τὸν ἐν λύχνοις ὑπερλάμποντα, τὸν ἐν ἄστροις ὑπερφαίνοντα. Chrysost. in Act. 15. τὴν ἀρχὴν ἐνεχειρισμένον. Proteuangelij scriptor Ἀπόστολον πρῶτον. Rufinus hist. lib. 2. c. 1. *Apostolorum episcopum*, nominauit. Phot. Bibl. Cod. 275.

Turrian. Episcopum Episcoporum *Iacobum vocat Clemens, id est*, Archiepiscopum, *teste Anacleto epist. 2.*

℟. Non semper qui *Episcopus Episcoporum* dicitur, *Archiepiscopus* est. potest enim hoc titulo insigniri quisquis quacumque ratione inter Episcopos eminet: sic Lupus Trecensis Ecclesiæ præsul, cuius ab initio sedes Senonensi metropoli subiacet, à Sidonio Apollinare Epist. 1. lib. 6. *Episcoporum Episcopus* vocatur.

Turrian. *Hierosolymitanus Archiepiscopus fuit trium Palæstinarum Concil. Chalced. act. 7. sub Metropolitano Cæsariensi tamen. Concil. Nicæn. can. 5. Hieron. ad Pammachium aduersus errores Ioannis Hierosolymitani, Nicolaus I. ad consult. Bulgar. cap. 92.*

℟. Contradictionem implicat Iesuita siue prudens siue imprudens Ante Concilij Chalced. tempora Episcopus Æliæ Metropoli-

tanum Cæsariensem agnouit, ex præscripto Concilij Nicæni, cuius meminerunt Hieronymus & Nicolaus locis citatis: tunc vero non fuit trium Palæstinarum exarchus, id enim honoris sibi vindicabat Eccl. Metropolitanæ antistes. At postquam Iuuenalis cum Maximo Antiocheno de iurisdictione pactum iniit, excusso Cæsariensis Præsulis iugo, factus est Palæstinarum Archiepiscopus; id autem contigisse A. D. 451. testatur abunde Concil. Chalcedon. act. 7.

Turrian. *Pontifex omnium Episcoporum est Episcopus, quia omnibus omnium Episcoporum diœcesibus præest, quas propter vnitatem & fidei & capitis Synodus Chalced.can.9.diœcesim vocauit, vt idem magnus Nicolaus ad Michaëlem & notauit & probauit.*

℞. Romanum pontificem *omnibus omnium diœcesibus præesse*, earum *caput* dici debere, *exarchum diœceseos* à patribus Chalcedone congregatis vocari (quicquid in contrarium sentiat Nicolaus primus) negamus.

Turrian. *Ad fidem Ruffini interpretis, qui titulum Epistolæ sic legit & interpretatus est, accedit etiam testis Sidonius Apollinaris, qui ante mille annos in lib.6.Epist.ad Lupum Episcopum Lirinensem sic scribit,* Benedicitur Spiritus Sanct.&c.quod tu pater patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter tui seculi Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiore Hierusalem tota Ecclesiæ Dei nostri membra superinspicis &c.

℞. De Sidonij Apollinaris testimonio, Ruffinique (quem mutato consilio huius farraginis interpretem fuisse negaturus est Iesuita) fide hic non contendimus. Notamus tantum, quandoquidem nulla est Lirinensis sedes, Lupum non Lirinensem, sed (ex Abbate Lirinensi) Trecensem Episcopum fuisse.

Turrian. *Hoc ergo erat* Iacobum omnes Ecclesias regere, *omnium vbique Ecclesiarum vtilitati consulere, & omnia earum commoda prospicere, quod verbum διέπειν quo Clemens vsus est significat.*

℞. Per me licet.

Turrian. *Hactenus existimo de scriptione epistolæ, non male neque inepte responsum esse; sed potius recte & apte ad morem ipsius auctoris, dialogice scribentis: est enim Epistola velut altera pars Dialogi, vt recte ab Artemone qui Epistolas Aristotelis descripsit dictum esse auctor est Demetrius Phaleraus, cum de epistolico charactere in libro περὶ ἑρμηνείας agit.*

℞. Recte ne an secus de epistolico charactere senserint Artemon & Demetrius, mea non refert. iudicabit autem Lector annon *male & inepte* causam egerit Iesuita.

An soli Clementi à Petro cathedra tradita fuerit.

pro epist. lib.2. Turrian. *Soli Clementi traditam à Petro cathedram, vere affirmat epistola, & constit. lib.7.c.45.*

℞. *Tametsi plerique Latinorum* (vt Hieronymi verbis vtar) *secundum post Petrum Apostolum putent fuisse Clementem*, in alia fuit ipse Hieronymus cum

mus cum maxima veterum parte sententia; apud quos vel minimam, vel nullam constitutionum farrago fidem inuenit. Confusam ab initio primorum vrbis Episcoporum seriem, obscurissimumque successionis eorum ordinem fuisse, plus satis probant dissentientes antiquorum Catalogi, quos prudens Lector examini subjiciet. Leg.47.

Sententia Ignatij in epist. ad Mariam Cassobo. Iren. lib.3. Euseb. lib.3.c. 13. Nicephori Constantinop. Nicephori Callisti lib. 3.c.2. Iuonis parte 5. c.237.	Sententia constitut. li.7. c.49. Optati lib.2. aduers. Parmen. August. epist. 165.	Sententia Epiphan. hær.27. Hermanni contracti in Chron.	Sententia Tertullia. li.3 carm. aduers. Marcion. Hieron. in catal.	Tertull. de præscrip. cap.32. Eucher. epist. ad Valeria. Pseudo-Clem. epistola. Liber pontif. in Petro, videntur Clemẽtem secundum à Petro collocare.
Petrus & Paulus Linus Anacletus Clemens Euaristus Alexander Sixtus Telesphorus Hyginus Pius Anicetus Soter Eleutherus, &c.	Petrus, Paulus Linus à Paulo ordinatus Clemens à Petro ordinatus Anacletus Euaristus Alexander: hunc omittit Optatus. Sixtus Telesphorus Hyginus Anicetus Pius Soter Eleutherus.	Petrus & Paulus Linus Cletus Clemens Euaristus Alexander Xystus Telesphorus Euaristus: hunc omittit Herman. Hyginus Pius Anicetus.	Petrus Linus Cletus Clemens Anacletus: hũc omittit Hermã. contract. Euaristus Alexander Sixtus Telesphor. &c.	

Turrian. *Constitutionum libros Eusebius ignorauit, vt & Dionysij Areopagitæ, cuius opera elucidauit commentarios Dionysius Alexandrinus teste Maximo, in Dionys. Areop. & Anastasio Antioch.* ἐν ὁδηγῷ. *Item Narcissi, Hymenæi & aliorum.*

℞. Forte verisimilius est Eusebium & constitutiones, & epistolam ad Iacobum Clementi suppositas credidisse; Nihil tamen definimus. Maximus certe præfat. in Dionys. post A.D.630. scripta, se in

Narcissi & Hymenæi lucubrationes incidisse refert: Idem & Anastasius cap.22. ὁδηγῷ Dionysij Areopagitæ scripta, & commentarios Dionysij Alexandrini citant; at vtrumque fefellisse videtur nimia credulitas; nō enim debuit Dionysio Areop. adiudicari opus in quo Clementis Alexand. lib.8. Strom. post A.D. 190. & 80. à Dionysij passione scripti locus inuenitur: absurdum vero est Dionysium Alexandrinum Commentariis illustrasse libros qui nec prodierūt ante Iustiniani tempora, nec (vbi prodierunt) fidem statim apud orthodoxos inuenerunt: hoc enim aduersus Seuerianos Dionysij scripta citantes, pugnarunt A.D. 532. Constantinopoli; *illa testimonia quæ vos Dionysij Areopagitæ dicitis, vnde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini? si enim eius erant,* [a] *non potuissent latere B. Cyrillum. Quid autem de B. Cyrillo dico? quando & B. Athanasius si pro certo scisset eius fuisse, ante omnia in Nicæno Concilio, de consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset aduersus Arij diuersæ substantiæ blasphemias. Si autem nullus* [b] *ex antiquis recordatus est ea, vnde nunc possitis ostendere quia illius sint nescio.* Vide epist. Innocentij Maroniæ Episcopi ad Thomatem Tom. 2. Concil. parte 1. & Baron. ad A.D. 532.

a quanto minus latere potuissent à Dionysio Alex. elucidata?
b orthodoxis nemo tunc obtrudebat cōment. Dionysio Alex. suppositos.

Turrian. *Ioannes III. asserit Linum & Cletum adiutores Petri, Clementem solum successorem fuisse: licet Marianus Scotus Ioannis 3. Epistolam Leoni II. tribuat.*

℞. Epistola illa nec Ioannis est nec Leonis, sed Isidori Hypobolimæi.

Turrian. *Linum Petri adiutorem fuisse probatur ex Epiphan. hær. 27. lib. 1. Tom. 2. Sophron. in homil. de agone Petri & Pauli, pontificum historia quæ fertur esse Damasi, & Marianus Scotus qui Linum vixisse vult ad consulatum Capitonis & Rufi.*

℞. Addere poterat Iesuita testimonium Rufini *præf. recognit. ad Gaudentium*; Haymonis *de Christian. rerum memoria*; Vincentij Bellouac. *hist. lib. 10. c. 22.* Antonini *Summæ hist. parte 1. tit. 6. §. 3.* Chron. Chronicor. &c. At licet Epiphanij & scriptoris historiæ pontificalis sententiam probabilitate non carere statuamus, stare tamen non potest pseudo-Clementis assertio, fingentis Petrum *Clementi soli* cathedram iam ante Lino traditam tradidisse: notabit etiam Lector ex homil. Sophronij superesse fragmentum, in quo nihil tale legitur, quale somniasse videtur Turrianus.

Turrian. *Clemens Petro successit vt principalis, Lino & Cleto vt coadiutoribus Petri; sic secundus à Petro scil. vt principalis tertius vt successor Lini, quartus vt successor Cleti.*

℞. Hinc patet cathedram non *soli* Clementi traditam; est vero probabile eum Lino & Cleto coadiutorem datum, quia superuixit, & diutius clauum tenuit; verum, præcipuum, imo vnicum Petri successorem creditum fuisse.

Turrian. *Eusebius omisit Cletum, quia Linum Petro superuixisse vndecim annis voluit.*

℞. Vi

℞. Videtur potius Cletum Ignatio, & Irenæo ignotum, penitus ignoraſſe.

Turrian. *Cletum cum Anacleto confudit, cuius annos ab annis Clementis diſtinxit, quod fieri non oportebat, cum non eſſet niſi Clementis coadiutor; Clementi nouem annos tantum tribuit.*

Reſp. Siue confuderit diſtinguenda, ſiue diſtinxerit componenda, perinde eſt; ſtat immota theſis noſtra *non ſoli Clementi traditam à Petro cathedram.*

Turrian. *Irenæus errauit dum confudit Anacletum cum Cleto.*

℞. Audax aſſertio! errauerit Irenæus *vir Apoſtolicorum temporum,* non errauerit rabula Irenæo ſeculis 14. poſterior.

Turrian. *Legendum apud Ignatium ad Mariam* Λίνῳ *non* Ἀνακλήτῳ *ex Ms. codice Biblioth. Medicea.*

℞. Forte legendum non eſt; ſiquidem nec legiſſe, nec manuſcriptum nactum Ieſuitam ſuſpicor, cuius fides admodum fluxa eſt. Fac tamen eum in manuſcriptum aliquod exemplar incidiſſe; annon explodenda mendoſæ lectionis obſeruatio, Λίνον pro Anacleto ſubſtituentis, quaſi idem ſit Λῖνος cum Λίνῳ, aut debeat è *Lino*, Leno efformari.

Turrian. *Linum mortuum viuente Petro, Clemens aſſerit conſtit. lib. 7.*

℞. Aſſerit & Epiphan. hæreſ. 27. negamus vero, ex eiuſmodi aſſertione, (de cuius fide *adhuc ſub iudice lis eſt*) ſequi *Clementi ſoli* cathedram à Petro traditam.

Turrian. *Succeſſor Clementis non Euariſtus fuit, vt Irenæus & Euſebius dixerunt; neque Cletus, vt quidam noſtro tempore ſcripſit, plus auctoritatis tribuens notationi Conſulum, quæ vitio librariorum, imo vitio quoque eorum qui literas in æs aut lapidem incidunt obnoxia eſt, quam voci viuæ Eccleſiaſticæ traditionis, id eſt epiſtolis Anacleti.*

℞. Onuphrium notatum voluit. Onuphrio ingenij acumine, diligentia, & eruditione ſolida longe inferior Ieſuita: cuius impudentiam non tam mirabitur quam deteſtabitur, quiſquis aduertere dignabitur, abſurdum plane eſſe, homuncionem nuperum, tantaque vertigine correptum vt manifeſtarij furis figmenta incorruptioribus genuinæ antiquitatis monumentis præferat, clariſſimis veteris Eccleſiæ luminibus errorem & tenebras objicere audere.

Turrian. *Hieronymus in Eſaiæ cap. 52. & lib. 1. aduerſ. Iouinianum Clementem Petri, Anacletum Clementis ſucceſſorem facit.*

℞. Aliam in catalogo ſententiam cum tueatur, neceſſe eſt dicamus Hieronymum, cum diuerſa diuerſis locis de prima Epiſcoporum vrbis ſucceſſione ſcriptis conſignauerit, non ſibi conſtitiſſe.

Turrian. *Auguſtinus*[a] *epiſt. 55. Cletum prætermiſit quia Clementis adiutor fuit.* a leg. 165.

℞. Cum Auguſtinus, Optatum ſecutus, Cletum eundem cum Anacleto fuiſſe crediderit; Cletum prætermiſiſſe, aut Clementis coadiutorem putauiſſe nemo prudens dixerit.

Quo sensu Pseudo-Clemens cum plerisque veterum Petrum Ecclesiæ fundamentum, *dixerit*.

Vnicum, si cum Paulo totaque Scriptura accurate loqui velimus, siue Ecclesiæ, siue fidei fundamentum dicendus est Christus, *præter quem nemo fundamentum aliud ponere potest*. Non negandum tamen, minus proprie, ratione ministerij, confessionis, exempli, Apostolos omnes, ipsumque inter collegas Petrum, fidei quam prędicatione seminauit, & martyrio confirmauit, Ecclesiæ quam summo labore fundauit & coluit fundamentum à Patribus dictum fuisse. Inscripta certe Apostolorum omnium nomina cœlestis Hierusalem fundamentis vidit Ioannes *Apoc.21*. Dicitur & fidei doctrina ab Apostolis prædicata *fundamētum Prophetarum & Apostolorum* quod ipsi primi iecerunt. *Ephes.2*. Videtur autem B. Petrus à Christo inspiratus, in confessione τὴν κρεπῖδα καὶ ἑδράθρον ἐφ᾽ ἣ τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ὁ κύριος ᾠκοδόμησε (vt cum Isidoro Pelusiota epist. 235. lib. 1. loquar) posuisse.

Cùm igitur non vni Petro, sed singulis veris pastoribus, imo Ecclesiæ toti conueniat ex officio, vt sit στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, 1. *Tim.3*. eoque nomine Athanasium Nazianz. *orat.21. & 22.* Cyrill. *homil.8. pasch.* τῆς ἐκκλησίας στύλον, τὸν ὀρθοδόξης πίστεως ἀδιάστροφον κανόνα, τῆς πίστεως ἔρεισμα: Basilium, Nazianz. *orat.19.* στύλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἐκκλησίας, θέλημα κυρίου, πίστεως ἔρεισμα: Eusebium Samosa. idem *epist.74.* στύλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἐκκλησίας, φωστῆρα τοῦ κόσμου, θεοῦ δῶρον, κανόνα πίστεως Nectarium idem *epist.227.* ἐκκλησιῶν τὸ κοινὸν στήριγμα vocet: non mirum si Petrus longe Athanasio, Basilio &c. præferendus à Patribus nō modo *Ecclesiæ* ἔρεισμα, *& fundamentum super quod fundatur* (sic enim Cyprian. *epist.63.* Origen. *homil.5. in Exod.* Basil. *lib.1. aduers. Eunomium*, Nazian. *orat.7 & 26* Hilar *in Matth.16.* Hieron. *in eund. locum*, Epiph. *in Ancorato*, Chrysost. *de verbis Esaiæ vidi Dominum*, &c. *homil.4.* & *in Matth. homil.55.* loquuntur) sed etiam ab Hippolyto de *consumm. mundi*, Chrysost. *serm. de Petro & Paulo*, Theophan. Ceram. *de SS. Apostolis*, Michaële Syngelo *in Dionys. encom.* Damasc. *in hist. Balaam*, Constantini edicto *pro 6. Synodo*, Theodor. Studit. *epist. ad Paschalem* papam, Euthymio *in Matt.16. fidei Petra*, ab Epiphanio hær.59. *is in quo ædificata*, ἡ θεμελιώτατος πίστις, ab Ambrosio in Luc. lib.5. *fidei princeps*, à Paschasino Lilybetano Concil. Chalcedon. Act.3. Andrea Cretensi de transfig. Dom. & Michale Syngelo in Dionys. encomio *fidei* θεμέλιος, à Chrysostomo in psal.50. & de laudib. Petri & Pauli *fidei* κρηπὶς; à Philippo presb. Concil. Ephes. part. 2. act.3. *fidei* κίων dictus fuerit. Quos titulos ne quis cum pontificiis ideo à Patribus in Petrum collatos putet, quod is à Christo Hieromonarcha sit institutus, moneo Paulum ab Origene aduers. Cels. lib.1. τὸν μετὰ τὸν χριστὸν τὰς ἐκκλησίας πήξαντα à Chrysostomo homil. in illud *salutate Priscillam*, θεμέλιον πίστεως, homil.2. in epist. ad Rom. *Columnam fidei, petrā ferro & adamante firtiorem*. Ibid. homil.18. κορυφαῖον, homil. *de petitione filior. Zebed.*

τῶν Ἀποστόλων μείζονα, de Sacerdotio lib. 4. cap. 7. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πλεονεκτήσαντα. homil. de 12. Apostolis τὸν τῶν ἐσχάτων πρῶτον. homil. in hæc verba *Paulus vocatus*, τῶν δικαίων πρῶτον vocari, *cui nullus par*; (homil. de Petro & Paulo) quo Petrus hoc ipso inferior videatur, quod *Petrus Romam, Paulus mundum erudi rit* (homil. de SS. Apost. 12.) Rursus à Cæsario dial. lib. 4. quæst. 192. Paulus τῆς θείας εἰκοσιόμβης ἐξαίρετος, à Chrysostomo homil. de 12. Apostolis, Apostoli omnes ὀρθοδοξίας ἀμετάθετοι στῦλοι, ἐκκλησίας πέτρα &c. ab eodem [a] Ignatius Ecclesiæ Antioch. præsul *Petro* ἀντίρροπος, ab Hesychio [b] Iacobus minor τῶν Ἀποστόλων ἔξαρχος, ab eodem in orat. [c] encomiastica de B. Thoma, Andreas ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγὴς τῆς ἐκκλησίας στῦλος, ὁ πρὸ Πέτρου πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, ὁ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή, ὁ πρὶν κληθῆναι καλῶν, ὁ πρὶν προσαχθῆναι προσάγων, nuncupatur: vt necesse sit aduersarios vel plures Ecclesiæ (Christo secluso) simul eodémque tempore Monarchas non modo Petro æquiparandos, sed quodammodo præferendos agnoscere; vel eorum omnium argumentorum quæ ex Petri laudibus ad Hieromonarchiam probandam duxerunt, iacturam facere.

a homil. de S. Ignatio.
b Photius Cod. 275.
c Idem Cod. 269.

An recte Petrus à Pseudo-Clemente dicatur primitiæ Electionis Domini.

Vnúm, qui pseudo-Clementis de Petro sententiæ consentanea (post A. D. 628) scripserit, reperio, Modestum Hierosolymorum Episcopum: is enim (teste Photio Bibl. Cod. 275.) Petrum Apostolorum ἀπαρχὴν vocauit; quàm recte, sequentia docebunt.

Turrian. *Chrysost. e vsens. Domini Non sunt primitiæ si quis Deo primum fructum dedicet, cum sit tenuis & infirmus, vt esse solet primus fructus terræ, sed si maturum & perfectum* Leuit. 19. *Sic ergo non primus Adam oblatus est Deo tanquam primitiæ, vtpote factus obnoxius peccato; sed potius secundus Adam, qui erat liber ab omni peccato, oblatus est Deo.*

pro epist. lib. 2. c. 14.

℞. Chrysostomus demonstraturus nos in Christo Deo patri acceptos, naturæ nostræ primitias ab ipso susceptas oblatasque asserit; cuius sententiæ suffragatur Cyrill. Glaphyr. lib. 3. tit. 1. his verbis. Ἐστὶν αὐτὸς (Christus) ἡ ὑπὲρ ἡμῶν θυσία, τὸ πρωτογέννημα τὸ πνευματικόν, τουτέστιν ἡ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπαρχή, ὁ πρωτοτόκος ἐκ νεκρῶν, ὁ πρῶτος εἰς ἀφθαρσίαν, τὸ οἱονεὶ πρωτοτόκειον τῶν κεκοιμημένων. Ne autem mirum videatur Christum quem ἔσχατον Ἀδὰμ Paulus 1. Cor. 15. ἔσχατον ἀπεσταλμένον vocat Marc. c. 12. ἀπαρχὴν dici, Respondet Chrysostomus Dominum hoc nomē sortiri, nō quia primus ἐκφυόμενος & πρῶτος βλαστάνων, sed quia primus à peccato liber; nec vocari primitias primum fructum ἐξίτηλον & ἀσθενῆ sed δόκιμον. Id vero probat ex Scriptura Leui. 19. iubente quasuis arbores immundas & præputiatas ad annum quartum à plantatione haberi. Eodem plane sensu Cyrill. Glaphyr. in Exod. lib. 2. tit. 2. colligit ex asseruatione πρωτοτόκων per septem dies, non statim debere, τοὺς κεκλημένους, καὶ εἰς τὰς τοῦ πιστεύειν ἀρχὰς ἐκβεβη-

κόπους καὶ ἀμυήτους προσκομίζεσθαι. Nemo autem non videt hoc ad pſeudo-Clementis de Petri prærogatiuis ſiue veram ſiue falſam ſententiam trahi nec poſſe nec debere: Licet enim *Eccleſiæ Chriſtianæ primitias Apoſtolos* nuncupari, & *Apoſtolorum* ἀπαρχὰς Andream & Petrum quos primos Dominus vocatione ſua dignatus eſt, vocari poſſe non diffiteamur; negamus tamen id nominis Petro cum Andrea collato conuenire, aut ad prærogatiuas eius pertinere, vt primus Apoſtolorum omnium à Chriſto vel electus vel oblatus fuiſſe dicatur: putamus quinetiam non ſine Apoſtolici chori contumelia Petrum primitias eo ſenſu quo Chryſoſtomus Dominum naturæ noſtræ primitias appellauit, indigetari poſſe; cum enim Petrum ſolum à Chriſto Deo Patri oblatum, in eoque cæteros dedicatos fuiſſe falſum ſit; ab iniuria Apoſtolorum omnium non temperabit, quiſquis Petrum ſolum δόκιμον, reliquos decem ἀσθενεῖς καὶ ἐξιτήλους καρποὺς fuiſſe, cum Turriano pronuntiabit.

Turrian. *Fuit Petrus* primitiæ electionis, *non quia* primo electus, *ſed quia primus fuit qui, cum* filium hominis *audiſſet, vt S. Marcus Anachoreta notauit, reſpondit interrogatus filium Dei eſſe.*

℞. Hoc ſenſu primitiæ non *electionis* fuerit Petrus, ſed *confeſſionis,* ſeu *confitentium*; quod Ambroſius lib. de incarn. c. 4. agnouiſſe videtur: *Primatum* (inquit) *egit* Petrus *confeſſionis non honoris, fidei non ordinis,* &c. Falſum autem eſt Marcum Anachoretam notaſſe Petrum vel *primitias* fuiſſe, vel *primum* reſpondiſſe: nullibi enim de Petri confeſſione, ſed de cæci à Domino illuminati δοξολογίᾳ verba fecit: *de lege ſpirit. c. 11.* τυφλὸς (inquit) ὅτι κράζων, καὶ λέγων υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με, ὁ προσευχόμενος σωματικῶς, καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματικήν. ὁ ποτὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν κύριον, οὐκέτι υἱὸν Δαβὶδ, ἀλλὰ υἱὸν θεοῦ ὁμολογήσας προσεκύνησε.

Luc. 10.

Turrian. *Confeſſio Petri (vt Theophanes cognomento Cerameus obſeruauit) Neſtorium coarguit Chriſtum in duas perſonas diuidentem, & Armenios atque Acephalos duas naturas in vnum confundentes.*

℞. Omnes hæreſes coarguat, ſitque *aduerſus* eas *generalis iſta fides,* vt Ambroſij verbis vtar *de incarn. cap. 5* quid hoc ad rem? an quiſquis hæreſes coarguit ἀπαρχὴ dicendus eſt?

Turrian. *Hieron. de circunciſ. vera,* Tunc & Petrus vocatur à Petra, poſtquam illam angularem petram primus agnouit; *& paulo poſt,* foris ſcribitur (*liber de quo Apocal. 6.*) cum Apoſtoli interrogati quis eſſe Dominus diceretur; reſponderunt quod *alij* dicerent *Eliam, alij Hieremiam, alij autem vnum ex Prophetis:* intus ſcribitur cum Petrus exclamat, *Tu es Chriſtus Filius Dei viui,* vnde & ipſe Dominus, *non reuelauit tibi, Petre,* (inquit) *iſtud caro & ſanguis, ſed pater meus qui in cœlis eſt.* Cuius caro & ſanguis? Nunquid nam Petri ipſius caro & ſanguis obſtabant quin filius Dei diceretur? Non inquam, ſed ipſius Domini caro & ſanguis; in quibus dum homo ſeruitur, qui erat Dei filius non credebatur eſſe quod erat.

℞. Auctor

℞. Auctor scripti *de vera circuncisione* Hieronymus non est, sed vel Paulinus, vt Pamelio; vel Maximus, vt Mariano, & Posseuino placet; nec probat Petrum *electionis Domini primitias* fuisse; sed *primum θεοδίδακτον*, quod ad controuersiam præsentem non pertinet.

Turrian. *Theodotus Ancyranus* [a] *in eandem sententiam*; Quod dixisti, *inquit*, de eo qui cernitur, non didicisti ex natura quæ cernitur: quod; inquam dictum est de carne, non didicisti ex carne & sanguine quia scilicet filium hominis dixit eundem esse filium Dei, non diuidens duas naturas, nec duo significata in Christo, sed vnum confessus. a non exstat.

℞. Siue hoc scripserit Theodotus, siue finxerit Turrianus, extra controuersiam est, nec ad *primitias* facit.

Turrianus. *Hanc ergo fidei reuelationem* soli *Petro, (vt Clemens ait) fecit Dominus. Primum patet ex Clem. epist.* 1.

℞. Vnde colligit Iesuita? pseudo-Clemens *soli Petro Patrem reuelasse Filium* scribit, non probat. primus confessus est, an ideo primus nouit? Imo *ex omnium* collegarum *persona*, Domino interroganti respondisse Petrum testantur, Ambros. de incarn. c. 4. ad finem Hieron. in Matth. 16. Pallad. de Chrysost. vita, cap. 19. Cyrill. in Ioan. lib. 4. c. 38. Cassian. de Incarn. lib. 3. &c. Ergo omnes nouerant.

Turrian. *Patet & ex Hilarij lib. 6. de Trinitate.*

℞. Hilarius loco citato non dicit *soli Petro* reuelationem factam, sed ipsum *in cunctorum Apostolorum silentio Dei filium reuelatione patris intelligentem vltra humanæ infirmitatis modum, supereminentem beatæ fidei suæ confessione gloriam promeruisse*: potuit autem alia Apostolici silentij causa fuisse ab ignorantia. Non tamen negauerim Hilarium sensisse Petro soli reuelationem factam, id enim diserte scribit Can. 14. in Matth. *ignorantibus cæteris primus respondit*, Tu es &c. sic ex Hilarij sententia factus fuerit Petrus confitentium non electionis Dominicæ *ἀπαρχή*.

Turrian. *Cyrill. homil. 8. Pasch. τῶν ἁγίων μαθητῶν ἡγούμενος Petrus, Ergo eo modo primitiæ electionis quo dux discipulorum.*

℞. Fuerit certe ἡγούμενος ratione zeli, fidei, auctoritatis: quid hoc ad iurisdictionem pontificiam? Imo quid ad commentum pseudo-Clementis? Nego sequelam; *fuit primus dignitate & dux aliorum*. Ergo *& electione*. Ioannes enim contrarium docet Euang. c. 1. differunt itaque ἡγούμενος & ἀπαρχή: potuit Adam non ἀπαρχή sed creationis (vt ita dicam) ὑστέρημα vniuerso Domini manuum operi præfici; potuit inter Isaï filios minimus natu Dauid cæteris fratribus anteferri, nec solius paternæ familiæ sed totius Israelis dux effici; potuit item inter vocatos à Domino ad Apostolatum postremus cumulatiore donorum mensura ditari & ad primatum euehi; at vltimus *initium* dici non potuit, sic enim vocem ἀπαρχῆς 1. Cor. 15. 23. reddit Ambros. de mysterio paschal. cap. 4. ex Veteri N. Testam. versione.

Turrian. *Hieronymus*, de vera circuncisione, *vbi confert Petrum cum Abraham, ei vt principi tribuit quæ omnibus conueniunt*. Auguſtum, *inquit*, caput Petrus extulit, noui ſignifer Teſtamenti, & in creatione eius primitiuus; alius (quod ſine dubitatione loquor) Abraham, neſcio an maior, certe quod ſentio non ſecundus; Illi generatio larga promittitur, huic generatio paſcenda committitur; ab illo iuſtificanda procedunt, in hoc iuſtificata fundantur; ita quod ille ſperat hic accipit. Illi dicitur, *faciam te in gentem magnam:* huic dicitur *faciam te piſcatorem hominum*. Illi dicitur *in ſemine tuo benedicentur omnes gentes*, huic dicitur, *iudicabis duodecim tribus Iſrael*, &c. *Ibid.* Omnia, inquit Apoſtolus, reliquimus & ſecuti ſumus te. In fidem veteris exempli nepotum virtus tam ſera quam mira per diſcipulum primogenitum nouæ iuſtificationis adſpirat; obſoleſcentib. iam pene imaginibus veritatis, Abraham reformatur in Petro, omnia ſe reliquiſſe teſtatur, &c.

Reſp. Primitiuum, & *nouæ iuſtificationis primogenitum* vocat ſcriptor ille, quiſquis eſt, Petrum; non quia primus à Chriſto electus vel Deo oblatus eſt; ſed quia primus ex electis diuino miniſterio conſecratis Chriſto gloriam dedit, & *muſti ſpiritualis ſi. im* paſſus eſt. Quicquid autem Apoſtolis vel promiſſum eſt vel collatum, ad vnum Petrum trahit δημηγορικῶς: non eo fine, vt alios Apoſtolos, quos *eiuſdem muſti ſpumaſſe feruore, vnius botryonis ſuperfluenti maduiſſe vindemia, in nectaris eius odorem ad B. Petri ſimilitudinem concurriſſe* agnoſcit, iure ſuo priuet, ſed vt de Petro quem laudandum ſuſcepit verum comprobet quod de Paulo ſcripſit Chryſoſt. de laudibus Pauli homil. 1. εἴτε προφῆται ἐπεδείξαντό τι γενναῖον, εἴτε πατριάρχαι, εἴτε δίκαιοι, εἴτε ἀπόστολοι, εἴτε μάρτυρες, πάντα ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει μετὰ τοσαύτης ὑπερβολῆς, μεθ' ὅσης οὐδεὶς ἐκείνων, ὅπερ ἕκαστος εἶχε καλὸν, ἐκέκτητο. Ibid. Chryſoſt. ſingularem Pauli cum Abrahamo collationem inſtituit. τὸν Ἀβραάμ, inquit, θαυμάζουσιν ἅπαντες, ὅτι ἀκούσας, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, ἀφῆκε πατρίδα &c. ἀλλὰ τί Παύλου γένοιτ' ἂν ἴσον, ὃς οὐ πατρίδα καὶ οἰκίαν καὶ συγγενεῖς ἀφῆκεν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν κόσμον, διὰ τὸν Ἰησοῦν, μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑπερεῖδε, &c. Fac igitur vnum Petrum habuiſſe quæcunque dona in ſingulis Apoſtolis effulſerunt, an ideo ἀπαρχὴ credendus eſt? at pari ratione Paulum, qui ſe non modo ἔσχατον ſed ἔκτρωμα vocauit, ἀπαρχὴν fuiſſe dicamus neceſſe eſt, cum in eo emicuerint quæcumque in omnibus ſplenduerunt.

Turrian. *Iſidor. Peluſ. epiſt. ad Gainam dabo claues*, αὐθεντικῶς.

Reſp. Epiſtola ad Gainam hodie nulla extat; eſto vero, dederit Chriſtus Petro claues αὐθεντικῶς; an ſoli Petro vel datas claues, vel αὐθεντικῶς datas, inde quis collegerit? annon cuicumque dat Chriſtus aliquid, αὐθεντικῶς dat?

Turrian. *Sicut quamuis alij ante Abraham fideles, tamen propter excellentiſſimam fidem meruit Abraham, vt eſſet primitiæ & origo veteris populi Dei, ita Petrus.*

Reſp. Abra-

Resp. Abraham meri i, id est consecutus est, vt origo esset populi Dei subsequentis, non præcedentis; non itaque Adæ, Abelis, Enochi, Noachi, & eorum qui in fide præcesserant, sed eorum qui eius fidem siue in gentibus siue in Iudæis erant imitaturi, (sic enim Apostolus Rom. 4. loquitur) pater factus est: nec solius populi veteris, sed totius Ecclesiæ quam Domini misericordia à fœdere cum Abrahamo inito collegit.

Turrian. *Primitiæ dicuntur, non secundum tempus sed secundum perfectionem: sic Christus dicitur* primitiæ dormientium.

Resp. Propositam distinctionem citatus à Iesuita locus euertit: cum enim Christus *mortuorum primogenitus, & primitiæ dormientium* dictus fuerit, quia initium fecit resurgendi ad incorruptionem beatamque immortalitatem, ὁδὸς εἰς ζωὴν γεγονὼς τῇ φύσει; male creditur ratione perfectionis non *secundum tempus* ἀπαρχὴ dici. Collige consentientes interpretum calculos, Athanasij orat. *de humana natura suscepta*; Ambrosij *de myster. pasch. cap. 4.* Epiphanij in *Ancorato*, Chrysostomi, Ambrosiastri, pseudo-Hieronymi, Primasij, Bedæ in 1. ad Cor. c. 15. Cyrilli *de fide lib. 3. c.* 54. Lombardi, Lyrani, Fabri, Gagneij, Caietani, Catharini, Contareni, Guillaudi, Ariæ Montani, Titelmanni, *in 1. Cor. 15.* Emmanuelis Sa & Adami Sasboue *in Coloss. 1.* &c.

Turrian. *Hoc sensu vocatur Petrus à Clemente* primitiæ, *qui Apostolorum* primus, *cui* & primo Deus pater filium reuelauit. *Ideo enim fuit* primitiæ electionis Apostolorum, *quia fuit* princeps Apostolorum.

Resp. Quo sensu Petrum *primitias* vocauerit pseudo-Clemens nihil moror: fuerit inter Apostolos, dignitate, ætate, donorum excellentia & dignitate primus; an ideo ἀπαρχὴ dicendus fuit non ἀπ' ἀρχῆς sed post Andream electus? fuerit etiam *cui primum reuelatus Filius Dei*; hinc tantum sequetur fuisse *primitias illuminatorum*, non vocatorum. at gratis sibi sumit Iesuita Petro primo Christum reuelatum fuisse; potuit enim primus ex ardore fidei confiteri, quod non primus cognouit; nec scriptura contrarium suadet.

Turrian. *Eodem sensu Clemens* primitiæ *vocatur à Petro, non quod eum primum Deo obtulisset, sed quod præstantior esset.*

℞. Mendacem memorem esse oportuit. Supra Iesuita docuit Christum non Adamum tanquam primitias oblatum Deo, quia dignitate inferior fuit Adam: hîc contra Clementem primitias vocari censet, non quia primus oblatus, sed quia dignior fuit; quasi dicat ideo Clementem primitias dictum, quia in se non habuit quod primitiarũ est proprium, nim. primùm offerri: hoc itaque argumento aduersus Turriani pronuntiatum pugnamus ex hypothesi, Si dignissima Deo offerenda sunt tanquam primitiæ, Clemens vtpote dignissimus primus offerendus fuit; at primus oblatus non est sed post Linum. Ergo.

Turrian. *Petrus Apostolorum primitiæ sicut pater, dicitur à Clemente.*

℞. Vtrumque male; primitiæ non sequuntur vllius fructus de-

cerptionem, ſed antecedunt: frater fratrum pater dici non debet; at Petrus poſt Andream decerptus eſt, & Apoſtolorum frater fuit. Act. 1.16.& 15.7.& 2.Pet.3. Ergo nec Andreæ reſpectu, (quem τὸ ἀρχῆς ἀπαρχὴν vocauit Heſychius) nec collegarum pater dicendus fuit.

Refutatio coniecturarum quibus Turrianus Pſeudo-Clementis Epiſtolæ 1. auctoritatem fidemque aſſerere conatus eſt, lib.4. pro epiſt. cap.24.

1. Turrian. *In hæc verba epiſt.* Si qui ex fratribus negotia habent, *&c. gentiles diſtinguit à fratribus: idem autem prohibent Apoſtoli lib.2. conſtitut. c.46.*

Reſp Negamus Apoſtolos conſtitutionum auctores fuiſſe; demus tamen eos idem cum pſeudo-Clemente ſtatuiſſe, quid hoc ad auctoritatem epiſtolæ ab ipſo effictæ? An quiſquis decreta Apoſtolica inculcat, Apoſtolicorum temporum fuiſſe dicendus eſt?

Turrian. *Annon coniectura perſpicitur ſcriptum eſſe hoc à Clemente, qui eandem in ſententiam lib.2. ſuo de conſtitut. ſcripſit?*

℞. Coniectura hæc leuior eſt: potuit idem qui conſtitutiones procudit, hanc epiſtolam dare: potuit alius eodem fine, ſcilicet vt ſua ſomnia nominis Apoſtolici pretio venditaret.

Turrian. *Quia tunc publica iudicia & tribunalia, non Chriſtianorum ſed gentilium erant, idem prohibuit & eadem ratione Paulus 1.Cor.6.*

℞. Apoſtolus iudicum ſubſellia non ſubruit, ſed ſuo loco ſtare paſſus eſt; nec (ad pſeudo-Clementis inſtar) aliud tribunal in Eccleſia erigẽdum decreuit, ſed docuit melius eſſe ſi fideles diſſidentium fratrum lites placido arbitrio componant, quam ſi hoſtiles iudicum animos experiantur, ipſiſque deridendam Chriſtianam religionem quodammodo propinent.

Turrian. *Solo* gladio ignis *tunc vtebatur Eccleſia, alioqui Chriſtiani ſi ſupplicio capitali vſi fuiſſent, ſicarios à gentilibus habiti fuiſſent.*

℞. Non negauerim: hoc vero nihil ad auctoritatem epiſtolæ.

2. Turrian. *In hæc epiſt. verba,* nec fideiuſſor exiſtas, &c. *idem ſtatuit Clem. conſtit. lib 2 c.6. & can. Apoſt.20. eadem & ſententia Pauli 2.Tim.2.4. &c. Apoſtolorum omnium Act.6. & Can.81.*

℞. Hoc rurſus non euincit epiſt. à Clemente ſcriptam, ſiquidem poteſt impoſtor quilibet decretis ſanctiſſimis abuti: notabit autem lector, nullibi ſcripturam fideiubentem inter ſeculi negotiis implicitos à ſacro miniſterio arcendos collocare.

Turrian. *Quæ cauſa eſſe potuit hoc decretum fingendi?*

℞. Ipſa fingendi libido.

Turrian. *Quæ temeritas eſt rem geſtam confiteri & fidem inſtrumenti negare?*

℞. Vtrumque negamus, & rem geſtam ab Apoſtolis, & fidem inſtrumento adhibendam: ne quem imperitum fallat Ieſuita.

Turrian.

Turrian. *In hac epist. verba* Episcopi supportandi sunt nisi in fide errauerint, *idem statuitur Matth. 23. 2. 3. Act. 4. 19.* 3.

Resp. Hinc non adstruitur epist. fides, sed dogmati, *obediendum doctoribus vera docentibus*, statuenti.

Turrian. *Propter nostros Episcopos dixit Dominus de Scribis & Pharisæis, quæ Euang. recenset.* Matth. 23.

Resp. *Per me* licet: in Ecclesiam enim Pharisaïsmum reduxerunt, pondera grauissima plebium humeris alligauerunt, & doctrinas Diabolicas, à quarum portentis Pharisæi ipsi abhorruissent, disseminauerunt.

Turrian. 1. *Tim.* 5. Seniorem ne increpaueris &c. *Si tantus honor deferendus est senili ætati, quantus deferendus sacræ dignitati Episcoporum qui sunt principes seniorum, id est presbyterorum?*

R. Sacro ministerio deferendum fateor: moneo tamen locum Paulinum non probare, decretum *de supportandis Episcopis* à Clemente sancitum fuisse: 2. Si per *seniores* senili ætate grauatos intelligat Turrianus, male ex verbis Pauli *de senioribus non increpandis* ab ipso colligi Episcopos esse *presbyterorum principes*: quis enim de solis Ecclesiæ ministris intelligenda putet, quæ ad quoscumque senes pertinent? 3. Nullum de iure diuino Episcopis in presbyteros principatum comperere.

Turrian. *Si qua est de fide suspicio, inquiritur in Episcopum in Ecclesia Catholica, nec vlli parcitur nisi amplectatur* sermones sanos. *Tit.* 1. 9. *Can. Apost.* 31.

Resp. Alia est Romanæ Synagogæ praxis, in recte sentientes sæuientis.

Turrian. *In hæc epist. verba*, legum diuinarum libenter violatores. *sic* 1. *Cor.* 14. omnia fiant εὐσχημόνως. *Indignus fieri, Ecclesiastica regula, est fieri* irregularis: *regula Ecclesiastica ordinem Ecclesiasticum significat.* 4.

Resp. Nihil horum ad rhombum.

Turrian. *Si hoc decretum factum esse tempore Apostolorum testis est consuetudo omnium Ecclesiarum omni memoria seculorum vetustior, annon consequens est, vt certa coniectura iudicandum sit hanc etiam Clementis epist. illius temporis esse?*

Resp. Hoc argumento nihil infirmius; fac enim continuam Ecclesiarum praxim id sequi quod initio ab Apostolis est institutum, annon potuit epistola perpetuam illam praxim firmans quocunque seculo à pseudo-Clemente scribi?

Turrian. *In hæc verba*, Nullus etiam presbyter in alicuius Episcopi, &c. *hic dicendum cum Apostolo* 1. *Cor.* 11. 16. Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus &c. *vid. Can. Apostol.* 39. *Clem. constit. lib.* 2. *c.* 28. *Magdeburgenses gentilibus peiores sunt.* 5.

Resp. Cur vero peiores? an quisquis cum Hieronymo, ius diuinum nullibi presbyteros episcopis subjicere, monet, gentilium impietatem superare dicendus est?

Turrian. *Cui bono hoc decretum fictum esset, quod confirmat consuetudo Ecclesiæ?*

Resp. Vt ex antiquitatis opinione sanctior esset obseruandæ consuetudinis cura.

Turrian. *A principio scribenda fuit epistola, cum recentes erant traditiones, vt ad omnes deferrentur, ne obliuio irreperet, vt consuetudo recens cõfirmaretur.*

Resp. Cum negemus hanc ab initio consuetudinem fuisse, eandem ab initio scriptis confirmare necessarium non fuisse, clarissimum est. Nugas agit Iesuita.

6. Turrian. *Dogma de confessione secreta, exequiis mortuorum, & precibus & eleemosynis pro eis. v. tustissimum erat tempore Caroli Magni.*

Resp. Vulgo videbatur sed non erat.

7. Turrian. *Simile nauis repetitur constit. lib. 2. c. 57. vbi aliquid Clemens ex Platone mutuatur, sicut Paulus ex poëtis. Plato enim ciuitatem naui comparat, libro de legibus 12. Hoc simile repetit Anacletus.*

℞. Cum Clementem constitutiones scripsisse falsum sit, nullius momenti sit Iesuitica obseruatio necesse est.

8. Turrian. *διθαλάσσοις τόποις declarat id quod scripsit Iacobus cap. 1. epist. δίψυχος ἀνήρ*, &c.

℞. Declaret sane: an ideo epistola pseudo-Clementis genuina dicenda est?

9. Turrian. *De Diaconorum officio idem statuunt epist. 1. & lib. 2. constitut. cap. 38.*

℞. Quid tum?

10. Turrian. de Flaminibus primis, &c. *quod de istis iudicibus nullus vetus auctor meminerit, non solum auctoritatem epistolæ huius non infirmat, neque antiquitatem eius suspectam reddit; sed contra potius, non leuis coniectura ex eo sit non fictam sed veram esse Clementis epistolam.*

℞. Horum omnium probationes requirimus.

Turrian. *Si ficta est epistola, quæro vnde qui finxit sumpsit istos* primos flamines, Archiflamines? &c.

℞. E cerebro.

Turrian. *Si ex nulla antiquitate sumpsit, sed ipse potius finxit, quamnam verisimilitudinis speciem artificio fingendi imitatus est, vt epistola quam fingebat Clementis esse videretur?*

℞. Nullam.

Turrian. *Annon magis mendacium suum simul cum imprudentia prodidit, dum & videri & credi voluit veteres fuisse, & illius seculi Clementis, id genus iudices ac potestates, quas apparere non posset vnquam fuisse?*

℞. Prodidit.

Turrian. *Quis credat tam hebetem, & tam imperitum fingẽdi fuisse istum?*

℞. Credet quisquis notas nostras intento animo percurret.

Turrian. *Hoc non fuit auctori epistolæ cauendum, cui tantum propositum fuit, vt cum primos* flamines *diceret*, primam iudiciariam potestatem, *vt Anacletus tanquam interpres Clementis dixit, significaret.*

℞. Omnia

Resp. Omnia cauenda fuerunt, siquidem in eo certarunt impudentia cum inscitia, temeritas cum imperitia, fingendi libido cum audacia comminiscendi. Eiusdem farinæ fuit cum Pseudo-Clemente Anacletus hypobolymæus.

Turrian. *Non verba sed vis propositi attendenda est, teste Dionysio lib. de diuinis nominib.* [a] *in eos qui vocabulum* ἔρωτος *à scriptura alienum dicebant.* a cap. 4.

Resp. Vtrumque sæpe attendendum est: nec in contrarium facit Dionysiani testimonij pondus, cum Dionysium illum, licet doctissimus fuerit, falsarium fuisse constet.

Turrian. *In epistola Clementis aliud significant* flamines *quam in historiis antiquis Romanorum quas Clemens non ignorabat.* Flamines *enim hic non significant quidem proprie eos qui erant singuli singulis diis, vt in more Maiorum testatur Cicero, & vt Varro scribit, quorum sacra aßidue operabantur; sed translate eos qui præerant vel singuli singulis ciuitatibus primariis quæ erant capita prouinciarum, vt Alexandria, vel singuli singulis Metropolibus.*

Resp. Hoc argumento probamus alium à Clemente, centones hos farciuisse.

Turrian. *Videtur quidem idem Clemens non obscurè significasse non sic appellatos fuisse olim, sed sic se illos tunc appellare, cum ait*, vbi erant protoflamines eorum, & primi legis Doctores: *vt enim non vocabantur* primi legis doctores, *ita nec* proto-flamines.

Resp. Mihi contrarium videtur. impudens scurra susque deque habuit quid lectori obtruderet; cumque sibi pigmenta deesse cerneret, quibus Helenam suam fucaret, quicquid primum in buccam venit nullo habito delectu in chartam expuit.

Turrian. *Causa translate vocandi* Flamines *hæc videtur; quia, vt* Flamines *perpetuo erant rei diuinæ addicti, vt ait Andreas Dominicus Floccus Florentinus, qui hactenus* Fenestella *vocabatur: id quod Metellus pontifex max. satis declarauit, cum Posthumum Consulem, teste Valerio Max. vrbe egredi non est passus.*

Resp. Hic, quia nudis coniecturis nixus Turrianus, quicquid videtur effuutit; falsarium vocabulis priscis abutentem vsui totius antiquitatis, ipsorumque adeo Clementis συγχρόνων repugnare, monere sufficiat.

Turrian. *Eadem, quæ in Flaminibus aßiduitas in munere, requirebatur in præfectis prouinciarum, teste Philone* in Flaccum: *idem* in Caïum *dicit, Augustum non minus sollicitum fuisse de confirmandis singularum prouinciarum ritibus quam de Romanis ceremoniis.*

Resp. Neutrum dicit Philo; de Flacco, hæc tantum apud ipsum leguntur, πυκνὸς γὰρ ἦν καὶ συνεχὴς καὶ ὀξὺ νοῆσαι: quibus non quid à præfectis requisitum fuerit, sed quid à Flacco initio præfecturæ præstitum iudicatur: de Augusto sequentia, ᾔδεισαν αὐτοῦ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ὅτι τὸ αὐτὴν ποιεῖται τῆς βεβαιώσεως τῶν παρ' ἑκάστοις πατρίων, ὅσην καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν: de *ceremoniis* ne syllabam habet: en specimen Iesuiticæ siue fidei siue diligentiæ.

Turrian. *Flamines qui aliquid vitij in ſacris admitterent Sacerdotio quod* Flaminium *vocabant mouebantur, vt de M. Cethego & C. Claudio. & de Sulpitio idem Valerius narrat: ſic præfecti male geſtæ prouinciæ conuicti.* &c.

Reſp. Sic etiam milites à ſignis diſcedentes *exauthorabantur*, an ideo liceat Flaminum nomen ad milites transferre?

Turrian. *Eadem translatio vtilis eſt ad declarandam conuenientiam qua mutata poteſtas & iudicia Ethnicorum præfectorum ciuitatum in poteſtatem & iudicia præſidum Eccleſiæ; vt enim illi non vnius ordinis erant, ſed diuerſi gradus; omnes quidem tanquam* Flamines, *alij tanquam maiores* protoflamines, *alij tanquam minores*, archiflamines, *alij adhuc minores, quos tunc (vt Anacletus ait) vocabant* comites: *ſic Eccleſiæ præſides.*

Reſp Negamus inter Flamines maiores minoréſve fuiſſe; negamus item *Comites* dictos Clementis ſeculo minores ſiue magiſtratus ſiue ſacrorum præſides. Inter magiſtratus Romanæ reip. Veteris plures gradus agnoſco; inter Eccleſiæ miniſtros binos tantum diuinitus inſtitutos, preſbyterorum ſcil. quos ſcriptura Epiſcopos vocat, & Diaconorum.

epiſt. 5. Turrian. *Ignatius vocat presbyteros* conſeſſum Epiſcopi.

Reſp. Per me licet. Quid inde?

Turrian. *Deſcriptio boni præſidis prouinciæ ita in bonos præſides Eccleſiæ quadrat, vt boni præſides, velut quidam Sacerdotes religioſi eſſe viderentur, vel potius* Flamines, *vt Clemens vocat; hoc enim nomen magis illis conueniebat vtpote ethnicis: idcirco noluit eos facere ſimiles Sacerdotibus ſed* Flaminibus, *quia indigni erant hoc nomine.*

℞. In quibuſdam quadrat, in quibuſdam repugnat natura miniſterij Eccleſiaſtici ipſo Domino iudice Luc. 22.25. An ſi quid non vſquequaque à propoſito alienum occurrat, vſurpanda nobis licentia quadrata rotundis mutandi, & pro libidine fabulas comminiſcendi? Coniectura Turriani quandam probabilitatis haberet ſpeciem, ſi Clemens de ſolis laudatis Magiſtratibus verba feciſſet: hi enim ſoli religioſe munus adminiſtrant; at pſeudo-Clemens de magiſtratibus Ethnicis indefinite loquitur, nullo habito bonorum malorúmve diſcrimine: Quadrat cum ſpeculatorum, athletarum, ſtrategorum, agricolarum functionib. præſidum Eccleſiaſticorum munus; id non pſeudo-Clemens aliquis, ſed ſcriptura ipſa docet; an propterea ferendus eſſet qui ad militum Magiſtros, ſpeculatores &c. vel Flaminum, vel Sacerdotum transferret appellationem? Iudicent quibus eſt ſanum ſinciput.

Turrian. *Ethnicos ſacerdotes* μυεράς *vocat Clemens* conſtitut. lib. 2. c. 28. *hinc illos* protoflamines & πρωτονομοθιδασκάλους *nuncupat in epiſt.*

℞. Alium fuiſſe appendicis ad 1. pſeudo-Clementis epiſt. adiectæ artificem à conſtitutionum ſcriptore, ſupra monui.

Turrian. *Non eſt obſeruatione indignum, quod ex verbo græco quo ethnici præſides prouinciarum à principio à græcis vocati ſunt, quod etiam præſidibus Eccleſiarum quibus illi ceſſerunt conuenit, intelligi poteſt quod genus guber-*

gubernationis esset illud, & quanta vtrorumque similitudo esset.

℞. Obseruatione indignum non est Turrianum sua somnia exosculari: Negamus græcos à principio Magistratus suos πρωτονομοδιδασκάλους vocasse; vnde probabit Turrianus? quem alium à Christo inter Christianos πρωτονομοδιδάσκαλον finget? vide Matth. 23. 8. Ioan. 13. 13. Iacobi 4. 12.

Turrian. *In hac re admiratione digna sanctorum Apostolorum prudentia à Spir. S. data, qui in illis ciuitatibus & prouinciis vbi illi fuerant, secundum gradus suos, ibidem præsules Ecclesiæ, item secundum gradus suos esse voluerunt, vt facilius nostris moribus, & nostrorum præsidum gubernationi gentiles assuescerent, quæ essent illis similiora quibus prius assueti erant*; voluit Deus per Romanos iustitiæ legem splendescere, *Clement. lib. 6.* constit. cap. 24. *Ecclesiam* leges humanas rationi consentaneas amplecti *docet, Calixt. epistol. 2.*

Resp. De Apostolis id negamus; de iis qui post eorum seculum floruerunt, inter quos constitut. scriptor vixit, assentimur. Pseudo-Calixto ius testimonij non deberi infra probabimus Deo fauente.

Turrian. ἡγεμόνες *dicti sunt præfecti prouinciarum*, ἡγούμενοι *præsides Ecclesiarum, qui* forma gregis esse debent 1. Pet. 5. 3. 1. Tim. 4. 12. Tit. 2. 7. *Dionysio Melchisedech* hierarcha *Hierarch.* Eccl. c. 9. *Apostoli* καθηγέμονες, *in quo verbo* κατὰ *propositio vim habet augendi.*

Resp. Pseudo-Dionysij phrases non moramur, sunt enim seculi ad minimum quarti; ἡγεμονίαν & Magistratibus & Ecclesiæ rectoribus, sed diuersimode tribui posse non diffitemur; sed hoc nihil ad rem.

Turrian. *Nomen* Sacerdotum, *quo erant indigni Ethnici, non tribuit Clemens, sed valde ingeniosè & accommodatè ad illos nomen* Flaminum *transtulit, quorum quanta religio, continentia, existimatio Gell. lib.* 10. noct. attic. *de* flamine Diali *scripsit.*

Resp. Hebetem non ingeniosum hactenus pseudo-Clementem credidi: supremum hoc Turriani somnium sententiam mutare non cogit.

Turrian. *Bonam huius epistolæ partem Græce vidi.* 11.

Resp. Imo totam; quæ enim de Flaminibus habet, alîus sunt artificis vt supra monui.

Turrian. *Græce scriptam declarat etymon* Dei *secundum Platonem* in Cratylo, δι' ὃν ζῆν ἀεὶ πᾶσι τοῖς ζῶσιν ὑπάρχει: *deriuauit ergo* θεὸν *à* ζεῖν, *quia in* θεῷ *sunt coniuncta hæc duo* δι' ὃν ζῆν.

Resp. Declarabit ergo idem etymon Venantium Fortunatum (cuius verbis abusus est Clemens hypobolimæus) græce scripsisse; pudeat pontificios Iesuiticarum nugarum.

Turrian. *Illud*, siue timoris diuini *additum fuit ab aliquo, qui à* δέος *voluit deducere nomen* Dei: *quæ etymologia non cadit in græcum* θεός.

Resp. Imo ab ipso Venantio ab initio scriptum est; Critices Iesuiticæ male tuta vestigia esse nemo non videt; impingit enim sæpius.

12. Turrian. *Quod à Dorotheo Archiepiſcopo Tyri ſcriptum eſſe exiſtimatur, fuiſſe Simonem cognomento* Iudæ, *appellatum quoque* Iacobum Alphæi, *eundemque poſt* Iacobum fratrem Domini *factum Epiſcopum Hieroſolymitanum: vnde factum eſſe quibuſdam viſum ſit, vt hæc epiſtola, quæ poſtea ad* Simonem *eundemque* Iacobum Alphæi *ſcripta eſſet, ad* Iacobum fratrem Domini *prius ſcripta fuiſſe errore nominis putaretur: neutrum verum eſt.*

℞. Aſſentior: eundem enim reſpexiſſe videtur epiſtola Iacobum, quem deſcripſit Itinerarij in epiſtola laudati ſcriptor, Petro ſcil. imperantem, & ab eo rationes quas hic ipſius nomine reddere ſibi viſus eſt ὑποβολεῖν, expoſcentem. Ideo nec Baronij & Perronij Cardinalium ad Simonem ſcriptam epiſtolam conjicientium opinioni ſubſcribere poſſumus; Nec Mariani Victorij, & Genebrardi ſententiam probare, Iacobum noſtrum Iacobo Alphæi ſucceſſiſſe ſcribentium, aduerſus veterum omnium de primis Hieroſolymitanæ Eccleſiæ præſidibus conſentiens iudicium. Quæcumque enim chartæ illeuit Perronius, hinc nimirum colligi poſſe epiſt. Clementis nomine ad Iacobum ſcriptam, ad Simonem directam fuiſſe, 1. quod Simon fuerit πολυώνυμος. 2. quod ſcripta fuerit poſt mortem prioris Iacobi. 3. quod extra numerum Apoſtolorum Iacobus is ad quem data eſt collocatus videatur, mera ſunt ludibria. Vnde quæſo conſtare poteſt Iacobum illum binominem fuiſſe? 2. tempus ſcriptionis epiſtolæ qui euincit Iacobum, ad quem data eſt, alium à Iacobo Apoſtolo quærendum? 3. Quid mirum, ſi Iacobum illum cui Hieroſolymitanus thronus primum creditus eſt, epiſtolæ artifex Apoſtolum non indigetet, cum eundem *omnium Eccleſiarum rectorem* recognitionum ſcriptor, & ex eo forte Heſychius Apoſtolorum ἔξαρχον, veteres plerique alium ab Apoſtolis fuiſſe prædicent?

Baron. ad A. D. 69. §. 43. Perron. repli. cap. 31. Marian. Victor. in epiſt. 62. Hieron. Genebrard. Chron. lib. 2. A. M. 4151.

Turrian. *In exemplari vetuſto quod ſic inſcriptum reperi,* Dorothei Archiepiſcopi Tyri, martyris, qui fuit tempore Licinij & Conſtantini Impp. liber de 12. Apoſtolis & 70. diſcipulis. Iacobus frater Domini primus Epiſcopus Hieroſolymorum ab ipſo Domino factus. *Sequitur* Cleopas qui & Simon ἀνεψιὸς κυρίου & ſecundus Epiſcopus Hieroſol. qui Dominum quoque vidit poſtquam à mortuis reſurrexit. *Idem ſcribunt Clemens Rom.* lib. 7. conſtit. prope finem *Euſeb.* lib. 3. c. 11. *eſt ergo apud Dorotheum vulgatum parentheſis, non auctoris ſed interpretis: nec verum eſt Simon Iudam factum Hieroſol. Epiſcopum.*

℞. Quod de vetuſto exemplari aſſerit Ieſuita fidem apud me inueniret, niſi ipſi ſolemne eſſet Manuſcr. codices iactare, nouaſque lectiones comminiſci quandocumque aqua hæret.

Turrian. *Vt Dorothei eſſe concedamus illam parentheſim, fefellit eum opinio: Iacobus enim Alphæi frater Ioſes, filius fuit (teſte Hieron.* aduerſ. Heluidium) Alphæi *&* Mariæ Iacobi, *quæ ſoror erat* Mariæ Virginis *Hieronymo, ſeu filia ſororis* Annæ *matris* Virginis, *Cyrillo;* Simon *vero* Iudæ *&* Iudas, *filij non* Ioſeph, (*qui virgo Hieronymo*) *ſed ex* Cleopha *fratre* Ioſeph,

ſeph, *Euſebio Deinde quæ fides in hac hiſtoria adhibenda Dorotheo eſſet tametſi iſtud ſcriberet, quod numquam ſcripſit qui inter 70. diſcipulos Cepham quendam ponit,* quem (*inqui*) reprehendit Apoſtolus Paulus Antiochiæ; qui fuit Epiſcopus [a] Coneæ; *cum tamen (vt Hieronymus in Comment. epiſt. ad Galatas affirmat) nullum Cepham præterquam Petrum nouerit Eccleſia.* a Cod. edit *Cania.*

Reſp. Ne diſputationem de Iacobi parentibus à nobis ſupra ventilatam retractare videamur, nihil hic ſiue in Turrianum ſiue pro Turriano addimus. Dorotheum vero non modo hallucinationi obnoxium, ſed ſæpe κακομυθίας reum, cum Ieſuita vere indignum cui fides habeatur pronuntiet, leuitatis & νοθείας labe purgari non poſſe monemus, ne quis eius auctoritate nixus mera erronis ludibria ſectetur imprudens.

Turrian. *Dicere quis poteſt Rufinum tranſcripſiſſe particulam primæ Clementinæ ab Anacleto citatam ex eiuſdem epiſt. 1. quod quidem nec veriſimile eſt, nec ab interpretibus fieri ſolet?* 13.

Reſp. Hoc nemo dixerit qui meminerit Rufinum quæcumque ſcripta attigit ſuo cœno infeciſſe, aliena opera vſum numquam.

Turrian. *Magdeburgenſes hoc in epiſt. Anacleti non obiecerunt, quia hactenus non aduerterunt; quod diuino conſilio factum eſſe credo, ſcilicet ne in ſuſcepta propoſitaque ſententia negandi has epiſtolas obſtinatiores efficerentur.*

℞. Non eſt quod ſibi blandiatur Ieſuita: Quod Magdeburgenſes fugit nos non præteriit, nec ante nos virum eruditiſſ. Rob. Cocum cenſuræ p. 28.

Turrian. *Nos ἐκ περιουσίας reſpondemus, epiſtolam Clementis ad Iacobum fratrem Domini iam olim ante Rufinum è græco translatam fuiſſe.*

℞. Probationem reſponſionis expectamus.

Turrian. *Si teſtibus credendum eſt, plures teſtes ſunt & grauiores & antiquiores, eſſe hanc epiſtolam Anacleti, quam ſunt teſtes eſſe illam interpret. Rufini; imo nemo quod ſciam ex antiquis hoc teſtatur.*

℞. Quoſcumque teſtes habet prima pſeudo-Anacleti epiſtola, vel ſuppoſuit, vel fefellit bipedum nequiſſimus Mercator. Rufini vero, *viri,* Ieſuitæ iudicio, *modeſti* de tranſlatione à ſe facta, teſtimonium nec Ieſuita nec alius quiſquam reſpuere debuit.

Turrian. *Quinimo Gennadius, qui de aliis eius interpretationibus meminit, teſtis eſt non eſſe à Ruffino translatam:* Maximam (*inquit*) partem Græcorum Bibliothecæ Latinis exhibuit. Baſilij ſcil. Cæſarienſis Cappadociæ Epiſcopi. Gregorij Nazianzeni eloquentiſſimi hominis. Clementis Romani recognitionum libros. Euſebij Cæſarienſis Palæſtinæ hiſtoriam Eccleſiaſticam. Sexti ſententias. Euagrij ſententias. Pamphyli martyris aduerſum mathematicos. [b] Horum omnium quæcumque præmiſſis prologis à Latinis leguntur, à Ruffino interpretata ſunt; quæ autem ſine prologo ab alio tranſlata ſunt, qui prologum facere noluit. *Cum igitur prologum Ruffini non habeat, conſequens eſt vt, teſtimonio Gennadij, non ſit Ruffini interpretatio ſed alterius*

Hoc eodem argumento pugnat Baron. ad A. D. 102 § 6.

b Seq. omittit Honor. Auguſtod.

epiſtola prolixa ad Iacobum cui deeſt prologus, quem tamen præfixit Ruffinus ſententiis Sexti, Euagrij, &c.

℞. Gennadij verba tum demum euincent epiſtolam ad Iacobum Clementis nomine ſcriptam, à Ruffino interpretatam non fuiſſe, cum probauerint aduerſarij eiuſdem epiſt. verſioni ab initio præfationem defuiſſe; at probationes ad manum non ſunt, eſt vero ad omnium manus Ruffini ipſius, prologum in recognitiones ſcribentis, clariſſimum teſtimonium. aio igitur & Turrianum, & (ſecundum Turrianum) Baronium arundineo baculo inniti, dum ſtãdum putant dictis Gennadij, cuius & male ſanam fidem, & iudicium præceps, & regulam parum tutam probare eſt facillimum. Ecquam (vt de Ruffini tranſlationibus iudicium ferant pontificij) Sixti ſententiarum à Ruffino ſcripta interpretatio præfixam hodie præfationem habet? an ideo negandum putant à Ruffino ſcriptam? at forte excidit. Quid ſi dicamus idem contigiſſe prologo Pſeudo-Clementis epiſtolæ adſcripto? vno verbo, ſi, quicquid caret teſtimonio Ruffini præfantis, à Ruffino verſum non eſt, Latina epiſt. ad Iacobum tranſlatio à Ruffino aliena eſſe dicenda non eſt, cum præfatio recognitionum libris à Ruffino (ipſo fatente Turriano) addita eam à Ruffino verſam aſſerat: ſi vero fallax dicenda eſt Gennadij de Ruffini ſcriptis regula, per ſe concidit aduerſariorum ſententia hoc vno tibicine ſuffulta.

Turrian. *Idem Ruffinus videtur plane teſtis eſſe in prologo recognitionum non eſſe ſuam interpretationem.*

℞. Videtur plane contrarium teſtari.

Turrian. *Recitemus locum:* Epiſtolam ſane in qua idem Clemens, ad Iacobum fratrem Domini ſcribens, de obitu nuntians Petri, & quod ſe reliquerit ſucceſſorem cathedræ, & doctrinæ ſuæ; in qua etiam de omni ordine Eccleſiaſtico continetur ideo nunc huic operi non præmiſi, quia & tempore poſterior eſt, & olim interpretata atque edita; *ſic legendum eſt.*

℞. Atqui nemo ſic legit, ne Turrianus ipſe, qui vſitatam lectionem huius operis lib. 2. cap. 13 agnoſcit: legendum ergo *olim à me interpretata atque edita.*

Turrian. *Si olim epiſtolam Clementis interpretatus erat Ruffinus, eamque ediderat; quæ erat alioqui libris recognitionum præpoſita: cur illam non præmiſit operi recognitionum quod ipſe interpretatus erat, & cui præpoſita fuerat ab auctore, vt Photius quoque in Bibliotheca ſua teſtatur?*

℞. Id ſupponit aduerſarius tanquam confeſſum quod probatione maxime indigebat; vnde enim conſtat, præpoſitam ab auctore recognitionum libris epiſtolam ad Iacobum? id certe Photius non teſtatur, ſed quibuſdam recognitionum libris hanc, quibuſdam aliam, quibuſdam nullam epiſtolam præpoſitam; ἐν ποσὶ τῶν βιβλίων ἡ ἐπιγραφὴ Κλήμεντος τοῦ ῥωμαίου ἀναγνωρισμὸς ἐπιγράφεται· ἐν ποσὶ δὲ, αἷς ἐφημμένη ἐπιστολὴ προτάττεται ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόθεον, Ἰάκωβον; καὶ αὕτη δὲ οὐχ ἡ αὐτῆς, οὐδέ.

οὐχ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προγεγραμμένη· ἀλλ' ἐπὶ μέν τινων βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπεσταλμένη· ἐν ἑτέροις δὲ ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, ἄλλη καὶ ἄλλη κατὰ τὰς προειρημένας. &c. vide Bibl. Cod. 112.

Turrian. *Quæ cauſa erat non præmittendi illam huic operi quia* à ſe olim interpretata & edita erat? *Imo vero ad hanc ipſam cauſam, id eſt quia ipſe olim interpretatus erat, & ediderat, præmittere illam huic operi cui debebatur, oportebat; vt interpretatio ſui operis, & in opere & in epiſtola ipſi operi à Clemente præpoſita integra agnoſceretur.*

R. Ruffinus duas cauſſas habuit non præmittendi epiſtolam, 1. temporis quo epiſt. ſcripta eſt rationem. 2. interpretationis à ſe olim adornatæ editionem. Priorem diſſimulauit Turrianus, quia omnes ipſius cuniculos obſtruebat: eâdem reponimus, ne cuiquam imponat Ieſuitica ſophiſtice. Debuit ergo epiſt. quam recognitionum libris debitam vult aduerſarius, ipſis non præponi, ſed poſtponi: quia *tempore poſterior*, vt ipſis Ruffini verbis vtar; iam enim (ſi epiſt. fides habenda ſit) itinerarium viderat Iacobus cùm epiſtola ad ipſum data eſt: fac tamen Ruffinum nullam temporis quo pſeudo-Clemens vtrumque opus elucubrauit rationem habuiſſe: quibus fidiculis extorquebit, vt ſi & Recognitionum & epiſtolæ interpres Ruffinus agnoſcendus fuit, vtramque lucubrationem ſimul ab eo edendam fuiſſe dicamus? quicquid ſomniauit Ieſuita oraculum putat; credas ipſum nugas profundentem *folium recitare ſibyllæ.*

Turrian. *Noluit Ruffinus epiſtolam præmittere, ne ſibi vir modeſtus alienum laborem attribuere videretur.*

R. Ea ſcilic. modeſtia quærenda in Ruffino fuit, qui ſpurcas in quoſcumque auctores manus impudenter iniecit, eorumque natiuum decus violauit.

Turrian. *Eſſe in Ruffini præfat. appoſitum illud* à me, *vbi erat ſolum*, olim edita atque interpretata. *omnis probabilitatis ratio conuincit.*

R. Omnis probabilitatis ratio conuincit, eraſum à Ieſuita quod ab aliis appoſitum voluit: nouimus ingenium hominis audacia & impudentia ſuper quam quod dici poteſt freti.

Turrian. *Attributa Ruffino hæc verſio quia interpres nomen tacuerat, ſicut fecit interpres Noui Teſtamenti, Ignatij Irenæi, Heſychij &c. Ruffinus autem poſtea vertit recognitiones quibus præmiſſa erat Epiſtola.*

R. At interpretem nomen tacuiſſe falſum eſt, ſiquidem Ruffinus à ſe interpretatam atque editam ſcripſit.

Turrian. *In hæc epiſt. verba.* In illis ciuitatibus, in quibus, olim apud ethnicos Archiflamines &c. *Ne quis contra hoc decretum Apoſtolicum de nomine & honore* primatum *factum fuiſſe exiſtimet, quod in Africa omnes epiſcopi* primarum ſedium *primates erant, & dicebantur, tametſi Archiepiſcopo Carthaginenſi ſubiecti eſſent.* &c. 14.

R. Decreto pſeudo-Clementis reluctari non potuerunt Africani, apud quos primates in vnaquaque prouincia *Seniores* fuerunt: quan-

doquidem decretum illud poſt A. D. 700. ab impuro ſycophanta cuſum fuiſſe demonſtraui.

Turrian. *Illud factum eſt propter multitudinem epiſcoporum qui in ſingulis Africæ prouinciis erant: quæ multitudo epiſcoporum neceſſitatem impoſuit, primatem in prima ſede cuiuſque prouinciæ conſtituendi.*

℞. Quaſi vero Tripolitana prouincia, in qua quinque tantum Epiſcopales ſedes fuerunt, primatem ſuum non habuerit; hoc pro libidine finxit ſophiſta.

Turrianus. *Licuiſſe autem primates in ſingulis prouinciis conſtituere, patet ex epiſtola Aniceti.*

℞. Semper licuiſſe certum eſt: nego vero ex epiſtola pſeudo-Aniceti idoneam probationem peti poſſe.

Turrian. *Non dubitabit in epiſtola Aniceti legendum* propter multitudinem Epiſcoporum, *non* propter multitudinem eorum, *qui legerit fuiſſe aliquando in Africa ſexcentos Epiſcopos.*

℞. Siue bene ſiue male lectionem vulgatā mutauerit Turrianus, cui ſemper codex aliquis ὡς θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ſuppetias ferre ſolet, perinde eſt: hoc vnum moneo, nunquam Africam ſexcentos epiſcopatus erexiſſe. A D. 411. quo collatio cum Donatiſtis habita eſt, concilio Carthaginenſi ante collationem coacto ſubſcripſerant Epiſcopi 286. aberant 220. tunc erant cathedræ vacuæ 64. omnes ergo ſedes Epiſcopales Synodi Africanæ erant 570.

Deeſt in edi. Baſilienſi A. D. 1526. I. Sichardi.

CLEMENTIS PAPÆ *Epiſtola II.*

De ſacratis veſtibus vel vaſis.

Clemens, Romanæ Eccleſiæ Præſul, Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo.

QVONIAM, ſicut à B. Petro Apoſtolo accepimus, omnium [a] *Apoſtolorum patre*, qui [b] *claues regni cæleſtis* accepit, qualiter tenere debemus de Sacramentis quę [c] geruntur in Sanctis, te [d] ex ordine nos decet inſtruere.

Tribus [e] enim gradibus commiſſa ſunt [f] *Sacramenta diuinorum ſecretorum*, id eſt presbytero, diacono & miniſtro; [g] qui cum timore & tremore clericorum, reli-

a Sic Pater filio Germano ſcil. Andrea, qui primus omniū ad Apoſtolatum vocatus eſt, iunior fuerit.
b An ſolus accepit?
c nota phraſ. ſacrami gerere.
d ſcil. tua cōmenta digna fuerunt Iacobo.

e hæc verba citat Humbert. Card. aduerſ. Nicetam. f. hinc perperam coniicit Turrian. epiſt. hanc græcè ſcriptam. g. hypodiacono.

quiaſ

quias *fragmentorum* [h] *corporis Domini custodire* debent, ne qua putredo in sacrario inueniatur, ne (cùm negligenter agitur) *portioni* corporis Domini grauis inferatur iniuria.

Communio [i] enim corporis Domini nostri Iesu Christi, si negligenter *erogetur*, & presbyter minora non curet admonere officia, graui anathemate & digna humiliationis plaga feriatur. [k] [Certe tanta in altario holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint, in crastinum non reseruentur; sed cum timore & tremore clericorum diligentia consumantur. Qui autem residua corporis Domini, quæ in sacrario relicta sunt consumunt, [l] non statim ad communes accipiendos cibos conueniant, ne putent sanctæ portioni commisceri cibum qui per aqualiculos digestus in secessum funditur. Si ergo mane Dominica portio editur, vsque ad sextam ieiunent ministri qui eam consumpserunt. Et si tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent vsque ad vesperam.] Sic secreta sanctificatione æterna custodienda sunt Sacramenta.

De vasis sane sacris ita gerendum est: Altaris, palla, [m] *cathedræ*, candelabrum & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur; quoniam non licet ea quæ in Sanctuario fuerint male tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in Baptisterio inferantur, vbi nullus transitum habeat, aut in pariete, aut in fossis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

Nemo per ignorantiam Clericus [n] palla mortuum credat obuoluendum, aut Diaconus scapulas operire velit quæ fuit in altari, aut certe quæ data est in men-

h An corpus Domini frangitur, in portiones diuiditur, putrescit? singula hæc conueniunt non corpori Christi naturali, sed symbolico, seu Sacramento corporis, quod teste August. epistol. 23. *quodammodo & in mysterio* corpus est Christi. nota, quo tempore scripta est hæc epist. nõdũ inualuisse *minutias oblatarum* sine *mensura & ratione* offerẽdi morem, (vt verbis vtar expositoris ordinis Romani) nec panem Eucharisticũ *formatũ in modum denarij*, vide Durand rational. lib. 4. c. 41. §. 8.
i not. phras.
k hunc locũ describit Hũbert. aduersus Nicetum. Obseruabit autem Lector, solitarias Missas ignotas pseudo-Clementi, vt & reseruationem fragmentorum Eucharistiæ, qualem hodie volunt pontificij: vide Sacramentarium Gregorij cap. de ordinatione subdiaconi. l de Ieiunorum communione vide Concil. Carthag. 3. c. 29. & 48. Bracar. 1. c. 16. Matiscon. 2. c. 6. Antisidor. c. 19. Tolet. 7. c. 2.

m Canthara. Cathedræ numero multitudinis sunt, in exemplari Ms. vetusto. Existimo (*inquit Turrian lib 5 pro epist. c. 24.*) non significare cathedras in quibus sedent Episcopi in Ecclesia; neque suggesta de quibus concionantur, sed potius pulpita quæ super altaria ponuntur: sic enim vocant hodie pulpitum in quo Missale collocatur.

n Statutum Concilij Aruern. cap. 3. & 5. & Autisidor. cap. 12. & 13.

ſam Domini. Qui [o] hæc fecerit, vel leuiter, quaſi nihil & negligenter habuerit diuina myſteria, Diaconus triennio ſexque menſibus à Dominico alienus erit altari, graui percuſſus anathemate. Quod ſi clericum presbyter non commonuerit, decem annis & quinque menſibus excommunicatus ſit; propterea quod de Dominicis Sacramentis ſubiecta ſibi non commonuerit miniſteria; & poſteà cum *grandi humilitate* matri reconcilietur Eccleſiæ.

Pallas vero & vela, quæ in ſanctuarij ſordidata fuerint miniſterio, Diaconi cum humilibus miniſtris [p] iuxta ſacrarium lauent; non ejicientes foras à ſacrario velamina Dominicæ menſæ, ne fortè [q] *puluis Dominici corporis* male decidat à ſindone foris abluta; & erit hæc operanti peccatum: idcircò intra ſacrarium miniſtris præcipimus hæc ſancta cum diligentia cuſtodire.

Sane [r] peluis noua comparetur, & præter hoc nihil aliud tangat. Sed nec ipſa peluis velis apponatur lauandis, niſi quæ ad Dominici altaris cultum pertinent. [ſ] Pallæ altaris ſolæ in ea lauentur; & in alia, vela ianuarum.

De velis autem ianuarum, cura ſit Oſtiariis: [t] *ex admonitione maiorum*, ne quis negligens aut ignarus ad velum ianuę domus Domini manus inconditè tergat: ſed ſtatim coërcitus diſcat omnis homo, quia velum atrij domus Domini ſanctum eſt.

[u] Præcipimus etiam ne excommunicato Eccleſia, ſiue Laïco de fragmentis oblationum Domini ponatur ad menſam. Vndè ſcis, tu qui paſſim *ſacrarij* [x] panes indignis impendis; vnde noſti, ſi à mulieribus mundi ſunt hi quibus impendis? Hinc [y] & Dauid ab Abimelech ſacerdote interrogatus, cum panes ſibi ad comedendum poſceret, ſi mundus eſſet à muliere; cum ſe mundum ante triduum profiteretur, panes propoſitionis manducauit.

o commentum impoſtoris.

p An hoc fiat inter pontificios, viderint ipſi.

q forte enim corpus Domini glorioſum puluerulentum eſſe poteſt, aut in micas adeo tenues reſolui vt *puluis* dici mereantur: quod de ſanctorũ defunctorũ corporibus dici nõ tulit Hieronym. aduerſ. Vigilantiũ diſputãs.

r Hæc in ſacramentario Gregorij Papę titulo prę notato legere eſt, cap. de ordinatione ſubdiaconi.

ſ *Pallæ quæ sũt in ſubſtratorio, in alio vaſe debent lauari, in alio corporales pallæ: vbi pallæ corporales lauatæ fuerunt nullum linteamẽ ibidem aliud debet lauari, & ipſa aqua in baptiſterio debet vergi.*

t Quos maiores memorat Pſeudo-Clemens? an maiorũ gentium clericos, presbyteros ſcil. & Diaconos? an vero qui ante ſeculum Apoſtolicum vixerunt? ediſſerat cui nota ὑπερβολέος mens.

u Vide Concil. 2. Matiſc. c. 6.

x Sanctuarij.

y 1. Reg. 21. Simili argumento vſus Iſid. Hiſpal. offic. lib. 1. c. 18. Gregor. epiſt. 31. lib. 12. ad quæſt. 10. Anaſtaſ. Sincrita. q. 7.

Ad [z]

Ad [z] Dominica autem mysteria tales eligantur, qui ante ordinationem suam coniuges suas [a] *non nouerint*. Quod si post ordinationem ministro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, sacrarij non intrent limina, nec sacrificij portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat, nec ad Dominici corporis *portationem* accedat, *nec* aquam Sacerdotib. porrigat ad manus: ostia forinsecùs claudat, minora gerat officia, vrceum siue calicem ad altare non [c] *sufferat*.

Si fortè [d] quispiam presbyter siue Diaconus sacrarij sindonem vel velum subtracta vendiderit, Iudæ Iscariotis similis æstimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iudæ suscepturum pœnam.

Clericus vero [e] solus ad fœminæ tabernaculum non accedat, nec properet sine [f] *maioris natu principis* iussione. Nec presbyter solus cum sola adiungatur, sed duobus adductis testibus visitet infirmam. Nec solus cum sola fœmina fabulas misceat.

Nec [g] Archidiaconus aut Diaconus sub prætextu officij humilitatis frequentet domicilia Matronarum, aut forte per Clericos aut domesticos eius Matronæ mandent secreti aliquid. Si cognitum fuerit, & ille deponatur, & illa à luminibus arceatur Ecclesiæ. Sed si forte aliqua intercessio fuerit, Episcopo suggeratur. Et si talis est ad quam debeat ire, pio interuentu ipse pergat. Sin autem de latere suo dirigat, cum duobus aut tribus qui hoc sanare debeant. Sane ad visitandam mulierem infirmam nullus Clericus ingrediatur nisi cum duobus aut tribus.

Nemo tamen Clericorum cum [h] *extranea* habitet fœmina, nisi proxima aut soror fuerit. Et hoc cùm magna sollicitudine fiat. [i] *Non ignoramus* malitias Satanæ.

z 2. Concil. Cabilon. c. 46.

a Sic legit Humbertus Card. aduers. Nicetam: *reliquerint* legit Marian. Scotus; & ex vetusto Vaticanæ Bibl. exēplari Turrianus lib. 1. pro epist. ca. 1. & lib. 5. cap. 24. particulā negatiuā aufert Dominicus à Soto, legit enim *qui ante ordinationem cōiuges suas nouerint*.

b portionem, legendū censet Turrian. lib. 5. c. 24. Idē particulam negat. tollit, nec aquam, &c.

c suggerat Turrian.

d vide Conc. 2 Turon. c. 25. & Bracar. 3. c. 3.

e Cōcil. Hippon. c. 26. vide Concil. 3. Carthag. c. 5. Nicæn. 2. c. 17. Epaun. c. 38. Turon. 2. c. 17. Matisc 1. c. 2. &c. Foroiuliense c. 12.

g Αρχιπρεσβυτέρε, hinc coniicit Turrian. epist. græcè scriptam: quasi vero impostor non potuerit circumlocutione vti ad fucum faciendum imperitis. [g] Vide Concil. Turon. 3. c. 29. Arel. 4. c. 7. Cabilon. 2. c. 60. Mogunti. c. 10. h συνεισάκτῳ Conc. Eliber. c. 27. Nic. c. 3. Arel. 2. c. 3. Carth. 1. c. 3. 4. Carth. 3. c. 17. Carth. 4. c. 46. Agath. c. 10. Turon. 1. c. 3. Epaun. c. 38. Aurelian. 1. c. 3. Tolet. 2. c. 5. Aruern. c. 15. 16. Turon. 2. c. 10. 11. 14. 16. Hispal. 1. c. 3. Matisc. 1. c. 1. Tolet. 3. c. 5. Ilerdense. c. 15. Bracar. 3. c. 5. Cabilon. c. 3. Gerund. c. 7. i 2. Cor. 2.

Vniuersa hæc cum mansuetudine Ecclesiastica complenda sunt ministeria. Negotium enim Dei non decet negligenter expleri.

Iterum atque iterum de fragmentis Dominici corporis *demandamus*. Calicem verò ad perferendum sanguinem Domini præparatum cum tota munditia ministerij minister præparet, ne non bene lotus calix Diacono peccatum fiat offerenti. Ita cum omni honestate cuncta quæ suprà exposuimus oportet impleri. Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint Dominica Sacramenta tractare.

Melius est enim Domini sacerdoti paucos habere ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quã multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant. A principio Epistolæ vsque ad hunc locum, de sacramentis [k] *delegaui* bene *intuendis*: [l] vbi non murium stercora inter fragmenta Dominicæ portionis appareant, neque [m] putrida per negligentiam remaneant clericorum: & conuenientes, qui accipere sibi medicinam desiderant, putrida cum viderint, magis *cum ridiculo* & fastidio videantur accipere, & in peccatum magis decidant per negligentiam Clericorum. Quapropter nemo clericorum vltrà hæc dissimulet, aut negligere vlatenus audeat; sed libenter quæ iussa sunt expleat, & Sacramēta diuina nequaquã negligenter contrectet.

*Ideo*que *tam iuuenes quam senes*, *de* his & de omni conuersatione sua & *conuersione & pœnitentia valde esse solicitos oportet*, [o] satisque agere, *vt* hæc condigne agant, & *de reliquo ornent*, [p] tam clerici quam seculares, animas suas *ornamentis dignissimis*, *dogmatibus* scilicet *veritatis*, *decore pudicitiæ*, *splendore iustitiæ*, *candore pietatis*, *aliisque omnibus quibus* [q] compositam *decet esse rationabilem mentem. Tum præterea declinare à consortiis inhonestis & infidelibus, & societates habere fidelium, atque illos frequentare conuentus in quibus de pudicitia, de iustitia, de pietate tractatur. Orare semper Deum* ex toto *corde, & ab ipso petere quæ decet*, [r] *ipsi gratias agere, veram pœnitudinem gerere præteritorum gestorum, aliquantulum etiam (si possibile est) per misericordias pauperum iuuare pœnitentiam. Per* [s] *hæc enim facilior venia dabitur, & indul-*

k ἐπίστευσα, hinc colligit auctorẽ epistol. græce scripsisse Turrian. lib. 5. pro epist. c. 24. meminerit vero Lector. epist. artificẽ, stupidum alioqui ac barbarum, fingere potuisse.
l *tuendis* legit Turrian. ex Vaticano M. S.
m vide excerptum Gregorij 3. c. 28. de Eucharistia neglecta, in Sacramentario Gregoriano cap. de ordinatione Subdiaconi. hæc verba leguntur *De ipsis oblationib. tantum debet in altari poni, quantum populo possit sufficere, ne aliquid putridũ in sacrario remaneat*, &c.
n verba Ruffini recognit. lib. 10. p. 114. a. quæ repetit pseudo-Clement. epist. 5.
o & satagere.
p ornent animam suam.
q compositam.
r decet à Deo posci.
s vide Appendicem.

indulgenti citius indulgebitur. Quod si prouectioris ætatis sit is qui ad pœnitentiam venit, eo magis gratias agere debet Deo, quod postquam finis [t] est *omnis impetus cõcupiscentiæ carnalis, scientia veritatis accepta,* [u] *nulla ei imminet pugna certaminis, per quam insurgentes aduersus animam reprimat corporis* [x] voluntates. *Superest ergo* ei *in agnitione veritatis, & misericordiæ operibus exerceri, vt afferat fructus dignos pœnitentiæ. Nec putet, quia in temporis longitudine documentum conuersionis ostenditur, & non in deuotionis ac propositi firmitate. Deo enim manifestæ sunt mentes,* [y] quia *non temporum rationem colligit, sed animorum. Ipse enim probat, si quis (agnita veritatis prædicatione) non distulit, neque tempus negligendo* contempsit; [z] *sed statim, & (si dici potest) eodem momento præterita perhorrescens, futurorum desiderium cepit, & in amorem regni cælestis exarsit. Propter quod nemo vestrum vltrà dissimulet,* [a] *nec retrò respiciat, sed ad Euangelium regni Dei libenter accedat. Non dicat pauper, Quia cum diues factus fuero tunc conuertar. Non requirit à te Deus pecuniam, sed animum misericordem & piam mentem. Neque diues conuersionem suam differat pro solicitudine seculari, dum cogitat quomodo dispenset abundantiam frugum. Neque dicat intra semetipsum, Quid faciam?* [b] *vbi recondam fructus meos? Neque dicat animæ suæ,* Habes multa bona reposita in annos multos, epulare & lætare. *Nam dicetur ei,* Stulte, hac nocte auferetur abs te anima tua, & quæ parasti cuius erunt? *Itaque festinet ad pœnitentiam omnis ætas, omnis sexus, omnisque conditio; vt vitam consequatur æternam. Iuuenes quidem in eo grati sint, quod in ipso impetu desideriorum, ceruices suas iugo subjiciunt disciplinæ. Senes & ipsi laudabiles, quia multi temporis consuetudinem, in qua male præuenti sunt, pro Dei* [c] amore *commutant. Nemo ergo differat, nemo cunctetur. Quæ enim causa cunctandi est ad bene agendum?*

Animus [d] *sibi male conscius, dum videtur sibi nullam pœnam pati, credit quia non iudicet* [e] Dominus: *cum abuti patientia Dei, & non intelligere parcentis benignitatem, iam sit magna damnatio.*

Vnde scriptum est, [f] *Maledictus omnis qui opus Domini negligenter agit.* Quapropter Pastoralis ordinis est, infatigabiliter reuocare quicquid ad correctionem po-

t fractus. *Imo* hic sine aliquo conscientiæ vulnere esse non possumus, &c. Sanatis non desunt vulnera, &c obsessa mens & vndique Diaboli infestatione vallata vix occurrit, singulis vix resistit &c. tot persecutiones animus quotidie patitur, tot periculis pectus vrgetur, teste Cypriano de eleemosyna, & de mortalitate.

u notabit Lector hoc loco origenistam loqui Pelagij fontem, Stoïcæ *ἀπαθείας* propugnatorem.

x voluptates.

y qui.

z cõsumpsit.

a Luc. 9.

b Luc. 12.

c timore.

d Prosperi Sent. 138. ex Augustino in psal. 9.

e Deus.

f Hierem. 48

pulorum, imo magis filiorum spiritualium, (quantum est fas intelligere) cognouerit pertinere; & non (quod absit) cum suo periculo alienæ spei per solam negligentiam facere detrimentum; sed quod ad generalis salutis spectat compendium salubri necesse est prouidere tractatu.

Homini [g] religioso *parum esse debet inimicitias aliorum non* [h] exercere, *vel* non *augere male loquendo, nisi eas etiam extinguere bene loquendo* [i] studuerit. Ecce oris nostri buccina ad aures hominum personamus, neque se deinceps excusabit non monitum, qui quod sequi debeat, tam verbis quam literis edocetur. [k] *Qualis autem condemnatio, & qualis imminet maledictio his qui in Patres peccant, diuina nos docet Scriptura. Si enim* [l] *Cham filius Noë, cum vidisset nudum suum patrem, quoniam non cooperuit patris corporalis nuditatem, sed egressus nuntiauit eam fratribus, & illi vestimento eum cooperuerunt; ipse quidem Cham, & illi qui ex* [m] eo *nati sunt, sub* [n] maledicto *facti sunt; qui autem cooperuerũt, magnam benedictionem meruerunt: multo magis isti maiore & ampliore condemnatione digni sunt, qui* [o] patribus obuiare, aut contra eos insurgere nituntur, aut iniuriam vel contumeliam eis inferre moliuntur: quoniam [p] qui eis resistit, Deo resistit; & qui eis iniuriam vel contumeliam facit, Deo *cuius legatione funguntur* facit.

Expauit [q] *cælum super hoc, & horruit amplius vehementer, dicit Dominus: ô intolerabilem malignitatem, ô linguam loquentem iniquitatem contra Deum &* mentem *in altitudinem cornu extollentem. Et iterum. Impone homo tuæ linguæ ostium & seram. Cessa* [r] *in altitudinem extollens, & loquẽs aduersus Deum iniquitatem* & proximum tuum: *Quousque insultas patienti Christo* & fratribus?

Hæc nos familiarius docebat, & hæc nobis publicitus prædictus Magister & *instructor* [s] *atque ordinator noster princeps Apostolorum Petrus* in Ecclesia prædicabat, [t] *exemplum dans vt nos similiter faciamus.* [u] *Humiliamini*, inquit, *in conspectu Domini, & exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum*, quoniam *qui detrahit fratri, aut qui iudicat fra-*

g Benigno: Prosperi Sent. 179. cuius titulus *de homine religioso.* est autẽ hausta ex August. confess. lib. 9. cap. 9. eiusd. verba repetit Pseudo-Calixt. epist. 1.
h excitare.
i studeat.
k verba Iustiniani in confess. de 3. capitulis Tom. 2. Concil. edit. A. 1618. parte 2. p. 163.
l Gen. 9.
m ipso.
n maledictione.
o iam sua cõmenta Iustiniani verbis adtexit ὑπερβολικῶς.
p hoc per singulas fere epistol. inculcat impostor.
q his verbis vsus Pseudo-Clem. epist. 1. quæ suo auctori vindicauimus, nimirum Cyrillo Alexandrino.
r cornu in altis.
s vide inf. epist 3.
t Ioan. 13.
u hoc non inquit, sed *humiliamini sub potenti manu Dei vt vos exaltet.* 1. Pet. 5. Iacobi verba cap. 4. Petro adscribit, iisque Iacobum ipsum monitum vult absurde & ridicule.

trem

trem ſuum, detrahit legi, & iudicat legem. Qui *autem* [x] iudicat *legem,* nõ eſt *factor legis ſed Iudex. Vnus eſt enim legislator & iudex, qui poteſt perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* Non oportet. Non præcipit nos iudicare inuicem, ſed magis auxilium ferre: [y] *Væ erit* (inquit) *his qui fratres tribulant, & eis qui eos perſequuntur. Vos autem quantò amplius tribulamini, tantò purgatiores atque beatiores efficiemini, ſi tamen ipſa tribulatio patienter fuerit ſupportata. Quod etiam ipſe nos Dominus docuit;* [z] *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. & item,* [a] *Beati eritis, cum vos oderint homines,* [b] *& perſecuti vos fuerint,* [c] *& eiecerint nomen veſtrum tanquam malum. Gaudete in illa die & exultate,* [d] *quoniam merces veſtra multa eſt in cœlo.* Vnde & ipſe ait, *Diliges* [e] *Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex* [f] totis *viribus tuis, & proximum tuum ſicut teipſum.* Non enim (inquit) recte diligit Deum, qui fratrem inſequitur; nec diligit proximum, qui ei detrahit, vel qui illum accuſat: quia quod [g] *ſibi quis fieri non vult, hoc alteri* nullatenus facere debet. [h] Diſcite, (inquit) filij mei, ſapientiam, & tenetote fidem rectam, & amplectimini charitatem, vt non excidatis. [i] *Data eſt* enim *à Domino poteſtas & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur* veſtras. [k] *Qui* autem *cuſtodierint Iuſtitiam, iuſte indicabuntur: & qui didicerint iuſta* iuſte; *inuenient quid reſpondeant.* Semper cauetote. Præcepit enim, ne aliquando peccato conſentiamus, & prætermittamus præcepta Dei noſtri.

Eccleſias [l] per *congrua* & *vtilia* facite loca, quæ diuinis precibus *ſacrare* oportet, & in ſingulis ſacerdotes diuinis orationibus Deo dicatos poni. Quos ab omnibus [m] *venerari* oportet, & non à quoquam grauari. Semper *vitate* [n] mala, & *pro* animabus veſtris *ne* confundamini *dicere verum.* Mendacia fugite, & veritatem corde proferte, quoniam [o] *multos* iam *ſupplantauit ſuſpicio.* Charitatem diligite, & ſemper fratres adiuuate. [p] *Erunt* enim *quaſi non ſint, & peribunt viri qui contradicunt* vobis. Vnde & Dominus ait, [q] *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit;* & *qui ſpernit me, ſpernit eum qui me miſit.* & item, [r] *Qui enim non eſt aduerſum vos, pro vobis eſt. Quiſquis enim*

x Si autem iudicas &c. non es.
y Hæc verba repetit pſeudo Alexand. epiſt. 1.
z Matth. 5.
a Luc. 6.
b Matth. 5.
c Luc. 6. malum propter filium hominis gaud.
d ecce enim &c.
e Luc. 10.
f omnibus.
g Tob. 4. vide & Lãprid. in Alexãdro.
h Sap. 6.
i Quæ liber Sapientiæ ad reges & iudices monita dirigit, ea impoſtor omnibus omnino hominib. cõmunia facit.
k ibid. poſt 6. verſ.
l de Eccleſ. cõſecratione vide appendicem.
m not. phraſ.
n Eccl. 4. de vita à malo, pro anima tua ne cõfundaris.
o Eccl. 3.
p Eſ. 41.
q Matth. 10. Luc. 10.
r Marc. 9.

potum dederit vobis calicem aquæ in nomine meo quia Chriſti eſtis, Amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam. Et [s] qui *ſcandalizauerit vnum ex his puſillis credentibus in me, bonum eſt ei magis ſi circumdaretur mola aſinaria collo eius, & in mare mitteretur. Et ſi ſcandalizauerit te manus tua, abſcinde illam.*

s quiſquis.

Bonum eſt tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Et ſi pes tuus ſcandalizat te, amputa illum. Bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Quod ſi oculus tuus ſcandalizat te, ejice eum. Bonum eſt tibi luſcum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Omnis enim [t] homo *igne ſalietur; & omnis victima ſalietur. Bonum eſt ſal. Quod ſi ſal inſulſum fuerit, in quo illud* ſalietis? *Habete ſal in vobis & pacem habete inter vos:* quia quiſquis veſtrum rectè docuerit, & iuſtè vixerit, habebit gloriam: Qui autem ſecus egerit indubitanter pœnam *ſuſtinebit.* Ideo bona agere vos ſemper oportet, vt brauium æternæ vitæ percipiatis. His ergo *bene parete* ſententiis. Ne quis hæc præcepta minimè credat implenda, [x] *& iudicio Dei æterni ignis tormenta* ſuſtineat, *qui* Eccleſiaſtici operis ſacra *neglexerit. Hæc* igitur, *frater* Iacobe, de *ore ſancti Petri iubentis* audiui. Si quis [y] præcepta hæc non integra cuſtodierit, ſit anathema vſque ad aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti. *Hæc* præcepta à ſancto Petro Apoſtolo *accepi, & tibi, frater chariſſime, inſinuare* curaui, *vt ſeruari omnia præcipias* ſine macula. Si quis vero audierit te, vtilis erit miniſter Ieſu Chriſti: *Qui autem non audierit te, immo loquentem Dominum per te, ipſe ſibi damnationem accipiet.* [z] *Omnipotens Deus* (chariſſime) *ſua te* [a] *protectione cuſtodiat, atque ad cœleſtis remunerationem patriæ* [b] *multiplici Animarum fructu perducat.* Deus te iterum iterumque incolumem cuſtodiat, reuerentiſſime frater. Amen.

t ſale ſalietur.

u condictio.

x iiſdē verbis vſus pſeudo-Clemens epiſt.1.

y id eſt, ſi quis ad velū manus incōdite terſerit, pallam vetuſtate cōſumptam non incenderit &c. tanquā piacularis victima diris eſt deuouendus. parcius iſta viris.

z hoc fine Greg. claudit epiſt.127. lib. 7. indict. 2.

a vos.

b cum multiplici.

Iudicia

Iudicia Pontificiorum.

Possevin. in Appar. De Epistolis cæteris non constat sintne eius nec ne, nisi quod multa inde sunt scripta in Decretis Pontificum, &c.

Marsil. Patau Defensor Pacis parte 2. cap. 27. Suspecti sunt hi Canones seu Epistolæ; quoniam in ea quæ de Sacramentis, vestibus & vasis ad Iacobum fratrem Domini, & in ea quæ de communi vita Apostolorum intitulatur, scribitur ac si Clemens Iacobo narret ea quæ Christus cum Apostolis egit. Hæc autem fuisset magna ignorantia, non modo dicam præsumptio Clementis, quod ea quæ tantum audiuerat significare vellet, quasi per modum doctrinæ, illi qui præsens interfuerat, & Christum cum Apostolis, quorum vnus fuerat, ipse viderat. Quis enim discipulos, qui Hierosolymis erant, melius instituere poterat de vita Christi & Apostolorum? Quis de ritu Ecclesiastico plus nosse debuit? An Apostolus, aut successor Apostoli? nemo est qui dubitet: propter quod ipsæ sunt cum Apocryphis computandæ.

CENSVRA.

In hac epistola, Styli barbaries inculta; *Maiorum* intempestiua mentio, obseruationum leuissimarum sub pœna anathematis, superstitiosa sanctio; gerræ germanæ pro dogmatis sacris Lectori impudenter obtrusæ; Iacobi verba ad Iacobum ipsum Petri nomine scripta; vulgatæ Bibliorum versionis; auctoris recognitionum; Cyrilli Alexandrini; Prosperi, Iustiniani, Gregorij magni, Sententiæ à sycophanta studiose descriptæ, totidem nouitatis & νοθείας indicia sunt.

Quid contra Turrianus, antiquitatis huius incomptæ farraginis assertor?

Græcè [a] (inquit) *scriptam esse ab auctore ex Græcitate, quam tota epistolæ interpretatio olet, coniecturâ capi potest &c.* (a lib. 5. pro epist. c. 24.)

℞. Inanissimis probationibus, inanem coniecturam te fulcire conatum mox constabit. Primam tibi suppeditant hæc verba impostoris, *Sacramenta diuinorum secretorum*, quæ græce reddis ἁγιάσματα τῶν θείων μυστηρίων: exemplum secutus Pseudo-Clementis, qui lib. 2. constitutionum, Sacramenta vocat ἁγιάσματα, moneo lectorem ne semel quidem ἁγιάσματος vocem toto 2. constit. libro legi: vt demtamen Sacramenta non solum vocari potuisse, sed à scriptoribus græcis ἁγιάσματα esse vocata, aio phrasim quæ tibi in pseudo-Clementis epistolæ græcitatem olet, non Græcam sed Latinam, Latinisque scriptoribus vsitatam esse. Sic enim Hilarius lib. 9. de Trinitate p. 117. *ante conditionem mundi Sacramenta cœlestium mysteriorum, constituta* esse scribit. Sic Anbrosius in Lucam lib. 10. p. 481. f. *ordinem in Sacramentis mysticum* agnoscit. Sic Augustinus epist. 59. *Sacrorum Secreta*, & in præfat. Psalmi 150. *magni Sacramenti secreta* memorat. Sic Isidorus

de offic.lib.1.c.36. *Sacramenti myſterium*, quadrageſimali ieiunio exprimi aſſerit. Sic Optat. lib.2. *Sacramentorum myſterium.* Sic Adrian.1.epiſt.ad Hiſpanos,*myſteriorum Sacramenta*, (qua phraſi vtitur Concil. Foroiulienſe) ſic Concilij Francoford.libellus aduerſ. Elipandum, *Sacramentum ſecretæ diſpenſationis*, *myſtica Sacramenta* vocat, &c.

Aut ergo tibi ſubolere quod non eſt,aut Hilarij, Ambroſij, cæterorumque Latinorum ſcripta è Græco in Latinum verſa, fateatur oportet, quicunque tuas coniecturas ad veritatis trutinam examinauerit.

Secundam probationem ſubminiſtrat circumlocutio qua vſus ὑποβολεὺς, dum ἀρχιπρεσβύτερον, *Maiorem natu principem* interpretatus eſt. Quaſi vero mirum eſſe debeat,impoſtorem græcæ dictionis (licet à Latina Eccleſia adoptatæ) vſum pro libitu rejicere,ſenſumque eius Latinis verbis exprimere conatum. Certè ſicut inſolens non eſt ſcriptoribus Eccleſiaſticis,preſbyteros *maiores natu* vocare, nemini nouum videri debet, ſi quis primipili inter *maiores natu* ἀξίωμα deſignare volens, eum *maiorem natu principem* nuncupauerit. Futilis ergo & hîc imaginariæ græcitatis obſeruatio.

Tertia probationis ſedes in his pſeudo-Clementis verbis, *de Sacramentis delegaui benè intuendis*: quo loco vocem ἐπέστειλα Latine ab interprete redditam contendit aduerſarius. At fruſtra eum contentioſum funem trahere comperiet, quiſquis ſcriptorum mediæ ætatis libros euoluerit,in quibus vocis *delegandi* frequentior mentio. Exemplum vnum aut alterum afferam, vt in ore duorum aut trium teſtium firmior ſit Turrianicæ coniecturæ refutatio. Gelaſ. de vinculo anathematis; *illic* (Chalcedone nim.) *prolata ſunt quæ ſedes Apoſtolica nullatenus delegauit*, id eſt mandauit, præcepit. Concil. Rom.2. ſub eodem Gelaſio, *Sedes Apoſtolica quæ Domino delegante*, id eſt præcipiente, ordinante &c. *Eccleſiæ retinet principatum.* Optat. aduerſ. Parmen. lib.1. *Breuis auri & argenti ſedenti Cæciliano, ſicut delegatum à Menſurio fuerat, traditur* &c. delegatum, id eſt mandatum. Manſuetus Mediolan. Epiſc. in epiſt. ad Conſtantinum Pogonatum, *His delegatis* (id eſt præmiſſis, præſtructis &c.) *operæpretium duximus quid noſtra fides contineat aduertere* &c. Eodem ſenſu pſeudo-Clemens *de Sacramentis delegaui*, id eſt præmiſi, præcepi &c.

Turrian. ibi. De Decreto Tribus gradibus &c. hæc pronuntiat Turrianus. *Huic Decreto contradicentibus dicendum cum Apoſtolo, Nos talem conſuetudinem non habemus*, &c. 1.Cor.14.

℞. Dicent quodcumque collibitum fuerit huius epiſtolæ patroni, ſi modo probauerint, pſeudo-Clemẽtis Decreta *de Sacramentorum diſpenſatione* &c. pertinere ad Eccleſiæ priſcæ mores, de quibus Apoſtolus loco citato. Hoc vero pernegamus.

Idem de abſtinentia conſumentium reliquias Euchariſtiæ. *Non lex* (inquit) *ſed ſuaſio; non præceptum ſed admonitio eſt.*

℞. Sua-

℞. Suasionem non esse, sed legem, testantur sequentia pseudo-Clementis verba; *Si quis præcepta hæc non integra custodierit, sit anathema vsque ad aduentum D.N.I.C.*

De Decreto *altaris palla* &c. *Hæc est* (inquit Turrianus) *consuetudo Ecclesiarum.*

℞. Fuerit forte Ecclesiarum sub Romani scorti tyrannide gementium consuetudo; doceant qui cum Turriano sentiunt, eundem morem probari omnibus per Orientem & Meridiem Ecclesiis, vel priscis seculis probatum vllatenus fuisse.

In verbis Decreti (ait idem aduersarius) *est odor quidam illius seculi quo factum Decretum, & vulgata atque edita epistolæ huius interpretatio; pallam enim vocant hodie omnes Ecclesiæ Latinorum: quod verbum non est impositum tempore Caroli M. sed tunc cum ipsa res cui est impositum facta est: neque quæ res hodie in cultu altaris palla vocatur, sic vnquam ante Latinam Interpretationem Epistolæ Clementis vocata est,* &c.

℞. Aduersarij sagacitas mera nugacitas est, multa enim dicit nihil probans. Esto verum, altaris *pallæ* nomine ante Caroli Magni tempora appellatum fuerit: quis inde odorem seculi quo scriptum quodlibet, *pallam* nominans, elucubratum fuerit, se assecuturum, aut imposturæ suspicionem eleuaturum, aut coniectationis Turrianicæ de epistolæ Pseudo-Clementis versione fidem facturum speret?

Idem Turrianus incidens in Decretum de cœlibatu ministrorum Ecclesiæ, & pœna congredientium cum vxoribus post ordinationem, asserit *seueritatem illam pœnæ (qua sancitum est Decretum) vestigium quoddam esse Apostolicæ illius disciplinæ & ætatis, in qua sic eos, qui sacra pro nihilo ducere viderentur punire oportebat.*

℞. Imo est clarissima nota *spirituum erroris* & *doctrinæ Dæmoniacæ, prohibentium nubere* &c. 1. Tim. 4.

Addit Turrianus; *Si hæc lex vbicunque disciplina Ecclesiastica viget adhuc, seruatur, & semper seruata est; vnde dicemus ortum duxisse, quem fuisse latorem? Necesse profecto est vt ab Apostolis fuerit huiusmodi consuetudo Ecclesiarum instituta & tradita. Cur igitur si factum est, testimonium facti non erit verum? Si cum re conuenit dictum, cur negetur dictum esse?*

℞. At nec vbique, nec semper seruata est. Nullibi seruatam, quandiu Apostolica siue doctrina siue disciplina viguit, fidenter assero. Nunquam ab Orientalibus seruatam testantur experientia, Decreta Synodica, Ecclesiasticæ historiæ monumenta cuiuscumque seculi. Non ergo ab Apostolis profecta Romanæ synagogæ consuetudo; nec vestigium facti, dictive Apostolici superstitiosum cœlibatum probantis afferre poterunt pontificiæ ἐθελοθρησκείας patroni.

In decretum de Ecclesiarum consecratione, sequentia adnotat Turrianus. *Cùm in more omnium vbique Ecclesiarum sit; origo eius moris nulla potuit esse alia quam Apostolorum traditio. Vnde autem institutio ac traditio extitit, indidem primùm eam excepit qui per hanc Epistolam eandem vulgauit: Is est Clemens Apostolicus pontifex, qui libro 2. constitut. cap. 57 formam,*

lib.8.preces deſcripſit quibus Miniſtri Eccleſiæ Deo ſacrantur, quas Dionyſ. Areopag. ἱεροποιοὺς ἐπικλήσεις vocat in Hierarch. Eccleſ.

℞. 1. Conſtitutionum & Hierarchiæ Eccleſiaſt. libros, titulis ementitis, velut emendicatis ornamentis comptos; virorum Apoſtolicorum, quorum nomina præferunt, minime genuinos eſſe fœtus, quicquid in contrarium garriant ſophiſtæ. 2. Morem loca ſacris conuentibus deſtinata ſolennibus fidelium precibus dedicandi, nobis & probandum & Apoſtolicæ doctrinæ conſentaneum videri; cum æquiſſimum ſit eorum quorum vita, opera omnia, victus, ſomnus, mors ipſa Deo conſecrata eſſe debent, ædes religioſas diuinæ gloriæ conceptis precibus dedicari. 3. Scriptores Eccleſiaſticos nullius ante Conſtantini tempora Baſilicarum conſecrationis meminiſſe. 4. In more gentium omnium, nec eſſe, nec fuiſſe, nec futuram, Deo dante, fabricarum ſuperſtitioſam (ne Magicam dicam) conſecrationem qualem pontificia ἐθελοθρησκεία inuexit.

CLEMENTIS PAPÆ
Epiſtola III.

Ruffino Interprete.

Clemens, vrbis Romæ Epiſcopus, omnibus coëpiſcopis, Presbyteris, Diaconis, ac reliquis Clericis, & [a] cunctis principibus maioribus minoribuſve, *omnibúſque generaliter fidelibus, Benedictio, claritas, & gloria, in gratia Dei, quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu Domino noſtro.*

a Quot principes Clemẽtis ſeculo religioni Chriſtianæ nomẽ dederant, ſiue maiores ſiue minores?

VRGET nos, fratres, multus amor veſter, & religioſa inuitat deuotio, quia debitores ſumus vt quædam vobis ſcribamus. Vos ergo, qui ſacerdotio Domini fruimini, & in ſpecula eſtis poſiti, plus ſcire oportet; vt ſubditos vobis populos pleniter docere poſſitis, eiſque ad regna cœlorum ducatum præbere, Deo annuente, valeatis. Vnde & ipſa per ſe veritas ait, *Vobis* [b] *datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis*, & reliqua. Propter quod conſilium do vnicuique veſtrum, conſtan-

b Matth. 13. Luc. 8.10.

constanter docere verba diuina; & discentibus libenter accommodare aurem verbo Dei. Vestrum enim, quia legatione Domini fungimini, est docere populos; eorum verò est [d] vobis obedire vt Deo.

Si [e] autem vobis Episcopis non obedierint omnes [f] *presbyteri, Diaconi ac subdiaconi, & reliqui Clerici, omnesque principes*, tam maioris ordinis quam inferioris, atque reliqui populi, tribus & linguæ non obtemperauerint, [g] *non solum infames*, sed & extorres à regno Dei & consortio fidelium, ac à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alieni erunt.

Nam vestrum est, eos instruere; [h] eorum est vobis obedire, vt Deo; cuius legatione fungimini, dicente Domino, [i] *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit*: &, [k] *Qui vos recipit, me recipit; & qui me recipit, recipit eum qui me misit.* Nihil enim iniustius vel inhonestius est, quam filios patribus rebelles, aut clericos vel laïcos Doctoribus, seu discipulos Magistris inobedientes vel proteruos existere. Nouimus enim primum hominem per inobedientiam cecidisse: idcirco omnes hoc vitium summopere cauere monemus. Et quia Dominus [l] *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*; Dominus noster mittens vos vice sua, *in loco Apostolorum* ad prædicandum, præcepit vobis docere omnes, omnésque vobis fideliter obedientes vt ipsi existere: quoniam nec aliter terra pariet fructus suos, nisi culta receperit semen, & irrigata germinauerit & pariat quæ est paritura. Sic & omnis homo, qui libenter non receperit verbum Dei, illudque in corde suo germinare non siuerit, ac minimè crediderit Doctoribus & Episcopis suis, non beneuolus sed rebellis atque inobediens extiterit, fructum non germinabit nec pariet; sed similis est arbori illi de qua Dominus ait; [m] *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.*

Primus [n] enim *Pontifex Aaron* [o] Chrismate compositionis *perunctus, princeps populi fuit; & tanquam rex, primitias & tributum per capita accepit à populo, & iudicandi* [p] populum *sorte suscepta, de mundis immundisq; iudicabat. Sed & si alius* [q] *ex ipso vnguento perunctus est*, [r] *virtute inde concepta*,

c hæc verba citat Concil. Tibur. c. 9.
d eorum est omnia probare. 1. Thess. 5. Act. 17. 11.
e Concil. Tribur. c. 8.
f Hæc verba non habet Concil. Tribur. Clementem citans.
g hoc non videtur iuris Ecclesiastici.
h hoc iam dixisti.
i Luc. 10.
k Matth. 10.
l Iac. 4. 1. Pet. 5.
m Matth. 7.
n Recognit. lib. 1. p. 11. b.
o chrismatis cōpositione perunctus; quod ad imaginem illius, de quo supra diximus, sp. vnguenti factū est, princeps &c.
p plebem.
q si quis alius.
r tanquā virtute.

s tempor. hæc gratia.
t Intelligite iā tu quantum.

etiam ipse rex, aut propheta, aut pontifex fiebat. Quod[s] *si temporalis gratia ab hominibus composita tantum potuit*; [t] intelligite *iam quantum sit illud vnguentum, quod à Deo de virgulto vitæ prolatum est; cum hoc quod ab hominibus factum est, tam eximias inter homines conferat dignitates. Quid enim in præsenti seculo Propheta gloriosius, Pontifice clarius, Rege sublimius?*

u verba Petri de Zachæo lib. 3. recogni. p. 49 b.
x seruantem honorare debetis, obediētes ei ad salutem vestram scientes.
y ad Christū.
z ad Deum. Audire.
a Suscipite.
b ordinē discipl. Viduarum religiosam &c.
c iuuate.

Omnis enim Pontifex sacro chrismate perunctus, & in ciuitate constitutus, Scripturis sacris condîtus, charus & pretiosus hominib. oppidò esse debet. *Quem* [u] *quasi Christi locum* [x] tenentem *honorare* omnes debent, eique seruire, & *obedientes ad salutem* suam fideliter existere; *scientes quod siue honor, siue iniuria, quæ ei defertur*, [y] in *Christum redundat, & à Christo* [z] in *Deum*. Audire *ergo eum attentius* oportet, *& ab ipso* [a] suscipere *doctrinam fidei; monita autem vitæ à presbyteris* inquirere, *à Diaconis vero ordinem disciplinæ.* [b] Propter quod deprecor vos conseruos & adiutores meos, vt discatis attentius animarum curam gerere, & pro omnibus stare, maximè tamen pro his qui in cultu diuino laborant. Ecclesiarum omnium curam habetote, seruisque earum adiutorium præbete; *Viduarum religiosam curam gerite, pupillos enixius* [c] liberate; *pauperibus misericordiam facite, iuuenes pudicitiam docetote. Et (vt breuiter totum dicam) alterutrum vos, in quibus res poposcerit*, [d] sustentate: *Deum colite, qui creauit cœlum & terram*; & *Christo credite, inuicem* vos *diligite*, & *misericordes estote*, [e] in *omnes, non verbo solo sed*[f] *opere & rebus implete charitatem.*

d sustentate.
e ad omnes.
f sed & opere.
g verba Petri ad discipulos recognit. lib. 8. p. 88. b. *Audite me conserui.*
h differentes instruere.
i verba Petri lib. 4. p. 52. b.
k conceperis facias.
l Eiusd. verba lib. 3. p. 49. b. *Si quis vestrū desiderat baptizetur, vt exutus.*

Agite pro viribus, [g] *conserui dilectissimi*, quia *bonum est vt vnusquisque vestrum, secundum quod potest, prosit accedentibus ad fidem religionis nostræ. Et ideo vos non pigeat secundum sapientiam, quæ vobis per Dei prouidentiam collata est*, [h] *instruere ignaros & docere.* Desiderium ergo habere omnes erga Doctorem veritatis, eumque vt oculos suos amare oportet; quia & ipsum populum sibi commissum, ceu proprios filios amare & docere condecet.

Hoc [i] enim ei *à Patre cœlesti donatum est; sed* & *salus in eo est, vt voluntatem eius, cuius amorem & desiderium deo largiente* [k] conceperint, faciant. *Si quis* [l] ergo fidelis voluerit

existere,

existere, & *desiderat* baptizari, *exutus prioribus malis, de reliquo pro bonis actibus hæres bonorum cœlestium ex gestis propriis* [m] fiet. *Accedat autem qui vult ad* [n] Sacerdotem suum, *& ipsi det nomen suum, atque ab eo audiat mysteria regni cœlorum; ieiuniis frequentibus operam impendat, ac semetipsum in omnibus probet, vt tribus* [o] *mensibus* iam *consummatis in die festo possit baptizari.* Baptizetur [p] *autem vnusquisque in aquis perennibus, nomine trinæ Beatitudinis inuocato super se, perunctus primo oleo per orationem sanctificato; vt ita demum per hæc consecratus, possit percipere* [q] locum cum *Sanctis.*

Nullus enim propter [r] *opprobrium senectutis*, aut iuuentutis, vel nobilitatem generis *à paruulis & minus eruditis, si quid forte est vtilitatis aut salutis*, inquirere [s] negligat. *Qui enim* rebelliter *viuit*, & discere atque agere bona recusat, magis Diaboli quam Christi membrum esse ostenditur, & potius infidelis quam fidelis monstratur. *Quomodo* ergo *non omnibus hoc amabile est, cunctisque exoptatum, vt quæ ignorat discat;* & *qui didicerit doceat:* [t] *Certissimum namque est, quod neque amicitia, neque propinquitas generis, neque regni sublimitas, homini debet esse pretiosior veritate;* quia nihil est pretiosius anima.

Dominus [u] autem *creator omnium, ex initio ad imaginem suam hominem fecit, eique dominationem terræ marisque, & aëris ipsius dedit*, veritatemque inquirere præcepit; *sicut & verus nobis Propheta enarrauit, & ipsa rerum ratio docet. Solus enim* [x] homo rationalis *est, & consequens est, vt ratio* in rationalibus [y] *dominetur. Hic* enim *ab initio, cum adhuc iustus esset, cunctis vitiis & omni fragilitate superior erat. Vbi autem peccauit,* [z] *& factus est seruus peccati, simul & fragilitati efficitur* debitor & *obnoxius. Quod idcircò scriptum est, vt sciant homines, quia sicut ex impietate passibiles facti sunt, ita per pietatem possunt esse* [a] *impassibiles;* & non solum impassibiles, *verum & parua in Deum fide aliorum passiones curantes. Ita enim verus* ipse *Propheta* [b] *promisit dicens*: Amen, dico vobis, [c] si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc, & transibit. *Huius vocis etiam vos ipsi documenta* [d] cepistis, & iam facta quædam per Magistros nostros, ipsos videlicet Apostolos, nō igno-

m fiat.
n ad Zachæū.
o tribus his mensibus cō-summatis.
p Baptizabitur autem vnusquisque vestrum.
q percipere de sanctis.
r verba Gamalielis. Recognit. lib. I. p. 17. a. *Neque senectutis opprobrium duco discere aliquid à paruulis.*
s acquirere: qui enim rationabiliter viuit, scit quia nihil est anima pretiosius Quomodo non &c.
t hunc locum citat Anselm. Luc. lib. I. in VVibertum.
u verba Petri lib. 5. Recognit. p. 59. b. Deus creator.
x solus enim est rationabilis.
y irrationabilibus dominetur. Hic ergo ab.
z sicut hesterno die docui mus & factus.
a notabit Lector verba patroni Stoicæ ἀπαθείας.
b nobis permisit Matt. 7.
c quia si.
d accepistis quomodo adstantib. nobis Dæmonis &c.

e Turrian. lib. 4. pro epist. c.15. legendum pronũtiat ex Codice Vaticano, *eorũ Meritis trinæ beatitudinis, dæmones* &c. notabit autem Lector hæc verba à plagiario adiecta esse, vt iã monuimus vera lectione loci recognit. adnotata.

f Mandatum Dei si timore fit pœnæ non amore iustitiæ, seruiliter fit, non liberaliter, & ideo nec fit. Nõ enim bonus fructus est, qui nõ de charitatis radice procedit. *August de sp. & litera c.* 14. *Prosper sent.*257. Illi ergo, qui sub lege sunt & timore pœnę iustitiam suã facere conãtur; credunt Deo; nam si omninò non crederẽt, nec pœnam legis vtiquè formidarent. Sed non hanc fidem commendat Apostolus, qui dicit, Non enim accepistis sp. seruitutis &c. *August. eiusd libri. cap.* 32.

ratis, quia *adstantibus nobis* [e] eorum meritis *dæmones cum passionibus, quas hominibus inuexerant, transierunt & fugati sunt. Quia ergo alij quidem homines patiuntur, alij patientes sanant, causa sine dubio vel patiendi vel curandi noscenda est: quæ non alia esse, quam patientibus quidem infidelitatis, curantibus vero fidei, demonstratur. Infidelitas enim, dum non credit futurum Dei iudicium, peccandi licentiam præbet; peccatum vero hominem passionibus obnoxium facit. Fides* [f] *autem, futurum Dei iudicium esse credens, continet homines à peccato. Non peccantes vero, non solum liberi sunt à dæmonibus & passionibus, verum & aliorum dæmones & passiones fugare possunt. Ex his ergo omnibus colligitur, quod origo totius mali ab ignorantia descendat, & ipsa sit omnium malorum mater; quæ incuria & ignauia gignitur, negligentia vero alitur,* [g] atque *augetur, atque in sensibus hominum radicatur,* dum amatur: *quam si quis fortè doceat effugandam,* vel *velut antiquis & hæreditariis sedibus molestè & indignanter auellitur. Et ideo paululum laborandum nobis est, vt* [h] indignantes, *ignorantiæ* præsumptionem *scientiæ ratione resecemus; in his præcipuè, qui in aliquibus minus rectis opinionibus præuenti sunt, per quas quasi sub specie alicuius scientiæ ignorantia in his vehementius radicata est. Nihil enim grauius, quam si id quod ignorat quis, scire se credat, & defendat verum esse quod falsum est: quod tale est, quale si quis ebrius sobrium se putet, & agat quidem cuncta vt ebrius, sobrium se tamen & ipse putet, & dici à cæteris velit. Ita sunt ergo & hi, qui ignorantes quod verum est, speciem tamen alicuius scientiæ tenent, & mala quasi bona gerunt, atque ad perniciem quasi ad salutem festinant. Propter quod ante omnia properandum est ad agnitionem veritatis,* [i] *vt possimus, quasi lumine nobis inde* [k] accenso, *errorum tenebras depellere. Grande enim malum est (vt diximus) ignorantia; sed quia substantiam non habet, facile ab his qui studiosi sunt effugatur. Non enim aliud est* [l] *ignorantia, nisi non* cognouisse [m] *quod expedit. Vbi autem* [n] cognoueris, *perit ignorãtia. Quæri ergo magnopere debet veritatis agni-*

g & augetur. h. indagantes ignorantiæ præsumptiones.
i *Sic Pelagiani teste August. ad Bonif. lib. 4. c. 5.* in omnibus disput. suis volunt intelligi gratiam, vt scil. à D. Deo adiutorium cognitionis habeamus, quasi Deus Doctor tantum non redemptor. *vide Concil. Mileuit. c.* 4. k. succensó. l. est quidem ign. m. agnouisse. n. agnoueris.

tio; quam

tio; quam nemo alius assignare potest, nisi verus Propheta. Hæc enim [o] via est, vitam *volentibus* [p] *ingredi, &* summum *iter bonorum operum pergentibus ad ciuitatem salutis. Si quis sane audiens sermonem veri Prophetæ, velit aut nolit recipere, &* [q] amplecti onus *eius, is mandata vitæ* [r] *habet in sua potestate; Liberi enim sumus arbitrij. Nam si hoc esset, vt videntes ea iam non haberent in potestate aliud facere quam audierant, vis erat quædam naturæ, per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut si rursus ex audientibus nullus omninò reciperet, & hoc naturæ vis erat, quæ vnum aliquid fieri cogeret, & alteri parti non daret locum. Nunc autem, quia liberum est animo in quam velit partem* [s] *declinare iudicium suum, & quam probauerit eligere viam; constat euidenter, inesse hominibus arbitrij libertatem. Igitur priusquam audiat quis, quod ei expedit; certum est quia ignoret; & ignorans vult & desiderat quod non expedit agere, propter quod pro hoc non iudicatur. Cum verò audierit causas erroris sui, & rationem veritatis acceperit: tunc si permanserit in his erroribus quib. dudum* fuerat *præuentus, rectè iam vocabitur ad iudicium daturus pœnas;* [t] *quia vitæ* huius *spatium, quod ad bene viuendum accepit, in ludibriis* [u] consumpserit *errorum. Qui vero audiens hæc libenter accipit, &* [x] gratuletur *bonorum sibi doctrinam fuisse delatam* [y] requirat *intentius, & discere non* desinat, *vsque quo cognoscat, sic est verè aliud sęculum in quo bonis præmia præparata* [z] sint. *Et cum certus de hoc fuerit, gratias* [a] agat *Deo, quod sibi veritatis lumen ostenderit;* ac *de cætero* [b] dirigat *actus suos in omnibus operibus bonis, quorum sibi in futuro mercedem certus est præparatam: demirans per omnia & stupēs cæterorum hominum errores, & quod ante oculos positam veritatem nemo videat, ipse tamen gaudens super* [c] diuitias *sapientiæ quas inuenit,* [d] insatiabiliter his perfruatur, *& exercitio bonorum operum* [e] delectetur, *festinans ad seculum futurum mundo corde & pura conscientia peruenire, vbi etiam videre Deum regem* [f] omni-

o Hæc enim porta est vitę volentib. &c.

p per gratiā scil.

q amplexiones.

r non in hominum sed in Dei potestate est, vt habeant homines potestatem filij Dei fieri. Ab ipso quippe accipiunt eā, &c. *August. de dono perseuer. c.* 8. alias, lib. arbit. captiuatum non nisi ad peccatum valet, ad iustitiam vero nisi diuinitus liberatū adiutumq; non valet. *August. ad Bonifac. li.* 3 *c.* 8. nec potest nisi Dei gratia respirare in salubrem libertatem, *lib.* 4. *c.* 3. Itaque quando homines ita faciunt quod volunt vt diuinę seruiant voluntati, quamuis volentes agāt quod agunt, illius tamen voluntas est à quo præparatur & obitur quod volunt. *Concil.* 2. *Arausic. c.* 23. *ex August. tract.* 19. *in Ioan. & Prospero Sent.* 338. s Iam monui inclinationem iudicij humani ad bonum, esse opus gratiæ. Nihil boni ex mortuis, nihil iustitiæ procedit ex impiis; tota ipsorum salus gratia est. *Prosp. aduers. collat. Idem in epist. ad August.* docet Semipelagianos sensisse pari momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes mouere. t cur vitæ eius. u consumpsit.

x gratulatur. y requirit, desinit. z sunt. a agens. b dirigit. Diuini muneris est, cum & recte cogitamus, & pedes nostros à falsitate & iniustitia continemus, &c. Concil. 2. Arausic. c. 99. c diuitiis. d insatiabiliter eis perfrui cupit. e delectatur. f omnium.

no *possit. His autem omnibus carere nos & fraudari sola facit ignorantia. Dum enim ignorant homines, quantum boni habeat scientia, ignorantiæ malum de se non patiuntur excludi. Nesciunt enim quanta sit in horum permutatione diuersitas. Propter quod consilium do vnicuique discenti, libenter præbere* [g] *aurem verbo Dei, & cum amore veritatis audire quæ dicimus; vt mens optimo semine suscepto, per bonos actus lætos afferat fructus. Nam si me docente ea quæ ad salutem pertinent, recipere quis abnuit, & animo prauis opinionibus occupato obsistere nititur, non ex nobis, sed ex semetipso habebit pereundi causam. Debet enim iusto iudicio examinare quæ dicimus, & intelligere quia verba loquimur veritatis; vt cognitis his quæ sunt, vt sunt, in bonis actibus dirigens* [h] viam *suam, regni cælorum possit particeps inueniri,* [i] *subiiciens sibi carnis desideria, & Dominus eorum factus; vt ita demum etiam ipse fiat* [k] nominatoris *omnium iucunda possessio. Nam qui permanet in malo, & seruus est mali, non potest effici portio boni donec permanet in malo: quia ab initio (vt antè* iam *diximus) duo regna statuit Deus; & potestatem dedit vnicuique hominum,* [l] *vt illius regni fiat portio, cui se ad obediẽdum* [m] *subiecerit. Et quia definitum est apud Deum, non posse vnum hominem vtriusque regni esse seruum,* [n] *omni studio date operam in boni regis* [o] aulam *ac iura concurrere. Propter hoc denique verus Propheta, cum esset præsens nobiscum, & quosdam ex diuitibus negligentes erga Dei cultum videret, huius rèi ita aperuit veritatem:* [p] Nemo potest, *inquit*, duobus Dominis seruire; & non potestis Deo seruire & mammonæ; *Mammona, patriâ eorum voce diuitias vocans. Hic ergo* [q] *verus Propheta, qui in Iudæa nobis apparuit, vt audistis; qui stans publice sola iussione faciebat cæcos videre, surdos audire, fugabat dæmones, ægris sanitatem reddebat, & mortuis vitam: cumque nihil esset ei impossibile, etiam cogitationes hominum peruidebat; quod nulli est possibile nisi soli Deo. Hic* [r] annuntiabat *regnum Dei, cui nos de omnibus quæ dicebat, tanquam vero Prophetæ, credimus, firmitatem fidei nostræ non solum ex verbis eius, sed &* [s] *operibus assumentes: quia* [t] *dicta legis, quæ antè multas generationes de præsentia eius exposuerant, in ipso* [u] designantur, *& imagines gestorum Mosis, & ante ipsum Patriarchæ Iacob, ipsius per omnia typum ferebant. Tempus quoque aduẽtus eius, hoc est ipsum*

g Aures audiẽdi, ipsum est donũ obediendi. *Aug. de dono perseuer. cap* 14. Deus igitur operatur in cordibus hominum vocatione illa secundum propositum &c. vt non inaniter audiant. *idem de Prædest. sanctorũ cap.* 19.

h vitam.

i meminerit Lector volũtatem humanam non libertate consequi gratiam, sed gratia potius libertatem. Vide *August. de corrept. & gratia cap.* 8.

k Dominatoris.

l in Adamo scil.

m ipse subiecerit.

n bonæ volũtatis exordia & incremẽta probabilium studiorum, & in eis vsq; in finem perseuerantia ad gratiam referenda. *Celestin. epist.* 1. *c.* 11.

o fœdus ac iura.

p Matth. 6.

q est verus.

r annũciauit.

s ex operibus.

t quia & dicta.

u consignabantur.

in quo

in quo venerat, prædictum ab his constat: & super omnia, quod esset a gentibus expectandus, sacris literis comprehensum est; quæ in eo pariter vniuersa completa sunt. Quod autem Iudæorum propheta prædixit [x] eum a Gentibus expectandum, supra modum in eo fidem [y] veram firmat. Si enim dixisset a Iudæis expectandum, non aliquid eximium prophetasse videretur, quod a contribuli populo, & a propria gente speraretur is, cuius aduentus ad salutem mundi fuerat repromissus. [z] Videtur enim magis consequens [a] ratio esse, vt hoc fieret, quam quod prædicebat magnificentia prophetalis. Nunc autem cum Prophetæ [b] dicant, omnem illam spem quæ de salute mundi repromittitur, & nouitatem regni quæ instruenda per Christum est, atque omnia quæ de eo indicantur ad gentes esse transferenda, iam non secundum consequentiam rerum, sed incredibili quodam vaticinationis euentu magnificentia Prophetica confirmatur. Iudæi namque ex initiis, affore aliquando hunc virum per quem cuncta repararentur, verissima traditione [c] susceperunt: & quotidie meditantes ac proficientes quando eius fieret aduentus, vbi adesse eum viderunt, & signa ac prodigia (sicut de eo scriptum fuerat) adimplentem, inuidia excæcati agnoscere nequiuerunt præsentem, in cuius spe lætabantur [d] absentis. Intellexerunt tantum sancti Apostoli, qui a Deo electi sunt, & nos qui post ab eis electi sumus. Hoc autem prouidentia Dei factum est, vt agnitio boni huius etiam gentibus traderetur: & hi qui numquam de eo audierant, nec a Prophetis didicerant, agnoscerent eum: illi vero, qui quotidianis meditationibus [e] euanuerant, ignorarent. Ecce enim nunc per vos, qui præsentes estis, & desideratis audire doctrinam fidei eius, & agnoscere quis & quomodo & qualis sit eius aduentus, [f] Prophetica veritas adimpletur. Hoc [g] enim Prophetæ prædixerant, quia a vobis quærendus esset, qui de eo nunquam audistis. Et ideo [h] audientes in vobis ipsis Prophetica dicta compleri, huic vni recte creditis, hunc recte expectatis, de hoc recte inquiritis: vt non solum expectetis eum, sed & hæreditatem regni eius credentes consequamini, secundum quod ipse dixit: quia vnusquisque illius [i] sit seruus, cui se ipse subiecerit. Propterea ergo vigilate, [k] & Dominum Deumque nostrum vobis conscribite Dominum, qui & cæli ac terræ Dominus est. Et ad ipsius vos imaginem ac similitudinem reformate, sicut ipse verus Propheta docet, dicens: [l] Estote boni & misericordes,

x Gen 49. Agg. 2.
y veri confirmat.
z videretur.
a consequentiæ.
b dicunt.
c susceperant.
d absentes intelleximus tamen pauci nos qui ab eo electi sumus.
e agnouerant.
f Esai. 65.
g hoc est enim quod prædixerunt prophetæ, qui
h videntes.
i Ioan 8.
k euigilate.
l Luc 6.

ſicut & Pater veſter cœleſtis miſericors eſt; qui oriri facit Solem ſuum ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. *Hunc ergo imitamini, & hunc timete:* & *ſicut mandatum datur hominibus,*[m] Dominum Deum tuum *timebis,*[n] & illi ſoli ſeruies.

m Matth. 4.
n adorabis.

Infidelibus [o] quidem *dormit* Dominus, *& abſens habetur his à quibus eſſe non creditur,* & mandatis eius non obediunt: atque ob id illis videtur quaſi dormire Dominus, quia pro peccatis ſuis non exaudiuntur.

o verba Petri ad Fauſtinianum Recog. lib. 8. p. 94. b.

Quapropter cunctis fidelibus, & [p] ſummoperè omnibus presbyteris & Diaconis, & reliquis Clericis attendendum eſt, vt nihil abſque Epiſcopi proprij licentia agant. Non vtique Miſſas [q] ſine eius iuſſu quiſquam presbyterorum in ſua Parochia agat, non baptizet, nec quicquam abſque eius permiſſu faciat. Similiter & reliqui populi, [r] *maiores* ſcilicet *ac minores*, per eius licentiam quicquid agendum eſt agant: nec ſine eius permiſſu à Parochia abſcedant, vel in ea aduentantes morari præſumant. Animæ vero eorum ei creditæ ſunt: ideo omnia eius conſilio agere debent, & eo inconſulto nihil.

p hæc verba citat Concil. Tribur. ca. 32. Iuo p. 2. c. 223.
q vide Cõcil. Laod. c. 57. Tolet. 1. c. 20. Hiſpal. 2. c. 7. Arelat. 1. c. 19.
r quid ſibi vult his verbis *maiores ac minores populi?*

Quicumque [ſ] *enim obediunt* [t] Epiſcopis ſuis, *videntur aliquid gratiæ* [u] conferre *Deo.* Qui autem eis non obediunt, indubitanter rei & reprobi exiſtunt. *Porro ipſi* à Deo *donum ſummi muneris conſequuntur,* qui per *Iuſtitiæ* & præceptorum *eius* ſemitas [x] *incedentes,* Doctoribus ſuis (qui recte Epiſcopi intelliguntur) libenter obediunt. De quibus & B. Petrus, [y] *inſtructor & ordinator noſter, & princeps Apoſtolorum,* manifeſtè cunctos audientes inſtruebat, dicens, *Videntur* [z] *mihi qui loquuntur* verba *veritatis, & qui illuminant animas hominum, ſimiles eſſe radiis ſolis: qui vt proceſſerint & apparuerint mundo, celari vltra aut occultari nullatenus poſſunt: dum non tam videntur ab* [a] omnibus, *quam videre omnibus præſtant. Vnde & bene* [b] ipſa per ſe veritas *ad veritatis præcones* ait, [c] *Vos eſtis lux mundi:* &, *non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita: neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſupra candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt.*

ſ verba Petri Recogni. lib. 2. p. 24.
t ei, veritati ſcil.
u referre. Deo porro autem ipſi ab eo donum.
x eius ſemitis inced. propter quod &c. *vide infra.*
y vide ſup. epiſt. 2.
z verba Petri lib. 8. Recog. p. 80. b. hi qui loq. verbum.
a hominibus.
b à quodam dictũ eſt ad.
c Matth. 5.

Si quis ergo his obedierit, Deo (vt dictum eſt) magnum

gnum munus offert: [d] Qui autem his restiterit aut inobediens extiterit, non his, sed Domino Saluatori nostro, cuius legatione funguntur, resistit.

Propter [e] *quod primum omnium Iustitiam Dei, regnumque eius inquirere,* & suis iussionibus obtemperare: *Iustitiam quidem, vt recte agere doceamur: regnum vero, vt quæ sit merces posita laboris & patientiæ nouerimus; in quo est, bonis quidem æternorum bonorum remuneratio; his autem qui contra* [f] *voluntatem* eius *egerint, pro vniuscuiusque gestis pœnarum digna restitutio. Hic ergo, hoc est, in præsenti vita positos, oportet* [g] nos *agnoscere voluntatem Dei, vbi & agendi* & sacrifican-di *est locus.*

Quoniam [h] in aliis locis sacrificare & Missas celebrare non licet, nisi in his, in quibus Episcopus proprius iusserit, aut ab Episcopo regulariter ordinato, tenente videlicet ciuitatem, cõsecratus fuerit. Aliter enim nõ sunt hæc agenda, nec rite celebranda, docente nos [i] *Nouo* & Veteri Testamento. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisque & omnibus absque reprehensione tenere & docere, quibus agendum est, mandamus.

Vnaquæque [k] *etenim res tempus suum habet & locum. Operum hic locus* est, *tempus* vero *meritorum* est *seculum futurum. Ne ergo impediamur, ordinem locorum ac temporum permutantes: primo quæ sit Dei Iustitia requiramus,* & [m] *tanquam iter acturi, abundanti viatico bonis operibus repleamur, quo possimus ad regnum Dei tanquam ab vrbem maximam peruenire. Deus enim his qui rectè sentiunt, per ipsa opera mundi quæ fecit, manifestus est; ipsius creaturæ suæ vtens testimonio; & ideò cùm de Deo dubitatio esse non debeat, de sola nunc eius iustitia requiramus & regno.*

Idcircò [n] per*suadeo*, primum *Iustitiam eius esse requirendam; vt per hanc iter agentes, & in via veritatis positi, verum Prophetam inuenire possimus; non velocitate pedum, sed* bonorum [o] *operum* velocitate *currẽtes; vt ipso duce vsi, nullum viæ huius patiamur errorem. Si enim ipsum sequentes ingredi meruerimus illam quo peruenire cupimus ciuitatem, omnia iam de quibus quæritur oculis videbimus, tanquam hæredes omnium facti. Intelligite itaque viam esse hunc vitæ nostræ cursum, via-*

d iam bis hoc dixisti millies repetiturus.

e verba Petri recognit. lib. 2. p. 24. a. Semitis incedẽtes, propter quod primũ est.

f volunt Dei.

g vos.

h vide Cõcil. Laodic. c. 58. citat. à Pseudo-Felice 4. epist. 1. cap. 1. vide & Pseudo-Clem. epist. 2.

i sequentia omnia fingit impostor.

k verba Petri loco citato post lin. 9.

l hic locus hoc tẽpus est.

m vt tanquã.

n ibid. post lin. 10. suadeo primo.

o sed operũ bonitate cur.

tores, eos qui nos instruunt, vel *bona opera gerunt: portam* vero, [p] *Prophetam de quo dicimus: vrbem, regnum esse, in quo residet omnipotens Pater, quem soli videre possunt hi qui mundo sunt corde. Non ergò nobis difficilis videatur huius itineris labor, quia in fine eius requies erit. Nam & ipse verus Propheta ab initio mundi per seculum currens, festinat ad requiem. Adest enim nobis omnibus diebus, & (si quando* [q] *necesse) apparet, & corrigit nos, vt obtemperantes sibi ad vitam perducat æternam.*

p verum prophet.

q necesse est.

De his autem qui negligunt viam suæ salutis, & adhuc non *bene fideles*, & præceptis eius suorumque Pontificum iussionibus inobedientes vel contumaces eis existunt, [r] *Dominus noster* Iesus Christus mittens discipulos, *præcepit nobis* dicens, *vt* [s] in quamcunque ciuitatem aut domum *introïerimus dicamus*, Pax huic domui: & si quidem, *inquit*, fuerit ibi filius pacis, veniet super eum pax vestra: Si vero non fuerit, pax vestra ad vos reuertetur. [t] *Euntes* autem de domo vel ciuitate illa, [u] etiam puluerem qui adhæserit pedibus vestris excutiatis super eos. Tolerabilius [x] erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quam illi ciuitati vel domui. *Quod vtique ita demum fieri* [y] præcipit, *si prius in ciuitate vel domo veritatis sermo prædicetur, ex quo vel recipientes veritatis fidem, filij pacis & filij Dei fiant: vel non recipientes arguantur, quasi inimici pacis & Dei. Ita ergo & nos, Magistri instituta* [z] sectantes, *primo pacem proponimus Auditoribus, vt absque vlla perturbatione possit via salutis agnosci. Quod si quis pacis verba non suscipit, neque acquiescit veritati, scimus aduersus eum pugnam verbi mouere & arguere acrius, confutando ignorantiam & redarguendo peccata. Necessario igitur pacem proponimus, vt si quis est filius pacis, pax nostra veniat super eum; ab eo autem qui se alienum pacis effecerit,* [a] regreditur *ad nos pax nostra.*

r verba Petri lib. 2. recogn. p. 26. b.

s Matth. 10.

t Exeuntes.

u vt etiam pedib. nostris excutiamus.

x tolerab. autem.

y præcepit.

z seruantes.

a regredietur.

Et [b] *si* iterum *in mandatis habemus, vt venientes ad ciuitatem, discamus prius quis in ea dignus sit, vt apud eum cibum sumamus:* [c] quando *magis conuenit noscere, quis qualisve sit is cui immortalitatis verba credenda sunt? Soliciti enim & valdè soliciti esse debemus, ne* [d] *margaritas nostras mittamus ante porcos. Sed & alias ob causas vtile est viri huius habere notitiam. Si enim sciam quia in his de quibus non potest dubitari*

b verba Petri eiusd. libri p. 29. b.

c quando.

d Matth. 7.

quod

quod bona sint, emendatus est & inculpabilis, hoc est si sobrius, si misericors, si iustus, si mitis & humanus est, quæ vtique bona esse nullus ambigit: tunc consequens videbitur, vt ei qui obtinet bona virtutum, etiam quod deest fidei & scientiæ conferatur: & in quibus maculari videtur eius vita, quæ est in reliquis probabilis, emendetur. Si vero in his quæ palam sunt, peccatis inuolutus, permanet [e] *inquinatus, non me oportet aliquid* [f] *de secretioribus & remotis diuinæ scientiæ proloqui, sed magis protestari & conuenire eum, vt peccare desinat, & actus suos à vitiis emendet. Quod si ingesserit se, & prouocauerit nos dicere, quæ eum minus recte agentem non oporteat audire, prudenter eum debemus* [g] illudere. *Nam nihil omninò respondere, Auditorum causa vtile non videtur, ne fortè existiment nos responsionis penuria declinare certamen, & fides eorum lædatur,* [h] *non* intelligentia propositi nostri.

e & inquinatus.
f ei aliquid.
g eludere.
h non intelligentiũ propositum nostrum.

Magna contumelia & graue nobis erit peccatum, si [i] *ita* desipiamus, *vt* cum *videamus eum qui idola colit esse sobrium, nos qui Deum colimus sobrij esse recusemus.* [k] *Non* hoc *sit* inter nos, sed magnum habeamus *studium, vt si illi qui errant homicidium non faciunt, nos ne irascamur quidem: Et si illi adulterium non* committunt, [l] *nos nec concupiscamus quidem alienam mulierem: Si illi amant proximos suos, nos etiam diligamus inimicos nostros: Si illi mutuò dant his qui habent vnde reddant, nos etiam his demus à quibus recipere non speramus. Et per omnia nos, qui æterni seculi hæreditatem speramus, debemus* [m] præcedere *eos qui præsens tantum seculum nouerunt; Scientes, quia, si opera illorum nostris operibus collata in die iudicij similia inueniantur ac paria, confusio nobis erit, quod æquales inuenimur in operibus his qui propter ignorantiam condemnantur & nullam spem futuri seculi habuerunt. Et vere digna confusio est, vbi nihil amplius gessimus ab his quibus amplius intelleximus. Quod si confusio nobis erit æquales* [n] his *inueniri in operibus bonis, quid erit nobis, si* [o] *inferiores ac deteriores examinatio futura reperiat? Audite ergo quomodo de his nos ipse verus Propheta docuerit. Ad eos* [p] autem *qui negligunt audire verba sapientiæ, ita ait:* [q] Regina Austri surget in iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis; & ecce plusquam Salomon hîc, & non audiunt. *Ad eos vero qui*

i verba Petri lib. 6. recogni. p. 71. nũquid ita desipiemus vt si.
k recusemus, ne eadem facere quæ ille qui colit idola videamur? nõ ita est, sed nobis studiũ.
l admittunt.
m præcellere.
n eis.
o inferiores nos ac.
p enim.
q Matth. 12. Luc. 11.

de malis actibus gerere detrectabant pœnitentiam, ita ait : Viri Niniuitæ ſurgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam; quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, & ecce pluſquam Ionas hîc. [r] Videtis *ergo, quomodo eos qui erudiebantur ex lege, adductis ad exemplum illis qui ex gentili ignorantia veniebant, & oſtendens eos, nec æquales illis eſſe qui in errore poſiti videbantur, ex ipſa tantum comparatione condemnat. Ex quibus omnibus ſermo quem propoſuimus approbatur, vt caſtimonia, quæ aliquatenus etiam ab his qui in errore ſunt poſiti, cuſtoditur: multo puriùs & attentiùs, & per ſingulas quaſque, (ſicut ſupra oſtendimus) ſpecies à nobis qui veritatem ſequimur teneatur, eo magis* [ſ] quod *apud nos obſeruantiæ eius præmia æterna ſunt poſita.*

r vides.

ſ quo.

Aliter enim nemo ſaluus eſſe poterit, niſi his obſeruationibus pro viribus operam dederit. Deus vos in ſua voluntate, vnumquemque in ſuo ordine ſemper cuſtodiat, fratres, & ſibi placere *in omnibus concedat. Amen.*

Iudicia Pontificiorum.

IOan. Sichard. in argum. huius Epiſt. Veriſimile videtur hanc à ſtudioſo aliquo Clementis conſcriptam potius, quam ab ipſo Clemente.

vide ſup. cenſuram Ant. Poſſeuini.

Lamb. Gruter. præf. in opera Clem. Quod vir Doctus I. Sichardus ſenſit eam collectam eſſe ex Recognitionibus, &c. idem & ego factum exiſtimo.

C E N S V R A.

In epiſt. 3. quindecim diuerſis locis è recognitionum libris 1. 2. 3. 4. 6. 8. maxime vero 5. corraſis, centones impuros farciuit ὑποβολεύς: cum itaque recognitiones *cœnoſum gurgitem* fateantur aduerſarij; deploranda eſt eorum dementia, qui de huius epiſtolæ auctoritate ſibi blandiuntur. Turriani iudicium audiamus.

Turrian. pro epiſt. lib. 5. cap. 24.

Tertia (inquit) *Clementis epiſtola ſcripta quoque eſt græcè, & ex bona parte ex ſermone B. Petri; qui eſt in libro 5. recognit. quæ ſit fortaſſe cauſa cur nonnullis videri poßit non eſſe à Clemente ſcripta, ſed potius à neſcio quo, qui partim è ſuo, partim ex illo ſermone epiſtolam contexere voluerit. Sed hæc coniectura leuißima eſt; multo vero probabilius, Clementem tranſcripſiſſe quæ iam ſcripſerat recognitionum libro 5.*

℞ Probabile nullo modo eſt Clementem è cœnoſo lacu hauſiſſe; certiſſimum vero eſt epiſtolam ab impoſtore bonarum literarum imperito conſarcinatam; cui quiduis idoneum viſum ad fraudem faciendam.

Addit

Addit Turrianus, *Illud in hac epist. & in reliquis obseruandum: Idcirco decreta siue leges Ecclesiasticas in epistola inter præcepta vitæ & morum Clementem inseruisse, vt simul leges suaderet; quod ad peritiam boni legislatoris pertinet: in quo Platonem quoque secutus est, qui leges quæ feruntur oportere ait suadere.*

℞. Obseruationem Turriani vanissimam, cunctaque temere in hac reliquisque epistolis congesta esse facile deprehendet, quicumque in ordinem methodumque impuri illius Sycophantæ, qui Decretales omnes antiquis pontificibus supposuit, inquisierit.

Quod epist. 3. Clementis (ait Turrian.) *nomen Ruffini interpretis habet: factum est, (vt opinor) siue quia Rufinus eam primus interpretatus est, vtpote cuius magna pars ex libro 5. recognit. sit; siue quia alius interpres fuit, qui (cum interpretationem eius partis, quæ ex quinto libro recognitionum est, vt dixi, ex illo ipso libro 5. mutuatus esset) totius epistolæ interpretationem Rufino recognitionum interpreti inscripsit.*

℞. Id fecit ὑποβολεὺς vt tutius sub antiqui scriptoris larua lateret. Idem eodem loco. *Catechesis adultis baptizandis necessaria, vt & probatio & vnctio, & datio nominis, &c.*

℞. Catechesis & probatio fidelium ad Christum venientium non necessariæ dici non possunt, cum partem faciant ministerij publici à Christo in Ecclesia instituti. Dationis nominis eadem necessitas est quæ pœnitentiæ, cuius est signum externum in Christianismum suscipiente. Vnctionis, cum institutio humana sit, aliam rationem esse nemo mirabitur. Mirabitur vero desultoriam Iesuitæ procacitatem.

Quæramus (ait) *à Lutheranis vnde didicerunt dare nomen ministris & superintendentibus pro suis infantibus, cum baptizandi sunt? an melius sit, si dicant se arbitratu suo, nullo magistro ac lege hoc facere, quam si Apostolica traditione institutos se facere confiteantur? pœnitet fortasse talium Magistrorum, id est Sanctorum Apostolorum. Quod si non pœnitet, & in hac epistola Clementis decretum vident quod ipsi seruant; Decretum dico à Sanctis Apostolis profectum; cur epistolam Apostolicæ traditionis testem negant?*

℞. Monendus lector, Pseudo-Clementem de cæpis, aduersarium (quod vulgo dicitur) de aliis loqui. Auctor Recognit. (cuius verba descripsit ὑποβολεὺς) de ea agit nominis datione, qua adulti ad fidē accedentes, nomen suum Catalogo competentium inseri postulabant: Huius moris (cum paucissimos nunc ex adultis competentes suscipiat Ecclesia Christiana) memoria hodie quodammodo obsoleta est. Ineptum vero est, Iesuitam PseudoClementis verba ad aliam nominis dationem trahere, illam nimirum qua infantibus baptizandis nomina à Patrinis imponuntur, vt postea albo Ecclesiæ inscribantur. Hac obseruatione præmissa, quæstiunculas, quibus vrgeri nos posse sperauit aduersarius, breui responso refellemus. Dare liberorum nomina didicimus à Maioribus, Turriane; à quorum consuetudine longo vsu firmata recedere noluimus; non quia

vide Concil. 4. Carthag. Can. 85.

ab Apoſtolis deriuata eſt, hoc enim probari non poteſt: non quia à Pſeudo-Clemente commẽdata, eius enim fides nutat; ſed quia pietati & ædificationi conſentanea eſt. Ei obſequimur non coacti, ſed pie, libera, nulliſque ſuperſtitionum nexibus obligata conſcientia; vtpote quæ nec Apoſtolorum Magiſterio reluctari, nec Romani Væjouis tyrannidi ſubdere collum poteſt. Licet ergo mori ſolenni non refragemur, Clementis hypobolimæi fictitiis decretis ſubjici nolumus.

Subiungit Ieſuita: *Dionyſ. Eccl. Hierarch c. 2. de datione nominis agere; Apoſtolum ad Coloſſ. 1. verſ. 12. per lumen baptiſmum indicare: huius denique deſcriptionis quæ fit in baptiſmo, deſcriptionem vniuerſi orbis ſub Auguſto Symbolum fuiſſe: quoniam eodem vocabulo* ἀπογραφῆς *vtuntur Lucas c. 2. & Dionyſ. loco citato.*

Tria reſpondeo. 1. Cum Dionyſ. ille Pſeudo-Areopagita de deſcriptione competentium adultorum (cuius vſus hodie propemodum deſiit) diſerte loquatur, fruſtra Ieſuitam in eius teſtimonio cauſæ ſuæ ſubſidium quærere. 2. Cum Apoſtoli locum de lumine gratiæ, quæ per gloriam perficitur, vnanimi conſenſu intelligant interpretes; non eſſe ſimpliciter trahendum ad Baptiſmum externum, cui tamen rectè à Veteribus illuminationis nomen impoſitum non negamus, cum ſit Sacramentum ſalutaris illius φωτίσματος, quo Spiritus viuificus occulto illapſu corda fidelium perfundit. 3. Licet verbo ἀπογραφῆ vtatur poſt Lucam Pſeudo-Dionyſius, minime ſequi deſcriptionem à Cyro factam fuiſſe Symbolum deſcriptionis qua fidelium nomina albo Eccleſiæ inſcribuntur, quicquid ſibi perſuadeat Turrianus.

Idem loco citato. *Vt ſuaderet Clemens Decretum de non celebrandis Miſſis, multa prius de obedientia præcipit.*

℞. At ex his quæ præcipit nonniſi ineptum conficere licet argumentum; hoc nempe, *Deo ſoli ſeruiendum*; *Ergo presbyteris nihil ſine Epiſcopi licentia eſt agendum*; hic vero cum Turriano epiſtolę ordinem laudare non poſſumus, ſed rapſodi ἀμεθοδείαν notare.

Ibid. de Licentia Epiſcopi cæteris Clericis expectanda, hæc addit, *Conſuetudo eſt omnium Eccleſiarum, quæ cum ad aliam originem quam traditionis Apoſtolicæ referri non poſſit: nec vlla ratio aut vtilitas fingendi poſtea hoc teſtimonium appareat, quis vel hac ſolum coniectura non decernat, non fictum ſed verum eſſe hoc teſtimonium?*

℞. Epiſcopos presbyteris præferendi morem etſi fatear in Eccleſia Chriſtiana inualuiſſe, ex quo cœpere fideles partium ſtudio duci; non tamen ab Apoſtolis, ſed ab eorum poſteris moris huius originem deriuandam cenſeo: edoctus ab Hieronymo in Tit. 1. *antequam Diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, eoſdem fuiſſe cum* presbyteris Epiſcopos: *paulatim vero, vt diſſenſionum plantaria euellerentur, ad vnum ſollicitudinem delatam.* Cum igitur id *paulatim* moram temporis longiuſculam requirere videatur, aduerſariorum non eſt, eam vel

pro

pro arbitrio definire, vel ad quasuis temporis angustias coarctare. Porro cum testimonij pseudo-Clementis fidem sufficienter assertam putat hoc argumento, nullam fingendi vtilitatem esse posse, fallitur Turrianus. Fac enim nullum operæpretium ad pseudo-Clementem è scriptione fraudulenta redire potuisse; quis miretur obæsissimæ naris nebulonem, cæco præcipitatum impetu, in hunc vnum scopum intendisse, vt affectibus seruiret? sperauit tamen id se κακοπλαστίᾳ sua consecuturum, vt auctoritate Clementini nominis prætensa, Episcopi τῶν κλήρων κυρίως κατακυριεύοντες facilius tyrannidem suam assererent, & presbyterorum gradum magis ac magis deprimerent.

CLEMENTIS PAPÆ *Epistola IV.*

Scripta discipulis Iulio & Iuliano, qui malorum hominum persuasionib. aliquatenus à recta via deuiarunt, & gentibus, inter quas habitabant, directa.

Clemens, Romanæ vrbis Episcopus, charissimis fratribus Iulio & Iuliano, ac reliquis consodalibus *nostris, gentibúsque quæ circa vos sunt.*

OPORTET, fratres, omnes Doctores qui ad salutem animarum instituti sunt, & ad lucrandas animas Episcopi sunt consecrati, pro cunctis sollicitudinem gerere, & errantes ad viam veritatis & ad portum salutis reducere. Et licet propter gentes, quæ circa vos sunt, in modico vos errasse contigerit; melius est tamen redire ad veritatis viam, quam diutiùs in ipso errore [a] perseuerare. Quotiescumque enim de his qui vos errare fecerunt, vel de his qui adhuc verbum prædicationis non audierunt, potestis, vobiscum assumite, & ad viam veritatis adducite, ne infructuosi sed fructuosi Domino inueniamini.

Et [b] *quoniam quidem, sicut à cultore neglecta terra spinas &*

[a] perdurare.

[b] verba Petri recogni. lib. 6. p. 68. a.

tribulos necessariò producit, ita sensus vester longi temporis incuria multas & noxias opiniones rerum & intelligentias falsæ scientiæ germinauit; opus est nunc multa diligentia ad excolendum rus mentis vestræ, vt [c] hic *sermo veritatis, (qui est verus & diligens cordis colonus) assiduis excolat disciplinis. Vestrum ergo est præbere* [d] *obedientiam, & occupationes ac solicitudines superfluas amputare, ne bonum verbi semen enecet noxium germen. Potest enim fieri, vt multi temporis negligentiam breuis & assidua reparet diligentia. Incertum namque est vniuscuiusque tempus vitæ.* Et *ideo festinandum est ad salutem, ne fortè cunctantem mors repentina præueniat. Et ob hoc acrius* [e] adnitendum *est, vt (dum est temporis spatium) collecta malæ consuetudinis vitia resecentur. Quod non aliter facere poteritis, nisi vt irascamini quodammodo aduersum vosmetipsos, pro his quæ inutiliter gessistis ac turpiter. Hæc enim est* vtilis vita, & *iusta & necessaria iracundia,* [f] vt *vnusquisque in quibus errauit, & perperam gessit* [g] indignetur *& semetipsum* [h] accuset. *Ex qua indignatione accenditur in nobis ignis quidam, qui velut agro sterili immissus, consumptis & excoctis radicibus pessimæ voluntatis, bono semini verbo Dei fœcundiorem cordis* [i] præparet *glebam. Puto autem quod satis dignas habeatis causas iracundiæ, ex quibus iustissimus ignis iste coalescat, si consideretis in quantos vos errores* [k] deduxerit *ignorantiæ malum, quantosque lapsus & quanta præcipitia ad peccandum* dederit: *à quantis vos bonis* [l] abstraxerit, *& in quæ* præcipitarit [m] *mala, &, quod est super omnia grauius, quod vos in futuro seculo æternis pœnis obnoxios fecit. Nonne pro his omnibus, vbi vobis veritatis* [n] lumen affulsit, *ignis iustissimæ indignationis accenditur, & iracundiæ Deo placitæ intra vos consurgit incendium, quo consumatur & radicitus intereat omne germen, si quod fortè intra vos malæ conscientiæ pullulauit? Vnde & ipse, qui misit nos, cum venisset, & omnem Mundum vidisset ad malitiam declinasse, non continuò ei pacem in erroribus posito dedit, ne eum confirmaret in Malis; sed ignorantiæ eius ruinis scientiam veritatis opposuit; vt si* qui *forte resipiscerent, & lumen veritatis adspicerent, deceptos se & in præcipitia erroris abstractos merito dolerent, & iracundiæ salutaris ignem aduersus deceptricem suam conciperent ignorantiam. Ob hoc itaque dicebat:* [o] ignem venimittere in terram, [p] *quem* volo vt accendatur. *Est ergo*

c id sermo.
d præbere ei.
e intendendum.
f qua vnusquisq; in his quibus.
g indignatur
h incusat.
i præparat.
k deduxit.
l dedit, abstraxit.
m præcipitauit.
n veritatis obfulsit ignis
o Luc.12.
p & quàm.

ergo pugna quædam quæ gerenda est nobis in hac vita. Sermo enim veritatis & scientiæ necessario separat homines ab errore & ignorantia: sicut sæpe [q] videmus putrefactas & emortuas carnes corporis à connexione viuentium membrorum ferro secante separari. Tale ergo aliquid est, quod agit veritatis agnitio. Necesse [r] enim vt salutis causa filius, (verbi gratia) qui sermonem receperit veritatis, à parentibus separetur incredulis, aut rursum pater separetur à filio, aut filia à matre. [s] Et hoc modo inter propinquos & consanguineos credentes atque incredulos, scientiæ atque ignorantiæ, veritatisque & erroris pugna consistit. [t] Et ob hoc iterum dicebat Qui nos misit, Non veni pacem mittere in terram sed gladium. Quod si dicat [u] aliquis, Et quomodo iustum videtur separari filios à parentibus? Audi quomodo; Quia cum ipsis si in errore permaneant, neque illis proderunt, & ipsi cum illis pariter interibunt. Iustum igitur & valde iustum est, separari eum qui saluari vult ab eo qui non vult. Sed & illud aduerte, quia non ex illis qui rectius intelligunt venit ista separatio. Illi enim volunt interesse [x] pariter & prodesse [y] his, & docere meliora. Sed & istud proprium est ignorantiæ vitium, vt confutantem se veritatis lucem non ferat habere de proximo; & ideò ex illis ista nascitur separatio. Nam qui scientiam veritatis accipiunt, (quia bonitatis plena est) tanquam à bono Deo datam cupiunt eam (si fieri potest) cum omnibus habere communem, etiam cum eis [z] qui oderant eos & persequuntur. Sciunt enim quia peccatum [a] ipsorum causa ignorantiæ est. Propterea denique ipse Magister, cum ab his qui ignorabant eum duceretur [c] ad crucem, orabat Patrem pro interfectoribus suis, & dicebat, Pater dimitte eis peccatum, quia nesciunt quid faciunt. Imitantes quoque discipuli Magistrum, etiam ipsi cum paterentur, similiter pro interfectoribus suis orabant. Quod si disciplina nobis est, orare etiam pro interfectoribus & persecutoribus nostris; quomodo non etiam parentum & propinquorum persecutiones ferre, & pro conuersione eorum orare [d] credimur? Tum deinde [e] etiam diligentius consideremus, quæ sit nobis causa parentes diligendi. Pro eo, [f] inquiunt, quia vitæ nostræ videntur auctores. Auctores quidem vitæ nostræ parentes non sunt, sed ministri; Non enim vitam præbent, sed ingrediendi nobis ad hanc vitam exhibent ministerium. Auctor autem vitæ vnus & solus est Deus. Si [g] autem auctorem vitæ

q vidimus.
r necesse est.
s Math. 10.
t consurgit.
u dicit.
x esse pariter.
y eis.
z his.
a peccati.
b ignorantia.
x Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 24. Illud quoque repurgãdum est, quod siue culpa interpretis, siue vitio exẽplaris Græci in hãc epist. irrepsit. Sic quidem est Græce αὐτὸς γὰρ ὁ διδάσκαλος προσηλωθεὶς ηὔχετο τοῖς αὐτὸν ἀναιροῦσιν ἀφεθῆναι τὸ ἁμάρτημα. Luc. 23. Act. 7
d debemus.
e etiã illud.
f inquit quod
g si ergo.

diligere volumus, [h] *illum nobis eſſe diligendum ſciamus. Sed illum,* (inquiunt[i]) *cognoſcere non potuimus, iſtos autem & nouimus & in affectu habemus. Eſto, non* [k] potuiſtis *cognoſcere* [l] quis *ſit Deus; quid tamen non ſit Deus, perfacile* [m] *ſcire* potuiſtis. *Nam quomodo latere potuit hominem, quod lignum aut lapis, aut æs, vel alia huiuſmodi materia Deus non ſit? Quod ſi in his quæ facilè deprehendere potuiſtis, animum ad diſcutiendum noluiſtis attendere; certum eſt quia in agnitione Dei impediti eſtis, non impoſſibilitatis ſed ignauiæ vitio. Nam ſi voluiſſetis, ex his ipſis inutilibus ſimulacris profecto accepiſſetis intelligentiæ viam.* [n] *Certum eſt* [o] *quia per ferrum facta ſunt ſimulacra, ferrum vero per ignem confectum eſt; qui ignis aqua extinguitur; aqua autem per ſpiritum mouetur; Spiritus autem à Deo initium* [p] *habet. Sic enim dixit Moſes Propheta,* In principio fecit Deus cœlum & terram. Terra autem erat inuiſibilis & incompoſita, & tenebræ erãt ſuper [q] *faciem abyſſi,* & Spiritus Dei erat ſuper aquas. *Qui Spiritus Dei iuſſu, quaſi ipſa* [r] manus *conditoris, lucem ſeparauit à tenebris: & poſt illud inuiſibile cœlum iſtud viſibile produxit, vt ſuperiora quidem habitaculum faceret Angelis, inferiora vero hominibus.* [s] *Propter* *vos *ergo, iuſſu Dei, Aqua, quæ erat ſuper faciem terræ, ſeceſſit vt terra* () vobis *produceret fructus.* [t] *Cui etiam humorum venas latenter inſeruit, vt* () vobis *ex ea profluerent fontes & flumina. Propter* *vos *producere iuſſa eſt animantia & omnia quæ* [x] veſtro *vſui voluntatique ſeruirent.* Annon *propter* *vos *venti ſpirant, vt ex ipſis cõcipiens fructus* () vobis *terra parturiat?* Nonne *propter* *vos *imbres profluunt, & tempora viciſſitudines mutant?* Num *propter* *vos *Sol oritur & occidit, & mutationes Luna perpetitur? Propter* *vos *mare exhibet famulatum ſuum, vt* [u] vobis ingratis *cuncta ſubiaceant. Nonne pro his omnibus iuſta erit vltionis pœna, quia horum omnium largitorem, quem*

h volueri-mus.
i inquit.
k potueris.
l quid.
m potuiſti.
n certum eſt enim.
o Turrian. pro epiſt. lib. 5. c.24. in eo lib. 6. edit. qua R. ffin. non eſt vſus, eſt ſermo Petri ex quo vt dixi tota fere hæc epiſt. 4. Clementis cõpoſita eſt. Incipiamus ergo inde recitare. ἡ γὰρ ἔχ' ὑπὸ σιδήρου ἐτορεύθησαν, καὶ ὁ τορεύσας σίδηρος ὑπὸ πυρὸς ἐμαλάχθη· καὶ τὸ πῦρ σβέννυται ὑπὸ ὕδατος, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπὸ πνεύματος τὴν κίνησιν ἔχει· καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὰ ὅλα πεποιηκότος θεοῦ τὴν ἀρχὴν ἐκτίσεως ἔχει· οὕτως γὰρ ὁ προφήτης εἴρηκε Μωσῆς· ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἦν ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῶν ὑδάτων ὅπερ καὶ λεγόμενον τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα ὥσπερ χεὶρ αὐτοῦ τὰ πάντα δημιουργεῖ, φῶς ἀπὸ σκότους χωρίζον καὶ μετὰ τὸν ἀόρατον οὐρανὸν, τὸν φαινόμενον ἁπλώσας ἵνα τὰ ἄνω τοῖς τοῦ φωτὸς Ἀγγέλοις οἰκηθῇ, τὰ δὲ κάτω ὑπὸ ἀνθρώπων. Ἅμα τοῖς δι' αὐτὸν γινομένοις πᾶσι διοικήθη. διὰ γὰρ σὲ τὸν ἄνθρωπον, &c. recte hactenus de ſpiritu creato, quale eſt illud, *flabit ſpir. eius & fluent aquæ*; & illud Amos Prophetæ, *Ego Dominus creans ſpiritum.* Sic enim Cæſarius frater Greg. Nazianz. in reſp. ad varias quæſtiones, de locis Scripturarum: & Theodoretus ac Gennad. & alij, ne omnes enumerem, interpretati ſunt. p Turrian. loco citato in verba Græca hæc adnotat, *In Trinitate non eſt* ἔκτισις *nec* πλάσις *nec* ζωή *vt ait Greg. Nazianz. ſed eſt vna eademque ſubſtantia cum tribus proprietatibus,* ingeniti, generationis & proceſſionis. q ſuper abyſſũ. r manus. ſ Hæc verba citat Beda de tẽporũ ratione c.3. tom.2. p.43. t propter te. () tibi. t [illegible] Bed. u tibi ingrato.

Ac.e

antè omnia & agnoſcere & venerari debuiſtis, ſolum præ cæteris[y] ignoratis? *Sed & nunc* () per idem *vos adhuc in intelligentiam*[z] eius *duco. Videtis etenim, quod omnia gignuntur ex aquis; aqua vero per vnigenitum ex initio facta eſt,*[a] *vnigeniti vero omnipotens Deus caput eſt, per quem tali ordine,* (*vt *ſupra diximus) peruenitur ad patrem. Cum autem*[b] peruenerítis,[c] agnoſcite *hanc eſſe voluntatem eius, vt per aquas,*[d] *quæ primæ creaturæ ſunt, denuò*[e] renaſcamini. *Qui enim regeneratus fuerit per aquam, bonis operib.*[f] repletus, *hæres efficitur eius, à quo in incorruptione regeneratus eſt. Propter quod paratis animis accedite quaſi filij ad Patrem, vt peccata veſtra diluantur, & cauſa eorum ſola ignorantia fuiſſe probetur apud Deum. Nam ſi poſt agnitionem horum permanetis in incredulitate, vobis iam perditionis veſtræ cauſa, & non ignorantiæ reputabitur. Nec*[g] putetis *quod etiam ſi omnem pietatem*[h] colatis, *omnemque Iuſtitiam, baptiſmum vero non*[i] accipiatis, *ſpem*[k] poſſitis *habere apud Deum; immo*[l] *maiore pœna* digni eritis, *qui bona opera non bene*[m] operati eſtis. *Confertur enim meritum homini ex bonis geſtis; ſed ſi ita gerantur ſicut Deus iubet. Deus* **autem iuſſit omnem colentem ſe Baptiſmo conſignari. Quod ſi* vos[n] renueritis, vt veſtræ *voluntati magis quam Dei* obtemperetis, contrarij *ſine dubio &* inimici eſtis *voluntati eius. Sed* dicitis *fortaſſe; Quid confert aquæ baptiſmus ad Dei cultum? Primò quidem, quia quod Deo placuit impletur. Secundò,*[o] *quia*[p] regeneratio *ex aquis & Deo; renato fragilitas prioris natiuitatis, quæ* vobis *per hominem facta eſt, amputatur; & ita demum peruenire*[q] poteritis *ad ſalutem. Aliter impoſſibile eſt. Sic enim nobis cum Sacramento verus Propheta teſtatus eſt, dicens,* Amen, Amen dico vobis, niſi quis denuò renatus fuerit ex aqua *viua*, non introibit in *regnum*[r] cœlorum. *Et ideo accelerate, Eſt enim in aquis iſtis*[ſ] miſericordia

y ignoraſtis.
() eiſdē viis.
z tuo.
* quo.
a Turrian. loco citato. Duriuſculū eſt, & forma verborum nō ita ſana eſt, vt eſt illud Apoſt. 1. Cor. 11. Chriſti autem caput Deus. Nec hoc Clementis eſt, Nec enim græcè legitur, ſed pro eo eſt, καὶ πάντα τὸ ὕδωρ ποιεῖ, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πνεύματος κινήσεως τὴν γένεσιν λαμβάνει, τὸ δὲ πνεῦμα ἀπὸ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχει.
b perueneris.
c agnoſces.
d Turrian. ibid. Melius eſt Græcè, nō enim ſū. aut dicuntur, aquæ primæ creaturæ, ſed initium generandi; hoc enim ſignificat ὕδωρ πρωτογόνον.
e renaſceris.

f adimpletus. g putes. h colas. i accipias. k poſſis. l potius maiore pœna dignus erit. m operatur. * Matth.28. Ioan.3. n tu renueris, & tuæ obtemperas contrarius, inimicus es, ſed dices. o *Turrian. loco citato.* fortaſſe non vſquequaque verum eſſe videatur; Manet enim homo adhuc poſt Baptiſmum fragilis ad moriendum, & ad peccandū: Quomodo igitur amputatur per Bapt. fragilitas primę Natiuitatis? culpa igitur eſt interpretis, non enim græce dicit fragilitatem primæ Natiuitatis per Bapt. amputari, ſed primam Natiuitatem ex concupiſcentia &c. -- Sic itaque ait Clemens græcè, ἐξ ὕδατος ἀναγεννηθεὶς Θεῷ τὴν ἐξ ἐπιθυμίας προτέραν σου γενομένην ἀποτέμνῃ γένεσιν, καὶ οὕτως σωτηρίας τυχεῖν δύνῃ.
p regeneratio--tibi. q poteris r regna.
ſ miſericordiæ quædam vis.

eius *quædam quæ*[t] *ex initio ferebatur ſuper eas*; *& agnoſcit eos qui baptizantur ſub appellatione triplicis Sacramenti, & eripit eos de ſuppliciis futuris, quaſi donum quoddam offerens Deo, animas per Baptiſmum conſecratas. Confugite ergo ad aquas iſtas; ſolæ ſunt enim, quæ poſſint vim futuri ignis extinguere. Ad quas qui moratur accedere, conſtat in eo adhuc infidelitatis Idolum permanere, & ab ipſo prohiberi ad aquas properare, quæ ſalutem conferunt. Siue enim iuſtus ſiue* ſit *iniuſtus, baptiſmus ei per omnia neceſſarius eſt. Iuſto quidem, vt adimpleatur in eo perfectio, & regeneretur Deo; iniuſto vero, vt peccatorum quæ geſſit*[x] *remiſſio concedatur. Omnibus ergo feſtinandum eſt ſine mora renaſci Deo,*[y] & demum conſignari ab Epiſcopo, id eſt ſeptiformem[z] gratiam Spiritus Sancti percipere: *Quia incertus eſt vnuſquiſque exitus vitæ. Cum autem regeneratus* [a] fuerit *per aquam*, & poſtmodũ ſeptiformi Spiritus gratia ab Epiſcopo (vt memoratum eſt) confirmatus, quia [b] *aliter perfectus eſſe Chriſtianus nequaquam poterit*, nec ſedem habere inter perfectos, ſi non neceſſitate, ſed incuria aut voluntate remanſerit, (vt [c] à B. Petro accepimus, & cæteri ſancti Apoſtoli, præcipiente Domino docuerunt) & demum *ex operibus bonis* oſtendat *in ſe ſimilitudinem eius, qui* eum [d] *genuit, patris.* Poſt hæc vero agnoſcat *Deum* honorare. *Honor autem eius eſt, vt ita* viuat [e] *ſicut ipſe vult*; *vult* enim vnumquemque *ita viuere, vt homicidium & adulterium* [f] neſciat, *odium & auaritiam* fugiat, *iram, ſuperbiam, iactantiam* reſpuat & execretur, *inuidiam quoque*, & *cætera* his *ſimilia penitus* à ſe ducat *aliena. Eſt ſanè propria quædam noſtræ religionis obſeruantia, quæ non tam imponitur hominibus, quam propriè ab vnoquoque Deum colente cauſa puritatis expetitur*; de *caſtimoniæ dico* [g] cautela, *cuius ſpecies multæ ſunt. Sed primò vt obſeruet vnuſquiſque, ne menſtruatæ mulieri miſceatur; hoc enim execrabile ducit Lex Dei. Quod* ſi [h] *Lex de his non admonuiſſet* [i] vos, *vt* [k] catuli *liben-*

t Huc pertinet, quod ait Cyrillus in Geneſim, ab exordio ſignificatam eſſe gratiã baptiſmi in eo quod Moyſes ſcripſit, Spiritus D. ferebatur ſuper aquas. *Turrian. ibidem.*

u iuſtus ſis ſiue tibi.

x geſſit in ignorantia.

y renaſci Deo, quia incertus

z vide Siric. epiſt. 1. cap. 1.

a fueris per aquam ex operibus bonis oſtende in te, &c.

b hoc cõmentum propugnãt pſeudo-Vrbanus, epiſtol. 1. & pſeudo Melchiad. epiſt. 2.

c ſic legit Turrian. li. 5. pro epiſt. c. vlt. p. 471. idẽ tamen lib. 2. c. 18. legendũ vult ex Codice Vaticano, *vt habeat quod à B. Petro accepimus.* &c.

d te genuit, agnouiſti .n. Deum, honora patrem: honor. e viuas-- vult autem ita viuere. f neſcias-- fugias-- reſpuas-- execreris inuidiam cæteraque à te ducas. g cauſa. h eſſi lex. i nos. k leg. Canthari. Turr. lib. 5. pro epiſt. c. 1. p. 367. a. nos vt Cathari non libenter volueremur in ſtercore. Sic enim eſt in exemplari vetuſtiſſimo Biblioth. Vaticanæ, & in altero Florentinæ Biblioth. S. Marci. Idem p. ſeq. nos vt Cathari id eſt mundi. Tandem c. 24. dat Manus: Etſi, inquit, hoc extremum in exemplari vetuſto M.S. reperi, & alio loco probaueram, legendum tamen eſſe Canthari ex Græco exemplari didici. Sic enim eſt. Τὸ δὲ εἰ μὴ καὶ τὸ τοῦ θεοῦ θρησκεία τὸ καθαρεύειν αὐτὴν ἔχειν. ὑμᾶς ὡς οἱ κάνθαροι ἡδέως ἐκυλίεσθε, &c.

ter

ter volueremur in stercore. Debemus aliquid amplius habere animalibus, vtpote [l] rationales *homines & cœlestium sensuum capaces, quibus* [m] summum *esse debet ab omni inquinamento cordis conscientiam custodire. Bonum est autem & puritati conueniens, etiam corpus aqua diluere. Bonum verò dico, non quasi principale illud in quo mens purificatur, sed* [n] *quòd sequela sit illius boni hoc in quo caro diluitur. Sic enim & Magister noster quosdam Pharisæorum & Scribarum, qui videbantur esse cæteris meliores, & à vulgo separati, increpabat, dicens eos hypocritas; quia ea solummodo quæ hominibus videbantur, purificabāt; corda vero, quæ solus Deus aspicit, inquinata relinquebant & sordida. Ad quosdam ergo ex ipsis non ad omnes dicebat;* Væ [o] vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia mundatis quod de foris est calicis & paropsidis, intus autem plena sunt sordibus. Pharisæe cæce, [p] *munda* prius quod intus est; & quod de foris est erit mundum. *Vere enim, si mens mundetur luce scientiæ, cum ipsa fuerit munda ac splendida; tunc etiam eius qui de foris est hominis ipsa* [q] *necessariò curam gerit, id est carnis suæ, vt & ipsa purificetur. Vbi autem ista quæ de foris est purificatio carnis negligitur, certum est,* [r] *neque de puritate mentis ac munditia cordis curam geri. Ita ergo fit, vt is qui intrinsecus mundus est, mundetur sine dubio & extrinsecùs. Non semper autem is qui mundatur extrinsecus,* etiam intrinsecus *mundus est; videlicet cum agit hæc vt* [s] hominibus *placeat. Sed & illa species castimoniæ obseruanda est, vti ne passim & libidinis solius causa* cum *fœminis* [t] coëat quis, *sed posteritatis reparandæ gratia: quæ obseruantia cum etiam in nonnullis pecudib. inueniatur, pudoris est si non ab hominibus rationabilibus & Deum colentibus obseruetur.*

Ergo [u] *omnes peccauerunt & egent* auxilio *Dei.*

Propter [x] quod, charissimi, *sectamini* semper *charitatem*, & *æmulamini meliora* & *spiritualia*, & adiuuate vos inuicem, vt Deo semper in omnibus placere valeatis. Amen.

Iudicia Pontificiorum.

C*aroli Bouij præf. in Constit. Clem.* Certum est epist. Clem. nomine vulgatas, non esse eas quarum meminit Epiphanius in primo contra hæreses libro: in quo scribit laudari in iis epistolis vir-

l rationabiles.
m summi studij esse.
n notabit Lector Hemerobaptistam.
o Matth. 23.
p Ruffin. *mūda:* quod impostor ex vulg. vers. emendauit.
q imo sordidæ vestes cādidæ mentis esse volt indicia Hieron. epist. 4. idē, appetitis sordibus naturalem pulchritudinem turpare festinātem puellā, laudat epist. 7. vide epitaph. Paulæ cap. 7. & 10.
r ibi neque.
s etiā intrinsecus omnib. placeat.
t coëatur.
u Rom. 3. gloria.
x 1. Cor 12. 14. hac fine claudit epist. 2. Pseudo-Euaristus. vide sup. censuram Possevini.

ginitatem, atque omnes prophetas; ex eoque ſumi argumentum contra Hebionem illos vituperantem. Quæ quidem in iis peruulgatis epiſtolis non legimus, leguntur autem in eis multa tranſlata ex Itinerario, quæ illarum auctoritatem reddunt leuiorem: in quibus vnum de quotidiana lotione corporum, quaſi ea ad mentis munditiem pertineat, eſt omnino non ferendum. Hebionitæ enim cum quotidianos Baptiſmos haberent, corruptis Clementis libris, Petrum fecerunt illorum Baptiſmorum auctorem, &c.

Guil. Ectius in 4. Diſt. 7 §. 23. Clemens ſi tamen ille auctor.

Vide Bellarm. lib. 2. de confirm. c. 3. §. Primus, & c. 7. §. iã vero &c.

CENSVRA.

Lib. 5. pro epiſt. c. 24. Hic cùm reum confitentem habeamus Turrianum, eius verba expendiſſe ſufficiet. *Clementis* (inquit) *epiſtola* 4. (*excepto principio*) *tota eſt ex Sermone B. Petri, qui eſt in* 6. *libro recognit. paucis quibuſdam additis*; falſum vero quod addit; *Clementem feciſſe quod à nobis fieri ſolet, vt quæ alio loco & tempore, & aliis ſcripſimus, eiſdem vtamur*, neutrum enim ſcriptum Clementis eſt. Falſum item quod ſequitur, *Quamuis pauca quædam in epiſt.* quam præ manibus habemus, *ſint quæ à Clemente aliena videri poterant, partim vitio interpretis, partim artificio hæreticorum; numquam tamen Catholicos negare eam, aut de ea dubitare auſos*; diuerſa enim pontificiorum Iudicia in contrarium protulimus. Æque falſum quod addit Turrian. *Etſi forte tota epiſtola ex libro* 6. *recognit. ſit, tamen quia non eſt ille* 6. *liber cum reliquis ex editione Recognitionum quas Ruffinus interpretatus eſt, (gemina enim editio ferebatur, quod ipſe idem Ruffinus teſtatur) idcirco huius epiſtolæ quartæ verſionem non eſſe aſſignatam Rufino; Imo nullius interpretis nomen inſcriptum habere.* Vtrumque enim planum fecimus, impoſtorem Semibarbatum Epiſtolarum 4. poſteriorum non interpretem ſed ſcriptorem fuiſſe: 2. eum ex Ruffini interpretatione quæcumque è Recognitionibus habet hauſiſſe.

In hac epiſt. (ait ibid. Turrian. *ſunt quoque veſtigia ætatis eius qua ſcripta eſt, propria, & illi ætati qua ſcripta eſſe à Magdeburgenſibus fingitur aduerſa: vbi enim erant tempore Caroli gentiles inter quos Iulius & Iulianus habitabant? vbi Idololatria quam hic confutat? an erant illi inter Turcas? at iſti, licet pagani ſunt, non tamen idola colunt, neque ſtatuas pro diis habent: an erant apud Indos? Ne id quidem, ſiquidem paulo ante ætatis noſtræ memoriam ignoti erant.*

℞. In hac obſeruatione tot fere numerare licet errata quot verba. Nam 1. non ſequitur auctorem epiſtolæ eo tempore vixiſſe quo idololatria gentilium viguit; ſi, quos in epiſtola alloqui ſe finxit, ab idolorum cultu dehortatus eſt; Quid enim ſi totius Epiſtolæ argumentum pro libidine commentus eſt, vt antiquitatem veriſimilius affectaret?

2. Gentiles nullos fuiſſe Carolo M. imperante, falſum eſt: demus enim Tartaros, Sinenſes, Iaponenſes, cæteroſque Orientales qui ad noſtra

noſtra vſque tempora idola coluerunt, tunc temporis ab omni ſuperſtitioſo cultu alienos fuiſſe, Annon certiſſimum eſt Danos, Suecos, Saxones, Boruſſos, Lituanos, Liuonos, Polonos, &c. illo ipſo Caroli M. æuo horrendis idolomaniæ tenebris obſeſſos?

3. Abſurde Turcas hodiernos paganis annumerat aduerſarius; non enim omnes infideles pagani, ſed ſoli gentiles, πολυθείας aſſertores, licet omnes pagani infidelibus accenſendi ſunt.

4. Ἀνιστορησίαν pudendam prodit, dum Turcas octauo ſeculo ſtatuas pro Diis habuiſſe negat; fuerunt enim plurium Deorum & ſimulachrorum cultores, antequam Mahumetanam ſuperſtitionem (icto cum Saracenus fœdere) amplexi eſſent; quod non contigit ante A. D. 763. quo faucibus Caſpiis effuſi, circumuicinas regiones late populati ſunt.

5. Nec ſimpliciter affirmabit Mahumetiſmi propugnatores ab omni idolorum adoratione fuiſſe ſemper alienos, quicumque in memoriam reuocauerit Germanum Conſtantinopolitanum ſcripſiſſe, ad ſua tempora Saracenos λίθῳ ἀψύχῳ acclamationem in Eremo celebraſſe &c. Legatur in actis 7. Synodi epiſt. Germani ad Thomam Claudiopolitanum &c.

6. Male aſſeuerat Turrianus Indos Caroli ſeculo ignotos: id enim, licet de Occidentalibus veriſſimum ſit, de Orientalibus falſum eſſe nemo neſcit: quos ſi ab omni idololatriæ labe puros vnquam fuiſſe credidit Ieſuita, probare debuit, non ſine teſte ſupponere.

7. Fingamus denique, omnes Idololatriæ fibras, Caroli M. tempore, toto penitus orbe reciſas; an eo nomine Magdeburgenſes erroris arguendi ſunt, quod epiſtolarum Decretalium effictorem Caroli contemporaneum fuiſſe ſcripſerint? Non alio certe patrocinio ſubleuandi ſunt quam ipſius qui eos impetiuit aduerſarij: cum enim fateatur epiſtolam 4. Pſeudo-Clementis maximâ ex parte è lib. 6. recognitionum tranſlatam, conſtet autem recognitiones ante Origenis eos citantis tempora Clementi ſuppoſitas; non mirum ſi quæ conſarcinator epiſtolarum è cœnoſis iſtis lacunis hauſit, priſcæ illius ætatis veſtigia oſtentent, ſint autem ætati ipſius haurientis aduerſa.

Subdit Turrian. *Ad exemplum Theodoreti, qui quamuis Hebr. 2. χάριτι θεοῦ legi agnoſceret, χωρὶς θεοῦ (qua Lectione vtebantur Neſtoriani) pie, teſte OEcumenio, interpretatur, Sic ego non reprehendo quod quædam in hac epiſtola non recte hactenus legebantur, ſed potius ad exemplum Eccleſiaſticæ regulæ, quæ (ſecundum Hieronymi ſententiam) in Nouo Teſtamento ad græci ſermonis normam veritatem examinat; fontem exemplaris græci repeto, vt inde purum & liquidum hauriamus. Non dubito pie interpretatos, qui ſic hactenus vt nunc eſt legebant; ſed ſi fontem indicando aſſequor, vt in interpretando pie non ſit deinceps laborandum, exiſtimo boni potius conſulendum eſſe quam reprehendendum.*

℞. Gratiam Ieſuitæ ob præmonſtratam laborantibus facem, haberi æquiſſimum cenſemus; idcirco quoties eum fide bona egiſſe conſtabit, laudem debitam non ſubtrahemus.

Idem loco citato. *Illud adnotabo, quia indicia epiſtolæ inueſtigamus, quod in hoc Sacramento* (conſignationis Epiſcopalis) *verbo confirmandi vſus eſt Clemens in has epiſtola; & eodem vſus eſt lib. 3. Conſtit. Apoſt. & vſq; in hodiernum diem omnes Eccleſiæ Occidentis, Sacramentum confirmationis vulgo ſic vocant: hoc veſtigium nominis odorem præbet ætatis illius Apoſtolicæ, vnde inſtitutio conſuetudinis Eccleſiarum & conſignatio epiſtolæ deſcendit.*

℞. Notabit vero Lector nullo modo ſequi, eum qui Clementi Decretales ſuppoſuit, (ſi modo voce à conſtitutionum ſcriptore vſurpata vſus eſt) eodem cum illo ſeculo vixiſſe; alioqui ſi quicumque eaſdem voces ſcripris ſuis inſerunt, eiuſdem ætatis odorē præbeant; quis Turrianum, in cuius lucubrationibus confirmationis mentio, Clementini illius ſeculi odorem referre negare audeat? Tria præterea obſeruanda ſunt; 1. à Clemente nec Decretales nec Conſtitutiones ſcriptas eſſe. 2. Conſtitutionum ſcriptorem cum epiſtolarum artifice conuenire verbis, ab eodemque diſcrepare ſententiis: ille enim lib. 3. c. 17. *μύρον ὁμολογίας βεβαίωσιν*; hic vero conſignationem Sacerdotalem baptiſmatis ipſius perfectionem & confirmationem vocat: quo dogmate non Apoſtolici, ſed corruptiſſimi ſeculi odorem præbet. 3. Confirmationis ritum à Pontificiis hodie obſeruatum, ab Apoſtolica traditione minime fluxiſſe.

Binius in Notis ex Turriano. Hæc concluſio (ergo omnes pecc.) *calumnioſe reprehenditur ab hæreticis; ita enim S. Clemens argumentatur. Si ratio naturalis, & lex colendi Deum non ſufficit ad obſeruandam hanc ſpeciem caſtitatis, quam pecudes ſine ratione ex lege ſolo naturæ inſtinctu ſeruant, & ita mutabiles ſunt homines; ſequitur omnes eſſe peccatores, & auxilio Dei egere ad bene viuendum. Quo nihil verius, nihil ſubtilius, nec ad rem accommodatius dici potuit.*

℞. Calumnioſè calumniæ Magdeburgicos arguunt aduerſarij, quorum argumento nihil cum pſeudo-Clementis paralogiſmo commune eſt: quandoquidem tantum abeſt, vt legem, rationemque naturalem non ſufficere ad obſeruandam caſtitatem externam cenſeat; vt nihil amplius ad conuerſionem hominis requirat præter reuelationem veritatis: non itaque agnouit legis in carne ἀδυναμίαν, ſed potentiam bona quæque exequendi in homine per legis prædicationem illuminato. Hoc igitur argumento pugnat ὑποβολεύς; *Obſeruare caſtimoniam neceſſarium eſt non continentibus, ſiquidem ignominioſum eſt non obſeruare. Ergo omnes peccauerunt, & egent auxilio Dei.* Quo nihil infirmius, nihil abſurdius, nihil à re propoſita alienius dici potuit.

CLEMEN-

CLEMENTIS PAPÆ
Epistola V.

Dilectissimis fratribus & condiscipulis, Hierosolymis cum charissimo fratre Iacobo coëpiscopo habitantibus, Clemens Episcopus.

COMMVNIS vita, fratres, [a] omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum eorumque discipulorum imitari volunt. *Communis* [b] *enim vsus omnium quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit; sed per iniquitatem alius hoc suum* [c] *esse* dixit; *& alius illud; & sic inter mortales diuisio facta est. Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia: in omnibus autem sunt sine dubio & coniuges: & sicut non potest (inquit) diuidi aër, neque splendor solis: ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum, diuidi debere, sed habenda esse communia.*

a hoc nemo pôtificiorum fatetur, ex professo refutat Bellarm. de bonis operib. in partic. lib. 3. c. 11.
b verba Faustiniani ethnici lib. 10. recognit. p. 105. a.
c dicit esse.

Vnde & Dominus per Prophetam loquitur dicens; [d] *Ecce quã bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum.* Istius enim consuetudinis more retento, etiam Apostoli, eorumque discipuli (vt prædictum est) vnà nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Vnde (vt bene nostis) *erat* [e] *multitudinis eorum cor vnum & anima vna; nec quisquam eorum* aut nostrum de his *quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis* & nobis *erant communia,* [f] *nec quisquam egens erat inter* nos. Omnes autem qui domos vel agros possidebant, vendebant eos, & *pretia eorum* & reliquas res quas habebant, *afferebant*, ponentes *ante pedes Apostolorum*, sicut nobiscum quidam vestrum cognouerunt & viderunt; & *diuidebantur singulis prout cuique opus erat.* [g] Ananias autem vir austerus, & Sapphira vxor eius, qui mentiti sunt Apostolis de pretio [h] *agrorum suorum* quos vendiderant, nobis præsen-

d Psal. 132.
e Act. 4. multit. credentium.
f ibid. vers. 34
g Init. cap. 5.
h agri non agrorum meminit Lucas.

N

tibus [i] in conſpectu omnium circumſtantium à conſpectu Apoſtolorum, propter peccatũ eorum,& mendacium quod fecerunt, mortui delati ſunt ambo: cæteraque quę de talibus cognouimus& vidimus,nec recordatione,nec demonſtratione digna ſunt.

Quapropter hæc vobis cauenda mandamus, & doctrinis & exemplis Apoſtolorum obedire præcipimus; quia hi qui mandata eorum poſtponunt,non ſolum rei ſed extorres fiunt. Quæ non ſolum vobis cauenda,ſed & omnibus prædicanda ſunt. Relatum eſt etiam nobis,quod quidam in veſtris partibus commorantes,aduerſantur ſanis doctrinis; & (prout eis videtur) non ſecundum *traditionem patris*,ſed iuxta ſenſum ſuum docere videntur.

Multas [l] enim quidam (*vt* audiuimus) veſtrarum partium, ſecundum ingenium hominum, *ex his quæ legunt veriſimilitudines capiunt: & ideo diligenter obſeruandum eſt, vt lex Dei cum legitur, non ſecundum* [m] propriam *ingenij intelligentiam legatur* vel doceatur. *Sunt enim multa verba in Scripturis diuinis, quæ poſſunt trahi ad* eum [n] *ſenſum, quem vnuſquiſque ſponte præſumpſit;* [o] ſed *fieri non oportet. Non enim ſenſum, quem extrinſecus* [p] adulteretis, *alienum & extraneum* debetis *quærere*; aut quomodo ipſum *ſcripturarum auctoritate* confirmetis; *ſed ex ipſis Scripturis ſenſum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam diſcere Scripturarum, qui eam à maioribus ſecundum veritatem ſibi traditam* ſeruauit [q], *vt & ipſe poſſit ea quæ rectè ſuſcepit competenter aſſerere. Cum enim ex diuinis Scripturis integram quis & firmam regulam veritatis ſuſceperit, abſurdum non erit ſi aliquid etiam ex eruditione communi ac* [r] *liberalibus ſtudiis, quæ forte in pueritia attigit, ad aſſertionem veri dogmatis conferat: ita tamen vt vbi vera didicit, falſa & ſimulata declinet.* [f]

Incertum eſt enim etiam iuuenibus vitæ tempus, ſenibus au-

i Ananias diuino iudicio ſublatus eſt A.D.34. Tiberij 18. teſte Baronio ſ. 269. A.D.36. Paulus vocatus A. D. 41. Cornelius primitiæ gentiũ bapt. initiatus: A. demũ 44. Petrus Romam profectus eſt: Quomodo igitur præſente Clemente, qui nondum Chriſtianę fidei nomẽ dederat A. 41. mortuus delatus eſt Ananias? Certe ii fides recognitionũ libris, quos deflorauit impoſtor, habenda ſit, non Ananiæ ſolum obitũ, ſed Pauli Corneliique cõuerſionem priuſquã Clemens vel Romam migraret vel ſaltẽ Petrum Cæſareæ conueniret cõtigiſſe, fateatur neceſſe eſt. Vide recognit. lib.1.p.18.a.& lib.10. p.116.b.

k traditiones patrum. l verba Petri Recognit. lib.10. p.113.b. Multas vt video ingenioſi homines, ex his &c. Turrian. lib.3. pro epiſt. cap.13. & lib. 4. præf. ſic legit; ſenſum ſuum docere videntur; & ideo diligenter obſeruandum, &c.

m proprij. n ſuum ſenſum quem ſibi. o quod fieri. p attuleris--debes, quem ex ſcript. auctorit. confirmes. Turrian. ex Cod. Vatican. & Florentino legit, non enim ſenſum extrinſecus ab aliis. q ſeruat. r ac de lib.

f Sequentia non cohærent: omiſit enim impoſtor lin. 5. quæ conſequentiæ rationem planiſſimam reddunt.

tem iam nec incertum est: non enim dubitatur quin quantumcumque est quod putatur superesse, breue sit. Et ideò, tam iuuenes quam senes, oportet de conuersione & pœnitentia valdè esse solicitos, & satagere vt de reliquo ornent animam suam ornamentis dignissimis, id est dogmatibus veritatis, decore pudicitiæ, splendore iustitiæ, candore pietatis, alijsq; omnibus, quibus comptam esse decet rationabilem mentem.

Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes & Scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis implere satagetis. [t]Et cum oratione assidua Dei gratiam obtinere merueritis, tunc sine suspicione mali [u] *interitus* vota possint celebrari festiua. [x] *Deus* autem *pacis sit cùm omnibus vobis. Amen.*

t forte *vt.*
u inter vos.
x 2. Cor. 13. vers. 11. & 13.

Iudicia Pontificiorum.

CHristian. *Massæus Chron. lib. 9. p.* 114. Est infœlicis Nicolai, aut alicuius sectatorum eius, quos inter primos hæreticos legimus, &c.

Hæc ad verbum describit Posseuinus in Apparatu, verbo Clemens p. 371. vide sup. censurā Marsilij Patauini.

Bellarm. de bonis operib. in partic. lib. 3. c. 11. Initio Epistolæ fingitur Clemens Rom. Episcopus scribere fratribus habitantibus in Hierusalem cum Iacobo; At Iacobus obiit 7. annis ante Petrum, & Clemens non fuit Rom. Episc. nisi post Petrum, vt colligitur ex libro 5. Hieronymi de viris illustribus, & ex omnibus historicis qui res Ecclesiæ conscripserunt. Deinde laudat fictitius iste Clemens communionem vxorum; quod Nicolai potius hæresiarchæ quam S. Clementis dogma fuisse, extra controuersiam est. Denique totus hic locus de communione rerum & vxorum translatus est in hanc epistolam ex 10. libro Recognitionum, vbi ista secundum philosophiam Platonis dicuntur à Faustiniano Ethnico, & ab ipso S. Clemente refelluntur. Quis igitur credat, ea nunc à S. Clemente tradi Christianis, quæ ipse idem alibi ab Ethnicis disputata refutauit?

Idem de Script. Eccl. In Epist. 5. laudatur communitas rerum omnium, etiam vxorum; & totus hic locus desumptus est ex libro 10. Recognit. vbi hæc dicuntur à Faustiniano Ethnico, & à S Clemente refutantur: sed forte hæc irrepserunt, & in Codice Vaticano non inueniuntur.

CENSVRA.

Quandoquidem Bellarmini iudicio per omnia subscribimus: superest vt Turriani commenta explodamus. *Quinta* (inquit) *epistola*

Turrian. lib. 5. c. 24.

Clementis, etsi aliquantulum interpretationis Rufini ex libro 10. *Recogni. in eam transcriptum; quia id paululum est, non habet Rufini nomen inscriptum: imo sine nomine interpretis fertur.*

℞. Hæc omnia & friuola sunt, & falsitate laborant: pars enim epistolæ maxima è recognitionibus hausta; nec interpres eius quærendus, sed scriptor nigro theta notandus est.

Clausulam de vxorum communitate, *in vetusto exemplari bibliotheca Vaticana non esse*, idque *perspici posse ab iis qui voluerint oculis suis credere*, asserit aduersarius.

℞. Cum nobis vetustum illud exemplar inspicere non liceat, perspicere non possumus, an falsa fingat, an vero credenda asserat Turrianus. Hoc vnum scimus, siue extet, siue non extet in Manuscriptis Vaticanis Platonica de vxorum communitate sententia, à nemine hoc solo nomine posse pseudo-Clementem excusari.

Addit Iesuita: *Communem vitam cum non nitatur in hac epistola Clem. sed potius in Apostolica traditione, nihil referre ad conuincendos hæreticos, quod eam negent Clementis esse: non enim opus esse eis obiicere huius epistolæ auctoritatem, tametsi magna sit, & grauis in Ecclesia.*

℞. Cum nec vita communis ab Apostolica traditione auctoritatem habeat, nec epistolæ auctoritas à Veteribus vnquam agnita sit, grauissimo Turrianum maximoque mendacio conscientiam onerasse oportet.

Subiungit idem, *Illud de communitate vxorum etsi appositum fuisse ab alio satis pateat ex exemplaribus Vaticano & Florentino S. Marci in quibus non hoc legitur, illam tamen adhuc coniecturam magnam esse, quod pars epistolæ, de communitate rerum secundum naturam, sumpta est à Clemente in epistola ex libro suo* 10. *Recognit. vbi hoc ipsum quoque de communitate vxorum ab iis qui libros illos corruperunt appositum est, & inde in epistolam translatum; tantam semper epistolæ huius in Ecclesia auctoritatem, tantam etiam Catholicorum modestiam, pietatem ac reuerentiam, vt numquam eius fidem ne tantillum quidem hac adspersa macula imminuere potuerit.*

℞. De manuscriptis Vaticano & Florentino cum non sint ad manus, pronuntiare nihil possumus. Cætera falsissima esse constat: 1. Nulla huius epistolæ in Ecclesia Veteri auctoritas esse potuit, cum scripta sit circa A.D. 800. vel post. 2. Nullus ei inter Pontificios auctoritatem detulit, nisi qui vel ἀκρισίᾳ vel nimia facilitate laborauit. 3. Clausulam de vxorum communitate aliunde in libro 10. Recognit. appositam non esse docet thesis ipsa quam propugnandam susceperat Faustinianus, scilicet, *omnia esse indifferentia, homicidium, adulterium, furtum*, &c. hanc vero thesim probat hoc axiomate, *vsum omnium quæcumque in mundo sunt communem omnibus esse debere*; quod confirmat Plato asserens, omnia amicorum communia, opes, vxores &c.

ANA-

ANACLETI PAPÆ
Epist. I.

Anacletus, [a] seruus Christi *Iesu*, *in sede Apostolica Domino seruiens*, *Episcopis omnibus & cæteris cunctis fidelibus*, qui coæqualem nobiscum sortiti sunt fidem, [b] Gratia vobis & pax *atque consolatio* multiplicentur *à Domino in secula*.

a 2. Pet. 1.
b 1. Pet. 1.

B*ENEDICTVS Deus & pater Domini nostri Iesu Christi*, *qui secundum* magnam *misericordiam suam regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis in hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam, & immarcessibilem, conseruatam in cœlis in vobis, qui in virtute Dei custodimini per fidem in salutem paratam reuelari in tempore nouissimo, in quo exultabitis, medicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus, vt probatio vestræ fidei multo pretiosior* sit *auro quod per ignem probatur*; si tamen in tribulationibus experti probati inueniamini. *Patientes estote*, [c] dilectissimi; quia [d] *patientia probationem* operatur, *probatio vero spem, spes autem non confundit.* [e] *Ecce Agricola expectat pretiosum fructum terræ; patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum.* Si Agricolæ hæc patienter ferunt pro temporalibus fructibus, quantò magis *vos* pro æternis patientes esse debetis? [f] *Estote* ergò *patientes, & confirmate corda vestra*, vt adueniente iudice Christo, læti & probati esse valeatis. [g] *Nolite ingemiscere in alterutrum vt non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite*, charissimi, *laboris & patientiæ Prophetas qui locuti in nomine Domini sunt.* [h] *En beatificamus qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors & miserator Dominus est.*

c Iacob. 5.
d Rom. 5.
e Iacob. 5.
f Ibid.
g Ibid.
h ecce.
i vestros.

Tribulationes vestras audiuimus, fratres, tam per [i] nostros quam per aliorum *Apocrisarios*; [k] super quibus valide dolemus, vobisque compatimur, & auxilium

k vox in Eccles. Occident. recepta circa A. D. 500.

ferre, prout ipſe largitus fuerit qui pro nobis non ſolum tribulatus, ſed etiam paſſus eſt, parati ſumus. *No-*
l 1. Pet. 4. *lite* [l] *mirari, chariſſimi,* qui perſecutiones patimini, *quaſi noui vobis aliquid contingat: ſed communicantes Chriſti paſſionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis; quoniam quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei; & qui eſt eius ſpiritus*
m vt. *ſuper vos requieſcit. Nemo autem veſtrum patiatur* [m] quaſi *homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Chriſtianus non erubeſcat, glorificet autem Deum in iſto nomine; quoniam tempus eſt vt incipiat iudicium à domo Dei. Si autem à nobis primum, quis finis eorum qui non credunt Dei Euangelio? Et ſi vix iuſtus ſaluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Itaque & hi qui patiuntur ſecundum voluntatem Dei,*
n commendent. *fideli creatori* [n] commendant *animas ſuas in benefactis.*

o verba pſeudo-Clem. epiſt. 1. Ruffino interp. Nam (vt ait B. Clemens anteceſſor noſter) [o] *ſimilis eſt omnis Eccleſiæ ſtatus naui magnæ, quæ per vndoſum Pelagus diuerſis è locis & regionibus viros portat ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis* auctor *huius, Dominus ipſe Omnipotens Deus: gubernator vero ſit Chriſtus: tum deinde Proretæ officium Epiſcopus impleat: Presbyteri nautarum, Diaconi diſpenſatorum locum teneant: hi qui catechizant nautologis conferantur, Epibatis autem totius fraternitatis multitudo ſit ſimilis: Ipſum quoque mare hic mundus habeatur: Ven-*
p ventorum vero. *torum* [p] *varietates & turbinum, diuerſis tentationibus conferantur: perſecutiones, tribulationes* [q] ſiue *pericula, fluctibus ex-*
q & perie. *æquentur: Terreni vero ſpiritus, qui vel de torrentibus vel de conuallibus ſpirant, Pſeudo-prophetarum & ſeductorum ſeu prauæ doctrinæ verba* [r] doceantur: *Promontoria vero & loca con-*
r ducantur.
ſ minantur &. *fragoſa, hi qui in poteſtatibus ſeculi ſunt Iudices, &* [ſ] qui *pericula* nominantur ac *mortes: Bithalaſſa vero loca, quæ duplicibus vndæ fallacis æſtibus verberantur, dubiis mente, & de repromiſſionum veritate nutantibus conferantur, atque his qui irrationabili fidem noſtram ratione diſcutiunt: Hypocritæ verò & doloſi piratis ſimiles habeantur: Iam verò rapidus vortex & Tartarea Charybdis, & ſaxis illiſa naufragia, ac mortiferæ ſubmerſiones, quid aliud æſtimanda ſunt quam peccata? Reſtat igitur, vt*
t fundere nauig. vt &c. *hæc nauis curſu proſpero tuta, poſſit portum deſideratæ vrbis intrare, & ita Deo precem fundere,* [t] vt *nauigantes mereantur audiri.*

diri. Audimus, fratres, quod quidam [u] *detrahunt* & accuſant *Sacerdotes* Dei, cupientes eos damnari; non intelligentes forſitan quod iniuria [x] Sacerdotum *ad Chriſtum pertinet, cuius vice funguntur.* Nec hoc aſpiciunt, quod [y] *B. Petrus princeps Apoſtolorum inſtructor noſter* ait, *Deponentes* [z] *igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & ſimulationes, & inuidias, & omnes detractiones, ſicut modo geniti infantes, rationabiles, ſine dolo, lac cõcupiſcite, vt in eo creſcatis* [a] ad *ſalutem.* Et Dominus per Prophetam inquit, [b] *Qui vult vitam diligere, & videre dies bonos, coërceat linguam ſuam à malo, & labia eius ne loquantur dolum,* &c. Qui autem iſta tranſgrediuntur, profecto tranſgreſſores legis Dei, & contemptores atque inobedientes eius pręceptis exiſtunt. Vnde & B. Iacobus Apoſtolus ait, Si diligitis proximos ſicut vos ipſos, [c] *benefacitis: Si autem perſonas accipitis, peccatum operamini, redarguti à lege quaſi tranſgreſſores, &c.* Et B. prædeceſſor noſter Clemens, vir Apoſtolicus, & Spiritu Dei plenus, [d] vna cum reliquis ſanctis collegis ſuis ſtatuit, dicens: Accuſandi vel [e] teſtificandi *licentia denegetur his qui Chriſtianæ religionis & nominis dignitatem,* & ſuę legis vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita *neglexerint.* Tranſgreſſores [f] enim ſponte legis ſuæ, *eiuſque* violatores, & *recedentes,* Apoſtatæ nominantur. Omnis enim Apoſtata refutandus eſt ante reuerſionem ſuam, non in accuſatione recte agentium, aut teſtimonio ſuſcipiendus: Quia [g] *vir duplex animo inconſtans eſt in omnibus viis ſuis.* [h] *Quicumque autem,* vt ait Apoſtolus Iacobus, *totam legem ſeruauerit,* offenderit [i] *autem in vno, factus eſt omnium reus. Qui enim dixit Non mœchaberis, dixit & Non occides. Quod ſi nõ mœchaberis,* occidas [k] *autem, factus es tranſgreſſor legis. Sic loquimini, & ſic facite, ſicut per legem libertatis incipiẽtes iudicari. Iudicium enim ſine miſericordia* fiet *illi qui non fecit miſericordiam. Superexaltat autem miſericordia iudicium;* & Dominus ait [l], *Nolo mortem* peccatoris, *ſed vt conuertatur & viuat:* & multa talia horumque ſimilia. [m] *Nemo enim* (inquit

u Nt phraſ.
x his verbis per ſingulas fere epiſt. vtitur impoſtor. ex pſeudo-Greg. epiſt. 32. li. 12.
y vide ſup. eãdem phraſim in epiſt. 2. & 3. Pſeudo-Clem.
z 1. Pet. 2.
a in ſalut.
b Pſal. 33.
c *Sic leg. Iacob.* 2. Si tamẽ legem perficitis regalem ſecundũ ſcripturas Diliges proximũ tuum ſicut teipſum, &c.
d Turrian. lib. 1. pro epiſt. c. 16. & 22. legit *B. Apoſtoli ac prædec.* ex Codd. Vatic. S. Marci & Florent.
e Verba Aniani in conſtit. 1. tit. 7. lib. 16. Cod. Theodoſ. vt teſtandi li. ẽ ia &c. vide pſeudo-Eutych epiſt. 2. & pſeudo-Felic. 2. epiſt. 1. c. 9.
f non probatur negligentibus relig. teſtificandi licẽtiam denegãdam, ex eo quod legis tranſgreſſor Apoſtata dicatur.
g Iac. 1.
h Iacob. 2.
i offendat.
k occides.
l Ezech. 33. hic locus, vt & præcedens ac ſubſequens, non probant Apoſtatas ab accuſatione ſubmouendos: quidlibet ex quolibet probare impoſtori ſolemne eſt.
m Rom. 14. hic omiſſa linea.

Apoſtolus) *noſtrum ſibi viuit, & nemo ſibi moritur. Siue ergo viuimus, ſiue morimur, Domini ſumus. In hoc enim Chriſtus mortuus eſt, & reuixit, vt & viuorum & mortuorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu, quare ſpernis fratrem tuum? omnes enim ſtabimus ante Tribunal* [n] Dei. *Scriptum eſt enim; Viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. Itaque vnuſquiſque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus, ſed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum.* Scimus enim, quia [o] *multum derogatio prævalet, quando derogator creditur fide dignus.* Ideo fratres, *variis* [p] detractionibus & accuſationibus *non* oportet *labefactari* iudices & Primates Eccleſiæ, *ſed magis* Apoſtolorum & Doctorum *regulis* informari & roborari.

Vnde [q] *iuſtum eſt omnes in vniuerſo Romanorum orbe Doctores legis, ea quæ legis ſunt* recte *ſapere* & operari; *& non* regulas naſcentis Eccleſiæ confundere, aut *fidem*, aut doctrinam Apoſtolorum *variis maculare doctrinis*, nec fratres infeſtare. *Si* [r] autem omnia in hoc ſeculo vindicata eſſent, *locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis* [s] enim *ad beneficia laborat impendiis, qui ſolem certat facibus adiuuare.* [t] Ideò ſi aliquis putat, ſe Deo in hoc placere, quod ſeruos ſuos accuſat, & vt meliores fiant dicit ſe hoc agere, in vanum laborat, & plus inuidiæ ſtimulis agitatur quam charitatis.

Quoniam [u] *gratiæ plenitudo adiectione non indiget, nec vlla requirit commendationis augmenta.*

Erit ergo Doctoris [x] *conſcientia ſua: & ſi quando incertis temporum flatibus opponuntur, ſuſtinent mala quæ ſeculis magis ſunt adſcribenda quam meritis.*

Datam [y] enim ſcimus *Satanæ poteſtatem vt ſeruos Chriſti cribraret; vt quod de Tritico inueniri poſſet, horreis* [z] ingereretur; & *quod de paleis, ad ignium alimenta tranſiret. Ad vos ſpecialiter dictum eſt*, Nolite timere, puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. *Venit inter vos gladius perfidorum*, [a] vt *marcida Eccleſiæ membra reſecaret, & ad cæleſtem gloriam ſana perduceret.* [b] Quos *habeat Chri-*

n Chriſti.
o his verbis vſus pſeudo-Felix.2. epiſtol. 1. c. ſunt autem Sozomen's *vel potius Caſſiodori hiſt. tripert. lib. 3. c. 8.*
p verba Damaſi in epiſt. ad Epiſc. Illyrici quam Theodoret. lib. 2. c. 22. Sozom. lib. 6. c. 22. *variis doctrinis non decet labefactari ſed magis patrũ noſtrorum corroborari ſententiis, vnde &c.*
q Hæc ead. Damaſi verba vſurpat pſeudo-Teleſphorus.
r verba Ennod. epiſt. 19. lib. 2. *Quod ſi veritate ſubſiſteret locum,* &c. ead. habet pſeudo-Alex. epiſt. 1.
ſ eiuſd. epiſt. 22. lib. 2.
t adiuuare. Gratiæ plenit. &c.
u Ibid.
x eiuſd. dict. 9. pag. 279 *erigit doctos cõſciẽtia*, &c. Turrian. lib. 3. pro epiſt. c. 13. diuerſam fingit lectionẽ Cod. Vatican. hanc nim. *erigit Doctores &c. quæ Sanctis magis ſunt adſcribenda quam Male meritis.*
y Eiuſd. verba, epiſt. 14. lib. 2. z iungeretur. a qui. b quot.

ſtus mi-

stus mililites, certamen ostendit. Qui triumphum mereantur, per bella[c] cognoscuntur.

Scimus autem multos ob id infestare doctores, vt eos perdant, & propriç voluntatis placita adimpleant. Non propterea tamen Doctores (in quantum vires suppetunt) à recta æmulatione & bona [d] intentione recedere debent: Scientes quia [e] *Beati persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

Nihil autem illo est pastore miserius, qui luporum laudibus gloriatur: quibus si placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ouibus magna pernicies. Nullus ergo pastorum placere lupis, & gregibus ouium potest.

Perdit[f] enim *laboris memoriam mens terrenis obligata carceribus. Sicut* [g] *artium in suo* [h] quoque *opere inuenitur mater instantia, ita nouerca eruditionis est negligentia.* Nullus ergo præiudicium alteri faciat; neque quod sibi fieri non vult exerceat.

[i] *Nemo dictum de aliquo* inueniat, *quod in eius actibus non agnoscat. Ego* [k] autem *labefactatam, non solum quietem meam sed & salutem, inimicorum valetudine, & rumorum procellis agnosco. Potens est Diuinitas* [l] immensa *tempestatis incerta bono serenitatis amouere.*

Et quid aliud [m] *Christus passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum*; & Apostoli passi sunt, sequentes eius exemplum, & [n] reliqui Patres, nisi vt sequamur tam doctrinam eorum quam & exemplum, & patiamur aduersa pro Christo, & cum Patribus atque cum fratribus crucem portemus, eorumque tribulationibus compatiamur, vt Christi veri discipuli inueniamur, qui dixit, Qui[o] *vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*, & reliqua?

Præsumptio[p] *est, si Dominorum beneficia famuli non sequantur. Obsequium* ergo *æstimãdum puto quod pariturus impendo.*

Quid est enim quod [q] *plus creditur filij vocabulum valere, quam obsequium; & non quæritur, quid in amoris lance promoueas, sed quale ad præiudicium æstimanti nomen* [r] apponas, *cum apud prudentes frustrà sobolem dicimus, nisi* exhibeas [s] *quod vocatur?*

c cognoscitur.

d institutione.

e Matth. 5. Christus persecutionem passos beatos pronuntiat, nõ iubet Beatos persecutionem pati.

f verba Ennod. dict. 8. p. 271.

g eiusd. dict. 11. p. 280.

h quæque.

i verba Ennod. epist. 9. li. 4. *inueniet.*

k idem epist. 24. libri eiusdem.

l immensæ.

m 1. Pet. 2.

n quos Patres præter Apostolos agnouit, Anacletus Petri discipulus?

o Matt. 16.

p verba Ennodij epist. 8. lib. 4.

q eiusd. epist. 4. eiusd. libri quando plus.

r opponas.

s exhibet.

Ego[t] vero *nolo errore meo alienas culpas aſſerere, vt factum quod doleo admiſiſſe conuincar.*

Odiſti,[u] inquit Dominus per Prophetam, *omnes operantes iniquitatem, perdes loquentes mendacium. Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus. Ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ introibo in domum tuam, adoraboque*[x] in templo ſancto tuo *in timore tuo Domine; deduc me in iuſtitia tua propter inimicos meos; dirige ante faciem meam viam tuam. Non eſt enim in ore eorum rectum, interiora eorum inſidiæ. Sepulcrum patens guttur eorum, linguam ſuam leuificant. Condemna eos, Deus; decidant à conſiliis ſuis, iuxta multitudinem ſcelerum eorum expelle eos, quoniam prouocarunt te. Et lætentur omnes qui ſperant in te, in*[y] *æternum laudabunt. Et protege eos, & lætabuntur in te qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iuſto. Domine, vt*[z] haſta *placabilitatis coronabis eum.*

Deo enim [a]*ſacrificantes perfectè* non debent vexari, ſed *portari, conſolari*, atque ab omnibus *venerari.*

Ipſi autem quando Domino ſacrificant, non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant, vt Domino *perfectè in ſacratis Deo ſacrificare* locis probentur. Ait namque auctoritas legis diuinæ, Vide [b]*ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed in* loco *quem elegerit Dominus* Deus tuus.

Epiſcopus Deo ſacrificans teſtes (vt præfixum eſt) ſecum habeat, & plures quam alius Sacerdos. Sicut enim [c] maioris honoris gradu fruitur, ſic maioris teſtimonij incremento indiget. In ſolennioribus quippe diebus, [d] aut ſeptem, aut quinque, aut tres Diaconos, qui [e] eius oculi dicuntur, & Subdiaconos atque reliquos miniſtros ſecum habeat, qui ſacris induti veſtimentis in fronte & à tergo, & presbyteri è regione, dextra læuaque, contrito corde, & humiliato ſpiritu ac [f] prono ſtent vultu, cuſtodientes eum à maleuolis hominibus, & conſenſum eius præbeant ſacrificio. Peracta autem conſecratione, [g] omnes communicent qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus.

t eiuſd. epiſt. 19. eiuſd. libri
u Pſal. 5. ſecundum Hieron. verſion. quam bis terve corrupit impoſtor.
x Hieron. & vulg. ad templũ S. tuum.
y Hieron. perpetuum.
z ſcuto placab.
a nota phraſ. pſeudo-Iſidori.
b Deut. 12. Ait etiam auctoritas legis diuinæ Ioan. 4. *veniet hora quando neque in monte hoc, neque Hieroſolymis adorabitis patrem.* Quem ſub Nouo Teſtamẽto locum elegit Dominus? diſtingue tempora, impoſtor, & ſomnia tua concident.
c iure Eccleſiaſtico ſcil.
d Cornelij ſeculo 7. tantum fuerunt Diaconi Roman. Eccl. Euſeb. li. 6. c. 35.
e à Pſeudo-Clem. ſcil. epiſt. 1. à pſeudo Euariſt. epiſt. 1. Vide & pſeudo-Lucium epiſt. vnica: vide conſtit. lib. 2. c. 44.
f vide pſeudo Anaſtaſ. 1 epiſt. 1.
g Concil. Antioch. can. 2. Can. Apoſt. 9. ſec. diſt. Dionyſ. *certum eſt* (inquit Bell. de Miſſa li. 2. c. 10.) *decreta iſta, quæ ſine dubio non diuini ſed humani iuris erant, ſi ad populum pertinebant, progreſſu temporis abrogata fuiſſe.*

Sic

Sic enim Apoſtoli ſtatuerunt, & S. Romana tenet Eccleſia. [h] *Seruite*, inquit Dominus per Prophetam Dauid, *in timore, & exultate cum tremore. Adorate pure, ne forte iraſcatur & pereatis de via.* Ille enim non perit de via qui recte graditur, & præcepta cuſtodit Maiorum.

Doceri ergo omnes oportet, qui Domini ſacerdotio funguntur, vt & cæteros inſtruant & ſibi proficiant. Scriptum eſt autem, [i] *Qui docti fuerint fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti; & qui ad Iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates:* & alibi, [k] *Populus autem ſciens Deum ſuum, obtinebit & faciet, & docti in populo docebunt plurimos.* Ipſa enim veritas per ſe infert, & dicit [l] *Beatus eſt qui non fuerit ſcandalizatus in me.* Ille [m] proculdubio ſcandalizatur in Deum, qui recte non docet, & qui eius ſcandalizat Epiſcopum vel Sacerdotem.

Impie [n] namque agentes, ſunt *impij: neque intelligent omnes impij. Porro docti intelligent.*

Omnes [o] enim *inuicem humilitatem inſinuate; quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Nolite* [p] (inquit Ioannes Apoſtolus) *omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo* [q] ſunt; *quoniam pſeudo-prophetæ exierunt in mundum.* & idem ipſe alibi ait, [r] *Vos quod audiſtis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanſerit, quod ab initio audiſtis, & vos in filio & patre manebitis. Et hæc eſt repromiſſio, quam ipſe pollicitus* [ſ] vobis *vitam æternam. Hæc ſcripſi vobis de his qui ſeducunt vos. Et* vnctio *quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis. Et non neceſſe habetis vt aliquis doceat vos; ſed ſicut vnctio eius docet vos de omnibus, & verum eſt, & non eſt mendacium. Et ſicut docuit vos; manete in eo. Et nunc, filioli, manete in eo, vt cum apparuerit habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius. Si ſcitis quoniam iuſtus eſt, ſcitote quoniam & omnis qui facit iuſtitiam ex ipſo natus eſt.* [t] *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & ſimus. Propter hoc mundus non nouit* [u] vos, *quia non nouit eum. Chariſſimi, nunc filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus* [x] *cum apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Et omnis qui habet ſpem hanc in eo, ſanctificat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt. Omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit, & peccatum eſt iniquitas. Et ſcitis quia ille apparuit vt pec-*

h Pſal. 2. verſ. Hieron. à Ruffino notata.

i Dan. 12.

k Dan. 11.

l hęc non cohærent præced. Luc. 7.

m hanc ineptiſſimam ſcandalizati deſcriptionē repetit pſeudo-Damaſ. epiſt. 4.

n hæc rurſus non cohærēt, ſunt autem Dan. 12. *impie agent impij nec* &c.

o iterum reſticulam ex arena nectit impoſtor. an ideo humilitas ſectanda quia impij impie agente vide Iac. 4. 1. Pet 5.

p 1. Ioan 4.

q ſint quoniam multi.

r 1. Ioan 2.

ſ eſt nobis.

t 1. Ioan. 3.

u nos.

x quoniam cum.

cata tolleret, & peccatum in eo non eſt. Omnis qui in eo manet, non peccat; & omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum. Filioli, nemo vos ſeducat. Qui facit iuſtitiam iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus eſt. Qui facit peccatum, ex Diabolo eſt; quoniam ab initio Diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, vt diſſoluat opera Diaboli. Omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit; quoniam ſemen ipſius in eo manet; & non poteſt peccare, quoniam ex Deo natus eſt. In hoc manifeſti ſunt filij Dei & filij Diaboli. Omnis qui non eſt iuſtus, non eſt ex Deo, & qui non diligit fratrem ſuum. Quoniam hæc eſt annuntiatio quam audiſtis ab initio, vt diligamus alterutrum. Non ſicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem ſuum: Et propter [y] hoc *occidit eum, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iuſta. Nolite mirari, fratres, ſi vos odit mundus. Nos ſcimus* [z] quia *translati ſumus de morte ad vitam,* quia *diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem ſuum homicida eſt. Et ſcitis quoniam omnis homicida, non habet vitam æternam in* [a] ſe *manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam ſuam poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrem ſuum* [b] neceſſitatem *habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, ſed opere & veritate. In hoc cognoſcimus quoniam ex veritate ſumus, & in conſpectu eius* [c] ſuademus cordi noſtro. *Quoniam ſi reprehenderit nos cor noſtrum, maior eſt Deus corde noſtro, & nouit omnia. Chariſſimi, ſi cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius cuſtodimus, & ea quæ ſunt placita coram eo facimus. Et hoc eſt mandatum eius, vt credamus in nomine filij eius Ieſu Chriſti,* [d] vt *diligamus alterutrum ſicut dedit mandatum nobis. Et qui ſeruat mandata eius, in illo manet, & ipſe in eo. Et in hoc ſcimus, quoniam manet in nobis, de ſpiritu quem dedit nobis.*

y quid occidit.

z quoniam.

a Ital. & vulg. ſemetipſo.

b neceſſe.

c vulg. ſuadebimus corda noſtra.

d Ital. & vulg. & dilig.

Et [e] *ſicut Deus Creator, qui hominem ad ſimilitudinem ſuam creauit, eſt charitas, eſt bonus,* [f] *iuſtus, patiens atque mitis,* [g] *& miſericors, & cætera Sanctarum virtutum inſignia quæ de eo leguntur; ita homo creatus eſt vt charitatem haberet, vt bonus eſſet & iuſtus, vt patiens atque mitis, mundus & miſericors foret. Quas virtutes quantò plus quiſque in ſe ipſo habet, tanto*

e verba Ambroſij lib. de dignitate hominis cap. 3.

f bonus & iuſtus.

g mundus & miſer.

pra-

[h]propior *eſt Deo,&* [i] maior eſt,ac *ſui conditoris gerit ſimilitudinem. Si vero (quod abſit) aliquis per deuia vitiorum, & diuortia criminum, ab hac nobiliſſima ſui conditoris ſimilitudine degener* [k] aberret, *tunc fiet de eo quod ſcriptum eſt;* [l] Et homo qui cum in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. *Qui maior honor potuit homini eſſe, quam vt ad ſimilitudinem ſui factoris conderetur , & eiſdem virtutum veſtimentis ornaretur quibus & conditor? De quo legitur,* [m] Dominus regnauit, decorem indutus eſt, *id eſt omnium virtutum ſplendore, & totius bonitatis decore ornatus. Vel quod maius homini poteſt eſſe dedecus, aut infelicior miſeria, quam vt hac ſimilitudinis gloria ſui conditoris amiſſa ad informem & irrationabilem brutorum iumentorum*que *ſimilitudinem delabatur? Quapropter* [n] *quiſque diligentius attendat primæ conditionis ſuæ excellentiam,* [o] *vt venerandam Sanctæ Trinitatis in ſeipſo imaginem agnoſcat, honorémque ſimilitudinis Diuinæ ad* [p] quam *creatus eſt,* [q] nobilitatem *morum,* [r] executionem *virtutum,* dignitatem [ſ] *meritorum habere contendat; vt quando* apparuerit [t] *qualis ſit, tunc ſimilis ei appareat qui ſe mirabiliter ad ſimilitudinem ſuam in primo Adam condidit, mirabiliúſque in ſecundo reformauit.*

Omnis ergo homo qui ad imaginem Dei factus eſt, illum debet imitari cuius ad imaginem conditus eſt; illius debet ſequi veſtigia qui eum ad imaginem ſui condidit. Conſiliarium verò ac protectorem meliorem reperire non poterit, quam illum qui eum ad imaginem ſui condidit, qui eum pretioſo ſanguine ſuo redemit, & propter eum homo fieri non eſt dedignatus. Quem procul dubio inueniet, ſi in eum totam ſpem ſuam, iuxta Pſalmiſtæ vocem, proiecerit. Ait namque, [u] *Projice ſuper Dominum charitatem tuam, & ipſe te enutriet,* nec *dabit in æternum fluctuationem iuſto.* [x] *Omnis* enim *homo in ſua cauſa deficiens, & in ſuis* hæſitans *conſilijs, quærit ſibi amicum fidelem, in cuius conſiliis confidat qui in ſuis* diffidebat, *& talem fiduciam* habet *in illo vt omne ſecretum ſui pectoris* & *pandat & aperiat.*

Quid [y] *dulcius* eſt, *quam* vt [z] *habeas illum cum quo omnia* [a] *poſſis loqui vt tecum?* Si iſta cum hominibus fiunt, quan-

- h propius eſt.
- i & maiorem ſui.
- k oberrat.
- l Pſal.48.
- m Pſal.92.
- n dilectiſſime quiſque.
- o & vener.
- p quem.
- q nobilitate.
- r exercitio.
- ſ dignitate.
- t appareat.
- u Pſal.54.interp Hieron.
- x verba epiſt. Eangith. abbatiſſæ ad Bonifacium.
- y Cicero de amicitia, & ex eo Martin. Bracar. de moribus.
- z habere.
- a audeas ſic loqui &c.

b 1.Tim.2.
c 2.Pet.3.
d vide eiuſdē Euang. h Abbatiſſæ epiſt. ad Bonifaciū. Dan.14.
e prandiis.
f Act 8
g Euangith. ibid.
h malitia, & inter omnes.
i verba Bonifacij Mogūt. epiſt.19. ad Ethibaldum.
k Prou.28. hunc locum citat Concil. Cariſiac. cōgreg. A.D. 856. Pſeudo-Lucius epiſt. 1.
l hæc verba omittit Concil.
m hæc verba citat Hincmar. Dial. de ſtatu Eccl. Similia habes Can.51. Concil. Cabilon. 2. Concil. Mogunt. c.5. Aquiſgran. ſub Steph.5. cap. 114.
n vide Greg. lib.2. Indict. 10 epiſt.36.
o deeſt in Cōcil. Cariſ. Hincmar. de ſtatu. Eccl. *quæ nos in baptiſteris regen.*

to magis cum Deo hoc eſt agendum, qui [b] *omnes vult ſaluos fieri* & [c] *neminem perire?* Nam ſi veraciter Deum credimus, eumque diligimus vt debemus, & proximos ſicut noſmetipſos, in eum quoque totam ſpem proiecerimus noſtram, ipſe nos eripiet conſolabitur. Et *ſicut per* [d] *Angelum ſuum Abacuc prophetam cum* [e] prādio *in Lacum leonum ad Danielem vatem miſit, &* [f] *Philippum vnum de ſeptem diaconibus ad Eunuchum*; ita dabit nobis conſolationem & liberationem. Hæc ſectamini, chariſſimi, & nulli vnquam nocere; fratres eſtis, inuicem vos diligite, vt veri Domini diſcipuli effici mereamini. Nam [g] *qui rancida corda virorum inficit,* [h] malitiam *inter homines ſpargit*; & qui detrahit fratri ſuo, homicida eſt.

Et [i] *qui* [k] *abſtulerit, aliquid Patri vel matri, dicit* que *hoc peccatum non* eſſe, [l] *homicidæ particeps eſt. Pater* [m] *noſter ſine dubio Deus eſt qui nos creauit; mater* [n] vero *noſtra, Eccleſia, quæ nos in baptiſmo* [o] *ſpiritualiter regenerauit. Ergo qui Chriſti pecunias & Eccleſiæ* [p] rapit, aufert vel [q] fraudat, homicida eſt, atque [r] *homicida ante ſuſpectum* [ſ] *iuſti iudicis eſſe deputabitur.* [t] *Qui rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem* operatur: *qui autem pecuniam* vel res *Eccleſiæ abſtulerit,* [u] *ſacrilegium facit.*

Priuilegia [x] enim *Eccleſiarum* & Sacerdotum, Sancti Apoſtoli, iuſſu Saluatoris, *intemerata & inuiolata* [y] omnibus decreuerunt manere temporibus. Leges Eccleſiæ Apoſtolica firmamus auctoritate, & [z] *peregrina iudicia* ſubmouemus. Vnde & Dominus [a] mentionem faciens Loth, per Moſem loquitur, dicens, *ingreſſus es quidem (inquiunt) vt aduena, nunquid vt iudices?* Vnaquæque [b] prouincia, tam iuxta Eccleſiæ [c] quam iuxta ſeculi leges, ſuos debet iuſtos & non iniquos habere iudices, & non externos, [d] niſi Apoſtolicæ ſedis huius decreuerit au-

p lege *fraudabit vel rapiet.* q fraudatur. r atque Concil. ſ deeſt Hincmar. t Amico quippiam rapere furtum eſt Eccl. fraudare ſacrilegium eſt, Hieron. epiſt. 2. u Concil. Cariſ. ſacril. facit, & vt ſacrilegus iudicandus eſt. x Hæc verba citat Hincmar. lib.55. cap.15. ſunt autem Bonifacij loco citato. y æuis, Hincmar. eius. z Peregrina iudicia vetuit omnium primus Gratianus conſtit. 10. tit.1. lib.9. Cod. Theodoſ. cuius verba imitatur impoſtor. vide & Cod. Inſt. lib.1. tit.5 conſt.32. a Dominus non locutus eſt verba citata ab impoſtore, ſed Moyſes à Domino inſpiratus verba Sodomitarum ſcripſit, Gen.19. b vnaque enim. c Eccleſiaſticas. d an Rom. ſedis auctoritas decernere poteſt quod fieri non debet?

ctoritas;

ctoritas; quatenus [e] quicumq; causam habuerit, apud suos iudices iudicetur, & non ad alienos, causa vagãdi, stimulante proteruia suam despiciens patriam, transeat; sed ad [f] duodecim eiusdem Prouinciæ iudices, ad quorum iudicium omnes causæ ciuitatum referuntur, deferatur negotium. Si autem fuerit Ecclesiasticum, [g] apud Episcopos (interueniente Primate) *siquidem* maior causa fuerit: si vero minor, Metropolitano. Si vero fuerit seculare, [h] apud eiusdem ordinis viros, iudicio tamen Episcoporum; *cum Apostolus* [i] *priuatorum causas* magis Ecclesiis [k] *deferri, & ibidem* [l] sacerdotali iudicio *terminari* voluit.

Omnis [m] enim oppressus, libere Sacerdotum (si voluerit) appellet iudicium, & à *nullo prohibeatur*, sed ab his fulciatur & liberetur.

Si autem [n] *difficiles causæ*, aut *maiora negotia* orta fuerint, ad maiorem sedem referantur. Et si illic facile discerni non poterunt, aut iustè terminari; vbi fuerit summorum congregata congregatio, [o] quæ per singulos annos bis fieri solet, & debet, iuste & Deo placite coram [p] *Patriarcha* aut *Primate* Ecclesiastico, & coram [q] *patricio* seculari iudicentur negotia in commune.

Quod [r] *si* difficiliores ortæ fuerint quæstiones, aut Episcoporum vel Maiorum iudicia, aut [s] *maiores causæ fuerint, ad sedem Apostolicam* (si appellatum fuerit) *referantur*. Quoniam Apostoli [t] hoc statuerunt iussione Saluatoris, vt maiores & difficiliores quæstiones semper ad sedem referantur Apostolicam, super [u] quam Christus vniuersam construxit Ecclesiam, dicente ipso ad B. principem Apostolorum Petrum, [x] *Tu es*, inquit, *Petrus*, *& super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: & reliqua.

e vide Cod. Theodos. lib. 2. tit. 1. cõstit. 2. 4. 6. Innocen. epist. 2. c. 3.
f 12. accusati episcopi iudices esse debere statuit Conc. 2. Carthag. cap. 10. Vide pseudo-Zephyr. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Pelag. 2. epistol. 3.
g vide Concil. Constantinop. c. 6. Chalced. c. 9.
h quam hoc conueniat Anacleti seculo iudicet Lector.
i priuat. Christianorum.
k ad Ecclesias.
l nil tale voluit Paulus 1. Cor. 6. sed permiserunt Impp. Christiani. Cod. Theod. lib. 16. tit. vltimo. impostor abutitur verbis Cõcil. 3. Carthag. c. 9.
m hæc verba citat Coloniense Concil. congreg. A. D. 887. vide Cod. Iustin. lib. 1. tit. 4. constit. 8. & 9.
n vide Leon. epist. 84. c. 1 & 7.
o Can. Apost. 38. Synod. Nic. c. 5. Antioch. c. 20. Constantinop. c. 2. Chalced. c. 19. Leo epist. 4. c. 7. & 84. c. 7. &c.
p Tituli patriarcharum & Primatum non erant in vsu Ecclesiæ Anacleti seculo; vide Hieron. epist. 54.
q *multis seculis post Anacletum Patriciorum nomen pro Magistratibus vsurpatum fuit*, *inquit Ant. August. in collect. Adrian I.* c. 9.
r vide Vigil. epist. 2. ad finem.
s verba Innocent. epist. 2. c. 3.
t hoc falsum: nec statuerunt, nec iussione Saluat. statuerunt.
u inepte *super Apost. sedem constructa* dicitur Ecclesia: est enim Apostolis à Domino sedes collata in Ecclesia, non Ecclesia in sede cõstructa. Sedes ornamentum Ecclesiæ est, non fundamentum, teste Optato lib. 2.
x Matth. 16.

Sit ergo, fratres, conſtantia veſtra aduerſus contentiones eorum qui aduerſa ſapiunt, & *non* [y] *quæ Dei ſunt ſapiunt*; & erit fortior petra conſtantia veſtra, ſicut ſcriptum eſt. [z] *Ne timueritis ab his*, neque *terreamini* [a] à facie eorum *qui* [b] *corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. Quod* [c] autem *in aure auditis, prædicate* [d] in lumine; illum timentes, *qui poteſt animam & corpus* [e] occidere & [f] *mittere in gehennam.*

Fratres mei, *in carne* [g] *ambulantes non ſecundum carnem militamus. Arma enim militiæ noſtræ non carnalia, ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes, & omnem* [h] exaltationem *extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem* [i] cogitationem, & *in obſequium* [k] Chriſto *perducentes. De cætero,* [l] *fratres, confortamini in Domino, & in potentia* [m] fortitudinis *eius*, vt *pax* vobis multa & gratia *à Deo & Domino* noſtro *Ieſu Chriſto* miniſtretur. Amplectimur & oſculamur, ac ſi præſentes, charitatem veſtram, in [n] *vnitate ſpiritus, in vinculo pacis* & charitatis Chriſti.

Propter [o] *quod, chariſſimi,* [p] *expectantes ſatagite immaculati & inuiolati* [q] *inueniri in pace; & Domini noſtri longanimitatem ſalutem* [r] arbitramini, *ſicut & chariſſimus* [ſ] *frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis; ſicut & in omnibus Epiſtolis, loquens in eis de his;* [t] *in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles deprauant, ſicut & cæteras Scripturas, ad ſuam* [u] *perditionem. Vos* ergo, *fratres, præſcientes cuſtodite ne inſipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate: creſcite verò in gratia & cognitione Domini* [x] *noſtri Ieſu Chriſti & Saluatoris.*

Vos [y] *autem, chariſſimi, memores eſtote verborum quæ prædicta ſunt ab Apoſtolis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dicebant vobis quoniam in nouiſſimo tempore venient illuſores, ſecundum deſideria ſua ambulantes in impietate. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes. Vos autem, chariſſimi, ſuperædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei, in Spiritu ſancto orantes, ipſos vos in dilectione Dei ſeruate, expectan-*

y ibid.
z confundit impoſtor Euangeliſtarũ verba, Matth. 10. Luc. 12.
a phraſis ſcripturæ deſumpta ex Hieremiæ c. 1. & Ezech. c. 3.
b Matth. 10.
c *ſuper tecta*, omiſit impoſtor.
d hæc verba, *quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.*
e *perdere in gehẽnã*: dixit Dominus nõ *occidere*, an anima mortalis eſt vt occidatur?
f verba Lucæ 12.
g 2. Cor. 10. verſ. nouam cudit impoſtor ex Italica & Hieron.
h Ital. & vulg. altitudinem.
i Ital. & vulg. intellectum.
k Ital. ad obſeq. Chriſti perducentes.
l Epheſ. 6.
m Ital. & vulg. virtutis.
n Epheſ. 4.
o 2. Pet. 3.
p hæc expectantes.
q ei inueniri.
r arbitremini.
ſ an hæc verba Anacleto conueniant iudicabit Lector.
t de his ſcil. de quibus Petrus locutus eſt: non de his quæ pſeudo-Anacletus temerario fudit impetu.
u ſuam propriam.
x & Saluatoris Ieſu Chr.
y Iudas verſ. 17. epiſt. &c.

tes mi-

tes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos; illos vero saluate, de igne rapientes. Aliis autem misereminì in timore, odientes eam quæ carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculotos in exultatione, [z] *soli Deo Saluatori nostro, per Iesum Christum Dominum nostrum, gloria,* [a] *magnificentia* & *imperium, & potestas ante* [b] omnia secula, *& nunc & in omnia secula seculorum. Amen.*

z in aduentu D.N.I.C.soli.
a & magnif.
b omne seculum.

Iudicia Pontificiorum.

C*Vsan de Concord. Cathol. lib.2.c.34.* Illas Anacleti epistolas Apocryphas credo, vt infra in 3.parte dico, &c.

Idem lib.3.c.2. Sunt meo iudicio illa de Constantino Apocrypha, sicut fortassis etiam quædam alia longa & magna scripta Sanctis Clementi & Anacleto Papæ attributa, &c.

Ant. Augustin.in Collect. Adriani I.cap.9. Ante Pium Anacletus à B. Petro presbyter consecratus, in extrema epist.1. ex qua est 2.q.6.c.3. verba tamen illa, *coram Patricio* mendosa esse suspicor, & pro eis, *coram Præside* substituenda esse facile credo. Multis enim seculis post Anacletum *Patriciorum* nomen pro magistratibus vsurpatum fuit.

Lorin.in Actorum c.1.vers.13. Sed nec de Anacleti & similium antiquorum pontificum nullus est, qui cum nonnulla ratione ambigat, &c.

Bellarm.de Rom.Pont.lib.2.c.14. Quamuis aliquos errores in eas (epistolas) irrepsisse non negauerim, nec indubitatas affirmare audeam, certe tamen antiquissimas esse nihil dubito &c.

Simon.Vigor.ad Resp.Synod.Concil.Basil.p.28.b.&c. Epistolas illas Anacleti, tum multas alias cæterorum pontificum ante tempus Concilij Nicæni, nullius esse fidei facile est probare, quibus multas epistolas fuisse falso tributas, scriptores Ecclesiasticæ historiæ referunt. 1. Anacletus in his Epistolis Clementi se successisse sæpissime profitetur. At Anacletũ Lini non Clementis successorem testantur Irenæus, Eusebius, Hieronymus. Non ignoro quosdam probatos auctores Linum & Cletum seu Anacletum Romanos non fuisse Pontifices dicere, sed Petri vicarios dumtaxat Romę constitutos, in gubernationem Ecclesiæ, dum Petrus Apostolatui vacaret; alios Anacletum Clementi non Euaristum successisse; sed iidem Cleti qui Lino successerit non meminerunt: Ita vt in tali varietate auctorum, videatur antiquioribus maiorem esse adhibendam fidem, quorum antiquissimi, Irenæus, Eusebius, Hieronymus. Deinde harum epistolarum nulla facta est mentio à scriptoribus Ecclesiasticis; cum tamen multarum meminerint, quæ minoris sunt momenti quam eæ

quibus Decreta continentur ad totius Ecclesiæ regimen & ornamentum. 3. Anacletus passim se à Petro presbyterum Eccl. Romanę ordinatum affirmat, & eorum quæ scribit sæpius Petrum laudat auctorem, cuius & se æqualem facit; tamen, ceu Petri oblitus, multa ab antiquis & sanctis Patribus accepisse ait Epist. 2. A quibus tandem antiquis, & à quibus sanctis patribus, si ipse ordinatus à Petro & tẽpore Petri fuerit, quos patres Petro antiquiores sibi fingit?

4. Quis credat hominem Græcum, verbum exoticum *Cephas* pro vernaculo sumpsisse; tantæque negligentiæ illum patrem Sanctissimum audebit insimulare, quod Ioannem *Cephas* dicentem legerit; interpretantem autem *id est Petra*, non oscitanter sed cæcis oculis, & auribus obturatis non adeptus sit?

5. Ait, secularium iudiciorum appellationes ad Episcopos referri, ex Christi & Apostolorum ordinatione. At tantum abest vt hoc Apostoli voluerint, quin vetent Episcopum secularium curas suscipere, ad publicas administrationes admitti & magistratum affectare, sub pœna depositionis. c. Apost. 6. 81. 83.

6. Epist. 2. Episcopos vix quidem accusari, sed omnino iudicari nisi à Domino prohibet, cum can. Apost. 74. contrarium decernat; & passim Episcopus ob varias causas deponendus sit, vt ipsi canones nos docent.

7. In Epist. 2. septuaginta discipulos ab Apostolis electos esse affirmat, quod Christum fecisse certum est.

8. De priuilegiis Ecclesiarum & Sacerdotum Apostolos decreuisse, & leges Ecclesiæ firmandas esse Apostolica auctoritate, cum eius tempore nullæ leges Ecclesiæ conscriptæ sint, nedum confirmandæ.

9. In Concilio Chalcedonensi, cum à Legatis Rom. sedis primatus Episcopo Constantinopolitano negaretur, illi non Decreta Anacleti nec aliorum pontificum, vt quæ totam Ecclesiam ligarent, sed 6. tantum Canonem Nicænæ Synodi proposuerunt, quo pontificem Romanum primatum ex Canonib. habere probarunt. Quem Canonem falsum patres Chalcedonenses iudicauerunt; & tamen eò vanitatis & impudentiæ Durandus deuenit, vt eundem Canonem pro vero nobis obtrudat, vt per fas & nefas quod vult oscitanti Lectori persuadeat. En qualem concionatorem quadragesimarum. Non ille in legem Corneliam incidit, vel ipso Sacrosancto Concilio Oecumenico teste & Iudice?

10. Episcoporum iudicia & appellationes ad sedem Rom. refert; & tamen Legati sedis Apostolicæ in Concilio Africano, cui intererat Augustinus, alium Canonem Nicęnæ Synodi duntaxat, non Epistolas Decretales Anacleti, aut alterius laudauerunt; quem tamen Canonem subreptitium esse, ex authenticis exemplaribus eiusdem Synodi deprehenderunt patres Africani.

11. Postremò, quis tam stolidus est, qui patrum monumenta le-

gerit, vt non iudicet hæc verba epistolæ, *Cæteri vero Apostoli cum eodem Petro, pari consortio honorem & potestatem acceperunt*, esse deprompta ex Cypriano lib. de vnit. Eccl. *Hoc erant*, inquit, *vtique Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris & potestatis* Quod si ineptias, quibus illę Epist. farciuntur, consideres, facile deprehendes cuius alij competere potius quam Sanctissimo patri quem Petrus dignum presbyteratu Ecclesiæ Rom. iudicauerit, & Ecclesia Rom. Petri successorem dignissimum. Sed vt ex vnguibus Leonem, *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*: illud Christum dixisse de testibus aduersus Episcopum vult nobis persuadere: *Tu qui es qui iudicas seruum alienum?* Ergo nulli competit Episcopum iudicare; quia seruus Domini est; quasi cæteris Christianis seruos Domini esse non liceat: & infinita alia quæ prætermitto breuitati studens, &c.

CENSVRA.

Impostor vulgatæ versionis Concilij 3. Carthag. Damasi, Ambrosij, Augustini, Ruffini primæ Clementinæ interpretis, Ennodij, Aniani, Bonifacij Mogunt. & Eangith abbatissæ verbis abutitur: Paralogismos multiplices barbarismósque congerit; Imperite *patriarcharum, primatum, patriciorum, apocrisariorum* nomina posterioribus seculis vsitata memorat: impudenter denique quæ de Paulo Petrus epist. 2. c. 3. scribit ad se trahit. Quam de hac & seqq. epistolis sententiam ferat Turrianus audiamus. Turrian. lib. 5. pro epist. c. 24.

Scriptas esse Latine epistolas Anacleti (prætorquam quod de stylo ipso, nusquam Græcum olente, coniectura fieri potest ab iis qui in studio linguæ græcæ mediocres progressus fecerunt) ipse auctor plane indicat, cum vocabulum apostatæ, quod græcum est, Latine interpretatur, Transgressores enim, *inquit*, &c.

Deinde (quod maius adhuc argumentum est) Ciceronem citat, cum verba eius citat, vt Paulus Epimenidem, &c.

℞. Assentimur.

Turrian. Ibid. *Sermone vulgi inculto & impolito vtendum illi fuit, vt facilius ab omnibus intelligerentur quæ omnibus Ecclesiis communiter tradebantur; & noua verba interdum nouis rebus inuenienda, quæ Magdeburg. portenta verborum vocant; quæ propter eandem causam pater eloquentiæ & princeps ac Magister Latinitatis non horruit, vt Hieron. in epist. ad Galatas testatur.*

℞. Tenebrionem non ad captum rudium sese demisisse, sed ad debilitati colubri modum in ipso conatu fractum decidisse, statim aduertet, quicumque insulsas eius farragines intentis oculis percurret. Si quid habet vel Latinum, vel mediocriter eruditum, aliunde habet; idque (non vt ab omnibus intelligatur, sed vt à nemine deprehendatur,) *inuoluit caligine cæca, Prospectum eripiens oculis, glomeratque sub antro Fumiferam noctem, commistis igne tenebris.*

Turrian. *Placuit quoque illis temporibus in interpretatione Latina Noui Testamenti, qua vtebantur, (quæ antiquior est Anacleto) sermo incultus.*

℞. Nemini compertum est quo tempore scripta vetus Noui Testamenti versio; falsum fortasse est eius auctori incultum Sermonem placuisse. Quid enim absurdi sequetur, si dixerimus eum vel natione græcum, vel (si Latinus fuit) è medio vulgo prodiisse, vt sedulas manus Sancto admoueret operi? Siue igitur sermonis simplicitatem affectauerit; siue pro captu rudi calamo fideli tamen interpretationem sacrorum eloquiorum scripserit, pij eius labores obuiis vlnis ab Ecclesia, cuius ædificationi seruire conatus est, excipiendi fuerunt: explodenda vero à piis omnibus ἀμαθεία Pseudo-Anacleti pro thesauro carbones, pro decretis Apostolicis insulsa commenta supponentis.

Turrian. *Ess. hanc epistolam Anacleti etsi inelegans sit, (quod Magdeburgenses viri elegantes pati nolunt) præter testes, & famam veterem, & memoriam omnium seculorum, decreta quæ in ipsa sunt testantur.*

℞. Ante seculum nonum nullam famam, nullam memoriam, nullos epistolæ testes fuisse supra demonstrauimus; in decretis nullum testimonij pondus esse mox planum faciemus.

Turrian. *Quod quædam in his epistolis Anacletus sæpius repetit, ne quis hoc ab auctoritate antiqui scriptoris alienum esse putet, ipse idem Anacletus excusat, Apostolum imitatus,* Phil.3.1. *Quædam autem,* inquit, *ex his iam alijs fratribus scripsimus.* vide epist.2.

℞. Duobus verbis respondeo, 1. Apostolum necessaria Philippensibus inculcantem, excusationibus nec opus habuisse, nec vsum esse. 2. Pseudo-Anacleti coccysmis debitam censuram nullis tergiuersationibus declinari posse.

Turrian. In hæc verba epist. *Accusandi vel testific. licentia* &c. *Nihil illo seculo magis necessarium erat, quam cauere ne ad pericula & insidias & accusationes gentilium licentia accusandi innocentes fratres, & bonos Episcopos, & dicendi contra eos testimonium permissa esset falsis fratribus; quales sunt, quos hic pontifex notat.*

℞. Iam docui verba à Iesuita adnotata, Aniano Codicis interpreti restituenda esse. Fingamus tamen à quouis alio primum scripta: quid hoc ad antiquitatem epistolæ? Edicant quæso aduersarij, qua ratione sanctio Anacleto supposita piorum innocentiam ab Apostatarum falsorumque fratrum furore tueatur; cum non soleant Apostatæ accusationes coram synedrio Ecclesiastico instituere; nec possit Ecclesia, vel *de iis qui foris sunt iudicare*, vel falsos fratres ne cum gentilibus insaniant, & persecutionem excitent, vi suorum decretorum impedire.

Turrian. *Aliud præterea indicium illius seculi, & Apostolicæ disciplinæ ex hoc Decreto redolet; quod Paulus postquam Timotheo præcepit, vt presbyteri accusationem non recipiat &c. quia sæpe contingit duos aut tres conspirare ad accusandum,* [a] *idcirco subiunxit Apostolus, admonens eum de huiusmodi Apostolica traditione in non admittendis testibus non probatis,* Testor coram Deo, &c. 1. Tim. 5, 21.

[a] vide 3. Reg. c. 21. Dan. 13. Matt. 26. act. 6. constit. lib. 2. c. 41. & 53.

℞. Eadem

℞. Eadem ratione indicium ſeculi Apoſtolici redolebunt Decreta quæcumque poſt A.D.300. condita, cum vetent indiſcuſſos ſiue accuſatores ſiue teſtes in cauſis Eccleſiaſticis aduerſus Epiſcopos admitti. Hoc enim ſtatuerunt Concil. Conſtantinop. c.6. Carth. 2.c. 6. Carth.3.c.7.8. Carth.7.c.1 2.3.4. Chalced.c.21. Aduertet etiam Lector, Cyprianum lib.3. ad Quirinum cap.76 Chryſoſt. Theodoret. & Theophylactum Pauli ad Timoth. locum non de Seniorum Eccleſiam paſcentium, ſed de ſenum quorumcumque fidelium accuſatione intelligere.

Turrian. *Deinde ex verbis Decreti ipſius licet quoque illud ſeculum & Apoſtolicam traditionem odorari:* accuſandi, *inquit*, vel teſtific. licentia, &c. *eodem nomine Apoſtatæ vſque in hodiernum diem appellamus eos qui à fide defecerunt. Sic Paulus Heb.3.12.* ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ *& Dionyſ. Eccl. Hierarch. cap. de communione* θεοειδοῦς ἀποστάτας ζωῆς, &c.

℞. Imo, quia eodem in hodiernum vſque diem nomine eos qui à fide defecerunt, ab Eccleſia Paulinam phraſim ſecuta appellatos eſſe nouimus, negamus ex voce trita ſeculum Apoſtolicum odorari licere; vel de antiquitate cuiuſcumque ſcripti, in quo vox huiuſmodi occurrit, iudicium ferre. Hanc audaciam quicquid in buccam venerit pronuntiandi, non ſagacis odoratus ſed motæ mentis, & inſanientis cerebri certius indicium eſſe putamus.

Turrian. In hæc verba. *Ego autem labefactatam*, &c. *Annon conueniunt in illud ſeculum; aut non congruunt Anacleto, qui ſub Traiano Chriſtianorum perſecutore, & hæc ſcripſit, & Martyrium ſuſtinuit?*

℞. Licet Anacleti ſeculo & perſonæ aptari poſſe negare nolimus; melius tamen *in ſeculum proximum conuenire*, & Ennodio *congruere*, cenſemus; cuius verba cum ſint, (vt ſupra monuimus) Anacleti eſſe non poſſunt.

Turrian. In hæc verba. *In ſolennioribus diebus*, &c. *Ratio quidem numeri ſeptenarij aut quinarij, aut ternarij hæc eſt: aut enim ſunt duo qui vtrumque latus cuſtodiant, & duo item à tergo; & item duo à fronte, & vnus Diaconus qui diſcurrat miniſtrandi cauſa, vt neceſſe eſt; qui ſunt ſeptem: aut duo ad dextram & ſiniſtram, & vnus à tergo; & item vnus à fronte, & quintus qui diſcurrat: aut duo presbyteri vtrinque, & vnus Diaconus ad diſcurrendum.*

℞. An Ieſuita plagiarij mentem feliciter aſſecutus fuerit, aliorum eſto iudicium; ad grauiora pergimus.

Turrian. *Rogemus hic, vtrum cuſtodiri Epiſcopum ſacra facientem, illorum temporum eſſet, cum perſecutio Chriſtianorum feruebat, cum inſidiæ vbique? Ex hoc ergo decreto plane illud ſeculum redolet* &c.

℞. Cuſtodiendi certe fuerunt Epiſcopi; ſed non quęuis cuſtodiæ ratio accommodata fuit. Abſurda vero quam comminiſcitur ὑπερβολεῖς. Cur enim non concionans, ſed Euchariſtiam diſpenſans præpoſitus cuſtodiendus fuit? cur imbellibus Clericis, iiſque *ſacris veſtimentis indutis* demandata hæc cura? cur *in ſolemnioribus diebus*, quaſi maioris periculi metus, in maiori fidelium manu eſſe debuerit?

Quis vel mente capiat, quomodo *à fronte* Episcopum sacræ mensæ assistentem ministri circumstantes tueri potuerint? Quis denique credat, alieno periculo propriam securitatem redimere, fratrumque corpora, ad instar scuti, frementium aduersariorum telis obijcere voluisse priscos illos antistites, qui (vt Cypriani verbis vtar) [a] *ad confessionis arma sumenda, & facienda martyria, non verbis plebem sed factis cohortabantur: & imminente Antichristo parabant ad prælium milites non solum sermonis & vocis incitamento, sed fidei & virtutis exemplo:* Cum tale nihil, vel ex historia Ecclesiastica, vel ex probatis antiquitatis monumentis expiscari liceat: suspicione vacare nullo modo possunt, quæ hic temere effutiuit impostor.

a epist.58.

Turrian. *Huius decreti vestigia quædam in Ecclesia Catholica adhuc remanent; duo enim assistunt Diaconi festis solennioribus Sacerdoti sacrificanti, præter alios ministros minores; non iam vt sacrificantem defendant, & protegant; sed maioris honoris & reuerentiæ causa: erat itaque tunc illa constitutio similior admonitioni ac suasioni quam legi.*

℞. Hæc ex suspicione sola pronuntiat Turrianus; ego vero epistolæ artificem, ex more suo tempore recepto, fabricandi decreti occasionem arripuisse suspicor. De re tota decernat Lector.

Turrian. In hæc verba, *Peracta autem consecratione &c. Erat illo seculo hæc lex necessaria, quo periculosius erat cognosci & denotari posse Episcopum, custodibus & testibus opus erat; tunc autem testimonium dabatur sacrificanti, cum presbyteri & Diaconi qui assistebant communicabant. Nunc vero, cum hæc necessitas quæ causam legi dedit sublata sit, abiit lex & decretum in admonitionem.*

℞. Obseruabit Lector, Turrianum, ex eoque Binium, cæterosque pontificios Pseudo-Anacleti verba peruertere. 1. dum fingunt decretum ab ipso propositum, de Cleri solius ad communionem obligatione, intelligendum esse; cum perspicuè referatur ad *omnes, qui Ecclesiæ liminibus carere nolunt*, hoc est ad *fideles omnes* qui Ecclesiæ membra censentur, non ad Clericos qui prius ab officio remouēdi sunt, quam excommunicationis mucrone amputandi. 2 dum fingunt ministros, vt testimonium darent sacrificanti, communicare debuisse; nihil enim tale asserit pseudo-Anacletus. 3. dum scribunt hoc decretum in suasionem transiisse, nec fuisse necessarium, nisi quamdiu Ecclesia subiecta fuit persequentium periculo: hoc enim falsum esse docent Concil. Antioch. c.2. Collectio Martini Bracar. c.83. Concil. Aquisgran. sub Gregorio IV. cap.21. quæ omnia (Ecclesia à persequentium furore liberata) renouare videntur can.10. Apostolorum dictum. Meminerit ergo Lector, Missas priuatas quo tempore hæc epistola Anacleto supposita est, piis omnibus, ipsique Romanæ Ecclesiæ incognitas fuisse. Veteris Romanorum moris testis omni exceptione maior [b] Hieronymus, qui scribit, *scire se Romæ hanc esse consuetudinem, vt fideles semper Christi corpus accipiant*: Idem epist. 28. testatur *Romanas & Hispanienses Ecclesias quotidie Eucharistiam accipere:* & lib.

b Hieron. apol. ad Pammach. c.6. eandem fuisse Africanæ Ecclesiæ consuetudinē testatur Cyprian. de orat. Dominica.

& lib.6.in Ezech.c.16. ita nobis viuendum aſſerit, *vt quotidie eam accipere mereamur:* Eadem fuiſſe videtur Nicolai I. ſententia; cuius hęc verba ſunt, Reſp. ad conſulta Bulgar.c.9. *Corpori & ſanguini Dominico quotidie in quadrageſima maiori ſi deberetis communicare conſulitis; quod vt fiat, Dominum omnipotentem ſuppliciter exoramus* : & paulò poſt; *Verum de hoc & de his qui Eccleſiam quidem intrant, nec tamen facta oblatione communicant, ſacri canones & forte ſufficienter enuntiant; qui antiſtiti veſtro ſunt (qui Deo vobis auctore per mediocritatem noſtram ordinandus eſt) tribuendi; & ab eo ſacerdotibus qui claues tenent ſcientiæ dumtaxat aperiendi & vobis nihilominus (in quibus opus eſt & minime prohibetur) inſinuandi.* His addatur, Ioannem de Raguſio in oratione de communione ſub vtraque ſpecie, coram patribus Concilij Baſilienſis habita, decretum Pſeudo-Anacleti, de Laïcorum communione interpretari.

Turrian. In hæc verba. *Si vero fuerit ſeculare, apud eiuſdem ordinis viros,* &c. *Quis non videt decretum hoc non potuiſſe in aliud tempus aptius cadere quam in tempus Apoſtolorum, & eorum qui eos proxime ſecuti ſunt? quod enim Apoſtolus in epiſt. 1. ad Corinth. tunc ſtatuit, id ipſum & ob eandem cauſam Anacletus hic ſtatuit.*

℟. Decretum Pſeudo-Anacleti nihil habet cum Apoſtolica ſanctione commune, nec congruit veri Anacleti ſeculo: falſum enim eſt, Rom. pontificis auctoritate licuiſſe Iudices extra prouinciam quærere: falſum item *iudicio Epiſcoporum negotia ſecularia apud eiuſdem ordinis viros terminari* ſolita vide Can. Apoſt. 7 Suſpectum quod de duodecim in vnaquaque prouincia iudicibus, de primatibus, patriarchis, patriciis &c. garrit. Notandum denique verba hæc, *priuatorum* Chriſtianorum *cauſas* &c. Concilio 3. Carthag. c.9. petita eſſe.

Turrian. *Præſente Epiſcopo,* id fieri debuit: *alioqui, quomodo, aut à quo qui parere nollent, ad parendum ſententiæ iudicum cogerentur, niſi Epiſcopus qui excommunicare poterat adeſſet? alia enim poteſtate gladij quam vocant Chriſtiani tunc vti non poterant. Alexand. 1. conſ. 11. q. 1. c. Relatum.*

℟. Suppoſititij Alexandri apud nos auctoritas nulla eſt, quicquid de ipſo ſentiat Turrianus; cui non negamus primitiuam Eccleſiam ſolo ſpirituali gladio armatam fuiſſe. Negamus vero penes Epiſcopos ſolos gladij huius ſtringendi poteſtatem fuiſſe. Notamus inſuper, etiamſi neceſſitate exigente ſtringendus fuiſſet in delinquentes, non tamen ſequi, iudicia ciuilia in præſentia Epiſcopi pronuntiari debuiſſe. Id denique obſeruabit Lector, licet φιλοπρωτεύοντες Clementis & Anacleti poſteri, infeſto mucrone iugulum fraternum ſæpius petierint, hoſtilique animo caulas Dominicas vaſtauerint; non tamen has artes Apoſtolicis illis Eccleſiarum præſidibus placuiſſe. Nemo veterum prætento formidandæ excommunicationis telo à plebe ſibi commiſſa obedientiam inuoluntariam extorſit; nemo (oblitus dicti Paulini) poteſtatem paſtoribus εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν collatam, plus ſeueritatem quam beneuo- 2. Cor 10.8. & 13.10.

lentiam, plus commotionem quam cohortationem, plus poteſtatis affectationem quam charitatem poſſe credidit.

ANACLETI PAPÆ

Epiſtola II.

Anacletus Epiſcopus, vniuerſis Epiſcopis in Italia conſtitutis.

QVONIAM [a] *Apoſtolicæ* ſedis *debitam reuerentiam* erga me *charitas veſtra diſtribuit*; & quia *plurimum venerationis, chariſſimi filij*, præbuiſtis, *(nam licet Eccleſiæ, in qua ſanctus Apoſtolus reſidens docuit, quodammodo nos gubernacula teneamus; tamen profitemur nos honore*, & ſanctitate *minores eſſe; & propterea omnino feſtinamus, vt ad gloriam eius beatitudinis peruenire poſſimus)* igitur conſultationibus veſtris plenius reſpondiſſemus ſi licuiſſet: ſed infirmitatis ac reliquarum oppreſſionum onere preſſi, breuiter (prout Dominus tribuit, & vt à B. Petro principe Apoſtolorum ſumus *inſtructi*, [b] à quo & presbyter *ſum ordinatus*) ſcribere vobis (ſicut petiſtis) non denegauimus.

Ordinationes Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica, [c] *ab omnibus qui in* eadem fuerint *prouincia, Epiſcopis ſunt* celebrandæ; Qui ſimul conuenientes ſcrutinium diligenter agant, [d] *ieiuniumque* cum omnibus celebrent precibus, & [e] *manus cum ſanctis Euangeliis*, quæ prædicaturi ſunt, *imponentes*, [f] *Dominica die*, hora tertia orantes, ſacraque vnctione, exemplo Prophetarum & Regum, capita eorum (more [g] Apoſtolorum & Moſis) vngen-

a Verba Damaſi ex epiſt. ad Orientales referéte Theodoreto lib. 5. c. 10. & ex eo hiſt. Tripart. lib. 9. cap. 15. ὅτι τῇ Ἀποστολικῇ καθέδρᾳ τὴν ὀφειλομένην αἰδῶ καὶ ἀγάπην ὑμῶν ἀπονέμει; ἑαυτοῖς τὸ πλεῖστον παρέχετε υἱοὶ τιμιώτατοι, καὶ γὰρ εἰ τὰ μάλιστα ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ ὁ ἅγιος Ἀπόστολος καθεζόμενος ἐδίδαξε πῶς προσήκει ἡμᾶς τοὺς οἴακας κινεῖν ὡς ἀναδεξάμεθα ὅμως ὁμολογοῦμεν ἑαυτοὺς ἐλάττονας εἶναι τῆς τιμῆς· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐν παντὶ τρόπῳ σπουδάζομεν ὅπως δυνηθείημεν πρὸς τὴν δόξαν τῆς μακαριότητος αὐτῆς παραγενέσθαι. &c. lege pro *ſedis*, ſedi: pro *& quia* vobis, pro *præbuiſtis* præſtitiſtis.

b Nota ſolœciſm. c verba Concil. Nicæni c. 4. vide can. Apoſt. 1. Concil. Arelat. I. c. 21. Arelat. 2. c. 5. Carthag. 3. c. 39. Carth. 4. c. 1. Aurelian. 4. c. 5. Collect. Martini Brac. cap. 2. 3. Concil. Pariſ. 3. cap. 8. Cabilon. cap. 10. Tolet. 4. cap. 18.

d Concil. Barcinon. c. 3. e Concil. Carthag. 4. cap. 2. Clement. conſtit. lib. 8. c. 2.

f Concil. Tolet. 4. c. 18. Clement. loco citato.

g Qui vero vnctione delibuti Moſes ſub Vet. Teſt. Apoſtoli ſub Nouo? quos vnxerunt Apoſtoli? hic ſua ſomnia narrat impoſtor.

tes: quia omnis sanctificatio constat in Spiritu Sancto, cuius virtus inuisibilis sancto chrismati est *permixta*;* & hoc ritu solennem celebrent ordinationem. Quod si simul omnes conuenire minime poterunt, assensum tamen suis precibus præbeant, vt ab ipsa ordinatione animo non desint.

Porro & [h] Hierosolymitarum primus Archiepiscopus B. Iacobus, qui *iustus* dicebatur, & secundum carnem *Domini* nuncupatus est *frater*, à Petro, Iacobo & Ioanne Apostolis est ordinatus, successoribus videlicet dantibus formam eorum, vt [i] *non minus quam à tribus* Episcopis, reliquisque omnibus assensum præbentibus, vllatenus Episcopus ordinetur, & [k] *communi voto* ordinatio celebretur.

Reliqui vero Sacerdotes à proprio ordinentur [l] Episcopo; ita vt ciues, & alij Sacerdotes assensum præbeant, & ieiunantes ordinationem celebrent: similiter & Diaconi ordinentur. Cæterorum [m] autem graduum distributioni, trium veracium testimonium, cum Episcopi scil. approbatione sufficere potest.

Accusatio quoque eorum, super qua nos consulere voluistis, nonnisi * *ab idoneis & probatissimis viris*, [n] *qui* & *suspitionibus* & sceleribus *careant*, fieri debet; quia Dominus [o] *sacri sui corporis tractatores* à *vilibus* & reprobis ac non idoneis personis infamari noluit, nec *calumniari* permisit; sed [q] *ipse proprio flagello* peccantes sacerdotes à templo eiecit. Vnde liquet, quod summi Sacerdotes, id est Episcopi, [r] *à Deo sunt iudicandi*, non ab humanis aut prauæ vitæ hominibus lacerandi, sed potius ab omnibus fidelibus portandi, ipso Domino exemplum dan-

* *promulgata.* Turrian. lib. 5. pro epist. c. 24. *verbo promulgādi satis declarasse pōtifex videtur non signa tantū esse Sacramēta, sed causam quoque gratiæ; nulla enim res per aliam quæ nihil operatur promulgatur.* Resp. hoc cōmentum suo loco refutabimus.

h hæc fuit sententia Clemen. Alexād. hypotypos. lib. 8. teste Euseb. hist. lib. 2. c. 1. idem repetit Pseudo-Anicet. epist. vnica. Ab Apostolis ordinatum narrā Clem. constit. lib. 7. c. 46. & lib. 8. c. vlt. Hieron. de Script. Eccl. Ab ipso verò Domino constitutum scribunt Epiphan. hæres. 78. Hieron. ad Gal. c. 1. Euseb. lib. 7. c. 14. Chrysost. in Acta homil. 3. & in 1. Cor. homil. 38. Greg. Turon. hist. lib. 1. c. 27. Auctor. recognit. lib. 1.

i Statutum Concil. Nicæni c. 4. Carthag. 3. c. 39. Regiens. c. 2. Arausic. 1. c. 21.

k Concil. Afric. sub Bonifacio. c. 45. Cod. Can. 78. canone.

l Concil. 3. Carthag. c. 45. Clem. constit. lib. 8. c. 24. canon. Apost. 2. Concil. Hispal. 2. cap. 6. Isidor. offic. lib. 2. c. 6.

m contra statuit Conc. 4. Carth. c. 22. *vt Episcopus sine consilio clericorum suorum clericos non ordinet, ita vt ciuium conniuentiam & testimonium quærat*

* verba epist. Constantini M. ad Ablauium.

n vide Adrian. collect. Ingelramo datæ, c. 15. pseudo-Zephyr. epist. 1. &c.

o not. phras.

p Adrian. I. loco citato, pseudo-Fabian. epist. 3. &c.

q verba Isidori Hispal. sent. lib. 3. c. 39. mire amplificata, seu, quod verius, ab impostore infamato deprauata.

r *Rectores à Deo iudicandi sunt, à suis autem subditis nequaquam iudicandi sunt: exemplo Domini, qui per se vendentes columbas & nummulariorum mensas proprio euertit flagello, & proiecit à templo: vel etiam sicut dicit Psalmista,* Deus stetit &c.

te, quando *per* ſeipſum, & non per alium, *vendentes* & ementes eiecit de templo, *& menſas nummulariorum* & Cathedras vendentium *proprio euertit flagello, & eiecit* de *templo*. Et *ſicut* alibi ait; *Deus ſtetit in ſynagoga deorum: in medio autem Deos*[a] *decernit*. Et alibi,[b] *Ego dixi, Dij eſtis, & filij excelſi omnes.*

Nullus enim (vt reor) inuenitur inter nos qui velit[c] ſuum ſeruum ab alio quàm à ſe iudicari. Quod ſi præſumptum fuerit, aut multa ipſe indignatione iraſcitur, aut potius vltionem quærit ſuper eum.[d] Si vero hoc inter homines agitur, quid putatis faciet[f] *Deus Deorum* & *Dominus Dominantium*, qui vltionem ſuorum[g] promiſit non differre ſeruorum? Vndè & ipſe per prophetam loquitur dicens,[h] *Deus vltionum Dominus, Deus vltionum libere egit*, &c. Et Apoſtolus inquit,[i] *Tu quis es, qui iudicas ſeruum alienum? Suo* enim *Domino ſtat & cadit*. & ipſe, Nolite iudicare *inuicem; ſed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum:* & Dominus per Prophetam inquit,[k] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi mei.*

Nam ſi aliquis nunc[l] *in malum oculos alicuius* principis incipit *tractare*, manifeſte reus Maieſtatis iudicatur, & infamis efficitur, aut potius capitali ſententiæ ſubiacet. Hæc, fratres, valde cauenda ſunt; & quod homines nolunt ſibi fieri, Deo Deorum non debent inferre; ne forte iraſcatur Dominus, & faciat vindictam eorum, etiam in eos[m] *qui non peccauerunt; quia perit ſæpiſſimè iuſtus pro impio.*

Imitandus eſt etiam propheta, per quem Dominus ait,[n] *Perambulabam in ſimplicitate cordis mei, in medio domus meæ. Non ponam coram oculis meis verbum Belial;*[o] *Loquentem in abſcondito contra proximum ſuum, hunc interficiam*. Et hi cauendi ſunt de quibus Salomon ait,[p] *Sicut noxius eſt qui mittit lanceas & ſagittas in mortem*,[q] ſic *vir qui fraudulenter nocet amico ſuo; & cum fuerit deprehenſus dicit, Ludens feci.*

a diſcernit.
b Pſal. 81.
c omnes pij ſunt ſerui Domini: an ideo à nemine iudicandi?
d Domino reſeruanda eſt.
f Dan. 2. 1. Tim. 6.
g Luc. 18.
h Pſal. 93.
i Rom. 14. De piis quibuſcumq; locis citatis agunt Euangeliſta, Pſaltes, Apoſtolus, Propheta: perinde vero agit impoſtor ac ſi nemo Deo extra Clerum ſeruiat, nemo è Clero iudicio humano ſubiaceat. riſum teneatis amici?
k Zach. 2.
l N. phraſ.
m hæc verba reperit Pſeudo Sixt. epiſtol. 2. refutat vero Cyprianus ex verbo Dei: *vide epiſt.* 52. Nobis (ſecundũ fidem noſtram & diuinæ prædicationis datam formã) competit ratio veritatis, vnumquemque in peccato ſuo reum teneri, nec poſſe alterum pro altero reum fieri, cum Deus præmoneat, & dicat: *Iuſtitia iuſti ſuper eum erit; & ſcelus ſcelerati ſuper eum erit:* & iterum, *non morientur patres pro filiis, & filij non morientur pro patribus: vnuſquiſque in peccato ſuo morietur.*

n Pſal. 100. 2. verſ. vulg. verbo perambulandi vtitur. cætera ex Hieron. interpr.
o ibid. verſ. 5. p Prou. 26. q ita.

[r]*Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis, quasi simplicia, & [s]perueniunt ad intima ventris.*

Et si detractores quorumcunque grauiter iudicantur, & in perditionis laqueum cadunt; [t] multo magis *laceratores*, & detractores atque accusatores memoratorum Dei famulorum atque persecutores damnantur, & in barathrum, nisi se correxerint, & per *eorum* satisfactiouem condignam egerint pœnitentiam, indubitanter vadunt, & [u] vindicibus *flammis exuruntur.*

Quapropter oportet omnes ab his [x] cauere, & non solum non facere; sed nec facientibus consentire; quia [y] *non solum qui faciunt* damnantur, *sed qui consentiunt facientibus.* De talibus & his similibus ipsa Veritas ait, *Vulpes* [z] *foueas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis, non habet vbi caput suum reclinet*, id est, in talibus non habitat Dominus, nec ipsi manent in eo. Et Salomon loquitur dicens, [a] *Qui fodit foueam, incidet in eam; & qui voluit lapidem, reuertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem, & os lubricum operatur ruinas.* [b] *Graue est saxum, & onerosa arena; sed ira stulti vtroque grauior.* [c] *Hominem qui calumniatur animæ sanguinem, si vsque ad lacum fugerit nemo sustinet.* [d] *Qui se iactat & dilatat, iurgia concitat. Qui sperat in Domino,* [e] saluabitur. *Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter, ipse* [f] laudabitur. *Qui* [g] *fortiter premit vbera ad eliciendum lac, exprimit butyrum; qui vehementer emungit, elicit sanguinem: & qui prouocat iras, producit discordias.* Hæc & alia periculosa considerantes Apostoli, [h] statuerunt ne facile commouerentur, aut *lacerarentur,* vel *accusarentur columnæ* Sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ Apostoli & successores eorum non immerito dicuntur.

Sed [i] *si* quis aduersus eos, vel Ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, *prius ad* eos *recurrat charitatis studio, vt familiari* [k] colloquio commoniti, *ea* sanent *quæ* sananda sunt, & charitatiuè emendent quæ

r ibid.
s & ipsa.
t idem iudicium manet detrahentes quibuscumque piis, odio veritatis quam profitentur.
u vltricib. flāmis exuri phras. edict. Theodorici regis c. 61.
x cauendum etiam ne cui siue pio siue impio detrahamus: quid inde præsidij Clero?
y Rom. 1.
z Luc. 9.
Theologia Symbolica non est argumētatiua; demus tamē de malis exponenda verba Domini loco citato, quid hoc ad causam? An nemo malus nisi Episcoporum accusator?
a Prou. 26.
b Prou. 27.
c Prou. 28. 17.
d Ibid. vers. 25.
e Qui verò -- sanabitur.
f saluabitur.
g Prou. 30. 33.
h Maximo conatu maximas nugas effundit impostor, quis lacerari aut accusari columnas audiuit? i verba Concil. 5 Aurelian. c. 17. impudentissime interpolata: *Placuit etiam, vt si quacumque persona contra Episcopum vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum* &c. k aditione commonitus, sanare ea debeat quæ in querimoniam deducuntur &c.

iuſtè emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priuſquam hoc egerint, lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur, & minimè abſoluantur antequam per ſatisfactionem (vt iam dictum eſt) condignam egerint pœnitentiam; quoniam iniuria eorum ad [l] *Chriſtum pertinet cuius legatione funguntur.*

Nec hoc mirum, quia ſi quiſque noſtrum cuidam ſeruorum legationem iniungeret, & à quoquam impediretur, aut ab aliquo ſubditorum ſuorum deſpiceretur, mox indignatus iraſceretur, aut talia (prout poſſet) vindicaret, & ad iniuriam ac contumeliam ſuam hoc factum reputaret, & *talionem* [m] (ſi in præſenti non poſſet) futuris temporibus *redderet*. Nam ſi in hominis cauſa hæc fiunt, quid putatis Deus faciet de [n] *ſuis*, qui *nec capillum capitis eorum* perire dixerit? Vnde & Dominus per Naum prophetam loquitur dicens, [p] *Deus æmulator & vlciſcens Dominus, & habens furorem, vlciſcens Dominus in hoſtes ſuos, & iraſcens ipſe inimicis ſuis:* [q] *ante faciem indignationis eius quis ſtabit? & quis reſiſtet in ira furoris eius? indignatio eius effuſa eſt* [r] ſicut *ignis, & petræ diſſolutæ ſunt ab eo. Bonus* eſt *Dominus & confortans in die tribulationis, & ſciens ſperantes in ſe*, &c. Quædam autem ex his iam aliis fratribus ſcripſimus, quæ toties ſunt replicanda [ſ] quoties fuerint neceſſaria. Eiectionem quoque (vt ſupra memoratum eſt) ſummorum Sacerdotum ſibi [t] Dominus reſeruauit, licet electionem eorum bonis Sacerdotibus & ſpiritualibus populis [u] conceſſiſſet. Electionem enim illorum taliter Apoſtolus fieri iubet. [x] *Si quis ſine crimine eſt, vnius vxoris virum* [y] *filios habentem fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos*, &c. Si enim ſine crimine Sacerdos eligi præcipitur, nullatenus ab hominibus [z] *criminibus irretitis* accuſari aut calumniari permittitur, nec ab aliis quam ab his qui ſine crimine ſunt, [a] & iuxta electionem, ſi neceſſitas fuerit, aut ipſi volendo Domino ſeruire elegerint, ſacerdotéſque ſine crimine fieri & ordinari poſſint, & tales per omnia fuerint quales eligi Sacerdotes iubentur.

l id per ſingulas fere epiſtolas repetit ex Greg. lib. 12. epiſt. 32. ſi tamen legitima ſit.

m cuiuſuis non eſt retaliare, ſed legũ miniſtri, publicę pacis cuſtodis.

n An ſoli Epiſcopi ſunt Domini?

o Math. 10. Act. 27.

p Nahum. 1.

q ibid. poſt 3. verſus.

r vt ignis.

ſ Nunquã neceſſe fuit te fumos vendere.

t E. nulli Synodo, nedum Papæ, licet Epiſcopum gradu mouere: neſcis quid agas, nebulo.

u gratias agimus ius Chriſtianæ plebis agnoſcenti.

x Tit. 1. Notabit Lector confuſionem loci Tit. 1. cũ 1. Tim. 3. impoſtori ſolœciſmum peperiſſe.

y vir filios habens.

z nota phraſim Concil. 2. Carthag. cap. 6. à plagiario vſurpatam.

a Hoc ſtatuit Adrian. I. cap. 19. collect. Ingelramo datæ.

Porro b

Porro [b] & *Mosi* præcipitur *vt eligat presbyteros. Vnde & in prouerbiis dicitur, Gloria senum canities.* [c]Hæc vero Canities sapientiam designat, *de qua scriptum est*, canities hominum prudentia est. *Cumque nongentos & amplius annos ab Adam vsque ad Abraham vixisse homines* [d] legerimus, *nullus alius prius appellatus est presbyter, id est Senior, nisi Abraham, qui* multò *paucioribus vixisse annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam presbyteri nominantur.*

[e] *Initium* [f] enim *Sacerdotij Aaron fuit*, [g] licet *Melchisedech prior obtulerit sacrificium, & post hunc Abraham, Isaac, & Iacob. Sed* hi [h] *spontanea voluntate, non Sacerdotoli auctoritate ista fecerunt. Cæterum Aaron primus in lege Sacerdotale nomen accepit, primusque pontificali stola indutus victimas obtulit iubente Domino ac loquente ad Mosen*, Accipe, *inquit*, Aaron & filios eius, & applicabis ad ostium tabernaculi testimonij: cumque laueris patrem cum filiis aqua, indues Aaron vestimentis suis, *id est* [i] *lineam, & tunicam, & super humerale, & rationale*, quod constringes baltheo, & pones tiaram *in capite eius, & laminam sanctam super tiaram*, & oleum vnctionis fundes super caput eius, atque hoc ritu *consecrabitur*. Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo [k] *Aaron & liberos eius*, & impones mitras eis, eruntque Sacerdotes mihi religione perpetua. *Quo loco contemplari oportet Aaron summum sacerdotem, id est Episcopum fuisse:* porro [l] *filios eius presbyterorum* demonstrasse *figuram. Hoc* enim *fuit inter Aaron summum Sacerdotem, & filios eius, qui Sacerdotes* erant, *quod Aaron super tunicam accipiebat poderem, stolam sanctam & coronam auream, mitram & zonam* [m] auream *& superhumerale, &* reliqua *quæ* præfixa *sunt: filij autem Aaron super tunicas lineas cincti tantummodo & tiarati* [n] assistebant *sacrificio* Domini.

In Nouo [o] *autem Testamento, post Christum* Dominum [p] *à Petro Sacerdotalis cœpit ordo*: quia *ipsi* [q] primò *pontificatus in*

b verba Isid. Hispal. de offic. lib. 2. c. 7. *Presbyteri merito & sapientia dicuntur non ætate: Nã Moysi precepit Deus vt eligat, &c.*

c Quę est hęc canities? Haud dubiè quin sapiẽtia de qua &c.

d legamus.

e eiusd. cap. 5. eiusd. libri.

f quidem.

g quanquam & Melchis.

h isti spont. Clem. consti. lib. 6. cap. 20. σὸν εὐήθεις πες ἀχειροτόνητοι.

i linea & tunica & superhumerali & rationali.

k Aaron scil. &.

l & filios eius presb. figurã præmõstrasse. s. erunt enim filij Aaron & ipsi Sacerdotes, quibus merito adstare debuissent Leuitæ, sicut summo Sacerdoti: sed hoc fuit &c. & filios eiusdem Aaron qui & ipsi Sacerd. fuerũt. vid. Hieron. epist. 85.

m brachiale aureum & superhum. & cætera quæ supra memorata sunt. filij autem.

n ita Astabant sacrif. Dei.

o ibid. post. lin. 9.

p à Petro Apostolo.

q ipsi enim primus datus est pontif. in Eccles. Christi. Sic enim loquitur ad eum Dominus.

Ecclesia Christi datus est, dicente Domino *ad eum*, Tu es, *inquit*, Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni cœlorum. *Hic ergo ligandi* atque *soluendi* [r] *potestatem primus accepit à* Domino, *primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri* [f] vero *Apostoli cum* eodem pari consortio honorem & potestatem *acceperunt*, ipsumque principem eorum esse voluerunt; *Qui etiam* iubente Domino *in toto orbe dispersi Euangelium prædicauerunt*: [g] ipsis quoque *decedentibus*, in locum eorum *successerunt Episcopi*.

Quorum ordinatio prætacto fieri debet ordine & modo: quos [h] *qui recipit* & verba eorum, Deum *recipit*; qui autem *eos spernit*, eum à quo missi sunt, & cuius funguntur legatione *spernit*, & ipse indubitanter spernetur à Domino. Videntes autem ipsi Apostoli *messem esse multam* & *operarios paucos*, [i] rogauerunt *Dominum messis, vt* mitteret *operarios in messem suam*. Inde electi sunt ab eis 72. discipuli, [k] quorum typum gerunt presbyteri, atque in eorum locum sunt constituti in Ecclesia, de quorum ordinatione & reliquorum ministrorum dixisse supra sufficiat.

Porro [l] *quod Episcopus non ab vno, sed à cunctis*, consensu aut præsentia comprouincialium est ordinandus, & nullatenus *minus quam à tribus cæteris consentientibus* cunctis, idcirco instituente Domino fieri iubetur: *ne aliquid contra fidem Ecclesiæ vnius tyrannica auctoritas moliretur*, & regula vel fides confunderetur credentium. [m]

Prouinciæ autem multò antè Christi aduentum tempore diuisæ sunt maxima ex parte, & postea [n] ab Apostolis, & B. Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata. Et in capite prouinciarum, vbi dudum [o] *primates legis seculi* erant, ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis necesse erat qui ad aulam Imperatoris [p] *vel regum* confugere non poterant, vel quibus permissum

r soluendique.

f Siquidem & cæteri Apostoli cum Petro, par consortium honoris & potestatis accep. qui etiã, &c.

g quibusque.

h Luc. 10.

i ibid. Apostolos à Domino monitos preces fudisse pie credimus: ab ipsis electos 72. discipulos pernegamus. Consulat Lector notas ad 1. epist. pseudo-Zephyr.

k Hoc de Chorepiscopis sentit Cõcil. Neocæsar. c. 13.

l verba Isid. Hispal. lib. 2. de offic. c. 5. *cunctis cõprouincialibus Episc. ordinatur id propter hæreses; institutum agnoscitur, ne aliquid contra fidem Eccl. vnius ordinantis tyrann.* &c. *propterea ab omnibus conuenientibus constituitur, ac non minus quam à trib. cæteris consent. testimonio literarum.*

m seqq. citat Hincmarus lib. 55. capitum c. 15.

n Hoc nullo idoneo testimonio probari potest.

o προτονομῳ διδασκαλοι: Turrian. lib. 5. pro epist. cap. 24.

p quot reges sub Imperio Romano sedente Anacleto?

non

non erat, confugiebant pro oppressionibus vel iniustitiis suis, ipsosque appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat; ipsis quoque in ciuitatibus vel locis nostris [q] *Patriarchas* vel *Primates*, (qui [r] vnam formam tenent, licet diuersa sint nomina) leges diuinæ & Ecclesiasticæ poni & esse iusserunt, ad quos Episcopi (si necesse fuerit) confugerent, eosque appellarent, & ipsi Primatum nomine fruerentur & non alij. Reliquæ vero Metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant, (licet maiores [s] *Comitibus* essent) haberent Metropolitanos suos qui prædictis iustè obedirent Primatibus, sicut in legibus seculi olim ordinatum erat, qui non Primatum, sed aut Metropolitanorum aut [t] Archiepiscoporum nomine fruerentur.

q iam monuimus seculo Anacleti Christianam Ecclesiam nullos patriarchas agnouisse; idem de primatibus sentiendũ. Prima primatũ mentio habetur Concil. 2. Carthag. cap. 12. A. D. 390. Valentin. IV. & Neoterio Coss. & Concil. Sardic. cap. 6. num. 347. Erant autem inter Afros Primates non soli Carthaginenses Episcopi totius Africanæ Dioeceseos rectores; sed antiquissimi singularum Africanarum prouinciarum Episcopi; siue in Metropoli siue alibi sederent. Vide Augustin. epistol. 217. & 261. Patriarchæ nulli nisi inter hæreticos ad A. D. 380. Hieronymo teste. Cuius hæc verba epist. 54. *Apud nos Apostolorum locum Episcopi tenent, apud eos* (Montanistas) *Episcopus tertius est: Habent enim primos de Pepuza Phrygia patriarchas, secundos quos appellant Cenones; atque ita in tertium, id est pene vltimum locum Episcopi deuoluuntur, quasi exinde ambitiosior religio fiat: si quod apud nos primum est, apud illos nouissimum sit*, &c. Socrat. primus videtur agnouisse *patriarchatus* in Eccl. Christiana. Vide hist. lib. 5. c. 8 eodem tempore Concil. Chalced. act. 3. aliquoties Patriarcham vocatum Leonem Rom. sedis Episcopum legimus, vt & Exarchos Diœceseon, ibid. act. 2. Peculiare fuisse Gothis vt Archiepiscopos Patriarcharum titulo insignirent adnotat Baron. ad A. D. 533. §. 36. Idem de Vandalis asserit ad A. D. 570. §. 10. ex Victore Vticensi. Denique Iustiniani potissimum æuo Patriarcharum nomen inter Ecclesiasticas dignitates frequentari cœptũ, scribit Sirmondus, aduentoriæ parte 2. c. 3. p. 76.
r Patriarchas à Primatibus distinguendos, nec eandem formam tenere, docet Isidor. Hispal. orig. lib. 7. c. 12. s *de Comitum dignitate hæc Garsias Loaisa in Concil. Tolet.* 8. Comes (vt Spartianus auctor est in Adriano) inde fluxit: cum enim Adrianus Senatum in aulam suam transtulisset receptis Senatorum optimatibus in amicorum cohortem, quæ superiorum imperatorum temporibus constare solebat ex Equestri ordine non Senatorio; ita domesticum quendam Senatum penes se habere cœpit: qui quoniam is continuis pene delectaretur peregrinationibus, Comitatus Cæsaris dici cœptus est, & ipsi amici Comites: eorum consiliis, atque ope in bello & pace vsus. Inde Comites largitionum, rerum priuatarum, & cæteri dicti sunt: Et non solum ij qui personam principis sequebantur, & officia in aula exercebant Comites dicti sunt; cæterum & alij ita appellati, qui ad administrandas vel regendas prouincias & respublicas mittebantur, & ad regni limites custodiendos, qui Comites rei militaris dicuntur; qualis fuit Ristanus domesticorum comes, qui ad Gallos missus fuit, vt refert Greg. Turon. lib. 2. hist. c. 10. Vnde Verus Imp. vt Iulius Capitolinus est auctor in Vero, confecto bello, Regna regibus, prouincias vero suis Comitibus dedit regendas. Hęc Garsias, cuius si iudicio standum sit, Anacletum huius epist. auctorem non fuisse dicere necesse est: quandoquidem Anacletus obiit anno D. 112. Trajani 13. cui Adrianus Comitum muneris auctor, successit demum A. D. 119. Euaristi qui Anacleto successit 8. t Archiepiscopus græce, dicitur summus Episcoporum: tenet enim vicem Apostolicam, & præsidet tam Metropolitanis quam Episcopis cæteris, *inquit Isidor. orig.* lib. 7. c. 12 *sic Leo Rom. Pontifex* Archiepiscopus *dicitur in actis Concilij Chalced. Videtur autem Adrian I. Archiepiscopi titulum Metropolitano cuiuis primum communicasse: vide Collect. Ingelramo datam* c. 23.

Et licet ſingulę metropoles ciuitates ſuas prouincias habeant, & ſuos Metropolitanos iudices habere debeant Epiſcopos, ſicut prius Metropolitanos iudices habebant ſeculares, primates tamen (vt præfixum eſt) & tunc & nunc habere iuſſæ ſunt; ad quos poſt ſedem Apoſtolicam ſumma negotia conueniant, vt ibidem, quibus neceſſe fuerit, releuentur & iuſtè reſtituantur; & hi qui iniuſtè opprimuntur iuſte reformentur atque fulciantur, [u] *Epiſcoporum*que cauſæ & *ſummorum negotiorum iudicia*, (ſalua Apoſtolicæ ſedis auctoritate) iuſtiſſime terminentur.

Hæc [x] *ab antiquis*, hæc ab Apoſtolis, *hæc à* Sanctis *patribus accepimus*; vobiſque (vt poſtulaſtis) *rimanda* & futuris tenenda temporibus mittimus, & reliquis fratribus prædicanda, ac cunctis fidelibus tradenda mandamus: ne [y] *paſtorum imperitia* qui ſequuntur deteriores fiant, dicente Domino *per Prophetam*, *Ipſi paſtores ignorauerunt intelligentiam. Quos rurſus Dominus deteſtatur, dicens*, Et tenentes legem neſcierunt me. [z] *Neſciri ergo Veritas ab eis* conqueritur, *& neſcire ſe principatum neſcientium* [a] *proteſtatur, quia profectò hi qui ea quæ ſunt Domini neſciunt, à Domino neſciuntur, Paulo atteſtante, qui ait*, [d] Si quis ignorat ignorabitur.

Hinc [e] & *Pſalmiſta non optantis animo, ſed prophetantis* [f] myſterio *denuntiat dicens :* Obſcurentur oculi eorum ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua. *Obſcuratis* [g] *ergo oculis*, *dorſum* flectetur: [h] quoniam *cum lumen ſcientiæ perdunt qui præeunt*, [i] ſine dubio *ad portanda peccatorum onera* inclinantur ſequentes. *Hic* [k] ergo *inter manus latronum & dentes furentium luporum vtcunque verſamur*. Ideo & docere alios, & [l] *nos* ipſos (prout Dominus dederit) *prouidere* debemus. Sane percuſſor ille Doctor dicitur, [m] qui *ſermone inutili conſcientiam percutit infirmorum*.

Ideo tenere vos & omnes fideles oportet [n] *eum qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem, vt potens ſit* conſo-

u Vigil. epiſt. 2. *Summa Epiſcoporũ negotia, & iudicia, atque querelæ, quam & maiores Eccleſiarũ quæſtiones*, &c.

x hoc loco impoſtor pro more tragelaphos pingit: videtur autem imitatus patres Africanos Carth. Conc. 3. cap. 47. vide & Conc. 2. Carth. c. 2.

y verba Gregorij Paſtoral. parte 1. c. 1. *paſtorũ imperitia voce veritatis increpatur cum per prophetam dicitur : ipſi* &c.

z & neſciri ſe ergo ab eis veritas queritur.

a neſcientiũ ſe.

d 1. Cor. 14.

e ibid. poſt lineas 6.

f miniſterio.

g ibid. poſt lineas 3.

h flectitur, quia.

i cuncti profecto ad portanda peccatorum onera curuãtur qui ſequuntur.

k hæc non cohærent, ſunt autem Auguſtini lib. de paſtoribus cap. 7. eadem repetit pſeudo-Fabian. epiſt. 2. l N. phraſim.

m verba Hieron. in epiſt. ad Titum cap. 1. n Quod Paulus de Epiſcopo, id de omnibus dictum vult ὑπερβολικῶς. Vide Tit. 1. 9.

lari

leri *in doctrina sana, & contradicentes redarguere*, & recte viuentes, atque rectam fidem tenentes consolidare.

Illis ergo qui dicunt, Quod [o] *filius in eo minor est, quia* [p] *Propheta* inquit, *Verbum faciet Dominus breuiatum vniuerso* [q] orbi; ita respondendum est diuinis testimoniis. *Verbum breuiatum, quod Dominus faciet super terram, non* [r] minutionem *deitatis in Filio Dei significat, sed dispensationem susceptæ carnis annuntiat*; *in* [s] quali *dispensatione non solum* [t] patre *hominis filium, sed etiam Angelis minoratum, Paulo* [u] attestante *Apostolo.* [x] Eum autem, *inquit*, modice minus *ab Angelis minoratum vidimus* Iesum, propter passionem mortis gloria & honore coronatum: *& infrà*, Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens, [y] *Annunciabo* nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te. *&* [z] Propheta inquit: *Minorasti eum paulo minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum. Et, vt verbum Dei patris breuiatum in filio non esse doceamus*, [a] hāc *Esaiæ prophetæ volumine approbamus sententiam*, [b] Nunquid abbreuiatus factus est sermo meus; aut *ita* paruus est, vt non possim redimere: aut non est virtus in me ad liberandum, dicit Dominus Omnipotens? *& iterum*, [c] Hæc dicit Dominus Omnipotens, Nunquid abbreuiata est manus mea, vt saluare non possit? Aut non potest viuificare cor humilium & spiritum contritorum? *Et vt brachium patris, quæ manus est, filium esse doceret, intulit dicens:* [d] Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terræ salutare eius. *Nam & in nouissimo tempore hic sensus non inaniter poterit coaptari; in quo tempore* [e] *Dominus* [ex cœlesti aula ac Empyreo domicilio pessimi dæmonis iam ferre dedignans tyrannidem, in creaturas suas crudelissime sæuientem, plasmati condolens, ac suæ immensæ charitatis thesaurum reserare volens, in castissimę virginis purissimum vterum, omnis thori virilis nescium, inenarrabili mysterio,] *pro redemptione nostra carnem* [f] suscipiens, *aduenit*; *vt & illum qui habebat mortis imperium sua morte destrueret, & eos, quos in tenebris & vmbra mortis captiuos subegerat*, [g] virtutis *suæ* potentia *in ipso paruo & angusti temporis spatio liberaret. De hoc etiam exiguo tempore discipulos*

o verba Ithacij Clari lib. aduers. Varimadum c.43.
Esai.10.
p quia de eo inquit.
q orbe.
r imminutionem.
s qua.
t patri.
u protestante.
x Heb.2. Eum autem qui modice & minus quam Angeli minoratus est vidimus.
y nuntiabo.
z & in psalmo 8.
a ex Esaiæ.
b Esai.50.
c Esai.59.
d Esai. 52.
e Dominus pro redēptione nostra.
f suscipiēdo.
g virtute suæ potentiæ & exiguo.

instruebat, dum eos in lucem (cum adhuc tempus haberent) incedere præmonebat. [h] Adhuc modicum, inquit, in vobis lumen est: dum lucem habetis ambulate in luce, ne vos tenebræ comprehendant. *Et in Canonicis* [i] Apostolorum legitur Epistolis; *Filioli, nouissima hora est*, quia multi pseudo-prophetæ exierunt in hunc mundum. *&* [k] *Paulus Apostolus*, Tempus enim breue est. *& iterum*, Præterit enim figura huius mundi. *& iterum*, [l] Omnia hęc ad correctionem nostram facta sunt, in quos fines seculorum obuenerunt. [m] *Nam Dominus in ipsa oratione Dominica breuiauit nobis sermonem, dum nos à multiloquio prohibens,* [n] pauca loqui *docuerit quæ* pertinent [o] *ad salutem.* [p] Cum oratis, *inquit*, nolite multum loqui. *& infrà*, Vos autem cum oratis dicite, Pater noster qui es in cœlis *&c. Non enim propheta Filium Dei in hoc capitulo minoratum designauit in verbo, quoniam* ipse [q] *in prophetis retro tempore loquebatur, qui etiam nunc per Apostolos & Apostolicos viros nouissimo tempore loquitur.* [r] Ego, *inquit*, qui loquebar *in seruos meos prophetas*, Ecce adsum. *Et alius propheta*, Sicut est ab initio vsque [s] in seculum, neque adiectum est ei, neque minuetur illi, quoniam ipse est Dominus creaturæ suæ. *Ecce quale verbum breuiatum fecit Dominus in orbe terrarum. Non* quia (*vt* illi putant) *inferiorem* patre *intimaret hominibus filium, sed quia nouissimum eius annuntiaret aduentum.*

h Ioan. 12.
i Ioan. 2.
k 1. Cor. 7.
l 1. Cor. 10.
m obuenit Nam &c.
n omnia docuerit.
o pertineant.
p Matth. 6.
q ita in prophet.
r Esai. 52. ego cum.
s ita vsque Eccl. 42.

Si [t] ergo (vt prædictum est) *Aaron filij Presbyterorum figuram* gestabant, *& Aaron summi Sacerdotis, id est Episcopi, Moses* [u] *indubitanter Christi* tenebat formam: *quoniam fuit similitudo mediatoris Dei, qui est inter Deum & hominem Iesus Christus; qui est* verus *dux populorum*, & *verus princeps Sacerdotum, & Dominus Pontificum, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.*

t verba Isidori Hispal. de offic. li. 2. c. 5. *sed forsan quæritur & hoc cuius figuram faciebat Moyses? si enim filij Aaron &c. faciebant.*
u Moyses cuius? n:ubit. Christi & vere per omnia Christi, quoniam.

Iudicia Pontificiorum.

Contius Nòt. in dist. 99. c. Prouinciæ. Hæc Epistola falso effecta est Anacleti, vt monui in præfatione.

CENSVRA.

Impostor barbarismis & paralogismis frequentibus infantiam suam & inscitiam prodit: *Regum, patriarcharum, Arch episcoporum, primatum Ecclesiasticorum & legis seculi; Comitum*, &c. mentionem intempestiuam

pestiuam facit: 70. discipulos à Christo electos negat; eandem prouinciarum diuisionem, quam postea Ecclesia recepit, longe ante Christi tempora factam ac postea ab Apostolis renouatam mentitur. Concilij denique Nicæni, Damasi, Ithacii, Hieronymi, Augustini, Gregorij M. Isidori Hispalensis, Concil. 5. Aurelianensis & vulgatæ Bibliorum versionis verbis, næuos suos incrustat.

Refutatio disputationis Turriani pro hac Epistola.

Turrian. *in hæc verba*, Ordinationis Episc. auctorit. Apostol. ab omnib. &c. sunt celebrandæ: *Hic ritus Apostolicus Episcopos ordinandi, est in consuetudine omnium Ecclesiarum.* Lib. 5. pro epist. c. 24.

℞. Ordinationes eorum qui Ecclesiam pascere debent, à pluribus, imo à toto presbyterio celebrandas esse decreuit Spiritus Sanct. 1. Tim. 4. 14. Act. 1. 3. & 14. 23. & 2. Cor. 8. 19. Totam fraternitatem Antiochiæ congregatam ieiunasse cum Paulus & Barnabas ad gentes missi sunt, testis est Actorum liber c. 13. 3. Scrutinium in ministrorum electionibus agendum docet Paulus 1. Tim. 3. 7. 10. & 2. Timoth. 2. 2. *Χειροθεσίαν* in Ecclesia Apostolica vsitatam agnoscimus Act. *6. 6.* & 13. 3. 1. Tim. 4. 14. & 5. 22. & 2. Tim. 1. *6*. Aliā vero reliquorum rituum quos Pseudo-Anacletus memorat, rationem putamus; postquam enim presbyterale munus ab Episcopali gradu distingui cœpit, tum demum noui ritus introducti sunt, quos postea Ecclesiastica sanctio, non Apostolica auctoritas consecrauit: tunc igitur mos inoleuit vt Episcopi eiusdem prouinciæ congregarentur, electi capiti Euangelicum Codicem imponerent, vnctionem adhiberent, diem dominicam, horam tertiam, &c. seligerent.

Turrian. *Consuetudo omnium Ecclesiarum nonnisi ab Apostolis est.*

℞. Consuetudo quæ ab initio vbique inualuit, Apostolicam originem prætendere potest. Est autem consuetudinum passim receptarum dispar ratio; nam nec ab initio, nec apud omnes auctoritatem inuenere, quamuis earum obseruatores eas ab Apostolis dimanasse clamitent. In multis enim vulgo receptis obtinet quod Hieronymus ad Lucinium Bœticum scribebat epist. 28. *vnaquæque prouincia abundat in sensu suo, & præcepta maiorum leges Apostolicas arbitratur.*

Turrian. *Quid magis absonum & à veritate auersum esse potest, quàm veritatem rei gestæ confiteri, & consignationem literarum negare?*

℞. Distinximus quæ auctoritatem Apostolicam haberent, quæ non haberent. Demus tamen eos omnes ritus, quorum pseudo-Anacletus meminit, ab Apostolorum siue præcepto siue praxi originem ducere: Quid absonum aut à ratione auersum admiserunt Magdeburgenses, qui quod experientia quotidiana confirmatur scripserunt; Nempe nebulones perditissimos de ritibus Ecclesiæ solennibus, & sacris dogmatibus, sumpta antiquitatis larua, impudentissime garrire solere?

Turrian. *Quid rationi congruentius, quam fidem ſcripto adhibere, cum res geſta cum ſcripto conuenit?*

℞. Imo quid rationi congruentius, quam fateri impoſtores quotidie ſcriptis mandare quæ cum rebus geſtis aliquo modo conueniant?

Turrian. *Præter conſuetudinem idem cum Anacleto docet Clemens conſtit. lib.8.c.4.& Dionyſ.Hierarch.Eccl.c.5.*

℞. Non negamus Scriptorem conſtitutionum, & Pſeudo-Dionyſium de ritibus ſuo ſeculo receptis teſtimonium ferre. Negamus verò eoſdem ritus Anacleti Decreto comprobatos; Eum certe qui Epiſtolas eius nomini ſuppoſuit, Canonum Nicænorum verſionem per Dionyſium exiguum ſcriptam non modo vidiſſe, ſed etiam deſcripſiſſe manifeſtiſſimum fecimus.

Turrian. *Quo minus ad idem dicendum conſpiraſſe videntur, eo verior eorum ſermo, ſicut in Euangeliſtis factum eſt.*

℞. Quæſtio noſtra non eſt, an quæ Pſeudo-Anacletus ſcripſit, veritate nitantur, vel cum libris Conſtitutionum, & Hierarchia Eccle. congruant; ſed an ad Anacletum auctorem referri debeant; hic vero Ieſuitæ aquam hærere nemo non videt.

Turrian. *in hæc verba Epiſt.* Spiritu S. cuius virtus inuiſibilis S. Chriſmati eſt permixta, *legendum eſt ex Codice Vaticano,* cuius virtus inuiſ. *S. Chriſmate eſt promulgata.*

℞. Notabit lector, Turrianum *excogitato commento* quęcumque defendere non poteſt *negare.* Dixerat pſeudo-Anacletus, *virtutem Spir. Sancti Chriſmati permixtam*; hoc cum abſurdum eſſe diffiteri non audeat Ieſuita, lectionem nouām fingit, eamque à propoſito alienā.

Turrian. *Verbo* promulgandi *ſatis declaraſſe Pontifex videtur non ſigna tantum eſſe Sacramenta, ſed cauſam quoque gratiæ; nulla enim res per aliam quæ nihil operatur, promulgatur?*

℞. Hoc vnum egiſſe videtur Ieſuita, magnum ſe Ardelionem probauit. Negamus Chriſma eſſe veri nominis Sacramentum: negamus 2. vera Sacramenta eſſe cauſas gratiæ: negamus 3. quicquid promulgatur à promulgante effici: negamus denique, Turrianicum commentum à blaſphemiæ labe purgari poſſe; vel à quoquam ſano aſſeri, Chriſma *virtutem Spiritus S. operari,* vel eius *cauſſam eſſe.* Hæc portenta indicaſſe refutaſſe eſt.

Turrian. *in hæc verba,* non minus quam à tribus Epiſcopis, Epiſcopus vllatenus ordinetur. *Cum ita eſſe, canon primus Apoſt. atteſtetur, quomodo licebit dubitare quin hoc Anacletus ſcripſerit?*

℞. Cum ita non eſſe Canon ille atteſtetur, quomodo licebit credere hoc ab Anacleto ſcriptum? Pſeudo-Anacletus non minus quam tres Epiſcopos requirit: Canon primus Apoſt. dictus duobus contentus eſt; ἐπίσκοπος, inquit, χειροτονείσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν. E. Canon Pſeudo-Anacleti ſententiam non fulcit.

Turrian. *Cum Iacobi ordinationem qui memoriæ prodiderit nullum ante Ana.*

te Anacletum sciamus, & qui hoc deinceps meminerunt, vt Euseb. lib.2. hist. & alij omnes ab illo acceperint: quomodo fiet verisimile non hoc Anacletum scripsisse, quod in hac epistola, in qua nomen eius inscriptum est, legimus?

℞. Cum sciamus nihil tale ab Anacleto proditum, ex eoque necessarium ducamus negare ab Anacleto Eusebium & alios accepisse, quomodo verisimiles nugas suas faciet Iesuita?

Turrian. *in hæc verba*, Reliqui Sacerdotes à proprio ordinentur Episcopo &c. *Hoc est in consuetudine omnium Ecclesiarum: non enim ordinarie extra 4. tempora ieiuniorum, aut populo contradicente, aut aliis sacerdotibus repugnantibus vllus ordinatur.*

℞. Pontificios extra omnes Ecclesias, & ab earum consuetudine alienos esse, fateatur Iesuita necesse est; nullus enim apud eos delectus temporis, nulla habetur ordinis vel prisci moris ratio: plebi (quam *maxime potestatem habere vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi asserit*, Cyprian. epist. 68.) ius suum iampridem ereptum est.

Turrian. *In hæc verba*, Accusatio quoque eorum--nonnisi ab idonei, &c. *Olfacere possumus illo seculo scriptas fuisse tres Anacleti epistolas, tum persecutio in Christianos incensa esset, maiúsque periculum Episcoporum.*

℞. Olfacere possumus scriptas à Plagiario qui in Constantini M. epistolas, & aliorum scripta incidit.

Turrian. *Ob eam causam iussit Paulus Timotheo 1. epistol. &c. 5. ne accusationem reciperet &c. (erat autem Metropolitanus Timotheus) deinde subiungit, nihil temere fieri debere.*

℞. Negamus, 1. Timotheum proprie loquendo Metropolitam fuisse. 2. Ob solum persecutionis periculum Apostolum vetuisse, ne accusatio reciperetur nisi sub duobus aut tribus testibus. 3. De Episcoporum (quatenus à presbyteris distinguuntur) accusatione aliquid statuisse.

Turrian. *Quod ex interpretatione quoque nominis* presbyteri, *quod senem significat, argumentum ducit debere esse Senili prudentia, non solum non est leue nec indignum Apostolico pontifice; sed potius graue est, & imitationem habet Apostoli, qui ex interpretatione nominis Melchisedec, qualis esset Christus, cuius ille typum expressit docuit, Heb. 7.*

℞. Interpretationem non improbamus, improbamus vero plagium Pseudo-Anacleti, ea quæ post A.D. 600. Isidorus Hispalensis scriptis consignauit sibi vindicantis.

Turrian. *In hæc verba*. Initium Sacerdotij Aaron fuit &c. *Cum eandem sententiam, (licet non eisdem verbis) apud Clementem Rom. lib. 6. constit. c. 2. legamus; argumentum est inde didicisse vnde didicit Clemens: quare iudicij fuerit parum acuti, imo obesæ naris hoc quoque vestigio illud priscum epistolæ huius seculum non olfacere.*

Resp. Iudicij fuerit parum acuti, imo obæsæ naris, qui non olfecerit vestigia scelerata furis post A. D. 700. Isidori scripta mutilantis.

Turrian. *in hæc verba*, Prouinciæ autem multo ante Christi ad-

uentum &c. *Est aliud adhuc vestigium illius pristini seculi. cum enim illud à Sylla in omnibus ciuitatibus Asiæ, annis circiter* 80. *ante aduentum Christi factum in Gentilium libris legamus; diuisionem autem factam ab Apostolis, distinctio quæ hodie durat testetur; annon est magnum argumentum, & clarum indicium illius seculi?*

℞. Cum Turrianus ea olfacere quæ non sunt, quæ nemo scripsit, legere; codices qui nullibi reperiuntur euoluere soleat; mirum non est ipsum, non modo noua, sed absurda quæcumque in mentem venerint propugnare: insaniam certe quandam spirare videtur, quod scribit Syllam *in omnibus Asiæ ciuitatibus* prouincias diuisisse, quasi non in prouinciis ciuitates, sed prouinciæ in ciuitate quaq; plures quærendæ sint. Colligit autem Asiam à Sylla diuisam ex Ciceronis orat. pro Flacco, quem orator ait *descripsisse pecuniam ad Pompeij rationem quæ fuit accommodata L. Syllæ descriptioni, qui cum omnes Asiæ ciuitates proportione in prouincias descripsisset, illam rationem Flaccus secutus est*, &c. at Lambinus mendosam lectionem esse monet, nec *qui cum omnes Asiæ ciuitates pro portione in prouincias descripsisset*: sed *qui cum in omnes Asiæ ciuitates pro portione pecuniam descripsisset*, scribendum. Nolim tamen negare Asiam à Sylla distinctam, cum Cassiodorus asserat ipsum eam in 44. regiones distribuisse L. Cinna 4. & Cn. Papyrio 2. Coss. id est anno ab vrbe condita 671. ante Domini natalem 83. Nego vero ab Apostolis vllam οἰκουμένης dist. factam, eamque quæ Apostolorum tempore obtinebat ad nostra tempora durare, aut de diuisione ab ipsis facta testari. Hæc omnia cùm pro more comminiscatur Iesuita, magnum est argumentum, & clarum indicium ipsum incomperta pro certis, falsa pro veris sæpissime iactare.

Turrian. *Quod huiusmodi distinctio prouinciarum, de qua Clemens & Anacletus scribunt, ab Apostolis fuerit renouata & sancita, testatur Can. 6. Concil. Nicæni.*

℞. Hoc negamus.

Turrian. *Prisca consuetudo ante Concil. Nicænum non potest, secundum rationem & vim verbi Græci ἀρχαῖα, intelligi, nisi quæ ad seculum Apostol. pertineat.*

℞. Imo nec Græcarum nec Latinarum vocum vis id exigit: siquidem ἀρχαῖα, παλαιὰ, *Prisca, antiqua, vetusta, longo tempore* durasse dicuntur, quæ intra centum annorum, imo paucissimorum spatium contigerunt. Sic Act. 15. 7. Petrus se ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων delectum, qui gentilibus Euangelizaret: id autem impleuerat ante 10. annos: tot enim non plures (si Baronio credamus) intercesserunt inter Concilij Apostolici tempora, & vocationem Cornelij. Sic Mnazon Act. 21. 16. ἀρχαῖος μαθητὴς vocatur, quem tamen constat post annos 28. nomen Christo dedisse, vix enim plures effluxerant à Baptismo Domini ad Pauli profectionem vltimam Hierosolymitanam, quam incidisse vult Baronius in A. D 58. Sic Conciliũ Chalced. c. 22. Antiochenos post 110. annos, nim. A. D. 341. conditos παλαιοὺς κανόνας appell. Sic

Amala-

Amalarius Fortunatus in prologo Antiphonarij A.D.831.scripti, *prisco tempore* ordinatum asserit, quod statuit Adrianus I. in locum Stephani cooptatus A.D.772. Sic Cornelius in tractatu *Quod lapsis veniæ spes non sit deneganda*, lapsos *per longam temporum seriem* pœnitentiam agere scribit. Sic Firmilianus in epist.ad Cyprianum, *Marcionem* (quẽ A.D.146.prodiisse vult Baronius) *sero post Apostolos, & post longa ab eis tempora sacrilegam aduersus Deum traditionem induxisse* asserit. Sic Cypriano Priuatus Donati tempore circa A.D.242. damnatus, *vetus hæreticus* est Epist.55. Sic idem *multos iam annos & longam ætatem*, vocat tempus ex quo Agrippinus hæreticorum Baptisma irritum pronuntiauit, Epist.73. Sic Hieronymus A.D 382. aduersus Luciferianos disputans *propter temporis antiquitatem* ratos esse qui Concilio Nicęno A.D. 325.congregato interfuissent. Idem A.D.378.epist.57.Orientem *vetusto populorum furore collisum* ob Arianismum, cuius ortum ab A. D. 315. repetit Baronius, scribit; & in vita Hilarionis, ipsum annum 63. agentem, *incredibili desiderio conuersationis antiquæ*, id est quam anno ætatis 15.inchoauerat, inflammatum memorat. Quidni igitur potuerit ἔθ& ἀρχαῖον dici, quod Nicænam Synodum antecessit, licet ab Apostolorum ætate initium non duxerit?

Turrian. *Distinctionem prouinciarum primum à Gentilibus factam ex libris veterum scriptorum licet cognoscere, cum de prouinciis & earum potestatibus fit mentio: vt cum Philon in Flaccum scribit, eum factum à Tiberio Cæsare præfectum Alexandriæ, Ægypti, & Libyæ; cum qua Pentapolim, quæ à Plinio Africa Cyrenaica vocatur, coniunxit.*

℞. Assentior.

Turrian. *Ex Can.Nicæno 6.colligit Hieronymus epist.61. Antiochenum Episcopum Orienti, Cæsariensem Palæstinæ præfectum.*

℞. Concedo.

Turrian. *Quod autem distinctio prouinciæ Antiochiæ ipsa illa sit, quæ à gentilibus facta fuerat, testatur Luc.2.Euangelium.*

℞. Per me licet.

Turrian. *Apostoli imitati sunt prudentissimam filiorum seculi Politiam.*

℞. De Apostolis, nego: de posteris non diffiteor.

Turrian. Ab antiquis, *dixit Anacletus propter diuisionem prouinciarum, quam dixit* multo ante Christi aduentum tempore factam maxima ex parte, & postea ab Apostolis renouatam. Lib.2. pro epist.c.11.

℞. Diuisionem ab Ethnicis factam ab Apostolis renouatam fuisse negauimus.

Turrian. A Sanctis *dixit Anacletus propter Apostolos.*

℞. Imo Apostolos à Sanctis patribus distinxit rabula; eius enim hæc verba sunt, *hæc ab antiquis, hæc ab Apostolis, hæc à sanctis patribus accepimus.* videtur ergo sanctorum patrum nomine non Apostolos, sed Clementem, quem secundum Apostolos diuisionem ab Ethnicis factam renouasse finxit, intellexisse.

Turrian. *Patres vocari possunt etiam præsentes: sic Cyrillus Alexandr. in E-*

ſaiam c. 62. locum Pſalmi 44. pro patribus nati ſunt tibi filij, *exponit de Apoſtolis, qui Synagogæ ex filiis patres facti ſunt.*

℞. Expoſitio Cyrilli non liberat à mendacio Pſeudo-Anacletum Apoſtolis ſua ſomnia affingentem.

Turrian. *Annon Corinthij (quorum ſe patrem profeſſus eſt Paulus 1. Cor. 4. 15.) dicere poterant de iis quæ Apoſtolus docuit;* Hæc ab Apoſtolis, hæc à Sanctis patribus accepimus?

℞. Non poterant; ſiquidem Paulus *Apoſtolus* non *Apoſtoli*; *pater* non *patres*; negat loco citato plures Corinthiorum patres fuiſſe.

Anicletum legit optat. lib. 2.

ANACLETI PAPÆ
Epiſtola III.

Anacletus ſeruus Christi Ieſu, in Apoſtolica ſede à Domino constitutus, & à Sancto Petro Apostolorum principe presbyter ordinatus, omnibus Epiſcopis ac reliquis Chriſti Sacerdotibus, Salutem.

a Epheſ. 1. verſio mixta.

BENEDICTVS [a] *Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto: ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti*

b vulg. c verſ. Ital.

& immaculati in [b] *conſpectu eius in charitate,* [c] prædeſtinans *nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum ſecundum*

d vulg.

dum [d] *propoſitum voluntatis ſuæ in laudem gloriæ gratiæ ſuæ: in qua gratificauit nos in dilecto filio ſuo, in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionem peccatorum ſecundum*

e vulg. f Ital. g vulg. h Egregie cõſuluiſſes tuis rebus, ſi de primatib. ſeculo Anacleti incognitis ſilentium tenuiſſes, nunc fraus latere non poteſt.

diuitias gratiæ [e] *eius, quæ* [f] abundauit *in nobis in omni ſapientia & prudentia; vt notum nobis* [g] *faceret Sacramentum* [g] *voluntatis ſuæ, ſecundum* [g] *beneplacitum eius quod propoſuit in eo in* [g] *diſpenſatione plenitudinis temporum,* [g] *inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis & quæ in terra ſunt in ipſo. In quo etiam* [f] *ſorte vocati ſumus prædeſtinati ſecundum propoſitum* [g] *eius qui omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ, vt ſimus nos in laudem gloriæ eius, qui ante ſperauimus in Chriſto.*

De [h] *Primatibus*, chariſſimi, ſuper quibus me quidam veſtrum

veſtrum conſuluerunt, & Apoſtolicę auctoritatis (qua, licet indigni, Domino diſpenſante, fungimur) decretum poſtulauerunt; aut ſi eſſe deberent, aut non, quantum hactenus de his à B. Petro Apoſtolo, & à reliquis Apoſtolis, ac à B. Clemente noſtro Sancto prędeceſſore & Martyre: nouimus ſtatutum, denegare vobis minime poſſumus. [k] *Et quis eſt, qui* quærentibus *fratribus denegare* poſſit dubitationes vel neceſſitates eorum? Sacerdotum, fratres, [l] *ordo bipartitus eſt*; &, ſicut Dominus illum conſtituit, à nullo debet perturbari. Scitis autem à Domino Apoſtolos eſſe electos & conſtitutos, & poſtea per diuerſas prouincias ad prædicãdum diſperſos. Cum vero [m] *meſſis* cœpiſſet creſcere, videns *paucos* eſſe *operarios*, ad eorum adiumentum ſeptuaginta duos *elegi præcepit* [n] diſcipulos. Epiſcopi vero, Domini Apoſtolorum: [o] presbyteri quoque ſeptuaginta duorum diſcipulorum locum tenent. Epiſcopi autem non [p] *in caſtellis* aut [q] *modicis ciuitatibus* debent conſtitui, ſed presbyteri per caſtella & modicas ciuitates atque villas debent ab Epiſcopis ordinari & poni, ſinguli tamen per ſingulos titulos ſuos. Et Epiſcopus [r] non ab vno, ſed à pluribus debet Epiſcopis ordinari, & (vt dictum eſt) non ad modicam ciuitatem, [ſ] *ne vileſcat nomen Epiſcopi*, aut alicubi, ſed ad honorabilem vrbem titulandus & denominandus eſt. Presbyter vero ad quemcumque locum vel Eccleſiam in eo conſtitutam eſt præficiendus, atque in ea diebus vitæ ſuæ duraturus. Amplius quam iſti duo ordines Sacerdotum, [t] nec nobis à Deo collati ſunt, nec Apoſtoli docuerunt.

Epiſcoporum vero ordo vnus eſt, licet ſint [u] *Primates*

i ſtatutum te fingere nouimus.

k impoſtor imitatur verba Attici Cõſtantinop. ad patres Africanos: vide ad finẽ Concil. 6. Carth.

l tripertitum ad minimũ fuit ſacerdotium Optato, cuius hæc verba ſunt lib. 1. aduerſ. Parme. *Quid (commemorẽ) Diaconos in tertio? quid presbyteros in ſecundo Sacerdotio conſtitutos?* &c. Hieron. aduerſ. Luciferian. c. 2. 4. *Sacerdotiũ* agnoſcit *Laicorum*, Baptiſma nim.

m nondum miſerat Apoſtolos Dominus cum monuit operarios ad meſſem multam paucos eſſe. Vide Matth. 9. & Luc. 10.

n hoc commentum iam ſupra notauimus, infra refellemus. Vide epiſt. 1. Pſeudo-Zephyrini.

o id de Chorepiſcopis aſſerit Concil. Neocæſ. c. 13.

p ſtatutum Concil. Laodic. c. 57.

q ſtatutum Zachariæ Papæ epiſt. 1. Leonis epiſt. 87. c. 2. & Concil. Sardic. c. 6.

r can. Apoſt. 1. Concil. Nic. c. 4. Arelat. 1. c. 21. &c. Innocent. epiſt. 2. c. 1.

ſ verba Concil. Sardic. c. 6. edit. Dionyſ. exigui.

t vnicum Sacerdotium ſpirituale fidelibus omnibus commune docuit Petrus epiſt. 1. c. 2. binos gradus miniſtrorum Eccleſiæ ſtatuit Scriptura; presbyterium ſiue Epiſcopatum, & Diaconatum: reliqui iure Eccleſiaſtico ſuperadditi ſunt à morte Apoſtolorum.

u Iſidorus contra Orig. lib. 7. c. 12. *ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, ideſt in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis atque Epiſcopis,* &c. Supra monuimus Patriarchas veteri Eccleſiæ ignotos fuiſſe; nec omnes Primates patriarcharum titulo gauiſos fuiſſe.

illi, qui primas ciuitates tenent, qui & in quibuſdam locis *Patriarchæ* à nonnullis vocantur. Illi autem qui in Metropoli à B. Petro Apoſtolo,[a] ordinante Domino, & à prædeceſſore noſtro prædicto S. Clemente, ſeu à nobis conſtituti ſunt, non omnes Primates vel Patriarchæ eſſe poſſunt; ſed illæ vrbes, quæ præfatis & *priſcis temporibus* Primatum tenuere, Patriarcharum aut Primatum nomine fruantur; reliquæ vero Metropoles *Archiepiſcoporum aut Metropolitanorum*, [b] & non Patriarcharum aut Primatum vtantur nominibus; quia hæc eadem & leges ſeculi in ſuis continent principibus.

Aliæ autem primæ ciuitates, quas vobis conſcriptas in quodam Tomo [c] mittimus à Sanctis Apoſtolis, & à B. Clemente, ſiue à nobis, Primates prædicatores acceperunt. Hæc vero [d] ſacro *ſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia*, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino ſaluatore noſtro *Primatum obtinuit*, & eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas Eccleſias, ac totum Chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt, ſicut ipſe B. Petro Apoſtolo dixit, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam: Et tibi dabo claues regni cœlorum: & quæcumque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in* cœlo; *& quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in*[e] cœlo. Adhibita *eſt etiam ſocietas*, in eadem Romana vrbe *beatiſſimi Apoſtoli Pauli vaſis electionis*, qui [f] *vno die, vno* quoque *tempore glorioſa morte cum Petro* [g] ſub principe *Nerone agonizans coronatus eſt*; *&* ambo *Sanctam Rom. Eccleſiam conſecrarunt*,[h] aliiſque *omnibus vrbibus in vniuerſo mundo* eam *ſua præſentia atque venerando triumpho prætulerunt*. Et licet pro omnibus aſſidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio, his tamen verbis Paulus beatiſſimus Apoſtolus Romanis proprio chirographo pollicetur,[i] dicens: *Teſtis enim eſt mihi Deus, cui ſeruio in ſpiritu meo in Euangelio filij eius, quod ſine intermiſſione memoriam veſtri facio ſemper in orationibus meis*.

a Petrum diſtinxiſſe preſbyteros ab Epiſcopis; & Epiſcopos à Metropolitanis &c. plagiarij ſomnium eſt.

b non omnis Metropolitanus antiquitus Archiepiſcopus dici debuit: ſiquidem Archiepiſcopus præſedit tam Metropolitanis quam cæteris Epiſcopis, Iſidoro teſte loco ſupr. citato.

c Tomum, quẽ ſcripſiſſe te fingis, ſi exhiberes, impudentiam tuam toto orbe manifeſtã faceres.

d verba Concil. Rom. 1. ſub Gelaſio *Sancta tamen Rom Catholica & Apoſtolica Eccleſia nullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Euangelica voce Domini & ſaluat noſtri primatũ obtinuit*: Tu es, *inquientis*.

e cœlis, cui data eſt.

f hi non diuerſo (ſicut hæretici garriunt) ſed vno tempore, vno codemque die.

g cum Petro in vrbe Roma ſub Cæſare Nerone.

h & pariter ſupradictam Rom. Eccl. Chriſto Domino conſecrarunt, ſemque omnibus &c.

i Quid pollicetur? Annon idem legere eſt Epheſ. 1.16. Phil. 1.3. Coloſſ. 1.3. 1 Theſſ. 1.2 2 Tim. 1.3. Philem. verſ. 4. ac Rom. 1.9.

Prima

Prima ergo ſedes [k] *eſt*, cœleſti beneficio, Romanæ Eccleſiæ; quam (vt memoratum eſt) beatiſſimi Petrus & Paulus ſuo martyrio conſecrarunt. Sic Roma, quę prius erat (Cacodæmonis artificio) omnium [l] *errorum mater* & altrix, excuſſis tenebris, & vanis ſuperſtitionum ritibus abiectis, filiorum Dei (exorto ſole Iuſtitiæ) facta eſt copioſa propagatrix.

Secunda [m] *autem ſedes apud Alexandriam, B. Petri nomine, à Marco eius diſcipulo* atque [n] *Euangeliſta conſecrata eſt*; quia *ipſe* [o] & *in* Ægypto primum *verbum veritatis, directus à Petro, prædicauit & glorioſum* [p] ſuſcepit *Martyrium*. Cui venerabilis ſucceſſit [q] Abilius.

Tertia [r] autem *ſedes apud Antiochiam*, *eiuſdem* (id eſt *B. Petri*) *Apoſtoli nomine habetur honorabilis*; [ſ] quia *illic, priuſquam Romam* [t] veniret, *habitauit, &* [u] Ignatium Epiſcopum conſtituit; & *illic primum nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exortum eſt.*

Reliquas vero (vt prædiximus in quodam Tomo) [x] prolixitatem vitantes Epiſtolæ, vobis conſcriptas direximus. Inde namque & B. Apoſtoli inter ſe ſtatuerunt, vt [y] *Epiſcopi ſingularum ſcirent gentium quis inter eos primus* eſſet, quatenus ad eum potior eorum ſolicitudo pertineret. Nam [z] *& inter B. Apoſtolos quædam fuit diſcretio*; & licet omnes eſſent Apoſtoli, Petro tamen à Domino eſt conceſſum, & ipſi inter ſe id ipſum voluerunt, [a] vt reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & *Cephas, id eſt caput*, [b] & *principium* teneret *Apoſtolatus*. [c]

Qui & eandem formam ſuis ſucceſſoribus, & [d] *reliqui Apoſtoli* Epiſcopis tenendam tradiderunt. Et non ſolum hoc in [e] Nouo Teſtamento eſt conſtitutum; ſed etiam in Veteri fuit: vnde ſcriptum eſt, [f] *Moſes & Aaron in Sacerdotibus eius*, id eſt primi inter eos fuerunt.

k Concil. 1. ſub Gelaſio. *Eſt ergo prima Petri Apoſtoli ſedes, Rom. Eccleſia, non habens maculam neq. rugam, neque aliquid huiuſmodi. Secunda autem* &c.
l vide Leon. ſerm. 1. in natal. Petri & Pauli.
m verba Concil. 1. Rom. ſub Gelaſio.
n & Euang.
o ipſeque in Ægyptum directus.
p conſummauit.
q Anianus & poſt hunc Abilius.
r tertia vero.
ſ eo quod.
t veniſſet.
u Zachæum, poſtea Euodium, poſt quem Ignatium &c. Hęc autem ab inſulſo nugatore addita hinc patet: Zachæus Cęſarienſis Eccleſiæ præfectus dicitur conſtit. lib. 7. c. 46. Recognit. li. 3. &c. Ignatium vero Euodio à Paulo collegam datum coniicit Baron. ad A.D. 45 §. 14. ex conſtit. lib. 7. c. 46.
x hæc fingit impoſtor pro more.
y verba Can. Apoſt. 35. Dion. interp.
z verba Leonis epiſt. 84. c. 11.
a quando ſcil. de primatu contenderunt, Luc. 22. Matt. 20.
b hæc mutuatus impoſtor à Vigilio epiſt. 2. & Iſid. orig l. 7. c. 9.
c Petrum Apoſtolatus exordium vocant Siric. epiſt. 4. & ex eo Innocent. epiſt. 2.
d *reliquis Epiſcopis*: ſic in vetuſtiſſ. exemplo Vatic. Bibl. ſcriptum eſt, melius quam in vulgatis, vt Gratianus etiam legit Diſt. 22. c. Sacroſancta. Turrian. pro epiſt. lib. 3. cap. 8.
e Primatum in Nouo Teſtamento conſtitutum legimus.
f pſal. 98.

Et quamuis ita ordinatum fuerit,[g] *nemo* tamen *quod ſuũ eſt quærit, ſed quod alterius*. Vnde ait B. Apoſtolus Paulus;[h] *Vnuſquiſque placeat proximo ſuo in bonum ad ædificationem.* & ſicut ipſe Saluator ſuis ait diſcipulis;[i] *Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter*, &c. Et licet ſuper his aliqua dicta fuerint; repetentes tamen ſæpius, admonemus, vt ſemper in omnibus & ab omnibus vitentur elationes mentis &[k] *corporis*. Et quanto maior vnuſquiſq; videtur eſſe, tanto ſit humilior, *ſicut* Dominus Saluator noſter *non venit miniſtrari ſed miniſtrare*. Et[m] *ſi* frater aliquis *præoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite* eum *in ſpiritu lenitatis*.

Si quæ vero[n] *cauſæ difficiliores* inter vos ortæ fuerint, ad huius ſanctæ *ſedis apicem*[o] eas *quaſi ad caput referte*,[p] vt Apoſtolico terminentur iudicio; quia ſic Dominum velle, ab eoque ita conſtitutum eſſe,[q] antedictis teſtimoniis declaratur. Hæc[r] vero Apoſtolica ſedes *cardo & caput* (vt prætactum eſt) omnium Eccleſiarum à Domino & non alio eſt conſtituta. Et ſicut cardine oſtium regitur, ſic huius ſanctæ ſedis auctoritate omnes Eccleſiæ, Domino diſponente, reguntur. Accuſatores[ſ] autem & teſtes eſſe non poſſunt, *qui ante heſternum diem*, aut *nudius tertius inimici fuerunt*; *ne irati nocere cupiant*,[t] vel *læſi ſe vlciſci velint*. *Inoffenſus igitur* accuſatorum & *teſtium affectus*[u] quærendus eſt, & non ſuſpectus. *Cauſam*[x] enim veſtram *alieno* nolite committere *iudicio*. valde[y] enim iniquum eſt, vt omiſſis ſuis, alij quilibet aliorum ſe cauſis immiſceant.

Quoniam nullis in locis[z] *ſpiritualis cura deficit, ſed ſe per omnia* quocumque *nomen Dei prædicatur extendit*.

Studendum eſt omnibus, ne (vt ſunt) æmulationes malæ; ſed piæ ſint inter vos dilectiones; quia[a] *in hoc* vos *omnes* Domini diſcipulos eſſe veros noueritis, *ſi dilectionem habueritis ad inuicem*.

g 1. Cor. 10.
h Rom. 15.
i Matt. 23.
k Quid corporis elationem vocat, vitandumque monet impoſtor?
l Matth. 20.
m Gal. 6.
n *Cauſarum difficiliores exitus* Rom. Epiſcopo *reſeruãdos* monet Leo epiſt. 84.
o Innocen. epiſt. 4. ſeipſũ vocat *caput & apicem Epiſcopatus*, &c.
p Vigilius epiſt. 2. *maiores Eccleſiarũ quæſtiones ad Rom Eccl. quaſi ad caput, ſemper referendas* aſſerit.
q antedictis teſtimoniis perperam allegatis, te impoſtorem declaraſti.
r hæc vero totidem figmenta ſunt: nec enim Dominus Rom. aliis prætulit Eccleſiis: nec ſedes, cardo vel caput Eccleſiæ dici poteſt: cum ſit eius dos, & præcipuum ornamentum, Optato teſte lib. 2. aduerſ. Parmen. Sedem Rom. caput vocat Pſeudo-Euarist. epiſt. 1. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. 1. epiſtol. 2. Pſeudo-Pius epiſt. 1. Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Marcellus epiſt. 1 &c. ſ verba Ambroſii epiſt. 64. t ne læſi. u quæritur. x eiuſd. epiſt. 29. ad Theodoſiũ M. *ne cauſam tuã alieno cõmittas iudicio* vide Pſeudo-Cornel. epiſt. 2. y eiuſd. verb. 3. ratione pſeudo-Fabian. ep. 2. z verba Cæleſtini ep. 2. *circa* – *quãuis lõginqua Sp. cura nõ deficit ſed ſe per omnia quacumq;* &c. a Ioã. 13.

Ex [b] *omni* ergo *genere plurimos Deus dignatur attrahere*, *quos erutos de poteſtate tenebrarum transferat in regnum filij charitatis ſuæ*, *&* de [c] *vaſis iræ faciat vaſa miſericordiæ*.

Vnde nobis ſummopere ſtudendum eſt, vt cooperatores [d] ſimus gratiæ Dei: quia ad hoc vocati ſumus, eiuſque [e] familiari colloquio ſociati, & Sacerdotes ſacrati, vt fructuoſos illi manipulos reportemus cooperante gratia eius.

Neceſſe eſt [f] enim, *vt Rectores à ſubditis timeantur*, *ab* ipſiſque corrigantur, *vt humana formidine peccare metuant*, *qui diuina iudicia non formidant*.

Deteriores [g] quippe *ſunt*, *qui* Doctorum *vitam moreſque corrumpunt*, *his qui ſubſtantias aliorum prædiaque diripiunt*. Ipſi *enim ea quæ extra nos*, licet *noſtra* ſint, *auferunt*; noſtri autem detractores & *morum corruptores* noſtrorum, ſiue qui aduerſus nos armantur, *proprie nos ipſos* decerpunt. Et ideo iuſtè infames ſunt, & merito ab Eccleſia extorres fiunt.

Pro meritis [h] ergo *plebis* ſæpe paſtores *deprauantur* Eccleſiæ, vt *proclivius corruant qui ſequuntur*. *Capite* videlicet [i] langueſcente, facilius reliqua *membra corporis inficiuntur*, [k] vt *ſcriptum eſt*: *Omne caput languidum*, *& omne cor mœrens*: *A planta pedis vſque ad verticem capitis*, *non eſt in eo ſanitas*.

Quapropter manifeſtum eſt, [l] Diabolum, qui ſicut *leo rugiens circuit quærens quem* poſſit *deuorare*, cordibus plebium ſuadere, vt Doctores atque paſtores ſuos detractionibus accuſent: vt plebibus langueſcentibus, vel mala agentibus, non tenentibus Paſtoribus frena eorum, laſciuiant, atque in ima ruant. *Multum* [m] vero *diſtant damna morum à damnis rerum temporalium*, [n] cum *iſta extra nos* ſint, illa *vero in nobis*.

Sententia [o] quoque *Cham filij Noë damnantur*, *qui ſuorum* Doctorum vel *præpoſitorum* [p] culpam *produnt*, ceu *Cham qui patris pudenda non operuit*, *ſed* magis *deridenda monſtrauit*. Doctor autem vel paſtor Eccleſiæ, [q] *ſi à fide exorbitauerit*,

b verba Celeſtini epiſt. 1. c. 11. errorum genere.
c ex vaſis.
d gratia non ſolum iuuat operátes, ſed dat operari bonum.
e vide Pſeudo-Soter. epiſt. 1. Pſeudo-Felic. 1. epiſt. 1. Pſeudo Liber. epiſt. 12.
f verba Gregorij paſtor. parte 2. cap. 6. *timeantur quando ab eis Deum minime timeri deprehendũt, vt humana ſaltem* &c.
g verba Iſid. Hiſpal. ſent. lib. 3. c. 38 *deteriores ſunt qui ſiue doctrina ſiue exemplis vitã moreſque bonorũ corrumpunt, his qui* &c. Hi enim quæ extra nos ſũt ſed tamẽ noſtra auferunt: corruptores vero morum proprie nos ipſos diripiunt &c.
h Ibid. paulo ante; *ex Merito plebis nõ numquam Epiſcopi deprauantur: quatenus procl.* &c.
i languente, cætera corporis.
k vnde ſcriptum eſt.
l 1. Pet. 5.
m Iſidor. ſent. lib. 3. c. 38.
n dum iſta extra nos ſunt, mores vero &c.
o Eiuſd. libri, cap. 39.
p culpas in publico produnt ſicut.
q Ibid. poſt lineas 12.

erit[r] à fidelibus corrigendus; ſed *pro reprobis moribus magis eſt tolerandus quam diſtringendus*: quia [s] *Rectores* Eccleſię *à Deo iudicandi ſunt*, ſicut ait Propheta, [t] *Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat.* Vnde oportet vnumquemque fidelem, ſi viderit aut cognouerit plebes aduerſus paſtorem ſuum tumeſcere, aut cōtra Clerum detractionibus vacare, hoc vitium pro viribus extirpare, prudenterque corrigere ſatagat. Nec eis in quibuſcumque negotiis miſceri, [u] ſi incorrigibiles apparuerint, antequā ſuo reconcilientur Doctori præſumat: Quoniam tam [x] *Sacerdotes*, quam [y] reliqui fideles omnes, ſummam *curam habere debent, de his qui pereunt*: quatenus [z] *eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut (ſi incorrigibiles* [a] apparuerint) *ab Eccleſia ſeparentur.*

Ita ergo B. princeps Apoſtolorum Petrus de S. prædeceſſore noſtro Clemente plebibus prędicando, quādo docebat eas qualiter ei obedire deberent, eumque obſeruare, inter cætera ait, [b] *Si inimicus eſt alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare vt ipſe vobis dicat, cum illo nolite amici eſſe; ſed prudenter obſeruare debetis, & voluntati eius abſque commonitione obſecundare, & auertere vos ab eo cui ipſum ſentitis aduerſum: ſed nec loqui his quibus ipſe non loquitur: vt vnuſquiſque qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum amicitias* [a] ferre, *feſtinet citius reconciliari ei qui omnibus præeſt*: vt [b] *per hoc redeat ad ſalutem, cum obedire cœperit monitis præſidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipſe* [c] *non eſt, & locutus fuerit his quibus ipſe non loquitur, vnus eſt & ipſe ex illis qui exterminare Dei Eccleſiam volunt:* & reliqua. His aliiſque quamplurimis documentis facile vnuſquiſque aduertere poteſt, qualiter obedire & obtemperare debet præpoſitis ſuis: & qualiter circa eas agendum ſit quibus ipſi aut amici ſunt, aut inimici. [d] *Si quis* enim *hæc præcepta non obſeruauerit, hoſtis eſt animæ ſuæ*; & non tantum [e] *infamis*, ſed & excommunicatus, atque alienus ab eccleſia efficiatur: quoniam [f] *neceſſe eſt* ea vitia *ferro abſcindere*, quæ aliis medicamentis non ſanantur.

Parcat [g] vnuſquiſque à laceratione vel *detractione*

r rector tunc erit arguendus à ſubditis, pro moribus vero rep. &c.
ſ ibid. paulo ante.
t Pſal. 81.
u vide Concil. Antioch. c.6.
x verba Iſid. Hiſpal. ſent. lib.3. c.46.
y nota additamentū. An ad omnes fideles pertinet, ab Eccleſia incorrigibiles ſeparare?
z vt eorum.
a exiſtunt.
b verba Pſeudo-Clem. epiſt.1. interp. Ruffino.
a reparare.
b & per hoc.
c amicus nō eſt.
d verba auctoris epiſt. ad octauum de vita Cleric. Tom.9. oper. Hieron. p.218.
e magiſtratus eſt infamia notare.
f vide infr. pſeudo-Fab. epiſt.2. ex Siricio epiſt.1. c.7.
g *verba Hieron. ad Nepotian. epiſt. 2.* caue ne aut linguam aut aures habeas prurientes; id eſt ne aut ipſe aliis detrahas, aut alios audias detrahentes &c. parce à detractione linguæ: cuſtodi ſermones tuos; & ſcito quia per cuncta quæ de aliis loqueris, tua conſcientia iudicaris.

linguæ ſuæ, caueatque *ne aut linguam aut aures* habent *prurientes, id eſt, ne aut aliis* deroget, detrahatque quibuſcunque; *aut alios* audiat derogantes vel *detrahentes*, cuſtodiatque quiſque *ſermones* ſuos, *&* ſciat, *quia* quicumque *de aliis* loquitur, ſua ſententia iudicabitur. Caueat etiam omnis fidelis, ne derogando quod in domo cuiuſquam agitur [h] *alia domus per* eum cognoſcat, ſed *omnium Chriſtianorum domos quaſi proprias* amet. *Nemo* enim *inuito auditori libenter refert.* Sitque vniuſcuiuſque ſtudium, [l] *non ſolum oculos caſtos ſeruare, ſed & linguam.*

Vos autem, [m] *chariſſimi, qui eſtis ſub* Domini *diſciplina conſtituti, ſic* [n] vos *exhibete, vt* [o] veri miniſtri *& diſpenſatores myſteriorum; vt non vituperetur miniſterium* [p] veſtrum, *ne fiat in vobis ſicuti ſcriptum eſt*, Et erit ſicut populus ſic Sacerdos. *Sic* [q] enim *vos*, veſtroſque & cunctos corripite, vt nemini noceatis, *quatenus* & *ab hominibus* bonam *acquiratis* famam, *& à Deo mercedis præmium in æterna beatitudine percipere mereamini.* Et [r] *ſi quid aduerſi de vnitate Eccleſiæ acciderit, radicitus amputetur*, vt *Dei Eccleſia* fructuſque ſeruorum eius maneant [ſ] *inconcuſſa.*

Propter [t] *quod, chariſſimi*, [u] *expectantes ſatagite immaculati* [x] *ei inueniri in pace, & Domini noſtri Ieſu Chriſti longanimitatem ſalutem* [y] arbitramini. [z] *Eſtote* ergo *prudentes, & vigilate in orationibus; ante omnia autem mutuam in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hoſpitales inuicem ſine murmuratione. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei: ſi quis loquitur,* [a] ſicut *ſermones Dei; ſi quis miniſtrat, tanquam ex virtute quam adminiſtrat Deus; vt in omnibus honorificetur Deus, per Ieſum Chriſtum, cui eſt gloria & imperium in ſecula ſeculorum. Amen.*

h Ibid nec quid agatur in alia, domus alia per te nouerit. &c.
i omnium Chriſt. domos amare debemus &c.
k ibid. paulo ante.
l officij tui eſt nō ſolum, &c.
m verba Zachariæ epiſt. 3. fratres chariſſ. qui eſtis veri Sacerdotes vel ſub regulari diſc.
n voſmetipſos.
o vt certe Miniſtros Dei & diſp. myſt. Dei.
p noſtrum.
q ſed ſic vos corrigite, vt veri Sacerdotes, & tales ad ſacerdotium perducite vt & vobis & illis teſtimonium maneat bonum ab his qui foris ſūt, quatenus ab hominib. vobis acquiratis laudem & à Deo.
r ibid poſt 3. lineas.
ſ & Dei Eccl. maneat inconcuſſa.
t 2. Pet. 3.
a quaſi.

CENSVRA.

HVIVS epiſtolæ artifex figmentum de 70. diſcipulorum electione iuſſu Domini per Apoſtolos facta, rurſus prodiga pudoris fronte perſuadere nititur. Cepham *caput* interpretatur; *Primatum & Patriarcharum* (quos æquiparari à quibuſdam dicit) & nomina

u hæc expect. x immac. & inuiolati. y arbitremini. z 1. Pet. 4.

& munera agnoſcit. Concilij Sardicenſis, & Romani 1. ſub Gelaſio, Canonis 35. Apoſt. Dionyſio interprete, Pſeudo-Clementis epiſtolæ primæ Rufino item interprete; Ambroſij, Hieronymi, Attici Conſtantinopolitani, Celeſtini, Leonis, Gregorij, Zachariæ Pontificum, Iſidori Hiſpalenſis, & auctoris epiſt. ad Oceanum *de moribus Clericorum*, phraſes ſententiaſque citat ac deprauat: Verſionem Scripturæ vulgatam & ſequitur & pro arbitratu interpolat.

Refutatio næniarum Turriani.

Turrian. lib. 5. pro epiſt. c. 24. p. 482. b.

Turrian. *Epiſtola 3. Anacleti referta eſt veſtigiis & odore illius ætatis qua ſcripta eſt.*

Reſp. Hinc colligimus, non ab Anacleto ſed ab impuriſſimo ſcurra ſcriptam poſt A. D. 780.

Turrian. Epiſcopi, *inquit Anacletus*, non in caſtellis aut modicis ciuitatibus debent conſtitui. *Si nemo eſt qui audierit aut legerit aliter vnquam factum eſſe, annon ſatis reipſa fidem epiſtolæ adſciſcit & vindicat?*

Reſp. Si numquam aliter factum eſt, quid neceſſe fuit lege ſancire? negamus tamen ad fidem epiſtolæ vindicandam ſufficere, ſi quæ vſu communi recepta ſunt adſtruat; hoc enim impoſtor quilibet præſtare poteſt, imo ſolet.

Turrian. Debent (*ait Anacl. idem*) ab Epiſcopis ordinari & poni presbyteri, ſinguli tamen per ſingulos titulos ſuos. *Iam non ſ. lum res ſed nomen ab initio impoſitum rei retinetur. Singulis enim parœciis ſinguli preſbyteri præſunt, & titulos ſemper à principio per vniuerſas Eccleſias Occidentis vocare conſueuerunt. Quod nomen cum à nullo auctore Eccleſiaſtico vetuſtiore in hac re poſitum reperiatur, ſed ab Anacleto primum in hac epiſtola legamus, nonne argumentum, & iudicium perſpicuum, eſſe illius ſeculi nomen, cuius eſt res ſubiecta cui impoſitum eſt?*

℞. Principium petit Ieſuita; plura enim negamus quæ pro confeſſis ſumit; hæc nimirum, Anacletum huius eſſe farraginis auctorem; 2. ab eo parœcias diſtinctas conſtare poſſe: 3. parœcias ab eodem *titulos* dictas perſpicuum eſſe.

Turrian. Hæc eadem (*inquit Anaclet.*) leges ſeculi in ſuis continent principibus: *non enim appellabantur conſules imperatores, nec prætores conſules.*

℞. Moneo primum, verba ὑπερβολέως nullum cõmodum ſenſum recipere poſſe: addo etiam Turriani commentum eorum abſurditatem non modo non velare, ſed magis ac magis prodere. Si enim diſtinguendæ fuerunt Eccleſiaſticorum officiorum appellationes, quia Magiſtratus apud Romanos pro munerum diuerſitate diuerſa ſortiti ſunt nomina, vt alij dicerentur *prætores*, alij *conſules*, alij *Imperatores*: quis non videt impoſtorem ſuo ſe gladio confodere? An *prætores Conſules*, &c. Roma à Chriſto nato, *principum* nomine dignata eſt? annon ſolis Imperatoribus principatus & titulos & infulas reſeruauit?

Turrian.

Turrian. *De potestatibus seculi dicit Apostolus, eas* à Deo esse; Eis vectigal soluendum, *Rom.* 13.

℟. Recte: an etiam tributa pendenda sunt Ecclesiasticum principatum sibi arrogantibus, gregis Dominici alastoribus?

Turrian. *Hæc consuetudo a sanctis Apostolis instituta*, vt alij sint primates, &c. *cum in omnibus Ecclesijs Dei semper fuerit, & adhuc sit, locupletiss. testis est esse hoc illius seculi decretum, & ab eo scriptam esse Epistolam qui ipsum decretum Apostolicum literis consignauit, & nomen suum inscripsit.*

℟. Primates vllos extra Africam ante A. D. 350. appellatos, nemo facile ostenderit. Demus tamen ostendi posse, quid hoc ad antiquitatem epistolæ? annon potest impostor quilibet de iis quæ perpetua Ecclesiæ praxis quodammodo consecrauit verba facere? at nonnisi impostor elinguis pottentosis hisce phrasibus vti potest: *vrbes primatum nomine fruantur, vtantur, isti duo ordines Sacerdotum Apostoli docuerunt; eadem leges seculi in suis continent principibus*, &c.

Turrian. Aliæ primæ ciuitates (*inquit Anacl.*) quas vobis conscriptas in quodam Tomo mittimus à Sanctis Apostolis, & à B. Clemente siue à nobis, primates, prædicatores acceperunt, &c. *Hic etiam quia res gesta, vt aiebat Callistratus, veritate factum suum prabet, non minus valet quam si hic Tomus extaret.*

℟. De facto non disputamus, sed de auctore facti. Iesuita Apostolos, nos alios, ministrorum Ecclesiasticorum gradus & Ecclesiarum πρεσβεῖα distinxisse asserimus. Quis ferat colligentem ex eo quod iampridem distinctio inualuit, eius originem ad Apostolos, aut Apostolicum virum Clementem (cui Tomum nescio quem tribuit impostor) esse referendam? pudet me tantarum ineptiarum.

Turrian. *Metropoles à primis Apostolorum discipulis primatum acceperunt; à Xysto Rhemensis, à Nicasio Rothomagensis, ab Euchario Treuirensis* &c.

℟. Ego contra, nec ad omnes Metropoles missos primos Apostolorum discipulos, nec ad quascumque ciuitates missi dicuntur, primatum adeptas probari posse contendo. Certe Bituricensis Ecclesiæ, quæ patriarchales titulos postea sumpsit, & in Aquitaniæ capite quodammodo collocata fuit, fundamenta iecisse dicitur Vrsinus ab Apostolorum successoribus ordinatus: Senonensi Metropoli Sabinianus à pontifice Romano (nescio quo) præfectus fertur. Turonensibus primus Euangelium prædicasse dicitur Gratianus à Fabiano Rom. antistite missus. E diuerso Massiliensem Ecclesiam Lazarus ille à Domino excitatus, Aquensem Maximinus, Parisiensem Dionysius Areopagita, Lemouicensem Martialis, Ebroicensem Taurinus, Petragoricam Fronto, Tullensem Mansuetus, Xantonensem Eutropius, Catalaunensem Memmius, Donatianus, & Domitianus, Apostolorum discipuli, Bellouacensem Lucianus Clementis auditor, fundasse dicuntur: Quorum omnium sedes nec Primatus honore, nec Metropolitico iure antiquitus gauisæ sunt.

Turrian. *Descriptas Ecclesias ab Apostolis indicat* ματρίκιον *siue* ἀρχαιότυπον;

de quo Concilium Carthag. vt conſtaret qui eſſent priores, qui poſteriores.

℞. Imo non deſcriptas indicat: nam inter Afros primates erant, non Metropoleon Epiſcopi, ſed *promotione antiquiſsimi* quique, ſiue in Metropolibus ſiue in aliis ciuitatibus conſtituti Epiſcopatum adminiſtrarent: hinc factum vt ab Epigonio Victor *ætate pater promotione antiquiſsimus* diceretur, Concil.3. Carth.c.44. hinc orta conſuetudo primæ ſedis Epiſcopos *Senes* vocandi; hinc nata de primatu Numidiæ inter Xantippum & Victorem controuerſia, Auguſtino referente epiſt. 217. Cum ſingulis Epiſcopis pro ordinationis ætate *ad primatum pateret locus*, diligenter cauebat Eccleſia Africana, ne quis ementito antiquitatis titulo fratres gradu debito fraudaret. Ea de cauſſa decreuit plenaria Synodus, *vt qui ab Epiſcopis ordinabantur per prouincias, literas acciperent ab ordinatoribus, eorum manu conſcriptas, continentes conſulem & diem, vt nulla altercatio de poſterioribus vel anterioribus oriretur* Concil. Afric.c.36. Sanxerant antea patres *matriculam & Archiuum Numidiæ, & apud primam ſedem, & in Metropoli, id eſt Conſtantina*, ſiue *Cirta eſſe debere*, Can.53. Iuſſerunt denique *poſteriores anterioribus deferre, eis inconſultis nihil agere, eos qui putauerint aliquid ſpretis maioribus præſumendum, competenter ab omni concilio coercendos:* Can.52. Solennis Afrorum moris aduerſus Ieſuitam teſtes omni exceptione maiores appellare poſſumus Auguſtinum epiſt.261. Greg. epiſt.72. & 75. lib.1. 33. lib.2. indict.10. &--Leonem 9. epiſt.4.

Turrian. *Eſſe* de 3. principalibus ſedibus decretum *ab Anacleto ſcriptum, coniectura perſpicitur; ſiquidem teſtem habemus Synodum Nicænam, fuiſſe iam tunc cum habita eſt, priſcam conſuetudinem.*

℞. Eſſe hoc à Gelaſio Papa 169. à Nicæna Synodo 382. ab Anacleti obitu annis ſcriptum, teſtantur quoſcumque habent eius epiſtolarum & decretorum aduerſarij codices: Negamus vero ex Canonibus Nicænis colligi poſſe Romanam ſedem primatum ſupra cæteras obtinere.

Turrian. *Eſt præterea indicium vetuſtatis epiſtolæ huius Can.34. Apoſt. hîc ab Anacleto citatus; cum nullus ante Clementem memoriæ prodidiſſet, profecto aut ab Apoſtolis qui eum ſine ſcripto tradiderunt, aut à Clemente qui eum reliquis nobis deſcripſit, neceſſe eſt didicerit.*

℞. Eſt indicium furis impudentiſſimi, qui verſione Dionyſij exigui circa annum D.527. publicata abuſus eſt, eamque Anacleto ante annos 410. mortuo tribuere non erubuit.

Turrian. *Hoc plane confirmat Iulij pontificis epiſt. increpatoria ad Orientales in qua eundem Can. Apoſt.34. & Anacleti ſententiam partim iiſdem, partim ſimilibus verbis ſecutus eſt.*

℞. Iulio illi laruam detraximus, eumque in ius obtorto collo raptum plagij reum peregimus.

[a] EVARISTI PAPÆ Epift. I.

Dilectiffimis fratribus vniuerfis Africæ regionis Epifcopis, Euariftus.

CONSVLENTIBVS [b] vobis, fratres chariffimi, *quid* fuper his, quæ in veftris continebantur fcriptis, vifum nobis effet, *vel* quid *docilis ratio perfuaderet*, aut quid à beatis Apoftolis nobis traditum aut cuftoditum remaneret, optantes (vt retuliftis) noftris inftitui documentis, hæc vero refcribimus. *Siquidem dilectio* veftra normam *fecuta prudentium, ad fedem Apoftolicam referre maluit,* [c] quafi ad caput, *quid deberet de rebus dubiis cuftodire potius quam vfurpatione* præfumere.

Diaconi (qui *quafi oculi* [d] videntur effe *Epifcopi)* in vnaquaque ciuitate, iuxta Apoftolorum conftituta, [e] *feptem debent effe, qui cuftodiant* [f] *Epifcopum* prædicantem, ne aut ipfe ab infidiatoribus quoquo modo infeftetur, aut lædatur à fuis, aut verba diuina detrahendo aut infidiando polluantur vel defpiciantur: fed [g] *Veritas fpirituali* redoleat [h] *feruore, & pax prædicata labiis animi cum voluntate* concordet. [i]

Similiter [k] cuftoditum & traditum habemus, vt vxor legitimè viro iungatur. Aliter enim legitimum (vt à patribus accepimus, & à Sanctis Apoftolis, eorumque fucceſſoribus traditum inuenimus) [l] non fit cōiugium, [m] nifi ab his, qui fuper ipfam fœminam dominationem videntur habere, & à quibus cuftoditur, vxor petatur, & *à parentibus* aut propinquioribus fponfetur, & legibus dotetur, & fuo tempore [n] facerdotaliter (vt mos eft)

a Euareftum fcribit Eufeb. hift. lib.3. c. 34.

b verba Innocent. epift. 3. ad Exuperium Conful. *tibi, frater chariff. quid de propofita fpecie vnaquaque fentiam, pro captu intelligētia mea qua funt vifa refpondi, quid fequendū vel docilis &c. vel auctoritas lectionis oftenderet, vel cuftodita feries temporum demōftraret. Et quidem dilectio tua inftitutum fecuta,* &c.

c his verbis vfus Innocētius epift. 4. & 22. de Ecclefia fua & fede loquens.

d hoc afferit pfeudo Clement. epift. 1. pfeudo-Anaclet. epift. 1.

e verba Concil. Neocæf. c.14. interpr. Dionyf. vide Concil. Quinifext. c.16. Ifidor. de offic. lib.2. c.8. & pontificale Damafi dictum.

f hæc non fuit mens Apoftolorum Act. 6. nec vllius patrum: fingit impoftor pro more.

g verba Innocentij epift. 2. c. 13.

h flagrabit.

i concordabit.

k hunc locum citat Hincmarus de Diuortio Lotharij.

l inuenio τε ἀπερμηνεύτων.

m Concil. Aurelian. 4. c. 22. Conc. Parif. 1. c. 6. Conc. Turon. 2. c. 21. Conc. Tolet. 3. c. 10.

n Vide Concil. Carthag. 4. c. 13. Ambrof. epift. 70. Tertull. ad vxor. lib. 2. c. 9. de vel. vir. c. 11. de pudicitia cap. 4.

cum precibus & oblationibus *à Sacerdote benedicatur*, & *à paranymphis* (vt conſuetudo docet) cuſtodita & conſociata à proximis, tempore congruo petita legibus detur, & ſolenniter accipiatur, & biduo vel triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant, vt bonæ ſoboles generentur, & Domino in actibus ſuis placeant. Taliter enim & Domino placebunt, & filios non ſpurios ſed legitimos atque *hæreditabiles* generabunt. Quapropter, *filij* chariſſimi & [o] *merito illuſtres*, fide Catholica ſuffragante, ita peracta legitima ſcitote eſſe connubia. Aliter verò præſumpta non coniugia, [p] ſed aut adulteria, aut contubernia, aut ſtupra, vel fornicationes potius quam legitima coniugia eſſe non dubitate: niſi voluntas propria ſuffragata fuerit, & vota ſuccurrerint legitima. [q] *Nam fructus diuinus eſt*, præcepta diuina cuſtodire. Ea quoque deſerere, præſumptionem fieri nulli dubium eſt. Cur ergo indignum eſt vnitatem Eccleſiæ cuſtodire? Idemque [r] omnes pariter & ſentiamus & pronuntiemus. Si enim aliter præſumpta fuerunt, perdunt profecto ipſi tranſgreſſores ſeipſos, qui ſemetipſos decipiunt.

Hæc [ſ] cunctis *recitanda per omnes Eccleſias Africanas ſcripta* [t] dirigite, *& iſtis* [u] connectite *quas adiunximus literas* [x] *præfectorum, vt de his quæ iniquè laudantur (ſi quid tale probari poterit) iudiciũ* [y] *fiat*, & inhibita coërceantur, & [z] *præterita mala*, & illicita cõiugia, *ſi doceantur admiſſa, digna ſeueritate* [a] corripiantur. *De cætero* vero *cau*eantur talia per omnes Eccleſias, *ne Eccleſiæ Sanctitas per noſtram fatigata negligentiam perdat priuilegia quæ eſt per viros venerabiles conſecuta.*

De his vero quibus ab inſidiatoribus fatigamini, vn-

o hoc epithetum nũquam in vſu Eccleſiæ fuit, nec tam conuenit Epiſcopis quam principibus, ſeculi. vide Innoc. epiſt. ad Iulianam.

p cõtrarium ſtatuerunt Chriſtiani principes A. D. 428. his verbis, *ſi Donationum ante nuptias, vel dotis inſtrumenta defuerint, pompa etiam aliaque nuptiarum celebritas omittatur, nullus æſtimet ob id deeſſe, recte aliàs inito matrimonio, firmitatem, vel ex eo natis liberis iura poſſe legitimorũ auferri, ſi inter pares honeſtate perſonas nulla lege impediente fiat conſortium, quod ipſorum conſenſu, atq; fide amicorũ firmetur*, &c. Cod. Theodoſ. lib. 3. tit. 7. conſtit. 3. Dat. 10. Mart. felice & Tauro Coſſ. Concil. vero Trident. Seſſ. 24. Decreti de reform. Matrim. cap. 1. anathemate damnat, qui *vera ac rata* eſſe negant clandeſtina matrimonia &c.

q imitatur impoſtor verba Innoc. epiſt. 7.

r 1. Cor. 1. Phil. 3.

ſ verba Innocentij epiſt. 12. hæc velim cuncta recit. &c.

t dirigas.

u connectas.

x In exemplari vetuſtiſſ. Vaticanæ Biblioth. & in altero æquè vetuſto Bibl. Florentinæ S. Marci, quæ cuiuis paulo curioſiori videre cum volet Romæ & Florentiæ licebit, non *præfectorum* ſed *Prophetarum* ſcriptum eſt. Turrian. pro epiſt. lib. 3. c. 9. & præf. in 80. can. Nicænos. Tuum vero commentum Turriane nihil moramur; Innocentius, cuius verba vſurpauit Pſeudo-Euariſtus, præfectorum non prophetarum legendum, quemcumque non dicam curioſum ſed veritatis ſtudioſum, ſi modo oculos habeat, docebit.

y conſilium iudiciumque.

z vt præterita mala ſi doceantur &c.

a coerceantur & de cætero caueatur ne Eccl. &c.

de & nos consulere & à nobis edoceri inter cætera voluistis; eo quod sint quidam, qui arbitrantur de Patre solo dictum esse, quia ipse [b] *solus habet immortalitatem & lucem habitat inaccessibilem*; ita eos Apostolicis percutite ferulis, & diuinis redarguite præceptis. *Non* [c] enim solus *Pater sine filio lucem inaccessibilem habitat*; *quia vbi pater est, ibi etiam filium esse indubitabili fide credendum est. Nam si solus pater sine filio (quod* dicere [d] *nefas est)* lucem habitat inaccessibilem, *necesse est vt sequestratam pater à filio habeat mansionem. Quod si ita est, quonammodo* [e] idem *filius ad dextram patris adstans à B. Martyre Stephano* dicitur [f] *conspici*, *si Pater secundum* [g] eos solus *dicitur sedibus* lucis *contineri*? *Absit hoc à sensu fidelium Christo in vnitate fidei adhærentium: quoniam, sicut non* [h] obest *filio, cum solus dicitur Pater lucem inaccessibilem habitare*; *ita non* [i] obest *Patri, cum sapientia, quæ est filius, dicitur* [k] *gyrum cœli sola circuire.* Pater [l] *itaque cum sit inuisibilis & ingenitus* in se, *in filio visus Apostoli testimonio comprobatur*; *& in filio à se* inenarrabiliter [m] *genito mansisse ac requieuisse* [n] monstratur, *ipso filio in Propheta* [o] loquente, *Qui me genuit, requieuit in tabernaculo meo*; *Et in Euangelio*, [p] Pater in me manens facit opera hæc; *Et* [q] Deum nemo vidit vnquam, nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris. Si enim *in sinu patris erat filius ab initio, & ex corde patris verbum bonum eructatum est*; *quomodo* non *in corde paterno* [r] *consistens, lucem* cum eodem *inaccessibilem habitasse credendus est*? *Nunquid pater absque vlla luce in filio potuit commanere, aut in tabernaculo filij sine eadem potuit requiescere, cum idem filius* candor [f] sit æternæ lucis, & speculum sine macula Deitatis, *quam Salomon super salutem suam dilexisse* [t] se dicit, *in cuius specie semper delectari gestiuit*? Super salutem & speciem, *inquit*, dilexi illam; & pro luce proposui habere eam, quoniã inextinguibile est lumen eius. *Hanc* [u] ergo *Dauid propheta lucem desiderans, anxius proclamat* [x] *dicens*, [y] Emitte lucem tuam & Veritatem tuam: [z] *Iterum*, in lumine tuo videbimus lumen. *In huius igitur luminis claritate filius seipsum* [a] *in monte tribus discipulis præostendit*, qui [b] *metu mortis perterriti prostrati*que in *faciem, sibi vitæ finem adesse senserunt. Hanc, inquam, lucem in se* fuisse *demonstrans filius*, *proclamabat*, & vt [c] *in eadem incederent discipulos præmonebat*;

b 1.Tim.6.
c verba Ithacij Clari aduers. Varimadum cap. 66. non solum.
d dici.
e ipse filius.
f potuit.
g secundum vos aliis dicitur.
h non est in.
i sufficit.
k Eccl.24.
l Quod itaque.
m ineffabiliter.
n monstraretur.
o dicente.
p Ioan.14.
q Ioan.1.
r cum eodem consistens.
f Sap.7.
t dilexisse dixit.
u Hanc igitur lucẽ Dauid &c.
x hæc dicens.
y psal.42.
z & iterum.
psal.35.
a Matth.17.
b & metu.
c dum in eadem incederent suos.
Ioan.14.

d dum. e Ioan. 8. f Ioan. 1. g inquit. h Ioan. 5. i æterna sine. k 1. Ioan. 3. l substantiā. m testimonium sequētem. n non nuncupasse. o Baruc. 3. p non fecerit.

Cum [d] lucem habetis, *inquit*, ambulate in luce: *& iterum,* [e] Ego sum lux huius mundi, Qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ æternæ. [f] *Et Euangelista*, Erat lux vera, [g] *ait*, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *Si hæc lux, quæ credentibus promittitur, in filio esse probatur, & cum æterno æterna esse dicitur, quomodo à vobis ab inaccessibili luce Patris,* & *Filius separatur? Si enim Filius* [h] Deus verus & vita æterna [i] *est, sine dubio in hac luce simul cum patre habitare credendus est, quam nullus modo* nostrum *in hoc mortali corpore constitutus potest aliquatenus contueri; sed dum apparuerit,* [k] *tunc vere illum videbit sicuti est, qui eius conspectibus fuerit dignus coaptari. Et non sicut Moses cæterique prophetæ per ænigmata & figuram, sed ipsam veraciter in filio, secundum Apostolum, contuebitur Deitatis* [l] imaginem. *Nam si hunc eundemque prophetæ* [m] sub testimonio, subsequente *sereno mentis intuitu inuestigare volueris, inuenies filium non* [n] posse *ab hac luce patris penitus separari: quoniam cum solum filium dixerit* [o] *in terra cum hominibus conuersatum, Patrem ab illo non* [p] est credendum fieri *alienum.*

q sequentia non cohærēt. r Ioan. 5. s testim. Dei. t quoniam. u filio. x tangit.

[q] *Si* [r] *testimonium* enim *hominum accipimus, testimonium Dei maius est. Quoniam hoc est testimonium* [s] *quod maius est,* [t] quia *testificatus est de filio suo: Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui non credit* [u] in Filium, *mendacem facit eum: quia non credit in testimonium quod testificatus est Deus de filio suo. Et hoc est testimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus; & hæc vita est in Filio eius. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium Dei, non habet vitam. Hæc scribo vobis vt sciatis, quoniam vitam habetis æternam qui creditis in nomine Filij Dei. Et hæc est fiducia, quam habemus ad eum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus, scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico vt roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex Deo non peccat, sed generatio Dei conseruat eum, & malignus non* tanget [x] *eum. Scimus quoniam ex Deo sumus, & mundus totus*

in ma-

in maligno positus est. Et scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio eius. Hic est verus Deus & vita æterna.

Hæc fratres prædicate, hæc omnibus nunciate. Vos ergo inuicem [y] *exhortamini, perfecti estote,* [z] *semper*que *gaudete; pacem* autem *sectamini in omnes, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum:* [a] *Deo autem & patri nostro gloria in secula seculorum. Amen.* Data 9. Kal. Aprilis Valente & Vetere W. CC. Coss. [b]

y 2. Cor. 13.
z interierit impostor verba Apostoli 1. Thess. 5. 15.
a Phil. 4. 20.
b A. D 98. Clementis VI. ante pontificatum Euaristi 14. sedit enim Euaristus ab A. D. 112. ad. 121. à cōsulatu Crispi & Orphiti ad Consul. Adriani Aug. 3. & Rustici, vide Baron. Annal. & Bellarm. Chronol.

Iudicia Pontificiorum.

COntius *Not. in c. 30. q. 5. c. Aliter.* Omnia istius Euaristi decreta videri possunt suppositia, vt dixi in præfatione.

CENSVRA.

Præter paucissima, quæ de matrimoniorum clandestinorum nullitate confinxit ὑποβολεύς, cætera vel è versione vulgata petita, vel ex Ithacij aduersus Varimadum disputatione, vel ex Innocentij epistolis translata sunt: ad finem addita mendosa Consulatus nota plagiarij imperitiam prodit. Primus certe Maiorianus A. D. 458. Leone & Maioriano ipso AA. Coss. statuit *ambos infamiæ maculis inurendos qui fuerint sine dote coniuncti, ita vt nec matrimonium iudicetur nec legitimi ex his filij procreentur,* &c. vide Nouell. lib. 4. tit. 8. *de Sanctimonialibus,* &c. & Cod. Iustin. lib. 5. tit. 4. const. 23.

---

*EVARISTI PAPÆ
Epistola II.

* Eucharistum legit Optat. lib. 2.

Euaristus, vrbis Romæ Episcopus, omnibus per AEgyptum Domino conglutinatis fratribus in Domino.

VNVM *nos,* fratres, *sentire oportet & agere, vt (sicut legimus) in nobis* [b] *vnum cor &* vna *anima esse* [c] probetur. Scimus namque, sicut & à Patribus accepimus, *Christum* [d] esse *caput* cuius & membra sumus; ipse enim est sponsus, & Ecclesia sponsa, cuius filij nos sumus; & ideo [e] *vnum Patrem* habemus

a verba Leonis epist. 81.
b nobis quoque.
c cōprobetur.
d Hormisda epist. 25. *caput Ecclesiæ Christus, Christi vicarij Sacerdotes.*
e Matth. 23.

Deum *in cælis*. Sacerdotes vero [f] *vice Chriſti legatione funguntur in Eccleſia.* Et ſicut ei ſua coniuncta eſt ſponſa, id eſt Eccleſia, [g] ſic Epiſcopis iunguntur Eccleſiæ, vnicuique [h] *pro portione ſua.* Et ſicut vir non debet negligere vxorem ſuam, ſed diligere & caſte cuſtodire, & amare atque prudenter regere; ſic Epiſcopus, & multo magis, cuſtodire, & amare, [i] atque prudenter regere debet Eccleſiam.

Et velut vxor, quæ ſub manu eſt viri, obedire debet viro ſuo, eumque diligere, & amare; *ita potius* [k] *etiam* Eccleſia Epiſcopo ſuo *in omnibus* obedire, [l] eumque diligere & amare vt animam ſuam debet; quia illud fiet carnaliter, iſtud ſpiritualiter.

Et ſicut vir non debet adulterare vxorem ſuam: ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam, [n] id eſt vt illam dimittat ad quam Sacratus eſt, abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica vel regulari mutatione, [o] & alteri ſe ambitus cauſa coniungat.

Et ſicut vxori non licet [p] dimittere virum ſuum, vt alteri ſe (viuente eo) matrimonio ſociet, aut eum adulteret, licet fornicatus ſit vir eius; ſed, iuxta Apoſtolum, *aut viro ſuo reconciliari* debet, *aut manere innupta*: ita Eccleſiæ non licet dimittere Epiſcopum ſuum, aut ab eo ſe ſegregare, vt alterum (viuente eo) accipiat: ſed aut ipſum habeat, aut innupta maneat; id eſt alterum Epiſcopum (*ſuo viuente* [r]) non accipiat, ne fornicationis aut adulterij crimen incurrat. Nam ſi adulterata fuerit, id eſt, ſi ſe alteri Epiſcopo iunxerit, aut ſuper ſe alterum Epiſcopum adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſiderauerit, per acerrimam pœninentiam aut ſuo reconcilietur Epiſcopo, aut innupta permaneat.

f pſeudo-Gregorius epiſt. 32. lib. 12.

g Ambroſ. de dignit. Sacerdot. c 4. ſcribit Paulum 1. Tim. 3. his verbis *vnius vxoris virũ*, inhibere Epiſcopum duas vſurpare Eccleſias: verius tamẽ dicitur, Epiſcopum Eccleſiæ, cuius adminiſtrationẽ ſuſcepit, iungi, non vt ſponſum ſed vt paranymphum, ſponſi amicũ; Imo ſponſæ ob ſponſum miniſtrum. Ioã. 3. 29. 2. Cor. 11. 2. 2. Cor. 4. 5. vide Hieron. epiſt 83.

h phraſis Cypriani epiſt. 55.

i vt Dominã ſcil. non vt vxorem: teſte Bernardo, cuius hęc verba ſũt epiſt. 237. *Si amicus ſpõſi es, ne dixeris dilectam eius principẽ meã ſed principem; nihil tuum in ea vindicans; niſi quod pro ea (ſi oportuerit) etiam animam dare debes.*

k not. phraſ.

l ſecundum Deum ſcilicet.

m amandi rectores à populis non vt mariti ſed vt cuſtodes à marito præfecti. Vide Hebr. 13. 17.

n aliud eſt *adulterare, aliud diuertere ab vxore* quod non aduertit ὑποβολεύς.

o Si *regularis mutatio* ius Epiſcopo conferre poteſt Eccleſiam dimittendi, vt alteri ſe ſociet: vir autem dimiſſa vxore, aliam ducere non poteſt; Epiſcopus non iungitur Eccleſiæ vt vxor viro.

p licet vero per Dominum, in cauſa adulterij: nec Apoſtolus magiſtro à quo inſpiratus ſcripſit opponendus eſt. Vide Matth. 19.

q 1. Cor. 7.

r Concil. Aurelian. 5. c. 12. *Nulli viuenti Epiſcopo alius ſuperponatur, aut ſuperordinetur Epiſcopus, niſi forſitan in eius loco, quem culpa capitalis deiecerit.*

Vnde

Vnde [f] & Dominus loquitur in Euangelio dicens, Si quis *viderit mulierem ad concupifcendum eam, iam mœchatus eft eam in corde fuo.*

Epifcopum verò oportet [t] *opportunè* & *importunè* atque fine intermiffione Ecclefiam fuam docere, eamque prudenter regere & amare; vt à vitiis fe abftineat, & falutem confequi poffit æternam. Et illa [u] *cum tanta reuerentia* eius doctrinam debet fufcipere, eumque amare & diligere, *vt legatum Dei & præconem veritatis*; quia, teftante Veritate, [x] *Quæcunque ligauerit fuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque foluerit fuper terram, erunt foluta & in* cœlo. Nimis timenda, eft, fratres, hæc fententia, & præuidendum vobis ne offendatis eos, qui tantam à Domino habent poteftatem: & ideo potius [y] *obediendi*, diligendi, & fummopere venerandi funt; non *detrahendi* vel *lacerandi*, aut ejiciendi, fed *portandi* & amandi: ipfo dicente Domino, [z] *Qui vos audit me audit, & qui vos fpernit me fpernit.* Ideo hæc vobis & omnibus fidelibus fcribimus, fratres, vt ab his *vos caueatis*: & pofteris veftris, non malum fed bonum exemplum relinquatis. Quoniam [a] *iniuria Epifcoporum ad Chriftum* pertinet, [b] cuius vice funguntur.

Audiuimus enim quofdam à vobis infamatos & dilaceratos Epifcopos, ac è ciuitatibus propriis pulfos, quia alibi Epifcopi conftitui non poffunt, [c] nifi in ciuitatibus non minimis: & alios in eis [d] *ipfis viuentibus* conftitutos. Ideo hæc vobis fcribimus, vt fciatis hoc fieri non licere, fed proprios reuocari & [e] *integerrime reftitui* debere. Illos vero qui adulterina fœditate *Sponfas fuas*, [f] quas & vxores eorum (præfixo tenore) effe intelligimus, tenent, ejici vt adulteros, atque *infames* [g] fieri, eofque ab Ecclefiafticis honoribus arceri iubemus. Si autem ad-

f nec locus Matth.5. probat Ecclefiæ vetitum effe Epifcopũ vitiofum abdicare. Nec Epifcopus Ecclefiæ cui præpofitus eft fponfus vel dici vel haberi debet. Scelus tamen gregem fibi creditum fpe maioris lucri deferẽtis fornicationi à veterib. comparatum non diffiteor. Sic enim Concil. Alexand. apud Athanaf. Apolog. 2. τῇ ἐκκλησίας ἐπισκοπῇ συνδεθεὶς ἄλλην οὐκ ὀφείλει ζητεῖν, ἵνα μὴ καὶ μοιχὸς παρὰ ταῖς θείαις εὑρίσκηται γραφαῖς, &c.

t 2.Tim.4.

u verba Pfeudo-Clem. epift.1 *illi vero cum tanta reuerẽtia tua, verba fufcipiant; tanquã qui fciant legatum te & præconem Veritatis; & quodcunque fuper, &c.*

x Matth. 16.

y not. idiotifmos impoftoris.

z Luc. 10.

a hoc placitum quauis occafione data inculcat ὑποβολεύς.

b not. phraf.

c hoc ftatuit Concil. Laodic. c. 57. & Sardic. c. 6.

d ftatutum Concil. 5. Aurelian. cap. 12.

e phraf. Adriani I. Collect. cap. 5.

f iam docuimus, Ecclefiarum præpofitos, non fponfos fed miniftros fponfi dicendos, feu *feruos præpofitos*, vt loquitur Cyprian. epiftol. 3. Lib. 1. Vide & Hieronym. epift. 2. & 3.

g infamiæ nota à Magiftratu ciuili inurenda eft.

uerſus aliquam querelam habueritis, his peractis inquirendum erit, & *auctoritate* [h] *huius ſanctæ ſedis* terminandum.

Et, ne [i] *omnia nunc ſingulatim* dicamus, *omne bonum, ſi ipſa per ſe in vobis fuerit charitas, facere docebit; ſicut & è contrario eos qui à ſalute alieni ſunt, omne malum facere odium docet.*

Vnde [k] *& vos qui veri* Dei *eſtis diſcipuli, abjicite à cordibus veſtris ante omnia diſcordias & animorum diſſenſiones, ex quibus omne malum opus procedit & benignitatem ac ſimplicitatem tota mente ſeruate.*

Verumtamen [l] *ſcitote cuncti, quod ſuprà omnes vos laboret Epiſcopus: quia vnuſquiſque veſtrum ſuum proprium fert laborem, ille vero & ſuum & ſingulorum.* Et ideò ſicut ille pro vobis omnibus: ita & vos omnes [m] ſummopere laborare pro eo debetis, in tantum vt (ſi etiam neceſſe fuerit) animas veſtras pro eo ponatis: ſicut & ipſe [n] *animam* ſuam *pro* vobis (ſi neceſſe fuerit) *ponere* debet: ipſo dicente ſaluatore, [o] *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis.* Vos vero *obedite* [p] eis, & vigilate pro eis, quia *ipſi peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant & non gementes.*

Non eſt [q] *itaque à plebe* aut vulgaribus hominibus arguendus vel accuſandus Epiſcopus, licet ſit *inordinatus*: quia *pro meritis* ſubditorum *diſponitur à Deo vita rectorum, exemplo Dauidis peccantis,* [r] ac comparatione *principum qui ex merito plebis præuaricantur.*

Sacerdotes [ſ] enim *exquirere debent peccata populorum, & ſagaci ſolicitudine vnumquemque probare, iuxta teſtimonium Domini* per [t] *Hieremiam loquentis, Probatorem, inquit, dedite populo meo robuſtum, & ſcies, & probabis* [u] viam *eorum.*

Ideo iſta dico, quia inſidiator [x] *bona* ſæpiſſime ſolet *conuertere in malum, & in electis* [y] ponit *maculam.* Vnde ſi qui ſunt vituperatores aut accuſatores Epiſcoporum vel reliquorum ſacerdotum, non oportet eos [z] *à iudicibus Eccleſiæ* audiri, antequam [a] *eorum diſcutiatur æſtimatio-*

h Quaſi verò nil olim in Eccleſia Chriſtiana niſi Papa vrbico annuente terminare licuerit. Supra Pſeudo-Clemens epiſt. 1. maiora negotia ad primates transferéda pronuntiauit.

i verba pſeudo-Clem. epiſt. 1. Ruffin. interp.

k eiuſd. ibid. veri prophetæ.

l eiuſd. loco citato. vide & pſeudo-Alexand. epiſt. 1.

m vide Pſeudo-Liber. epiſt. 12.

n 1. Ioan. 3.

o Ioan. 10.

p Heb. 13. impoſtor verbis Paulinis ſua comméta admiſcet.

q verba Iſid. Hiſpal. ſent. lib. 3. c 39 *Nõ eſt itaque iudicãdus à plebe rector inordinatus, dum magis nouerint populi ſui fuiſſe meriti peruerſi regimen ſuſcepiſſe pontificium am pro meritis plebium diſp.* &c.

r ad comparationem. ſ eiuſd. c. 46. eiuſd. libri. t ad Hieremiam. u vias. x Eccleſ. 11 33. y imponet. z phraſ. Concil. 4. Carthag. c. 30.

a Vide Concil. 3. Carthig. c. 8. Conſtantinop. cap. 6. Chalced. cap. 2. Adrian. I. Côllect. Ingelramo datæ cap. 4. 5. 15. Vide & Pſeudo-Iulium epiſt. 2. & Pſeudo-Felicem II. epiſtol. 1.

[illegible]

nis fufpicio vel opinio, *qua intentione*, qua *fide*, qua temeritate, qua *vita*, qua confcientia, quove merito; fi pro Deo, aut pro vana gloria, aut [b] inimicitia, vel odio, aut cupiditate, ifta præfumpferint nec ne.

Hæc omnia fideliter funt perfcrutanda, & diligenter pertractanda. Nam funt nonnulli qui præpofitos fuos peruerfe reprehendunt, fi vel parum ipfis molefti extiterint. Idcirco recto oculo [c] *Primates Ecclefiarum* vtiliter præuideant, ne quifquam eorum innocens vexetur aut fcandalizetur, intendentes fententiæ Domini, qua ait; Si quis [d] *fcandalizauerit vnum de pufillis* illis, melius *eft illi vt fufpendatur mola afinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris*, &c. Deus autem omnipotens, (*vt* [e] *nos à præcipitatæ fententiæ prolatione compefceret*) *cum omnia nuda & aperta fint* in *oculis eius*, *mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare*, [f] priufquam manifeftè agnofceret quæ dicebantur. Vnde ipfe ait, *Defcendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, annon eft ita vt fciam.* [Deus [g] *omnipotens* [h] cui nihil abfconditum eft, fed omnia ei manifefta funt etiam antequam fiant, non ob aliud hæc & alia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inferuimus) per fe inquirere dignatus eft, *nifi vt nobis exemplum* daret ne præcipites in difcutiendis & iudicandis negotiis effemus; & *ne mala* quorundam prius *præfumamus credere quam probare.*] Cuius exemplo monemur, [i] *ne ad proferandam fententiam vnquam præcipites* fimus, aut *temere* indiligenterque *indifcuffa* quæque quoquo modo *iudicemus*, [dicente Veritatis voce, [k] *Nolite iudicare, vt nō iudicemini; in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini*; & reliqua.] Nam *mala audita* nullum *moueant*, [nec *paffim dicta*, abfque certa *probatione* quifquam vnquam credat;] fed ante audita diligenter inquirat, [l] ne præcipitando quicquam aliquis agat. Si enim Dominus [m] *omnium Sodomorum* mala, *quorum clamor* ad cœlum vfque peruenerat, *omnia fciens* prius nec credere nec iu-

b Gregor. lib. 11. epift 52.

c Primates nondū fuiffe Euarifti feculo fupra monuimus.

d Matth. 10. Notabit lector Dominū de piis omnibus loqui, non de Epifcopis falfis criminibus appetitis.

e verba Gregorij Moral. lib. 19. c. 14. *ipfe quippe vt non*, &c. ea citat Concil. Aquifgr. fub Stephano V. c. 37. Eadem citat Concil. Triburienfe, fed tanquam Euarifti Papæ. vide c. 22.

f *qui ait*: Clamor Sodom. & Gomorrh. multiplic. &c. defcendam &c.

g [ ] his notis diftincta omittit Concil Tribur.

h omnipotēs itaque Dominus & omnia fciens, cur ante probationem quafi dubitat, nifi vt grauitatis nobis exemplū proponat; ne mala hominum ante præfumamus &c.

i Gregor. ibid. paulo ante. *Qua in re notandum video, ne ad profer.--- præcipites effe debeamus, ne temere indifcuffa iudicemus, ne paffim dicta fine probatione credamus.*

k Matth. 7.

l huc vfque Concil. Tribur.

m N. phraf. Gen. 18.

dicare voluit quàm ipse ea cum [n] fidelibus testibus diligenter inuestigans quæ audierat, opere veraciter cognosceret: multo magis nos [o] *humani* & peccatores *homines*, quibus incognita sunt occulta iudicia Dei, hæc præcauere, & nullum ante veram iustamque probationem iudicare, aut damnare debemus manifestè, Apostolo dicente Paulo, qui ait: [p] *Tu quis es qui iudicas seruum alienum? suo* enim *Domino stat, aut cadit.* Vnde & per prophetam Dauid Dominus loquitur dicens, [q] *Nolite extollere in excelsum cornu vestrum, loquentes in ceruice veteri: quia neque ab Oriente, neque Occidente, neque à solitudine montium: sed Deus Iudex hunc humiliabit & hunc exaltabit: quia calix in manu Domini est, vino meraco* [r] *ad plenum mixtus, & propinabit ex eo. Verumtamen feces eius* [s] potabunt *bibentes omnes impij terræ. Ego autem annuntiabo in sempiternum,* [t] psallam *Deo Iacob.*

Et alibi idem ait Propheta, [u] *Ab increpatione tua, Deus Iacob, consopitus est currus & equus. Tu terribilis es, & quis aduersum te? Ex tunc ira tua. De cœlo annuntiabis iudicium, terra timens tacebit, cum surrexerit ad iudicandum Deus, vt saluos faciat omnes mites terræ.*

Et Apostolus ait, [x] *Mihi vindictam, ego retribuam.* & alibi inquit idem Apostolus, [y] *Sufficit* vnicuique [z] *obiurgatio quæ fit à pluribus, ita vt* [a] *magis donetis & consolemini; ne forte abundantiori tristitia absorbeatur* [b] is qui in angustia est. *Propter quod obsecro vos, vt confirmetis in* illo [c] *charitatem.*

Et Dominus in Euangelio ait; [d] *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis,* [e] *& proximum tuum sicut teipsum.*

Dilectio [f] enim *proximi malum non operatur. Propter quod,* [g] iuxta Apostolum, *inexcusabilis es, ô homo omnis qui iudicas; in quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas, eadem* [h] agens *quæ iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc, ô homo* omnis *qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis?* Ignoras, [i] *quoniam benignitas Dei ad pænitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, &*

n Deus scil. testibus opus habuit: nihil tale Moses; sed impostor ne *cum fidelibus testibus* imperitię argumenta diligentius inuestigemus, eam hoc cōmento testatam voluit.
o N. phrasim.
p no abit Lector loca à falsario citata non probare quod est in quæst. scilicet, neminē ante probationem damnandum. Rom. 14.
q Psal. 74. interp. Hier.
r vsque ad plenum.
s Hieron. epotabunt, vulg. bibent.
t vulg. & Hieron. cantabo.
u Ps. 75. Hieron. interp.
x hoc Apostolus non ait, sed ex Mose refert. vide Deut. 32.
y 2. Cor. 2.
z illi qui eiusmodi est.
a vt è contrario magis.
b absorbeatur qui eiusmodi est.
c in illum.
d Luc. 10.
e & ex omni mente tua, & prox.
f Rom. 13.
g Rom. 2.
h enim agis.
i ignorans.

impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius; his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærentibus vitam æternam: his autem, qui[k] *ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio: tribulatio & angustia, in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum, & Græci; gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum.* k qui sunt ex.

Et alibi idem ait Apostolus, [l] *Causati enim sumus,* [m] *omnes sub peccato esse, sicut scriptum est, Quia non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem: contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt, & non est timor Dei ante oculos eorum. Scimus autem, quoniam quæcumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, vt omne os obstruatur, & subditus fiat mundus omnis Deo,* [n] quoniam *ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata à lege & Prophetis. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes & super omnes qui credunt.* [o] *Non enim est distinctio. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in* [p] sustentationem *Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore; vt sit ipse iustus & iustificans eum, qui ex fide est Iesu Christi.* Item idem, [q] *Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imo qui & resurrexit, qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio?* [r] *angustia?* an persecutio? *an fames? an nuditas? an periculum? an gladius, sicut scriptũ est, Quia propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque princi-*

l Rom. 3.
m Iudæos & Græcos omnes.
n quia.
o qui credũt in eum.
p sustentatione.
q Rom. 8.
r an angustia
s an persecutio; an glad.

patus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

t Rom. 15.
u non nobis.

Debemus[t] *autem nos*, vt ait idem Apostolus, *firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere, &*[u] *nobis placere. Vnusquisque vestrûm proximo suo placeat in bonum ad ædificationem. Etenim Christus non sibi placuit, sed, sicut scriptum est, Improperia improperantium tibi ceciderunt super me.*

x 2. Cor. 1.

Benedictus[x] *Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, vt possimus & ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationem qua exhortamur & ipsi à Deo; quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita*[y] *per Christum abundat consolatio nostra. Siue autem tribulamur pro vestra exhortatione & salute, siue exhortamur pro vestra exhortatione,*[z] *quæ operatur tolerantiam earundem passionum quas & nos patimur, & spes nostra firma est pro vobis; scientes*[a] quoniam *sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.*

y ita & per.
z & salute quæ.
a quod sicut.

Fidelis[b] *autem Deus, qui non patietur vos tentari*[c] super *id quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam prouentum vt possitis sustinere.* Propter[d] quod, charissimi, *sectamini charitatem*, & *æmulamini meliora*, & *spiritualia*; & adiuuate vos inuicem, vt Deo semper in omnibus placere valeatis. *Deus*[e] autem *pacis* sit *cum* omnibus *vobis*. Amen.

Dato Kal. Nouembr.[f] Gallo & Bradua viris Clariss. Coss.

b 1. Cor. 10.
c supra id.
d hic finis epist. 4. pseudo-Clem. cōfundit impostor verba Pauli 1. Cor. 12. 31. & 1. Cor. 14. 1.
e 2. Cor. 13.
f A.D. 110. Biennio antequam sederet Euaristus. vide Baronij Annales.

CENSVRA.

IMPOSTOR decantato Ecclesiarum Christi & Episcoporum Hymenæo, versionem Bibliorum vulgatam frequenter non tam citat quam deprauat; phrases Cypriani, Conciliorumque 3. & 4. Carthag. vbi commodum est imitatur: Primatum (quorum mentio in monumentis Concilior. Carthag. antiquioribus nulla) munus agnoscit; Ruffini primæ pseudo-Clementis epistolæ interpretis, Leonis, Gregorij M. Isidori Hispalensis &c. sententias mutuatur; fallaci nota epistolam suam claudit.

ALEXAN-

ALEXANDRI PAPÆ Epist. I.

Alexandrum omittit Optatus lib. 2.

Alexander Episcopus, omnibus [a] orthodoxis per diuersas prouincias, *Christo Domino famulantibus.*

a Verba Siricij epist. 3.

COGITANTIBVS *nobis metum diuini iudicij, fratres charissimi, & post vitam hanc vnumquemque, prout gesserit, recepturum; quid veniat in querelam tacere non licuit, sed nobis,* vobis *loqui necessitas imperauit, dicente Propheta,* [b] Exalta vt tuba vocem tuam. *Et cui omnium Ecclesiarum commissa est cura, si dissimulem audiam, Domino dicente,* [c] Reiecistis mandatum Dei, vt statuatis traditiones vestras. *Quid enim aliud est rejicere mandatum Dei, quam priuato* [d] consilio, *iudicio humano, nouis rebus constituendis liberius delectari?*

Vnde & alibi scriptum est, [e] *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.* Terminos indubitanter transgreditur, qui statuta Patrum *postponit* atque confundit. Peruenit namque [f] *ad conscientiam Apostolicæ sedis,* quod nonnulli sunt tam stolidi, qui Dominica præcepta, & Apostolorum, eorumque successorum statuta minime obseruant; & eos de quibus Dominus ait, [g] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi* mei, non solum tangere minime dubitant, sed etiam persequi non formidant. Et licet [h] nos persequantur, quia nec nos sine illis, nec illos sine nobis persequi possunt, quoniam illius sumus discipuli qui [i] *animas* suas *pro fratribus* præcepit *ponere*; tamen eis pericula & perditiones eorum nō sumus ausi celare, ne prophetica [k] (quod absit) damnemur sententia, quæ ait, [l] *Si annuntiaueris* iniquo iniquitatem suam, *animam tuam liberasti; Si* autem *non annuntiaueris ei, sanguinem eius de manu tua requiram.* Est enim & hoc ad hanc sanctam sedem [m] perlatum, quod pudet dicere; & non solum Sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini

b Esai. 58.
c Matth. 15.
d priuato iudicio, & humano consilio.
e Prouer. 22.
f Siric. epist. 3 *Perlatū est ad consc. &c.*
g Zach. 2. Propheta alloquitur Sion, id est Ecclesiam, nō solos Sacerdotes. vide sup. pseudo-Clem. epist. 1.
h His verbis vtitur Pseudo-Felix II. epist. 2.
i 1. Ioan. 3.
k verba sunt non prophetę, sed Domini ad prophetam.
l Ezech. 3. Ordinem verborum Scripturæ inuertit, plurima omittit.
m à quo perlatum? His se næniis oblectare solet impostor.

eſt inimicum, id eſt, quod *nonnullos* [n] Epiſcopos vel Sacerdotes aut metu compellunt, aut [o] *vi extorquent*, aut fraude decipiunt aliquas confeſſionis ſuæ in alteram partem quam debeant, aut pro ſuarum non requiſitione rerum, aut (quod deterius eſt) pro alieni erroris ſecta ſcripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare atque *confiteri*. Aliquos dicunt carceribus & ergaſtulis recludi, vt ſaltem his territi inſidiis deuient Domini Sacerdotes, & ſuis faueant voluntatibus.

Relatum inſuper eſt [p] *ad huius Sanctæ* & Apoſtolicæ *ſedis apicem*, cui ſummarum diſpoſitiones *cauſarum*, *& omnium negotia* Eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt, *quaſi ad caput*, ipſo dicente principi Apoſtolorum Petro, *Tu* [q] *es Petrus, & ſuper hanc petram Eccleſiam meam ædificabo*; quod quidam *æmuli Chriſti*, eiuſque Sanctæ Eccleſiæ inſidiatores, Sacerdotes Dei ad iudices publicos accuſare præſumant; [r] *cum* magis *Apoſtolus* [ſ] Chriſtianorum *cauſas ad Eccleſias deferri*, *& ibi*dem *terminari præcipiat*.

Taliter [t] *præuaricantes præuaricati ſunt* in Deum ſuum, & non obediunt præceptis eius, de quibus [u] Dominus per Prophetam Oſeæ loquitur, dicens, Quaſi [x] *vaccæ laſciuientes declinauerunt*, & [y] *dilexerunt afferre ignominiam protectoribus ſuis.* & idem, [z] *Væ eis, quoniam receſſerunt à me; vaſtabuntur, quia præuaricati ſunt in me: & ego redemi eos, & ipſi locuti ſunt contra me mendacia: Et non clamauerunt ad me in corde ſuo, ſed vlulabant in cubilibus ſuis: ſuper triticum & vinum ruminabant* & *receſſerunt à me: & ego erudiui* [a] *& confortaui brachia eorum, & in me cogitauerunt malitiam. Reuerſi ſunt vt eſſent abſque iugo, facti ſunt quaſi arcus doloſus.* [b] *Abjiciet eos* Dominus, ait idem Propheta, *quia non audierunt eum, & erunt vagi in nationibus.*

De his enim Clericis & Laïcis, qui Epiſcopos vel reliquos Sacerdotes prius tam ad [c] *Primates* eorum quàm

n forte nonnulli.
o de chirographis extortis vide appendicem.
p ſic ſupra pſeudo-Anacl. epiſt. 3. ex Innocent. epiſt. 4. Vigilius epiſt. 2. ad Rom. Eccl. *tã ſumma Epiſcoporum negotia & iudicia atque querelæ, quam & maiores Eccleſiarũ quæſtiones quaſi ad caput ſemper referenda eſſe vult*: Ibidem, *Omniũ Apoſtolicã ſedem appellantium Epiſcoporum iudicia, & cunctarum maiorum negotia cauſarum, eidem S. ſedi reſeruata eſſe aſſerit*, hic vero impoſtor ad ſedem trahit titulũ capitis, quaſi idem ſedes & Eccleſia in qua ſedes collocata: meminerit interim Lector, Rom. Eccleſiam nullam in alias poteſtatem à Deo accepiſſe, quicquid Vigilius ſpiritu ſuperbiæ afflatus ſibi ſuiſque arroget.
q Matth. 16.
r verba Concil. 3. Carthag. c. 9.
ſ priuatorum.
t Eſai. 24.
u loquitur Oſeas de 10. tribubus teſte Hieronymo.
x Oſee. 4. 16.
y Ibid. verſ. 18.
z Oſee 7. id eſt decem tribubus. vide Hieronym.
a erudiui eos.
b Oſee 9. Deus meus.
c de titulo primatus ſupra diximus.

ad re-

ad reliquos accusant iudices, quam auribus eorum à quibus se læsos æstimant inculcent; vt ab eis, aut ius suum, aut iustam recipiant Apologiam, item per eundem [d] ait Dominus prophetam, [e] Audi *domus Israel, & domus regis* ausculta, & attendite *Sacerdotes, quia vobis iudicium est; quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor, victimas*que *declinastis in profundum,* qui eos deuorant vel iniuste lacerant, [f] qui oculi Domini dicuntur.

Nam si modo quisquam principis secularis [g] *oculos laceraret*, aut *amoueret*, esset reus criminis Maiestatis, an non? Profectò aut morti traderetur, aut perpetua notaretur infamia. Si pro seculi potestatibus talia ab hominibus fiunt, quid pro his fieri putatis de quibus Dominus ait, [h] *Qui vos* tangit *tangit pupillam oculi* mei? Proculdubio hi qui eos persequuntur, & amouere nituntur iniustè contra Apostolicam auctoritatem, etsi [i] à morte prohibentur, dicente Domino, [k] *Nolo mortem* [l] peccatoris *sed vt conuertatur* [m] *& viuat*: perpetua tamen [n] notantur infamia, & exilio digni iudicantur *finitimo*. De quibus à temporibus Apostolorum & infrà ista tenemus, atque decreta habemus, quibus [o] *eorum (accusandi* Episcopos vel *testificandi in eos) vocem* obstruimus, *quos non humanis sed diuinis* [p] actibus *mortuos esse scimus*.

De quibus Dominus [q] loquitur per eundem Prophetam: *Calumniam patiens Ephraïm, fractus est iudicio, quoniam cœpit abire post* [r] sordem. *Et ego quasi tinea Ephraim, & quasi putredo domui Iuda. Et vidit Ephraim languorem suum, & Iudas vinculum suum; & abiit Ephraim ad Assur, & misit ad regem vltorem, & ipse non poterit sanare vos, nec soluere poterit à vobis vinculum.* [s] Qui enim sacrilega persequuntur persuasione, & lacerare nituntur Episcopos, vel eos qui Do-

d de his Dominum loqui negamus.
e Osee 5. Audite hoc Sacerdotes, & attendite domus &c. ausculta e. Populus vocatur ad iudicium & nullus excipitur, vt & Sacerdotes & populus & reges qui induxerát populum & constituerant Sacerdotes; simul audiant quid fecerint, & cur tradátur inimicis. Hęc Hieron.
f omnes pij pari iure césentur Zach. 2.
g not. phras.
h Zach. 2. iá diximus hæc de Sion non de Sacerdotibus solis intelligenda.
i quasi vero hæc mẽs Domini fuerit vitam corporis Episcoporum aduersariis prorogare.
k Ezech. 33.

l impij. m conuertatur à via sua. n à quo notantur? o Decretum habes Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 29. placuit eorum accus. Sacerdotes, & testif. obstruere.
p vocibus. q Osee 5. r sordes. Quod dicit (Dominus) hoc est: opprimitur Ephraim ab Assyriis, primum à Phul, deinde à Teglatphalasar, postea à Salmanasar: non quod illi iusti fuerint, qui eum oppresserunt, & idcirco eis traditus sit: sed quod qui quondam fuerũt populus meus, me eos deserente traduntur ad pœnas: & in hoc videtur esse calumnia, non Deo, qui iustam infert sententiam, sed his qui tormenta sustinent, dum peioribus se aduersariis cõceduntur. Hieron. s Hæc non cohærent superioribus, nec probat locus Ioelis, Dominum laniari in Sacerdotibus: sed Deũ vindicẽ futurũ iniuriarũ populo suo ab alienigenis irrogatarũ.

mino[t] rectè ſacrificant, indubitanter eum perſequuntur & *dilaniant* cuius vice funguntur.

Vnde ait Dominus per Ioel Prophetam; *Nunquid vltionem* reddidiſtis *mihi? Et ſi vlciſcimini vos contra me, cito velociter reddam viciſſitudinem vobis ſuper caput veſtrum.*[x] Et per Oſeæ Prophetam[y] Dominus inquit: *Quis ſapiens, &* intelligit[z] *iſta? intelligens, & ſciet*[a] ea? *Quia rectæ viæ Domini, & iuſti ambulabunt in eis, prævaricatores vero corruent in eis.* Et ipſa per ſe Veritas ait,[b] *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.*

His & aliis fulti qſiamplurimis Dominicis præceptis, vitantes hominum perditiones, cum omnibus huius S. *ſedis*,[c] quam Dominus caput totius Eccleſiæ conſtituit, *membris*, talia fieri prohibemus, ne confundatur populus Domini in æternum. Nam[d] & à prædeceſſoribus noſtris inhibitum legimus, vt nemo contriſtet Doctores, neque *accuſationem aduerſus eos ſuſcipiat.* Ipſe namque Apoſtolorum princeps, in ordinatione B. Clementis populum inſtruens, ait:[e] *Quicumque contriſtauerit Doctorem Veritatis, peccat in Chriſtum, & patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit.*

Et doctor gentium inquit,[f] *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis,*[g] ſuſtentate illum *in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum ne & tu tenteris; alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.* Has conſiderantes *pietates*, & pericula vitantes animarum vnà cùm omnibus Domini Sacerdotibus, qui nobiſcum in hanc[h] *ſacram* conuenerunt vrbem, &[i] cum omnibus huius capitis membris, ſicut à Beatis Apoſtolis, & à reliquis ſanctis patribus, & à ſucceſſoribus eorum accepimus, ſtatuentes decernimus, omnes qui ſanctos patres perſequuntur, aut *amouere* vel *dilacerare* manifeſte nituntur,[k] infames eſſe & alienos à liminibus Eccleſiæ vſque ad ſatiſfactionem fieri; Quia[l] *ſic odit Deus eos qui*

t non alia ratione ſacrificandi munus Epiſcopis incumbit, q.ā qua (cum piis omnibus) iūt βασίλειον ἱεράτευμα.
u Ioe. 3. vos reddetis mihi. Alloquitur Dominus Tyrum, Sydonem, Palæſtinos. vide Hieron. in hunc locum.
x hic locus nullo modo cohæret præced.
y Oſeæ 14.
z intelliget.
a hæc.
b Luc. 10.
c Nec ſedem Romanā, nec ſedem occupantem, caput Eccleſiæ à Domino conſtitutum fuiſſe ſæpius monuimus.
d Hæc vero inhibitum à Sixto Pythag. cuius prouerbia inter apocrypha receſſuit Gelaſius Papa. Sic enim ſent. 110. *criminationes aduerſus ſapientiæ ſtudioſum noli admittere* vide & Adrian. I. Collect. c. 67.
e verba Pſeudo-Clem. epiſt. 1. interp. Ruffino.
f Galat. 6.
g Ital. & vulg. in [illegible] e h[illegible]iuſmodi.
h Imo ſacerrimam, cuius in fronte ſcriptus titulus blaſphemiæ Apoc. 17.
i ſi omnium caput eſt Rom. ſedes, tu vero cum omnibus huius capitis membris legem ſanxiſti. Concilium OEcumenicum te congregaſſe oportuit.
k [illegible]tuum non fuit infamia notare. ſed principis.
l verba Procli Conſtan. inop. ad Domnum Antioch. & Adriani I. Collect. Ingelramo datæ c. 71.

aduerſus

aduersus patres armantur, vt patrum inuasores vel destructores; qui ideò infames efficiuntur, quia patres persequuntur.

Quod si nec loqui eis licet, quibus [m] Doctores summi (quos Episcopos vocamus) propter eorum scelera aduersantur; quantò magis eis, qui eos infestant nec consentiendum est nec loquendum, ne [n] *participes* eorum inueniantur *sceleribus*; quia [o] *non solum qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus* rei sunt? Vnde & B. princeps Apostolorum Petrus, qui in ordinatione sancti prædecessoris nostri Clemētis instruens Clerum & populum [p] ait, *Si inimicus* [q] fuerit Clemens *alicui pro actibus suis, vos nolite expectare vt ipse vobis dicat, Cum illo nolite amici esse; sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum; sed nec loqui his quibus ipse non loquitur, vt vnusquisque qui in culpa est, dum omnium vestrum cupit amicitias* [r] ferre, *festinet citius reconciliari ei qui omnibus præest; vt per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si verò quis amicus fuerit his quibus ipse amicus non est, & locutus fuerit his quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis qui exterminare Ecclesiam Dei volunt: Et cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est: & est multo nequior hostis hic, quam illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem, quæ* [s] inimica *sunt gerit, & Ecclesiam* [t] *dispergit ac vastat.*

Similiter [t] si huiusmodi personis quædam scripturę, quoquo modo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint, quocumque ab eis conscriptæ vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium aut nocumētum peruenire censemus: neque vllam eis infamiam vel calumniam, aut à suis sequestrationem bonis vnquam, auctore Deo & sanctis Apostolis eorumque successoribus, sustinere permittimus. Confessio verò in talibus non compulsa sed spontanea fieri debet, [x] ipso attestante qui ait: Ex [y] *corde enim* procedunt *homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemiæ,* [z] & cætera quæ sunt ad hæc pertinentia.

Nec tantum attendenda sunt quæ fiunt, quantum,

m vnus summus Doctor Christus Matt. 23. Iac. 3.
n Not. solœcism.
o Rom. 1.
p verba pseudo-Clem. epist. 1. Ruffino interp.
q est.
r reparare.
s inimici.
t Eccl. Dei.
u Hunc locũ citat Hincmarus lib. de diuortio Lotharij.
p Dominus non testatur neminem ad confessionem compellendum: sed cor esse fontem malarum cogitationum, quæ sæpius in actus erũpunt.
y Matth. 15. de corde enim exeunt malæ cogit.
z furta, falsa testimonia.

quo animo fiant: quorum exempla ſi omnia ſcribere cœperimus, ante dies quam exempla deficient. Vnde & illud eſt quod [a] *Dominus ad munera Abel reſpexit*, & non ad Cain: quia magis intendit ad offerentis animum quam ad ea quæ offeruntur. Inde & Dominus per Prophetam inquit: [b] *Dominus ſcit cogitationes hominum* Et per Oſeæ ait, [c] *In gutture tuo ſit tuba, quaſi aquila ſuper domum Domini*, & reliqua. Et Dominus ait in Euangelio, *Tu* [d] *autem cum oraueris, intra cubiculum tuum; & clauſo oſtio ora patrem tuum*. Omnis enim confeſſio quæ fit ex neceſſitate, fides non eſt: & Apoſtolus ait, *Corde* [e] *enim creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*. Amplius autem reſpicit Deus ad cogitationes & [f] *ſpontaneas* voluntates, quam ad actus qui per ſimplicitatẽ aut per neceſſitatem fiunt. Confeſſio ergo in talibus non extorqueri debet, ſed potius ſponte [g] *profiteri*. Peſſimum eſt enim, de ſuſpicione aut extorta cõfeſſione quenquam iudicare, cum magis inſpector cordis ſit Dominus quam operis: & potius requirit Dominus cogitationes puras & voluntates bonas, quam labia mendacia. Vnde & Dominus per Prophetam loquens ait, [h] *Populus iſte* [i] *labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt à me*.

Peius [k] malum fore non æſtimo, quam Chriſtianos ſuis inuidere Sacerdotibus, *nouit* enim *Dominus qui ſunt eius*.

Non poteſt [l] autem *humano condemnari examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio. Si* [m] omnia namque in hoc ſeculo vindicata eſſent, *locum diuina non haberent iudicia*.

Quod autem ad alios iudices prius non debeant quã ad Sacerdotes vel [n] *auditores* Eccleſiæ accuſari, ita à tempore Apoſtolorum & infrà obſeruatum & definitum inuenimus. Si quis erga Epiſcopum aut [o] *auctores*, quamlibet querelam vel actionem iuſte ſe habere cre-

a Gen. 4.
b Pſal. 93.
c Oſeæ 8. huius loci allegationem impertinentem eſſe nemo nõ videt. Sẽſum hunc reddit Hieron. *in gutture tuo ſit tuba ô Propheta, vt vociferis & dicas quaſi aquilã ſuper domum Domini regẽ venire Chaldæorum*.
d Matth. 6. nec fides eſt cõfeſſio ſpontanea, nec Pauli locus impoſtoris propoſito ſeruit.
e Rom. 10.
f an poteſt cogi volũtas? quicquid vult homo ſponte vult, nõ quicquid facit ſponte facit: admittit tamen hoc epithetõ volũtatis Greg. epiſt. 64 lib. 5.
g N. phraſ.
h Eſai. 29.
i ore ſuo & labiis.
k locus Pauli 2. Tim. 2. non probat malum eſſe inuidere Sacerdotibus; ſed fundamentum Domini firmum ſtare.
l Verba Conſtantini ad patres Concilij Nicæni referente Adriano cap. 51. collect. Ingelramo datæ.
m verba Ennodij epiſt. 19. lib. 2. à Pſeudo-Anacleto iam deprauata. *Quod ſi veritate ſubſiſteret, locum* &c.
n actores, ideſt Epiſcopi: ſic Turrian. pro epiſt. lib. 1. c. 22. at perperam vt infra demonſtrabimus. Idem habet ſtatutum Pſeudo-Anacl. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. &c.
o Actores.

diderit;

diderit, ipse redemptoris sit (cuius [p] actio nostra est institutio) viarum non immemor sed sectator egregius: [q] *qui cum malediceretur non maledicebat*, sed tanquam ouis, [r] *coram tondente se*, obmutuit: ac pro suis persecutoribus in cruce pendens [s] apud patrem intercessit: non prius Primates aut alios iudices adeat, quam ipsos, à quibus se læsum [t] *æstimat*, conueniat familiariter, & non semel sed sæpissime, vt ab eis aut suam iustitiam accipiat, aut iustam excusationem. Boni nempe & vere Christiani hominis est, rem ipsam omnibus amicitiæ ac pacis legibus prius tentare, quam in iudicio (vbi freque̅ter amarissimus animæ rancor innascitur) suum ius pertinaciter experiri. Si quis enim cum Deo, qui pacis est auctor, habitare cupiat, ei necesse est vt [u] *pacem inquirat*. Si autem secus egerit, & ab ipsis & ab aliis communione priuetur, tanquam Apostolorum, patrumq; aliorum contemptor. De quibus ait Propheta: [x] *Erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt* [y] vobis.

In Sacramentorum quoque oblationibus quæ inter Missarum solemnia Domino offeruntur, [z] *passio* Domini *miscenda est*; vt eius, cuius [a] *corpus & sanguis conficitur*, passio celebretur; ita vt, repulsis opinionibus superstitionum, *panis* [b] *tantum & vinum aqua permixtum* in Sacrificio offerantur. Non debet enim (vt à patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice *Domini aut vinum solum, aut aqua sola* offerri; sed vtrumque permixtum; [c] *quia vtrumque ex latere eius* in passione sua *profluxisse* legitur. Ipsa vero Veritas nos instruit, calicem & panem in Sacramento offerre; quando ait, [d] *Accepit Iesus panem, & benedixit*, [e] *deditque discipulis suis*, [f] dicens; [g] *Accipite & manducate, hoc est* enim *corpus meum, quod pro vobis tradetur*. [h] *Similiter postquam cœnauit*, accepit *calicem*, *deditque discipulis suis, dicens*; *Accipite & bibite ex eo omnes*: quia *hic* [i] *est calix sanguinis mei*, [l] *qui pro vobis fundetur in remissione̅ peccatorum*.

p sic Greg. epist. 55. lib. 4. *Instructio co̅missi populi fraternitatis vestræ sit actio* &c.
q 1 Pet. 2.
r Esai. 53. sicut agnus.
s Luc. 23.
t *existimat* leg. ex Cod. Vatic. Turriani loco citato.
u Psal. 33. 15
x Esai. 41. de omnibus qui pugnant aduersus Israel loquitur Dominus per Prophetam.
y tibi.
z i. historia Dominica passionis ab Euangelista scripta recitandae t: suo more, id est barbare loquitur ὑποσολοικῶς. vide pontificale.
a phrasis Hieronymi epistol. 1.
b statutum Conc. 3. Carthag. cap. 24. Bracar. 3. c. 1. vide & Collect. Martin. Bracar. c. 55. & Concil. 4. Aurelian. c. 4.

c Concil. 3. Bracar. c. 1. ex Cypriano epist. 63. & Isid. epist. ad Redemptum & Martino Bracar. can. 55. & Ambros. de Sacram. lib. 5. c. 1.
d confundit impostor verba Matth. 26. 1. Cor. 11. Luc. 22. e ac fregit.
f Luc. 22. g 1. Cor. 11.
h hæc verba adiecta ex canone Missæ. i hic est enim.
l noui & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis &c.

Crimina [m] enim, *atque peccata oblatis his Domino ſacrificiis debentur.* Idcircò & paſſio eius in his commemoranda eſt, qua redempti ſumus, & ſæpius recitanda, atque hęc Domino [n] offerenda. *Talibus hoſtiis delectabitur* [o] & placabitur Dominus, & peccata dimittet ingentia; nihil enim in ſacrificiis maius eſſe poteſt, quam corpus & ſanguis Chriſti. Nec vlla oblatio hac potior, ſed hæc omnes præcellit. Quæ pura conſcientia Domino offerenda eſt, & pura mente ſumenda, atque ab omnibus veneranda: & ſicut potior eſt cæteris, ita potius excoli & venerari debet.

Aquam [p] *enim* ſale conſperſam populis benedicimus: [q] vt ea cuncti adſperſi ſanctificentur & purificentur; quod & omnibus Sacerdotibus faciendum eſſe mandamus.

Nam [r] *ſi cinis vitulæ adſperſus* ſanguine populum *ſanctificabat* atque mundabat: *multo magis* aqua ſale adſperſa, diuiniſque precibus ſacrata, populum ſanctificat atque mundat.

Et [ſ] ſi ſale adſperſo per Heliſæum Prophetam ſterili-

m Initiū cap. 1. Concil. 3. Bracar.

n Hiſtoriam paſſionis, ſeu ſemel ſeu ſæpius recitare, non eſt aliquid Domino offerre.

o nec Paulus Hebr. 13. de Euchariſtia verba facit, nec Sacraméta proprie loquēdo Deū placant; ſed Chriſtū, cuius Sacrificio placatus Dominus, animo fideli cū beneficiis omnib. repræſentant & ſuo modo exhibent: hinc panis & calix Euchariſtizatus corporis & ſanguinis Dominici appellationem ſortiuntur. Hinc & illa Cypriani verba epiſt. 63. *paſſio eſt Domini ſacrificium quod offerimus* &c.

p Imperite à particula *enim* bardus impoſtor orditur Decretum; quod cum præcedenti nullo modo cohæret; Monendus eſt & lector, Aquæ ſalſæ vſum inter Donatiſtas primùm fuiſſe ex Optato conſtare poſſe, qui libro 6. aduerſus Parmenianum, Schiſmaticorum ſuperſtitionem exagitat his verbis, *O aqua,* &c. *reſtabat tibi poſt promotionem non leuiter degradari: præſentia Moyſi in te amaritudo moritur; & à ſchiſmaticis hodie cum Catholicorum turba dulcedo tua vexatur: pares patimur bellum, pares expectamus vindicem Deum, &c.* vide pontificalem librum.

q non quærimus quo fine, ſed quo iure aquæ ſalſæ benedicas, qua quoſlibet adſpergas.

r Impudens vero tua blaſphemia, & intoleranda audacia eſt. Intolerandum eſt quod commenta tua diuinis inſtitutis ſacrilego auſu non æquiparare, ſed longe præferre niteris: blaſphemia temeritate non vacat, quod collationem à Paulo inter Chriſti ſanguinem vitulęque cineres inſtitutum ad nugas piaculares torquere non erubeſcis: falſum vero eſt, 1. Cineres vitulæ ſanguine adſpergendos fuiſſe. 2. Cineres illos abſolute loquendo ſanctificaſſe populum Iudaicum: ſanctificarunt enim, non ἁπλῶς ſed κατά τι, *ad emundationem carnis*; idque *non natura ſua ſed ex inſtitutione diuina*, vt verbis vtar B. Ariæ Montani in locum Pauli Hebr. 9. 13.

ſ In facto Eliſæi nullum tuæ ἐθελοθρησκείας patrocinium. Nam 1. non ſine impulſu diuino & vocatione peculiari à Propheta ſal fontibus immiſſum teſtatur ſcriptura 4. Reg. c. 2. verſ. 21. An ſimile mandatum proferre poſſunt conſecratores, ne execratores dicam, aquæ ſalſæ? 2. Sali virtutem ſanandi aquas Propheta non tribuit ſed Dominus: nec ſal aut vas nouum *aliquid contuliſſe naturali virtute ad ſanandas aquas*, agnoſcit Caietanus in enarrat. 4. Reg. 3. Si ſali qualitatem nouam à Deo collatam demus, perſpicuum eſt eam non ſuperaſſe modum naturę corporalis; ſiquidem terris germinandi, aquæ fœcundandi terram vis ab initio inſeminata eſt: Quam vero aquæ ſale conſperſæ inditam vult Alexander hypobolimæus, propria eſt Spiritus ſanctificantis, nec creaturæ vlli proprie communicari poteſt.

tas aquæ sanata est: quanto [t] magis diuinis precibus sacratus [u] *sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat, atque mundat, & expurgat; & cætera bona multiplicat, & insidias Diaboli auertit, & à phantasmatis versutiis homines defendit?*

Nam [x] si tactu fimbriæ vestimenti Saluatoris, saluatos infirmos esse, non dubitamus: quanto magis *virtute sacrorum eius verborum* diuinitus sacrantur elementa, quibus *sanitatem corporis & animæ* humana percipit fragilitas?

His ergo & aliis instructi documentis, vota singulorum Domini Sacerdotes respicite, & in virtute Spiritus Sancti diuinis precibus per ministerium vobis diuinitus collatum perficere certate. Elementa [y] quoque, tam ea quæ prædiximus, quam cætera diuinis apta vsibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrate; [z] infirmos curate, & cætera quæ ad vos pertinent diligenter perficite; ipse enim Saluator [a] tribuendo nobis exemplum discipulis suis ait, *In nomine meo dæmonia ejicite, infirmos curate*, ægros sanate, *leprosos mundate* &c. *Super* infirmos etiam *manus* imponite, *& bene habebunt.*

Fidem quoque Sanctæ Trinitatis sic docendam à patribus accepimus, vobisque *tradendam subditis* destinamus. Esaias namque *Propheta* [c] ait: *Vidi Dominum Sabaoth sedentem super thronum excelsum, & Seraphim stabant in circuitu eius; sex alæ vni, & sex alæ alteri; duabus velabant faciem* eius, & [d] *duabus velabant pedes* eius, [e] *duabus* volabant, *& clamabant* ad *alterutrum*, *dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus*

t preces concipiendæ ex fi[d]e, fides au[tem] v[e]rbis diuinis nititur, quorum [a]uctoritate caret aquæ salsæ benedictio.

u quid ságuinis Christi ἀξίᾳ reliquum facis, qui sali tuo quicquid à Deo expectare necesse est, tribuis? Notabit lector his portentis affinia in lib. Sacramentorum Gregorij dicto, & Missali Romano contineri.

x Quot verba fūdis tot peccata cumulas. nam primo Dominus ipse Luc. 8. 46. testatur virtutem de se, nō de fimbria exiisse: fideque, non fimbriæ [t]ai per attrectat[ion]ē cōmunicata, sanatum profluuium hæmorrhoüssæ. 2. Verba quibus aqua lustralis hodie consecratur, seu verius incantatur, Dominica verba non esse sed humana blateramenta planum est. 3. Si finibus collata à Domino vis quædam, ea mulieris attrectantis, non animo proprie, sed corpori salutaris fuit, contra quam de tuo commento pronuntias. Noli igitur tibi blandiri de virtute verborum Dominicorum, quibus destituta penitus est superstitio tua.

y hoc ad diuinos vsus elementa consecrandi munus, Romanis sacrificulis collatum fuisse doceat qui potest: nos negamus. z Si mandatum de infirmis curandis ad Rom. Ecclesiæ Sacerdotes pertinet, cur manus auxiliares ægrotis non porrigunt?

a Prosperi verbis os occludendum impostoris, *Tentatio Christi*, inquit, *eruditio Christiani est. Imitatores enim magistri debent esse discipuli: non in faciendis miraculis quæ nemo exigit; sed in custodienda humilitate, atque patientia, ad quæ nos Dominus suo inuitauit exemplo* Sent. III. ex August. in psal. 90. b impostor confudit verba Euangelistarum Matth. 10. & Marc. 16. & genus Dominicæ locutionis mutauit. c Verba Ithicij Clari lib. aduers. Varimad. Arianum cap. 11 *Esaia Propheta dicente*. d duabus autem velabant. e & duabus volabant.

Dominus Deus Sabaoth. Si Trinitas non est, quare tertio Sanctus dixerunt? Aut si vnitas non est, quare sub trina repetitione vnum Deum ac Dominum intimauerunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos [f] libro *dicitur:* Dixit Deus, fecit Deus, *&* Benedixit Deus? *Si vnitas non est, quare tertio dixit* Deus, *&* Deos *plurali numero non commendauit? Si Trinitas non est, quare in Exodo* [g] *dictum est* Domine, Domine, *Domine* miserator & misericors? *Si vnitas nō est, quare dum tertio* Domine *diceret, postea singulariter* miserator *dixit, & non* miseratores, *vt plures ostenderet? intimauit? Si Trinitas non est, cur Abraham* [h] *ad ilicem Mambre* sedens, *tribusque occurrens, vni* Domine *dixit, & non (vt viderat) tribus salutationis obsequium reddidit? Si vnitas non est,* cur *cum* [i] *Mosi* Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob *tertio diceret, vnitatem ostendens;* Hoc mihi nomen est *dixit, & non* Hæc sunt nomina nostra *designauit? Si Trinitas non est, quare Dauid tertio dixit,* [l]Benedicat nos Deus; Deus noster, Benedicat nos Deus? *Si vnitas non est, quare cum tertio* Deum *nominasset,* Benedicat *dixit: & non* benedicant *adiunxit? Si Trinitas non est, cur Esaias denuò* [m] *dixit:* Dominus, Deus Sabaoth, Deus Israel, qui sedes super Cherubim? *Si vnitas non est,* cur [n] *Qui sedes dixit, & non* Qui sedetis *adstruxit? Si Trinitas non est,* [o] cur *in* libro regnorum *dicitur,* Domine Deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt? *Si vnitas non est* [p] cur Tui *dicitur, & non* Vestri *potius intimatur? Si Trinitas non est, cur in Psalmo* 58. [q] *cantatur,* Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes? *Si vnitas non est* [r] *cur* intende *posuit, & non* intendite *vt* [s] prædicatus *est intimauit? Si Trinitas non est,* [t] cur *in Apocalypsi tertio* [u] dixit *Sanctus, Sanctus,* Sanctus *Dominus* Deus omnipotens, qui est, & qui erat. &c. *Si vnitas non est, quare* [x] qui est, & *nō* qui sunt *pluraliter designatur? Si Trinitas non est, quare in Deuteronomio* [y] *dictum est,* Dominus Deus tuus misericors est, *&* audiet vocem tuam. *Si vnitas non est, quare posuit* audiet, *& non* audient *intimauit? Si Trinitas non est, quare in Iesu Nauæ dicitur libro:* [z] Dominus Deus Deorum est? *Si vnitas non est, quare* est *dixit, & non* sunt *more locutionis* [a] induxit? *Si Trinitas non est, quare Helias* [b] loquendo in oratione, *Domine, Domine, Deus Israel, ostende*

f Gen. 1.
g Exod. 34. dictum est Dom. Dom. Deus miser.
h Gen. 18. aperte sedēti.
i Exod 3. quare cum.
l Psal. 66.
m Esai. 37. Dom. ne De⁹.
n quare.
o quare in Regū dicitur 2. Reg. 7. 3. Reg. 8.
p quare tui.
q canitur.
r quare.
s precatus.
t Apoc. 4. quare.
u dicitur.
x quare non qui sunt & qui erāt plural.
y Deut. 4.
z Iosue 2.
a indixit.
b Helias orādo. 3. Reg. 18.

ostende quia tu es Deus meus dixit? Si vnitas non est, Quare ostende *posuit, & non* ostendite? *si Trinitas non est cur Mardochæus orando* [c] Domine, Domine Deus omnipotens, omnia in potestate tua sunt *dixit? Si vnitas non est, Quare* in tua *posuit, & non* in vestra signauit? *Si Trinitas non est, cur etiam Iudith* [e] *orando* dixit, *Domine, Domine, Deus omnium virtutum, respice in orationem meam? Si vnitas non est, quare* respice, *& non respicite* [f] designauit? *Si Trinitas non est quare in Hieremia* [g] *dicitur*, Dominus Deus *vester* verax est? *Si vnitas non est, Quare* verax est [h] dixit, *& non* veraces *potius intimauit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi* [i] *scriptum est*, Dominus Deus & Spiritus Prophetarum, misit Angelum suum ostendere seruis suis quæ oportet fieri cito? *Si vnitas non est*, [k] cur quem *Patrem, & Filium & Spiritum sanctum nominasset*, Misit dixit, [l] *& non* miserunt, *sub* [m] prætaxato *trium personarum &* nominum *numero* [n] introduxit? *si Trinitas non est, quare in Deuteronomio* [o] dixit Dominus Deus vester hic est Deus? *si vnitas non est, quare* Hic est *dixit*, & *non* Hi sunt, *plurali numero designauit? si Trinitas non est, quare in eodem dicitur libro*, [p] Dominus Deus tuus, Deus magnus & potens est? *si vnitas non est, quare* [q] magnus & potens *pluraliter* non *nominatur? si Trinitas non est, cur Tobias cum filium suum in Rages ciuitatem cum Raphaële Archangelo mitteret benedicens* eos [r] *ita dixisse docetur:* Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob ipse impleat benedictionem suam in vobis? *si vnitas non est, quare* Ipse impleat *dixit, & non* Ipsi impleant *intimauit? Postremo si Trinitas non est, quare Dominus discipulos suos* [s] in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti *vniuersas gentes* [t] misit *baptizare? si vnitas non est, quare* In nomine *dixit, & non* In nominibus [u] *præcipiendo perdocuit? si Trinitas non est, quare Paulus Apostolus ait* [x] ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia? *si vnitas non est, quare* ex ipso *posuit, & non* ex ipsis *adstruxit? si enim certo certius* [y] volueritis *vnitatem Trinitatis agnoscere à sæpe dicto Doctore gentium Apostolo* [z] potestis *vniuersa condiscere, & sequi Catholicam fidem &* [a] horum *respicere prauitatem.* Gratia Domini nostri Iesu Christi, *inquit*, & charitas Dei, & communicatio S. Spiritus; [b] *ipsa est Patris, & Filij* & Spiritus Sancti gratia; & sic fidem

c Esther. 13.
d designauit.
e Iudith. 9. orando ai..
f significauit.
g Hierem. 10
h dicit.
i Apoc. 4.
k quare cum.
l dicit.
m sub textu.
n indix t.
o Deut. 6. & 19. dicitur.
p ibid. c 19.
q potens est dicitur, & nō magni & potentes plural. &c.
r eum. Tob. 3.
s Matth. 28.
t docuit.
u percipiendum.
x Rom. 11.
y volueris.
z poteris.
a & Arianorum.
b cum omnibus vobis. Si enim gratia, charitas & communicatio Sp. S. ipsa est & Patris & Filij, quomodo in Trinitate vnum nō sunt qui natura atq; substantia ab inuicem separari non possunt?

S. Trinitatis & intelligere & docere, Domino adiuuante, pleniter poteſtis.

Idcircò igitur, chariſſimi, fidei regulas iuxta huius epiſtolæ finem poſuimus, vt in eius confeſſione fideliter perſeueremus, & Domino auxiliante *bonam* fidem habere mereamur. [c] *Quicumque voluerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus Dei conſtituitur. An putatis quia inaniter ſcriptura* [d] dicit, *ad inuidiam concupiſcit Spiritus qui habitat in nobis, maiorem autem dat gratiam? Propter quod* [e] dicitur, *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Subditi* [f] igitur *eſtote Deo, reſiſtite autem Diabolo, & fugiet à vobis. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emũdate manus, peccatores, & purificate corda duplices animo. Miſeri eſtote, & lugete, & plorate. Riſus veſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conſpectũ Domini, & exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres;* [g] quia *qui detrahit fratri, aut qui indicat fratrem ſuum, detrahit legi & iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis ſed Iudex. Vnus enim eſt legislator & iudex, qui poteſt perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* [h] *Agite nunc, diuites, plorate vlulantes in miſeriis veſtris quæ aduenient vobis. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt. Aurum & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis. Theſauriʒaſtis vobis iram in nouiſſimis diebus. Ecce merces operariorum, qui meſſuerunt regiones veſtras, quæ fraudata eſt à vobis, clamat;* [i] vindictam poſcens retenti laboris, *& clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit. Epulati eſtis ſuper terram, & in luxuriјs enutriſtis corda veſtra in die occiſionis. Adduxiſtis & occidiſtis iuſtum & non reſtitit vobis.*

Væ [k] fratres, his qui *tribulant* vos. Vos verò quanto amplius *tribulamini*, tanto purgatiores atque beatiores efficiemini, ſi tamen ipſa tribulatio patienter fuerit *ſupportata*. Vnde ipſa Veritas per ſe dixit; *Beati* [l] *qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* Et alibi, [m] *Beati eritis cum vos oderint homines, & perſecuti vos fuerint, & eiecerint nomen veſtrum tanquam malum.* [n] *Gaudete in illa die, & exultate,* [o] quoniam *merces veſtra multa eſt in cœlo.* Data 9. Kal. Auguſti [p] Traiano & Heliano Viris Clariſſ. Coſſ.

c Iac. 4.
d dicat.
e dicit.
f ergo.
g fratres mei.
h Iac. 5.
i addit. impoſtoris.
k his verbis vſus Pſeudo-Clem. epiſt. 2. paucis immutatis. vide infra pſeudo-Felic. I. ep. I.
l Matth 5.
m Luc. 6. Mat. 5. Luc. 6.
n malũ propter filium hominis.
o ecce enim merces.
p Ælianus nullum cum Traiano conſulatũ geſſit, ſed cum Vere re A. D. 118. Vltimus Traiani conſulatus incidit in A. 114. tunc collegam habuit Imp. Africanum: Alexãder vero Euariſto non ſucceſſit ante annum 121 Adrian. III. & Ruſtico Coſſ. vide Baron. Annal.

CEN-

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex falsa nota consulari farraginem suam consignauit, barbaro eloquio portentosa de aquæ salsæ & aliorum elementorum consecratione dogmata edisseruit; in quæstione de Calicis Eucharistici mixtione Hieronymi, Concilij 3. Carthag. Concil.3. Bracar. Canonis Missæ phrases est imitatus: sententias denique Ithacij Clari, Siricij, Concil.3. Carthag. Ruffini primæ Clementinæ interpretis, Procli, Ennodij, Adriani I. pro arbitrio descripsit.

Quinam dicti fuerint Ecclesiæ actores.

Quàm temerè, quámque contra loci ipsius quem illustrare voluit sententiam *Eccles. actores Episcopos dictos* putauerit Turrianus, deprehendet quisquis aduerterit Pseudo-Alexandrum actores ab Episcopis distinguere, & vnius Ecclesiæ actores plures Episcopum vnum agnoscere. Cum itaque alios ab Episcopis actores quærere nos oporteat, Notabimus, 1. Actorem dici *qui causam agit*; sic enim Valentiniani Nouella *de aduocatis perpetuandis* monet nouum professorem ei officio quod veteranus insederit non inferendum, ne *non sit tam actor quam obseruator alterius:* sic etiam Frodoard. Rhemens. hist. lib.2.cap.5. refert Sonnatium *tam per se quam per suos actores causam egisse.*

2. Actor dicitur *qui litem intendit*, cuique reus opponitur. Hinc inter alias regula iuris *Actor rei forum sequatur.* De hoc actorum genere verba facit Paulus sentent. lib.2. tit.1. Valentin. nouell. lib.2. tit. 12. &c.

3. Actor dicitur *Villicus, colonus fundi*, Domino siue possessori oppositus. Huiusmodi *actorũ* meminerunt Paul. sent. lib.3. tit.7. Columella lib.1. cap.7. & 8. Cassiodorus lib.8. epist.23. & ad eosdem actores pertinere videtur munus *agentium domus*, de quibus loquitur Gregor. Turon. lib.7. cap.42. Eorundem mentio frequens in legibus Rom. vt Cod. Theod. lib.9. tit.29. c.2. tit.30. c.2. lib.11. tit.7. c.16. tit.15. c.1. lib.12. tit.1. c.6. & 179. Videndus & Anian. interp. c.7. tit.6. lib.1. & c.4 titul. 22. lib.4. & c.2. tit.29. lib.9. Hinc *actores fundi* lib.9 Cod. Theod. tit.21. c.2. *actores rerum priuatarum* lib.10. tit.4. const.1. & 2. & lib.11. tit.7. constit.6. *actores patrimonij* lib.11. tit.16. c.12. *actores rei Dominicæ* lib.12. tit.19. const.3. Concil.1. Carthag. cap.6. & 8.

Hinc quodnam fuerit *actorum Ecclesiæ* munus colligere liceat ἀναλόγως. Plures certe vnius eiusdemque Ecclesiæ actores fuisse docet Concil.5. Aurelian. cap.17. Testatur idem Gregorius, cuius in epistolis distincta mentio *actorum Ecclesiæ Romanæ* lib.1. epist.9. & 53. & lib.5. epist.44. *Firmanæ* lib.7. Indict.2. epist.13. *Syracusanæ* eiusd. lib. & Indict. epist.44. 101. 102. & lib.9. epist.35. *Messanensis* lib.9. epist.46. *Mediolanensis* lib.10. epist.41. *Thessalonicensis* lib.12. epist.3.

Actionarios, eosdem cum *actoribus* fuisse docet idem Gregor. lib.1.

epist.42. & 78. lib 10.epist.3. & lib.12 epist 20. ipsisque Ecclesiarum actoribus seu actionariis, patrimonij sacri curam demandatam diserte scribit lib.1.epist 42. Fuerunt ergo actores, non Episcopi sed *curatores redituum, & rectores prædiorum Ecclesiasticorum*, quod vel ignorauit vel dissimulauit Turrianus.

ALEXANDRI PAPÆ
Epistola II.

Dilectissimis fratribus omnibus Episcopis, per diuersas constitutis regiones, Alexander Episcopus.

NVLLI, fratres, dubium est, quia boni à malis semper persecutionem patiuntur & tribulantur. Propter quod [a] *humiliemur sub potenti manu Dei vt* liberet nos *in tẽpore* tribulationis. Nam sicut *leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*; sic Diabolus non cessat circuire, & quærere quos ex fidelibus perdat, & maxime illos quos ardentiores in seruitio Saluatoris, eique [b] *familiariores* inuenerit; familiariores dico eos quos sibi sacrari, & in ordine [c] Apostolatus constitui voluit. Ipsi enim pro populo interpellant, & [d] *populi peccata comedunt*, quia precibus suis & oblationibus ea delent atque consumunt. Qui quantò digniores fuerint, tantò facilius pro necessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur; [e] *Multum enim*, vt ait B. Iacobus Apostolus, *valet deprecatio iusti assidua*. [f] Qui enim vos persequitur, ipsum cuius legatione fungimini persequitur; quia sicut ipse Filius Dei [g] *mediator* fuit *Dei & hominum*, ita [h] & vos eius vice in Ecclesia estis constituti, vt inter Deum & homines legatione fungamini. Si quis autem legationem vestram impedit, non vnius sed multorum

a 1. Pet.5.
b omnes pij Deo cõ e[r]rati sunt eiusq; familiares & domestici.
c nullos Apostolos proprie dictos Dominus Alexandri seculo constitui voluit.
d Oseæ 4. Ineptam dicti prophetici contra omnium interpretũ mẽtem ab impostore allatam expositionẽ refutat ipsa textus sacri series.
e Iac.5.
f hũc locum citat Concil. Tribur. cap.123.
g 1. Tim.2.
h Imo qui Episcopum mediatorem facit tolerandus non est Augustino Iudice, cuius hæc verba sunt aduers. Parmenian. lib 2. cap.8 *Si ita diceret (Ioannes) hoc scripsi vobis, vt non peccetis; & si quis peccauerit, Mediatorem me habetis apud Patrem; ego exoro pro peccatis vestris: sicut Parmenianus quodam loco mediatorem posuit Episcopum inter populum & Deum: quis eum ferret bonorum atque fidelium Christianorum? Quis sicut Apostolum Christi, & non sicut Antichristum intueretur?* &c.

profe-

profectum auertit. Et ſicut multis nocet, ita à multis arguendus eſt, & bonorum ſocietate arcendus. Et quia Dei cauſam impedit & ſtatum conturbat Eccleſiæ, ideoque *ab eius liminibus arceatur.*

Ab omnibus quoque talis eſt cauendus, & non in communionem fidelium vſque ad ſatiſfactionem recipiendus. [i] Eſt enim ſtatutum olim, vt qui ſtatum conturbat Eccleſiæ, [k] *ab eius liminibus arceatur*; nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit.

Vos ergo [l] *ſi dilectionem habueritis ad inuicem*, & vnanimes fueritis, facile tales ſuperare poteritis. Si vero (quod abſit) diſcordes fueritis, & canino dente vos *derodere* cœperitis, non ſolum eos non ſuperabitis, ſed & vobis ipſis nocebitis, atque ab eis ſuperabimini, & [m] *innocenter* forte *peribitis.* Qui autem ex veſtro collegio fuerit, & ab auxilio veſtro ſe ſubtraxerit, magis ſchiſmaticus quàm Sacerdos eſſe probabitur. *Ecce,* [n] inquit Propheta, *quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum.* Illi vero in vnum non habitant, qui à fratrum ſolatio ſe ſubtrahunt, aut (quod deterius eſt) fratribus inſidias præparant aut laqueos ponunt.

i vide can. Apoſt. 10.
k phraſ. Concil. 4. Aurel. c. 21.
l Ioan 13. hoc argumento vtuntur pſeudo-Victor epiſt. 2. Pſeudo-Marcellin. epiſt. 2. Pſeudo-Felix II. epiſt. 1.
m n. phraſ.
n Pſal. 132. his verbis vtitur Pſeudo-Iul. epiſt. 1.

De his enim & eorum ſimilibus Dominus per Oſeam Prophetam loquitur dicens, [o] *Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in beſtia agri, & in volucre cœli; ſed & piſces maris congregabuntur. Verumtamen vnuſquiſque non iudicet, & non arguatur vir; populus enim tuus, ſicut hi qui contradicunt Sacerdoti; & corrues hodie, & corruet etiam Propheta tecum. Nocte feci tacere matrem tuam. Conticuit populus meus, eo quod non habuit ſcientiam. Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te ne ſacerdotio fungaris mihi Et oblita es legis Dei tui, obliuiſcar filiorum tuorum & ego. Secundum multitudinem eorum ſic peccauerunt mihi. Gloriam eorum* [p] ad *ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum ſubleuabunt animas eorum: & erit, ſicut populus ſic Sacerdos; & viſitabo ſuper eum vias eius, & cogitationes eius reddam ei: & comedent, & non ſaturabuntur. Fornicati ſunt, & non ceſſauerunt, quoniam Dominum dereliquerunt in non cuſtodiendo.*

o Oſeæ 4.
p in ignom.

Hæc cauete fratres, & bona ſemper agere feſtinate,

Quia [q] *in hoc cognoſcent omnes*, dicit Dominus, quoniam *mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Bonum [r] *namque eſt proculdubio, & omnibus timentibus Deum deſiderabile, cohibere diſſenſiones & altercationes*, fratribuſque ſubuenire, & inuicem non inuidere ſed adiuuare.

Nos ergo, [ſ] qui diſcipuli Domini & dici & eſſe cupimus, portare crucem Chriſti, & compati fratribus debemus, & non quaſcumque eis inſidias aut foueas præparare; quia talionem meretur qui fratribus foueam præparat. *Nolite* [t] *errare*, fratres, quia *Deus non irridetur.* [u] Huius rei gratia Dominus vobis commiſit Eccleſiam ſuam, vt pro omnibus laboretis, & cunctis oppreſſis opem ferre non negligatis.

Vnde [x] & Dominus per Prophetam loquitur dicens; *Hæc dicit Dominus, Iudicate mane iudicium, & eruite vi oppreſſum de manu calumniantis, ne forte egrediatur* [y] quaſi *ignis indignatio mea, & ſuccendatur, & non ſit qui extinguat.* [z] Vos ergo qui in ſumma ſpecula à Domino conſtituti eſtis, attēdere eos & opprimere oportet, qui in fratres ſeditiones & ſcandala excitant, ne ſimul cum eis pereatis.

Salutate omnes [a] *qui* recte *laborant in Euangelio* Chriſti, & iuſte gubernant nauem eius, ne *cohabitantes* in ea demergantur aut ſuffocentur. Salutat vos *omnis* Apoſtolica Eccleſia in Domino. Amen. Data 7. Kal. Nouemb. [b] Traiano & Heliano viris Clariſſ. Coſſ.

CENSVRA.

IMPOSTOR nouam ineptamque loci prophetici de *comedentibus peccata* interpretationem cudit; in Scripturæ citationibus vulgatam verſionem ſequitur: verbis Synodi Lateranenſis ſub Martino I. abutitur; quæ diuerſis locis cæteris Romanæ ſedis Antiſtibus ſuppoſuit, hic quodammodo coaceruat; tandem mendaci nota Epiſtolam conſignat.

q Ioan. 13.

r verba Synodi Lateran. ſub Martino I. conſult. 4. p. 450.

ſ his verbis vſus Pſeudo-Iul. epiſt. 1.

t Gal. 6.

u hæc verba repetit pſeudo Eleuth. epiſt. vnica, & pſeudo-Ioannes epiſt. 1.

x Hierem. 21.

y vt ignis.

z hæc eadem legere eſt in epiſt. 1. pſeudo-Zephyrini, vnica pſeudo-Antheri, & pſeudo-Athanaſij ad Felicem II.

a Phil. 4.

b Turrian. pro epiſt. lib. 3. c. 10. *in epiſt. 2. Alexādri non Traiano & Heliano, ſed Traiano & Vetere Coſſ. in exemplari vetuſto Vaticanæ Bibliothecæ ſcriptum eſt; licet non cum Traiano, ſed cum AEmilio, &c.* *Reſp.* Æmilianum Ælianum voluiſti dicere, qui cum L. Antiſtio Vetere conſulatu functus eſt, A.D. 118. quo tempore nondum ad Epiſcopatum euectus fuerat Alexander, cuius promotio incidit in A.D. 121. Annio Vero II. & Augure Coſſ. Sic cenſet Baron. ad eund. annum.

ALEXANDRI PAPÆ

Epiſtola III.

Alexander Epiſcopus omnibus diuino ſacerdotio fungentibus pax [a] *& miſericordia* multiplicetur, *& ſapientia atque bona voluntas in omnibus augeatur &* fructificetur *in Domino.*

GRATIA [b] *Dei ſumus*, fratres chariſſimi, *id quod ſumus*. Idcirco nobis prouidendum eſt & oppidò decertandum, ne *in ea vacui* inueniamur, ſed (eadem [c] nobis cooperante gratia) fructum Domino plurimum reportemus. Quod aliter fieri non poteſt niſi ſapientiam ſectando, eiuſque præcepta [d] *lectionibus & hymnis meditando*, atque, eo adminiculante, implendo, orando, vigilando voluntatem eius (in quantum ipſe largitus fuerit) perficere ſtudeamus. [e] *Nec* enim *negligendam gratiam nobis* Dominus dedit, ſed fideliter exercendam tribuit. [f] *Dilectio* enim *ſine ſimulatione* in nobis eſſe, & apparere debet; quia omnis [g] *qui odit fratrem ſuum, homicida eſt*; Qui vero diligit eum [h] *in Deo manet, & Deus in eo*. Vnde & Apoſtolus ait, Nolite iudicare fratres [i] *inuicem, ſed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum* [k] fratris *vel ſcandalum*. Et Dominus inquit, [l] *Quod tibi* [m] non vis *fieri alteri, ne facias*: & alibi, *In* [n] *hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem*: & Salomon ait, *Sacrificium* [o] *ſalutare eſt attendere mandatis, & diſcedere ab omni iniquitate*. Summa enim iniquitas eſt, [p] *fratres, detrahere* & accuſare. Vnde ſcriptum eſt, [q] Omnis qui detrahit fratri ſuo *homicida eſt, &* [r] *omnis homicida non habet* partem aut *hæreditatem in regno Dei*. & alibi, Cauete vos (fratres chariſſimi) [ſ] *ne participes efficiamini* (quod abſit) *malis* eorum; & non ſolum cauete à

a 1. Pet. 1.
b 1. Cor. 15.
c gratia dat non ſolum cooperationẽ ſed & operationem boni.
d meditatio fructus eſt lectionis hymni meditationis; quod videtur non percepiſſe ὑποβολεύς.
e 1. Tim. 4.
f Rom. 12.
g 1. Ioan. 3.
h 1. Ioan. 4. 16.
i Rom. 14.
k fratri.
l his verbis vſus non Dominus ſed Tobias c. 4. verſ. 16.
m ab alio oderis.
n Ioan. 13.
o Eccl. 35.
p N. phraſ.
q hæc ſententia ſcripta non eſt in libris ſacris.
r confundit impoſtor verba Pauli Epheſ. 5. cum verbis Ioannis 1. epiſt. cap. 3. verſ. 15.
ſ Nota phraſ.

talibus, sed & cauere alios ab eis & auertere docete. De his [t] enim Dominus ait per Prophetam Michæam, [u] *Væ qui cogitatis inutile & operamini malum in cubilibus vestris; in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum. Et concupierunt agros, & violenter tulerunt, & domos rapuerunt; &* [x] *calumniabantur virum & domum eius, virum & hæreditatem eius. Idcirco dicit Dominus hæc, Ecce ego cogito super familiam istam malum vnde non auferetis colla vestra; &* [y] *ambulabitis superbi, quoniam tẽpus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola, & cantabitur canticum cum suauitate dicentium, Depopulatione vastati sumus, pars populi mei commutata est. Quomodo* recedis [z] *à me, cum reuertatur qui regiones nostras diuidat? Propter* [a] quod *non erit tibi mittens funiculum* fortis [b] *in cœtu Domini. Ne loquamini loquentes, Non stillabit super istos, non comprehendet confusio, dicit* [c] Dominus *Iacob. Nunquid abbreuiatus est Spiritus Domini, aut tales sunt cogitationes eius? Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte graditur? Et è contrario populus meus in aduersarium consurrexit. Desuper tunicam pallium sustulistis, & eos qui transibant simpliciter conuertistis in bellum.*

Et è contra [d] *de his qui accusantur* vel tribulantur, per Naum Prophetam confortans eos sic loquitur Dominus, [e] *Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se: & in diluuio prætereunte consummationem faciet loci eius, & inimicos eius persequentur tenebræ. Quid cogitatis contra Dominum? consummationem ipse faciet. Non consurget duplex tribulatio, quia sicut spinæ se inuicem complectuntur, sic conuiuium eorum pariter potantium; consumentur quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra Dominum malitiam, mente pertractans præuaricationem. Hæc dicit Dominus, Si* perfecti [f] *fuerint, & ita plures; sic quoque attondentur & pertransibit. Afflixi te, & non affligam te vltra.*

Facile [g] *est*, fratres, *verbo facere* hominem, *sed non Deum.*

Sapiens [h] *non est qui nocet*, nec [i] *vir linguosus* in malum se *diriget in terra.*

Nihil [k] vero *mali vult qui fidelis est.*

Malo enim & [l] *prauo ingenio fides aliena est.*

Ait enim *Apostolus de infidelium ignorantia*, [m] *Si eum cognouissent,*

t imo de raptoribus & prædonibus loquitur Propheta, an cõcupiscere agros & violẽter tollere, est detrahere fratri?
u Mich. 2.
x hoc vocabulum arripuit impostor quo verba prophetæ torqueret in detractores.
y non ambulabitis.
z recedet.
a propter hoc
b fortis.
c Domus Iacob.
d Gerræ germanę. Vindictam Domini in Assyrios prædicat Naum, & bonitatem ad Iudæos; quid hoc ad Episcoporum accusatores?
e Naum 1. 7.
f perfecti.
g Sixti Pythag. sent 176 R fin. interp. *possibile est*, &c *homines.*
h eiusd. sent. 292.
i Psal. 139. nõ dirigetur.
k Sixti sent. 203.
l Eiusd. sent. 160. prauo & pessimo ingenio, &c. notabit autem Lector sententias Sixti à Gelasio Apocryphis annumeratas.
m Locus Pauli non probat fidem

uissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent. Crucifigunt enim Dominum qui eum in Sacerdotibus suis persequuntur; quia[o] *crux à cruciatu dicitur.*[p] Magnum vero cruciatum sustinet qui vim patitur.

Sed tamen[q] *beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Ecce*, ait Iudas[r] Apostolus, Veniet[s] *Dominus in millibus suis facere iudicium*, & perdere[t] *omnes impios, & arguere* omnem carnem *de omnibus*[u] operibus impietatis eorum. Hæc, fratres, valde timenda sunt & perpendenda, ne veniens vnusquisque ad iudicium, pœnas *cum impiis* recipiat, sed *cum iustis* gloriam; *Quod*[x] *pius* Dominus *præstare dignetur, qui viuit & regnat* per secula cuncta.

Data Kal. Maij, [y] Heliano, & Vetere viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

HIc rursus ὑποβολεὺς vulgatam Scripturæ versionem sequitur, commenta sua pro diuinis oraculis lectoribus obtrudit, Sixti Pythagoræi sententias citat, Augustinum, Gregorium & patres Concil. 2. Hispalensis imitatur, falsam consulatus notam coronidis loco adiicit.

---

*SIXTI I. PAPÆ Epist. I.

Omnibus[a] in Deo Patre *& Domino nostro Iesu Christo* dilectis *fratribus, in charitate Domini nostri Iesu Christi, Sixtus Romanæ Ecclesiæ* [b] Archiepiscopus.

CHARISSIMI,[c] *fideliter* agite in omnibus, vt fideles & non infideles inueniamini. Nolite [d] *imitari malum, sed quod bonum est* agite; quia *qui ex Deo est benefacit; qui*[e] autem *male, non* ex Deo,

à prauo ingenio alienam; sed eum quẽ latet veritas imprudẽtem in scelera incurrere. hæc verba petita sunt è Conc. 2. Hispal. c. 13.

o Licet crux à cruciatu dicatur, non sequitur eos qui cruciant vel persequũtur Sacerdotes, Dominũ in ipsis crucifigere; abutitur impost. verb. Greg. homil. 37. in Euang.

p hoc sæpissime falsum est.

q Matth. 5.

r hæc nõ dicit Iudas, sed Enoch referente Iuda Apostolo.

s venit in sanctis.

t contra omnes & arguere.

u duris quæ locuti sunt, &c.

x hoc fine clauduntur sermones de verbis Domini 20. de tempore 9. 36. 51. 55. 56. 60. 92. 175. 183. 197. 206. 215. 217. 247. de Sanctis 6. 15. 43. lib. 50. homil. 5. 6. 8. 9.

y A. D. 118. triennio antequam Euaristo succederet Alexander.

* Xystus dicitur Eusebio hist. lib. 4. c. 4.

a Iud. vers. 1. b de Archiepiscopi titulo vide infra epist. Pseudo-Telesphori.

c 3. Ioan. vers. 5. d Ibid. vers. 11. e qui male facit non vidit Deum.

ſed ex Diabolo eſt. Fidem enim rectam vos tenere oportet, vt diſſentientes ab Apoſtolica non ſitis doctrina. [f] *Vnum* enim *verum Deum*, Patrem & Filium, *à Prophetis & Apoſtolis oſtendimus prædicatum, à quibus etiam Spiritum Sanctum credimus non* eſſe *diſcretum, Eſäia Propheta dicente*, [g] Ego ſum Deus, & non eſt alius præter me. *Et* per [h] *meipſum* iuro, quia exiuit ex ore meo veritas, & ſermo meus non [i] *reuertetur*; quia mihi inclinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per Dominum, dicens: Iuſtitia & gloria ad eum veniet. *Et vt in hoc teſtimonio Patrem & Filium ſimul fuiſſe* [k] cognoſcatis, *Paulum Apoſtolum* [l] audite *dicentem*, [m] Vt in nomine, *inquit*, Ieſu omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, [n] *quia* Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris omnipotentis. *Quod ſi* (*ſecundum* [o] aliquos) *Filius eſt minor patre ſuo, ergo minorata eſt & gloria Patris in Filio. Et vbi eſt, quod in Salomone Scriptura loquitur, dicens*, [p] Sicut enim in conſpectu eorum, *inquit*, [q] *magnificatus es* in nobis, ita in conſpectu noſtro [r] *magnificaberis* in illis, vt cognoſcant te ſicut *& nos* cognouimus; quoniam non eſt [ſ] Deus præter te Domine. *Diligenter attende*, & [t] agnoſce *filium eſſe qui* [u] magnificabitur *in iudicio, dũ venerit viuos & mortuos iudicare. Item Eſaias*, [x] Audite domus Iacob, & [y] *reſidui* domus Iſrael, qui egredimini ex vtero, & erudimini à puero vſque ad ſenectutem: Ab initio ego ſum, & quouſque ſeneſcatis, ego ſum: Ego *vos* feci, *&* ego ſuſtineo: ego remittam, ego ſuſcipiam, dicit Dominus. *Et iterum*, [z] Ego ſum Dominus Deus; [a] præter me non eſt alius Deus, annuntians nouiſſima priuſquã fiant, & ſtatim conſummata ſunt. *Item* [b] alibi, Audite me, Iacob & Iſrael, [c] *quoniam* ego feci. Ego ſum Dominus Deus tuus, & non eſt alius præter me. *Item* [d] alibi, Ego ſum Dominus Deus *tuus* primus, & ego nouiſſimus; & in ea quæ *ſuper*uentura ſunt in [e] *nouiſſimis*, ego ſum. *Item ibi*, Ego ſum Deus qui te creaui, [f] *qui te* adiuui, & communiui dextra mea. *Et vnitatem Patris & Filij aſſignans loquitur dicens*, Ego teſtis veſter, dicit Dominus Deus; & puer meus *tu*, quem Ego elegi, vt ſciatis & credatis quia ego ſum, *&* ante me non fuit alius Deus, & poſt

f Verba Ithacij Clari aduerſ. Varimadũ c. 2. ---eos etiam nos vnum & verũ Deum à Prophetis &c.
g Eſai 45.
h per memetipſum.
i auferetur.
k cognoſcas.
l audi.
m Phil. 2.
n quoniam.
o ſecundũ te.
p Eccl. 36.
q manifeſtatus eſt.
r manifeſtaberis.
ſ alius Deus.
t cognoſce.
u manifeſtabitur.
x Eſai. 46.
y reſiduum.
z ibid.
a & præter.
b item ibi, audi me.
c quem.
d Item ibi.
e nouiſſimo.
f creaui & adiuui.

post me non erit.[g] *Vnum* hi qui non sane sapiunt eligant ex *duobus: Aut* fateantur *Patrem & Filium Deum vnum; aut si solum Patrem Deum esse* [h] contendunt, *ergo* [i] illis *Dominus* noster *Iesus Christus Dei Filius non erit Deus, quia scriptum est*, [k] Ante me non fuit alius *Deus*, & post me non erit. *Si secundum* [l] tales *ita est, cur Apostolus talia prædicat, & eundem Filium Deum super omnia benedictũ insinuat*, [m] Quorum patres, *inquit*, [n] ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula? *Item Esaïas* [o] ait, Dominus Deus Israel, qui liberauit *eum* [p] de Ægypto. Ego sum primus, & ego post hæc, & præter me non est Deus; sicut ego sum, qui stet & vocet, & præparet mihi ex quo hominem feci in seculo. *Item* [q] alibi; *In te* est Deus, & nesciebamus, & non est alius Deus præter te. Tu es enim Deus, & nesciebamus, Deus Israël Saluator. [r] *Vnus Deus non sunt Pater & Filius? Quis est hic Deus, in quo esse dicitur Deus, præter quem alium Deum non esse Propheta* [s] sæpen*umero protestatur? & Hieremias*, [t] Hic Deus noster, *ait*, & non applicabitur alter ad Eum; qui inuenit omnem viam scientiæ, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel *dilecto* [u] suo. Post hæc in terris visus *est*, & inter homines conuersatus est. *Et in Salomone* [x] habetur, Miserere nobis, Deus omnium, & ostende nobis lumen miserationis, [y] & immitte timorem tuum super gentes quæ non exquisierunt te, vt cognoscant *quia* [z] non est alius Deus nisi tu. *Item* [a] alibi, [b] Domine Deus Israel, non est tibi similis in cœlo sursum, neque in terra deorsum, *& in Psalmo* 17. Quoniam quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrũ? [c] *& in Genes.* Et pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam & Gomorrham, & euertit ciuitates illas. *Si solus Pater Deus est, quis pluit ignem & sulphur à Domino supra prædictas ciuitates* [d] vt eas *euerteret? quæro responde. Et in Deuteronomio*, [e] Dominus solus deducebat eos, & non fuit cum illis Deus alienus. *Et Paulus Apostolus*, [f] Vnus Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidẽ. *Et ad Corinth.* [g] Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *& iterum*, [h] Non est Deus nisi vnus. *Et ad Galatas*, [i] Mediator autem vnius non est, Deus autem vnus

g vnum tibi, ô Hæretice, elige è duobus: aut fatere &c.
h contendis.
i tibi.
k Esai. 34.
l secundũ te.
m Rom 9.
n & ex.
o sic dicit. Esai. 43.
p eos.
q itẽ ibi iste.
r Si vnus.
s sub numero.
t Baruch. 3.
u electo.
x Eccl. 36.
y miserat. tuæ.
z quoniam.
a item ibi.
b Deut. 4.
c Gen. 19.
d vt suprad.
e Deut. 32.
f Rom. 3. Deus inquit.
g 2. Cor. 5.
h 1. Cor. 8.
i Gal. 4.

eſt. *Et vnitatem Patris, Filij & Spiritus Sancti demonſtrans, Epheſiis ſcribens ita confirmat,* [k] Sufferentes inuicem in charitate, ſolliciti ſeruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptiſma, vnus Deus. *Si* [l] non ſane ſapientes, *vnitatem fidei* [m] voluerint *ſimplici corde recipere; ex hoc itaque teſtimonio in vno ſpiritu,* [n] poterunt *ſimul Patris & Filij vnitatem condiſcere. Patrem igitur (vt ſuperius* [o] comprehenſum eſt) *in diuinis literis ingenitum proprie poſitum, nec* [p] *legere* poſſunt *penitus nec probare: ſed quia idipſum fides exigit Chriſtiana, abſque vlla dubitatione ingenitus creditur, qui tamen ſecundum ſeriem ſcripturarum in Filio à ſe genito viſus eſſe monſtratur.*

De cætero, [q] *placuit* propter malorum hominum infeſtationes, *vt in accuſatione* DOMINI miniſtrorum, *primo perſona, fides, vita, & conuerſatio blaſpemantium* enucleatim *perſcrutetur. Nam* [r] fides omnes actus hominis præcedere debet; *quia* [ſ] dubius in fide infidelis eſt. *Nec eis omnino eſt credendum qui veritatis fidem ignorant,* nec *rectæ conuerſationis vitam ducunt; quoniam tales facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viuentes.* Idcirco *ſuſpicio eorum diſcutienda eſt primùm & corrigenda;* neque [t] *accuſatoribus ſuſpectis,* vel *de inimicorum domo prodeuntibus* eſt *credendum.*

Erant enim quidam qui [u] *prius videbantur eſſe ex nobis; ſed non erant ex nobis. Si* vero *fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum,* & non conturbaſſent fratres. [x] *Exacuerunt enim,* vt ait Propheta, *linguas ſuas ſicut ſerpentes, venenum aſpidum ſub labiis eorum.* Quapropter hi reſpuendi ſunt ſi incorrigibiles apparuerint, & vitandi ne DOMINO famulantes decipiant.

State [y] *ergo dilectiſſimi ſuper vias,* adſpicientes & interrogantes *de ſemitis Domini antiquis; & videte* [z] *quæ eſt via* [a] DOMINI *bona* & recta, *& ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Data 16. Kal. Maij ſub Hadriano [b] & Vero.

k Epheſ. 4.
l ſi enim hæretice.
m volueris.
n poteris.
o ſuperius poſuiſti.
p pergere poſſis.
q verba Adriani I. Collect. Ingelramo datæ c. 4. eadem refert Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 11.
r Sixti Pythag. ſent. 156
ſ eiuſd. ſent. 5.
t Paulus ſent. lib. 5. tit. 15. ſent. 1. Conc. Carth. 7. c. 4. Ennod. Apol. pro Symmacho Concil. Rom. 5. pro Symmacho. vide inf. pſeudo-Teleſph.
u verba Flauiani Conſtantinop. epiſt. ad Leonem c. 2. ex 1. Ioan. 2.
x Pſal. 140.
y Hier. 6. imitatur impoſtor verba Martini I. Synodicæ additæ Conc. Lateran. ead. habent Pſeudo-Anterus, & Pſeudo Liber. epiſt. 12.
z & videte & interrogate.
a via bona S. patrum.
b ſedit Sixt. ab A.D. 132. ad 142. quo toto tempore Adrianus nullum conſulatum geſſit. vide Baron. Annal.

CENSV-

CENSVRA.

POstquam totum 2. caput operis aduersus Varimadum ab Ithacio scripti exscripsit ὑποβολεὺς ac Concilij 5. Rom. sub Symmacho, Flauiani Constantinopolitani, Martini, Adriani I. & Sixti Pythagoræi sententias suo more attexuit, coronidis vice fictitiam Hadriani consulatus cum Vero notam superaddidit.

SIXTI I. PAPÆ
Epistola II.

Sixtus [a] vniuersalis *Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus*, *omnibus Episcopis in Domino salutem.*

COGNOSCAT [b] vestra Sapientia, charissimi fratres, quia in hac S. sede Apostolica à nobis & *reliquis Episcopis*, cæterisque Domini sacerdotibus, statutum est vt sacra vasa [c] *non ab alijs quam à sacratis*, Dominoque dicatis contrectentur hominibus. [d] Indignum enim valde est, vt sacra Domini vasa, quæcumque sint, humanis vsibus seruiant, aut ab aliis quam [e] *à Domino famulantibus*, eique dicatis [f] *tractentur* viris; ne pro talibus præsumptionibus iratus Dominus plagam imponat populo suo, & hi etiam [g] *qui non peccauerunt*, mala patiantur aut pereant, *quia perit iustus sæpissime pro impio.* Attendite, fratres, ne talia vestris in Ecclesiis permittatis deinceps fieri; ne grex pretioso Christi sanguine redemptus in præcipitium (quod absit) ruat: *Propter* [h] *quod assumite* armaturam *Dei, vt possitis resistere* his qui contradicant veritati; *& induite vos loricam iustitiæ, calceati pedes in præparatione Euangelij pacis.*

Si [i] quis vero vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam appellet sedem, & ad eam [k] *quasi ad caput* suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur. Si autem ei necesse fuerit, [l] eamque appellare

a Si vox *vniuersalis* nominatiui casus esse dicatur, *falsa, stulta, superba, scelesta est, ei consentire nihil aliud est quã fidem perdere*; teste Gregorio Magno epist. 36. 38. & 39. lib. 4. Si vero genitiuo casu legatur, tolerabilis est eius vsus; idem enim sonare videtur, ac *Catholicæ*, quo titulo non solũ Ecclesias, sed & fideles singulos designari aut posse scribit Isid. Hispal. orig. lib. 7. c. 14.

b cognoscimus te quicquid scribis pro libidine fingere.

c idem habet pseudo-Steph. epist. 1. & Cõc. Agath. c. 66. & pontificale.

d vide Conc. Bra. 3. c. 3. can. Apost. 72. collect. Martini c. 41.

e An soli Clerici Deo seruiũt aut dicati sunt? aliter Apost. Rom. 12. & Petrus 1. epist. c. 2.

f N. phras.

g hoc cõmentum iam refutauimus. vide pseudo-Anaclet. epist. 2.

h verba Martini I. Synod. epist. è Conc. Lateran. arma--resistere in die malo aduersus omnem hæreticum virum & dogmata & induite, &c.

i vide sup. pseudo-Anacl. epist. 1.

k suprà, sedem *non caput* sed *capitis* esse docuimus. Sedet in Ecclesia Christus vt caput, eius administri pastores omnes, in quos nullum ius Papæ Rom.

l Quando contigit, eos quibus necesse erat Rom. sedem appellare, non ausos? plures quibus appellare non licebat, cum mendaciorum merce Romam nauigare ausos legimus; qui (dum licuit) viciatam appellationis remedio causam subleuare neglexerit, neminem.

minime auſus fuerit; & *vocatus*[m] tamen ab hac ſancta ſede fuerit, non renuat venire; ſed confeſtim, vt ei nũtiatum fuerit, venire feſtinet, & cauſas pro quibus vocatus eſt prudenter diſponat; atque ſi neceſſe aliquid corrigere fuerit, cum his quos hic primos inuenerit, corrigat. *Ad* Eccleſiam tamen *ſuam*, non prius reuertatur, quam literis[n] *Apoſtolicis*, vel *formatis* pleniter inſtructus atque purgatus ſit, *ſi fuerit vndè*: vt poſtquam domum reuerſus fuerit, cognoſcant vicini ſui, qualiter hic ſua aliorúmque cauſa diſcuſſa fuerit; quatenus eam abſque aliqua ambiguitate nunciare & prædicare omnibus poſſit.

Ab hac enim ſancta ſede, à ſanctis Apoſtolis, *tueri*, defendi & liberari Epiſcopi[p] iuſſi ſunt; vt ſicut eorum diſpoſitione, ordinante Deo, primitus ſunt conſtituti; ſic huius ſanctæ ſedis (cuius[q] diſpoſitioni eorum cauſas & iudicia ſeruauerunt) protectione futuris temporibus ſint ab omnibus peruerſitatibus ſemper liberi. Vnde[r] culpantur hi qui aliter circa fratres egerint, quam huius ſedis rectoribus placere cognouerint.

His taliter conſideratis, atque cum reliquorum Epiſcoporum decretis,[s] *tanquam omnium curam gerentes, propter ſedis propriæ* apicem decernimus,[t] vt nemo pontificum aliquem ſuis rebus expoliatum Epiſcopum, aut à ſede pulſum excommunicare aut iudicare præſumat; quia *non eſt priuilegium quo expoliari poſſit iam nudatus.*

Siquis autem aliter agere præſumpſerit, ſciat cenſuram huius ſedis,[u] *cum omnibus membris ſuis*, ſibi venturam: & ſicut egerit, ita recipiet: Si bene, bene: *ſi*[x] *grauè, grauè; ſi peſſime, peſſime*; quoniam[y] *dignus eſt operarius mer-*

m vide pontificale Damaſi titulo prænotatum. n Apoſtolicę literæ videntur eædem cũ ἀπολυτικοῖς. dabantur autem ab Epiſcopis teſte Concil. 2. Aurel. c. 13. formatæ alio nomine κοινωνικαὶ, εἰρηνικαὶ, ἐκκλησιαστικαὶ dicebantur: quas dare iuris fuit nõ ſolum Metropolitanorum (quorum meminit Conc. 3. Carth. c. 28. Conc. Carth. 5. c. 7. Mileui. c. 20.) ſed etiam Epiſcopi cuiuſuis. vide Concil. Chalced. c. 11. & interpret. Balſamonis & Zonaræ. vterque enim diſcrimẽ inter συστατικὰς & εἰρηνικὰς docet; & ex can. 66. Cõc. Africani εἰρηνικὰς eaſdẽ cum ἀπολυτικοῖς eſſe contendit. o Literæ non purgant eos quibus dantur, ſed purgatos docent; quod impoſtor vel non aduertit vel diſſimulauit. p quando factum? proferat mandatum impoſtor. q ſupra dixit Domino reſeruata Epiſcoporum iudicia, nunc Rom. ſedi ſeruantur. Vide pſeudo-Clem. epiſt. 1.

r A quo culpantur? forte à paraſitis Rom. Cataſcopi; nemo enim prudens aſſeruerit Eccleſiam antiquam Vrbici Papæ iugo collum ſubdidiſſe, vel ab eius nutu pependiſſe. vide pſeudo-Victor. epiſt. 1. pſeudo-Iul. epiſt. 2. cap. 2. iiſdem verbis vtentes.

ſ verba Sozomeni de Iulio ad Sixtum tranſtulit impoſtor, οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης, διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου. vide hiſt. lib. 3. c. 7. hiſt. Tripartit. lib. 4. c. 15.

t hoc ſtatuit Conc. 5. Rom. ſub Symmacho. vide pſeudo-Iulium epiſt. 2. c. 8.

u explicet hoc OEdippus. x nota barbariſmos. y Luc. 10.

cede

cede sua.[z] *Nos*, fratres, *nullum perdere volumus*; sed ipse se perdit, qui pie considerata *auertit*, & qui Apostolorum & huius sanctæ sedis Decreta[a] *libenter violat.*

Sed[b] *nunc, fratres,*[c] *commendamus vos omnes Domino, & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem*[d] vobis cum *omnibus*, *Sanctis.*[e] *Ipse autem Deus pacis & consolationis*], *det vobis id ipsum sapere in alterutrum:* vt vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi; *vt vnanimes vno ore, & vno corde honorificemus eum in concordia*[f] & consolatione fratrum,[g] *qui potens est confirmare secundum Euangelium eius,*[h] iuxta *reuelationem mysterij* æterni, *temporibus*[i] scilicet perpetuis, quibus vobis munera futurorum gaudiorum largienda sunt. Data 9. Kal. Aprilis,[k] Hadriano & Vero viris Clariss. Coss.

z vide Sixti III. epist. ad Cyrillū. Celestin. epist. 1 a Nor. phras. pseudo Clement. epist. 1. pseudo Anaclet. epist. 1. pseudo-Stephani epist. 1. &c.
b verba Martini I. Synod. epist. è Conc. Lateran.
c Act. 20.
d in sanctificatis omnib. ipse autē &c.
e Rom. 15. in alterutrum & in ipso semper, vt in omnibus vnanimes &c.
f in concordia orthodoxæ fidei.
g Rom. 16.
h secundum.
i temp. æternis &c.
k iam monuimus Adriani cum Vero cōsulatum fictitium esse.

CENSVRA.

TANTA sermonis impuri spurcities est, vt vomere dicas, non loqui: fingit *Deum iustos pro iniustis punire*, idque *sæpissime*; Episcopos omnes Romani Papæ *iudicium expectare*, eiusque *formatis instrui* debere; sed & *culpari qui aliter quam ei placet agunt*: verba Sixti III Sozomeni, Concilij Rom. 5. sub Symmacho, & Martini I. describit: mendaci denique consulatus nomenclatura farraginem suam consignat impostor.

TELESPHORI[a] *PAPÆ*

Epistola.

Charissimis fratribus, & dilectissimis Episcopis, Telesphorus Romanæ vrbis[b] Archiepiscopus *Salutem in Domino.*

CREDIMVS[c] *sanctam fidem vestram in Apostolorum eruditione fundatam, & hanc*[d] *tenere, hanc populis vniuersis*

a Thelesphorum vocant Optatus lib. 2. & August. epist. 165.
b Primo *Archiepiscopi* & *Archiepiscopatus* mentio in Epiphanij Panario, heres. 68 & 69. Hoc autem opus inchoatum A.D. 374. Valentiniani maioris vndecimo, 220. à morte Telesph. Eandem vocē habet titulus (forte à recentiore aliquo) additus orationi 21. à Nazianzeno scriptæ post A.D. 372. quo diem vltimum obiit Athanasius. *Archiepiscopi* titulo Celestinum, Leonem, Cyrillum &c. sæpius ornant acta Conc. Ephes. & Chalced. hinc frequentior Archiepiscoporū memoria in monumentis Ecclesiasticis. c initium epist. Damasi ad Episcopos Illyrici: vide Theodor. hist. lib. 2. c. 22. Sozom. lib. 6. c. 22. hist. tripart. lib. 5. c. 29. d hanc vos.

exponere, quæ videlicet à conſtitutis Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum, *nulla ratione diſſentit, per quos iuſtum eſt cæteros erudiri.*

Quapropter cognoſcite, [e] à nobis & à cunctis Epiſcopis in hac ſancta & Apoſtolica ſede [f] congregatis, ſtatutum eſſe, vt ſeptem hebdomadas ante Sanctum Paſcha omnes [g] *clerici in ſortem Domini* vocati à carne ieiunent: quia ſicut [h] diſcreta eſſe debet vita clericorum à Laïcorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet fieri diſcretio.

Et ſicut [i] Laïci & ſeculares homines nolunt eos recipere in accuſationibus & infamationibus ſuis, ita [k] nec Clerici debent eos recipere in impulſationibus ſuis; [l] quoniam in omnibus diſcreta debet ſemper eſſe & ſegregata vita & conuerſatio Clericorum ac ſecularium Laïcorum: & ſicut hi amplius ſunt applicati diuinis cultibus, & [m] *familiares* Domini dicuntur Saluatoris, ita moribus & conuerſatione atque ſanctitate debent eſſe diſtincti. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes Clerici [n] à carne & deliciis ieiunent, & hymnis & vigiliis atque orationibus Domino inhęrere die noctuque ſtudeant.

Nocte vero ſancta natiuitatis Domini Saluatoris [o] Miſſas celebrent, & hymnum Angelicum in eis ſolenniter decantent; quoniam & eadem nocte ab Angelo paſtoribus nuntiatus eſt, ſicut ipſa Veritas teſtatur dicens; [p] *Paſtores erant in regione eadem, vigilantes & cuſtodientes vigilias noctis* [q] ſupra *gregem ſuum: & ecce Angelus Domini ſtetit iuxta illos,* [r] *& timuerunt timore magno, & dixit illis Angelus, Nolite timere. Ecce enim Euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus, in ciuitate Dauid. Et hoc vo-*

e impoſtor ſua ſomnia narrat.

f in vrbe non *in ſede* congreganda concilia. ſedes enim locus nõ eſt, ſed dos ſeu poteſtas ſedentis.

g Iſid. de offi. lib. 2. c. 1. vide pontificale.

h *Lex Chriſti non ſpecialiter Clericis, ſed generaliter cunctis fidelib. eſt à Domino tributa: licet in Euangelio quædam ſint præcepta ſpecialia, quæ ſolummodo contemptoribus mundi, & Apoſtolorum ſectatoribus cõueniant: cætera tamen cunctis fidelibus, vnicuiq; ſcil. in ordine quo ſe Deo ſeruire deuouit, indiſſimulanter obſeruanda cenſentur.* Conc. Pariſ. lib. 2. c. 7.

i Quando factum vt Laïci Clericos ab accuſat. ſubmouerent? hoc item ſomniauit ὑποβολιαῖος. k hoc ſtatuiſſe dicitur Silueſter in Concil. 2. Rom. c. 14. vide ſup. pſeudo-Clem. epiſt. 1. l non ſequitur, diſcreta debet eſſe vita ergo accuſatio non recipienda: contra ſtatuit Conc. Epaun. c. 24. m omnes pij Domini familiam conſtituunt teſte Paulo Eph. 2. n ergo & à piſcibus (quos carnem habere aſſerit Apoſtolus 1. Cor. 15. veteres ὀψώνια per excellentiam vocauerunt) abſtinendum: abſtinendum & à vino, in quo maximum libidinis incentiuum. De priſcæ Eccleſiæ abſtinentia, vide Baſil. homil. 1. de ieiunio, Epipha. in λόγῳ σωτηρίῳ Chryſoſt. homil. 4. ad populũ Antioch. Auguſt. de morib. Eccl. cap. 33. Fulgent. de fide ad Petrum c. 42. o hæc omnia è cœnoſa libri Pontificalis gurgite hauſta ſunt. p Luc. 2. q ſuper. r & claritas Dei circumfulſit illos, & tim.

bis ſi-

bis signum, inuenietis infantem pannis inuolutum & positum in præsepio. Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, & dicentium, Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Reliquis [s] *enim* temporibus Missarum celebrationes [t] *ante* horam diei tertiam minime sunt celebrandæ, quia & [u] eadem hora Dominus crucifixus est, & super Apostolos Spiritus Sanctus descendisse legitur.

Ab Episcopis autem idē Angelicus *hymnus* [x] pro tempore & loco Missarum solenniis *celebrandus* est, atque solenniter recitandus; ipsi enim [y] *qui* proprio *ore corpus* Domini *conficiunt* ab omnibus sunt audiendi, *obediendi* atque timendi, & non [z] *dilacerandi* aut *detrahendi*; quia à quib. se Domini populus benedici, *saluari*, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi. Populus enim ab eis docendus est & corripiendus, & non ipsi ab eo; quia [a] *non est discipulus super magistrum.* Nullo modo igitur Domini Pontifices & reliqui Sacerdotes, quibus Domini commissa est plebs, rite populum possunt corrigere, si deceptionis se cognouerint *laqueo infestari.*

Vnde [b] *iustum est omnes in vniuerso* [c] *orbe Doctores legis, ea quæ legis sunt sapere; & non* [d] Sacerdotes Domini labiis suis aut quibuslibet machinationibus *maculare* Dum enim ipsos disponunt aut cupiunt maculare, potius seipsos maculant & vulnerant.

Dei [e] *ergo accusat ordinationem* qui eos qui ab eo *constituuntur* Sacerdotes *accusat, vel* damnari cupit; à quibus *se* omnes fideles cauere debent; quia [f] *non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*, rei *sunt.* Christus enim Dei Filius Dominus noster, humano generi salutem *condonat* plenam, de nobis ait, [g] *Qui vos recipit me recipit*; & [h] *qui vos spernit, me spernit.* Si ergo Dominus in eis recipitur & rejicitur, proculdubio *ipsius sunt*, qui in eis reiicitur vel suscipitur.

s non cohærent hæc superiorib.
t ita u ũ Concil.3. Aurel.c.14. vide & pontificale.
u hora 3. crucifixum Dominũ scribit Marcus c. 15. id est 2. quadrante diei qui à 3. in 6. protendebatur: si Marcũ cum Ioanne concil iã. Caluinus & Beza, & ex aduersariis Lyranus, Carthusianus, Iãsenius, Maldonatus, Barradius, &c. Clem. consti. li 8. c. 40. decernit preces concipiendas hora 3. quia tunc Pilatus senten iam pronun iauit in Dominũ: 6. vero, quia ea hora Christus crucifixus. Horam 3. ob descensum Sp. venerabilem scribit Isid. de offic. lib. 1. c. 19.
x Not. phras. vide pontificale.
y phrasis Hieron. epist. 1 & 85. sacro Christi.

z N. phrases. a Matth. 10. b verba Damasi ad episc. Illyrici. c Romanorum orbe.
d & non fidem doctrinis variis maculare.
e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 1. ex Isid. sent. lib. 3. c. 39. f Rom. 1.
g Matth. 10. h Luc. 10. an soli Clerici ipsius Domini esse dicendi sunt?

Et [i] *tu quis es qui iudicas ſeruum alienum ?* Proculdubio tranſgreſſor es legis Dei, [k] & Apoſtolorum atque Prophetarum: & non ſolum harum ſed etiam legum humanarum. Omnes enim leges, tam diuinæ quam & humanæ, alienum ſeruum iudicare prohibent. Quid putas erit de te, cum tranſgreſſores & conculcatores legis Dei damnabuntur? Profectò & tu damnaberis, quia poſtpoſuiſti mandatum Dei, & tuam adimpleſti voluntatem. Quoniam ſicut digni ſunt vita qui mandatum Dei adimplent atque cuſtodiunt, ita rei & *perdigni* ſunt morte, qui ea poſtponunt & in vanum ducunt. Eſt enim in Apoſtolicis ſcriptum inſtitutis; Alterius [l] *vitam* nemo *laceret*, & *de malo alieno os* ſuum *non coinquinet.*

Accuſatores [m] *vero & accuſationes quas leges ſeculi non admittunt, & nos ſubmouemus*, & *Accuſatori* [n] omnino *non credi* decernimus, *qui abſente aduerſario cauſam ſuggerit, ante vtriuſque partis* iuſtam *diſcuſſionem.*

Nec hi [o] *qui non ſunt idonei* ſuſcipiantur ad accuſationem, & omnes [p] *qui aduerſus patres armantur infames eſſe cenſemus.* Patres enim omnes venerandi ſunt, non reſpuendi, aut *inſidiandi.* Hi vero [q] *qui cum inimicis morantur*, aut qui ſuſpecti habẽtur, minime recipiantur, quia eorum æmulatio lacerat etiam innocentes.

Hunc [r] *murum* firmiſſimum *ſtatuerunt patres noſtri*, & nos cum eis, contra perſecutores noſtros; vt *hoc remedio* eorum pellantur machinamenta, & vos ſecuriores & ſanctiores famulari mereamini veſtro Saluatori.

Cæterum, [ſ] *conſiderat impius iuſtum, & quærit vt occidat eum. Dominus non derelinquet eum in* [t] manus *eius, & non condemnabit eum cum* [u] iudicabitur illi. *Expecta Dominum, & cuſtodi viam eius, & exaltabit te, vt poſſideas terram; cum*

i Rom.14.
k quaſi lex ſit alia Dei, alia Prophetarũ. Notabit lector, ſi argumentum Teleſphori valeat; nec Clericos nec Laïcos à quoquã iudicandos; vtrique enim Dei ſerui sũt. vide ſup. pſeudo-Clem. epiſt.1.&c.
l hoc vero omnem impudẽtiam ſuperat quod Iſidori Hiſpal. ſynonyma pro Apoſtolicis obtrudit inſtitutis. *Alienã* (inquit Synonym. li. 2.c.9) *vitam non laceres, de malo alieno os tuum non coinquines.*
m confundit impoſtor verba Ennodij in Apol. pro Symmacho & Adriani I. collect.c.11.
n verba Aniani in conſtit. 9.tit.39. li.11. Cod. Theod. vide Pſeudo-Iul. epiſt.2. c 9.
o vide pſeudo-Anaclet.epiſt.2. ex eod. Aniano conſtit.13.eiuſd. tituli.
p vide epiſt. Procli ad Domnum Antioch. ex act. 14.Concil.Chalced. & Adrian.collect.c.71.
q ſent.1.tit.15.lib.5.Pauli Concil.5.Rom.ſub Symmacho.
r Verba Damaſi loco citato: *patres noſtri* 318. *Epiſcopi habito tractatu in vrbe Nicana hunc murum fortiſſimum contra arma Diabolica ſtatuerunt, & hoc remedio venena mortifera ſunt depulſa*, &c.
ſ Pſal 36.interp.Hieronym.
t Hieron. manu vulg. manibus.
u Hieronym. iudicatur.

interibunt impij, videbis. Vidi impium robustum & [x] *fortissimum, sicut indigenam virentem: Et transiui, & ecce non erat; & quæsiui eum, & non est inuentus. Custodi simplicitatem, & vide rectum; quia erit* [y] in *extremum viro pax. Præuaricatores autem* [z] interibunt *pariter, & nouissimum impiorum peribit. Salus autem iustorum à Domino, fortitudo eorum* [a] *tempore tribulationis. Et auxiliabitur eis Dominus, & liberabit eos,* & [b] eripiet *eos ab impiis, & saluabit eos; quia sperauerunt in eo.* Et alibi, [c] *Quid gloriaris in malitia potens? Misericordia Dei* est *tota die. Insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula* tua *acuta, faciens dolum: Dilexisti* malitiam *magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam.* [d] *Dilexisti omnia verba ad deuorandum,* [e] lingua dolosa. *Sed Deus destruet te in sempiternum, terrebit te, & euellet* te *de tabernaculo* tuo, *& eradicabit te de terra viuentium.* [f] *Videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt: Ecce vir qui non posuit fortitudinem suam Deum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum: confortatus est in insidiis suis. Ego autem sicut oliua virens in domo Dei, speraui in misericordia Dei in seculum* [g] & in æternum. *Confitebor tibi in seculum, quoniam fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum in conspectu Sanctorum tuorum.* De talibus enim insidiatoribus & accusatoribus seruorum suorum loquitur Dominus per Prophetam dicens, *Os* [h] *tuum dimisisti ad malitiam, & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, &* in [i] *filium matris tuæ fabricabaris opprobrium. Hæc fecisti & tacui; existimasti similem tui me futurum: arguam te & proponam te ante oculos tuos. Intelligite* hæc, [k] *qui obliuiscimini Deum, ne forte rapiat & non sit qui liberet.*

Languentes autem in isto conamine notandi sunt, & à talibus repellendi: Tales enim membra sunt Diaboli, qui [l] *sursum atque deorsum peruolans, quærit quos possit occidere, quos possit* [m] separare, *quos possit deuorare. Propter quam rem vigilandum est*, & armis cœlestibus sumus muniendi, ne in eius compedes incidamus, aut eius *foueis illaqueemur.*

Decet [n] *enim in talibus causis hoc maxime prouideri, vt sine strepitu concertationum & charitas custodiatur, & veritas defendatur*, atque innocentes & Domini ministri illæsi

x Hieron. firmissimum vulg. eleuatū.

y ad.

z Hier. *delebuntur*, vulg. *dissperibunt.*

a Hieron. & vulg. *in tempore.*

b Hieron. & vulg. *eruet.*

c Psal. 51. Hieron. interp.

d iustitiam semper.

e Hieron. & vulg. *linguam dolosam*

f viuentium semper.

g seculum sempiternū.

h Ps. 49. Hieron. interp.

i Hieron. & vulg. *aduersus.*

k hoc.

l verba Flauiani Constantinop. epist. ad Leonem c. 1.

m superare.

n verba Leonis epist. 8.

liberentur. De bonis ergo ac legem Domini cuſtodientibus, fratribuſque adiuuantibus & non nocentibus, ſed *ſupportantibus*, ait per Prophetam Dominus, [o] *Non ſedi cum viris vanitatis, & cum ſuperbis non ingrediar. Odiui Eccleſiam peſſimorum, & cum* [p] impiis *non ſedebo. Lauabo in innocentia manus meas, & circuibo altare tuum, Domine; vt* [q] clara voce prædicem laudem, & narrem *omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum Domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Ne auferas cum peccatoribus animam meam, & cum viris ſanguinum vitam.* [r] *In quorum manibus ſcelus eſt; & dextra eorum repleta eſt muneribus. Ego autem in ſimplicitate mea gradiar; redime me & miſerere mei. Pes meus ſtetit in recto, in Eccleſiis benedicam* Dominum.

Concordent igitur [ſ] *cum omnibus Dei ſacerdotibus* hæ *charitatis* ſententiæ, *in* quibus *vos fixos & firmos exiſtere iudicamus. Deus* [t] *vos incolumes cuſtodiat, filij* chariſſimi. Data XV. Kal. Martij [u] Antonino & Marco viris Clariſſ. Coſſ.

o Pſal. 25. Hieron. interp.

p iniquis.

q Hieron. & vulg. *vt audiam vocem laudis, & enarrem*

r Hieron. & vulg. *vitam meam.*

ſ verba Damaſi epiſt. ad Epiſc. Illyr. *concordet cum* &c. *etiã charitatis veſtræ ſententia in qua* &c.

t ſubſcriptio epiſt. Damaſi ad Orientales.

u Sedit Teleſphorus ab A.D. 142. ad 154. nullus autem toto hoc tempore Marci cũ Antonino Conſulatus; niſi quis intelligat binos Marci Aurelij Antonini cum Antonino Aug. A.D. 142. & 147. At meminerit Lector, 1. Conſulum non nomina ſed cognomina potiſſimum adnotari ſolita. 2. Antoninum Auguſt. à Marco diſtingui non debere, cum ipſe Marcus Antoninus dictus fuerit. 3. Quicquid ſit; cum Sixtus A.D. 142. 8. Idus Aprilis martyrium conſummarit, Teleſphorus eodem anno 15. Kal. Martij ſcribere non potuit.

CENSVRA.

CONDIT impoſtor noua decreta de ieiuniis & miſſis in nocte natiuitatis Domini celebrandis: fingit à Laicorum accuſatione Clericos ſubmotos, & contra accuſationes Laicorum aduerſus Clericos recipiendas non eſſe: Verſionem Hieronymi citat: Damaſi, Hieronymi, Procli, Leonis Flauiani, Ennodij, Iſidori, Adriani, & Aniani verba varijs deprauationibus fœdat; mendacem conſulatus notam epiſtolæ adiicit.

HYGINI

HYGINI PAPÆ

Epiſtola * I.

Hyginus in Chriſti nomine [a] almæ vrbis *Romæ Epiſcopus*, *cunctis in Apoſtolica fide & doctrina* degentibus, *Salutem*.

CHARISSIMI, [b] *Deus filium ſuum miſit in* ſimilitudinem *carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt* iuſtitia *legis impleretur.*

Filius [c] *non ſecundum Deitatem* ſolam *à Patre miſſus eſt, ſed ſecundum carnem, quam clementer & pie pro nobis aſſumere non dedignatus eſt. Nam quod ſemetipſum* (exinanita [d] *maieſtatis ſuæ potentia*) *idem* ſe *Filius* miſerit, Apoſtolus *conteſtatur & dicit*, [e] ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, & humiliauit [f] *ſemetipſum* factus obediens vſq; ad mortem, mortem autem crucis. *Et Eſaias*, [g] Non legatus, neque Angelus, ſed [h] *Deus* ipſe *veniet*, & *ſaluabit* nos. *Item* [i] alibi, Palam apparui non quærentibus me. *& Hieremias*, [k] Dereliqui domum meam, dimiſi hæreditatem meam, [l] Veni & factus ſum illis in opprobrium. *& in Michæa*, [m] Ecce Dominus veniet, & commouebuntur ſub eo montes. *Et in Zacharia*, [n] Gaude & exulta filia Sion; quia ecce [o] venio, & commorabor in medio tui, dicit Dominus. *Et Apoſtolus ad Timotheum*, [p] Humanus ſermo & omni acceptione dignus, quoniã Ieſus Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere. *Et Malachias*, [q] Ecce ſubdito veniet in templo ſuo Dominus, quem vos quæritis, & Angelus Teſtamenti quẽ vos vultis. [r] *in Euangelio*, Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores in pœnitentiam. *Item* [ſ] alibi, Quid nobis, & *quid* tibi, Ieſu Fili Dei? veniſti ante tempus perdere nos? Venit Filius hominis ſaluare & quærere quod perierat. *Item* [t] alibi, * Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit, filius hominis qui eſt in cœlo. *Nunquid in his tantis ac talibus teſtimoniis, quibus ſe Filius* [u] Dei à

* Hæc epiſt. ſecunda dici debuit, quia poſterius data; ſuo tamen loco non mouimus.
a not. phraſim, degere in fide, &c.
b Rom. 8.
c verba Ithacij Clari aduerſus Varimadum c. 3.
d ſemetipsũ exinaniuit paululũ maieſtatis &c. idem filius miſit Apoſtolũ qui conteſtatur &c.
e Phil. 2.
f ſeipſum.
g Eſai. 63.
h ſed ipſe Dominus venit & ſaluauit.
i Eſai. 65.
k Hierem. 12. reliqui.
l & veni.
m Mich. 1.
n Zachar. 5.
o ecce ego.
p 1. Tim. 1.
q Malach. 3.
r & in Euãg. Luc. 5.
ſ Item ibi.
t ibi. Ioan. 3.
* hic omiſſæ lin. 3.
u Deum.

semetipso venisse *testatus est*, [x] poterit quis *dicere*, *ab alio & non à semetipso venisse? dum manifestum est* [y] quod *qui carnem nostram dignanter assumpsit*, [z] voluntarie, *& non ab alio missus* [a] venerit. *Nam qui in Patre manens* [b] vbique potentia sua *consistit*, *vbi* quo *à Patre mitteretur* [c] omnimodo *non habuit*; *quoniam nulla pars* [d] cœlorum *ac terræ à conspectu Patris excipitur*, *vbi secundum vos à Patre Filius mitteretur?*

Et Paulus, [e] *Renouamini, inquit, Spiritu mentis vestræ*: *& induite nouum hominem qui* [f] *secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis*: *& ad Hebræos*, [g] In eo enim in quo passus est [h] *ipse &* tentatus est, potens est *&* eis qui tentantur auxiliari. Vnde, fratres sancti, vocationis *semper* cœlestis participes, considerate Apostolum & Pontificem confessionis nostræ Iesum, fidelem existentem ei qui *vocauit* [i] eum. *Et ad Colossenses*, [k] Nunc autem deponite & vos *vniuersa*, [l] iram, indignationem, malitiam, blasphemiam; *turpiaque verba* [m] ex ore vestro non *procedant*. [n] Nolite mentiri inuicem expoliantes vos [o] *veterem hominem* cum actibus suis, & induite nouum, eum qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creauit eum. *Nunquid is qui* [p] vniuersam creaturam, *visibilia & inuisibilia propriæ potestatis virtute procreauit*, ac *fecit*, *seipsum antea* [r] aut *postmodum (quod dicere nefas est) creauit vel facere potuit?*

Et [s] Dominus in Euangelio ait, [t] *Ego & Pater vnum sumus. Et iterum*, [u] Qui *odit* me, & Patrem *meum odit. Et* iterum, vt omnes honorificent Filium sicut honorificant Patrem. *Et* [x] *iterum*, Vt sint in nobis vnum sicut & nos vnum sumus, Tu in me & ego in eis. *Et iterum*, Omnia mea tua sunt. * *Et iterum*: Ego in Patre, & Pater in me. *Et iterum*, [y] Pater in me manens facit opera hæc. *Et Ioannes Euangelista ait*, [z] In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et iterum [a] *ipse ad Parthos*, Tres sunt, *inquit*, qui testimoniũ perhibent in terra: aqua, sanguis, & caro; & tres [b] *in nobis* sunt, qui testimonium perhibent in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus; & hi tres vnum sunt. *Nos itaque in natura* [c] diuinitatis, (quia *vnum sunt* Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus) *nec Patrem aliquo tempore credimus præcessisse*,

x poteris.
y eum.
z voluntate.
a aduenerit.
b virtute potentiæ suæ consistit.
c omnino.
d seculorum.
e eiusd. verba c.4. eiusd. libri. Ephes. 4.
f eum qui.
g Heb. 4.
h ille tent. nã.
i creauit.
k Coloss. 3.
l vniuersam.
m turpiloquium.
n procedat.
o vetere homine.
p vniuersa creata.
q ex nihilo procreauit &
r vel.
s eiusd. c. 5.
t Ioan. 10.
u Ioan. 14. qui vidit me vidit & Patrem. & item.
x Ioan. 5.
* hic omissa ab impostore linea.
y Ioan 14.
z Ioan. 5.
a item ipse. 1. Ioan. 5.
b tres sunt qui.
c Deitatis qua vnũ sunt, Patrem & Filium, nec Patrem &c.

ceſſiſſe, vt maior ſit Filio; nec Filium poſtea natum eſſe, vt [d] Diuinitate *Patris* minoretur. Cæterum, fratres, ſaluo in omnibus Romanæ Eccleſiæ priuilegio, [e] *nullus Metropolitanus, abſque cæterorum omnium comprouincialium Epiſcoporum inſtantia, aliquorum cauſas audiat eorum; quia* [f] irritæ *erunt* aliter actæ quam in conſpectu eorum omnium ventilatæ; & ipſe, ſi fecerit, [g] *coërceatur* à fratribus.

Criminationes [h] *maiorum natu* per alios non fiant niſi *per ipſos qui crimina intendunt*; ſi tamen ipſi digni & irreprehenſibiles apparuerint [i] *& actis publicis docuerint, omni ſe ſuſpicione carere* & inimicitia, atque irreprehenſibilem fidem habere ac conuerſationem ducere.

Necnon & [k] *peregrina* negotia & *iudicia prohibemus, quia indignum eſt vt ab* externis iudicentur, *qui prouinciales & à ſe electos* debent *habere iudices.*

Nos [l] *quidem ex* [m] omni *parte* carpendo *occaſiones* abſcindimus; *Nos ſupernæ memores diſciplinæ,* [n] quibuſcunque cadentibus *dexteram porrigimus, & à ruinæ præcipitio* quos poſſumus releuamus; & defenſionis adminiculum totis viribus præbere cupimus.

Certè [o] *ſi vel mens ſit recti conſcia, vindicta dignus eſt qui alijs exiſtit cauſa periculi.* Qui vero innocentem vel fratrem quocumque ingenio perſequitur, [p] *ipſe* in ſe *iugulum mortis impingit, vt ait diuinus & Beatus præco, Noli detrahere ne eradiceris.* Noli accuſare ne accuſeris; [q] *noli iudicare ne iudiceris*; quia *in quo iudicio iudicaueris*, iudicabitur de te.

Nemo [r] *creditur* nos *odiſſe quorum relatione non læditur.*

Dicit [ſ] *enim Dominus, Omne regnum in ſe diuiſum non ſtabit; & omnis* ſcientia, *aut* [t] regula *aduerſum ſe diuiſa non ſtabit.*

Ideoque neceſſe eſt, [u] *vt* concorditer *ſalubres ſuſci-*

d Deitas Patris minoraretur in Filio.

e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c.14. vide Conc. Antioch. c.9. can. Apoſt. 35. Martini Bracar. collect. c.4.

f irrita erũt, imo etiam cauſam in Synodo pro facto dabit.

g mox Romã mittendum decernet pſeudo-Anacletus.

h vide inf. Pſeudo-Iul. epiſt.2. c.20. Anian. interpr. conſtit.15. tit.1. lib.9. Cod. Theod. Conc. Carth. 2. c.6. Conſtant. cap.6. Chalced. c.21 pſeudo-Clement. conſtit. lib.2. c.46. 47 53. Adrian. collect. Ingelramo datæ c. 15.

i verba Conc. 1. Arelat. c.13.

k verba Adriani I. eiuſd. collect. c.17. ex C. Theod. lib.9. tit.1. conſtit.10. vide pſeudo-Iul. epiſt.2. c.16.

l verba Ennod. in præcepto de Cellulanis p.271. m vel ex vna parte carpendi occaſ. incidimus &c. n qualemcumque Sacerdotalem dext. volentibus perire porrig.

o eiuſd. ibid. poſt. lin.11. p periculo, dum enim ſuſpicionibus patefacit acceſſum, fit fraterni origo diſcriminis, & qui peccandi fomenta tribuit ipſe iug.

q Matth. 7.7. aliis verbis

r verba Ennod. in apolog. pro Symmacho p.254.

ſ verba Martini I. in Synodica addita Concil. Lateran.

t lex. u verba Leonis epiſtol. 87. cap. 2. *Supereſt fratres vt concordi obedientia ſalubres, &c.*

x & nihil. *piatis hortatus*, [x] *nihil per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium deuotionis vnanimes, diuinis & Apoſtolicis conſtitutionibus pareatis.* Data 17. Kal. Octobr. [y] Magno & Camerino Coſſ.

y A.D. 140. Sixti VIII. ſedere cœpit Hyginus A.D. 154. Glabrione & Veriano Coſſ. vide Baron. Annal. Bellarm. Chron. &c.

CENSVRA.

POSTQVAM totam hanc epiſtolam contexuit ex Arelat I. Synodi, Ithacij, Leonis, Martini I. Adriani I & Ennodij diuerſimode corruptis ſententiis, ad finem notam temporis mendoſiſſimam addidit plagiarius.

HYGINI PAPÆ

Epiſtola *II.

* prima dici debuit, prius enim data fingitur.

Hyginus Papa Athenienſibus ſalutem.

a 2.Cor.7.

MVLTA [a] *mihi fiducia eſt apud vos*, fratres, & *multa gloriatio pro vobis; Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione* veſtra. Tribulor enim quando de vobis audio quod non oportet; *conſolor* verò, quoties ea inter vos fieri cognouero, quæ bonos Chriſtianos decet implere.

b 2.Cor.6.

Nolite, [b] fratres, *iugum ducere cum infidelibus*. Vnde Doctor gentium loquitur, dicens; *Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate?* [c] *Quis autem conſenſus templo Dei cum idolis? Vos enim eſtis templum Dei viui, ſicut dicit* [d] Dominus; *Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorum Deus, & ipſi erunt mihi populus. Si* [e] *enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit*, [f] in iudicium *cruciandos reſeruari; & originali mundo non pepercit, ſed octauum Noë iuſtitiæ præconem cuſtodiuit, diluuium mundo impiorum inducens: & ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, euerſione damnauit, exemplum eorum qui impie acturi ſunt ponens*: [g] quid putatis iniquis & perſeuerantibus in nequitia eorum erit? *Iuſtum* vero *Loth oppreſſum à nefandorum iniuria & conuerſatione* [h] eruit: *adſpectu enim & auditu iuſtus erat habitans apud eos, qui de die in diem*

c impoſtor omittit verſ. 14. vltimam partem & 15.
d Deus.
e 2.Pet.2.
f tradidit cruc. in iudic. reſeru.
g addit. impoſtoris.
h ac luxurioſa conuerſ. eripuit.

in diem animam iuſtam iniquis operibus cruciabant. Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij cruciandos reſeruare: magis autem eos qui poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, ſibi placentes, ſectas non metuunt [i] facere *blaſphemantes.* Vnde [k] alieni erroris ſocium à ſui propoſiti tramite recedentem, aut Apoſtolicæ ſedis iuſſionibus inobedientem, ſuſcipere non poſſumus: nec impetere recte credentes, vel Sanctorum Patrum iuſſionibus obtemperantes permittimus: quia inter fideles & infideles magna debet eſſe diſcretio.

Si Deus, fratres, [l] *iuſtis non pepercit,* quid de nobis peccatoribus fieri putatis? Cuſtodite vos [m] *ab omni inquinamento carnis &* corporis, vt ſalui ſitis in die aduentus Domini. *Vnum* [n] autem hoc *non lateat vos,* vt ait Apoſtolus, *chariſſimi, quia vnus dies apud Dominum ſicut mille anni, & mille anni ſicut vnus dies. Non tardat Dominus promiſſionem ſuam, ſed patienter* [o] expectat *propter vos: nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti. Adueniet autem dies Domini vt fur, in quo cæli magno impetu tranſient, elementa vero calore ſoluentur.* [p] *Cùm hæc* ergo *omnia diſſoluenda ſint, quales oportet vos eſſe in Sanctis conuerſationibus & pietatibus, expectantes & properantes in aduentum diei Dei, per quem cœli ardentes ſoluentur, & elementa ignis* [q] calore *tabeſcent? Nos vero cælos nouos, & terram nouam, & promiſſa ipſius expectamus, in quibus iuſtitia* [r] *inhabitat. Deus* [ſ] *autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam ſuam gloriam in Chriſto Ieſu modicum paſſos, ipſe perficiet, confirmabit,* & [t] *ſolidabit. Ipſi gloria & imperium in ſecula ſeculorum. Amen.* Data 10. Kal. Martij [u] Magno & Camerino Coſſ.

i introducere.
k idem legere eſt in ep. 1. Pſeudo Pij II. Pſeudo-Dionyſ. & II. Pſeudo-Iulij c.15.
l locus Petri à te citatus contrarium probat, nim. Deum iuſtis pepercisse.
m 2. Cor. 7. carnis & ſpiritus.
n 2. Pet. 3.
o ſicut quidã exiſtimãt ſed patienter agit.
p terra autẽ & quę in ipſa ſunt opera exurentur.
q ardore.
r habitat.
ſ 1 Pet. 5.
t ſolidabitque.
u A D. 140. 14. ante Hygini electionem v. ſupra diximus.

CENSVRA.

VERBIS vulgatæ Noui Teſtamenti verſionis vix tria verba de ſuo addidit ὑποβολεῖς; hæc tamen obſeruare, licet 1. Falſo ipſum negare *Deum iuſtis parcere*; 2. Mendaciter epiſtolam conſignare, &c.

Anicetũ Pio præponi: Optatus lib.2.

PII PAPÆ

Epiſtola I.

Omnibus Eccleſiis, in eadem qua ſumus *fide & doctrina manentibus*, Pius, *Apoſtolicæ ſedis* [a] Archiepiſcopus.

a de titulo Archiepiſcopi vide Not. ad Epiſt. Pſeudo-Teleſphori.

b 2. Theſſ. 1. agere debemus.

c ſupercreſcit.

d Coloſſ. 2.

GRATIAS [b] agimus, fratres, Deo, *quoniam* [c] creſcit *fides veſtra, & abundat charitas vniuſcuiuſque omnium veſtrum in inuicem, ita vt nos ipſi in vobis gloriemur in Eccleſiis Dei.*

Videte, fratres, videte vt [d] *nemo vos ſeducat volens, in humilitate & religione Angelorum quæ non vidit, ambulans, fruſtrà inflatus ſenſu carnis ſuæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus & coniunctiones ſubminiſtratum & conſtructum, creſcit in augmentum Dei.*

e Coloſſ. 3.

f ſimile quid infartum legimus Euſeb. Chron. ad A. D. 145.

g Hunc Hermam Pij fratrem fuiſſe ſcribit Tertull. lib. 3. carm. contra Marcionem. An vero Pũ decuerit fraternarum laudum præconem agere, iudicium ferat lecto: meminerit interim librũ paſtoris à Gelaſio Apocryphum pronuntiari.

h hoc fingit impoſtor vt cætera: extat liber paſtoris à veteribus prædicatus, in quo de Paſchate ne verbum quidem. Eandem cantilenam canit Pontificalis ſcriptor.

i phraſis Leonis epiſt 84. c. 11.

k. Coloſſ 2.

Sed [e] *induite vos ſicut electi Dei, ſancti & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem, & donantes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam. Et ſicut Chriſtus donauit vobis, ita & vos.*

Cæterum noſſe vos volumus, quod [f] Paſcha Domini die Dominica annuis ſolennitatibus ſit celebrandum. Iſtis ergo temporibus Hermes [g] *doctor fidei & Scripturarum* effulſit inter nos. Et licet nos idem Paſcha prædicta die celebremus, quia tamen quidam inde dubitarunt: ad corroborandas animas eorum, eidem Hermæ *Angelus Domini in habitu paſtoris* apparuit, & [h] *præcepit ei, vt Paſcha die Dominico* ab omnibus *celebraretur*. Vnde & vos Apoſtolica auctoritate inſtruimus, omnes eadem ſeruare debere, quia & nos eadem ſeruamus: nec debetis *à capite* quoquomodo *diſſidere*.

Cauete diligenter omnes [k] *ne quis vos decipiat per* aliquam Aſtrologiam, vel *philoſophiam & inanem fallaciam,*

ſecundum

ſecundum traditionem hominum, ſecundum elementa mundi, & non ſecundum Chriſtum & [l] traditionem rectam. *In* Chriſto enim *habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter,* [m] vt ſitis *in illo repleti qui eſt caput omnis principatus & poteſtatis,* qui & hanc [n] ſanctam ſedem Apoſtolicam omnium Eccleſiarum *caput eſſe* præcepit, ipſo dicente Principi Apoſtolorum, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam: & tibi dabo claues regni cælorum, & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in* cœlo: *& quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in* cœlo. Sine dubio qui contra mandata Dei agit peccat, & qui conſenſum præſtat erranti. *Quid* [o] enim *prodeſt illi ſuo errore non pollui, qui conſenſum præſtat erranti?* *Oues* [p] enim paſtorem ſuum non reprehendant, plebs vero Epiſcopum non accuſet, nec vulgus eum arguat; quoniam [q] *non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, neque ſeruus* ſupra *Dominum.*

Epiſcopi autem [r] *à Deo ſunt iudicandi* qui eos [ſ] ſibi oculos elegit: Nam *à ſubditis* aut prauæ vitæ hominib. non ſunt arguendi, vel accuſandi, aut lacerandi, ipſo Domino exemplum dante, quando *per* ſeipſum, & non per alium *vendentes* Sacerdotes, & ementes eiecit de templo, *& menſas nummulariorum proprio euertit flagello, &* [t] eiecit de *templo.* Et *ſicut* alibi per Prophetam loquitur; *Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diſcernit.*

Si [u] quis vero *à* ſuo propoſito retrorſum *exorbitauerit,* & iuſſum Apoſtolicæ ſedis libenter tranſgreſſus fuerit, *infamis* efficitur. Reprobari ergo oportet eorum redargutiones qui in recta fide ſuſpecti ſunt: [x] *fides* autem & conuerſatio *primum ſcrutanda* eſt, & denuò qui irreprehenſibiles apparuerint, ſunt recipiendi, & non prius;

l additam. impoſtoris.
m & eſt in.
n verba Domini ad Petrum Matth. 16. nihil ad Rom. ſed ſ πρωτεῖα, ſiquidẽ Petrus cum cæteris Apoſtolis Eccleſ. vniuerſæ non Romanę præfectus eſt: ſed nec ſi Petrus Eccleſiarum caput dictus eſſet, titulus hic ſedi eius cõueniret; Sedẽ enim Eccleſię capiti ſubiectæ dotem, capitis vero ornamẽtum eſſe oporteret; vt ſupra monuimus ex Optato.
o hæc verba citat Anſelm. Lucenſis in VVibertũ lib. 1. ſed ordine inuerſo: ſunt autem Hormiſdæ epiſt. 25.
p Cõc. Rom. 5. ſub Symmacho, *oues quæ paſtori ſuo cõmiſſæ fuerint, eum nec reprehendere &c. præſumant.*
q Matth. 10.
r verba Iſidori Hiſpal. ſent. lib. 3 c. 39. *Rectores à Deo iudicandi ſunt, à ſuis autem ſubditis nequaquam iudicandi ſunt, exemplo Domini qui per ſe vendentes columbas, & num. &c.*
ſ Epiſcopos oculos eſſe Domini aſſerunt Pſeudo-Clem. epiſt. 1. Pſeudo-Anaclet epiſt. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1. Pſeudo-Melchiad. epiſt. 2. Pſeudo-Iul. epiſtol. 1. Pſeudo-Felix. epiſt. 1. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. &c.
t & proiecit à templo vel ſicut dicit pſalmiſta, Deus &c.
u Iſidorus Ibidem. Quod ſi à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à ſubditis, &c.
x Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 4. 5. 15.

quia [y] *bonus homo*, teſtante Veritatis voce, ex *bono theſauro cordis ſui profert* bona, *& malus homo* ex *malo theſauro* cordis ſui *profert* mala. *Ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Ideò [z] *perſona* & opinio *ac vita* vniuſcuiuſque in initio rimanda eſt, quia boni ſemper infeſtantur à malis. Boni enim cum malis [a] licet mixti ſint in Eccleſia, vix concordare inueniuntur: quoniam diſſimilis eſt eorum cogitatio, voluntas & actus.

Nihil [b] enim *prodeſt homini ieiunare* & orare, & alia religionis bona agere, niſi *mens* ab iniquitate reuocetur, *&* ab *oblectationibus lingua* cohibeatur. Vnde ait Propheta, *Cohibe* [c] *linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Diuerte à malo, & fac bonum.*

Nemo enim bonum faciens, alteri verbo aut facto nocere vult; quantò minus *in* [d] *ſuſpicionem* debet *venire* fidelis homo, *vt* dicat aut *faciat* ea *quæ pati non vult?* Quia omnis ſuſpicio potius repellenda eſt, quam approbanda vel recipienda. [e] *Charitas* enim *non quærit quæ ſua ſunt*, ſed quæ aliorum; quia vnius cauſa multorum non eſt præferenda. [f] *Sectamini charitatem, æmulamini ſpiritualia: Charitas* [g] *enim patiens eſt, benigna eſt: charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas numquam excidit.*

Semper rogo vos, vt deteriora rejiciatis, & meliora perficiatis; quia [h] *nos non ſpiritum* [i] *mundi accepimus, ſed Spiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ a Deo donata ſunt nobis*; & ea ſectamini indifferenter. Data 7. Idus April. [k] Claro & Seuero viris Clariſſ. Coſſ.

y Luc. 6. confundit impoſtor verba Lucæ cum verbis Matthæi.
z Adrian. I. locis citatis.
a vide Iſid. Hiſpal ſent. lib. 3. c. 17. Auguſt. in pſal. 94.
b Cæſarius homil. 23. *Nouerimus &c. nihil prodeſſe ſi carnẽ noſtram ieiuniis ac vigiliis affligamus, & mentem noſtram non emendemus, &c. quid enim prodeſt afflictio corporalis ſi linguã nequitiis & obtrectationibus polluamus?*
c Pſal. 33.
d Sixti Pythag. ſẽt. 168. *Quod fieri nõ decet, neq; in ſuſpicionẽ veniat quaſi id feceris* 169. *Quod pati nõ vis ab alio neque id facias.*
e 1. Cor. 13.
f 1 Cor. 14.
g 1 Cor. 13.
h 1. Cor. 2.
i huius mũdi.
k Seuerus cũ Claro conſulatum non adminiſtrarunt, Pio ſedente.

CENSVRA.

HANC epiſtolam Pio ſuppoſitam indicant 1. Styli barbaries; 2. Fabula de reuelatione Hermæ facta. 3. Vulgatæ Bibliorum verſionis, Leonis, Concilij 5. Romani ſub Symmacho, Hormiſdæ, Iſidori Hiſpalenſis, Adriani I. Sixti denique Pythagoræi ſententiæ varie interpolatæ. 4. Notæ conſularis mendoſa conſignatio.

PII PAPÆ

Epiſt. II.

Pius Romanæ vrbis Archiepiſcopus, *Italicis fratribus, Salutem in Domino.*

SCITIS, fratres, quia [a] *Dei agricultura* ſumus; ideo *eius adiutores* eſſe debemus *ſecundum gratiam* quam ipſe dedit nobis. Si autem hoc eſſe neglexerimus, nihil dubium eſt quod damnabimur. Si vero in eius ſeruitio pro viribus laborauerimus, verique eius adiutores fuerimus, eiuſque voluntatem implere ſtuduerimus, profectò ab illo ditabimur; quia [b] *vniuſcuiuſque opus quale ſit*, vt ait Apoſtolus, *dies Domini declarabit & ignis probabit.*

Ad [c] ſedem autem Apoſtolicam perlatum eſt, quod [d] *inter vos contentiones* & æmulationes: Et prædia diuinis vſibus tradita, quidam humanis applicant vſibus, & Domino Deo (cui tradita ſunt) ea ſubtrahunt, vt ſuis vſibus inſeruiant. Quapropter ab omnibus [e] *illius vſurpationis contumelia depellenda eſt, ne prædia vſibus ſecretorum cœleſtium dicata* [f] à quibuſdam irruẽtibus *vexentur*. Quod ſi quiſquam præſumpſerit, ſacrilegus habeatur, & ſicut ſacrilegus iudicetur. Ipſos autem qui hoc agunt, Clericos & Domini Sacerdotes perſequi, eoſque infamare audiuimus, vt malum ſuper malum addant, & deteriores fiant; non intelligentes quod [g] *Eccleſia* Domini *in ſacerdotibus conſiſtit* & [h] *creſcit in templum* Dei. Et ſicut qui Eccleſiam Dei vaſtat, & eius prædia & donaria expoliat & inuadit, fit ſacrilegus: ſic & ille qui eius Sacerdotes inſequitur, ſacrilegij reus exiſtit, & ſacrilegus iudicatur.

Aemulamini, [i] fratres, *chariſmata meliora*, & nolite talia agere: nec [k] *eis commiſceri* aut conſentire qui talia agũt: quoniam [l] *non ſolum qui talia agunt, ſunt* huius criminis rei, *ſed qui facientibus conſentiunt.*

a 1.Cor.8.
b ibid.
c hunc locum citat Hincmarus de ſtatu Eccleſiæ.
d 1 Cor.1.
e verba Honorij & Theodoſ. A.A. C. Theodoſ. lib. 16.tit.2. cõſt. 40.
f dica a ſordidorum munerum faſce vexentur.
g voluit impoſtor Cyprianũ imitari, ſic loquentem, *ſcire debes Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo, etſi qui cum Epiſcopo non ſint in Eccleſia nõ eſſe &c.* vide epiſt.69
h Epheſ.2.
i 1.Cor.13.
k 1.Cor.5.
l Rom.1.

Non [m] ergo grauius peccatum eſt fornicatio quam ſacrilegium; ſed ſicut [n] maius eſt peccatum quod in Deum committitur quam quod in hominem, ſic [o] grauius eſt ſacrilegium agere quam fornicari.

De talibus enim ait Apoſtolus; [p] *Et vos inflati eſtis, & non magis luctum habuiſtis, vt tollatur de medio veſtrum qui hoc opus fecit. Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, iam iudicaui vt præſens eum qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregatis vobis & meo ſpiritu,* [q] *in virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti, huiuſmodi tradere Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini noſtri Ieſu Chriſti. Non eſt bona gloriatio veſtra. Neſcitis quia modicum fermẽtum totam maſſam corrumpit? Expurgate* (inquit Apoſtolus) *vetus fermentum, vt ſitis noua conſperſio, ſicut eſtis azymi. Etenim paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis. Scripſi vobis in epiſtola,* ait idem ipſe Apoſtolus, *ne commiſceamini fornicariis, non vtique fornicariis huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis ſeruientibus; alioquin debueratis de hoc mundo exiſſe. Nunc autem ſcripſi vobis, non commiſceri. Si* [r] quis *frater* nominatus *eſt fornicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Quid enim mihi de his qui foris ſunt iudicare? Nonne de his qui intus ſunt vos iudicatis? Nam eos qui foris ſunt Deus iudicabit; Auferte malum ex vobis ipſis.*

Audet [ſ] *aliquis veſtrum, habens negotium aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud ſanctos? An neſcitis quoniam Sancti Dei de mundo iudicabunt? Et ſi in vobis iudicabitur mundus, indigni eſtis qui de minimis iudicetis? Neſcitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia? Secularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia illos conſtitute ad iudicandum. Ad verecundiam veſtram dico: ſic non eſt inter vos ſapiens quiſquam qui poſſit iudicare* [t] *fratrem ſuum? ſed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum eſt in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis & fraudatis, & hoc fratribus. An neſcitis quia iniqui regnum Dei non poſſidebunt?*

Nolite

m hunc item locum citat Hincmarus loco citato.
n vide Auguſt. lib. 4. contra Creſcon. cap. 10.
o & Gelaſ. lib. aduerſ. Andromachũ ab initio.
p 1. Cor. 5. de fornicariis loqui Paulum nõ negamus: meminerit tamen lector Epiſtolæ huius ſcriptori de ſpoliatoribus Eccleſiarum, non de pudicitiç muliercularum expugnatoribus agere propoſitũ fuiſſe.
q cum.
r Si is qui frater nominatur.
ſ 1. Cor. 6. nec hic locus de ſacrilegis agit, quos fornicariis grauius peccare probare voluit impoſtor.
t inter fratrem.

Nolite errare; neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et hæc quidem fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis [u] *in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.*

De cætero, (salua in omnibus Apostolica auctoritate) quæcumque [x] *sunt ad religionis obseruantiam pertinentia, locis suis, & à suæ Diœceseos Synodis audiantur.* Et si quis Sacerdotum vel reliquorum Clericorum suo Episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliam, & conuinci potuerit, mox [y] *Curiæ* tradatur.

Qui [z] autem *facit iniuriam*, recipiat *hoc quod inique gessit*; [a] *corrumpunt* enim *mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti & nolite peccare.* Data Idibus Martij [b] Claro & Seuero viris clariss. Coss.

u sed iustificati estis in.

x verba Valētis, Gratiani, & Valentiniani. A. A. A. Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. const. 23. *Qui mos est causarũ ciuilium, iidem in negotiis Ecclesiasticis obtinendi sunt; vt si qua sunt ex quibusdam dissensionibus leuibusque delictis ad relig. obs.* &c.

y ibid. consti. 39. *Quemcunque Clericum indignum officio suo Episcopus iudicauerit ab Ecclesiæ ministerio segregauerit, aut si qui professum sacræ religionis spõte dereliquerint, continuò sibi eum curia vindicet*, &c.

z Coloss. 3. recipiet.

a 1. Cor. 15.

b sedit Pius ab A.D. 158. ad 167. toto hoc tempore nullus Seueri cum Claro consulatus. Iulius Seuerus magistratum gessit. A. 157. Iun. Clarus cum Cethego A. 172. Aniceti VI.

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex vulgatæ Scripturarum versionis, & Theodosiani Codicis verbis impudenter corruptis abutitur; Idem præterea de Clericis Episcopo inobedientibus curiæ tradendis, decretum cudit quod ætatem Pij ferre non potest. Tandem, notam consularem tempori quo Pius Romanam Ecclesiam administrauit minime congruentem adtexit.

PII PAPÆ
Epistola III.
Directa Iusto Episcopo Viennensi.

ANTEQVAM Roma exiisses, soror nostra Euprepia (sicut bene recordaris) titulum domus suæ pauperibus assignauit; vbi nunc cum pauperibus nostris commorantes [a] *Missas agimus.*

a An Pij seculo Missæ vocabulum ad Cathecumenorum & abstentorum missionem, subsequentemque Sacramentorum administrationem significandam in vsu Ecclesiæ fuerit, Lectoris eruditi iudicium esto.

De te autem, *superbeate*, postquam ad [b] *Senatoriam* vrbem Viennensem perrexisti, quid factum sit nosse cupimus; & vt sementem Euangelij iam sparseris audire multum desideramus. Presbyteri illi qui ab Apostolis educati vsque ad nos peruenerunt, cum quibus simul verbum fidei partiti sumus, à Domino vocati in [c] *cubilibus æternis clausi* tenentur. Sanctus [d] Timotheus & Marcus per bonum certamen transierunt. Vide, frater, vt illos imiteris sequendo, neque vinculis mundi illigeris. Festina palmam *perseuerabilem* cum Sanctis Apostolis tenere, quam per multas passiones Paulus suscepit, & Petrus; cui crux charitatem Christi tollere non potuit. Salutant te [e] Soter & Eleutherius digni presbyteri; saluta fratres qui tecum viuunt in Domino. Cherinthus [f] *primarches* [g] Satanæ multos auertit à fide: Gratia Christi habet in corde tuo.

b cur vero Senatoria Vienna dicatur, doceat qui poterit.
c Notabit Lector hanc phrasim.
d fratres fuisse Pij pontif. & Hermæ, filiosque Pudentis Senatoris asserit annal. scriptor ad A.162 164. & 166. Eorundẽ natalem in Martyrol. Rom. adscriptũ ad diẽ 24. Martij refert ibid. Baron.
e vterque Eccl. Rõ. rexit, ille ab A.D. 175. ad 179. hic ab A.179. ad 193.
f si Cherinthus A.D. 41. restitit Petro Act. 11. quod affirmat ex Epiphanio hæres 28. Baron. Annal. Tom. 1. si idẽ A.D. 51. Pauli doctrinã oppugnauit Act. 15. quod ex Epiphan. hæres. 28. & Philastrio hæres. asserit ipsemet Baronius, iudicet Lector an ad A.166. vitam produxisse dicendus sit. g Pium pontificem hac semigræca voce Cherinthum hæresiarcham notasse minus verissimile est; forte *Patriarches* legendum est.

PII PAPÆ.

Epist IV.

Directa eidem Iusto Viennensi Episcopo.

ATTALVS [a] Epistolas Martyrum portans ad nos venit, *gaudium* nobis *inæstimabile faciens* de triumpho eorum; qui dixit nobis Sanctum [b] *Verum*, collegam nostrum, victorem de mundi principe triumphasse. Tu vero apud *Senatoriam* vrbem Viennensem eius loco à fratribus constitutus,

a Attali Pergameni (quem στῦλον καὶ ἑδραίωμα piorũ vocat Eccl. Viennensis) gloriosa certamina descripta habes apud Euseb. hist. lib. 5. c. 1. passus est A.D. 179. c Male Baron. ad A.D. 166. § 4. hunc Verum *primum Ecclesiæ Viennensis Episcopum, qui Traiani tempore Episcopatum eius Ecclesiæ accepit* vocat: Crescens Pauli discipulus Viennensem Eccl. fundauit sub Nerone: *eo ad Galatiam reuerso* (vt Adonis verbis vtar) Zacharias Apostolorum discipul. Episcopatum administrauit: idemque martyrio coronatus est sub Traiano: huic successit Martinus etiam discip. Apost. quô è viuis sublato, Verus auditor ipse Apostolorum Ecclesię gubernaculis admotus est. vide Adon. Chron.

& [c] Co-

& c *Colobio* Episcoporum vestitus, vide vt ministerium quod accepisti, in Domino impleas. Cura autem Sanctorum Martyrum corpora sicut *membra Dei*, quemadmodum d *curauerunt Apostoli* Stephanum. Carceres sanctorum visita, ne aliquis tepescat in fide. Martyria sancta Spiritu sancto proba, vt perseuerent in fide eis incitator insiste. Presbyteri & Diaconi non vt Maiorem, sed vt ministrum Christi te obseruent: plebs vniuersa sanctitate tua protegatur. Fratres nostri, quos per Attalum *recognosces*, de tyranni sæuitia liberati iam requiescunt in Domino. Presbyter Pastor e titulum condidit, & dignè in Domino obijt. f Reuelatum mihi esse scias, collega Beatissime, citius me finem huius vitæ facturum. Vnum flagitabo, in communione sta, & mei ne obliuiscaris. Salutat te g *Senatus pauper Christi* apud Romam constitutus. Saluta omne collegium fratrum qui tecum sunt in Domino.

c Colobium [illegible] Episcoporum [illegible] Colobium [illegible] Monachorum Ægyptiorum [illegible] Cassian. [illegible]
d Nihil tale de Apostolis [illegible] Stephanum [illegible] Lucas Act. 8 [illegible]
e A. D. 166. Baron. [illegible]
f A. D. 164. Baron. Annal. Tom. 2. & ad 26 Iulij in Martyrol. [illegible]
g In presbyterium Clementis [illegible] Apostolis [illegible] gnes (.eos εἰς τόπον [illegible] in Eccl. esse, an vero [illegible]

CENSVRA.

QVAMVIS has ambas perbreues epistolas, ex Viennensi Archiuo proditas, germanas atque legitimas esse, cum rerum argumentum & admirabilis quædam cum aliis horum temporum gestis contesseratio, tum simplicissimus ille antiquitatis candor, quem in omnibus præ se ferre Baronio videatur facile iudice ipso, quemuis quantumlibet scrupulosi ingenij eas recipere persuadeant: non tamen ab omni imposturæ suspicione liberas eruditus lector iudicabit.

---

*ANICETI PAPÆ
Epistola.

Anicetus vniuersis Ecclesiis per Galliæ prouincias constitutis, in Domino salutem.

BONORVM a *operum, & spiritualium studiorum Deum auctorem esse, non dubium est, qui* b bonorum hominum

* Anicetum immediatum Hygini successorem facit Optatus li. 2.
a verba Leonis epist. 32. b qui quorum incitat.

incitat mentes & *adiuuat actiones. Quod nobis* [c] *euidenter apparuit,* [d] cum *inter longinqua ſpatia regionum vnum* [e] *corda* veſtra ſenſerunt *conſilium*; & quæ *deſiderabatis* reſponſa, non vnius ſed plurimorum epiſtolæ intimarunt.

De ordinationibus vero Epiſcoporum, ſuper quibus nos conſulere voluiſtis, olim in Sancti prædeceſſoris noſtri Anacleti ordinationibus quædam [f] iam Decreta reperimus. Scimus enim [g] *Beatiſſimum Iacobum, qui dicebatur Iuſtus*, qui etiam *ſecundum carnem frater Domini nuncupatus eſt, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apoſtolis* Hieroſolymorum Epiſcopum *eſſe ordinatum*. Si autem *non minus* quam à tribus Apoſtolis tantus vir fuit ordinatus Epiſcopus; patet profecto eos *formam* [h] inſtituente Domino *tradidiſſe, non à minus quam à tribus Epiſcopis* Epiſcopum ordinari debere.

Sed creſcente numero Epiſcoporum, niſi neceſſitas interuenerit, debent etiam plures augeri, id eſt, ſi [i] *Archiepiſcopus* diem obierit, & alter ordinandus *Archiepiſcopus* electus fuerit, omnes eiuſdem prouinciæ Epiſcopi ad ſedem Metropoleos conueniant, vt ab omnibus ipſe ordinetur. Oportet autem vt ipſe [k] *qui* illis *omnibus* præeſſe debet, *ab omnibus* illis *eligatur* & ordinetur.

Reliqui vero comprouinciales Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, [l] *cæteris conſentientibus* à tribus iuſſu *Archiepiſcopi* conſecrari poſſunt Epiſcopis. Sed [m] melius eſt, ſi ipſe cum omnibus eum qui dignus eſt elegerit, & cuncti pariter *ſacrauerint* Pontificem. Et licet iſtud neceſſitate cogente conceſſum ſit; illud tamen quod de *Archiepiſcopi* conſecratione prædictum eſt atque præceptum, id eſt vt omnes [n] *Suffraganei* eum ordinent, [o] nullatenus immutari licet: quia qui illis præeſt, ab omnibus Epiſcopis quibus præeſt debet conſtitui. Sin aliter præſumptum fuerit, viribus carere non dubium eſt, [p] quia irrita erit eius ſecus acta ordinatio.

c nobis præſenti experimento euidenter.
d ſiquidem inter.
e vnum ſumpſerunt corda noſtra, vt quod à nobis deſiderabitis.
f te in manifeſto mendacio depręhédimus.
g iiſdem verbis vſus pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.
h nihil nec à Domino, nec ab Apoſtolis de ritibus in Epiſcoporũ ordinatione obſeruandis decretũ eſt.
i nemo ante A.D. 500. titulum *Archiepiſcopi* Metropolitis detulit: prima Archiepiſcoporum mentio in ſcriptis Epiphanij vt ſupra diximus.
k Leo epiſt. 89. cap. 5. *qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur*; quæ verba citat Concil. 3. Aurelian. c. 3.
l ſtatutum Concil. Nicæni cap. 4. vide ſupra pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.
m Concil. Antioch. cap. 19.
n An vox ſuffraganeorum nota fuerit Eccleſ. Chriſtianæ Aniceti ſeculo, doceat cui compertum eſt; mihi nouitia videtur.
o Annon licet Apoſtolorum Iacobum (te referente) ordinantium veſtigiis inhærere? an forte Iacobi gradus inferior fuit Archiepiſcopali?
p Concil. Antioch. cap. 19.

Ipſe

Ipſe autem Archiepiſcopus nihil de eorum cauſis, aut de aliis communibus, iuxta ſtatuta Apoſtolorum, [q] *abſque* cunctorum illorum agat *conſilio*: nec illi, niſi quantum ad proprias parochias pertinet, ſine ſuo; quoniam tali gaudet concordia altiſſimus, & [r] *gloriatur in membris ſuis.*

Nulli [ſ] *Archiepiſcopi Primates* vocentur, *niſi illi qui primas tenent* ciuitates, quarum Epiſcopos Apoſtoli & ſucceſſores Apoſtolorum regulariter Patriarchas & Primates eſſe conſtituerunt; niſi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur, cui neceſſe ſit, propter multitudinem, [t] *eorum* primatem conſtitui. Reliqui vero, *qui* alias *Metropolitanas ſedes adepti ſunt*, non Primates, ſed *Metropolitani nominentur.* Si autem aliquis Metropolitanorum inflatus fuerit, & ſine omnium comprouincialium præſentia, vel *conſilio* Epiſcoporum, aut eorum, aut alias cauſas niſi eas tantum quæ ad [u] *propriam* ſuam *parochiam* pertinent, agere, aut eos grauare voluerit, [x] ab omnibus diſtricte corrigatur, ne talia deinceps præſumere audeat. Si vero incorrigibilis, eiſque [y] inobediens apparuerit, ad hanc Apoſtolicam ſedem (cui [z] omnia Epiſcoporum iudicia terminare præcepta ſunt) eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant.

Si autem [a] propter nimiam longinquitatem, aut temporis incommoditatem, vel itineris aſperitatem, graue ad hanc ſedem eius cauſam deferre fuerit; tunc ad eius Primatem cauſa deferatur, & penes ipſum [b] huius ſanctæ ſedis auctoritate iudicetur.

Similiter [c] *ſi* aliquis Epiſcoporum proprium *Metropolitanum ſuſpectum habuerit, apud Primatem Diœceſeos, aut apud* hanc Apoſtolicam ſedem audiatur. *Qui* [d] *maior eſt ve-*

q Can. Apoſt. 35. Conc. Antioch. c 9. collect. Martini c.4. Epitome Adriani.

r nota phraſim.

ſ Supra monuimus Apoſtolos nullos Primates & Patriarchas conſtituiſſe: hic notamus impoſtorem imitari Adriani decretum collect. Ingelramo datæ c.23.

t *Epiſcoporũ*: ſic eſt in exẽplari Vaticano, & Florentino: ipſa e iã ratio conuincit. Turrian. pro epiſt. lib. 5 c.24.

u vide Epitomen Adriani Concil. Antioch. c.9.

x gratias agimus, ob vindicatam conciliorum in ipſos *προέδρους* auctoritatem.

y nota Lector præſides collegio cui præſident obedientes eſſe debere.

z nil tale vel à Chriſto, vel ab Apoſtolis, vel à veteri Eccleſia præceptum eſt, quicquid ſibi arrogent Romani præſules: inter quos Vigilius epiſt. 2. *tam ſumma Epiſcoporum negotia & iudicia atque querelas, quam & maiores Eccleſiarum quæſtiones ad Rom. Eccleſiam referenda eſſe,* ſcribit. a hæc omnia comminiſcitur impoſtor.

b quaſi vero mendicata vrbici Antiſtitis auctoritate opus habeant Metropolitæ quibus (Africana Eccleſia teſte) *decreta Nicana Epiſcopos apertiſſime commiſerunt.*

c hæc ex collect. Adriani I. ad Ingelramum c.18. & 26. tranſlata ab impoſtore. Adrianus vero è can.9. Chalced. deprauato. d Matth. 23. 11.

ſtrum, ſecundum Dominicam iuſſionem, *ſit veſter miniſter*: & [e] *quãto* maior *es in omnibus, humilia te*ipſum. Chariſſimi, nolite inter vos contendere, [f] nec quærat aliquis maior eſſe; ſed iuxta Apoſtolum, diligite vos [g] *inuicem*; *quia charitas ex Deo eſt: & omnis qui diligit* fratrem *ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum; quoniam Deus charitas eſt.* [h]

Paſcite (inquit princeps Apoſtolorum) *qui in vobis eſt gregem Dei, prouidentes non coactè ſed ſpontaneè ſecundum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè; neque vt dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam.*

Et [i] iuxta alium Apoſtolum, fratres, *memores eſtote verborum quæ prædicta ſunt ab Apoſtolis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dicebant vobis quoniam in nouiſſimo tempore venient illuſores, ſecundum deſideria* [k] *ambulantes impietatum. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes. Vos autem, chariſſimi, ſuperædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei, in Spiritu Sancto orantes, ipſos vos in dilectione Dei ſeruate, expectantes miſericordiam Domini noſtri Ieſu Chriſti in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero ſaluate de igne rapientes. Aliis autem miſeremini in timore, odientes & eam quæ carnalis eſt maculatam tunicam.*

Prohibete, [l] fratres, per vniuerſas regionum veſtrarum Eccleſias, *vt* clerici (qui laïcis & ſimplicibus virtutis, honeſtatis, [m] pudicitiæ, & grauitatis exemplar eſſe debent; ac ſeipſos, tanquam ſignum purioris vitæ, rudioribus ad imitationem prudenter exhibere) iuxta Apoſtolum [n] *comam non nutriant*, ſed deſuper caput in modum ſpheræ [o] *radant*: quia ſicut diſcreti debent eſſe in conuerſatione, ita [p] & in tonſura & omni habitu diſcreti debent apparere.

Hæc vobis, fratres, vt petiſtis, cuſtodienda mittimus, & cuſtodire præcipimus, [q] *vt in nomine Ieſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei*

e Eccl. 3. 10.
f Phil. 2.
g 1. Ioan. 4.
h ſequentia non cohærẽt. 1. Pet. 5.
i Iudæ verſ. 17. &c.
k deſideria ſua.
l N. phraſ.
m Tit. 2. 7. 1. Tim. 4. 12.
n 1. Cor. 11. Conc. Carth. 4. c. 44. Agath. c. 20. Barcinon. cap. 3. Martin. Brac. collect. c. 66. Concil. Tolet. 4. cap. 4. Pontificale.
o raſuram veteribus ignotam fuiſſe demõſtrabimus. Conſule appendicem, Lector.
p hæc Theologia nõ ſolum in mentem venerat Celeſtino Papæ, cum ſcriberet; *Diſcernendi à plebe vel cæteris ſumus, doctrina non veſte conuerſatione non habitu, &c.* Hieron. epiſtol. 17: *quicumque nouiſſimus fuerit hic primus putatur, in veſte nulla diſtinctio; nulla admiratio, vtcumque placuerit incedere nec detractionis eſt nec laudis, &c.*
q Phil. 2.

patris:

patris: cui honor & imperium per æterna ſecula. Data 8. Kal. Iunij [r] Gallicano & Ruffino viris clariſſ. Coſſ.

CENSVRA.

NOTA conſularis huic epiſtolæ addita non congruit: ſuſpecta item *raſura*, *Archiepiſcopalis* dignitatis, *Primatus*, *Patriarchatus* mentio: quicumque Aniceti perſonam induit, vulgatæ Bibliorum verſionis Leonis, Adriani I. Concilij Nicæni & Antiocheni verbis abuſus eſt.

SOTERIS PAPÆ Epiſt. I.

Soter, Apoſtolicæ ſedis Archiepiſcopus, *Campanis omnibus ſalutem in Domino.*

GAVDERE vos oportet, fratres, quod, diuina largiente gratia, [a] *familiares* Domini vocamini, eiuſq; *ſacerdotij* dignitate fungimini. Nunc autem rogo vos, vt *circa plebes* vobis *commiſſas laborare* dignemini, & *fructuoſos manipulos* Domino reportare nitamini.

Paulus enim Apoſtolus de fide ita loquitur, dicens, *Quod ante promiſerat per prophetas ſuos in Scripturis ſanctis de filio ſuo, qui factus eſt* ei *ex ſemine Dauid ſecūdum carnem. Item ipſe ad Galatas*, [d] Poſtquam autem venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum ex muliere [e] *factum*, & factum ſub lege. *Et ad Philippenſes*, [f] In *ſimilitudinem* hominum factus, & habitu inuentus vt homo. *Et in pſalmo* 30. Infirmata eſt in paupertate virtus mea, & oſſa mea conturbata ſunt; & ſuper inimicos meos factus ſum opprobrium. *Item ibi*, Obliuioni [g] *datus* ſum tanquam mor-

r vnicus à Chriſti natali ad A. 175. quo coronatus Anicetus, Gallicani nomine conſignatus annus reperitur in faſtis: Magiſtratum geſſit cum Antiſtio vetere Romulus Gallicanus anno 152. Teleſphoro ſedente A. D. 133. Sixti primi 2 cum Lucio Antonio Rufino Cōſul factus eſt Seruius Octauius Læna, vel Pōtianus, quē Lænæ nomine omiſſo recenſet Baronius. A. D. 144. Teleſphori 3. conſulatū tenuerunt L. Torquatus, vel potius L. Statius Quadratus, & L. Cuſpius Rufinus. A. D. 155 Hygini 2. adnotantur Brutius Præſens, & M. Antonius Rufinus. Denique toto tempore Aniceti, id eſt, ab A. D. 167. ad 175. nullius Gallicani, nullius Ruffini mentio in Conſulum faſtis.

a An omnes Campani ſacerdotij dignitati ornati ſunt, & munus publicum in Eccleſia exercuiſſe dicendi ſunt?

b phraſis Pſeudo-Clem. epiſt. 1. Pſeudo-Anacler. epiſt. 3. Pſeudo-Liberij epiſt. 13.

c Ithacij aduerſus Varimadum c. 9. Rom. 1.

d Gal. 4. e natum. f Phil. 2. ſimilitudine. g traditus.

tuus à corde, [h] factus ſum tanquam vas perditum. [i] *Et in* 70. Tanquam prodigium factus ſum multis, & tu adiutor fortis. *Et in* 72. Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. *Et in* 86. Mater Sion dicet homo, & homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam altiſſimus. *Et in* [k] 77. Factus ſum ſicut homo ſine adiutorio, inter mortuos liber. *Et in* 108 Et ego factus ſum illis opprobrium, viderunt me, & mouerunt capita ſua. *Et in* 101. Vigilaui & factus ſum ſicut paſſer [l] *ſolitarius* in tecto. *Et in Euangelio.* Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. *Filius igitur ſecundum carnem dicitur factus. Nam ſecundum Diuinitatem à Patre nuſquam legitur factus, ſed genitus.*

Dum [m] *enim Pater loquitur, filius loquitur; & cum Filius loquitur,* [n] *Patrem in illo* eſſe loquentem *documentis cœleſtibus comprobatur, Paulo Apoſtolo atteſtante*, qui ait; [o] *Multifariè* multiſ*que* modis olim Deus *locutus eſt* Patribus in Prophetis, nouiſſime autem locutus eſt nobis in filio. *Et vt eundem Filium excepto Patris præcepto* [p] doceam *fuiſſe locutum*, ex *Eſaiæ Prophetæ volumine proferimus documentum*: [q] Hæc dicit Dominus, In illa die ſciet populus meus, quoniam ego ſum ipſe qui loquebar in ſeruis meis Prophetis, [r] Euangelizans auditum [ſ] *pacis: &* ecce *adſum. Item ibi*, Ego ſum Dominus, qui loquor iuſtitiam, & annuntio veritatem. [t] *Item ibi*, Ego cogitaui & locutus ſum; & adduxi, & creaui, & feci. [u] *Et Apoſtolus*, An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? *& in Pſalmo* 118. Loquebar *in* [x] teſtimoniis tuis in conſpectu regum, & non confundebar. *Et ipſe Dominus in Euangelio, cæco à ſe illuminato dicit,* [y] Et vidiſti eum, & qui loquitur tecum ipſe eſt. *Et Samaritanæ mulieri ait:* [z] Ego ſum, qui loquor tecum. *Et ad diſcipulos,* [a] Verba quæ ego locutus ſum vobis ſpiritus & vita ſunt. *Et ad Patrem,* [b] Ego ad te venio, & hæc loquor in [c] mundo. *Et iterum Iudæis* dixit, Loquor vobis, & non *auditis*. Si autem venerit alius, illum [d] audietis. *Et iterum,* [e] Hæc locutus eſt Dominus in gazophylacio docens in templo, & nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora eius. *Ecce in his omnibus quæ ſuperius dicta ſunt, non* [f] docetur Filius *præcepto*

h & factus.
i in pſalmo.
k in 87.
l ſingularis.
Ioan. 1.
m verba Ithac. eiuſd. lib. c. 10.
n cum filius loquitur, loquitur pater; patrem in illo loqui.
o Heb. 1 multis partibus & multis &c.
loq ens.
p doceamus.
q Eſai. 45.
r & Euangel.
ſ auditū audietis, ecce ego ſum.
t deeſt Itha.
u 2. Cor. 13.
x de teſt.
y Ioan. 9.
z Ioan. 4.
a Ioan. 6.
b Ioan. 17.
c in hoc mūdo.
d dicit, Ioan. 5. audiſtis.
e Ioan 8. 20.
f non doces, filium locutū

præcepto Patris fuisse locutus; *sed magis* proprium *exercuisse in loquendo* [g] sermonem.

Esaias [h] quoque Propheta ait; *Hæc dicit Dominus: Ego feci terram* [i] sensu *meo, & hominem super eam: ego solidaui cælum manu* mea; *ego omnibus sideribus mandaui, vt* [k] lucerent *in cælo: Item ibi;* Ego *omne consilium meum* [l] statui, *& omnia quæcumque cogitaui ego feci. Item ibi:* Sic dicit Dominus; qui constituit cœlum & terram, & fecit eam, *& fundauit* [m] eam. *Item ibi, Ego* [n] *primus, & ego in æternum: manus mea fundauit terram, & dextra mea solidauit cælum.* [o] Et in Hieremia: *Ego feci terram in fortitudine mea magna, & in brachio meo excelso.* Item ibi, [p] *Dominus fecit terram in virtute sua magna, & erexit orbem terræ; in sapientia & prudentia sua extendit cælum, & posuit sonum aquæ in cælo.*

Defendite, [q] charissimi, rogo vos, *contra* maleuolos homines *inconcussum Ecclesiæ statum, & vos Christi dextera* defendat in æuum. Data Nonis Maij [r] Rustico & Aquilino viris Clariss. Coss.

g imperium.
h I, hac. c. 11. ex Esai. 48.
i sermone meo terram.
k luceant.
l stabit.
m ipse definiuit.
n ego sum primus.
o Item ibi.
p & in Hieremia, dominus qui &c. Hier. 51.
q verba Leonis epist. 25. *defendite contra hæreticos inconcussum, &c vt & vestrum Christi dextera defendatur imperium.*
r A. D. 164. Pij Papæ 7. successit Pio Anicetus an. 167. sedem tenuit ad. ann. 175. quo in eius locum substitutus Soter. Maij 4. vide Baro. Annal. Tom. 2.

CENSVRA.

Pseudo-Soter Campanos omnes Sacerdotes, Clericos solos Domini familiares facit: Ithacij, Clari & Leonis Sententias mutuatur: Epistolam datam fingit ann. 11. antequam Aniceto succederet verus Soter.

SOTERIS PAPÆ

Epistola II.

Dilectissimis fratribus per Italiæ prouincias, Sanctis constitutis Episcopis, Soter Papa.

DIVINIS [a] *præceptis & Apostolicis monitis* [b] informamur, *vt pro omnium Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu;* [c] vt *si quid vsquam reprehensioni* inuenitur *obnoxium, celeri solicitudine,* [d] *ab ignorantiæ imperitia, & præsumptionis vsurpatione reuocemus.*

a verba Leonis epist. 4.
b incitamur.
c ac si quid &c. inueniatur.
d aut ab ignor. aut à præsumpt.

Sacratas Deo fœminas vel *Monachas*, ſacra vaſa, vel *ſacratas pallas* penes vos *contingere*, & [e] *incenſum* circa altaria deferre, perlatum eſt ad Apoſtolicam ſedem: quę omnia reprehenſione, & vituperatione plena eſſe, **nulli recte ſapientium dubium eſt*. Quapropter huius S. ſedis auctoritate hæc omnia vobis reſecare funditus, quanto citius poteris, cenſemus: & [f] *ne peſtis hæc latius diuulgetur* per omnes prouincias, abſtergi citiſſime mandamus.

Ait enim Apoſtolus: [g] *Deſpondi enim vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto: Illa eſt enim virgo Eccl[e]ſia, ſponſa vnius viri Chriſti, quæ nullo ſe patitur errore* vel inhoneſta reprehenſione *vitiari; vt per totum mundum vna ſit nobis vnius caſtæ communionis integritas.*

Vnde conſurgite, chariſſimi, [h] *cum Deo, &* aſſiſtite *ei induentes arma ſpiritus, aduerſus malignantes contra fidem eius*, [i] & probetur *ſpiritus ſapienter, id eſt verba illorum, ſi ex Deo ſunt. Scriptum eſt enim in Hieremia*, Probatorem dedi te in populo meo robuſtum, & ſcies, & probabis viam *illorum*. [k] Multum *namque nobis neceſſaria eſt vigilantia* [l] tanti Sacramenti *ſapientiæ diſcretionis, quæ occulta tenebrarum reuelat, ad requiſitionem huiuſmodi rei & ſcrutationem; quoniam latet quodammodo & abſconditur, vixque comprehenditur doloſa exiſtens malitia, pro eo quod ſibi pietatem callide blandiatur, vt valeat ſcrutantium mentem latere, Quod vtique ſciens B. Apoſtolus ait*, Nam huiuſmodi pſeudo-Apoſtoli, operarij ſubdoli, [m] *transfigurant* ſe in Apoſtolos Chriſti. Sed non mirum, *quando* ipſe [n] Satanas transfigurat ſe [o] *in* Angelum lucis, [p] ſi miniſtri eius transfigurentur velut miniſtri Iuſtitiæ, quorum finis *eſt* ſecundum opera eorum. *Sed & Dominus in hoc præmuniens nos, ait:* [q] Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoſcetis eos. *Ergo in idipſum ex toto corde* veſtro [r] referetis *ante omnia ſuper tali quæſtione deprecationem, &* [ſ] dicetis *cum Dauid*; Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua: Lucerna [u] pedibus meis [x] *verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Quoniam,* [y] *vt ait B. Daniel Propheta, Sapientia & fortitudo eius ſunt. Dat ſapientiam*

e vide Pontificalem in Sotere, & Bonifacio I. Gelaſii epiſt. 10. c. 27. Zachar. epiſt. 7. cap. 5. Conc. Laodi. c. 44. collect. Martini Bracar. cap. 42. & Conc. Pariſ. ſub Ludouico Pio li. 1. c. 45.
* phraſ. Vigilij epiſt. 2.
f phraſis Leonis epiſt. 2.
g verba Leonis epiſt. 40.
2. Cor. 11.
h verba Martini I. ad patres Concil. Lateran. conſult. 3. p. 435 *Sed conſurgere cum Deo & conſiſtere propre ei.*
i vt approbemus.
k eorũ multa
l & tantum diuinæ ſapientiæ.
m 2. Cor. 11. transfigurantes.
n ipſe enim.
o velut Angelum lucis.
p & non mirum ſi.
q Matth. 7.
r referentes.
ſ dicentes.
t Pſal. 118.
u lucerna enim.
x verba à plagiario addita
y ſicut ait. Dan. 2.

tiam ſapientibus, & ſcientiam intelligentibus diſciplinam. Ipſe reuelat profunda & abſcondita, & nouit in tenebris conſtituta, & lux cum eo eſt. Quia ſapientiam & fortitudinem dediſti mihi, & oſtendiſti mihi quæ rogaui te.

Data 10. Kal. Iunij, [z] Cethego & Claro viris Claris Coſſ.

z A.D. 172. Aniceti 6. Baron. ſedit Soter ab A. 175. ad 79.

CENSVRA.

TOTA hæc epiſtola, pauciſſimis exceptis quæ è Concilio Laodiceno & Gelaſio tranſlata videntur, è Leonis & Martini primi ſcriptis deprompta eſt: ad finem addita Conſulum nomenclatura tempori quo ſedit Anicetus congruit, non Soteris pontificatui.

ELEVTHERII PAPÆ Epiſtola.

Eleutherum vocant Tertullian. de præſcript. c. 30. Euſeb. lib. 5. cap. 3. Eleutherium Irenæus, Optatus Auguſtin.

Eleutherius Epiſcopus, vniuerſis Eccleſiis per Galliæ *prouincias Domino militantibus, in Domino ſalutem.*

MAGNO [a] *munere miſericordiæ Dei totius Eccleſiæ Catholicæ multiplicata ſunt gaudia*, cum multos populos ad Domini ſeruitium feſtinare cognouimus. Qua de re neceſſarium iudicauimus vos inſtruere, vt eſcas, [b] quas vitare vos audiuimus *irrationabiliter*, non reſpuatis. Scitis, fratres, [c] legiſlatorem docuiſſe, *Omnia quæ* creauit Deus *erant valde bona*. Et ipſa per ſe Veritas ait; [d] *Non quod intrat in os, coinquinat hominem; ſed quod* exit de *ore*. Vnde conſtat non [f] debere refutari eſcas communes quas Deus ad cibos tribuit fidelibus ſuis.[e] Et in actibus Apoſtolorum de mundis eſcis legitur ita, [g] *Poſtera autem die iter* tribus *facientibus* domeſticis, *& appropinquantibus ciuitati, aſcendit Petrus in ſuperiora, vt oraret circa horam ſextam. Et cum eſuriret voluit*

a Verba Leonis epiſt. 54.
b ſcilicet, audiuiſti Eccleſias Gallicanas in Tatiani caſtra tranſiiſſe; A quo.
c Moſes Gen. 1. de omnib. omnino creaturis loquitur, non de ſolis eſculentis.
d Chriſtus de lotione loquitur, de eſcarum munditia nihil.

Matth. 15. e procedit ex. f vide Pontificale. g Act. 10. de mundis eſcis proprie loquendo non legitur, ſed de gentium (quas immundarum eſcarum typus adumbrauit) vocatione.

guſtare. Parantibus autem [h] eis, *cecidit ſuper eum mentis exceſſus; & vidit cælum apertum, & deſcendens vas quoddam velut linteum magnum, quatuor initiis ſubmitti de cælo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cæli. Et facta eſt vox ad eum; Surge Petre, occide & manduca: Ait autem Petrus; Abſit Domine, quia numquam manducaui omne commune & immundum. Et vox iterum ſecundo ad eum, Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris. Hoc autem factum eſt per ter. Et ſtatim vas receptum eſt in cælum.*

De accuſationibus *ergo* Clericorum, ſuper quibus conſulti ſumus, quia omnes eorum accuſationes difficile [i] eſt ad ſedem Apoſtolicam deferre, finitiua Epiſcoporum tantum iudicia huc deferantur; vt huius S. Sedis auctoritate finiantur, [k] ſicut ab Apoſtolis eorũque ſucceſſoribus multorum conſenſu Epiſcoporum iam definitum eſt. Nec [l] in eorum Eccleſijs alij aut præponantur aut ordinentur, antequam hic eorum iuſte terminentur negotia. Quoniam quamuis liceat apud Prouinciales & Metropolitanos atque *Primates* eorum ventilare accuſationes vel criminationes, [m] non tamen licet diffinire ſecus quam prædictum eſt. Reliquorum vero Clericorum cauſas apud prouinciales & Metropolitanos ac *Primates*, & ventilare & iuſte finire licet.

Iudicantem [n] tamen *oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere, interrogandi ac proponendi, adjiciendique præbita patientia ab eo, vt ibi actio ambarum partium limitata ſit* pleniter.

Nec [o] *litigantibus* iudex *prius ſua velit ſententia obuiare, niſi quando ipſi* iam *peractis omnibus* [p] nihil habeant *in* quæſtione *quod proponant*. Et tamdiu actio ventiletur, *quoüſque rei veritas* [q] inueniatur. *Frequenter* interrogare [r] *oportet, ne aliquid prætermiſſum fortaſſe remaneat*, [ſ] quod annecti conueniat.

Induciæ [t] enim non modicæ ad inquirendum dandæ ſunt, ne aliquid præpropere agi à quacumque parte

h illis.
* hęc non cohærent præced.
i imo impoſſibile eſt eos qui vltra Garamantas & Indos habitant, ad Rom. Epiſcopi tribunal, quotieſcumq; lis exorta fuerit, trahere.
k ſicut ſomniaſti; nihil enim de Rom. ſedis in Eccl. vniuerſalem auctoritate definitum ab Apoſtolis cõſtat.
l à Concil. Sardic. primum decretum eſt, non prius in cathedram illius qui appellauit ad Rom. Epiſc. ſubſtituendũ quam Rom. Epiſc. cauſa cognita ſententiam tulerit. vide can. 4.
m imo ſemper licuit; nec ab vllo contrarium probari poteſt.
n Adrian. I. collect. Ingilram. daræ c. 24. ex Cod. Theod. lib. 2. tit. 18. const. 1.
o Adrian. ibid. ex Aniani interpret.
p iam in contentione non habuerint quod prop. quouſque &c.
q inquiratur.
r interrogari.
ſ addit. Adriani. I.
t de induciis vide pſeudo-Felic. II. epiſt. 1. c. 10.

videatur;

videatur; quia [u] *per ſurreptionem multa proueniunt.* Nihil tamen [x] *abſque legitimo* & idoneo *accuſatore* fiat.

Nam [y] *& Dominus* noſter Ieſus Chriſtus *Iudam* [z] furem eſſe *ſciebat; ſed quia non eſt accuſatus,* [a] ideo non eſt eiectus.

Et [b] *quicquid inter Apoſtolos egit, pro dignitate* miniſterij ratum manſit. Nam ſi leges ſeculi accuſatores requirunt, quanto magis Eccleſiaſticæ regulæ? Docent [c] enim terreſtria & humana, quæ ſint Eccleſiaſtica & cœleſtia.

De accuſationibus vero comprouincialibus, ita legitur eſſe ſtatutum: [d] *Si quis ſuper quibuslibet criminibus* quemlibet Clericum pulſandum crediderit, *in prouincia, in qua conſiſtit ille qui pulſatur, ſuas* [e] exerceat *actiones; nec æſtimet eum alibi aut longius ad iudicium* [f] protrahendum. *Illi vero qui pulſatus fuerit, ſi iudicem ſuſpectum habuerit, liceat appellare.*

Caueant [g] etiam *iudices Eccleſiæ, ne abſente eo cuius cauſa ventilatur ſententiam proferant; quia irrita erit, imo* etiam *& cauſam in Synodo pro facto dabunt.*

Proditoris [h] vero *nec calumnia, nec vox audiatur. Nemo* [i] *enim* debitorem amplius *poteſt cognoſcere, quam ille qui iniuriam eiuſ*que *ſuſtinuit nequitiam.*

Oppreſſus [k] namque ab omnibus in cunctis ſubueniatur cauſis. Hæc [l] omnia ſummopere ſunt attendenda. Nec criminatio minorum, quanto magis Epiſcoporum, facile eſt recipienda, dicente Domino, [m] *Non ſequeris* turbas *ad faciendum malum.* & alibi, [n] *Non* ſuſcipias *vocem mendacij;* & in Paralipomenon legitur, [o] *Omnia corda ſcrutatur* Dominus, *& omnem cogitationem nouit; homo* vero *videt in facie, Deus autem in corde.*

u verba vltima can. Apoſtol. 34. verſ. Dionyſ. exigui.
x Tit. cap. 12. Conc. 6. Tolet. ne *ſine accuſatore legitimo quiſpiã condemnetur.*
y verba autoris comm. in 1. Cor. 5. inter opera Ambroſij.
z cum fur eſſet.
a minime abiecit.
b verba Anaſtaſ. epiſt. ad Anaſtaſ. Imp. c. 7. *pro dignitate cõmiſſa, beneficia per indignũ data: nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt.*
c hoc cõmentum repetit pſeudo-Damaſ. epiſt. 4.
d Adriani I. verba collect. Ingelramo data cap. 8. *Si quis Clericus, & pulſatus fuerit* &c. vide Anianum in Novellã *neminem exhiberi.* &c. Digeſt. l. 49. tit. 16. l. 3.
e exerat vel exequatur.
f pertrahendum.
g eiuſd. collect. c. 49. ex Concil. 4. Carth. c. 30. vide pſeudo-Iul. epiſt. 2. c. 24.
h verba Aniani in conſtit. 2. tit. 10. lib. 10. Cod. Theodoſ. *Si quis proditor futurus eſt, nec cal.* &c. *illius aud. eo.*
i verba conſtit. 3. eiuſd. tituli *nemo enim delatorem plus poteſt,* &c. per eius ſuſtinuit nequitiam.
k ead. verba habet pſeudo-Iul. epiſt. 2. cap. 27.
l vide ibid. cap. 32.
m locus Exod. 23. 2. non probat accuſationem Epiſcoporum non recipiendam; ſed mala nulla imitanda.
n imo ibid. verſ. 1.
o 1. Paralip. 28. & 1. Reg. 16. verba confudit impoſtor, tranſtulit vero verba ex epiſt. Anaſtaſij ad Anaſtaſ. Auguſt. c. 2.

Et alibi ſcriptum eſt, [p] *Non poteſt humano condemnari examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio.*

Igitur [q] *omne pondus, & circumſtantia* aduerſariorum nocumenta *per patientiam, fratres,* comprimere ſatagite; [r] *ſcientes quia ſubuerſi ſunt huiuſmodi, & delinquunt proprio o*re *damnati.*

Quia qui fratres accuſant vel infeſtant, non eos diligunt, ſed magis negligunt, & peccant, dicente Apoſtolo; [ſ] *Dilectio proximi malum non operatur:* & alibi, [t] *Qui non diligit fratrem ſuum quem videt, Deum quem non videt quomodo poteſt diligere?* [u] *Nos enim humiles corde* ad ea *quæ recta ſunt adiutore Domino* [x] ſapienter *vinculo charitatis vobiſcum ſumus conſtricti*; & [y] *religionem Catholicam in omnibus fortiter defenſantes* [z] *improbis probe reſiſtere* non negligimus.

Vnde dictum eſt, [a] *Negligere enim cum poſſis deturbare peruerſos, nihil aliud eſt quam fouere.* Nec [b] *caret ſcrupulo ſocietatis occultæ qui* [c] manifeſto *facinori deſinit obuiare.*

Huius [d] rei gratia vniuerſalis vobis à Chriſto Ieſu commiſſa eſt Eccleſia, vt pro omnib. laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis.

Frater [e] autem *fratrem adiuuans, exaltabitur,* & allidens diſſipabitur. Quapropter *releuate* [f] ſemper *oppreſſos,* [g] *corripite inquietos,* vt zizania Dominicam meſſem non *poſſit* ſuffocare. Data 5. Idus Iulij Paterno [h] & Bradua viris Clariſſ. Coſſ.

p verba Conſtátini M. ad patres Conc. Nicæni referente Adriano I collect. c. 51. & 67.
q Hebr. 12.
r Tit. 3.
ſ Rom. 13.
t hæc verba non Pauli ſed Ioannis verba 1. epiſt. c. 4.
u verba Victoris Epiſc. Carthag. ad Theodor. Papam. Concil. Lateran. ſub Martino I. conſult. 2. p. 432.
x ſapientes vno vinculo.
y veram fidē ac religionem.
z ſtudioſius itaque à Catholicis improbis &c.
a verba Felicis III. epiſt. 1. negligere quippe cum, &c.
b non caret.
c euidenter facinori.
d Hæc eâd. habent pſeudo Alexand. epiſt. 2. & pſeudo Ioan. 1. epiſt. 1. pſeudo Athanaſ. in epiſt. ad Liberium.

Iudicia Pontificiorum.

B*Aron. ad A.D.* 187. §. 2. Poſſemus equidem haud iniuria ſuſpicionem prætexere adulteratæ epiſtolæ; cum quæ in ea poſita ſunt de iudiciis ſuperaddita exſcriptaque videantur ex Conſtantini Imp. conſtitutione, & interpretatione ad eam appoſita, quæ in Codice Theodoſiano leguntur. &c.

e ſic legit Greg. lib. 7. Ind. 2. epiſt. 120. videtur alludere ad Prouerb. 18. 19. f Iob. 12. 21. g 1. Theſſ. 5.
h vnicum Paterni cum Torquato Conſulatum adnotauit Caſſiodorus circa Anno D. 125. At Caſſiodori ſiue Mariani Scoti, qui ex illius Codice iam deprauata ſumpſit, nullam per hos Hadriani annos habendam eſſe rationem monet Baron. ad A. 121. §. 1. Triarij Materni cum M. Aurelio Bradua Conſulatus incidit in A. D. 187. Eleutherij 9. quem forte notare voluit impoſtor.

Contius

Contius in not. ad q.5. can.30. iudicantem. Adulterinam esse hanc Eleutherij epistolam, vel ex hoc fragmento liquet: hæc enim sunt verba Constantini Imp. in li.1.C.Theod. de iudiciis, quæ plusquam 100. post Eleutherium annis sunt à Constantino rescripta; quæ illius epist. fabricator suppresso nomine compilauit.

Anton. Augustin. in cap. 8. collect. Adrian. I. Si quis Clericus super quibuslibet &c. Videntur esse hæc verba sumpta (si tempora paterentur) ex verbis Aniani interpretis nouellæ Valentiniani & Martiani, *neminem exhiberi,* &c.

CENSVRA.

Impostor versionem Noui Testamenti vulgatam sequitur; Paulo Ioannis verba adscribit; dicta Scripturæ ad figmentorum suorum confirmationem obtorto collo trahit; noua dogmata cudit; centones ex Leonis, Felicis III. Anastasij, Adriani I. Victoris Carthaginensis, auctoris commentarij in Paulum Ambrosij titulo prænotati, canonum qui Apostolorum dicuntur, Conciliorum Carthag. 4. & Toletani 6. Codicis Theodos. & Aniani interpretis dictis contexit; nota denique mendosa Epistolam consignat. Nihilominus probatur aduersariis: *Leguntur* (ait Baron. ad A.D. 187. §.1.) *literæ Eleutheri Papæ ad Episcopos Galliarum; quarum si spectes argumentum, nihil est quod de iis dubites, cum ea illos inprimis admoneant, de quibus (vt vidimus ex literis Ecclesiarum Viennensis & Lugdunensis) iam sub Marco Imp. cum martyres detinerentur in vinculis, de cibis vtendis, occasione Alcibiadis abstinentiæ, fuerat à sanctis martyribus controuersia excitata,* &c.

℟. Si spectes argumentum, nihil est quod epistolam ab Eleutherio scriptam persuadere possit. Est enim tanto præsule indignissimum quod scribit impostor de causis Episcoporum apud prouinciales &c. ventilandis, à solo vrbico Papa definiendis. Falsissimum est Ecclesias Gallicanas vitasse escarum vsum; id enim de solo Alcibiade narrat Euseb. hist. lib. 5. c. 3. Falsum item à martyribus Alcibiadis occasione excitatam solummodo controuersiam: composita enim fuit Alcibiade censuræ cœlesti, fraternisque monitis humiliter cedente.

Binius in Notis ad hanc epist.

Hæc epist. responsoria est ad epistolam Episcoporum ac Martyrum Viennensis & Lugdunensis Eccl. in carcere conscriptam: cuius argumentum hoc est; Alcibiades cum prædictis martyribus numeratus, sicut ante, ita etiam in vinculis exemplo Montanistarum, tres quadragesimas & illegitimas xerophagias obseruantium, vitam duriter & austere degebat, eoque multos alios fideles offendebat. Consultus igitur hac de re Rom. Pontifex, alijque aliarum Ecclesiarum Episcopi, Eleutherius respondit, ac xerophagias Montani velut illegitimas ac superstitiosas condemnat; vtpote qui priuatus homo non paracletus sit, potestatem habens obligandi (vt intendebat) vniuersam Ecclesiam ad noua ieiunia, nouas etiam ieiuniorum leges obseruandas.

℞. Sua hoc loco ſomnia narrat Binius: 1. dum ſcribit Pſeudo-Eleutherij epiſt. *reſponſoriam* eſſe ad Epiſtolam Martyrum Gallicanorum. 2. dum fingit Alcibiadem, qui paſſus eſt Lugduni, eundem eſſe cum Alcibiade illo Montani aſſecla qui Eccleſias Aſiaticas turbauit. 3. dum mendaciter admodum ſanctiſſimum martyrem infamat, quaſi petra ſcandali factus fuerit in quam impingerent fratres. Notatus quidem diuinitus Alcibiades ὡς ἄλλοις τύπον σκανδάλε ὑπολειπόμενος; at non quiſquis exemplar ſcandali præ oculis habet, ſcandalizatur de facto. Abſtinentia ergo Alcibiadis periculoſi fuit exempli; ſed ne cuiquam periculum crearet, tempeſtiue correptus à Domino melioribus ceſſit. 4. falſum eſt *conſultum* à Gallis *Rom. Pontif. alioſque Epiſcopos hac de re.* 5. falſum denique Eleutherum *reſpondiſſe* quæ hic fudit Binius; quid enim ſimile vel Euſebius vel epiſtola quam pro manibus habemus memorant? Vt paucis expediam, ſi Eleutherius à Gallicana Eccleſia conſultus ea ſcripſit quæ barbarus effictor ei ſuppoſuit, peſſimè conſultoribus ſuis conſuluiſſe, eorumque expectationem fefelliſſe dicendus eſt. Verum quidem eſt Martyres Gallicanos ad Eleutherum ſcripſiſſe; at falſum ipſos eius conſulta requiſiuiſſe, ac non potius Eccleſiarum aliarum paci conſuluiſſe: ἰδίαν κρίσιν (teſte Euſebio) epiſt. ad Aſianos ſcriptæ ſubiunxerunt; ſimulque τοῖς ἐπ' Ἀσίας καὶ Φρυγίας ἀδελφοῖς ἐχάραξαν epiſtolas, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ Ἐλευθέρῳ τῷ τότε ῥωμαίων ἐπισκόπῳ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης πρεσβεύοντες.

Lib. 5. c. 3.

Bin. in hæc verba, *iudicantem tamen oportet &c. Horum verborum argumento poſt Contium etiam Baronius hanc epiſt. exiſtimauit eſſe corruptam & adulteratam, quod ea quæ de iudiciis in ipſa ſcribuntur ex conſtitut. Conſtantini & interpretatione ad eam appoſita, quæ in Cod. Theod. lib. 2. de iudiciis extat, ſuperaddita, exſcripta & huc translata videantur. Sed cum eadem infra in epiſt. decretali Iulij Papæ ad Orientales cap. 31. & in canonib. Hadrian. c. 26. verbis prope iiſdem referantur; ideóque ipſo Cod. Theodoſiano qui poſt tempora Iulij Papæ compilatus eſt antiquiora ſint, manifeſto conſtat hanc de iudiciis conſtitutionem ab Eleutherio Iulium, à Iulio Theodoſium; adeoque à Pontificibus Imperatorem, non contra ab Imperatore Pontificem, hanc aliaſque ſimiles conſtitutiones mutuaſſe, & accepiſſe. Et conſequenter hac de cauſa non modo non (velut ſpurium & illegitimum partum Eccleſiæ) reſpuendum; ſed potius tanquam matris germanæ fœtum germanum plurimis poſterorum Pontificum ſcriptis, quaſi filiorum vultibus ſimillimum, ab iniuriis inimicorum vindicatum obuiis amplexibus eſſe acceptandum & fouendum.*

℞. Hic rurſus plura peccata congerit Binius. Nam 1. ſibi temerè perſuadet Iulium auctorem epiſt. ad Orientales, quam à Mercatore confictam ſuo loco ad oculum demóſtrabimus. 2. pudendam contradictionem inuoluit, dum hic eandem Iulio ſuppoſitam pro genuina epiſtolam agnoſcit, quam alibi *mendoſam, corruptam, & à quodam ex diuerſis compilatum ſtatuit.* 3. abſurde, ex eo quod *Cod. Theodoſianus poſt Iulij tempora compilatus ſit*, inferre non dubitat Theodoſium

à Iulio

à Iulio constitutionem à Pseudo-Eleuthero scriptam *mutuasse*. Licet enim Theodosio iubente edita fuerit compilatio legum ciuilium, non tamen Theodosium constitutionum singularum auctorẽ fuisse credere par est. Propius à vero abfuisset Binius, si scripsisset à Iulio non Theodosium sed Constantinum M. mutuatum; abfuisset tamen, quandoquidem Lex, cuius verbis abutitur personatus, siue Iulius, siue Eleutherus, lata est Constantino Cæsare 2. & Crispo Cæsare 2. Coss. id est A.D.321. Successit autem Marco Iulius A. 336. vj. Kal. Nouembr. Non itaque verba Pontificis mutuauit Imperator, sed imperatoris & interpretis descripsit sententias nebulo Decretalium epistolarum effictor: Quem si vlterius patrocinio suo tutari pertexerit Binius, edicat quæso quo fato factum fuerit, vt Decreti ab Eleutherio & Iulio (si Deo placet) conditi partem sibi Constantinus, partem Anianus interpres vindicauerint, obliuione sepulta Pontificalis legislationis memoria.

VICTORIS PAPÆ

Epistola I.

Victor, Romanæ ac [a] vniuersalis *Ecclesiæ* [b] *Archiepiscopus,* [c] Theophilo *Episcopo, & cunctis fratribus in* [d] Alexandria *Domino famulantibus, in Domino Salutem.*

MVLTA mihi gratulatio est, dilectissimi fratres, quod [e] *manifestato (sicut* [f] optamus) *per gratiam Dei lumine Euangelicæ* [g] claritatis, *& ab Ecclesia* iam magna ex parte *pernitiosi erroris nocte depulsa,* [g] *creditæ nobis dispensationis* fructus crescit & augmentatur in Domino.

Celebritatem sancti Paschæ [i] die Dominica agi debere, & prædecessores nostri iam statuerunt, & nos il-

a Romana Eccle. a vniuersalis dici nunquam potuit, nisi eo sensu quo Isidorus Hispal. pium quemliber vniuersalem seu Catholicum appellari docet.

b An vox Archiepiscopi in vsu Ecclesiæ fuerit Victoris seculo iure dubitamus.

c Theophilus Alexandrinus sedit ab A.D.385. ad 412. obiit Victor A.D. 203. quem suas Theophilo Cæsariensi vices in quartadecimanorum causa demandasse scribit Beda.
d commentum Turriani de Alexandria Asiæ mox refellemus. e verba Leonis epist. 53.
f optauimus. g veritatis & ab vniuersali Eccl. pernitiosissimi.
h ineffabiliter gaudemus in Domino quod creditæ &c.
i de Pio id testatur qui Eus. bij Chron. interpolauit de Eleutherio Ado. de Victore liber Pontific. de Victore & Eleuth. Beda de 6. ætat.

lud vobis eadem die celebrari ſolemniter mandamus; quoniam non decet vt [k] *membra à capite* diſcrepent, [l] *nec* contraria gerant.

A quarta decima vero [m] *Luna primi menſis, vſque ad viceſimum primum* eiuſdem menſis diem, eadem celebretur feſtiuitas.

Eodem [n] vero Baptiſmus celebrandus eſt Catholicus: ſed tamen ſi neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco vel momento, *vbicumque* euenerit, *ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum Chriſtianæ confeſſione credulitatis clarificata baptizentur.* Ipſis quoque quod in Baptiſmo polliciti ſunt, ſummopere eſt attendendum, ne infideles ſed fideles inueniantur. Ipſi vero [o] qui infidelitatis nota adſperguntur, infames efficiuntur, atque inter fideles minime reputantur. Hæc vero ſtatuta [p] *nulla* debent *improbitate conuelli, nulla nouitate mutari*; quia *alia ratio eſt* [q] cauſarum *ſecularium, alia diuinarum.*

Audiuimus namque, apud vos veſtroſque diuerſa iudicia fieri, & incerta iudicari. *Incerta*, [r] chariſſimi, nullatenus *iudicemus quoad*uſque *veniat Dominus, qui latentia* [ſ] producet *in lucem*, [t] & illuminabit *abſcondita tenebrarum*, & manifeſtabit [u] *conſilia cordium.* Quia *quamuis* [x] *vera* ſint, *non* tamen *credenda ſunt, niſi quæ* [y] manifeſtis *indiciis* comprobantur, *niſi quæ manifeſto* [z] iudicio *conuincuntur, niſi quæ ordine iudiciario publicantur.*

Similiter, ea vos iudicare, ad Apoſtolicam delatum eſt ſedem, quæ præter noſtram verbis definire non licet auctoritatem, id eſt Epiſcoporum cauſas. Vnde ita conſtitutum [a] liquet à tempore Apoſtolorum, & deinceps.

Placuit [b] vt accuſatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus licenter appellet, &

k vide Leon. epiſt 63. c.1. & 84. c.11.
l not. phraſ.
m id eſt, celebretur die Dominica quartam decimam Lunã primi menſis proxime ſequente, præterlapſo Æquinoctio. vide Pontificale.
n Baptiſmi ſolennis tempus Paſchale, docent Tertull. de Bapt. c.19. Siric. epiſt. 1. Hieronym. epiſt. 61 & ad cap. 14. Zachariæ Leo epiſt. 4. Gelaſ. epiſt. ad Epiſc. Lucaniæ. Concil. Gerund. c.4. Matiſc. 2. c.3. Autiſido. c.18 Tolet. 17. c.2. Mogunt. ſub Leone III. c.4 vide & collect. Martini Bracar. c.49. & pontificale.
o Apoſtatas infamia nota uerunt principes Chriſtiani. vide Cod. Theod. lib. 11. tit. 39. conſt. 11.

p verba Leonis epiſt. 54. c.3. nulla poſſunt. q ibid. paulo ante. rerum ſecul.
r verba Iſidor. Hiſpal. ſynonym. lib. 2. c.16. varie corrupta. non iudic. quouſq.
ſ producit. t qui illuminat. u qui manifeſtat.
x quamuis enim vera ſunt.
y quæ certis indiciis demonſtrantur. z examine.
a Te lectori fucum facere liquet. b ead. habet Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 1. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. cap. 3.

adeat

adeat Apostolicæ sedis Pontificem:[c] qui aut per se, aut per vicarios suos eius retractari negotium procuret. Et dum iterato iudicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur Episcopus: quoniam quamquam à comprouincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat;[e] non tamen diffiniri inconsulto Romano pontifice permissum est; cum B Petro Apostolo non ab alio quam ab ipso dictum sit Domino,[f] *Quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in* cœlo; *& quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in* cœlo.

Et alibi in institutis legitur Apostolicis,[g] *Si quis putauerit se à proprio Metropolitano grauari, apud* Patriarcham, vel *Primatem Diœceseos*, aut penes vniuersalis Apostolicæ Ecclesiæ iudicetur sedem.

Nihil aliud est, fratres, talis præsumptio, nisi Apostolorum suorumque successornm terminos transgredi, eorumque Decreta violare.

Culpantur enim, vt scriptum est,[h] fratres, qui aliter circa Episcopos iudicare præsumunt quam Apostolicæ sedis Papæ fieri placuerit.

Et quis[i] est qui iudicat eum quem Dominus sibi & huic S. sedi reseruare voluit iudicandum?

Ait namque Dominus per Prophetam Esaiam,[k] *Dominus Deus auxiliator meus; ideo non sum confusus. Ideò posui faciem meam vt petram durissimam, & scio*[l] quia *non confundar. Iuxta est qui iustificat me. Quis*[m] contradicit *mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? Accedat ad me; Ecce Dominus Deus* meus, *auxiliator meus. Quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem serui sui?* Quis[n] *ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, &*[o] *flammis quas succendistis; de manu mea factum est hoc vobis; in doloribus dormietis.*

Audite[p] *me qui sequimini quod iustum est, & quæritis Dominum:*[q] Accedite *ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem ve-*

c Conc. Sardic. c. 4.
d ibid. c. 5. & 7.
e imo committi Metropolitis Clerici omnes teste Eccl. Afric. ep. st. ad Celestinum.
f eadem potestas cæteris Apostolis ab ipso Domino collata. vide Matth. 18.
g id vero nullibi legitur; impostor deprauauit can. 17. Chalced. ab Adriano collect. Ingelramo datę insertum.
h finxerunt hoc scriptum pseudo-Sixt. I. epist. 2. & Pseudo-Iuli' epist. 2. cap. 2. & Pseudo-Sixtus II. ep. I &c.
i neminem Dominus sedi Romanæ iudicandum reseruauit.
k Esai. 50. 7.
l quoniam.
m contradicet.
n qui.
o & in flam.
p Esai. c. 51.
q attendite.

ſtrum, & ad Saram, quæ peperit vos; quia vnum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum. Conſolabitur ergo Dominus Sion, & conſolabitur omnes ruinas eius; & ponet decretum eius quaſi delitias, & ſolitudinem eius quaſi hortum domini. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis. Attendite ad me populus meus, & tribus mea me audite. Quia lex à me exiet, & iudicium meum in lucem populorum requieſcet. Prope eſt iuſtus meus, egreſſus eſt Saluator meus, & [r] brachium meum *populos* iudicabit. *Me inſulæ expectabunt, & brachium meum ſuſtinebunt. Leuate in cœlum oculos veſtros, & videte ſub terra deorſum, quia cœli ſicut fumus liqueſcent, & terra ſicut veſtimentum atteretur, & habitatores eius ſicut hæc interibunt. Salus autem mea in ſempiternum erit, & iuſtitia mea non deficiet. Audite me qui ſcitis iuſtum, populus:* [ſ] *lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne metuatis. Sicut enim veſtimentum, ſic comedet eos vermis: & ſicut lanam, ſic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in ſempiternum erit, & iuſtitia mea in* [t] generatione *generationum.* [u]

r brachia mea iudicabunt.

ſ populus meus.

t generationes.

u hæc nõ cohærent ſuperioribus; ſunt autẽ Leonis epiſt. 53.

Multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus reſiſtendum eſt, vt veræ charitatis & *continentiæ obtineatur integritas.*

Dominus [x] enim *nullum vult perire*, ſed *omnes ſaluos fieri.*

Certus [y] autem *ſum vos ad hæc emendanda vel defendenda,* Domino [z] *auxiliante*, proficere. Data 13 Kal. Aug. Commodo [a] & Grauione viris Clariſſ. Coſſ.

x confudit impoſtor verba 2. Pet. 3. & 1. Tim. 2.

y verba Leonis epiſt. 59.

z Deo auxil. ſufficere.

a nullus Grauio in faſtis conſularibus: cum Glabrione ſ. conſulatum adminiſtrauit A. D. 188. Eleutherij Papæ 10. vide Baron. Succeſſit Victor A. 194. Commodo & Pertinace 2 Coſſ.

CENSVRA.

VETERATOR figmenta figmentis cumulat; vulgata verſione vtitur; ſcripturæ dicta ſiue prudens ſiue imprudens, impudens certe, miſcet: Leonis & Iſidori Hiſpal. verba licenter vſurpat: falſa Conſulum nomenclatura farraginem ſuam concludit.

Baron. ad A. D. 198. §. 6. Porro ad quoddam Concilium Romanum, circa hæc tempora à Victore celebratum, accerſitum fuiſſe Theophilum ipſum, liber de Romanis pontificibus tradit; licet ab aliquo ſciolo, qui ignorauit Theophilum Metropolitanum Epiſcopum Cæſareæ Palæſtinæ, poſitus ſit ibi Theophilus Alexandrinus, neſciente pariter illum vixiſſe ſub Arcadio Imperatore: idemque error illapſus eſt in epiſtolam quæ ibidem poſita legitur ad Theophilum Alexandrinum. Porro eam longe diuerſam eſſe ab ea cuius meminit Beda, quæ à Victore ad Theophilum Cæſarienſem ſcripta fuit,

fuit, cum illi vices suas delegauit, vt conuocato consilio de ea re ageret, omnes puto facile intelligere. Sed & quod falsis sit Consulibus consignata, imposturæ non leuem suspicionem adduxit: at de ea alij.

Eadem habet Binius in not. ad Victoris vitam; in not. ad hanc epistolam hæc addit.

Hic (Theophil. Alexandriæ Episc.) sub Arcadio Imp. vixit. Itaque ad Theophilum Metropolitanum Cęsareæ Palestinæ hanc epistol. scriptam esse patet ex Euseb. lib. 5. cap. 22. vt supra diximus.

Refutatio disputationis Turriani pro hac epistola.

Hallucinationem impostoris Theophilum Alexandrinum cum Cæsariensi confundentis notauerant [a] Magdeburgenses, his verbis: *Damasus refert, Theophilum Alexandriæ Episcopum accersitum esse: quod propemodum fide carere videtur, eo quod nullus Theophilus hoc seculo Alexandriæ reperitur Episcopus, & Eusebius Theophilum Episcopum Cæsariensem vocat.*

a centur. 2. cap. 9. de synodis.

Clarissimum veritatis fulgorem non ferens tenebrionis patronus [b] Turrianus, hanc Magdeburg. censuram exagitat: *Quid* (inquit) *obstat, quominus esset eodem tempore alter Theophilus Alexandriæ Episcopus?*

b Turrian. pro epist. lib. 3. cap. 10.

℟. Obstat ipsa Iesuitæ herbam porrigentis confessio: agnoscit enim *de Alexandria Africa probare potuisse Magdeburgenses*, eius Episcopum non fuisse Theophilum, quem accersiuisse dicitur Victor. Obstat 2. iudicium Baronij & Binij erroris arguentium pontificalis auctorem: Obstat denique præsulum Alexandrinorum ab Eusebio, Nicephoro, & aliis contextus catalogus, vnicum exhibens Theophilum Timotheo A. D. 385. subrogatum: ei successit Cyrillus nepos A. D. 412. 209. à Victoris obitu; quo sedente Ecclesiæ Alexandrinæ præfuit non Theophilus sed Demetrius, ab ipso Eleutherij Pontificatu ad Pontiani tempora per 40. annos pastoris munere defunctus.

Turrian. *Hoc Victor Pontifex dicit, & idem post eum Damasus affirmat: Nos ergo fuisse probamus, quia hi duo grauissimi pontifices testantur.*

℟. Turriani testes personatos histriones esse aio. Victoris nomen mentitur ille ipse qui Clementis & aliorum veterum Romanæ sedit antistitum personam induit, plumbei oris & ferreæ frontis rabula. Libri *de Pontificum gestis* auctor, detracta per eruditos larua, Damasus amplius non est, sed ignobilis fabellarum consutor; cuius sublestam fidem, pueriles nugas, pudendas contradictiones, multi iampridem ex aduersariis ipsis sugillauere.

Turrian. *Asiani erant qui (iuxta parabolam Domini) medico indigebant: non autem Palæstini.*

℟. Solos Asianos *in festi causa claudicasse* (vt [c] Athanasij verbis vtar) agnosco; at quicumque (vel per transennam) vidit quæ veteres de Paschali controuersia scripserunt, non omnes Asiæ maioris incolas

c Athanas. de Syn. Arimin. & Seleuc. & in epist. ad Afros.

Iudaizaſſe aſſeuerare mecum non dubitabit. Certe de Oſroënis, Ponticis,& Palæſtinis, quos omnes & Aſianos fuiſſe, & medicinam fratribus laborantibus propinaſſe conſtat, nemo niſi aſinus affirmauerit eos medicis opus habuiſſe. Vtrumque ergo indubitatum eſt, Aſiaticas parœcias Epheſiorum ritui mordicus adhæſiſſe. 2. Eidem ritui addictos Meſopotamos,Syros, Cilicas fuiſſe; cum prius teſtetur Euſebius, poſterius Athanaſius doceat.Eſt etiam notandum, fruſtra Turrianum Palæſtinos ab Aſianis diſtinguere, cum quartadecimanos inter Arianos & Oxianos extra Aſiam minorem quærat; quaſi vero Palæſtina vltra maioris Aſiæ limites porrigatur. Crediderim autem Syros, [d] Meſopotamos &c. in Aſianorum partes tranſiiſſe; non ab initio, ſed inualeſcente ſchiſmate, etiam apud Ponticos, [e] quorum caput Firmilianus Palmæ, qui cum Victore ſenſerat, ſucceſſor, Romanæ Eccleſiæ non medicam manum implorauit,ſed ægritudinem ſuo iudicio deplorandam exaggerauit: vt cuiuis obuium ſit,Victorem rigore ſuo non procuraſſe remedium,ſed auxiſſe morbum;nec errantibus incuſſiſſe terrorem,ſed deuiis ſocios,errori patronos quodammodo quæſiuiſſe. His ſemper artibus Romanus typhus conſuluit Eccleſiæ.

d de Meſopotamis fa.ciur Turrianus li. de 6,7. &8. ſynodo pag. 61.

e vide epiſt. Firmiliani ad Cyprian. Euſeb. hiſt. lib.5.c.22.

f Turrian. pro epiſt.lib. 3.cap.10.vide & lib.1.c.7.& lib.8.c.17.

Turrian. [f] *De Alexandria Africa verba Victoris intelligi non poſſe, probare quidem poterant Magdeburgenſes:at non loqui Victorem Pontificem de Alexandria illa,quis dubitare poteſt,ſi legat quæ Euſebius lib.5.ſcribit?*

℞. Vt inſulſo Ieſuitæ de *Alexandria Africana*,commento viam occludamus,de Aſiæ,Africæ,Libyæ,Ægypti,&c.diſtinctione & limitibus pauca dicemus.

* Aſia.

*Aſiæ quadripartitam ſignificationem apud veteres fuiſſe,nouerunt eruditi. *Aſia* enim *maior* vocatur, quicquid terrarum inter Tanaïm & Nilum vel ſinum Arabicum,Orientem verſus iacet. *Aſia minor* dicitur maioris pars nobiliſſima, decem prouincias complexa, *Aſiam* ſtricte ſumptam,cuius caput Epheſus; Pamphyliam, cuius caput Perge; Helleſpontum,cuius metropolis Cyzicus;Lydiam,cuius oppidum ſub metropoli Sardenſi: *Aſiam* fuiſſe refert Suidas Piſidiam, cuius caput Antiochia illa de qua Lucas *Act.*13. Lycaoniam, cuius caput Iconium; ariam,cuius caput Aphrodiſias, poſtea Stauropolis;Phrygiam geminam,Pacatianam ſcilicet & Salutarem metropolibus Laodicenæ & Synodenſi ſubiectam; Lyciam, cuius caput Myra à Luca *Act.*27. nominata; inſulas adiacentes Rhodo metropoli ſubditas.

In Aſia minore binas Alexandrias veteres agnouerunt, in Helleſponto & Caria ſitas. Huius meminit Stephanus de vrbibus,at eandem nemo Epiſcopali ſolio inſignitam fuiſſe ſcripſit. De illa loquitur Ptolem.*Geograph.lib.5.c.2.tabul.1.Aſiæ.* Eiuſdem Epiſcopi ſubſcripſerunt anno D.347.Arianorum Sardica ſecedentium A.D.448. Synodo Conſtantinopolitanæ aduerſus Eutychetem ſub Flauiano congregatæ anno D. 451. Synodo Chalcedonenſi; circa anno D.

460. Synodicæ Episcoporum Hellesponti ad Leonem Aug. Notandum tamen eos nullibi *Alexandriæ*, sed semper *Troadis* Episcopos nominari.

In Asia maiori plures Alexandriæ fuerunt, Arachosiorum, Arianorum, Oxianorum, Caramanorum, Sogdianorum; quarum meminerunt Ptolem. *Geogr. lib. 6. cap. 4. tab. 5. Asiæ, c. 17. tabula 9. cap 12. tab. 7. cap. 8. tab. 6.* &c. Ammian. Marcell. *hist. lib. 23.* Duodecim Alexandrias ab Alexandro conditas memorat Chronicon Alexandrinum, 1. τὴν παρὰ πεντάπολιν πρότερον τεῖλον καλουμένην Μέμφεως οὖσαν ἐμπόριον. 2. τὴν πρὸς Αἴγυπτον. 3. τὴν πρὸς Ἄρπαν. 4. τὴν Καβίωσαν. 5. τὴν g κ) Σκυθίαν ἐν Αἰγαίοις. 6 h τὴν ἐπὶ πόρῳ. 7. τὴν περὶ Κυπρίδος ποταμόν. 8. τὴν ἐπὶ τρωάδος. 9. τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος. 10. τὴν ἐπὶ Μεσαργαρὲς. 11. τὴν ἐπὶ Πέρσαις. 12. τὴν Κάσον. Legitur etiam in 2. Cilicia Alexandria *minor* dicta, sub Anazarbo metropoli. Ptolem. *lib 5. c. 15. tab. 4. Asiæ.* Huius Episcopi pluribus conciliis interfuerunt. Hesychius anno D. 325. Nicæno, anno D. 341 Antiocheno subscripsit. Dionysius ad finem Encyclicæ Arianorum Sardicæ scriptæ anno D. 347. subscriptus legitur. In Actis Concil. Chalced. act. 6. Cyrillus Episc. Anazarbi pro Iuliano Alexandrino definitioni fidei subscripsisse dicitur: Ibid. act. 14: Baranes Alexandriæ Episcopus Concilio Antiocheno in causa Athanasij Perrheni, circa annũ D. 440. coacto, subscriptus reperitur. Subscripsit etiam Iustiniani tempore Concilio Mopsuesteno Vrbicius Alexandrinus: ad finem canonum Concilij primi Constantinopolitani anno D. 381. celebrati Philomusus Alexandriæ Episcopus *per Alypium presbyterum* subsignasse dicitur. Quo loco notandum Binium cæterosque Conciliorum collectores confudisse quæ ad diuersos titulos pertinebant; fingunt nempe, Philomusum Alexandrinum per Alypium *presbyterum Cappadociæ* subscripsisse: quo quid absurdius? Quid interest, an Cappadox sit, an Scytha qui vices alterius obit? Fac tamen interesse; quo iure Cappadox Cilici manum accommodet? Vt igitur distinguamus quæ confudit & librariorum & collectorum incuria, scribendum putamus, *Philomusus &c. subscripsit per Alypium presbyterum:* deinde inchoamus alium titulum hoc pacto, *Cappadociæ* prouinciæ Episcopi, *Helladius Cæsariensis*, Basilij scil. successor, Metropolita Cappadociæ primæ, & Ponticæ Diœceseos exarcha.

g leg. videtur κατὰ σκυθ.
h vid. leg. ἐπὶ πύρῳ.

Ibid. in subscript. Episcoporum Pisidiæ similis error irrepsit: nam *Theosebius Philomeliensis* dicitur subscripsisse *per Bassam presbyterum Lyciæ.* Vox autem *Lyciæ* cum ad sequentem titulum pertineat, scribendum videtur *Lyciæ* Episcopi; *Tatianus Myrensis* &c. Ibid. in catalogo Episcoporũ Phrygiæ Pacatianæ, geminato errore, *Theodorus Eumeniensis per Profuturum presbyterum Cæsareæ* subscripsisse fingitur. Claudendus est igitur titulus in his verbis *per Profuturum presbyterum*, delenda vox *Cæsareæ*, inchoandus vero titulus nouissimus hoc modo *Cariæ prouinciæ Episcopi*: fuit enim sub Metropoli Aphrodisiade sedes Episco-

palis Carum *Cybyrræ*, cuius Epiſcopus damnationem Neſtorij proprio chirographo firmauit, anno D. 431. Epheſi.

Africa. Africæ limitem veteres diuerſimode diſtinxerunt. Aliquando enim *Africa* ſumitur ἰδικῶς pro *proconſulari prouincia*; cuius olim caput Carthago, à Commodo [i] *Alexandria Cõmodiana* dicta. De hac Africa intelligenda ſunt verba Flori lib. 4 cap. 12. Iornandis *de regnorum ſucceſſione*, & Freculphi Lexouienſis *in Chron.* Aliquando totus à Nilo ad Oceanum protenſus terrarum tractus ſub Africæ nomine venit; hoc ſenſu Pentapolis Cyrenaïca, Libya propriè dicta, Marmarica, Africanis prouinciis adnumerandæ ſunt. Ptolomæus, & ſecundum Ptolomæum recentiores quamplurimi, Africæ exordiũ à ſinu Arabico ducunt; alij à [k] Philenorum aris, ex quorum ſententia olim in ſex prouincias diuiſa eſt, Proconſularem Numidiam, (quæ poſtea in duas diſſecta eſt) Byzacium, Tripolim; & Mauritanias duas, Cæſarienſem ſcil. & Sitifenſem. Hanc Africæ diſtinctionem ſequitur ius ciuile, Notitia Imperij, Sextus Rufus in Breuiario. Eandem Vetus Eccleſia perpetuò ſecuta. Diœceſeos Africanæ, id eſt ſex prouinciarum exarchum agnouit Carthaginis Epiſcopum, qui ſingularum prouinciarum antiſtites ad ſynodum plenariam conuocaret, totius Diœceſeos curam ſuſciperet, & primatibus vniuſcuiuſque prouinciæ (quibus non loci ſed ætatis meritum τῆς τιμῆς πρεσβεῖα contuliſſe conſtat) præeſſet: teſtes Cyprian. *epiſt.* 45. 71. & 73. Concil. ſub eodem in cauſa Anabaptiſmi celebratum, & collectio dicta *Concilium Africanum*.

i Lamprid. in comm.

k vide Melam. li. 1. c. 7.

Libya. Libya aliquando pro tertia orbis parte, aliquando pro terrarum tractu à Paratonio promontorio ad Philenorum aras porrecto accipitur. Illam ſignificationem Dionyſius *de ſitu orbis*, & alij: hanc vetus Eccleſia amplexa videtur.

Ægyptus. Ægyptus eſt quicquid Nilus alluit. Herodot. *in Euterpe* [l] ex oraculo: eadem ἐπίκτητός γῆ, δῶρον ποταμοῦ καὶ ἔργον, ποταμία νῆσος vocatur, *ibid. cap.* 8. Ariſtot. *meteorol.* lib. 1. capit. 12. Strabo *lib.* 1. Iuſtin. *lib.* 2. ex Ariſtotelis ſententia, oſtium Canopicum naturale eſt, cætera manufacta, (vide lib. cit.) Herodoto alueus Delta medium peruadens eſt directus Nili curſus.

l cap. 18.

Ægyptum ab Africa ſeu Lybia diſterminat Catabathmos: Salluſt. *de bello Iugurth.* Philo Iudæus *in Flacc.* Pompon. Mela, &c. ab Arabia ſinus, vel (ſecundum Agatharcidem referente Photio) ab oriente & occidente deſerta: ab Aquilone mare Parthenium, à Meridie Æthiopia.

Alexandriam antea No [m] dictam ad oſtij Canopici littus occidentale, [n] *in littore Ægyptio, in Africæ parte*, id eſt, in parte Ægypti Africam ſpectante (Plinius enim Ægyptum totam non Africæ ſed Aſiæ appendicem facit) ſita eſt: hanc [o] Maria lacus è Nilo deductus à Libya ſeparat; eidem autem orbis parti, cui Ægyptus, tota (cuius olim caput fuit) accenſetur.

m Hieronym. in Nahum. cap. 3. Iſid. etym. li. 14.

n Mela lib. 1. c. 9. Plin. lib. 5. c. 10.

o Philo in Flacc.

Ægyptum

Ægyptum Africæ partem esse vult cum ὁμοδόξοις Ptolomæus: at alij & numero & ætate superiores diuersi abeunt. Quidam enim Ægyptum ab Asia & Africa tertium quid esse censent, inter quos chorum ducere videtur Plinius. Is enim licet lib.5.cap. 1. *Africam* à Græcis *Libyam* appellatam dicat, *quia mare ante eam Libycum incipiens Aegyptio finitur*, & cap.9. vniuersam Ægyptum secundum Artemidorum & Isidorum Asiæ coniungat: eam tamen ab Asia & Africa diuidit. *Proxima* (inquit) *Africæ incolitur Aegyptus, introrsus ad Meridiem recedens, donec à tergo prætendantur Aethiopes: Inferiorem eius partem Nilus, dextra læuaque diuisus, amplexu suo determinat: Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco* 170000.*passuum interuallo. Quam ob causam inter Insulas quidam Aegyptum retulere.* Plinij verba repetit Hieronymus, seu quis alius, *de locis Hebraicis in Acta*: eiusque sententiam propugnare videtur Dionysius *de situ orbis*; medius enim incedit inter eos qui Asiam sinu Arabico terminant, & eos qui eam ad Nilum extendunt. In horum sententiam propendere videtur ab initio.

Ἀλλ᾽ ἤτοι Λιβύη μὲν ἀπ᾽ Εὐρώπης ἔχει οὖρον
Λοξὸν ἐπὶ γραμμῇσι, Γάδειρά τε καὶ στόμα Νείλου.
Ἔνθα βορειότατος πέλεται μυχὸς Αἰγύπτοιο.
Καὶ τέμενος περίπυστον Ἀμυκλαίοιο Κανώβου.

Ibid.

Σῆμα δ᾽ ἀπερτέταται νοτιώτατον ἐς στόμα Νείλου.

& paulò pòst *Nilus*:

---καὶ Λιβύην ἀποτέμνεται Ἀσίδος αἴης:

& multis interiectis,

Νεῖλος δ᾽ ἑσπέριον πλευρὴν πέλει. αὐτὰρ ἑῷον
Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς νότιον δ᾽ ὅρος οἴδματ᾽ Ἐρυθρῆς.

Illorum è contra iudicium firmare videtur, qui ἠπείρεσσι διὰ χθόνα νοσφίζουσιν; ait enim Isthmum νοσφίζειν Λιβύην Ἀσιήτιδος αἴης: & paulo infra, οὖρον Ἀρραβίης Asiam τεκμαίρεσθαι ἄγχι θαλάσσης, Εὐρύτερον.

Alij orbem vniuersum in partes duas dissecant, & Africam, quatenus ab Ægypto distinguitur, vel *Asiæ latus* esse, vel ad Europam pertinere contendunt: priorem sententiam proponit Silius Italicus *lib.* 1. posteriorem propugnant Lucan. *lib.* 9. Theodoret. *hist. Eccles. lib.*4.*cap* 5. Vtriusque sententiæ meminit Orosius *histor.lib.*1. *capit.*2. Ad posteriorem vero proximè accedit nobilissima orbis in Orientem & Occidentem diuisio, cui fauere videtur *lib.* 1 *Machab. cap.* 15. p Hanc legum Augustarum auctoritas, Imperij notitia, Ecclesiæ vniuersæ perpetua praxis firmat, quæ Orientis Ægyptum, Occidentis Africam partem facit. Hinc ergo petenda causa, cur titulus Encyclicæ Sardicensium patrum, Optatus *l.*2 *aduers. Parmen.* Augustin *lib. de pastorib. ad finem* Ægyptum orientalibus prouinciis annumerauerint: & Synodi sexta & septima, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum *thronos Orientis* nuncupauerint; & Athanas. *epist. ad Afros* Africanas Ecclesias ab Ægyptiacis & Libycis

p Iustinus lib.12. vbi de Epirotarum rege scribit. Vide & Hirtium de bello Alexandrino.

seiunxerit. Quo loco duo notanda veniunt; 1. Ineptè Nannium vbicunque Athanasius Lybes nominat, Africanos interpretatum fuisse: agit enim de Libybus throno Alexandrino subiectis, cui
q A. D. 369. §. 34. nunquam ceruicem submiserunt Africani 2. q Perperam Baronium coniicere ipsummet Athanas. ad Pentapolitanos scribere, cum luce meridiana clarius sit cum de totius Ægyptiacæ Dioeceseos (cuius pars fuit Cyrenaïca Pentapolis) decreto Africanos fratres certos facere.

Alij denique Ægyptum ad Asiam pertinere statuerunt, inter quos primum nominandus venit Herodotus: is enim *in Euterpe, cap.* 16. refellit Ionum sententiam, qui Ægyptum vno Delta concludi, cætera partim ad Arabiam, partim ab Libyam spectare volebant; his argumentis. 1. Si Delta non est Asiæ nec Africæ, non tres sed quatuor orbis partes statuendæ sunt. 2. Nilus non erit limes Asiæ & Libyæ.

r cap. 39. Idem in r Melpomene, Africam ab Ægypto seiungit; hanc enim in Asiæ partes occidentales cum Palæstina, Syria, &c. numerat.

2. Herodoti sententiam tuentur non modo Artemidorus & Isidorus à Plinio nominati, sed etiam Diodor. Sicul. lib. 18. Dexippus & Arrianus apud Photium *Bibl. Cod.* 82. *&* 92. Iustin. *lib.* 13. Cur-
f lib. 4. c. 25. tius *lib.* 10. Freculph. f Lexou. Ado, Herman. *in Chron.* qui Alexandro mortuo in Asiæ diuisione Ptolemæo Lagi filio Ægyptum sortitò contigisse volunt.

3. Idem de Philone & Iosepho Iudæis sentiendum videtur: licet enim Ægyptum ab Asia Syriaque aliquando distinguant, hic *antiquit.* lib. 10. cap. 10. lib. 12. cap. 11. lib. 13. cap. 8. ille *in Flaccum* p. 795. edit. græcolat. Geneuensis: vbi tamen Iosephus de priuilegiis reip. Iudaicæ collatis, eiusdemque plagis agit, Ægypti reges inter Asianos & Europœos nominat *lib.* 11. *cap.* 5. *lib.* 12. *cap.* 3. *lib.* 13. *cap.* 9. *libr.* 14. *cap.* 20. *Antiq. & aduers. Appionem lib.* 2. *pag.* 1076. *edit. græcolat. Geneuens.* Videtur autem Philo solam Europam & Asiam agnoscere *de legatione ad Caium p.* 769. 770. 773.

4. Hoc ipsum statuit Augustin. *de vnit. Eccl. cap.* 14. vbi Ægyptum extra Africæ fines collocat; & *de Ciuit. Dei, lib.* 16. *cap.* 17. vbi probat Assyrios Ægypto dominatos fuisse, quia totam Asiam tenebant, Seuer. Sulpit. *in Gallo.* Paulin. *in epist. Sueton. de regib.* Hegesipp. *lib.* 4. *cap.* 27. Orosius *hist. lib.* 1. *cap.* 2. Isidor. *etymol. lib.* 13. *cap.* 3. Damascen. *lib.* 2. *cap.* 25. Beda *de nat. rer.* auctor libri *de mundi Constitut.* apud Bedam. Claudian. *de bello Gildonico*, & *Panegyr. de* 6. *Consulatu Honorij*, Honor. Augustod. *de imag. mundi lib.* 1. *cap.* 18. Lorin. *in Act.* 2. Strabo *libr. primo p.* 82. *libr.* 2. *pag.* 130. *lib.* 17. *p.* 785. 790. 801. 825 Pompon. Mela *libr.* 1. *capit.* 2. 4. 7. 9. Solin. *cap.* 35. Grauius in epist. Hieronymi. Quibus accensendi videntur quicunque Asiæ limitem Nilum crediderunt, Polyb. *lib.* 3. *p.* 191. Messala Coruinus *lib. de pro-*

genie

genie Augusti. Volaterran. *geograph. lib.* 12. I. Leo Afric. *geogr. lib.* 1. L. Coquæus *in lib.* 16. *de Ciuit. cap.* 17.

Notandum vero veteres omnes, & sacros & prophanos, si quando propriè locuti sunt, Ægyptum perpetuo extra Africę fines collocasse. 2. non ab Africa duntaxat, sed & à Libya distinxisse. 3. Africæ nomine vel solam Proconsularem prouinciam, vel sex prouincias supra nominatas, nunquam Ægyptum intellexisse. Iren. *lib.* 1. *ca.* 3. Libes ab Ægyptiis; Saluian. *lib.* 8. *de gubern. Dei*, Ægyptios ab Afris seiunxere, Plutarch. *in vita Cæsaris*, Appian. *de bello ciuili lib.* 2. Florus *lib.* 4. *ca.* 2. (imo Cæsar ipse) dum triumphos Ægyptium à Libyco distinxere; Iustin. *lib.* 12 Freculphus Lexou. Ado, Herman. *in Chron.* dum referunt vniuersas ciuitates ad Alexandrum iam Ægypti potentem legationem instituisse; Lucan. *lib.* 8. Velleius Patercul. *lib.* 2. Florus *lib.* 4. *c.* 2. *&c.* dum Pompeium à Iulio Cæsare profligatū animi pependisse scribunt, an ad Parthos, an ad Ægyptios, aut ad Afros fugeret; Iustinianus *lib.* 1. *c. de offic. præf. prætorio*, & *const.* 1. *&* 2. *de confirm. digesti* dum totam Africam, imò *tertiam orbis partem*, armis Bellisarij (qui Vandalicum Imperium sex prouinciarum finibus conclusum euertit) Romano Imperio partam gloriatur.

His præmissis facilis est ad Iesuitæ commenta responsio.

Turrian. *Verba Victoris Alexandrinis Asiæ conueniebant, non Cæsariensibus.* pro epist. lib. 3. cap. 10.

℞. Pseudo-Victoris verba nec Asiaticis, nec Cæsariensibus, nec Afris, nec Ægyptiis conuenire, mox constabit.

Turrian. *Alexandrinis Africæ conuenire non possunt.*

℞. Bene habet, quod Iesuita aliquid obstare fatetur quominus alius à Theophilo B. Hieronymi coætaneo Alexandrinæ Ecclesiæ clauum tenuisse dicatur Theophilus. At Alexandriam Ægyptiacam Africanam dici non patitur eorum sententia qui vel Ægyptum Asiæ appendicem esse voluerunt, vel Africam Europæ partem aut Asiæ latus magnum esse statuerunt; vel denique orbem in Occidentem & Orientem diuidendum esse censuerunt: Quorum vetus Ecclesia iudicium secuta cum sit, frustra Turrianus putauit Alexandriam extra Africanæ Diœceseos fines, imò in alio orbe sitam, sub alio tam politico quam Ecclesiastico regimine constitutam ad Africam pertinuisse: nihil certe commune habuit Alexandrinus præsul cum Ecclesijs Africanis, quarum caput Carthag. Episcopus fuit.

Turrian. *De Alexandria Asiæ loquitur Victor, siue illa quæ Alexandria Aria dicitur, quæ est in lib 6. Ptolomæi cap.* 17. *tab.* 9. *Asiæ*; *siue illa quæ Alexandria* Oxiana *dicitur, quæ est in lib.* 6. *c.* 12. *tab.* 7. *&c.*

℞. Negauimus Victorem hæc scripsisse; vt tamen demus, contendimus nihilominus eum de Alexandria Arianorum, aut Oxianorum loqui non potuisse: 1. quia vtraque fuit extra fines Rom.

imperij. 2. neutram metropolim fuiſſe conſtat ex Ptolomæo & Ammiano, Oxianorum Drepſam, Arianorum metropolim Niſibin dictam fuiſſe referentibus. 3. neutram Epiſcopum habuiſſe tuto affirmabimus, niſi forte Turriani conuubernales nouas è mantiſſa epiſcopatuum notitias eruant, noſque earum auctoritate obrutos ad palinodiam adigant.

Quid ſi ad Alexandriam Cariæ Pſeudo-Victoris verba torqueamus? at ea nec metropolis fuit, nec Epiſcopali ſede ornata. Tota ergo de Alexandria Ciliciæ reſtare poteſt quæſtio; quam & Epiſcopali throno gauiſam, & quartodecimanorum errorem aliquando fouiſſe ex Athanaſio & veteris Eccleſiæ monumentis didicimus. At ea ad Aſiaticam Diœceſim non pertinuit, ſed ad Orientalem, in quam contortum fuiſſe Victoris fulmen nemo veterum ſcripſit. 2. Non fuit Metropolis, ſed oppidum: ſic enim vocatur in Actis Concilij Mopſueſteni ſub Iuſtiniano circa annum D. 553. congregati. Non eſt autem probabile Victorem ad ignobilem Epiſcopum, prætetito Anazarbenſi cæteriſque ſiue Orientalibus ſiue Aſiaticis metropolitis, decreta ſua tranſmittere dignatum fuiſſe. 3. Non conſtat (vt ſupra monuimus) Cilicas ab initio in feſti negotio claudicaſſe. 4. Incertum eſt Alexandriæ Cilicum vllum vnquam Epiſcopum nomine Theophilum ſediſſe. 5. Credibile non eſt medicinam, quam Theophilo illi à Victore propinatam fingit Turrianus, Aſiaticis, quibuſcum commune nihil habuit Cilix nullius propemodum auctoritatis, ſalutarem futuram fuiſſe.

Explanatur locus ex Epiſt. Polycratis Epheſiorum Epiſcopi petitus.

Ibid. Turrian. *Reijciunt Magdeburgenſes epiſtolam Victoris, quia ſcribit,* non licere præter ſententiam Romani Epiſcopi decidi cauſas epiſcoporum.

℞. Merito reiiciunt hoc nomine; nos vero alia quamplurima ſupra notauimus, quæ reiiciendam euincunt.

Turrian. *Si hoc non in mentem Polycratis veniſſet* non decere vt membra à capite diſcrepent, *nec Papam pro capite agnouiſſet, quorſum attinebat* ad eum *ſcribere, & tam multis verbis traditionem Aſianorum commemorare?*

Euſeb. hiſt. lib. 5. cap. 22. Hieron. in Catal. ℞. Ad omnes Epiſcopos datam epiſtolam res ipſa clamat: Euſebius vero, Hieronymuſque teſtantur non tam *ad Victorem* (vt credidit Ruffinus) quam *aduerſus eum* ſcriptam: ſic enim πρὸς Βίκτωρα ſcripſit Polycrates, ſicut πρὸς Αἰσχίνην orationem habuit Demoſthenes; πρὸς Αρειανοὺς libros 5. edidit Athanaſius: non ideo Aſianorum traditionem commemorauit Polycrates ne vrbici Papæ auctoritati ſuccumbere cogeretur, ſed vt facilius Aſiaticarum parœciarum morem à Victore damnatum Eccleſiæ vniuerſæ probaret. Videtur plane Ieſuita πρὸς κέντρα λακτίζειν.

Turrian. Omnium (*inquit Polycrates*) vestrum minimus, &c. *an hoc est eius qui pontificem non agnosceret caput?*

℟. Hoc est *eius qui pontificem Rom. non agnosceret caput*, sed aduersarium pateretur, collegarum vero omnium & Ecclesiæ vniuersæ iudicium exerceret: an Victor fuit *omnes*? pudeat Iesuitas futilitatis Turrianicæ.

Turrian. *Addit Polycrates*, non perturbabor ex iis,&c. *Si nullus Episcopus eos excommunicare potest qui non sunt ditionis suæ, quid opus erat dicere,* quia & maiores mei dixerunt obedire,&c. *Act.* 5.29.

℟. Quilibet Episcopus iis qui suæ ditionis non fuerunt denuntiare potuit se nolle cum eis fraternitatem colere. Hoc fecit Victor, quem tamen πρεπόντως Irenæus obiurgauit, quia id ἀθρόως erat aggressus: potuerunt vero omnes συγκεκροτημένοι quoslibet cuiuslibet Diœceseos Episcopos gradu mouere, & anathema pronuntiare. Porro quam necesse sit vt auctoritate legitima semper pollere credantur, quibus verba Petri Actor.5. applicantur, exemplo sit Augustin. aduersus Cresconium lib. 1. cap. 8. *Ezechieli* inquit, *ista* (*nimir. in opprobrium incidisse*) *non diceres, qui cum verbo Dei mittitur inferre certamen hominibus non obedituris, contra censuris contradicturis. Nam si diceres, responderet tibi fortasse quod eisdem Iudæis Apostoli responderunt.* Cui obedire oportet? Deo magis quam hominibus? *Hoc tibi etiam ipse responderim*, Augustinum in syllabarum aucupe Laico ob schisma Donati execrando, ius non modo Episcopis Christianis sed etiam prophetis Deo plenis imperandi agnouisse: an dicent Turriani Sodales? fac igitur Polycratem ad vnum Victorem scribere, an ideo superiorem credidit? at omnes omnium Ecclesiarum Episcopos allocutum eum iam supra monuimus, quos & iudices optauit, & iniuriæ à Victore, fimbrias insolentius dilatante, illatæ vindices expectauit. Vtrumque ergo verum est, & Victoris minas spreuisse, & fratrum sententiam reuerenter exquisiuisse Polycratem; nec aliud ex eius verbis exsculpere quisquam potest.

Turrian. *Apostoli quidem dixerunt*, Deo potius obediendum; *non quod negarent obediendum esse principi sacerdotum, sed quia negarent tunc obediendum esse cum contrarium præciperet Deus, vt Polycrati videbatur, quanquam falsò.*

℟. Atqui nullum Apostolis imperandi ius principi Sacerdotum, *deleto* per Christum, *crucique suffixo* ceremoniarum *chirographo*, competere potuisse agnoscunt doctissimi quique interpretes. Augustin. lib.1. de Serm.D. in monte cap. 19. & epist. 5. Cyprian. epist. 55. & 69. Beda, Gagneius, Salmon, Sa, Lorinus,&c. in Act.23.5. Duplici igitur de causa non obediendum censuerunt Apostoli, 1 Quia principes sacerdotum potestate legitima caruerunt. 2 Quia diuino mandato contraria imperari sibi crediderunt. Easdem sibi Victoris minis non cedendi causas habere visus est Polycrates, cuius hic patrocinium non suscipio. Act. 23.

Turrian. *Irenæus reprehendit Victorem, non quod careret poteſtate excommunicandi alios, ſed quod ſine ratione excommunicaſſet.*

℞. Iam diximus Epiſcopis quibuſcumque communem fuiſſe quoſcumque ſcelerum vel hæreſeon magiſtros excommunicandi, hoc eſt communione ſua indignos iudicandi. Hac ergo ſingulis præſulibus permiſſa poteſtate Victorem caruiſſe credere non potuit Irenæus, licet crediderit poteſtatis iſtius abuſum in ipſo minime ferendum fuiſſe. Non ergo Romanum pontificem Chriſtianorum omnium vniuerſale caput agnouit, ſed Eccleſiaſticæ pacis turbonem cenſura Chriſtiana coercendum putauit.

Expenditur locus Irenæi lib. 3. cap. 3.

Turrian. Ad hanc Eccleſiam (*Romanam ſcil.*) propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui vndique ſunt fideles: in qua ſemper ab his qui ſunt vndique conſeruata eſt ea quæ ab Apoſtolis eſt traditio, &c. *Annon ſatis aperte ſignificauit hoc loco Irenæus, eſſe Eccleſiam Romanam caput omnium Eccleſiarum?*

℞. Nihil tale ſignificauit; ſignificauit vero, idque apertiſſime, Eccleſiam Romæ collectam in quodam celebritatis faſtigio fuiſſe collocatam, διὰ τὸ βασιλεύειν ταύτην τὴν πόλιν, vt ante annos 1175. monuerunt Chalcedonenſes patres can. 28. Eodem planè ſenſu de metropolit. Epiſcopo quicumque ſcripſerunt Antiocheni patres anno D. 341. τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας. De Roma vero, *Imperij arce*, & metropoleon metropoli, quam vere dixerit Irenæus *ad eam* confluere *omnem Eccleſiam*, ex ipſo Leone diſcere poſſumus, * *cuius* (inquit) *nationis homines in hac tunc* (cum Petrus prædicaret) *vrbe non eſſent, aut quæ vſquam gentes ignorarent quod Roma didiciſſet?* Omnium ergo tunc nationum homines, omnium Eccleſiarum filios Roma ſinu ſuo fouit; vt de ea verius, quam de Nola Paulinus, dicere potuerint veteres, *innumeras vrbes vna miramur in vrbe.*

* Serm. 1. de nat. Petri & Pauli.

Turrian. *Si* neceſſe eſt omnes fideles ad hanc Eccleſiam conuenire, *propter traditionem*, quam ab Apoſtolis eadem Eccleſia *vt principalis* accepit, *& propter fidem* eius annuntiatam hominibus: *Ergo omnes ex ea Eccleſia pendent tanquam membra ex capite. Atqui prius verum eſt*, &c.

℞. Atqui prius falſum eſt, & ab Irenæi mente alienum. E. & poſterius. Mens ſanctiſſimi martyris non eſt, Eccleſiam Romanam *principalem* dici debere, eam traditionem Apoſtolicam *vt principalem* accepiſſe, ad eam *ob traditionem & fidem* conuenire neceſſe eſſe. Hæc omnia ſomniauit Ieſuita: *ad Eccleſiam Romanam conuenire*, non eſt idẽ *cum Romana Eccleſia ſentire*, ſed *Romam* (in qua tum fuit Eccleſia ab Apoſtolis inſtituta, ob fidei puritatem celebris) *petere. Romæ colligi, omnem* id eſt totam *Eccleſiam* Catholicam, ſeu omnia Eccleſiæ Catholicæ mem-

cæ membra, omnesque adeo fideles singularum Romani orbis Ecclesiarum alumnos, quos vrbis principalitas, & negotiorum (ob vrbis principalitatem) turba sedem mutare cogebat, quandoquidem Roma tunc erat totius *οἰκουμένης ἐπιτομή*. Ecclesia Romæ collecta, totius *οἰκουμένης* fideles sinu materno fouebat, eratque Ecclesiarum omnium quædam (vt ita dicam) *ἐπιτομή*, in quam confluebant Christiani quotquot ex singulis orbis prouinciis ob negotiorum politicorũ necessitatem ad comitatum concurrebant. *Conuenire* ergo apud Irenæum est *congregari*, Concil. Sardic. Aurelian. 1. & 5. ab initio; *cogi*, Concil Tolet. 8. ab initio: *colligi*, Concil. Tolet. 9. & 11. & Bracar. 3. ab initio; *adunari*, Concil. Arelat. 1. & Tolet. 10. ab initio: *coadunari*, Cõcil. Hispal. 2. ab initio: *aggregari*, Concil. Tolet. 12. & 13. *συνελθεῖν*, Ioan. 18. 20. Act. 10. 23. & 19 32. & 28 17. epist. Episc. Ægyptiorum ad Concil. Tyri congregatum Athan. apol. 2. Concil. Chalced. act. 1. *συνάγεσθαι*, Matth. 26. 3. Luc 22. 66 Ioan. 20. 1. Act. 4. 5. 26. 27. 31. & 15. 6. & 20. 7. 8. Concil. Hierosol. in Encæniis, & aliud post Athanasii reditum collectum, Athan. apol. 2. Synodi Sardic. & Alexandrina, ibid. epist. Synodi Alexandrinæ sub Cyrillo ad Monachos Constantinop. *συγκροτεῖσθαι*, Synodica patrum Nicænorum ad Alexandrinos, Synod Antioch. in encęniis, Ephesina Act 1. Mandatum Orientalium aduersus Ephesinam synodum: *συντρέχειν*, Marc. 6. 33. Act. 3. 11. Concil. Antioch. can. 9. *συναθροίζεσθαι*, Luc. 14. 33. act. 12. 12. & 19. 25. *Conuenisse* dicuntur Episcopi Gallicani *ad vrbem Arelatem* Concil. Arelat. 3 *Agatham* Concil. Agath. *Aruernam* Concil. Aruern. *Regium* Concil. Regiens. *Taurinum* Concil. Taurin. Hispani *ad vrbem Toletum*, Concil. Tolet. 1. 2. 3. 4. 5 6 *Eliberim* Concil. Eliber. *Bracaram* Concil. Bracar 1. 2. 3. *Tarraconem* Concil. Tarracon. Afri. *ad vrbem Carthaginem* Conc. 1. Carth. *Mileuum* Concil. Mileuit. ab initio.

Turrian. *Dictum esse ab Irenæo ἡγεμονίαν, si quid Græce calletis non dubitabitis, τὴν δυνατωτέραν ἡγεμονίαν vertit interpretes* potentiorem principalitatem.

℞. Cum *ἡγέμονας Iudææ Præsides* Matth. 2. 6. & 27. 2. 11. 14. 15. 21. 23. 27. & 28. 4. Luc. 20. 20. Act. 23. 24. 26. 23. 34. & 24. 1. 30. *magistratus omnes*, Matt. 10. 18. Marc. 13. 9. Luc 21. 12. 1. Pet. 2. 14. *Senatores* Plutarch. in Romulo; *Alexandri Duces* Diodor. Sicul. lib. 18. *Prouinciarum rectores sub imperio Romano* Strabo lib. 17. ad finem. Nicephor Gregor. hist. lib. 7. p. 166. *Lesbi principem* Chalcocondyl. lib. 10. p. 346. vocet, & *ἡγεμονία potestas summa Tyberij Imp.* Luc. 3. 1. *Perdiccæ* Diodor. Sicul. lib. 18. *Pagondæ AEladi filij* Thucydid. lib. 4 quinetiam *tribunorum militarium potestas* apud Plutarch. in Camillo dicatur; de verbis Irenæi, quorum nunc vna eaque rudis superest versio, non est quod contendamus; forte scripsit *διὰ τὴν ἰκανοτέραν ἀρχὴν*, forte *διὰ τὴν δυνατωτέραν ἡγεμονίαν*, forte aliis verbis vsus est: at quacumque phrasi ipsum vsum dicamus, hoc vnum fixum manet, eum ad potestatem non Ecclesiasticam sed Politicam respexisse, *vt per potentiorem principalitatem propter quam necesse e-*

Turrian. ipse fatetur prouinciarum præfectos *ἡγέμονας* dictos, *pro epist. lib. 5 c. vlt.*

rat fideles ad Eccleſiam Romanam conuenire intelligamus, dignitatem non Eccleſiæ, ſed vrbis in qua Eccleſia deliteſcebat.

Turrian. *Ergo iſta potentior principalitas, quam dicit Eccleſia Romana, erat cauſa cur in ea ſemper conſeruata eſſet ea quæ ab Apoſtolis originem trahebat traditio.*

℞. *Potentior principalitas* non fuit (vt diximus) Eccleſiæ, ſed vrbis; nec in cauſa fuit, *cur in Eccleſia ſemper conſeruata eſſet Apoſtolica traditio*, ſed fidelibus per vniuerſi imperij prouincias ſparſis Romam petendi, dumque Romæ degerent ſe Eccleſiæ Romæ collectæ aggregandi neceſſitatem impoſuit. Hoc vnum voluit Irenæus, cuius verba ſic conſtruenda putamus, *ad hanc Eccleſiam in qua ab his qui ſunt vndiq; conſeruata eſt ea quæ ab Apoſtolis eſt traditio, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt eos qui ſunt vndique fideles, propter potentiorem principalitatem*. Romæ ergo habitauerunt fideles è toto propemodum orbe congregati: hi dum Romæ habitarent Eccleſiæ Romanæ aggregati ſunt, in Romana Eccleſia traditionem Apoſtolicam repererunt, eiuſdem tenaces extiterunt; quidni igitur dicamus in fidelibus illis Romanæ Eccleſiæ aggregatis, reliquas omnes Eccleſias, quæ vndique fuerunt, quarumque membra fuerunt qui *ad Eccleſiam Romanam* propter imperij ſedem *conuenerunt*, traditionem Apoſtolicam conſeruaſſe?

Turrian. *Aduerſus Romanam Eccleſiam numquam hæreſis præualuit.*

℞. Hinc non ſequitur *potentiorem principalitatem* Eccleſiæ Romanę fuiſſe, aut *propter principalitatem* illam *aduerſus Romanam Eccleſiam hæreſes numquam præualuiſſe*: non tamen negauerimus priſcam Romanam Eccleſiam ſanæ doctrinæ obſeruantiſſimam fuiſſe. At tempora mutauerunt; in locum enim ſanctiſſimæ illius Eccleſiæ, cuius *fides in vniuerſo mundo annunciata eſt*, ſucceſſit hæreſeon ſentina, blaſphemiarum gurges, *Babylon magna*, purpurata meretrix, *fornicationum mater*. Apoc. 17.5. & 18.2.

Turrian. *Magdeburgenſes hæreticorum morem ſequuntur; ſunt* αὐτοκατάκριτοι Tit. 3. *ipſis objici poſſunt, quæcumque in ſui temporis hæreticis Irenæus notauit* loco citato, αὐθάδεια, κενοδοξία, τύφωσις, κακόνοια.

℞. De ſe loqui debuit Turrianus vt verum diceret.

VICTORIS PAPÆ

Epiſtola II.

a An alius Archiepiſcopatus vrbis, ab Eccleſiæ Archiepiſcopatus?

Victor Eccleſiæ Romanæ [a] & vrbis *Archiepiſcopus, vniuerſis Epiſcopis, per Africam conſtitutis, in Domino Salutem.*

SEMPER

SEMPER [b] enim *in æterno consilio Dei mansit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio, sed ordo rerum per Dominum nostrum Iesum Christum temporaliter* [c] *gerendarum* dispositione *verbi* diuini *sumpsit exordium.*

Quapropter [d] oportet vos, fratres, vnanimes esse, & *adminiculum* vicissim *ferre*; in recta *ergo* [e] fide, & in Sacramentis diuinis non discrepare, sed concordes esse; quia licet [f] *pauci sitis* malorum *comparatione*, [g] si tamen concordes fueritis, facile (auxiliante Domino) vestros insidiatores superabitis. Si vero discordes (quod absit) fueritis, non superabitis sed superabimini.

Perlatum [h] est *enim* ad sedem Apostolicam, aliquos vestrum *nocere fratres* velle, & vt cadant *decertare*. Similiter in Sacramentis discrepare, & ob id [i] *contentiones & æmulationes inter vos* fieri; à quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus concordare, & opem ferre vicissim mandamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis, ab Apostolicæ sedis & totius Ecclesię communione vos pelli non dubitetis.

Nec attenditis, charissimi, qualiter Dominus per Esaiam Prophetam talibus comminatus est, dicens, Dominus enim locutus est verbum hoc, [l] *luxit & defluxit terra, & infirmata est; defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terræ. Et terra* interfecta [m] *est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores eius: ideoque insanient cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde. Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ. Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam. Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est omnis domus, nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis lætitia, translatum est gaudium terræ: relicta est in vrbe solitudo, & calamitas opprimet portas; quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum, quomodo si paucæ oliuæ quæ remanserunt excutiantur ex olea, & racemi cum fuerit finita vindemia; hi leuabunt vocem*

b verba Leonis epist. 4. c. 2. *semper quidem* &c.
c gerẽdarum in incarnatione verbi sumpsit &c.
d non cohærent præced.
e redundat.
f vide Aug. in Crescon. lib.3. cap.66.
g Hoc argumento vtitur Pseudo-Alexander epist. 2. Pseudo-Marcellin. epist. 2. & Pseudo-Felix II. epist. 1.
h fumos vendit impostor.
i 1. Cor. 12.
k quasi vero is à totius Ecclesiæ cõmunione excidat, cui semel Romanæ Ecclesiæ cõmunio est denegata.
l Esai. 24. 4. &c. ver. vulg.
m infecta.

suam, atque laudabunt cum glorificatus fuerit Dominus, hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum, in insulis maris nomen Domini Dei Israel.

n not.phras. Matth.6.

Et Dominus in oratione, [n] *quam* discipulos suos docuit orare, ait, *Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum.* In [o] bonis & iustis hominibus sanctificatur nomen Domini, & in malis blasphematur.

o in nobis sanctificari Dei nomen sentit Hieron epist.135. in Matth.c.6. & Dial.3. aduers. Pelag.c.5.

Et ipsa per se Veritas ait, [p] *Si offers munus tuum ad altare, &* [q] *recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & posteà offeres munus tuum.*

p seqq. non cohær. Matth.5.

q & ibi recordatus.

Nulli verò [r] *liceat doctrinam Euangelicam deserere, & Sacerdotali honore gaudere.* Data Kal. Septemb. [f] Laterano & Ruffino viris Clariss. Coss.

r verba Leonis epist.44. *Nec cuiquam liceat.*

f A.D. 199. Victoris VI.

CENSVRA.

IMPOSTOR vulgatæ Bibliorum versionis, & Leonis magni sententias cœno suo inficit, simulque Pseudo-Isidori fumos venales exponit.

Sequentes cum præcedentibus epistolas conferat Lector.

VICTOR [a] EPISC.

Desiderio [b] *Viennensi Episcopo, Salutem.*

SICVT sancta fraternitas tua à presbyteris, qui Apostolos in carne viderunt, erudita est, qui & Ecclesiam vsque ad tua tempora rexerunt, non decimaquarta Luna cum Iudæis, sed decima quinta vsque ad vigesimamprimam, Pascha Catholica Ecclesia celebrauit. Non enim iam vmbram, sed veritatem quæ vmbra legis celabatur, quærit. Hanc doctrinam Romæ Petrus & Paulus instituerunt,

a ex Floriacens. Bibliot. monumentis edidit Ioan à Bosco Celestinus Lugd. p.24. inseruit Annal. Baro. ad A.D. 198. §.17.

b nec ad Desiderium data videtur epistola, nec Desiderius eius nominis primus Viennensis Episcopus eam accepisse, cum Baronio dicendus est. Siquidem Ado testatur Dionysium Viennensem Episcopum sub Commodo (antequam diem vltimum Victoris prædecessor Eleutherius objisset) sedisse. Desiderij autem qui Vienn. Ecclesiam hoc tempore rexerit, nulla in tabul. Eccl. & Martyrol. & Adone memoria. Desiderius Viennensis contemporaneus Gregorij magni Brunechildis iussu lapidibus obrutus est A.D.612. teste Baronio. vide Adon. ad A.583. Martyrol. ad.23. Maij. Sigibert. &c.

runt, vt [c] *in azymis sinceritatis & veritatis* Pascha agere- c 1.Cor.5.
tur. Qui enim cum Iudæis Pascha agere volunt, quid
nisi vmbram diligunt, vt agni carnes non in veritate,
sed in vmbra figurante manducent? Nec audiunt Ioan-
nem Baptistam clamantem: [d] *Ecce agnus Dei, ecce qui au-* d Ioan.1.
fert peccata mundi.

Scis, frater beatissime, opus totius pietatis sexta fe-
ria & decimaquinta luna perfectum, quando in cruce
clamauit is per quem factus est mundus, [e] *Consummatum* e Ioan.19.
est; & vincente luce, vmbræ mortis superatæ aufuge-
runt: & in spem nostræ salutis Centurio confessus est, f Matth.27.
Filius [f] *Dei erat iste.* Nusquam Petrus cum Iudæis, post-
quam illis dixit, [g] *Pœnitentiam agite,* quia [h] *sanguinem iusti* g Act.2.& 3.
fudistis, nos Pascha celebrare docuit. Nusquam Paulus, h Math. 27. 24.
qui *vt* [i] *Deum lucrifaceret* obseruationes illas legis *arbitra-* i Phil.3.
tus est vt stercora.

Collega Beatissime, Christi Ecclesiam non in vmbra,
sed in veritate *supra* solidam *Petram* fundatam doceamus,
vt audiamus cum Apostolo Petro, [k] *Beatus es, Si-* k Math.16.
mon filius Ioannis; *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed*
pater meus qui in cœlis est. Per tuam ergo fraternitatem
presbyteris [l] Galliarum literæ mittantur, vt obseruent l alias presbyteri Galliarum incitentur.
Pascha, non cum Iudæis negatoribus Christi, sed cum
sequacibus Apostolorum prædicantibus veritatem
Christi. Salutat te collegium fratrum. Saluta fratres
qui tecum versantur in Domino. Eubolus, qui epistolam
fert Viennam, de collegio nostro, tecum viuere
& mori paratus est; quem suscipe in Domino Iesu Chri-
sto. Vale.

---

[a] *VICTOR EPISCOPVS.* a Ex Cod. Floriac.p.26.

Fratri Paracodæ Episcopo, Salutem.

COLLEGA noster Dionysius dormiens, te no-
bis *socium* in Ecclesia Christi reliquit. Vides,
frater, Orientalem Ecclesiam propter cele-
brationem Paschæ ab Occidentali disiun-

ctam eſſe. Placuit ergo nobis Apoſtolorum ſectatoribus, veſtræ vnanimitati ſcribere, vt (cum ſecundum quod ſcriptum eſt, [b] *Vetera tranſierunt, ecce noua facta ſunt omnia*; non tenebras ſequamur, ſed lucem) *vt* [c] aduertamus Prophetam, *Populus* [d] *qui ſedebat in tenebris, vidit lucem magnam.* Propterea, frater collega in Domino, doce per Eccleſias commiſſas à decimaquinta luna Paſcha agendum, vt dicat nobis Apoſtolus; [e] *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*; & [f] *fuiſtis tenebræ, nunc autem Lux in Domino.* Vnanimitas fraterna te in Domino ſalutat, fratres qui apud te Viennæ verſantur de nobis ſalutans. Vale.

b 2. Cor. 5.
c Eſai. 9.
d videtur redundare *vt*.
e 1. Cor. 5.
f Eph. 5.

ZEPHYRINI PAPÆ*

Epiſt. I.

Romanæ vrbis Archiepiſcopus *Zephyrinus, omnibus per Siciliam conſtitutis Epiſcopis in Domino ſalutem.*

DIVINAE [a] *circa nos gratiæ memores eſſe debemus,* [b] quæ *nos per dignationis ſuæ miſericordiam, ob hoc ad faſtigium ſacerdotale prouexit, vt mandatis ipſius inhærentes, & in quadam ſacerdotum eius* ſpeculatione [c] *conſtituti, prohibeamus illicita, & ſequenda doceamus.*

Sicut [d] *ſtellas cæli non extinguit nox: ſic mentes fidelium, firmamento* [e] inhærentes *ſanctæ Scripturæ, non obſcurat mundana iniquitas.*

Idcirco meditari vos oportet & Scripturas, & præcepta diuina quæ in Scripturis continentur, diligenter attendere; ne tranſgreſſores legis Dei, ſed impletores appareatis.

Patriarchæ vero vel *Primates*, accuſatum diſcutientes Epiſcopum, [f] *non ante ſententiam* proferant finitiuam,

* Zephyrinũ ſcribunt Optat. lib. 1. & 2. & Auguſt. epiſt. 165. Zephyrinũ Hieronymus &c.

a verba Hilari Papæ epiſtol. 3.
b qui.
c ſpecula.
d Proſperi Sent. 110. ex Auguſt. in pſ. 93. ad finem.
e adhęrentes.
f hæc præcedentibus non cohærent: ſunt autem Aniani in conſtit. 1. tit. 40. li. 9. Cod. Theodoſ. *Iudex criminoſũ diſcutiens non ante ſententiam proferat capitalẽ, quã aut reum confiteatur, aut conuictus vel per innocentes teſtes, vel per conſcios criminis ſui, aut homicidium, aut adulterium, aut maleficium commiſiſſe manifeſtius conuincatur.*

quam

quam Apoſtolica fulti auctoritate, *aut reum* ſeipſum *confiteatur, aut per innocentes* & regulariter examinatos *conuincatur teſtes.*

Qui [g] minori non ſint numero quam illi diſcipuli fuerunt quos Dominus ad adiumentum Apoſtolorum eligi præcepit, id eſt ſeptuaginta duo.

Detractores [h] quoque, qui diuina auctoritate eradicandi ſunt, & *auctores* inimicorum, ab Epiſcopali ſubmouemus accuſatione vel teſtimonio: nec [i] ſummorum quiſpiam minorum accuſationibus impetatur aut diſpereat. Neque [k] *in re dubia certa* iudicetur *ſententia*: [l] *nec* vllum *iudicium* niſi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Abſens [m] vero nemo iudicetur, quia & diuinę & humanæ hoc prohibent leges. Accuſatores autem [n] *eorum omni careant ſuſpicione*; quia [o] *columnas ſuas Dominus firmiter ſtare voluit, non à quibuſlibet agitari.*

Nullum namque eorum [p] *ſententia à non ſuo iudice dicta conſtringat*: quia & leges ſeculi id ipſum fieri præcipiunt.

Duodecim [q] enim iudices quilibet Epiſcopus accuſatus, ſi neceſſe fuerit, eligat, à quibus eius cauſa iuſte iudicetur; nec prius audiatur, [r] aut excommunicetur, vel iudicetur quam ipſi per ſe eligantur, & regulariter vocato ad ſuorum primo conuentum epiſcoporum, per eos eius cauſa iuſte audiatur, & rationabiliter diſcernatur.

Finis vero eius cauſæ ad ſedem Apoſtolicam deferatur, vt ibidem terminetur. Nec ante finiatur, ſicut [ſ] ab Apoſtolis vel ſucceſſoribus eorum olim ſtatutum eſt, [t] quam eius auctoritate fulciantur.

g 72. teſtes productos in Marcellinum Papam aſſerunt acta Cōcilij Sinueſſani: totidem requiſitos, vt præſul reus peractus damnetur aſtruit ex Cōcil. Rom. ſub Syluestro c. 3. Adrian. I. collect. Ingelramo data cap. 68. Septuaginta diſcipulos à Domino non electos, ſed eligi præceptos, negamus. vide cenſuram.

h ead. repetunt pſeudo-Felix. I. epiſt. 1. & pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 28.

i vide pſeudo Clem. epiſt. 1. & Adrian. I. collect. c. 11. & 68.

k verba Gregor. epiſt. 30. lib. 8. *graue eſt ſatis & indecens, vt in re dubia certa dicatur ſententia.*

l phraſ. Gregor. epiſt. 52. lib. 11.

m ſtatutum Concil. 4. Carthag. cap. 30. Chalced. act. 10. C. Iuſtin. li. 7. tit. 43. conſt. 4. 5. 7. 10.

n verba Adriani I. collect. cap. 15.

o Dei columnas Epiſcopos vocant Pſeudo-Iulius epiſt. 2. cap. 33. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. &c.

p verba Codic. lib. 4. tit. 16. conſtitut. vnica. *nec quemquam litigatorum ſententia*, &c. vide Gregor. epiſt. 56. lib. 11.

q id ſtatuit Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1. &c. ex Concil. 2. Carthag. cap. 10.

r ſtatutum Concil. 3. Carth. cap. 7.

ſ Nil tale ſtatutum ab Apoſtolis. Fingit vero impoſtor, vt tyrannidem papiſticam hoc tubicine fulciat. vide ſup. Pſeudo-Eleuth. epiſtol. 1. Pſeudo-Victorem epiſt. 1.

t ſic de Aurelio Conc. 3. Carth. c. 41. *neceſſe habes tu omnes Eccleſias ſuffulcire* &c.

Ad eam [u] quoque ab omnibus, maxime tamen ab oppreſſis appellandum eſt, & concurrendum quaſi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à ſuis oppreſſionibus releuentur; quia * *non poteſt* nec debet *mater obliuiſci filium ſuum.*

Iudicia [x] enim *Epiſcoporum maioreſque Eccleſiæ cauſæ*, à ſede Apoſtolica, & non ab alia, ſicut [y] Apoſtoli & ſancti ſucceſſores eorum ſtatuerunt, cum aliis Epiſcopis ſunt terminandæ; quia licet in alios transferantur Epiſcopos, B. tamen Apoſtolo Petro dictum eſt, [z] *Quæcumque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis: & quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis*: & reliqua priuilegia quæ ſoli huic S. ſedi conceſſa ſunt, & in conſtitutis [a] Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum, aliiſque quamplurimis [b] *cum eis concinentibus* habentur incerta.

Septuaginta [c] *enim* Apoſtoli ſententias præfixerunt cum aliis quamplurimis Epiſcopis, & ſeruandas cenſuerunt.

De occultis [d] enim *alieni cordis temerè iudicare peccatum eſt: & eum cuius non videntur opera niſi bona, iniquum eſt ex ſuſpicione reprehendere: cùm eorum quæ hominibus ſunt incognita, ſolus Deus iudex ſit. ipſe* [e] vero *nouit abſcondita cordis*, & non alius.

Iniuſta enim iudicia ab omnibus cauenda ſunt, maximè tamen à ſeruis Dei [f] *Seruum autem* Dei *non oportet litigare*, nec quenquam damnare.

Epiſcopi namque [g] *à plebibus* & clero, *& Domini à ſeruis ferendi ſunt, vt ſub exercitatione tolerantiæ ſuſtineantur temporalia, ſperentur æterna. Auget enim merita virtutis, quod propoſitum non violat religionis.*

Satagendum eſt vobis ne aliquis fratrum veſtrorum grauiter laceretur vel pereat. Succurrere [h] ergo vos oportet oppreſſis, & liberare eos de manu perſequentium; vt cum B. Iob dicatis, [i] *Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum: iuſtitia indutus ſum, &*

u ſic Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo Fabian. epiſt. 1. Pſeudo Iul. epiſt. 1. Pſeudo-Felix II. epiſt. 1.
* Eſai. 49 15.
x hæc Rom. Eccl. reſeruata ſcribit Vigil. epiſt. 1.
y leg. ex Vaticano exemplari, Sicut Apoſtoli & ſucceſſores eorum cum aliis Epiſcopis ſtatuerunt. *Hæc Turrian lib.* 1. *pro epiſt. c.* 16. Ego vero Apoſtolos quicquam in gratiã Rom. ſedis ſtatuiſſe pernego.
z Quæ Petro collata fuit poteſtas, eadem ad omnes Apoſtolos æquo iure pertinuit; quam ad Romanos Antiſtites Apoſtolicæ fidei deſertores trahere fas non eſt.
a quæ memorantur conſtituta Apoſtolorum, tua ſunt deliria
b not. phraſ. c hanc fabulam mox explodemus. d Proſperi ſentent. 21. ex Auguſt. in Pſalm. 118 e Pſalm. 48. f 2 Timoth. 2.
g Proſperi ſent. 34 ex Auguſt. in pſalm. 124. *Ita à plebibus principes, & Domini &c.*
h hæc ad verbum repetit Pſeudo-Athanaſ. epiſtol. ad Felicem II.
i Iob. 29.

veſtiui

veſtiui me [k] *veſtimento, & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo; pater eram pauperum, & cauſam quam n ſciebam diligentiſſime inueſtigabam. Contercbam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam:* & reliqua.

Vos [l] ergo qui in ſpecula à Domino eſtis poſiti, comprimere & repellere eos ſummopere debetis, qui fratribus inſidias præparant, aut [m] *in eos* ſeditiones & *ſcandala excitant.* Facile [n] *eſt* enim *verbo fallere hominem, non* tamen *Deum.*

Ideo [f] hos repellere, & ab his vos cauere oportet; *quatenus extincta funditus huiuſmodi caligine, lucifer* eis *reſplendeat,* & lætitia oriatur, ſanctiſſimi fratres.

Data 12. Kal. Octob. [p] Saturnino & Gallicano viris Clariſſ. Coſſ.

k ſicut veſtimento.

l iiſdem verbis vtuntur pſeudo Alex. epiſt.2. pſeudo-Anter. epiſt.1. pſeudo-Athanaſ. in epiſt. ad Felicem II.

m Prou.6.

n Sixti Pythagorei ſent. 176. Ruffino interp. *poſſibile eſt homines,* &c. *ſed non Deum.* Vide pſeudo Alexand. epiſt.3. pſeudo-Cornel. epiſt.2. pſeudo-Luc. epiſt.1. pſeudo Melchiad. epiſt.2.

o verba libelli Stephani Dorenſis obl. Concil. Lateran. ſub Martino I. conſult.2.

p vnus Gallicanus in faſtis à Chriſti natali ad A. D.152. A.221. fatis conceſſit Zephyrinus M. Aurelio Antonino Augſt.2. & Licinio Sacerdote Coſſ. Saturnini cum Gallo conſulatus incidit in anno D. 200.

CENSVRA.

VETERATOR Concilij 3. Carthag. Leonis, Proſperi, Vigilij, Gregorij, Martini I. Adriani I. Stephani Dorenſis Epiſcopi, Codicis Theodoſiani, Aniani, & Sexti Pythagorij ſententiis ſua commenta ſuperaddidit: & fictitiam Conſulum nomenclaturam è cerebro æſtuante deprompſit.

Anton. Auguſtin. in cap.16. collectionis Adriani I. Eorum Pontificum (Zephyrini, Calliſti, Fabiani, Sixti II. Iulij, Xyſti III. &c.) verba neſcio quomodo in conſtit. Grat. & aliorum Imperatorum leguntur lib.7. tit.48 c. vlt. Cod. Iuſtin. quo Zephyrinus eſt multis ſeculis antiquior; (fuit enim Seueri Imp. tempore) *legibus ſeculi* ait fuiſſe conſtitutum. Eandem refert totam aperte Greg. lib.11. epiſt.52. regiſtri. Aniani verbis videntur noſtri delectati, aut Anianus noſtrorum Pontificum verbis, &c.

Et in cap.53. *Iudex criminoſum diſcutiens,* &c. Sunt etiam hæc Aniani verba lib.9. tit.30. cap.1. Cod. Theodoſ. ſiue tit.40. in integro libro. Mirum autem & verba Aniani & conſtitutionis Conſtantini Imp. vſurpari ab antiquioribus Pontificibus, &c.

Refutatio diſputationis Turriani pro hac epiſtola.

* Turrian. *Sophronius Hieroſolymitanus in homilia de agone Petri & Pauli:* Petrus, *inquit* rediit Hieroſolymo tertio anno vocationis Pauli, (de quo Paulus Gal.1.) vbi Canones & conſtitutiones fecerunt &c. *forteſſe quæ ſcripſit Clem. conſti. lib.8. cap.32. & 34.*

Victoris 7. teſte Baronio. Succeſſit Victori Zephyrinus anno D.203. L. Annio Fabiano, & M. Nonio Mutiano Coſſ.

* Turrian. pro epiſt. lib.1. cap.16.

℞. Debuit Ieſuita homiliam Sophronij, ſi quam legit, integram edere priuſquam eius teſtimonio vteretur. Eſto tamen Sophronius Petro & Paulo 567. annis * poſterior, varias Hieroſolymis anno D.39. conſtitutiones ab Apoſtolis factas crediderit; an ideo ſequitur ipſum ad Decreta, quæ Pſeudo-Clemens Conſtit.lib.8.cap.34.& 32.inſeruit, reſpexiſſe? *fortaſſ*, inquit aduerſarius: atnos coniecturas Ieſuiticas nihil moramur, vbi argumentis agendum eſt.

*Chronolog. Baronianam ſequor; extat Bibl. P. P. Tom. 4. fragmentum libelli Sophronij, in quo nihil tale quale vult Ieſuita.

Turrian. *Vſus Canonum eſt διορθοῦν conuerſationem regere*, 1. *Tim.* 3. *vt quæ fiunt in Eccleſia κατὰ τάξιν fiant* 1. Cor.14. *Idem ſignificat τὸ ὀρθοτομεῖν*, 2. Tim.2.15. *Hinc enim* Prou.11.7. *ὀρθοτομεῖν ὁδούς*.

℞. Vt hæc omnia admittamus, probandum reſtat, 1. Canonum, qui Apoſtolici dicuntur, Apoſtolos conditores fuiſſe. 2. His Canonibus Apoſtolos Eccleſiam διορθοῦν, &c. voluiſſe. 3. Hos Canonas Zephyrino cognitos fuiſſe. 4. Pſeudo-Zephyrinum 60. vel 70. Canones memorantem eoſdem Canones intellexiſſe. Hæc enim omnia ſupponit Turrianus cum probare debeat: moneo tamen vocem διορθοῦν non modò à prima Paulina ad Timotheum, ſed etiam à tota Noui teſtamenti ſcriptura abeſſe.

Turrian. *Κανόνος voce vtitur Paulus* Phil.3.16.

℞. De re, non de voce litigamus: probetur Canonem de quo loquitur Paulus, aliquem eſſe ex 85. vulgatis, tum manus dabimus.

Non extat Photij commentarius.

Turrian. *Eſt permanere in eodem Canone (inquit Photius hunc locum interpretans) eoſdem mores ſeruare* &c.

℞. Non quæritur an eoſdem mores Apoſtolica Eccleſia ſeruare debuerit; ſed An Canones 85. mores veteris eccleſiæ exprimere cenſendi ſint.

Turrian. *ὅροι termini Canones dicti ſunt.*

℞. Hoc minimè negamus; negamus vero ad rem pertinere.

Turrian. *Qui Canones Apoſtolorum negant, conſequens eſt vt ſimul dicant non tradidiſſe Apoſtolos quomodo* oporteat conuerſari in Eccleſia, *ac fruſtra præcepiſſe vt* omnia honeſte fiant, &c 1 Cor.14.

℞. Conſequens eſt Turrianum nugari; non enim valet ſequela, *Apoſtoli 85. canones non tradiderunt*, ergo *non tradiderunt quomodo conuerſari oporteat in domo Dei*; *fruſtra præceperunt omnia fieri εὐσχημόνως*, &c. potuerunt nempe Eccleſiæ paſtores ab initio *recte conuerſari, & omnia honeſte facere*, licet 85 canonum auctores ignorauerint: poſſunt & hodie qui negant huius farraginis Apoſtolicam originem.

Turrian. *Clemens Conſtit.lib.6.cap.12. ſcribit Apoſtolos conquiſiuiſſe quæ ad communem vtilitatem ſpectarent*, id eſt, 70. *ſententias Zephyrini.*

℞. Scripſerit pſeudo-Clemens quicquid in mentem venit; Turrianicum *id eſt*; non eſt probatio, ſed principij petitio.

Turrian. *Primatum Romani pontificis ſtabilit Can.34. hoc modo: Si quilibet debent ſuum Metropolitanum agnoſcere*, Ergo *ipſi etiam primi, id eſt, Metropolitani; ſucceſſores item Apoſtolorum debent quoque agnoſcere ſuum primum*, id eſt, *Papam.*

Reſp. Cum

℞. Cum Ecclesiasticum, non Diuinum aut Apostolicum ius Metropolitas à cæteris episcopis distinxerit, alio tibicine fulcienda est tota Iesuiticæ argumentationis moles; *Apostoli* (Cypriano teste) *pari consortio potestatis præditi* fuerunt; Ergo primum nullum, cuius Iurisdictioni subiacerent, agnouerunt. Eadem fuit virorum apostolicorum ratio, inter quos aliquem Metropoliticum ius exercuisse docendum fuit, non sine probatione dicendum. Canon 34. Apostolorum dictus Turrianico commento non suffragatur; licet enim (postquam presbyteros ab Episcopis discriminauit, & inter Episcopos gradus quosdam obseruandos statuit Vetus Ecclesia) Episcopi singuli suum Metropolitanum agnoscere necesse habuerint, non tamen sequitur Metropolitis omnibus vnum caput præfectum fuisse: vt Episcopi cuiuscunque prouinciæ sub Metropoleos præside constituti sunt, sic Metropolitani in vnaquaque Diœcesi Exarchum suum agnouerunt; hic vero figendus gradus fuit. Quamuis enim inter Exarchos ordinem quendam (ad politici regiminis instar) obseruandum censuerit antiquitas, vt Romano præsuli primus, Alexandrino secundus, Antiocheno tertius locus assignaretur; nullum tamen omnibus collectiue sumptis Diœcesibus præfecit Monarcham, qui Episcopatum vniuersalem administraret. Potuerunt igitur Exarchi Diœceseon singularum *primum suum*, id est, Episcopum vrbis, agnoscere; ordinis scil. non iurisdictionis ratione, cum non ei aliter subiecti fuerint, quam binarius monadi.

Turrian. *Docet id Anacletus epist. 3.*

℞. Pseudo-Anacleti testimonium quanti faciendum sit supra docuimus.

Turrian. *Idem probat Dionysius in epistola ad Demophilum, vbi Episcopos à successoribus Apostolorum distinguit.*

℞. Pseudo-Dionysius, licet doctrina polleat, impostor tamen est, nec quæ seculo Apostolico conueniant tradit: cum veteris Ecclesiæ, non sub persecutione gementis sed sub Christianorum principum regimine florentis, disciplinam describat.

Turrian. *Apostoli non iusserunt Patriarchas Papam agnoscere, quia hoc iusserat Dominus ipse Matth 16.*

Resp. Dominum Matthæi 16. Papam vrbis creasse, aut Patriarchis præferendum statuisse negamus.

Turrian. *Non est item iussum vt Metropolitæ suum agnoscerent Patriarcham, quia non quisquis subijcitur maiori, id est Patriarchæ, subijcitur minori id est Metropolitano; sed qui minori, multo magis maiori subijcitur, id est, Patriarchæ & Papæ, cui dictum Luc. 22.* oraui pro te, &c.

Resp. Moneo, 1. Quod Lucas scribit cap. 22 Petri solius non Papæ vrbici personam respexisse. 2. Quo tempore scripti sunt Canones Apostolorum titulo prænotati, solos Iudæorum Archisynagogos Patriarchas dictos fuisse. 3. Episcoporum sub Metropolitis, Metropolitarum sub Patriarchis subiectionem, Iuris humani esse non diuini.

Turrian. *Colligit ex eodem Can. 34. Zephyrinus cauſas Epiſcoporum à Papa terminandas, hoc modo: Si primum conuenit ſucceſſori B. Petri poteſtas ligandi, & ſoluendi, & per eum tranſlata eſt ad alios Epiſcopos ſiue Maiores ſiue minores, vt ipſi alios ſibi ſubiectos abſoluere aut ligare poßint; conſequens eſt vt ipſos Epiſcopos, ſiue maiores ſiue minores, nemo poßit abſoluere aut ligare præter primum, in quo tota eſt & prima poteſtas ligandi & ſoluendi. Eadem eſt ratio de maioribus Eccleſiæ cauſis quæ de Iudicijs maioribus, id eſt, Epiſcoporum, &c.*

Reſp. Negamus, 1. Petro primum conueniſſe poteſtatem ligandi, &c. 2. Per eum tranſlatam ad alios. 3. Eum peculiarem ſucceſſorem habuiſſe; cum paſtores omnes ab Apoſtolis inſtituti, & Petri & Collegarum ſucceſſores dici poſſint ex æquo. Conſequens igitur non eſt vllum eſſe de iure diuino primum Epiſcopum, in quo tota ſit prima poteſtas ligandi, ſoluendi, &c.

Turrian. lib. 1. pro epiſt. cap. 17.

Turrian. *Si ad labores qui illis temporibus ab Epiſcopis ſuſcipiendi erant, & ad ea pericula quæ ſubeunda, & ad eas perſecutiones quæ aßidue ſuſtinendæ, accuſandi Epiſcopos quibuſuis licentia permiſſa fuiſſet; quotus quiſque fieri tunc Epiſcopus voluiſſet?*

Reſp. Voluiſſet quiſquis euangelizandi neceſſitatem ſibi à Domino impoſitam, Dominum ſeruorum ſuorum perfugium, ſcutum, mercedemque ampliſſimam eſſe agnouiſſet.

Turrian. *Hinc tanta ac tam crebra Pontificum ſollicitudo & cautio, ne Epiſcopi temere accuſarentur.*

Reſp. Veterum Epiſcoporum ſi ea fuiſſet ſollicitudo & cautio, fruſtranea fuiſſet. Optandum certè fuit piis in arena ſudantibus, ne quis eos temere adoriretur: at nullo tunc freno cohiberi potuit inſana turbonum libido, Ethnicis magiſtratibus (ad quorum tribunal trahi ſolebant accuſati) rerum potentibus. Tantiſper dum ponerent venti, deſæuiret procella, noua pacis lux affulgeret, animam in patientia poſſedit, Deo innocentiam ſuam commendauit priſca illa Eccleſia; de condendis legibus quibus furentium aduerſariorum petulantia coerceretur, ne cogitauit quidem; has enim fieri paſſa nunquam fuiſſet temporum iniquitas.

Turrian. *Monet Zephyrinus in proœmio epiſtolæ quales eſſe debeant Epiſcopi, ne vllius iniqui calumnias metuant,* Phil. 2. 15.

Reſp. Monet proprie loquendo μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ: idque ex Auguſtini verbis, vt ſupra monuimus.

Turrian. *Poſtquam ad hunc modum Epiſcopos aduerſus iniquitatem accuſatorum admonuit & inſtruxit, continuo ſe ad præcipiendum iudicibus Epiſcoporum opportune conuertit, inquiens, Patriarchæ, &c. Quid aptius quam à iudicatis perſonis ad iudices ſermonem transferri?*

Reſp. De accuſatorum iniquitate ne verbum quidem fudit epiſtolæ artifex: poſtquam generali monito in Proſperi, vel potius Auguſtini verbis fundato vſus eſt, ad Aniani Iuriſconſulti ſententiam temere ſe conuertit, quam variis corruptelis inquinauit: quid nequius? nihil autem tam ineptum fingi poſſe quod ſomniator aliquis

aliquis aptissimum esse, si non aliis, sibi certe non persuadeat, docet abunde Turrianus: poterant quo tempore vixit Zephyrinus accusari primates: ad eosdem pertinebant monita ex Augustino deprompta: Maius Ecclesia scandalum passa f[illegible]isset ex Primatis quam ex Episcopi cuiusuis probro. Cur ergo ad Episcoporum accusatorum iudices sermonem suum transfert, de Primatum, imò Papæ ipsius periculo securus Impostor? Est etiam aduertendum Gothos primos Patriarchas cum primatibus confudisse, quos * nondum ad fidem conuersos fuisse Constantini æuo constat. Vide Baron. ad A.D. 533. § 37. & 570. § 10. * Vid. Epiph. hær. 70. Baron. ad A.D. 341.

Turrian. *Non cohærere notarunt Magdeburgenses quod in eadem epistola Zephyrinus ait,* de occultis, *&c. Hic quoque ignorantiam suam prodiderunt: debuerant enim animaduertere continere hanc epistolam, (vt cæterorum illius seculi pontificum) varia decreta, vnde decretales epistolæ dictæ sunt: Imo S. Isidorus has epistolas decreta vocat.*

℞. Ego vero censeo Turrianum hoc loco imprudentiam suam turpiter prodere, cum debuerit animaduertere verba, *de occultis,* Augustini esse non Zephyrini; ipsamque Mercatoris pseudonymi farraginem verum Isidorum penitus latuisse.

Turrian *Hæc sunt huius epistolæ decreta quæ sunt ordine suo (aliud ex alio nectendo) posita: quæ omnia locum habent cum de re non dubia iudicium fit, sicut principio dixerat. Deinde subiungit,* de occultis enim, &c. *an parum hoc cohære[t]?*

℞. Nugas agit Iesuita quicquid in buccam venit despuens. *Aliud ex alio nectendo posita esse decreta* pseudo-Zephyrini verum est: at malam eorum connexionem esse nemo negauerit, qui ex eo quod *Apostoli 70 sententias præfixisse* dicuntur, *de occultis iudicare peccatū esse* colligi perspexerit. Impostor Anaxagoræ μίγματι delectatur, *ex quolibet quidlibet* exsculpi posse censuit: finxit vero Turrianus eum *principio dixisse decreta* priora *locum habere cum de re non dubia iudicium fit.*

Turrian. *Melius & cautius isti sibi consuluerunt hoc loco, qui nullum testimonium scripturæ notarunt deprauate (vt ipsi dicunt) citatum.*

℞. Quot scripturæ testimonia protulit Pseudo-Zephyrinus? quæ tamen protulit ipsi inutilia esse nemo non videt.

Turrian. *Petro dictum est primum à Domino*, Quæcunque ligaueris, &c.

℞. Agnosco: moneo tamen ex Augustini sententia Petrum Ecclesiæ figuram gessisse, cum audiuit à Domino. *Quæcunque ligaueris, &c.* August. in Ioan. tract. 50. 118. & 124.

Turrian. *Ergo potestas ligandi ei primum conuenit, cui primo data est.*

℞. At non Petro primum datam sed promissam ligandi potestatem ex Matth. 16. colligunt aduersarij, inter quos id ex professo docet Bellarm. de Rom. Pont. lib. 1. cap. 12. Non ergo sequitur ex præmissis Iesuitica conclusio.

Turrian. *Cum repugnet pluribus primum conuenire, consequens necessario*

est vt per primum Episcopum ad alios Episcopos transferatur, vt rursus per Episcopos ad alios inferiores: Quod si alijs Episcopis non conuenit potestas ligandi subiectos aut soluendi nisi per primum, vt omnia ad vnum redeant, Ergo ipsi Episcopi à nullo possunt ligari aut solui nisi à primo, aut ab alio auctoritate primi, &c.

℞. Cum presbyteros Episcopis, Episcopos Metropolitis, Metropolitas Primatibus subiiciat, non ius diuinum sed ecclesiastica consuetudo, nulli primum conuenire potestatem ligandi soluendique palam est: nullus ergo primus Episcopus à Christo institutus; vnus (proprie loquendo) primus Episcopus Christus ipse, cuius solius auctoritate ligantur quæcumque ligantur in Ecclesia, is enim ἀρχιερεὺς καὶ ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν, de cuius dignitate nihil decerpere potest Romanus Catascopus.

Turrian. *Regi Galliæ data est primum à Domino secundum legem seculi potestas iudicandi de causis secularibus, & condemnandi & absoluendi in suo regno: Ergo regis Senatus, quem parlamentum vocant, de causis summorum Magistratuum & principum eius regni qui sub potestate regis sunt iudicare debet. Etenim si non debet, consequens est vt non data fuerit primum potestas regi Galliæ regendi regnum suum, & per eum ad alios Magistratus & principes translata potestas in suos; cuius contrarium positum erat. Si igitur hæc rationatio valet in rege seculi, cur non valeat in vno rege spirituali vnius regni spiritualis, quod est Ecclesia Catholica?*

℞. Consequentia infirma est & elumbis argumentatio: dicendum fuit, Regi Galliæ data primum potestas, Ergo Rex de causis, &c. vel per se vel per parlamentum, id est per ministros, in quos potestatem summam iudiciariam quodammodo transtulit, iudicare debet. Valet hęc ratiocinatio in Christo; is enim spiritualis ecclesiæ Rex est, non Papa Christo ἀντικείμενος.

De 70. discipulorum electione.

Turrian. *Par-ne erat vt verisimile Magdeburgensibus videretur, auctorem epistolæ tam grauis & tanta decretorum sapientia plenæ ignorasse quod in cap. Lucæ 10. scriptum erat, quod ne pueri quidem ignorare solent?*

℞. Barbaricum stuporem, puerilem ignorantiam, scurrilem impudentiam in Decretalium non dicam collectore sed suppositore notauimus. Si quid sanum, aut grauitate sapientiaque plenum habet, aliunde habet. Non est ergo quod in Magdeburgensium censura Turriano stomachum moueat.

Act. 1. Lucas vsus est voce *sistendi* non *eligendi*.

Turrian. *Eligere, in scriptura homonymum est; aliquando enim significat segregare, & seligere è multis, non dando potestatem vt Act. 1. & 6. Elegit ergo multitudo, & Apostoli, tanquam ministri Dei, potestatem spiritualem Diaconorum dederunt electis.*

℞. Non repugno.

Turrian. *Ex Matthæi 9. colligitur Apostolos monitos de necessitate mittendi operarios in Messem Domini, & petendi à Domino vt mitteret, segregasse*

70. disci-

70. *diſcipulos mittendos : quod rurſus infertur ex verbo ἀνέδειξατο, quo vſus Lucas Act.*1.

℞. In Matth. 9. fruſtra cauſę parrocinium quærit Turrianus: credibile eſt *diſcipulos de neceſsitate mittendi operarios monitos*, Dominum vt mitteret deprecatos fuiſſe: at ſegregaſſe mittendos, nemini præterquam Mercatori ſubdolo eiuſque Mangoni Turriano in mentem venit; nec vllis fidiculis è textu exprimi poteſt. In verbo ἀνέδειξατο, quo vtitur Lucas, nihil eſſe quod Impoſtoris delirio faueat, planum eſt. ἀναδεικνύναι (ſi Barradio credamus) ſignificat *oſtendendo eligere* & *deſignando*; addimus æquipollere τῷ *eligere, creare, conſtituere, ſiue aliqua ſiue nulla electio præceſſerit. Hoc ſenſu Plutarchus in Cæſare*, * *voce* ἀναδείκνυμι *vtitur*, ὕπατον, inquit, ἀναδείξας ἑαυτὸν καὶ Ἰσαυρικὸν Καῖσαρ. * Vide Socr. lib.7. cap.23. & 24.
Eadem Nazianzeni mens *orat. 1. in Iulianum*, pronuntiantis Apoſtatam inſidiatum τῷ ἀναδείξαντι, id eſt Conſtantio qui ipſum Cæſarem creauerat. Conſentiunt Nyſſen. *de vita Moſis*, cui 70. diſcipuli ἐπιχειροτονηθέντες; *auctor Comment in Lucam* ſub nomine *Titi Boſtrenſis*, cui ἀναδεικνύμενοι ὑπὸ τῶν δώδεκα; *Iren.* lib. 2. cap. 37. *auctor recognit.* lib. 1. *auctor mirabilium ſcripturæ* apud Auguſtinum lib.1.cap.9. quibus *electi*, imò *ab ipſo Domino*. Tertull. lib. 4. aduerſus Marcionem cap. 24. cui iidem *allecti*: qua voce vtitur Hieron. de Matthia loquens in catalogo. Auguſt. *de SS. ſermone* 42. cui *adiecti Apoſtolis*; Syrus interpres cui *ſeparati*; * Ianſenius denique concord. cap. 80. cui *ordinati* dicuntur: * Lyran. in Luc. 10. *ſignanter elegit*
Euſeb. hiſt. lib. 1. cap. 14. electionem Apoſtolorum, de quibus nemo dixerit ab aliis diſcipulis eos Domino oblatos ἀνάδειξιν vocat: ne quis teſtimonio Lucæ Act. 1. de Matthiæ vocatione loquentis abutatur. Notandum igitur actum Eccleſiæ Matthiam coram Domino ſiſtentis, non fuiſſe electionem ad Apoſtolatum proprie loquendo, ſed deſtinationem ad electionem diuinam & oblationem eligendi à Domino, cuius ἀνάδειξις Matthiæ propriè contulit Apoſtolatus munus: nec trahenda quæ Act. 1 legimus ad electionem 70. diſcipulorum Lucæ 10. deſcriptam, vt à communi interpretum ſententia diſcedamus, eaque quæ ſcriptura non docet, aut patres fugerunt è cerebro depromamus.

Turrian. *Zephyrinus non dixit quos Dominus præcepit deſignari : ſed, quos præcepit eligi, ſcil. è numero aliorum, & ſtatui ante Dominum vt ipſe deſignaret : idipſum ſentit Anaclet. epiſt. 2. & 3.*

℞. Iam diximus deſignationem Dominicam, electionem fuiſſe per deſignationem factam: nec vllum nos in Pſeud-Anacleto teſtimonij ferendi ius agnoſcere.

Turrian. *Lucas ſuppleuit cap. 10. quod in illo loco (cap. 9.) poſt illa verba Domini* meſſis multa, &c. *Matthæus prætermiſerat, deſignationem ſcil. 72. diſcipulorum.*

℞. Aſſentior.

Turrian. *Quod vero poſtea addit Lucas præpoſtero ordine, (vt ſæpe Euangeliſtæ ſolent)* & dicebat illis meſſis quidem multa, &c. *recapitulatio*

eſt Euangeliſtis familiaris quæ vſus eſt hic ad continuandum ea quæ dixit Dominus diſcipulis. Hoc autem Rogate,&c. *non dixiſſe Dominum poſtquam deſignaſſet 72. ſignificauit: idem Lucas dixit,* & dicebat illis; *quo verbo imperfecti temporis vti ſolent Euangeliſtæ quando non eſt idem ordo rerum geſtarum & narrationis.*

℞. Imò contrarium ſignificauit Lucas; diſerte enim docuit Dominum 70. allocutum non alios: eademque occaſione, (paucitatis nimir. operariorum conſideratione) permotum Apoſtolos primum, deinde 70. diſcipulos miſiſſe: nec cogimur aſſentiri Ieſuitæ aſſeueranti Lucam vſum verbo imperfecti temporis, cum vox ἔλεγεν non minus Aoriſto 2. quam præterito imperfecto conueniat. Nihil igitur incommodi ſi dicamus bis Chriſtum hanc ſententiam protuliſſe ὁ θερισμὸς πολύς, &c. 1. cum mittendi fuerunt Apoſtoli; id refert Matth. cap. 9. 37. 2. cum ablegandi fuerunt 70. id teſtatur Lucas cap. 10. verſ. 2. ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀναδειχνυμένους, ſcil. ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, &c. ὑπάγετε, &c.

Notandum porro numerum deſignatorum à Chriſto diſcipulorum ad 72. extendi ab auctore vulgatæ verſionis, ſcriptore Conſtit. Apoſtol. lib. 2 cap. 59. Orig. Dial. de recta fide, &c. auctore recognitionum lib. 1. Tatiano ἐν τῷ διατεσσάρων, Ammonio in Harmonia, Epiph. hær. 20. Auguſt. lib 2. qq. Euang. cap. 24. lib. 2. de conſenſu Euang. cap. 23. Serm. 42. de Sanctis, auctore Mirabilium ſcripturæ lib. 2. cap. 9. Iſidor. Hiſpal. de viris illuſt. & lib. allegor. N. Teſtam. Gregor. moral. lib. 3. cap. 19. Riculph. Sueſſ. in conſtit. Beda in Luc. 10. Pſeudo-Anacleto epiſt. 2. & 3. Amalario lib. 4. offic. eccleſ. cap. 22. Hincmar. epiſt. 3. cap. 4. & epiſt. 4. cap 4. Interpretum denique turba vulgatam verſionem ſequente. At contra 70. tantum agnoſcunt Græci codices, Syriaca verſio, Iren. lib. 2. cap. 37. & lib. 3. cap. 13. Tertull. aduerſ. Marcionem lib. 4. cap. 24. Clem. Alex. hypotypoſ. lib. 6. Euſebio referente lib. 2. cap. 2. Euſeb. hiſt. lib. 1. cap. 9. Athanaſ. in Synopſi, Concil. Neocæſ. can. 14. Greg. Nyſſen. de vita Moſis, Ambroſ. in Luc. lib. 7. & Serm. 24. Hieron. de Script. Eccleſ. in Matthia & de 42. manſion. ad Fabiolam Cyrill. in Catena. Tit. Boſtrenſ. in Lucam, Dorotheus in Synopſi, Iſidor. in Exod. cap. 22. Nicol. I. in epiſt. ad Rudolph. Bituric. Concil. Pariſ. ſub. Ludouico Pio lib. 1. cap. 27. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 5. Pſeudo-Athanaſ. ad Marcum, & Pſeudo-Ioan. III. epiſt. vnica. Gloſſa ordin. & interlin. in Exo. 15. Stephan. Eduenſ. de Sacram. alt. ca. 9. Chronic. Alexandrinum, Theophylact. Euthym. Valla, Caietan. Eraſmus & cæteri qui Græcam veritatem ſequuntur.

Vide Zonar. & Balſam in c. 14 Concil. Neocæſ.

De Patriarchis.

Turrian. lib. 1. pro epiſt. cap. 18.

Turrian. *Quare non congruat in ſcriptis Zephyrini Patriarcharum mentio, ſi quis à Magdeburg. quærat, dicturi ſunt, quia non erant tunc* Patriarchæ vel Primates *quos hic dicit Zephyrinus: & hoc ſi quis rurſus ab eis quærat vnde*

rat vnde probent; responsuri sunt, non fuisse, quia non legerunt; ita non aliter probant quam negando.

℞. Hoc argumentationis genere vsi numquam sunt Magdeburgenses. Poterant dicere, Patriarchas Zephyrini æuo non fuisse euidens argumentum esse, quod nemo legit vel legere potuit, cum ne vnum quidem probatæ notæ scriptorem allegare possint qui cum Turriano sentiunt, ex cuius scriptis exsculpi possit Patriarchas in Ecclesia Christiana nominatos ante Concilij Ephesini tempora: an leue Iesuitæ videtur κενοφωνίας & καινοφωνίας indicium, totius primæuæ antiquitatis altum per secula quatuor silentium? Probare vero possumus sententiam nostram, non *negando* sed testes omni exceptione maiores producendo solos Iudæos & hæreticos ad annũ D. 380 Patriarchas habuisse. Vbicumque enim in Codice Theodosiano Patriarcharum vox occurrit, ad Iudæorum archisynagogos est referenda; Hieronymus vero de Montanistarum deliriis ad Marcellum scribens, αὐτολεξεὶ tradit quod nos asserimus. Hieron. epistol. 54. *Apud nos* (inquit) *Apostolorum locum Episcopi tenent; apud eos Episcopus tertius est, habent enim primos de Pepuza* Patriarchas; *secundos quos appellant* cenones: *atque ita in tertium, id est pene vltimum locum* Episcopi *deuoluuntur: quasi exinde ambitiosior religio fiat, si quod apud nos primum est, apud illos nouissimum, sit*, &c.

Turrian. *In Scriptura nomen Patriarchæ legitur.*

℞. In scriptura Apocrypha Tobiæ cap. 6. vers. 20. leguntur hæc verba, *Secunda vero nocte in copulatione sanctorum Patriarcharum admitteris*: quæ de suo addidit Latinus interpres; abest enim tota hæc sentẽtia à Gręco codice: in versione Latina Vet. Testamenti patriarchæ nomẽ semel tãtũ occurrit, nim. Chron. li. 1. c. 8. ℣. 28. quo loco vbi Gręcus interpres legit ἄρχοντας πατριῶν, Hebraica veritas habet ראשי אבות: cuius phraseos exempla aliquot ad specimen adnotabimus. Num. cap. 7. vers. 2. cap. 31. vers. 26. cap. 32. vers. 28. c. 36. vers. 1. 1. Chron. 7. 40. * Esdr. 3. 12. Nehem. 7. 7. 1. Paralipom. cap. 9. vers. 9. vbi Sacer textus habet, ראשי אבות לבית אבתיהם. Græcus interpres vertit ἄρχοντες πατριῶν πατριάρχαι. Nouum Testamentum quater tantum Patriarcharum mentionem facit: Act. cap. 1. vers. 29. Act. 7 vers. 3. & 9. & Hebr. 7. vers. 4. nullibi vero vllus ex Apostolorum, vel Episcoporum vel ministrorum Ecclesiæ Christianæ inseruientium choro Patriarcha dicitur.

* vide 1. Chron. 8. vers. 6. 10. 13. 28.

Turrianus. *In Canone 34. est, Apostolorum Metropolitani vocantur πρῶτοι.* est 35. edit. Dionys. exigui.

℞. Diximus sæpius canones, qui Apostolorum nomen pręferunt, apocryphos esse. Demus tamen eorum auctoritatem ἀξιόπιστον esse: quid inde lucri sentiet deplorata Turriani causa? An iidem sunt cum Metropolitis Patriarchæ, an vero summa Metropolitarum capita? Hoc certe nemo nisi insanus negauerit, ex quo Patriarcharum nomen in Ecclesia Christiana auditum est, omnes & singulos Pa-

triarchas non modo Metropolitanos ſed etiam Metropolitanorum πατέρας, προέδρους, ἐξάρχους habitos eſſe, non autem Metropolitanos quoſuis Patriarchali honore gauiſos fuiſſe. Cum igitur πρῶτος ſit ὁ ἐν τῇ μητροπόλει προεστὼς ἐπίσκοπος (ſic enim Antiocheni patres can.9. ſententiam Apoſtolicis verbis pauciſſimis immutatis reddunt,) nemo non videt ex Apoſtolico canone de Metropolitis quibuſuis decernente, nec πρεσβεῖα nec titulos Patriarcharum quatenus cæteris Metropolitanis ſupereminent colligi nullo modo poſſe.

De 70. ſententiis ab Apoſtolis præfixis.

Turrian.li.1. pro epiſt. cap.20.

Turrian. *Sicut concilium Nicanum canone 5. duos canones coniunxit, ſic poſſunt diuerſis canonibus iunctis 70. Zephyrini ſententiæ inueniri, vt primus & ſecundus ex Apoſtolicis canonibus, primam: 3. & 4. ſecundam: 5.81.83. tertiam: 10. & 11. octauam: 12.13.33. nonam: 14. decimam: 15. & 16. vndecimam: 17.18. & 19. duodecimam &c. efficiant.*

Confer. can. Apoſt.12.33. & 37.cū Nicæno 5.

℞. Principium petit Turrianus, cum aſſerit Nicænos patres can. 5. binos ex iis qui Apoſtolici dicuntur coniunxiſſe; licet enim eandem ſententiam exprimat, alia verba citare manifeſtum eſt, quæ forte aliunde hauſit Synodus Nicææ congregata: cum certum ſit plures antiquæ Eccleſiæ regulas intercidiſſe; v.g. quas citant Ancyrani patres can. 6.19.20.21.23.24.25. Neocæſarienſes can.3. Laodiceni can.1.&c. Demus tamen eos omnes agnouiſſe canonum Apoſtolicorum collectionem, eandemque varie contrahi poſſe: an ideo ſequitur Pſeudo-Zephyrinu meam contraxiſſe de facto, vel ab aliis contractam vidiſſe? Si quis in re obſcura coniectandi locus eſſe debeat, ſuſpicari non immerito quis poſſit, non alias 70. Apoſtolorum ſententias Mercatori noſtro in mentem veniſſe, quam quas A.D.785. Indict.9.13. Cal.Octob. in gratiam Ingelramni Metenſium Epiſcopi, *ex Græcis & Latinis canonibus, & ſynodis Romanis, atque decretis Præſulum ac principum Romanorum* collegiſſe dicitur Adrianus primus vrbis Epiſcopus. Sunt enim numero 72. eas ſemper in ore habet impoſtor, præter 6.12.28.35.36.38.40.41.44.45.46.52.55.57.58.59.60.61.62.64.68.72. quas vel ſilentio præterire, vel oblique tantum tangere videtur; reliquas 50. citat ſub nomine Apoſtolorum, quorum hic 70. ſententias memorat; & ſynodi Nicænæ, cui totidem canones tribuit. Vide epiſt. Pſeudo-Athanaſij ad Marcum, Pſeudo-Marci, Pſeu-Iulij ſecundam, & Pſeudo-Felicis ſecundi primam.

ZEPHY-

ZEPHYRINI PAPÆ

Epiſtola II.

Chariſſimis fratribus per AEgyptum Domino militantibus, Zephyrinus Romanæ urbis Archiepiſcopus.

TANTAM [a] à Domino huius S. ſedis & Apoſtolicæ Eccleſiæ fundatore, & *B. Petro principe Apoſtolorum*, [b] accepimus *fiduciam*, [c] *vt pro* vniuerſali Chriſti ſanguine redempta Eccleſia *impigro* laboremus *affectu*, & omnibus Domino famulantibus ſuccurramus, & cunctis pie viuentibus Apoſtolica auctoritate opem feramus.

Omnes [d] *qui in Chriſto volunt pie viuere, neceſſe eſt vt ab impiis & diſſimilibus patiantur opprobria; & deſpiciantur tanquam ſtulti, & inſani*, [e] vt meliores, & purgatiores efficiantur [f] *qui bona* temporalia perdunt, vt percipiant æterna. Eorum vero *deſpectio & irriſio in* ipſos *retorquebitur* qui eos affligunt, & contumeliis afficiunt, *cum & abundantia eorum in egeſtatem, & ſuperbia tranſierit in confuſionem.*

Nunciatum eſt enim ſedi Apoſtoli per [f] *Apocriſarios* veſtros, quoſdam fratrum noſtrorum, Epiſcoporum videlicet, ab Eccleſiis & ſedibus propriis pelli, ſuaque eis auferri ſupellectilia, & ſic nudos & expoliatos ad iudicia vocari; quod omni ratione caret, cum conſtituta Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum, & [h] *præcepta imperatorum*, ac conſtitutiones legum idipſum prohibeant, & Apoſtolicæ ſedis auctoritas idipſum fieri vetet.

Præceptum eſt ergo in antiquis ſtatutis, [i] *Epiſcopos eiectos atque ſuis rebus expoliatos Eccleſias proprias recipere; & primò ſua omnia eis reddi*; & tum demum *ſi quis eos* iuſte *ac-*

a verba Leonis epiſt. 24.
b percepimus.
c vide Leon. epiſt. 4. ab initio & Syn. Rom. 6. ſub Symmacho.
d Proſperi ſent. 32. ex Auguſt. in pſal. 122.
e additam. impoſtoris.
f lege qui præſentia bona perdũt & inuiſibilia ſibi ac futura promittant. Sed hæc deſpectio, & irriſio in impios retorquebitur, cũ & abund. &c.
g vocis huius vſus recentior eſt, nec Zephyrini ætatem ferre poteſt.
h quæ imperatorum præcepta in gratiam Epiſcoporum Zephyrini ſeculo ſomniat impoſtor?
i Præceptum eſt in collectione ab Adriano I. Ingelramno data Anno 786. cap. 13. hauſit vero Adrianus ex hiſtor. Tripartit. libro 7. capite 12.

cuſare [k] voluerit, *æquo periculo facere, iudices eſſe decernentes Epiſcopos recta ſapientes*, & *in* [l] *Eccleſia conuenientes, vbi teſtes eſſent ſingulorum qui oppreſſi* [m] videbantur.

Nec [n] prius eos reſpondere debere, quam omnia ſua eis & Eccleſiis eorum legibus integerrime reſtituantur. [o] Nec mirum, fratres, ſi vos [p] perſequuntur, cùm caput veſtrum Chriſtum Dominum noſtrum vſque ad mortem ſint perſecuti.

Ipſæ [q] tamen perſecutiones patienter portandæ ſunt; vt eius diſcipuli eſſe cognoſcamini, pro quo & patimini. Vnde & ipſe ait: [r] *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.*

His fulti ſuffragiis [s] *non* multum *debemus timere approbrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci: quoniam hoc nobis Dominus iubet per Eſaiam Prophetam dicens*; [t] Audite me qui ſcitis iudicium populus meus, in quorum cordibus lex mea eſt. Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne timeatis; [u] *conſiderantes quod in pſalmo ſcriptum eſt*, [x] *Nonne Deus requiret iſta?* [y] *ipſe enim nouit* [z] *abſcondita cordis* [a] *& cogitationes talium hominum quoniam vanæ ſunt. Vana* [b] autem locuti ſunt *vnuſquiſque ad proximum ſuum: labia doloſa in corde, & corde locuti ſunt mala. Sed* [c] diſperdat *Dominus vniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam; qui dixerunt, labia noſtra à nobis ſunt; quis noſter Dominus eſt? Nam ſi hæc in memoria retinerent, minime ad* tantam [d] *proſilirent iniquitatem.*

Non [e] *enim* probabili *&* paterna doctrina hoc faciunt, ſed vt ſuam exerceant in ſeruos Dei vindictam. *Scriptum* namque *eſt*, [f] *Via ſtulti recta in oculis eius*; *Et* [g] *ſunt viæ quæ videntur homini iuſtæ, nouiſſima autem earum deducunt ad mortem.*

Nos enim qui hæc patimur, iudicio Dei hæc reſeruare debemus, [h] *qui reddet vnicuique ſecundum opera eius.* Qui etiam per miniſtros ſuos intonuit, dicens, *Mihi* [i] *vindictam, ego retribuam.*

Vos enim in recta fide, & opere, ac bona voluntate ſuccurrite viciſſim; nec [k] *aliquis à ſupplemento fratris ſubtrahat manum:* quoniam [l] *in hoc*, ait Dominus, *cognoſcent*

k nota phraſ. ſolemn. Mercat. l Ioan. 13.

k vellet.
l & de viciniis prou. in Eccleſia.
m diceretur.
n vide eiuſd. collect. c. 5. ex ſyn. 3. Rom. ſub Symmacho.
o hæc verba repetit Pſeudo-Lucius.
p Ioan. 15.
q hanc phraſim notauerunt Magdeburgenſes.
r Matth 5.
ſ verba Martini I. in Concilio Lateranen. conſult. 3. p. 439. Tomi 2. Concil. p. 2. *non debemus omnino.*
t Eſai. 51.
u hic omiſſæ ab impoſtore lineæ 29.
x Pſal. 51.
y Pſal. 43.
z occulta.
a Pſal. 93.
b vana enim locutus eſt &c. Pſal. 11.
c diſperdet.
d talem.
e vide ibid. p. 436. *non enim per probabilem & paternam doctrinam ab eo prolatã. Quoniam ſicut ſcriptum eſt*, via &c.
f Prou. 12.
g Prou. 14. & 16.
h Rom. 2.
i Deut. 32.

omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem.

Vnde & ipse per Prophetam loquitur dicens, [m] *Ecce quam bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Spirituali dico habitaculo & concordia quæ in Deo est, & vnitate fidei huius delectabilis secundum veritatem* [n] habitaculi; *quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque* sacerdotibus [o] *induentibus dignitatem, sicut vnguentum super caput principalem intellectum irrigans, & vsque ad ipsam extremam scientiam deducens. In hoc enim habitaculo benedictionem & æternam vitam promisit Dominus. Huius igitur Propheticæ vaticinationis meritum amplectentes, præsentem fraternam syllabam exposuimus, nostra propter charitatem minime quærentes aut quæsituri.* Non [p] *enim detrahentibus bonum est detrahere, aut palo (secundum vulgarem fabulam) excutere palum. Absit: non sunt* [q] ista *nostra;* *Hæc* enim *auertat Diuinitas.*

Iusto [r] *iudicio Dei datur plerumque peccatoribus potestas, qua sanctos ipsius persequantur, vt qui Spiritu Dei iuuantur & aguntur fiant per laborum exercitia clariores.*

Ipsis tamen qui eos persequuntur & [f] *exprobrant, atque detrahũt*, erit proculdubio væ. Væ, væ illis qui detrahunt seruis Dei; quia *detractio* [t] *eorum ad eum pertinet cuius* ministerium agunt, & *vice funguntur.* Oramus autem [u] *ostium circumstantiæ*, qui neminem perire aut *labiis* suis pollui volumus, eorum oribus *imponi, & verbum* minime nociuum *concipere* aut ore proferre. Vnde & Dominus per Prophetam loquitur, dicens; [x] *Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Dominus [y] omnipotens, & eius vnigenitus & Saluator noster Iesus Christus hoc vobis tribuat incitamentum, vt omnibus fratribus, quibuscumque tribulationum molestiis laborantibus, viribus quibus potestis succurratis, & eorum (vt dignum est) iniurias vestras æstimetis; maximum adminiculum eis verbis & factis præbeatis, vt eius discipuli inueniamini veri, qui fratres, vt se, omnibus diligere præcepit.

Ordinationes vero presbyterorum, [z] & Leuitarum, tempore congruo, & multis coram adstantibus solem-

m verba Pauli Constantinopoli. Monothelitæ ex epist. ad Theodorum Papã, quam legere est in actis Concilij Lateran. sub Martino I. consult. 4. p. 448.
n inhabitaculi.
o sacerdotalem.
p nec enim.
q non sunt nostra hæc; auertat.
r sent. Prosperi 23. ex August. in psal. 118.
f N. phras.
t pseudo-Gregor. epist. 32. lib. 12.
u verba Pauli Constãtinop. ab impostore portentose deprauata. vide Tom. 2. Conc. p. 2 p. 448. *Orauimus vero & tunc ostium circumstantiæ labiis nostris imponi & verbum insonitũ concipere, potius quam verbum inuigile.*
x Psal. 38.
y his verbis vtitur. Pseudo-Felix I. epistol. 1. Pseudo-Felix II. epistol. 1. &c.
z Concil. Chalcedonens. cap. 6.

niter agite, & [a] *probabiles*, & doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum ſocietate & adiumento plurimum gaudeatis.

Ponite [b] indeſinenter *corda veſtra in virtute* Dei, & enarrate hæc & cætera diuina verba *in progenies alteras; quoniam hic eſt Deus noſter in æternum, &* [c] *ipſe reget nos in ſecula.* Data 7. Idus Nouemb. [d] Saturnino & Gallicano viris Clariſſ. Coſſ.

a Côc. Laod. c.12. Greg.3. capitul. c.3. Pontificale Damaſi.
b vide Gelaſ. epiſt 9. Pſal. 47. in virtute eius & diſtribuite domos eius vt enarretis in progenies alteras
c & in ſeculũ ſeculi ipſe, &c.
d vnicum à Chriſti natali ad A.D.152 Gallicani cõſulatũ agnoſcunt Baron. & Onuphri[9]: in hunc annum incidit Teleſphori annus 11. Saturninus cum Gallo Conſulatũ geſſit A.D.200. Victoris cui Zephyrinus ſucceſſit 7. Zephyrinum ab A.203. ad 221. ſediſſe cenſet Baronius.

CENSVRA.

INTEMPESTIVA legum Imperialium in gratiam Epiſcoporum & Apocriſiariorum mentio; Leonis, Proſperi, Concil.3. Romani ſub Symmacho, Gregorij, Martini I. Adriani, & Pauli Conſtantinopolitani Monothelitæ ſententiæ temere congeſtæ, Conſulatus denique fictitij nota mendax, hanc epiſtolam νοθείας arguunt.

Magdeburg. cent.3. c.7. de hac epiſt. ſententia.

Non eſt veriſimile tempore Zephyrini Epiſcopos per Ægyptum ab aliis Epiſcopis ſpoliatos, cum eo tempore Ethnici & non Chriſtiani perſecutionem exercerent, vt patet ex Euſebij lib.6.c.1.

Reſp. Turrian. lib.1. pro epiſtolis, cap.18.

Ethnici exercebant perſecutionem in Eccl. Galliæ, vt narrat Euſebius, & non in Eccl. Ægypti vt Magdeburg. narrari finxerunt; cum in eo loco ne verbum quidem de AEgyptiis Epiſcopis, &c.

Defenſio Magdeburgenſium.

Et pudorem reliquum decoxiſſe, & *longa obliuia, velut Lethæi ad fluminis vndam, potaſſe* oportet Ieſuitam ſomniculoſum. Vt enim nemo niſi inſigniter peruicax negare audebit (Euſebio referente lib.6. cap.1.) Ethnicos perſecutione vexaſſe Eccleſias Ægypti ſub Zephyrino, quem Victori ſubrogatum circa annum nonum Seueri legimus lib.5 cap.28. ſic nemo, niſi detrita vel ſepulta penitus veteris Eccleſiæ memoria, ad Zephyrini tempora trahet quæ de Gallicanorum martyrum triumphis narrat. Idem Euſebius lib.5. cap.1. Eſt enim excitata aduerſus Gallos perſecutio, M. Aurelio imperante, Sotere ſedente anno D.179. At exantlata à piis fuiſſe in Ægypto & Thebaïde pro Chriſto certamina ſub Seuero anno D.204. agnoſcit Baronius, ex Euſebio, cuius hæc verba ſunt lib.6. cap.1. ὡς δὲ καὶ Σεβῆρος διωγμὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκίνει, λαμπρὰ μὲν τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθλητῶν κατὰ πάντα τόπον ἀπετελεῖτο μαρτύρια. μάλιστα δ' ἐπλήθυνεν ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῶν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος ἁπάσης ἀθλητῶν ἀθροιζομένων αὐτόθι, ὥσπερ ἐπὶ μέ-

γιστον θεοῦ παραπεμπομένων στάδιον, διὰ καρτερικωτάτης τε ποικίλων βασάνων καὶ θανάτου τρόπων ὑπομονῆς τοὺς παρὰ θεοῦ στεφάνους ἀναδουμένων, &c.

Turrian. *Annon potuerunt eſſe falſi fratres, qui iniquis accuſationibus Epiſcopos pios & catholicos perſequerentur? ad quod malum illud quoque accedebat, quod qui eos induabant, prius eos ex Eccleſiis eiiciebant, & bonis ſpoliabant, quam eos in iudicio audirent.*

Refut. Potuerunt quidem falſi fratres variis pro libidine pios inſidiis petere; at palam eos lite pulſaſſe, non modo temere ſed imperite etiam aſſerit Ieſuita: cuius enim iudicis præſidio freti accuſationes iniquas inſtituiſſent? An Ethnici? at flagrante perſecutionis incendio, commune fuit periculum omnium qui Chriſto nomen dederant, ſi modo Chriſtianos ſe dici patiebantur: tunc enim *Chriſtiani titulo ſuo offerebantur*, vt cum Tertull. loquar, & ſatis ad pœnam erat nomen religionis. An Eccleſiaſtici? at Demetrius Ægyptiacæ Diœceſeos exarchus, is non fuit qui *prius Catholicos perſequeretur*, & *ex Eccleſiis eiectos ſpoliaret, quam eos in iudicio audiret*. Nec ἀκρισίας notam vitabunt, ſi calumniæ, qua ſanctiſſimum Alexandrinæ Eccleſiæ antiſtitem mendaciter admodum infamauit, culpam deprecari potuerint Turriani patroni. Apolog. c. 44

Turrian. *Falſi fratres perſecuti ſunt Paulum* & Ioannem 2. Cor. 11. 26. Phil. 1. 15. Ioan. epiſt. 3. verſ. 9. 10.

Refut. ἀπροσδιονύσως loquitur Ieſuita: nec enim falſi fratres ad Neronis vel Petri tribunal Paulum vt ſpoliaretur antequam audiretur traxerunt. Nec Diotrephes vel quos ex Eccleſia eiecit ſpoliaſſe, vel vt eos eiiceret ſolas accuſatoris partes, ſed iudicis, more tyrannorum in gregem Dominicum ſæuientis, executus fuiſſe dicendus eſt.

Turrian. *Non tuliſſet (inquiunt Magdeb.) Demetrius æquo animo quod Epiſc. Rom. ſe curam omnium Eccleſiarum iure diuino ſuſcepiſſe ſcriberet: credo non tuliſſet ſi Demetrius Magdeburgenſis fuiſſet & Lutheranus.*

Refut. Non tuliſſet certe Antichriſtum *per elationem præcurrere conantem in nomine*, & *omnia quæ ſoli vni capiti cohærent, videlicet Chriſto, per elationem pompatici ſermonis eiuſdem Chriſti ſibi ſtudentem membra ſubiugare*; neutrum tulit Gregorius in Ioanne Conſtantinopolitano: hoc (ab eodem edocti) ferre non poſſumus in Vaticano Apollyone. *In Epiſcopi vniuerſalis ſceleſto vocabulo* qui conſentit fidem perdit; ideo Romanum faſtum æquanimiter non portamus, ne *vniuerſæ Eccleſiæ fidem* corrumpamus, licet nec Magdeburgenſes nec Lutherani ſimus. Non tamen negauerimus *vnius* eiuſdemque *Epiſcopatus partem à ſingulis* paſtoribus *in ſolidum teneri*, aut Eccleſiæ vniuerſalis curam & ἐπισκοπὴν vniuerſis & ſingulis præpoſitis à Domino demandatam, &, vt Apoſtoli verbis vtar, τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. 1. Cor. 12. 25. Greg. lib. 4. epiſt. vide eund. li. 4. epiſt. 39. & li. 6. epiſt. 15.

Turrian. *Videntur centuriatores non in Germania, ſed in AEgypto illis temporibus nati, & cum AEgyptiacis verſati, & quantum illi in Eccleſiaſtica diſci-*

plina profecissent ad vnguem nouisse; qui nunc affirmant non opus habuisse instru-ctione de ordinandis presbyteris: miseros discipulos, &c.

Refutat. Credidit vero *gloriæ animal* Turrianus Lectores suos non viros sed fungos futuros, qui sibi persuaderi paterentur Ægyptiis (inter quos Alexandrini sapientiæ studiosissimi, doctrina clarissimi semper habiti sunt) necesse fuisse sub Demetrij Pontificatu inculcare quod Paulus diserte docuit 1. Tim. 3. & Tit. 1. O miserum Sycophantam!

Idem Turrian. lib. 1 cap. 19 pro epistolis, his verbis, *Præceptum est ergo in antiquis statutis*, &c. can. 74. Apost. insinuari credit; ex quo duplex argumentum nectit. 1. *Cum*, inquit, *eijci & spoliari supplicium sit, & canon iubeat supplicium decerni vocato, audito & conuicto; consequens necessario est, vt simul iubeat si qui fuerint eiecti aut spoliati suis rebus, prius ad Ecclesias suas reuocentur*, &c. 2. *Quomodo ex fuga atque declinatione iudicij lucrum fecisse videri posset Reus, nisi eiectus &c. restituendus esset?*

Refut. Statutum illud antiquum Adrianum primum auctorem habet, vt supra monuimus: an vero Adrianus can. 74. niti voluerit, ex eoque recte Pseudo-Zephyrini decretum confirmauerit Turrianus, aliorum esto iudicium.

CALLISTI PAPÆ

Epistola I.

Callistus Archiepiscopus *Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ, Benedicto fratri & coepiscopo salutem in Domino.*

FRATERNITATIS amore[a] *constringimur*, & *Apostolico moderamine* cogimur, vt consultis fratrum (prout Dominus dederit) respondeamus, eosque Apostolicæ sedis auctoritate instruamus.

Ieiunium, quod *ter*[b] in anno apud nos celebrare didicisti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus; vt sicut[c] *annus per quatuor voluitur tempora*, sic & nos[d] quaternum solenne agamus ieiunium per

a Apostolicæ sedis moderamine compellimur, & Ecclesiasticarum rerum dispositione cõstringimur. Gelas. epist. 9. ab initio.

b quater legendum censet Baron. ad A. D. 226 § 6. vide pontificale Damasi.

c phrasis Hieron. vertentis lib. 3. Paschalem Theophili Alex.

d de quaterno illo ieiunio infra dicemus.

anni

anni quatuor tempora. Et sicut [e] *replemur frumento, vino, & oleo* ad alenda corpora; sic repleamur ieiunio [f] ad alendas animas, iuxta prophetæ Zachariæ vocem qui ait; [g] *factum est verbum Domini ad me*, dicens; *Hæc dicit Dominus exercituum, sicut cogitaui, vt affligerem vos, cum ad iracundiam prouocassent me patres vestri,* [h] *& non sum misertus; sic conuersus cogitaui in diebus istis, vt benefaciam Hierusalem, & domui Iuda. Nolite timere. Hæc sunt* [i] *verba quæ facietis; Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, veritatem & iudicium pacis iudicate in portis vestris; & vnusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris, & iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim hæc sunt quæ* [k] odiui, *dicit Dominus* exercituum. *Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum, ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimi erit domui Iudæ in gaudium & in lætitiam, & in solemnitates præclaras: veritatem tantum & pacem diligite,* [l] *dicit Dominus exercituum.*

In [m] hoc ergo *omnes* nos *vnanimes* oportet esse, *vt* [n] *secundum Apostolicam doctrinam idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata. Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia, in cuius operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem.* Non decet enim [o] *à capite* membra *dissidere*, sed, iuxta [p] scripturæ testimonium, *omnia membra caput sequantur.*

Nulli vero dubium est quod Apostolica Ecclesia [q] *mater* sit omnium Ecclesiarum, *à cuius vos regulis* nullatenus conuenit deuiare. Et sicut Dei [r] *filius venit facere voluntatem Patris*, sic & vos [s] voluntatem vestræ impleatis matris, quæ est Ecclesia, cuius *caput* [t] (vt prædictum est) Romana existit ecclesia.

Quicquid [u] ergo sine discretione iustitiæ contra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi nulla ratio permittit.

e Ioel 2. 19.
f oppositum in apposito, quasi dicas repleri inanitate.
g Zach. 8. 14. &c.
h dicit Dominus & non &c.
i sunt ergo.
k odi.
l Hæc dicit.
m 1 Petr. 3. 8.
n verba Leonis epist. 53.
o phrasis Leonis epist. 84. c. 11.
p dicendum fuit *iuxta testimonium Vigilij Papæ*, epist. 2. Sic enim ait: *Quod in capite præcessit in membris sequi necesse est:* nullibi scriptura his verbis vtitur.
q Imitatur ὑποβολεὺς Leonem cuius hæc verba sunt epist. 4. c. 1. *B. Petri Apostoli sedes, quæ vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiast. magistra rationis, à cuius vos regulis recessisse, &c.* Similia habet Vigil. epist. 2. vterque autem ad Siculos & Hispanos sedis Roman. veneratores scribit: quod notandum est.
r Ioan. 6.
s Blasphema impostoris assertio: Ecclesia Christiana voluntati sponsi morigera, suam non quærit, nec à quoquam filiorum aliud exigit, quam *vt probet quæ sit voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta.*
t hæc ex Adriani collect. c. 3. hausit plagiarius.
u Adriani I. loco citato.

Criminationes [x] *vero contra Doctorem nemo ſuſcipiat*; quia non oportet filios reprehendere patres, nec [y] *ſeruos Dominos* lacerare; filij ergo ſunt Doctorum omnes quos inſtruunt; & ſicut filij patres carnales, ſic & hi patres debent diligere ſpirituales.

Non [z] enim bene viuit, qui non rectè credit, aut *patres* reprehendit vel [a] *detrahit* ſuos. Doctores ergo qui & patres vocantur, magis *portandi* quam reprehendendi ſunt, niſi [b] in recta fide errauerint.

Nullus [c] ergo Doctorem *per ſcripta accuſet*; nec niſi fideli & legitimo, qui etiam *irreprehenſibilem* [d] *vitam ac conuerſationem ducat*, accuſatori reſpondeat; quia indignum eſt, vt Doctor ſtulto & indocto atque reprehenſibiliter viuenti reſpondeat iuxta ſtultitiam ſuam, dicente ſcriptura, [e] *Non reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam.*

Non [f] *bene*, viuit, *qui non* recte *credit.*

Nihil [g] *mali vult qui fidelis eſt.*

Si quis fidelis eſt, videat ne falſa loquatur, aut cuiquam inſidias ponat: fidelis homo ſemper fideliter agit [h], & infidelis callide inſidiatur, atque fideles & pie ac iuſte viuentes perdere nititur, Quia *ſimilis ſimilem ſibi quærit.*

Infidelis [i] *homo mortuus eſt in corpore viuente*; & contra [k] ſermones fidelis hominis vitam cuſtodiunt auditorum.

Doctorem [l] *enim Catholicum & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet* machinatione aut *cupiditate violari*; *dicente quippe Scriptura Sancta* [m], Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere; *multis huius mundi illecebris, multis vanitatibus reſiſtendum eſt, vt veræ continentiæ obtineatur integritas. Cuius prima eſt labes ſuperbia, initium tranſgreſſionis, & origo peccati*; *quoniam mens* [n] ſponte *auida nec abſtinere* [o] *nouit, nec* pietati adhibere conſenſus.

Nullus [p] *bonorum inimicum habet niſi malum*; *qui ideo eſſe*

x Ibid. c. 67.
y Hic vero opponere licet dict m Iſidori ſent. lib. 3. cap. 42. *Agnoſcat Epiſcopus ſe eſſe conſeruū plebis, non Dominum verum: &c.*
z hoc axioma mox iterabit.
a Nota Idiotiſmos Impoſt.
b Vide Concil. Roma. 5. ſub Symmacho: Iſid. ſent. lib. 3. c. 39.
c Anian. in Conſtit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. --*per mandatum nullus accuſet, &c.*
d his verbis vſus Pſeudo-Iul. epiſt. 2. cap. 20.
e Prou. 26.
f Sent. 189. Sixti Pyth. g. Ruffino interp. *Non poteſt bene viuere, qui non integrè credit.*
g Eiuſd. Sent. 203.
h qua fidelis ſcil.
i Sixti Pythag. Sent. 6.
k videtur v- [illegible] *Sermones tui vitam tuam commendent auditoribus.*
l verba Leonis epiſt. 53. [illegible] *&c.*
m Eccl. 18.
n potentiæ auida.
o [illegible] gaudere conceſſis.
p [illegible] ex Auguſt. in Pſal. 54.

permit-

permittitur, vt aut corrigatur, aut per ipsum bonis exerceatur.

Quicquid [q] ergo *irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia.*

Nulli [r] *Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti licet aliquid contra mandata diuina præsumere.* [s] *Iniustum* ergo *iudicium, & definitio iniusta, regio metu* [t] *aut iussu*, aut cuiuscunque Episcopi aut potentis, *à Iudicibus ordinata*, vel acta, *non* valeat.

Homini [u] religioso [x] *parum esse debet, inimicitias aliorum non* exercere, [y] *vel* non *augere male loquendo: nisi etiam eas extinguere bene loquendo* [z] studuerit.

Melior [a] *est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.*

Omnes vero [b] *qui* amant *vitam Beatam*, malunt *eam tranquillitatis suæ* & Iustitiæ *statu currere, quam nostrorum peccatorum pœnis vltricibus interpolari.*

Memor [c] *enim sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino* nostro *Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes* [d] semper *destruit* errores. *Et intelligo* aliter *mihi non licere, quam vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam.*

Spero autem [e] *affuturam misericordiam Dei*, quod [f] *cooperante* eius *clementia*, omnis pestifer *morbus* ipso pellente auferatur: & *quicquid ipso inspirante atque auxiliante poterit salubriter fieri, cum* [g] tuæ *fidei* & deuotionis *laude peragatur. Quoniam res* [h] omnes *aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad* [i] diuini muneris famulatum *pertinent Sacerdotalis defendat auctoritas.*

Data 11. Kal. Decemb. [k] Antonino & Alexandro viris clariss. Coss.

q verba Concil. Nicæni cap. 9.
r verba Concil. 6. Rom. sub Symmacho. *Non licet ergo Imp.*
s hic omissæ lin. 2. iniustum enim.
t vel iussu à iudicibus ordinata - non valet. Hunc locum citat Anselm. Luc. lib. 2. in VVibertum.
u Sent. Prosperi 179. ex August. Confession. lib. 9. cap. 9.
x benigno.
y excitare.
z studeat.

a Prosperi sententia ex August. in Psal. 93.
b verba Ambrosij epist. 21. *qui* (Angeli) *habentes vitam B. mallent vtique eam, in illo superiore trãquill. &c.*
c verba Leonis epist. 32.

d omnes quidem hæreses destruit, sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat; & intelligo mihi aliud.
e verba eiusd. epist. 31. sperans adfuturam.
f vt cooperante clementia vestra pestiferi erroris possit morbus auferri, vt quicquid, &c.
g vestræ fidei laude. h res humanæ.
i quæ ad diuinam confessionem pertinent, & regia & Sacerd. &c.
k A. D. 224. Callisti IIII. Vide Baron. Inf. impostor Vrbani sui epist. datam finget Non. Septemb. huius anni.

CENSVRA.

ΥΠΟΒΟΛΕΥΣ vulgatam Scripturæ verſionem ſequitur, Concilij Nicæni, Romani 5. & 6. ſub Symmacho, Ambroſij, Hieronymi, Leonis, Proſperi, Gelaſij, Symmachi, Iſidori, Adriani I. Aniani, Sixti Pythagoræi phraſes & ſententias citat; Ieiunij 4. temporum inſtitutionem ad Calliſtum ſola fretus impudentia refert. licet enim in Apologia quam Athanaſius pro fuga ſua ſcripſit, Ieiunij pentecoſtes mentio habeatur, videtur Leo primus temporum 4. ieiunio conſecratorum diſtincte meminiſſe. Tertullianus certe nullos in Eccleſia Catholica ſtatos ieiuniorum dies, præter 4. & 6. feriam & Sabbathum Paſchale agnoſcit. Eadem ſententia Clementis Alexand. Strom lib. 7. & Hieron. lib. 2. in epiſt. ad Gal. cap 4. Idem in Matth. lib. 1. cap. 9. eo nomine Montaniſtas arguit quod ſecundam quadrageſimam à Pentecoſte celebrarent. Monendus vero Lector, Veteris Eccleſiæ morem à Romana hodierna antiquatum; teſtatur enim Iſidorus Hiſpal. ſuo tempore *Secundum ieiunium alio poſt Pentecoſten die* inchoari ſolitum: Tertium 8 Kalen. Octobr. Quartum in ipſis Kalend. Nouembribus: at hodie aliter vſus obtinuit.

Leo Serm. 8. de ieiunio 10. menſis, & Serm. 9. de ieiunio 7. Menſis. Tertull. de ieiun. c. 14.

Iſid. offic. lib. 1. ca 37. 38. 39.

Calixtum vocât Optat. lib. 2. Auguſt. epiſtol. 165. Calliſtum Euſebius, &c.

CALLISTI PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus per Gallias conſtitutis vniuerſis Epiſcopis Calixtus.

PLVRIMORVM [a] *relatu comperimus, dilectionem* [b] veſtram *feruore Spiritus Sancti ita Eccleſiæ* [c] gubernacula firmiter contra impetus tenere, & regere, *vt* naufragia aut *naufragiorum detrimenta Deo auctore non ſentiat. Talibus* igitur [d] *gloriantes indiciis*, rogamus ne illis partibus contra ſtatuta Apoſtolica quicquam fieri ſinatis; ſed noſtra fulti auctoritate nociua compeſcite, illicita prohibite.

a verba Simplicij epiſt. 1.
b tuam.
c gubernatorem exiſtere vt naufragij, &c.
d idcirco.

Conſpirationum vero crimina veſtris in partibus vigere [e] audiuimus, & plebes contra Epiſcopos ſuos conſpirare nobis manifeſtatum eſt. Cuius criminis aſtutia non ſolum inter Chriſtianos abominabilis eſt, ſed etiam inter [f] Ethnicos, & ab exteris legibus prohibita. Et

e A quo?
f Sodalitates & coniurationes vetitæ Digeſt. li. 48. tit. 4. & 19. cap. 11. & 16.

bita. Et idcircò huius criminis reos non solum Ecclesiasticæ, sed etiam seculi damnant leges; & non solum conspirantes, sed [g] *etiam consentientes eis.*

Antecessores vero nostri [h] cum plurima turba Episcoporum, quicunque eorum in Sacerdotali honore sunt positi aut existunt [i] *clerici, honore quo vtuntur cadere* præceperunt; cæteros vero communionē priuari, & ab Ecclesia extorres fieri iusserunt; omnesque simul vtriusque ordinis viros [k] *infames* esse censuerunt, & [l] *non solum facientes, sed & eis consentientes.* Iustum est enim, vt qui diuina contemnunt mandata, & inobedientes patrum existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur vindictis, quatenus cæteri talia committere timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia, & cuncti sumant [m] *seueritatis* atque *bonitatis* exemplum.

Nam [n] si (quod absit) Ecclesiasticam solicitudinem, vigoremque negligimus, perdit desidia disciplinam, & animabus fidelium profectò nocebitur.

Hi vero in nullius accusationem sunt recipiendi, nec eorum vel [o] anathematizatorum vox *vllum nocere* vel accusare potest. Excommunicatos [p] quoque à Sacerdotibus nullus recipiat [q] *ante vtriusque partis* iustam *examinationem*, nec cum eis in *oratione*, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec *aue* eis [r] dicat; quia quicunque in his vel aliis prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, [s] iuxta Apostolorum institutionem & ipse simili excommunicationi subiacebit. Ab his ergo Clerici & Laïci *se abstineant*, qui eadem pati noluerint. Infidelibus quoque nolite coniungi, nec cum eis vllam participationem habere. Talia vero agentes non fideles, sed infideles iudicantur. Vnde ait Apostolus, *Quæ [t] pars fideli cum infideli? aut quæ participatio iustitiæ cum iniquitate?*

Nemo quoque alterius terminos vsurpet, nec [u] *alterius parochianum iudicare* aut excommunicare *præsumat:* *quia* talis iudicatio, vel ordinatio, aut excōmunicatio,

g Rom. 1.
h hoc somn asti.
i ἐκπιπτέτωσαν πάντη τοῦ οἰκείου βαθμοῦ. concil. Chalced. ca. 18. & Trullan. c. 34. Vide & Concil. 3. Aurelian. c. 21.
k aliud est Ecclesia pellere, aliud infamia notare, illud presbyterij, hoc ciuilis Magistratus.
l Rom. 1.
m alludit ad locum Pauli Rom. 11. 22.
n verb. Greg. epist. 11. li. 12.
o sic de anathemate percussis censuit Concil. 7. Carthag. c. 1.
p vide Concil. Nic. c. 5.
q Sic Anian. in Constit. 9. lib. 11. Cod. Theod. tit. 39. *Non credi accusatori qui absente aduersario causam suggerit, ante vtriusque partis discussionem.*
r vide Ioan. epist. 2.
s vide Can. Apost. 11. & 12. Conc. Antioch. cap. 2. Carth. 4. c. 73. Tolet. 1. cap. 12. 15. Antisidor. c. 38. & 39. Collect. Martini Brac. c. 84.
t Inuertit verba Apostoli 2. Cor. 6.
u Vide Adrian. I. Collect. Ingel. ramo datæ. cap. 16.

vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit; quoniam [x] *nullus alterius iudicis niſi ſui ſententia tenebitur* aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens; *Ne* [y] *tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui.*

x verba Aniani in conſtit. 2. tit. 16. li. 4. Cod. Theod.
y Prou. 22.

Nullus [z] autem Primas, vel *Metropolitanus* Diœceſani Eccleſiam, vel Parochiam, aut aliquem de eius parochia *præſumat* excommunicare, vel *iudicare*, vel aliquid agere *abſque eius conſilio* vel iudicio; ſed hoc obſeruet [a] quod ab Apoſtolis, ac patribus & prędeceſſoribus noſtris eſt ſtatutum, & à nobis confirmatum: Id eſt, [b] *Si quis Metropolitanus Epiſcopus, niſi quod ad ſuam ſolummodo propriam pertinet parochiam, ſine conſilio* ac *voluntate omnium comprouincialium Epiſcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit; & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de prouincialium coepiſcoporum cauſis,* eorumque *Eccleſiarum & clericorum atque ſecularium neceſſitatibus agere aut diſponere neceſſe fuerit, hoc cum omnium conſenſu comprouincialium* agitur *Pontificum*; nec *aliquo dominationis faſtu, ſed humillima & concordi adminiſtratione, ſicut Dominus ait*; Non veni miniſtrari ſed miniſtrare; *& alibi*, Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter, *& reliqua. Similiter & ipſi comprouinciales Epiſcopi* cuncta *cum eius conſilio, niſi quantum ad proprias pertinet Parochias, agant, iuxta ſanctorum conſtituta Patrum*: qui quamuis aliquo temporum interuallo nos anteceſſerint, [c] ab vno tamen eodemq; puritatis fonte Veritatis & fidei lumen hauſerunt, & eodem illuſtratore & directore ſpiritu Eccleſiæ Dei ſtabilimentum, & omnium Chriſtianorum communem quæſiuerunt vtilitatem, [d] *vt vno animo, vno ore concorditer Sancta glorificetur Trinitas in ſecula.*

z verba Adriani I. collect. cap. 16. *Nullus Epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere, aut ordinare abſque eius voluntate, vel iudicare, &c.*
a obſeruet Lector te impoſturam facere.
b verba Adriani I. collect. Ingelramo datę c. 43
c videtur ὑποβολεὺς amplificaſſe ſententiam can. 1. Concilij 7. τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα.
d Adrian. ibi.

Nullus Primas nullus Metropolitanus, [e] *nulluſque* reliquorum Epiſcoporum alterius *adeat ciuitatem, aut ad poſſeſſionem accedat quæ ad eum non pertinet*, & alterius Epiſcopi eſt parochiæ, ſuper cuiuſquam diſpoſitione, *niſi vocatus* ab eo cuius iuris eſſe dignoſcitur; aut quicquã ibi diſponat vel ordinet, aut iudicet, ſi ſui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præſumpſerit, damnabitur;

e vide can. Apoſt. cap. 36. Conc. Antioch. c. 13. & 22. Cõſtantinop. c. 2. Sardic. c. 3 Aruern. c. 9. collect. Martini Brac. c. 7.

bitur; & non solum ille, sed cooperatores, eique consentientes: [f] *quia sicut ordinatio, ita eis & iudicatio*, & aliarum rerum dispositio prohibetur. *Nam* [g] *qui ordinare non* poterit, qualiter iudicabit? *Nullatenus* proculdubio iudicabit, aut *iudicare poterit*.

Quoniam sicut alterius vxor nec [h] *adulterari* ab aliquo vel iudicari aut *disponi nisi à proprio viro* eo viuente permittitur: sic nec vxor Episcopi, quæ eius Ecclesia vel parochia indubitanter [i] intelligitur, eo viuente absque eius iudicio & voluntate alteri iudicari vel disponi, aut [k] *eius concubitu* frui, id est ordinatione, vllatenus conceditur.

Vnde ait Apostolus, [l] *Alligata est vxor legi*, quamdiu *vir eius viuit*; eo verò defuncto, *soluta est à lege viri*. Similiter & sponsa Episcopi (quia sponsa vxorque eius dicitur [m] Ecclesia) illo viuente ei est alligata; eo vero defuncto soluta est, & *cui voluerit nubat*, *tantum in Domino*, id est regulariter. Si enim [n] eo viuente alteri nupserit, adultera iudicabitur. Similiter & ille, si alteram sponte duxerit, adulter æstimabitur, & communione priuabitur.

Si autem *persecutus* fuerit in sua Ecclesia, fugiendum est illi ad alteram, eique est associandus, dicente Domino; si persecuti [o] *vos* fuerint *in* vna *ciuitate*, *fugite in aliam*. Si autem [p] *vtilitatis causa* fuerit mutandus, non per se hoc agat, sed fratribus inuitantibus, & [q] auctoritate huius S. sedis faciat, non ambitus causa sed vtilitatis.

Coniunctiones [r] autem consanguineorum fieri prohibentur, quando has & diuinæ & seculi prohibent leges. Leges ergo [s] diuinæ hoc agentes, & eos qui ex his

f verba Adriani collect. c. 16. *sicut irrita erit eius ordinatio, ita & diiudicatio*, &c.

g nam qui eũ ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.

h an vero permittitur viro propriam *vxorẽ adulterio fœdare?* siue (vt tuis portẽtosis phrasibus vtar) eã *iudicare*, vel *quomodolibet disponere?*

i indubitãter intelligitur te Antichristo seruire, quem Dominico thalamo incubantem, & sponsæ Christi amplexus libidinose petẽtem pij omnes detestantur.

k blasphemiam absurditate cumulas impostor. Nec enim Ecclesiæ Christianæ cõcubitum ministris appetere licet; nec concubitus dici potest ordinatio Episcopalis. Mera monstra loqueris.

l confundit impostor pro more verba Pauli Rom. 7. & 1. Cor. 7. 39.

m à te scil. qui prædoni hæreditatis, adultero sponsæ Dominicæ, profligato omni pudoris sensu supparasitaris.

n nec Ecclesia præposito alium superinducere, nec præpositus gregem deserere debet; at hinc non sequitur peccantes siue Ecclesias siue Episcopos, adulterij crimine teneri.

o Impostor phraseos Dominicæ formam mutauit. Matth. 10.

p hoc decernunt pseudo-Anterus & pseudo-Pelag. II. ex can. 14. Apost. cui Concil. Antioch. c. 21. & Nicæn. c. 15. oblique aduersantur.

q additam. impostoris.

r non quæcumque consanguineorum coniunctiones à legibus diuinis humanisque prohibitæ.

s vide Deut. 23. 2. & 27. 20. &c. item Leuit. 20. Concil. Neocæs. cap. 2. Trullan. c. 54. Antisiod. c. 27. 28. 29. 30. 31 32. Rom. sub Greg. II. c. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Agath. c. 61. Epiphan. c. 30..

prodeunt non ſolum eiiciunt, ſed & *maledictos* appellant. Leges ergo ſeculi infames tales vocant, & ab hæreditate repellunt. Nos vero, ſequentes patres noſtros, & eorum veſtigiis inhærentes, [t] infamia eos notamus, & infames eſſe cenſemus, quia [u] *infamiæ maculis* ſunt *adſperſi*.

Nec [x] eos viros, nec accuſationes eorum quos leges ſeculi reiiciunt, ſuſcipere debemus.

Quis enim dubitat leges humanas rationi & honeſtati non repugnantes eſſe amplectendas, præſertim vbi vel publicæ conſulunt vtilitati, vel Eccleſiaſticæ dignitatis auctoritatem defendunt, ac *pro adminiculo* tuentur?

Eos autem conſanguineos dicimus, quos diuinæ & Imperatorum [y] ac Romanorum atque Græcorum leges conſanguineos appellant, & in hæreditatem ſuſcipiunt, nec repellere poſſunt. Talium enim coniunctiones [z] nec legitimæ ſunt nec manere poſſunt, ſed ſunt repellendæ: & ſi quæ auſu temerario tentatæ ſint, auctoritate Apoſtolica reſcindendæ veniunt.

Quiſquis ergo non eſt legitime coniunctus, vel [a] *abſque dotali titulo ac benedictione* Sacerdotis conſtat copulatus, Sacerdotes [b] vel *legitime coniunctos* [c] criminari, vel in eos teſtificari minime poteſt; quoniam omnis inceſti macula pollutus infamis eſt, & accuſare ſupradictos non permittitur. Non ſolum ergo hi reiiciendi ſunt, & infames efficiuntur, ſed etiam omnes eis conſentientes.

Similiter de raptoribus, [d] vel eis qui *ſeniores* impetunt, fieri cenſemus. Hos ergo ſeculi leges interficiunt, ſed nos miſericordia præeunte [f] ſub infamiæ nota ad pœnitentiam recipimus. Ipſam quoque [g] *infamiam* quæ ſunt *adſperſi* delere non poſſumus, ſed animas eorum per pœnitentiam publicam, & Eccleſię ſatisfactionem ſanare cupimus.

t Iam ſæpius monuimus Magiſtratum proprie loquendo infamia notare.
u phraſ. Cōc. 7. Carth. c. 2.
x vide Cō. 7 Carth. c. 2. Adr. I. coll. c. 11
y obſerua diſtinctionem Imperatorū in Romanos & Græcos, nono demū ſeculo natā.
z de illicitis nuptiis vide C. Theod. lib. 3. tit. 12. & Iuſtin. Cod. lib. 5. tit. 5. 6. 7. Dig. li. 23. tit. 2. c. p. 38. 51. 55. 67. Conc. 4. Aurelian. c. 27. Turon. 2. c. 22. &c.
a hoc cōmentum ſupra refutauimus in not. ad 1. epiſt. pſeudo-Euariſti: alludit impoſtor ad legem Maioriani noue l. lib. 4. tit. 8.
b infames ſubmoueri ab accuſa. Sacerdotum iubet Conc. 7. Carth. c. 2.
c additam impoſtoris.
d de raptoribus Cod. Theod. lib. 9. tit. 24. & 25. legendus. e de ſeruis Dominos impetentibus tit. 6. eiuſd. libri. An voce ſeniorum ἄρχοντες deſignauerit Calliſti ſeculo, inquirant antiquarij.
f ſi infamiæ notam delere non potes, quomodo inureres?
g phraſ. Concil. 7. Carthag. c. 2. vide de rapt. can. Apoſt. 66. Aurelian. III. c. 16. Rom. Conc. ſub Greg. II. c. 10. 11.

Quia

Quia[h] *manifesta peccata nõ sunt occulta correctione purgãda.* Omnes[i] ergo qui in recta fide suspecti sunt,[k] in accusatione Sacerdotum, & eorum super quorum fide non hæsitatur, minime recipiantur, & in testimonio humano dubij habeantur. Infirmari ergo oportet eorum vocem de quorum fide dubitatur, *nec* [l] *eis omnino esse credendum qui* rectam *fidem ignorant.*

Quærendum est [m] ergo *in iudicio cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur*; quoniam hi *qui non sunt rectæ conuersationis ac fidei*, & quorum vita est accusabilis, non permittuntur [n] *maiores natu accusare*, nec [o] *quorum fides, vita & libertas nescitur. Neque viles personæ in eorum recipiantur accusationem.*

Rimandæ [p] vero sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem numquam recipiantur. [q] Quia per scripturam nullus accusare vel accusari potest; sed propria voce, & præsente eo quem accusare voluerit, suam quisque agat accusationem. [r] Nec absente eo quem accusare voluerit cuicumque accusatori credatur.

Similiter testes per quamcunque scripturam testimonium non proferant, sed præsentes de his quæ viderunt & nouerunt veraciter testimonium dicant; Nec de aliis causis vel negotiis dicant testimonium, nisi de his quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur.

Accusatores vero consanguinei aduersus extraneos testimonium non dicant, nec familiares, vel [s] *de domo prodeuntes*; sed si voluerint, & inuicem consenserint inter se parentes tantummodo testificentur, & non in alios.

Nec accusatores vel [t] *testes suspecti* recipiantur; *quia*

h verba Isidori Hispal. sẽt. lib. 3. c. 46.

i hæc super. non cohærẽt.

k vide Conc. Constant. c. 6 Carth. 7. c. 2. Adrian. collect. c. 63.

l verba Adria. collect. c. 4.

m verba Cõc. 4. Carth. c. 96 Adriani I. collect. c. 5. cuius sint. conuers. & fidei atque suspicionis accusatores.

n 2. Concil. Carth. 6. can.

o Adrian. collect. cap. 15. Paul. lib. 5. senten. tit. 15. --*eos quos vitæ humilitas infamauerit interrogari nõ placuit.*

p vide Conc. Chalced. c. 21 Carth. 2. c. 8. Constant. c. 6 Tolet. 6. c. 11.

q vide Zosim. epist. 3. ad Afros & 4. ad eosd. Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. const. 15. -*accusari vnumquemque per alterum non oportet*, &c. Interp. *In criminalibus causis vel obiectionibus per mandatum nullus accuset, nec si per scriptum principis hoc potuerit impetrare: sed ipse qui crimen intendit præsens per se accuset.* &c. Paul. sent. lib. 5. tit. 35. Anian. ibid.

r Concil. Chalced. act. 10. Tolet. 6. c. 11. Adrian. I. collect c. 5. Cod. Theodos. lib. 11. tit. 39. constit. 9. Anian. ibid. Paul. lib. 5. sent. tit. 5. cum interp. Anian. Codex Iustin. lib. 7. tit. 43. consti. 4. 5. 7. 10.

s Concil. 7. Carthag. cap. 4. Paul. sentent. lib. 5. tit. 15. -- *eos maxime quos accusator de domo produxerit*, &c. Cod. Iustin. lib. 4. tit. 20. constit. 3. ibid. vetitum parentum aduersus liberos testimonium, & contra: vide const. 6.

t Paul. sent. lib. 5. tit. 15. *Suspectos gratiæ testes*, &c. *interrogari non placuit.*

[u] *propinquitatis* & familiaritatis, ac dominationis *affectio veritatem impedire* ſolet.

Amor carnalis, & timor, atque [x] *auaritia plerumque ſenſus* hebetant *humanos, &* peruertunt *opiniones, vt quæſtum pietatem putent, & pecuniam quaſi mercedem prudentiæ.*

Nemo [y] enim *in dolo loquatur ad proximum ſuum. Fouea alta eſt os maleuoli; Innocens dum credit facile, citò labitur.* Sed [z] *iſte lapſus* ſurgit, & tergiuerſator *ſuis artibus præcipitatur, vnde numquam exiliat atque euadat. Ponderet ergo vnuſquiſque ſermones ſuos*; & quod ſibi *loqui* [a] non vult, alteri non loquatur. Vnde bene ſacra ait ſcriptura, [b] *Quod tibi* non vis *fieri, alteri ne facias.*

Nos [c] *enim tempore indigemus, vt aliquid maturius agamus.* Nec [d] *præcipitemus conſilia* & [e] *opera noſtra*, neque *ordinem* corrumpamus.

Sed ſi aliquis lapſus quocumque modo fuerit, non perdamus eum; ſed fraterno corripiamus affectu, ſicut ait B. Apoſtolus, [f] *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.*

Porro [g] *S. Dauid de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore* [h] permanſit. B. quoque Petrus *amariſſimas lacrymas fudit* quando *Dominum negaſſe pœnituit*, ſed *tamen Apoſtolus* permanſit.

Et Dominus per Prophetam peccantibus pollicetur dicens, Peccator [i] *in quacumque die conuerſus* ingemuerit, [k] *omnium iniquitatum illius non recordabor* amplius.

Errant [l] enim qui putant Domini Sacerdotes poſt lapſum, ſi condignam egerint pœnitentiam, Domino miniſtrare non poſſe, & ſuis honoribus frui, ſi bonam deinceps vitam duxerint & ſuum [m] Sacerdotium condigne cuſtodierint.

Et ipſi qui hoc putant non ſolum errant, ſed etiam

u verba Aniani interpr. quia *veritatis profeſſionem propinquitatis affectio impedire cognoſcitur.*

x verba Ambroſ. epiſt. 44 hebetat & peruertit.

y ibid. paulo ante. nemo etiam in dolo loq. &c. laqueus eſt in labiis noſtris, & ſæpe vnuſquiſque ſermonibus ſuis non explicatur, ſed inuoluitur. fouea &c. grande innocentiæ præcipitium, ſed maius maleuolentiæ. innocens &c.

z ſed tamen &c. reſurgit: maledicus autem ſuis artibus, &c.

a N. phraſ.

b Tob 4. Lãprid. in Alexandro.

c Ambroſ. verba, epiſt. 39.

d ne præcip.

e atque opera noſtra; ne ordinem prætermittimus.

f Gal. 6.

g verba Auguſtini epiſtol. 50. nam & S. Dauid &c. h honore ſuo perſtitit: & B. Petrum quando amariſſ. &c. vtique Dominum &c. & tamen Apoſt. manſit.

i Ezech. 33. 12. k Ezech. 18. 22.

l Erras ipſe qui nullo lapſuum diſcrimine habito, reſtitutionem lapſis polliceris; alia ſemper fuit veteris Eccleſiæ praxis. m Qui gradu ſuo excidit, quomodo eum condigne cuſtodire poſſit dicas velim, infrunitum caput.

[n] *contra*

[n] *contra* traditas *Ecclesiæ claues* disputare & agere videntur; *de quibus dictum est,* [o] *Quæcumque solueritis in terra, erunt soluta & in cœlo.*

Alioquin hæc sententia aut Domini non est, aut vera non est. Nos vero indubitanter tam Domini Sacerdotes quam reliquos fideles [p] *post dignam satisfactionem posse redire ad* [q] honores *credimus*, testante Domino per Prophetam, *Nunquid* [r] *qui cadit non adiiciet vt resurgat? & qui auersus est non reuertetur?*

Et alibi; *Nolo,* [s] inquit Dominus, *mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Et Propheta Dauid [t] *pœnitentiam agens* [u] dixit, *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* [x] Ipse namque post pœnitentiam & alios docuit, & sacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus S. Ecclesiæ si lapsi fuerint, & *condignam pœnitentiam* Deo gesserint, vtrumque facere posse. Docuit enim quando dixit, *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te conuertentur.* *Et sacrificeum Deo* pro se obtulit, dum *dicebat, Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* Videns *enim Propheta* scelera *sua* mundata *per pœnitentiam, non dubitauit prædicando* & Domino *libando curare aliena.*

Lacrymarum [y] ergo effusio mouet animi passionem. satisfactione [z] autem impleta auertitur animus ab ira. Qui enim non ignoscit alteri, quomodo sibi putat subueniri? superabundant ergo peccata, superabundet [a] & misericordia.

Quoniam [b] *apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.* Penes Dominum omnium abundantia est, quia [c] *Dominus virtutum ipse est, & Rex gloriæ.*

Ait enim Apostolus, [d] *Omnes peccauerunt & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu; quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in sustentatione Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore, vt sit ipse iustus & iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi.*

n verba August. loco citato: *Alioqui contra claues datas Ecclesiæ disputabitur, de quibus.*
o Matth.18.
p verba Greg. epist.54. li.7. Indict.2. *posse rediri.*
q ad honorẽ cred. dicente Propheta, nunquid &c.
r Hierem.8.
s Ezech.18.
t Greg. loco cit. post. lin.7
u addebat: redde &c.
x confirma me. Si enim condignam Deo pœnitẽtiam non fecisset, nequaquam aliis prædicaret. Ait enim, Docebo, &c. dũ enim peccata prospexit Propheta mũdatus per pœnit. nõ dubit. &c. cur. aliena; & de semetipso sacrif. Deo offerre studuit, cum dicebat, s[illegible]f. &c.
y hæc superioribus non cohærent. sunt autem falsa, non enim lacrymæ mouent animi passionem, sed animi passio moueat ad lacrymas.
z ἐξομολογήσει.
a diuinam superabundare necesse est, humanam impossibile.
b Psalm.129.
c Psalm.23.
d Rom.3.

e Rom.5. Psal.31. *Dauid*[e] enim *dicit; Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.*

Mundatur ergo homo à peccato, & resurgit gratia Dei lapsus, & in pristino manet officio iuxta prædictas auctoritates. Videat ne amplius peccet, vt sententia Euangelij maneat in eo; [f] *Vade, & amplius noli peccare.*

f Ioan.8.

g Rom.6. Vnde ait Apostolus, *Non*[g] *ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius: sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato; sed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur; non enim sub lege estis, sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? Absit;* an *nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiam? Gratias autem Deo quod fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi estis; liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ; Humanum dico.*

h Sixti Pythagoræi sent. 174. Ruffino interpr. Periculum. i Rom.2. *Maius*[h] enim peccatum [i] *est iudicantis, quam eius qui iudicatur.*

Existimas, inquit Apostolus, *ô homo* omnis *qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius: his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem, quærentibus vitam æternam: his autem,* [k] *qui ex contentione, & qui non acquiescunt Veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum & Græci; Gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum.*

k qui sunt.

l Sixti sententia 328. m refuge. *Sententiam,*[l] fratres, *quæ misericordiam vetat, non solum tenere, sed & audire*[m] refugite.

n Marc.12. Quia potior est misericordia [n] *omnibus holocaustomatibus & sacrificiis.* Consultis vestris breuiter respondimus, quia oppressos nimis & præoccupatos aliis iudiciis literæ nos inuenere vestræ.

Data

Data 8. Idus Octobris [o] Antonino & Alexandro viris Clariſſ. Coſſ.

o A.D. 224. Calliſti 4. vide Baron. pſeudo-Vrbani epiſt. data fingitur Nonis Septemb. huius anni.

ANTON. *Auguſtin. de emendat. Gratiani lib. 2. Dial. 4.* Selecti viri, qui Romæ operam nauarunt in Gratiano emendando, Calixti primi epiſtolas reiecerunt, &c.

CENSVRA.

VERSIONE Bibliorum vulgata, Concil. Antiocheni & Carthaginenſis 4. Ambroſij, Auguſtini, Simplicij, Gregorij, Adriani I. Aniani & Sexti Pythagoræi dictis impudenter abutitur veterator; Eccleſiæ & Epiſcopi concubitus neſcio quos ſomniat: Decreta plurima veterum tum principum, tum conciliorum pro libidine dum deſcribit corrumpit.

VRBANI PAPÆ

Epiſtola.

Vrbanus Epiſcopus omnibus Chriſtianis, [a] in ſanctificationem ſpiritus, in obedientiam & adſperſionem ſanguinis *Domini noſtri* Ieſu Chriſti, *Salutem.*

a deeſt vox *electis* ex epiſtol. 1. Pet. c. 1. ſupplenda, vt ſenſus ſit integer.

DECET [b] omnes Chriſtianos, chariſſimi, *vt eum imitentur cuius nomen ſortiti ſunt. Quid prodeſt, fratres mei,* (Iacobus Apoſtolus ait) *ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat?* [d] *Nolite plures magiſtri fieri, fratres mei, ſcientes quoniam maius iudicium ſumitis. In multis enim offendimus omnes.* Qui *ſapiens & diſciplinatus eſt inter vos? oſtendat ex bona conuerſatione operationem ſuam in manſuetudine ſapientiæ.*

b Sic Cypria. de habitu Virg *Qui eſſe cupimus Chriſtiani, debemus quod Chriſtus fecit & docuit imitari.*
c Iac. 2. proderit.
d Iac. 3. 1. &c.
e ibid. verſ. 13. *Quis.*

Scimus vos non ignorare quia hactenus vita communis inter bonos Chriſtianos viguit, & adhuc [f] gratia Dei viget; & maxime inter eos [g] qui *in ſortem Domini ſunt electi*, id eſt Clericos, ſicut in Actibus legitur Apo-

f Quicquid de Eccleſia Apoſtolica à Luca deſcripta ſtatuendum ſit, hoc falſum fuit Vrbani tempore.
g hanc rationem nominis Clericorum reddit Iſidor. de offic. lib. 2. c. 1.

ſtolorum: [h] *Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna; nec quiſquam, eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectionis* [i] *Ieſu Chriſti, & gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quiſquam egens erat inter illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur ſingulis prout cuique opus erat. Ioſeph autem, qui cognominatus eſt Barnabas ab Apoſtolis, quod eſt, interpretatum, filius conſolationis, Leuites* & *Cyprius genere, cum haberet agrum vendidit illum, & attulit pretium* [k] *ante pedes Apoſtolorum*, &c.

Videntes ergo Sacerdotes ſummi [l] & alij, [l] *atque* Leuitæ, [l] & reliqui fides, plus vtilitatis poſſe afferre, ſi [m] *hæreditates* & agros quos vendebant Eccleſiis quibus præſidebant Epiſcopi, traderent, eo quod ex [n] *ſumptibus* eorum, *tam præſentibus quam futuris* temporibus, *plurima* & *elegantiora* poſſent miniſtrare fidelibus [o] *communem fidem ducentibus*, quam ex pretio eorum; cœperunt prædia & agros, quos vendere ſolebant, *matricibus* [p] *Eccleſiis* tradere, & *ex ſumptibus eorum* viuere.

Ipſæ verò res in ditione ſingularum parochiarum, Epiſcoporum, *qui* [q] *locum tenent Apoſtolorum*, erant, & ſunt vſque adhuc, & futuris ſemper debent eſſe temporibus. E quibus Epiſcopi & fideles diſpenſatores eorum, [r] omnibus communem vitam degere volentibus, [ſ] miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint, vt *nemo in eis egens* inueniatur.

Ipſæ [t] enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent *in aliis vſibus* quam Eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorum fratrum vel indigentium *conuerti*.

Quia [u] *vota* ſunt *fidelium*, & *pretia peccatorum*, ac *patrimonia pauperum*: atque ad prædictum opus explendum Domino traditæ.

h Act. 4.
i Domini noſtri.
k & poſuit ante.
l numera copelatiuas.
m nota phraſes.
n reditus voluit dicere.
o quid ſit, communem fidem ducere, ediſſerat qui capere poteſt.
p *matricum cathedrarum* meminit Cõcil. Mile it. ca. 25. *matricis Eccleſiæ* Cod. can. Afric. c. 33 *Matricula* albũ Eccleſiæ Cod. can. Afric. c. 86. Concil. Agath. cap. 2. Antiſidor. c. 3. hinc munus *matriculariorum*
q Vide Cyprian. epiſt. 65. Hieron. epiſt. 1. 13. & 54. Iſid. de offic. lib. 2. ca. 5. Concil. Pariſ. ſub Gregorio 4. lib. 1. cap. 27.
r ad Epiſcopos rerum Eccleſ. adminiſtrationem pertinere docent Can. Apoſt. 39. Conc. Gangr. c. 7. Antioch. c 24. 25. Carth. 4. c. 31 Cod. Eccl. Afric. c. 33. &c.
ſ Supra omnes bonos Chriſtianos κοινοβίας fecisti, cur nunc ſtylum mutas?
t Hunc locum citat Hincmarus epiſt. 5. & 8. & Concil. ad Chariſſiacum epiſt. ad Gallos. vide Proſperum de vita contemplat. lib. 2. c. 16 quem hoc loco imitatur impoſtor; videtur autem in epiſtola legendum, *res Dei fidel obl &c.* u Verba Proſperi li. 2. de vita contempl. c. 9.

Si quis

Si quis autem (quod abſit) ſecus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat, & reus ſacrilegij efficiatur, ſicut illi effecti ſunt qui pretia prędictarum rerum fraudauerunt; de quibus legitur in prædictis Apoſtolorum actibus, *Vir* [x] *autem quidam nomine Ananias cum Saphira vxore ſua vendidit agrum, & fraudauit de pretio agri conſcia vxore ſua, & afferens partem quandam, ad pedes Apoſtolorum poſuit: dixit autem Petrus* [y] Ananię, *cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te ſpiritui Sancto,* [z] fraudari *de pretio agri? nónne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua poteſtate? Quare poſuiſti in corde tuo hanc rem? Non es hominibus mentitus, ſed* Domino. [a] *Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit & expirauit. Et factus eſt timor magnus* [b] in *omnes qui audierunt. Surgentes autem iuuenes amouerunt eum, & efferentes ſepelierunt. Factum eſt autem quaſi horarum trium ſpatium, & vxor ipſius neſciens quod factum fuerat introiuit.* [c] Reſpondens *autem ei Petrus* dixit, *Dic mihi, ſi tanti agrum vendidiſtis? At illa dixit, etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid vtique conuenit vobis tentare ſpiritum Domini? Ecce pedes eorum qui ſepeliuerunt virum tuum ad oſtium, & efferent te. Confeſtim cecidit ad pedes eius, & expirauit. Intrantes autem iuuenes inuenerunt illam mortuam, & extulerunt, & ſepelierunt ad virum ſuum: & factus eſt timor magnus in* [d] vniuerſam Eccleſiam, *& in omnes qui audierant hæc.*

Hæc, fratres, valde cauenda ſunt & timenda; quia res [e] *Eccleſiæ non quaſi propriæ, ſed vt communes,* & Domino oblatæ, cum ſummo timore, non in alios quam in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ, ne ſacrilegij reatum incurrant qui eas inde abſtrahunt vbi traditæ ſunt, ne pœnam & mortem Ananiæ & Saphiræ incurrant, & (quod peius eſt) [f] *Anathema Maranatha* fiant: & ſi non corpore, vt Ananias & Saphira, mortui ceciderint; anima tamen, quæ potior eſt corpore, mortua & alienata à conſortio fidelium cadat, & in profundum barathri labatur.

Vnde [g] attendendum eſt omnibus, & fideliter cu-

x Act. 5.

y Anania.

z fraudare.

a Deo.

b ſuper.

c Reſpondit.

d vniuerſa Eccl.

e verba Proſperi loco ſupra citato.

f 1. Corin. 16. *Maranatha* reddit Hieronymus lib. de nom Heb. *Dominus noſter venit*: credidit autem impoſtor hac voce peregrina, non confirmationem anathematis ſed pœnam Anathemati connexam denotari. Vide epiſt. 137. ad Marcellam.

g hunc locum citat Concil. Mogunt. ſub Stephano VI. cap. 11.

ſtodiendum, & [h] *illius vſurpationis contumelia depellenda, ne prædia vſibus ſecretorum cæleſtium dedicata*, à quibuſdam irruentibus *vexentur*.

Quod *ſi quis* fecerit, *poſt debitæ vltionis acrimoniam quæ erga ſacrilegos iure promenda eſt*, [i] perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut *exilio perpetuæ deportationis* [k] vtatur.

Quoniam, iuxta Apoſtolum, [l] *tradere* oportet *huiuſmodi* hominem *Satanæ*, [m] *vt Spiritus ſaluus ſit in die Domini*.

Memoratis ergo *augmentationibus* ac cultibus, intantum Eccleſiæ, quibus Epiſcopi præſident Domino adminiculante creuerunt, & tantis [n] maxima pars earum abundant rebus, vt nullus ſit in eis communem eligens vitam indigens; ſed omnia neceſſaria ab Epiſcopo ſuiſque miniſtris percipit. Ideo ſi aliquis extiterit [o] *modernis aut futuris temporibus*, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

Quod [p] autem ſedes in *Epiſcoporum Eccleſiis* excelsè conſtitutæ, & præparatæ inueniuntur, vt thronus, [q] *ſpeculationem* & poteſtatem iudicandi, & ſoluendi, atque ligandi à Domino ſibi datam [r] *materiam* docent: Unde ipſe Saluator in Euangelio ait, *Quæcunque* [ſ] *ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo; & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cælo.* Et alibi, [t] *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.*

Ideo iſta prætulimus, chariſſimi, vt intelligatis poteſtatem Epiſcoporum veſtrorum, in eiſque Deum ve-

h *Verba Cod. Theod. lib.* 16. *titul.* 1. *Conſt.* 40. Placet rationabilis conſilij enore perpenſo, diſtricta moderatione præſcribere à quibus ſpecialiter neceſſitatibus Eccleſiæ vrbium ſingularum habeátur immunes. Prima quippe illius vſurp. contum. depell. &c. dicata ſordidorum munerum faſce vexentur. Nulla iugatione quæ talium priuilegiorum ſorte gratulatur, muniendi itineris conſtringat iniuria; nihil extraordinarium hac ſuper indicti[i]ūmve flagitetur: nulla pontiū inſtauratio, nulla tranſlationum ſollicitudo gignatur: non aurum ceteraque alia poſcantur. Poſtremo nihil præter Canonicam illationem, quod aduentitiæ neceſſitatis ſarcinam repentina depopoſcerit, eius functionibus adſcribatur. Si quis contrauenerit, poſt debitæ, &c.
i additam. impoſtoris. k *vtatur.* Cod. Iuſt. *ſubdatur.* l 1. Cor. 5.
m adde, in interitum carnis. n An tantas ſub iugo principum Ethnicorum diuitias congeſſerit Eccl. Chriſtiana, doceat qui poteſt; hactenus certe defuit probatio.
o Nota phraſ. p hæc non cohærent. videntur autem è Concil. 4 Carthag. can. 35. petita. q Sic Ambroſ. de dignit. Sacerdot. cap. 6. *Quid aliud interpretatur Epiſcopus quam ſuper inſpector, maxime cum ſolio in Eccleſia editiore reſideat, vt ita cunctos reſpiciat, &c.* Sic & Auguſt. in Pſalm. 126. *Ideo altior locus poſitus eſt Epiſcopis vt ipſi ſuperintendant, &c.* An vero Vrbani ſæculo, (quo vix Chriſtianis domos ſacras poſſidere licebat) conueniant; quæ hic de ſolio Epiſcopali garrit ὑποβολεὺς perpendet in timore Domini Lector prudens, &c. r redundat hæc materia.
ſ Matth. 18. t Ioan. 20.

neremini,

neremini, & eos vt animas vestras diligatis: & [u] quibus illi non communicant non communicetis; & quos eiecerint non recipiatis. Valde enim *timenda* [x] *est sententia* Episcopi, *licet iniustè* liget aliquem; quod tamen summopere præuidere debet.

u quid si ἐμπνέοντες ἀπειλῆς καὶ φόνου aliquos eiiciant?

x hæc transtulit impostor ex homi. 26. Gregorij in Euangelia.

Vos autem hortantes, monemus omnes qui Christianitatem suscepistis, & [y] *à Christo* vocabulum *Christiani* sumpsistis, ne in aliquo Christianitatem vestram irritam faciatis, sed sponsionem quam Domino in Baptismo fecistis, firmiter teneatis, ne reprobi sed [z] condigni coram eo inueniamini.

y Isid. Hispal. orig. l. 7. cap. 14.

z in Christo scil. alioqui nemo dignus Deo.

Et quicunque vestrum communem vitam susceptam habet, & vouit se nihil proprium habere, videat [a] ne pollicitationem suam irritam faciat; sed hoc quod Domino est pollicitus fideliter custodiat, ne damnationem sed præmium sibi acquirat: quoniam [b] satius est non vouere, quam votum, prout melius potest, non perficere. *Grauius* [c] autem *puniuntur qui* votum fecerunt, aut *fidem perceperunt* & votum non perfecerunt, aut *in malis vitam finierunt, quam illi qui* vitam sine voto finierunt, aut *sine fide mortui sunt, & tamen bona opera egerunt.*

a Melius est ne temere voueat, sed ex conscientia vocationis suæ.

b Eccl. 5.

c Titul. cap. 10. li. 1. Concil. Paris. sub Greg. IIII. A. D. 829.

Ad [d] *hoc enim sensum rationabilem naturæ munere, & secundæ natiuitatis* reparationem *suscepimus, vt secundum Apostolum magis* [e] quæ seorsum sunt sapiamus, non quæ super terram; [f] *quia* sapientia huius mundi stultitia est apud Deum.

d verba Eusebij Gallicani homil. in die pentecostes.

e Coloss. 3.

f 1. Cor. 3.

Quid autem suadet, charissimi, sapientia huius seculi, nisi nocitura quærere, & amare peritura, negligere salutaria, pro nihilo reputare [g] *perpetua? cupiditatem commendat, de qua dicitur,* Radix [h] omnium malorum est cupiditas; *Quæ in primis hoc malum habet, quod dum ingerit transitoria, abscondit æterna: & dum à foris posita conspicit, intra se latentia non introspicit; & dum aliena quærit* [i] sectatori *suo, semetipsum alienum* [k] facit? *Ecce, quid suadet seculi sapientia? viuere in delitijs*; vnde *dicitur,* [l] Vidua quæ in deliciis est viuens, mortua est. *Suadet ergo mollissimis suauitatibus, peccatis, vitijs, & flammis nutrire carnem, cibi & vini intemperantia animam premere, ac vitam spiritus intercludere, & contra se hosti suo de se gladium ministrare. Ecce quid suadet seculi sapientia? vt qui boni*

g putare.

h 1 Tim. 6.

i factori suo.

k reddit alien.

l 1. Tim. 5.

Anima.

m Psal. 91.

sunt mali esse malint, & per errorem mentis fieri etiam studeant peccatores, & non cogitent illam terribilem Dei vocem, [m] *Cum exurentur peccatores sicut fœnum.*

n phras. Hieron. lib. aduers. Lucifer. cap. 4.
o hanc blasphemiam Pseudo-Clemen. epist. 4. Pseudo-Melchiad. epist. 2. euomunt.
p Euseb. idem paulò antè.
q ibid. post lin. 8.
r 1. Cor. 2.

Omnes enim fideles [n] *per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum* post Baptisma *accipere* debent, [o] *vt plene Christiani* inueniantur:

Quia [p] *cum Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam* & constantiam *dilatatur.*

De [q] *Spiritu Sancto accipimus, vt efficiamur spirituales, quia* [r] animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. *De Spiritu Sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, iniusta respuere; vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ ac diuersis illecebris, & fœdis indignisque cupiditatibus resistamus. De spiritu Sancto accipimus, vt amore vitæ & gloriæ succensi, erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus.*

f A. D. 224. Elagabali 4. Callisti pontif. 4. cui substitutus Vrbanus A. 226. Octobr. 21. Vide Baron.

Data Nonis Septembris, *id est quinto die* eiusdem mensis, [f] Antonio & Alexandro viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

IMPOSTOR vitæ communis necessitatem barbaro stylo prædicat; Baptismum imperfectionis accusat; varias vulgatæ versionis, Prosperi, Gregorij, Eusebij Gallicani, Concil. Parisiensis sub Gregorio IIII. & Theodosiani Codicis sententias commentis suis admiscet; ac tandem errante calculo alieni temporis notam apponit.

Seruin. lib. vindiciarum secundum libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, &c.

Quis præsumat sanctum illum Martyrem Vrbanum, qui sub Heliogabalo cum aliis Christianis in latibulis se occultabat, & cuius omnis cogitatio motusque animi in capiendis de propaganda religione consiliis, & pertinentibus ad beate viuendum ac bene moriendum, aut in studiis scientiæ cognitionisque diuinæ versabatur, in terras ferri voluisse? Tum Christiani omnes nec vitiis animum applicabant nec diuitiis, sed martyrij gloriam quærebant; & possessionum frustra ab ipsis acquisitum fuisset dominium, cum iis frui non liceret. Quam obrem cœlum petebant, & solo animi ardore concalescebant. Ab aliis igitur quam à Pontificibus martyrium passis huiusmodi de licentia possessionum acquirendarum probationes petendæ sunt, siue in Italia, siue in aliis locis, &c.

PON-

PONTIANI PAPÆ

Epiſtola I.

Pontianus Epiſcopus, Felici * *Succribono* Salutem.

OPPIDO [a] *cor noſtrum* charitati *veſtræ congaudet, quod* ſtudium S. religionis ſummopere adimplere ſtudetis, & fratres mœrentes ac deſtitutos in fide & religione confortatis.

Vnde [b] *redemptoris noſtri miſericordiam exoramus, vt ſua vobis in omnibus gratia ſuffragetur, & effectu* [c] *implere tribuat quod velle conceſſit.* [d] *In* hoc itaque bono *tanto commoda retributionis accreſcunt, quanto & ſtudium laboris augetur.*

Et [e] *quia in his omnibus diuinæ gratiæ adiutorio opus eſt, omnipotentis Dei aſſiduis precibus clementiam* [f] exoramus, *quatenus* [g] *hæc* vobis ſemper *operanda bona & velle tribuat, & poſſe concedat; atque in ea* [h] vos *via, cum fructu boni operis, quam ſe Paſtor paſtorum eſſe teſtatus eſt, dirigat, vt ſine quo nihil* [i] agi poteſt, *per ipſum implere* [k] bona quæ cœpiſtis valeatis.

De Sacerdotibus autem Domini, quos vos [l] audiuimus contra prauorum hominum inſidias adiuuare, eorumque * *cauſas portare*, ſcitote vos in eo valde Deo placere; qui ſibi eos ad ſeruiendum adſciuit, & [m] *familiare* in tantum ſibi eſſe voluit, vt etiam [n] *aliorum hoſtias per eos acceptaret*, atque eorum peccata donaret, ſibique reconciliaret.

Ipſi quoque proprio [o] *ore corpus Domini conficiunt* & populis tradunt.

De illis enim dictum eſt; [p] *Qui vos contriſtabit me contriſtabit.*

* forte *Scribonum* voluit dicere, Scribonum meminit Greg. epiſt. 2. 57. & 60. lib. 8. Vide & lib. 10. epiſt. 17. 18. & lib. 12. epiſt. 30.

a verba Greg epiſt. 95. lib 7. indiction. 2. Multum cor noſtrum magnitudini veſtræ, &c.

b Greg. Ibid.

c vos implere.

d quia ergo in hac re tanto.

e verba Symmachi in Conc. Rom. 6.

f exoremus.

g ad hæc operanda nobis &

h in ea nos

i agere poſſumus.

k implere omnia valeamus.

l Audimus ἀκούοντες tua figmenta.

* Not. phraſ.

m omnes pij familiares Dom. parili iure dicendi ſunt; ſunt enim ... τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ. Eph. 2.

n longe aliter Petrus de cuius ſede falſo ſibi blanditur impoſtor: is enim fideles omnes vocat ἱεράτευμα ἅγιον ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ. 1. Pet. 2. 5.

o phraſ. Hieron. epiſt. 1. & 85.

p hoc nullibi de Sacerdotibus Scriptura dicit: ſimile quid Paulus ſcribit, ſed ad omnes Corinthios qui Chriſto nomen dederant: Vide 2. Cor. 2. 5.

Et [q] *qui vobis iniuriam facit, recipiet id quod inique geſſit.*

Et alibi; *Qui* [r] *vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit; qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui me miſit.* Hi enim non ſunt infeſtandi ſed honorandi.

In eis quoque Dominus honoratur, [t] *cuius legatione funguntur.* Hi ergo ſi forte ceciderint, à fidelibus ſunt ſubleuandi & [u] *portandi.*

Accuſandi autem non ſunt ab infamibus, aut ſceleratis, vel [x] *inimicis*, aut alterius ſectæ vel religionis hominibus.

Si peccauerint, [y] à reliquis arguantur Sacerdotibus, ſed à ſummis Pontificibus conſtringantur, & non à [z] *ſecularibus aut malæ vitæ* hominibus arguantur vel arceantur.

Quod ergo de [a] *fratris veſtri tranſitu* vos contriſtari audiuimus, non modico compulſi ſumus *mœrore.* Vnde *omnipotentem Deum* rogamus, *vt ſuæ vos gratiæ adſpiratione conſoletur, voſque & à malignis ſpiritibus, & à peruerſis hominibus cœleſti protectione cuſtodiat. Nam* & *ſi quos poſt illius obitum tumultus quorundam aduerſantium ſuſtinetis, nolite mirari; ſi vos* qui *frui bonis in terra* veſtra, id eſt in terra *viuentium quæritis, mala hominum in terra aliena* [b] portatis. *Peregrinatio quippe eſt vita præſens, & qui ſuſpirat ad patriam, ei tormentum eſt* [c] peregrinationis *locus, etiamſi blandus eſſe videatur. Vobis autem qui patriam quæritis, inter ſuſpiria quæ habetis, etiam gemitus audio humanæ oppreſſionis exurgere. Quod mira omnipotentis Dei* [d] diſpoſitione *agitur, vt dum Veritas per amorem vocat, mundus præſens à ſeipſo animum veſtrum per tribulationes quas ingerit* [e] reiiciat; *tantoque facilius ab amore huius ſeculi mens exeat, quanto & impellitur dum vocatur. Itaque, quod cœpiſtis, hoſpitalitatis curam impendite; in oratione & lacrymis inſtantiſſime laborate: Eleemoſynis, quas ſemper amaſtis, iam nunc largius atque vberius date operam: vt tanto poſt creſcat vobis in retributione fructus* [f] muneris, *quanto hic exercuerit ſtudium laboris.*

q hic rurſus adulterat impoſtor locum Pauli ad Coloſſ. c. 3. verſ. vlt. addita verbis Apoſtolicis dictione *vobis.*
r hic demum locus ad Eccleſiæ præpoſitos pertinet. vide Luc. 10.
t 2. Cor. 5.
u N. phraſ. Pſeudo Iſid.
x non omnes inimici ab accuſatione Sacerdotum remouendi, quam multi enim inter eos θεοστυγεῖς? vno verbo, nemo in propriis cauſis repellendus qualiſcunque ſit; ſic enim decernunt Concil. Conſtant. c. 6. Carthag. 3. cap. 7. &c.
y hęc nunquã fuit praxis Eccleſiæ.
z non omnes ſeculares malæ vitæ homines dicendi ſunt; ſicut nec in omnibus Clericis probata vita reperitur: hoc nomine arguendus, & coercendus fuiſti:

a Gregorij M. epiſtola 70. lib. 9. *Audito dulciſſimi filij mei, fratris veſtri, tranſitu, quo ſim mœrore perculſus, epiſtolaris non valet explere locutio, ſed omnipot. Deum rogo, vt* &c. b portare debetis. c in peregrinatione. d diſpenſatione. e repellat. f operis.

Præterea

Præterea [g] *salutantes paterna dulcedine* [h] bonitatem *vestram, petimus vt in* bonis quæ cœpistis ne deficiatis; Neque vllus vos ab eis auertere possit, sed in *cunctis affectum vestræ charitatis* Clerici & serui Dei, ac cuncti Christiani, qui in illis partibus commorantur, [i] *amore* Christi & *S. Petri* pleniter inueniant; *& fauoris vestri solatijs (quocumque* modo *necesse fuerit)* potiantur: *quatenus vestra* cuncti *ope* defensi atque adiuti, *& nos vobis gratiarum possimus existere debitores*, & Christus Iesus Dominus noster æternam gloriam *compenset, & B. Apostolus Petrus Apostolorum princeps, in* [l] quorum *vos causis impenditis*, ipsius gloriæ ianuam aperiat. Data [m] 10. Kal. Februarij Seuero & Quintiano viris Clariss. Coss.

g verba Greg. epist. 21. li. 7. Indict. 2. quæ diuerso charactere expressimus impostoris additamenta sunt.
h gloriam.
i vide Greg. lib. 5. epist. 54. 55. lib. 6. epist. 27. lib. 7. indict. 2. epist. 65. & 96. li. 8. epist. 37. li. 9. epist. 6. li. 10. epist. 26.
k Greg. epist. 21. lib. 7. *potiatur quatenus cùm iniuncta sibi salubriter vestra ope expleuerit & nos vobis, &c.*
l in cuius causis vos impēd. hic vobis & in futuro compenset.
m A.D. 237. Pontiani vltimo.

CENSVRA.

IMPOSTOR scripturarum sententiis petulantissimè abutitur; Ecclesiæ priscæ Decreta peruertit: dicta denique Hieronymi, Concilij 6. sub Symmacho, maxime vero Gregorij sibi vendicat.

PONTIANI PAPÆ

Epist. II.

Pontianus Sanctæ & [a] vniuersalis *Ecclesiæ Episcopus, omnibus rectè Dominum colentibus, & diuinum cultum amantibus, Salutem.*

GLORIA [b] *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus* [c] *bonæ voluntatis.* Hæc verba, charissimi, non hominum sed Angelorum, & non humano sensu excogitata, sed ab Angelis in ortu Saluatoris annuntiata. Quibus indubitanter ab omnibus

a Diximus quo sensu Episcopi quilibet vniuersalis Ecclesiæ Episcopi, vocari possint.
b Luc. 2.
c Origen. homil. 13. in Lucam, & Chrysostom. homil 36. in Matth. & homil. de Natiu. & Ascens. Domini εὐδοκίας legunt; quod de humana non est cum impostore intelligendum, sed de diuina. Nam *bonæ voluntatis* (vt Andradij verbis vtar) *dicuntur quos tanta Deus fuit beneuolentia prosecutus, vt eorum causa mortalium sese miseriis socium adiunxerit.* Defens. Concil. Trid. lib. 4. Hoc sensu Christus Esai. 46. 11. vocatur à Patre, *vir voluntatis meæ.* vide Hieron. in Esai. lib. 13.

intelligi poteſt, quod non malæ voluntatis hominibus; ſed bona pax ſit à Domino data.

Vnde & Dominus per Prophetam loquitur dicens, [d] *Quam bonus Iſrael Deus his qui recto ſunt corde: mei autem pene moti ſunt pedes, pene effuſi ſunt greſſus mei, quia æmulatus ſum contra* [e] inimicos, *pacem* [f] *impiorum videns.*

De bonis vero ipſa per ſe Veritas ait, [g] *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Mundi enim non ſunt corde, qui mala cogitant aut nociua aduerſus fratres ſuos, quia [h] *nihil mali vult qui fidelis eſt.*

Fidelis [i] ergo *homo magis* diligit [k] *audire quæ oportet, quam dicere quæ non oportet.* Et [l] ſi quis fidelis eſt, videat ne mala loquatur, aut cuiquam inſidias ponat. *In hoc* [m] ergo diſcernuntur *Filij Dei & filij Diaboli.* Filij namque Dei ſemper [n] cogitant, & agere cõtendunt quæ Dei ſunt, & fratres indeſinenter adiuuant, & nulli nocere volunt. Filij autem Diaboli è contrà mala & nociua ſemper meditantur, quia opera eorum mala ſunt. De quibus loquitur Dominus per Hieremiam Prophetam dicens; [o] *Loquar iudicia mea cum eis ſuper* omni [p] malitia *eorum.* [q] *Propterea iudicio contendam adhuc vobiſcum, ait Dominus; & cum Filiis veſtris diſceptabo.* [r] *Ecce ego fingo contra vos malum, & cogito contra vos cogitationem.*

Hæc, [ſ] fratres, valde ſunt timenda, & ab omnibus cauenda; quoniam ſuper quem iudicium Dei ceciderit, non exiet impunitus. Et ideo vnuſquiſque præuideat ne hoc machinetur aut agat in fratrem quod ipſe pati noluerit.

Et [t] *nec in ſuſpicionem veniat* homo fidelis, vt dicat aut *faciat* ea *quæ pati non vult.*

Vnde [u] *ſuſpectos* aut inimicos, aut [x] *facile litigantes, &* eos [y] *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, aut quorum vita eſt accuſabilis, & [z] *qui rectam non tenent & docent fidem*, accuſatores eſſe & teſtes, & [a] anteceſſores noſtri Apoſtolica repulerunt auctoritate, & nos ſubmouemus; atque futuris temporibus excludimus, ne libenter labi poſſint, quos [b] *nos tenere & ſaluare* debemus: ne (quod abſit) prædictum Dei iudicium, non tantum ſuper vtroſque

d Pſal. 72.
e hæc ex verſi ne Hier. tranſlata.
f iniquorum.
g Matth. 5.
h Sixti Pythag ſentent. 203. Ruffino interpr.
i eiuſd. ſent. 161.
k amat.
l his verbis vſus Pſeudo-Calliſt. epiſt. 1.
m 1. Ioan. 3. 10. manifeſti ſunt.
n quæ Filij Dei ſunt.
o Hierom. 3.
p ſuper omnem malit.
q Hierem. 2. 9.
r Hieron. 18. 11.
ſ hæc coccyſmos ſubinde iterat. ὑποβολαῖς.
t impoſtor binas ſenten. Sixti conflauit in vnam num. 168 & 169. vide ſup. Pſeudo-Pij epiſt. 1.
u Paul. ſentent. lib. 5. tit. 15.
x Concil. 4. Carthag. cap. 58.
y Concil. 2. Carth. c. 6.
z Concil. Conſtant. can. 6. & Carthag. 7. cap. 2.
a contrarium ſæpius docuimus. b N. phraſ.

que veniat, sed & nos eorum vitio (quod Deus auertat) pereamus.

Scriptum est enim,[c] *Rectorem te posuerunt,* * *curam illorum habere,* * *vt læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias, coronam & dignationem consequaris corrogationis. Verbum* [d] enim *nequam* [e] immutat *cor; ex quo quatuor partes oriuntur, bonum & malum, vita & mors; & dominatrix est* [f] eorum assidue *lingua.*

Pro talibus prędicti vitandi admodum sunt, & priusquam prædictæ enucleatim examinentur opiniones, & ab illis alieni inueniantur, non sunt suscipiendi; quoniam, *Sacrificium* [g] *salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate.* [h] *Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate, &* [i] laudatio *recedere ab iniustitia.* Quoniam scriptum est, [k] *Dilige proximum, & coniungere fide cum illo. Quod si denudaueris absconsa illius, non* [l] persequeris *post Eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic* [m] *qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit auem de manu sua, sic* qui *dereliquisti proximum tuum, & non eum capies. Non illum sequaris, quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo,* [n] quia *vulnerata est anima eius. Vltra eum non poteris colligare, & maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abiiciet. In conspectu oculorum tuorum* [o] conculcabit *os suum, & super sermones tuos admirabitur. Nouissime autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Multa* [p] audiui, *& non coæquaui ei, & Dominus odiet illum. Qui in altum lapidem mittit, super eius caput cadet, & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. Qui fodit foueam, incidet in* [q] illam; *& qui statuet lapidem proximo, offendet in eo; & qui laqueum* [r] alij *ponit, peribit in illo. Facienti nequissimum consilium, super ipsum deuoluetur, & non cognoscet vnde* [f] aduenier *illi. Illusio & improperium superborum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum; dolor autem consumet illos, antequam moriantur. Ira & furor, vtraque execrabilis* sunt; *& vir peccator, continens erit illorum.*

Qui [t] *vindicari vult à* [u] Deo *inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini reseruat*

c Eccl. 32. ab initio.
* notabit Lector versus 1. & 2. mutilatos ab impostore.
d Eccl. 37. 21.
e immutabit.
f illorum est assidua.
g Eccl. 35. 2.
h ibid. vers. 5.
i deprecatio pro peccatis.
k Eccl. 27. 18.
l persequaris.
m & qui.
n quoniam.
o conculcabit
p odiui.
q eam.
r illi.
f adueniat.
t Eccl. 28. 1. &c.
u Domino.

iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur altiſſimum? *ipſe cum caro ſit reſeruat iram, & propitiationem petit à Deo?*
x exorabit. — *Quis* [x]orabit *pro delictis illius? Memẽto nouiſſimorũ, & deſine inimicari: tabitudo enim & mors imminent* [y] *mandatis. Memo-*
y in mand. eius. — *rare timorem Dei, & non iraſcaris proximo. Memorare* [z] teſta-
z teſtamentũ. — menti *altiſſimi, & deſpice ignorantiam proximi.* [a] Abſtineto
a abſtine te. — *à lite, & minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna ſyluæ, ſic ignis*
b exardeſcit. — [b] exardeſcet; *& ſecundum virtutem hominis* [c] *iracundia illius erit; & ſecundum ſubſtantiam ſuam exaltabit iram ſuam. Cer-*
c ſic irac. — *tamen feſtinatum* [d] incendet *ignem, & lis feſtinans* [e] effun-
d incendit. — det *ſanguinem, & lingua teſtificans* [f] adducet *mortem. Si ſuf-*
e effundit.
f adducit. — *flaueris in ſcintillam, quaſi ignis ardebit; & ſi expueris ſuper illã extinguetur,* & *vtraque ex ore proficiſcuntur. Suſurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & diſperſit illos de gente in gentem. Ci-*
g muratas. — *uitates diuitum* [g]munitas *deſtruxit, & domos* [h] magnatum
h magnatorũ — *effodit. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes diſſoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus ſuis. Qui reſpicit illam non habebit requiem, nec habitabit cum requie. Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem linguæ commi-*
i quaſi. — *nuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gladij, ſed non ſic,* [i]quomodo *qui interierunt per linguam ſuam. Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam illius non tranſiuit, & qui non attra-*
k illius & in. — *xit iugum* [k] eius, *& vinculis eius non eſt ligatus. Iugum enim illius, iugum ferreum eſt; & vinculum illius, vinculum æreum eſt. Mors illius mors nequiſſima; & vtilis potius infernus quam illa Perſeuerantia illius non permanebit; ſed obtinebit vias iniu-*
l in flam. — *ſtorum, &* [l] *flamma ſua non comburet iuſtos. Qui derelinquunt*
m relinquũt Deum. — [m] Dominum *incident in illam, &* [n] exardeſcet *in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos quaſi Leo, & quaſi Par-*
n exardebit. — *dus lædet* [o] eos. *Sepi aures tuas ſpinis, & noli audire linguam*
o illos. — *nequam; & ori tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis. Aurum tuum & argentum tuum conſla, & verbis tuis facito ſtateram, & frenos ori tuo rectos; & attende ne forte labaris in lingua* tua, *& cadas in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi, & ſit caſus tuus*
p in mortem. — *inſanabilis* [p] ad *mortem.*

Ne ran-

Ne [q] *tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius; & in tempore vindictæ disperdet te. Noli anxius esse in diuitijs iniustis;* [r] nihil *enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas* [f] *in* omni via: *sic* [t] *enim peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui, & scientia; & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ. Esto mansuetus ad audiendum verbum* [u] *vt intelligas, & cum sapientia* [x] fer *Responsum Verum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato & confundaris. Honor & gloria in sermone sensati: lingua* [y] *imprudentis subuersio ipsius. Non appelleris susurro, &* in *lingua tua ne capiaris, & confundaris. Super furem enim est confusio & pœnitentia, & denotatio pessima super bilinguem; susurratori autem odium, & inimicitia & contumelia; iustifica pusillum & magnum similiter.*

q Eccl.5.8. non tard.
r non enim.
f in omnem viam.
t omnis peccator.
u verbũ Dei.
x profer.
y lingua vero imprud. subuersio est.

Noli [z] *fieri pro amico inimicus proximo; improperium enim & contumeliam malus hæreditabit; & omnis peccator, inuidus & bilinguis. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut Taurus; ne forte elidatur virtus tua* [a] super *stultitiam, & folia tua* [b] comedat, *& fructus tuos* [c] perdat, *&* [d] relinquaris *velut* [e] tignum *aridum in eremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in sortem impiorum.*

z Eccl.6. ab initio.
a per stult.
b comedet.
c perdet.
d relinqueris
e lignum.

Charissimi oppressos erigere studete, & necesse habentes semper adiuuate: Quoniam *qui fratrem* [f] afflictũ *releuat*, apprehensum eripit, *mouentem consolatur, ab illo sibi Retribui, cui totum impendit non dubitet; qui ait: Quod vni ex minimis* [g] meis *fecistis, mihi fecistis.* Taliter enim bona indesinenter agere studete, [h] *vt fructum* [i] *boni operis & hic* [k] cõsequamini, & in futuro *gratia* Dei perfruamini, quatenus *cælestis regni aulam introire postea* mereamini. Dat. 4. Kal. Maij, [l] Seuero & Quintiano viris Clar. Coss.

f verba Greg. epist.125.li.7. indict.2. luctu releuat. oppressum erigit.
g Matth.25. istis.
h ibid. paulo ante.
i fructu boni.
k hic eorum quib. seruiũt gratia perfruantur; & cœl. &c. mereantur.
l A.D. 237. Pontiani vltimo, obiisse enim fertur 10. Nouembr. vide Baron. §. 10.

CENSVRA.

IN hac epistola, præter ea quæ ex Ecclesiastico sine delectu concessit ὑποβολεύς, mendisque frequentibus sordidauit; varias vulgatæ Bibliorum versionis, Gregorij, Sixtique Pythagorei sententias obseruare licet: cætera barbarum sycophantam redolent, suntque numero paucissima.

ANTERI[a] *PAPÆ* Epiſtola.

Chariſſimis fratribus per Bæticam, atque [b] Toletanam *prouincias Epiſcopis conſtitutis, Anterus Epiſcopus in Domino Salutem.*

OPTAREM[c] (*fratres chariſſimi*) *ſemper dilectiones & pacis veſtræ ſinceritatis gaudia*[d] audire; *ita vt viciſſim diſcurrentibus literis ſoſpitatis*[e] indicia iuuarentur, ſi *quietos nos ab incurſione ſua vacare hoſtis antiquus* ſineret; qui *ab initio mendax*, [f] *inimicus veritatis, æmulus hominis, quem vt deciperet ſe ante decepit, pudicitiæ aduerſarius, luxuriæ magiſter: crudelitatibus paſcitur, abſtinentia*[g] punitur; *odit jeiunia, miniſtris ſuis prædicantibus dum dicit eſſe ſuperflua, ſpem non habens de futuris, Apoſtoli ſententia repercuſſus, dicentis*; Manducemus[h] & bibamus, cras enim moriemur. *O Infelix audacia! ô deſperatæ mentis aſtutia!* Ipſe enim[i] *hortatur Odia*, & fugat concordiam.

Et, [k] *quia facile ad deteriorem partem mens humana tranſducitur, volens magis per ſpatioſam viam ambulare, quam arctæ viæ iter cum labore tranſire. Qua de re*, fratres dilectiſſimi, ſectamini meliora, & ſemper relinquite deteriora. [l] Bona agite, mala vitate, vt vere diſcipuli Domini eſſe inueniamini.

De mutatione *ergo* Epiſcoporum, *vnde* S. Sedem Apoſtolicam[m] conſulere voluiſtis; ſcitote, eam [n] *communi vtilitate* atque neceſſitate fieri licere; ſed non libitu cuiuſquam aut dominatione. Petrus S. magiſter noſter, & princeps Apoſtolorum, de Antiochia *vtilitatis cauſa*[o] tranſlatus eſt Romam, vt ibidem potius proficere poſ-

a Antherum ſcribunt Optat. li. 2. Auguſtin. epiſt. 165.

b Anton. Auguſtin. Archiep. Tarracon. in Collect. Adriani I. cap. 62. Anteros quoque videndus eſt in epiſt. ad Epiſcopos Bæticæ & Toletanæ prouinciæ; quamuis ſuſpectum nomen eſt *Toletana prouincia*, cum illis temporibus *Toletum* oppidum fuerit minus nobile, &c.

c Verba Siricij epiſt. 2. optarem ſemper fiat.

d nuntiari.

e indicio iuuaremur veſtro, quia nō patitur.

f Ioan. 8.

g puniendus.

h 1. Cor. 15.

i n. phraſ.

k Ibid. poſt l n. 5.

l Pſal 33.

m Male conſulis veritati cum fictitiis tuis conſultationibus imperitis imponis.

n Toties has de vtilitate & neceſſitate cantilenas inſuſurrat impoſtor: Pſeudo-Pelag. epiſt. 1. 16. ad minimum. Vide Concil. 4. Carthag. cap. 37.

o Cuius Decreto?

re poſſet. Euſebius[p] quoque de quadam parua ciuitate Apoſtolica auctoritate *mutatus* eſt *Alexandriam.* Similiter Felix de ciuitate, *qua ordinatus erat*, electione ciuium propter doctrinam & bonam vitam *quam habebat*, communi Epiſcoporum & reliquorum Sacerdotum *ac populorum* conſilio tranſlatus eſt Epheſum.

Non enim[q] *tranſit de ciuitate ad ciuitatem*, qui non ſuo libitu aut ambitu hoc facit; ſed *vtilitate* quadam aut neceſſitate aliorum hortatu & conſilio potiorum transfertur.

Nec transfertur[r] *de minori ciuitate ad maiorem*, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate fecit, ſed aut vi à propria ſede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut *vtilitate* loci aut populi, non ſuperbe ſed cum humilitate ab aliis tranſlatus & inthronizatus eſt; quia[ſ] *Homo videt in facie, Deus autem in corde.* Et Dominus per prophetam loquitur, dicens; *Dominus ſcit cogitationes hominum quoniam vanæ ſunt.*

Non[t] ergo mutat ſedem, qui non mutat mentem. Nec mutat ciuitatem, qui non ſua ſponte, ſed conſilio & electione aliorum mutatur. Non ergo migrat de ciuitate ad ciuitatem, qui nõ auaritiæ cauſa, nec ſponte dimittit ſuam; ſed (vt iam dictum eſt) aut pulſus à ſede ſua, aut neceſſitate coactus, aut electione & exhortatione Sacerdotum & populorum tranſlatus eſt ad alteram ciuitatem. Nam ſicut Epiſcopi habent poteſtatem ordinare regulariter Epiſcopos & reliquos Sacerdotes; ſic quoties *vtilitas aut neceſſitas* coegerit, ſupradicto modo *mutare*, & *inthronizare* poteſtatem ha-

p Euſebius hic tragelaphus eſt ab impoſtore depictus: Marco, qui Eccleſiam Alexandrinam fundauit, ordine ſucceſſerunt Anianus, Abilius, Cerdo, Primus, Iuſtus, Eumenes, Marcus, Celadion, Agrippa, Iulianus, Demetrius; qui ſedit annis 43. ad A. D. 234. Pontiani 2. Demetrio ſubſtitutus Heraclas, obiit A. D. 248. Fabiani qui Antero ſucceſſit 10. Euſeb. Chro. & hiſtor. Niceph. Chron. &c. Videtur impoſtor mentis inops abuſus loco Euſeb. hiſt. li. 7. c. 32. quaſi quæ de Euſebio, Epiſcopo Laodiceno Alexandria oriundo refert, de Epiſcopo Alexandrino intelligenda eſſent. Quod addit de *quadam parua ciuitate, Apoſtolica auctoritate, &c.* delirantis paroxyſmum indicat. Idem de Felice imaginario ſentiendum. q oppugnat nebulo Decreta Concil. Antioch. cap. 21. Sardic. c. 1. Chalced. c. 5. ſed infœliciter: qui enim transfertur, tranſit ſed iuſſus, quod negat epiſt. artifex. r hic rurſus Conc. Sard. c. 1. & Carth. 4. c. 37. mucrone infeſto inuadit amens: nec videt tranſlatum ab aliis, ad maiorem ciuitatem transferri; ſi Eccleſia cui præficitur maior ſit ea quam alij adminiſtrandam relinquit. ſ 1. Sam. 16. 7. & Paralip. lib. 2. hæc dicta non probant tranſlatum ab aliis non transferri: alias technas para, quibus verba tua à contradictione liberes: Dominus olim vidit cogitationes tuas vanas; dicta tua inter ſe pugnare nemo non videt. t Imò mutat, ſed mutationis ab aliis cauſa data. Notabit Lector can. 14. Apoſtolorum nomine prænotatum, tranſlationem epiſcoporum probare, modo fiat κατὰ πολλὴν ἐπισκόπων καὶ παράκλησιν μεγίστην: eandem vero improbari abſolute à Conciliis ſupra memoratis, quibus addere licet Nicæ. c. 15. Carth. 3. c. 37. Collect. Martini Bracar. c. 5. 6.

u Matth. 23. 23. Scribæ & Pharisæi.
x Hæc.
y verba Ennodij ex Apol. pro Symmacho.
z Sic & vos mente reprobi circa fidē, proditores proterui, inflati, amantes.
a hæc sunt verba Concil. œcum. Chalced. c. 5. cuius definitionem absurde impetit ὑποβολεύς.
b Not. phras.
c vna cathedra omnium Christo ministrantium teste Cypriano de Ecclesiæ vnit. Optato li. 2. &c.
d sacrificium forte dicere voluisti ex Matth. 9. 13. & 12. 7.
e Iob. 29. 15.
f Eccl. 1. 25.
g Sap. 7. 16.
h deesse videtur vox *patientibus*, aut aliquid simile.
i 2. Tim. 3.
k verba Ennodij ad finē Apol. pro Symmacho: *generosam in tali, &c. si qui tamen summorum, quos vilibus temp. &c.*

bent. Hæc, vt petistis, licet vobis incognita non sint, tenenda mandamus; ne ignorantia quorundam meliora & vtiliora vitentur, & inutiliora sumantur, sicut in Sancto legitur Euangelio, [u] *Væ vobis, hypocritæ, quia decimatis mentham, & anethum, & cuminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem.* [x] Hoc *oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes.*

Quod [y] *licet, non licet; & quod non licet, licet. Quemadmodum Iannes & Mambres restiterunt veritati; sic &* [z] illi, *mente reprobi, amantes voluptatem magis quam Deum*, quod licet docent non licere, id est Episcopos [a] *migrare de ciuitate ad ciuitatem* [b] *prætaxato modo:* & quod non licet docent licere, id est *misericordiam* non *agere* circa patientes necessitatem; hoc est, *eis* qui Episcopum non habent, & sacro Episcopali indigent ministerio, Episcopum de alia ciuitate *causa vtilitatis* vel necessitatis tribui, & Episcopis persecutionem aut necessitatem patientibus *aliam* [c] *Cathedram* dari negant. Contradicunt etiam Sacræ Scripturæ, quę testatur malle Deum misericordiam quam [d] iudicium.

Quæ, precor, maior charitas, aut quod efficacius pietatis pattocinium potest à quoquam alicui impendi, quam si ignorantiæ tenebras & imperitiæ caliginem ab eo repellat, ac demum veræ fidei doctrinæ pabulo non ad quæstum, non ad ambitionem, sed ad eruditionem & ædificationem reficiat? Tanquam enim mutilo fit manus, [e] *claudo pes, oculus cæco* qui ignorantiæ tenebris obuoluto [f] *sapientiæ* & scientiæ *thesaurum* reserat, & [g] *candorem lucis*, viasque Domini benigniter aperit.

Vtriusque autem, id est, & famem verbi Dei patientibus, & episcopis necessitatem, [h] quando *inthronizantur propter communem vtilitatem* in aliis ciuitatibus, non modica exhibetur misericordia. Negantes autem hęc, licet [i] *speciem habeant pietatis, virtutem tamen eius abnegant.*

Nam [k] *in tali negotio prosapiam non agnosco: si* quis *tamen* sapientium *quos* insipientibus *tempestatis huius procella* aliis

liis *ſociauit auctoribus*, *facinorum participatione maculantur*, *ſplendor*[l] ſapientis, *etſi communionem criminum incurrit*, *neſcit tamen ducem ſe præbere peccantibus.*

Alia quoque eſt [m] *cauſa vtilitatis & neceſſitatis*, & alia *auaritiæ* & præſumptionis aut *propriæ* voluntatis. Auaritiæ quoque cauſa, vel præſumptionis, aut propriæ voluntatis, non ſunt Epiſcopi mutandi de ciuitate ad ciuitatem, ſed *vtilitatis & neceſſitatis.* Quod nemo negat niſi hi *de* quibus dictum *eſt*, [n] *Errauerunt* in *ebrietate*, *neſcierunt videntem*, *ignorauerunt iudicium.* Nam ſi enarrando [o] *cogerer* aperire *tranſacta*, *oſtenderem vobis*, *nullum euenire ſolatium de comparatione factorum.*

Cæterum *ſtate*, chariſſimi *ſuper vias*, adſpicientes & interrogantes *de ſemitis Domini antiquis*, *& videte*[q] *quæ eſt via bona*[r] & recta, *& ambulante in ea*, *& inuenietis requiem animabus veſtris.*

Et vt iuxta ſapientiæ vocem dicamus, [ſ] *Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, in ſimplicitate cordis quærite illum; quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum; apparet autem eis qui fidem habent in illum. Peruerſæ enim cogitationes ſeparant à Deo, probata autem virtus corripit inſipientes. Quoniam in maleuolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Spiritus enim Sanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intellectu, & corripietur à ſuperueniente iniquitate. Benignus eſt enim ſpiritus ſapientiæ, & non liberabit*[t] maledictum *à labijs ſuis: quoniam renum illius teſtis eſt Deus, & cordis*, [u] *eius ſcrutator eſt verus, & linguæ* [x] illius *auditor. Quoniam ſpiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia ſcientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non poteſt latere; nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impij interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad* Dominum [y] *veniet*, & *ad correptionem iniquitatum illius; quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abſcondetur. Cuſtodite ergo vos à murmuratione quæ nihil prodeſt, & à detractione parcite linguæ; quoniam ſermo obſcurus in vacuum non ibit. Os*[z] *quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vitæ veſtræ, neque acquiratis perditionem in*

l ſplendor ſanguinis.
m videtur impoſtor verba Concil. Pariſ. ſub Ludouico Pio congregati imitatus. Vide li. 1. eiuſd. Concil. c. 21.
n verba Eſai. 28. præ.
o verba Ennodij loco citato p. 533. Tom. 2. Concil. p. 1. *niſi narrando cogerer ſuſtinere, &c.*
p Imitatur impoſtor verba Martini I. in Synodica addita Concil. Later. Vide ſup. Pſeudo-Sixt. I. epiſt 2.
q & videte & interrogate.
r via bona S. patrum.
ſ Sap. 1.
t maledictũ.
u illius.
x eius.
y Deum.
z os autem.

operibus manuum veſtrarum: quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. Creauit enim, vt eſſent omnia; & ſanabiles [a] eſſe voluit *nationes orbis terrarum.* [b] *Non eſt in illis medicamentum exterminij, nec inferorum regnum in terra* viuentium. *Iuſtitia* [c] *perpetua eſt et immortalis, iniuſtia autem mortis eſt acquiſitio. Impij autem manibus et verbis accerſierunt illam; et æſtimantes* eam [d] *amicam, defluxerunt et ſponſiones poſuerunt ad illam; quoniam morte digni ſunt qui ſunt ex parte illius.*

Dixerunt [e] *enim apud ſe cogitantes non rectè; Exiguum eſt, et cum tædio tempus vitæ noſtræ, et non eſt refrigerium in fine hominis, et non eſt* qui *agnitus ſit reuerſus ab inferis.* [f] Quoniam *ex nihilo nati ſumus, et poſt hoc erimus tanquam non fuerimus. Quoniam fumus* [g] afflatus *eſt in naribus noſtris, et ſermo ſcintillæ ad commouendum cor noſtrum,* [h] qua extincta, *cinis erit corpus noſtrum, et ſpiritus* [i] effundetur tanquam *mollis aër. Et tranſibit vita noſtra tanquam veſtigium nubis, et ſicut nebula diſſoluetur quæ fugata eſt à radiis ſolis, et à* [k] calore *illius aggrauata. Et nomen noſtrum obliuionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum noſtrorum. Vmbræ enim tranſitus eſt tempus noſtrum, et non eſt reuerſio finis noſtri; quoniam conſignata eſt, et nemo* [l] reuertetur.

Propterea vnicuique præuidendum eſt, vt ſummopere ſe cuſtodiat, & vtiliter *ſe præuideat*; vt cum dies extrema finiſque vitæ aduenerit, non tranſeat ad perpetuam mortem, ſed vitam æternam.

Facta [m] enim *ſubditorum iudicantur à nobis, noſtra vero iudicat Deus. Ex* [n] *merito* vero *plebis nonnunquam Epiſcopi deprauantur, quatenus procliuius* cadant [o] *qui ſequuntur: capite langueſcente cætera corporis membra inficiuntur. Deteriores* [p] *ſunt qui* [q] *vitam moreſque bonorum corrumpunt, his qui ſubſtantias aliorum prædaſque diripiunt.*

Caueat [r] vnuſquiſque *ne aut linguam aut aures habeat prurientes, id eſt ne aut ipſe aliis* [s] detrahat, *aut alios* audiat *detrahentes. Sedens, inquit, aduerſus fratrem tuum loquebaris* detrahendo; *et aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum*, &c. Parcant [t] ſinguli detractioni *linguæ*, cuſtodiantque *ſermones* ſuos: *et* ſciant *quia cuncta quæ de aliis*

loquun-

a fecit.
b & non eſt.
c iuſtitia enim.
d illam.
e Sap. 2. impij apud.
f quia.
g & flatus.
h quia extinctus.
i diffundetur quaſi.
k calore.
l reuertitur.
m verba Iſidori ſent. lib. 3. c. 42.
n verba Iſidori ſent. Lib. 3. c. 38.
o corruant.
p ibid. poſt lin. 5.
q qui ſiue doctrina ſiue exemplis vitam &c.
r verba Hier. epiſt. 2 *caue quoque ne*, &c. *habeas*.
ſ detr has &c. audias.
t Parce à detractione linguæ: cuſtodi ſerm. tuos & ſcito quia pro cunctis &c. tua conſcientia iudicaris.

loquuntur ſua ſententia iudicabuntur. *Nemo*[u] *inuito auditori libenter refert.*

Officij[x] ſingulorum ſit, dilectiſſimi, *non ſolum oculos caſtos ſeruare, ſed & linguam; nec quid in* cuiuſquam domo *agatur, alia domus per* vos *vnquam nouerit.* Habeant omnes[y] *ſimplicitatem columbæ, ne cuiquam* machinentur *dolos: et ſerpentis aſtutiam, ne aliorum* ſupplantentur *inſidiis.*

Non[z] *eſt humilitatis meæ neque menſuræ iudicare de cæteris; et de miniſtris Eccleſiarum ſiniſtrum quippiam dicere.*[a] *Abſit vt quicquam ſiniſtrum de his loquar qui Apoſtolico gradui ſuccedentes Chriſti corpus ſacro ore conficiunt; per quos* etiam[b] *Chriſtiani ſumus, qui claues regni cœlorum habentes,*[c] *ante iudicij diem iudicant.*

Veteri[d] *quidem lege* habetur, *Quicumque ſacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice ſubiecta contemptum expiabat cruore. Nunc vero inobediens ſpirituali*[e] animaduerſione *truncatur, & eiectus*[f] ab *Eccleſia rabido dæmonum ore diſcerpitur.*

Oportet[g] enim *vt qui Deum hæreditate poſſident, abſque vllo impedimento ſeculi Deo*[h] ſeruiant, *vt dicere poſſint, Dominus pars hæreditatis meæ.*

O[i] *quam bonus & ſuauis eſt ſpiritus tuus, Domine, in omnibus.*[k] *Parcis autem omnibus, quoniam tua ſunt, Domine qui animas amas.*[l] *Ideoque* hos *qui exerrant partibus corripis; et de quibus peccant admones & alloqueris, vt relicta malitia credant in te, Domine.*

Tu[m] *autem Deus noſter, ſuauis & verus es, patiens, & in miſericordia diſponens omnia. Etenim ſi peccauerimus, tui ſumus, ſcientes magnitudinem tuam. Et ſi non peccauerimus, ſcimus quoniam apud te ſumus computati.*[n] *Spiritus timentium*[o] Dominum quæretur ab eo, *& in reſpectu illius* benedicentur.

Quapropter,[p] *fratres,* chariſſimi, *omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat; ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem opportunitatis, vt det gratiam audientibus: & nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignati eſtis in diem redemptionis. Omnis amaritudo, et ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Eſtote autem inuicem*

u ibid. poſt lineam 1.
x ibid. poſt lin. 8. *officij tui eſt,* &c. *Nunquid deformis mulierum diſputes, nec quid agatur in alia domus alia per te,* &c.
y verba epiſt. 13. Hieron. Legendũ habeto. machineris. ſupplanteris.
z verba Hieron. epiſt. 4.
a verba eiuſd. epiſt. 1.
b & nos.
c quodámodo ante.
d ibid. poſt lin 9. *& in veteri quidẽ lege, quicumque,* &c.
e mucrone.
f de Eccleſia.
g verba Iſidori de offic. li. 2 c. 1.
h ſeruire ſtudeant, & pauperes ſpiritu eſſe contendant, vt congrue illud Pſalmiſtę dicere &c.
i Sap. 11 1.
k Sap 1. 27.
l Sap. 12. 2. eos qui.
m Sap. 15 1.
n Eccl. 34 14.
o Deum quęritur & benedicetur.
p Epheſ. 4.

benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit [q] nobis.

q vobis.
r Ephes. 5.

Estote [r] *ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, et hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia aut auaritia* [s] non *nominetur in vobis, sicut & decet Sanctos; aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas quæ ad rem non pertinet, sed magis gratiarum actio: hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, (quod est idolorum seruitus) non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis, Propter hæc enim venit ira Dei in Filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate, (fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est & dicere. Omnia autem quæ arguuntur, à lumine manifestantur; omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria; sed* [t] impleamini *Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis,* [u] *hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino; gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri; subiecti inuicem in timore Christi.*

s nec.
t implemini.
u. & hymnis.

State [x] *itaque, fratres, & tenete traditiones* Apostolorum & Apostolicæ sedis; vt *Dominus* [y] *noster Iesus Christus,* [z] *et pater noster qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam, & spem bonam in gratia, exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere & in sermone bono.*

x 2. Thes. 2. 15.
y ibid. vers. 16.
z & Deus & pater.

De [a] *cætero, fratres, orate pro nobis vt sermo Domini currat & clarificetur, sicut & apud vos; et vt liberemur ab importunis & malis hominibus: non enim omnium est fides. Fidelis autem* [b] Deus *est, qui confirmabit vos, et custodiet à malo.*

a ibid. c. 3. 1.
b Dominus.

Quapropter [c] *ponite* indesinenter *corda vestra in virtute*

c sup. Pseudo-Zephyr. epist. 2. ex Psal. 47. citata à Gelasio epist. 9.

tute[d] Dei, *&* reſiſtite ſemper malis, & enarrate hæc, iuxta vocem Prophetæ, *in progenies alteras*; *quoniam hic eſt Deus, Deus noſter in æternum*; *Et ipſe reget nos in ſecula.*

Vnde[e] vos, qui in ſpecula à Domino eſtis conſtituti, comprimere & repellere eos ſummopere debetis qui fratribus inſidias præparant, aut in eos ſeditiones & ſcandala excitant.

Facile[f] *eſt* enim hominem *verbo fallere*, *ſed non* Dominum.

Ideo[g] hos reprehendere & ab his vos auertere oportet, *Quatenus extincta funditus huiuſmodi caligine Lucifer* eis *reſplendeat*, & lætitia oriatur in cordibus eorum. *Confidimus*[h] *autem de vobis*, fratres, *in Domino*, *quoniam quæ præcepimus et facitis, et facietis.*

Quanto[i] enim *beneficia veſtra his amplius exhibetis*, *tanto maiorem viciſſitudinem ab omnipotente Deo*, *cui ſeruiunt*, [k]expectatis.

Omnipotens[l] *Deus ſua vos protectione cuſtodiat*, *honoremque*[m] & præceptum *ſeruare concedat*: & gloria honorque Deo Patri omnipotenti, eiuſque vnigenito Filio Saluatori noſtro, cum ſpiritu Sancto ſit in ſecula ſeculorum. Amen.

d virtute eius, & diſtribuite gradus eius, vt enarretis in progenies alteras, &c.
e ſup. Pſeudo-Alexand. epiſt. 2. & Pſeudo Zephyr. epiſt. 1.
f Sixti Pythagor. ſent. 176. poſſibile eſt homines verbo.
g Pſeudo-Zephyr. epiſtol. 1. mutuatus verba libelli à Steph. Dorenſi oblati Syn. Later. ſub Martino I. conſult. 2.
h 2. Theſſ. 3.
i Greg. verba epiſt. 52. li. 9.
k expectetis.
l Greg. verba epiſt. 50. lib 4.
m honoremque perceptũ vos in morib. ſeruare.

CENSVRA.

IMPOSTOR Felicem neſcio quem ſine teſte, ſine auctoritate, Epheſinæ Eccleſiæ præfectum aſſerit; Euſebium quendam contra omnium hiſtoriarum fidem Alexandrinis præſulibus annumerat: Pudendis contradictionibus ſeipſum conficit; nefario auſu Antiocheni, Sardicenſis, & Chalcedonenſis Conciliorum decreta conuellere nititur: Vulgatæ verſionis ſententiis abutitur: Siricium, Hieronymum, Ennodium, Gregorium M. Iſidorum Hiſpal. Martinum, Sixtumque Pythagoræum citat dum verba eorum citat, vt cum Turriano loquar.

FABIANI PAPÆ

Epiſtola I.

Dilectiſſimis vbique [a] Catholicæ Eccleſiæ commi-niſtris, *Fabianus ſalutem in Domino.*

DIVINIS [b] *præceptis & Apoſtolicis* [c] monemur inſtitutis, *vt pro cunctarum Eccleſiarum ſtatu impigro vigilemus affectu.*

Vnde [d] conſequens eſt debere vos ſcire quæ apud Romanam in ſacro aguntur ritu Eccleſiam, vt eius ſequentes exempla eius veri filij inueniamini [e] quæ *veſtra* eſt *mater* vocata.

Septem [f] *ergo* Diaconos in vrbe Roma per ſeptem regiones ciuitatis (ſicut à patribus accepimus) habemus; qui per ſingulas hebdomadas & Dominicos dies atq; feſtiuitatum ſolemnia, cum ſubdiaconibus & acolythis, ac ſequacium ordinum miniſtris iniuncta ſibi obſeruant miniſteria, & parati omni hora ſunt ad diuinum officium, & quicquid eis iniungitur peragendum. Similiter & vobis, prout opportunum fuerit, per ſingulas ciuitates eſt faciendum; vt diuinum abſque vlla mora & negligentia ſtudioſe ac ſolenniter agatur officium.

Denique *ſeptem* ſimiliter *ſubdiaconos ordinauimus, qui* [g] *ſeptem notarÿs imminerent, & geſta martyrum* veraciter *in*

a Not. phraſ.
b verba Leonis epiſt. 4.
c monitis incitamur.
d Imo conſequentia nulla: omnibus enim Epiſcopis ex æquo cura Eccleſiæ vniuerſalis incumbit.
e A quo vocata eſt? Non certè à patribus Concil. Cõſtãtinop. qui in epiſt. ad Damaſum Hieroſolymitanam Eccleſiam ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν μητέρα vocant; Non à Iuſtino Aug. qui eandem Eccleſiã *matrem Chriſtiani nominis* ſcribit: Non à Nazianzeno, qui orat. 20. & epiſt. 74. titulum *matris Eccleſiarum* Cæſarienſi adſcribit, & orat. 19. Bethlehem οἰκουμένης μητρόπολιν prædicat: Non ab Auguſtino qui orientales Africanarum Eccleſiarum *radicem* eſſe cenſet epiſt. 170. Non à Chriſtianis Impp. qui Conſtantinopolitanam Eccleſiam, *matrem fidei & religionis, matris omnium Chriſtianorum, capitis Eccleſiarum,* titulis magnificis ornant. Vide Cod. Iuſtin. lib. 1. tit. 2. Conſt. 14. 16. 24. Non denique ab Vrbano II. cui Hieroſolyma *religionis mater* fuit. Guil. Tyrio teſte lib 1. c. 15. f Non cohær. Septem diaconos ſub Cornelio fuiſſe docet eius epiſt. ad Fabium Antioch. apud Euſebium: totidem in ſingulis ciuitatibus ordinandos pronuntiant Concil. Neocæſar. c. 14. & Iſidor. offic. lib. 2. ca. 7. Videndus & can. 16. Concil Quini ſext. Diaconos, de quibus Act. 6 & Conc. Neocæſ. c. 14. agitur, ab ordinariis diſtinguentis. Notabit autem lector Concil Rom. 2. ſub Sylueſtro c. 2. aſſeri ab ipſomet Syluestro & diuiſas vrbis regiones, & quinque Diaconis binos additos.

g Notariorum geſta martyrum ſcriptis conſignantium, inſtitutores Clementem & Anterum pontifices facit pontificalis auctor, quem hic imitatur rabula.

integro

integro [g] *colligerent*, nobisque *rimanda* manifestarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in posterum aliqua ex his dubitatio fiat, quæstioque oriatur: quoniam omnia [h] *quæ scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*; & quæ nostris temporibus veraciter scribuntur, ad futurorum doctrinam diriguntur.

Et ideo fidelissimis [i] hæc negotia committi præcipimus, ne aliqua in eis illusio inueniatur, ex qua fidelibus scandalum (quod absit) oriatur.

Unde & charitatem [k] *vestram paterna dulcedine petimus, vt in cunctis affectum vestræ charitatis* sancta modo Ecclesia *inueniat, & fauoris vestri solatijs quocunque necesse fuerit potiatur.* Et sicut [l] *bonitas* studij vestri *de se nobis certitudinem præbet, vt in nullo diffidere debeamus de* eo; *sed magis, vt* sapientibus filiis *Ecclesiæ* nostræ hæc [m] *fiducialiter commendamus*; ita [n] postpositis opportunitatis occasionibus vestra efficacia elaborare *enixius* debet, *atque modis quibus possibile fuerit, omni studio* abigere contumelias. Hortamur etiam vox, iuxta dictum Apostoli, [o] *Stabiles* esse, *et immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino*; & alibi, *Vigilate* [p] & orate, & *state in fide. Viriliter agite, & confortamini; omnia vestra in charitate fiant.*

Insuper & illud vos scire desideramus, [q] quia nostris temporibus, [r] *præpedientibus* quidem *nostris peccatis*, suadente antiquo hoste, qui semper vt *Leo rugiens circuit quærens quem deuoret, superuenit Nouatus ex Africa, & separauit de Ecclesia* Christi *Nouatianum, & quosdam* [f] alios *Christi confessores*, & conuertit in [t] prauam doctrinam. A quibus vos, fratres, auertite, & cauete ab omnibus qui

h Rom. 15. Paulina verba agnoscimus, tuam vero impudentiam cũ detestatione auersamur, siquidẽ scripturæ Veter. Test. elogia ad quorumcunque scriptorum commendationẽ trahere sacrilegæ dementiæ est.

i Æquum certe fuerat monumenta martyrum à fidelissimis colligi: at cõtrarium factum deplorat Canus loc. Theol. lib. 11. c. 6. *Dolenter* (inquit) *dico potius quam contumeliosè, multo à Laertio seueriùs vitas philosophorum scriptas, quam à Christianis vitas sanctorum: longeque incorruptius & integrius Suetonium res Cæsarum exposuisse, quam exposuerunt* Catholici, *non res dico Impp. sed martyrum, virginum & confessorum.* k verba Greg epist. 11. lib. 7. in l. 2. *Salutantes pat. dulc. gloriam vestram, &c.* l Ibid. ab initio. *Gloria vestra bonitas, veraci nuntio diffusa tantum de se, &c.* m Greg. lib. 12. epist. 17.

n verba Greg epist. 95 lib. 7. *oportunitate occasionis inuenta efficaciam vestram exercere enixius debeatis; atque id modis, &c.* o 1. Corinth. 15.

p 1. Cor. 16. Verba Christi Matth. 26. 41. paulinis interserit impostor.

q Imò tempore Cornelij 16. annis à tempore quo hanc epist. datam fingit ὑποβολεύς. Vide Cyprian. epist. 49. 52. & 76. Euseb. in Chron. &c. r Pseudo-Greg. epist. 32. lib. 12.

f an etiam inter confessores Nouatianus? abutitur impostor verbis pontificalis.

t Controuersia Nouatiana disciplinæ potius fuit quam fidei & doctrinæ.

alteram fidem & doctrinam tenent quàm Apoſtoli & ſucceſſores eorum tenuerunt & docuerunt; ne (quod abſit) [u] *poſt eum* abeuntes in laqueum Satanæ cadatis, & compedibus eius detineamini. [x] Unde *fraternitatis veſtræ* charitatem *intimis obſecramus precibus, vt noſtræ paruitatis in veſtris* ſacris *orationibus memores eſſe* [y] *dignemini*; orantes ac deprecantes Dominũ cœli, *vt* tam nos quam Sancta mater Eccleſia, Chriſti pretioſo ſanguine redempta, *à laqueis* venenatis *Satanæ*, *&* [z] *ab importunis & malis hominibus liberemur, &* [a] *ſermo Dei currat &* glorificetur, *&* praua eorum, & omnium peruerſa docentium corruat doctrina atque deficiat. Precamur etiam, *vt pietatis veſtræ precibus impetrare ſtudeatis, vt Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui* [b] *vult omnes homines ſaluos fieri*, & [c] *neminem perire*, ſua ingenti omnipotentia reuerti faciat *corda* eorum *ad* ſanam doctrinam & *Catholicam fidem*; quatenus [d] *reſipiſcant à Diaboli laqueis, quibus capti tenentur, & aggregentur filijs matris Eccleſiæ.* Reminiſcentes quoque fratrum veſtrorum *miſeremini eorum*, quibus poteſtis ſtudiis veſtris, ne perdantur; ſed vt precibus & aliis bonitatis veſtræ ſtudiis Domino ſaluentur. Ita ergo in his *agite*, vt obedientes filij & fideles Sanctæ Dei Eccleſiæ appareatis, & vt [e] *mercedis præmia* percipiatis.

Hi & omnes qui rectam non docent doctrinam, vel rectam non tenent fidem accuſatores, [f] neminem recte credentium accuſare poſſunt; quia infamia ſunt notati, & à ſinu Sanctæ matris Eccleſiæ [g] *Apoſtolico mucrone*, vſque ad rectam conſeruationem & reuerſionem eorum abſciſſi.

Unde Apoſtolica auctoritate [h] cum omnibus eiuſdem Apoſtolicæ atque vniuerſalis Eccleſiæ filiis, ſtatuentes ſancimus, vt omnes qui in Catholica fide ſuſpecti ſunt, in accuſatione recte credentium non ſuſcipiantur; quia [i] *ſuſpiciones* ſemper *ſunt amouendæ*.

Merito ergo eorum reprobatur [k] accuſatio qui in

u Nota Syntax.
x initium epiſt. 6. Bonifac. Mogunt.
y dignemini vt liberemur à laqueo venatoris Satanę.
z 2. Theſſ. 3.
a Bonifac. *Domini. clarificetur. & vt precibus pietatis.*
b 1. Tim. 2.
c 2. Pet. 3. *lege*, ſaluos fieri & ad agnitionem Dei venire conuertat ad Cath. fid. corda paganorũ Saxonum vt reſipiſc.
d 2. Tim. 2.
e phraſ. Greg. epiſt. 95. lib. 7. & Bonifacij loco citato.
f in cauſis Eccleſiaſticis ſcilicet, & antequam diſcuſſi fuerint. Vide Concil. Conſtantinop. 1. c. 6.
g Apoſtolici mucronis meminit Martin. in epiſt. ad Amãdum. vid. inf. pſeudo-Lucij epiſt.
h An omniũ Eccleſiæ filiorum eſt leges ſancire?

i quia ſuſpiciones ſunt amouendæ, diſcutienda eſt accuſatorum exiſtimatio non temere repellenda accuſatio, Alludit impoſtor ad verba Grati Concil. 1. Carth. c. 3.
k hæretici ſi cauſas proprias egerint repellendi non ſunt ab accuſatione epiſcoporum; infidelium par ratio.

recta

recta fide ſuſpecti ſunt. * *Nec eis omnino eſt credendum qui Trinitatis fidem ignorant.*

Similiter omnes quos Sanctorum Patrum ſtatuta, [l] *tam præteritis quam futuris temporibus anathematizant*, ſubmouemus; & ab omni accuſatione fidelium alienamus.

Diſcreti [m] ergo ſemper debent eſſe fideles ab infidelibus, & iuſti ab iniuſtis; quoniam infideles & *maleuoli*, modis quibus poſſunt, ſemper infeſtant fideles & perdere nituntur; & ideò non ſunt ſuſcipiendi, ſed repellendi & procul abiiciendi, ne perdere fideles aut infamare poſſint.

Quapropter, chariſſimi, cauete [n] talium foueam, *in quam* multos cecidiſſe cognouimus. Cauete talium iacula, & *antiqui hoſtis* tentamenta, *per quæ* etiam *proprios propinquos coram* nobis *vulneratos cadere* vidimus. Attendite laqueos inſidiantium, quibus *notos & commilitones* ſtrangulare ſolent. Nolite tales *ſequi*, ſed procul repellite eos. [o] *Eſtote*, iuxta veritatis vocem, *prudentes vt ſerpentes, & ſimplices vt columbæ.* Videte [p] *ne in vacuum* quoque *curratis aut laboretis*; ſed alterutrum fulti precibus & orationibus, voluntatem Dei facere contendite, & à memoratis (ſi incorrigibiles apparuerint) vos in omnibus ſeparate.

Similiter ab omnibus quos Apoſtolus commemorat, dicens, [q] *cum eis nec cibum ſumere*: quia & illi ſicut & iſti ſunt repellendi, & ante ſatisfactionem Eccleſiæ nõ ſunt ſuſcipiendi; quoniam illi, cum quib. cibum ſumere non licet, manifeſte apparent ſequeſtrati, vſque ad ſatisfactionem, à reliquis fratribus. Quamobrem non debent nec poſſunt in accuſationem fidelium ſuſcipi; ſed etiam ab eorum conſortio, vſque ad iam dictam ſatisfactionem, repelli, ne ſimiles eis efficiantur, aut eorum excommunicationi ſubiaceant; quoniam ſic Apoſtoli ſtatuerunt, dicentes, [r] Cum excommuni-

* verba Adriani I. Collect. Ingelramo datę cap. 4. Vide Concil. 4. Tolet. cap. 64.

l nota ineptiſſ. phraſ. quo ſenſu nõ recipiendæ ſint excommunicatorũ accuſationes docent Concil. Conſtantinop. cap. 6. Carth. 7. c. 1.

m Mentibus ſcil. & moribus: nam loco diſcretos ſemper eſſe impoſſibile iudicat Apoſtolus 1. Cor. 5.

n Cauendũ à tuis tuique ſimilium impoſturis; abuteris enim verbis Bonifacij Mogunt. epiſt. 19. leg. *quapropter, fili chariſſime, caue tibi à fouea in quam vidiſti coram te alios incidiſſe; caue tibi à iaculis ant. hoſt. per quæ propr. coram te vuln. cadere vidiſti: attende tibi à laqueo inſidiatoris, in quo notos &c. videbas ſtrangulatos & præſentem vitam & futuram perdere. Noli talium ad perditionem exempla ſequi.*

o Math. 10. 16. p Phil. 2. q 1. Cor. 5. 11.

r hæc verba è cerebro veteratoris deprompta ſunt.

catis non eſt communicandum. Et [f] *ſi quis cum excommunicatis*, auertendo regulas, ſcienter pſallat *in domo*, aut *ſimul* locutus fuerit, aut *orauerit, ille communione priuetur.*

Tales ergo in omnibus ſunt cauendi, & non ſuſcipiendi; quia, iuxta Apoſtolum, *non* [t] *ſolum qui faciunt*, damnantur; *ſed & qui conſentiunt facientibus.* Vnde & B. Apoſtolorum princeps Petrus in ordinatione Clemẽtis alloquens populum, inter cætera ait; [u] *Si inimicus eſt* iſte Clemens *alicui pro actibus ſuis, vos nolite expectare vt ipſe vobis dicat, Cum illo nolite amici eſſe; ſed prudenter obſeruare debetis, & voluntati eius abſque commonitione obſecundare, & auertere vos ab eo cui ipſum ſentitis aduerſum; ſed nec loqui his quibus ipſe non loquitur, vt vnuſquiſque qui in culpa eſt, dum cupit omnium veſtrum amicitias* [x] ferre, *feſtinet citius reconciliari ei qui omnibus præeſt,* [y] vt *per hoc redeat ad ſalutem cum obedire cœperit monitis præſidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipſe amicus non eſt, & locutus fuerit his quibus ipſe non loquitur, vnus eſt & ipſe ex illis qui exterminare Dei Eccleſiam volunt; & cum corpore vobiſcum eſſe videatur, mente & animo contra vos eſt. Et eſt multo nequior hoſtis hic, quam illi qui foris ſunt, & euidenter inimici ſunt. Hic enim per amicitiarum ſpeciem quæ ſunt* inimica [z] *gerit, & Eccleſiam diſpergit ac vaſtat.*

Ideoque, chariſſimi, his Apoſtolicis inſtitutis vos monentes inſtruimus, *vt effecta* [a] *certior* charitas *veſtra, ſollicitius* deinceps *agere* ſtudeat *& cautius; ne* peruerſi & infideles *homines lædendi* fideles & [b] *beneuolos* habeant *facultatem:* quoniam [c] *ſpes* talium & omnium impiorum, *tanquam lanugo eſt quæ à vento tollitur; & tanquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur; & tanquam fumus qui à vento diffuſus eſt; & tanquam memoria hoſpitis vnius diei prætereuntis.*

Summopere, [d] chariſſimi, tales cauendi ſunt, & *auertendi*, atque reiiciendi, ſi nocentes apparuerint; quia non ſolum Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſeculi leges, [e] *ſe nocentes*, non ſuſcipiunt ſed repellunt. Vnde ſcriptum eſt: *Os impiorum deuorat iniquitatem;* & Dominus per Prophetam loquitur dicens, [f] *cum Sancto Sanctus eris, et cum peruerſo peruerteris; et cum electo electus eris, et cum viro innocentec*

f can. 11. Apoſt. interpr. Dionyſ. variis auctariis locupletatus à plagiario. vide Concil. Antioch. c.2. Carthag 4. c. 73. Tolet. 1. c.12.15. Antiſidor. c.38.39. collect. Martini Bracar. c. 84.
t Rom 1.
u verba pſeudo-Clem. epiſt. 1. Ruffin. interp.
x reparare.
y &c.
z inimici.
a *verba Leonis epiſt.* 2. effecta certior ſanctitas veſtra, ſollicitius agere dignetur &c. necubi Manichææ peruerſitatis homines plebes veſtras facultatem lædendi, &c.
b epitheton not.
c Sap. 5. 15. ſpes impij.
d ſequentia ad finẽ habet pſeudo-Silverij ad Amatorem epiſt.
e Prou. 19.
f Pſal. 17.

cente innocens eris: & Apostolus inquit, [g] *Peruertunt bonos mores colloquia mala.* Idcirco (vt prælibatum est) iam mali sunt semper cauendi, & bonis atque beneuolis est inhærendum, [h] *vt periculum desidiæ quantum possumus declinemus: et* [i] *ne pestis hæc latius diuulgetur, seueritate qua possumus abscindamus. Quoniam* [k] *non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis.* Agat semper [l] *vnusquisque* vestrum, hac informatione Apostolica fultus, iuxta *vires suas: &* fraterna dilectione & sancta religione *mores proprios conseruare, et in* commune *alterutrum adiuuare, et in charitate permanere,* & *in Dei voluntate* indesinenter studeat *inhærere;* vt *simul laudantes Dominum,* [m] indefessas illi semper *gratias agamus. Valete in* Domino, charissimi, & prædicta, vt melius potestis, Domino opem ferente, adimplere studere.

Data Kal. Iulij [n] Maximino & Africano viris Clarissim. Coss.

g 1. Cor. 15.
h verba Leonis epist. 4.
i verba Leonis epist. 2.
k eiusd. epist. 92.
l verba Bonifacij I. Mogun. episc. epist. 17. *vnusquisque studeat secūdum vires suas & proprios mores in castitate conseruari & in communi vita alterut. adiuu. & in fraterna charit perm. vsq; ad præsentiam reuersionis nostræ in Dei voluntate, & tūc simul laud. Dom. in omnib ei grat. ag. val. in Christo.*
m Conc. Tolet. 17. in allocut. regis ad finem *indefessa gratiarum vota persoluere*
n A. D. 238. quo in l cum An eri suffectus Fabianus

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A. D.* 238 §. 9. Quod autem hoc anno, iisdemque consulibus, Kalendis Iulij data habeatur Fabiani nomine epistola ad omnes Ecclesiæ (vt præfert titulus) comministros, tam in titulo, quam etiam in Consulibus deprauata adeo est, vt spuria penitur censeatur, nisi nonnulla in ea posita corrigantur. Habet enim hæc de Nouato atque Nouatiano, *Insuper* [a] *& illud vos scire desideramus,* &c. hæc ibi. Sed & in libro de Rom. Pontificibus hæc, quæ his repugnant, habentur in Fabiano; *Post passionem vero eius* (nempe Fabiani) *Moyses & Maximus presbyteri, & Nicostratus diaconus comprehensi sunt, & in carcerem missi. Eodem tempore superuenit Nouatus ex Africa, & separauit Nouatianum de Ecclesia, & quosdam confessores, postquam Moyses in carcere defunctus est, qui fuit ibi menses vndecim.* Sed & in Cornelio hæc in eandem sententiam; *Sub huius* (Cornelij scilicet) *Episcopatu Nouatus Nouatianum extra Ecclesiam ordinauit, & in Africa Nicostratum. Hoc facto confessores qui se separauerant à Cornelio cum Maximo presbytero, qui cum Moyse fuit, ad Ecclesiam sunt reuersi.* Hęc quidem nonnisi Cornelij tempore facta, [b] Cyprianus quoque sæpe testatur; cuius auctoritate cum constet non ante seductum esse Nouatianum à Nouato, nisi post schisma conflatum aduersus Cornelium Papam, nihil est quod dici possit id factum fuisse tempore Fabiani. Nam & Cyprianus, qui summo studio Nouati sordes omnes, quo cauerent eum fideles, colligens, ob oculos omnium ponit, nullum ei crimen impingit, nullamque inurit

a vide supra.
b Cyprianus epist. 49. 52. 76.

notam, quod alias ſe ante electionem Cornelij ab Eccleſia ſeparauerit.

10. Rurſum vero Pacianus aduerſus Nouatianos agens, cum meminit Nouatiani, de iis quę ante ſedem Cornelij geſſerat, commendat eius Catholicam fidem, cum ait: [c] *Cur igitur Nouatianus tuus, ne falſo quidem adhuc Epiſcopatu ſacerdos, longe antequam Cornelius Romæ Epiſcopus fieret, antequam ſacerdotio illius inuideret, hæc ſuaſit? Habes Cypriani teſtimonium.* & poſt aliqua: *At in hanc ipſam hæreſim Nouatiani quando cœperunt? Audite quæſo, & totum ordinem veſtri erroris aduertite. Cornelius iam Romæ Epiſcopus à ſexdecim Epiſcopis factus, locum cathedræ vacantis acceperat; & illa qua fuit præditus caſtimonia virginali, crebras perſecutiones irati principis ſuſtinebat. Tum forte quidam presbyter Nouatus ex Africa, fraudatis in Carthaginenſi Eccleſia viduis, ſpoliatis pupillis, pecunia Eccleſiæ denegata, proiecto extra domum patre, & eodem fame mortuo nec ſepulto, vxoris grauidæ vtero calce percuſſo Romam venit, &c.* Addit & de Nouatiano poſtea ab ipſo ſeducto. Sed & Euſebius in Chronico aduentum Nouati Romam ponit anno Cornelij primo; id denique omnes. Quamobrem ea epiſtola, quæ fertur Fabiani nomine, æquius tribuenda eſſet Cornelio. Sed quæ in ea feruntur de ſeptem inſtitutis ſubdiaconis, qui præeſſent notariis acta martyrum conſcribentibus, haud patiuntur vt alij quam Fabiano adſcribantur. Apparet igitur ea de Nouato & Nouatiano fuiſſe à ſciolo aliquo ſuperaddita, volente in epiſtolam inferre quæ putarit contineri in eo textu; quo dum agitur de Fabiano, dicitur; *Eodem tempore ſuperuenit Nouatus*; exiſtimans ea verba eſſe ad Fabiani ſedis tempus referenda, cum reuera ad ea quæ proxime dixerat auctor; poſt paſſionem *vero eius* relationem habere certiſſimum ſit.

c Pacian. ad Sympron. epiſt. 3.

Eulog. Alexandrinus Photio referente, ſcribit Nouatum (ſic Nouatiani nomẽ effert) primum gradum Diaconi à Cornelio accepiſſe, deinde inter preſbyteros ab eodem ordinatũ ſchiſma feciſſe. Vide eclogas lib. 6. apud Photium Biblioth. Cod. 280.

Binius in notis ad hanc epiſt. Baronium κατὰ πόδας ſequitur, eiuſque verba maxima ex parte mutuatur.

Poſſeuin. in appar. Fabiano quæ adſcribitur epiſtola *ad omnes Eccleſiæ comminiſtros*, omnino ſpuria eſt, niſi in ea corrigatur, quod de Nouato & Nouatiano ſcriptum eſt, &c.

CENSVRA.

Impoſtor inconditam farraginem & ab hiſtoriæ veritate penitus abſonam, Rufini primæ Clementinæ interpretis, Leonis I. Dionyſianæ canonum, qui Apoſtolorum dicuntur, verſionis, Gregorij M. Adriani I. & Bonifacij Mogunt. ſententiis hinc inde corraſis diſtinguit.

FABIANI

FABIANI PAPÆ

Epistola II.

Fabianus Episcopus vrbis Romæ, omnibus Orientalibus Episcopis, & cunctis fidelibus in Domino salutem.

EXIGIT [a] *dilectio vestra sedis Apostolicæ* consulta, quæ vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopis egisse liquet: & nos, qui in eadem sede Domino largiente collocati sumus, agere debere fraterna charitas & [b] *obedientiæ debitum* compellit.

Cura est [c] ergo vestræ solicitudini *adhibenda, vt ea quæ* sunt ab Apostolis eorumque successoribus *ordinata*, & instigante S. Spiritu instituta, *nec dissimulatio negligere, nec* [d] aliqua *præsumptio valeat perturbare. Sed sicut hoc quod* [e] rationis *exigebat* vtilitas, *oportuit definiri, ita quod definitum est* [f] *non debet violari.*

Literis vestris verò inter cætera insertum inuenimus, quosdam regionis vestræ Episcopos à vestro nostroque ordine discrepare, & [g] non per singulos annos in cœna Domini chrisma conficere, sed duos aut tres annos confectionem sancti Chrismatis semel actam conseruare. Dicunt enim, vt in memoratis apicibus reperimus, nec [h] balsamum per singulos annos posse reperiri, nec necesse fore per singulos annos chrisma conficere; sed dum vna confectio Chrismatis abundat, aliam fieri necesse non habere.

Errant enim qui talia excogitant, & mente vesana potius quam recte sentientes hæc dicunt. In illa [i] enim die Dominus Iesus, postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt)

a Simile initium epist. 1. Zosimi.
b cui obedientiam debeat Ecclesiæ Monarcha?
c verba Greg. epist. 117. lib. 7. indict. 2. *cura est solicitudinis adhib. vt ea quæ pro quiete monachorum religiosaque conuersationis fuerint ordinata, nec.*
d quædã valeat præs.
e ratio exig. vtilitatis.
f nisi forte vbi maior est auctoritas, nõ debet, &c.
g videtur hũc locum citare Concil. Aquisg. sub Greg. IV. A. D. 836. vide cap. 8. vide & Concil. Meldense sub Sergio II. c. 46.
h quasi vero de balsamoχυνησίῳ perquirendo solicita fuerit vtiquam vetus Ecclesia.
i Hoc falsum.

Chriſma conficere docuit. Ipſa enim [k] lauatio pedum noſtrum ſignificat baptiſmum, quando S. chriſmatis vnctione perficitur atque confirmatur.

Nam ſicut ipſius diei ſolemnitas per ſingulos annos eſt celebranda, ita [l] ipſius ſancti Chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agenda, & de anno in annum renouanda & fidelibus tradenda; quia [m] nouum Sacramentum eſt per ſingulos annos, & iam dicto die innouandum, & vetus in ſanctis Eccleſiis cremandum.

Iſta [n] à ſanctis Apoſtolis & ſucceſſoribus eorum accepimus, vobiſque tenenda mandamus: Hæc S. Romana Eccleſia, & Antiochena à temporibus Apoſtolorum cuſtodit; Hæc Hieroſolymorum & Epheſinorum tenet. In quibus Apoſtoli præſidentes hæc docuerunt; & vetus Chriſma incendi, & non amplius quam vno anno [o] *vti* permiſerunt, atque deinceps nouo *frui* & non veteri iubentes docuerunt.

Si quis [p] ergo his obuiare tentauerit, *omnem ſibi (per* vos & per omnes recte intelligentes) *indulgentiæ aditum intelligat obſeratum.*

Quia [q] *prauiſſimarum mentium peruerſa doctrina, dum indulgentius frenis vtitur, in prævaricationem* præſumptionis delabitur; & nullatenus eruitur, niſi prudentium ſuſtentatione & correctione liberetur.

Illa autem quæ [r] *circa* diuina myſteria & erga *baptizandos in vniuerſo mundo S. Eccleſia vniformiter agit non otioſo* [ſ] contemplanda ſunt *intuitu: ne* [t] *locum ſuperuacuis* intentionibus, & *ſuperſtitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere;* quia *docendi* [u] *ſunt potius quam illudendi. Ad* [x] *noſtram enim lætitiam benefa-*

k Lotione pedum mutua charitatis opera ſignificari cenſent Theophylac. Caietan. Ianſen. &c. Eadē quotidianam fidelium pœnitētium per interceſſionē Chriſti continuam ſanctificationē deſignari auctor eſt Auguſtin⁹ tract. in Ioan. 56 & 57. ſerm. de ablut. pedum ſub nomine Cypriani idē aſſerit. Lotionē baptiſmū ſignificare eundemque Chriſmatis vnctione perfici, ſententia eſt veteri Eccleſiæ incognita, baptiſmo iniuria paraſito Antichriſti digniſſima.

l hoc fuerat probandum non gratis ſumendum.

m hic rurſus principium petit impoſtor, & nugas agit.

n imo, omni tempore Epiſcopo chriſma conficere licere, inter ſtatuta Eccleſiæ Orientalis refert Martinus Bracar. collect. c. 51. Concil. 1. Toler. cap. 20.

o N. barbariſmos.

p verba Siricij epiſt. 1. c. 7. *deinceps talis fuerit inuentus iam nunc ſibi omnem per nos indulg.*

q verba Innocentij epiſt. ad patres Concil. Mileuit. quæ eſt numero 25. *ô prauiſſ* &c. *doctrinā, aduerte tandem quod primum hominem ita libertas ipſa decepit, vt dum indulgentius frenis eius vtitur in prauaric. præſumptione conciderit; neque ex hac potuit erui* &c.

r verba Celeſtini epiſt. ad Gallos c. 12. *illud, quod circa baptiſ.*

ſ contemplamur.

t verba eiuſd. epiſt. 2. cap. 1. *ordinem calcabimus, vt locum ſuperuac. ſuperſt.*

u docendi enim.

x ibid. ab initio epiſtol.

cta per-

cta perueniunt , *& mœroris aculeis nos quæ fuerint malefacta* [y] pungunt.

Hic [z] vero *inter manus latronum*, *& dentes luporum furentium vtcunque verſamur* ; *& contumaces ſunt* ſubditi atque *oues*. [a]

Nam [b] *latratu canum, baculoque paſtoris, luporum rabies deterrenda eſt.*

Illa [c] verò *quæ* fomentis *non* ſanantur *vulnera*, *ferro* abſcindi *neceſſe eſt.*

Nec [d] *ſilere poſſumus, vt cum* [e] hic *ab illicitis reuocemus aliquos, officij noſtri* prouocamur [f] *inſtinctu, in ſpeculis à* Domino [g] *conſtituti, vt vigilantiæ noſtræ diligentiam comprobantes*, *& quæ coercenda ſunt reſecemus* , *& quæ obſeruanda ſunt* [h] cenſeamus.

Conſulere [i] etiã nos (vt in prædictis literis veſtris inuenimus) ſuper accuſatione ſacerdotum voluiſtis, quæ oppido apud vos (vt in eiſdem apicibus reperimus) crebreſcit. Significaſtis inſuper, pleroſque attendere, [k] *Multos in ipſis honoribus Eccleſiaſticis non congruenter viuere ſermonibus & Sacramentis quæ per eos populis miniſtrantur. O miſeros homines, qui hos intuendo Chriſtum obliuiſcuntur! qui* [l] & multo *ante prædixit, vt legi Dei potius* [m] obtemperetur, *quam imitandi videantur illi qui ea quæ dicunt non faciunt: & traditorem ſuum tolerans, vſque in finem etiam ad Euangelizandum cum cæteris miſit.*

Nam Apoſtoli talem conſuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt; ſimiliter & ſucceſſores eorum; [n] quamquam multa de talibus præuidentes Spiritu Dei futura ſtatuerunt. Porro, (vt legitis in Actibus Apoſtolorum) [o] *erat* eo tempore inter fideles *cor vnum & anima vna* , *neque* [p] aliquis *eorum aliquid ſuum* proprium *eſſe dicebat* ; *ſed erant illis omnia communia*. Nulla enim inter eos accuſatio niſi familiaris erat, nec vnquam inter imitatores eorum aut fideles fieri debet, dicente [q] Domino, *Quod tibi fieri* non vis *alteri ne facias*:

y compungunt.

z verba Auguſt. de paſtoribus cap. 7.

a & pro his periculis noſtris, vt oretis exoramus, & cont.

b verba Hieronym. epiſt. 83.

c Siric. epiſt. 1. cap. 7. quia ferro neceſſe eſt excidãtur vulnera quæ fomentorum non ſenſerint medicinam.

d verba Celeſtini epiſt. 2. ab initio.

e cum ad hoc, vt ab.

f prouocemur.

g à Deo.

h ſanciamus.

i quaſcumq; cõſultationes memoras, figmenta eſſe nemo neſcit.

k verba Auguſtini lib. de pœnit. medicina c. 13. ſeu libri 50. homil. vltima. An forte attendunt multos etiam in ipſis &c. præpoſitorũ & miniſtrorum non cong. l tanto ante. m obtemperaretur. n Apoſtolica ſtatuta mentitur impoſtor. o Act. 4.

p neque quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid &c. q imo dicente Tobia non Domino, vide cap. 4. verſ. 16.

& idem, [r] *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Et [ſ] *Dilectio proximi malum non operatur.*

Ipſi ergo Apoſtoli & ſucceſſores eorum olim ſtatuerunt, [t] eos ad accuſationem non recipi *qui ſunt ſuſpecti*, vel *qui heri aut nudiuſtertius*, vel dudum *fuerunt inimici*; quoniam ſuſpecti facti ſunt & [u] *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, vel quorum vita eſt accuſabilis, aut dubij in recta fide.

Similiter [x] *quorum fides, vita & libertas neſcitur*, vel [y] *qui infamiæ maculis ſunt adſperſi*, aut [z] *ſceleribus irretiti.*

Neque [a] eos ſacerdotes debere vel poſſe aut Clericos accuſare, qui rite ſacerdotes fieri non poſſunt, nec ſui ſunt ordinis: quoniam ſicut Sacerdotes vel reliqui Clerici à ſecularium laïcorum excluduntur accuſatione, ita [b] illi ab iſtorum ſunt excludendi & alienandi criminatione. Et ſicut iſti ab illis, ita & illi ab iſtis non recipiantur: quoniam ſicut Domini Sacerdotum ſegregata debet eſſe conuerſatio ab eorum conuerſatione, ita & litigatio; quia [c] *ſeruum* Dei *non oportet litigare.*

Tales, chariſſimi fratres, accuſationes & iniuſtas aut nociuas æmulationes pro viribus prohibete, [d] *quia contentio* ſummopere *eſt vitanda.* [e] *Septies enim cadet iuſtus in die, & reſurget; impij autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus*, ait Salomon, *ne gaudeas: & in ruina eius* non [f] *exultet cor tuum: ne forte videat Dominus & diſpliceat ei, & auferat ab eo iram ſuam.* Non [g] *contendas cum peſſimis, nec æmuleris impios: quoniam non habent futurorum ſpem mali: & lucerna impiorum extinguetur.* Nec [h] *æmuleris viros malos, nec deſideres eſſe cum eis; quia* rapinam *meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.* Hæc cauete, chariſſimi: hæc meditamini, & fratribus in omnibus ſolatium præſtate: quia [i] *in hoc cognoſcent omnes*, vt ipſa per ſe veritas ait, quoniam [k] *mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Si [l] enim *in rebus ſecularibus ſuum cuique ius & proprius ordo ſeruandus eſt: quanto magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio?* [m] *Quod* iſta obſeruatione obſeruabitur,

r Matth. 22.
ſ Rom. 13.
t hoc ſtatuit Ambroſ. epiſt. 64.
u ſtatutum Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 15.
x Adrian. I. ibid.
y Statutum Conc. 7. Carthig. c. 2.
z ſtatutum Cóc. 2. Carth. c. 6.
a ſtatutũ Adriani I. collect. c. 19.
b ſupra monuimus hoc à veteratore confictũ: contrarium certe decernunt Chriſtiani Impp. Cod. Theod. li. 11. tit. vlt. conſt. 10. hoc ſtatuiſſe dicitur Syluester in Cóc. 2. Rom. c. 14. contrarium ſanxit Conc. Epaun. c. 24. C. Theodoſ. li 16. tit. 2. conſtit. 41. &c.
c 2. Tim. 2.
d verba Adriani I. collect. c. 5.
e Prou. 24. 16
f ne.
g ne.
h ibid. ab initio cap. ne æmul.
i Ioan 13. 35.
k quia.
l verba Greg. epiſt. 121. li. 7.
m induci confuſio, ne ibi diſcordia locum inueniat, vnde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione ſeruabitur, ſi nihil &c.

uabitur,

uabitur, *ſi nihil poteſtati, ſed totum æquitati tribuitur.*

Vnde conſtat Epiſcopos locorum ſingulorum omnium qui [n] *ſub* eorum *degunt moderamine* curam habere ſolicitam, & *cauſas vtilitateſque eorum* cum Dei timore *diſponere. Valde* ergo iniquum *eſt*, *vt* alij quilibet, omiſſis ſuis, *ſe* illorum *cauſis* admiſceant. *Sed* illi *eorum vitam* & iudicium *competenti regularique* debeant moderamine *diſponere*, *qui* eos in ſacerdotium ordinant, & à quibus iam ordinati ſunt: quoniam, vt lex loquitur, *Maledictus* [o] omnis eſt *qui transfert terminos proximi ſui: &* dixit *omnis populus, Amen.*

Deus [p] ergo, fratres, *ad hoc præordinauit* vos, & omnes qui ſummo ſacerdotio funguntur, *vt iniuſtitias* remoueatis, *& præſumptiones* abſcindatis, *&* in *ſacerdotio* laborantibus ſuccurratis, *& opprobriis* & calamitatibus eorum *locum non* præbeatis, *ſed ei qui calumniam* & opprobrium *patitur adiutorium* feratis; *illum vero qui calumniam* vel opprobrium *facit* abſcindatis, & Domino in ſuis Sacerdotibus opem feratis.

Sacerdotes quoque Dominus ſibi elegit, [q] vt ſacrificent ei, & offerant oblationes Domino: Leuitas quoque ſub eis eſſe iuſſit in miniſteriis eorum. Vnde ad Moſen loquitur dicens: [r] *Princeps autem principum Leuitarum Eleazar, filius Aaron Sacerdotis, erit ſuper excubitores* [ſ] Eccleſiæ *ſanctuarij*. De his enim locutus eſt Dominus ad Moſen; *Tolle* [t] *Leuitas pro primogenitis filiorum Iſraël, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum, eruntque Leuitæ mei. Ego* [u] *Dominus.* Si Leuitas ſuos eſſe Dominus voluit, quanto magis Sacerdotes ſibi adſciuit? De quibus ait, [x] *Si quis externorum acceſſerit*, morietur.

Omnia vero quę Domini ſunt caute tractanda ſunt, & non leuiter præcipitanda: quoniam & inter homines pro fidelibus habentur, qui Dominorum ſuorum [y] *cauſas bene cuſtodiunt*, & fideliter tractant; atque præcepta Dominorum ſuorum bene cuſtodiunt, & non tranſgrediuntur. Pro infidelibus vero reputantur hi, qui Dominorum ſuorum cauſas incautè & negligen-

n *Eiuſd. lib. eod. epiſt. 66.* Epiſcopi loci ipſius ſub cuius degunt moder. curæ ſit eorũ cauſas &c. Valde enim eſt incongruum, vt omiſſo eo, alius quilibet eorũ ſe cauſis admiſceat. Sed ille eorũ vitam &c. debet moderatione diſp. qui pro commiſſis eorum ſibi animabus compellitur reddere rationem.

o Deut. 27. 17 dicet.

p *verba Procli epiſt. ad Domnũ Antioch. vide Concil. Chalced. act. 14.* præord. tuã religioſitatem vt &c. remoueas &c. comprimas, & Sacerdotio laboranti ſuccurras, & opprob. locum nõ præbeas, ſed ei &c. feras &c. abſcindas &c.

q hæc de ſacerdotibus V. T. vera ſunt; ſacerdotium Noui Teſt. vnicum totius ſcil. Eccleſiæ, quæ πνευματικὸν ἱεράτευμα, 1. Pet. 2.

r Num. 3. 32.

ſ cuſtodiæ.

t ibid. 45.

u ego ſum.

x Num. 1. 51. imo de Leuitis hoc dictum, inſpice locum Lector.

y N. phraſ.

ter tractant, & præcepta eorum deſpiciunt, & non vt debent cuſtodiunt.

Ideo hæc præmiſimus, vt cognoſcatur ab his quibus incognitum eſt, quod & ſacerdotes (quos ſibi Dominus de [z] omnibus adſciuit, & ſuos eſſe voluit) non ſunt *leuiter tractandi, vel lacerandi*, nec temere accuſandi, aut reprehendendi niſi à Magiſtris ſuis; quoniam eorum cauſas [a] ſibi Dominus reſeruare voluit, & ſuo iudicio vindicari. Nam in his, & in aliis præceptis Domini, & fideles cognoſcuntur, & infideles reprobantur. Tolerandi enim hi ſunt potius à fidelibus, quam *exprobrandi*; veluti *palea* cum tritico, *vſque ad vltimum ventilabrum*; ſicut [b] *piſces mali cum bonis vſque ad ſegregationem, quæ futura eſt in littore, hoc eſt in fine ſeculi.*

Nullatenus [c] ergo *poteſt condemnari humano examine, quem Deus ſuo iudicio reſeruauit; vt* [d] *propoſitum Dei*, quo decreuit ſaluare quod perierat, fiat immobile. Et ideo quia voluntas eius non mutatur, nullus præſumat ea quæ ſibi non ſunt conceſſa.

Vnde eſt illud quod Apoſtolus loquitur dicens, [e] *Iam quidem omnino delictum eſt, quia iudicia habetis vobiſcum.* [f] *Quare non magis iniquitatem patimini? Quare non potius fraudamini?* [g] *Ad illud redeatur quod Dominus ait: Si quis voluerit tunicam tuam tollere, &* in *iudicio tecum contendere, dimitte* ei *pallium. Et alio loco:* [h] *Qui* aufert quæ *tua* ſunt ne repetas.

Sunt [i] *autem quædam quæ leuiſſima putarentur, niſi in ſcripturis demonſtrarentur opinione grauiora. Quis* vnquam *dicentem fratri ſuo Fatue, reum gehennæ putaret, niſi ipſa veritas diceret?*

Illi vero qui illa peccata perpetrant, de quibus Apoſtolus ait, [k] *Quoniam qui talia agunt regnum Dei non conſequentur*, valde cauendi ſunt, & ad emandationem ſi voluntariè noluerint compellendi: quia [l] *infamiæ maculis ſunt adſperſi*, & in barathrum delabuntur, niſi eis Sacerdotali auctoritate ſubuentum fuerit.

Similiter & illi de quibus ipſe ait, [m] *Cum huiuſcemodi*

z pari iure omnes ſibi pios adſciuit Dominus, filiorum ſcilicet.

a Si ſacerdotum cauſas ſibi Dominus reſeruare voluit; quo iure earum ſibi iudiciũ vindicat vrbicus Papa?

b verbis iiſdem vſus Auguſt. aduerſ. Creſcen. li. 4. cap. 26. de vtilit. pœnit. cap. 12.

c verba Conſtantini M. referente Adriano I. collect. c. 51.

d Rom. 9.

e Sic legit Auguſt. Enchir. cap. 78. 1. Cor. 6.

f Ibid. poſt lin. 3.

g vt ad illud.

h ſubſtituit impoſtor verba vulg. edit. ſic enim Auguſt. *Qui abſtulerit inquit, tua noli repetere.*

i verba Auguſt. Enchirid. c. 79. ab initio.

k Gal. 5. 21.

l ph[r] ſ. Concil. 7. Carthag. cap. 2.

m 1. Cor. 5. 11. de iiſdem loquitur de quibus Gal. 5.

homini:

hominibus *nec cibum ſumere*; quia infamia ſunt notati [n] antequam Sacerdotali auctoritate ſanentur, & *in gremio* S. Matris Eccleſiæ redintegrentur; quia qui extra nos ſunt, nobiſcum communicare non poſſunt.

Manifeſtum eſt enim, quod hi [o] extra nos ſunt, & à nobis diſcreti eſſe debent, cum quibus nec edere [p] nec cibum ſumere licet.

Similiter & [q] *omnes perſonæ*; quibuſlibet *turpitudinibus* ac ſcurrilitatibus *ſubiectæ*, infames ſunt effectæ.

Et *omnes* [r] *qui aduerſus patres armantur* infames efficiuntur.

Arenam [ſ] vero *& ſalem*, & *maſſam ferri facilius eſt* [t] portare, *quam hominem imprudentem & fatuum* [u] atque *impium*. [x] Quoniam *qui minoratur corde cogitat inania; & vir imprudens & errans cogitat ſtulta*. [y] *Multos ſupplantauit ſuſpicio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum. Cor durum male habebit in nouiſſimo; & qui amat periculum in* [z] ipſo *peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit* [a] requiem, & praui cordis *in illis ſcandalizabitur. Cor nequam grauabitur in doloribus, & peccator adÿciet ad peccandum.*

Talia cogitantes ſancti Apoſtoli, eorumque ſucceſſores ſpiritu Dei repleti, malos homines præuidentes, & ſimplices conſiderantes, difficilem [b] aut nunquam voluerunt eſſe accuſationem ſacerdotum, ne à malis *potuiſſent* euerti aut ſubmoueri; quia ſi hoc facile concederetur [c] *ſecularibus & malis* hominibus, aut nullus, aut vix perpauci remanerent; quoniam ſemper fuit, & eſt, & (quod peius eſt) nimis viget, vt mali bonos perſequantur, & [d] *carnales ſpirituales* infeſtent.

Idcirco (vt prædictum eſt) ſtatuerunt [e] ne accuſarentur; aut, ſi aliter fieri non poſſit, perdifficilis eorum fieret accuſatio; & à quibus (vt ſupradictum eſt) non præſumeretur, neque à propriis ſedibus aut Eccleſiis Epiſcopi eiicerentur.

n Sacerdotalis auctoritatis propriè loquendo nõ eſt infamiæ notam delere, quam inurere Magiſtratus officij eſt.

o extra ſunt corde, extra ſiant & corpore per excommunicationem.

p an differũt edere & cibũ ſumere?

q verba Concil. 7. Carth. c. 2.

r verba epiſt. Procli Conſtant. ad Dominum Antioch.

ſ Eccl. 22. 18.

t ferre.

u & imp.

x Eccl. 17. 22

y Eccl. 3. 26.

z illo.

a habebit ſucceſſus, prauũ cor in illis, &c. Auguſt. in ſpeculo legit *prauicordius*.

b vnicus Pauli locus de preſbyteri accuſatione non recipienda niſi ſub duobus aut tribus teſtibus, ex 1. ad Tim. epiſt. c. 5. proferri poteſt; meminerit vero Lector Cyprian. lib. 3. ad Quirin. c. 76. Chryſoſt. Theodoret. & Theophylactum ætate ſenem intelligere.

c quaſi verò omnes ſeculares mali, omnes clerici boni ſint.

d Solet impoſtor clericis ſpiritualium, laicis carnalium nomen aptare. vide Pſeudo-Clement. epiſt. 1. &c.

Quod ſi quo modo præſumptum fuerit, [f] *antequam* & proprius locus, & ſua *omnia eis legibus redintegrarentur*, nullatenus à quoquam accuſarentur aut criminarentur; & [g] *niſi ſponte elegerint, cuiquam pro talibus non reſponderent*. Sed poſtquam (vt præfixum eſt) reſtituti fuerint, & ſua omnia eis legibus redintegrata, diſpoſitis ordinatiſque ſuis, [h] magnum ſpatium tractandi cauſa eis concederetur. Et poſtea, ſi neceſſe fuerit, [i] *regulariter* vocati *venirent ad cauſam*; *&, ſi* iuſtum viſum fuerit, *accuſantium propoſitionibus* ſuſtentatione fratrum *reſponderent*. Nulla enim permittit ratio dum ad tempus eorum bona, vel Eccleſiæ, atque res ab æmulis aut à quibuſcunque detinentur, vt aliquid illis obiici debeat. [k] Nec quiſquam poteſt eis quoquomodo quidlibet maiorum vel minorum obiicere, dum Eccleſiis, rebus aut poteſtatibus carent ſuis.

Similiter [l] ſtatutum eſt, & nos eadem ſtatuta firmantes ſtatuimus, vt ſi aliquis clericorum ſuis Epiſcopis infeſtus aut inſidiator fuerit; eoſque criminari voluerit, aut conſpirator fuerit, vt mox ante examinatum iudicium [m] *curiæ tradatur*; cui diebus vitæ ſuæ deſeruiat, & infamis abſque vlla reſtitutionis ſpe permaneat.

Nec [n] vllus vnquam præſumat accuſator ſimul eſſe & iudex vel teſtis; quoniam [o] *in omni iudicio* quatuor perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe, id eſt iudices electos, & accuſatores, ac defenſores, atque teſtes.

Similiter ſtatuentes Apoſtolica auctoritate iubemus, ne [p] paſtorem ſuum *oues quæ ei commiſſæ* fuerant, *niſi* in *fide* errauerit, *reprehendere* audeant; quia [q] *facta præpoſitorum oris gladio ferienda non ſunt*, neque poteſt eſſe diſcipulus ſuper Magiſtrum; dicente veritatis voce, [r] *Non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum, nec ſeruus ſuper Dominum ſuum.* [ſ] *Odibilis* autem *coram Deo & hominibus eſt ſuperbia, & execrabilis omnis iniquitas.* [t] *Perdidit Deus memoriam ſuperborum, & reliquit memoriam humilium ſenſu.* [u] *Semen hominum honorabitur hoc quod timet Deum. Semen autem*

f verba Concil. Rom. 5. ſub Symm.
g Adrian. I. Collect. c. 5.
h Concil. 5. ſub Symm.
i verba Concil. 3. ſub Symm.
k Concil. 5. ſub Symm.
l Similis ſtatuti memini Pſeudo-Pius epiſt. 2. abuſus verbis Conſtit. 39. tit. 2. lib. 16. Cod. Theod. quæ ſupra deſcripſimus.
m Decij ſcil. quo imperante Fabianus coronatus eſt.
n Cod. Theodoſ. lib. 2. tit. 2. *Ne in ſua cauſa quis iudicet aut teſtimonium dicat.*
o Iſid. etym. lib. 18. cap. 15. *In omni iudicio ſex perſonæ quæruntur, iudex accuſator reus & tres teſtes.*
p verba Concil. Rom. 5. ſub Symmacho: *oues quæ paſtori ſuo cōmiſſæ fuerint, eum nec reprehendere niſi à recta fide exorbitauerit, præſumant, &c.*
q verba Gregor. paſtoral. parte 3. c. 5.
r Matth. 10. 24.
ſ Eccl. 10. 7.
t iniq. gentium, ibid. verſ. 21.
u Ibid. verſ 23.

hoc

hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore; & qui timent Dominum, erunt in oculis[x] eius: *Fili* (ait Salomon) *in manſuetudine ſerua animam tuam, & da illi honorem*[y] cui honor competit. *Priuſquam*[z] *interroges, ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris, corripe iuſte. Priuſquam audias, ne reſpondeas verbum; & in medio*[a] ſeniorum *ne adÿcias loqui.*

Exemplo[b] *Cham filÿ Noë damnantur, qui* patrum *ſuorum culpas in* publicum *produnt*, aut eos accuſare vel detrahere præſumunt; velut *Cham qui patris* ſui Noë *pudenda non operuit, ſed deridenda monſtrauit.* Similiter & illi exemplo[c] *Sem & Iaphet* iuſtificantur, *qui reuerenter operiunt*, & non produnt ea *quæ patres ſuos exceſſiſſe*[d] cognoſcunt.

Si[e] enim *à fide* deuiauerit Epiſcopus, *erit* corrigendus prius ſecrete *à ſubditis* ſuis.

Quod ſi incorrigibilis (quod abſit) apparuerit, tunc erit accuſandus ad Primates ſuos, aut ad ſedem Apoſtolicam. *Pro* aliis *vero* actibus ſuis *magis eſt tolerandus* ab ouibus & ſubditis ſuis, *quam* accuſandus & publicè derogandus; [f] *quia cum in* eis à ſubditis delinquitur, *eius ordinationi* obuiatur *qui eos* eis *prætulit*, dicente Apoſtolo: [g] *Dei ordinationi reſiſtit qui poteſtati reſiſtit.*

Qui vero[h] *omnipotentem* Deum *metuit*, nec *contra* Euangelium, nec contra Apoſtolos, nec contra Prophetas, ſeu ſanctorum patrum inſtituta, *aliquid vllo modo agere conſentit.* Sacerdotes ergo honorandi ſunt, non lacerandi, vel *exprobrandi* ſunt. Legitur in Eccleſiaſtico, [i] *In tota anima tua time*[k] Deum, *& ſacerdotes illius ſanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit; & miniſtros eius*[l] non *derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica*[m] ſacerdotem, *& propurga te cum brachÿs. Da* illi[n] *partem, ſicut mandatum eſt tibi, primitiarum & purgationis, & de*[o] *negligentia purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum, & ſacrificium ſanctificationis offeres Domino, & initia*

x illius, ibid. verſ. 31.
y da illi honorem ſecundum meritum ſuum.
z Eccleſ. 11. 7.8.
a Sermonũ.
b *verba Iſidori ſent. lib. 3. c.* 39. Sententia damnantur Cham, &c. qui ſuorum præpoſiturũ &c. in publico produnt: ſicut Cham, &c.
c monſtrauit. Habituri ſunt Sem meritum & Iaphet qui reuerenter, &c.
d cognouerunt.
e *Ibid.* Quod ſi à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à ſubditis: pro moribus vero reprobis tolerandus magis quam diſtringendus à plebe eſt.
f Greg. verba paſtor. lib. 3. c. 5. *quia cum in præpoſitos delinquimus, eius ordinationi qui eos nobis prætulit, obuiamus.* g dictum Apoſtoli tibi non patrocinatur; de principibus enim non de Eccleſię præpoſitis agit Rom. 13 ad verſ 8. h verba Greg. impoſtoris fecibus obruta. vid. epiſt. 36. lib. 4. *quia omnip. Dominum metuit (Imp.) & contra ſtatuta Euangelica, contra ſacratiſſimos Canones agere aliquid nullo modo conſentit.* hucuſq; Pſeudo-Fabiani verba citat Anſelm. Luc. aduerſ. VVibert. i Eccl. 7. 31. &c. k Dominum. l ne. m Sacerdotes. n illis. o neglig. tua.

Sanctorum: & pauperi porrige manum tuam, vt perficiatur propitiatio & benedictio tua.

Hæc non tantummodo vobis, ſed omnibus fratribus per vos nota fieri volumus; *vnanimes*, [p] *vnum ſentientes permaneamus in Chriſto. Nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vindicantes; non hominibus, ſed Deo ſaluatori noſtro placentes, cui eſt honor & gloria in ſeculorum ſecula. Amen.*

p verba Innocentij epiſt. 2. c. 13.

Iudicia Pontificiorum.

Anton. Auguſt. in Collect. Adrian. I. cap. 38. Videndum quid illud ſit, *Curiæ tradatur, cui omnibus vitæ ſuæ diebus ſeruiat*; quid enim Fabiani tempore (qui Maximini & Gordiani tempore vixit) *curia* ad pontifices pertinet? Auget ſuſpicionem alterius eſſe verba, quod Auguſtini verba in ea referuntur ex Enchiridio cap. 79. Sed potuit Auguſt. verbis Fabiani vti, tacito eius nomine, &c.

Poſſeuin. in Appar. Epiſtolam ſecundam, in qua agit Fabianus de Chriſmate conſecrando ſingulis annis feria 5. in cœna Domini, aliqui Apocrypham eſſe opinantur. Vide Bellarm. Card. lib. de Sacr. Confirm. c 8.

Binius in notis ad hanc epiſt. Hanc epiſt. Poſſeuinus in apparatu ſacro, verbo *Fabianus*, à quibuſdam, neſcio quibus, velut apocrypham reiici aſſerit.

Bellarm. de confirmat. lib. 2. c. 8. §. 2. probatur, &c. Videmus in hoc Concilio (Carth. 4. cap. 36.) quod apud omnes eſt maximæ auctoritatis, idem haberi de chriſmate ſingulis annis renouando, quod habetur in Epiſtola Fabiani, quam nonnulli apocrypham eſſe volunt, &c.

CENSVRA.

APOCRYPHAM iure meritoque cenſeri deprehendet, quicunque in ἀντιφατικὴν de Chriſmate ſingulis annis conficiendo παραδιατριβὴν oculorum aciem defixerit; ſimulque vulgatæ Bibliorum verſionis, Concil. 2. & 7. Carthag. tertij & 5. Romani ſub Symmacho, Siricij, Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, Innocentij, Zoſimi, Celeſtini, Procli, Gregorij, Iſidori & Adriani ſententias à perſonato hiſtrione citatas aduerterit.

FABIA-

FABIANI PAPÆ

Epiſtola III.

Dilectiſſimo fratri Hilario Epiſcopo, Fabianus.

DIVINAE [a] *circa nos gratiæ memores eſſe debemus, qui nos per dignationis ſuæ miſericordiam ob hoc ad faſtigium ſacerdotale prouexit, vt mandatis ipſius inhærentes, & in quadam Sacerdotum eius ſpecula conſtituti, prohibeamus illicita, & ſequenda doceamus.*

In [b] tantum enim in occiduis partibus, quibus moraris, audiuimus aſtutiam *Diaboli* ſæuire *in populum Chriſtianum, atque multiplici deceptione* prorumpere, *vt non* ſolum laïcos ſeculares, *ſed ipſos quoque* Domini *Sacerdotes* premat & vexet. *Vnde in* grandi *mærore poſiti diſſimulare non poſſumus* quod corrigere atrociter debemus.

Quapropter * *competens adhibenda eſt talibus* [c] medela *vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera* [d] capitis *peſte nihil* poſſit *ſed ſegnius tracta pernicies reatu non legitimæ curationis inuoluat pariter ſauciatos & medentes.*

Ob id ergo ſtatuentes decernimus, vt [e] *hi qui non ſunt bonæ conuerſationis,* aut quorum vita eſt accuſabilis, aut *quorum fides,* vita [f] *& libertas neſcitur, non poſſint Domini Sacerdotes accuſare.*

Ne viles perſonæ [g] ad *accuſationum horum admittantur.*

Similiter [h] *hi, qui in aliquibus criminibus irretiti ſunt, vel qui ſunt ſuſpicioſi, vocem aduerſus maiores natu non habeant accuſandi;* quia ſuſpicioſa vox & inimica veritatem ſolet opprimere.

Peregrina [i] vero *iudicia* (ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate) *generali ſanctione prohibemus; quia indignum eſt ab* [k] externis *vt Iudicetur, qui prouinciales, & à ſe electos, debet habere iudices,* niſi fuerit appellatum.

a Hilari verba epiſt. 3. ab initio.

b verba Felicis III. epiſt. 7. ab impoſtore horrende fœdata.

Qualiter in Africanis regionib. aſtutia Diaboli ſæuierit in popul. Chriſt. atque in id multipl. decept. proruperit, vt non modo vulgus incautum, ſed ipſos quoque in mortis profunda demerſerit Sacerdotes, nullus non orbis genuit, nulla terra neſciuit Vnde in graui mœr. poſ. diſſ. non poſſ. pereuntiũ atque à nobis exigendarum diſcrimen animarũ Quapropter &c.

* ab his verbis ad finẽ epiſt. eadem habet Pſeudo-Sixt. 3. epiſt. 3.

c medicina. d captis peſte &c. profit. e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 15.
f vitæ libertas. g in accuſ.
h Adrian. ibid. ex Concil. 2. Carth. g. cap. 6. i verba Adriani I. eiuſd. collect. c. 17. ex Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. conſtit. 10. k externo.

Vnde oportet, [l] *ſi aliquis* Epiſcoporum *ſuper certis accuſetur criminibus*, vt *ab omnibus audiatur qui ſunt in prouincia Epiſcopis*; quia [m] *non* oportet accuſatum *alicubi quam in foro ſuo* audiri. [n] *Si quis vero iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat.*

Appellantem [o] autem *non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare cuſtodia*; ſed *liceat appellatori vitiatam cauſam appellationis remedio ſubleuare.*

Liceat [p] *etiam in cauſis criminalibus appellare. Nec vox appellandi denegetur ei, quem* ſupplicio [q] *ſententia deſtinarit.*

Pulſatus [r] *ante ſuum iudicem cauſam dicat; & ante non ſuum iudicem pulſatus ſi voluerit taceat; & vt pulſatis, quoties appellauerint, induciæ dentur.*

Si [ſ] *quis* ergo *iratus crimen aliquod cuilibet temere obiecerit, conuitium non eſt pro accuſatione habendum; ſed permiſſo tractandi ſpatio, id quod iratus dixit, per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur: vt ſi fortaſſe reſipiſcens, quæ* [t] præ iracundia *dixit, iterare aut ſcribere noluerit, non vt reus criminis teneatur.*

Omnis ergo [u] *qui crimen objicit ſcribat ſe probaturum Reuera*: ſemper *ibi cauſa agatur, vbi crimen admittitur.*

Et [x] *qui non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit ipſe patiatur.*

Placuit [y] etiam, vt *ſi Epiſcopus accuſatus* [z] appellauit ad Apoſtolicam ſedem, *id ſtatuendum quod* [a] eiuſdem ſedis Pontifex *cenſuerit.*

Hæc tamen omnino in Sacerdotum [b] *cauſa forma ſeruetur, ne quenquam ſententia non à ſuo iudice dicta conſtringat.*

Occurrere [c] quoque *quiſque* fidelium *ruinis debet* oppreſſorum, & *miſerorum ſubſidio, quo* [d] valeant ex reuelatione *alienæ vindictæ à ſe Dei remouere vindictam. Libat enim* Deo [e] *proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa.*

Vnde ſcriptum eſt, [f] *fratrem adiuuans exaltabitur.* Eccleſia enim Dei [g] *ſine macula & ruga* debet exiſtere; & ideo non oportet eam à quibuſdam conculcari, aut maculari; quia ſcriptum eſt, [h] *Vna eſt columba mea, perfecta*

l eiuſd. collect. c.27.
m ibid. c.33.
n ibid. c.32.
o ibid. c.34. ex interp. Aniani in conſtit.2. tit.30. lib.11. Cod. Theod. & in cõſt.15. eiuſd. tituli.
p Adrian. ibid. ex Aniano in conſtit. 20. eiuſd. tituli.
q in ſupplicium.
r Adrian. collect. c.56.
ſ Adrian. collect. c.47. ex Aniano in conſtit.5. tit.1. lib.9. Cod. Theodoſ.
t poſt iracundiam quę dixit.
u Adrian. collect. c.48. ex Aniano in conſtit. 11. eiuſd. tituli.
x ibid.
y Adrian. collect. c.21. ex Conc. Sardic. epitome inter opera eiuſd. Adriani.
z appellauerit Rom. Pont.
a quod ipſe cenſ.
b verba Cod. Theod. lib.4. tit.16. conſti. 2. in priuatorum.
c verba Conc. Tolet.8. c.2.
d quo valet, & releuatione.
e Domino.
f Hæc verba ſcripta non ſunt: alludit autem ad locum Prouerb.18. verſ.19. vide Gregor. lib.7. Indict.2. epiſt.120.
g hæc conueniunt Eccleſ. glorioſæ, non militanti. vide Auguſt. de hæreſ. cap.88.
h verba Greg. epiſt.54. lib.7. Indict.2. Cant.6. Exod.33.

mea,

mea. Hinc iterum *Dominus ad Moſen* [i] ait, *Eſt locus penes me, & ſtabis ſuper petram.* [k] Qui *eſt locus, qui non ſit* [l] Domini, *dum cuncta* in *ipſo per quem creata ſunt continentur? Eſt* [m] *tamen locus apud* Deum, *videlicet ſanctæ Eccleſiæ vnitas, in qua* ſupra *petram ſtatur, dum confeſſionis* [n] *ſoliditas humiliter tenetur.*

Te, frater, & omnes fratres noſtros Eccleſiam Chriſti ſanguine redemptam regentes monemus, vt omnes à præcipitio, [o] *in quo* fratres & Domini paſtores detrahendo & perſequendo verbis & factis labũtur, laqueis quibus poteſtis *retentetis*, & [p] lacerari eos in hamo iræ non permittatis; quia [q] *ſcriptum eſt: Ira* enim *viri iuſtitiam Dei non operatur. Hinc rurſum dicitur, Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Hæc autem vos, Deo auctore, omnia ſeruare non ambigo: ſed occaſione admonitionis exorta, bonis veſtris* [r] deſideriis & operibus *me furtiue ſubiungo; vt quod non admoniti facitis, quando vobis* [ſ] etiam *admonens additur, iam non ſoli faciatis.*

Quapropter, fratres, oportet vos, & omnes fideles diligere inuicem, & nõ detrahere aut accuſare alterutrum: ſcriptum eſt enim, [t] *Dilige proximum & coniungere fide cum illo. Quod ſi denudaueris abſconſa illius, non* perſequeris [u] *poſt eum. Sicut enim homo qui perdit amicum ſuum, ſic* [x] *qui perdit amicitiam proximi ſui; & ſicut qui dimittit auem de manu ſua, ſic* qui *dereliquiſti proximum tuum, & non eum capies. Non illum ſequaris, quoniam longe abeſt. Effugit enim quaſi caprea de laqueo, quoniam vulnerata eſt anima eius. Vltra eum non poteris colligare, & maledicti eſt concordatio. Denudare autem amici myſteria, deſperatio eſt animæ infelicis. Annuens oculo, fabricat iniqua, & nemo eum abjiciet. In conſpectu oculorum tuorum* [y] conculcabit *os ſuum, & ſuper ſermones tuos admirabitur. Nouiſſime autem peruertet os ſuum, & in verbis tuis dabit ſcandalum. Multa* [z] audiui, *& non coæquaui ei, & Dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput eius cadet; & plaga doloſa* doloſi *diuidet vulnera.* [a] *Qui fodit foueam, incidet in* illam; [b] *& qui ſtatuit lapidem proximo, offendet in eo; & qui laqueum alij ponit, peribit in illo. Facienti conſilium nequiſſimum, ſuper ipſum deuoluetur, & non agnoſcet vnde* [c] adueniet *illi. Illuſio & improperium ſuperborum, & vin-*

i dicit.
k Quis eſt.
l in Deo &c. ab ipſo.
m ſed tamen eſt locus apud eum &c. ſuper petram
n confeſſ. eius.
o N. phraſ.
p al. l. bi eos in imo non.
q verba Gregor. epiſt. 128 lib. 7. indict. 2. Iac. 1.
r veſtris actibus me.
ſ & admonẽs.
t Eccl. 27. 18 &c.
u perſequaris
x ſic & qui.
y cõdulcabit.
z odiui.
a & qui fodit
b in eam.
c adueniat.

dicta ſicut leo inſidiabitur illis. Laqueo peribunt, qui oblectantur caſu iuſtorum; dolor autem conſumet illos antequam moriantur. Ira & furor vtraque execrabilia ſunt; & vir peccator continens erit illorum.

d Eccl. 28. Qui [d] vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius ſeruans ſeruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata ſoluentur. Homo homini reſeruat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſibi ſimilem non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur altiſſimum? Ipſe dum caro ſit reſeruat iram, & propitiationem petit à Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memento nouiſſimorum, & deſine inimicari. Tabitudo enim & mors imminent in mandatis eius. Memorare timorem Dei, & non iraſcaris proximo. Memorare [e] Teſtamenti altiſſimi, & deſpice ignorantiam proximi.

e teſtamentum.

Abſtine te à lite, & minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna ſyluæ, ſic ignis [f] exardeſcet; & ſecundum virtutem hominis, [g] iracundia illius erit; & ſecundum ſubſtantiam ſuam exaltabit irã ſuam. Certamen feſtinatum [h] incendet ignẽ, & lis feſtinans [i] effundet ſanguinem, & lingua teſtificans [k] adducet mortem. Si ſufflaueris in ſcintillam, quaſi ignis exardebit; & ſi expueris ſuper illam extinguetur, & vtraque ex ore proficiſcuntur. Suſurro & bilinguis maledictus; multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & diſperſit illos de gente in gentem. Ciuitates muratas diuitum deſtruxit, & domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concîdit, & gentes fortes diſſoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus ſuis. Qui reſpicit illam non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requieſcat. Flagelli plaga liuorem, [l] facit, plaga autem linguæ comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gladij, ſed non ſic, [m] quomodo qui interierunt per linguam ſuam. Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam illius non tranſiuit; & qui non attraxit iugum [n] eius, & vinculis eius non eſt ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum eſt, & vinculum illius vinculum æreum eſt. Mors illius, mors nequiſſima; & vtilis potius [o] infernus quam illa. Perſeuerantia illius non permanebit, ſed obtinebit vias iniuſtorum. In flamma ſua non comburet iuſtos. Qui [p] derelinquunt Dominum incident in illam;

f exardeſcit.
g ſic iracũdia
h incendit.
i effundit.
k adducit.
l fecit.
m quaſi qui.
n illius.
o inferus.
p relinquũt.

in illam; & [q] exardescet *in illis, & non extinguetur; & immittetur in illos quasi leo, & quasi pardus lædet illos. Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam; & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Aurum tuum & argentum tuum consla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos. Et attende, ne forte labaris in lingua tua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi; & sit casus tuus insanabilis in mortem.*

Ista caueant omnes, & [r] *cohibeant linguam suam à malo, & labia eorum ne loquantur dolum.*

De [s] *cætero* charissimi, *confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem; sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in* præparatione [t] *Euangelij pacis; in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei.*

Hæc, frater, quæ tibi scripsimus, generaliter omnibus nota fieri volumus, vt quæ cæteros tangunt omnibus nota fiant.

Omnipotens Deus [u] *te*, frater, & reliquos fratres nostros vbique consistentes *protegat vsque in finem, qui cunctum mundum dignatus est redimere, Iesus Christus Dominus noster, qui* [x] est benedictus *in secula. Amen.*

Data 17. Kal. Nouembr. [y] Africano & Decio viris Clariss. Coss.

Iudicia Pontificiorum.

ANTON. *Augustin. in cap. 34. collect. Adriani* I. Quod in fine dicitur *de appellatione eius, qui ad supplicium ducitur*; non videtur Pontificij iuris esse sed ex iure ciuili arreptum, & in suprascriptis epistolis insertum: Postea incidi in Aniani interpretationem constitutionum Cod. Theod. & in eis hæc fere omnia inueni, &c.

Baron. ad A.D. 224. §. 21. Quod citat Cyprianus in Ecclesia esse statutum, vt primæ causæ in propriis cognoscantur Ecclesiis, apud

q exardebit.

r Psal. 33. 13.
s Ephes. 6. 10.
t præparatione.
u verba Greg. epist. 54. l. 7. Indict. 2. ipse quoque te protegat &c.
x qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.
y nullus in fastis Africani consulatus cũ Decio. Africanus collegã habuit Traianum Aug. A. D. 114. Legitur & Africanus Consul cum Maximino Aug. A. D. 238. quo sedi Romanę prę-fectus est Fabianus: tres Decij Consulatus agnoscit Baronius, 1. cum Grato A. D. 252. secundum cũ Etrusco an. 253. tertium cũ Grato anno 254. quo electus est Cornelius Fabiani successor. Coronatum vult Fabianum Baron. A. 253. Ianuarij 20.

Fabiani epiſtolam ad Hilarium ſcriptam legitur in hæc verba; *Peregrina vero iudicia*, &c.

C E N S V R A.

Cyprianum non citare quod apud epiſtolam ad Hilarium ſcriptam legitur, vnico argumento euincere poſſemus: hoc nimirum, verba à Baronio adnotata Adriano primo qui ea è Codice Theodoſiano deprompſit reſtituenda eſſe. Addimus inſuper impoſtorem variis è Concilio 2. Carthag. Toletano 8. ſcriptiſque Hilari, Felicis III. Gregorij, Adriani I. Codicis Theodoſ. Aniani interpretis &c. petitis ſententiis, longas ex Eccleſiaſtico libro & epiſt. ad Epheſios lacinias aſſuere, quibus addita coronidis vice nomenclatura Conſulum mendax.

C O R N E L I I   P A P Æ

Epiſtola I.[a]

Chariſſimis atque dilectiſſimis fratribus, [b]ſanctæ Dei Eccleſiæ filiis, & omnibus Domino recta fide famulantibus, Cornelius Epiſcopus.

VIDENS [c] charitatis veſtræ beneuolentiam, quia Apoſtolorum amatores eſtis, eorumq; fidem & doctrinam tenetis, decreui vobis ſcribere (Domino auctore) quædam ex his quæ *nunc temporis* neceſſaria ſunt *ſciri*, & quæ apud nos in Eccleſia Romana (auxiliante Domino) [e]*meritis Apoſtolorum* nuper acta ſunt *ſiue geruntur*: quoniam, patrocinante charitate, credo vos [f] *paterna gratia ſcripta* ſedis Apoſtolicæ libenter *ſuſcipere*, & mandata eius peragere, atque de eius *profectibus* gratulari.

Quia *quiſquis ſe in* [g] radice charitatis *inſerit*, *nec à viriditate deficit, nec à fructibus inaneſcit*, [h] nec amore *fœcunditatis opus efficax amittit*. Ipſa enim charitas [i] *exercet corda*

a ſecunda dicenda eſt, ſi notæ menſtruæ fides habenda ſit: ei tamē locum ſolitum reliquimus.
b an alij ſunt Eccleſiæ filij à famulantibus Domino?
c nota phraſes.
d Dominum mendacij quod impuro ore profandis nō auctorem, ſed oſorem ac vindicem eſſe didicimus à Propheta pſ. 5.
e Apoſtoli nulla ſibi merita vindicauerunt in via; nulla (ex hypotheſi Pontificiorum) acquirere poſſunt in patria.
f phraſ. Greg. epiſtol. 49. lib. 8.
g verba Greg. epiſt. 114. lib. 7, indict. 2. quiſquis in eius radices ſe &c.
h quia humorem fœcund. &c. non amittit.
i ita exercet corda & corrob.

fidelium,

fidelium, sensus *corroborat, vt nihil graue, nihil difficile, sed fiat totum dulce quod agitur;* [k] dum eius *proprium sit nutrire concordiam, seruare* [l] mandata, atque *dissociata coniungere, praua dirigere, & cæteras virtutes perfectionis suæ munimine solidare.*

Quapropter rogo vos nobis congratulari, quia rogatu [m] *cuiusdam deuotæ* fœminæ atque nobilissimæ matronæ *Lucinæ* leuata sunt *corpora Apostolorum Petri & Pauli de catatumbis.* Et primo *quidem B. Pauli corpus* leuatum silentio positum est *in prædio* prædictæ matronæ, *via Ostiensi, ad latus vbi decollatus est.* Postea vero *B.* Apostolorum principis *Petri* accepimus *corpus*, & *condecenter* posuimus illud *iuxta locum vbi crucifixus est, inter corpora sanctorum Episcoporum, in templo* [n] *Apollinis, in monte aureo, in Vaticano palatij Neroniani,* 3. *Kalend.* Iuliarum die, orantes Deum & Dominum nostrum Iesum Christum vt [o] intercedentibus suis sanctis Apostolis maculas vestrorum purget peccatorum, & in sua vos conseruet voluntate diebus vitæ vestræ, & in fructu boni operis vos *perseuerabiles* reddat. Vos ergo his congaudete; quia & ipsi sancti Apostoli de vestro [p] congratulantur gaudio. Vos semper Deum laudate, & ipse glorificetur in vobis.

Scriptum est [q] enim, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Tantum enim à nobis exigitur, quantum possumus famulatus nostri obsequio* [r] commendare. Vnde *quidem* [s] *tanto nos necesse importunis prædicationibus* [t] insistere, quanto nobis *perfectæ negotiationis* creditur duplicata *talentorum assignatio, atque Dominicæ vocis ad suscipiendam eius requiem suadet assertio.*

k huius igitur cum sit prop.

l seruare coniuncta, dist.

m vide Pontificale. hanc fabulã Greg. ipse refellit epist. 30. lib. 3. & ex eo Baron. ei tamen fidem habet Ado in Chronic. Idem Ado in Martyrol. suo acta Passionis Cornelij recitat, in quibus hęc ad finem, *Eadem nocte venit B. Lucina cum Clericis & familia sua, & rapuit corpora Martyrum, & sepeliuit ea in agro suo,* &c. hinc forte occasio nata impostori, nouam Apostolicorum λειψάνων trãslationem comminiscendi.

n in loco sacrilegis idololatrarum ritibus polluto conditum à Christianis B. Petri corpus verisimile non est.

o vt demus Ecclesiam triumphantem pro militantis πλειῶσ preces in genere fundere; eoque nomine (ita è sumpto *intercedendi* quo varij patres vtuntur vocabulo) intercedere. Negamus tamen pios in gloria inter Christum & fratres in via laborantes intercedere. Christi λύτρῳ nititur eius ἐκκλησίας & fidelium purgatio; non sanctorum cum ipso regnantium merito.

p Si in viuis essent non ferendam in re fingendi libidinem nobiscum detestarentur.

q verba epist. Martini I. ad Amandum: scriptum namque est &c. Psal. 115.

r commodare.

s Ibid. Paulo ante quandoquidem &c. necesse est.

t imminere quantum nos perf. negos. creditorum nobis talent. duplicat assignatio.

Hæc inuidens antiquus hoſtis, ſuſcitauit nobis aduerſarium Nouatum, *rectæ fidei* [u] & ſanctæ doctrinæ *æmulum*; qui extra Eccleſiam ordinauit Nouatianum, & in Africa [x] Nicoſtratum, vtroſque hæreticos ſicut ille erat. Hi vero conatibus quibus potuerunt multos à recta & Catholica fide *ſuadentes* recedere fecerunt, & poſt ſe *in peruerſam* & Deo *odibilem doctrinam* [y] *corruere* perſuaſerunt. Sed ſicut iſtorum tergiuerſationibus nimis ſumus contriſtati, & de eorum perditione *contriti*, ſic de aliorum *conuerſatione* Domino auxiliante ſumus lætificati. Deus autem omnipotens, qui triſtibus miſcet læta, oppido nos lætificauit: quod quidem Confeſſores, qui dudum *fuerant fideles nobis* & à recta fide, Diabolo inſtigante, *ſe ſeparantes* cum [a] Maximo presbytero ad Eccleſiam Catholicam & fidem rectam ſunt reuerſi, & denuo (ſicut prius) facti ſunt confeſſores fideles.

Quapropter, chariſſimi, hortamur vos & deprecamur per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum prædictos hæreticos, & omnes quos à recta fide & doctrina apoſtatare cognoueritis, exhortationibus & bonis ſtudiis veſtris ad Catholicam fidem & rectam doctrinam conuertere contendite, & in Dei voluntate [b] perſiſtere ſuadete. Et non ſolum hos, ſed omnes qui nondum fidem rectam perceperunt ad Catholicam fidem perducere feſtinate.

Quia [c] *neque mors, neque vita, &c. diuinis & Apoſtolicis conſtitutionibus pareatis.*

Data 7. Idus Septembr. [d] Decio & Maximo viris Clariſſ. Coſſ.

u non ſolum Cyprianus nouato proprie obiicit hæreſeos crimen: ſed cupiditatem rerum Nouarum, ex auaritiæ inexplebili rapacitate furorem, &c. vide epiſt. 49.

x Nicoſtratum legationem Nouatiani ſuſcepiſſe teſtantur epiſt. 48. & 49. à Nouato in Africa ordinatū, nemo.

y not. phraſ.

z not. phraſ.

a vide Cyprian. lib 3. epiſt. 11. ſiue 46. iuxta edit. Pamelij.

b quomodo perſiſtant nō conuerſi ſed conuertendi?

c Roman. 8. vt in epiſtola 12. Pſeudo-Liberij, & 4. Pſeudo-Damaſi, & 8. Pſeudo-Pelagij 2. vſque ad hęc verba, *diuinis*, &c. quibus Pſeudo-Cornelius hanc & Pſeudo-Hyginus epiſt. 1. clauſerunt.

d Bis Decium cum Annio Grato Maximo Conſulem factum vult Baron. A. D. 252. Sede vacante & Anno 254. quo Fabiano ſubſtitutus Cornelius Menſe Aprili poſt Paſcha. Secundum hunc Conſulatum non agnoſcit Onuphrius.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A.D. 221. §. 3. Exiſtimauit * aliquis, ſed nullo plane auctore nixus vel ratione, tunc dirutum eſſe inter alia ſepulcrum Apoſtoli Petri, tranſlatumque corpus eius ad Catacumbas, vbi cum

* Onuphrius.

Pauli

Pauli corpore manſerit vſque ad Cornelium Papam, qui vtrumque ſuſtuliſſe dicitur; & Petri in Vaticano, Pauli vero via Oſtienſi, vbi ſunt poſtea ipſis erectæ Baſilicæ, collocaſſe. Amplioribus ſane ſpatiis Vaticanum olim patuiſſe, tomo 1. Annal. diximus; adeo vt non ſit neceſſe hæc intelligere facta ab Elagabalo vbi eſt Petri ſepulcrum. Rurſum vero cum illud eſſet à latere circi Neronis inhærens monti, nequaquam videri poteſt illic fuiſſe opportunum locum ad agitandas immanium * beſtiarum quadrigas. Nam ſi velimus illum eas agitaſſe in circo Neronis, ſi illius ſpectaculi capax circus non erat, ipſe primo diruendus fuiſſet; cum tamen nulla mentio habeatur de circo diruto, quod ante omnia (quod res eſſet longe maioris momenti quam priuatorum ſepulcra) dicendum fuiſſet. Si vero eum extra circum agitaſſe quadrigas dicere velimus: tunc cum inter circum & tumulum S. Petri perangustum eſſet ſpatium, monte à tergo, à fronte circo poſito, non ſatis erat Elagabalo demoliri ſepulcra, niſi ſolo æquaſſet (vt dictum eſt) circum; cum tamen non niſi aliquot ſepulcrorum factam eſſe iacturam idem affirmet. At ſi demus etiam tum Petri Apoſtoli dirutum ſepulcrum, eiuſque corpus tranſlatum ad Catacumbas; quæ, rogo, ratio ſubeſſet, vt & Pauli Apoſtoli corpus etiam è ſepulcro via Oſtienſi poſito, & in Catacumbas pariter illatum, vna cum S. Petri corpore conderetur? cum vt illud antehac in proprio ſepulcro via Oſtienſi collocatum, & in hæc tempora aſſeruatum inde tolleretur, nulla cauſa vel ſaltem veriſimilis monſtrari poſſit.

* elephantorum.

4. His igitur penitus confutatis, magna eſt apud me autoritas S. Gregorij affirmantis, paulo pòſt tempus paſſionis Apoſtolorum eorundem ſacra corpora à Græcis furtim ſublata, tumque ad Catacumbas perlata fuiſſe; qui diuino miraculo præpediti à cœptis deſiſtere coacti ſunt: cum fideles, re comperta, in ſua loca Apoſtolorum corpora retulere. At rem geſtam, eius verbis ſuperius enarratam, hic repetere quo cuncta certiora reddantur operæpretium exiſtimamus. Scribens enim ad * Conſtantiam Auguſtam hæc ait: *De corporibus vero ſanctorum Apoſtolorum quid ego dicturus ſum? dum conſtat, quia eo tempore quo paſſi ſunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora, ſicut ciuium ſuorum repeterent: quæ ducta vſque ad ſecundum vrbis milliarium in loco qui dicitur ad Catacumbas collocata ſunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui atque fulguris nimio metu terruit atque diſperſit, vt talia denuò nullatenus attentare præſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt; & in locis, in quibus nunc ſunt condita poſuerunt.* Hæc Gregorius.

* lib. 3. epiſt. 30.

5. Si ergo tunc ſublata, & ad Catacumbas tranſlata, ac etiam propriis locis tunc reſtituta fuerunt, quidnam eſt quod à Cornelio Papa ea è Catacumbis ſublata dicuntur? & Pauli quidem prope viam Oſtienſem poſitum, Petri vero in Vaticano? Hæc præfecto

ita eſſe non poſſunt, niſi dixerimus bis eadem corpora ad Catacumbas fuiſſe delata, ac bis itidem locis propriis reſtituta: quod quidem antiquorum nemo dixiſſe, nec ſaltem ſomniaſſe reperitur. Quamobrem cum eo redacta quæſtio eſſe videatur, vt vel mendacem (quod nefas eſt cogitare) Gregorium fuiſſe dicamus; vel potius hallucinatum eſſe incertum auctorem illum qui citari falſo Damaſus conſueuit: æquius eſt vt (quod omnis ratio perſuadet) potius Gregorio ea ad Auguſtum ſcribenti, quam incerto auctori incerta tradenti acquieſcamus.

6. Nec eſt inſuper quod dici poſſit, tunc temporis, cum à Græcis ſublata ſunt illa corpora, ad Catacumbas fuiſſe tranſlata; ſed demum à Cornelio Papa in loca priſtina reportata: nam ab eo tempore vſque ad Zephyrinum, dictis in locis, in Vaticano ſcilicet Petri, & Via Oſtienſi Pauli corpora permanſiſſe nemo poterit dubitare: ſiquidem ex tunc vſque in præſens complures Romani pontifices, quos recenſuimus, ſepulti dicuntur in Vaticano iuxta corpus Petri. Rurſus verò patens eſt teſtimonium Gaij, qui (* vt nuper dictum eſt) Romæ agens temporibus Zephyrini, vbi poſita eſſent corpora Sanctorum Apoſtolorum digito (vt ita dicam) oſtendit. His à nobis tum certis rationibus, tum antiquorum teſtimoniis ſtabilitis, aliquem refragari minime prohibemus: ſed volumus eſſe liberum in re ambigua, vt lubet vnumquanque ex animi ſui ſententia opinari: at veri amantem perſpicacis ingenij lectorem his noſtris faututum minime dubitamus. Quod etſi quis his obiiciat eiuſdem Cornelij nomine vulgatam epiſtolam: dicimus eam non perinde exploratæ fidei eſſe ac eam quam opponimus citatam à nobis S. Gregorij ad Conſtantinam: cuius fidem adeo teſtatam nemo vnquam auſus eſt vel minimum quidem in dubium reuocare. At de his hactenus.

* A. D. 215. §. 2.

Binius in notis ad vitam Cornelij pauciſſimis immutatis Baronij verba deſcribit. Idem in notis ad hanc epiſtolam. S. Cornelium plures epiſtolas ſcripſiſſe teſtatur Hieronymus, lib. de ſcript. Eccl. in Cornelio, verbis ſupra allatis: Primam cuius meminit, cum ipſis Actis Conciliorum excidiſſe refert Baron. ann. 255. §. 3. Secundam cuius ibidem mentionem facit, hanc eſſe: ideoque immerito de fide & auctoritate taxari puto, quæ probatæ fidei teſtem Hieronymum adepta eſt, & cuius ſcripta cum rerum hiſtoria conueniunt. Quod vero SS. corporum Petri & Pauli è Catacumbis tranſlationem Cornelio attribuit, id ex libri pontificalis erroribus in hanc epiſtolam mendoſe irrepſiſſe, probabile eſſe videtur; nam ea verius primo ſeculo paulo poſt ipſorum paſſionem accidit, vt teſtimonio S. Gregorij Pont. ſupra demonſtratum eſt.

CENSV-

CENSVRA.

HÆc Hieronymi verba sunt, *Cornelius Romanæ vrbis Episcopus ad quem octo Cypriani extant epistolæ, scripsit ad Flauianum Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum de Synodo, Romana, Italica, Africana: & aliam de Nouationo & de ijs qui lapsi sunt,* 8. *de gestis Synodi, &c.* in his vero nullum (quicquid in contrarium opinetur Binius) testimonij vestigium apparere censeo, cuius pondere auctoritas insulsis & *à veritate historiæ* plurimum abludentibus Mercatoris nugis conciliari queat: Sit ergo *tam probatæ fidei testis Hieronymus* quam subiestæ fuit quicunque hanc farraginem (suppilatis Leonis & Martini primi epistolis) primus euulgauit; patronum Binium habere potest infelix cornicula, non de Hieronymi testimonio gaudere.

CORNELII PAPÆ

Epistola II.

Cornelius Episcopus [a] Rufo *coëpiscopo in Domino Salutem.* — a aliàs Rustico.

EXIGIT [b] *dilectio tua, frater charissime, vt ex auctoritate sedis Apostolicæ tuis deberemus* [c] consultibus *respondere: quod licet non prolixe, sed* succincte [d] *agere festinaremus propter quasdam importunitates, quæ nostris præpedientibus peccatis in nos superuenere; tuis tamen,* [e] *per reliqua Sanctorum patrum Instituta, studijs perquirere latius & inuestigare* permittimus. [f] *Non enim potest mens attrita, & oneribus atque importunitatibus* [g] grauata, *tantum boni peragere, quantum delectata & oppressionibus soluta. Non ergo ista ob id prætulimus, vt hæc & alia, quæ necessaria fore cognouerimus, tuæ sanctitati velimus denegare; sed* [h] *quod hic minus inuenitur, latius perquiratur.*

b eadem ab impostore adscripta sunt verba Greg. epist. 32. lib. 12. Exegit ergo.
c consultis.
d succincti.
e tamen hæc.
f committimus.
g prægrauata.
h sed vt quod

Sacramentum autem hactenus à summis sacerdotibus vel Dei ministris exigi; [i] *nisi pro fide recta* minime cognouimus, nec spontaneos iurasse reperimus. Summopere ergo S. Jacobus Apostolus prohibens sacramentum loquitur dicens, [k] *Ante omnia, fratres mei, nolite* [l] iudicare, *neque per cœlum, neque per terram, neque aliud*

i hanc exceptionem ipsemet excludet impostor infra.
k Iac. 5.
l iurare.

quodcunque iuramentum. Sit autem ſermo veſter, Eſt, eſt; non, non; vt non ſub [m] iudicium *decidatis.*

Et Dominus in Euangelio ait, [n] *Audiſtis quia dictum eſt antiquis, Non* peierabis, [o] *reddes autem Domino iuramenta tua. Ego antem dico vobis non iurare omnino: neque per cœlum, quia thronus Dei eſt; neque per terram, quia ſcabellum eſt pedum eius: neque per Hieroſolymam, quia ciuitas magni regis eſt; neque per caput tuum iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere aut nigrum. Sit autem ſermo veſter Eſt, eſt; non, non. Quod autem his abundantius eſt,* [p] *à malo eſt*: id eſt, ab exigente & à iurante.

Hæc, frater chariſſime, ipſe Dominus [q] *prohibet*, id eſt non debere *iurare*. Hæc Apoſtoli maxime omnes, hæc Sancti viri prædeceſſores noſtri, qui huic Sanctæ [r] *vniuerſali* Apoſtolicæ Eccleſiæ præfuerunt ante nos: Hæc prophetæ & reliqui ſancti Doctores, per vniuerſum mundum diſperſi ad prædicandum, iuramenta fieri vetant. Quorum nos exempla ſi cœperimus enumerare, aut in *ſchedula* hac inſerere, ante deficiet *hora diei*, quam eorum exempla de hac cauſa prohibita. Quę nos ſequentes, ſanctorum Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum iura firmamus, & [ſ] Sacramenta incauta fieri prohibemus.

Vnde & ipſe Dominus in tabulis lapideis quas Moſi dedit, propria manu ſcripſit, dicens; Vide ne aſſumas [t] *nomen Domini Dei tui in vanum*: & reliqua. Nos autem (vt paulo ſuperius prælibauimus) [u] *Sacramentum Epiſcopis neſcimus* [x] *oblatum*, nec vnquam fieri debet; quoniam (vt ſupra memoratum eſt) *præceptum eſt*, [y] *à Domino non iurandum, neque per cœlum, quia thronus Dei eſt; neque per terram, quia ſcabellum eſt pedum;* [z] *neque per caput ſuum, quia nullus poteſt vnum capillum* [a] creare.

m iudicio.
n Matth. 5. 33.
p periurabis.
p à Malo, id eſt à Diabolo ad iuram. non neceſſaria impellente: ſic Chryſoſt. in Pſal. 5. Euthym. Theophylact. Auguſt. alia ſententia lib. 1. de ſerm. D. in monte c. 30. à Malo eſt: id eſt, ſi iurare cogeris, ſcias de neceſſitate venire infirmitatis eorum quibus aliquid ſuades: Quę infirmitas vtique malum eſt, &c.
q not. phraſ.
r eodem modo vniuerſalis olim Romana fuit Eccleſia, qua pius quilibet Catholicus, id eſt vniuerſalis dicitur.
ſ Quaſi vero vllus vnquã licita crediderit.

t Hic phraſi non eſt vſus Dominus Exod. 20. & Deut. 5. u Abutitur impoſtor verbis B filij Seléucienſis in cauſa Eutychetis. vide Concil. Chalced. Act. 1. Tom. 2. Concil. parte 2. p. 98. hactenus Sacram. &c.
x Neſcis quid ſcribas; ſcimus nos te initio epiſt. ſcripſiſſe pro rectã fide Sacram. ab Epiſc. exact. m. y Matth. 5. Sed & præc. eſt nobis à Domino Chriſto.
z pedum Dei eſt.
a eorum qui à Deo creati ſunt ipſe facere; vnuſquiſque vero, &c. habens, &c. Verum nos, &c.

Vnuſquiſ-

Vnusquisque [b] enim (*sicut ante altare stans*) *Dei timorem* habet *præ oculis*, *& propriam conscientiam mundam* seruat *Deo*, *quod in memoria retinet nullatenus habet intermittere*, quoniam [c] *os quod mentitur occidit animam.* Et Apostolus ait, [d] *Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra*; & alibi, [e] *Nolite mentiri inuicem.*

Hæc [f] sunt *præcepta* Saluatoris, hæc Prophetarum, hæc sanctorum patrum instituta. Quæ *si quis* in vanum duxerit, *hostis est animæ suæ.* Quia [g] *nemo contra Prophetas*, nemo contra Apostolum, *nemo contra* [h] Euangelium *facit* aliquid absque *periculo.*

Et summopere præuidendum est, ne pastorem suum [i] *oues quæ* ei *commissæ* fuerant *reprehendere*, (*nisi à fide exorbitauerit*) neque accusare *præsumant*: quoniam tales accusationes vim non habent, nec eis nocere possunt. [k] *Vnum vero, charissimi*, vt ait B. Apostolus Petrus, *non lateat vos, quia vnus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut vnus dies. Non tardat Dominus promissis, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire sed omnes ad pænitentiam reuerti. Adueniet autem dies Domini vt fur, in* qua *cæli magno impetu transient, elementa vero calore soluentur. Cum hæc igitur omnia dissoluenda sint*, [l] ex his potestis considerare *quales oportet vos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes & properantes in aduentum diei Dei, per quem cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent.*

Vos [m] *autem, charissimi*, dixit Iudas Apostolus, *memores estote verborum quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis, quoniam in nouissimo tempore venient illusores, secundum sua desideria ambulantes impietatum. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem, charissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ vestræ fidei, in spiritu Sancto orantes, ipsos vos in dilectione Dei seruate, expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero saluate de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore, odientes & eam quæ carnalis est maculatam tunicam.*

Nullus enim Sacerdotum [n] *causam suam alieno com-*

b hoc debet quilibet pius, hoc non facit quilibet Episcopus: alia ratio officij, alia facti.
c Sap. 1. 11.
d Zach 8. 16. Eph. 4. 25.
e Coloss. 3. 9.
f verba epist. sub nomine Hieron. de vita clericorũ ad Oceanum *si quis hæc præcepta non obseruarit, hostis &c.*
g verba Concil. 1. Carth. c. 13.
h Euangelia facit sine peric.
i verba Concil. 5. Rom. sub Symmacho, *oues quæ pastori suo comm. fuerint, eum nec reprehendere, &c.*
k 2. Pet. 3. 8. *vnum vero hoc.*
l additam. impostoris.
m Iudę epist. vers. 17. &c.
n Ambros. epist. 29. *Ne causam tuam alieno cõmittas iudicio.*

mittat iudicio, niſi ad ſedem Apoſtolicam fuerit appellatum.

Sed vnuſquiſque [o] *comprouinciales iudices* & notos habeat, niſi [p] *aliquam vim temerariæ multitudinis* illic timuerit; aut *infeſtos*, [q] *aut ſuſpectos* inibi *iudices, habuerit*; pro quibus cauſis [r] *ad maioris auctoritatis iudices*, & ad alias prouincias appellare & venire conceſſum eſt: Omnia [h] ergo *quæ aduerſus abſentes* in omni negotio aut loco *aguntur* aut iudicantur, omnino *euacuentur*; quoniam *abſentem nullus addicit*, nec vlla Lex *damnat*.

[t] Facile ergo homo hominem *fallere* poteſt; *non* tamen *Deum*, [u] *cuius oculis omnia nuda ſunt & aperta:* vnde ait Propheta [x] *Dominus nouit cogitationes hominum quoniam vanæ ſunt.*

Sapiens [y] ergo *non eſt qui nocet*. Neque quicquam [z] *mali vult qui fidelis eſt*, aut cuiquam inſidias machinatur.

Hortamur, frater, & monemus tuam dilectionem, vt omnes ſemper (prout melius potueris) adiuues, *confortes* & conſoleris. Et ſacramenta, ſuper quibus hanc S. Romanam ac [a] vniuerſalem Eccleſiam conſulere voluiſti, fieri prohibeas, & *neminem* vnquam infeſtes aut *noceas*.

Hæc, frater, [b] *ad* reliquorum fratrum *notitiam* tua *faciat* ſanctitas *peruenire*, vt omnes hæc mala caueant. Et ſicut generaliter tam *ab ipſo Domino*, [c] quam à *ſanctis & reliquis* Apoſtolicis viris & cæteris patribus ſunt prohibita, ita generaliter ab omnibus cuſtodiantur.

Bene [d] *valere Beatitudinem tuam* ſemper *optamus*, & *ſacris virtutibus proficere* te deſideramus, frater chariſſime atque amantiſſime.

Data 11. Kal. Iunij, [e] Maximo, & Decio viris Clariſſ. Coſſ.

o Adrian.I. collect. c.17.
p Cod.Eccl. Afric.c.30.
q Adrian.collect. cap.5. 8. 30.32.18.
r Concil.3. Carth.c.10.
s verba Conc. Chalced. initio actionis 10.
t ſent.176. Sixti Pythag. *poſſibile eſt hominem verbo fallere, ſed non Deum.*
u Heb.4.
x Pſal.33.
y Sixti Pythag.ſent.292.
z eiuſd. ſent. 203. *nihil mali vult* &c.
a Eccl.Romana nunquam aliter *vniuerſalis* dici potuit quam alia quælibet orthodoxæ & Cathol. fidei tenax.
b vide ad finẽ Nouell. 4. & 5. lib.3.
c vbi prohibuit Dominus quæ tu ſupra de iudiciis Epiſcopalibus: epiſtol. tuæ inſeruiſti? *frons meretricis facta eſt tibi.*
d extrema verba epiſtol.8. Bonifacij primi Mogunt. Epiſcopi.
e vide præcedentem epiſtol.

CENSVRA.

IMPOSTOR tædioſam de iuramentis diſputationem aggreſſus, ſecum pugnat; & (vt cum poëta loquar) *diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis:* idem ſententiis ex actis Conſtantinopolitanis ſub Flauiano, Concilio Carthag.1.& 3. Cod.Eccleſ.Africanæ, Concilio

Chalced.

Chalced. Concil.Rom.5. ſub Symmacho, verſione Bibliorum vulgata, Ambroſio, auctore epiſt. *de moribus & vita Clericorum, ad Oceanum* inter opera Hieronymi, Adriano I. Bonifacio Mogunt. & Sexto Pythagoræo in epiſtolam tranſlatis, tanquam coemptis fucis, turpitudinem ſuam inconſtare nititur. Sequentes Cornelij ad Cyprianum epiſtolas, in quibus ſanctiſſimos inuicti Martyris vultus quodammodo intueri licet hic exhibemus, vt collatione cum Pſeudo-Iſidori quiſquiliis facta, eas diſſimillimo ſpiritu dictatas, diuerſiſſimo ſtylo exaratas eſſe conſtet.

CORNELIVS CYPRIANO fratri Salutem.

NE quid minus ad pœnam futuram *huius ſcelerati hominis deeſſet, proſtratus virtutibus Dei (cum Maximus & Longinus & Machæus indefuiſſent expulſi) denuo reſurrexit; & (ſicut prioribus literis tibi, quas per Augendum confeſſorem miſi, ſignificaui,) puto Nicoſtratũ, & Nouatum & Euariſtum, & Primum & Dionyſium illò iam perueniſſe. Inuigiletur ergo, vt omnibus coëpiſcopis noſtris & fratribus innoteſcat Nicoſtratum multorum criminum reum, & non ſolum patronæ ſuæ carnali, cuius rationes geſſit, fraudes & rapinas feciſſe, verum etiam (quod eſt illi ad perpetuam pœnam reſeruatum) Eccleſiæ depoſita non modica abtuliſſe. Euariſtum vero auctorem ſchiſmatis fuiſſe, & ſucceſſorem plebi cui antea præfuerat, Zetum in locum eius Epiſcopum eſſe conſtitutum. Maiora vero & grauiora hic deſignauit malitia & inexplebili prauitate ſua, quam quæ illic apud ſuos ſemper exercuit, vt ſcias quales duces & protectores iſte ſchiſmaticus & hæreticus lateri ſuo ſemper iunctos habeat.

* Nouatiani nom.

Scriptam autumat Baron. A.D. 254.

CORNELIVS CYPRIANO fratri Salutem.

QVANTAM ſolicitudinem & anxietatem ſuſtinuimus de his confeſſoribus qui dolo & malitia hominis callidi & veteratoris fuerãt circumuenti,& pene decepti, & ab Eccleſia alienati, tantam lætitiam adepti ſumus; & Deo omnipotẽti & Chriſto Domino noſtro gratias agimus, cum eos, cognito ſuo errore, intelligamus, hominis maligni velut ſerpentis aſtutia venenata derelicta, ad Eccleſiam vnde exierant, ſicut ipſi ex ſuo corde profitentur, ſimplici voluntate veniſſe. Et primo quidem fratres noſtri probatæ fidei, amantes pacem, vnitatem optantes, tumorem illum horum mollitum iam annunciabant; fides tamen non idonea, vt facile nobis credere daretur illos penitus eſſe mutatos. Poſteà vero Vrbanus & Sidonius confeſſores ad preſbyteros noſtros venerunt, affirmantes Maximum confeſſorem & preſbyterum ſecum pariter cupere in Eccleſiam redire. Sed quoniam multa præceſſerant ab eis deſignata, (quæ tu quoque à coëpiſcopis noſtris & literis meis cognouiſti) vt non temere eis fides haberetur, ex ipſorum ore & confeſſione iſta quę per legationem mandauerant placuit audiri. Qui cum veniſſent, & à preſbyteris quæ
a geſta erant. *geſſerant*[a] exigerentur, nouiſſimè quod per omnes Eccleſias literæ calumniis & maledictis plenæ eorum nomine frequenter miſſæ fuiſſent, & penè omnes Eccleſias perturbaſſent, circumuentos ſe eſſe affirmarunt, neque in iſtis literis quid ineſſet ſciſſe; tantummodò circumductos ſe, commiſiſſe quoque ſchiſmata & hæreſis auctores fuiſſe, vt paterentur & manus quaſi in Epiſcopum imponi; qui cum hæc & cætera eis fuiſſent exprobrata, vt abolerentur & de memoria tollerentur deprecati ſunt. Omni actu ad me perlato, placuit contrahi preſbyterium; affuerunt etiam Epiſcopi quinque, qui & hodie præſentes fuerunt; vt firmato conſilio, quid

lio, quid circa personas eorum obseruari deberet, consensu omnium statueretur. Et vt motum [b] omnium & consilium singulorum dignosceres, etiam sententias nostras placuit in notitias vestras perferri, quas & subiectas leges. His ita gestis, in presbyterium venerunt Maximus, Vrbanus, Sidonius & Macarius, & plerique fratres qui se eis adiunxerant, summis precibus desiderantes vt ea quæ ante fuerant gesta in obliuionem cederent, nullaque eorum mentio haberetur, proinde atque si nihil esset vel commissum vel dictum, inuicem omnibus remissis, cor mūdum & purum iam Deo exhiberent, sequentes Euangelicam vocem, [c] *Beatos esse puros corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Quod erat consequens, omnis hic actus populo fuerat insinuandus, vt & ipsos viderent in Ecclesia constitutos quos errantes & palabundos iamdiu viderant & dolebant; quorum voluntate cognita, magnus fraternitatis concursus factus est. Vna vox erat omnium gratias Deo agentium, gaudium pectoris lacrymis exprimentium, complectentium eos quasi hodie pœnâ carceris fuissent liberati: &, vt ipsorum propria verba designem, [d] *Nos*, inquiunt, *Cornelium Episcopum sanctissimæ Catholicæ Ecclesiæ, electum à Deo omnipotente, & Christo Domino nostro, scimus. Nos errorem nostrum confitemur; nos imposturam passi sumus; circumuenti sumus perfidia loquacitate captiosa. Nam etsi videbamur quasi quandam communicationem cum schismatico & hæretico homine habuisse: sincera tamen mens nostra semper in Ecclesia fuit. Nec enim ignoramus vnum Deum esse, & vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus; vnum Spiritum sanctum, vnum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.* Ista eorum professione non moueremur? vt quod apud potestatem seculi erant confessi, in Ecclesia constituti comprobarent. Quapropter Maximum presbyterum locum suum agnoscere iussimus: cæteros cum ingenti populi suffragio recepimus; omnia autem remisimus Deo omnipotenti, in cuius potestate sunt omnia reseruata. Hæc igitur, frater charissime, eadem hora, eodem momento ad te perscripta transmisimus, & Nicephorum Acolythum descendere ad nauigandum festinan-

b votum.

c Matth. 5.

d verba Maximi & sociorum ad Ecclesiam reuertentium.

tem de ſtatione ad vos ſtatim dimiſi, vt nulla procraſtinatione habita velut præſens in iſto clero & in iſto populi cœtu Deo omnipotenti & Chriſto Domino noſtro gratias ageres. Credimus autem fore, quin imo iam pro certo confidimus, cæteros quoque qui in hoc errore ſunt conſtituti in Eccleſiam breui reuerſuros, cum auctores ſuos viderint nobiſcum agere. Has literas puto te debere, frater chariſſime, & ad cæteras Eccleſias mittere, vt omnes ſciant ſchiſmatici huius & hæretici dolum & præuaricationem de die in diem euacuari.

An ſequens epiſtola genuinus Cornelij fœtus ſit expendet ſtudioſus Lector, datam vult A.D.255. Baron. ad eund. an. §.47.

CORNELIVS EPISCOPVS Romanus, fratri Lupicino Viennenſi Epiſcopo S.

a arcam.

SCIAS, frater chariſſime, [a] *arcam* Dominicam vento perſecutionis acerrimè commoueri, & edictis imperatorum Chriſtianos vbique tormentis variis affici; nam in vrbe Romana Imperator ad hoc conſtitutus eſt, vnde publicè nec in cryptis notioribus [b] *Miſſas* agere Chriſtianis licet. Exhortetur itaque charitas veſtra omnes credentes in Chriſtum, [c] *ne timeant eos qui occidunt corpus, ſed potius eum qui habet corpus & animam poteſtatem perdendi.* Iam plures fratrum Martyrio coronati ſunt. Ora vt perficiamus curſum noſtrum nobis à Domino reuelatum. Vale frater in Domino & ſaluta omnes qui nos amant in Chriſto.

b Miſſę vocabulo λειτουργίαν ſacram & populorũ ἄφεσιν nuncupatam Cornelij ſeculo non iniuria dubitamus.

c Matth. 10.

EPISTOLAE Cornelij ad Fabium Antiochenum fragmenta aliquot ſuperſunt, quæ Euſebius hiſtoriæ ſuæ inſeruit. Conſule lector libri 6. cap. 35. edit. Chriſtophorſoni.

LVCII PAPÆ
Epistola.

Dilectissimis fratribus omnibus in partibus Occidentalibus, tam in Galliis quam in Hispaniis consistentibus, Lucius Episcopus in Domino Salutem.

LITERAS [a] dilectionis *vestræ quas ad Beati Petri Apostoli sedem pro* vestri causa negotij *misistis*, libenter suscepimus, sed de vestris afflictionibus non modice contristati sumus; significastis enim, vos [b] *tam à Quibusdam* non rectam fidem tenentibus, quàm & ab aliis eos imitantibus *persequi* & infamari, atque vestras Ecclesias suis *dotibus* & fidelium oblationibus spoliari, vestrosque ministros nimis vexari; & ideo multos à vobis, & à recta fide discedere, quoniam eis non potestis defensionem impendere, nec ea quæ necessaria sunt ministrare. Nolite [c] mirari fratres, si vos maleuoli & impij persequuntur, cum ipsum Christum caput nostum sint persecuti. Vnde & consolatricem ipsam habetis veritatem, quæ ait; [d] *Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?* Ipsa iterum consolans nos loquitur, dicens: *Si* [e] *de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret:* [f] sed *quia non estis de mundo, propterea odit vos mundus.* Propter tales, fratres, hortamur vos, sicut & in hac Sancta Ecclesia constitutum habemus, vt semper testes vobiscum Sacerdotes & Diaconos habeatis. Et licet conscientia sufficere possit propria; tamen propter maleuolos, iuxta Apostolum, etiam *testimonium* vos [g] *oportet habere bonum ab his qui foris sunt.* Quoniam & in hac Sancta sede constitutum habemus, *vt*

a *Leo epist.* 28. Literis clementiæ vestræ, quas dudum ad B. Petri sedem pro Catholicę fidei amore misistis, &c.

b not. phras.

c hęc ead. habet Pseudo-Zephyr. epist. 2.

d Matt. 10. 25.

e Ioan. 15. 19.

f quia vero non, &c. sed ego elegi vos de mundo, propt.

g 1. Tim. 3. 7. qui foris sunt, non sunt Sacerdotes & Diaconi: sed alieni vti ait Hieron. epist. 83. *Alieni autem & extra Ecclesiam sunt Iudæi, hæretici, atque gentiles, &c.*

duo presbyteri vel *tres Diaconi in omni loco Epiſcopum* [h] ne deſerant *propter teſtimonium Eccleſiaſticum.*

Epiſcopi ergo non ſunt leuiter accuſandi vel detrahendi, quia iniuria [i] *eorum ad Chriſtum pertinet, cuius vice, & legatione funguntur in Eccleſia.*

Unde nobis & omnibus qui nobiſcum ſunt *in noſtro ſolatio*, ſicut & olim factum & inuenimus, conſtitui placuit, vt [k] criminationes *maiorem natu* per alios non fiant, niſi *per ipſos qui crimina intendunt*; ſi tamen ipſi digni & irreprehenſibiles apparuerint, & [l] *actis docuerint publicis omni ſe carere ſuſpicione* atque [m] inimicitia, & [n] *irreprehenſibilem* fidem ac *conuerſationem ducere*.

Unde [o] *placuit, vt à quibuſcunque iudicibus Eccleſiaſticis ad alios iudices Eccleſiaſticos, vbi eſt maior auctoritas, ſi fuerit prouocatum* [p] audientia non negetur.

Item conſtituimus, ſicut & à ſanctis Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus decretum reperimus, *ſi Quis* [q] *Metropolitanus Epiſcopus, niſi quod ſolummodo ad propriam pertinet parochiam, ſine conſilio & voluntate omnium comprouincialium Epiſcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit; & quod egerit irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de comprouincialium coepiſcoporum cauſis,* eorumque *Eccleſiarum & clericorum atque ſecularium neceſſitatibus,* aut de quibuſcunque communibus cauſis *agere, aut diſponere neceſſe fuerit, hoc cum omnium conſenſu comprouincialium agatur pontificum; non aliquo dominationis faſtu, ſed concordi & humillima adminiſtratione, ſicut Dominus ait,* [r] Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare, *& alibi.* [f] Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter: *& reliqua. Similiter ipſi comprouinciales Epiſcopi, cuncta cum eius conſilio, niſi quantum ad proprias pertinet parochias, agant, iuxta ſanctorum conſtituta Patrum, vt vno animo, vno ore concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſecula.*

Similiter auctoritate fulti Apoſtolica præcipimus, vt [t] *Nullus Metropolitanus Epiſcopus, abſque cæterorum omniũ*

h Hieron. lib 14. in Ezech, cap. 48. Diaconum à pontificis latere non recedere, monet, ſed propter miniſterium, nõ propter teſtimonium. ſup. Pſeudo-Anacletus Diaconus Epiſcopi hyperaſpiſtas eſſe voluit: hic verò impoſtor pontificalis fabulas deſcripſit ad verbum.

i Pſeudo-Greg. epiſt. 32. lib. 12.

k vide Pſeudo-Hygin. epiſt. 1. Pſeudo-Pium epiſt. 1. Pſeudo Iulium epiſt. 2. cap. 20. &c. Anian. interp. cap. 25. tit 1. lib. 9. Cod. Theod.

l verba Concil. 1. Arelat. cap. 13.

m vide Gregor. lib. 11. epiſt. 52.

n Adrian. I. Collect. cap. 4.

o verba Concil. 3. Carth. cap. 10.

p prouocatum non eis obſit, &c. q Decretum reperimus ab Adriani I. Collect. Ingelramo datæ. c.

r Math. 20. 28. f Matth 23. 11.

t verba Adriani I. eiuſd. Collect. cap. 14.

compro-

comprouincialium Episcoporum instantia, aliquorum audiat causas eorum: quia irrita erunt, et ipse causam [u] *pro facto dabit.*

Episcopi vero per singulas prouincias obseruent, [x] *ne posteriores se prioribus suis præferant; nec eis inconsultis*, nisi quantum ad propriam pertinet parochiam, *aliquid agant*; sed omnes de communibus eorum causis consonam sententiam proferant & determinent; quoniam [y] *aliter acta nullas vires habebunt, nec Ecclesiastica reputabuntur.*

Bonum esset, fratres, & valde (Deum timentibus & pie viuere volentibus) necessarium, si intra Catholicam Ecclesiã nullius mali aut infestationis alicuius, erga Domini sacerdotes, aut iuste & pie volentes viuere, germen exurgeret. Sed quia (præualente inuidia) quod deterius est surgit & crescit, atque nimis se in omnes partes extendit, idcirco necesse est illud Ecclesiastico & [z] *Apostolico* abscindi *mucrone*, ne *seruis* Dei ac Domini sacerdotibus valeat nocere aut *perdere*.

Exhonorauit [a] enim *Dominus* (vt in Ecclesiastico legitur libro) *conuentus malorum, & destruxit* Deus *eos vsque in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, & sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plantauit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium euertit Dominus, & perdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum* [b] de *terra. Perdidit Deus memoriam superborum, & reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum; semen autem hoc exhonorabitur hominum, quod præterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore, & qui timent Dominum erunt in oculis illius. Gloria diuitum honoratorum & pauperum timor Dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, &* noli [c] *magnificare virum* pauperem *diuitem. Magnus est iudex, et potens est* [d] *honore, & non est maior illo qui timet Deum. Seruo sensato liberi seruient, & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & insciius non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opera tua, & noli cunctari in tempore angustiæ. Melior est qui operatur & abundat in omnibus, quam qui gloriatur & eget pane. Fili, in mansuetudine serua animam tuam, & da illi hono-*

u in Synodo pro.

x Statutum Concil. Mileuit. cap. 13. Cod. can. Afric. c. 86.

y phras. Adrian. I. Collect. c. 3.

z *spiritualis mucronis* meminit Hieron. epist. 1. *gladij apostolici* Prosper in Chron. de Iuliano Atilianensi loquens *mucronis Apostolici* Martinus I. in epist. ad Amandum.

a Eccl. 10. 16. &c.

b à terra.

c non magnif. virum peccatorem.

d in honore.

rem ſecundum meritum ſuum. Peccantem in animam ſuam quis iuſtificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animam ſuam? Pauper gloriatur per diſciplinam & timorem ſuum, & eſt homo qui honorificatur propter ſubſtantiam ſuam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in ſubſtantia? & qui gloriatur in ſubſtantia paupertatem vereatur.

e Eccl.11.1. *Sapientia* [e] *humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum conſidere illum faciet. Non laudes virum in ſpecie ſua neque ſpernas hominem in viſu ſuo. Breuis in volatilibus* [f] *apis,* f eſt apis. *& initium dulcoris habet fructus illius. In veſtitu ne glorieris vnquam, nec in die honoris tui extollaris, quoniam mirabilia opera altiſſimi ſolius & glorioſa & abſconſa, & inuiſa opera illius. Multi tyranni ſederunt in throno, & inſuſpicabilis portabit Diadema. Multi potentes oppreſſi ſunt valide, & glorioſi traditi ſunt in manus alterorum. Priuſquam interroges ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris corripe iuſte. Priuſquam audias ne reſpondeas verbum, & in medio* ſeniorum [g] *ne adiicias loqui.* g ſermonum. *De ea re quæ te non moleſtat, ne cæteris, & in iudicio* [h] peccatorum *ne conſiſtas. Fili* mi, *ne in multis ſint* h peccantiũ. *actus tui; & non effugies, ſi præcucurreris. Eſt homo laborans & feſtinans, & dolens, impius; & tanto magis non* abundet. [i] *Eſt homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute.* i abundabit. *& abundans paupertate; & oculus Dei reſpexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipſius; &* [k] exaltabit *caput eius,* k exaltauit. *& mirati ſunt in illo multi, & honorauerunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas & honeſtas à Deo ſunt.* [l] *Datio* l hic omiſſi 2. verſus. *Dei permanet iuſtis, et profectus illius ſucceſſus habebit in æternum. Eſt qui locupletatur parce agendo, et hæc pars mercedis illius; in eo quod dicit: Inueni requiem mihi, &* non *manducabo de bonis meis ſolus; et neſcit quod tempus prætereat* [m] il- m prætereat, & mors appropinquet, & relinquat omnia aliis, &c. lum, *et relinquet omnia* alius, *et morietur. Sta in teſtamento tuo, et in illo colloquere, et in* [n] opera *mandatorum tuorum veteraſce. Ne manſeris in operibus peccatorum; confide autem* n opere. *in Deo,* [o] *mane in loco tuo; facile eſt enim in oculis Dei ſubito* o & mane. *honeſtari pauperem. Benedictio Dei in mercedem iuſti feſtinat, & in honore veloci, proceſſus illius* iuſtificat. [p] *Ne dicas,* p fructificat. *quid mihi eſt opus? & quæ erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas ſufficiens mihi ſum, & quid ex hoc peſſimabor? In die bonorum ne immemor ſis malorum: & in die malorum ne immemor ſis*

bonorum:

bonorum; quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere vnicuique secundum vias suas. Malitia horæ obliuionem facit luxuriæ magnæ; & in fine hominis, denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quenquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multæ enim insidiæ sunt dolosi. Sicut enim eructant præcordia [q] fœtantium, *& sicut perdix inducitur in caueam, & vt caprea in laqueum; sic & cor superborum, & sicut* [r] prospector *videns casum proximi sui. Bona* [s] *in* malum conuertit insidiator, *& in electis* [t] ponet *maculam. A scintilla vna* [u] augetur *ignis, & ab vno doloso augetur sanguis. Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi à pestifero; fabricat enim mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, & subuertet* [x] *in turbine, & abalienabit te à tuis propriis.*

Tales, charissimi, valde sunt cauendi, vsque dum aut conuertantur, aut abscindantur verbo diuino: [y] *Beatus* autem est ille, *qui non est lapsus* in *verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non* [z] habet *animi sui tristitiam, & non* [a] abscedit *à spe sua.*

Scriptum est enim: [b] *Melior est vnus timens Deum, quam mille impij.*

Sapiens [c] vero *non est* omnis *qui nocet.*

Res quoque Ecclesiarum vestrarum, & oblationes fidelium, quas significastis [d] *à quibusdam irruentibus vexari*, vobisque & Ecclesiis vestris auferri, indubitanter maximum peccatum, *testante* ipsa *scriptura quæ ait*, [e] *Qui abstulerit aliquid patri vel matri, & dicit hoc non esse peccatum, homicidæ particeps est.*

Pater [f] ergo *noster sine dubio Deus est, qui nos creauit:* & *mater nostra Ecclesia, quæ nos in baptismo spiritualiter generauit.* [g] Et ideo *qui Christi pecunias & Ecclesiæ* aufert [h] fraudat & rapit, *homicida in conspectu iusti Iudicis esse deputabitur;* [i] vnde scriptum est: [k] *Qui rapit pecuniam proximi sui iniquitatem facit; qui autem pecunias vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit.*

Vnde & Iudas, qui pecuniam fraudauit quæ vsibus

q fœtentium.
r prospectator.
s Bona enim in mala conuertens insidiatur.
t imponet.
u à scintilla enim vna augescit.
x subuertet te.
y Eccl. 14. 1.
z habuit.
a excidit.
b Eccl. 16. 3. mille filij impij.
c Sixti Pythag. sen. 292. Ruffino interp.
d vide sup. Pseudo-Pij epist. 2. Pseudo-Vrban. epist. 1.
e Prou. 28. 24 verba Bonifacij Mogunt. epist. 19. test. sacra script.
f ead. habet Pseudo-Anaclet. epist. 1. ex.
g Greg. li. 2. Indict. 10. epistol. 36. ergo qui.
h fraudabit vel rapiet.
i de quo quidam sapientium dicebat.
k b Hieron. silic. cuius hæc verba sunt; *Amico quippiam rapere furtum est, Ecclesiam fraudare sacrilegium est.* vide epistol. 2. quæ est ad Nepotianum. [illegible]

Eccleſiæ (id eſt pauperibus quos Eccleſia paſcere debet) diſtribuebatur iuſſu Saluatoris, (cuius vicem Epiſcopi tenent) *non* [l] ſolum *fur*, ſed *fur* & *ſacrilegus* factus eſt.

l Auguſt. tract. 50. in Ioannem *ecce fur eſt Iudas, & ne contemnas, fur ſacrilegus nō qualiſcumq; fur,* &c.

De talibus [m] enim, id eſt qui facultates Eccleſiæ rapiunt, fraudant vel auferunt, Dominus comminans omnibus, per Prophetam loquitur dicens, [n] *Deus ne taceas* tibi, *ne ſileas & non quieſcas, Deus, quia ecce inimici tui tumultuati ſunt, & qui oderunt te* [o] leuauerunt *caput. Contra populum tuum nequiter tractauerunt, & inierunt conſilium aduerſum arcanum tuum. Dixerunt, venite, & conteramus eos de gente, & non ſit memoria nominis Iſrael vltrà. Quoniam* tacuerunt corda [p] *pariter, contra te fœdus pepigerunt: tabernacula Idumeæ & Iſmaëlitarum, Moab & Agareni, Gebal & Ammon & Amalech, Palæſtina cum habitatoribus Tyri. Sed & Aſſur* [q] iunxit ſe *cum eis, facti ſunt brachium filiorum Loth.* [r] *Fac illis ſicut Madian* [ſ] ſicut *Siſaræ, ſicut Iabin in torrente Ciſon. Contriti ſunt in Endor, fuerunt quaſi ſterquilinium terræ. Pone duces eorum ſicut Oreb & Zeb, ſicut Zebee & Salmana, omnes principes eorum, qui dixerunt, Poſſideamus nobis pulchritudinem Dei. Deus meus, pone* [t] illos *vt rotam, quaſi ſtipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit ſyluam, & ſicut flamma deuorat montes, ſic* [u] perſequeris *eos in tempeſtate tua, & in tuo turbine,* [x] *turbabis eos; imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Confundantur & conturbentur vſque in* [y] æternum, & *erubeſcant, & pereant; & ſciant quia nomen tuum* [z] *Dominus, ſolus tu excelſus ſuper omnem terram.*

m ad literam de populis Iudeæ vicinis, ſecūdum tropologiam de Eccleſia & hæreſibus loquitur pſaltes Hieron.
n Pſal. 82. interp. Hieron.
o eleuauerūt.
p tractauerūt corde.
q venit.
r Loth ſeper.
ſ Madian & Siſaræ.
t eos.
u perſequere.
x conturba.
y ſeculum.
z tuum eſt.

Hæc fieri Prophetæ, hæc Apoſtoli, hæc ſucceſſores eorum, & omnium Catholicorum patrum vetant Decreta, & tales præſumptiones, ſacrilegium eſſe diiudicant. Quorum nos ſequentes exempla, omnes tales præſumptores, & [a] Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores, vnà nobiſcum à liminibus ſanctæ matris Eccleſiæ anathematizatos Apoſtolica auctoritate pellimus & damnamus, atque ſacrilegos eſſe iudicamus. Et non ſolum eos, ſed omnes conſentientes eis: quia [b] *non ſolum qui faciunt* rei iudicantur, *ſed etiam qui conſentiunt facientibus.* Par enim pœna & agentes & conſentientes comprehendit.

a Hunc locū citat epiſt. Concil. apud Chariſſiacū ad Epiſc. Galliæ, & Hincmar. epiſt. 8.
b Rom. 1. 32.

Vos ergo, fratres, [c] *Vigilate & orate. Viriliter agite, & confortamini in Domino*; & *omnia vestra* (iuxta Apostolum) *in charitate fiant.* A recta ergo fide & Apostolico tramite propter vllam persecutionem nolite recedere; scientes quia (iuxta Saluatoris sententiam) *beati* sunt *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

Hæc est [e] *Apostolorum viua traditio*, hæc vera charitas; *quæ* prædicanda est, & *præcipue diligenda* [f] ac *fouenda*; *atque fiducialiter ab omnibus* tenenda. *Hæc* [g] sancta & *Apostolica, mater* omnium Ecclesiarum *Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam* [h] *à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauanda succubuit; sed vt* [i] in *exordio* normam *fidei* [k] Apostolicæ *percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus* manet *secundum ipsius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui discipulorum suorum principi in* suis *fatus est Euangelijs; Petre,* [l] *inquiens, ecce Satanas expetiuit vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum; ego autem pro te rogaui vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra,* [m] excellens prudentia, quam bonum sit persistere in dispensatione vobis credita, & in fide recta; atque hæreticis & æmulis Christi repugnare, & nunquam à veritatis tramite declinare; *Quoniam Dominus Saluator omnium, cuius fides est, qui* [n] pro nobis mori non dubitauit, & proprio nos suo redemit sanguine, *fidem B. Petri non defecturam promisit*, & *confirmare eum fratres suos admonuit; quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum. Quorum & pusillitas mea, licet impar &* [o] *minima, pro suscepto tamen (diuina dignatione) ministerio pedissequa cupit existere. Væ enim erit* [p] nobis qui huius ministerij onus susceptum habemus, *si veritatem* Saluatoris nostri Iesu Christi, *quam* Apostoli *prædicauerunt, prædicare* neglexerimus. *Væ erit* no-

c confundit impostor verba Domini Matth. 26. 41. & Pauli 1. Cor. 16. 3. vt supra Pseudo.

d Matt. 5. 10. Sequentia ad finem epistolæ repetunt pseudo-Felix I. epist. 3. & Pseudo-Mar. epist. vnica, paucissimis quæ adnotabimus immutatis.

e verba epist. Agathonis ad Constantin. Aug. Concil. 6. act. 4. *Apost. Christi,* *Pseudo-Felix, hæc vero Apost.*

f *Agatho* dilig. atque fouenda & fiduc. prædicanda est. *Pseudo-Felix veraciter dilig.*

g Ibid. post lin. 13. *Hæc spirit. Mater vestri tranquilliss. imperij Apost Christi Eccl.*

h Pseudo-Felix *& à tramite nec abhæret.*

i Agatho *ab* exordio. k Idem & ex eo Pseudo-Felix & Pseudo-Marc. *fidei Christianæ.* l Agato *Petre*, *Petre*, Pseudo-Marc. *inquit.*

m *Agatho.* vestra tranquilla clementia, quoniam D. & Saluator &c.

n Agatho, & ex eo Pseudo Marc. *qui fidem Petri* &c.

o Pseudo-Marc. *infima.* p *Agatho*, Væ enim mihi erit si veritatem Domini mei quam illi sinceriter prædicarunt prædicare neglexero. Væ mihi erit si silentio texero veritatem quam &c. iussus sum id est Christianum populum &c.

bis, *ſi ſilentio veritatem* oppreſſerimus, *quam erogare nummulariis* iubemus, *id eſt* Chriſtianos populos *imbuere & docere. Quid* [q] *in ipſius Chriſti futuro* dicturi ſumus *examine, ſi* [r] *ſermonum* [ſ] *eius veritatem* confundimur *prædicare? Quid* erit *de* nobis, cum *de commiſſis* nobis *animabus*, & *de officio ſuſcepto rationem* iuſtus iudex Chriſtus Dominus noſter *diſtrictam exegerit?*

Ideo fratres, [t] *hortor dilectionem veſtram, obteſtor & moneo, vt qua* [u] *debetis & poteſtis ſolicitudine vigiletis ad inueſtigandos* [x] hæreticos & inimicos ſanctæ Dei Eccleſiæ, [y] *& à ſanis mentibus, ne peſtis hæc latius diuulgetur, ſeueritate qua* [z] poteſtis pro viribus extirpetis: *Quoniam *vt habebit à Deo* dignæ *remunerationis præmium qui diligentius quod ad ſalutem* [a] *commiſſæ ſibi plebis proficiat fuerit executus; ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ ſe non poterit excuſare, quicunque plebem ſuam contra ſacrilegæ perſuaſionis auctores noluerit cuſtodire.*

Data Kal. Aprilis [b] Gallo & Voluſiano viris Clariſſ. Coſſ.

q Agatho, *Quid dicam.* Pſeudo-Felix, *futura Chriſti.*
r *Agatho.* Si hic (quod abſit, prædicare eius veritaté confundor. Quid de meipſo: quid de commiſſ. anim. ſatisfaciam, dum de officio &c.
ſ Pſeudo-Marcus *ſermonis.*
t verba Leonis epiſt. 2. *vnde hortor.* &c.
u Pſeudo-Felix *poteſtis & deb.*
x Leo *ad inueſtig. eos* Manich. ſcil.
y ibid. paulo ante Pſeudo-Marc. *à ſanis membris.*
z Leo *qua poſſumus abſcindamus.*

CENSVRA.

VERSIONEM Pſalmorum ab Hieronymo concinnatam ſequitur: Concilij 1. Arelatenſis 3. Carthaginenſis & Mileuitani Leonis, Gregorij, Agathonis, Adriani I. & Sexti Pythagoræi ſententias vſurpat: ſexto ante Lucij electionem menſe hanc epiſt. datam vult quicumque eam conſarcinauit.

* ibid. paulo poſt, *vt enim habebit à Deo ingens remunerat.*
a Pſeudo-Felix *commiſſa ſibi plebs*, &c.
b Binos Gallum cum Voluſiano geſſiſſe Conſulatus aſſerit Baronius, annis nimirum 254. quo Cornelius Fabiano ſubſtitutus eſt. & 255. quo Martyrium conſummauit idem Cornelius Septemb. 14. Vacauit ſedes diebus 35. Succeſſit ergo Lucius Octobris 19. quem tamen 6. ante electionem menſe, Decretalem ſcripſiſſe fingit impoſtor infrunitus.

STEPHA-

STEPHANI PAPÆ

[a] Epistola I.

Dilectissimo fratri atque familiari amico Hilario, Stephanus Episcopus intimæ charitatis Salutem.

QVANQVAM [b] *sperem, dilectionem tuam ad omne opus bonum esse deuotam, tamen*[c] pro familiaritate, qua nobis coniunctus esse cognosceris, *vt tua efficacior* fiat *industria, congruum* nobis visum est has fraternitatis literas tuæ dilectioni debere dirigere.

Monemus te, frater charissime, semper in bonis manere, & à malis cauere; cum bonis & rectæ fidei ac sanctæ conuersationis hominibus assidue esse, & à peruersis ac fratrum insidiatoribus, (nisi vt eos conuertas, & ad concordiam reducas) separari: quoniam, vt ait Apostolus, [d] *corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Et ipsa per se veritas dicit; [e] *Si oculus tuus* scandalizauerit *te, erue eum & projice abs te. Et si manus tua scandalizauerit te, abscinde eam, & projice abs te.*

Similiter & de pede agendum est; quia melius est tibi *luscum* aut *claudum intrare in regnum* cœlorum, *quam duos oculos*, aut *duas manus*, aut *duos pedes habentem mitti in gehennam ignis.*

Et in Ecclesiastico inuenitur libro: [f] *In bonis viri, inimici illius in tristitia; & in malitia illius amicus agnitus est.* [g] *In labiis suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiatur, vt subuertat te in foueam.* Et [h] *qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Et qui communicauerit superbo*, [i] induetur superbia. *Pondus super se* [k] tollit, *qui honestiori se communicat.* [l] *Ditiori te ne fueris socius. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando* [m] *se colliserint* [n] confringentur. *Diues iniuste* [o] aget *& fremet, pauper autem læsus tacebit. Si largitus fueris, assumet te, & si non habueris, derelinquet te. Si habes, conuiuet tecum, & euacuabit te, & ipse non dolebit super te. Si necessarius*

a Secunda verius dicenda fuit quandoquidē nota Menstrua posterius datam significat.
b Verba Leonis epist 46. *licet sperem.*
c vt tamen efficacior tua possit fieri industria, necessarium & congruū fuit, &c.
d 1. Cor. 15. 33.
e confundit verba Matth. 18. & Marc. 9.
f Eccl. 12. 9.
g ibid. vers. 15
h Eccl. 13. 1. &c.
i inducet superbiam.
k tollet.
l & ditiori.
m quando enim.
n confringetur.
o egit.

illi fueris, ſupplantabit te, & ſubridens ſpem dabit narrans tibi bona, & dicet, Quid opus eſt tibi? & confundet te in cibis ſuis, donec te exinaniat bis & ter, & in nouiſſimo deridebit te?

p & poſtea. [p] *Poſtea videns, derelinquet te, & caput ſuum mouebit ad te. Humiliare Deo & expecta manus eius. Attende ne ſeductus in*

q ſtultitiam. ſtultitia [q] *humilieris. Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris. Aduocatus à potentiore, diſcede, ex hoc enim magis te aduocabit. Ne improbus ſis, ne im-*

r ne eas. *pingaris, & ne longe ſis ab eo,* [r] & *eas in obliuionem. Ne reti-*

ſ nec credas. *neas ex æquo loqui cum illo, &* ne [ſ] *credas multis verbis illius.*

t tentabit te. *Ex multa enim loquela tentabit,* [t] *& ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis. Immitis animus illius conſeruabit verba tua, & non parcet de malitia & de vinculis. Caue tibi, & attende diligenter auditui tuo, quoniam cum ſubuerſione tua ambulas. Audiens vero illa quaſi in ſomnis vide & vigilabis. Omni vita tua dilige Deum, & inuoca illum in ſalute tua.* Omne *animal diligit ſimile ſibi, ſic & omnis homo proximum ſibi. Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungitur, & omnis homo ſimili ſibi* ſociatur. *Si communicabit lupus agno aliquando, ſic peccator iuſto. Quæ communicatio ſancto homini ad canem? Aut quæ*

u quæ pars diuiti. [u] pax bona *diuiti ad pauperem? venatio leonis onager in ere-*

x ſic &c. *mo; ſic* [x] *paſcua diuitum ſunt pauperes. Et ſicut abominatio eſt*

y ſic &c. *ſuperbo humilitas, ſic* [y] *execratio diuiti pauper. Diues commotus*

z amicis ſuis. *confirmatur ab amicis,* [z] *humilis autem cum ceciderit* [a] expel-

a expellitur. letur *& à notis Diuiti decepto multi recuperatores; locutus eſt ſuperba & iuſtificauerunt illum; humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur, Locutus eſt ſenſate, & non eſt datus ei locus. Diues locutus eſt, & omnes tacuerunt, & verbum illius vſque ad nubes perducent. Pauper locutus eſt, & dicunt. Quis eſt hic? Et ſi offenderit, ſubuertent illum. Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum in conſcientia; & nequiſſima paupertas in ore impij. Cor hominis immutat faciem illius, ſiue in bona, ſiue in mala. Veſtigium boni cordis, & faciem bonam difficile inuenies, & cum labore.*

b N. phraſ.
c Eccl. 18. 30.
d ſuperuacua ergo tua opera eſt, & informatio quã Hilario tuo non denegas.

Hæc, [b] frater, *caue tibi,* & [c] *poſt concupiſcentias tuas non* vadas.

Quod vero conſuluiſti ſedem Apoſtolicam, qui ſunt infames, aut qui ad gradus Eccleſiaſticos non ſunt admittendi, & [d] noſſe te credimus, & pro auctorita-

te ſe-

te ſedis Apoſtolicæ te informare non denegamus.

Infames[e] autem eſſe eas perſonas dicimus quæ *pro aliqua culpa notantur infamia*, id eſt, [f] omnes qui Chriſtianæ legis normam abiiciunt, & ſtatuta Eccleſiaſtica contemnunt.

Similiter fures, ſacrilegos, & omnes capitalibus [g] *criminibus irretitos.*

Sepulchrorum[h] quoque violatores; & Apoſtolorum, atque ſucceſſorum eorum, reliquorumque patrum ſtatuta [i] *libenter violantes*;

Et *omnes*[k] *qui aduerſus Patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur.*

Similiter[l] & *inceſtuoſos, homicidas* periuros, *raptores, maleficos, veneficos, adulteros* [m] de bellis fugientes; & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates Eccleſiæ abſtrahunt iniuſte; & [n] *qui* fratres calumniantur aut *accuſant & non probant*, vel [o] *qui contra innocentes principum animos ad iracundiam prouocant*; & omnes anathematizatos, vel pro ſceleribus ſuis ab Eccleſia pulſos.

Et [p] *omnes quos* Eccleſiaſticæ vel *ſeculi leges infames pronuntiant.*

Hos vero non ad ſacros ordines licet promouere, nec [q] ſeruos ante legitimam libertatem, [r] nec pœnitentes, nec [ſ] bigamos, Nec eos qui [t] curiæ deſeruiunt; vel

e verba Aniani in ſentent. Pauli lib. 1. tit. 2. *Infames ſunt qui propter aliquam culpam notantur infamia.*

f vide Conſtit. 11. tit. 39. lib. 11. Cod. Theod.

g phraſ. Cōc. 2. Carth. c 6.

h *de ſepulcrorum violat.* Vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 17.

i phraſ. Pſeudo-Clem. epiſt. 1.

k verba Procli epiſt. ad Dominum Antioch. Cōcil. Chalced. act. 14. Adrian. I. Collect. c. 71.

l Huius Catalogi facinoroſorum formam mutuatus videtur impoſtor ab Aniano in Conſtit. 8. lib. 9. tit. 38. Cod. Theod.

m *de deſertoribus militia.* Vide Cod. lib. 7. tit. 18. Concil. 1. Arelat. cap. 3.

n Vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. ca. 11. Adrian. Collect. c. 48. impoſtor deſcripſit titulum c. 75. Concil. Eliberitani.

o verba Aniani in Conſtit. 3. tit. 39. lib. 9. Cod. Theod. *Calumniatores etiam ſunt qui falſa deferentes contra cuiuſq; innocentis perſonam, principis anim ad irac. commouere præſumunt, &c.*

p Adrian. I. Collect. c. 19. Eccleſia proprie non inurit notā infamiæ, ſed ea per magiſtratum iniuſtos pro infamibus habet.

q *de ſeruorum promotione,* vide can. Apoſt. 81. Conc. Nicæn. Can. Arab. 2. Concil. Aurelian. 3. c. 25 Aurel. 5 c. 6. Tolet. 4 c. 19. Leon. epiſt. 1. c. 1. Gelaſ. epiſt. 9. Martin. Bracar. Coll. c. 46.

r *de pœnitentibus.* vide Conc. Nicæn. c. 10. Conc. 3. Toler. c. 2. Conc. 4. Carth. c. 68. Epaun. c. 4. Aurelian. 3. c. 3. Roman. ſub Hilaro c. 3. Tolet. 4. c. 19. 53. Innocent. epiſt. 6. Mart. Brac. Collect. c. 23. Hilarum epiſt. 2. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9. Hermiſd. epiſt. 25.

ſ *Digamorum ordinationes vetant* can. Apoſt. 17. Concil. 2. Arelat. c. 26. Andegau. c. 22. Roman. ſub Hilaro c. 3. Epaun. c. 2. Arelat. 3. c. 9. Hiſpal. 2. c. 4. Tolet. 4. c. 19. Siric. epiſt. 1. c. 14 15. & epiſt. 4. Innocent. epiſt. 4. c. 2. Celeſtin. epiſt. 2. Leo. epiſt. 1. c. 2. Hilar. epiſt. 2. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9. Martin Bracar. Collect. c. 26. 43. Greg. epiſt. 25. lib. 2. Indict. 10.

t *Curiales non eligendos* decernunt, Conc. Tolet. 4. c. 19. Innocent. epiſt. 4. c. 3. & epiſt. 23. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9. &c. Greg. loco citat. *eadem de ijs qui ſe caſtrarunt* ſententia can. Apoſt. 21. 22. Conc. Nicæn. c. 1. Arelat. 2. c. 7. Martin. Brac. Collect. c. 21. *Mutilatos ab ordinib ſacris arcendos* cenſent Conc. Tol. 4. c. 19. Conc. Rom. ſub Hilaro c. 3. Innoc. epiſt. 4. c. 1 Hil. epiſt. 2. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9. *Amentes ſubmouent* Conc. Nicæn. Arab. c. 1. Gel. epiſt. 9. Greg. loco citato.

qui non ſunt integri corpore; aut ſanam non habent mentem aut intellectum, aut inobedientes ſanctorum Decretis exiſtunt, aut furioſi manifeſtantur.

Hi omnes nec ad ſacros gradus debent prouehi, nec iſti, [u] nec *liberti*, neque ſuſpecti, *nec* rectam fidem vel dignam conuerſationem *non habentes* ſummos ſacerdotes poſſunt accuſare.

Sed & [x] *qualiter obedientia vel reuerentia ſit præpoſitis exhibenda, ex tuis quoque ſubjectis ipſe non ambigis. In qua re valde eſt vtile, ſi id quod diſciplinæ vigor imponit, nullo cogente humilitas laudanda ſeruauerit.*

Omnipotens [y] Deus, *in cuius manu ſunt omnia, de quo ſcriptum eſt,* [z] *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt concilium contra Dominum;* ipſe te tuoſque & diuina & Apoſtolicæ ſedis inſtituta illibata ſeruare; & nos atque omnes fideles ad [a] potiora ſemper conſcendere, & de die in diem deteriora cauere, & meliora ac Deo placita ſectari, atque perficere concedat.

Veſtimenta [b] vero Eccleſiaſtica quibus Domino miniſtratur, [cultuſque diuinus omni cum honorificentia & honeſtate à ſacerdotibus, reliquiſque Eccleſiæ miniſtris [c] celebratur;] & ſacrata debent eſſe, & honeſta.

Quibus [d] aliis inuſibus, [cum Deo eiuſque ſeruitio conſecrata & dedicata ſint] nemo debet *frui*, quam Eccleſiaſticis & Deo dignis officiis. Quæ [e] nec ab aliis debent contingi aut fieri niſi à *ſacratis* hominibus; Ne [f] vltio quæ Balthaſar Regem percuſſit ſuper hæc tranſgredientes, & talia præſumentes veniat diuina, & corruere eos faciat [diuinæ vltionis iuſtum flagellum] ad ima. Hæc illis partibus *quibus moraris*, & in omnibus quibus potueris, cunctis nota facito, & obſeruare Apoſtolica mandato auctoritate: quia & noſtri nobiſque commiſſi in ſancta Apoſtolica & [g] *vniuer-*

u *Seruos, libertos proprios facinoroſos, infames, &c.* ad accuſationem non admittendos pronuntiat Concil. 7. Carth. c. 2. & ex eo Adrian. I. Collect. ca. 29. Idem de ſeruis & libertis ſanxerunt Impp. Cod. Theod. lib. 9. tit. 6. ſuſpectorum mentionem facit Adrian. Collect. c. 15. nemo vero præter impoſtorem noſtrum *digamos, Curiales, mutilos* ab accuſatione repellit.

x verba Gregor. epiſt. 10. lib. 4. ab initio.

y verba eiuſd. epiſt. 34. e. iuſd. libri--- *Dominus*,

z Prou. 21.

a ſic Pſeudo-Anter. epiſt. 1.

b Hinc locum citat Anſelm. Lucenſ. lib. 3. in VVi[...]berum pauciſſ. omiſſis, quæ his notis [ ] diſtinguemus. c quo ritu?

d Vide pontificale Damaſi. e vide ſup. Pſeudo Sixti I. epiſt. 2. Concil. Agath. c. 66. Aquiſgran. lib. 1. c. 22. f Dan. 5. Iuſtum vltionis flagellum corruere fecit Balthazar regem, non ob [...] ſtum qualemcunque vaſorum ſacrorum [...] ob contemptum numinis: laudabat enim (*vt Hieron. verbis vtar*) Deos ſuos, inſultans Deo Iudæorum.

gg An Hilario commiſſi extra Eccleſiam vniuerſalem fuerunt.

sali Ecclesia omnes hæc obseruare nunc & futuris temporibus professi sunt.

His breuiter tuis,[h] *frater magnifice*, respondi literis. *Quibus tua dilectio* [i] ita *societur, vt nihil in ijs quæ ad vniuersalis ecclesiæ statum pertinent, aut dubie* agatur, *aut segniter*; [k] Et cum tali *moderatione* agantur *cuncta, vt nec beneuolentiæ partes nec iustitiæ negligantur; sed absque personarum acceptione diuinum in omnibus iudicium cogitetur. Quod vt recta obseruantia valeat custodiri, Catholicæ primitus seruetur fidei integritas. Et quia per omnia angusta &* [l] arcta *via est quæ ducit ad vitam, neque in sinistram, neque* [m] in *dextram ab eius tramite deuietur.*

Data 5. Nonas Maij Valeriano [n] & Gallieno viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

VARIAS Leonis, Gregorij, Adriani I. Aniani, &c. sententias describit huius epistolæ consarcinator: plurima veterum Synodorum & principum Decreta pro more suo interpolat: Claudos, digamos, &c. ab accusatione Episcoporum summouendos fingit: Mendosam ad finem consulatus notam apponit, &c.

STEPHANI PAPÆ

Epistola II.

Stephanus, Sanctæ Apostolicæ & [a] vniuersalis *Romanæ Ecclesiæ Episcopus, omnibus per diuersas prouincias constitutis Episcopis, in Domino Salutem.*

PLVRIMVM [b] *gaudemus in Domino, & in dono gratiæ ipsius gloriamur*, quod fides vestra per bona opera crescit magnifice, & dilatatur amplissime. Sed nimis affligimur & tribulamur de vestra oppressione, super qua [c] *crebrior commeantium* vsque *ad nos* fratrum *sermo* perlatus est. Non oportuerat quidem ab illis, à quibus sustentari & *portari* at-

h Perpendat Lector, an his titulis Episcopos ornare solita sit, Ecclesia Vetus.
i verba Leonis epist. 46.
k cum reliceentibus vobis quibus executionem nostræ dispositionis iniunximus, ea possint agi cuncta moderat. vt nec beneuol.
l ardua.
m ad dext. â.
n Valeriani cum Gallieno primũ cõsulatum Baron. ponit A. D. 257. quo scil. coronatus est Lucius 4. Non. Martij. Cessauit Episcopatus dies 35. Ita electus Stephanus Aprilis 9. feria prima.
a de hoc titulo supra sæpius.
b Initium epist. 40. Leonis.
c Inf. Pseudo Leo epist. 88. phrasis 7. veri Leonis initio epist. 87.

que honorari debueratis, tantis vos oppressionibus concuti. Quapropter necessarium est vt, [d] *remotis* talium [e] tergiuersationibus *quibus* venenosa malitia reuelari atque *obscurari* bonitas & *veritas solet*, [f] adminiculum non modicum vobis à fidelibus impendatur, atque ab hac Apostolica sede *suffragetur, quos* per *diuinam gratiam* Christi *auxilio dignum est adiuuari; ne in totius Ecclesiæ perturbationem imprudens procedat* intentio, [g] & ea quæ à sanctis prædecessoribus nostris, & reliquis sanctis Patribus dudum fuerant prohibita denuo reuiuiscant.

Loci [h] namque *nostri consideratione compellimur ea quæ ad notitiam nostram* emendanda [i] *peruenerunt propter* [k] Dominum non derelinquere, sed digna emendatione corrigere.

Et [l] *si secularibus officijs ordo suus & tradita à Maioribus disciplina* [m] seruanda est, *quis ferat Ecclesiasticos ordines temeraria præsumptione confundi, audita negligere, & emendanda non* [n] opem ferendo *postponere*?

Audiuimus enim vos à quibusdam accusari, non tam pro vestra culpa quam pro eorum libitu, vt vestra rapere possint; & ideo vos nimis affligi & concuti, in tantum, vt etiam à sedibus propriis pellamini, & tali occasione Ecclesiæ facultatesque vestræ vastentur ac *deprædentur*. Ista, charissimi, non oportet fieri, *nec* denuo *replicari*; tamen necesse est, vt quæ toties vsurpantur, sæpius replicentur & prohibeantur.

Nam quicquid in sacratis Deo rebus & Episcopis iniuste agitur, pro sacrilegio reputabitur; quia sacra sunt, & violari à quoquam non debent.

Nullus [o] enim Episcoporum dum *suis* fuerit *rebus expoliatus, aut à sede* propria qualibet occasione *pulsus*, debet [p] accusari, aut à quoquam ei potest crimē obiici, priusquam [q] *integerrime* restauretur; & *omnia quæ illi ablata quocunque ingenio* fuerant *legibus redintegrentur* [r] & ipse proprie sedi & *pristino statui regulariter reddatur*, ita vt [s] *omnes possessiones & cuncta sibi* iniuste *ablata, atque fructus o-*

d verba Leonis epist. 35. varijs accessionibus aucta.
e circumlocutionibus.
f veritas solet quid de incarnatione filij Dei à totius orbis probatis sacerdotibus defensum fuisset ostenderent. Quos post diuinā gratiam Sancto vestræ pietatis auxilio, &c.
g contentio intentionis voce pro cōtentione, vsi plurimi post A.D. 500.
h verba Gregor. lib. 12. epist. 11.
i *leg.* minime.
k propter Deum irrequisita relinquere.
l Ibid. ab initio epist.
m seruatur.
n bene remittendo,
o verba Concil. Rom. 5. sub Symmacho varie interpolata.
p Iudicari.
q phras. Adrian. I. Collect. c. 5.
r verba Concil. Roma. 3. sub Symm.
s Verba Concil. 5. sub eod.

mnes

mnes, ante[t] cœptam accuſationem, Primates & Synodus Epiſcopo de quo agitur, [u]*funditus* reſtituant; quia hoc non ſolum Eccleſiaſticę ſed etiam ſeculi leges [x] fieri prohibent.

Nec aliquis eorum [y] aut Eccleſiarum Actorum, vel Defenſorum ad aliquos prius accuſari debet, quam ipſi *charitatiue* bis aut ter ab eis qui ſe læſos exiſtimant, vel eos pro aliquibus erratibus corripere cupiunt, *conueniantur*; vt ab eis aut familiarem emendationem aut iuſtam percipiant excuſationem. Quod qui præſumpſerit, *liminibus*[z] *arceatur Eccleſiæ* vſque ad condignam ſatisfactionem.

Accuſatores vero *& accuſationes, quas leges ſeculi non recipiunt*, & anteceſſores noſtri prohibuerunt, & nos ſubmouemus.

Nullus [b] enim alienigena, aut accuſator eorum fiat, aut Judex.

Vnde & de Loth ſcriptum eſt, [c] *Ingreſſus eſt vt aduena, nunquid vt iudices?*

Accuſator autem veſtrorum, *nullus* ſit *ſeruus* [d] aut *libertus, nullaque* [e] ſuſpecta *perſona* aut *infamis*.

Repellantur etiam [f] *cohabitantes inimicis*, & omnes [g] Laici; quia infeſtationem blaſphemiæ affectio amicitiæ incitare ſolet.

Nec illi in veſtra ſunt ſuſcipiendi accuſatione; [h] qui vos in ſua nolunt recipere infamatione.

Nullus anathema ſuſcipiatur, [i] nec à quoquam credantur quæ ab eis vel dicuntur vel conſcribuntur. Eos quoque dico anathematizatos eſſe, quos Epiſcopi ſuis ſcriptis anathematizauerunt, aut eorum ſtatuta anathematizant.

t ante conteſtatam litem

u Ibid. funditus reuocanda.

x Quæ leges in gratiam Epiſcoporũ à paganis latæ ad tempora Stephani.

y hæc deprõpſit impoſtor ex Conc. 5. Aurelian. cap. 17. vel potius ex Adrian I. Collect. Ingelram. datæ c. 2. is enim Concil. Aurelian. verba deſcripſit. Vide & ca. 5. eiuſd. Collect. ab initio.

z phraſ Concil. 4. Aurelian. c. 21. 25. *à liminib.* &c. & Concil. Rom. 6. ſub Symmacho.

a Adrian. I. Collect. c. 11.

b *Peregrina iudicia* vetita legimus Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. Conſtit. 10. accuſationem alienigenæ non ſuſpiciendam, commentum eſt impoſtoris mente capti.

c Gen. 19. 9. At qui ſcripſit; verba Sodomitarum Lotho inſultantium literis cõmendauit; quos quiſquis tecum canonum ſacrorum conditores laudat, digniſſimus eſt quem omnes omnium mortalium (quos pro ſaxis habere viſus) manes ſaxis obruant. d Conc. 7. Carth. c. 1. & ex eo Adrian. Coll. c. 19. e ſuſpectos ab accuſatione arcet Conc. 5 Rom. ſub Symm. f Ibid. cum inimicis immorantes repelluntur. g Laicorum accuſationem non admittit Adrian. I. Coll. c 68. ex Conc. 2. Rom. ſub Syluestro; at in *cauſis proprijs* omnes omnium accuſationes admitti poſſe cenſent Conc. Conſtant. c. 6. & Carth. 3. c. 7. h Supra monuimus impoſtorem fingere Sacerdotes à Laicorum accuſatione ſubmotos. Vide Pſeudo.

i *in cauſis Eccleſiaſt.* ſcilicet ſic ſtatuit Concil. Conſtant. c. 6. Conc. 7. Carth. c. 1.

Per [k] ſcripta enim nullius accuſatio ſuſcipiatur, ſed propria voce, ſi legitima & condigna accuſatoris perſona fuerit, præſente videlicet eo quem accuſare deſiderat; quia nullus abſens aut accuſari poteſt aut accuſare. *

Nullus tamen [l] præfati ordinis vir accuſari poteſt, aut reſpondere ſuis accuſatoribus debet, priuſquam regulariter à ſuo primate vocatus ſit, [m] *locumque defendendi*, *&* inquirendi *accipiat ad abluenda crimina.*

Nulli [n] enim Metropolitani, aut alij Epiſcopi *appellentur Primates, niſi hi qui primas ſedes tenent*, & quorum ciuitates antiqui primates eſſe cenſuerunt. Reliqui verò *qui* cæteras *Metropolitanas ciuitates adepti ſunt, non Primates, ſed aut Archiepiſcopi, aut Metropolitani vocentur.* Vrbes enim & loca quibus Primates præſidere debent non à modernis, ſed etiam multis ante aduentũ Chriſti ſunt ſtatuta temporibus, quorũ *Primates* etiã *gentiles* [p] pro maioribus etiam negotiis appellabant. In ipſis vero vrbibus poſt Chriſti aduentum [q] Apoſtoli & ſucceſſores eorum *Patriarchas* vel *Primates* poſuerunt, ad quos Epiſcoporum negotia, ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate, & maiores cauſæ poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ. Et licet (Apoſtolo prohibente) [r] inter Chriſtianos non debeant accuſationes exerceri, ſed, ſi prohiberi non poterunt, [ſ] *accuſationes Epiſcoporum ad* memoratos *Primates* debent ab accuſatoribus *deferri*;

Studendum [t] *eſt* tamen *epiſcopis, vt diſſidentes fratres* [u] *magis ad pacem quam ad iudicium* [x] coerceantur.

Epiſcopus autem aliter non debet audiri [y] aut iudicari, niſi in præſentia omnium comprouincialium, & ab omnibus comprouincialibus Epiſcopis; quia ipſis abſentibus nec debet nec poteſt. *

k vide ſupra Pſeudo-Calixt. epiſt. 2.
* Sequentia cit at Hincmar. libri 55. capitum c.15.
l Adrian. I. Coll. c. 3. p.
m Ibid. c. 20.
n Hæc ſuperioribus non cohærent, ſunt autem expreſſa, ex cap. 23. Coll. Adriani cui ſuas nænias adnexuit impoſtor.
o Commentum Pſeudo-Clem. epiſt. 1. Pſeudo-Anacl. epiſt. 2. &c. non negamus fuiſſe metropoles ſub Veteri Imp. Rom. ſed negamus earum regimen tale ab initio fuiſſe quale fingit ὑποβολιμαῖος.
p tragelaphos pingit ſomniator.
q hoc de Apoſtolis & Apoſtolorum proximis ſucceſſoribus demonſtrari non poteſt, de poſterioribus non refragamur, quandoquidem Concil. Chalced. c. 17. Ciuiles & publicas formas, Eccleſiaſticarum quoque parœciarum ordinem conſequi iuſſit. A.D. 451.

r 1 Cor. 6. ſ Statutum Concil. 3. Carth. c. 7. t verba Concil. 4. Carth. c. 26.
u fratres ſiue Clericos ſiue Laicos. x cohortentur.
y Adrian. I. Collect. c. 25. 27. ſupra à iudicibus duodecim à ſe electis, accuſatum audiendum pronunciauerat impoſtor hic ſententiam mutat. * huiuſque Hincm.

Quæ

Quæ vero personæ ad accusationem eorum non sunt admittendæ, & superius ex parte iam dictum est, & latius tam hi, quam & infames personæ in epistola quam [z] dudum Hilario misimus sunt annumeratæ.

Vltrà [a] *prouinciæ vero terminos accusandi licentia non progrediatur*; sed *omnis accusatio intra prouinciam audiatur, & à comprouincialibus terminetur*, [b] nisi ad Apostolicam sedem fuerit appellatum.

Et [c] *neganda est accusatis licentia criminandi, priusquam se crimine quo premuntur exuerint*; quia [d] *non est credendum contra alios eorum confessioni qui* [e] criminibus implicati sunt, *nisi se prius probauerint innocentes*, quoniam *periculosa est, & admitti non debet rei aduersus quemcunque professio.*

Familiares [f] vero & [g] *sponte confessi* atque [h] *sceleribus irretiti* non debent admitti, nec hi qui * *hesterna die*, aut pridie, aut *ante fuerunt inimici.*

Clericus ergo qui Episcopum suum accusauerit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus; quia infamis effectus est, & à gradu debet recedere, aut [i] *curiæ tradi* seruiturus.

Laïcis [k] quoque, *quamuis religiosi* sint, nulli tamen *de Ecclesiasticis facultatibus aliquid* [l] respondendi *legitur vnquam attributa facultas.*

Scimus, [m] dilectissimi, quia semper *carnales* spirituales solent persequi, & maleuoli beneuolos infamare & lacerare. Ideoque Apostoli & successores eorum ac reliqui sancti patres noluerunt [n] fieri facilem Episcoporum accusationem, quoniam si facilis esset, aut nullus, aut vix aliquis modo inueniretur.

Throni [o] enim *Dei vocantur*: ideo non debent moueri, aut affligi vel perturbari. De ipsis ergo ait Propheta, [p] *cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum.*

z vel falsâ te tempore is nota epistolam co signasse fatearis ne esse eit, vel falso te affirmare Hilario dudum missam præcedentem epistolam cum hâc scriberes oportet, nos vtroque te nomine mendacij reum peragimus.
a verba Cod. Theod. lib 9. tit 1. constit. 10. & 16. & ex eo Adrian. I. collect. c. 10
b additam. impostoris.
c verba Cod. Theod. eiusd. tit. const. 12.
d verba Aniani interp.
e qui in criminibus accusantur.
f Concil. 7. Carth. cap. 4. Conc. Rom. 5. sub Symmach.
g Ennod. epist. 4. lib. 1. C. Theod. lib. 9. tit. 1. c. 18.
h Concil. 2. Carth. c. 6.
* Ambros. epist 64.

i Supra monuimus impostorem abuti const. 39. tit. 2. lib. 16. C. Theod. vide Pseudo Pium epist 2. k verba Concil. Rom. 4. sub Symmacho, nulla. l disponendi.
m Scimus tibi omnes Laïcos carnales, omnes clericos spirituales esse: sic enim sub Pseudo-Clem. & aliorum larua insaniæ tuæ specimen edidisti.
n vnicus de presbyteri siue ætate, siue munere accusatione locus extat. 1. Tim. 5. 19.
o verba Concil. Tolet. 11. c. 5. p Psal. 18. 1. imo de cœlis materialibus loquitur Propheta: licet eius verba de Apostolis Hieronymus, de sanctis omnibus Augustinus allegorice intelligant.

Hi vero [q] *qui non sunt bonæ conuersationis*, & quorum vita est accusabilis, *aut quorum fides*, vita [r] *& libertas nescitur, non possunt* eos *accusare*.

Primo [s] *semper accusatorum personæ*, fides, *vita* & conuersatio est enucleatim *inquirenda*; *& posteà quæ objiciunt fideliter sunt pertractanda*, [t] quia nihil prius fieri debet, quam impetitorum personæ, *fides, vitáque* & *conuersatio* diligenter discutiantur ne alicuius inuidia, aut inimicitia vel intentione mala quisquam vexetur.

Criminationes [u] *aduersus doctorem nemo suscipiat*; quia magis sunt Doctores *portandi*, quam lædendi, aut infamandi. Vnde ait Apostolus; [x] *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Charitas [y] autem *non est ambitiosa, non æmulatur, non inflatur, non quærit quæ sua sunt*, sed [z] *quæ Iesu Christi.*

Qui [a] *manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et qui in Deo manet, nulli vult nocere, sed omnes desiderat adiuuare & sustentare; sicut ipse Dominus omnes venit saluare, [b] *& animam suam dare* in *redemptionem pro* nobis.

Eorum [c] autem *accusandi Sacerdotes* vel *testificandi in eos vocem obstruimus, quos humanis* [d] & *diuinis vocibus damnatos vel mortuos esse* agnoscimus.

Præuidere ergo summopere debent omnes qui Sacerdotes Domini persequuntur, tam occultè quam manifestè, ne subiectis Domini damnentur præceptis; [e] per Hieremiam autem Prophetam *talibus* comminando Dominus loquitur, dicens, [f] *Iniquitates vestræ declinauerunt* [g] omnia, *& peccata vestra amouerunt bona à vobis; quia inuenti sunt in populo meo impij*, & loquentes vana *statuerunt ad disperdendos viros, & comprehenderunt; vt laqueus* venantis *plenus volatilibus, sic domus eorum plenæ dolo.* Et per Dauid ait: [h] *Qui cogitauerunt malitias in corde, tota die versati sunt in prælijs; exacuerunt* linguas suas sicut serpentes, *venenum* aspidum *sub labiis eorum.* Et paulo post: [i] *cadent super eos carbones* in igne; *dejicies eos in foueas, vt non consurgant.*

q verba Adriani I. collect.c.15.
r vitæ libertas.
s Adrian. I. collect. c.15.
t vide eiusd. collect. c.4. & 5.
u verba Adrian. I. collect.c.67.
x Gal.6.2. Pauli verba ad omnes pios pertinent non ad solos doctores.
y 1.Cor.13.4. 5.
z Phil.2.21.
a 1. Ioan. 4. 16.
b Matt.20.28 venit saluare omnes eos quos pater ipsi saluandos dedit, non omnes absolute.
c verba Adriani I. collect.c.29.
d non humanis, sed.
e Propheta non de Sacerdotes persequentium, sed de populi magnatū, Prophetarū, Sacerdotum denique ipsorum peccatis verba facit loco citato vide vers 13. & 31.

f Hierem.5.25.secund.interp.70. g Hieron.& 70. Hæc. h Psal.139.2.&c.Hieronym. interp.cum vulg. Mista ab impostore.
i ibid. vers.11.

gant. Vir linguosus non dirigetur in terra, virum iniustum *mala capient in interitu. Scio* quia *faciet Dominus causam inopis, iudicia pauperum.* Item idem, [l] *Muta fiant labia dolosa.* Et iterum per Michæam inquit; [m] *Omnes in sanguine iudicantur, vnusquisque proximum suum tribulat,* [n] omnes *in malum manus suas præparant.* Hos Dominus præuidens, Apostolis præcepit, [o] ne facile serui sui lacerarentur; ne forte *perderentur* aut in talem tentationem inciderent, quam ferre minime possent. Idcirco [p] sancti Apostoli & successores eorum Decretorum normas statuerunt, ne talium vox (quæ magis perdere nititur innocentes & simplices quam saluare) facile reciperetur; sed ipsi his iaculis pellerentur procul, & Domini discipulos iuxta voluntates & versutias eorum minime perdere possent.

Vnde & ipse Dominus ait; [q] *Excutite puluerem de pedibus vestris in testimonium illis.* Et alibi ipsa per se veritas de talibus dicit, Melius [r] *est illi vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris,* [s] *quam scandalizet vnum de pusillis istis:* & Iacobus Apostolus inquit, [t] *iudicium sine misericordia* fiet *illi qui non fecerit misericordiam.*

Qua enim fronte quis peccatorum suorum veniam sperat à Deo se impetraturum, qui delinquenti fratri nihil per pietatis & clementiæ officium vult condonare? Profecto necesse est vt æstimet se talem in iudicio Deum experturum (cum ante iusti iudicis tribunal fuerit cõstitutus) qualem se fratri suo exhibuerit. Nam [u] *qua mensura mensi* fuerimus, eadem *remetietur* nobis. Et Ioannes Apostolus, & Euangelista ait, *Qui odit* [x] *fratrem suum homicida est; & scitis* [y] quia *omnis homicida non habet vitam æternam in* [z] se *manentem.*

Vos tamen (filij charissimi) hortamur vt patienter mala vobis illata Domini adminiculo [a] *portetis;* & his Apostolicis pręceptis tales procul *pellite,* ne more canino vos lacerare aut mordere valeant. [b] *Memento te* etiam quia, *iuxta Psalmographi* vocem, [c] *homo sicut fœnum dies eius, &* vt *flos agit, ita florebit.* Et *Apostolus ait, Totus* [d] *mundus in maligno positus est:* Vnde precamur, ne tales

l Psal. 30. 18.
m Mich. 7. 2. secundum vers. 70.
n tribulat tribulatione. in malum &c.
o vbi protuleris locum, persuadebis.
p de Apostolis falsum esse nemo ignorat.
q Marc. 6. 11.
r confudit impostor verba Matth. & Lucæ. Luc. 17. 2. vtilius Matt. 18. 6.
s Luc. loco cit.
t Iac. 2. 13.
u Matth. 7. 2. in qua.
x 1. Ioan. 4. 15.
y quoniam.
z semetipso.
a N. Syntaxin.
b verba Bonifacij epist. 26
c Psal. 102. 15. vulg. tãquam sic efflor. Hieron. sicut, sic flor.
d 1. Ioan. 5. 19

multum timeatis, quia infames ſunt, & non multum vobis nocere poſſunt, quia [e] *eorum vox extincta eſt:* Quoniam [f] *ſic odit Deus eos qui aduerſus patres armantur, vt patrum inuaſores qui in mundo infamia ſunt notati.*

Armamini [g] ergo his Apoſtolicis *adminiculis* contra eos, & [h] *ſpiritu principali* roborate corda veſtra, vt *Deus, qui* vos paſtores *in populo* ſuo *vocari voluit*, non negligentes aut tepidos, [i] aut lupis ſuperuenientibus fugientes inueniat; *ſed exemplo boni paſtoris, agnos* [k] *pariter cum matribus & filiis* ac *filiabus* viriliter defenſantes, atque ſanctam matrem Eccleſiam fideliter *reportantes* ſemper inueniat.

Et quanquam [l] *dies* [m] *mali* ſint, vos tamen *nolite eſſe imprudentes, ſed intelligentes quæ ſit voluntas Dei. Quamobrem* [n] *confortamini, & ſtate in fide viriliter* agentes, ac *omnia veſtra in charitate fiant, &* ſecundum ſanctum *Euangelium; in patientia* [o] *veſtra poſſidebitis animas veſtras. Recordamini* quoq; *Sanctorum Apoſtolorum & Prophetarum; & quia* [p] *multum laborauerunt in Domino, ideo adepti ſunt præmia ſempiterna.* [q] Scitote etiam quoniam, *iuxta* Pſalmiſtæ vocem, *Multæ* [r] *tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.*

Quapropter, filij chariſſimi, hortamur vos & deprecamur, vt crebris *orationum* veſtrarum *precibus* Deum exoretis, [f] *vt liberemur* nos & vos, *iuxta dictum Apoſtoli, ab importunis & malis hominibus*, quia *non omnium eſt fides:* flagitate etiam, vt Deus & Dominus noſter, qui eſt [t] *refugium pauperum & ſpes humilium, ſanctam* ſuam [u] *Eccleſiam, pretioſo* videlicet *ſanguine redemptam*, & nos qui eandem ſanctam Eccleſiam docere, regere, [x] *portare* & tueri debemus, de prædictis oppreſſionibus *& tentationibus huius* [y] *ſeculi nequam*, atque de omnibus *neceſſitatibus noſtris* miſericorditer eruat, [z] *vt ſermo Dei currat, & glorificetur glorioſum Euangelium* Domini noſtri Ieſu *Chriſti*, [a] *& gratia eius in nobis vacua non fiat:* [b] ne *ſine fructu Euangelij* (quod abſit)

e legit impoſtor interpr. Aniani verba ad conſt. 3. tit. 6. lib. 9. C. Theodoſ. *vocem talem extingui voluimus*, &c. ideo vocem infamia notatorum extinctá hic ſine iudicio ſcribit.
f verba epiſt. Procli ad Dominũ Antioch. & ex ea Adriani I. collect. c. 71.
g N. phraſ.
h abutitur impoſtor verbis Bonifac. Mogunt. epiſt. 25
i forte trepidos.
k an differũt agni à filiis? lege, *cum matribus Eccleſiã ſcil Cath. cum filiis & filiabus.*
l verba Bonifacij epiſt. 25.
m Eph. 5. 16, 17. ſonat propterea nolite fieri imprud.
n 1. Cor. 16. 13 14. agite.
o Luc. 21. 19.
p Rom. 16.
q ſempiterna & iuxta pſalmiſtam.
r Pſal. 33. 20.
ſ 2. Theſſ. 3. 2. vide Bonifac. epiſt. 25. ab initio.
t Pſal. 9. 10.
u phraſ. Concil. Rom. ſub Symmacho.
x N. phraſ.
y Gal. 1. vide Bonif. epiſt. 25.
z 2. Theſſ. 3. 1.
a 1. Cor. 15. 10.
b vt omnino ſine fructu Euangel. ſterilis non moriar, & vacuus filiorum & filiarum numero non reuertar, ne de abſc. &c. reus eſſe iudicer.

abſit) ſteriles in conſpectu eius appareamus, *&* vacui *filiorum filiarum*que *numero* reuertamur, nec *de abſcondito* [c] *talento, Domino veniente,* rei *eſſe* iudicemur. Iſta enim ſemper inuidet Satan: & idcirco tales aduerſum nos ſuſcitat, qui nos premant & *ſuffocent*, vt Domini oues [d] *abſque nobis* rapiat, & in ima (non exiſtentibus paſtoribus qui [e] *eos* cuſtodiant & defendant) ruere faciat.

Vos igitur pro viribus laborate, & orate atque vigilate ne hæc fiant; ſcientes nos ſemper paratos eſſe, in omnibus, quibuſcunque poſſe Dominus dederit, modis vobis opem ferre, [f] licet nos ab ipſis æmulis ſanctæ Dei Eccleſiæ, & noſtris non ſimus excepti, & *tribulationes cordis noſtri* pro noſtra & veſtra tribulatione, [g] *ſiue ouium nobis commiſſarum*, admodum ſint *dilatatæ*.

Vos quoque obſecramus, vt iniunctum vobis à Domino famulatum non negligatis, & omnes oppreſſos, & cunctos Dei ſeruos, atque generaliter omnes Chriſtianos, prout Dominus poſſe dederit, [h] *adiuuare* ſtudeatis, *vt ante tribunal Chriſti mercedem* habeatis *perpetuam. Et* ſcitote, *quod memoria veſtra coram Deo eſt* aſſidue.

Nam quemadmodum dolentes cognoſcimus vos ab iniquis & ſceleſtis hominibus obturbari, ita continuò vobis compatimur, Deum orãtes pro *liberatione* ac ſubleuatione [i] veſtræ *afflictionis*, quæ vobis (vndè grauiter angimur) ab iniquis in dies irrogatur. Et [k] *ante corpora Apoſtolorum* pro vobis preces fiunt quotidie, vt & vos liberemini [l] *ab importunis & malis hominibus* Domini auxilio, & oues vobis commiſſæ [m] *ad paſcua æternæ vitæ* vna nobiſcum perueniant ſempiterna.

Vnitatem [n] *& communionem dilectionis veſtræ, valentem* atque *proficientem in ſalutem* omnium populorum *creator* omnium [o] *Deus omnipotens memorem noſtri æternaliter cuſtodiat.* Amen.

Data 9. Aprilis [p] Valeriano & Gallieno viris Clariſſ. Coſſ.

c Matth. 25.
d Not. phraſ.
e oues ſcil. N. ſolœciſm.
f ergo fruſtra meam operã polliceris. vide Bonif. epiſtol. 25.
g ſi Epiſcopi omnes & ſinguli tuæ ſunt oues, *generalis es omniũ pater* nec vllus præter te veri nominis paſtor aut Epiſcopus dici poteſt.
h B. Bonifac. Mogũt. epiſt. 26.
i Nota phraſ.
k Gregorium imitatus videtur cuius hæ phraſes, *coram ſanctiſſimo B Petri corpore reſidere* epiſt. 44. lib. 4. *ante corpus B Petri conſilium facere*, epiſt. 54. eiuſd. libri, *ad* vel *apud ſacratiſſimũ B. Petri corpus agere* epiſt. 40. lib. 4. *orationibus incumbere*, epiſt. 19. lib. 5. *iureiurando ſatisfacere* epiſt. 8. lib. 11. *Sacramenta præbere*, epiſt. 18 li. 6. epiſt. 23. lib. 9 epiſt. 41. lib. 11.
l 2. Theſſ. 3, 2.
m phraſis Gregorij epiſt. lib. 12. epiſt. 16.
n Bonifacij verba ad finem epiſt. 6.
o ſic reparatus ad finem epiſt. ad Ioannem ſecundum totius Africani Concilij nomine ſcriptæ *Vegetem te noſtrique memorem præſtet omnipotens Deus, &c.*
p A. D. 257. ipſo Stephani electionis die.

CENSVRA.

HIERONYMIANAM pſalterij verſionem; Conciliorum 2. 3 4. & 7. Carthaginenſium; 3 4. & 5. Romanorum ſub Symmacho, & Toletani II. Ambroſij, Procli, Leonis, Ennodij, Gregorij M. Adriani I. Cod. Theodoſiani, Aniani interpretis Bonifacij Mogunt. Decreta phraſeſque cœno ſuo commaculat ſacrilegus ὑποθέτης huius epiſtolæ artifex.

Gallofranci ad Philenetum pro libertate reipub. Venet. Epiſtola.

Vide cauſam 11. q. 1.

Horum canonum (*ſi quis Sacerdotum* &c. ex Pſeudo-Pij epiſt. 2. & *Clericus* ex Pſeudo-Stephani epiſt. 2.) fides iis ſuſpecta eſt, qui vel eorum temporum doctrinam, vel auctorum ſtylum, vel ſtatum Imperij, non ignorant, &c.

D. Auguſtinus alicubi ſcribit, *malos quoſdam Clericos curiæ traditos fuiſſe.* An vt Curiæ ſeruirent? an vero (vt poſteà factum eſt) Imperiali brachio mancipati ſunt à Magiſtratibus ſecularibus puniendi? certe hæc verba (*tradi curiæ*) quam interpretationem recipere debeant, an illam quam Innocentius Papa III. dedit in canone *nouimus*. de verb. ſignif. in collectione decretalium à Gregorio IX. Pontifice facta, optime norunt ij qui Theodoſianas leges ex recto puriorum iuris interpretum ſenſu didicerunt, inter quas notanda conſtitutio in l. *ne quis officialium*. C. Theodoſ. tit. *de Decurionibus*, &c.

SIXTI II. PAPÆ
Epiſt. I.

Epiſcopus Sixtus, Grato coëpiſcopo Salutem.

LÆTARI & [a] *gaudere me plurimum in* Chriſto Ieſu *Domino* noſtro dilectionis *tuæ ſcripta fecerunt; quibus euidenter oſtenditur, quantum Catholicam* [b] diligis *fidem, & quantum* [c] prauorum hominum deteſtaris *errorem.* Omnis enim *hæreſis nimis impia eſt, &* Euangelicæ *veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, ſed ipſa Chriſtianæ religionis conatur fundamenta conuellere.*

Memor [d] *enim ſum me ſub illius nomine Eccleſiæ præſidere,* cuius

a verba Leonis epiſt. 31. gaudere me plurimum & exultare in Domino, pietatis tuę ſcripta &c.
b diligas.
c quantum hæreticũ deteſteris errorem hæreſis quippe eſt nimia impia, & Euangelio veritatis &c.
d eiuſd. verba epiſt. 32.

cuius à Domino [e] nostro *Iesu Christo est glorificata confessio, &* *cuius fides* [e] nullum vnquam fallit, sed *omnes quidem hæreses destruit.* [f] *Intelligo* autem *mihi* aliter *non licere; quam vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam.*

Agnosce, fili charissime; [g] *non ex tempore, neque post tempora* filium Dei *natum, sed ante omnia tempora de paterno vtero inenarrabiliter generatum; ipso Deo patre per Prophetam dicente,* [h] in splendoribus Sanctorum ex vtero ante Luciferum genui te. *Quam sententiam & Esayas Propheta dubiis atque incredulis euidenter expressit, dum non* [i] aliunde filium *quam de patre natum ineffabiliter ostendit.* [k] In humilitate, *inquit*, iudicium eius sublatum est. Natiuitatem [l] eius quis enarrabit? *Et in libro Iob*, [m] sapientiam Dei, [n] ait, vnde inuenies? Latet enim ab oculis hominum & à volucribus cœli absconsa est. *Expergiscere paululum, & si lumen scientiæ in teipsum aliquantum habes,* [o] *inuenies cuius natiuitas à Propheta non potuit enarrari ex tempore;* vel, *vt adstruere ipse conaris, non potuit generari.* [p] In principio, *inquit Ioannes Euãgelista*, erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ; hoc erat in principio apud Deum; Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. *Et iterum*, erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *In ipso igitur quod dicitur* [q] erat, *si tempus quærere volueris, non inuenies; quoniam ex quo pater, ex illo & filius; & quod pater est*, id est *etiam filius, Salomone dicente;* [r] Ego ex ore altissimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Ego feci vt in cœlo oriretur lumen indeficiens: & *sicut* nebula texi omnem terram. Ego in [s] *altissimis habito*, & thronus meus in colũna *nubis*. Gyrum cœli circuiui sola, & [t] profundum abyssi penetraui. *In omnem terram steti*, & in populo *primatum* habui. *Item ibi*, cum [u] *præpararet* cœlum aderam illi, & cum sedem suam [x] *secerneret*. Quando super ventos fortes faciebat in summo nubes, & cum certos ponebat fontes sub cœlo; cũ fortis faciebat fundamenta terræ, ego eram cum illo componens, & ego eram cui adgaudebat, cum lætaretur orbe perfecto. *Et in psalmo centesimo primo*, Tu Domine in principio terram fundasti; &

e addit. impostoris.

f destruit sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat, & intelligo mihi aliud non &c.

g verba Ithacij lib. aduersus Varimadum cap. 12. *cognosce filiũ non ex tempore, &c.*

h in 109. psalmo per prophet.

i aliud de filio.

k Esai. 53.

l natiui autem.

m Iob. 28.

n Dei patris vnde.

o attende & inuenies quoniam cuius.

p Ioan. 1.

q verbo quod dicitur.

r Eccl. 24.

s excelsis habitaui.

t & in profundum penetraui, & in omni terra steti, & in omni gẽte & populo principatũ.

u pararet.

x segregaret.

opera manuum tuarum ſunt cœli; ipſi peribunt tu autem permanes: & [y] ſicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipſe es; [z] *& anni tui non deficient.* *Non enim erat* [a] ætas, aut aliquod tempus, *antequam de patre filius naſceretur: quoniam qui tempora vniuerſa propria poteſtate conſtituit, ex tempore, vel poſt tempora naſci non potuit.*

His paucis ſententiis breuiter conſultis tuis reſpondi, frater chariſſime. De cætero tuam moneo dilectionem, vt cunctos quos errare cognoueris ad Catholicam fidem & ad vnitatem recte credentium conuertere ſtudeas, & tu nunquam ab Apoſtolica tramite recedas. Si autem te non audierint, & errantes (quod abſit) permanſerint, nobis eos manifeſtare quam citius poteris, non tardes, vt Apoſtolica auctoritate aut cito ad Eccleſiam conuertantur, aut [b] ab Eccleſia ſeparentur.

Audiuimus etiam quod quidam erronei & conſentientes eis, te & reliquos infeſtent Epiſcopos; & Epiſcopos aliquos comprouinciales ad veſtram infamationem atque damnationem ſecum trahant. Quapropter [c] in hac S. ſede dudum à multis Epiſcopis conſtitutum erat, & modo ad veſtrum & cæterorum fratrum auxilium eſt denuo roboratum.

Vt [d] omnes epiſcopi, qui in quibuſdam grauioribus pulſantur vel criminantur cauſis, quoties neceſſe fuerit libere Apoſtolicam appellent ſedem, atque ad eam quaſi ad matrem confugiant, vt ab ea ([e] ſicut ſemper fuit) pie fulciantur, defendantur, & liberentur: cuius diſpoſitioni *omnes maiores Eccleſiaſticas cauſas & Epiſcoporum iudicia* antiqua Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum atque canonum auctoritas reſeruauit: quoniam [f] culpantur Epiſcopi, qui aliter erga fratres egerint, quam eiuſdem ſedis Papæ fieri placuerit.

Vnde [g] placuit vt accuſatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua cauſa Epiſcopus, licenter [h] appellet & adeat Apoſtolicæ ſedis Pontificem, qui aut per ſe, aut per Vicarios ſuos retractari idem negotium procuret. Et [i] dum iterato iudicio pontifex cauſam ſuam

y & omnia ſicut veſtimentum veteraſcent, & ſicut, &c.
z hæc verba omittit Ithac.
a erat, vt ais, aliquid temporis.
b An ad ſolũ papam vnicum pertinet ius excommunicandi quoſcunq; e.
c fumos vendit impoſtor.
d Id à Nicæna Synodo ſtatutum fingit Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 2. vide Concil Sardic. c. 7.
e nil tale Apoſtoli, eorumque proximi ſucceſſores. vide Innocent. epiſt. 2. cap. 3. Leon. epiſt. 84. c. 1. Vigil. epiſt. 2.
f Culpantur ſcil. à Pſeudo-Sixto I. epiſt. 2. à Pſeudo-Victore epiſt. 1 & cæteris perſonatis hiſtrionibus.
g Ead. habent Pſeudo-Victor epiſt. 1. & Pſeudo-Iul. epiſt. 2. c. 3.
h Conc. Sardic. cap. 4.
i Conc. Idem c. 5. & 7.

suam agit, nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur Episcopus; quoniam quanquam à comprouincialibus Episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non [k] tamen definiri inconsulto Romano pontifice permissum est, cum B. Petro non ab alio quam ab ipso dictum sit Domino, [l] *Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in* cœlo: *& quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in* cœlo.

Et, [m] *si quis putauerit se à proprio Metropolitano grauari, apud Primatem diœceseos,* aut [n] penes vniuersalis Apostolicæ Ecclesiæ Papam iudicetur.

Ait enim Jacobus Apostolus, [o] *iudicium sine misericordia illi* fiet, *qui non fecerit misericordiam. Super* [p] extollit *autem* misericordiam iudicio.

In omnibus [q] *ergo, fili dilectissime, cor custodi, sicut scriptum est,* Omni custodia [r] *custodi* cor tuum, quia ex ipso vita procedit. *Hæc breuiter pro* [ſ] *commemoratione rescripsi; sed peto vt pro me orare debeas, quatenus omnipotens Deus & à malignis me spiritibus, & à peruersis hominibus custodire dignetur: quia in hac vita mea peregrinatione mala me simul & multa circumdant; ita vt cum Psalmista iure dicam* [t] in me transierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die, circumdederunt me simul. *Cœlestis gratia & nos in vrbibus, & vos* [u] vbique *protegat, quia antiquus hostis terrarum locis à tentatione non excluditur; quia si in paradiso hominem strauit; quis locus extra paradisum esse potest in quo* [x] mentes *hominum penetrare non valeat?* Antiqui enim hostis, (cuius *inuidia mors introiuit in orbem terrarum*) sunt semper oculi vigiles ad animos hominum illaqueandum, multosque sua prauitate secum in perditionem trahere cupit, qui suapte malitia à gloria lapsus est in miseriam. *In sola ergo creatoris nostri protectione fidendum est, cui ex intimo corde clamemus:* [z] *Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum vt saluum me facias.*

Data Kal. Septemb. [a] Valeriano & Decio viris Clariss. Coss.

k hoc nunquam fuit in praxi veteris Ecclesiæ.

l Matth. 16. nihil promisit Dominus Petro quod cæteris Apostolis non contulerit Matth. 18. & Ioan. 20.

m verba Adrian. I. Collect. datæ Ingelramo c. 6. ex Concil. Chalced. c. 9. & 17.

n additam impostor.

o Locus Iacobi II. non probat à Papa iudicandū appellātem.

p Super exaltat autem misericordia iudicium.

q verba Gregorij epist. 45. lib. 8.

r Serua.

ſ pro charitatis.

t Psalm. 87. pertransierunt.

u in eremo.

x mentem.

y In sola, &c.

z Psal. 70.

a Sixtus, Baronio teste A.D. 260. 9. Kal. Septēb. electus est Valeriano Aug 4. & Gallieno 3. Coss. Capite truncatus 8. Idus Augusti An. 261. Aurelio Memmio Fusco, & Pomponio Basso Coss. perierat Decius An. 254. Primum Valerianus consulatum inchoauit A. 256. cum Valerio Maximo, secundum A. 257. cum Gallieno; tertium cum eodem A. 258. captus à Persis imperare desiit A. 262. Gallieno Aug. 4. & Petronio Volusiano Coss.

CENSVRA.

PRIMO Ithacij, Leonis, Gregorij M. Adriani I. verba ſententiaſque vſurpat; Secundo, Mendoſam fictitij conſulatus notam lectori obtrudit. Tertio, Pſeudo-Sixti I. Pſeudo-Victoris, Pſeudo-Iulij, ſimiliumque laruarum fumo farraginem ſuam obfuſcat tenebris.

SIXTI II. PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus per Hiſpaniarum prouincias conſtitutis, Sixtus Epiſcopus in Domino Salutem.

MAGNO [a] *munere miſericordiæ Dei, totius Eccleſiæ Catholicæ multiplicata ſunt gaudia*; cum Eccleſiarum ſtatus eo viget ordine quo Apoſtoli eorumque ſucceſſores illum ſtatuerunt. Et cum antiqui hoſtis aſtutia eum turbari cognoſcimus, non modico contriſtamur mœrore. Quam ob cauſam, fratres, hortamur vos, monemus & flagitamus, *vt à tramite* [b] Apoſtolicæ inſtitutionis nequaquam recedatis, *nec* [c] *à capite diſſideatis*; ſed fidem & ordinem, quem Apoſtoli & Apoſtolici viri ſtatuerunt, abſque hæſitatione teneatis. Nam ſi columnæ alicuius magnæ domus corruerint, ipſa poſtea domus minime ſtabit. Sic & vos, qui *columnæ* [d] Eccleſiæ eſtis, ſi labefactari cœperitis, ſancta Eccleſia (quæ per vos regitur) tabeſcet & labetur. Hæc, fratres, quæ dico valde timenda ſunt, & ſummo moderamine penſanda, atque ne fiant cauenda. Ipſa enim veritas per ſe dixit; [e] *Vos eſtis Sal terræ. Quod ſi Sal euanuerit, in quo ſalietur?* &c. Ideo vos chariſſimi, moneo, [f] quia vobis *debitor ſum*, & valde vos diligo. Et quando aduerſa nimis conturbor.

Ego [g] *vero, quamuis à vobis per longa terrarum* [h] interualla *diſiunctus ſim, ſum tamen omninò vobiſcum corde coniunctus.*

a verba Leonis epiſt. 54.

b phraſis Siricij epiſt. 1. c. 1.

c phraſ. Leon. epiſt. 84.

d *Columnas Eccleſiæ* Epiſcopos vocat Sergi⁹ Epiſc. Cypri in epiſt. ad Theodor. papam. & ex eo Pſeudo-Anacl. epiſt. 2. Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. &c.

e Matth. 5.

f Rom. 1.

g verba Greg. epiſt. 36. li. 4.

h terrarum atque maris ſpatia.

ctus[i] ideoque *de vestra Beatitudine erga me modis omnibus confido, quia cum me vicissim diligitis, à me longe non estis.* Unde[k] *magis gratias referimus illi grano sinapis*, [l] quod *ex modici despicabilisque summis specie ita*[m] *ramis ex eadem surgentibus atque se distendentibus vsquequaque*,[n] diffusum est, *vt in eis volatilia cæli* cuncta *nidificent: Gratiaque sit fermento illi* quod[o] *tribus farinæ satis totius humani generis massam in vnitate conspersit*; *atque paruo lapidi qui abscissus de monte sine manibus occupauit vniuersam faciem orbis terræ. Qui ad hoc* naturam nostræ carnis, & status seruilis formam assumens, humiliter *se vsquequaque distendit, vt*[p] omni *humano genere in vnitatem redacto totius*[q] corporis, vnitum perficeret *Ecclesiæ*; *atque ita ad totius* compaginis[r] *pertineret commodum membrorum partialis ista distinctio. Vnde nos quoque à vobis longe non sumus, quia in illo qui vbique est vnum sumus. Agamus ergo ei gratias*,[s] *qui solutis inimicitÿs in carne* sua, *fecit vt in omni orbe terrarum vnus esset grex & vnum ouile sub*[t] *vno pastore: semper memores*[u] quod vos *Veritatis prædicator admoneat, dicens*[x] *soliciti*, seruate *vnitatem spiritus in vinculo pacis.*

Vinculum enim *pacis*, nemo seruat dum alium infestat, aut verbis aut factis persequitur: [y] Ideo, fratres, ista prætulimus, quia [z] audiuimus inter vos accusationes exerceri, & pulsos à sedibus Episcopos aut suis rebus expoliatos iudicari.

Quapropter statutum est, *vt*[a] si quis *contra Episcopum vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium*, non *prius* adeat iudices quam *ad* eos recurrat *charitatis studio, vt familiari colloquio* commoniti, *ea sanare* debeant, *quæ in querimoniam deducuntur.* Quod si aliter egerit communione priuetur.

Nemo[b] pontificum deinceps aliquem Episcopum suis expoliatum rebus, aut à sede pulsum excommunicare aut iudicare præsumat, quia[c] *non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus.*

Nullus[d] *Episcopus alterius parochianum præsumat retinere, aut ordinare absque eius voluntate, vel iudicare; quia sicut irrita eius erit ordinatio, ita & diiudicatio; quoniam censemus*[e] nullum alterius iudicis nisi sui sententia teneri. *Nam*

i idque
k & magis.
l quia.
m ita est ramis ex ead. radice.
n diffusis.
o quo.
p vt ex hum.
q corpus perficeretur.
r compagis.
s Eph. 2.
t sub se vno.
u quid nos.
x Eph. 4. seruare.
y huc vsque Pseudo-Felix IIII. epistol. 1.
z Audimus te nugantem
a verba Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ cap. 2. ex Concil. 5. Aurelian. c. 17.
b Item habet Pseudo-Sixt. I. epist. Pseudo-Eus b. epist 3. Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 8. Pseudo-Ioan. I. epist. 1.
c Statutum Conc. Rom. 5. sub Symmacho.
d verba Adrian I. Collect c. 16.
e verba Aniani in Constit. vnicum tit. 16. li. 4. Cod. Theod.

qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.

Iſta enim vobis deinceps tenenda, & fratres viciſſim adiuuare mandamus, fratres [f] verò, quos timore terreno iniuſte damnaſtis, ſcitote à nobis iuſte eſſe reſtitutos. Quibus ex ſancti Petri & Apoſtolica auctoritate omnia quæ eis ablata ſunt, integerrime reddi præcipimus, *ſi non vultis* vos [h] & *principes veſtri à collegio noſtro* & membris Eccleſiæ *ſeparari.*

Iuſto [i] enim *iudicio Dei datur plerunque peccatoribus poteſtas qua ſanctos ipſius perſequantur; vt qui ſpiritu Dei iuuantur & aguntur fiant per laborum exercitia clariores.*

Illi tamen qui hoc agunt, nullatenus euadent pœnam; quia, vt ait Dominus, [k] *Væ illi per quem ſcandalum venit.* Et quanquam iuxta Saluatoris ſententiam, *neceſſe* ſit venire *ſcandala*, Væ tamen per quem veniunt. [l]

De occultis [m] enim *cordis alieni temere iudicare peccatum eſt: & eum, cuius non videntur opera niſi bona, iniquum eſt ex ſuſpicione reprehendere; cum eorum quæ homini ſunt incognita, ſolus Deus iudex ſit iuſtus, qui* [n] *inſpector eſt verus.*

Unde ſcriptum eſt, [o] *incerta non iudicemus quo vſque adueniat Dominus*, qui & illuminabit *abſcondita tenebrarum* [p] & manifeſtabit *concilia cordium.* Et *quamuis* [q] *vera* ſint, *non* tamen *credenda ſunt, niſi* [r] *certis iudicijs* comprobentur, *niſi quæ manifeſto* iudicio [ſ] *conuincuntur, niſi quæ iudiciario ordine publicantur.*

Nullus [t] ergo *poteſt humano condemnari examine quem Deus ſuo iudicio reſeruauit.* Hæc omnia ſummoperè ſunt præcauenda, ne præſumptores eſſe videamur: & accuſatio, &c *vt infra ad finem Epiſt. 2. Pſeudo-Iulij c. 35. & 36.*

Data 17. Kalend. Auguſti, [u] Valeriano & Decio viris Clariſſ. Coſſ.

f fingit impoſtor quæ lubet.
g phraſ. Siricij epiſt. 1. c. 1.
h quos principes Hiſpanorum ſomniat impoſtor tempore Sixti II?
i hæc non probant excommunicandos inobedientes Papæ. Sunt autem Proſperi ſent. 23. ex Auguſtino in Pſalm. 118.
k Matth. 18.
l non probát ſequentia ſcandalizantes puniédos.
m Proſperi ſentent. 21. ex Auguſtin. in Pſam. 118.
n qui &
o ab Iſidoro Hiſpal. Synonym. lib. 2. c. 16.
p qui latentia producit in lucem, qui illuminat, &c. qui manifeſtat, &c.
q quamuis enim vera ſunt.
r niſi quæ demonſtrantur.
ſ examine.

CENSVRA.

IMPOSTOR Siricij, Zoſimi, Bonifacij, Celeſtini, Leonis, Proſperi, Gregorij, Iſidori Hiſpalenſis, Adriani I. Concilij Aurelianenſis 5. & Romani 5. ſub Symmacho, Aniani denique ſententias

t Verb. Conſtantini M. ad patres Syn. Nicænæ referente Adrian. I. Collect. c. 51. & 67.
u Iam monuimus Notam conſularem mendacem eſſe.

& verba deſcribit, & variis additamentis deprauat: iiſque fictitij conſulatus notam ſuperaddit.

DIONYSII PAPÆ

Epiſtola I.

Dionyſius [a] *Epiſcopus Vrbano præfecto Salutem.*

SVMMVM [b] bonum eſt, amare amantes ſe: Et è contra, [c] *Peius malum non eſt, quam vt ciues ciuibus inuideant.* Gratias *ſiquidem* agimus tuæ charitati, quod *fideles Sancti Petri bene ſuſcipis* & adiuuas.

Unde ſcias, te & à nobis noſtriſque diligi; & tui tuorumque non modicam curam haberi. Quapropter tuam hortamur dilectionem vt bonum quod cœpiſti, &c. *vt infra* in epiſt. 2. Felicis IIII. nomine mendaciter prænotata.

Data 4. Nonas Februar. [e] Aureliano & Baſſo viris Clariſſ. Coſſ.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A D. 261. § 53. Iiſdem quoque Conſulibus (Fuſco & Baſſo) ſed mendosè poſitis data reperitur Dionyſij epiſtola ad Vrbanum præfectum hominem Chriſtianum; ſed cum 4. Non. Februarij data ponatur, niſi in Menſem error irrepſit; alterius potius quam Dionyſij eſſe conuincitur; nam eo tempore Sixtus pontifex adhuc ſuperſtes erat.

CENSVRA.

PRAETER Svracidæ, & Gregorij verba quæ notis diſtinximus, cætera ſunt ægri ſomnia. Vide epiſt. 2. Pſeudo-Felicis IV.

a cum præfectum ſiue nominis ſiue numeris ratione *Vrbanũ* dictum nemo præter epiſtolę huius artificẽ Chriſto nomen dediſſe ſedẽte Dionyſio aſſerat, id falſitatis ſuſpicione vacare nullo modo poteſt.

b Summum bonum *abſolutè* Deus eſt à ſummum hominis bonum fruitio Summi illius boni, fruitionis adiunctũ amor: dilectio proximi cum ad Dei dilectionem ordinata ſit ſummum bonum eſſe non poteſt: bonos igitur redamare bonum eſt, ſed non ſumme bonum; Malorum amicitiam colere malę mentis indicium eſt: nedum ſummi boni poſſeſſione gaudentis.

c iiſdem verbis vtitur Pſeudo-Damas epiſt. 4.

d hæc phraſis ætatem Dionyſij ferre nequit.

e A.D. 272. Dionyſij 12. Baron. legit Aurelio Memmio Fuſco, & Pomponio Baſſo, &c.

DIONYSII PAPÆ

Epiſt. II.

Dionyſius Epiſcopus Seuero Epiſcopo Salutem.

OLIM [a] *& ab initio* [b] *tantam percepimus à B. Petro Apoſtolorum principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem* vniuerſali Eccleſiæ, auxiliante Domino, ſubuenire: & quicquid nociuum eſt auctoritate Apoſtolica corrigere & emendare.

Ad hoc [c] *enim diuinæ diſpenſationis prouiſio gradus & diuerſos conſtituit ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuerſitate contextio, & recte officiorum* generaretur [d] *adminiſtratio ſingulorum. Neque enim vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret. Quia vero* [e] *creatura in vna eademque* [f] æqualitate *gubernari vel viuere non poteſt, cæleſtium militiarum exemplar nos inſtruit: quia dum* [g] ſint *Angeli,* ſint *Archangeli, liquet* [h] quia *non æquales ſunt; ſed in poteſtate & ordine, ſicut* [i] noſti, *differt alter ab altero. Si ergo inter eos qui ſine peccato ſunt, iſta conſtat eſſe diſtinctio; quis hominum abnuat huic ſe libenter diſpoſitioni ſubmittere? Hinc etenim pax & charitas mutua ſe vice complectuntur, & manet firma concordiæ in alterna & Deo placita dilectione ſynceritas, quia* [l] *vnumquodque tunc ſalubriter completur officium: cum fuerit vnus ad quem poſſit* [m] recurrere *præpoſitus.* [n]

De Eccleſiis ergo parochianis, vnde Apoſtolicam ſedem conſulere voluiſti, qualiter ſint cuſtodiendę [o] *per Cordubenſem prouinciam,* ac diuidendæ Sacerdotibus, nihil tuæ charitati melius nobis videtur intimare, quam vt ſequaris quod nos in Romana Eccleſia nuper egiſſe cognoſcitur.

Eccleſias [p] vero ſingulas ſingulis *presbyteris* dedimus, *parochias, & cœmeteria* eis diuiſimus, & vnicuique ius

a verba Leonis epiſt. 24.
b in conciliis celebratis tátam nos &c.
c Greg. verba epiſt. 52. lib. 4.
d gereretur.
e quæque creatura.
f qualitate.
g ſunt.
h quod.
i noſtis.
k adde ex Gregorio, cui nouit etiam Angelos obedire? hinc.
l quia igitur.
m recurri.
n hucuſque Pſeudo-Bonifacius.
o Corduba nō caput, ſed ſub capite Bæticæ prouinciæ fuit, Hiſpali nimirum. Vide de Hiſpaniæ prouinciarū diſtinctione Garſ. Loaiſ. in Decretum Gundemari.
p Titulos in vrbe presbyteris ab Euariſto primum diuiſos refert in eius vita Pontificalis auctor cuius hoc loco verba deſcribit blatero.

proprium

proprium habere ſtatuimus, ita [q] videlicet vt nullus alterius parochiæ terras, terminos, aut ius inuadat, ſed [r] *vnuſquiſque ſuis terminis ſit contentus*; & taliter Eccleſiam & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat.

Hanc quoque normam, chariſſime, te & omnes Epiſcopos ſequi conuenit; & quod tibi ſcribitur, omnibus quibuſcunque potueris notum facias, vt non ſpecialis ſed generalis fiat iſta præceptio.

Crimina [f] vero quæ Epiſcopis *impingere* dicis, per alios non ſinas vllo modo fieri, niſi *per ipſos qui crimina intendunt*: ſi tamen ipſi digni & irreprehenſibiles apparuerint, & [t] *actis docuerint publicis omni ſe carere ſuſpicione* & inimicitia, & irreprehenſibilem fidem conuerſationemque ducere.

Nemini [u] enim *de ſe confeſſo* credi poteſt ſuper *crimen alienum*.

Quoniam [x] eius omniſque *rei* [y] confeſſio *periculoſa eſt, & admitti non debet*.

Similiter [z] alieni erroris ſocium, vel à ſui voluntariè propoſiti tramite recedentem, aut ſacris patrum regulis & conſtitutionibus inobedientem, ſuſcipere non poſſumus, nec debemus: nec impetere recte credentes, vel ſanctorum patrum ſanctionibus obtemperantes permittimus.

Quia [a] infames omnes eſſe cenſemus qui ſuam aut Chriſtianam præuaricantur legem, aut Apoſtolicam vel regularem libenter poſtponunt auctoritatem.

Hæc, [b] *itaque, frater chariſſime*, quæ pro affectu ſacerdotalis nominis & honoris impendimus, tibi tuiſque ſubditis, & omnib. tenenda, & aliis nuncianda atque prædicanda mandamus, *quibus & pietas ad vtilitatem, & ſit ad fructum dilectio*.

Vnde [c] *obiurgando, hortando, ſuadendo, blandiendo, conſolando prodeſſe quibus poſſumus feſtinemus. Lingua noſtra bonis*

q Concil. Turon. 1. c. 9.
r verba Leonis epiſt. 89.
ſ ead. habent Pſeudo-Hygin. epiſt. 1. Pſeudo-Lucius epiſtol. 1. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 20. vide Adrian. I. collect. c 15 Conc. 2. Carthag. c. 6. Cõſtantinop. c. 6. Chalced. c. 21.
t verba Concil. 1. Arelat. c. 13.
u Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 18. ex Ennod. epiſt. 4. lib. 1.
x verba Adrian. I. collect. c. 64. ex Anian. interpr. conſtit. 12. lib. 9. tit. 1. C. Theod.
y profeſſio.
z Ead. habet Pſeudo-Pius epiſt. 1. Pſeudo-Hygin. epiſt. 2. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 15.
a iiſdem verbis vtuntur Pſeudo-Stephan epiſt. 1. & Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 13. vide Cod. Theod. lib 11. tit. 39. conſt. 11.

b *Verba Gregorij epiſt.* 113 *lib.* 7. hac itaque, frater chariſſ. ratione perſpecta ſtudendum nobis eſt, ne (ſicut diximus) de mortuis affligamur, ſed affectum viuentibus impendamus, quibus &c. c proinde.

d tumidi. *fomentum ſit, prauis aculeus.* [d] Timidos *retundat, iratos mitiget, pigros exacuat, deſides* [e] exhortando *ſuccendat, refugientibus ſuadeat, aſperis blandiatur, deſperatos conſoletur; vt quia* [f] Doctores dicimus, *viam ſalutis gradientibus oſtendamus. Simus in cuſtodia vigilantes,* [g] aditum *contra hoſtis inſidias ſoliciti muniamus. Et ſi quando* [h] perditam *ouem de commiſſis gregibus error abduxerit, toto illam adniſu ad caulas Dominicas reuocare contendamus; vt de paſtoris nomine quod habemus, non ſupplicium, ſed præmium conſequamur. Quia ergo in his omnibus diuinæ gratiæ* adiutorium [i] *opus eſt, omnipotentis Dei aſſiduis precibus clementiam exoremus, quatenus ad hæc nobis operanda & velle tribuat, & poſſe concedat, atque in ea nos via cum* [k] fructibus *boni operis quam ſe paſtor paſtorum eſſe teſtatus eſt, dirigat; vt ſine quo nihil* [l] agere poſſumus, *per ipſum implere omnia valeamus.*

e hortatu.

f ductores dicimur.

g aditus.

h per deuia.

i adiutorio.

k fructu.

l facere nihil aſſurgimus.

Data 5. Idus Septembris [m] Claudio & Paterno viris Clariſſ. Coſſ.

m A.D.270. Dionyſij 10.

CENSVRA.

CONCILII I. Arelat. Leonis, Ennodij, Gregorij, Aniani &c. verbis & ſententiis abutitur quicunque hanc Dionyſio epiſtolam ſuppoſuit mercium Pſeudo-Iſidori ſedulus collector; quem poſt Bæticam occupatam, & regni ſedem Cordubæ à Sarracenis fixam vixiſſe palam eſt.

Gars. Loais. not. in Decretum Gundemari §. 2.

Omnium ciuitatum Epiſcopi templi Toletani antiſtitem, veluti vnicum Metropolitanum ſuſcipiebant. Cum enim adhuc non eſſet prouinciarum Hiſpaniæ ſingularis facta diſtributio, omnis auctoritas, & Patriarchalis Metropolitanaque iuriſdictio ad vnicam ſedem Toletanam referebatur. Quam formam & ſpeciem Eccleſia Hiſpanica vſque ad magnum Imperatorem Conſtantinum retinuit; cuius tempeſtate ſummam religio Chriſtiana tranquillitatem & pacem aſſecuta, longe lateque diffuſa eſt. Dilatatis vero Chriſtianæ religionis finibus, ſubſequitur Prouinciarum diſtributio, in quinque Metropolitanas Eccleſias, Carthaginenſem, Bæticam, Luſitanam, Tarraconenſem, & Gallœciam quæ Bracarenſis eſt. Sed primaria ſuper his ſedibus auctoritas Carthaginenſi prouinciæ, quæ Toletana Eccleſia eſt, ſemper delata fuit. Athanaricus, Gothorum rex, qui primus omnium anno 5. imperij Valentis in Hiſpania dominari cœpit, Eccleſiæ ordinem in quinque Metropolitas diſtinctum reperit: quas hic expugnauit prouincias, & impia Arianorum hæreſi, quam Valentis

Valentis Imp. opera didicerat infecit. Ad hæc, cum eſſent aſſidua dimicatione à Romanis Gothi laceſſiti, eſſetque incertus belli exitus, pax qua religionis cultus & morum integritas continetur, omnino turbata ſublataque eſt. Imo & Epiſcopi regia potentia timidi, eorum gratiam adulatione & mendaci aſſentatione aucupantes, omnia ad voluntatem, nihil ad veritatem audentes loqui, vt canes muti, ſectas & hæreſes impias animo & ſermone ſequebantur. At Gothi poſtquam ſecundis vſi præliis, Romanam potentiam fregiſſent, prouinciam vniuerſam, Ataulpho regnante, inter ſe partiti ſunt. Alanis Carthaginenſis Luſitanaque: Wandalis, qui etiam Silingui dicuntur Bætica contigit; Sueuis, & Wandalis nonnullis Gallœcia, Celtiberia vero quæ Tarraconenſis eſt in Romanorum ditione permanente. Seculari Hiſpaniæ imperio in Prouincias hac ratione veluti in partes ſciſſo, ſimili partitioni Eccleſiaſticus ordo ſubiacuit. Nam vnuſquiſque Rex in regni ſui nobiliori vrbe, Primatus & Metropolitæ ornamentum exigendum, ad imperij ſecularis auctoritatem retinendam vtile iudicabat. Præterea vt ſumma Pontificis auctoritate ſuffulta hæreſis quam ſequebantur, altius fixa hominum mentibus inhæreret, latiſſimeque nullo alio iudice propagaretur. Wandalis ergo Hiſpalis Bæticæ caput, Primatus nomine decoratur, ab Alanis in Carthaginenſi prouincia Toletum; Tarraco à Romanis; Bracara & Luco à Sueuis.

FELICIS I. PAPÆ

Epiſtola I.

Chariſſimo atque dilectiſſimo Paterno coëpiſcopo, Felix Epiſcopus in Domino Salutem.

GAVDERE [a] *me plurimum & exultare in Domino,* [b] dilectionis *tuæ ſcripta fecerunt; quibus euidenter oſtenditur, quantum Catholicam* [c] diligis *fidem, & quantum hæreticum* deteſtaris [d] *errorem. Hæreſis quippe eſt nimis impia, &* Euangelicæ *veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, ſed ipſa Chriſtianæ religionis conatur fundamenta conuellere.*

a verba Leonis epiſt. 31.
b pietatis.
c diligis.
d deteſteris.
e Euangelio.

Quoſcumque enim rapit ad ſe, non ſolum in *hoc vitium*, ſed in multa alia vitia ruere facit; & ipſo ſuadente antiquo hoſte, non ſolum perſecutores Eccleſiæ, ſed etiam Sacerdotum eius fiunt.

Vna [f] igitur *mente* corrigere curemus & *inſequamur* tales, & *ab hoſte ſuo* Eccleſiam eiuſque fideles & Sacerdotes Domini nitamur liberare. *Præſtabit vires omnipotens Redemptor noſter charitati atque iuſtitiæ, præſtabit nobis longe à* [g] ſe *poſitis vnitatem ſpiritus ſui, ipſe cuius artificio, quaſi in arcæ modum, quatuor mundi conſtructa lateribus, atque imputribilium lignorum compage & bitumine charitatis adſtricta* eſt Eccleſia, vt [h] *nullius aduerſitate ſpiritus, nullius venientis extrinſecus tumore fluctus perturbetur. Sed quemadmodum, illius gubernante gratiâ, petendum eſt vt nulla nos ſuperueniens exterius vnda conturbet; ita ex totis orandum eſt viſceribus*, frater chariſſime, [k] *vt ſuæ prouidentiæ dextra cumulum ſentinæ* [l] *nobis interioris exhauriat. Aduerſarius quippe Diabolus, qui contra humiles ſæuiens, ſicut* Leo rugiens, [m] circuit quærens quem deuoret, *non iam vt cernimus caulas* [n] circuiuit; *ſed ita validè in quibuſdam Eccleſiæ neceſſariis membris* [o] dentem *figit, vt nulli ſit dubium quia niſi vnanimiter*, ([p] faciente *Domino*) *cunctorum prouida paſtorum turba concurrat, omne (quod abſit, citius ouile dilaniet.*

Quapropter detractores, [p] qui diuina auctoritate eradicandi ſunt, & fautores inimicorum, ab Epiſcopali ſubmouemus accuſatione. Similiter ne ſummorum quiſpiam [r] minorum accuſationibus impetatur aut diſpereat.

Neque *in re* [f] *dubia certa* iudicetur *ſententia*; nec vllum [t] *iudicium* niſi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Si [u] *quis ſuper quibuſlibet criminibus* Clericum [x] pulſandum crediderit, *in prouincia in qua conſiſtit ille qui pulſatur, ſuas* [y] exerceat *actiones; nec æſtimet eum accuſator* [z] *alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Illi vero qui pulſatus fuerit,* [a] *ſi* iudices ſuſpectos *habuerit, liceat appellare* Primates.

Primates quoque [b] *accuſatum* diſcutientes Epiſcopum *non ante ſententiam* proferant damnationis, *quam* [c] Apoſtolica freti auctoritate *aut reum ſe ipſe confiteatur*;

f *verba Greg. epiſt. 36. lib. 4.* vnita ergo mente inſequamur in homine malû ſuperbiæ, vt ab hoſte ſuo videlicet errore, prius ipſe homo liberetur, præſtabit &c.
g à vobis.
h adſtricta nullius.
i perturbetur Eccleſia, ſed.
k fratres chariſſimi.
l in nobis.
m 1. Pet. 5.
n circuit.
o dentes.
p fauente.
q iiſdem verbis vtuntur Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. & Pſeudo-Iul. epiſt. 2. c. 28.
r vide Pſeudo-Clem. epiſtol. 1. Adrian. I. collect. c 19.
f verba Greg. epiſt. 30. li. 8. *graue eſt ſatis & indecens, vt in re dubia certa dicatur ſententia.*
t phraſ. Greg. epiſt. 52. li. 31.
u verba Adriani I. collect. c. 8. ſi quis Clericus.
x pulſatus fuerit. y exerat vel exequatur. z accuſ. ſuus. a iudicem ſuſpectum. b verba Aniani in conſtit. 1. lib. 9. tit. 40. Cod. Theodoſ. *Iudex criminoſum diſcutiens non ante, &c. proferat capitalem*
c quam aut reum.

aut

aut per [d] *innocentes* & Canonice examinatos regulariter *teſtes conuincatur.*

Aliter, [e] *irritam eſſe* cenſemus & *iniuſtam Epiſcoporum damnationem*, & *idcirco à Synodo retractandam* : ita [f] vt oppreſſus ab omnibus, in cunctis ſubueniatur cauſis.

Caueant [f] *iudices Eccleſiæ, ne abſente eo, cuius cauſa ventilatur, ſententiam proferant, quia irrita erit*; [h] qui etiam rationem *pro* actione fratrum in præſentia dabunt.

Proditoris vero [i] *nec calumnia nec vox audiatur: nemo* [k] *enim* debitorem amplius *poteſt cognoſcere, quam ille qui iniuriam eiuſ*que *ſuſtinuit nequitiam.*

Omnes [l] ergo *qui in Chriſto volunt piè viuere, neceſſe eſt vt ab impiis & diſſimilibus patiantur opprobria, & deſpiciantur tanquam ſtulti & inſani, qui præſentia bona* [m] perdunt vt *inuiſibilia* & *futura* acquirant. *Deſpectio* tamen & *irriſio* talium *in* ipſos *retorquebitur* qui ipſos infeſtant; quia & *abundantia eorum in egeſtatem, & ſuperbia* tranſibit [n] *in confuſionem.*

Et *quicquid* [o] *iuſtis* aduerſitatum vel *malorum* [p] *irrogatur, non eſt pœna criminis, ſed virtutis examen.*

Et ſicut aurum, quanto plus excoquitur, tanto melius efficitur: ſic iuſtus, quanto plus tribulatur [q] (ſi ipſam tribulationem patienter portauerit) multo purior & charior Deo redditur. Vnde ipſa per ſe veritas dicit; [r] *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* De talibus Dominus per Eſaïam loquitur dicens, [ſ] *Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres veſtri odientes vos & abjicientes propter nomen meum, Glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia veſtra, ipſi autem confundentur. Vox populi de ciuitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis ſuis. Antequam parturiret peperit, antequam veniret partus eius, peperit maculum. Quis audiuit vnquam tale? & quis vidit huic ſimile? Nunquid parturiet terra in die vna? aut* parturietur *gens ſimul*, *quia parturiuit & peperit Sion filios ſuos? Nunquid ego qui* [t] *parere facio, ipſe non pariam, dicit Dominus?*

d aut conuictus, vel per teſtes vel per conſcios criminis ſui, aut homicidiũ, aut adulteriũ, aut maleficium commiſiſſe manifeſtius conuincatur.

e verba Concil. 4. Carth. c. 28.

f his verbis vtuntur Pſeudo Eleuther. epiſt. 1. Pſeudo Iulius epiſt. 2. &c.

g verba Concil. 4. Carth. c. 30.

h imo & cauſam in Synodo pro facto dabunt.

i verba Aniani in conſt. 2. tit. 10. lib. 10. C. Theodoſ. *ſi quis proditor futurus eſt nec calumn. nec vox illius*, &c.

k verba conſtit. 3. eiuſd. tituli *nemo enim delatorẽ plus poteſt* &c. *per eius nequitiam ſuſtinuit.*

l Proſperi ſent. 32. ex Auguſt. in pſal. 122.

m perdant, & inuiſibilia ſibi ac futura promittant. Sed hæc deſpectio & irriſio in impios retorq. cum & abund.

n tranſierit. o eiuſd. ſent. 53. ex Auguſt. de ciuit. Dei lib. 4. c. 3. p ab iniquis Dominis irrog. q vide ſup. Pſeudo-Alex. epiſt. 1. r Matth. 5.

ſ Eſai. 66. 5. verſio vulgata. t qui alios.

Si ego qui generationem cæteris tribuo, ſterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Lætamini cum Hieruſalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea vniuerſi gaudio qui lugetis ſuper eam; vt ſugatis, & repleamini ab vbere conſolationis eius: vt mulgeatis, & deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius: quia hæc dicit Dominus, Ecce ego declinabo ſuper eam quaſi fluuium pacis, & quaſi torrentem inundantem gloriam gentium quam ſugetis. Ad vbera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis. Quomodo ſi cui mater blandiatur, ita ego conſolabor vos, & in Hieruſalem conſolabimini. Videbitis, & gaudebit cor veſtrum, & oſſa veſtra[u] ſicut *herba germinabunt. Et cognoſcetur manus Domini ſeruis eius, & indignabitur inimicis ſuis. Quia ecce Dominus in igne veniet, & quaſi turbo* quadriga[x] *eius, reddere in indignatione furorem ſuum, & increpationem ſuam in flamma ignis. Quia in igne Dominus* diiudicat,[y] *& in gladio ſuo ad omnem carnem, & multiplicabuntur interfecti à Domino. Qui ſanctificabantur, & mundos ſe putabant in hortis, poſt Ianuam intrinſecus; qui comedebant carnem ſuillam, & abominationem, & murem, ſimul conſumentur dicit Dominus. Ego autem opera eorum & cogitationes eorum venio vt congregem cum omnibus gentibus & linguis; & venient, & videbunt gloriam meam, & ponam in eis ſignum. Et mittam ex eis qui ſaluati fuerint, ad gentes in*[z] mari, *in* Africa, *in* Lydia, *tenentes ſagittam in Italiam & Græciam, ad inſulas longe, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus; & adducent omnes fratres veſtros de cunctis gentibus donum Domino, in equis, &*[a] *quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad montem ſanctum meum Hieruſalem, dicit Dominus; quomodo ſi inferant filij Iſraël munus in vaſe mundo in* domo *Domini. Et aſſumam ex eis in Sacerdotes, &* in *Leuitas, dicit Dominus: Quia ſicut cœli noui, & terra noua, quæ ego facio ſtare coram me, dicit Dominus, ſic ſtabit ſemen veſtrum & nomen veſtrum. Et erit menſis ex menſe, & Sabbathum ex Sabbatho,* & *veniet omnis caro vt adoret coram facie mea, dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum qui præuaricati ſunt in me. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt vſque ad ſatietatem viſionis omni carni.*

Quid[b] *aliud detrahentes faciunt, niſi in puluerem*[c] flant,

atque

u quaſi.

x quadrigæ.

y diiudicabit

z in mare, in Africam, in Lydiam.

a & in quadrig.

b hæc nullo modo cohærent. ſunt autem Greg. epiſt. 45. lib. 8.

c ſufflant.

atque in oculos suos terram excitant? Et [d] *vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis* [e] vident?

Tales tamen, frater charissime, [f] *portandi* sunt & corrigendi; quia [g] *cæci sunt, & duces cæcorum*. His, charissime, respondi breuiter *consultis* tuis, *quæ* te & omnes Episcopos regulariter *tenere mandamus*. Tuam tamen, frater, monemus prudentiam, vt pro statu Ecclesiæ & Sacerdotum eius, pro viribus elaborare studeas, & ordinem S. Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ per omnia teneas; & violari Sanctorum Decreta non permittas; sed omnes quoscumque potueris, instruas, vt [h] *fructuosos manipulos* Domino repræsentes. Vale.

Data Nonis Iunij, Claudio & Aureliano viris Clariss. Coss.

d vt vnde.
e vid[e]ant.
f nota Idiotism. mercatoris.
g Matth. 15.
h hac phras. vsus Pseudo-Soter epist. 1. Pseudo-Liber. epist. 12. &c.
i Claudij Consulatũ ad A. D. 270. Dionisij 10. ponit Baronius: collegam Claudius habuit O[u]inium Paternum, non (vt ad marginem scripsit B[aroni]us) Marinianum: cuius vnicus cũ Ouinio Paterno Consulatus incidit in A. D. 269. Notabit autẽ Lector Baronium ex Cassiodoro pro Mariniano Macrianum scribere.

CENSVRA.

IMPOSTOR vulgatam Bibliorum versionem sequitur; Concilij 4. Carthag. Leonis, Prosperi, Gregorij, Adriani I. Cod. Theodosiani & Aniani interpretis verba sententiasque describit: falsam ad epistolæ finem Consulatus notam apponit.

Extat fragmentum epistolæ Felicis I. ad Maximum Alexandrinum qui A. D. 264. Dionysio successit. vide act. 1. Concil. Ephesini sub Cyrillo A. 431. habiti.

FELICIS I. PAPÆ

Epistola II. [a]

Felix Episcopus vniuersis Episcopis per Galliæ prouincias constitutis, in Domino Salutem.

BONORVM [b] *operum & spiritualium studiorum Deum auctorem esse non dubium est, qui* [c] eorum *incitat mentes & adiuuat actiones.*

Vnde [d] *lætari me fecerunt scripta vestra* ex bono studio, & ex integritate fidei deuotionis vestræ; sed ex afflictione & contritione vestra magna ex parte tristauere.

a tertium locum occupare debuit, data enim fingitur 5. Idus Augusti, sequens vero Nonis Februarij Coss. Claudio & Paterno.
b verba Leonis epist. 31.
c quorum.
d phras. eiusd. epist. 31.

Tristis [e] enim *tristes legi literas* [f] vestras, *& scripta mœsta mœrore debito percurri; quia sicut nos Ecclesiarum pax Sacerdotum*que eius *concordia* & *tranquillitas plebis audire facit gaudium,* [g] *ita nos affligit & deijcit fraterna* [h] afflictio.

Vos tamen nolite multum tristari, quia sicut *ipsa per se veritas* ait, [i] *si de hoc mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret; sed quia de hoc mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus*; id est mundi amatores. Quicquid tamen hi loquantur aut aduersum vos agant, vos tamen semper integram seruate fidem, & puram habetote conscientiam, [k] *vt integer spiritus & anima seruetur in* die *Domini.*

Nos vero ad supplementum vestrum fratres coepiscopos nostros vocauimus amplius quam [l] septuaginta, cum quibus hæc quæ subter habentur inserta regulariter tractanda decreuimus. Vestris enim Epistolis in omnium audientia perlectis, quæ multas (vt nostis) [m] *querimonias & oppressiones in se continebant* vestras, Decretisque quæ sunt de accusationibus Episcoporum, *S.* [n] *Synodus dixit*;

Hæc [o] *sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam &* in *Ecclesiasticos* [p] sæuiunt viros, *indifferenter* & *conseruare firmissime volumus in secula.*

Si quis Episcopus ab illis accusatorib. qui recipiendi sunt fuerit accusatus, postquam ipse ab eis charitatiuè conuentus fuerit, vt ipsam causam emendare debeat; & eam corrigere noluerit; non olim, sed tunc ad summos Primates causa eius Canonicè deferatur; qui in congruo loco intra ipsam prouinciam tempore [q] congruo, id est Autumnali vel Æstiuo, *Concilium* regulariter *conuocare debebunt; ita vt ab omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis* [r] inibi *audiatur.*

Quo [s] *& ipse* regulariter *conuocatus, si eum aut infirmitas aut alia grauis necessitas non detinuerit, adesse debebit.*

Quia [t] vltra prouinciæ terminos accusandi ante licentia non *est, quam audientia rogetur.*

Nam si suis fuerit aut Ecclesiæ sibi commissæ *rebus expoliatus, aut (quod absit, quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria eiectus, aut in detentione aliqua* [u] *suis ouibus fuerit sequestratus, tunc Canonicè antequam in* [x] pristino statu *restitua-*

e initium epist. Petri Episcopi Rauennatis Chrysologi dicti ad Eutycherem hæresiarcham. Vide Concil. Chalced. parte 1. epist. 15.
f suas.
g *gaudium cœleste* sic Codex Illustriss. Thuani & edit. Paris. An. 1623. at in actis Concil. Chalced. legitur *gaudere facit gaudio cœlesti.*
h dissensio.
i Ioan. 15. Vide Greg. epist. 45. li. 8.
k 1. Thess. 5.
l 70. Eccles. sub Romana Metropoli fuisse docent veteres Notitiæ.
m not. phras.
n Verba Adrian. I. Collect. Ingelramo datas c. 5.
o S. Synod. Rom.
p serũt virus.
q à Canonib. præfixo Nicænis, Conc. Canonice conuoc.
r in eo.
s in quo.
t Co. Theod. lib. 9. tit. 1. Constit. 10.
u à suis.
x in pristinũ restit. honorem, & sua.

restituatur cum omni priuilegio sui honoris, *& sua omnia, quæ insidijs inimicorum suorum ei ablata* [y] fuerunt, legibus *redintegrentur; nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen iudicandus) aduenire sponte elegerit.*

y fuerant red.

Nullatenus ergo [z] *à quoquam respondere* rogetur, *antequam integerrime,* [a] *omnia,* quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili Concilio *legali* [b] *ordine* redintegrentur.

Præsul *vero cum omni honore* statui pristino reddatur; *& ipse dispositis ordinatisque libere atque secure diu suis, tunc* regulariter infra quatuor, vel quinque, aut septem menses, iuxtà quod possibilitas ei fuerit, & non ante, [c] *conuocatus ad tempus Concilio in legitimo & Canonico veniat ad causam: & (si ita iuste videtur) accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summoperè prouidendum est, ne antequam hæc omnia fiant coactus respondeat; quia contentio semper vitanda est.*

z nec omnino à quoque resp. cogatur.
a verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho.
b legaliter redintegrarentur, seu redderentur: & tanti loci præsul regulariter prius statui, &c. redderetur.
c Canonicè conuocatus ad tempus, &c.

Adimi [d] *namque Episcopo Episcopatum, antequam causæ eius exitus appareat, nulli Christiano videri iure potest:* [e] quia talis præsumptio sacrilegium, & auctor talium sacrilegus.

d verba Concil. Afric. cap. 87.
e addit. impostoris.

Quod [f] *si ægrotans fuerit Episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatum ad Synodum mittat.*

f verba Adriani loco cit.

Nec [g] à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus, minimè occurrerit: hoc est [h] *nisi eum* aliqua [i] *præoccupauerit necessitas, infra spatium* prædictorum *mensium, & eo amplius, prout causa dictauerit.*

g verba Concil. 3. Carth. c. 7.
h Adrian. alia.
i Concil. Carth. infra spatium mensis Adrian. infra 2. vel 3. mensium spatiū.

Quod si ex vtraque parte ad causam dicendam venerint; quia vnus absque altero audiri non debet; quærendum est in iudicio cuius sint conuersationis & fidei atque suspicionis accusatores; aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent nisi bonæ conuersationis & rectæ fidei viri, hi videlicet qui omni suspicione careant, & bona vita clareant, neque infames existant.

Quod [k] si accusatorum personæ *in iudicio Episcoporum* culpabiles *apparuerint*, ad arguendum non admittan-

k Concil. Carth. 3. ca. 7.

tur, niſi proprias cauſas aſſerere (non tamen *criminales*) *vel* Eccleſiaſticas voluerint.

Infamis [l] *enim perſona nec procurator eſſe poteſt nec cognitor.*

Abſente [m] *vero aduerſario non audiatur accuſator*; nec ſententia abſente parte alia à iudice [n] *dicta, vllam obtinebit* firmitatem: Neque, [o] *abſens* per alium *accuſari aut* accuſare poteſt, *nec affinis teſtis admittatur.*

Neminem [p] *ergo* exhiberi de prouincia *ad prouinciam vel* ad comitatum *oportet*, niſi ad relationem iudicis, [q] *ad quem* fuerit appellatum: [r] *id eſt vt* actor *ſemper* rei forum ſequatur.

Si quis [ſ] *autem iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari.*

Peregrina [t] *vero iudicia generali ſanctione prohibemus: quia indignum eſt, vt ab externis iudicetur qui comprouinciales & à ſe electos debet habere iudices.*

Hæc, [u] fratres, ad veſtram & omnium coepiſcoporum opem & defenſionem in Synodo vnanimiter ſunt Decreta, [u] *vt ſi forte aliqui ſtultorum* [y] vos accuſare, qui Diabolicæ deceptionis *errore decepti ſunt*, voluerint, *dum iſta legerint* vel audierint, *reſipiſcant*, & ad vnitatis concordiam reuertantur; & quod prius erat in vltionem tranſibit in gloriam.

Nam proculdubio multi ſunt, [z] *qui* (*ſecundum Apoſtoli vocem*) [a] *prurientes auribus, à veritate auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur*, & ad nocumenta bonorum tranſeunt: *Ait* [b] autem idem *Apoſtolus de infidelium ignorantia, ſi cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Similiter ſi hi Dominum perfecte cognouiſſent & amaſſent, nunquam ſeruos eius perturbaſſent, nec verbis aut factis perſecuti eſſent. [c] Quod *vero idem Apoſtolus dicit*, [d] *ſi enim cum inimici eſſemus reconciliati ſumus Deo per*

l Adrian. loco citato, ex Aniano in ſent. Pauli lib. 1. tit. 2. his verbis vtente: --- *Nec procurator in cauſa aliena, nec procurator & Dominus vt pro re ſua agat infamis perſona fieri poteſt.*

m verba Aniani in ſent. Pauli lib. 5. tit. 5. ſent. 6.

n data nullam obtinet.

o Pauli verba ſent. lib. 5. tit. 16. *Neque accuſator per alium accuſare, neque reus per aliũ defendi poteſt, &c.*

p titulus Nouellæ primæ libri tertij.

q à quo.

r verba Nouellæ citatæ Martiani Aug. & Cõſt. 4. lib. 2. tit. 1. Cod. Theod.

ſ Adriani I. verba loco citato ex Aniano in nouellam, *neminem exhiberi.*

t eiuſd. cap. 17. Collect. ex Conſtit. 10. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. u Hæc auctoribus ſuis ne tibi de impoſtura blandiaris reſtituimus. x Verba Conc. 2. Hiſpal. cap. 13. p. 329.

y Stultorum huius inſcientiæ errore decepti ſunt dum iſta legerint reſipiſcant, rectæque fidei veritatem firmiter teneant, nam proculdubiò, &c. z ſunt ſtultorum. a 2. Tim. 4.

b Concil. 2 Hiſpal. c. 13. p. 332. Nam quod ait Apoſt. de, &c. 1. Cor. 2.

c Concil. Hiſpal. Ibid. poſt lin. 14. cum vero.

d Rom. 5. poſt mortem filij eius ſic dicitur Dei filius, &c.

mortem

mortem filij eius: cur inſequimur fratres? cur perturbamus ſtatum Eccleſiæ Dei, & eos qui ei ſeruire debent affligimus? Martyres enim paſſi ſunt, [e] *non tamen animæ* eorum *occiſæ ſunt in corporis paſſione, ore veritatis atteſtante:* [f] *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Vbi agnoſci oportet*, quod *ſi animæ Martyrum corpore perempto ſupplicijs extingui non poſſunt*, nec animæ prædicatorum & Doctorum [g] *perſequi* debuiſſent aut perturbari, & à Dei famulatu auerti, quia cum corporibus non deficiunt.

Tales autem perturbatores Eccleſiæ non ſolum prędicta agunt mala, ſed [h] *& memorias Martyrum execrantur.* Quapropter in præfata conſtituimus Synodo, vobiſque & omnibus Eccleſiis tenendum & agendum mandamus, vt *ſuper* [i] *memorias Martyrum miſſæ celebrentur*, ne memoriæ eorum à talibus extingui aut veneratio poſſit prohiberi.

Vos vero, fratres, nolite multum turbari, [k] nolite *vexari*, ſed [l] *confortamini in Domino, & in potentia* claritatis *eius*. Habetote interim iſta ad ſuffragiũ veſtrum Apoſtolica auctoritate Decreta; & ſcitote, nos ſemper paratos habere etiam (ſi neceſſe fuerit) vſque ad mortem, ad quæcunque vobis neceſſaria fuerint (Domino opem ferente) perficienda.

Illi tamen, auctore Deo, peribunt; & vos ſtabitis, ſi tamen [m] *labor veſter non* fuerit *inanis*, ſed [n] plenus fide & charitate.

Væ, [o] inquit propheta, *qui potum dat amico ſuo, mittens fel ſuum, &c.**

Data 5. Idus Auguſti [p] Claudio & Paterno viris Clariſſ. Coſſ.

e verba Concil. 2. Hiſpal. ibid. Sic dicitur Dei filius mortuus, ſicut dicitur de martyribus paſſis ac mortuis quorum tamen non ſunt, &c.
f Math. 10.
g not. barbariſm.
h vide Can. 20. Concil. Gangr. inte. p. Dionyſ.
i Memoriæ non ſolum ſepulchra martyrum ſed ædificia μνείας χάριν erecta, teſte Auguſtino de Ciuit. Dei lib. 22. ca. 10. ea cum frequentare ſolitos ſciret veteres Chriſtianos impoſtor, pontificalis verba mutuatus fingit morẽ antiquum in legem versũ decernente Felice; quaſi vero non licuerit poſtea alibi conuenire quam in Martyrum monumẽtis. Vide Bedam hiſt. lib. 2. ca. 1. Gregorium decreti de miſſis ſuper corpora apoſtolorum celebrandis auctorem laudantem: & Ioan Diac. lib. 2. cap 20 vitæ Gregorianæ.
k Quis velit vexari? l Eph. 6.
m 1. Cor. 15. n labor plenus fide, &c. o Abac. 2.
* [vt infra in epiſtola prima Pſeudo-Felicis II. ad Ægyptios.] p A. D. 270. Dionyſij 10. obiit Dionyſius A. 272. Decembris 26. ſucceſſit Felix eiuſdem menſis vltimo.

CENSVRA.

IMPOSTOR Iulij, Leonis, Chryſologi, Gregorij, Martini I. Adriani I. Conciliorum Africani, Carthaginenſis 3. Romani 3

ſub Symmacho, Hiſpalenſis II. Codicis Theodoſiani, Nouellarum, & Aniani interpretis, ſententias, Stercore ſuo obruit; Mendoſam ad finem conſulatus notam adiicit, &c.

Extingui Martyrum memorias pietas vetat, religioſam eis adorationem exhiberi ſyncera fides non patitur: Idolomaniam pontificiam execrabitur qui volet eſſe pius, ſanctorum in Domino quieſcentium contemptum vitabit, quicunque *mortem iuſtorum in conſpectu Domini* eſſe *pretioſam: naſci de fortitudine fidelium exempla patientiæ*, & (vt Apoſtoli verbis vtar) διὰ πίστεως ἀποθανόντας ἔτι λαλεῖσθαι meminit. Hic ſequenda veteris Eccleſiæ praxis cuius teſtis locuples epiſt. Smyrnenſium ab Euſebio deſcripta Hiſt. lib. 4. cap. 15. τοῦτον (Chriſtum) μὲν γὰρ υἱὸν ὄντα τοῦ θεοῦ προσκυνοῦμεν, τοὺς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητὰς τοῦ Κυρίου καὶ μιμητὰς ἀγαπῶμεν ἀξίως. ἕνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτου τῆς εἰς τὸν ἴδιον Βασιλέα καὶ διδάσκαλον: ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνούς τε καὶ μαθητὰς γενέσθαι. Audiendus eſt & Hieronymus lib. aduerſ. Vigilantium ad Riparium hæc ſcribens. *Nos, non dico martyrum reliquias, ſed ne Solem quidem & Lunam, non Angelos, non Archangelos, non Cherubim, non Seraphim, & omne nomen quod nominatur & in præſenti ſeculo & in futuro colimus & adoramus, ne ſeruiamus creaturæ potius quam creatori, qui eſt benedictus in ſecula. Honoramus autem reliquias Martyrum, vt eum cuius ſunt Martyres adoremus.* Ead. Auguſtini ſententia de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 10. *Nos* (inquit) *Martyribus noſtris non templa ſicut Dijs, ſed memorias* ſicut hominibus mortuis; *quorum apud Deum viuunt ſpiritus, fabricamus; nec ibi erigimus altaria in quibus ſacrificemus martyribus, ſed vni Deo & Martyrum & noſtro ſacrificium immolamus, ad quod ſacrificium ſicut homines Dei, qui mundum in eius confeſſione vicerunt ſuo loco & ordine nominantur: non tamen à Sacerdote qui ſacrificat* inuocantur; *Deo quippe non ipſis ſacrificat, quamuis in memoria ſacrificet eorum: quia Dei Sacerdos eſt non illorum, &c.* Vide lib. 20. aduerſ. Fauſtum c. 21. &c.

Pſalm. 115.
Leo epiſt. 97.
Heb. 11.

FELICIS I. PAPÆ

Epiſtola III. [a]

Dilectiſſimo fratri Benigno Felix Epiſcopus in Domino Salutem.

SVSCIPIENTES [b] *fraternitatis tuæ* epiſtolas, quibus me requiſiſti ſuper fidei documentis quæ ab aliis habebantur aliter quam rectæ fidei contineant Sacramenta, prout Dominus dedit pro fraternitatis amore reſpondere non reſultauimus. Sem-

a Si fides habeatur notæ menſtruæ non tertia ſed prima dicenda eſt.

b initium epiſt. 5. Zachariæ Papæ.

Semper enim [c] *dubia & maiora negotia* terminum ab hac S. sede à tempore Apostolorum, qui eam suis documentis instruxerunt, accipere consueuerunt. Et ideo tu recte fecisti quod huius S. sedis consultis te cæterosque firmari & instrui voluisti.

c vide Vigil. epist. 2.

Continebant enim literæ tuæ fratrumque tuorum, quod quidam dicunt [d] *Filium non posse proprie videre Patrem; quia scriptum est, Deum nemo vidit vnquam.* Et alij fingunt, *Ideo* [e] *minor est Patre Filius*, quoniam *pater* illi perhibet *testimonium.* Quidam autem garriunt, quod ideo Patre minor est, [f] *quia inuisibilis ipse dicitur, Filius vero visibilis* comprobatur. Hi enim ignorantes diuinarum scripturarum & Apostolorum *iura* ex proprio aut adulterino sensu talia fabricant, & seducere corda fidelium quærunt.

d titulus 18. cap. libri Ithacij aduers. Varimadum.
e titul. 19.
f tit. 20.

Nos vero [g] *ad ipsius fontis originem redeamus, ex quo Filium Patrem semper videre potuisse vel posse, euidentioribus testimoniis,* [h] *Veteris & Noui* Testamenti *literis doceamus, Salomone dicēte;* [i] Est tecum sapientia quæ nouit opera tua, quæ affuit tibi, cum faceres orbem terrarum, & ipsa nouit quid sit placitum *coram* oculis tuis. [k] *Et Dominus in Euangelio*, nemo nouit filium nisi pater, neque Patrem quis nouit nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. *Et* [l] iterum, nemo Deum vidit vnquam, nisi vnigenitus Filius qui est in sinu Patris, ipse [m] *narrauit. Et iterum Iudæis*, [n] Vos non nostis eum, ego autem noui eum; Quod si dixero quia non noui eum, ero similis vobis, mendax. *Item ibi*, qui ex Deo est, hic nouit eum. *Et iterum*, ego noui eum, quia ab ipso sum. *Ecce docuimus, quia videt semper Filius Patrem. Quomodo* [o] astruunt *eum Patrem non posse videre*, in cuius sinu noscitur permanere?

g verba Ithacij cap. 18. *nunc igitur, ad &c.*
h de Vet. & Noui instrumenti.
i Sap. 9. & tecum.
k Matth. 11.
l Ioan. 1. & item.
m enarrauit.
n Iudæis dicit. Ioan. 8.
o vos astruitis.

Si [p] *sereno sensu diuinas recenseas scripturas, inuenies non solum patrem filio testimonium perhibentem, sed totam simul inseparabilem Trinitatem, ipso Domino protestante*, qui ait; [q] Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me qui misit me Pater. *Et iterum*; Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum verum est, quia scio vnde venio & quò vado. [r] *Et*

p Ithacij verba cap. 19.
q verba addita. Ioan. 8.

de Spiritu sancto. Cùm venerit paracletus spiritus veritatis, ille testimonium perhibebit de me. Intende [f] *quæso*, intende, *quoniam in quibus vna testificationis virtus ostenditur, nullus ab* [t] aliquo *neque potior, neque inferior iudicatur.*

f intendite, quæso, intendite.
t alio.
u eiusd. verba cap. 20.

Sæpius [u] *ista iam diximus, quia secundum hominis formam Filius visibilis dicitur; secundum verò Deitatis substantiam inuisibilis prædicatur: Paulo* [x] attestante *Apostolo.* O altitudo, [y] *inquit*, diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam [z] *incomprehensibilia* sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. *Et in Esaïa*, [a] Cui similem *æstimatis* [b] *eum*, cum sit ipse inuisibilis? Et item *Apostolus*, [c] Mihi autem minimo omnium sanctorum data est gratia hæc in gentibus, Euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ sit [d] *dispositio* sacramenti absconditi à seculis, in [e] *quibus* omnia creauit. *Item ipse*, [f] Qui est, *ait*, imago Dei inuisibilis. *Et ad Coloss.* Ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus [g] *meis pro vobis*, & *suppleo* [h] quę desunt tribulationum Christi in carne mea, pro corpore eius quod est Ecclesia, [i] *cuius* factus sum ego minister secundum dispensationem Dei, *in* ministerium Christi, quod absconditum fuit à seculis & *à* generationibus. *Item ibi*, [k] Vt *consolentur* corda eorum in charitate, in omnes diuitias adimpletionis intellectus; in agnitionem mysterij [l] quod est Christus, in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ & scientiæ absconditi. *Et in Psalmo 76.* In mari *est* via tua, & semitæ tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognoscentur. *Et in Salomone*, Sapientiam [m] Dei præcedentem omnia, quis *inuestigabit?* [n] *Item ibi*, Radix sapientiæ cui reuelata est? & astutias illius quis [o] *agnouit? Item ibi*, Disciplina sapientiæ cui manifestata est, & multiplicationem ingressus illius quis intellexit? *Item ibi*; Quoniam [p] mirabilia sunt opera Domini solius, & gloriosa & absconsa, & opera illius inuisa [q] *hominibus. Ecce sicut pater inuisibilis est, ita etiam & Filius inuenitur. Quomodo* [r] ergo ab illis qui hoc dicunt quod mandastis, *in eo quod nobis carnaliter se videri dignatus est, patre inferior iudicatur?*

x protestáte.
y Rom. 11.
z Ithac. inscrutabilia.
a Esai. 40.
b æstimastis Dominũ aut cui similem æstimastis.
c ait Apostolus. Eph. 3.
d dispẽsatio.
e in Christo qui omnia.
f Coloss. 1.
g verba addita ab impost.
g Ithac. & vulgata versio adimpleo.
i cui factus.
k Coloss. 2. Ithac. consoletur.
l mysterij Dei.
m Eccl. 1.
n inuestigauit.
o agnouit.
p Eccl. 11.
q omnibus.
r Quomodo à vobis in eo quod pro nobis &c.

Talibus nolite credere vos, & alios ab eorum sensu auertere docete. Vos ergo [s] *seruite Domino in timore & exul-*

s Psal. 2.

& exultate ei cum tremore, apprehendite disciplinam, ne pereatis de via iusta.

Hæc vero Apostolorum est viua traditio, hæc vera charitas &c. [t]

Data Nonis [u] Februarij Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

t *vt supra in epistola Pseudo Lucij ad finem vsque.*
u A.D. 270. triennio antequam Dionysio succederet Felix.

CENSVRA.

INITIVM epistolæ Barbaro quisquiliarum expositore dignissimum, vt & notatio Consulatus fallax, cætera Ithacio, Leoni, & Agathoni restituenda sunt.

EVTYCHIANI PAPÆ
Epist. I.

Charissimis fratribus Ioanni & omnibus per Bœticam prouinciam constitutis Episcopis Eutychianus Episcopus in Domino Salutem.

[a] HORTATVR *non æquitas postulationis, desiderio fraternitatis tuæ gratanter innuere*; & consultis tuis breuiter respondere.

[b] Et quamuis [c] *dilectionem tuam* [d] sciam *adomne opus bonum esse deuotam; vt tamen efficacior fiat*, ad illos qui sanè non sapiunt, qualiter eos de incarnatione Saluatoris nostri informare debeas, mandamus.

[e] *Vnum igitur hoc* [f] *immobile fundamentum, vna hæc* [g] *felix fidei petra Petri ore confessa, Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui, tanta in se argumenta sustinens veritatis, quantæ* [h] peruersitatis *quæstiones & infidelitatis calumniæ mouebuntur. Iam in cæteris dispensatio voluntatis paternæ* [i] sit. Ergo *partus & corpus, postque crux, mors* [k] inferni *salus nostra est. Humani enim generis causa Dei Filius natus ex virgine est: & Spiritu sancto ipso sibi in hac operatione famulante, & sua, Dei videlicet inumbran-*

a Initium epistolæ 5. Symmachi ad Cæsarium Arelatensem.
b initium epist. 46. Leonis cuius verba vsurpant Pseudo Stephanus epist. 1. Pseudo-Ioannes epistol. 1.
c licet dil.
d sperem.
e seqq. desumpsit nebulo ex epist. 97. Leonis citantis Hilarium. vide lib. 2. de Trinit. p. 19. edit. Basil. 1570. f hoc est. g hæc est. h peruersitatum. i est. Virgo. kk inferi, i.

te virtute, corporis sibi initia conseuit, & exordia carnis [l] instituit, *vt homo factus ex virgine naturam in se carnis acciperet,* [m] *per* quam *huius admixtionis societatem, sanctificatum in eo vniuersi humani generis corpus existeret.* [n] Et *quemadmodum omnes* [o] *in* ipso *per id quod corporeum se esse voluit* [p] confiderentur, *ita rursum in omnes ipse per id quod eius est inuisibile referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij non recusauit, & per conceptionem, partum, vagitum & cunas, omnesque nostræ naturæ contumelias transcurrit. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis* [q] affectu *rependetur? Inenarrabilis* ergo *à Dei originis, vnus vnigenitus Deus in corporis humani formam sanctæ Virginis vtero insertus accrescit: qui omnia continet,* [r] *intra quem & per quem cuncta sunt, humani partus lege profertur. Ad cuius vocem Archangeli atque Angeli tremunt, cælum & terra & omnia huius mundi* [s] resoluuntur *elementa,* [t] vagitus *infantiæ auditur; Qui inuisibilis & incomprehensibilis est, non visu sensu tactuque moderandus, cuni est obuolutus. Hæc si quis indigna Deo* [u] recolit, *tanto se maioris beneficij obnoxium* [x] confitetur *quanto minus hæc Dei* [y] conuenerunt *maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus est; sed nos eguimus vt Deus caro fieret & habitaret in nobis, id est assumptione carnis, vnus* [z] *interna vniuersæ carnis incoleret. Humilitas eius nostra nobilitas est; contumelia eius, honor noster est: quod ille* [a] *Deus in carne consistens, hoc nos vicissim in Deum ex carne renouati.*

Planè vitam [b] *suam nescit, qui Christum Iesum vt verum Deum, ita & verum ignorat hominem, & eiusdem periculi res est, Iesum Christum vel Spiritum* Sanctum *Deum* non credere, *vel carnem nostri corporis* in Christo *denegare.* [c] *Omnis ergo,* [d] ait, *qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui est in cælis.* [e] *Hæc verbum caro factum loquebatur, & homo Iesus Christus Dominus maiestatis docebat, Mediator ipse in se ad salutem Ecclesiæ constitutus, & ipso illo inter Deum & homines mediatoris Sacramento;* [f] vtrinque *vnus existens, dum ipse ex vnitis in idipsum naturis, naturæ vtriusque res eadem est; ita tamen vt neutro careret in vtroque, ne forte Deus esse homo nascendo desineret; & homo rursum Deus manendo non esset. Hæc itaque humanæ Beatitudinis fides vera est, Deum & hominem prædicare, verbum & carnem confiteri:* neque

l instruxit.
m perquè.
n vt.
o in se.
p conderentur.
q affectui.
r & intra.
s resoluetur.
t vagitu.
u recolet.
x confitebitur.
y conuenerint.
z membra.
a ille est.
b Leo ibid. ex Hilar. lib.9. de Trinit. p. 116. Chalced. Syn. act.2. Theodoret. Dial.2.
c Matth.10.
d inquit.
e seqq. verba citant Hilar. & ex eo Leo. *Qui antè negauerit me,* &c.
f vtrumque.

neque Deum nescire quod homo sit; neque carnem ignorare quod verbum sit.

Natus [g] *igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secundum plenitudinem temporum in semetipso* [h] *profuturus in Deum hominem, hunc per omnia Euangelici sermonis modum tenuit, vt se Dei Filium credi doceret, & hominis Filium* [i] *prædicaret & admoneret; loquens & gerens homo vniuersa quæ* Dei *sunt,* [k] *loquens & gerens deinde* Deus *vniuersa quæ hominis sunt; ita tamen vt in ipso illo vtriusque generis sermone nunquam nisi cum significatione hominis locutus* [l] *sit &* Dei*:* [m] Hæc *itaque fallendi simplices atque ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum diuinæ naturæ infirmitatem mentiantur: & quia vnus atque idem est, loquens omnia quæ loquitur de semetipso, omnia eum* de diuinitate *locutum esse contendant: nec sane negamus, totum illum qui* [n] ei *manet naturæ suæ esse sermonem. Sed si Iesus Christus & homo &* Deus, [o] *& neque cum homo sit, tum primum* Deus, *neque* tum, *cum* & *homo* sit & Deus, *tum non etiam &* Deus *neque post hominem in* Deo, *non totus homo totus* Deus, *vnum atque idem necesse est* [p] dicatur *eius esse Sacramentum quod generis. Et cum in eo secundum tempus discernis hominem à* Deo, Dei [q] tunc *atque hominis discerne sermonem. Et cum* Deum *atque hominem in tempore* [r] confiteris Dei tunc *atque hominis in tempore dicta dijudica. Quum verò ex homine &* Deo, *rursum totius hominis totius* [s] iam Dei *tempus intelligis:* [t] siquidem illud *ad demonstrationem* [u] *temporis dictum est, tempori coaptato quæ dicta sunt; vt cum aliud sit ante hominem* Deus, *aliud sit homo &* Deus, *aliud sit post hominem &* Deum, *totus homo,* & *totus* Deus; *non confundas temporibus & generibus dispensationis Sacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarum alium* [x] cum *Sacramento hominis necesse est sermonem fuisse non nato, alium adhuc morituro, alium* [y] etiam *æterno. Nostri igitur causa hæc omnia Iesus Christus* [z] gerens, *& corporis nostri homo natus, secundum consuetudinem naturæ nostræ locutus est.* [a] *Nam tametsi in partu* [b] & *passione* [b] & *morte naturæ nostræ rem peregerit, res tamen ipsas omnes virtute naturæ suæ gessit.*

Videsne [c] *ita* Deum *& hominem prædicari, vt mors homini,* Deo *vero carnis excitatio deputetur? non tamen vt alius sit qui mortuus est, & alius sit per quem mortuus resurgit. Spoliata enim*

g Leo ibid. ex Hilario eiusd. li. p. 117.
h prouectus.
i prædicari admoneret.
k loquens deinde &c.
l & Dei sit.
m ibid. Hinc.
n eius.
o est.
p dictorum.
q tum.
r confiteberis.
s etiam.
t si quid aliud.
u eius temporis.
x ei in Sacramento.
y iam.
z manens.
a hæc verba omisit ὑποβολεύς, *non tamen omittens naturæ suæ esse quod Deus est.*
b leg. ac.
c Leo ibid. ex Hilar. eiusd. libri p. 119. Chalc. Syn. ibid. Theodoret. Dial. 2.

[d] carne, *Chriſtus eſt mortuus: & rurſum Chriſtum à mortuis excitans, idem Chriſtus eſt carne ſe expolians, Naturam Dei in virtute reſurrectionis intellige; diſpenſationem hominis in morte* [e] agnoſce. *Et cum ſint vtraque ſuis geſta naturis, vnum tamen Chriſtum Ieſum eum memento eſſe, qui vtrumque eſt.*

Hæc [f] *igitur demonſtranda à me paucis fuerunt; vt vtriuſque naturæ formam tractari in Domino* [g] noſtro *meminiſſemus,* [h] *quia qui manens in forma Dei, formam ſerui ſuſcepit, ipſe diuinitatem nequaquam amiſit.*

Cæterum, fratres, hortamur vos vt moneatis [i] eos conuerti ad Deum: vnde ſcriptum eſt, [k] *fili* [l] ne *tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Noli anxius eſſe in diuitijs iniuſtis, nihil proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas* [m] *in omni via. Sic enim peccator probatur duplici lingua. Eſto firmus in via* [n] *Domini, & in veritate ſenſus tui, & ſcientia; & proſequatur te verbum pacis & iuſtitiæ. Eſto manſuetus ad audiendum verbum Dei vt intelligas; & cum ſapientiâ* fer [o] *reſponſum. Si eſt tibi intellectus, reſponde proximo; ſin autem, ſit manus tua ſuper os tuum, ne capiaris in verbo indiſciplinato, & confundaris. Honor & gloria in ſermone ſenſati;* [p] *lingua vero imprudentis ſubuerſio* [q] illius. *Non appelleris ſuſurro, & lingua tua ne capiaris & confundaris. Super furem enim eſt confuſio & pœnitentia; &* [r] denotatio *peſſima ſuper bilinguem: Suſurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia. Iuſtifica puſillum & magnum ſimiliter:* [ſ] *Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium* [t] *enim & contumeliam malus hæreditabit, & omnis peccator inuidus, & bilinguis. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut Taurus; ne fortè elidatur virtus tua per ſtultitiam, & folia tua comedet, & fructus tuos perdet; & relinqueris velut lignum aridum in eremo. Anima enim nequam* [u] diſperdit, *qui ſe habet, & in gaudium* inimici *dat illum, &* deducit *in ſortem impiorum.*

Talibus vos exhortationibus, fratres, viciſſim monetote & bona ſemper ſectamini, malaque vitate. [x] *Magnis* enim ſtudiis *(ſecundum beatum Apoſtolum) præcauendum eſt, ne fides & diſciplina Domini blaſphemetur.*

Etſi [y] *illa nonnunquam ſinenda ſunt, quæ (ſi cæterorum conſtet inte-*

d caro.

e cognoſce.

f Leo Ibid. ex eiuſd. lib. p. 120. Chalced. Syn. Ibid.

g Domino Ieſu Chriſto.

h Seg. deſumpta ex Leone nam in Codice Hilariano hæc verba leguntur *qui in forma Dei manebat formam ſerui accepit: per quã obediens vſq; ad mortem fuit.*

i quos moneat?

k Eccl. 5. impoſtor nouã verſionem ſequitur.

l non tardes.

m vulg. *in omnem viam.*

n al. *Dei.*

o feras reſponſum verum profer.

p al. *in lingua*

q eſt ipſius.

r vulg. *deuoratio.*

ſ cap. 6.

t al. *improp. & contumel.*

u vulg. *diſperdet inimicus deducet.*

x verba Gelaſij epiſt. 9.

y Gelaſij verba epiſt. 9. ad epiſc. Lucaniæ.

ſtet integritas) ſola nocere non valeant: illa tamen ſunt magnopere præcauenda quæ recipi[z] ſine *manifeſta decoloratione non*[a] poſſunt. At *ſi ea ipſa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda*[b] credentur, *vel rerum temporumque cogit intuitus, vel acceleratæ prouiſionis reſpectus excuſat: quanto magis illa* ſunt[c] *nullatenus mutilanda, quæ nec vlla neceſſitas, nec Eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas?* Idcirco, fratres, iſta pærtulimus, vt hæ ſpecies quas non licet offerri ſuper altare iuxta conſtitutionem Apoſtolorum[d] eorumque ſucceſſorum, ad domum ſacerdotum deferantur, & ſacerdotibus benedicantur, & per ſimplicem benedictionem benedicta demum à populis ſumantur,[e] fabæ tantum & vuæ, & cætera, quæ Apoſtoli conſtituerunt ſuper altare offerantur.

Optamus[f] *igitur, fratres chariſſimi, & totis omnipotentem Dominum precibus exoramus, vt dilectionem veſtram in amoris ſui*[g] conſtantiam *faciat magis magiſque ferueſcere, atque in pace Eccleſiæ*[h] *in vna vos concedat*[i] manere *concordia.*

Admonemus[k] *etiam fraternitatem*[l] veſtram *vt in commiſſis*[m] vobis *animabus ſolerter*[n] inuigiletis, *animarumque magis lucris quam commodis vitæ præſentis*[o] intendatis. *In continendis vero ac diſponendis rebus*[p] *Eccleſiaſticis* diligentes cuſtodes exiſtatis, *vt* ex *omni parte ſuſceptum* vos condigne *geſſiſſe paſtoris officium venturus iudex, cum ad iudicandum venerit, debeat*[q] approbare.

[r] *Omnipotẽs* autem *Deus ſua vos protectione cuſtodiat, honoremque*[ſ] à Deo vobis collatum *moribus ſeruare concedat*; atque cum[t] *multiplici fructu* animas vobis commiſſas ad *paſcua* æterna adducere, ſibique condigne repræſentare adiuuet; voſque inter ſanctos & electos ſuos collocare dignetur.

Data 2. Idus Aprilis,[u] Aureliano & Marcello viris Clariſſimis Conſulibus.

z niſi.
a poſſint, ac.
b credantur.
c leg. nulla . . . . . . iunt.
d Can. 3. 4. 5. Apoſt. ex interpret. Dionyſ. Concil. Carth 3. can. 24.
e de fabis, nil Canon. vetat enim ὅσπρια offerri: permittit autem oblationem fieri νέων πυρῶν ἢ σταφυλῆς in *nouarum ſpicarum* vt vertit Dionyſ. aut *frumentorum* vt vult Holonder. Cõſentiente Conc. Carth. can. 24. Turrianus & Gẽtianus legũt χόνδρων quod cum præcedentibus canonis verbis pugnat, & Adriani I. Epitome. Hoc loco impoſtor pontificalis nugas imitari voluit.
f verba Greg. M. epiſt. 52. lib. 4.
g conſtantia.

h leg. in pace Eccl. manere & in, &c. i leg. magnoperè retineri. k verba Greg. lib. 2. epiſt. 25. indict. 10. l tuam. m ſibi. n inuigilet &c. o intendat. p Eccleſiæ diligens inſiſtat vt omni ex parte ſuſceptum digne te geſſiſſe. q appellare.
r idem lib. 4. epiſt. 50. ſ perceptum vos in.
t *Multiplicis fructus* ſæpius mentionem facit Gregorius. Vide epiſt. 12. libr. 7. & 48. & 127. *paſcuorum æetern.* epiſt. 16. lib. 12.
u Nullus conſulatus Aureliani cum Marcello, ſed cum Marcellino, qui incidit in A. D. 276. Baronio.

Baronij iudicium de hac epiſtola, & ſequenti.

x Hæc ex Baronio Binius, vt ſolet.

Leguntur Eutychiani nomine duæ epiſtolæ quarum [x] [*prior aduerſus venena Pauli Samoſateni paratum antidotum habet.*] Vide ad A.D. 283. §. 17.

CENSVRA.

NEVTRAM Eutychiani, cuius nomen præfert, eſſe mox conſtabit: prior, ſi quod antidotum paratum habet, ex Hilario habet, agnoſcente Leone primo; cui ſi priſcorum pontificum Decretales notæ fuiſſent, nunquam vindicaſſet Hilario, quæ Martyrem eumque (dum in viuis eſſet) Romano Eccleſiæ præfectum habuiſſent. Nota ergo, Lector, Pſeudo-Eutychianum verborum Hilarij deprauatorem, Leonis ipſius, Gelaſij, Symmachi, Gregorij diuitiis hinc inde corrogatis, onuſtum palam incedere: ideoque furem manifeſtarium.

Pontificale Baron. ad A. 283. 15.

Hic conſtituit fruges, fabas & vuas ſuper altaria benedici. Idque (ſi Baronio & Binio Baronij interpolatori credamus) vt magis obniteretur erroribus Manichæorum, &c.

CENSVRA.

ISIDORVM, Hyperbolimæum, Baronium, & in Baronio Binium, decepit pontificalis ſcriptor: quem forte Iſidori Hiſpalenſis ſeculo vixiſſe ſuſpicor.

EVTYCHIANI PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis, Eutychianus.

a Epiſt. ad Epheſ. cap. 1. Impoſtor nec Italicam nec Hieronymianam verſionem per omnia ſequitur.
b Ital. *coram ipſo.*
c vulg. *qui prædeſtinauit.*

BENEDICTVS [a] *Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto; ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti, immaculati* [b] *in conſpectu eius in charitate;* [c] prædeſtinans *nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum, ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ gratiæ*

tiæ suæ: in qua [d] gratificatus est nobis *in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum, secundum diuitias gratiæ eius, quæ* [e] abundauit *in nobis in omni sapientia & prudentia, vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo quæ in cœlis, & quæ in terra sunt in ipso. In quo etiam* [f] *sorte vocamus sumus, prædestinati secundum propositum* [g] *eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ; vt simus* [h] nos *in laudem & gloriam eius, qui antè sperauimus in Christo; in quo & vos cum audissetis verbum veritatis, Euangelium salutis vestræ;* [i] *in quo & credentes signati estis spiritu promissionis Sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ ipsius. Propterea* [k] *& ego, audiens fidem* [l] *vestram in Domino Iesu Christo, & dilectionem in omnes Sanctos, non cesso, gratias* [m] *agens pro vobis,* [n] *memoriam vestri faciens in orationibus meis, vt Deus Domini nostri Iesu Christi,* [o] *pater gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & reuelationis in* [p] agnitionem *eius,* [q] *illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis quæ sit spes vocationis eius, & quæ diuitiæ hæreditatis eius in Sanctis; &* [r] *quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos* [s] *qui* credidimus *secundum operationem potentiæ* [t] *virtutis eius, quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, &* [u] *constituens ad dextram suam in cœlestibus* [x] *super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & Dominationem, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo, sed* [y] *& in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum* [y] *dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus* [z] eius, *& plenitudo eius, qui omnia in omnibus* [a] adimplet. [b] *Et vos* [c] *cum essetis mortui delictis & peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius, secundum principem potestatis aëris huius, spiritus qui nunc operatur* [d] *in filijs diffidentiæ; in quibus & nos aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nostræ facientes* [e] volun-tatem *carnis & cogitationum; & eramus natura filij iræ sicut & cæteri.*

d Italica & vulgata *gratificauit nos.*
e vulg. *superabundauit.*
f vulg. *Nos sorte, &c.* Ital. *in quo sortiti sumus.*
g Ital. *Dei qui vniuersa creauit.*
h Ital. & vulg. *simus in laudem.*
i Ital. *vestra credentes.*
k Ital. *propterea auditâ, &c.*
l vulg *vestrã quæ est.*
m Ital. *agendo.*
n Ital. *commemorationẽ vestri facere.*
o Ital. *pater claritatis.*
p Ital. *in agnitione* vulg.
q Ital. *Illum habere, &c. ad hoc vt sciatis quæ est, &c. in Sanctos.*
r Ital *quæ est excelsa Mag. eius in vos qui creditis.*
s *qui credimus* vulg.
t Ital *fortitudinis.*
u Ital. *& collocauit ad dextram sibi.*
x vulg *supra, etiam.*

y *dedit super* Ital. vulg. *super omnia ipsi Ecclesiæ.* z Ital. *corp. & plenit.* vulg. *corp ipsius.*
a Ital. & vulg. *ad impletur.* b Cap. 2.
c vulg. *vos conuiuificauit.*
d vulg. *in filios.* e vulg. *voluntates,* Ital. *voluptates carnis & consiliorum eius.*

Modo, fratres, quia ex filiis iræ, ſua gratia, & gratuita miſeratione fecit nos Deus filios ſuos; & nos qui digni ſerui non eramus, nullis meritis præcedentibus, ſed ſua (vt diximus) gratia facti ſumus filij eius, [f] *in quo clamamus Abba Pater*; ſequentes eius exempla ſimus filij miſericordiæ & iuſtitiæ atque dilectionis, vt veri filij Dei & dici & eſſe ipſo auxiliante valeamus. [g] *Deponentes* (iuxta Petrum Apoſtolum) *omnem malitiam & omnem dolum, & ſimulationes, & inuidias & omnes detractiones.* Hi vero qui talia agunt, non filij Dei, ſed potius filij nequam eſſe comprobantur, ſicut Paulus ait Apoſtolus: [h] *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ,* [i] inuidia, *homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia; quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non conſequentur.*

Graue, fratres, verbum & horrendum nimis quod ait, *quoniam qui talia agunt regnum Dei non conſequentur.* Et ipſa per ſe veritas dicit; *Quid prodeſt homini vniuerſum mundum* [k] lucrari, *animæ verò ſuæ detrimentum* pati? Grauia ſunt nimis quæ prætulimus, & [l] *pervaldè* cauenda: quibus enim regnum Dei præcluditur procul dubiò & *Eccleſia denegatur.* De quibus Dominus in Euangelio, poteſtatem Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum annuncians, ait; [m] *Quorum dimiſeritis peccata, dimittuntur eis; & quorum alligaueritis alligata erunt:* id eſt, quibus *Eccleſiam interdixeritis*, [n] niſi reconciliati per ſatisfactionem fuerint, ipſis & ianua regni cœleſtis clauſa erit.

Vnde iſta præcauentes, & ſtultorum animos præuidentes, cura paſtorali cum omnibus Epiſcopis & [o] ſanctæ *Romanæ atque vniuerſalis* Eccleſiæ [p] *vtriuſque ordinis* fidelibus; ſtatuimus.

Non [q] *ita in Eccleſiaſticis agendum* eſſe *negotiis, ſicut in ſecularibus. Nam in ſecularibus legibus poſtquam vocatus* quis *venerit, & in foro decertare cœperit, non licet ei ante peractam cauſam recedere: in Eccleſiaſticis verò, dicta cauſa recedere licet, ſi neceſſe fuerit, aut ſi ſe prægrauari viderit.*

f Rom. 8.
g 1. Pet. 2. ſec. vulg. edit.
h Gal. 5. ſecund. vulg. verſ.
i inuidiæ.
k Matth. 16. Ital. *ſi vniu. mundũ*, vulg. *lucretur.*
l Nota floſculos orationis *pervalde* barbaræ.
m confundit ὑποβολῶς duas Euangelij ſententias Ioan. 20. & Matth. 18.
n no. phraſim.
o oppoſitum in appoſito.
p quos ordines intelligit Impoſtor? an cenſet Eutychianum ſtatuendi ius Clero & populo communicare voluiſſe?
q iiſdem verbis vtitur pſeudo Felix II. in epiſt. 1. ad Ægyptios ferè abuti voluit ſententia Leonis I. dicẽs is epiſt. 54. *aliam rerum ſecularium, aliam diuinarum rationem* vide Pſeudo-Victorem epiſt. 2.

Accu-

Accusationis [r] vero *ordinem* [s] talem & dicimus, & *seruari iubemus*, [t] id est; Si quis Clericorum in crimine impeditur, *non statim reus* existimetur *qui accusari potuit*, [u] *ne suspectam* *innocentiam faciamus*; *sed quisquis ille est, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis* [x] arripiat, [y] custodiat *similitudinem*, *habita tamen dignitatis æstimatione* [z] potiatur. *Nec* [a] forte sibi *nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij*.

Hæretici enim omnes, & suspecti, & *excommunicati*, [b] *homicidæ* quoque atque *malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos magosque concurrerint nullatenus ad accusationem sunt admittendi.*

Nulli [c] *infami* vnquam, *atque sacrilego de quocunque negotio liceat aduersus religiosum Christianum; quamuis humilis seruilisque persona sit, testimonium dicere; nec de qualibet re actione* vel *inscriptione Christianum impetere.*

Omnibus quoque similiter [d] *accusandi vel testificandi licentia denegetur qui Christianæ religionis & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam aut regulariter prohibita neglexerint.*

Similiter prohibemus, vt [e] *nullæ causæ à iudicibus Ecclesiasticis audiantur quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ esse noscuntur.*

Hæc non solum Ecclesiasticæ, sed & [f] seculi leges obseruari præcipiunt. [g] Non enim [h] *passim vageque* Sacerdotum accusatio debet fieri. Nam si facile admitteretur, perpauci minis inuenirentur.

[i] Quia [k] *omnes qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem* patiuntur. *Beati* [l] tamen *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

r verba Codicis Theod. li.9.tit.1. cōstit. vlt. quæ repetit paucissimis immutatis Adrian. I. ad Ingelramum cap. 7.
s iam adudum legibus institutum.
t vt quicunque in discrimen capitis arcessitur.
u æstimetur ne subiectā.
x accipiat.
y custodiæ.
z leg. patiatur.
a impunitam fore.
b Adrian. I. collect. Ingelramo datæ cap. 63. eadē verba repetunt Pseudo-Euseb. epist. 3 pseudo-Felix II. epist. 1.
c iisdē verbis vtitur Pseudo-Felix ibi. videtur autē respexisse ad sententiam Pauli & interpret. Aniani asserentis, *infames ad agendas causas nec mandatū dare, nec suscipe e ab altero posse*: Anian. in sent. Pauli lib. 1. tit. 2. sent. 1.
d verba Pseudo-Anacleti epist. 1. Pseudo Felicis II. epist. 1. quibus plagiarius corrupit interpretationem const. 1. tit. 7. lib. 10. C. Theodos. Aniani interpretis verba hæc sunt, *vt testandi licentia denegetur qui Christianæ religionis & nominis dignitatem neglexerint.*
e Pseudo-Felix II. ibid.
f quæ seculi leges hoc statuerant tempore Eutychiani & antiquiorum? hic se prodit ὑποβολιμαῖος.
g hoc argumento vtuntur Pseudo-Eleuther. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1.
h verba Concil. 2. Carth. c. 6.
i 2. Tim. 3. 12.
k nota collectionem, an soli pastores à Christo Patri commendati, aut persequentium iniuriis expositi?
l Matth. 5.

m Ioan.17.ſecund. verſ. vulgatam.

Vnde & ipſa per ſe veritas ait, [m] Pater, *manifeſtaui nomen tuum hominibus, quos dediſti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dediſti, & ſermonem tuum ſeruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia quæ dediſti mihi, abs te ſunt, quia verba quæ dediſti mihi, dedi eis, & ipſi acceperunt, & cognouerunt verè quia à te exiui, & crediderunt quia tu me miſiſti. Ego pro eis rogo; non pro mundo rogo, ſed pro eis quos dediſti mihi, quia tui ſunt: & mea omnia tua ſunt, & tua mea ſunt, & clarificatus ſum in eis. Et iam non ſum in mundo, & hi in mundo ſunt, & ego ad te venio. Pater ſancte, ſerua eos in nomine tuo quos dediſti mihi, vt vnum ſint ſicut & nos. Cùm eſſem cum eis, ego ſeruabam eos in nomine tuo. Quos dediſti mihi cuſtodiui; & nemo ex his periјt niſi filius perditionis, vt ſcriptura [n] impleatur. Nunc autem ad te venio & hæc loquor in mundo, vt habeant gaudium meum impletum in ſemetipſis. Ego dedi eis ſermonem tuum, & mundus odio habuit eos, quia non ſunt de mundo, ſicut & ego non ſum de mundo. Non rogo vt tollas eos de mundo, ſed vt ſerues eos à malo. De mundo non ſunt, ſicut & ego non ſum de mundo: ſanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas eſt. Sicut tu me miſiſti in mundum, & ego miſi eos in mũdum. Et pro eis ego ſanctifico meipſum, vt ſint & ipſi ſanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum, ſed & pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me; vt omnes vnum ſint, ſicut tu pater in me & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint,* [o] & *mundus credat quia tu me miſiſti. Et ego claritatem quam dediſti mihi dedi eis; vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus. Ego in eis & tu in me, vt ſint conſummati in vnum; vt cognoſcat mundus quia tu me miſiſti, & dilexiſti eos ſicut & me dilexiſti. Pater quos dediſti, volo vt vbi*[p] *ego ſum & illi ſint mecum, vt videant claritatem meam quam dediſti mihi, quia dilexiſti me ante conſtitutionem mundi. Pater iuſte, mundus te non cognouit, ego autem te cognoui, & hi cognouerũt quia tu me miſiſti. Et notum feci eis nomen tuum & notum faciam; vt dilectio qua dilexiſti me in ipſis ſit, & ego in ipſis.*

n Pſal.40.& 108.

o vt credat mundus.

p ſum ego.

q Ioannis nullam hactenus mentionem feciſti, ſed *veritatis*; Ioãnes non veritas ſed Apoſtolus veritatis, id eſt miſſus ad teſtimonium de veritate perhibẽdum.

r 1.Ioan.4. ſecundum verſ.vulg. quã ſubinde adulterat.

ſ Ital. *quia Deus dilectio* vulg. *quoniã*.

Et [q] idem Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta in prima epiſtola ſua loquitur dicens: [r] *chariſſimi, diligamus inuicem, quia charitas ex Deo eſt; & omnis qui diligit ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum,* [ſ] quia *Deus charitas eſt. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum, vt viuamus*

per

per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Charissimi, si sic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc [t] intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipse in nobis,* [u] quantum *de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus & testificamur, quoniam pater misit Filium suum Saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo. Et nos cognouimus & credidimus charitati quam habet Deus in nobis, Deus charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. In hoc perfecta est charitas nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij; quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas* [x] *mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet non est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui* [y] autem *non diligit fratrem suum quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus* à Deo, *vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum.*

t Ital. & vulg. *cognoscimus.*
u Ital. *quia* vulg. *quoniã.*
x Ital. *foras mittit,* vulg.
y Ital. & vulg. *qui enim.*

Omnis [z] *qui credit quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus & mandata eius faciamus. Hæc est enim charitas Dei, vt mandata eius custodiamus; & mandata eius grauia non sunt.*

[a] Et per Prophetam Dominus monendo ne lædantur discipuli sui eorumque successores, inquit, [b] *Circumdat Angelus Domini in gyro timentes eum, & eruet eos. Gustate & videte quoniam bonus* est *Dominus. Beatus vir qui sperat in eo. Timete Dominum* [c] omnes *sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum. Leones indiguerunt & esurierunt; quærentibus Dominum non deerit omne bonum.* [d] Ambulate *Filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Quis est vir qui velit vitam,* diligit [e] *dies videre bonos? Custodi linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo, & fac bonum: quære pacem & persequere eam. Oculi Domini* super *iustos, & aures eius ad clamorem eorum. Vultus* autem *Domini* [f] in *facien-*

z cap. 5. sec. vers. vulgatã.
a Propheta non loquitur de Apost. eorumque successoribus, sed de timentibus Deum, sanctis, sperantibus in Deo, cuiuscũque ordinis.
b Psal. 33. sec. versionẽ Hieronymianã, cui aliena admiscet.
c ex Ital.
d Italica *venite* Hieron.
e ex Italicã.
f Ital. & Hieron *super facientes mala.*

tes malum, *vt perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt* [g] iuſti, *& Dominus exaudiuit* eos, *& ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta eſt Dominus contritis corde, & confractos ſpiritu ſaluabit.* Multa [h] mala iuſta, *& ex omnibus illis liberabit eum Dominus. Cuſtodit* [i] Dominus *omnia oſſa eius, vnum ex his non confringetur. Interficiet impium malitia, & odientes iuſtum culpabuntur. Redimet Dominus animas ſeruorum ſuorum*, & liberabit eos.

g ex Italica.

h Ital. *multa tribul iuſtorũ* Hieron. *multa trib. iuſti.*

i ex Italica.

Vos ergo, fratres, ſuper Dominum [k] *ponite corda veſtra*, [l] *& ipſe enutriet* vos; quia *non dabit in æternum fluctuationem iuſtis. Deus autem* Dominus noſter *deducet* inimicos noſtros, iuxta Prophetæ vocem, *in puteum interitus*, quoniam *viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos.* Vos autem ſemper ſperate in Domino, & *fiduciam habetote* in eo, quia ipſe liberabit nos. Ipſe eſt enim [m] Benedictus à ſeculo vſque in ſeculum, *& regni eius non erit finis.*

k Pſal. 47.

l Pſal. 54. miſcuit verſ. Hieron. cum vetere.

Data [n] decimotertio Kal. Octobris, Caro ſecundo & Carino viris Clariſſ. Conſul.

m Luc. 1.

n A.D. 283. quo ſcilicet Eutychi nus martyrij coronam adeptus eſt.

CENSVRA.

HÆc epiſtol. Eutychiani eſſe non poteſt. Nam 1. Honorij & Theodoſij iunioris conſtitutionem A.D. 423. Mariniano & Aſclepiodoto Coſſ. datam, impuro ſtylo conſpurcat, & ad libitum deſcribit. Sicut & 2. Aniani interpretationes legibus Theodoſianis & Pauli ſententiis additas A.D. 506. Alarici regis 22.

3. Adriani I. Decreta in gratiam Ingelrami Metenſis Epiſcopi A.D. 786. collecta interpolat.

4. Scripturas ex Hieronymi verſione citat.

5. Citatas imperite torquet; & quibus locis Spiritus S. de piorum ſocietate loquitur, de Epiſcopis & Clero verba nominatim fieri ſibi perſuadet.

6. Meminit legum ſeculi de Epiſcoporum priuilegiis.

7. Barbariſmis ſcatet, & ſcriptoris infantiam prodit.

Anton. Auguſt. Archiepiſc. Tarrac. in collect. Adriani I. cap. 7.

Suſpicor ex conſtitutione vltima Honorij & Theodoſij lib. 9. tit. 2. Cod. Iuſtiniani, ſi tempora patiantur, ſumpta eſſe hæc omnia, aut eam conſtitutionem Eutychiani verbis conſcriptam eſſe.

CAII PAPÆ

Epiſtola.

Dilectiſſimo fratri Felici Epiſcopo Caius.

D*IRECTAS*[a] *ad nos tuæ charitatis epiſtolas plenas Catholicæ inquiſitionis ſolitudine gratanter accepimus, benedicentes*[b] Domini *noſtri clementiam; quia tales*[c] ab *extremis mundi partibus dignatur ſuis ouibus prouidere paſtores, per quos & paſcuis valeant ſalutaribus abundare, & ab*[d] iniqui lupi *rapacitate ſeruari*[e] vt *inſidias nequeant eius ſubreptionis incurrere. Vnde certum eſt, quia promiſſæ vos beatitudinis gratia ſubſequatur, quando à vobis cæleſtium perfectio doctrinarum, tam votiua ſciſcitatione perquiritur. Scriptum*[f] *eſt enim,* Beati qui perſcrutantur teſtimonia eius, & in toto corde exquirunt eum.

Hoc ergo, frater chariſſime, propoſitum tuæ conſultationis tota mente tractantes, de te quoque prouenire[g] confidimus, *qui regulam Catholicæ fidei iiſdem ſtudes tenere veſtigijs quibus*[h] *in Apoſtolica* ſede *cognoſcis eſſe fundatam. Et quamuis*[i] ſonus eorum toto orbe diffuſus, & vſque ad fines orbis terræ verba eorum diſtenſa, *dilectionis tuæ corda Chriſto*[k] probauerunt *eſſe fidelia; tamen ſi quid ex his in Eccleſia, quæ tuæ gubernationi.* ([l]Domino *auxiliante) commiſſa eſt, necdum plena luce claruerit, ad eundem fontem de quo illa ſalutaris manarat lympha recurritis,* id eſt, *quod debita charitate ſumus amplexi; quia fiducialiter de his, vnde apud*[m] vos *obſeruantiam eſſe dixiſtis ambiguam, noſtra voluiſtis reſponſione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino ſalutantes; de ſingulis quid iuxta Catholicam Diſciplinam teneat Apoſtolicæ ſedis autoritas, ſubiectis aliquibus etiam ſanctarum capitulis regularum, te credimus inſtruendum.*

Primo quidem ſcias,[n] Paganos & hæreticos, non

a Vigilij Papę epiſt. 2. ad Eutherium ab initio.
b Dei.
c in.
d antiqui hoſtis.
e &.
f Pſalm 118.
g contendimus.
h eam in Apoſtolica fide.
i Pſalm. 18.
k probauerit.
l Deo.
m eos.
n hic ſuo ipſius iudicio perit Sorex: quia enim Eutychiani temporibus paganitatis nomine Sacrilegos gentili more ritus deſignaui? De vocis vſu quam ferat Baronius ſententiam audiamus: *Primus*, inquit, *quem inuenerim antiquorum qui Paganum pro Ethnico acceperit, eſt Optatus Mileuit. lib. 3. contra Parmenianum, & Auguſt lib. 2. retract. c. 43.* Vnde autem Pagani appellati ſunt cultores idolorum? *Opinor,* inquit idem, *à temporibus Chriſtianorum imperatorum eam vocem in eam tranſiſſe ſignificationem, vt Pagani dicerentur gentiles; ea nimirum ex cauſa, quod legibus Imperatorum, clauſis idolorum delubris, ſacriſque*

vetitis, Gentiles ſic ſua ipſorum ſuperſtitione excluſi Pagos adirent, illicque ſuos Deos colerent, ac clandeſtina ſacra peragerent. In pagis enim & villis illorum ſuperſtitionis cultū fuiſſe frequentē, docet Cicero li. 2. de leg. Erāt enim illic celebria feſta, Paganalia dicta, feriaq; Paganica, quorum omnium meminit Varro lib. 5. de lingua Latina. Vnumquemque gentilium in ſuo agro habuiſſe partem aliquam dijs ſacratam, in qua eos colerent, autor eſt Cenſor in lib. de die natali cap. 1. Prædictis his omnibus ea conſentiunt quæ ſcribit Plinius in epiſtola ad Traianum, dum queritur iam ob cultum Chriſtianæ religionis, non tantum (vt ait) in ciuitatibus, ſed & in vicis & agris ſacra Deorum eſſe intermiſſa: ſicque accidiſſe, vt Ethnicus homo quod in pagis Deos coleret, diceretur Paganus. In hanc ſententiam Romanus Martyr apud Prudentium ſic ait, Non erubeſcis, ſtulte pago dedite. *Idemque aduerſus Symmachum lib. 1. in fine hæc habet;* nec pago implicitos per debita culmina mundi, ire viros prohibet, &c. *Sicque* pago deditos, pagoque implicitos *gentiles ipſos vocat. Vſque etenim ad tempora Honorij Imp. quæ erat in pagis idololatria adhuc reſidua fuiſſe videtur.* teſtes aduocat Baron. Auguſt. Serm. 6. de verbis Domini, Concil. Carthag. 5. can. 15. Zenon. Beron. in Pſalm. 49. Deinde ſubiungit, *in ſingulis pagis fuiſſe locum dicatum Dijs tutelaribus, actaque ibi feſta Paganalia dicta, teſtatur Dion. Halicarn. lib. 1. hiſt. Rom. qui plura habet de orig. Paganorum: additque Paganis etiam olim militare fuiſſe conceſſum. Cum autem militia priuati eſſent, probro vertebatur aliquem dici Paganum. Vnde illud Taciti lib. 3. hiſt.* Mox infeſtus Prætorianis: vos, inquit, niſi vincitis pagani. *Sub Chriſtianis vero imperatoribus Gentiles (vt dictum eſt) eiuſmodi nota ignominiæ affecti ſunt. Tunc vero ipſos extra militiam poſitos, à militibus ac cæteris Chriſtianis Paganos eſſe dictos, ſicque in poſterum eodem cenſitos eſſe nomine, facile contingere potuit.* Hæc in Not. Martyrol. ad Ianuar. 31. Idem Annal. Tom. 3. ad A.D. 351. Paganos dictos aſſerit à Conſtantio milites Baptiſmum recuſantes, quaſi dicas *ad paganitatem redactos.* Inde factum commune nomen gentilium: ex eoque (obſoleſcente priſca idololatrarum appellatione) gentilium, nomine ſpeciatim deſignatos barbaros Cod. Theod. lib. 3. tit. 14. Conſtit. vnicâ, plura quis congerat ex Iuriſconſult. ſcriptis. Nos *quod nec in diuinis ſcripturis neque apud autores Ethnicos ante tempora Conſtantini, vel Conſtantij filij eius alicubi vox Pagani eo ſenſu* quo à Pſeudo-Caio *vſurpata eſt reperiatur, id quidem* vt eum à vero Caio alium credamus *cogit.*

poſſe Chriſtianos accuſare aut vocem eis infamationis inferre.

Deinde [o] nemo vnquam *Epiſcopum apud iudices* ſeculares aut alios clericos *accuſare* præſumat.

Et [p] *ſi* quis *Epiſcopus*, [q] *presbyter*, aut *Diaconus*, vel quilibet Clerici *apud* Epiſcopos (quia *alibi non oportet*) à *qualibet perſona*, quæ ritè recipienda eſt, *fuerint accuſati*, quicunque fuerit, *ſiue ille* ſit *ſublimis vir honoris*, *ſiue vllius alterius dignitatis qui hoc genus* illaudabilis *intentionis* [r] arripuerit, *nouerit*, probationis documenta *ſe debere inferre. Si quis ergo circa huiuſmodi perſonas non probanda detulerit, autoritate huius ſanctionis intelligat ſe* [ſ] *iacturam* infamiæ ſu-

o hæc è Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. Conſtit. 12. deſumpta *manſuetudinis noſtræ* (inquiunt Impp) *lege prohibemus in iudicijs Epiſcopos accuſari, &c.* quæ verba ſic interpretatur Anianus: *Specialiter prohibetur, ne quis audeat apud iudices publicos Epiſcopum accuſare. ſed in Epiſcoporum audientiam præferre non differat, &c.* lata lex 9. Kal. Octob. Acc. Non. Octob. Arbitione & Lolliano Conſſ. M. A.D. 355. An 59. à Martyrio Caij.

p Cod. Theod. lib 16. tit. 2. Conſt. 41. cuius verba repetit Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ cap. 22. -- Vide & Pſeudo-Sixt. III. epiſt.

q lege *vel presb. Diacon & quicunque inferioris loci Chriſtianæ legis miniſter apud Epiſcopum ſiquidem.* r leg. *arripiet, nouerit docenda probationibus monſtranda documentis.*

ſ iacturæ famæ propriæ ſubiacere.

ſtinere,

stinere, *vt damno pudoris* [t] æstimationis *dispendio discat sibi alienæve verecundiæ impunè insidiari saltem de cætero non licere.*

Nam [u] qualiter ad Concilium veniatur, aut qualiter *de suis rebus* expoliati vel eiecti à sedibus propriis; aut qui accusatores sint recipiendi, quive non sint; aut qualiter eiectis & expoliatis sint omnia legibus redintegranda quæ eis ablata sunt; & quia priusquam hoc factum fuerit nullum crimen eis obiici poterit: & qualiter illis induciæ post integram instaurationem *anniuersariæ* vel sex mensium indulgendæ sint; & qualiter sua omnia licenter & pacificè absque vllius graui impedimento disponere, & suorum amicorum & Ecclesiasticorum patrum consiliis vti debeant, sufficienter [x] ab Apostolis eorumque successoribus ac nostris prædecessoribus statutum esse putamus. Super his autem non reor amplius nunc fore disputandum, nisi si surrexerint talia quæ adhuc non sunt manifesta. Si eorum autem statuta non habueritis, mittite [y] fidelissimos scriptores qui hæc coram fidelibus testibus excipere, vobisque reportare *sub stipulatione* valeant.

Cæterum vt satisfaciam consultis tuis de verbo incarnationis & veritatis: [z] *Quicunque* illi *sunt ita obsecrati, & à lumine veritatis alieni, vt* [a] verbi *Dei à tempore incarnationis* [b] *denegent veritatem, ostendant in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis qua ratione concordent, si* [c] *beatæ virginis partu, aut caro sine Deitate aut Deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest (Euangelista dicente, quod* [d] verbũ caro factum est, & habitauit in nobis; *ita negari non potest, (B.* [e] *Apostolo Paulo prædicante) quod Deus* erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Quæ autem reconciliatio* [f] potest *esse, qua humano generi* [g] repropiciaretur *Deus*, si hominis *caussam mediator Dei hominumque* non *susciperet? Qua vero ratione veritatem Mediatoris impleret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri; vt mortis vinculum, vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui solus* [h] *morti nihil debuit)*

t existimationis.

Lata lex A. D. 412. Honorio IX. & Theodos. V. Augg. Coss. A. 115. à coronatione Caij.

u Hæc præcedentibus non cohærẽt, stylus arguit autorem coccysmis suis infœlicibus indesinenter eadem demurmurantem.

x vbi?

y vide Concil. 6. Carth. c. 4. & 9.

z Sequentia Leonis epist. 97. contineri agnoscit Surius: nos eius esse contendimus.

a verbo.

b *adde* humanæ carnis deneg.

c *leg.* per B. Virg. partum.

d Ioan. 1.

e 2. Cor. 5.

f esse posset.

g propitiaretur Deus nisi omnium.

h Ergone Maria à peccati orig. reatu immunis contraxit debitum quod soluere teneretur?

ſolueretur? Effuſio enim [i] *iuſti ſanguinis Chriſti tam* [k] *fuit diues ad pretium, vt ſi vniuerſitas captiuorum in redemptorem ſuum crederet, nullum Diaboli vincula retinerent; quoniam, ſicut Apoſtolus ait,* [l] vbi abundauit peccatum ſuperabundauit & gratia. *Et cum ſub peccati præiudicio nati poteſtatem acceperint ad iuſtitiam renaſcendi, validius factum eſt donum libertatis quam debitum ſeruitutis. Quam itaque ſibi in huius Sacramenti præſidio ſpem relinquunt, qui in ſaluatore noſtro negant humani corporis veritatem? Dicant, quo ſacrificio reconciliati; dicant, quo ſanguine ſint redempti. Quis eſt (vt ait* [m] *Apoſtolus)* qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis? *Aut quod vnquam ſacrificium ſacratius fuit quam quod verus & æternus pontifex altari crucis per immolationem ſuæ carnis impoſuit.* [n] Licet *in conſpectu Domini pretioſa* iuſtorum *mors* fuit, *nullius tamen inſontis occiſio redemptio fuit mundi.* [o] *Acceperunt iuſti, non dederunt coronas.* [p] *De fortitudine fidelium exempla nata ſunt patientiæ non dona iuſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſoluit, cum* [q] Filius hominis, *vnus ſolus Dominus noſter Ieſus Chriſtus qui vere erat agnus immaculatus extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, omnes etiam ſunt ſuſcitati, De quibus ipſe dicebat,* [r] Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum, *fides etenim* [s] *iuſtificans impios, & creans iuſtos, ad humanitatis* [t] retracta participium *in illo acquirit ſalutem, in quo ſolo homo ſe inuenit innocentem, liberum habens per gratiam* Dei *de eius potentia gloriari; qui contra hoſtem humani generis in carnis noſtræ humilitate congreſſus, his victoriam ſuam tribuit, in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno* Domino noſtro *Ieſu Chriſto vero* Dei *atque hominis filio verbi & carnis vna perſona ſit, quæ inſeparabiliter atque indiuisè communes habeat actiones; intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates; & ſynceræ fidei contemplatione cernendum eſt ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo* [u] Deitatis: *quid ſit quod caro ſine verbo non agit; & quid ſit quod verbum ſine carne non efficit. Sine* [x] *verbo enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret; & ſine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret, ſine verbi potentia non* [y] *adorarent Magi puerum*

ſtella

i *leg.* pro iniuſtis ſanguinis iuſti Chriſti.
k *leg.* tam potens fuit ad priuilegiũ, tam diues.
l Rom. 5.
m Epheſ. 5.
n *leg.* Quamuis enim multorum Sanctorum in conſp. ---- fuerit.
o Pſalm. 115.
p & de.
q *leg.* inter filios hominum.
r Ioan. 12.
ſ vera Iuſt.
t. ſuæ tracta participem.
u. Diuinitatis.
x Luc. 1. & 2.
y Matth. 2.

stella indice declaratum, [z] *sine veritate carnis non iuberetur transferri in AEgyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia, non diceret vox Patris missa de cælo,* [a] Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite: *& sine veritate carnis non protestaretur* [b] *Ioannes,* Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine* [c] *verbi potentia nõ fieret redintegratio debiliũ, & viuificatio mortuorum: & sine veritate carnis, nec cibus* [d] *ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremò, sine verbi potẽtia non se* [e] *Dominus Patri profiteretur æqualem; & sine veritate carnis non idem diceret;* [f] *Patrem se esse maiorem, cum Catholica fides vtrumque suscipiat; vtrumque defendat, quæ secũdum confessionem B.* [g] *Petri Apostoli, vnum Christum Dei* [h] *Filium & hominem credit & verbum. Quamuis itaque ab illo initio, quo in vtero virginis* [i] *verbum caro factum est, nihil vnquam inter vtramq; formam diuisionis extiterit; & per omnia incrementa corporea vnius personæ fuerint totius temporis actiones; ea ipsa tamen,* vt ita dicam, *quæ inseparabiliter facta sunt nulla* [k] permixtione *confundimus, sed quid* [l] cuiusque *formæ sit ex operum qualitate sentimus.* [m] *Dicant ergo isti hypocritæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua formâ crucis ligno* [n] *Dominus maiestatis affixus sit; quid iacuerit in sepulcro; & reuoluto lapide monumenti, quæ tertia die caro resurrexerit: & in qua post resurrectionẽ suam non credentes quosdam discipulos arguebat, & hæsitationem cunctantium confutabat, cum diceret,* [o] Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere; *& Apostolo Thomæ,* infer manum tuam in latus meum, & vide manus meas & pedes, & noli esse incredulus, sed fidelis; *Quâ vtique manifestatione corporis sui iam hæreticorum mendacia destruebat, vt vniuersa Ecclesia Christi* [p] innouanda *doctrinis, hoc sibi non dubitaret credendum quod Apostoli susceperant prædicandum. At si in tanta luce veritatis tenebras suas hæretica obduratio non relinquit; ostendant vnde sibi spem vitæ polliceantur æternæ, ad quam nisi per* [q] *Mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum non potest perueniri. Sicut enim ait B.* [r] *Petrus Apostolus,* non est aliud nomen datum hominibus sub cœlo, in quo oporteat nos saluos fieri. *Nec est redemptio captiuitatis humanæ nisi in sanguine eius* [s] qui dedit semetipsum redemptionẽ

z & sine.
a Matth. 17.
b Ioan. 1.
c Matth. 11.
d Matth. 4. & 8.
e Ioan. 10.
f Ioan. 14.
g Matt. 16.
h Dei viui.
i Ioan. 1.
k commixtione.
l cuius.
m hic omissæ lineæ 4. edit. Paris. anni 1623. Col. 498
n 1. Cor. 2. Ioan. 18 & 19 Matth. 28. Luc. 24. ibid.
o Ioan. 20.
p imbuenda.
q 1. Tim. 4.
r Act. 4.
s 1. Tim. 2.

t Phil.2. pro omnibus: *& qui, sicut prædicat Apostolus,* Cum in [t] forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum factus obediens patri vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen; vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris. *Cum ergo vnus sit Dominus Iesus Christus, & veræ Deitatis, veræque humanitatis in ipso vna prorsus eademque persona sit; exaltationem tamen qua illum (sicut Doctor gentium dixit)* exaltauit Deus, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, *ad eam intelligimus pertinere formam quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei æqualis erat Filius Patri, & inter genitorem atque* [u] genitum, *nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diuersitas; nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat verbo, quod ei Patris munere redderetur. Forma autem serui, per quam impassibilis Deitas* Sacramentum *magnæ* [x] pietatis *impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta est* [y] in tantam vnitatem, *ab ipso conceptu virginis,* [z] Deitatis & humanitatis *concerta,* vbi *nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut* Dominus [a] maiestatis *dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est Deo, dicitur exaltatus; quia inseparabiliter (manente vnitate personæ) vnus atque idem est, & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei Filius propter vnam cum Patre Deitatem. Quicquid* [b] ergo *in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quæ non habuit conferentur. Nam secundum potentiam* [c] diuinitatis, *indifferenter omnia quæ habet Pater, etiam habet Filius; & quæ in forma serui à Patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit. Secundum Dei enim* [d] *formam ipse & Pater* [e] *vnum sunt. Secundum formam autem serui* non [f] venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius qui misit eum. *Secundum formam Dei;* sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio vitam habere in semetipso. *Secundum formam serui,*

u vnigenitum.
x 1.Tim.3.
y in tanta maiestate.
z Deitate & humanitate conferta, vr.
a 1.Cor.2.
b enim.
c Deitatis.
d formam enim Dei.
e Ioan.10.
f Ioan.5.

g Tristis

[g] Tristis est anima *eius* vsque ad mortem. *Et idem ipse est, sicut Apostolus prædicat,* [h] *& diues & pauper. Diues, quia, Euangelista dicente,* [i] In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum; hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. *Pauper vero, quia* propter nos verbum caro factum est, & habitauit in nobis. *Quæ autem est exinanitio eius, quæue paupertas nisi formæ seruilis acceptio per quam verbi maiestate velata dispensatio humanæ redemptionis impleta est? Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostræq; naturæ, quem peccati præiudicia non tenerent, & qui immaculato sanguine suo chirographum lethale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus præordinatum: ita* [k] *est in plenitudine temporis perfectum, vt multis modis significata promissio in diu expectatum veniret effectum; nec posset esse ambiguum quod continuis testificationibus, semper fuerat nuntiatum. In magno autem sacrilegio se versari hæreticorum manifestat impietas, cum sub specie* [l] diuinitatis *honorandæ, humanæ carnis in Christo denegant veritatem, & religiose existimant credi, si dicatur in Saluatore nostro verum non esse quod saluat: cum ita secundum promissionem, omnia secula* [m] præcurrentem *mundus* [n] *sit Deo reconciliatus in Christo, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla posset caro saluari. Omne enim Sacramentum Christianæ fidei, magno (vt hæretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mendacio putatur latuisse phantasmatis. Non ergo quisquam sibi erubescendum existimet Christianus de nostri in Christo corporis veritate; quia omnes Apostoli Apostolorumque discipuli, & præclari Ecclesiarum quique Doctores, qui ad martyrij coronam, vel ad confessionis meruerunt gloriam peruenire, in huius fidei lumine splenduerunt, consonis vbique sententiis intonantes, quod in Domino Iesu Christo Deitatis & carnis vna sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudine, quâ diuinorum voluminum portione hæretica impietas se existimat adiuuari, quæ veritatem negat corporis Christi; cum hanc non Lex testificari, non* Propheta [o] *præcinere, non Euangelia docere, non ipse destiterit Christus ostendere? Quærant per omnem seriem scripturarum quo tenebras suas fugiant, non quo verum lumen obscurent; & per omnia secula ita veritatem inuenient coruscantem, vt ma-*

g Matth. 26.
h 2. Cor. 8.
i Ioan. 1.
k Gal. 4.
l Deitatis.
m percurrentem.
n 2. Cor. 5.
o Prophetia.

p ſplendidiſſima latitudine.
q Syncera.
r hic omiſit ὑποβολὰς lin.15. vide edit. Pariſ. col. 501. *leg.* quoniã ſicut docet B. Apoſt. Paul. s.
ſ 1. Tim. 3.
t Auctarium Pſeudo-Iſidori Leonis puriſſimo ſermoni male ad textum.
u Pſeudo-Anaclet. epiſtol. 2.
x vide Concil. Rom. 3. ſub Syluestro cap. 4. Siricium epiſt. 1. cap. 9. & Pontificale Damaſi cuius hic verba mutatus eſt ἐπιθέτης.
y diuiſionem Vrbis in regiones à Syluestro factam aſſerit Concil. 2. ſub Syluest. cap. 10. actione 2.
z videtur hoc deſumptũ ex epiſt. Leonis 84. cap. 7. vel potius ex epiſt. 2. Innocentij iiſdem penè verbis vtentis & Vigilij epiſt. 2.
a id eſt A. D. 296 quo anno pro Chriſto paſſus eſt Caius.

gnum hoc & mirabile Sacramentum ab initio videant creditum quod eſt in fine completum. De quo cum Sanctarum literarum nulla pars ſileat; ſufficit quædam conſona veritatis ſigna poſuiſſe, quibus diligentia fidei [p] *in* ſplendidiſſimam latitudinem *dirigatur &* [q] ſyncerae *intelligentiæ luce perſpiciat, quod in Filio Dei, qui ſe inceſſabiliter filium hominis & hominem profitetur, non ſit Chriſtianis erubeſcendum, ſed conſtantiſſime gloriandum:* [r] *quoniam (ſicut* ait *B. Apoſtolus)* [ſ] *magnum eſt pietatis Sacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt gentibus, creditum eſt in mundo, aſſumptum eſt in gloria.*

De [t] Epiſcoporum vero & presbyterorum, Diaconorumque & ſequentium Clericorum ordinationibus, Sanctos Apoſtolos & ſucceſſores eorum, & præcipuè [u] Anacletum, & præterea alios, ſufficienter ſtatuiſſe cognoſcimus: & idcirco non eſt neceſſe nunc replicari, niſi quod illi non ſtatuerunt.

Illud tamen nos ſtatuentes vobis & omnibus ſeruare mandamus *vt* ad *ordines* Eccleſiaſticos *ſic aſcendant in Eccleſia* qui ordinari merentur: id eſt, [x] *ſi quis Epiſcopus* eſſe *meretur* ſit primo *oſtiarius*, deinde *lector*, poſtea *exorciſta*; inde ſacretur *Acolythus*, demum vero *ſubdiaconus*, deinde *Diaconus*; & poſtea *Presbyter*; *& exinde*, ſi meretur, *Epiſcopus ordinetur.*

Et [y] regiones, ſicut in hac vrbe fecimus, per ſingulas vrbes quæ populoſæ fuerint Diaconibus diuidantur.

Et quæcunque [z] *difficiles quæſtiones* per ſingulas prouincias exortæ fuerint, *ſemper ad ſedem Apoſtolicam referantur.* Bene vale frater, & ora pro nobis. Data Kal. Martij [a] Diocletiano ſexto & Conſtantio ſecundo viris Clariſſimis Conſulibus.

Baron. ad A.D. 296. §.2.

FERTVR Caij *nomine epiſtola hoc anno, iiſdemque Conſulibus ad Felicem Epiſcopum data.*

CENSVRA.

Fertur certè, ſed confictam à Pſeudo-Iſidoro non datam à Caio manifeſtum feci. Centonem ex Innocentij, Leonis & Vigilij epi-

ſtolis

stolis, & Impp. rescriptis consutum iam docui. Addo, statuta nec ætati nec muneri Caij conuenire: Quis enim, nisi mentis impos, sibi persuaserit, Diocletiano Ecclesiam premente, iuris Pontificij fuisse 1. Paganos & hæreticos infamia notatos à Christianorum accusatione submouere. 2. Iudicibus publicis cognitionem caussarum Episcopalium adimere. 3. Leges de restituendis in integrum spoliatis ferre?

Disputatio de incarnatione non congruit Caïo sed Leoni, nec Samosatenum directe ferit, (quod sentire videtur Binius) sed hæreticos, qui *sub specie Deitatis honoranda humanæ carnis in Christo denegabant veritatem.* Tales erant non Paulianistæ, sed Apolinaristæ, & Apolinaristarum sequaces Eutychiani Leonis aduersarij.

Minus vsitatum fuit ante A.D.400. singulares personas numero plurali alloqui.

Quæcunque in hac epistol. non sunt è Leonis & Vigilij scriptis congesta, aut è Codice Theodosiano scriptorem arguunt, barbarum & semi-latinum.

MARCELLINI PAPÆ

Epist. I.

Marcellinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romanæ, Salomoni coëpiscopo in Domino Salutem.

[a] *QVAM laudabiliter pro Catholicæ fidei veritate moucaris, & quam sollicitè Domino gregi deuotionem officij pastoralis impendas, tradita nobis per Diaconum tuum fraternitatis tuæ scripta demonstrant; quibus notitiæ nostræ insinuare curasti,* [b] qui *errorũ* morbi *in regionibus vestris* modo exorti sunt. *Nam epistolæ sermo, & commonitorij series, & libelli* [c] *textus* eloquitur, quod quidam errore decepti dicunt, ideo Patrem maiorem *Filio esse, quia illi soli sacrificium immolatur*; & quod Filius *nullam cum Patre communionis operam* habeat; & quod *illud* [d] *propheticum de solo Patre dictum* sit, *sciant gentes quoniam nomen tibi* Deus, *tu solus altissimus super omnem terram*: siue quod *ideo minor est Filius, quia ipse*

a verba Leonis epist. 93. à vafro impostore corrupta.

b qualis in regionibus vestris de antiquis pestilentiæ reliquiis errorũ morbus exarserit. Nam & epist.

c libelli tui textus demõstrant.

d Psal. 82.

in cruce pendens dixit, *Deus, Deus meus, quare me dereliquiſti?* Quibus [e] *competens & congruum reddatur reſponſum*, quia *ſicut patri ita etiam filio, non ſolum Chriſtianis temporibus, verum etiam* [f] priſcis temporibus à *ſacerdotibus, varijs, multiſque modis probamus ſacrificium fuiſſe oblatum*, [g] *Daniele propheta dicente*, Non eſt locus (*inquiunt tres pueri*) ad ſacrificandum nomini tuo, & inuenire miſericordiam *tuam*, ſed in anima *contrita*, & *in* ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur, & [h] holocauſtomata arietum & taurorum [i] agnorumque pinguium, ita fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie vt placeat tibi. *Et vt filium fuiſſe agnoſcas, cui hi tres pueri ſacrificium ſe* [k] confeſſi *ſunt obtuliſſe, ex ipſius regis ac Tyranni qui eos in fornacem ignis mitti præceperat confeſſione addiſce, qui ſe cum tribus quartum in ipſo æſtuantis camini incendio ſociatum prodidit conſpexiſſe*. Nonne, *inquit*, tres viros miſimus in fornacem vinctos? & dixerunt ei, Verè Rex: & dixit, Ecce, ego video quatuor viros ſolutos, & deambulantes in medio ignis, & adſpectus quarti ſimilis filio Dei eſt. *Idem Dei filius per* [l] *prophetam loquitur dicens*, [m] Tibi offerent reges munera. *Et vt hæc de filio Dei ſe dixiſſe doceret*, [n] dixit, Reges Tharſis & inſulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent, & adorabunt eum omnes reges, omnes gentes ſeruient ei. *Et vt hæc omnia ſuperius deſignata*, [o] *filio Dei doceamus fuiſſe oblata: in natiuitate eiuſdem filij Dei, quæ ſecundum carnem facta eſt; probamus fuiſſe completa, Euangelio comprobante*, [p] Cum natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymam dicentes; vbi eſt qui natus eſt Rex Judæorum? *& infrà*, & intrantes [q] domum inuenerunt puerum [r] *cum Maria matre* eius, & procedentes adorauerunt eum, & apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera, [s] *Aurum, thus & myrrham. Sacrificium itaque, quod à Chriſtianis ſacris altaribus admouetur, non ſolum Deo patri, ſed etiam filio communi deuotione offertur: quoniam nec Patri ſine Filio poteſt offerri, neque Filio* [t] *ſine Patre* ſacrari.

[u] *Quod autem communem* [x] operationem *habeant pater & filius, hoc modo* docetur, dum *primi hominis plaſma* Deus *adima-*

e verba Ithacij aduerſus Varimadum cap. 51. Bibl. PP. Tom. 4. p. 631.
f à priſci temporis Sacerd.
g Dan. 3.
h & ſicut in holocauſtomate.
i & multitudine agnorum ping.
k faſſi.
l hic omiſit impoſtor lin. 3.
m Pſal. 67.
n in alio Pſalmo loquitur dicēs. Pſalm. 71.
o deſignata à patre.
p quod cùm, &c. Matth. 2.
q in domum.
r & Mariam matrem.
s hæc addita.
t à filio ſine patre ſanciri.
u Ithacij verba cap. 52.
x operam docemur Deum.

ad imaginem D*ei communi operationis virtute fecisse*[y] fertur, *Scriptura dicente*, faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. *Item ibi*,[z] descendamus & confundamus ibi linguam eorum. *Et*, [a] pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam. *Et in Euang*[e]*lio*, Pater meus vsque modo operatur, & ego operor. [b] Similiter *& opera* quæ ego facio non sunt mea, sed eius qui misit me patris, *Quæ omnia non discretam patris, & filij potentiam* [c] monstrant, *sed vnam* [d] diuinitatis *operationem annuntiant. Et is qui paternum opus exequitur, à paternis operibus alienus esse non creditur.*

Si [e] *autem ex Euangelio filium* D*ei cognosceres altissimum nuncupatum, nunquam filio derogans, hoc de solo patre dictum poneres testimonium, cum scriptum sit*, [f] Tu puer, Propheta altissimi vocaberis. [g] Et *vt filius cum Patre indiscrete in altissimis habitasse credatur, Salomonis* [h] *testimonio comprobatur:* Ego sapientia, *inquit*, habitaui in altissimis, & thronus meus in columna nubis. *Et in Psalm.* [i] 92. Tu autem altissimus *es* in æternum, Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt. *Nam cum* D*iabolus* [k] *thronum suum contra creatoris sui thronum in altissimis* [l] collocaret, *elatus superbia hæc* [m] ausus *est nefando ore depromere.* Ponam sedem meam ad Aquilonem; ascendam, *inquit*, super sidera cœli, sedebo super montes excelsos, & ero similis altissimo. *Item in*[n] *Salomone*; Ne dixeris, peccaui, & quid accidit mihi triste? Altissimus enim patiens est redditor. *Si auditum cordis tui scripturis non vis accommodare diuinis, quæ filium doceant altissimum* [o] *nuncupatum, vel* D*iabolo crede, qui contra opificis sui thronum sedem sibi voluit collocare.*

Vt[p] enim *agnoscatis filium à Patre (vt vos* [q] *suscipiamini) non fuisse penitus derelictum, hoc de se*[r] *in Euangelio posuit testimonium*, Pater qui me misit, mecum est; *&* non [s] *reliquit* me solum, quia quæ placita sunt ei facio semper.

Vnde[t] *pro surreptione mandamus, vt omnis cura* [u] atque *sollicitudo inuigilet*, ne fides temeretur aut violetur. *Iam nullus* est *ignorantiæ locus, nullus vtatur simplicitatis excusatione præterita; scienti peccare necessaria* [x] *est* confusio: &

y refertur. Gen. 1.
z hic omissa lin. 1. Gen. 11.
a Gen. 19.
b hic omissæ lin. 6. *Item ibi* Pater in me manens facit opera hæc. & quæcunque pater facit, eadem & filius facit similiter, &c. quæ ego facio, &c. Ioan. 5. Ioan. 7.
c præstant.
d deitatis.
e Ibi hac verba cap. 53.
f Luc. 1.
g Sed vt.
h Eccl. 24.
i Psal. 91.
k vellet thronum.
l collocare.
m visus. Esai. 14.
n Eccl. 5.
o altissimum docerent.
p Ibi hac. cap. 5.
q Inaniter suspic.
r de seipso. Ioan. 8.
s derelinquet
t verba Hormisdæ epist. 51.
u & sollicitudo omnis inuigilet, & vt iam nullus sit, &c.
x confessio est.

quod ore contraxit ſcientia reformetur. Iſta frater tene, & hæc doce.

y verba Hormiſdæ epiſt. 24. z affectus. a per ſcripta. b veneraris.

Vtinam [y] *ad plenioris* [z] affatus *ſatietatem præſentiæ tuæ nobis gaudia contigiſſent; vt gratularemur nos & colloquio & præſentia* tui *frui, quam ſumus ante* [a] ſcripto *complexi. Verumtamen probaſti, dilectiſſime frater, quo Chriſtianam fidem* [b] venereris *affectu, dum ea quæ ad regulas patrum pertinent & ad mandata Catholica, ſine aliqua cupis tranſgreſſione ſeruare*; & ſpreta erratica & nociua doctrina, Catholica & Apoſtolica tenere præcepta, & rectæ fidei regulas docere atque ſeruare.

c eiuſd. Hormiſdæ verba ex epiſt. 25. fratres chariſſimi. d Pſalm. 77. Deut. 6. 7. e Pſal. 1. f Hoc & Magiſter. g inſtituit, admonens. h & ſubiiciens. i & doctrinæ inquit, quia. k Hormiſdæ epiſt. 79.

Hæc, [c] frater chariſſime, *& alia quæ patrum regulis continentur, in labiis & cordibus noſtris indiuiſa retractatione meditemur: &, ſicut ſcriptum eſt,* [d] *narremus ea filijs noſtris, vt ea meditentur in cordibus ſuis, ſedentes in domo, ambulantes in itinere, dormientes atque ſurgentes; quia* [e] Beatus *in Domino* qui in lege eius meditatur die ac nocte. [f] Hæc etenim *Magiſter gentium ſecutus, diſcipulum ſuum* [g] inſtruens admonet: Hæc meditare, in his eſto, [h] *ſubijciens plenitudinem*, Attende tibi [i] *ac* doctrinæ; quoniam *ſi fidelibus ſine intermiſſione incumbimus inſtitutis, ſeparamur à vitijs, dum impenſa cura diuino operi humano locum non relinquit errori.*

Quod [k] *ſi ea quæ prædicta ſunt validis teneantur fixa radicibus, nec à paterna traditione receditur, & conſtanter quæſtionibus obuiatur*; ac prauorum intentio caſſatur, bonorumque fides & conſtantia roboratur. Data 8. Idus Septemb. [l] Diocletiano 6. & Conſtantio. 2. viris Clariſſ. Coſſ.

l A.D. 296.

Baron. ad A.D. 296. §. 5.

Hæc verba repetit Bin. alieno loco nim. in Not. ad epiſt. 1. Marcelli.

EXTAT eiuſdem Marcellini nomine inſcripta epiſtola hoc anno, 8. Id. Septemb. data ad Salomonem Epiſcopum, qui ipſum conſulerat de hæreticis nuper emergentibus, & ex Pauli Samoſateni, paulo antè Antiochiæ damnati, ſchola progreſſis, qui Chriſti negarent diuinitatem, & ęqualem cum Patre honorem & cultũ, &c.

CENSVRA.

Marcellini epiſtola non extat: extare vero vafri Impoſtoris farraginem è diuerſis Leonis, Ithacij & Hormiſdæ ſententiis auſu nefario corruptis male collectam, iam perſpicuum feci.

MARCEL-

MARCELLINI PAPÆ
Epistola II.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis per Orientales prouincias constitutis, Marcellinus Episcopus.

QVID tam dulce sollicito, [a] quam quod mihi de vobis innotescunt illa quæ cupio? Quid tam religiosis conueniens institutis, quam vt inter se Sacerdotes pacem quam [b] necesse est aliis pro officio annunciare conseruent? Plena (fateor) gratulatione suscepi, quod votiua mihi de charitate (quæ inter vos est) Ecclesiarum & pace in literis indicastis; sponte mihi quicquid hortari poteram, quicquid monere, delatum est. [c] Confirmet hoc Deus, quod est operatus in nobis; & quæ præcepit pro animarum salute facienda, hæc ipse qui præcepit, pro ea qua [d] nos redemit pietate faciat. Et his tam bonis nuntiis nos quoque [e] religiosam sanctorum vicem reddimus nuntiorum. Quicquid cum Orientalibus, quos ad Ecclesiæ corpus vnitatemque reuocatos dudum Dei nostri ope literis significauimus destinatis, denuò cum aptum fuerit repetitis vobiscum [f] participamus indicijs: mox pro [g] nostro edicto ab Orientalibus missa legatio est. Certa sperauit, certa consuluit. Sed facimus, de his quæ [h] fuerunt dicenda, compendia, ipsi potius ad instruendam notitiam vestram quæ [i] nobis sunt responsa dirigentes, ne quid sibi sub spatio prolixiore terrarum aut opinio vendicet, aut error assumat, cum ad rerum fidem ipsam teneri [k] sufficit veritatem. Quod autem ad continentiam [l] nostrarum pertinet literarum, oportuit quidem desideria plenius expedire.

Quapropter scitote vos à persecutione fratrum & ab omni litigio abstinere debere, dicente scriptura, [m] *seruum Dei non oportet litigare*, nec *quenquam nocere*; sed omnes persecutores Ecclesiæ seruorumque eius, vestris redargutionibus corrigere, testante Apostolo, [n] *Argue, obsecra, increpa.*

Quæcumque [o] ergo contentiones inter Christianos

a verba Hormisdæ epist. 65.
b quam eos.
c Psal. 67.
d quæ nos.
e religiosorũ vicem.
f participabimus.
g post nostrorum reditũ.
h fuerant dicenda, compendium.
i à nobis.
k sufficiat.
l vestrarum.
m 2. Tim. 2.
n 2. Tim. 4.
o Concil. 3. Carthag. c. 9. vide sup. pseudo-Clem. epist. 1. pseudo-Anacl. epist. 1. pseudo Alexand. epist. 1.

p Pseudo-Iulius epist.2 ex Pseudo-Clem. epist 1 & Gelasio de vinculo anathem.
q verba Adriani I. c.69. ad Ingelramum.
r præiud. inferre nullum fuerit.
s statutum Conc. Agath. c.32. Epaun. c.11. Andegau. c.2. Aurelian. 3. cap.31.
t statutum Cōcil. Rom. sub Syluestro cap.14. & pseudo-Clement. epist.1. &c. id autem ex professo refuta Hincmar. Remensis lib. cap.55. c.24.
u Hoc argumento vtūtur Pseudo-Victor epist. 2. Pseudo-Alexand. epist.2. pseudo Felix epist.1. pseudo-Ioan. I. epist.1.
x Hæc verba superioribus non cohærēt; iisdem vsus Pseudo-Pelag. II. epist. 1.
y hęc desumpta ex cap. 66. Adriani I. ad Ingelramum.

ortæ fuerint *ad Ecclesiam deferantur*, *&* ab Ecclesiasticis viris *terminentur.*

Maior [p] autem non potest à minore iudicari.

Nec [q] *Episcopi Pontifici, à quo consecrari probantur, præiudicium* vllum *inferre possunt. Quod si præsumptum* [r] fuisse cognoscitur, *viribus carere non dubium est, nec posse inter Ecclesiastica vllo modo statuta censeri.*

Clericus [s] vero cuiuslibet ordinis absque Pontificis sui permissu nullum præsumat ad seculare iudicium attrahere.

Nec [t] Laïco quemlibet Clericum liceat accusare.

Detractiones tamen & accusationes atque persecutiones inter Christianos oppido vitandæ sunt; quia licet [u] *pauci* simus in *comparatione aliorum*: si tamen vnanimes fuerimus, facilius aduersariis resistemus.

[x] *Sanctus enim protomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas;* [y] ideò vnicuique prouidendum est, ne aliquem iniuste iudicet aut puniat, *ne Iesum iudicet aut puniat.*

Et Dominus in Euangelio ait; [z] *Nolite iudicare, vt non iudicemini; quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini.*

[a] Vnde & Doctor gentium loquitur, dicens; [b] *Hoc igitur dico & testificor in Domino, vt iam non ambuletis sicut* [c] *gentes ambulant, in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam quæ in illis propter cæcitatem cordis ipsorum; qui desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiæ in operationem immunditiæ, omnis*que *auaritiæ. Vos autem non ita didicistis Christum, si tamen illum audistis, & in ipso* edocti *estis, sicut est Veritas in Iesu,* [d] deponere *vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem; qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo; quoniam sumus inuicem membra. Irascimini & nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare Diabolo. Qui furabatur iam non fure-*

z Matth. a hæc non cohærent. b Ephes. 4. c *sicut &*, &c. Italic. vulg. d vulg.

tur. Ma-

tur. Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus est *ad ædificationem* [e] *opportunitatis, vt det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum Sanctum Dei in quo signati estis in* [f] diem *redemptionis. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem benigni* [g] & *misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.* [h] *Estote ergo imitatores Dei sicut filij charissimi; & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis oblationē & hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet; sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote, intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus,* [i] *quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis; propter hæc enim venit ira Dei in Filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate (fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem & redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est & dicere. Omnia autem quæ arguuntur à lumine manifestantur; omne enim quod* [k] *manifestatur lumen est. Propter quod dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo cautè ambuletis; non quasi insipientes sed vt sapientes, redimentes tempus: quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei; & nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed* impleamini *Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes* [l] *semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri, subiecti inuicem in timore Christi.*

[m] *Omne enim quod irreprehensibile est Catholica defendit Ecclesia.*

[n] *Non licet ergo imperatori vel cuiquam pietatem custodien-*

e Ital.
f vulg.
g Ital. & vulg. *benigni miseric.*
h Ephes. c. 5.
i Ital.
k Ital.
l Ital.
m verba Cōc. Nicæni can. 9 à Concil. 6 sub Symmacho citata, à Pseudo-Calixto vsurpata epist. 1.
n verba Concil. Rom. 6. sub Symmacho, à pseudo-Calixto itidē vsurpata quæ sanctis Dei martyribus vendicat Anselm. Lucens. ad vers. VVibertum lib. 2.

ti aliquid contra mandata diuina præsumere; nec quicquam quod Euangelicis propheticisque, & Apostolicis regulis obuiat agere. *Iniustum enim iudicium & definitio iniusta* regis [o] *metu vel iussu ordinata non* valeat : *nec quicquam quod contra* [p] Euangelicæ *vel* Propheticæ *aut* Apostolicæ doctrinæ *constitutionem* , successorúmve *eorum* , *siue sanctorum patrum actum fuerit stabit. Et quod ab infidelibus aut hæreticis factum fuerit omnino cassabitur.*

V os autem *state in fide, viriliter agite* , & [q] *omnia vestra cum charitate fiant. Huius rei gratia*, vt ait Apostolus, [r] *flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur* , *vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem corroborari per spiritum eius, in interiore homine habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, longitudo, & sublimitas & profundum: scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, vt impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus, secundum virtutem quæ operatur in nobis, ipsi gloria in Ecclesia, & in Christo Iesu in* [s] omnibus generationibus *seculi seculorum. Amen.*

Data 5. Idus Septembr. Diocletiano 7. & Maximiano 6. viris Clariss. Coss. A.D. 299.

[o] regio metu vel iussu à iudicibus ordinata non valet.

[p] contra Euangelicam vel Propheticam, aut Apostolicam doctrinam constitutionemque eorum.

[q] 1.Cor.16. & confortamini.

[r] Ephes.3.

[s] Ital.&vulg. *omnes generationes.*

CENSVRA.

EPIST. artifex versionem nouam scripturæ suo more ex veteri & vulgata deriuatam obtrudit: Conciliorum Nicæni I.& Rom. 6. sub Symmacho verba repetit: fictitij schismatis inuidia Ecclesias Orientales onerat: Hormisdæ, & Adriani I. sententias aut interpolat aut fæcibus suis admiscet.

MARCELLI

MARCELLI PAPÆ Epiſtola I.[a]

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis, per[b] *Antiochenam Prouinciam conſtitutis, Marcellus.*

[c] *SOLICITVDINEM omnium Eccleſiarum (iuxta Apoſtolum) circumferentes,*[d] *diuinæ circa nos gratiæ memores eſſe debemus, qui nos per dignationis ſuæ miſericordiam ob hoc ad faſtigium ſacerdotale prouexit, vt mandatis ipſius inhærentes in quadam ſacerdotum eius ſpecula conſtituti, prohibeamus illicita, & ſequenda doceamus.*

Vndè directis per Bonifacium Diaconum noſtrum literis, admonemus vt[e] *quæ malè pullulant* abſcindantur, & malefacta corrigantur, atque [f] bona *ſectentur*, & patrum noſtrorum exempla & ſtatuta *imitentur*. Rogamus ergo vos, fratres, vt non aliud doceatis *neque* ſentiatis, quam quod à B. Petro Apoſtolo, & à reliquis Apoſtolis & patribus accepiſtis; ipſe enim eſt[g] caput totius Eccleſiæ, cui ait Dominus, [h] *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam,* & reliqua. Eius enim ſedes primitus apud vos fuit, quæ poſtea (iubente Domino[i]) Romam tranſlata eſt; cui, adminiculante gratia diuina, hodierna præſidemus die.

Nec[k] ab eius diſpoſitione vos deuiare oportet, [l] ad quam cuncta *maiora* Eccleſiaſtica *negotia* (diuina diſponente gratia) iuſſa ſunt referri, vt ab ea regulariter diſponantur à qua ſumpſere principia.

Si veſtra vero Antiochena, quæ[m] olim prima erat, Romanæ ceſſit ſedi, nulla eſt quæ eius non ſubiecta ſit ditioni, ad quam omnes, [n] *quaſi ad caput,* iuxta [o] Apoſto-

a Secũda dicenda fuit, vide datam.
b Antiochia *prouinciarum* caput nõ *prouinciæ*, imò totius *Orientis*: ſuper *Diœceſim* (vt ait Innoc. epiſt. 18) nõ ſuper aliquam prouinciam conſtituta.
c initium epiſt. Acacij Cõſtantinopol. ad Simplicium; eodem initio epiſt. 2. inchoat pſeudo-Pelag. II.
d initium epiſt. Hilari ad Aſcanium, vide Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 3. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 2.
e phraſ. Leonis epiſt. 1. c. 2.
f nota barbariſmos.
g vide ſup. Pſeudo-Anaclet. epiſt. 3. &c.
h Matth. 16.
i profer mãdatum.
k imitari videtur Leonem epiſt. 4. c. 1. l hæc deſumpta ſunt ex Innocent. epiſt. 2. cap. 3. Leon. epiſt. 84. Vigil. epiſtol. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. I. epiſt. 2. Pſeudo-Felicem I. epiſtol. 3. &c. m hoc probandum. n Innocent. epiſtol. 4.
o hoc falſum.

lorum eorumque ſucceſſorum ſanctiones, Epiſcopi, qui voluerint vel quibus neceſſe fuerit, ſuffugere, [p] eamque appellare debent; vt inde accipiant tuitionem & liberationem vnde acceperunt informationem atque conſecrationem.

[q] Quod omnibus minimè conuenit denegare Epiſcopis, ſed abſque vlla cuſtodia, aut excommunicatione, vel damnatione, vel expoliatione libere ire concedatur.

Simulque iidem (inſpirante Domino) conſtituerunt, vt [r] nulla Synodus fieret præter eius ſedis auctoritatem, [ſ] *nec vllus Epiſcopus niſi in legitima Synodo ſuo tempore Apoſtolica auctoritate conuocata ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus audiatur vel* iudicetur.

Quia (vt paulò ſuperius prælibatum eſt) [t] *Epiſcoporum iudicia, & ſummarum cauſarum negotia*, ſiue [a] *cuncta dubia* Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſunt agenda & finienda.

Et [b] omnia comprouincialia negotia huius ſanctæ vniuerſalis & Apoſtolicæ Eccleſiæ ſunt retractanda iudicio, ſi huius Eccleſiæ Pontifex præceperit.

Nec cui liceat ſine præiudicio *Romanæ Eccleſiæ* (cui [c] *in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri*) *relictis his Sacerdotibus qui in eadem prouincia Dei* [d] Eccleſias *nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias*, vel aliarum prouinciarum Epiſcoporum iudicium experiri, vel pati; ſed omnibus *eiuſdem prouinciæ Epiſcopis congregatis* [e] iudicium auctoritate huius ſedis *terminetur*.

Quod [f] tamen (vt præfatum eſt) per eius vicarios, ſi libuerit, erit tractandum; & quicquid iniuſtè actum eſt reformandum.

[g] *Paſtoralis* ergo *cura* officij *nos* admonet, & *deſtitutis* ſuccurrere, & cuncta neglecta vel male acta reformare: [h] *Vt ignis ille, quem Dominus veniens miſit in terram, motu* crebro emendationis, vel *crebræ meditationis agitatus, ſic* [i] caleſcat *vt ferueat; & ſic inflammetur vt luceat.*

[k] Sæpe enim dicendum & agendum eſt, quia mala

p Pſeudo-Melchiad. epiſt. 1. Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felicem II. &c.
q ibid. Videtur abuti nebulo Aniani verbis in cõſtit. 2. tit. 30. lib. 11. Cod. Theod.
r huius commenti aſſertores Pſeudo Iulius epiſt. 1. Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felic. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 8. & alij paſſim, ex Socrat. lib. 2. c. 8 Sozom. lib. 3. c. 9.
ſ verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 3.
t eadem cantilena ex Vigilij epiſt. 2.
a Innocent. epiſt. 2. c. 3. Leo epiſt. 84. c. 1. & 7.
b Pſeudo-Caius in epiſtol. ad finem &c. ex Adriano I. ad Ingelramnum. cap. 39.
c verba Innocentij epiſtol. 2. cap. 3.
d eccleſiam.
e Iurgium termini.

f Adrian. I. cap. 39. ad Ingelramum. g verba Greg. epiſt. 51. lib. 7. & 76. lib. 1. & 21. lib. 5. h verba Leonis epiſt. 97. i concaleſcat. k quæcumque ad nauſeam vſque cantillas ab initio reſecanda fuerunt.

pullu-

pullulantia fraterna charitate oportet resecari, vt bona crescendi & *augmentandi* amplissimum locum inueniant.

Nolite ergo (vt [l] Iacobus Apostolus ait) *plures* fieri *magistri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis: in multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir; potest* [m] *etiam freno circumducere totum corpus. Si autem in equorum ora frenos mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus illorum circumferimus. Ecce* & *naues, cum magnæ sint, & à ventis validis minentur, circumferuntur autem à modico gubernaculo, vbi impetus dirigentis voluerit; ita & lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam syluam incendit? & lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna.* Omnes *enim* naturæ *bestiarum, & volucrum, & serpentum* etiam *cæterorum domantur & domita sunt à natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & Patrem; & in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore benedictio* procedit *& maledictio. Non oportet, fratres mei, hæc ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus* oliuas *facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa ducem potest facere aquam. Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatione* [n] opera sua *in mansuetudine sapientiæ. Quod si zelum auarum habetis, & contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non est* [o] *ista sapientia desursum descendens; sed terrena, animalis,* & *diabolica. Vbi enim zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis,* [p] iudicans *sine* [q] dissimulatione. *Fructus autem iustitiæ in pace seminatur facientibus* pacem.

Propter [r] *quod succincti lumbos mentis vestræ, sobrij, perfecti, sperate in eam quæ offertur vobis gratiam in reuelatione Iesu Christi, quasi filij obedientiæ, non configurati prioribus ignorantiæ vestræ desiderijs, sed secundum eum qui vocauit vos Sanctum,*

[l] Iac. 3.

[m] vulg.

[n] Ital. *operam suam*, vulg. *operationem suam.*

[o] non est enim.

[p] Ital. *diiudicans*, vulg. *nō iudicans.*

[q] simulatione.

[r] 1. Pet. 1.

vt & ipſi ſancti in omni conuerſatione ſitis ; quoniam ſcriptum
f Leuit. 11. 19. f ſit, *ſancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum. Et ſi Patrem inuocatis eum, qui ſine acceptione perſonarum iudicat ſecundum vniuſcuiuſque opus, in timore incolatus veſtri tempore conuerſamini, ſcientes quod non* corruptibili *auro vel argento redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ traditionis , ſed pretioſo ſanguine* [t] agni quaſi incontaminati & *immaculati* Ieſu *Chriſti, præcogniti quidem ante conſtitutionem mundi, manifeſtati autem nouiſſimis temporibus, propter vos qui per ipſum fideles eſtis in Deo qui ſuſcitauit eum à mortuis , & dedit ei gloriam vt fides* [u] noſtra *& ſpes eſſet in Deo ; animas veſtras caſtificantes in* [x] *obedientia charitatis , in fraternitatis amore, ſimplici ex corde inuicem diligite attentius ; renati non ex ſemine corruptibili , ſed incorruptibili per verbum Dei viui & permanentis ;* quia *omnis caro vt fœnum , & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exaruit fœnum, & flos eius decidit, verbum autem Domini manet in æternum. Hoc eſt autem verbum quod Euangelizatum eſt in vobis.*

t quaſi agni immacul. Chriſti & incontam.

u veſtra.

x vulg.

Deponentes [y] quidem *omnem malitiam, & omnem dolum &* [z] *ſimulationes, & inuidias, & omnes detractiones ſicut modo geniti infantes, rationabile ſine dolo* [a] *concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem : ſi tamen guſtaſtis quoniam dulcis eſt Dominus; ad quem accedentes lapidem viuum , ab hominibus quidem reprobatum , à Deo autem electum & honorificatum, & ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini domos ſpirituales , Sacerdotium ſanctum , offerre ſpirituales hoſtias acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum. Propter quod continet ſcriptura ;* [b] *Ecce pono in Sion lapidem ſummum, angularem* & *electum pretioſum ; & qui crediderit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus ; non credentibus autem ,* [c] *lapis quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli, & lapis offenſionis, & petra ſcandali , his qui offendunt verbo* in quo *& poſiti ſunt. Vos autem genus electum , regale ſacerdotium , gens ſancta, populus acquiſitionis ; vt virtutes annuntietis eius , qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum.* [d] *Eſtote* ergo, chariſſimi, *prudentes, & vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes , quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hoſpitales inuicem ſine murmuratione , vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in altrutrum il-*

y igitur. 1. Pet. 2.

z vulg.

a ſine dolo lac.

b Eſai. 28.

c Pſal. 117.

d 1. Pet. 4.

laxo:

liam [e] *administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum*, [f] *cui est gloria & imperium in secula seculorum, Amen.*

e *Ital.* ministrantes.

f *Ital.* Ies. Ch. Dominum.

Data Kal. April. [g] Maxentio & Maximo viris Clariss. Consul. A.D. 309.

g 74. dieb. à morte Marcelli, obiit enim 17. Kal. Februarij teste Martyrol. Beda, Anastasio &c.

CENSVRA.

BARBARISMI frequentes epistolæ artificem produnt; versionis Hieronymianæ (cum libet) sequacem: Innocentij, Leonis, Hilarij, Gregorij, Adriani I. Acacij sententiarum exscriptorem, pluribus seculis Marcello posteriorem.

MARCELLI PAPÆ

Epist. II.

Marcellus Episcopus [a] Sanctæ & Apostolicæ, & Catholicæ vrbis *Romæ, Maxentio.*

a hæc non conueniunt Romæ ethnicæ, Babyloni mysticæ.

MAGISTRA [b] *bonorum omnium charitas, quæ* [c] *nil* rapit *extraneum, nihil* agit *asperum, nihil confusum,* nihil factiosum, [d] nihil quod honori diuino repugnet, animæ propriæ noceat, aut proximi commodo deroget, oblita sui, non quæ sua sunt sed quæ Dei vel proximi quærens; nemini inuidens, omnibus consulens, non sæuiens sed compatiens; non rapiens sed largiens, non murmurans, sed omnia æquanimiter tolerans, si in te habitaret temperares animum à malis, sæuire desineres, Dei Ecclesiam ac sanctos eius persequi cessares, tyrannidi modum imponeres, furorem cohiberes, humanitati inuigilares, modestiam amplecteréris, & bonis potioribus frui satageres.

b verba Greg. epist. 114. lib. 7. indict. 2.

c sapit.

d hic cornu copiæ fundit larua.

Charitas [e] enim [f] *exercet corda*, sensus *corroborat, vt nihil graue, nihil difficile*, [g] *sed totum fiat dulce quod agitur*; [h] *dum eius sit proprium nutrire* pacifica, *seruare* composita, *disso-*

e verba Gregor. loco cit.

f ita exercet corda & corroborat.

g difficile existimet.

h Huius igitur cum sit proprium nutrire concordiam, seruare coniuncta.

ciata coniungere, praua dirigere, & virtutes [i] reliquas *perfectionis ſuæ munimine ſolidare.*

De ipſa ergo omnes monens Apoſtolus [k] ita loquitur dicens, *Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut* [l] æs *ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero* omnem *prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non* [m] *habeam, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non* [n] *habeam, nihil mihi prodeſt. Charitas* [o] patiens *eſt, benigna eſt. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non* eſt [p] ambitioſa, *non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia* [q] ſuffert, *omnia credit, omnia ſperat, omnia* ſuſtinet, *charitas nunquam* excidit.

Quiſquis [r] ergo *in eius* [ſ] radice *ſe inſerit, nec à viriditate deficit, nec à fructibus inaneſcit, quia* [t] amore *fœcunditatis opus efficax non amittit.*

Licet modo charitas in perſecutoribus Eccleſiæ ſeruorumque Dei arefacta ſit, viget tamen in amatoribus eius, & in eis qui patiuntur propter iuſtitiam. De quibus ipſa per ſe veritas teſtatur, dicens, [u] *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* Et alibi, [x] *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.* Potius enim nos & omnes Domini ſacerdotes (qui eius videlicet ſunt veri ſacerdotes) eligimus propter iuſtitiam & veram fidem [y] *perſequi,* & pro Chriſti nomine pati quam multis diuitiis ditari, honoribuſque copioſiſſimis abundare, & cœleſti regno carere. [z] Iſta enim *temporalia* ſunt, illa *æterna*: iſta *caduca* & ad horam tranſeuntia, illa vero *perpetua* & ſine fine manſura.

Tu ergo qui nos ſuades cultum dimittere diuinum, & à recta fide recedere, diiſque immolare, melius tibi foret vt tu prius *mutabilem* te præberes, omneſque exhortareris fidei documenta & *diuini cultus miniſteria* ita *tenere* ſicut patres noſtri S. Apoſtoli ſibi tradita prædicauerunt & docuerunt. Boni enim principis ac regis eſt [a] Eccleſias contritas atque ſciſſas reſtaurare, nouas ædifi-

i virtutes reliquas.
k 1. Cor. 13.
l vulg.
m Italic. verſ.
n Ital.
o vulg.
p vulg.
q vulg. m. n.
r Greg. verba eod. loco à Pſeudo-Cornel. vſurpata epiſt.
ſ radices.
t homoiem.
u Matth. 5.
x Ioan. 15.
y N. barbariſm.
z Ruricium imitatus videtur plagiarius l. 2. epiſt. 15. cuius hæc verba ſunt *pro minimis magna, pro caducis perpetua, pro temporalibus æterna ſibi retribuenda nō ambigit.*
a loquitur de fabricis non de piorum cœtu impoſtor, cui frons lapidea.

ædificare, & Dei Sacerdotes honorare atque tueri. Unde sanctos Apostolos eorumque successores sub diuina contestatione [b] constituisse legimus, *non* debere *fieri persecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni regis dispensatores*: [c] sed si *qui expulsi fuerint*, aut suis rebus expoliati, primo *omnia legaliter reddi quæ eis ab* inimicis aut à persecutoribus *ablata* sunt; & sedes proprias, cum omnibus ad se pertinentibus regulariter restitui, & postea tempore congruo vocari ad Synodum regulariter congregatam.

Nec [d] liceat *ei*, [e] priusquam fiant hæc, de se (iuxta statuta prædictorum) respondere, aut de suis impetitionibus, si se viderit prægrauari, reddere rationem. Sed his ritè per actis, suisque omnibus libere dispositis, *si* tum *iuste videtur, suis respondeat* accusatoribus; & [f] inducias (si ei necesse fuerit,) accipiat non modicas, vt explorare valeat ea quæ obiiciuntur ei, ne aliqua delusus fraude innocenter ruat: Quoniam non oportet [g] *quenquam iudicari vel damnari priusquam legitimos habeat præsentes accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.* Unde ait Propheta, *Priusquam agnoscas non iudices quenquam.*

In hoc ergo quod Episcopi & reliqui serui Dei persecutionem patiuntur, nõ tantum ipsi persecutionem patiuntur, [h] quantum ille cuius vice funguntur, sicut scriptum est: *Qui vos tangit tangit pupillam oculi mei*: & alibi, [i] *Qui vos contristauit me contristauit*. Et, *qui facit iniuriam recipiet id quod inique gessit.*

Vos [k] ergo, licet corpora nostra possitis occidere, animas tamen non potestis occidere, nec *gradus* nobis diuinitus collatos potestis auferre.

Synodum [l] ergo, (absque huius Sanctæ sedis auctoritate) Episcoporum (quanquam quosdam episcopos possitis congregare) non potestis regulariter facere:

b vbi legisti? annon inhist. tripart. lib. 7. c. 9. edictum Valentiniani & Valentis referente?

c Hæc per singulas propemodum epistolas inculcat ὑποβολεύς. Vide Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ c. 5. Conc. 3. & 5. Rom. sub Symmacho, &c.

d not. solœcism.

e cur non licet reddere rationem coram iniquo iudice spoliatis?

f de induciis vide Pseudo-Eleuther. epist. Pseudo-Caij epist. Pseudo Felicis II. epist. 1. Pseudo-Damas. epist. 4.

g verba Adriani I. cap. 20. ad Ingelramum quæ repetunt Pseudo-Felix epist. 2. Pseudo-Stephan. epist. 2. Pseudo-Iul. epist. 2. Pseudo-Damas. epist. 4. & 7. Vide Act. Apost. cap. 25. 16.

h Hoc argumento pene vbique vtitur Coccyx, vide sup. Pseudo-Alex. epist. 1. &c.

i 2. Corinth. 2. Coloss. 3. Impostor peruertit verba Pauli ad Corinth. quæ licet suo ordine referret, non probarent quod intendit, Deum scil. persecutionem pati in piis.

k hæc non cohærent. l hæc item ἀπροσδιόνυσα.

nec vllum Epiſcopum qui hanc appellauerit ſedem Apoſtolicam damnare [m] antè quàm hinc ſententia finitiua procedat. Nam [n] ſi ſeculares *in publicis iudicijs libellis vtuntur appellatorijs*, quanto magis ſacerdotibus hęc eadem agere licet, qui ſuper illos ſunt? de quibus [o] dictum eſt, *Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes.* Et ideo [p] *nullus Epiſcopus, (niſi in legitima Synodo ſuo tempore Apoſtolica* aut regulari *auctoritate conuocata) ſuper quibuslibet pulſatus criminibus audiatur vel iudicetur*, ne innocens damnetur aut perdat communionem.

Quod Laïci [q] aut ſuſpecti epiſcopos nō debeant accuſare, neque accuſatoribus de *inimici domo prodeuntibus* credendum ſit, & à [r] B. Clemente (ipſis eum inſtruentibus Apoſtolis) legimus definitum; & nos eadem firmamus: quoniam iidem odio multoties incenſi [ſ] recte viuentes atque credentes perturbare nituntur.

Propterea [t] *perſona*, fides, vita, *& conuerſatio* atque ſuſpicio *accuſantium enucleatim primo inquirenda* eſt, deinde *quæ obijciuntur fideliter pertractanda*; quia *nihil ante fieri debet quam impetitorum vita* & ſuſpicio atque odium inquiratur. Et ſi bonæ conuerſationis non fuerint, aut laïci, vel manifeſte inimici, aut odio reſperſi fuerint, nequaquam in Epiſcoporum recipiantur accuſatione.

Hæc vobis, à quibus nimis infeſtè *perſequimur*, ſcienda mandamus, vt ab his vos caueatis, & ceſſetis [u] *perſequi eos qui Deo miniſtrant: quorum orationibus, & terrena bella ſedantur*, & Deus peccatoribus conciliatur. Et ſi amplius nos elegeritis perſequi quam Deo placere; & nos magis eligimus ſuſtinere perſecutionem quam regulam confundi Eccleſiaſticam, hortante nos ipſa veritatis voce, atque teſtante ita: [x] *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere*; & iterum, [y] *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me. Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam ſuam*

m quaſi vero nullus damnari poſſit Epiſcopus niſi à Papa. abutitur impoſtor verbis can. 5. Sardic.

n argumentū elumbe, ſi probroſum laico litibus vacare, quanto magis clerico? longe aliter Conſtātinus M. apud Optato lib. 1. hic notetur phraſ. Caſſiodori lib. 5. ca. 34. hiſt. tripart.

o hoc falſum eſt, de Magiſtratibus loquitur Pſaltes.

p verba Adrian. I. collect Ingelramo datę cap. 3.

q Quaſi vero Laïci omnes clericis ſuſpecti eſſe debean?

r Pſeudo-Clem. epiſt. 1.

ſ Sicut non omnes clerici recte viuentes, ſic nō omnes Laïci odio incenſi, aut inimici & malę conuerſationis.

t iiſdem verbis vtitur Pſeudo-Felix II. epiſt. 1. Vide & Pſeudo-Sixtum I. epiſt. 1. Pſeudo-Iul. epiſt. 2. Adrian. I. cap. 4. ad Ingelramum. u hæc verba Concilij Nicæni eſſe aſſerit infra Pſeudo-Felix II. epiſt. 1. cap. 20. ſunt autem Valentin. Valent. & Gratiani Impp. Vide Theodoret. lib. 4. cap. 7. & ex Theod. Hiſt. tripart. li. 7. c. 9. x Matth. 10. y Matth. 16.

propter

propter me, inueniet eam. Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum Angelis suis; & tunc reddet vnicuique secundum eius[z] opus. Ista vobis valde timenda & cauenda sunt, à quibus Ecclesia Dei eiusque ministri vexantur, & persecutionem patiuntur: [a] quibus Dominus per Prophetam minando loquitur dicens, [b] *homo in honore non commorabitur,* assimilatus *iumentis* [c] *exæquatus est. Hæc est via* [d] eorum, *insipientia eorum, & post eos iuxta os eorum current.* [e] *Quasi oues in inferno positi sunt, mors pascet eos. Et subijcient eos recti in matutino, & figura eorũ conteretur in inferno post habitaculum suum. Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum assumpserit me.* [f] *Noli timere cum ditatus fuerit vir, cum multiplicata fuerit gloria domus eius; neque enim moriens tollet omnia, nec descendet post eum gloria eius. Quia anima sua in vita sua benedicet; Laudabunt te, cum* [g] bene fuerit *tibi. Intrabit vsque ad generationem patrum suorum,* [h] *vsque* in *finem non videbit lumen. Homo cum in honore esset non* [i] commouebitur, assimilatus *iumentis*, exæquatus est.

Et alibi, *Quid gloriaris* [k] qui *potens? misericordia Dei tota die. Insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula acuta faciens dolum. Dilexisti malum magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam.* [l] *Dilexisti omnia verba ad deuorandum,* [m] lingua dolosa: *Sed Deus destruet te in sempiternum, terrebit te, & euellet te de tabernaculo tuo, & eradicabit te de terra viuentium.* [n] Et *videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt. Ecce* vir *qui non posuit Deum fortitudinem suam, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, confortatus est in insidijs suis. Ego autem sicut oliua* [o] viuens *in domo Dei speraui in misericordia Dei in seculum,* [p] & in æternum. *Confitebor tibi in seculum quoniam fecisti, & expectabo nomen tuum quoniam bonum in conspectu Sanctorum tuorum.*

Ista vobis omnia *ad interitum*, nobis autem ad confortationem ne pereamus dicta sunt. Vobis ergo ideo hæc scribimus, quia debitores vobis sumus, dicente Domino, [q] *Diligite inimicos vestros, benefacite eis qui vos oderunt.* Et alibi scriptura loquitur dicens, [r] *Si esurierit*

z Ital. & vulg. opera eius.
a Dominus hoc loco diuites seculi alloquitur non persequentes, &c.
b Psalm. 49. secund. vers. Hieron. *& simulatus est.*
c & exæq.
d via insipientiæ eorum.
e current semper, quasi grex.
f me semper.
g bene feceris.
h vsque ad
i intellexit comparatus iumentis & silebitur.
k Psalm. 51. Hieron. interp. in malitia potens.
l iustitiam semper.
m Hieron. & vetus interp. *linguam dolosam.*
n viuentium semper.
o virens.
p secul. sempiternum.

q Matth. 5.
r Rom. 12. ex Prou. 25.

inimicus tuus, ciba illum; ſi ſitit, potum da illi. [f] Hæc *enim faciens, carbones ignis* congregas *ſuper caput eius.*

His fulti auctoritatibus, [t] *bellum quod* aduerſum nos excitatis, *adeò feliciter dextera Domini* protegente nos, itaque pro nobis *pugnante*, [u] pacificè portare cupimus, *vt triumphante Chriſto omnium* [x] verorum fiat *vna victoria ſacerdotum, & coruſcante lumine veritatis ſolæ erroris tenebræ cum ſuis* [y] auctoribus pellantur.

Quia [x] *non eſt in hominis poteſtate conſilium* Dei. [a] *Iuſtus eſt enim Dominus, omnia iudicia eius iuſta ſunt, atque omnes viæ eius, miſericordia & veritas & iudicium.* [b] *In manu Dei poteſtas terræ, cui execrabilis eſt omnis iniquitas. In manu Dei poteſtas hominis, & ſuper faciem ſcribæ* [c] imponent *honorem ſuum.* Perdidit [d] *Deus memoriam ſuperborum* [e] *&* iniquè agentium, *&* [f] non dereliquit *memoriam humilium & bonorum hominum.* [g] *Hoc autem pro certo habet omnis qui rectè colit Deum, quia ſi vita eius in probatione fuerit,* [h] corroborabitur; *& ſi in tribulatione, liberabitur; ſi vero in correctione fuerit, ad miſericordiam perueniet.*

Tu ergo ne delecteris *in perditionibus noſtris; quia poſt tempeſtatem* facit Deus [k] tranquillitatem, *& poſt lacrymationem & fletum, exultationem* infundit. Benedictus Dominus *Deus patrum noſtrorum, qui cum iratus* fuerit *miſericordiã* faciet, *& in tempore tribulationis peccata* dimittit. [l] *Magnus eſt Dominus in æternum, & ipſe reget nos in ſecula,* quoniam regnum eius permanet in ſecula ſeculorum. Amen. Data [m] 16. Kal. Februar. Maxentio & Maximo viris Clariſſ. Coſſ. & A.D. 309.

f hoc congeres.
t verba Leonis epiſt. 54. depra atiſſima: bellum quod pacis noſtræ inimicus excitauerat adeo, &c.
u pugn nec confectum eſt, vt &c.
x omnium eſſet vna.
y ſuis adſertoribus pellerentur.
z Tob. 3.
a verba Concil. 6. Rom. ſub Symmacho ex Tobiæ cap. 3.
b Eccl. 10.
c imponet.
d Perdit.
e iniqua gerentium.
f & relinquit memor.
g Tob. 3.
h coronabitur.
i ibid.
k tranquillum.
l Pſal. 47. 1. 15
m die ſcil. proxime ſeq. mortem Marcelli: ſepultus enim 17. Kal. Februar. vt iam diximus.

[l] *Baron. ad A. D. 308. §. 24.*

EXTAT eiuſdem Marcelli ad Maxentium hoc argumento ſcripta epiſtola; de qua haud ideò mirari quis debet ſi ipſe Marcellus Maxentium perinde ac hominem propemodum Chriſtianum compellet; quippe, (quod ſæpius repetendum eſt) Maxentius fidem Chriſtianam ſe percepiſſe ſimularat. Quod vero diuerſi ab ordinariis in ea Conſules ſcripti leguntur [ciuile inter imperatores conflatum bellum potuit eſſe in cauſa, vt quiſque trium Impp. ex ſententia Conſules ſponte crearet, nec ea in re cum aliis conſentiret. Nam & ſecundi imo & quarti conſulatus Maxentij in lib. de Rom. pontificibus mentio habetur,] cum tamen nullus Maxentij Conſu-

Hæc verba repetit Bin. in Not.

Consulatus scriptus reperiatur in fastis. Sed in his non immoramur, quod aliis testificationibus acta Marcelli sarta tecta confirmataque habeantur. Cæterum [epistolam illam additamentum aliquod extrinsecus accepisse putamus, quod res ibi scriptæ parum sibi cohæreant,] sed hæc alijs relinquimus, &c. Hæc verba repetit Bin. in Not.

Bin. in Not. *Synodum ergo*) Hæc verba sequentia, vsque ad hunc locum *Hæc vobis à quibus nimis iniustè persequimur*, *&c.* aliunde addita & surreptitia esse videntur, ideo quod hac de re ad Maxentium nulla scribendi ratio aut occasio fuerit, &c.

CENSVRA.

HANC vero Epistolam adscititiis figmentis minimè corruptam, sed merum indoctissimi rabulæ figmentum esse, sequentibus argumentis euincitur. Scripturas impostor ex Hieronymi versione eaque non pura vbique allegat: Pseudo-Isidori placita suis τερατολογίαις nulla historiæ ratione habita adstruere nititur: Leonis, Gregorij Adriani I. sententias quisquiliarum suarum cœno obuoluit.

EVSEBII PAPÆ

Epistola I.

Charissimis fratribus Domino & Deo dilectis, Episcopis omnibus per Gallicanas prouincias constitutis, Eusebius.

SCRIPTA [a] sanctitatis vestræ *cum* magna gratiarum actione *suscepi*, gauisus scilicet de vestra sospitate, sed contristatus nimis de [b] *vestra oppressione*, Quod significastis [c] *enim*, quid de conuersis hæreticis fieri debuisset; scitote nos eos [d] *qui in Sancta Trinitatis* fide baptizati sunt, *per impositionem manus* suscipere.

De accusationibus vero clericorum, super quibus mandastis, scitote à tempore Apostolorũ in hac [e] *Sancta vrbe* seruatum esse, *Accusatores & accusationes quas* [f] exterrarum consuetudinum *leges non adsciscunt, à clericorum accusatione* submotas.

a Simile initium epist. 36. lib. 2. indict. 10. apud Greg.
b à quo oppressa Gallicana Ecclesia Constantino Imperij habenas moderante?
c Hæc non cohærent, nec verisimile est Gallos Afrorum vnquam Anabaptismũ probasse.
d Greg. epist. 61. lib. 9.
e Sancta Babylon scil.

f hanc cramben sæpius recoquit impostor. Nota phrasim. Vide Adrian. I. collect. cap. 11.

Similiter [g] Laïcos non accuſaſſe Epiſcopos hactenus obſeruatum & conſtitutum eſt; quia eiuſdem non ſunt conuerſationis. Et oppido eis quidam infenſi exiſtunt, quippe cum vita eorum & conuerſatio debeat eſſe ſecreta, & à [h] *Laïcorum actibus* remota. Nec ab his impeti debeant quorum caſtitatem & grauitatem nolunt imitari; maxime cum nec hi eos in ſuis volunt recipere accuſationibus. De ipſis vero, ſuis videlicet *agricultoribus* atque miniſtris, Dominus laïcis & [k] cunctis eos perſequentibus ait, [l] *Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.* Et ipſa ſacra Scriptura dicit, [m] *Qui vos* tangit, tangit *pupillam oculi* mei. Talia enim & his ſimilia [n] ſancti patres prouidentes pericula, laïcos ſeculo militantes ab accuſatione Sacerdotum prohibuere.

Similiter *ſeruos* & *libertos*, atque cenſibus publicis vel priuatis ſubiugatos, omneſque *infames*, ab eadem accuſatione vel tergiuerſatione ſubmouerunt. Non enim oportet vt permittantur [p] *carnales ſpirituales* perſequi, nec [q] *ſceleribus irretiti* vel ſeculo militantes Epiſcopos infamare vel lacerare, aut crimen opponere.

Nam ſi hoc Apoſtoli aut ſucceſſores eorum permitterent, [r] perpauci remanſiſſent qui Domino in Sacerdotali ordine militaſſent.

Idcirco & nos ſequentes patrum veſtigia, pro ſaluatione ſeruorum Dei, *Quaſcumque* [ſ] *ad accuſationem perſonas leges publicæ non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam ſubmouemus. Et nullæ accuſationes à iudicibus audiantur Eccleſiaſticis, quæ legibus ſeculi prohibentur.*

Quapropter illi *quibus indita* non *eſt ad vnguem polita perfectio*, talia ſilere debent; ita vt nec [t] *mutilentur* nec proponantur. Nec illi qui aut in fide Catholica, aut [u] inimicitia ſuſpecti ſunt, ad pulſationem prædictorum admittantur; *quia* [x] *veritatem profeſſionis* infidelitas & inimicitia *impedire ſolet.*

g Audax aſſertio Pſeudo Clementis epiſt.1. & ex eo Mercatoris. pluribus locis eam ex profeſſo refutat Hincmar. lib. cap.55. c. 24.
h quid vocas laïcorum actus? an quicquid laïcus agit male agit?
i quando vero Clerici à Laïcorum accuſatione ſubmoti? hoc probandum fuit non fingendum.
k an omnes laïci inter perſequẽtes?
l Pſal. 104.
m Zach.2.
n nullo hoc ſeculo verum fuiſſe, vero propius eſt.
o vide Conc. Carthag.7. can.2.
p his epithetis Clericos & plebem inſignire ſolet impoſtor; qu ſi nemo è Clero carnalis, nemo è plebe ſpiritualis. Vide Pſeudo-Fabian. epiſt.2. &c.
q Conc.2. Carth. c.6.
r hoc argumento vtuntur Pſeudo-Eleuther. Pſeudo-Fabian. epiſt.2. Pſeudo-Eutychian. epiſt.2.
ſ verba Ennodij citantis can.2. Conc. Carthag.7. in apolog. pro Symmacho.
t forte leg. ventilentur.
u vide Greg epiſt.52. li.11.
x impoſtor imitatur verba Aniani ad ſent. Pauli li.5. tit.15 ſent.2. *Veritatis profeſſionem propinquitatis affectio impedire cognoſcitur.* Vide Pſeudo-Calixt. epiſt.1. & Pſeudo Felic.II. epiſt.1.

[y] Nec illi credendi sunt aut admittendi, qui aliorum sponte crimina confitentur.

Et [z] ideo replicāda solicitè eorum veritas, *quam spontè prolata in illis vox habere non* [a] potest; *hanc diuersis cruciatibus & latrebris suis rigorosus tortor* [b] exigere debet; *vt dum pœnis corpora* [c] subiiciuntur, *quæ gesta* sunt fideliter & veraciter exquirantur. Vnde, *quæso, primum ad leges publicas, deinde ad iudices ora conuertite, qui possunt* & volunt *in defensione* [d] omnium iuste loqui. *Nos* enim (*quos Dei seruitium* post [e] *istarum rerum* abiectionem *fecit ingenuos, qui* [f] talium insultationes aut *contumelias aut despicimus aut deridemus, quibus scriptum est de famulis* & vulgi hominibus *per Apostolum*, Mementote quia vester & illorum Dominus in cœlis est) *ad hæc seculi mala reuocabimur? faciendum à nobis est, quod* [g] faciente altero *prophanum esse contendimus? Quod per ministerium iussionis & manus alienæ incestaret adspectum, nostro peragetur imperio? Nolite hanc* [h] per *vniuersas Ecclesias mentem, rapacium luporum more & naturâ, seruare: quia postquam nos* maculat [i] *forte pro desideriis* [k] eorum *cruenta discussio, effectum in his quo* [l] tendunt *non* habebunt, *dicente nobis Propheta*, Ponamus circulum in naribus [m] *eorum* & frenum in labiis, & reducamus [n] *eos* in viam *rectam*; quia *eodem Propheta asserente*, [o] impugnantur *qui* dicunt, Erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt [p] *nobis*.

Infames enim sunt procul dubio [q] impugnatores Episcoporum, omnesque *qui aduersus patres armantur*, & conculcatores Ecclesiarum, sacerdotumque eius, & qui [r] de publicis fugiunt præliis, & mandata Dei contemnunt, & qui aliqua culpa infamiæ asperguntur: his omnibus impugnandi Episcopos, patrum sequentes instituta, & nos submouemus.

[f] *Quia sic odit Deus eos qui patres persequuntur vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia notantur*, & ideo iustè & regulariter respuuntur.

y Pseudo-Steph. epist. 2.

z Hæc nullo modo cohærent, sunt autem Ennodij in apolog. pro Symmacho. *Sed credo, replicabitis veritatem quam*, &c.

a poterat.

b exegerit.

c soluerētur, quæ gesta fuisse nouerat anima nō celaret; sed quæso.

d in defensione sua sic eloqui.

e pro istarū rerum abiectione.

Ephes 6.

f qui seruulorum insultantium cōtumelias aut &c.

g quod facientem alterum.

h ad vniuersas.

i maculasset.

k vestris.

l quo tenditis non haberet, dicente vobis.

m vestris.

n vos in viā qua venistis, qui.

o impugnamini qui dicit.

p vobis.

q vide supra Pseudo-Anaclet. epist. 3. &c. ex epist. Procli ad Domin. Antioch.

r vide Pseudo-Stephani epist. 1.

f his verbis iam vsus Pseudo-Alexand. epist. 1. sunt autem Procli in epist. ad Domin. Antioch. Concil. Chalced. act. 14.

t Ennod. verba in apol.
u operi de cuius.
x Esa. 30. ex heb.
y vulg. calumnia, tumultu. super eo.
z Esai. 57. ex Heb.
a adulteri fornicariæ.
b dilatastis os, & &c.
c Psal. 33. secundum vers. Hieron. ex Heb.
d 1. Ioan. 4.

[t] *Nunc longa non opus est admonitione iam perditis, odium debemus* [u] operire, *de* quibus *iam non superest quod damnetur auctoribus.*

De quibus Dominus per Prophetam [x] loquitur, dicens, *Reprobantes verbum sperastis in* [y] calumniam *& in* tumultum, *& innixi estis* in eo: *propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio.* Rursus etiam de talibus Propheta [z] clamat dicens, *Accedite huc semen* [a] adulterij *&* fornicarij, *super quem lusistis? super quem dilatastis,* [b] *& eiecistis linguam? Nunquid non vos filij scelesti* estis, *semen mendax?* Cessent impij commentitia aduersus simplices iam fraude mentiri. *Custodi,* inquit [c] Propheta, *linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo, & fac bonum; quære pacem & persequere eam. Oculi Domini ad iustos, & aures eius ad* clamorem *eorum. Vultus* autem *Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.* Et paulo post, *Interficiet impium malitia, & odientes iustum culpabuntur.* Nos quanquam multa patiamur à talibus, [d] *diligamus nos, charissimi, inuicem,* quoniam *charitas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est & cognoscit Deum. Qui non diligit non nouit Deum,* quia *Deus charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum vt viuamus per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc* intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus, & testificamur quoniam pater misit filium suum, Saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo. Et nos agnouimus, &* credimus charitati, *quam habet Deus in nobis. Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. In hoc perfecta est charitas nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij; quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem, quia timor pœnam habet. Qui autem timet, non est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum; & fratrem suum oderit, mendax est.*

est. Qui autem *non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum à Deo habemus, vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum.*

Omnis [e] *qui credit quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo. In hoc* cognouimus *quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus, & mandata eius faciamus. Hæc est enim charitas Dei, vt mandata eius custodiamus; & mandata eius grauia non sunt, quia omne quod natum est ex Deo vincit mundum. Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Iesus est Filius Dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem, Iesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est, qui testificatur quoniam Christus est Veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant,* [f] *spiritus,* sanguis, & aqua; *& hi tres vnum sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est. Quoniam hoc est testimonium Dei, quod maius est,* quia *testificatus est de Filio suo. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui non credit Filio, mendacem facit eum, quia non credit in testimonium quod testificatus est de Filio suo Deus. Et hoc testimonium est, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio eius est. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium Dei, non habet vitam. Hæc scribo vobis, vt sciatis quoniam vitam habebitis æternam, qui creditis in nomine Filij Dei. Et hæc fiducia quam habemus ad eum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius* audiet *nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus; Scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum non ad mortem, non pro illo dico vt roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex Deo non peccat; sed generatio Dei conseruat eum, & malignus non tangit eum. Scimus* enim *quoniam ex Deo sumus, & mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus Deum verum, & simus in vero Filio eius. Hic est verus Deus & vita æterna.*

Propter [g] mala sua *multi potentes oppressi sunt valdè, &*

e 1. Ioan. 5.

f hic omissus versus ab impostore.

g Eccl. 11.

h ibid. *glorioſi traditi ſunt in manus alterorum.* [h] *Benedictio* autem *Dei in mercedem iuſti feſtinat, & in honore veloci proceſſus illius fructificat.* [i] *Beatus vir, qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo, & non eſt ſtimulatus in triſtitia delicti.*

i Eccl. 14.

k *verba Leonis epiſt.* 46. Qui (Impp. ſcil.) pro ea pietate, qua ſe Dei famulos eſſe gloriantur, omnes &c.
l profuturas dignanter accipient, vt ipſorum quoque ope.
m Ac ſi de aliquibus amplius fuerit.
n fictitius Conſulatus.

Scitote, [k] chariſſimi, *pro ea pietate quæ vobis Dei famulis* impendenda eſt, *omnes ſuggeſtiones veſtras fidei catholicæ profuturas* [l] me *dignanter* ſuſcepiſſe; *vt* ipſarum *quoque* opera, *& pax Chriſtiana reparari, & error impius poſſit aboleri.* [m] Et *ſi amplius de* talibus aut de his ſimilibus aliquid *fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur, vt pertractata qualitate horum, noſtra quid obſeruari debeat ſolicitudo conſtituat.*

Data 6. Kal. [n] Auguſti Conſtantino Conſ.

CENSVRA.

HVIVS epiſt. & ſequentium, nulla apud Baronium mentio. Pſeudo-Iſidorus, ſeu quis alius artifex, Procli, Leonis, Ennodij, Aniani ſententias exſcripſit, contra hiſtoriæ fidem quæcunque libuit effutiuit, verſione Hieronymiana abuſus eſt; mendax denique ſcriptum ſuppoſititij nota Conſulatus obſignauit.

EVSEBII PAPÆ

Epiſtola II.

Euſebius Romanæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ Epiſcopus, dilectiſſimis in charitate Chriſti vnanimis, *charitatis glutino connexis fratribus,* [a] per Alexandriam & Ægyptum *Domino militantibus, & rectam fidem tenentibus, in Domino ſalutem.*

a Quaſi vel plures eodem tempore Epiſcopi Alexādrini, vel Alexandria regio fuerit nō vrbs.
b 2. Cor. 1.

BENEDICTVS [b] *Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis; qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra, vt poſſimus & ipſi conſolari eos qui in omni preſſura ſunt, per exhortationem qua exhortamur* [c] *ipſi à Deo. Quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per* Chriſt um

c & ipſi.

Chriſtum abundat conſolatio noſtra. Siue autem tribulamur pro veſtra exhortatione & ſalute, ſiue exhortamur pro veſtra exhortatione & ſalute, quæ & operatur tolerantiam earundem paſſionum quas & nos patimur. Et ſpes [d] veſtra *firma eſt pro vobis,* d noſtra.
ſcientes quoniam *ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis.*

Vetera [e] (dilectiſſimi) *tranſierunt, & ecce facta ſunt noua omnia. Omnia autem ex* Deo, *qui reconciliauit nos ſibi per Chri-* e 2 Cor.5.17. 18.
ſtum, & dedit nobis miniſterium reconciliationis; quoniam quidem Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum; & poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tanquam Deo *exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini* Deo. *Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iuſtitia* Dei *in ipſo. Adiuuantes* [f] *autem exhortamur* f 2. Cor.6.
ne in vacuum gratiam Dei *recipiatis. Ait enim, Tempore accepto exaudiui te, & in die ſalutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis. Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum; ſed in omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut* Dei *miniſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate* & [g] *ſuauitate, in Spiritu ſan-* g in ſuauitate.
cto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, *per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris, per gloriam & ignobilitatẽ, per infamiam & bonam famam, vt ſeductores & veraces, ſicut qui ignoti & cogniti; quaſi morientes, & ecce viuimus; vt caſtigati & non mortificati; quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes; ſicut egentes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes. Os noſtrum patet ad vos,* [h] *Corinthij;* h oblitus eſt impoſtor ſe ad Ægyptios ſcribere, non ad Corinthios.
cor noſtrum dilatatum eſt. Non anguſtiamini in [i] carnalibus, *anguſtiamini autem in* [k] ſpiritualibus. *Eandem autem habentes remunerationem (tanquam filijs dico) dilatamini & vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ* [l] autem *participatio* i in nobis.
iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras? Quæ k in viſceribus veſtris.
autem conuentio Chriſti ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infi- l enim.
deli? Quis autem conſenſus templo Dei *cum idolis? Vos enim eſtis templum* Dei *viui, ſicut dicit* Dominus: *Quoniam inhabitato in illis, & inambulabo; & ero illorum* Deus, *& ipſi erunt mihi*

populus. Propter quod exite de medio eorum, & ſeparamini de medio eorum, *dicit Dominus: & immundum ne tetigeritis, et ego recipiam vos, et ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios et filias, dicit Dominus omnipotens.*

Has[m] igitur *habentes promiſſiones, chariſſimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore Dei.* Errorem[n] veſtrum corrigite (fratres) & ab omni erroris macula vos cuſtodite, vt purum Deo munus offerre valeatis. Seruos Dei nolite perſequi, Epiſcopos nolite infamare, neque accuſare; quia[o] *Deus eos ſuo iudicio voluit reſeruari.* Quod enim non ab[p] *humanis* aut prauæ vitæ hominibus eos deprauari aut accuſari voluit, ipſe dedit exemplum, [q] quando *per* ſeipſum, & non per alium negotiantes eiecit ſacerdotes de templo, & *menſas nummulariorum proprio euertit flagello* & eiecit de *templo*: & *ſicut* alibi ait, *Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem Deus diſcernit.*

Dei[r] *ergo ordinationem accuſat, qui epiſcopos* accuſat vel *condemnat, dum minus ſpiritualia quam terrena ſectatur.*

Cauſa[s] enim *fidei* & dilectionis, quibus *ſalus Chriſtiana conſiſtit, multa me ſolicitudine laborare compellit metuentem ne prauitas quæ in ſuis fuerat amputanda principÿs, proceſſu temporis & pertinacior fiat & altior.*

Nam[u] *inimicum nimis eſt atque incongruum, eos qui*[x] Epiſcopos vel reliquos veros ſacerdotes *ſua perſecutione* vexant, *Catholicorũ nominibus ſine diſcretione miſceri, cum damnatam impietatem non deſerentes ipſi*[y] *ſua prauitate* condemnantur, *quos conuenit percelli pro perfidia, aut*[z] liberari *pro venia.*

Quia[a] *ſicut plenum pietatis eſt, oppreſſis charitatem Dominicam*[b] reddi, *ita iuſtum eſt omnia*[c] perturbantis auctoritatem amputari.

Miror,[d] chariſſimi, quare *tam citò* mouemini, atque à veſtro ſenſu *transferimini*, cum ſcriptum ſit, [e] *Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si præſtes*

m 2 Cor. 7.
n Quo errore polluta Ægyptius Euſebij ſeculo? an Meletij ſchiſma inſinuare voluit impoſtor?
o hoc vero pernegamus.
p nota, humani homines aut prauę vitæ.
q His verbis vſus eſt Pſeudo Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Pius epiſt. 1. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. ſunt autem deſumpta ex Greg. Moral. lib. 25. cap. 14. & ex Iſid. ſent. lib. 3. ca. 39.
r Iſid. Ibid. & ex eo Pſeudo Teleſphorus.
ſ verba Leonis epiſt. 34. ab initio.
t in qua.
u verba Leoni epiſt. 40. cap. 3.
x qui innocentes & Cathol. ſua perſec. vexarunt.

y ipſi ſe ſua prauitate condemnent. z laborare.
a Verba Leonis eiuſdem epiſtol. cap. 2. b redhiberi.
c omnia perturbationis auctoribus imputari.
d Galat. 1. e Eccleſ. 18.

animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis, nec [f] in modicis; adest *enim commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fœnore, & non est tibi nihil in seculo: eris enim inuidus vitæ tuæ.* [g] *Operarius ebriosus non locupletabitur; & qui spernit modica paulatim decidet. Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguunt sensatos; & qui se iungit fornicarijs, erit nequam. Putredo & vermis hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum maius, & tolletur de numero anima eius. Qui credit cito leuis corde est, & minorabitur: & qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur; & qui odit correptionem minuetur vita: & qui odit loquacitatem extinguit malitiam. Qui peccat in animam suam pœnitebit: & qui iucundatur in malitia, denotabitur. Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis. Amico & inimico noli enarrare sensum tuum, & si est tibi delictum noli denudare. Audiet enim te, & custodiet te; & quasi defendens peccatum odiet te, & sic* [h] adhærebit *tibi semper. Audisti verbum aduersus* [i] *proximum? commoriatur in te, fidens quoniam non te disrumpet. A facie verbi parturit fatuus, tanquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit, &* cum fecerit iniuriam & non intellexerit, *dicat Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit; & si dixerit ne fortè iteret. Corripe amicum, sæpe enim fit commissio, & non omni verbo credas. Est qui labitur* in *lingua* sua, *sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam commineris: & da locum timori altissimi, quia omnis sapientia* & scientia *timor Dei: & in illa* est *timere Deum, & in omni sapientia dispositio legis. Non est sapientia,* [k] neque scientia, *& non est cogitatus* bonus nisi in illa. *Peccatorum prudentia est nequitia, &* in *ipsa execratio; & est insipiens qui* imminuitur [l] *sapientia. Melior est homo qui* deficit *sapientia; & deficiens sensu in timore* Dei, *quam qui abundat sensu & transgreditur legem altissimi. Est solertia certa, & ipsa iniqua; & est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo. Et est* enim *iustus qui se nimium submittit à multa humilitate: et est iustus qui inclinat faciem, et*

f in modicis, assidua enim est com.

g Eccl.19.

h aderit.

i proximum tuum.

k nequitiæ disciplina.

l minuitur.

m ſe non videre quod. *fingit* [m] *non videre*, ſed *quod ignoratum eſt. Et ſi ab imbecillitate virium vetetur peccare, ſi inuenerit tempus malefaciendi, malefaciet. Ex viſu cognoſcitur vir, et ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis, et riſus dentium, et ingreſſus hominis enuntiant de illo.*

n correctio. Eccl. 20. o ira. *Eſt* [n] correptio *mendax in* [o] *ore contumelioſi, et eſt iudicium quod non probatur eſſe bonum; et eſt tacens, & ipſe eſt prudens. Quam bonum eſt arguere, quam iraſci, et confitentem in oratione non prohibere? Concupiſcentia ſpadonis deuirginauit iuuenculam; ſic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam*
p correptum *bonum eſt* [p] correpto *manifeſtare pœnitentiam? ſic enim effugiet voluntarium peccatum. Eſt tacens qui inuenitur ſapiens; & eſt odibilis, qui procax eſt ad loquendum. Eſt autem tacens non habens ſenſum loquelæ; eſt & tacens tempus ſciens apti temporis. Homo ſapiens tacebit vſque ad tempus, laſciuus autem &*
q ſeruabunt. *imprudens non* [q] ſeruabit *tempus. Qui multis vtitur verbis*
r lædet. ſ ſumit. [r] lædit *animam ſuam; & qui poteſtatem ſibi* [ſ] aſſumit *iniuſte, odietur. Eſt proceſſio in malis viro indiſciplinato, & eſt inuentio in detrimentum. Eſt datum quod non eſt vtile, & eſt datum cuius retributio duplex. Eſt propter gloriam minoratio; & eſt qui ab humilitate leuabit caput. Eſt qui multa redimat*
t in ſeptuplum. *modico pretio, & eſt reſtituens ea* [t] *ſeptuplum. Sapiens in verbis ſeipſum amabilem facit, gratiæ autem fatuorum effundentur.*
u Datus inſipientis. Datum [u] *inſipientis non erit vtile tibi, oculi enim illius ſeptemplices ſunt. Exigua dabit, & multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio eſt. Hodie* [x] fœnerat *quis, & cras*
x fœneratur. y eſt homo. z gratia. *expetit, & odibilis* [y] *homo huiuſmodi. Fatuo non erit amicus, & non erit* [z] gloria *bonis illius. Qui enim edunt panem illius, falſæ linguæ ſunt. Quoties & quanti irridebunt eum? Neque enim quod habendum erat directo ſenſu diſtribuit, ſimiliter & quod non erat habendum. Lapſus falſæ linguæ quaſi à pauimento cadens, ſic caſus malorum feſtinanter venient. Homo ingratus fabula vana in ore indiſciplinatorum aſſidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola; non enim dicit illam in tempore ſuo. Eſt*
a præ inopia *qui vetatur peccare* [a] ab *inopia, & in requie ſua ſtimulabitur.*
b præ confuſione. *Eſt qui perdet animam ſuam* [b] pro *confuſione, & ab imprudenti perſona perdet eam, perſonæ autem acceptione perdet ſe. Eſt qui*
c promittit amico. *præ confuſione* [c] *promittit pro amico, & lucratus eſt eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indi-*

oro indisciplinatorum assiduè erit. [d] Laudat furem *assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo hæreditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, & confusio illorum cum ipsis sine intermissione.*

Vos (fratres) admonemus profutura hominibus inuicem indesinenter sectari in charitate Christi. Similiter obsecramus *vos in Domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ; vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus & pater omnium qui* [f] *super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Vnicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit,* [g] Ascendit *in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ? Qui descendit ipse est & qui ascendit* [h] super *omnes cælos vt* adimpleret *omnia. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores & doctores; ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis Filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum in astutia ad circumuentionem erroris.*

De [i] *occultis* enim *cordis alieni temere iudicare* iniquum *est; & eum cuius non videntur nisi opera bona* peccatum *est ex suspitione deprehendere.*

Oues [k] ergo, *quæ pastori suo commissæ* [l] sunt, *eum nec reprehendere (nisi à recta fide exorbitauerit)* [m] debent, *nec vllatenus accusare* possunt, quia facta *pastorum oris gladio* ferienda *non sunt, quanquam* recte reprehendenda videantur.

Ideo ista dicimus, quia in scriptura vestris reperimus quosdam Episcopos vestris in partibus à propriis ouibus accusatos; aliquos videlicet ex suspicione, & aliquos ex certa ratione; & idcirco quosdam esse *rebus*

d Potior fur quam assid.
e Ephes. 4.
f qui est.
g Psal. 67.
h supra impleret.
i verba Prosperi sen. 21. vide Pseudo-Zephyrin. epist. 1. Pseudo Sixt. II. epist. 2. Pseudo-Ioan. I. epist. 1.
k verba Cõc. Rom. 5. sub Symmacho.
l fuerint.
m præsumãt, nec vllatenus pro quacunque re alia nisi pro sua iniustitia accusare audeant; quoniam pastorũ actus gladio oris non sunt feriẽdi, quãquam ritè reprehendi æstimentur: nec vllos Episcopos suis rebus expoliatos, vel à sedibus, vi aut dolo, aut quocumque ingenio pulsos, sicut & vos de nobis iudicastis, aut ad Synodum tã prouincialẽ quã generalẽ posse conuocare, aut in aliquo iudicare antequam &c.

ſuis expoliatos, quoſdam vero à propria ſede *pulſos*. Quos ſciatis nec *ad Synodum* comprouincialem, nec ad *generalem poſſe* vocari, nec *in aliquo* iudicari *antequam cuncta quæ eis ſublata ſunt legibus poteſtati eorum* [n] *redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, & Eccleſias quæ eis ſublatæ ſunt cum omni priuilegio* [o] ſibi *reſtitui; & poſtmodum, non ſub anguſti temporis ſpatio, ſed tantum temporis ſpatium eis indulgeatur quantum expoliati vel expulſi eſſe videntur, antequam ad Synodum conuocentur, & ab omnibus* [p] quibuſque *ſuæ Prouinciæ Epiſcopis audiantur. Nam nec conuocari ad cauſam, nec dijudicari poteſt expoliatus vel expulſus, quia non eſt priuilegium quo expoliari poſſit iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum eſt*, vt omnes poſſeſſiones, & omnia ſibi ſublata, atque fructus cunctos ante litem conteſtatam perceptor[q] [vel Primas] poſſeſſori reſtituat. *Et alibi ſcriptum habetur*, Ille qui violentiam pertulit, vniuerſa in ſtatu quo fuerant recipiat; & quæ poſſidet ſecurus teneat. *Et alibi in Synodalibus patrum decretis, &* [r] *regum edictis legitur ſtatutum*, Redintegranda ſunt omnia expoliatis vel eiectis Epiſcopis [ſ] præſentialiter, ordinatione Pontificum, & in eorum vnde abſceſſerunt [t] *loca* funditus [u] reuocanda, quacumque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quaſcunque iniuſtas cauſas res Eccleſiæ vel proprias, aut ſubſtantias ſuas perdidiſſe noſcuntur ante accuſationem, aut regularem ad Synodum vocationem eorum, *& reliqua. Eſt etiam in antiquis Eccleſiæ ſtatutis Decretum*, vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus, ſed cum multiplicatione omnia reſtituat. *Vnde & in Euangelio ſcriptum eſt*, [x] Quod ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum; *& in legibus ſeculi cautum habetur*, Qui rem ſurripit alienam, illi cuius res direpta eſt in decuplum quæ ſublata ſunt reſtituat. *Et in lege diuina legitur*, [y] Maledictus omnis qui transfert terminos proximi ſui, & dicet omnis populus, Amen. *Talia ergo non præſumantur abſque* [z] *vltione, nec exerceantur abſque ſua damnatione.*

Pacem [a] & non damnum, aut iniuſtitiam alicuius *ſectamini* inuicem, & *in omnes*. [b] *Veritatem autem facientes in charitate creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput, Chriſtus; ex quo*

n pacificè per omnia redintegrentur decernimus. Prius &c.
o ſuo.
p quiſque.
q hæc verba adiectitia videntur. forte legendũ *primo*: iudicet Lector.
r quæ regum edicta in fauoré Epiſcoporum ante Euſebij tempora?
ſ leg. videtur *per ſentẽtiam & ordinationem Pont.*
t poteſtatem.
u leg. videtur *reuocãdi quicunque* &c. *captiuitate aut ſeueritate*
x Luc. 19.
y Deut. 27.
z abſq; vlla. Huc vſque Pſeudo-Ioã. I. ex Symmacho.
a Heb. 12.
b Epheſ. 4.

quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem, in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.

De[c] *cætero* (charissimi) *gaudete & perfecti estote; exhortamini; idem sapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.* Dominus custodiat vos [d] *& nunc & in die æternitatis. Amen.*

Data 9. Kal. Octob. [e] Constantino Clariss. Consule.

c 2. Cor. 13.
d 2. Pet. 3.
e Euseb. sedit ab A.D. 309. ad 311. quo tempe Cõsules Maxentius Aug 4. & Iunius Maximus Maximianus 8. & Licinius, Constantius vel Constantinus nemo.

CENSVRA.

IMPOSTOR historiarum fidem labefactat; Hieronymi versionem sequitur; Leonis Prosperi, Symmachi, Isidori scripta expilat.

EVSEBII PAPÆ

Epistola III.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis per Campaniam & Tusciam constitutis, Eusebius.

BENEDICTVS [a] Dominus *Deus noster, qui per misericordiam suam* [b] Romanam Ecclesiam B. Petri Apostolorum principis sacerdotio ditauit, *nobis*que *viam* monstrandam *circa nos* ([c] propter vniuersalem curam quæ nobis est propter priuilegium eiusdem Ecclesiæ) *inuicem charitatis indulsit; vt qui cohæremus firmitate fidei, iungamur quoque* votiui [d] *iucunditate colloquij, quo facilius, dum per literarum ministeria ad vos vsque pertendimus, etiam corda vestra ad religiosum cultum Apostolicis admonitionibus incitemus; & dum dilectionis nostræ* [e] spei *reddimus velut quoddam debitum, plenum circa Deum monstremus affectum. Iungamus ergo, dilectissimi fratres, continuas & humiles preces; &* [f] Deum *nostrum oris & cordis lacrymis supplicantes, iugi deprecatione poscamus vt* [g] *institutione & opere illi, cuius esse membra cupimus, hæreamus; nec vnquam ab illa via quæ Christus est, deuio tramite declinemus, ne ab eo iu-*

a verba Hormisdæ epist. 25. Benedicta Trinitas Deus &c.
b Romanæ reip. per vniuersas partes, sic pacis tranquillitate diffusa, nobis quoque viam demonstrandę circa &c.
c additamentum plagiarij.
d votiua.
e pignus reddimus.
f Dominum nostrum.
g vt &c.

ſtè, quæ nos impie relinquimus, deſeramur infelices. *Quod*[h] *ſuperni fauoris auxilio ea nobis poteſt ratione contingere, ſi Apoſtolica dogmata, ſi Patrum mandata*[i] ſeruamus. *Dicit enim Dominus noſter*, [k]Qui diligit me ſermonem meum ſeruabit; & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. *Et licet hæc poſſint generaliter dicta ſufficere, vt vel declinemus errata, vel cuſtodiamus catholica*; [k]ab Apoſtolis tamen, eorumque ſucceſſoribus nouimus cõſtitutum, *criminationes*[l] *aduerſus Doctores non debere ſuſcipi.* Nec [m]*peregrina iudicia* fieri. Nec [n] *quenquam* alterius *iudicis* quam ſui *ſententiâ* debere *conſtringi*.

Caput [o]enim *Eccleſiæ Chriſtus eſt*; *Chriſti autem vicarij Sacerdotes* ſunt, [r] qui vice Chriſti *legatione funguntur* in Eccleſia. Idcirco quicquid ad eorum fit iniuriam ad Chriſtum pertinet, qui dixit, [q]*Qui vos audit me audit*; *& qui vos ſpernit, me ſpernit*; *& qui ſpernit me, ſpernit eum qui me miſit.*

Iſta (fratres) terribilia ſunt, & *oppidò diligenter* conſideranda & cauenda, & tam propter eos qui ſeipſos aut cupiditate, aut auaritia, aut inuidia perdere moliuntur, (ne in profunda labantur, aut in talia incidant mala) quam propter [r]*perſecutiones* Eccleſiæ ſeruorumque eius, *qui*, iuxta Veritatis vocem, [ſ]*oculos habentes non vident, & aures habentes non audiunt*, nec intelligunt quæ placent Deo.

Sequentes[t] *itaque in omnibus Apoſtolicam*[u] regulam, *& prædicantes eius omnia conſtituta*, ob cuſtodiam Epiſcoporum qui [x]*columnæ Eccleſiæ* à Deo dicti ſunt, & cæterorum verorum Sacerdotum, firmantes cana patrum ſtatuta; ſtatuimus iterum cum omnibus qui nobiſcum ſunt Epiſcopis, ſicut dudum decretum reperimus; vt [y]*homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri*, inceſti, *venefici*, ſuſpecti, criminoſi, domeſtici, periuri, & *qui raptum fecerunt vel falſum teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſacrilegos diuinoſque concurrerunt*, ſimileſque eorum, *nullatenus ad accuſationem vel teſtimonium* ſint *admittendi*, quia infames ſunt; & iuſtè repellendi, quia funeſta eſt vox eorum.

h quod cum.
i ſeruemus.
k Ioan. 14.
l hoc ſtatutũ à Sixto philoſ. ſent. 250. & ab Adriano I. cap. 67. ad Ingelramũ. vide Pſeudo-Calixtum epiſt. 1. &c.
m C. Theod. li. 9. tit. 1. cõſtit. 10. Vide Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1. &c.
n C. Iuſtin. lib. 7. tit. 48. conſt. 4 vide Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. &c.
o verba Hormiſdæ epiſt. 25.
p hoc ſubinde repetit Mercator.
q Math. 10.
r not. ſolœciſm.
ſ Pſal. 113.
t verba Ioan. Cõſtan inop. in libello ad Hormiſdam. epiſt. 51. eiuſdẽ Hormiſdę ſubnexo.
u ſedem.
x fortè alludit ad dictũ Pauli de Petro Iacobo, & Ioanne Gal. 2 vide inf. Pſeudo Melchiad. epiſt. Decret. & Pſeudo-Iulium epiſt. 1.
y verba Pſeudo-Eutychiani epiſtol. 2. ex Adriani cap. 63. ad Ingelramum.

Vocem [z] *enim funestam* in omnibus [a] interdici *potius quam audiri oportet.* Periculum ergo quod Doctoribus imminet summoperè semper cauendum est & declinandum; & [b] *illi sunt à cunctis portandi &* custodiendi, dicente Domino, [c] *Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.*

Prima [d] enim *salus est rectæ fidei* [e] regulas *custodire, & à constitutis Patrum nullatenus deuiare.* [f] Nec *potest Domini nostri Iesu Christi prætermitti sententia, dicentis,* [g] Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Et hæc quæ dicta sunt rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extrà maculam semper est catholica seruata religio.*

Ideo, charissimi, & vos iuxta Sanctam scripturam [h] *discite benefacere,* & [i] *mala declinare,* & patrum regulis imbui, sicut scriptum est, [k] *Fili, si habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat, & Testamentum inferorum, quia demonstratum est tibi, Testamentum huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defraudéris à* [l] *die* bona, *& particula boni doni non te prætereat. Nonne alijs relinques dolores & labores tuos? In diuisione sortis da & accipe, & iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam, quia non est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut fœnum veterascet, & sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur & alia dejiciuntur; sic generatio carnis & sanguinis, alia finitur & alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet; & qui illud operatur ibit cum illo. Et omne opus electum iustificabitur; & qui operatur illud, honorabitur in illo. Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia* [m] *meditabitur,* & *in sensu cogitabit circumspectionem Dei. Qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconsis* illius *intelligens* erit, *vadens post illam quasi inuestigator, & in vijs illius consistens. Qui respicit per* [n] fenestram eius, *& in* [o] ianuam *illius audiens. Qui requiescit iuxta domum illius, & in parietibus illius figens palum, statuet casulam suam ad* [p] manus *illius, & requiescent in casula illius bona per æuum. Statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis eius morabitur; Protegetur sub* [q] ramis *illius à feruore, & in gloriâ eius requiescet.*

Qui timet [r] Dominum, & *faciet illud; & qui continens est*

z verba Cod. Theod. lib. 9. tit. 6. constit. 3. & C. Iustin. lib. 6. tit. 1. constit. 20.
a interdidi.
b nota phrasim solemnẽ Pseud. Isid.
c Matth. 25.
d verba Hormisdæ, in regula fidei post epist. 9. & epist. 51.
e regulam.
f & quia non potest.
g Matth. 16.
h Esai. 1. 16.
i Prou. 16. 17
k Eccl. 14.
l vulg. die bono.
m iustitia sua
n fenestras illius.
o ianuis.
p manum.
q tegmine.
r Deum. Eccl. 15.

iuſtitiæ apprehendet illam; & obuiabit illi quaſi mater honorificata, & quaſi mulier à virginitate ſuſcipiet illum: cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum; & firmabitur in illo, & non flectetur; & continebit illum, & non
f illum. *confundetur; & exaltabit* [f] eum *apud proximos ſuos. Et in me-*
t adimplebit illum. *dio Eccleſiæ aperiet os eius, &* [t]*implebit eum ſpiritu ſapientiæ & intellectus, & ſtola gloriæ veſtiet illum. Iucunditatem & exultationem theſaurizabit ſuper illum, & nomine æterno hæreditabit illum. Homines ſtulti non apprehendent illam, & homines ſenſati*
u eam. *obuiabunt illi. Homines ſtulti non videbunt* [u]illam; *longe enim abeſt à ſuperbia & dolo. Viri mendaces non erunt illius memores, & viri veraces inuenientur in illa, &* [x] acceſſum *habebunt*
x ſucceſſum. *vſque ad inſpectionem Dei. Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, quoniam à Deo profecta eſt ſapientia. Sapientiæ enim Dei*
y adſtabit. [y] ſtabit *laus, & in ore fideli abundabit, & dominator dabit eam*
z Deum. *illi. Non dixeris per* [z]Dominum *abeſt; quæ enim odit* [a]non *fe-*
a ne. *ceris.* [b] Non *dicas, Ille me implanauit; non enim neceſſarij ſunt*
b ei. [b]illi *homines impij. Omne execramentum erroris odit* [c]Deus,
c Dominus. *& non erit amabile timentibus eum. Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui; adiecit manda-*
d mandata ſeruare. *ta & præcepta ſua. Si volueris mandata,* [d] *conſeruabunt te, & in perpetuum fidem* placidam [e]*facere. Appoſuit tibi aquam &*
e placitam. *ignem; ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum. Quod placuerit ei dabitur illi, quoniam multa ſapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes*
f agnoſcit. *ſine intermiſſione. Oculi Domini ad timentes eum, & ipſe* [f] cognoſcit *omnem operam hominis. Nemini mandauit impiè agere, & nemini dedit ſpatium peccandi. Non enim concupiſcit mul-*
g Eccl.16. *titudinem filiorum infidelium & inutilium.* [g] *Ne iucunderis in filijs impijs ſi multiplicentur; nec oblecteris ſuper ipſos, ſi non*
h in illis. *eſt timor Dei* cum [h] *illis. Non credas vitæ illorum, &* non [i] *re-*
i ne reſp. *ſpexeris in labores eorum. Melior eſt enim vnus timens Deum*
k vtile eſt. *quam mille filij impij. Et vtile* [k] *mori ſine filijs, quam relinquere filios impios. Ab vno ſenſato inhabitabitur patria, & à tribus im-*
l talia. *pijs deſeretur. Multa* [l]alia *vidit oculus meus, & fortiora horum audiuit auris mea. In ſynagoga peccantium exardebit ignis, in gente incredibili exardeſcet ira. Non exorauerunt pro peccatis ſuis antiqui gigantes, qui deſtructi ſunt confidentes ſuæ virtuti. Et non pepercit peregrinationi illorum,* ſed percuſſit eos, *&*

execra-

execratus est illos *præ superbia verbi illorum: non misertus est illis, totam gentem perdens, &* [m] extollentes *se in suis peccatis. Et sicut sexcenta millia peditum qui congregati sunt in duritia cordis s.i; & si vnus fuisset ceruicatus, mirum si fuisset immunis. Misericordia enim & ira est cum illo, potens exoratio, & effundens iram, secundum misericordiam suam sic correptio illius: hominem secundum sua opera* [n] iudicabit. *Non effugiet in rapina peccator, & non retardabit sufferentia facientis misericordiam. Omnis misericordia faciet locum vnicuique secundum meritum operum suorum, & secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar. Quæ est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce cælum & cæli cælorum, abyssus,* [o] *vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur, montes simul & colles, & fundamenta terræ; Et cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur. Et in omnibus his est insensatum cor; & omne cor intelligitur ab illo, & vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus* [p] vidit *hominis? Nam plurima opera illius sunt in absconsis; sed opera iustitiæ* [q] *illius quis* enarrabit, *aut quis sustinebit? Longe enim est Testamentum à quibusdam; & interrogatio* hominum [r] *in consummatione est. Qui minoratur corde, cogitat mala; & vir imprudens & errans cogitat stulta.*

m extollentem.

n iudicat.

o abyssus &.

p videbit.

q eius qui enuntiabit.

r omnium.

[s] *Omnis* ergo (fratres) *sermo malus* [t] de *ore vestro non procedat, sed si quis bonus* est *ad ædificationem opportunitatis, vt det gratiam audientibus; Et nolite contristare spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.*

s Ephes. 4.

t Ital. & vulg. ex.

[u] *Estote ergo imitatores Dei sicut filij charissimi, et ambulate in dilectione, et sicut Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia, aut auaritia* [x] ne *nominetur in vobis, sicut decet sanctos; aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet, sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote, intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus (quod est idolorum seruitus) non habet hære-*

u Ephes. 5.

x nec nominetur.

ditatem in regno Chriſti et Dei. Nemo vos ſeducat inanibus verbis. Propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino; vt filij lucis ambulate (fructus enim lucis eſt in [y] *bonitate & iuſtitia et veritate) probantes quid ſit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum, magis autem redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipſis, turpe eſt et dicere. Omnia autem quæ arguuntur à lumine manifeſtantur. Omne enim quod manifeſtatur lumen eſt. Propter quod dicit, Surge qui dormis, et exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Videte itaque, fratres, quomodo caute ambuletis; non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Propterea nolite fieri imprudentes, ſed intelligentes quæ ſit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino in quo eſt luxuria, ſed impleamini Spiritu ſancto, loquentes vobiſmetipſis in pſalmis et hymnis, et canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Deo & patri ſubiecti inuicem in timore Chriſti.*

[z] *Crucis* ergo *Domini noſtri Ieſu Chriſti*, quæ nuper nobis gubernacula ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tenentibus [a] *quintò Nonas Maij inuenta eſt*, in prædicto Calendarum die, inuentionis feſtum vobis ſolenniter celebrare mandamus.

Similiter [b] & hæreticos omnes, quicunque Dei gratia conuertuntur, & [c] *in ſanctæ Trinitatis nomine* credentes baptizati ſunt, Romanæ Eccleſiæ regulam tenentes, *per manus impoſitionem* reconciliare præcipimus.

[d] Manus quoque impoſitionis Sacramentum magna veneratione tenendum eſt, quod ab aliis perfici non poteſt [e] niſi à ſummis ſacerdotibus. Nec tempore Apoſtolorum ab aliis quam ab ipſis Apoſtolis legitur aut ſcitur peractum eſſe; neque ab aliis (ſicut iam dictum eſt) quam ab illis qui eorum locum tenent vnquam perfici poteſt aut fieri debet. Nam [f] *ſi aliter præſumptum fuerit*, irritum habeatur & vacuum, *nec inter Eccleſiaſtica*, vnquam *reputabitur* Sacramenta. De [g] *cætero* (*fra-*

y Ital. vulg. omni bonitate.
z verba pontificalis. nota Surij. Hoc quidem eſt contra conſenſum omnium hiſtoricorum, vt etiam ſupra dictum eſt: aliunde igitur huic loco aſſutum eſt.
a hoc ſibi diſplicere profitetur Anton. Auguſt. emendat. Gratian. libr. 1. Dial. 6.
b An alia fuit campanorũ & Tuſcorum praxis?
c hæc deſumpta ex epiſt. 61. lib. 9. apud Gregorium. videndus & Gennad. de Eccl. dogm. ca. 52. & pontificalis auctor, & Syn. 1. Arel. cap. 8.
d de qua manus impoſitione loquitur? Sextuplicem enim agnoſcit Binius in not. ad epiſt Melchiadis.
e vide Innocent. epiſt. 1. Iſidor. de offi. lib. 2. cap. 26. Greg. epiſt. 26. lib. 3.
f Adrian. I. collect. c. 3.
g 2. Cor. 13. 11.

tres) *gaudete* & [h] *exultate in Domino*, vt Sancti spiritus gratiâ *illuminati*, & *confortati* vos ad *pascua æternæ vitæ peruenire*, vestrosq; perducere adminiculante Domino, *valeatis.* [i] *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei, & communicatio spiritus Sancti sit semper cum omnibus* nobis. *Amen.* Data 8. Kalend. Septemb. [k] Constantino Clarissimo Consule.

h Psal. 32. 1. Hebr. 6. 4. Coloss. 1. 11. phras. Greg. lib. 12. epist. 16.
i 2. Cor. 13.
k mendax nota Consulatus.

Binius in Notis.

CRVCIS *ergo, &c.* Crucem Domini tempore Eusebij Papæ non fuisse inuentam, ideoque ea quæ hoc loco Epistolæ huic adduntur (vt ait Surius in Not. marginalibus) surreptitia esse, & extrinsecus addita fuisse certissima coniecturâ statuere licet. Nam teste Euseb. libr. 3 cap. 46. constat, Helenam post Constantinum Christianam religionem amplexatam esse. Si igitur hoc tempore Eusebij Papæ Constantinus nec dum Christianus fuerit, quomodo Helena deorum adhuc cultrix inueniendæ crucis Christi adeo studiosa esse potuit? Accedit, quod communis Patrum & Historicorum sententia affirmet post Nicænum Concilium ab Helena octogenaria in somnis diuinitus admonita, à Iudæis antiquissimis, Christianis adiutoribus, consultoribus & indicibus instructa, magno gaudio quærentium 14. Septembr. crucem Domini repertam, miraculosè à latronum crucibus discretam esse. Ita ex Patribus Sanctus Paulinus epist. 11. ad Seuerum, S. Hieronymus epist. ad Paulin. de instit. Monoch. S. Ambros. orat. in funere Theod. S. Chrysost. homil. 84. in Ioannem, Andreas Cretensis homil. de exalt. S. Crucis. Et demum his antiquior Cyrillus Hierosol. epist. ad Constant. Idem ex historicis Euseb. in Chronico, & lib. 3. de vita Constantini cap. 29. Hieron. in Chronic. Prosper in Chron. Sulpitius lib. 2. sacræ Historiæ, Ruffin. lib. 1. cap. 7. & 8. Theodor. lib. 1. Hist. cap. 18. Sozomenus libr. 2. cap. 1. Socrates libr. 1. cap. 17. Gregor. Turon. lib. 1. Hist. Franc. cap. 26. Nicephor. lib. 8. cap. 29. Iustinian. Imp. Nouell. 28. Taceo mille alios recentiores. Vide Baron. Ann. 311. num. 41. Item Ann. 326. num. 42. & seqq. Gretserum lib. 1. de cruce cap. 54. & seqq. Antonin. Chron. part. 1. tit. 8. c. 1. § 8. Chronologia Monachi Altisidoriensis f. 47. b.

Hoc commentum hau sit è pontificali Damasi quicunque hanc epistolam Eusebio supposuit.

Inuentionis festum. Hoc festum, quod Latina Ecclesia 3. Maij celebrat, quo auctore & institutore celebretur incertum est, &c. Vide Baron. in Not. ad Martyr. Rom. 3. Maij, Bellarm. lib. 2. de confirm. cap. 7.

CENSVRA.

PRAETER ea quæ Binius adnotauit, addo, Epistolæ consarcinatorem, Ecclesiastici, Hormisdæ, Sixti Philosophi Adriani I.

Codicum Theodoſiani & Iuſtinianei verbis impudenter abuti: Nouam Epiſt. ad Epheſios verſionem cudere ex vulgata; Conſulatus nouos comminiſci; quiſquilias denique Pſeudo-Iſidori venales exponere.

MELCHIADIS PAPÆ

Epiſtola.

De primitiua Eccleſia & munificentia Conſtantini Magni imperatoris erga eandem.

NEMO qui diuinas Scripturas legit, ignorat quod in principio naſcentis Eccleſiæ diſcipuli in vnum *congregati ſunt* [a] cum *multitudine credentium*, in quibus *erat cor vnum & anima vna*; [b] quique *vendentes* prædia & *poſſeſſiones* ſuas *afferebant pretia*, & *diuidebatur ſingulis prout cuique opus erat*. [c] Futuram namque Eccleſiam in gentibus Apoſtoli præuidebant, maximéque quia Dominus illis prædixerat: [d] *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium*. Vel [e] quia expellendos ſe nouerant à Iudæa, & in gentibus diſpergendos, Eccleſiamque congregandam ex rudi populo: idcirco prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed pretia tantummodo ad fouendos egentes.

At verò cum inter turbines & aduerſa mundi ſuccreſceret Eccleſia, eo vſque peruenit, vt non ſolum gentes ſed etiam [f] Romani principes, qui penè totius orbis Monarchiam [g] *tenebant*, ad fidem Chriſti & baptiſmi Sacramenta concurrerent. E quibus vir religioſiſſimus Conſtantinus [h] *primus* [i] fidem veritatis patenter adeptus, [k] licentiam dedit per vniuerſum orbem ſub ſuo degentes imperio fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricare Eccleſias, & prædia tribuere poſſe conſtituit.

a Act. 2.
b Act. 4.
c Villauinc. de rat. ſtudij Theol. lib. 4. cap. 3. obſ. 4. Euincunt verba can. ibi falſo Melch. nomen vſurpari, quandoquidem fit in can. illo mentio donationis Conſtantini, &c.
d Matth. 28. Marc. 16.
e hæc verba citat Hincmarus Dial. de ſtatu Eccl.
f Quot Romani principes ante Conſtantinum ad fidem concurrerunt?
g hinc conſtat impoſtorem ſcripſiſſe poſt dilacerationem imperij.
h Hinc item conſtat vixiſſe poſt Conſtantini M. tempora.
i Nemo fidem patenter adipiſcitur, ſed profitetur.
k Vide Euſeb. lib. 10. cap. 5. vide & Pſeudo-Vrbani epiſt. aſſerentis ſuo tempore Eccleſias oblationibus piorum, & poſſeſſionibus ditatas.

Denique

Denique idem præfatus princeps donaria immensa contulit, & [l] fabricam templi [m] primæ sedis B. Petri principis Apostolorum instituit; adeo vt [n] sedem imperialem quam Romani principes possederant relinqueret, & B. Petro suisque *præsulibus* profuturam concederet.

Idem vero [o] præsidens in Sancta Synodo quæ apud Nicæam congregata erat, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam ait, [p] *Vos à nemine dijudicari potestis, quia solius Dei iudicio reseruamini. Dij enim vocati estis, idcirco non potestis ab hominibus iudicari.*

Ab *illo* [k] etenim *tempore & deinceps* viri religiosissimi non solum possessiones & prædia quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt. Ædificantes Basilicas in suis fundis *in honore* sanctorum Martyrum per ciuitates; & [q] *monasteria innumera*, in quibus cœtus Domino seruientium conueniret.

Denique [r] reges, & Præsides ac Magistratus non solum hanc licentiam tribuere, sed etiam ipsi propria largiti sunt *per vniuersa regna* terrarum, vnde alerentur egentes, qui nihilum in mundo possidebant, Ecclesiæque Dei fabricarentur atque restaurentur, Deoque & Ecclesiæ eius rite famulantibus seruisque illius supplementa (vt absque *necessitate* essent) tribuerentur: vt hæc accipientes possent (secundum monita Apostoli) [s] *orationes* hominibus, *postulationes, obsecrationes, gratiarumque actiones facere pro omnibus, pro regibus, & qui in sublimitate sunt, vt quietam & tranquillam vitam* habeant. Et hoc *bonum & acceptum* esse *coram Deo* idem Magister gentium protestatur, cui [t] *sollicitudo omnium Ecclesiarum* incumbit, quique [u] *Episcopos regere* per Spiritum Sanctum constituit *Ecclesiam Dei*: Quibus ait, [x] *Pascite qui in vobis est, gregem Dei, prouidentes non coacte, sed sponte secundum Deum, neque turpis lucri gratia sed voluntarie*: Quibus & dicebat, *Nemo* [y] *militans Deo implicat se negotiis secu-*

l id haustum ex Actis Syluestri.
m prima Petri sedes Antiochia.
n Constantinus Romam reliquit, ex indignatione aduersus gentiles vrbicos concepta, A. 324. teste Baron. §. 137. 138. &c. iam autem diem vltimum obierat Melchiades Anno 314.
o habita Nicæna Synodus Anno 325. huic autem Syluestrum per legatos præsedisse contendunt aduersarij.
p aliis verbis vsum Constantinum testantur Ruffin. lib. 1. cap. 2. Theodoret. libr. 1. c. 11. Sozom. lib. 1. cap. 16.
q hinc constat Pseudo-Melchiadem Synodo Nicæna longè posteriorem, obiit enim Antonius Monachorũ pater A. D. 358.

r hinc iterum constat epist. huius artificem post Imperij lacerationem à barbaris factam vixisse. s 1. Tim. 2. t 2. Cor. 11. u Act. 20. Paulus non constituit episcopos Eccl. regere per Sp. S. sed Sp. S. constituit Episcopos, &c. Sp. S. institutor ministerij, Paulus organum Spiritus sancti. x hoc ait non Paulus sed Petrus 1. epist. cap. 5. y 2. Tim. 2.

z Concil. Chalcedon. can. 3.
a verba Gregorij epiſt. 24. lib. 1. & Paſtoral. lib. 2. cap. 5.
b Intrat & exit.
c rapitur.
d vrgetur.
e conſiderat. portat. qui de reb⁹ quæque dubiis ſemper ad tabernaculũ recurrit; & coram teſtamenti arca Dominum conſulit, exẽplum procul dubio rectoribus præbẽs, vt cum foris ambigunt quid diſponant, ad mentem ſemper quaſi ad tabernaculum redeant, &c.
f ibid. paulo ante.
g ibid. poſt lin. 17.
h quia ſcil. prædicatores recti non ſolum ſurſum ſanctum caput Eccleſiæ videl. Dominum contemp.
i Gal. 6.
k 1. Cor. 7.

laribus. Quæ autem ſint negotia ſecularia ſancti Canones manifeſtant & inhibent, dum perſpicuè docent, Quod [z] *quidam, qui in clero* videntur electi, *propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant, & ſecularia negotia ſub cura ſua recipiant, Domini quidem miniſterium paruipendentes, per ſecularium vero domos diſcurrentes, & propter auaritiam patrimoniorum ſollicitudinem ſumentes.* Decreuit namque ſupradicta *ſancta Synodus, nullum deinceps clericum aut poſſeſſiones conducere, aut negotijs ſecularibus ſe miſcere, niſi propter curam pupillorum & orphanorum ac viduarum; aut ſi fortè Epiſcopus ciuitatis Eccleſiaſticarum rerum ſolicitudinem habere præcipiat.* Vbi liquido patet, quia alia ſunt negotia ſecularia, alia Eccleſiaſtica.

Nonne [a] *Moſes* in ſeculo erat, cum *crebro tabernaculum* [b] intraret & exiret, *qui intus contemplatione* [c] raptus *foris infirmantium negotijs* [d] vrgebatur, *intus Dei arcana* [e] conſiderans, *foris onera carnalium* portabat?

Cuius typum ſacerdotes in Eccleſia agere debent, *vt* dum foras exeunt ad exercenda negotia pro neceſſitatibus ſubditorum, intus *ad* ſe *redeant* per contemplationem mandatorum; ſicut [f] Paulus qui *cæleſtibus ſecretis inſeritur; & tamen per condeſcenſionis viſcera carnalium cubile perſcrutatur.* Sic & [g] *Iacob aſcendentes & deſcendentes angelos vidit, quia* [h] videlicet rectores Eccleſiæ *non ſolum* Deum *contemplando* ſuperna *appetunt, ſed deorſum quoque ad membra illius miſerando condeſcendunt.* Et Domini ſacerdotes horum facta imitantur, & ſe cuſtodiunt, & ſubditorum *onera portant;* & videntur tales eſſe, quales idem egregius prædicator præcepit, vt [i] *qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtantur;* [k] *& qui gaudent tanquam non gaudentes, & qui emunt tanquam non poſſidentes.*

Baronij Cenſura. A. D. 312. §. 80.

NON innitimur iis quæ Iſidorus collector, ſeu potius compilator ſub nomine Melchiadis Papæ perperam collocauit in ea epiſtola cuius (quod magis credimus) ipſe auctor extitit; cui, præter mentionem habitam de Nicæno Concilio, attexunt tertium Canonem Concilij Chalcedonenſis, & nonnulla ex epiſtola Gregorij Papæ: his inquam (quantumlibet veris) quod prodantur falſo

falſo titulo, non innitimur, ſed antiquioribus ac veriotibus teſtimoniis.

Binius in Notis. Falſo titulo ac nomine Melchiadis prænotatam fuiſſe (epiſtolam) inde conſtat, quia mentionem faciat Nicæni Concilij; quod, omnium conſenſu, poſt obitum Melchiadis Papæ, poſtque baptizatum Imperatorem, non ſub Melchiade, ſed ſub Sylueſtro pontifice anno Chriſti 325 qui eſt Conſtantini vigeſimus, celebratum eſſe omnes ferè (vt infrà patebit) hiſtorici conſentiunt. Verius igitur fortaſſe fuerit, ipſum Iſidorum, compilatorem potius quam collectorem, auctorem eſſe huius epiſtolæ, quam ex 3. can. Concilij Chalcedonenſis, ex fragmento quodam epiſt. 24. libr. 1. Gregorij Papæ, & Nicæni Concilij hiſtoria compilatam eſſe conſtat, &c.

Cenſores Gregoriani Decreti.

Collectores Melchiadem citant auctorem (*cap. futuram* 12. *q.* 1.) quod conſtare non poſſe recte animaduertit auctor gloſſæ: fit enim in hoc capite mentio Nicænæ Synodi, quo tempore (vt ex ipſa Synodo, Euſebio, & cæteris hiſtoricis appparet) iam Melchiades obierat.

Cuſan. concord. Cathol. lib. 3. cap. 2.

Textus qui adſcribitur Melchiadi Papæ, qui habetur 12. q 1. *futuram*, &c.] non eſt Melchiadis Papæ ſecundum glo. quandam, & etiam rei veritatem, quia Melchiades præceſſit Sylueſtrum, vt patet in Catal. Rom. pont. & ſi Conſtantinus baptizatus fuit à Sylueſtro, &c. tunc patet titulum illius textus falſum, &c.

Did. Couarruu. Practic. quæſt. cap. 31. §. 1.

Nec enim Melchiades Papa potuit mentionem agere conuerſionis Conſtantini eiuſve donationis in Eccleſiam collatę, nec aliorum quæ *in d. cap. futuram* commemorantur, cum poſt ipſius Melchiadis obitum ſub Papa Sylueſtro contigerint.

Idem Varr. reſol. lib. 4. *c.* 16. Probauimus *in practicis qq cap.* 31. §. 2. illius cap. titulum falſo tribui Melchiadi Papæ, ex eo quod illic relata contigerint poſt ipſius Melchiadis obitum; & quia Melchiades occiſus fuerit, & Martyrium paſſus eſt Maximini iuſſu, qui Conſtantinum in imperio præceſſit.

MELCHIADIS PAPÆ

Decretalis Epiſtola.

Dilectiſſimis fratribus Marino, Benedicto, *Leontio*, *&* *cæteris* Hiſpaniarum, ac in illis partibus *Epiſcopis*, Melchiades.

[a] Initium epiſt. 1. Celeſtini ad Gallos ſem pelagianorũ fautores.

A*POSTOLICI* [a] *præcepti verba ſunt, apud Iudæos atque gentiles ſine offenſione nos eſſe debere. Hoc, quiſquis Chriſtianus eſt, tota animi virtute cuſtodit. Quod cum ita ſit, non parum periculi illi manere poterit ante Deum, qui hoc detractat etiam fidelibus exhibere. Nam qualiter nos (qui neminem perire volumus) iſta contriſtent, quæ auctoribus Chriſtianis percellunt animos Chriſtianos, Dominicus in Euangelio ſermo teſtatur. Ait enim ipſe Saluator*, [b] *quod* expediat ſcandalizanti vnum de puſillis, in maris profundum demergi. *Ideò quæ ſit eius iam pœna quæramus, cui tale ſupplicium legimus expedire.*

[b] Matth. 18.

Quapropter iſta, chariſſimi, verba valdè ſunt ponderanda & cauenda, ne [c] *pro temporalibus æterna*, & *pro caducis* manſura, & pro paruiſſimis temporalibus perdantur (quod abſit) *perpetua* gaudia. Vnde vos rogamus & obſecramus, vt nullus alteri noceat, neque infeſtus aut nocens exiſtat; ſed (iuxta Apoſtolum) [d] *alter alterius onera portet, vt legem Chriſti adimpleat.* Et [e] nolite *iudicare inuicem; ſed* (iuxta eundem Apoſtolum) *hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum.* Primo ſemper antè omnia diligenter inquirite, vt cum iuſtitia & veritate definiatis. Neminem condemnetis ante verum & iuſtum iudicium. Nullum ſuſpicionis arbitrio iudicetis; ſed primum probate, & poſtea [f] *charitatiuam* proferte ſententiam. Et [g] *quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.* Mementote ſermonis Domini ſemper, qui ait; [h] *Nolite iudicare*, & *non* iudicabimini: *nolite condemnare, vt non condemnemini; in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.* Epiſcopos nolite iudicare, nolite condem-

[c] ſic Ruricius epiſt. lib. 2 epiſt. 15. pro minimis magna, pro caducis perpetua, pro temporalibus æterna &c.

[d] Gal 6.

[e] Rom. 14.

[f] vox Pſeudo I d. familiaris

[g] Tob. 4.

[h] Matth. 7. vt non iudicemini.

condemnare [i] abſque ſedis huius auctoritate. Quod ſi feceritis, irrita erunt veſtra iudicia, & vos condemnabimini. [k] Hoc enim priuilegium huic ſanctæ ſedi à temporibus Apoſtolorum ſtatutum eſt ſeruare, quod [l] illæſum manet vſque in hodiernum diem. Epiſcopos ergo, quos [m] ſibi Dominus tanquam oculos elegit, & columnas Eccleſiæ eſſe voluit, quibus etiam [n] ligandi & ſoluendi dedit poteſtatem, ſuo iudicio reſeruauit; hocque priuilegium [o] *beato clauigero* Petro ſua vice [p] *ſolummodo* commiſit. Quod eius iuſtè *prærogatiuum* ſuccreſcit ſedi, futuris *hæreditandum* atque tenendum temporibus.

Quoniam [q] *& inter Beatos Apoſtolos* [r] *fuit quædam diſcretio poteſtatis: &* [s] licet cunctorum *par electio* foret, B. *tamen* Petro conceſſum *eſt vt* aliis *præemineret*; eorumque quę ad querelam venirent cauſas & interrogationes prudenter diſponeret. Quod Dei ordinatione taliter ordinatum eſſe credimus, ne omnes poſterorum cuncta *ſibi vendicarent, ſed* ſemper maiores cauſæ, ſicut ſunt Epiſcoporum & potiorum curæ negotiorum, *ad vnam B. principis Apoſtolorum Petri ſedem confluerent*; vt inde ſuſcipiant finem iudiciorum, vnde acceperunt initium inſtitutionum, ne quandoque *à ſuo* diſcreparent *capite*.

Si vero ſe viderit quiſquam veſtrum prægrauari, hāc ſedem appellet, huc recurrat, [t] vt ſemper inſtituta fuit conſuetudo; quia & voluntariè eis compatiemur, & libenter, prout Dominus dederit adminiculum, feremus. Nec à quoquam, fratres, [u] inhibeatur, aut obiurgetur qui noſtræ conſors communionis eſſe voluerit, ſed magis ei veniendi auxilium præſtetur, quia [x] *ſufficit* vnicuique *obiurgatio quæ fit à* plurimis, *vt* (iuxta Apoſtolum) *magis donetis, & conſolemini, ne forte abundantiori tri-*

i ſic Pſeudo-Anicetus, Pſeudo Victor epiſt. 1. Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1.

k hoc placitū Mercatoris non priuilegium Epiſcopi vrbis.

l hoc nunquā ſeruatū fuit.

m Zach. 2. ſic Pſeudo-Clemens epiſt. 1. & ex eo alij.

n Matth. 16. & 18.

o hoc epitheto nemo Petrum ante A. D. 500. inſigniuit.

p hoc falſum. nec (ſi verum eſſet) ad Papalem tyrannidem.

q verba Leonis epiſt. 84.

r in ſimilitudine honoris fuit &c.

ſ cum omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt vt cęteris præemineret. De qua forma Epiſcoporū quoque eſt orta diſtinctio, & magna diſpoſitione prouiſum eſt ne omnes omnia ſibi vendicarent, ſed eſſent in ſingulis prouinciis ſinguli quorum inter fratres haberetur prima ſententia; & rurſus quidam in maioribus vrbibus conſtituti ſollicitudinem ſuſciperent ampliorem per quos ad vnam Petri ſedem vniuerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil vſquam à ſuo capite diſſideret.

t vix vnum aut alterum exemplum huius conſuetudinis occurrit ante Nic. Concil. tempora, idque palam improbatum à Cypriano epiſt. 55.

u vide Pſeudo-Marcell. epiſt. 1.

x 2. Cor. 2. impoſtor abutitur verbis Paulinis.

ſtitia abſorbeatur qui in anguſtia eſt. *Propter quod obſecro vos,* vt ipſe ait, *vt confirmetis in* illo *charitatem.*

Eorum[y] enim *os accuſandi Sacerdotes*, vel *teſtificandi in eos obſtruimus, quos non humanis ſed diuinis vocibus mortuos eſſe ſcimus.*

Quoniam[z] *infidelis homo mortuus eſt in corpore viuente.*

Nec[a] *in ſuſpicionem veniat* homo fidelis, *vt dicat aut faciat ea quæ pati non vult.* Si[b] quis fidelis eſt, videat ne falſa loquatur, aut cuiquam inſidias ponat. Facile[c] *eſt* ergo hominem *fallere, non tamen Deum.*

Sapiens[d] *non eſt qui nocet* Et[e] *nihil mali vult qui eſt fidelis.*

In his enim fidelem & infidelem hominem cognoſcere poſſumus in nocendo & adiuuando, vt ipſa Veritas ait, [f] *Bonus homo ex bono theſauro cordis ſui profert bona; et malus homo* ex *malo theſauro cordis ſui profert mala. Ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Pro nobis enim dicit Dominus per Prophetam, [g] *Eos vero qui* iudicant vos *ego iudicabo*: & iterum ad ſeruos ſuos dixit; [h] *Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne metuatis.* De talibus quoque Propheta canit dicens, [i] *Non ſic impÿ, ſed tanquam puluis quem projicit ventus; propterea non reſurgent impÿ in judicio, neque peccatores in congregatione iuſtorum. Quoniam nouit Dominus viam juſtorum, & iter impiorum peribit.*

Quare[k] conturbatæ ſunt *gentes, &* plebes *meditabuntur inania? conſurgent reges terræ, & principes tractabunt pariter aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius. Diſrumpamus vincula eorum, & projiciamus à nobis* iugum[l] ipſorum. *Habitator cœli ridebit,* & *Dominus ſubſannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira ſua, & in furore ſuo conturbabit eos.*

Et alibi *dixit*: [m] *Scelus impÿ in medio cordis eius,* [n] *non eſt timor Dei ante oculos eius. Quoniam doloſe egit* [o] *aduerſus eum in oculis* eius, *vt inueniret iniquitatem eius ad* odium. [p] *Verba oris eius iniquitas & dolus; ceſſauit cogitare vt bene* faceret.

y verba Adrian. I. cap. 29. collect. Ingelramo datæ eadem repetũt Pſeudo-Alex. epiſtol. 1. Pſeudo-Stephan. epiſt. 1.
z ſen. 6. Sixt. Pythag. quã vſurpat Pſeudo-Calixt. epiſt. 1.
a eiſd. ſent. 168 169. caſſ. habent Pſeudo Pius epiſtol. 1. Pſeudo-Pontian. epiſt. 2.
b hæc eadem verba ſuis epiſt. inſeruerunt Pſeudo-Alex. epiſt. 3. & Pſeudo-Calixt. epiſt. 1.
c ſent. Sixti 176. repetita à Pſeudo-Alexandro epiſt. 3. Pſeudo Zephyrin. epiſt. 1. Pſeudo-Anthero epiſtol. 1. Pſeudo-Cornel. epiſt. 2.
d Pſeudo-Lucius epiſt. vnica. Pſeudo-Alex. epiſtol. 3. hæc verba repetũt, quæ ſunt Sixti ſent. 292.
e eiuſdem ſent 203. quam ſibi vindicare nituntur Pſeudo-Alex. epiſt. 3. Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo Pontian. epiſt. 2.
f Matth. 12. Luc. 6.
g Eſai. 49. qui iudicarunt te.
h Eſai. 51. ex verſ. Hieronym.
i Pſal. 1. ex verſ. Hieronym.
k Pſal. 2. ex ead. verſ. non pura.
l vulg.
m Pſal. 35. verſio mixta.
n vulg.
o Hieronym.
p vulg.

¶ Iniqui-

[q] *Iniquitatem cogitat in cubili ſuo, ſtabit in via non bona, malum non abjiciet. Domine in cœlo miſericordia tua; fides tua vſque ad nubes.* [r] *Iuſtitia tua* ſicut montes Dei, *judicia tua abyſſus multa.* Homines & iumenta *ſaluos facies, Domine: quam pretioſa miſericordia tua* Deus! *Et filij Adam in vmbra alarum tuarum ſperabunt. Inebriabuntur de pinguedine domus tuæ, & torrente deliciarum tuarum potabis eos. Quoniam tecum eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Attrahe miſericordiam tuam ſcientibus te, & juſtitiam tuam rectis corde. Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus impiorum* non *me commoueat. Ibi ceciderunt operantes iniquitatem, expulſi ſunt & non potuerunt ſurgere.*

Audiuimus [t] à quibuſdam fratribus, quibus infeſti eratis nimis, quod iurgia & diſcordiæ ſint inter vos. Propterea iſta ſcripſimus vobis, mãdantes vt ita teneatis, ſicut & ab Apoſtolica ſede vobis tenenda mandantur. [u] Vnde & Domini præcurſor in Euangelio militibus interrogantibus reſpondit, dicens; [x] *Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, ſed contenti eſtote ſtipendijs veſtris.* Concutit enim hominem qui illum iniuſtè conturbat. De his hæc vobis interim ſufficiant: [y] ſi autem maioribus indigueritis, *vita comite mittite*, & mittentur vobis.

De his vero ſuper quibus *rogitaſtis* vos informari; id eſt, vtrum maius eſſet Sacramentum manus impoſitio Epiſcoporum, aut Baptiſmus; ſcitote vtrumque magnum eſſe Sacramentum. Et ſicut vnum à maioribus fit, id eſt à ſummis Pontificibus, quod à minoribus perfici non poteſt, [z] ita & *maiori veneratione* venerandum & tenendum eſt. Sed ita cõiuncta ſunt hæc duo Sacramenta, vt ab inuicem (niſi morte præueniente) nullatenus poſſint ſegregari, & [a] vnum ſine altero ritè perfici non poteſt. Nam vnum (præueniente morte) ſaluare ſine altero poteſt; aliud autem non poteſt. [b] Vnde ſcriptum eſt, *In diebus illis (dicit Dominus) effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem. Aduertamus* [c] ſummas *diuitias bonitatis* Dei. *Quod* [d] *in confirmandis neophytis manus impoſitio tribuit ſingulis, hoc tunc ſpiritus Sancti deſcenſio in credentium* populos [e] *donauit vniuerſis. Sed quia diximus quod manus*

q Hieron.

r vulg.

t his cõmentis infarcire ſuas epiſt. ſolet impoſtor.

u non cohærent præced.

x Luc. 3.

y decerpe Lector floſculos erudit. Tullianæ.

z impudens aſſertio; quaſi vero traditiones humanæ diuinis præponderare debeant.

a te tuo gladio iugulas ſceleſte, ſi *nullatenus ſeparari poſſunt nec ſeparatim perfici*, falſum eſt *vnum ſine altero ſaluare*.

b ſeq. non cohærent, tua enim non ſunt ſed Euſebij ſiue Emiſſeni ſiue Gallicani. homil. de Pentecoſte ab initio.

c ſummæ.

d quod nunc in.

e populo.

impoſitio & confirmatio [f] ad Baptiſmi perfectionem pertineat; & *qui iam regeneratus in Chriſto eſt* [g] confirmare *aliquid poſſit; forte cogitat ſibi aliquis, Quid mihi prodeſt poſt myſterium baptiſmatis* [h] myſterium confirmationis? At, *quantum video, non totum de fonte ſuſcepimus, ſi poſt fontem adiectione noui generis indigemus? Non ita* [i] *dilectiſſimi. Attendat charitas veſtra.* [k] Sicut *exigit militaris ordo, vt cum Imperator quemcumque in militum receperit numerum non ſolum ſignet receptum, ſed etiam armis competentibus inſtruat pugnaturum: ita in Baptizato benedictio illa munitio eſt. Dediſti militem, da ei* adiumentum [l] *militiæ. Nunquid prodeſt ſi quiſquam parentum magnam* [m] pupillo *conferat facultatem, niſi prouidere ſtudeat & tutorem?* Itaque *paracletus regeneratis in Chriſto cuſtos & conſolator & tutor eſt. Ideo dicit ſermo diuinus,* [n] Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilāt qui cuſtodiunt eam. *Ergo Spiritus ſanctus, qui ſuper aquas baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum præſtat ad gratiam.* Et *quia in hoc mundo tota ætate victuris, inter inuiſibiles hoſtes & pericula gradiendum eſt, in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad pugnam; in baptiſmo abluimur; poſt Baptiſmum roboramur.* [o] At ſi *continuò tranſituris* [p] ſufficiant *regenerationis beneficia, victuris* [q] tamen *neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Regeneratio per ſe ſaluat mox in pace beati ſeculi recipiendos; confirmatio autē armat & inſtruit ad agones mundi huius & prælia reſeruandos. Qui autem poſt Baptiſmum, cum acquiſita innocentia immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte; quia* [r] *non poteſt peccare poſt mortem. Hic ſi fortè illud etiam requirere velimus, poſt paſſionem & reſurrectionem Chriſti quid Apoſtolis profuerit aduentus Spiritus ſancti, ipſe Dominus eis* [ſ] *euidenter exponit.* [t] Quæ dico (inquit) vobis, non poteſtis ea portare modo. Cum autem venerit ille ſpiritus veritatis, ipſe docebit vos omnem veritatem. *Vides, quia cum ſpiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & conſtantiam dilatatur? Itaque ante deſcenſionem Spiritus ſancti vſque ad negationem Apoſtoli deterrentur; poſt viſitationem vero eius vſque ad martyrium contemptu ſalutis armentur. Secundum* hoc [u] *per Chriſtum redimimur, per Spiritum vero ſanctum dono ſapientiæ ſpiritualis illuminamur,*

f confirmatio ei qui iam renatus.
g conferre.
h miniſteriū confirmātis. Aut.
i ita eſt.
k ſic enim exigit.
l adiumēta.
m paruulo.
n Pſal. 126.
o ac ſic.
p ſufficiunt.
q autem.
r quia iam.
ſ eis hoc.
t Ioan. 16.
u hæc per.

minamur, ædificamur, erudimur, instruimur, consummamur, vt illam sancti Spiritus vocem audire possimus. [x] Intellectum tibi dabo, & instruam te in via qua gradieris. *De Spiritu sancto accipimus vt spirituales efficiamur,* [y] *quia* animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. *De Spiritu sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, iniusta respuere; vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ ac diuersis illecebris, & fœdis indignisque cupiditatibus resistamus. De Spiritu sancto accipimus vitæ*[z] amorem *& gloriæ* ardorem, vt *succensi* diuinitus *erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus.*

x Psal. 31.
y 1. Cor. 2.
z vitæ amore & gloriæ ardore succensi vt erigere.

Ieiunium [a] vero Dominici diei & quintæ feriæ nemo celebrare debet, vt inter ieiunium Christianorum & gentilium veraciter credentium atque infidelium & hæreticorum vera & non falsa discretio habeatur.

Vnde [b] scriptum est, *Quæ* [c] pars *Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? Quæ* autem *participatio iustitiæ cum iniquitate?* Et iterum, *Nolite iugum ducere cum infidelibus.*

De cætero, fratres, *videte* [d] *ne quis vos decipiat* inanibus verbis, neque *per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum: quia in* [e] Christo *habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter; & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis; in quo & circumcisi estis circumcisione non manu facta, in expoliatione corporis carnis,* sed *in circumcisione Christi, consepulti ei in Baptismo, in qua* [f] *resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, conuiuificauit cum illo donans vobis omnia delicta, delens quod* aduersum vos [g] *erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis; & ipsum tulit de medio,* & *affigens illud cruci, expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo & potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut Sabbathorum; quæ sunt vmbra futurorum, corpus autem Christi. Nemo vos seducat volens in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus per* [h] nexum *&* coniunctionem *subministratum & constructum crescit in augmentum* fidei. [i] *Si ergo*

a vide Clem. constit. lib. 5. cap. vlt. & Pontificale. hunc locum citare videtur Micrologus cap. 50.
b 2. Cor. 6.
c Ital. vulg. conuentio.
d Coloss. 2.
e in ipso.
f in quo &.
g aduersus nos.
h nexus & coniunctiones.
i augm. Dei.

mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tanquam viuentes in mundo decernitis, Ne tetigeritis, neque gustaueritis, neque contrectaueritis; quæ sunt omnia in[k] interitu *ipso vsu, secundum præcepta & doctrinas hominum, quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ, in superstitione & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.*

k in interitum.

l Coloss. 3.

Igitur[l] *si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam & auaritiam; quæ est simulacrorum seruitus, propter quæ venit ira Dei*[m] in *filios incredulitatis, in quibus & vos ambulastis aliquando, cum viueretis*[n] *cum illis. Nunc autem deponite & vos*[o] omnem *iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius qui creauit* eum. *Vbi non est Iudæus & gentilis, circumcisio & preputium, barbarus & Scytha, seruus & liber; sed omnia, & in omnibus Christus. Induite ergo vos sicut electi Dei, sancti & dilecti; viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes inuicem, & donantes vobismetipsis: si quis aduersus aliquem habet querelam; sicut &*[p] Christus *donauit vobis, ita & vos.*[q] *Super autem omnia charitatem* habentes, *quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi* vigeat[r] *in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore, & grati estote. Verbum*[s] Dei *habitet in vobis abundanter, in omni sapientia; docentes & commonentes vobismetipsos psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini* nostri *Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum.*

m super filios.
n in illis.
o omnia.
p Dominus donauit.
q super omnia autē hæc charitatē habete.
r exultet in.
s verbum Christi.

t 2. Thess. 3.

Vos, charissimi,[t] *nolite deficere benefacientes. Quod si* aliquis fuerit qui non obedierit verbis Apostolicis, *hunc notate, &* non *commisceamini cum illo; vt confundatur. Et nolite*

lite quasi inimicum existimare, sed corripite vt fratrem. Deus autem pacis [u] *det vobis idipsum sapere in alterutrum*, & omnes; & ipse sit semper vobiscum *in omni loco*. Amen.

Data [x] Kal. Martij, Volusiano & Rufino viris Clariss. Coss.

u Rom. 13.

x obiit vero Melchiades A.D. 313. Decemb. 10 Cōstantino 3. & Licinio Coss. succeßerat eidem Syluester Calend. Febr. A. 314. Data ergo epistola tertio mense à morte Melchiadis. vide Martyrol. ad 10. Decemb. Anast. in Pontificali Baron. ad A. 313 §. 47. & 48. & 314 §. 1.

CENSVRA.

HANC epist. Melchiadis esse non posse inde constat, 1. Quod data post obitum ipsius. 2. Quod versionem Hieronymi sequitur. 3. Quod Celestini, Leonis, Eusebij Gallicani, & Sexti Pythagoræi sententias mutuatur. 4. Quod putida Mercatoris commenta ineptis & barbaris phrasibus exprimit.

SYNODI NICÆNÆ ad Siluestrum Papam Epistola.

Beatissimo Papæ vrbis Romæ, cum omni reuerentia colendo Siluestro, Osius Episcopus prouinciæ Hispaniæ ciuitatis [a] *Cordubæ, Macarius Episcopus Ecclesiæ* [b] *Hierosolymitanæ*, [c] *Victor & Vincentius Presbyteri vrbis Romæ ordinati ex directione tua, &* [d] *cæteri Episcopi CCCXVIII. in Domino salutem.*

a Cordubensis.
b Constantinopolitanæ.
c Vitus.
d clausula hæc deest in variis codicibus; Mendosa etiam videtur, nam si cum Osio & Macario scribunt 318. Patres, Episcopos 320. ad Synod. Nicæn. conuenisse necesse est: quod falsum.

QVONIAM omnia [e] corroborantur diuinis mysteriis Ecclesiasticæ vtilitatis causa; quæ ad robur pertinent S. Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ, ad sedem tuam Romanam explanata, & de Græco redacta *scribere confitemur:* nunc itaque ad [f] veræ fidei [g] augmentum *accurrimus roborari.* Itaque censeat vestra Apostolica doctrina, [h] *Episcopos totius vestræ Apostolicæ vrbis* in vnum conuenire, vestrumque habere [i] concilium: sicut docet mystica veritas,

e corroborata.

f vestræ sedis. g argumentum. h An tunc plures vrbis Romanæ Episcopi?
i Concilium.

k. vt firmet, vel firmetur. l ſanctimonia, graduſque. m contex a *Al.* vel textus ordinationis. n fornices conſternere vbi. *Aliàs* vel ordines conſtituere vrbis, *locus deprauatus.* Bin. o conſtituimus. p & hic quoque mendum irrepſiſſe videtur: forte ſcriptum fuerat Septemb. *Binius.*

confirmet[k] noſtra ſancita,[l] vt gradus fixos[m] connexa ordinationi tuæ ſanctimoniæ noſtra poſſit habere regula: quoniam decet numerum dictorum coëpiſcoporum à te diſcere gradus conformes[n] conſcendere verbi. Quicquid autem conſtitutum[o] in Concilio Nicæno, precamur veſtro *oris conſortio* confirmetur. Oret beatitudo tua pro vniuerſo Concilio. Dat. 8. Kal.[p] Iul. Accept. 13. Kal. Nouemb. Paulino & Iuliano *ſummis* Coſſ.

Binij Nota.

EPISTOLA hæc à Surio primum edita fuit, ex vetuſto libro Colonienſi, quæ reperitur, etiam in antiquis Codicibus MSS. Creſconianæ collectionis, ſed vbique valde corrupta.

CENSVRA.

Synodi Nicænæ patres ad Syluestrum ſcripſiſſe ſine ratione negari non debet: hanc vero epiſtolam exaraſſe ſine temeritate aſſeri non poteſt. Certè quicunque eam dedit, non contentus noſtro (id eſt humano) more loqui, altius quiddam aggreſſus videtur; phraſis enim eius tenebroſa, ne dicam barbara, ex qua ſanum ſenſum vix exculpere liceat. An vero, & quo modo Synodorum Oecumenicarum Decreta à Pontifice Romano confirmanda fuerint, alibi diximus.

SILVESTRI PAPÆ
reſcriptum ad Synodum.

Notabit Lector quæ diuerſo charactere expreſſimus.

Silueſter Epiſcopus ſedis Apoſtolicæ, & S. Eccleſiæ catholicæ reuerendæ religionis vrbis Romæ, *Fratribus & coëpiſcopis qui in Nicænum Concilium conuenerunt in Domino, ſalutem.*

GAVDEO promptam vos benignitatem ſeruare. Nam & confirmo, *figoque* ad doctrinæ veſtræ reclamantes, de myſterio vel vnitate Trinitatis, chriſmatis vos (ſecundum dicta & do-

& doctrinam Euangelicam) sanctā accepisse gratiam: De *quo examinationis probo*, vera fuisse & esse mansura quæ in *vestrum nostrum*que manauere *mysterium*, meum chirographum offero, & discipulorum meorum offero in vestro sancto Concilio quicquid constituistis, vnà parem dare consensum. Atque in gremio vestræ Synodi parua propter disciplinam Ecclesiæ alligabo *præcepta*; propter Victorinum qui arbitrio suo quicquid vellet affirmabat, & Cyclos Paschæ pronuntiabat fallaces, & *cum Episcopis totius vrbis Italiæ* examinatam vniuersitas vestri S. Concilij dignetur accipere veritatem. *& alia manu.* Oret pro nobis Beatitudo vestri sancti Concilij, trecentorum decem & octo, vt charitatis quæ vobis data est Domini nostri Iesu Christi seruetur augmentum.

Data 5. Kalend. Nouembris, accepta 4. Idus Februarij, * Constantino septies, & Constantio Cæsare 4. Consule.

* Constantini Consulatus 7. incidit A.D. 326. Constantij 4. in 379. quo anno Constantinus octies Consul.

Baronij Censura A.D. 325. §. 171.

HVIC (præced. scilic. epistol. Synodi ad Siluestrum) habetur coniuncta Siluestri epistola ad Synodum, sed mendosissima; quæ & ob Coss. perperam positos commentitia reputatur, vtpote quæ data & accepta habeatur sub Consulatu Constantij 4. cum Constantini 8. siue 7. qui est ab hoc annus quintus, &c.

Bin. in Not. ad 3. Syn. Rom. sub Siluestro.

Siluestri epist. ad Synodum rescripta idem firmissime attestaretur, si non ob Consulatum Constantij 4. & Constantini 8. perperam in ea positum mendosissima & fere commentitia reputaretur.

ÆGYPTIORVM EPISTOLA ad Marcum Papam.

Domino Sancto & Apoſtolici culminis venerando *Marco, S. Rom. & Apoſtolicæ ſedis atque vniuerſalis Eccleſiæ Papæ, Athanaſius & vniuerſi Aegyptiorum Epiſcopi.*

AD vos perueniſſe non dubitamus, quanta & qualia ab hæreticis, & maximè ab Arianis, quotidie patimur; quoniam [a] *in tantum* ab eis *perſequimur, vt etiam viuere* iam *nos tædeat*. Nam *inſtanti tempore* ſubitò & *inſperatè* in nos irruentes, noſque, iuxta præceptum Domini qui ait; [b] *Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam*, fugiendo propter cladem populi eos declinantes nos comprehendere non valuerunt; [c] ſed omnia depopulati ſunt. In tantum enim noſtra vaſtauerunt, vt nec libros, nec veſtimenta Eccleſiaſtica, aliaque ornamenta, nec reliqua vtenſilia nobis dimitterent. Libros verò noſtros vſque ad minimum incendentes, nec iota vnum relinquentes, propter veritatis fidem, etiam *Nicænam Synodum*, [d] *quo*modo clerus & populus imbuebatur, & maximè iam imbuti erant, in contumeliam noſtram & omnium Chriſtianorum *incenderunt*. Quapropter precamur (pater Beatiſſime) quia non dubitamus apud vos [e] plenaria eſſe Nicæni Concilij exemplaria, vt nobis illa quæ ſanctæ recordationis prædeceſſoris veſtri Syluestri fuerunt [f] *ſub* tuta mittatis *ſtipulatione*. Nam quando prædictæ Synodo cum Beatæ memoriæ Alexandro digno Deo Pontifice noſtro, id eſt, Alexandrinæ magnæ ciuitatis Epiſcopo, in Diaconatus interfuimus officio, ſub noſtræ præſentiæ teſtimonio; per Beatos viros [g] Victorem & Vincentium presbyteros Apoſtolicæ ſedis *Apocriſarios* miſſa ſunt prædicto Papæ Syluestro, cum *adſtipulatione* ſubnexa capitula ſeptuaginta.

a his verbis vſus Pſeudo-Athanaſ. in epiſt. ad Felicem II.
b Matth. 10.
c hoc ſub Marco non contigit ſed ſub Liberio A.D. 355. à Marci dormitione 19. Syriano in orthodoxos graſſante.
d not. phraſ.
e forte pleniora.
f phraſis Cõcil. 6. Carth. c. 4 & 9. vide & epiſtolas Cyrilli Alex. & Attici Cõſtantinop. ad patres Africanos.
g Vitus non Victor à Syluestro miſſus.

Sanc-

Sane præſentibus nobis [h] octoginta capitula in memorata tractata ſunt Synodo, ſcilicet quadraginta à Græcis, Græca edita lingua: & quadraginta à Latinis, ſimiliter Latina edita lingua. Sed viſum eſt CCCXVIII. patribus ſancto Spiritu repletis, in prædicto Concilio congregatis, & maximè iam dicto Alexandro & Apoſtolicæ ſedis Apocriſariis, vt decem capitula adunarentur aliis, atque congruis locis inſererentur; & *ad* [i] *formam ſeptuaginta diſcipulorum*, vel potius *totius orbis terræ linguarum*, ſeptuaginta tanti & tam excellentis Concilij fierent capitula, quæ omnem Chriſtianorum informarent orbem, & omnes ſub *ſacerdotali & Chriſtiano nomine* degentes, vna fides & vna Sacerdotalis atque clericalis regeret norma, nec quiſquam [k] *à ſuo diſſideret capite*.

Nunc ergo, quia (vt prædictum eſt) ab inimicis S. Dei Eccleſiæ, & maximè ab Arianis, à quibus quotidie expugnamur, conterimur & opprimimur, præfata ſeptuaginta Nicæni Concilij capitula, quæ (præfata Synodo iam facta) iubente Domino meo Alexandro, decreto omnium Epiſcoporum attuli, quæ etiam coram omnibus recitaui atq; tranſcripſi, ſunt igne combuſta; Optamus, vt à veſtræ [l] *ſedis* auctoritate, *quæ eſt mater & caput* omnium Eccleſiarum, ea ad correctionem & recreationem fidelium orthodoxorum percipere per pręſentes Legatos mereamur, quatenus [m] *ve-*

h *Tom. 1. Cōcil. part. 1. p. 328. Alphonſi Piſani vel Binij de 80. Canon. Nicænis ſententia.* Nobis pro 40. Canonib. Nicænis Latinorum, de quibus egit Athanaſius ſupra erunt 24. can. à Iulio citati epiſt. 2. ſimul cum Sardicenſibus. nam & Sardicenſes fuiſſe 40. teſtatur quædam eius Cōcilij antiqua præfatio in tomis Conciliorum. Pro Nicænis autem ibid. 40. Græcis, quorum etiā meminit ſuperius Athanaſius, nobis erunt 20. vt legati ex Concilio Carthag. 6. ſumpti vna cum Antiochenis, qui cum ſint numero 25. ſi adiungantur 20. vulgatis à numero 40. non multum recedunt. Arabicum quidem exemplar habens 80. canones & Græcos & Latinos complexum fuiſſe videri voluit, id autem an verum ſit necne aliorum eſto iudicium. *Confut.* vtraque coniectura fallax. Prioris nunquam aſſertor fuerit qui auerterit Marci dormitionem contigiſſe A. D. 336. Antiochenam vero Synodum A. 341. Sardicenſem 347. demum habitam. Poſteriorem nemo propugnauit qui meminerit canones Arabicos 80. vix ante 60 annos in lucem prodiiſſe. Mihi (vt quod ſentio dicam) probabilius videtur epiſt. huius cæterarumque artificem pro Nicænis & Apoſtolicis 70. canonibus, Adriani cap. 72. Ingelramo Metenſi collecti ſupponere voluiſſe. Maximæ enim horum capitum partis vel patres Nicænos vel Apoſtolos autores facit; ſæpius vtroſque. Vide epiſt. 1. Pſeudo-Zephyrini. i Egregium ſanè commentum, linguarum non 70. ſed 72. meminere Clèm. Strom. lib. 1. Epiphan. initio Panarij & in hęreſi Sethianorum, Hieron. in Matth 26. & Pſal. 44. Auguſtin. de Ciuit. Dei lib. 16. cap. 3. Proſper. de vocat. gentium lib. 2. cap. 4. Arnobius in Pſal. 104. Beda lib. de 6. temporibus, Ado in Chron.

k Imitatur impoſtor Leonis verba epiſt. 84. l ſed s mater Eccl. non eſt ſed matris. Cathedra enim prima inter Eccleſiæ dotes teſte Optato lib. 2.

m Nota phraſim familiarem Mercat.

ſtra fulti auctoritate, veſtriſque precibus roborati, illæſi à memoratis æmulis ſanctæ Dei Eccleſiæ & noſtris euadere, nobiſque commiſſos eruere valeamus.

[n] *Verè* [o] nouimus *Apoſtolatus veſtri cor gratia Sancti ſpiritus in tantum eſſe* [p] accenſum, vt omnibus oppreſſis ſuccurratis; quanto magis nobis, qui licet [q] exigui ordinis, tamen veſtri ſumus, & ſemper eſſe volumus? Ideò decet & oportet vos nobis hæc quæ rogamus, & alia (quæ neceſſaria *iuxta* [r] *ſapientiam, quam vobis præſtitit altiſſimus*, eſſe cognoueritis) abſque tarditate præſtare, [ſ] *vt tantæ miſeriæ ſquallores à fidelium mentibus detergantur, & quaſi vulnus corpori infixum*, [t] auditu tantæ *miſeriæ obſerato, ſalutari curetur antidoto*; vt *diuino freti iuuamine*, veſtraque auctoritate atque auxilio roborati, aduerſantium tergiuerſationes euadere valeamus: atque inconcuſſo *vultu, non fraude cuiuſquam perculſi, aſſiſtere æterno iudici mereamur, & vocem audire inquientem*, [u] Euge, ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam; intra in gaudium Domini tui. *Et ſubſcriptio.* Orantem pro nobis ſanctum Apoſtolatum veſtrum [x] *longæuis Dominus conſeruet temporibus.*

n verba Concilij Rom. ſub Gregorio II. indict. 4. id eſt, A. D. 721.
o cognoſcimus.
p ſuccenſum vt radicitus tantæ miſeriæ.
q Si tibi ex igni 2. ſedis Epiſcopi, quis magnus eſſe poteſt?
r imitatur impoſtor verba Concilij Afric. ad Bonifac. Papam.
ſ Concil. Rom. verba.
t aditu talis miſeriæ.
u Matth. 25.
x phraſ. Ioan. II. Papæ in epiſt. ad Iuſtinianum.

MARCI PAPÆ

Epiſtola.

Dominis venerabilibus fratribus Athanaſio, & vniuerſis Aegyptiorum Epiſcopis, Marcus Sanctæ Romanæ Apoſtolicæque ſedis & vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus.

DOLEO fratres, & nimium contriſtor ſuper afflictione veſtra, ſed oppido conſolor quod [a] *vento agitata* non eſtis *arundo*, ſed recti in fide inter omnes procellarum & turbinum colluctationes inceſſanter perduratis.

[b] *Lectis* ergo *fraternitatis* [c] veſtræ *literis vigorem* conſtantiæ

a Matth. 11.
b verba Leonis epiſt. 85.
c fratern. tuæ lit. vig. fidei tuæ quam

ſtantiæ veſtræ, quem *olim noueramus, agnouimus. Congratulanter* [d] vobis *quod ad* cuſtodiendum Chriſti gregem, *paſtoralem curam vigilanter* [e] inſequimini; *ne lupi, qui ſub ſpecie ouium ſubintrarunt, beſtiali ſæuitia ſimplices quoſque dilacerent,* [f] qui non ad hoc ſubintrarunt vt aliqua *correctione proficiant, ſed* vt *ea quæ ſunt ſana corrumpant.*

Quapropter [g] *moneo, & hortor dilectionem veſtram, vt* bonum quod incepiſtis adminiculante diuina gratia vſque ad finem perducere ſatagatis, veritatis voce monente, [h] *Beatus qui perſeuerauerit vſque in finem. vnde* enim *Beata* [i] *perſeuerantia, niſi de virtute patientiæ? Nam* iuxta [k] *Apoſtolum,* Omnes qui volunt pie viuere in Chriſto perſecutionem patientur: *quæ non in eo tantum computanda eſt, quod contra Chriſtianam pietatem aut ferro aut ignibus agitur, aut quibuſcunque ſupplicijs; cum perſecutionum ſæuitiam ſuppleant & diſſimilitudines morum, & contumaciæ inobedientium, & malignarum tela linguarum: quibus conflictationibus* [l] communia *ſemper membra* pulſantur, *& nulla piorum portio* [m] conflictatione *ſit libera, ita vt* nec *periculis, nec* [n] otio *careant nec* labore.

Nam hæc [o] *&* omnia *incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis vſque in finem perſeuerantia,* [p] atque *bonæ voluntatis* incrementa *ad Chriſti gratiam* [q] ſemper ſunt referenda, vt in omnibus quæ agimus Deus omni perfectè laudetur tempore.

De capitulorum namque veritate & numero Nicæni Concilij, [r] cui vos interfuiſſe literis veſtræ fraternitatis ſignificaſtis, à noſtris qui vobiſcum vna interfuerunt diligentioribus requiſiuimus collocutionibus; qui ita vt veſtræ teſtatæ ſunt literæ, omnem nobis ordinem expoſuerunt, & veſtram epiſtolam *per omnia* [ſ] *veſtram* eſſe teſtificati ſunt: non vt nos aliquid ſiniſtrum veſtra ex parte arbitremur; ſed nos & vos, illoſque abſque vlla in poſterum titubatione vnum ſentire optaremus; & Sancta Romana Eccleſia, quæ [t] ſemper immaculata manſit, & Domino prouidente, & (B. Petro opem ferente) in futurum manebit, ſine vlla hæreticorum inſultatione firma & immobilis omni tempore perſiſteret.

d tibi quod ad cuſtodiá gregum Chriſti.
e exequeris.
f dilacerent, & non ſolum ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiam ea.
g Leo epiſt. 2.
h verba Leonis epiſt. 92.
i beata erit.
k ſecundum Apoſtolicam prædicationem.
l cum omnia ſemper Eccleſiæ membra pulſentur.
m hic attentatione ſit.
n otia labores.
o verba Celeſtini cap. 11. ad Gallos.
p & bona volunt. exordia.
q gratiam referre docuerunt.
r hoc ſcilicet ignorabat Marcus.
ſ forte veram
t Regina ſedet, non vidua luctum non videbit Apoc. 18.

His itaque peractis, diligenter requirentes in [u] Sanctæ noſtræ & Apoſtolicæ ſedis ſcrinio eadem quæ Sanctæ recordationis prædeceſſori meo Syluestro ſunt directa, ſeptuaginta (ſicut ſignificaſtis) capitula illæſa inuenimus. Ipſa enim vobis (propter auctoritatem & ſubſcriptionem tantorum Patrum & eius magni Concilij) minimè miſimus; ſed pro eiſdem coram Apocriſariis veſtris alia ſimilia, eundem numerum, eademque verba, & ipſam ſubſcriptionem continentia vobis reſcribere, & *ſub* certe [x] *ſtipulatione* & confirmatione mittere curauimus.

Et [y] *quis eſt, qui fratribus ſuis* talia *negare* audeat? Nam non negligenda nobis hæc per Sancti Spiritus gratiam Dominus docuit, ſed fideliter exercenda & fratribus contradenda & docenda diſtribuit.

Hæc Apoſtolorum viua traditio. Hæc eſt vera charitas, &c. *

Datum [z] 10. Kal. Nouemb. Nepotiano, & ſecundo viris Clariſſ. Coſſ.

u omnia tibi Sancta e iam fraudes.

x de hac phraſi ſupra diximus.

y verba Attici in epiſtol. ad Patres Concil. Carth. ſub Bonifacio. A.D. 422.

* Seqq. ad finem epiſtolæ habent Pſeudo-Lucij epiſt. & Pſeudo-Felicis epiſt. 3.

z Nullus Nepotiani Conſulatus cum Secundo ſed cum Facundo. contigit autem A. D. 336. quo anno Marcus ſedit à 16. Ianuarij ad 7. Octobris. Data ergo Epiſtola 16. die à morte Marci.

Baron. ad A. D. 336. § 58. &c.

HOc anno iiſdem Conſulibus 10. Kal. Nouemb. data legitur Marci nomine epiſt. ad S. Athanaſium Epiſcopum Alexandrinum, & ad cæteros Ægypti Epiſcopos: cuius argumentum ex ſcripta ſuperius & ibi poſita epiſtola Athanaſij & aliorum eiuſdem Prouinciæ Epiſcoporum ad eundem Marcum facilius intelligitur; Nempe Ægyptios dira Arianorum perſecutione vexatos inter alia diſpendium paſſos eſſe Nicænorum Canonum, qui vnà cum omnibus aliis libris ab iiſdem incenſi fuerint: quorum exemplar à Romana Eccleſia, iiſdem datis ad Marcum Papam literis, poſtulant impertiri. Quibus quidem literis, tum Ægyptiorum tum Marci, Nicænorum Canonum numerus definitur; nimirum ab eadem magna Synodo ſtatuta fuiſſe 70. ſecundum (vt aiunt) numerum didiſcipulorum capitula.

1 59. Mirum certè cum diu multumque inter Eccleſiam Africa-
nam & Romanos pontifices Zoſimum ac Bonifacium agitata ſit
controuerſia de numero Nicænorum Canonum, ipſos eiuſmodi
epiſtolas præteriiſſe. At Mercatoris merces nonnihil ſuſpectæ red-
duntur, vtpote quæ germano rectæ rationis temporis ſigno mini-
2 mè inueniantur eſſe ſignatæ. Quonam pacto) quæſo) ſub dictis
Coſſ. potuit Athanaſius Alexandria ad Marcum ſcripſiſſe, qui iam
3 exul hoc anno agebat in Galliis? Et quænam ſub Conſtantino A-
rianorum

stianorum contigit in Ægypto, cum non Marci tempore A. D. 355. sed multo post, quando Constantius Georgium in locum Athanasij suborgauit, passa sit Ecclesia Alexandrina violentam Arianorum vastationem? Sed & quonam pacto Marcus potuit 10. Kal. Nou. 4
scripsisse ad Athanasium, cum hoc ipso anno Nonis Octobris reperiatur esse defunctus? Eum quidem nonnisi 8. menses sedisse S. Hieronymus testatur in Chronico. Videat hæc, qui eas citat, Marianus Scotus, & pariter contendit, nonnisi 8. mensibus sedisse Marcum. quonam modo fieri potuit, eam datam esse ab ipso Marco epistolam, si iam ante ipse ex humana vita desierat?

60. Quicquid sit, vnum eundemque esse putamus auctorem, qui has concinnauit literas cum eo qui finxit epistolam illam Bonifacij Papæ ad Eulatium Episcopum Alexandrinum, de restituta communione Ecclesiæ Africanæ: de qua consule quos diximus in nostris ad Rom. Martyrologium notis. Voluit ille sapiens architectus bene esse consultum assertioni Zosimi & Bonifacij, de Nicæno canone extra vicenarium numerum allegatum: homo ille ad fictionem confugit, qui ignorauit ex apertissima veritate solutionẽ afferre: de quo superius dictum est, cum egimus de numero Nicænorum Canonum. Procul absit ab Ecclesiastico tractatore omnis turpis suspicio fictionis & imposturæ, qui pura luce tantummodo gaudeat veritatis; præstat enim ingenuè ignorantiam fateri magis, quàm ex mendaciis emendicatam scientiam affectare.

Bellarmin. de Rom. Pontif. lib. 2. c. 25.

QVOD illi can. (Nicæni scil.) non sint omnes, probant nonnulli ex epist. Athanasij ad Marcum Papam, in qua petit exemplum Nicæni Concilij ex Rom. pont. scrinio, asserens exempla, quę erant Alexandriæ fuisse cremata ab Arianis.

Sed hoc argumentum ridetur à Magdeburgensibus, & verè non est solidum. Nam illa incensio librorum accidit tempore Constantij Imp. quando Athanasio expulso Georgius quidam Arianus in locum eius ordinatus est, vt ipse Athanasius testatur in epist. ad omnes orthodoxos: constat autem ex Chron. Hieronymi, Marcum Papam eo tempore iam fuisse defunctum. Deinde si Marcus Papa 5
exemplum misisset ad Alexandrinos ex Romano scrinio, certè conuenissent deinceps inter se exemplaria Romanum & Alexandrinum. Quomodo ergo in exemplari à S. Cyrillo ex Alexandria ad Africanos misso, deerant isti canones tres, qui inueniebantur in Romano? Omissa ergo ista Athan. epist. probatur canones illos non esse integros, &c.

Idem de Scriptur. Eccles. in Athanasio. De Epistolis Athanasij ad Marcum Papam, & Marci Papæ ad Athanasium, con-

ſtat ex ratione temporis, eas epiſtolas eſſe ſuppoſititias, vt dicemus infra in obſeruatione ad Gratianum.

Idem in Gratiano.

Gratianus id vnum habet, quod reprehendi poſſe videtur; quod non habuit delectum auctorum ex quibus Decreta collegit. Annotabo hic aliqua loca per modum exempli.

Primo diſtinct. 16. canone *ſeptuaginta* citatur epiſt. S. Athanaſij Epiſcop. Alexandrini de canonibus Nicænis incendio conſumptis, ad Marcum Papam. Sed Card. Baronius Tom. 3. Annal. demonſtrat eo tempore Athanaſium fuiſſe exulem in Galliis, & incenſionem illam canonum Nicænorum contigiſſe diu poſt obitum Marci Papæ; & ipſum Marcum defunctum iam fuiſſe quando ſcribitur reſpondiſſe ad Epiſtolam Athanaſij: vt vndique nutet fundamentum harum epiſt. & 70. canonum Nicæni Concilij.

Poſſeuin. in Appar. Ad Marcum Papam Epiſtola, & Marci reſcriptum ſine dubio non ſunt Athanaſij, &c.

Et in verbo Marcus. De epiſt. ipſi Marco Papæ adſcripta, &c. conſule Baron. Card. Tom. Annal. 3. pag. 428 & ſeq. primæ Rom. edit. Quin p. 676. refellit quorundam hiſtoricorum de ea commentum.

Binius in Not. ex Baronio & Bellarmino.

Hanc ſurreptitiam, & ab aliquo confictam quinque rationes euidenter oſtendunt. 1. 2. & 4. *ex Baronio, 3. ex Baronio & Bellarmino, 5. ex Bellarmino hauſta ad verbum, ideò hic non repetimus.*

Eaſd. epiſt. *Petrus Nannius* in 3. claſſem relegauit cum cæteris ſuppoſititiis libris quos Athanaſij non putauit. Vide eius præfat. ad Anton. Perenotum Attrebatenſem Epiſc. Athanaſij operibus præfixam.

CENSVRA.

HIs omnibus addo, vnum eundemque (ſi me non fallit coniectura) vtriuſque epiſt. artificem, eumque anno D. 721. poſteriorem fuiſſe: certè eum ex variis Attici, Celeſtini, Leonis, Symmachi, Gregorij I. Agathonis & Gregorij II. male conſutis locis epiſt. ſuas concinnauiſſe perſpicuum eſt.

Hincmar. libri aduerſ. Hincmar. Laudun. cap. 20.

Quod in epiſtola ex nomine Athanaſij, & Epiſcoporum Ægyptiorum ad Marcum ſucceſſorem Sylueſtri habetur 80. fuiſſe capitula, 40. ſcilicet à Græcis Græca edita lingua, & ſimiliter 40. à Latinis Latina edita lingua & ab Epiſcopis 318. in 70. redacta fuiſſe capitula; ſi numerantur illa quæ in epiſtola Iulij deſignantur, & illa

quæ

quæ designata prætermittuntur, sed & illa quæ in Epistola Felicis leguntur, plura quam 70. & *inter se diuersa* inuenientur, & in eisdem epistolis non inueniuntur memorari; minime autem connumerari illa capitula quæ ex Nicæno Concilio sumpta seruauit antiquitas, & hactenus tenet ac veneratur Ecclesia.

Et cap. 21. Regulas connumeratas à cap. 20. Nicæni Concilij si quis per singula consequentia Concilia ex ordine numerauerit, in Antiocheno Concilio loca prælatorum numerorum tenere inuenies. Vnde manifestum est nonnisi tantum 20. quæ habemus capitula fuisse in Nicæno Concilio constituta, verum & longissimarum ætatum ex antiqua consuetudine prolixa tempora, per quæ ipsius Concilij hæc tantum 20. capitula fuere suscepta, verbis præfati historiographi indubitabilem faciunt fidem, &c. *citauerat Hincmar. hist. tripat. lib. c. Rufin. hist. Eccl. lib. c. Carthag. Concil. epistolas Cyrilli, Attici, & Afrorum, Concil. Chalced. act. 12. canones Antioch. nos & regulas 95. & 96. appellans.*

Et cap. 24. Contra auctoritatem veterum qui veraci attestatione confirmant non plura fuisse capitula sacri Nicæni Concilij, quam illa quæ ex antiqua consuetudine Catholica tenet & veneratur Ecclesiæ, his acquiescere nolens contende, &c.

IVLII PAPÆ

Epistola I.

Venerabilibus fratribus, vniuersis Orientalibus Episcopis, Iulius.

DECVERAT vos, fratres, alios Ecclesiasticis instruere disciplinis; & non talibus *arguere machinamentis*, dicente Ioanne Baptista, [a] *Neminem concutiatis neque calumniam faciatis*; & reliqua. De qua re & [b] Apostolus Paulus nos instruit, dicens; *fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hominem huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris*; & reliqua. Et alibi [c] Petrus Apostolus ait, *Omnes vnanimes in* [d] oratione estote, *compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, non reddentes malum pro malo,* [e] vel *maledictum pro maledicto; sed è contrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis. Qui*

a Luc. 3. Ioannes milites alloquebatur tu vero Episcopos.
b Gal. 6.
c 1. Pet. 3.
d in fide.
e nec maled.

enim vult vitam diligere, & videre dies bonos, coërceat linguam ſuam à malo, & labia [f] ſua *ne loquantur dolum: declinet à malo, & faciat bonum; inquirat pacem, & ſequatur eam: quia oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum; vultus autem Domini ſuper facientes mala.*

f eius.

Quid peius eſt, fratres, quam vt Sacerdotes Domini, qui ab omni mala coinquinatione & à nocumento omnium Chriſtianorum (quanto magis à fratrum & coëpiſcoporum?) alieni debent exiſtere, quos tueri & ſubleuare ab inſidiis debent, & quos fouere & diligere ſummopere oportet, perſequantur eos, & communione *priuari decertent*? Nec recordamini ſapientiam, quæ ait, [g] *Peruerſæ enim cogitationes ſeparant* homines *à Deo.* Si peruerſæ cogitationes ſeparant homines à Deo, quantò magis opera iniqua? Quid enim nequius eſt quam vt illos de quibus Dominus ait, [h] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi mei*, quiſquam auertere, perſequi, deſtruere nitatur? [i] *Probata autem virtus* [k] portat, protegit & conſolatur oppreſſos, & docet *inſipientes.*

g Sap. 1.

h Zach. 2. vide ſup. Pſeudo-Clem. epiſt. 1. &c.

i Sap. 1.

k virtus corripit inſip.

Eſt enim *Deus teſtis cordis* hominis, *ſcrutatorque verus* ſingularum conſcientiarum, & linguarum ſingularum *auditor: quoniam Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia ſcientiam habet vocis.* Et aliàs idem ipſe ait; [m] *Deus charitas eſt. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc eſt charitas; non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos, & miſit Filium ſuum propitiationem pro peccatis noſtris. Chariſſimi, ſi* [n] *Deus dilexit nos, & nos debemus* [o] inuicem *diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta eſt. In hoc* [p] intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipſe in nobis; quoniam de ſpiritu ſuo dedit nobis. Et nos vidimus, & teſtificamur quoniam pater miſit filium ſuum Saluatorem mundi. Quiſquis confeſſus fuerit quoniam Ieſus eſt Filius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in Deo; & nos cognouimus & credidimus* [q] charitatem *quam habet Deus in nobis. Deus charitas eſt, & qui manet in charitate in Deo manet & Deus in eo. In hoc perfecta eſt charitas nobiſcum, vt fiduciam habeamus in die iudicij, quia ſicut ille eſt & nos ſumus in hoc mundo.*

l Sap. 1.

m 1. Ioan. 4. imo alius. ſuperiora enim ſunt Pſeudo-Salomonis.

n ſi ſic.

o alterutrũ.

p cognoſcimus.

q charitati.

mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam pœnam timor habet. Qui autem timet nō est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum. Nam & ipsa sapientia ait, [r] *Lingua sapientium ornat scientiam, os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. Lingua placabilis lignum vitæ, quæ autem immoderata est conteret Spiritum. Domus* [s] *iusti plurima fortitudo, & in fructibus impij conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam, cor stultorū dissimile erit. Victimæ impiorum abominabiles erunt Domino, vota iustorum placabilia. Qui sequitur iustitiam diligitur* [t] à Domino. Item alibi, [u] *Labia iusti considerant placita, os impiorum peruersa.* [x] *Simplicitas iustorum diriget eos, & subplantatio peruersorum vastabit* [y] eos; *iustitia rectorum liberabit eos, & in insidijs suis capientur iniqui. Iustus de angustia* [z] liberabitur, *& tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum, iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum* [a] exaltabitur *ciuitas, & in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur ciuitas.*

r Prou. 15.
s ibid.
t ab eo.
u Prou. 10.
x Prou. 11.
y illos.
z liberatus est.
a exultabit.

Nec consideratis, qui fratres persequi non cessatis, qualia Iob patientissimus inter cætera exorsus loquitur: [b] *Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi,* [c] *quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. Iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimento & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo; Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissimè inuestigabam: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.* Et paulo post: [d] *Si negaui* (inquit) *quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci; si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea: quia ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de vtero egressa est mecum.*

b Iob. 29.
c eo quod.
d Iob. 31.

Nam si quis hæc recto omnia considerauerit oculo, nequaquam [e] *fratres nocere*, sed liberare festinabit, quia

e N. phras.

[f] nihil deterius eſt quam ciues ciuibus inuidere, & fratres fratribus inſidiari aut calumnias *facere*. Talibus [g] enim refragari volentes inſidiis Patres ſancti, Synodum congregauerunt generalem in Nicæa, *vitam* [h] *corrigere hominum* cupientes *in Eccleſia commorantium*: Licet dudum inſtituta ſanctorum [i] *multa* Patrum eſſent conſcripta, poſuerunt [k] *leges quas ſacros canones appellamus*, quibus multa pernecesſaria ad ſtatum Eccleſiæ ſanctæ Dei & ſupplementum *columnarum eius, id eſt Epiſcoporum qui eam proprijs humeris geſtant*, ſunt decreta, & nocumenta eorum prohibita; ita vt qui talia agere tentauerint, aut eis nocere præſumpſerint, [m] *ſiquidem Clerici fuerint, à proprio gradu decidant; qui verò Monachi aut Laïci fuerint anathematizentur.*

Quibus armati exemplis, oportere [n] *arbitrati ſumus, ab omni potente Deo inſpirati*, [o] vt hanc *accenſam diſcordiæ flammam extinguere* Apoſtolica debeamus auctoritate; *& non concedere eam vlterius animas depaſci humanas.* [p] *Quapropter* vnà [q] cum omnibus Apoſtolicæ ſubiectis regulæ *ſancimus*; ne quiſquam deinceps Chriſtianorum talia perpetrare, aut Epiſcopis temere nocere præſumat: cum & Doctor gentium idipſum prohibeat, [r] dicens, *Seniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem*; & reliqua.

Bonum [ſ] *eſt namque proculdubio, & omnibus timentibus Deum deſiderabile, cohibere diſſenſiones & altercationes*, fratribuſque ſubuenire, & inuicem non inuidere ſed adiuuare. Audite, inquam, iam factam *in Nicæa ciuitate* Synodum, *cui & ego ipſe* [t] *conſcientiæ meæ cultum decenter exhibui, nihil aliud volens quam concordiam omnibus* [u] fabricare, *& præ cunctis arguere & remouere hanc* inſidiantium altercationem; quas præuidentes ſancti Patres inſidias & illicitas altercationes, [x] vnanimiter in prædicta Nicæna ſtatuerunt Synodo: Vt [y] *nullus Epiſcopus niſi in legitima*

f hoc argumẽto vtitur Pſeudo-Dionyſ. epiſt. 1. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4.
g hoc commentum adſtruere conatur Pſeudo Athan. epiſt. ad Felicem II.
h verba Sozom. lib. 1. c. 22. ex hiſt. tripertita li. 2. c. 14.
i enumera multa illa inſtituta ante A.D. 325. ſcripta.
k verba hiſt. Tripart. li. 2. cap. 14.
l hæc repetit Pſeudo-Athanaſ. epiſt. 1. ad Felicem II.
m extrema verba canon. 2. Chalced. 27.
n verba Typi Conſtantis Imp. editi in gratiam Monohelit. Cõcil. Later. conſult. 4. p. 450.
o ſicut talem.
p Quapropter ſancimus nobis ſubiectos.

q an plebis eſt ſancire regulas Eccleſiaſticas? r hoc non prohibet ſed ne iuniores Epiſcopi faſtu turgidi poteſtate abutantur.
ſ verba Synodi loco citato: iiſdem abuſus Pſeudo-Alex. epiſtol. 2.
t verba Conſtantini M. epiſt. ad Alexandrinos. Socrat. hiſt. lib. 1. cap. 6. μεθ' ὧν ὡς εἷς ἐξ ὑμῶν ἐγὼ ὁ συνθεράπων ὑμέτερος καθ' ὑπερβολὴν εἰμι χείρων. vide hiſt. Tripartitam lib. 3. c. 12.
u fabricari. x hoc falſum.
y verba Adriani I. cap. 3. collect. Ingelramo datæ.

Synodo,

Synodo, & suo tempore Apostolica auctoritate conuocata, super [z] quibusdam criminationibus *pulsatus audiatur:* id est, iudicetur *vel* [a] damnetur. *Sin aliter præsumptum à quibusdam fuerit, in vanum deducatur quod egerint, nec inter Ecclesiastica vllo modo reputabitur.* Ipsi verò *primæ sedis Ecclesiæ* [b] *conuocandarum generalium Synodorum iura*, & iudicia Episcoporum *singulari priuilegio*, Euangelicis & Apostolicis atque Canonicis concessa sunt institutis; quia semper [c] *maiores caussæ* ad sedem Apostolicam multis auctoritatibus referri præceptæ sunt.

Nec vllo modo potest *maior à minore judicari.*

Ipsa namque omnibus maior & [e] *prælata est Ecclesiis*, [f] quæ non solummodò Canonum & sanctorum Patrum Decretis, *sed Domini Saluatoris nostri voce* singularem *obtinuit* [g] principatum. *Tu es,* inquit, [h] *Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,* & reliqua. *Et quæcunque ligaueris super terram & solueris, erunt ligata & soluta in cælo & in terra.*

Porro dudum à sanctis Apostolis successoribusque eorum, in præfatis [i] antiquis decretum fuerat statutis, quæ hactenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet Ecclesia, nō oportere [k] *præter sententiam Romani Pontificis concilia celebrari,* nec Episcopum damnari; quoniam sanctam Romanam Ecclesiam primatem omnium Ecclesiarum esse voluerunt. Et sicut B. Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum; ita & hæc Ecclesia ipsius nomine consecrata, [l] Domino instituente, *prima* [m] *& caput* sit cæterorum, & ad eam quasi ad matrem atque apicem omnes [n] *maiores Ecclesiæ causæ & judicia Episcoporum* recurrant, eiusque iusta sententia terminum sumant; [o] *nec extra Romanum quicquam ex his debere decerni Pontificem:* quatenus non ita proteruè, & pro libitu cuiuspiam, suo proprio arbitrio quibusque Metropolitanis, sicut [p] agere solebant, liceat inconsultò Romano Pontifice aut maiores Ecclesiæ *causas deturbare*, aut E-

z quibuslibet criminibus.
a vel impetatur, si aliter.
b hoc repetit Pseudo-Pelag. II. epist. 8.
c Innocent. epist. 2. c. 3. Vigilius epist. 2.
d verba Pseudo Clement. epist 1.
e hæc desumpsit impostor ex Decreto Gelasij de apocr. scripturis, eadem habet Pseudo-Anaclet. epist. 3.
f nullis Synodicis constitutis sed Euāgelica voce D.
g obtinuit primatum.
h inquirentis.
i Quæ tu antiqua statuta memoras insanientis cerebri figmenta sunt.
k hoc asserit Socrat. lib. 2. c. 8. & 17. sed non habet tale Iulius in epist. nec Athanasius in Apologia. 2.
l hoc falsum. vide supra Pseudo-Anaclet. epistol.

m Adrian. I. collect. c. 3. n Vig. epist. 2. o Sozomeni sententiam verò carentem fundamento, hic pro lege obtrudit impostor. vide li. 3. c. 9. p quid proterue agere solebant Metropolitani Apostolorum seculo? dĕgere rapulam impostor.

piſcopos damnare; ſed [q] *communi* Sanctæ Rom. ſedis Epiſcopi *concilio*, *& concordi actione* quæcumque ſunt Chriſti zelo agenda, diſponant vnanimiter, rectéque ſentiant, & ea quæ ſenſerint non ſibimet diſcrepando, ſed Deo placita perficiat.

Eſt etiam in iam fata Nicæna concorditer ſtatutum [r] Synodo, *accuſatores & accuſationes, quas ſeculi leges non* admittunt, à ſacerdotali funditus auerti nocumento. *Ecce*, [f] inquit Propheta, *quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: illi vero non in vnum habitant qui à fratrum ſe ſolatio ſubtrahunt, aut fratribus inſidias præparant.*

Non [t] *alieno vos, fratres, patiamini peccato grauari, quia quod (neceſſe eſt nos dicere) veremur* id eſt, *ne cuius religio diſſipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter adſpicite B. Petri gloriam, & cum ipſo communes omnium Apoſtolorum coronas, cunctorumque martyrum palmas,* qui pro fratrum non deſtructione, ſed confirmatione & veritate in Chriſto paſſi ſunt.

Nos [u] *ergo, qui Domini diſcipuli & dici & eſſe volumus, portare crucem Chriſti & compati fratribus debemus*, & non perſequi. [x] Subtrahite (rogamus) actus cogitationeſque à talibus nocumentis, ſi non vultis ipſam in vos ſuſcipere vltionem; quoniam [y] *talionem meretur, qui fratri foueam præparat.*

Et nos ſcitote [z] *hunc typhum deinceps non eſſe paſſuros*, vt ea quæ ad hanc ſpecialiter ſanctam pertinent ſedem, ſicut [a] *judicia, Epiſcoporum & maiores Eccl. cauſæ*, vt paulò ſuperius prælibatum eſt, vos patiamur [b] nobis inconſultis inuadere abſque veſtri ſtatus periculo. Sed ſi quis, ab hodierna die & deinceps, Epiſcopum præter huius ſanctæ ſedis ſententiam damnare, aut propria pellere ſede præſumpſerit, ſciat ſe [c] *irrecuperabiliter eſſe damnatum*, & proprio carere perpetim honore; eoſque qui abſque huius ſedis ſunt eiecti ſententia vel damnati, huius ſanctæ ſedis auctoritate, ſcitote priſtinam recipere communionem & in propriis reſtitui ſedibus; quoniam & prius, [d] à tempore ſcilic. Apoſtolorum, hæc huic ſedi ſanctæ conceſſa ſunt, & poſtea in memorata Nicæna

Synodo,

q vide Adriani I. collect. c.43.

r falſum dicit impoſtor: hoc ſtatuit Concil. Carthag. 7 c. 2. & ex eo Adrian. I. cap. 11 collect. Ingelramo datæ.

ſ his verbis vſus eſt Pſeudo-Alexand. epiſt. 2.

t verba Leonis epiſt. 25. nec alieno peccato patiamini vos.

u hæc verba repetit Pſeudo Alexand. epiſt. 2.

x minatum Orientalibus Iulium ſcribit Sozom. li. 3. c. 9. hinc illæ impoſtoris næniæ.

y ibid.

z verba Patrũ Conc. Afric. in epiſt. ad Bonifac.

a vide Vigil. epiſt. 2.

b an te conſulto fratres inuadere licet ſine periculo?

c diuum ſibi poſcit honorem demens, & non imitabile fulmen ſimulat.

d Quæ Romanæ ſedi conceſſa aſſeris, nec à tempore Apoſtolorum, nec à Nicæna Synodo collata ſunt.

Synodo, propter prauorum hominum infeſtationes, atque hęreticorum perſecutiones, & inſidiantium molimina fratrum, ſunt concorditer ab omnibus corroborata; vt magis ſinguli prouideant ne talia audeant perpetrare; & caueant, ſi non propter Deum & amorem fratrum, tamen propter opprobrium hominum, ruborem ſuum atque canonicam vltionem; ſaltem hęc timore & verecundia compreſſa ſilentioque comprimantur, [e] *amputato*, ſcil. *totius vſurpationis exceſſu*: quia nullus debet præſumere quæ ſibi non videntur eſſe conceſſa. e verba Leonis epiſt. 84.

Quam [f] *culpam nullo modo potuiſſetis incidere, ſi vnde conſecrationem honoris* [g] accipitis, *inde legem totius obſeruantiæ ſumeretis; & B. Apoſtoli Petri ſedes, quæ vobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſet Eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Vnde* [h] *ſicut multum nos ea quæ à* [i] vobis *piè* rectèque *ſunt* acta *lætificant: ita nimium ea quæ ſunt perperam geſta contriſtant:* quoniam [k] *neceſſe poſt multarum* talium *experimenta cauſarum*, hæc in poſterum *ſollicitiùs proſpici & diligentius præcaueri, quatenus* ea quæ ſunt ab Apoſtolis [l] eorumque ſucceſſoribus ſtatuta *nulla deſidia negligantur, nulla diſſenſione violentur,* [m] *nulla concertatione turbentur.*

f eiuſd. epiſt. 4 cap. 7.
g accepiſtis.
h eiuſd. epiſt. 84.
i à te piè ſunt curata.
k & neceſſe eſt.
l ibid. c. 11.
m interiacēt lin. 4.

Nam [n] *ſicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra. Connexio totius corporis vnam ſanitatem, vnam pulchritudinē facit: & hæc quidem connexio totius corporis vnanimitatem requirit; ſed præcipuè exigit concordiam Sacerdotum; quibus etſi dignitas communis non* [o] *eſt, tamen ordo generalis* eſt: *Quoniam & inter beatiſſimos Apoſtolos, in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis; & cum omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt vt cæteris præemineret. De qua forma Epiſcoporum* [p] quædam *orta eſt diſtinctio, & magna* [q] ordinatione *prouiſum ne omnes ſibi omnia vindicarent; ſed eſſent in ſingulis prouincijs ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia; & rurſum quidam in maioribus vrbibus conſtituti, ſollicitudinem* eius *ſuſciperent ampliorem, per quos ad vnam B. Petri ſedem vniuerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil vſquam à ſuo capite diſſideret. Qui ergo ſcit ſe quibuſdam* [r] *præpoſitum, non*

n ibid. poſt lin. 6.
o non ſit, eſt.
p Epiſc. quoque.
q diſpoſitione.
r eſſe præpoſitum.

moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum; ſed obedientiam quam exigit etiam ipſe dependat.

Nolite itaque errare, fratres mei dilectiſſimi; [f] *Doctrina varijs &* [t] extraneis *nolite abduci.* Et inſtituta Apoſtolicorum virorum canoneſque habetis, his fruimini, his *circumdamini*, his delectamini, his armamini; vt his freti, circumdati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula perſiſtere valeatis.

Satis [u] enim *indignum eſt, quenquam vel Pontificum vel ordinum ſubſequentium hanc* regulam [x] *refutare, quam B. Petri ſedem & ſequi videat & docere.* [y] Multum enim conuenit, *vt totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet obſeruatione concordet,* [z] quæ inde auctoritatem habet *vbi Dominus Eccleſiæ totius poſuit principatum, dicente ſcriptura,* [a] Ordinate in me charitatem: *& item,* Omnia cum ordine fiant. *Iterumq;* [b] *Pſalmiſta prædicante,* Circumdate Sion, & complectimini eam, narrate in turribus eius. Ponite corda veſtra in virtute eius, [c] vt enarretis in progenies alteras, quoniam hic eſt Deus, Dominus noſter in æternum, & ipſe reget nos in ſecula.

Officij [d] enim *noſtri conſideratione non eſt nobis diſſimulare, non eſt tacere libertas, quibus maior cunctis Chriſtianæ religionis zelus incumbit;* ne per taciturnitatem aut fauere aut conſentire videamur fratrum nocumentis.

Data Kalend. Octob. [e] Feliciano & *Maximiano* viris Clariſſ. Coſſ.

f Hebr. 13.
t Ital. & vulg. peregrinis.
u verba Gelaſij epiſt. 9. cap. 10.
x obſeruantiam.
y ſatiſque cõueniens ſit.
z quam illic vigere conſpiciat vbi.
a Cant. 2. 1. Cor. 14. Pſalm. 47.
b atque iterum.
c & diſtribuire gradus eius vt.
d verba Siricij epiſt. 1. quia pro officij noſtri.
e vltimus Maximiani Conſulatus incidit in A. D. 311. Felicianus cum Titiano magiſtratum geſſit A. 337.

Binius in Notis.

HANC epiſt. Feliciano & Titiano Coſſ. datam anno Chriſti 337. ex prima Romana Synodo ſub Iulio habita à Pontifice nomine *ſuo* ſcriptam fuiſſe his rationibus ſic ſatis euidentibus ſtatuere licet. Primum, eodem Conſulatu Feliciani & Titiani hæc Epiſtola atque Romana Synodus conſignata ſunt. Secundo, quod de iniuſta Athanaſij & Marcelli Ancyrani condemnatione & relegatione facta redarguantur ab his qui ſe hunc ob finem conueniſſe in actis Synodi apertè profitentur his verbis, *Pro fratrum oppreſſione tractantes laboremus; quia dum illi tam grauiter affliguntur, nos nec reſpirare nec quieſcere poſſumus.* Anno Chriſti 336. Athanaſium ſuis conuenticulis aliquoties condemnatum relegauerant. Quæ cum citra Rom. pontif. ſcitum & conſenſum contigiſſent, iure meritoque de nullitate facti, & Eccleſiaſticarum conſtitutionum violatione reprehenduntur. An

citra

citrà Rom. pont. consensum & approbationem Concilia celebrare liceat, suprà multis in locis attigimus.

C E N S V R A.

RATIONES quas *euidentes* putas, friuolas esse contrariis rationibus demonstro. Quatuor ad minimum falsa supponis. 1. Romæ in causa Athanasij Synodum congregatam Feliciano & Titiano Coss. 2. Eius acta extare. 3. Eiusdem Patres Athanasij & Marcelli ærumnis condolere. 4. Horum damnationem iniustam, quia citra Romani Pontificis consensum scitumque facta est, &c. Ego vero 1. acta, quorum testimonio niteris, commentitia esse assero. 2. Eadem Consulatu Maximi vel Maximiani, qui Feliciani collega non fuit, mendose consignata esse moneo ex Baronio, cuius hæc verba sunt ad A.D. 337. §.67. *His quoque Coss. Feliciano & Titiano consignata reperitur Rom. Synodus sub Iulio Papa centum & 16. episcoporum; in qua tamen Maximus Consul cum Feliciano ponitur, cum Cassiodori & Græcorum Fastorum consensu Feliciano nonnisi Titianus collega iungatur. Quod autem spectat ad Synodum dictis Coss. adnotatam, cum triplici & inter se diuersa Chronographia signetur, mendum in notas numeri irrepsisse facile est intelligere; primum enim Anno 4. dictorum Augg. rursum indictione 6. atque demum nominatis Coss. ponitur eadem Synodus celebrata.* Indictio 6. contigit A.D.333. vel 348. Constantij annus 4. incidit in A.D.348. Indict. 13.

3. Sententiam in Athanasium pronuntiatam, eo nomine quod citra consensum Rom. pontificis lata fuerit, viribus caruisse nego. Ideò enim nulla fuit, quia à iudicibus Athanasio falsis criminibus obruto infensissimis, nulla veritatis, æquitatis, fidei ratione habitâ, dictata; veriusque proscriptio quam Episcopale iudicium fuit.

4. Iulius (Athanasio ipso prohibente) non ante ad Orientales scripsit, quam ipsi arbitrium causæ, tam ab Eusebianis accusatoribus, quam ab Athanasio reo delatum fuit. Constat autem Eusebianos Iulium conuenisse A.D.339. eos ergo citauit Iulius A.D.340. non Feliciano & Titiano sed Acyndino & Proculo Coss.

5. Qui epist. supposuit Iulio, veritate historiæ neglecta, quicquid in buccam venit euomuit verius quam elocutus est: phrasis ineptissima mendacissimis placitis conspersa est; quibus admistæ aliquot sententiæ Concil. Chalced. & Carthag. 7. Siricij, Africanorum patrum, Leonis, Gelasij, Martini I. Adriani I. quin & Typi Constantis Aug. in gratiam Monothelitarum, vt de plagiario dici possit, eum Flectere si nequeat superos, Acheronta mouere.

ORIENTALIVM EPISTOLA ad Iulium Papam.

Domino [a] Beatiſſimo & honorabili *Patri Iulio*, *Apoſtolicæ ſedis venerabili Epiſcopo*, *Euſebius*, *Theognius*, *Theodorus* & Berinthus, [b] *vna cum reliquis fratribus & coëpiſcopis noſtris in* [c] *Antiochia congregatis*.

LICET circa omnes Romanam *Eccleſiam* ſciamus *eſſe munificam*, & [d] *Apoſtolicam* habere *curã*, & ſemper *matrem* exiſtere *pietatis*; *quanquam ab oriente ad eam prædicatores* pietatis *aduenißent*, tamen optaremus vos nobiſcum concordare; & quos à communione ſuſpendimus à vobis eſſe ſuſpenſos; & quos in ordine confirmamus Epiſcoporum à vobis eſſe confirmandos, nec [e] *nos ſecundo loco habendos*, cum ex his [f] partibus ad vos vſque dogmatizantes Apoſtoli peruenerint. Nec enim nos veſtris reſultauimus, quamuis hoc agere potuiſſemus, quando [g] *Nouatianus à Romana* pulſus eſt *Eccleſia*; quoniam (vt iuxta vulgarem conſuetudinem loquamur) [h] inimicitias *quærit* omnis *qui vult recedere ab amico*.

Nec [i] *crimine carere poteſt* qui alterius excommunicatum abſque eius licentia, à quo communione eſt priuatus, in communionem ſuſceperit; canonibus ſcilicet iubentibus vt [k] *excommunicatus ab alijs, ab alijs non ſuſcipiatur viuentibus illis à quibus communione priuatus* eſſe di-

a hos titulos lege in epiſt. Victoris Carthag. ad Theodorum Papã inter acta Concil. Lateran. ſub Martino I. Conſult. 2.

b impoſtor audiuit Theodorum Perinthium ſiue Heracleotam fuiſſe inter factionis ſigniferos: hinc illi nata occaſio Berinthum ſuũ inter Theodori complices recenſendi.

c Synodus Antiochena anno 341. qui fuit 4. à conſulatu Feliciani, congregata eſt.

d verba hiſt. Tripert. lib. 4. cap. 16. ex Sozom. lib. 3. cap. 7. ὡς Ἀποστόλων φροντιστήριον καὶ εὐσεβείας μητρόπολιν, &c.

e huius querelæ meminit Sozom. lib. 3. cap. 7. eandem habent Synodicæ Arian. literæ in conciliab. Sardic. in fragm. Hilar. p. 2. p. 18.

f hoc refert Sozom. loco citato, probat vero Baſilius Magnus epiſt. 69. & 70. vide & epiſt. orientalium ad Symmachum.

g Vide epiſt. Iulij ab Athanaſio deſcriptam in Apolog. 2. Synodic. Arian. in Conciliab. Sardic. fragm. Hilar. p. 2. p. 25. Sozom. loco cit.

h Prouerb. 18.

i Vide epiſt. Arianorum in Conciliabulo Sardic. in fragm. Hilar. p. 18. lib. 2. Sozom. loco cit.

k Can. Apoſtol. 13. 33. Concil. Nicæn. cap. 5. Concil. Antioch. cap. 6. Concil. Carthag. 2. cap. 7.

gnoſci-

gnoscitur. Nec solum in his *nobis contumeliam irrogatis*, sed etiam in his quod [l] *Concilia* nostra dissoluitis, neque ea rata finitis esse.

Sunt namque à nobis, & maximè à totius [m] Orientis Episcopis damnati Athanasius Alexandrinus, Paulus Constantinopolitanus; Marcellus Ancyræ, *Asclepius* Gazæ, *Lucianusque* Adrianopolites pro certis criminibus quibus aduersarij sunt apud nos inscripti, quæ (per præsentes huius Epistolæ latores) omnia sub certa relatione vestræ *innotescere* non omittimus Sanctitati.

Quibus agnitis, si nostris placitis magis quam eorum machinationibus *assentire*, & *ordinatos* [n] *Episcopos in damnatorum loco firmare* eligitis, *pacem* vobiscum *& communionem habere* volumus. *Si verò* aliter egeritis, & eis amplius quam nobis assentire iudicaueritis, *contraria celebrabimus*, & vobiscum deinceps nec congregari, nec [o] *vobis obedire*, nec vobis vestrisque fauere volumus; sed per nos, (quicquid melius elegerimus) agere conabimur. Nam *nullus est in hac parte terrarum ætatem habens*, qui ignoret prædictorum molimina seductorum; propter eos enim multa sunt mala peracta, multa Concilia [p] *diuersis & asperis temporibus* celebrata, multæ seditiones, multæ machinationes, multa nobis opprobria illata, & alia multa quæ enumerare perlongum est. Nam si his consentire eligitis, tunc liquet, quod nos perdere vultis, & non [q] *vt pater filios* fouere.

Dicunt enim & affirmant [r] *tam ciues istorum, quam etiam Sacerdotes eorum*, hos fouere vos velle [s] homicidas,

l vide epist. Iulij & Athan. fragm. Hilarij p. 2. Sozom. loco citato.

m Synodus Tyria Athanasium deposuit A.D. 335. Constantinopolitana Marcellum A.D. 336. At Paulus in locum Alexandri Constantinop. suffectus est A.D. 340. quo anno iubente Constantio ab Arianis est depositus, ac sede pulsus anno 4. à Feliciani Consulatu. Male impostor Lucium deprauato nomine *Lucianum* vocat; absurdius est quod Lucium Feliciano Consule episcopatu abdicatum scribit: certe Eutropius Lucij decessor Eccl. Adrianopolit. administrauit ad A.340. quo ab Eusebianis gradu motus est, cum Eustathio Antiocheno & Asclepa Gazensi: quem inepte Mercator huius epist. artifex, *Asclepium* vocat. Vide Athanas. in epist. ad Solitar. vitam agentes. Socrat. lib 1.cap.35. 36. & lib.2. cap. 6.12.13.15. Theodoret. lib. 1.cap.30. & lib. 2. cap. 5. 7. 8. Sozom.lib.2. cap.24 31. & lib.3.cap.3.7.

n verba hist. tripert.lib.4.cap.16. Marcello statim successor datus Basilius. Athanasio Gregorius A.341. Paulo Eusebius Nicomed. A.340. Asclepæ Quintianus eod.anno, Lucio nemo ante Concilium Sardicense congregatum A D.347.

o An antea obedientiam polliciti erant? porrò de conditionibus pacis Iulio oblatis, & minis in eum intentatis hæc Sozom.lib.3.c.7. *Ἰουλίῳ τὴν καθαίρεσιν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐληλημένων καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἀντ' αὐτῶν χειροτονηθέντων εἰρήνην καὶ κοινωνίαν ἐπηγγέλλοντο. ἀνθισταμένων δὲ τοῖς δεδογμένοις, τἀναντία προηγόρευσαν*, &c. hæc scripta A.341. non 337. vt vult impostor.

p quæ asperitas temporum Arianis vbique triumphantibus? audacter fingis Mercator, sed imperite. q Ariani nunquam Rom. pont. agnouerunt Patrem. r phrasis. s vide Athan. Apol. 2. & ad Solit. vitam agentes, Hilarij fragm. Rufin. l.1. Soc. l.2. Theod. l.1. Soz. l.2. à c.17. & lib.3;

ſacrorum templorum euerſores, virginum ſtupratores, [t] ſacrorum librorum incenſores, [u] ſacrorumque vaſorum ac *cæterorum ſacrorum miniſteriorum fraudatores* officiorum neglectores, Imperatorum infidos, *gentis & patriæ proditores*, & inter [x] ſacerdotes maximam generantes diſcordiam, [y] *eo quod conſubſtantialitatis vocem* quę ſcripta non inuenitur, in fidei doctrina poſuiſſent.

Quid plura enumerare neceſſe eſt, cum propter eos nobis & cunctis [z] *huius regionis* habitatoribus ſcientibus tanta cædes hominum ſit perpetrata, vt amplius quam * *mille* homines ſint proſtrati?

Talibus autem fauere quid aliud eſt quam ſceleribus eorum conſentire? cum ſacra Scriptura hæc prohibeat dicens, [a] *Non ſolum qui faciunt* culpabiles exiſtunt, *ſed etiam qui conſentiunt facientibus.*

Talibus enim vos obſiſtere totis viribus oportet, ne inuoluamini in peccatis eorum, & excommunicationem eorum ne ſuſcipiatis. Tales enim à vobis procul abiicite, ne propter animoſitatem talium hominum infirmæ animæ & ignari populi ſacrilega diſſenſione diſpereant. [b] *Itaque oportet* vos *improbis probè reſiſtere.*

Quapropter ſi neglexeritis [c] *deturbare peruerſos*, liquet quod eorum protegatis errorem. *Nec* vero *caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui* manifeſtè facinoribus *deſinit obuiare.*

Decet enim vos, *ad arguendam proteruiam* eorum, linguam veſtram exacuere, & velut venenoſos à vobis repellere, ne eorum veneno vos veſtrique in aliquo ſauciemini. [e] *Igitur ſufficiunt nobis querimoniæ contra eos* delatæ; *quoniam derelinquet nos tempus*, [f] ſecundum *quod ait Apoſtolus*, [g] *ſi voluerimus omnium* [h] obloquentium *oblatas contra eos producere querelas*; *maximè* cum [i] *hæc nobis ſufficiant quæ ſuperius* [k] dicta *ſunt.* Nec nobis neceſſe eſt iterum eorum diuulgare mala, cum ipſa per ſe prodeant, & maximè omnes Orientales teſtes ſuper eorum malis exiſtant. *In* [l] *ore* enim (*iuxtà quod* ſcriptum [m] *eſt*) *duorum*

t vide epiſt. Concilij Sardicenſis.
u hæc crimina finxit impoſtor.
x hoc obiectum Iulio teſtatur eius epiſt. ab Athan. recitata
y nunquam hoc nomine accuſati Athan. & reliqui: qui enim eos gradu deiecerant, orthodoxi videri volebant.
z Orientis non *regio* ſed regiones.
* Arianorum Synodica obiicit Paulo Cõſtantinop. in Eccl. mille homicidia. Vide fragm. Hilar. pag. 2. p. 21.
a Rom. 1.
b verba Martini I. conſ. lt. 2. Conc. Later. p. 433. oportet Catholicos.
c verba Felicis III. in epiſt. ad Acacium. Negligere cum poſſis deturb. peru. nihil eſt aliud quã fouere. Non caret, &c.

d qui euidenter facinori. e verba Martini I. loco citato. f ſupra quod. g Heb. 11. h penè orthodoxum obl. i dum & hæc. k recitata ſunt vt eorum hæreſim diuulgemus, & oſtendamus omnibus ſub accuſatione eam & reprehenſione merito exiſtentem. in ore etenim. l Deut. 17. Matth. 18. m dictum.

vel trium

vel trium teſtium ſtabit omne verbum; [n] quantò magis in multitudine *tantorum Sacerdotum & populorum*, *Abbatum vel Monachorum, in ſcripto & ſine ſcripto, contra* [o] horum prauitatem nos quotidie vox *acclamantium*? Nos verò diu *expectauimus* eos per multam patientiam *vt crearent vuas*, ſed illi è contrario [p] *fecerunt labruſcas*. Vos ergo [q] *non oportet de cætero negligere & differre* tales; *ne (quod abſit) memoratis criminibus* [r] eorum ſubmittamini, *irrationabiliter* eos Epiſcopos ponentes. Ipſi enim niſi citò corrigantur (iuxta quod B. Apoſtolus [ſ] proteſtatur) *ſecundum duritiam* eorum *& cor impœnitens, theſaurizant ſibi iram in die iræ & reuelationis iuſti iudicij Dei, qui reddet vnicuique ſecundum opera eius.* [t] Qui corrigendi ſunt, *ne per temporalem delectationem*, & per mendacia atque figmenta ſua, vobis aſſenſum præbentibus *æterna perdant præmia, quæ per veram pœnitentiam conſequi potuerunt.* Nec hæc quæ prædicta ſunt ſolummodo *Athanaſio* & ſequacibus eius irrogamus, ſed etiam quod contra *regulam* egerit *quam* nos decreueramus; quia [u] *non* Decreto *communis Concilij Epiſcoporum* recepit *Sacerdotium, ſed ſibimet arrogando Eccleſiam fuiſſet ingreſſus*, & *in ſede reſediſſet*, cum dudum [x] decretum fuiſſet, nullum à pauciore numero reſtitui debere quam depoſitum fuiſſe conſtaret. Deinde [y] *quoniam eius aduentu* ſit *turba generata*, *plurimique ſeditione ſint mortui*; & non ſolum hæc per eum, *& propter eum* ſunt peracta, ſed etiam quidam iam *à* dicto *Athanaſio cæſi, iudicibus* dicuntur *eſſe contraditi.* Hæc & alia innumerabilia ſunt ab eo ſuiſque ſequacibus impudenter perpetrata, quos excommunicatos, communioni (vt audiuimus) [z] contra regulam in contumeliam omnium Orientalium ſociaſtis.

Præfato [a] *itaque debitæ ſalutationis officio*, propter B. Petri honorem [b] impenſo poſtulauimus *vt deinceps ad veſtras*

n vt non dicatur multitudo tantorum &c.
o huiuſmodi prauiſſ. nouitatem ad Apoſt noſtram ſedem accl.
p Eſai 5.
q Marin. ibid.
r ſubmittamur irrat. poſtponẽ eos, & expectantes, &c.
ſ Rom 2.
t hæc verba videntur Gregor. Magni.
u verba Caſſiodori hiſtoriæ Tripart. lib. 4. cap 9. & lib. 10. cap. 17 ex Socrat. hiſt. lib. 2. c. 3. & 8. συνεχεῖς στάσεις ἐγίνοντο αἵτινες ὑπόθεσιν παρέχον τοῖς περὶ Εὐσέβιον τοῦ διαβάλλειν αὐτὸν βασιλεῖ. ὅτι μὴ κρίναντος τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἐπισκόπων ἑαυτοῦ ἐπιτρέψας, τὴν ἐκκλησίαν κατελάμβανεν. Sozom. lib. 3. c. 2. ad finem idem habet. con igit hoc A. 338.

x imo hoc Decretum A. D. 341. vide Synod. Antioch. c. 12. y hæc omnia Athan. obiecta teſtantur Synodica Concilij Alexandrini ab Athan. ipſo deſcripta. fragm. Hilar. p. 2. p. 11. Socrates, cuius verba deſcribit impoſtor lib. 2. c. 5. Sozom. lib. 3. cap. 5. hiſt. Tripart. lib. 4. c. 9. z Sozom. lib. 3. cap. 7. Iulius ipſe ad Oriental. fragm Hilarij p 2. p. 24. hiſt. Tripart. lib. 4. cap. 16. Crimen Iulio imponebant, eo quod Athanaſij ſectatoribus communicaſſe videretur, & tanquam ipſorum Concilio contumelias irrogaſſet, &c. a verba patrum Afric. in epiſt. ad Celeſtinum. b impendio deprecamur.

hinc venientes aures non [c] tam facile *admittatis*, *neque à nobis excommunicatos* [d] *vltrà velitis excipere*, ne canonum transgressores inueniamini; sed magis [e] *salua fraterna* charitate erratum hoc in posterum *minime* patiamini.

c facilius admitt.
d in communionem vltrà
e ibid. salua fraterna charitas vlterius in Africa minime sustinere patiatur.

Et subscriptio,[f] *Orantem pro nobis* Apostolatum vestrum, *Dominus æuo custodiat longiore*, Beatissime Pater. Amen.

f ibid. Dom. noster sanctitatem vestrā æuo longiore orantē pro nobis custodiat Domine frater. vide subscriptiones epist. Episcoporū Tarraconensis Prouinciç ad Hilarum Papam.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A.D.* 341. §. 59. Extat epistol. quædam Arianorum nomine ad Iulium Papam data; sed (vt recte intuenti apparet) videtur esse ex iis quæ Socrates atque Sozomenus tradunt consarcinata; nam quæ qualesve essent, eædem Eusebianorum ad Iulium scriptæ, eiusdem Iulij literæ ad eos redditæ, & ab Athanasio recitatæ apertè significant: multa enim in illis desiderantur quæ ex Iulij literis produntur ab eisdem scripta esse, compluraque inesse noscuntur aliter quam à Iulio relata sint, diuersásque cum ex nominibus, tum ex rebus, prudens quisque indagator inueniet: vt merito eæ ipsę quę ibidem habentur recitatæ tunc à Iulio Papa ad Arianos redditæ, eadem quoque suspicione laborent. Nam quæ veræ & legitimæ sint literæ Iulij ad illos rescriptæ, Athanasius qui eas verbatim descripsit recitatque in 2. sua Apologia, absque controuersia vlla declarat. Porro has literas hoc anno ex Antiochena Synodo datas, anno sequenti potius Romam perlatas esse, & eo ipso tempore quo Iulius acceptis iis quæ gesta erant in Ecclesiam Alexandrinam literis Athanasium accersiuit, testatur Socrates. Liquet enim ex his quæ dicta sunt superius eas ab illis esse datas ex Antiocheno Concilio, eodemque confecto; & Iulium ad eos rescripsisse anno sequenti post denuntiatam Romæ cladem Alexandrinam, vt quæ suo loco dicemus ex eiusdem Iulij literis demonstrabunt.

Binius in Notis.

Ex epist. Iulij ad Orientales scripta, quam recitat Athanas. apol. 2. quæ que infra quarto loco hîc subditur, certissime constat Arianos post Concilium Antiochenum acerbius, ac maiore cum fastu, superbia & contentione quam decebat scripsisse: Ita enim exorditur: *Legi epist vestram quam mihi presbyteri mei Elpidius & Philoxenus attulerunt*, &c. Veram & germanam non extare præter auctoritatem Baronij An. 341. num. 54. illud asserentis, ea quæ supra in principio epistolarum Iulij annotaui, confirmant: Quæ hic 2. loco posita Orientalium nomen præfixum habet, ex Sozomeno & Socrate ab incerto quodam auctore compilata esse videtur; tum quod multa desiderari, nonnulla etiam in rebus & nominibus in ea expressis variari aduertes,

uertes, si eam cum responsoria Iulij quam recitat Athanas. Apol. 2. diligenter conferas, &c.

CENSVRA.

Quæcumque ex Socrate & Sozomeno nullo habito, siue rerum siue temporum delectu hausit impostor, suis locis indicauimus. Latine scripsisse docent verba Patrum Concil. Afric. ad Celestinum Papam, Felicis III ad Acacium Constantinopolit. & Martini I. in Concil. Lateran. quæ singula diuerso charactere expressimus.

IVLII PAPÆ
Epistola II.

Iulius sanctæ Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus, [a] *Theognio, Theodoro,* Berintho, *& cæteris Orientalibus Episcopis.*

DECVERAT vos aduersus sanctam Ecclesiam & Apostolicam [b] *limate*, & non *ironicè* loqui, quoniam & ipse Dominus noster Iesus Christus [c] eam decenter allocutus ait, *Tu es*, inquit, *Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam; & tibi dabo claues regni cælorum.* Habet enim potestatem [d] *singulari priuilegio* sibi concessam, aperire & claudere ianuas regni cœlestis *quibus voluerit.* Nam si ei detrahere quæ Domini ore sacrata atque desuper exaltata est, non renuistis, nec mirum si fratribus iniurias irrogare minime cessatis.

Vnde iam silentio non teguntur, [e] *quæ vestro* in *concilio turbulenter atque cum tempestate decreta* [f] sunt. *Apparet e-*

a Theognis Nicænam Ecclesiã rexit, Theodorus Heraclẽsem: Berinthi nomẽ fictitium esse iam monuimus.

b limatũ non opponitur Ironico sed rudi, notandum vero, impostorem adludere ad Sozom. verba lib. 3. hist. c. 7. quæ sic latine reddidit Epiphan. hist. Tripart. lib. 4. cap. 16. *rescripserunt epistolã ornato quidẽ stylo compositam, ironia vero maxime plenam,* &c.

c Dominus Petrum allocutus est, non Romanos Petro vix de nomine notos, Petrus vere Ecclesiæ figura fuit teste Augustino.

d hoc falsum tam de Petro quam de Romana Ecclesia.

e verba Constantini M. in epist. ad Concilium Tyri coactum, quam suis historiis inseruere Socrat. lib. 1. cap. 33 Sozom. lib. 2. cap. 27. Athan. apol. 2. Cassiodorus hist. Tripart. lib. 3. cap. 7. *Ego quidem ignoro qua vestro,* &c.

f sint.

nim [g] quoniam *tumultuoſa quadam indiſciplinatione veritas* eſt *oppreſſa: vobis* quippe in *conſiderantibus quæ placent Deo, propter iurgia quæ contra proximos veſtros habetis, & vota veſtra ineuincibilia eſſe contenditis. Sed erit opus diuinæ prouidentiæ*, [h] quatenus è contrario *apertè deprehenſa* poſſint *euacuari*, & quic*quid illic conuenientes* ſine *qualibet gratia*, odio *aut inimicitiarū cauſa geſſiſtis*, funditus repelli *Quapropter cum omni feſtinatione vos omnes ad* [i] huius S. ſedis *reuerentiam volo concurrere*, quatenus *geſtorum apud vos integritatem per vos ipſos poſſitis oſtendere.*

Nam [k] *nec* dubitare vos credo *Athanaſium* ſacræ *legis* Doctorem, non ſolum à nobis, ſed etiam à Nicæna Synodo veræ fidei cultorem eſſe comprobatum: qui [l] *defuncto Alexandro mirabili ſene, qui Arij proſtrauerat blaſphemias, poſt quinque menſes Nicæni Concilij Alexandrinorum Eccleſiæ ſuſcepit præſulatum.* Aduerſus quem eiuſque ſectatores multa [m] *mendacia texentes, & nudas* valde *calumnias quaſi veras accuſationes componentes*, nobis [n] *multorum malorum* eum *cauſam* & caput *eſſe* perhibuiſtis; *& non ſolum* apud *AEgyptum, ſed etiam* apud *Palæſtinam, & Phœnicem, vicináſque gentes* ſcriptis veſtris illum perturbatorem eſſe ſignificaſtis.

Qua de re, [o] *Eccleſiaſticam* ſequentes regulam, vos & illos Romę *regulariter ad iudicium* die ſtatuta non ſub anguſto temporis ſpatio (vt excuſatio locum non inueniat) literis & Apocriſariis euocauimus: illique vocatione *ſuſcepta* ad diem præſtitutum venere; ſed vos, ne veſtris mendaciis caperemini, veſtraq; calumnia enudaretur, venire diſtuliſtis. Nec his machinationibus ſolummodo contenti eſtis, *ſed* etiam *videntes oues paſtoribus deſolatas*, [p] lupos *pro* paſtoribus *ſuper eas* poſuiſtis. Decuerat ergo ad regularem veniretis conuocationem,

g quod quadam tumult. &c. veritas ſit opp. vobis videlicet non conſid.

h vt & hæc contentio ap. dep. poſſit euac. atque nobis palā fieri ſi quid illic conu. ſiue &c.

i ad meam reuer. volo concurr. vt geſt. &c.

k verba Conſtantini iunioris ad Alexandrinos ex Theodoreti lib. 2. c. 2. Socrat. lib. 2. c. 3. Sozom. lib. 3. cap. 2. Athan. apol. 2. in hiſt. Tripart. lib. 4. cap. 2. relata. *Neque veſtrā ſacratiſſ. mentem arbitror ignorare Athanaſium adorādæ legis prædicatorem* &c.

l verba hiſt. tripart. lib. 3. c. 4. ex Theodor. li. 1. cap. 26. Socrat. li. 1. cap. 15. Sozom. lib 2. c. 16 *interea A lex* &c.

m eiuſd. hiſt. verba lib 3. cap. 5. ex eod. Theodoreto lib. 1. cap. 30. *mend. tex. & quadam commenta fingentes, & nudas admodum &c. ſibimet compon.*

n verba hiſt. Tripar. lib. 4. cap. 5. Theodor. li. 2. c. 3. *reuerſionem Athanaſii mult cauſ. aſſerebant eſſe malorum; & non ſol. Æg ſed etiam Palæſt & Phœnic vicin. gent. eius gratia di ebant eſſe turbatas.*

o ibid. cap 6. ex eod. Theod. loco citato. *Qui Iulius, Eccleſiaſticam ſequens legē etiam ipſos Romam venire præcepit, & venerabilem Athanaſium ad iudicium regulariter euocauit: ille continuo euocatione ſuſcepta venit, calumniarum vero ſarcinatores Romam quidem profecti non ſunt, ſcientes facile ſuum capi poſſe mendacium. Sed videntes, &c.*

p Lupum ſuper eas pro paſtore conſtituerunt.

qualiter

qualiter de his & aliis vestris præsumptionibus veram redderetis rationem.

Quoniam [q] *occurreret veritas si falsitas displiceret.*

Et [r] *nullus dubitat quod ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum qui est innocens vt absoluatur* *requirit. Nec suspicione caret qui alium calumniis derogat falsa dixisse, cum ipse ad iudicium vt probet quæ intulit euocatus venire distulerit.

Vellem enim vos magis ad iam dictam canonicam conuenire vocationem, vt coram [s] *vniuersali* concilio redderetis rationem, cur Synodum ad statum Ecclesiarum & fratrum [t] *in Antiochia* subuertendum, & *Nicæni* magni *concilij destructionem* fecistis; aut cur nobis inconsultis Episcopos in eam conuocastis, *ad quam* nec *maximus Hierosolymitanus* venit, *nec* nostra *interfuit* legatio; [u] *canonibus* quippe in Nicæna Synodo *iubentibus*, non debere *præter sententiam Romani Pontificis* vllo modo *Concilia celebrari*, nec [y] Episcopos damnari; aut cur in prædictorum loco fratrum alios adulteros posuistis antequam penes nos, aut [y] *Apocrisarios* nostros eorum causa canonice esset examinata, finemque perciperet rectum. Isti enim qui ad memoratam regulariter venere vocationem, videntes vos à prædictis subtrahere calumniis, multa aduersum vos lacrymabilia & *doloribus plena* referunt: accusantes vos, & dicentes multa se [z] *importabilia* à vobis esse *passos*. Vobis [a] ergo refugientibus venire, illisque perseuerantibus in vera ratione, [b] *suasq; calumnias reclamantibus*, super quibus & [c] *AEgyptiorum* Episcopi literis nobis missis protestantur suis *falsa esse quæ contra Athanasium* suosque sectatores machinantur, cun-

q verba Celestini epist. 1. ad Gallos.
r verba Bonifacij epist. 2. ad Gallos.
*quærit.
s Concilium à Iulio indictum vniuersale non fuit sed Romanæ prouinciæ, ei 50. circiter Episcopos interfuisse testatur Athan. apol. 2. p. 575. cógregatum id Concil. A. D. 342. Antiochenum vero (cótra quam scribit impostor) A. 341.
t verba hist. Tripart. li. 4. c. 9. ex Socra. lib. 2. c. 8. *Egit vt in Antiochia Syriæ Synodus fieret, &c. in veritate autem ad subuersionem atque destructionẽ Nicæni Concilij: ad quam Synodũ conuenerunt ex ciuitatibus diuersis Episcopi 90. Maximus tamen Hieros Macarij successor non adfuit, cogitans quod ipsi posset subripi, vt in damnationem subscriberet Athanasii. Sed neque Iulius interfuit Maximæ Romæ præsul, neque in locum suum aliquem destinauit, cum vtique regula Ecclesiastica iubeat non oportere præter,* &c.

u hæc verba arripuit impostor ex hist. tripartit. lib. eod. cap. 19. quod autem Synodum Nicænam statuti de Conciliis præter Rom. Pontif. sententiam non celebrandis promulgatricem laudat, pro innata temeritate facit, nihil enim tale decreuerunt patres Nicæni.

x hac de suo addit ὑποβόλους. y nota vocem. z hac phrasi vsi sunt Ægyptiorum Episcopi in epist. ad Leonem Aug. a vide Iulij epist. ab Athanasio descriptam.

b Not. phras. c hist. Tripart. lib. 4. cap. 19. ex Socrat. lib. 2. cap. 17. *cognoscens Arianorum insidias aduersus Athanasium machinatas &c. suscepit etiam literas Episcoporum Ægyptiorum asserentium falsa. &c. dicebantur.*

ctaque Arianorum [d] *machinata* blaſphemiis, & talibus plena figmentis, liquet eos eſſe [e] *inculpabiles*, voſque culpabiles: quia ſi de [f] *vera* conſideretis innocentia, nullo modo à iam dicta vos canonica ſubtraheretis euocatione, quæ non ſubitò ſed [g] *ſpecioſe* denuntiata eſt; ſed omni ſubducta Apologia, abſque *traditione* venire & cauſas reddere feſtinaretis.

Quibus ita geſtis [h] ſcripſi vobis, & omnibus *qui in* Antiochiam cōtrà Apoſtolicam canonicamque regulam nobis inconſultis fueratis *congregati*, arguens vos *primum de iniuriis literarum: deinde cur* Athanaſium ſuoſq; conſectatores *ad* veſtrum concilium conuocaſſetis, *canonibus* ſcilicet præcipientibus *nihil* extra *Romanum decerni Pontificem*; cui hæc & [i] *maiora Eccleſiarum negotia*, tam [k] ab ipſo Domino quam ab omnibus vniuerſorum [l] *Conciliorum fratribus* ſpeciali (vt iam dictum eſt) priuilegio contradita ſunt. Vobis vero refugientibus, & ad concilium toties conuocatis adeſſe nolentibus, illis quoque in ſua reclamatione & iuſta ratione perſiſtentibus, veſtraque [m] cognoſcentes *crimina*, & illorum iuſtam examinantes rationem, *omneſque eos Nicæno Concilio* comperientes, & noſtris Apoſtolicis iuſſionibus obtemperantes, viſum eſt nobis ac vniuerſo Concilio, vt vos [n] *Diuinis præceptis & Apoſtolicis monitis* [o] informati, qui *pro omnium Eccleſiarum ſtatu impigro* [p] vigilare debemus *affectu*, *ſi* quicquam *reprehenſioni vſquam inuenitur obnoxium celeri ſolicitudine* [q] *ab ignorantiæ imperitia aut à præſumptionis vſurpatione reuocemus.*

Cap. I.

His taliter conſideratis atque diſcretis; [r] *tanquam omnium curam* gerentes, *propter ſedis propriæ dignitatem*, ſuſcepimus *eos in communionem*, *ſinguliſque* cum [ſ] ſuis (au-

d machinamenta.
e hiſt. tripar. lib. 4. cap. 15. ex Sozom. li. 3. cap. 7. *ſcripſit* Iulius, *Epiſcopis, culpās quod non recte tractaſſent viros inculpabiles*, &c.
f forte leg. *veſtra.*
g forte *ſpatio ſe. tardatione.*
h hiſt. Tripart. lib. 4. c. 19. ex Socrat. lib. 2. cap. 17. *Quo facto Iulius reſcripſit eis qui fuerāt in Antiochia cōgregati culpans eos primum de iniuriis literarū; deinde cur ſe ad Synodum ſuam non vocaſſent, canonibus nimirū iubentib præter Rom. nihil, decerni pont.* vide Sozom. lib. 3. cap. 9.
i vide Vigil. epiſt. 2. ad finem.
k nota figmētum impoſtoris multiplex.
l not. phraſ.
m verba hiſt. Tripart. lib. 4. cap. 15. ex Sozom. lib. 3. cap. 7. *Cognoſcens ergo Romanus Epiſcopus crimina ſingulorum, & omnes Nicæno concilio concordare comperiens, eos in communionem ſuſcepit, tanquam omnium curam gerens*, &c.
n verba Leonis epiſt. 4. ab initio.
o inci:amur.
p vigilemus affectu ſi quid &c.
q aut ab ignor.
r verba hiſt Tripart. lib. 4. cap. 15. ex Sozom. lib. 3. c. 7. *eos in commun ſuſcepit, tanquam omn. cur. gerens propter &c. ſinguliſque ſuas reddidit Eccleſias*, &c. vide Socrat. lib. 2. cap. 15.
ſ not. additam. impoſtoris.

ctoritate huius S. Sedis) rebus proprias reddidimus *Ecclesias*. Quoniam huic [t] S. sedi propter prauorum hominum insidias, ipso Domino instituente, & sanctis Apostolis eorumque successoribus per singula concilia roborantibus, hoc semper licuit licebitque Domino auxiliante in perpetuum. Vnde [u] *qui se scit* aliis *esse præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum, sed* [x] obtemperantiam *quam* ab aliis requirit gratis & *ipse dependat*.

Quapropter [y] increpando vobis scribo, quia *non recte* tractastis *viros* inculpatos, & à [z] nobis minime examinatos, *de suis Ecclesiis* communione priuatos pellentes, & Ecclesiasticæ disciplinæ iniuriam irrogantes, constitutumque *Nicæni Concilij minime* seruantes, talia indisciplinate agere non formidastis. Idcirco quoniam dudum venire [a] *vocati renuistis*, modo *ad* certum *diem*, id est [b] quinto decimo Kalend. Nouembr. vos iterum regulariter literis missisque euocamus, *vt coram* vobis ostendamus non iustam in eos protulisse sententiam, *&* de cætero *non* talia esse passuros.

Est [c] etenim *in antiquis Ecclesiæ statutis decretum, vt aliena qui inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione* [d] *restituat. Vnde & in Euangelio scriptum est, Quod si aliquid defraudaui reddo quadruplum. In* [e] lege quoque *cautum* est, *Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui; & dicet omnis populus, Amen.*

Quare miror vos tam audaces esse, & tam impudenter egisse, & terminos ac iura B. Petri Apostolorum principis inuasisse. Sui enim (vt paulò superius [f] comprobatum est) iuris erat, vt [g] absque eius sanctæ sedis auctoritate nullus deberet aut *concilia celebrare*, aut [h] Episcopos ad Synodum conuocare, vel damnare eos,

t hæc omnia pro libidine fingit coccyx.

u verba Leonis epist. 84. qui scit se quibusdam.

x obedientiã quam exigit etiam ipse.

y inseruit secundis Iulij ad Orientales literis quę de priorib. refert ex Sozom. li. 3. cap. 7. hist. Tripart. li. 4. cap. 15. *Scripsit Episcopis, culpans quod non recte tractassent viros inculpabiles, de suis Ecclesiis eos expellentes, & quod constitutiones Nicæni Concilij minime obseruarẽt, quorum paucos ad certam diẽ sibimet adesse præcepit, vt coram eis ostenderet iustũ se super illis protulisse decretum & deinceps non se passurum interminatus est.*

z not. additã impostoris.

a alludit ad verba sapientiæ prouerb. 1. 24. b nota solœcismũ & figmentum ὑποβολιμαῖος. c verba Concil. Rom. sub Symmacho, *est etiam* &c. d omnia restituat. e & in legibus seculi cautum habetur. Qui rem subripit alienam, illi cuius res directa est in vndecuplum, quæ sublata sunt restituat. Et in lege diuina legitur. Maled. f te gnauiter impudentem esse plus satis probasti. g hæc fuit Socratis & Sozomeni sententia, sed nullo veritatis fulcimento subnixa; cum nec Athanasius, cuius patrocinium suscepit Iulius, tale Romani Episcopi priuilegium agnoscat; nec Iulius ipse in genuinis ad Orientales scriptis tantam sibi potestatẽ arroget. h Sequentia omnia somniauit impostoris caput infrunitũ.

aut propriis pellere ſedibus, aut alios in eorum loco ordinare, quę omnia vos temerare non timuiſtis. Quid ergo eſt aliud talis præſumptio, niſi quod Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum decreta tranſgredi, & maledictionem ſuperius comprehenſam, in lege ſcilicet cautam, quam omnis populus vno ore conſonaque reſponſione per *Amen* (id eſt *fiat, fiat*) confirmauit, ſuſcipere non timuiſtis? Nam (vt reor) talibus *tranſgreſſionum* [i] *funiculis conſtricti* noſtrum ne veſtra proderentur flagitia examen declinaſtis, & ad ſupradictam vocationem venire diſtuliſtis.

Sane [k] *manifeſtum eſt* ſuum eos *confiteri* crimen, *qui toties* euocati, abſque ineuitabili cauſa venire diſtulerunt, & *purgandi ſe* voluntate *non* vtuntur. *Nam* [l] ſi *de* veſtris *dictis* confideretis, *etiam* in *faciem probare non* diſtuliſſetis.

Tales inſidiatores ſpiritu præuidentes ſancti patres in Nicæa congregati, *leges* [m] ſtatuerunt, *quas* nos *canonas appellamus*, ne facile probi ab improbis damnarentur: ex quibus nonnullas ſententias his inſeri iudicauimus, vt tantorum patrum auctoritate noſtra roboraretur epiſtola, atque omnes [n] Orientales ſiue reliquarum partium Epiſcopi hæc audientes in tantam foueam non incidant, ne [o] *damnationem* à patribus decretam *percipiant*.

Sequuntur enim hæc ex prædicto Concilio Nicæno capitula; id eſt 18. 19. 21. 23. 26. 27. 28. 33. 41. & 5. ſeptimumque & *9. ac 51. 52. 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 63. *66.

Cap. II.

Vt [p] omnes Epiſcopi, qui in quibuſdam grauioribus pulſantur vel *criminantur* cauſis, quoties neceſſe fuerit, libere Apoſtolicam appellent ſedem, atque ad eam

i Prou. 5. 22. k verba epiſt. 2. Bonifac. miſere corrupta. *Nam manifeſtum eſt eum confiteri de crimine qui indulto & toties delegato iudicio purgandi ſe occaſione non vtitur.* l verba Synodica patrum Sardicenſium, hiſt. Tripart. lib. 4. cap. 24. ex Theodoreto lib. 2. c. 8. *nam qui de ſuis dictis confidunt etiã ad faciem probare non fugiũt.* m verba hiſt. Tripart. li. 2. cap 14. ex Sozom. lib. 1. c. 22. *Synodus autem corrigere volens hominum vitã & in Eccleſiis commorantium, poſuit leges quas canones appellamus.* quę verba notabunt qui cum Turriano 70. vel 80. canones nuper editos, & ſententias à Pſeudo-Iulio deſcriptas, non ſeparatim cum 20. Nicænæ Synodi vulgatis canonibus editas, *ſed per acta tanquam ſanguis per venas corporis fuſas* fuiſſe contendent. Eſt enim manifeſta mens impoſtoris, 70. vel plures à patribus Nicænis canones collectos in vnum corpus, vt eſſent quodammodo promptuarium regularum Eccl. n meminerit Lector hanc epiſt. ad Orientales ſcriptam.

o not. phraſim. * al. 8. * al. 67.

p hoc caput ad verbum extat in epiſt. 1. Pſeudo-Sixti II. deſumptum autem videtur ex canon. 7. Concil. Sardic.

quaſi

quaſi ad matrem confugiant; & vt ab ea (ſicut ſemper fuit) piè fulciantur, defendantur & liberentur. Cuius diſpoſitioni omnes [q] *maiores* Eccleſiaſticorum *cauſas*, & Epiſcoporum iudicia antiqua, Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum atque canonum auctoritas reſeruauit. Quoniam [r] culpantur Epiſcopi qui aliter erga fratres egerint quam eiuſdem ſedis Papæ fieri placuerit.

Cap. III.

Hoc caput repetit Pſeudo-Victor epiſt.1. & Pſeudo-Sixt. II. epiſtol.1. &c.

Placuit vt accuſatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua cauſſa Epiſcopus [s] licenter appellet & adeat Apoſtolicæ ſedis Pontificem, qui aut [t] per ſe aut per Vicarios ſuos retractari negotium procuret. Et [u] dum iterato iudicio Pontifex cauſam ſuam audit, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinetur Epiſcopus: quoniam quanquam à comprouincialibus Epiſcopis accuſati cauſam Pontificis ſcrutari liceat, non [x] tamen definiri inconſulto Romano Pontifice permiſſum eſt; cum B. Petro, & non [y] ab alio quam ab ipſo dictum ſit Domino: *Quæcumque ligaueris ſuper terram erunt ligata & in cœlis; & quæcumque ſolueris ſuper terram erunt ſoluta & in cœlis.*

Cap. IV.

Hæc ead. verba recitat Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 6. 18. & 26. Pſeudo-Anicet. epiſt.1. Pſeudo-Victor epiſt.1. Pſeudo-Sixt.2. epiſt.1.

Si quis [z] *putauerit ſe à proprio Metropolitano grauari, apud Primatem Diœceſeos, aut penes* [a] vniuerſalis Apoſtolicæ Eccleſiæ Papam *iudicetur.*

Cap. V.

Accuſatores [b] *& accuſationes* quas *leges* ſeculi *non adſciſcunt*

q maiorum cauſarum cognitionē ſedi Romanæ reſeruatam volunt Innocēt. epiſt.2. cap.3. Leo epiſt.84. c.1. &c. Vigil. epiſt.2. ad finem. Sed nil tale ſtatutum ab Apoſtolis & Apoſtolica Eccleſia ad Synodi Sardicenſis tempora, id eſt ad A. D. 347.

r quaſi vero placitum vrbici Papę lex vnquam fuerit Eccleſiæ, hoc tamē inculcant totidem verbis Pſeudo-Sixt. I. epiſt 2. & Pſeudo Victor. epiſt. 1.

ſ Concil. Sardic. can. 4.

t eiuſd. Conc. can. 5. & 7.

u ibid. can. 4.

x imo, *decreta Nicena ſiue inferioris gradus Clericos ſiue Epiſcopos ſuis Metropolitanis aperte commiſerunt*: teſte Eccleſia Afric. in epiſt. Synod. ad Celeſtinum.

y hoc dictum à ſolo Domino Petro non ſoli, quandoquidem ligandi & ſoluendi poteſtas ad omnes & ſingulos verbi miniſtros ex æquo pertinet: vide Matth. 18.

z Concil. Chalced. can. 9. & 17.

a lege, *penes regia vrbis Conſtantinopoleos ſedem.*

b verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 11. eadem repetunt Pſeudo Teleſphor. epiſt. vnica, Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. Pſeudo-Steph. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1. deſumpſerunt autem omnes ex Concil. 7. Carthag. cap. 2.

c hæc ſen. eſt Ennodij epiſt. 18. lib. 1.

& nos vnanimiter ſubmouemus. Nec [c] fiat *in diſtricta probatione impietas, cum recta ſit iudicij in electione ſententia.*

Cap. VI.

Idem recitat Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. & Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. ex parte.

d verba Adrian. I. collect. Ingelramo datę c. 16.
e eius.
f additam. Mercatoris.
g verba Aniani in conſtit. vnicam tit. 16. li. 4. Cod. Theodoſ.
h addit. Adriani.

Nullus [d] *Epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere aut ordinare abſque* [e] Epiſcopi *voluntate, vel iudicare*; [[f] Salua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate:] *quia ſicut irrita erit eius ordinatio, ita & dijudicatio. Quoniam cenſemus,* [g] *nullum alterius iudicis, niſi ſui ſententia teneri.* [h] *Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.*

Cap. VII.

Idem habet Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. ex parte Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felicem II.

i Adrianus I. eiuſd. collect. cap. 2. *Placuit vt quacunque perſona cōtra Epiſcopum, &c.* eſt autē initium cap. 17. Concilij 5. Aurelianenſis.
k aditione.

[i] Si quis erga *Epiſcopum, vel actores Eccleſiæ ſe proprium habere crediderit negotium,* non *prius adeat* iudices quam *ad eos recurrat charitatis ſtudio; vt familiari* [k] colloquio *commoniti, ea ſanare debeant quæ in querimoniam deducuntur.* Quod ſi aliter egerit, communione priuetur.

Cap. VIII.

Hoc cap. recitat Pſeudo-Sixt. I. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 3. Pſeudo-Ioan. I. epiſt. 1.

l Hoc ſtatuit Syn. Rom. 5. ſub Symmacho.

Nemo [l] Pontificum deinceps aliquem Epiſcopum ſuis expoliatum rebus, aut à ſede pulſum, excommunicare aut iudicare præſumat: *quia non eſt priuilegium quo poſſit ſpoliari iam nudatus.*

Cap. IX.

m Eadem verba habet Pſeudo-Teleſph. in epiſt. ſunt autem Aniani in cōſtit. 9. tit. 39. lib. 11. Cod. Theodoſ.
n Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. ex eod. Aniano in conſtit. 13. eiuſd. tituli.

Pari [m] tenore decernimus *non credi accuſatori qui abſente aduerſario cauſam ſuggerit ante vtriuſque partis diſcuſſionem.* Nec [n] accuſatores vel *teſtes* ſuſcipi *qui non ſunt idonei.*

Cap. X.

Hæc verba repetunt Pſeudo-Alex. epiſt. 1. Pſeudo-Teleſphor. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 2.

o Placuit,

[o] *Placuit; vt si accusatus* vel *damnatus Episcopus appellauerit Romanum pontificem, id statuendum quod ipse iustè censuerit.* Et [p] *omnes qui aduersus patres armantur infames esse censemus;* neque eos [q] *qui cum inimicis morantur* ad accusationem vel ad testimonium recipiendos.

Cap. XI.

Hæc ad verbum Pseudo-Sixt. I. epist. 1. Vide Concil. Carthag. 4. cap. 96.

Placuit [r] *vt semper in accusatione clericorum primo persona, fides, vita,* & conuersatio *blasphemantium perscrutetur.* Nã [s] fides omnes actus hominis præcedere debet; *quia* dubius [t] in fide infidelis est. *Nec eis omnino est credendum,* quia *veritatis fidem ignorant,* nec *rectæ conuersationis vitam ducunt; quoniam tales & facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viuentes. Ideò suspicio eorum discutienda est primo & corrigenda,* neque [u] *accusatoribus suspectis,* & *de inimicorum domo prodeuntibus* est *credendum.*

Cap. XII.

Quod [x] non aliæ Metropolitanæ Ecclesiæ vel primates sint, nisi illæ quæ prius primates erant; & post Christi aduentum, auctoritate Apostolica & Synodali primatum habere meruerunt. Reliquæ vero non primates sed Metropoles vocentur; eorumque Episcopi, [y] non Primatum, sed aut Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine fruantur.

Cap. XIII.

Infames [z] esse censemus omnes qui suam aut Christianam præuaricantur legem, aut canonicam postponunt auctoritatem.

Cap. XIIII.

Vide Hygin. epist. 1. Pseudo-Anicet. epist. vnica, Pseudo-Calixt. epist. 2. Pseudo-Lucium epist. vnica.

Saluo in omnibus Romanæ Ecclesiæ priuilegio,

o Adrian. I. collect. cap. 21. & in Epitome can. 3. Concil. Sardic. videtur ex 7. desumptum: vide Pseudo-Fabian. epist. 3. Pseudo-Sixt. III.

p Idem e iusd. collect. cap. 71. ex Procli epist. ad Domin. Antioch.

q sent. 1. tit. 15. lib. 5. Pauli Conc. Rom. 5. sub Symmacho.

r verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ capit. 4.

s Sixti Pythagoræi sent. 156.

t Eiusd. sent. 5.

u Paulus sent. lib. 5. tit. 15. sent. 1. Cõcil. Carthag. 7. c. 4. Ennod. in Apol. pro Symmacho, Conc. Rom. 5. sub Symmacho.

x Idem statuit Pseudo-Anicetus in epist. Pseudo Steph. epist. 2. Pseudo-Felix II. epist. 1. c. 12.

y Id statuit Adrian. I. collect. Ingelramo datæ cap. 23.

z Idem statuit Pseudo-Stephan. epist. 1. & Pseudo-Dionys. epist. 2. Simile quid habet Pseudo-Anaclet. epist. 1.

Nullus[a] *Metropolitanus abſque cæterorum omnium comprouincialium Epiſcoporum inſtantia aliquorum audiat cauſas eorum; quia irritæ erunt, immo & cauſam in Synodo pro facto dabit.*

Cap. XV.

Alienis[b] erroribus ſociatum, vel à ſui propoſiti tramite recedentem, aut ſacris canonibus inobedientem ſuſcipere non poſſumus; nec impetere recte credentes, vel ſanctorum Patrum ſanctionibus obtemperantes permittimus.

Cap. XVI.

Idem repetunt Pſeudo-Anacl. epiſt. 1. Pſeudo-Hygin. epiſt. 1. Pſeudo-Felix I. epiſt. 2. Pſeudo-Fabian. epiſt. 3. & Pſeudo-Sixt. III. & Pſeudo-Euſeb. epiſt. 3.

Peregrina iudicia generali ſanctione prohibemus; quia indignum eſt, vt ab exteris iudicentur qui comprouinciales, *& à ſe electos* debent *habere iudices.*

Cap. XVII.

Salua Apoſtolicæ Eccleſiæ auctoritate, [d] *Nullus Epiſcopus extra prouinciam ad iudicium deuocetur: ſed* [e] euocatus ipſe *canonicè in loco omnibus congruo, tempore Synodali ab omnibus comprouincialibus Epiſcopis audiatur; qui concordem ſuper eum, canonicamque proferre debent ſententiam:* [f] quoniam *ſi hoc minoribus tam clericis quam laïcis conceſſum eſt, quanto magis* [g] *Epiſcopis ſeruari conuenit? Nam ſi ipſe Metropolitanum aut iudices ſuſpectos habuerit, aut* [h] infenſos *ſenſerit, apud* primates *Diœceſeos, aut apud Rom. ſedis* [i] pontifices *iudicetur.*

Cap. XVIII.

Ead. verba habet Pſeudo-Dionyſ. epiſt. 2. Vide Cod. Theodoſ. lib. 9. tit. 1. Conſtit. vlt.

Nemini [k] *de ſe confeſſo* credi poteſt ſuper *crimen alienũ; quoniam* eius, atque omnis [l] *rei profeſſio periculoſa eſt, & admitti aduerſus quem*libet *non debet.*

Cap. XIX.

Hæc verba recitat Pſeudo-Iſidor. in præfat. Collect. eadem habet Pſeudo-Victor. epiſt. 1. & Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2.

a verba Adriani I. collect. Ingelramo datę c. 34. ex can. Apoſt. 35. verſ. Dionyſ. & Concil. Antioch. c. 9. vide & collect. Martini Brac. c. 4.
b iiſdem verbis habet Pſeudo-Dionyſ. epiſt. 2. & Pſeudo-Hygin. epiſt. 2. & Pſeudo-Pius epiſt. 1.
c verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 17. ex Cod. Theodoſ. lib. 9. tit. 1. conſtit. 10.
d eiuſd. Adriani collect. eiuſd. cap. 18.
e vocato eo.
f quia.
g de Epiſc.
h infeſtos.
primatem.
i pontificem
k verba Ennodij epiſt. 4. lib. 1. Nemo de ſe cõfeſſo iuſte credere poſſit crimen alienum.
l verba Adriani I. cap. 64. collect. Ingelramo datæ ex Aniani interpret. conſtit. 12. tit. 1 lib. 9. Cod. Theod.

[m] *Incertæ*

Incerta [m] nemo vnquam pontificum iudicare præſumat: quia *quamuis vera ſint*, *non* tamen *credenda niſi quæ* manifeſtis *indiciis* comprobantur, *niſi quæ manifeſto* indicio *conuincuntur*, *niſi quæ iudiciario ordine publicantur*.

Cap. XX.

Vide Adrian.I.collect.Ingelramo datæ cap.15.& 40.

Criminationes [n] maiorum natu per alios ne fiant niſi *per ipſos qui crimina intendunt*; ſi tamen ipſi digni & irreprehenſibiles apparuerint, & [o] *actis publicis docuerint omni ſe cauere ſuſpicione* atque [p] inimicitia, & irreprehenſibilem fidem atque conuerſationem ducere.

Cap. XXI.

Ead. verba habet Pſeudo-Sixt.II.epiſt 1 Pſeudo-Victor epiſt.1. Simile quid habet Pſeudo-Marcell.epiſt.1.

Et [q] *Prouincialis Synodus retractetur per Vicarios vrbis Romæ Epiſcopi, ſi ipſe decreuerit.*

Cap. XXII.

Hæc verba repetit Pſeudo-Lucius in epiſt.

Placuit [r] *vt à quibuſcunque iudicibus Eccleſiaſticis ad alios iudices Eccleſiaſticos (vbi eſt auctoritas maior) fuerit prouocatum, audientia non negetur.*

Cap. XXIII.

Huius cap. verba habet pſeudo-Calixt.epiſt.2.& pſeudo-Lucius in epiſt. vide & pſeud-Anic.epiſt.

Si [ſ] *quis Metropolitanus Epiſcopus (niſi quod ad ſuam ſolummodo propriam pertineat parochiam) ſine conſilio & voluntate omnium comprouincialium Epiſcoporum* [t] *aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit: & quod egerit irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de* [u] comprouincialium *Epiſcoporum cauſis, ſuarumque Eccleſiarum & clericorum atque ſecularium neceſſitatibus agere, aut diſponere neceſſe fuerit, hoc*

m verba Iſidori Hiſpal. Synonym. li. 2.cap.16. *Incerta non iudicemus quouſque veniat Dominus, &c. quamuis enim vera ſint, credenda non ſunt niſi quæ certis indiciis demonſtrantur, niſi quæ manifeſto examine, &c.*

n Idem habent Pſeudo-Hygin.epiſt. 1. Pſeudo-Lucius epiſt. vnica, Pſeudo-Dionyſ.epiſt. 2. Similia habent Pſeudo-Steph. epiſt. 2. & Pſeudo-Pius epiſt. 1. videntur autem deſumpta ex Concil. 2. Carth. cap. 6. Conſtantinopolit. cap.6. & Chalced. ca. 21.

o verba Concil.1. Arelat. cap.13.

p vide Greg. lib. 11. epiſt. 52.

q Epitome can. 7. Sardic. per Adrianum I. eiuſd.cap.39. collect. Ingelramo datæ.

r Adrian.I. eiuſd.collect. cap.41. ex Concil.3.Carthag.cap.10.

ſ Verba Adriani I. collect. eiuſd. cap. 43. ex can. Apoſt. 32. ſecundum ipſummet Adrian. ir epitome, vel 35. ſecundum Dionyſ.diſt.

t extra aliquid.

u de prouinc. coëpiſc.

cum [x] omni *conſenſu comprouincialium agatur pontificum, non aliquo dominationis faſtu, ſed humilima & concordi adminiſtratione, ſicut Dominus ait*, Non [y] veni miniſtrari*: & alibi*, Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter, *& reliqua*. [z] *Similiter & ipſi comprouinciales Epiſcopi cum eius conſilio (niſi quantum ad proprias pertinet parochias) agant, iuxta ſanctorum conſtituta Patrum: vt vno ore, vno animo concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſecula.*

CAP. XXIIII.

Ead. habet pſeudo-Eleuther. epiſt. vnica & pſeudo-Felix. I. epiſt. 1.

[a] *Caueant iudices Eccleſiæ, ne abſente eo cuius cauſa ventilatur ſententiam proferant, quia irrita erit:* [b] quippe & rationem *pro* actione reddent *in Synodo*, & [c] vt *proditoris calumnia, nec* eorum poſteà *vox audiatur.* [d] *Nemo enim* debitorem amplius *poteſt* cognoſcere, *quam ille qui iniuriam eiuſque* ſuſtinet *nequitiam.* [*leg.* per eius nequitiam ſuſtinuit]

CAP. XXV.

Aniani interpretantis nouellam *Neminem exhiberi*, verba ab Adriano interpolata.

Si [e] *quis ſuper quibuſlibet criminibus* clericum pulſandũ crediderit, *in prouincia, in qua ille conſiſtit qui pulſatur, ſuas* [f] exerceat *actiones: Nec æſtimet eum accuſator ſuus alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Illi vero, qui pulſatus fuerit, ſi* iudices [g] ſuſpectos *habuit, liceat appellare.*

CAP. XXVI.

Ead. habet pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. & pſeudo-Felix I. epiſt. 1.

[h] Primates accuſatum diſcutientes Epiſcopum, *non ante ſententiam proferant* damnationis, *quam* Apoſtolica freti auctoritate *aut reum ſe ipſe confiteatur, aut* [i] *per innocentes* & canonicè examinatos regulariter *teſtes conuincatur.*

CAP. XXVII.

Pſeudo-Felix I. epiſt. 1. ead. repetit.

x omnium.
y Matth. 20. Marc. 10.
z vide Concil. Antioch. cap. 9. Epheſ. act. 6. & Chalced. c. 12.
a Verba Adriani I. collect. cap. 49. ex Concil. 4. Carth. c. 10.
b *imo & cauſam in Synodo pro facto dabunt.*
c verba Aniani in conſtit. 2. tit. 10. li. 10. Cod. Theod. *Si quis proditor futurus eſt, nec calumnia nec vox illius audiatur.*
d verba conſtit. 3. eiuſd. tituli *delatorem plus poteſt agnoſcere.*
e verba Adriani I. collect. iam citatæ cap. 8. *ſi quis clericus ſuper, &c pulſatus fuerit.*
f ſuas exerceat vel exequatur.
g iudicem ſuſpectum. vide ſupra Pſeudo-Cornel. epiſt. 2. Pſeudo-Eleuther. epiſt. 1.
h verba Aniani in conſtit. 1. lib. 9. tit. 40. Cod. Theod. ead. repetit Adrian. I. cap. 53. collect. ſæpius citatæ, *iudex criminoſum diſcutiens non ante ſent. prof. capitalem quam aut reum, &c.* i aut conuictus vel per.

Irritam[k] *eſſe iniuſtam Epiſcoporum damnationem* decreuimus, *& idcirco à Synodo retractandam*, ita vt oppreſſis ab omnibus in cunctis ſubueniatur cauſis.

Cap. XXVIII.

Seqq. repetit pſeudo-Zephyrin. epiſt 1. & pſeudo-Felix I. epiſt. 1.

Detractores qui diuina auctoritate eradicandi ſunt, & fautores inimicorum ab Epiſcopali ſubmouemus accuſatione. Similiter,[l] ne ſummorum quiſpiam minorũ accuſationibus impetatur aut diſpereat, [m] *Neque in re dubia* detur *ſententia*, nec vllum [n] *iudicium* niſi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Cap. XXIX.

Seqq. citat Hincmarus lib. 55. cap. 20.

Plura de his ideò hic non inſerimus, ne vacuare, viſemve prædictam facere Synodum videremur, [o] aut faſtidium legentibus audientibuſque prolixa faceret epiſtola. Si quis autem de his ampliora atque abundantiora ſcire voluerit, in ſacro noſtræ Eccleſiæ ſedis ſcrinio, & ea quæ prædiximus inuenire poterit.

Verum[p] *me dixiſſe teſtis eſt Diuinitas.*

De receptione vero ſedis & ſacerdotij atque honoris, quę dixiſtis Athanaſium [q] *abſque Concilij decreto* ſuſcipere, non ita inuenimus ſicut calumniati eſtis; ſed [r] quorundam Epiſcoporum conſilio atque Decreto recepit ſuum quod iniuſte perdiderat ſacerdotium, ac *reſedit in ſede*. Quod enim [ſ] ſcripſiſtis non eum poſſe à pauciore numero Epiſcoporum reſtitui quam depoſitus fuerat; non ita eſt. Nec [t] hæc regula *orthodoxorum*

k verba Adrian. cap. 54. eiuſd. collect. ex Concil. 4. Carth. cap. 28.

l Pſeudo-Clem. epiſt. 1.

m verba Greg. epiſt. 30. lib. 8. *graue eſt ſatis & indecens vt in re dubia certa dicatur ſententia.*

n phraſ Gregor. lib. 11. epiſt. 52.

o Non eſt quod de breuitate glorieris, plus ſatis patientia piorum abuſus es.

p falſum te dixiſſe teſtis eſt Diuinitas ſceleris infandi vindex. verba Ennodio reſtituẽda. Vide lib. 1. epiſt. 10.

q Socrat. lib. 2. cap. 3. & 8. Sozom. lib. 3. cap. 2. hoc obiectum Athanaſio referunt: an autem id Orientales literis ad Iulium datis inſerverint, incertum eſt. alludit impoſtor ad verba Caſſiodori hiſt. tripart. lib. 10 cap. 17. *Epiſcopi nihil aliud requirebant, niſi quod poſt depoſitionem non Decreto Concilij reſediſſet in ſede,* Chryſoſtomus nimirum, de quo quæ ſcripſi Socrates ad Athanaſium trahit nebulo. r non Epiſcoporum fauentium ſententia fretus, ſed regiis literis munitus Eccleſiæ gubernacula reſumpſit: dicant qui ὑποβολέος patrocinium ſuſcipere malunt quam veritati manus dare, quod Decretum ſancitum, quod Concilium in cauſa Athanaſiana coactum ab Occidentalibus ab A. D. 335. ad 340 quo à Iulio citati ſunt cum Athanaſio Euſebiani. ſ hoc Euſebianos ſcripſiſſe aſſeuerare præter impoſtorem nemo poteſt: decreuit certe A. D. 341. Synodus Antioch. c. 12. t verba hiſt. tripar. lib. 10. c. 17. ex Socrat. lib. 6. c. 18. *reclamabant dicentes, ſed plurimi te, ô Ioannes depoſuerunt: cumque denuo Ioannes hanc regulam non orth. Eccl. ſed eſſe firmaret Arianorum: nam in Antiochia congregati pro damn. fid. de conſubſt. prolata odio Athanaſij hanc regulam protulerunt.*

ſanctæ *Eccleſiæ* eſt Epiſcoporum; *ſed Arianorum*, ſociorum videlicet veſtrorum, hæc inuentio ad perditionem orthodoxorum Epiſcoporum contexta eſt. *Nam*, vt nobis à veracibus eſt teſtibus relatum, quando Antiochiæ *pro damnatione fidei de conſubſtantialitate* prolata fuiſtis *cõgregati*, *odio* prædicti *Athanaſij hanc regulam* protuliſtis; quæ nullas habet vires, nec habere poterit; quoniam nec [u] ab orthodoxis Epiſcopis hoc Concilium actum eſt, nec Romanæ Eccleſiæ legatio *interfuit*, *Canonibus* [x] præcipientibus ſine eius auctoritate *Concilia* fieri *non* debere. Nec [y] vllum ratum eſt, aut erit vnquam Concilium, quod non fultum fuerit eius auctoritate.

Cap. XXX.

Igitur [z] *de fuga* ſuper [a] qua Athanaſium reprehenditis, *non bene agitis*; cum ipſe Dominus [b] *mandatum hoc* nobis dederit; *Cum perſecuti vos fuerint in* [c] vna *ciuitate fugite in aliam.* Et ipſe Dominus per ſemetipſum exemplum nobis demonſtrans, quando [d] *Phariſæi concilium fecerunt aduerſus eum vt eum occiderent. Sciens autem Ieſus diſceſſit inde:* & alibi, *Tulerunt* [e] *lapides Iudæi vt* iacerent in eum; *Ieſus autem* abſcondit ſe *& exiuit de templo*; *Et tranſiens per medium eorum* abiuit, *& ita diſceſſit.*

Nam [f] *& diſcipuli propter metum Iudæorum receſſerunt celantes ſemetipſos. Et Paulus in Damaſco à principe gentis quæſitus, de muro in ſporta* depoſitus [g] *eſt*, *& manus quærentis effugit*: & alij quamplurimi & innumerabiles ſancti, tam in veteri teſtamento quam in nouo, fugiſſe leguntur.

Si [h] *ergo fugam* improperatis fugientibus, erubeſcite *potius* perſequi, & quieſcite *inſidiari*, quieſcentque *continuo fugientes.*

u atqui certum eſt inter patres Antiochenos nonaginta ſeptem 36. tantum fuiſſe Arianos: cum id aſſerant Iulius in epiſt. ad Oriental. Athanaſ. apol. 2. Hilar. de Synodis, vn cum hæreſeos ſuſpectum agnoſcens.

x hanc Socratis & Sozomeni ſententiam fuiſſe ſupra diximus: at nulla ratione munitam ex eo conſtare poteſt: quod Iulius in epiſt. ad orientales ab Athanaſio in apol. 2. translata canones eiuſmodi nullos agnoſcit. alludit impoſtor ad verba hiſt. tripert. lib. 4. cap. 9. & 19.

y hæc verba repetunt Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4 & Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 8. ſunt autem totidem balatronis commenta.

z not. phraſ. a atqui nondum fugerat Athanaſius, cum Euſebiani ad Iulium ſcripſerunt: eorum epiſt. data eſt è Concilio Antioch. A. D. 341. Athanaſius Alexandria pulſus à Gregorio fugit A. 342. manifeſti ergo mendacij reus eſt epiſtolæ effictor.

b verba Athanaſ. apol. de fuga ſua, ex hiſt. tripart. lib. 6. cap. 22. *rurſus hoc dedit mand. dicens.*

c hac. d Ibid. poſt lin. 16. phariſ. quidam egredientes Concil. &c.

e ibid. poſt. lin. 3. nota vero impoſtorem vulgatæ verſionis verba in hiſtoriam tripart. transferre; legendum enim, *vt mitterent ſuper eum, abſconſus eſt, ibat & ita diſceſſit.*

f hæc præcedentibus non cohærent, ſunt tamen eiuſd. Athanaſij paulo ante.

g demiſſus eſt h Ibid. paulo ante, *ſi ergo fug. improperant perſequentes, pudeat eos potius, ſui ipſorum. quieſcant inſid. & quieſcunt cont. &c.*

Nam

Nam[i] *ſiue* perimatis eos, *mors ſemper contra* vos *exclamat*; *ſiue rurſus exilia* ſuperponatis, [k] vbique in vos *mali memoriam deſtinare* noſcimini, & illi patiendo ſibi proficiunt. Vnde & Dominus ait, *nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed potius eum timete, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.*

Multos [l] enim cognouimus peſſimis machinationibus iniuſte depoſitos. Ideò ſummopere à me, [m] cui (vice Apoſtolorum principis) vniuerſalis Eccleſię cura commiſſa eſt, prouidendum eſt (auxiliante [n] ipſo ſummo Apoſtolo) ne deinceps talia fiant; quoniam ideo huic S. ſedi præfata [o] priuilegia ſpecialiter ſunt conceſſa, tam de congregandis Conciliis & iudiciis ac reſtitutionibus Epiſcoporum, quam de [p] *ſummis Eccleſiarum negotÿs*, vt ab ea omnes oppreſſi auxilium, & iniuſtè damnati reſtitutionem ſumant, & [q] *talia* ab improbis *ne præmantur abſque vltione*, nec *exerceantur abſque damnatione.*

Non ergo recte egiſtis, quod prædictos fratres calumniati eſtis, dicente Domino, *Non* [r] *facies calumniam proximo tuo, nec opprimes eum.* Nec recte egiſtis, [ſ] quod nobis inconſultis Concilium celebraſtis, eoſque ad Concilium vocaſtis, & damnare præſumpſiſtis: [t] *Canonibus* (vt præmiſſum eſt) *iubentibus*, *nihil* abſque huius S. ſedis auctoritate fieri debere. Non recte egiſtis, [u] quod regulariter à nobis ad concilium vocati venire diſtuliſtis; non recte egiſtis, quod contra eos rationem reddere, vt veſtra erga eos aut probaretur recta ſententia, aut improbaretur, non veniſtis; nec [x] *rationalem mandaſtis cauſam*, vt quid hæc renuiſtis.

His ergo omnibus perpenſis, manifeſtum eſt vos reos

i ibid. poſt lin. 7. lege *perimant* & *contra eos*

k morte affectis ſcil. ſic ſibi ὑποβολεὺς canit & muſis, planã non Athanaſij modo ſed & interpretis ſententiam horrenda caligine inuoluẽs; valeat itaque tenebrio, tu vero Lector ex Caſſiodoro lege *ſiue rurſus exilia minentur vndiquaque ipſi contra ſe mali memoriã deſtinare noſcũtur.*

l hæc rurſus non cohærent.

m ad populũ phaleras, te intus & in cute nouim⁹ impoſtor; omnibus ſub Chriſto paſtoribus vniuerſalis Eccleſiæ cura ex æquo cõmiſſa eſt; tibi ſola fucum faciendi cura incumbit.

n vnus ſummus Apoſtolus Chriſtus, quem Paulus Hebr. 3. 1. ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν vocat.

o Nullum ius Rom. ſedi in alias diuinitus eſt collatum: quæ fingis tibi conceſſa priuilegia, tua ſunt commenta.

p vide Vigilij epiſt. 2. ad finem.

q verba Concil. Rom. 3. ſub Symmacho. lege *abſque vlla vltione, nec exerc* &c.

r Leuit. 19.

ſ imo Iulius culpauit Orientales quod ſe ad Synodum ſuam non vocaſſent. vide hiſt. Tripart. l. 4. cap. 19.

t vide ibid. verba Caſſiodori. nota vero canones id non iuſſiſſe quod iactat ſycophanta, ſed Socratem id opinatum fuiſſe.

u æquum certe fuit Euſebianos qui cauſæ arbitrium Iulio detulerant, eius iudicio, ſtare; ſed hoc nihil ad typhum hodiernum.

x not. phraſim.

exiſtere, & illos innocentes remanere; & vos rectè [y] excommunicatos, illoſque iuſte liberari. Noluit itaque Dominus tam *leuiter* ſuos *tractari* miniſtros ſicut facitis, aut à vobis damnari; ſed (ſicut memoratum eſt) aut ab hac ſancta ſede [z] *cui commiſſi ſunt*, aut ſuo reſeruari iudicio. Ait [a] enim, *Qui vos cõtriſtabit, me contriſtabit. Qui fecerit iniuriam* [b] vobis, *recipiet id quod iniquè geſſit.* Et quanta pœna expectet eos qui Domini [c] ſcandalizant diſcipulos, Euangelium ſufficienter exponit, vbi de *ſcandalizantibus* diſcipulos loquitur.

Nam quod à vobis non ſint damnandi, ſed aut ab hac ſancta (vt præfatum eſt) ſede aut ſibi reſeruandi, ipſe manifeſtè dat exemplum, quando peccantes Sacerdotes, quorum locum modo in S. Eccleſia tenent Epiſcopi, non per alium ſed [d] *per* ſemetipſum *vendentes* & ementes eiecit de templo, *& menſas nummulariorum proprio euertit flagello &* eiecit de *templo:* & ipſe alibi ait, [e] *Nolite iudicare, vt non iudicemini: nolite condemnare, vt non condemnemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.*

y Iulius Euſebianos non excommunicauit, quos fratres appellauit literis ſuis Athanaſij Apol. 2. inſertis.
z ſola plebs vrbica Iulio à Domino cõmiſſa fuit.
a non Dominus hoc dicit ſed de ſe Paulus à Domino inſpiratus; alloquitur vero non Clericos ſolos, ſed totam Corinth. fidelium multitudinem 2. Cor. 2. Idem ſentiendũ de loco Coloſſ. 3 itaque allegatio vtraq; impertinens.
b hanc vocem Paulino textui inſeruit impoſtor.
c An ſoli Clerici inter Domini diſcipulos?
d verbis Iſidori ſent. lib. 3. c. 39. turpiter abutitur impoſtor. *per ſe vend. colũbas, & menſas &c. & pro iecit à templo.*
e Matth. 7.

Cap. XXXI.

Ead. habet Pſeudo-Eleutherius epiſt. vnica.

Quapropter non tam temerè (vt vos facitis) quiſpiam ſuam præſumat euomere iniquitatem; ſed [f] *iudicantem cuncta oportet rimari, & ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere,* [g] [nec de illis, quæ ei inconceſſa ſunt vllo modo iudicium præſumere,] *interrogandi ac proponendi adjiciendique patientia præbita ab eo, vt ibi actio partium limitata ſit* pleniter, [h] *nec prius litigantibus ſua velit ſententia obuiare, niſi quando illi peractis omnibus iam* [i] *nihil* amplius *habuerint* in quæſtione *quod proponant.*

Nec [k] oportet *quenquam iudicari aut damnari antequam ſuos accuſatores præſentes habeat, locumque defendendi accipiat* ſpatioſum *ad abluenda crimina.*

f verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 24. ex Cod. Theodoſ. lib. 2. tit. 18. conſtitut. 1.
g addit. impoſtoris. h verba Aniani interp. ibid.
i iam in contentione non hab. quod &c. k verba Adrian. eiuſd. collect. cap. 20. ex Act. c. 25. Eadem repetunt Pſeudo-Felix I. epiſt. 2. Pſeudo-Steph. epiſt. 2. Pſeudo-Marcellus epiſtol. 2. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. & 7.

Cap. XXXII.

Eadem verba habet Pſeudo-Stephan.epiſt.2.

Similiter in eam facta Synodo ſtatutum eſt, vt *vltrà* [l] *prouinciæ terminos accuſandi licentia non progrediatur*, [m] niſi ad hanc Apoſtolicam fuerit ſedem prouocatum; ad quam omnes qui voluerint libere & abſque vllo impedimento à quibuſdam agendo confluere debent.

Cap. XXXIII.

Vide Concil.Carthag.7.cap.1.2.&c.

Similiter in iam præfixa Synodo eſt Decretum, ne [n] *ſuſpecti*, aut infames, aut criminoſi, aut gratioſi, vel calumniatores, vel affines, aut ſcelerati, aut [o] *facile litigantes* ſuſcipiantur accuſatores; *ſed* tales *qui omni careant ſuſpicione*; quia [p] *columnas ſuas Dominus firmiter ſtare voluit, nec à quibuſcumque agitari.*

Cap. XXXIV.

Similiter ſtatuit præfata Synodus, vt nullum [q] *ſententia* [r] niſi *à ſuo iudice dicta conſtringat.*

Iudices [ſ] autem alij eſſe non debent, quam quos ipſe qui impetitur elegerit, aut quos ſuo cum conſenſu hæc ſancta ſedes, [t] aut eius primates auctoritate huius ſanctæ ſedis [u] delegauerint. Ex his [x] enim & aliis, quæ tam in hac ſancta ſede quam & ab Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus ſunt ſtatuta, nihil prefatis Epiſcopis conceſſiſtis; ſed vim eis inferentes, iniuſtéque (vt ſuperius commemoratum eſt) eos damnantes, aliquos [y] *abſentes expuliſtis*; quod omni Chriſtianæ religioni eſt inimicum. In quibus apparet, quod nec Domino ſua ſerua-

l verba Cod. Theod. lib.9. tit.1. conſt.10 & 16. & Adriani I. collect.c.10.
m additam. impoſtoris.
n hoc ſtatutũ à Synod. 2. Carthag.c.6. Cõſtantinop. can.6. Chalced. c.21. Adrian. collect.cap.15.
o de facile litigantibus Adrian.I.c.50. collect. ex Concil. Carth.4.cap.58.
p columnas Domini Epiſcopos vocat Pſeudo-Zephyr. epiſt.1. Pſeudo-Athanaſ. epiſt.ad Felic.II. Pſeudo-Damaſ.epiſt. 4. Pſeudo-Anaclet. epiſt.2. Pſeudo-Felix IV. epiſt.1.
q verba Cod. Theodoſ. lib. 4.tit.16. conſtit. 2. teſte Greg. epiſt. 56. lib.11.
r non à ſuo. Eadem recitat Adrian.I. collect.Ingelramo datæ, cap.37. & ex eo Pſeudo-Zephyrin.epiſt.1. Pſeudo Euſeb. epiſt.3.

ſ Synod.Carthag 3. cap.8. permittit accuſato iudicum electionem: hinc impoſtor colligit, alios non eſſe debere iudices quam quos impetitus elegerit; perperam & abſurdè.

t quos primates habuit Epiſc. Alexandrinus? u contrarium aſſerunt patres Africani in epiſt.ad Celeſtinum his verbis, *vt aliqui tanquam à tuæ ſanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus patrum Synodo conſtitutum.* Patres ſcil. Africani nullo numero habebant Synod. Sardic. quæ id ſtatuerat can.7. eo quod in partes diſſilierit, & multos hæreticos propugnauerit, multos inſontes damnauerit pars vtraque. x nihil horum quæ ſuperius recenſuiſti ab Apoſtolis & Nicænis patribus ſtatutum fuiſſe docuimus. y expelluntur præſentes non abſentes, diſce loqui.

ſtis iura, nec huic ſanctæ matri & Apoſtolicæ Eccleſiæ, [z] quæ (vt præſcriptum eſt) eos ſuo iudicio, *aut huic ſedi voluit* reſeruari, ne à tam prauis (ſicut eſtis) hominibus damnarentur aut ejicerentur.[a] In his omnibus vos ſtultos & præuaricatores Euangeliorum & canonum eſſe nulli ſane ſapientium eſt abſconditum.

Cap. XXXV.

Nec his contenti in veſtra eſtis præuaricatione, ſed etiam quod prius expulſos eos, & ſuis expoliatos rebus quaſi vocaſtis atque damnaſtis; cum [b] *nullus* regulariter aut *vocari* aut *iudicari* poſſit *antequam* ſit regulariter reſtitutus, & ſua omnia ei *legibus* ſint integerrime reformata.

Eſt namque in ſæpe iam dicta S. Synodo ab omnibus vnanimiter decretum, & Apoſtolica auctoritate roboratum, vt [c] *ſi quis* Epiſcoporum *ſuis fuerit rebus expoliatus*, & in accuſatione pulſatus, ordinatione Pontificum oportet & *decet ſanctum propoſitum prima fronte cedere*; [d] *vt omnia quæ* ſuper *ſuggeſtiones inimicorum ſuorum amiſerat legaliter* primò *poteſtati eius ab honorabili concilio redintegrentur; & Præſul regulariter prius ſtatui priſtino reddatur*, [e] *&* ipſe diſpoſitis ordinatiſque ſuis, [f] *tunc* ad tempus *veniat ad cauſam; &* [g] *ſi ita* iuſtè *videtur, accuſantium propoſitionibus reſpondeat.*

Quare ergo tranſgreſſi eſtis terminos patrum, iudicantes & damnantes eos quos non debuiſtis? Quare iudicaſtis eos quos non regulariter approbaſtis? Non obſeruaſtis quod [h] *in regnorum libro* ſcriptum eſt: *non quomodo videt homo videt Deus; quia homo videt in facie, Deus autem in corde videt.* [i] *Et in Paralipomenon, Omnia corda ſcrutatur Deus, & omnem cogitationem nouit*; & alibi ſcriptum eſt, [k] *Non poteſt humano condemnari examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio.*

z an aliud iudicium ſedis Rom. à iudicio Eccleſiæ putas?
a vtique impudentiam & imperitiam prodis.
b hæc eſt ſen. Rom. Syn. 3. ſub Symmacho. vide Pſeudo-Zephyr. epiſt. 2. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Steph. epiſt. 2. Pſeudo-Felic. I. epiſt. 1. Pſeudo-Caiũ epiſt. 1. Pſeudo-Marcell. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 2. Pſeudo-Athan. ad Felic. II. Pſeudo-Felicẽ II. epiſt. 1. Pſeudo Stephan. ad Damaſiũ, Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. &c.
c verba Adriani I. c. 5. collect. Ingelramo datæ.
d verba Syn. Rom. 3. ſub Symmacho. & omnia quæ per.
e additum ab Adrian. I.
f & tunc non ante.
g ſi ita recte. h verba Anaſtaſ. Papæ in epiſt. ad Anaſtaſ. Aug. cap. 2. nam & in regnorum lib. dicitur. i & in Paralip. lib. 1. & nunc ô Salomon, ſcito Deum patrum tuorum, & ſerui illi in corde perfecto & animo volente quoniam.
k ſeqq. ad finem habet Pſeudo-Sixt. II. c. [illegible] 2. verba Conſtantini ad PP. Synod. Nicænæ teſte Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 51. Pſeudo-Eleuther. epiſt. vnica, Pſeudo Victor. epiſtol. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2.

Hæc omnia ſummopere præcauenda ſunt, nec accuſatio Epiſcoporum facile eſt recipienda, dicente Domino, *non ſuſcipias vocem mendacij*: & Apoſtolus [l] inquit, *Aduerſus presbyterum* inſcriptionem non recipiendam *abſque duobus vel tribus idoneis teſtibus*. Si hic [m] de preſbyteris vel cæteris fidelibus ſunt præcauenda, quanto magis de Epiſcopis? Quibus cognitis [n] *magis* vos *dominari* velle manifeſtum eſt, *quam conſulere* fratribus, aut ſuſtentare eos; quia *honor inflat* ad ſuperbiam; *& quod prouiſum eſt ad concordiam tendit ad noxam.* Decuerat [o] namque *vos* iuxta præfatas regulas, ſi aliquid egiſſent contra ſuum ordinem, mãdare nobis & expectare quid ad veſtra conſulta reſcriberemus; in tantum vt *ſi* [p] *etiam* quicquam *graue intolerandumque* committerent, *noſtra* præſtolaretur *cenſura*. Et [q] *nihil prius* aut aliud decerneretis *quam quod nobis placere* [r] cognouiſſetis, ita vt à regulis præſtitutis nulla aut negligentia aut præſumptione recederetis.

Ceſſet [ſ] *huiuſmodi preſſa noſtra auctoritate præſumptio*: vitentur huiuſmodi nocumenta; [t] quia *nequaquam* talia *patienter ferre poſſumus* machinamenta, quoniam *conuenit* [u] *nos paternarum ſanctionum diligentes eſſe cuſtodes. Merito* [x] *namque nos cauſa reſpicit, ſi ſilentio faueamus errori.*

Cap. XXXVI.

Eſt inſuper [y] in prædicta S. Nicæna Synodo ſtatutum, vt [z] nemo *Anathema* in noſtra ſuſcipiatur accuſatione: [a] *nec illi qui nos in ſua nolunt recipere querela vel accuſatione*. Cum nos ſuper illos ſciamus à Domino conſtitutos, non illos ſuper nos. Et ſicut [b] *maior non poteſt à minore iudicari*, ita nec colligari. Quia [c] *rarum eſt omne quod magnum eſt.*

Portamus [d] *onera omnium qui grauantur; quin imò portat*

l Hæc ead. verba habet pſeudo-Eleuther.

m hæc.

n verba Leonis epiſt. 84. c. 1. *dum dominari magis, quam conſulere ſubditis quærunt: placet honor, inflat ſuperbia, & quod*, &c. Pſeudo-Sixt. II. inflat ſuperbiam &c.

o idem decuerat namque iuxta &c. vt ſi &c.

p verba Leonis epiſt. 84. c. 1 *Sed etiam, ſi quid graue*, &c. *geſſiſſet, noſtra erat expectanda cenſura, vt nihil prius ipſe decerneres quã.*

q Pſeudo-Sixt. II. vt nihil &c. aut aliquid.

r agnoſceres. Pſeudo-Sixt. II. cogn uerítis & à regulis &c.

ſ verba Bonifacij epiſt. 5.

t quod nequaq. ferre patienter poſſumus, quia conuenit.

u Pſeudo-Sixt. II. conuenit nobis &c. diligenter.

x verba Celeſtini epiſt. 1.

y Pſeudo-Sixt. II. inſuper à S. prædeceſſoribus noſtris plerumque iam ſtatutum &c.

z hoc ſtatuit. Syn. non Nicæna ſed Conſtantinopolit. c. 6. & Carthag. 7. cap. 1. iiſdem pene verbis vſus Pſeudo-Stephan. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1.

a appendix impoſtoris.

b videtur hoc ſumptum ex Gelaſio de vinculo Anathematis.

c verba Zoſimi epiſt. 1. c. 1.

d verba Siricij epiſt. 1.

hæc in nobis B. Apoſtolus Petrus, cuius vice *fungimur legatione*, & cuius regula informamur; quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nunc & in perpetuum *tueamur* aduerſis. Data Kal. Nouemb. Feliciano & [e] *Maximiano* viris Clariſſ. Conſul.

e. Maximinus vltimum Conſulatum adminiſtrauit cum collega Licinio A. 311. Felicianus electus A. 337. cum Titiano. Vera Iulij epiſt. data A. D. 342 Conſtantio Aug. 3. & Cõſtante Aug. 2. Coſſ.

Binius in Notis.

HOc reſcriptum Iulij cum ea reſponſoria epiſtola, quam ab Athanaſio recitatam infra ſtatim ſubiunximus, partim conuenit, plurimum vero ab eadem differt. Cum vtraque Euſebianos cum Athanaſio ad Concilium Romanum An. 340. indictum citatos eſſe referat; vtraque etiam Athanaſium ad ſtatutum diem adfuiſſe; Euſebianos autem contumaciter emanſiſſe enarret. *Demum vtraque epiſtola illius, quam ab ipſis poſt celebratam Antiochenam Synodum ſcriptam, poſtque Gregorium Cappadocem An. Chriſti 342. magna & horrenda Alexandrinorum ſtrage introductum ſuperbè, faſtuosè, & contentiosè ſcriptam fuiſſe refert, meminerit: Vtramque vnam eandemque Iulij epiſtolam eſſe oportet, hanc mendoſam, corruptam, & à quodam ex diuerſis compilatam: illam verò, quæ ex Athanaſio deſumpta infrà ſubditur, germanum exemplar eſſe Iuliani ad Orientales Epiſcopos reſcripti, dubium non eſt. Hanc mendoſam eſſe & corruptam, Conſulatus Feliciani & Maximiani infra hic in fine additus aperte demonſtrat. Si enim prædictis Coſſ. ſcripta eſt, initio Pontificatus Iulij An. Chriſti 337. ſcriptam fuiſſe neceſſe eſt: atque ita non ſubſiſtit quod de Synodo Romana indicta, de Alexandrina ſeditione exorta commemorat, &c.

* Addere debuit Binius veram Iulij pro Athanaſio epiſtolam canonum Nicænorum auctoritatẽ afferre pro Synodo tanquã ſuperiore Põtifice ipſo: in iſta vero proferri pro Põtifice quaſi Synodo ſuperior eſſe dicendus ſit.

Hincmar. Remenſis aduerſ. Hincmar. Laudun. cap. 20. Si de appellatione, ſicut in Sardicenſi Concilio conſtitutum eſt, in Nicæno Concilio fuiſſet antea ſtatutum, nulla foret neceſſitas vt iterum in hoc Concilio idem conſtitueretur; ſed (ſicut in aliis Conciliis legitur) ſcriberetur; videl. vt ea quæ ſunt in Nicæno Concilio conſtituta ab omnibus conſeruentur, &c.

Contiuetur ferente Antonio Auguſt. de emend. Grat. lib. 1. Dial. 20. p. 175. Citantur & in epiſt. Iulij Papæ 24. canones, præter illos 20. qui vulgo extant. Sed illos eſſe ſuppoſititios vel id oſtendit, quod nemo ne Gratianus quidem ipſe eos allegare auſus eſt, &c.

CENSVRA.

Quæ cum Germana Iulij epiſt. conueniunt; deſcripſit ὑποβολεὺς ex Socrate, Theodoreto, Sozomeno &c. quorum ſæpe verbis abutitur; cætera vel ſomniauit, vel aliunde hauſta nullo iudicio congeſſit: vno verbo, nota Conſulum mendax, phraſis barbara, ἀνιστορησία palpa-

palpabilis, incognita veteribus canonum (ſi Deo placet) farrago impoſturæ manifeſta ſunt indicia. Nos, quantum licuit, aliena diſtinximus, ſuiſque auctoribus ſingula reddidimus, nim. Conſtantino M. Conſtantino iuniori, Athanaſio, Concil. Arelatenſi 1. Sardicenſi, & Carthag. 3. Siricio, Zoſimo, Bonifacio, Celeſtino, Proclo Conſtantinopolit. Leoni I. Concil. Chalced. Socrati, Theodoreto, Sozomeno, Anaſtaſio, Conc. Rom. 3. & 5. ſub Symmacho, Ennodio, Caſſiodoro, Codic. Theodoſ. & Aniano interpreti, Gregorio I. Iſidoro Hiſpalenſi, Adriano I. &c.

Extat fragmentum epiſt. Iulij ad Docimum in actis Concilij 1. Epheſ. parte 2. act. 1. Binas eiuſdem epiſtolas ad Orientales & Alexandrinos deſcripſit Athanaſius in Apol. 2. vide Tom. 1. oper. Athanaſ. edit. Heidelberg. Anni 1601. p. 575. & 598.

LIBERII PAPÆ

Epiſt. XII.

Dominus ſanctiſſimis, & Deo amantiſſimis vniuerſis Epiſcopis, Liberius Epiſcopus in Domino ſalutem.

NIHIL[a] eſt quod nos diu ſtare *faciet* niſi Dei gratia. Cæterum nequitia Diaboli contemptibile [b] *malum plenum veneno mortifero* ſæuit: Qui [c] *ſurſum atque deorſum circuit, quærens quem deuoret. Vnde vigilare & ſobrij eſſe ad orationes, & Deo propinquare debemus; & fatuas,* Domino auxiliante, hominum [d] inſidias, prout Dominus poſſe dederit, reſpuere; & *patres ſequi*, & non tranſgredi terminos patrum, (id eſt, vt non relinquamus noſtras, dum in eis perſiſtere aliquo modo valebimus, Eccleſias, vt ad alias properemus) aut populos nobis commiſſos negligere, vt quietem amplius quam pro eis elaborare, pro quibus etiam animas ponere debemus, ſtudeamus; ne reprobi in cõſpectu Dei inueniamur, ſed [e] *fructuoſos illi manipulos de commiſſis* nobis gregibus ipſo adminiculante præſentare valeamus; quanquam multi nos perſequantur, & oues Chriſti dilacerare deſiderent; [f] qui quaſi *in veſtibus*

a al. Nihil eſt quod diu ſtare poſſit niſi, &c.
b quod Iacob. c. 3. de lingua id ὑπερβολῶς de Diabolo.
c hæc expreſſa ex epiſt. 1. Flauiani ad Leonem q ã aliter verſam habemus.
d inquiſitiones euitare: decet enim patres.
e hac phraſi vſus Pſeudo-Clem. epiſt. 1 Pſeudo-Anaclet. epiſt. 3. Pſeudo-Soter epiſt. 1.
f Matth. 7.

ouium apparent, intus autem sunt [g] *lupi rapaces, quos ex fructibus* cognoscimus. *Isti primo quidem videntur* ex nobis *esse*, [h] *sed non sunt* ex nobis : *Si enim* fuissent ex nobis, *mansissent* vtique *nobiscum. Quando verò suam euomuerint impietatem, dolum qui in eis est erumpentes & apprehendentes infirmiores, & eos qui ad* [i] *eloquia diuina sensus inexercitatos habent, secum eos contrahunt* [k] *ad perditionem, subuertentes & iniuriantes paternas doctrinas, sicut & Sacras scripturas ad perditionem suam; quos oportet præscienter cauere, ne malitia eorum quidam seducti abscindantur à propria firmitate. Exacuunt* [l] *enim linguas suas, iuxta prophetæ vocem, sicut serpentes; venenum aspidum sub labijs eorum.*

Nec nos pigeat per *temporales cruciatus pro Christi nomine* [n] elaborare, *sed emolumenta futuræ remunerationis, huius seculi vexationes tolerare* persuadent. [o] *Scriptum namque est*, Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.

Tantum enim à nobis exigitur, quantum possumus famulatus nostri obsequio commodare. Unde [p] *quidem* tantum *nos necesse est importunis prædicationibus* insistere, [q] *quanto* nobis *perfectæ negotiationis* creditur [r] duplicata *talentorum assignatio, atque Dominicæ vocis ad suscipiendam eius requiem persuadet assertio.*

Suggestum namque nobis est, [s] *quod* pro præteritis laboribus & infestationibus nonnulli vestrum assignatas sibimet & à Deo commissas relinquunt plebes, & in futuro plures relinquere velint eas quas tueri debent Ecclesias, & pro ouibus sibi commissis laborare negligant, & monasteriorum se quieti contradere festinent, *& vacationem ab Episcopatus laboribus eligere, & silentio atque otio vitam degere magis* appetant *quam in his quæ* [u] sibi *commissa sunt permanere, dicente Domino*, [x] Beatus qui perseuerauerit vsque in finem. *Vnde namque* est *beata perseuerantia, nisi de virtute patientiæ?* Quoniam, [y] *secundum Apostolicam prædicationem*, [z] omnes qui voluerint in Christo pie viuere, persecutionem [a] patiuntur. *Ideoque*, [b] *fratres charissimi, non vos afflictionum amaritudo à pio mentis vestræ proposito coarctet recedere.* Considerate [c] namque *quanta pro*

g Flauian. ibid.
h de numero nostro.
i Heb. 5.
k 2. Pet. 3.
l Psal. 140.
m verb. Martini in epist. ad Amandū.
n sustinere.
o persuadeant.
p ibid. Quādoquidem tanto.
q imminere.
r nos creditorum nobis talent. duplicat assig.
s quod presbyteri seu Diaconi aliique sacerdotalis officij post suas ordinationes coinquinentur, & propterea nimio mœrore fraternitatem tuam adstringi, velleque pastorale obsequium pro eorum inobedientia deponere, & vacationem &c.
t & in silentio.
u tibi.
x Matth. 10.
y quia.
z 2. Tim. 1.
a patientur.
b frater charissi.
c considerans.

pro absolutione nostri & liberatione creator, Dominusque & redemptor *noster pertulerit, quibusve se contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos à vinculis potestatis diabolicæ liberaret.*

Attendite[d] *itaque vobis, &* [e] *omni gregi in quo vos spiritus S. constituit Episcopos regere Ecclesiam Dei quam acquisiuit proprio sanguine; vt non sit qui vos decipiat, aut* [f] *seducat in subtilitate sermonis,*[g] vt plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, & vt vos solummodo saluetis, & filios orphanos relinquatis; *Apertissimè enim spiritus S. per* [h] *Apostolum dicit, quia* in nouissimis temporibus recedent quidam à fide[i] *& charitate,* attendentes spiritibus seductoribus, & doctrinis dæmoniorum, *&* in hypocrisi [k] *mendacij eloquiorum,* cauteriatam [l] *habentes* suam conscientiam: *propter quod* [m] vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. *Quæ* verò *mentis* [n] *transgressio operatur in his qui non crediderint* sermonibus Domini, & recesserint pro sua quiete à seruitio sibi commisso, & suis se subdiderint voluptatibus? Talibus quippe & aliis pro populo Dei constricti necessitatibus, ne pereatis vnà cum omnibus vobis commissis, sed salui sitis in die æternæ retributionis, *Hortamur* [o] vestram *charitatem, exemplo eius qui pro nobis pati* [p] *voluit, promptosque vos in cunctis eius permanere seruitijs:* nec quidem quoquo modo à commissa cura recedere, sed totis viribus in commissis vobis negotiis fortiter vsque in finem perdurare: quoniam *beatus* [q] *est qui perseuerauerit vsque in finem,* nec laudatur initium sed finis. *Nemo* [r] *vos seducat inanibus verbis. Propterea enim venit ira Dei* in [s] *filios diffidentiæ. Nolite ergo effici* [t] *comparticipes eorum dogmatum, neque communicetis infructuosis verbis illorum, magis autem redarguite, quoniam cœtus* [u] *præuaricatorum sunt, & extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij & non veritatis. Completum est in eis quia* de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus; veritatem [x] non loquentur.

Docuerunt [y] *enim* linguam suam [z] *persecutores Ecclesiarum earumque sacerdotum* loqui mendacium. Ut impie agerent laborauerunt, & renuerunt scire me, dicit Dominus: [a] *State ergo vos, dilectissimi,* super vias, & vi-

d eiusd. Martini ex epist. Synodica addita Concilio Lateran. p. 478.
e Act. 20.
f Coloss. 2.
g per philosophiam & inanem fallaciam: apertissimè.
h 1. Tim. 4.
i addit. impostoris.
k mendaciloquorum.
l habentium.
m Matth. 26.
n 2. Thess. 2.
o eiusd. ex epist. ad Amand. tuam char.
p pati & mori.
q iam hunc locum citasti.
r verbi Martini I. in Synodica.
s super.
t Eph. 5.
u Hier. 9.
x veritatem enim.
y autem.
z ad lit. plagiarij.
a Hier. 6.

dete. Interrogate de ſemitis *Domini* antiquis, & videte quæ eſt via bona *S. Patrum*, *&* ambulate in ea, & [b] inuenietis requiem animabus veſtris. *Sed* & ſi [b] patimini propter Chriſtum beati eritis. Metum autem eorum ne timueritis, neque conturbemini. Dominum autem Deum ſanctificate in cordibus veſtris; *ipſo dicente*, [c] Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. Sed potius eum timete, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo paſſeres aſſe veneunt, & vnus ex illis non cadet ſuper terram ſine patre veſtro? Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt. Nolite ergo timere: multis paſſeribus meliores eſtis vos. [d] Rememoramini *ergo*, *fratres*, eum qui talẽ ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes. Nondum enim vſque ad ſanguinem *certauimus* aduerſus peccatum repugnantes. Confidimus [e] autem de vobis, *fratres* chariſſimi, meliora & viciniora ſalutis. Quia [f] neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque poteſtates, neque inſtantia, neque futura, neque [g] *altitudo*, neque profundum, neque creatura alia, magiſtro gentium docente, poterit nos ſeparare à charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, *& quæ in ipſo eſt recta fide*. Nolite [h] itaque amittere confidentiam veſtram quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim [i] *nobis* neceſſaria eſt *ad colluctationes aduerſariorum, quatenus fidem intemeratam vſque in finem conſeruantes* repromiſſionem *percipiamus, quam repromiſit his qui legitimè certare deproperant.* [k] Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus eſt veniet, & non tardabit. [l] Ecce enim iudex ante ianuam aſſiſtit, *coronas hilariter promittens his qui pro eo paſſionibus ſubmittuntur.* Quod [m] ſi ſubtraxerit ſe quis, non placebit animæ [n] ſuæ, *ſed cadet de promiſſione propter negationem.* Nos autem non ſimus ſubtractionis filij in perditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.

Propter quod aſſumite [o] arma Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo [p] *aduerſus omnes inimicos S. Dei Eccleſiæ & veſtros*, & induite vos loricam iuſtitiæ, calceati pedes in præpa-

b 1.Petr.3.
c Math.10.
d Heb.12.
e Heb.6.
f Rom.8.
g neque fortitudines neque altitudo.
h Heb.10.
i vobis.
k Abac.2.
l Iacob 5.
m Heb.10.
n meæ.
o Epheſ.6.
p *Martin.* aduerſus omnẽ hæreticum virum & dogmata.

præparationem Euangelij pacis, in omnibus aſſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia iacula nequiſſimi ignita extinguere; & galeam ſalutis accipite & gladium ſpiritus quod eſt verbum Dei, per omnem orationem [q] radicati & fundati [r] *in ſolatio fratrum pro Chriſto Ieſu Domino noſtro.* Sed & nunc, fratres, [ſ] commendamus vos omnes Domino & verbo gratiæ eius, qui poteſt perficere & dare hæreditatem [t] *vobis cum* omnibus, Sanctis : ipſe autem Deus pacis & conſolationis det vobis id ipſum ſapere in alterutrum, [u] *vt vobis inuicem ſuccurratis; & non ſitis diuiſi,* vt vnanimes vno ore & vno corde honorificemus eum in [x] *concordiam & conſolationem fratrum,* qui *poteſt* [y] confirmare nos ſecundum Euangelium eius, *iuxta* reuelationem myſterij *æterni,* temporibus [z] *ſcilicet perpetuis* taciti, [a] quibus vobis futurorum gaudiorum largienda ſunt munera. Summopere etiam conſiderare debetis quod hi qui fratribus inuident, eoſque damnare aut perdere cupiunt, *per ſe ſua dogmata deſtruunt. Dicit enim Dominus,* [b] *Omne regnum in ſe diuiſū non ſtabit; & omnis ſcientia & lex aduerſum ſe diuiſa non ſtabit.* Ideoque neceſſe eſt, *vt* [c] concorditer *ſalubres ſuſcipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium deuotionis vnanimes, diuinis & Apoſtolicis conſtitutionibus pareatis: Et in nullo patiamini prouidentiſſima canonum decreta violari : quatenus* [d] & Nicænorum canonum conſtituta, *& quæ à nobis* vel à prædeceſſoribus noſtris *ſunt prouidè & ſalubriter* decreta *intemerata permaneant* in futuro.

q Epheſ 3.
r addit. impoſtoris; à quo hic omiſſæ 12. l. n.
ſ Act. 20.
t in omnibus ſanctificatis.
u addit. impoſtoris lege & in ipſo ſemper vt in omnib. vnanimes.
x lege in concordia orthodoxæ fidei.
y potens eſt ſecundum reuel.
z leg. temporibus æternis tanti.
a huc vſque Martinus ſeqq. repetūt Pſeudo-Cornel. epiſt. 1. & Pſeudo-Pelag. epiſt. 8.
b Sic legit Martin. I. in Synodica.
c verba Leonis epiſt. 87. cap. 2. *Supereſt fratres, vt concordi obedientia ſalubres, &c.*
d verba Siricij epiſt. 1. quatenus & quæ à nobis non inconſulte ſed prouide ſub nimia cautela & deliberatione ſunt ſalubriter conſtituta intemer.

CENSVRA.

PRAETER pauciſſima, quæ diuerſo charactere deſcripſimus, cætera Siricio, Leoni, Flauiano Conſtantinopolitano & Martino I. reſtituenda ſunt.

EPISTOLA

Athanasij & Ægyptiorum Episcoporum ad eundem Papam de oppressionibus Arianorum.

Domino [a] Beatissimo & Honorabili Sancto [b] *patri Liberio* Papæ *Athanasius, & uniuersi Aegyptiorum Episcopi in unum Synodicè apud Alexandriam congregati.*

VESTRAE *beatissimæ paternitatis* [c] iura penes *Deum sunt manifesta,* dum *prædicationibus scilicet Apostolicis & doctrinis* [d] *veræ fidei culturâ uniuersa repleta sit terra, per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum vestra instruente admonitione exhortatoriâ superædificatur orthodoxa Christi Ecclesia Apostolica institutione fundata, & à fidelibus patribus firmissime roborata, ad quam omnes beatissimi Apostoli pari honoris & potestatis consortio præditi populorum agmina conuertentes, pie* [e] *sanctéque de tenebris ad lumen, de lapsu ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia,* [f] *præceptis ac monitis perduxerunt; quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens* [g] *merita, & perfectius implens exempla, Ecclesiam Dei morum probitate & actuum sanctitate condecorat, & fide sacra* [h] *Christianis moribus vigens, quæ fieri Deo placita* [i] præcepit *studijs pontificalibus indesinenter operatur & perficit, seruans legis diuinæ mandata: quia non legis auditores iusti sunt apud Deum, sicut narrat Apostolus,* [k] *sed factores legis iustificabuntur.*

a initium epist. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam. Vide Concil. Lateran. sub Martino I. Consult. 2.
b fratri Theodoro Papæ Victor.
c apud Deum acceptabilia opera & conuersatio gloriosa pene mundo toti sunt.
d dum veræ.
e pie & sancte.
f gratia præscitos salutaribus præc.
g sequens plenius.
h vel Christianis.
i præcipit.
k Rom. 2.

Nos enim hæc meditari cupientes, & ea quæ à Sancta sede vestra Apostolorum eorumque successorum prædicatione suscepimus, atque quæ in Nicæna Synodo roborata cognouimus prædicare, & Arianorum blasphemias, atque aliorum hæreticorum repellere cupientes, quotidie ab his *persequimur*, & damnationi tradi-

tradimur, atque [l] *morti deſtinamur.* Qua *de re* precamur, vt veſtris exhortationibus tam per vos *quam &* per Apocriſarios veſtros adiuuemur; ne dum [m] *illi creſcunt & nos minuimur* vera fides deſtruatur, & eorum hæreſis [n] *vltra fidem noſtram creſcat*; quoniam timemus vt poſtquam [o] *abundauerit iniquitas, refrigeſcat charitas multorum.* Pro qua re multa veſtræ ſacræ doctrinæ tam apud Deũ quam apud cunctos fideles merces & laus repoſita eſt, ſi veſtra hæc recenſetur auctoritate; noſtram enim fidem quam à ſanctis patribus accepimus, & tenemus atque docemus ſubter inſeruimus, vt [p] ſi aliquis vobis aliter nos credere, aut docere, aut accuſando aut muſſitando retulerit, vel detrahendo ſcriptis mandauerit, per hanc manifeſtè nos ita credere & docere agnoſcatis.

Credimus [q] namque *in vnum Deum patrem omnipotentem, omnium viſibilium,* nec non *& inuiſibilium factorem, & in vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium Dei natum ex patre vnigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non creatum, homouſion,* [r] *hoc eſt eiuſdem cum patre ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt* [ſ] cœleſtia terreſtria. *Qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit* de cœlis *& incarnatus eſt,* & *homo factus paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, aſcendit in* [t] cœlum, *venturus* eſt *iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt, erat* [u] tempus *quando non erat, & priuſquam naſceretur non erat, & quia ex nullis* [x] ſubſiſtentibus *factus eſt, aut ex alia ſubſtantia vel eſſentia dicunt eſſe trepton,* [y] hoc eſt *conuertibilem* atque *mutabilem filium Dei, hos anathematizat Catholica & Apoſtolica Eccleſia.*

Hanc [z] *venerabilem fidem trecenti quidem decem & octo patres agnouerunt & amplexi ſunt, & conſonantes & vnanimes* **ſcriptis explanauerunt.*

Sed [a] modo quoniam contra hæc, vt noſtis, talia exurgunt qualia non debent, *venite, & nos, dilectiſſimi fratres, cum Deo deſcendamus ad viſitationem, id eſt inquiſitionem ſer-*

l phraſ. Apoſt. 1. Cor. 4.
m phraſ. Ioan. c. 3 verſ. 30.
n not. phraſ.
o Matth. 24. 12.
p Ariani Athanaſij non fidem ſed vitam culpauerunt, ei enim ſacrilegia, homicidia, &c. non hæreſes obiecerunt. Vide Rufin. lib. 10. cap. 15. Socrat. lib. 2. ca. 36. Theodoret. lib. 2. cap. 16. Sozom. lib. 4. cap. 10. Athan. ſ. apol. 2. Hilar. fragm. part 2. p. 11.
q Symboli Nicæni verſio ex Rufino deprompta, nec tamen pura. Vide Concil. Lateran. ſub Martino I. Conſult. 5.
r ὁμοούσιον patri.
ſ quæ in cœlis, & quæ in terra
t cœlos.
u aliquando.
x Rufin. lib. 10. cap. 6. nullis ſubſtantibus.
y aut conuertib. vel mutab.
z hæc eadem verba leguntur in Concil Rom. ſub Iulio. ſunt autem hiſt. trip. lib. 2. cap. 9.
* in ſcriptis.
a Verba Martini I. in Concil. Lateran. Conſult. 4.

monum eorum, & *confundamus per approbationem verissimam ibidem linguas eorum eleuatas contra scientiam vnigeniti Filij Dei,* & *iniquitatem in* [b] *altitudinem humanitatis eius loquentes disrumpamus vincula eorum per gladium spiritualem, quod est verbum Dei,* & *projiciamus à nobis iugum ipsorum per* [c] expugnationem *prophani sensus illorum: Tunc* [d] enim *ipse quoque Dominus irridebit eos,* & *subsannabit;* & tunc *loquetur ad eos in ira sua,* & *in furore suo conturbabit eos, secundum B. Hieremiam dicens, Falso Prophetæ isti vaticinantur in nomine meo, non enim misi eos,* & *non præcepi eis, neque locutus sum ad eos; visionem mendacem* & *diuinationem* & *fraudulentiam* & *seductionem cordis sui prophetant vobis; ideo hæc dicit Dominus de Prophetis qui prophetant in nomine meo mendacium, Erunt proiecti in viis Hierusalem,* & *conculcatio omnium piè confitentium me,* & *non erit qui sepeliat eos. Nemo enim abscondere potest quibusdam* [e] subreptionem commentitiis, *sicuti nec foliis fici* [f] antiquis transgressor *præcepti Adam* potuit, *qui per propriam linguam inuerecunde nudatur; laqueus enim fortis viro labia eius,* & *captus proprijs sermonibus,* & [g] opera *manuum eius, retributio autem labiorum eius dabitur ei* & *impietatis reprehensio. Arguam* [h] *te, inquit,* & *statuam* [i] cōtra *faciem tuam; existimasti iniquè quod* essem [k] *tibi similis. Propterea sicut dicit Dominus ad Gedeon, deponamus eos ad* [l] aquam *veræ discretionis,* & *probemus eos ibi regulari examinatione, in idipsum pronos corruentes per ostensionem praui intellectus eorum;* [m] vtrum *ne sint apud* eos *sapientes, diuini verbi scientiam ignorantes, quoniam dicentes esse se sapientes stulti facti sunt,* & *mutauerunt gloriam catholicæ Ecclesiæ* [n] propria nouitate & voluntate, *siue per ea quæ illicite in eius defensione gesta sunt hæreticam turbulentiam introducentes, illud competenter* [o] ad *nos retinentes quod bene ad Iesum filium Sirach dictum est, Vsque ad mortem certa pro veritate,* & [p] *Dominus pugnabit pro te.*

Huius [q] rei gratia vniuersalis vobis à Christo Iesu commissa est Ecclesia, vt pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis; quia dum [r] *fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet.* Ideoque tanta vrgente necessitate summopere comprimite vestra summa auctoritate infestos, releuate oppressos, vt absque graui (Domino opitulante) difficultate,

[b] hęc optime in Monothelitas quadrāt, in Arianos nullo modo.
[c] expurgationem.
[d] tūc etenim & ipse.
[e] subreptionibus commentatus.
[f] antiquum transgressorē præc. Adam, cum qui.
[g] opere.
[h] arguam enim.
[i] ante faciē.
[k] ero tibi.
[l] aquas.
[m] vt ne sint apud se.
[n] per propriā nouitatem siue per &c.
[o] apud nos.
[p] & semper Dominus.
[q] hæc ead. habet Pseudo-Eleutherius, & Pseudo-Ioan I. epist. I.
[r] Luc. 11. 21.

cultate, ipsi gratãter omni tempore sacrificare mereamur illæsi. & subscriptio : Æterna [f] *te seruet diuinitas per multos annos, sanctissime* patrum *pater*. Amen.

f subscriptio epist. Iustiniani II. ad Ioannem V. Papam.

CENSVRA.

HANC epistolam omisit Binius nec immerito, est enim ex pannis Cassiodori, Martini primi & Victoris Carthaginensis male consutis, maxima ex parte συναρμολογούμενη: cætera vel inepta vel falsa sunt.

LIBERII PAPÆ

Epistola XIII.

Dilectissimo filio Athanasio, & omnibus in vnum congregatis & de Trinitatis fide recte sentientibus Ægyptiorum Episcopis, Liberius Papa.

OLIM & *ab initio* [a] *tantam percepimus à B. Petro Apostolorum principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem* [b] pro vniuersali Ecclesia *ad* rectam *defendendam* fidem, *quatenus nulli liceat* [c] statum sanctæ Ecclesiæ *commouere* ad læsionem recte credentium absque sui periculo honoris.

Epistolam siquidem vestram nobisque directam [d] *ante nos recitari* fecimus, tribulationes & persecutiones quas pro recta fide patimini intelleximus. Super quibus & nos vna vobiscum condolemus & laborare pro vobis, vt pater pro filiis, parati sumus. Fidem vero Nicæni Concilij in eadem epistola rectam reperimus, pro qua *non solummodo* persecutiones & passiones sustinere vobiscum parati sumus, sed etiam (si necesse fuerit) mori pro Christi nomine, (in quantum nostra sinit mortalitas) non respuimus.

Igitur [e] prædictum *S. Concilium* (*vt legimus*) definit Ni-

a verba Leonis epist. 24: in Conciliis celebra is tãtam nos perc. b ad veritatẽ pro nostra pace defendendã quatenus. c sic eam minutam in aliquo commouere dum repente læsio moueretur. d nov. phras. e verba Maximi Aquileiens. in Cõcil. Lateran. sub Martino I. consult. 4. p. 456. Quintũ & vniuersale Chalcedonense Concilium venerabilium patrum definiuit vt legimus Sanctissimi aliam, &c.

cænum *aliam fidem nulli licere proferre, aut conſcribere vel componere, aut ſapere vel docere aliter*, nec quicquam in fide ſentire aut proferre, quod his patrum regulis poſſit obuiare.

Qui[f] *autem præſumpſerit componere aliam fidem aut proferre*, [g]*docere* vel *tradere aliud Symbolum ad* viam *veritatis conuerti* deſiderantibus de quacumque *hæreſi* vel *ex Iudæis vel ex* Paganis Chriſtianos ſe fieri *volentibus*; hi ſi *Epiſcopi fuerint aut Clerici, alienari quidem Epiſcopos ab Epiſcopatu, Clericos à*[h] clero; *ſi* vero [i]*Monachi aut Laïci fuerint*, anathemate feriri. *Proteſtatur* [k]etenim *B. Apoſtolus dicens, Si quis certat, non* coronabitur *niſi legitimè certauerit. Et iterum Dominus ait*, Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. *Videlicet certaminibus ſacris propoſitis nobis, pro defenſione Catholicæ Eccleſiæ magnaque ſalute ex hoc ſperata ab omnium*[l] *datore Deo, non deficiant manus noſtræ, dilectiſſimi fratres, per occaſionem cuiuſlibet deſidiæ diſſolutæ: ſed fortes efficiamur per gratiam Domini atque virtutem potentiæ eius, quoniam*[m] perfecit pedes noſtros tanquam ceruorum, & ſuper excelſa *firmius ſtatuit intellectum ſummæ eius humanitatis propter* [n] *ſalutem, maxime tanquam habentes* impoſitam *ſanctorum* teſtium [o] nubem. Deponentes ergo omne pondus & *circumſtantem aduerſariorum nouitatem*, per patientiam curramus, adſpicientes in auctorem fidei & conſummatorem Ieſum, *qui in propoſito nobis propter eum negotio, ſpiritum* nobis *ſuæ veritatis condonet, loquentem in nobis, atque perhibentem magnalia fidei per doctrinam ſanctorum Patrum quos aduerſarij*[p] calumniantur quotidie.

In prophetis namque habetur, *Propter*[q] *Sion non tacebo, & propter Hieruſalem non quieſcam*, [r] *donec egrediatur vt ſplendor iuſtus*[ſ] eius, *& Saluator* eius *vt lampas accendatur. Profecto*[t] Catholica Eccleſia, *quæ vera conſiſtit Sion, & ciuitas Chriſti cælorum regis, per tot annorum ſpatia expugnata ab* [u] auerſantibus verba *fidei, qui neque Deum timent, nec hominem reuerentur, ſed in caſſum perducentibus pias & canonicas de hoc verbo doctrinas; dum à diuerſis tantiſque*, [x] *ſcripto & ſine ſcripto conteſtationibus inuitati fuiſſent corrigere* propriam [y] *& à ſe pellere* *hæreſim, ſicuti & per anteriorem cognitionem luculentius demonſtratum eſt, tam per libellos quam per ſuggeſtiones*

f ibid.
g vel docere aut tradere aliud ſymbolum volentibus ad cognitionem veritatis, ſiue ex gentilitate aut ex Iudæis, vel ex hæreſi qualibet conuerti, hos ſiquidem Epiſc.
h clericatu.
i ſi autē. anathematizari.
k verba Martini I. in eod. Conc. cōſult. 5. p. 458.
l omnium bonorum.
m Pſal. 17.
n propter noſtram.
o Heb. 12.
p calumniati ſunt.
q eiuſd. Martini verba cōſult. 3. p. 434.
r dicit B. Eſaias donec.
ſ iuſtus meus
t Cathol. Eccleſiæ.
u aduerſantibus verbo.
x in ſcripto.
y propria & ſepelire.

stiones reuerendissimorum Sacerdotum, & venerabilium Abbatum, Apostolo protestante nobis,[z] *vt hominem* hęreticum post primam & secundam correptionem *euitare debeamus; scientes quia huiusmodi subuersus est,* & delinquit proprio iudicio condemnatus, *nullo modo oportet nos deinceps tacere aut quiescere, (ne quoquo modo iniqui iudicemur) odibilem Deo pacem amplectentes. Quoniam scriptum est,*[a] Zelaui in peccatoribus pacem peccatorum videns; *& dicat* [b] *etiam de nobis,* [c] Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea; inter sanctum & prophanum non habuere distantiam,[d] inter pollutum & mundum non intellexerunt: [e] *sed consurgere cum Deo, & consistere prompte,* [f] *induentes arma spiritus* [g] *aduersus malignantes contra fidem eius, vt approbemus* [h] *spiritus sapienter, id est verba eorum* si ex Deo sunt. *Scriptum est enim in Hieremia,* [i] Probatorem dedi te in populo meo robustum, & scies & probabis viam eorum.

Multa namque nobis necessaria est vigilantia, & tanta [k] *diuinæ sapientiæ* rimatio *quæ occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionem huiusmodi rei & scrutationem; Quoniam latet quodammodo & absconditur, vixque comprehenditur dolosa existens malitia pro eo quod sibi pietatem callidè blandiatur; vt valeat scrutantium mentem latere. Quod vtique sciens B. Apostolus, ait.* [l] Nam huiusmodi Pseudo-Apostoli & operarij subdoli transfigurant se in Apostolos Christi. Sed non mirum; quoniam & ipse Satanas transfigurat se velut Angelum lucis. Et ideo non mirum si Ministri eius transfigurantur, velut ministri iustitiæ, quorum finis secundum opera eorum. *Sed & Dominus in hoc præmuniens nos ait,* [m] Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. *Ergo in* idipsum [n] *ex toto corde referentes antè omnia super tali quæstione deprecationem, & dicentes cum Dauid,* [o] Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Lucerna enim pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis: Quoniam ipsius est *(Sicut ait B. Daniel Propheta)* sapientia & fortitudo. Dat [p] sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam.

z Tit.3.
a Psal.72.
b dicatur.
c Malach.2.
d & inter.
e seq. describit Pseudo-Soter. epist.2.
f prompte ei.
g Ephes.6.
h 1.Ioan 4.
i Hierem.6.
k tantum diuinæ sapientiæ discretionis.
l 2.Cor.11.
m Matth.7.
n in ipsum.
o Psal.118.
p Dan.2.

Ipſe reuelat profunda & abſcondita, & nouit in tenebris conſtituta, & lux cum eo eſt. Qui ſapientiam (*inquit*) & fortitudinem dediſti mihi, & oſtendiſti mihi quæ rogaui te, [q] *Cum ope diuina, vniuſcuiuſque perſonæ conſcripta* eorum *qui pro* [r] *nouitatis* commento *accuſati ſunt, de venerabili ſcrinio noſtro obſecundantibus & nobis* [ſ] rationabiliter *offerentibus ſolertius intendamus.* Ita vt, *Qui* [t] hæc *præſumpſerint præuaricari, primum quidem ſubiaceant iudicio terribili omnipotentis Dei; deinde autem* [u] *qualemcumque regalem indignationem reuereantur; per quam, ſiquidem Epiſcopi aut Clerici ſunt, à ſui ſacerdotij, ſiue à Cleri ſui* ordine *modis omnibus excidant: Si autem Monachi* ſunt, *ſegregentur, & alieni ſint de ſuis locis. Si autem dignitatem, aut cingulum, aut militiam habeant, nudentur* [x] *eis. Si autem* ſunt *priuati, ſiquidem nobiles* exiſtunt [y] *ſuarum ſubſtantiarum proſcriptionem patiantur: Si autem ignobiles, non ſolum in corpore verberentur, ſed* [z] *exilio perpetuo caſtigentur: vt omnes timore Dei compreſſi, & comminata eis digna ſupplicia reuerentes, immobilem & ſine turbatione pacem ſanctarum Dei Eccleſiarum cuſtodiant.*

q huc vſque pſeudo Soter epiſt. 2.
r propter nouitatis commentum.
ſ ordinabiliter.
t verba typi Conſtantis Imp. ex eodẽ Conc. Later. conſult. 4. p. 450. qui autem ea præſ.
u & non qualemcunque.
x nudentur de eis. ſin.
y conſiſtunt.
z in exilio.

Data 8. Kal. Iunij [a] *Aſclepio* & *Deodato viris* Clariſſim. Coſſ. Gloria Chriſto Ieſu Domino noſtro. Pax vobis. Amen.

a nomenclatura Conſulũ fictitia. Nullus à Chriſto nato ad Iuſtinianũ Aſclepius aut Deodatus; vnus Aſclepiodotus cum Mariniano Conſulatum geſſit A.D. 423: Anno 56. à morte Liberij.

CENSVRA.

PRÆTER Conſulatus ſuppoſititij adnotationem, & pauciſſimas lineas barbaro ſtylo exaratas, cætera ſunt Leonis I. Martini I. Maximi Aquileienſis & Conſtantis Imp hæretici, cuius verba temerario auſu ad propoſitum torquet ὑποβολεύς.

DILECTISSIMIS fratribus presbyteris & coëpiſcopis Orientalibus Liberius S.

PRo Deifico timore ſancta fides veſtra Deo cognita eſt, & hominibus bonæ voluntatis, ſicut lex loquitur; iuſta iudicate, filij hominum. Ego Athanaſium non defendi; ſed quia ſuſceperat illum bonæ memoriæ Iulius Epiſcopus deceſſor

cessor meus, verebar ne forte in aliquo præuaricator iudicarer. At vbi cognoui, quando placuit Deo, iuste vos illum condemnasse, mox consensum commodaui sententiis vestris, literasque super nomine eius per fratrem nostrum Fortunianum dedi perferendas ad imperatorem nostrum Constantium. Itaque amoto Athanasio à communione omnium nostrum, cuius nec epistolia à me suscipienda sunt; dico me pacem cum omnibus vobis, & cum vniuersis Episcopis Orientalibus seu per vniuersas prouincias pacem & vnanimitatem habere. Nam vt verius sciatis me vera fide per hanc epistolam ea loqui, Dominus & frater meus communis Demophilus, qui dignatus est pro sua beneuolentia fidem veram & Catholicam exponere, quæ Sirmij à pluribus fratribus, & coëpiscopis nostris tractata & exposita & suscepta est ab omnibus qui in præsenti fuerunt; hanc ego libenti animo suscepi, in nullo contradixi, consensum accommodaui, hanc sequor, hæc à me tenetur. Sane petendam credidi sanctitatem vestram, quia iam peruidetis in omnibus me vobis consentaneum esse, dignemini communi consilio ac studio elaborare, quatenus de exilio dimittar, & ad sedem quæ mihi diuinitus credita est dimittar.

Aliam ad Orientales à Liberio scriptas habes in Hilarij fragmentis, hoc initio. *Studens paci & concordiæ Ecclesiarum* &c.

Aliam ad Valentem & Germinium cuius initium tale est. *Quia scio vos filios pacis* &c. Hilar. ibid.

Aliam ad Vincentium Capuanum cuius initium; *Non doceo sed moneo* &c. Idem ibid.

Aliam ad Episcopos Italiæ, quæ sic incipit; *Imperitiæ culpam obliterat resipiscens.* Idem ibid.

Aliam ad confessores exules, hoc initio; *Quamuis sub imagine pacis.* Hilarij fragm. Acta Eusebij.

Aliam ad Constantium Aug. cuius initium, *Opto tranquillissime Imperator* Hilarij fragm. Appendix oper. Luciferi.

E Codice Vaticano addit Baronius epist. ad Osium, his verbis conceptam, *Quia in nullo conscientiam tuam debeo præterire*, &c.

Item ex actis vitæ Eusebij Vercellensis tres; quarum prima, *Me frater charissime* &c. Secunda, *Remeante fratre meo*, &c. Tertia, *Scientem Domine frater charissime*, &c. habet in initio.

An fragmentum confeſſionis Liberij, quod extat inter opera Athanaſij, genuinum ſit expendet Lector ſtudioſus.

ÆGYPTIORVM EPISTOLA

ad Felicem II. Papam.

Domino [a] beatiſſimo, & honorabili, ſancto *Patri, Felici, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ Papæ; Athanaſius & vniuerſi AEgyptiorum, Thebaïdorum, & Libyorum Epiſcopi, in ſancta Alexandrina Synodo gratia Dei congregati.*

VESTRO [b] *ſancto ſuggerimus Apoſtolatui*, vt noſtri more ſolito ſolicitudinem gerere dignemini, iuxta *veſtram prudentiſſimam ſapientiam*, quæ *omnibus luce clarius manifeſta eſt:* Quia [c] *Apoſtolicis veſtra beatitudo viſceribus commota* ſuper tribulatione noſtra *nos omnes hortata eſt ad tuitionem Catholicæ & Apoſtolicæ* [d] Eccleſiæ *in vnum conuenire*, & de noſtra oppreſſione canonicè & vnanimiter tractare, *dum conſtat vos vnà cum B. Paulo Apoſtolo eadem compaſſibiliter dicere*, Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? *ſatagentes ne* aliqua [e] *de his quæ vobis creditæ ſunt rationabilibus ouibus à beſtiis capiatur.* Ideo, pater beatiſſime, quia ſemper antceſſores noſtri & nos à veſtra Apoſtolica ſancta ſede auxilium hauſimus, & noſtri vos curam habere agnouimus, præfatam Apoſtolicam & *ſummam* expetimus iuxta canonum Decreta *ſedem*, vt inde auxilium capiamus vnde prædeceſſores noſtri [f] ordinationes & dogmata atque ſubleuationes ceperunt.

Ad eam quoque [g] *quaſi ad matrem* recurrimus, vt eius vberibus nutriamur; quoniam [h] *non poteſt mater obliuiſci*

a hæc inſcriptio epiſt. Victoris Carthag. ad Theodorũ Papam. Concil. Lateran. ſub Martino I. cõſult. 2. p 432.

b verba Mauri Cæſen. Epiſc. ad Martin. I. in Concil. Later. cõſult. 1. p. 419. Suggerimus S. Apoſt. veſtro quia ſecundum veſtram prud. interlocutionem, omnibus &c.

c verba Deus dedit Carali. ad eund. ibid. p. 420.

d fidei, quæ temeraria præſumptione ab aduerſantibus verbo fidei expugnatur in vnum conuenire, dum conſtet.

e aliquis.

f ſi Pſeudo-Marcell. epiſt. 2. informationem & conſecrat. Pſeudo Damaſ. epiſt. 1. inſtitutionem & formam bene viuendi à Rom. Eccl. acceptam aſſer[illegible] g vide Pſeud. Zeph. epiſt. 1. Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 1. Pſeudo-Iulium epiſt. 1. h Eſai. 49.

infantem suum. Sic & nos nolite obliuisci, nos vobis commissos; quoniam [i] *non leuibus* nos inimici nostri implicauerunt *afflictionibus*, & quotidie facere moliuntur, & apprehendere, aut *ferris nos constringi* minantur, nisi eorum consentiamus erroribus.

Quod nos nequaquam [k] *vobis inconsultis* agere præsumimus, canonibus quippe iubentibus absque Romano nos de maioribus causis nihil debere decernere pontifice. [l] *Ideoque ad propositum* [m] recurrentes, & *ad* [n] *brauium* [o] *properantes, vestræ Apostolicæ sedis* [p] imploramus auxilium; quia (vt credimus) non [q] *despexit Deus preces cum lacrymis* sibi *oblatas* [r] seruorum *suorum*, *sed* ob id vos prædecessoresque vestros, *Apostolicos* videlicet *Præsules*, in summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum eis curam habere præcepit, vt nobis succurratis, nosque tuentes, [s] *cui omne* Episcoporum *iudicium est commissum*, liberare ab hostibus nostris non negligatis.

Nam [t] scimus in Nicæna magna Synodo trecentorum XVIII. Episcoporum, ab [u] omnibus concorditer esse roboratum, *non debere absque Romani pontificis sententia Concilia celebrari*, nec Episcopos damnari; licet hæc & alia quam plura necessaria ab hæreticis, qui nos quotidie infestant & perdere nituntur, vt facilius nos capere possint, sint Synodica [x] capitula incensa, nobisque sublata.

Qua de re, hac inuenta occasione, indifferenter omni Canonica & Apostolica postposita auctoritate, nos vi à propriis ([y] *vobis inconsultis*) illicite expellunt sedibus; ouesque nobis à Christo Domino *Apostolica* commissas *gratia* inuadunt, [z] *gradibus priuant*, ei (quod pessimum est & omnibus Christianis legibus inimicum) *interficere decertant.*

Vos ergo, (vt semper vestræ sedi Sanctæ consuetudo fuit) periclitantibus subuenite, oppressos roborate, tribulatis manum porrigite, taliaque prohibete, & [a] *leges* imponite, vt Apostolica doctrina, quæ in Deo

i verba Stephani Dorensis ad Mart. I. Concil. Later. Consult. 2. p. 423. non leuibus me implicuerunt afflict. &c.
k an consulto Rom. pontifice licet consentire malo?
l Steph. Dorensis verba.
m currentem,
n Phil. 3.
o properantem.
p additamentum.
q neque despexit.
r supplicum suorum, sed excitauit nō equidem mediocriter præcess.
s hoc tuum est commentum & Vigilij epist. 2. ad finem.
t Nemo nescit te imposturam facere.
u opinati sunt Socrat. lib. 1. cap. 8. 17. Sozom. lib. 3. cap. 9. vterque falso.
x vide epist. suppositas Marco & Athanasio.
y An consulentibus Rom. Episcopum licet fratres expellere?
z quibus gradibus priuant oves?
a quasi vero qui vim parant in alios, verborum inani sono percelli possint: Silent leges inter arma.

eſt, cito ad victoriam iudicium perducere valeat noſtrum; noſque (Apoſtolorum principe ſuffragante Petro) ab imminentibus periculis liberate.

Nouimus [b] namque in iam præfata Nicæna Synodo generaliter eſſe decretum, vt nullus *paſſim vageq; Epiſcopos*, aut præſumptiue lacerare, aut accuſare, & [c] qui non ſunt rectæ fidei, vel bonæ vitæ, vel claræ conuerſationis, aut infamare præſumat: ſed prius, ſi erga *Epiſcopos vel* [d] auctores *Eccleſiæ quiſquam* cauſam habuerit, eos cum charitate manſuete conueniat, vt ab eis vulnus, *vnde agitur*, recte ſanetur; aut ipſe, ſi ſecus egerit, accuſator excommunicetur.

Quod ſi ab eis nihil valuerit recte percipere, [e] tunc primò *ſummos* adeat primates, & ipſi tempore *congruo* & *canonicè* eos *conuocare debebunt*. Qui [f] *ſi aut ſuis rebus* ſpoliati, aut *à proprijs ſedibus* eiecti, aut exulantes, vel oppreſſi, aut iniquè tractati fuerint, primo eruantur, & canonicè reſtituantur, atque omnia ſibi ſublata [g] *integerrime* eis legibus reddantur: quoniam priuſquam hæc fiant, (vt in prædicto conſtitutum eſt Concilio) nec canonicè conuocari, nec [h] *diſtingui* à quoquam poſſunt; quoniam nec ſeculi leges hæc fieri permittunt, quantò magis Eccleſiaſticæ?

Similiter & à ſupradictis patribus eſt definitum cõſonanter, vt [i] ſi quiſquam Epiſcoporum & Metropolitanorum, aut comprouinciales, vel iudices ſuſpectos habuerit, veſtram S. Romanam interpellet ſedem, [k] cui ab ipſo Domino poteſtas ligandi ac ſoluendi [l] *ſpeciali eſt priuilegio ſuper alios* conceſſa.

Ipſa enim [m] *firmamentum à Deo fixum & immobile* percepit; quoniam ipſam *formam* vniuerſorum titulorum *lucidiſſimam* Dominus Jeſus *Chriſtus veſtram Apoſtolicam conſtituit ſedem*.

Ipſa eſt enim *ſacer vertex* in [n] quo omnes Eccleſiæ *vertuntur*, ſuſtentantur, releuantur.

Et [o] ſicut in Chriſto Chriſtiani, & in Petra, (id eſt

b vide Concil. 2. Carth. cap. 6. Nihil horum omnium ſtatuit Nicæna Syn. id nouimus.
c vide ſupra pſeudo Iul. epiſt. 2. cap. 20 & 11.
d actores. vide ibid. ca. 7.
e vide ſupra pſeudo Fel. I. epiſt. 2.
f Pſeudo-Iul. epiſt. 2. c. 35.
g phraſ. Adrian. I. collect. c. 35.
h forte diſtringi.
i pſeudo-Iul. epiſt 2. c 4.
k ſedenti collata poteſtas non ſedi.
l hoc falſum.
m initium epiſt. Sergij Cypri Epiſcop. ad Theodorum Papam. Vide Concil. Lateran. Conſult. 2. p. 426.
n hinc colligere eſt Epiſt. huius conſarcinatorem Latinum fuiſſe non Ægyptium.
o nota Binij vel Surij, legendum videtur, *& ſicut in Chriſto Chriſtiani, ita & in Petra; id eſt, Petro renouantur Eccleſiæ*, vt ſit ſenſus: Rom. Eccl. pontificem, ſi quid in cæteris Eccl. vitiatum aut deprauatum ſit, ſua auctoritate & poſſe & debere corrigere: *Reſp.* quocunque modo legatur falſa eſt ſententia & impoſtore digniſſima.

Chriſto,

Chriſto) Petrus, Petri renouantur Eccleſiæ.

Tu es [p] *enim* (*ſicut diuinum veraciter teſtatur eloquium*) *Petrus*, *& ſuper fundamentum tuum Eccleſiæ columnæ*, id eſt Epiſcopi, qui Eccleſiam ſuſtinere, & propriis humeris portare debent, tibi *ſunt confirmatæ*, *tibi*que *claues* regni *cælorum commiſit, atque ligare & ſoluere poteſtatiue quæ in terra*, & quæ *in cælis ſunt, promulgauit. Tu prophanarum hæreſium* & impetitorum, atque omnium infeſtantium *depoſitor*, [q] *vt princeps & Doctor*, caputque omnium *orthodoxæ* doctrinæ *& immaculatæ fidei* exiſtis. *Igitur* [r] *ne deſpicias*, Pater, *tuorum Patrum* pietatem, bonamque intentionem. Et ſicut illi patres & prædeceſſores noſtros à multis liberauerunt oppreſſionibus & anguſtiis, ita nos liberare digneris.

p verba Sergij loco citato.

q depoſitor exiſtis.

r non deſpicias Patrum.

Nam fuit [ſ] ſemper veſtræ Sanctæ & Apoſtolicæ ſedi licentia, iniuſte damnatos vel excommunicatos *poteſtatiue* ſua auctoritate reſtituere, & ſua eis omnia reddere; & illos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt, [t] *Apoſtolico punire priuilegio*, ſicut etiam noſtris & anterioribus cognouimus actum temporibus.

ſ nunquam fuit.

t not. phraſ.

Porrò [u] & ipſi Primates, qui Epiſcoporum & ſummorum Eccleſiaſticorum negotiorum cauſas ſuſcipere debent, in præfixa Nicæna Synodo ſunt denumerati, ne in poſterum contentio ex hoc oriretur.

u Hoc fingis vt cætera

[x] *O ſanctiſſime* pater patrum, *abſcinde blaſphemias & iactantiam vaniloquorum*, & inſidiantium infeſtationes, nos & fratres noſtros opprimentium atque perdere volentium, qui ad vos quaſi ad caput confugimus; vt veſtro ſuffulti auxilio liberemur, & vobis nobiſque commiſſas Chriſti oues à luporum ore, Domino adminiculante, antequam deglutiantur eripiamus.

x verba Sergij loco citato.

Nec [y] *enim fas eſt ſupplicum Apoſtolitæ ſedis*, [z] *ſcripto aut ſine ſcripto, preces oblatas deſpicere*, *ſed* (*vt condecet*) [a] vt priuilegium veſtræ ſedis eſt, & nos & illi canonicaliter conuocemur, & ante vos de noſtris obiectionibus canonicè *cum omni probitate* concertemus; ſicut prædeceſſoris noſtri penes veſtros fecerunt anteceſſores, & ſicut canonica in prædicta S. Synodo docent inſtituta; &

y verba Martini I. loco citato.

z in ſcripto precationes.

a vt condecet cum omni probitate contrarij & veluti paleati verbi.

veluti palliati *verbi per ventilabrum canonicæ examinationis plenam purgationem in communi conſiſtentes* [b] auditorio *de maturis &* enutrientibus *Catholicæ Eccleſiæ dogmatibus, quæ confirmant cor hominis, per participationem paternarum* conſequamur *inſtitutionum. Antiquis* [c] *enim regulis ſancitum eſt, vt quicquid quamuis in remotis*, [d] aut longinquis *poſitis prouincijs* ſuper Epiſcoporum querelis, aut accuſationibus ageretur, *non prius tractandum vel accipiendum* [e] eſſet, quam *ad notitiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum; vt huius auctoritate iuxta quæ fuiſſet pronunciatio* [f] infirmaretur aut *firmaretur: indeque ſumerent* [g] normam vnde *Eccleſiæ* ſumpſere *prædicationis exordium*, ne paſſim ab inſidiatoribus columnæ euerterentur Eccleſiæ.

Certum eſt enim eidem S. ſedi veſtræ [h] *in honorem beatiſſimi Petri, patrum decreta peculiarem* [i] decreuiſſe *reuerentiam* [k] *Dei* pro *rebus* inquirendis atque determinandis *quæ ſolicitè* decet, *iuſteque ab ipſo Præſulum examinari vertice Apoſtolico, cuius ſolicitudo* [l] ſemper fuit & *eſt tam mala damnare, quam probare laudanda.* [m] *Quocircà humillimum veſtro Apoſtolico culmini perſoluentes obſequium,* [n] vt ipſe Dominus præcepit, & Sanctorum decreta patrum ſtatuerunt, *cum lacrymis ſuggerimus quod ſine gemitu cordis reticere non valemus.*

Nam [o] *in tantum à perſecutoribus* Sanctæ Dei Eccleſiæ, noſtriſque inimicis *perſequimur, vt magis tædeat nos viuere quam mori.*

Unde [p] *præ omnibus* fatemur in tantum *cor* eſſe *noſtrum vulneratum, vt propheticum* [q] illum planctum exoptemus dicentes, *Quis dabit capiti* [r] noſtro *aquam, aut oculis* noſtris *fontem lacrymarum,* [ſ] vt ſedentes ploremus *die ac nocte? Ecce enim* [t] Eccleſia *Dei non leuiter* perturbatur, columnæque eius nimis infeſtantur, atque à prauis amoueri hominibus nituntur. *Chriſtianorum* vero *voces ac gemitus Epiſcoporum* longe lateque reſonant, *nouitates* inſurgunt, calumniæ creſcunt, perſecutio graſſatur, perditio fit populorum.

b efficere de maturis & nutrientibus.
c verba Patrum Concil. Afric. in epiſt. ad Theodor. Papam Conſult. 2. Concil. Lateran. ſub Martino I. p. 427.
d vel in longinquo poſitis prouinciis non prius, &c.
e ſit niſi ad notit.
f firmaretur.
g ſumerent cæteræ Eccl. velut de natali ſuo fonte prædic.
h ibid.
i decernere.
k in requirendis Dei rebus quæ omnino & ſollicite debent maxime vero iuſte.
l cuius vetuſta ſollicitudo eſt.
m ibid.
n addit. impoſtoris.
o His verbis vtitur pſeudo-Athan. in epiſt. ad Marcum.
p verba Victoris Carthag. in epiſt. ad Theodorum Papam Conc. Later. p 432. præ omnibus fateor in noſtræ prouectionis exordio cor noſtrum non leuiter vulneratum fuiſſe. q Proph. illud præceptum exoptarem dicens.
r meo, meis. ſ & ſedens plorabo. t Eccl. Dei non leuiter perturbantur Chriſtian. voces ac gemitus Epiſc. quærentium & clamantium nouitates.

Veſtrum

Vestrum est [u] enim nobis manum porrigere, quia *vobis commissi sumus.* Vestrum est nos defendere atque liberare; nostrumque est à vobis auxilium expetere, vestris parere *iussionibus.*

Præ nimio ergo dolore & gemitu omnia quæ nobis instant & nos infestant necessariò recordari, vobisque significare nequimus. Ideo *almum* vestrum exoramus *Apostolatum*, vt super his legem, [x] quæ immemorata Nicæna Synodo est promulgata, licet prædictorum insidiatorum & aliorum malorum hominum (vt facilius Episcopos Deique ministros valeant illaqueare) deprauatione sit [y] *suffocata* reparetis, & quæ necessaria fore cognoscitis vestræ S. sedis auctoritate nos cunctosque fratres informetis, [z] vt malorum insidias hominum vestra fulti auctoritate illæsi, Domino opitulante, euadere valeamus; quia [a] *non est ouium insidias luporum prænidere, sed pastorum* est.

Scimus [b] enim (vt semper vestræ sedis Præsules, primo Apostoli, deinde successores eorum fecerunt) vos [c] vniuersalis Ecclesiæ, & maximè Episcoporum, qui oculi [d] *propter contemplationem & speculationem* vocantur Domini, curam gerere, ac de reuelatione & lege nostra assidue cogitare debere, *sicut scriptum est*, Beatus vir qui [e] *meditatur* in lege Domini *die ac nocte: quæ meditatio, non lectione per figuram literarum tantum conspecta, sed exuberante in vobis Christi gratia in vestra cognoscitur conscientia immobiliter insita, & nullatenus de vestro corde recedente lege Christi Dei Domini sacrosancta, sicut in* Psalmo [f] *dicit Propheta*, Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium; Lex Dei eius in corde ipsius, *non atramento sed spiritu Dei viui vestra in arcana conscripta, neque* in tabulis [g] lapideis sed in tabulis cordis carnalibus, *sicut Beatissimi Apostoli Pauli ad Corinthios missæ nos docet Epistola. Quibus præmissis significamus Deo placitæ* [h] paternitati *vestræ, die* 17. *Kalendarum Augustarum* [i] *indictionis* 4. *nostram humilitatem, diuina gratia, suo (vt præcepit) munere præueniente,* [k] *vestris sanctis ac Deo dignis precibus, in* [l] S. Roman. *Ecclesia pontificalis honoris accepisse consecrationem & stolam, in quo dignitatis fastigio, vt à Deo omnipotente rega-*

u hæc te parasitum esse docent impostor.

x fumos vendit, s, præterea nihil.

y not. phras.

z quasi vero prædones legem re[ue]rentia ducantur.

a verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho.

b Seqq. ad verbum habet epist. l. pseudo-Felicis ad Gregorium Papam.

c hoc commune mun[u]s omnium pastorum.

d vide pseudo-Ancl. epist. 2. &c.

e verba Victoris Carthag. loco citato.

f Psalmis Psal. 35.

g 2 Cor. 3.

h fraternitati.

i i[d] est A D. 645. Athanasius creatus Episc. A. D. 326. mense Ianuario indict. 14.

k vt vestris S.

l S. Carthag. ciuitatis Ecclesiæ.

mur altiſſimo, & à malis [m] omnibus liberemur, vt non *ſacerdotale nomen tantum, ſed Chriſti Domini noſtri protegente auxilio, & meritum habeamus, veſtris ſanctis ac Deo acceptabilibus nos commendantes orationibus poſcimus, quatenus & veſtris deprecationibus pro nobis ad Deum effuſis muniti, & eruditionibus bonis inſtructi digni efficiamur cum omni nobis populo Chriſtiano commiſſo illæſi protegi velamento diuino. Ad ſalutationem ergo veſtræ ſanctæ & honorandæ* [n] paternitatis *vice noſtra* Benedictum *humilem veſtrum fratrem noſtrum Epiſcopum, &* [o] Alexandrum preſbyterum, Criſpinum quoque *Diaconum, veſtros famulos deſtinauimus: quos poſtulamus celerius nobis à veſtra beatitudine perſolui* [p] vt veſtris exhortationibus roborati, & veſtris regulis informati, inimicis videlicet compreſſis, *ad proprias* prudenter conſolari valeamus *Eccleſias ante hyemem Deo propitio remeare.*

Veſtrum [q] *eſt* quippe, pater *ſanctiſſime, canonica* [r] diſtrictione ſollicite Eccleſiaſticæ regulæ aduerſantibus, & fratrum inſidiatoribus *obuiare, nec permittere nouiter dici quod patrum venerabilium auctoritas omninò non cenſuit. Nos enim humiles corde quæ recta ſunt,* [s] adiuuante *Domino, ſapientes, vno vinculo charitatis vobiſcum ſumus conſtricti, veram fidem ac religionem Catholicam in omnibus fortiter defenſantes. Studioſius itaque à Catholicis improbis probe reſiſtere* [t] innitendum *eſt, ne* torpentes deſidia *oppreſſi culpæ taciturnitatis teneamur obnoxij; & quaſi fauorem impendentes iudicemur, dum aduerſa Catholicæ fidei propulſare negligimus.* [u] Unde *dictum eſt, Negligere quippe* [x] dum *poſſis deturbare peruerſos, nihil aliud eſt quam fouere: nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Liquet, Doctor Sanctiſſime*, venenoſa [x] *ſerpentium ſine ſimplicitate aſtutia*, dum *manifeſta eſt doloſa* [z] inimicorum *fallacia.* Succurrite [a] quæſumus oppreſſis, liberate nos de manu perſequentium, vt cum B. Iob cantetis, [b] *Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum. Iuſtitia indutus ſum, & veſtiui me ſicut veſtimento & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, pes claudo. Pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam diligentiſſime inueſtigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus* [c] eorum *auferebam prædam,* & reliqua.

m malis actibus liberati ſacerdotale non nomen.

n fraternitatis, vice noſtra Melloſum hum.

o & Redemptum Diaconum vel creſciturum notarium S. noſtræ ſedis, veſtros.

p quo poſſint ad proprias Eccleſias.

q eiuſd. ad finem epiſt. veſtrum eſt itaque frater.

r diſcretione ſolite contrariis Cathol. fidei obuiare.

ſ adiutore.

t imminendum eſt ne torpore deſidiæ.

u à Beato namque Felice Apoſtolico veſtræ ſanctitatis prædeceſſore dictum.

x cum.

y veneno.

z hæreticorum.

a Similia habet pſeudo-Zephyrin. epiſt. I.

b Iob. 29.

c illius.

Nos

Nos enim [d] quos tua maximè *expectat cura*, id est omnes Episcopi, *præcipuè tuum mereri* debemus *iudicium*, & non ab aliis deuorari.

Merito [e] ergo *nos* Domini *causa respicit* Sacerdotes, *si silentio faueamus errori.* Siquidem [f] *corripiantur huiusmodi, nec sit liberum eis* [g] *pro voluntate* facere iudicium. *Desinat nouitas incessere vetustatem; desinat Ecclesiarum quietem inquietudo turbare.*

Nam vt omnes Metropolitani vel reliqui Episcopi sua odia aut vindictas in reliquos Episcopos exercere non valeant; [h] ideo nominatim in Nicæna Synodo expressi sunt Primates, qui reliquos Episcopos audire & iudicare debeant, ne vlla fraus in iudicio Episcoporum possit irruere.

Vos [i] ergo qui in summa specula gratia Dei estis positi, *attendere* & opprimere oportet *qui* in fratres *seditiones & scandala* excitant.

Ideoque [k] exoramus, *vt minimè despiciatis humilitatis* nostræ *& omnium Orientalium orthodoxorum sacerdotum & populorum* [l] afflictiones, & deprecationes *cum lacrymis* oblatis: *sed sicut luminaria* [m] *vniuerso mundo verbum vitæ retinentes, introductas extinguite tenebras* [n] nefandissimorum insidiatorum *temporibus nostris procaciter germinatas; quatenus funditus extincta huiusmodi caligine, lucifer nobis resplendeat per vos,* [o] sanctissime pater, *& dogmatica definitio vbique omnes lætificans, quam gloriosi Ecclesiæ* sanctæ *patres* [p] *per propria pijssima dogmata in æternæ vitæ firmam hæreditatem prædicasse noscuntur.* & subscriptio. [q] *Incolumem* te *& beneplacitum Deo, Sanctissime Pater patrum,* orantem pro nobis Dominus custodiat in æuum. Amen.

d verba Innocent ad Alexandrum Antioch. epist. 18. *quorum, te maxima expectat cura, præcipue &c. debent.*
e verba Celestini epist. 1. ad Gallos, cap. 1.
f Ergo corripiantur.
g habere voluntate sermonem: desinat, si ita res sunt, incessere nouitas.
h commentũ impostoris.
i his verbis vsus Pseudo-Alexander. epist. 2. Pseudo Zephyrin. epist. 1. Pseudo Anther. in epist. videtur autẽ desumpta ex libello Stephani Dorens. ad Patres Concil. Later. sub Martino I.
k eiusd. loco cit. p. 423. exoro meæ.
l necnõ prædicti D. mei S. memoriæ Sophronij super tali capitulo instantias assiduasque precationes vestiæ beatitudini per meam humilitatem cum lacr. oblatæ. m in vniuerso. n Apollinaris & Seueri nefandissimorum hæreseum per superius memoratos viros temporibus etiam nost.
o sanctissimos. p sanctæq; & vniuersales quinque Synodi per. q vide subscript. epist. Sergij Archiepisc. Cypri ad Theodorum Papam, in actis Concil. Later. sub Martino I.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A.D.* 357. §. 66. Quæ fertur Athanasij nomine ad Felicem Romanum Pontificem ex Synodo Alexandrina scripta ab Episcopis Ægypti Thebaïdis & Libyæ, haud æquè probatur;

* ſubſtitutus Liberio Felix A.D. 335. indict. 13. Lolliano & Arbetione Coſſ.

quippe quod qualis fuerit ſtatus Eccleſiæ Alexandrinæ ab eo tempore quo exulante * Liberio Felix ſedere cœpit, iam ſatis ſuperius eſt demonſtratum: vt nullus plane locus vel tempus cogendæ Synodi potuerit eſſe Athanaſio fuga lapſo & in eremo latitante, atque aliis Epiſcopis pariter exturbatis. Sunt præter hæc multa alia quæ ibi poſita minus arrident, vt cum de ipſius Felicis ordinatione Athanaſius eundem Felicem reddit certiorem. At ipſe ſuas merces Mercator emat. De reliquis autem alij iudicent.

Binius in Notis.

Hæc epiſtola ſub nomine Athanaſij ad Felicem ex Synodo Alexandrina ſcripta ab Epiſcopis Ægypti Thebaïdis & Libyæ de fide ſuſpecta eſt; tum quod hoc tempore quo Athanaſius fuga lapſus in eremo latitabat; quove cum Liberio omnes Epiſcopi orthodoxi, Decreto Imperatoris, & Mediolanenſis conciliabuli ſedibus ſuis exturbati erant; neque locus neque tempus cogendæ Synodi eſſe potuerit; tum quod hæc epiſtola ad Felicem ſcripta, ipſum Felicem de ſua ipſius ordinatione certiorem reddat. An reſcriptum Felicis fortaſſe eodem defectu laboret alij iudicent.

C E N S V R A.

Athanaſius Felici communicare non potuit; ſi potuiſſet noluiſſet. Quid de ipſo ſenſerit, ex epiſt. ad ſolit. vitam agentes audiamus. *ἠνάγκασε* (Conſtantius) *τρεῖς κακοηθεῖς κατασκόπους· οὐ γὰρ ἄν τις ἐπισκόπους εἴποι, καταστῆσαι δῆθεν ἐπίσκοπον ἐν τῷ παλατίῳ Φίλικά τινα ἄξιον ἑαυτοῦ. οἱ γὰρ λαοὶ πάντες εἰδότες τὴν παρανομίαν τῶν αἱρετικῶν, οὔτε συνεχώρησεν αὐτοῖς εἰς τὰς ἐκκλησίας εἰσελθεῖν, ἀλλὰ μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀνεχώρησαν.*

Quæ Ægyptiacæ Synodi nomine ſcripſit veterator, Athanaſius non agnouiſſet; nullus veterum agnouit ad A.D. 500. Latine autem ſcripta, docet Dialectus Pſeudo-Iſidoro digniſſima; etymon Verticis à vertendo, &c. Impoſtor Innocentij, Celeſtini, Concil. Rom. 3. ſub Symmacho; Africani, Victoris Carthag. Sergij Cyprij, Martini I. Mauri Cæſenatis, Deus dedit Caralitani, Adriani &c. verba paſſim interſerit, quæ ſuis locis indicauimus.

FELICIS

FELICIS II. PAPÆ

Epistola I.

Reuerendissimis atque dilectissimis fratribus, Athanasio & vniuersis AEgyptiorum, Thebaïdorum, Libyorum Episcopis, in Sancta Alexandrina Synodo congregatis, Felix almæ Romanæ vrbis & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, & [a] *sancta Synodus, quæ* in vrbem Romam *conuenit, in Domino salutem.*

SACRAM vestram Synodicam epistolam, per gratiam S. Spiritus & Deo placitum studium conscriptam, vestræ à Deo honorandæ sanctitatis gratia libenter suscepimus, atque instanter in Synodo recitari per singula iussimus, & omnes intente eius colligere verba præcepimus; super quę dum lætari sperabamus & cupiebamus, [b] *versa est in luctum cithara* nostra, & cantatio in plorationem, & omne totius Synodi gaudium in mœrorem translatum est: Quia non decuerat, vt hi [c] *qui corpus Christi* quotidie proprio *conficiunt ore* tantam paterentur persecutionem; quoniam Dominus Deus noster, *salutem prouidens* generis humani, [d] *mandauit* persecutiones *non fieri, neque fluctuationes inferri, nec inuideri laborantibus in agro dominico, neque dispensatores magni regis* [e] vexari aut expelli.

Quiescite [f] (inquit sancta magna Nicæna [g] Synodus) *& nolite persequi eos qui Deo perfecte ministrant, & sincera voluntate Dei superni mandata custodiunt, & nostris legibus subiugantur*; quia nec decet, nec ordo patitur, vt [h] iniqui & carnales spirituales persequantur.

Omnis [i] *enim qui resistit alicui, nunc vertendo, nunc celando*

a Atqui teste Theodoreto lib. 2. c. 17. ὐδεὶς τῶν οἰκουμένων τὴν ῥώμην εἰς συνέδριον εἰσελήλυθεν οἶκον. ἔνδον ὄντος ἐκείνου. Felicis nim. quis credat eum qui nullos communicatores orthodoxos habuit, Synodos orthodoxorum conuocasse?

b Iob. 30.

c hæc verba desumpsit impostor ex epist. Hieronym. ad Heliodorum.

d verba Imper. ex hist. Theodoreti lib. 4. c. 8. in Tripartitę li. 7. c. 9. translata.

e expellere.

f eorundem verba ibidem. g quis tempore Synodi Nicænæ Episcopos persequebatur? supra Marcellum horum verborum auctorem finxit, infrà alios finget. vide cap. 20.

h quasi vero in clero nemo carnalis, in plebe nemo spiritualis. vide sup. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1. &c. i scopæ dissolutæ: hæc verba restituenda sunt Cassiodoro hist. Tripart. lib. 7. c. 2.

veritatem, mentitur aduerſum eum contra quem litigat. Et qui [k] infeſtus *eſt alicui, omnia ſicut hoſtis* [l] *agit*, & inſuper *loqui contendit.*

Vos enim [m] monemus, fratres, in ſpeculis eſſe debere, vt (quantum poteſtis, & Dominus auxilium dederit) talibus [n] *noſtra Apoſtolica veſtraque auctoritate* reſiſtatis; nec quiſquam veſtrum à fratris auxilio ſe ſubtrahat, ſed pro viribus præſtet adminiculum. Quoniam, [o] *licet pauci ſitis, ſi vnanimes fueritis*, nullatenus (iuſtitia ſuffragante, Domino quoque opem ferente) ſuperabimini, quia *funiculus* [p] *triplex difficile rumpitur.*

Nam [q] *ſi* officiis *ſecularibus* humana lex ſubuenit, *quantò magis Eccleſiaſticis* & Domini Sacerdotibus, maximéque Pontificibus, qui [r] *pupillæ oculorum Domini* nuncupantur, diuina atque catholica lex ſuffragari debet?

Ait enim diuinum de Epiſcopis eloquium, [t] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi* mei. Et ſi ſeculares humana multipliciter explorantur homines lege, & *requiſitiones* atque *induciæ* [u] eis multorum menſium conceduntur ne iniuſtè damnentur: quanto magis Epiſcopis qui *proximiores* ſunt Deo, & ſuper hos conſtituti poſitique in cœleſti *militia*, quæ [x] impenſius *ponderanda eſt*, tempora ſunt concedenda multo ampliora, ne à quibuſdam grauentur, opprimantur, vel ſubito damnentur?

Incipiamus [y] *ergo, adiuuante Deo & S. Petro Apoſtolo, per quem* [z] *Apoſtolatus & Epiſcopatus in Chriſto cœpit exordium;* [a] *quoniam plures ſæpe emerſerunt cauſæ quæ in* [b] quibuſdam *non erant cauſæ ſed crimina*: quia magis, vt comperimus, iniquitate quam charitate fratribus ſunt impoſitæ; & *vt de cætero ſolicitudo ſit* ne talia eueniant, capitula quædam à ſanctis Patribus tam in Nicæna Synodo, quam & in hac ſede conſtituta, ponamus; quibus fratres & coëpiſcopi noſtri fulti, inſidias inimicorum, auxiliante Domino, valeant euadere, & (prout Dominus poſſe dederit) *paucioribus verbis* [c] *tantorum malorum* [d] *imitemur compendium; & ſtrictim quæ in volumine literarum veſtrarum*

k infenſus.
l non ſolum agit ſed etiã loqui &c.
m hæc item non cohæret.
n ſic Pſeudo-Ioan. I. epiſt. 1.
o hoc argumento vtitur Pſeudo-Alexand. epiſt. 2. Pſeudo-Victor. epiſt. 1. Pſeudo-Marcellin. epiſt. 2. Pſeudo-Ioan. 1. epiſt. 1.
p Eccl. 4.
q imitatur impoſt. initium epiſt. 110. lib. 7. indict. 2. inter Gregorian.
r vide Pſeudo-Clem. epiſt. 1. &c.
ſ id ait diuinum eloquiũ de piis omnibus, non ſoli Sacerdotes inter Babylonios captiui, ſed Eccleſia tota.
t Zach. 2. ſec. verſ. Hieron.
u de induciis, vide ſup. Pſeudo-Eleuth. epiſt. vnica. Pſeudo Marcellin. epiſt. 2. &c.

x Non phraſ. y verba Innocentij epiſtol. 2. z & Apoſtol. a vt quoniam. b in aliquantis. c verba eiuſd. epiſtol. 7. d imitabor.

compe-

[e] comperimus retractemus, & alia nonnulla *instantis temporis necessaria*, prout petitis, ponamus.

e conspexim. retractabo.

Cap. I.

Id statuit. Concil. Constantinopolit. can. 6. Rom. 3. sub Syluestro. c. 3. & 2. cap. 16. Cod. Theodos. lib. 16. tit. 2. constit. 12. & 47. & tit. vlt. constit. 3.

Est [f] namque Synodicis decretum institutis, vt nemo Episcoporum penes seculares arbitros accuset, sed apud [g] *summos primates*.

Cap. II.

Si quis [h] aduersus Episcopum causam habuerit, non prius alios Episcopos adeat vt eum accuset, quam familiariter ei suam indicet querelam, & ab eo aut iustam emendationem aut rationabilem percipiat excusationem, ipsa nos instruente veritate, [i] *si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter tè & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si te non audierit, adhibe duos vel tres tecum: & si hos non audierit, dic Ecclesiæ*; id est accusa eum publicè; & non prius: & reliqua.

Cap. III.

Si quis Episcopum post hæc elegerit accusare, summis primatibus Episcoporum suam indicet causam, & non secularibus; qui [k] *magis ad pacem quam ad iudicium* eos reuocent, vt charitas in omnibus & ab omnibus custodiatur. Si primates accusatores Episcoporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad Synodum canonicè conuocatam, non infrà angusta tempora canonicè conuocent; & non prius quam eis per scripta significent quid eis opponitur, vt ad responsionem præparati adueniant. Nam [l] *si aut vi aut* timore eiecti, aut suis rebus expoliati fuerint, nec canonice euocari ad Synodum possunt, nec respondere æmulis debent, antequam canonice restituantur, & sua eis omnia legaliter reddantur.

f Idem de Clericis statuunt Conc. Carth. 3. c. 9. Concil. Mileuit. cap. 19. Andegauense c. 2. Veneticũ c. 5. Agath. c. 32. Aurelian. III. c. 31. & 4. cap. 20. Matiscon. I. cap. 8. Antisidor. c. 35.

g vide Adria. I. collect. Ingelramo datæ c. 5.

h idem habet Pseudo-Stephan. epist. 2. de accusationibus defensorum Eccl. vide Pseudo-Anacl. epist. 2 Pseudo-Sixt. II. epist. 2. pseudo-Iuliũ epist. 2. Pseudo Alexand. epist. 1.

i Matth. 18.

k verba Cõc. 4. Carthag. cap. 26.

l id statutum in Conc. 5. sub Symmacho. vide Pseudo-Iul. epist. 2.

Cap. IV.

Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 35.

Si [m] quis Episcoporum *fuerit suis rebus expoliatus*, aut à sua Ecclesia vi aut timore expulsus, quod omni Christiano nomini est inimicum; oportet & *decet* Episcoporum [n] *propositum* semper *prima fronte cedere, vt omnia quæ* ei ablata sunt *potestati eius legaliter* reddantur, *& præsul prius* restituatur, & posteà non statim, sed diu & per spatiosa tempora suis potestatiue dispositis (& ad suam necessitatem præparatis) ad tempus *veniat ad causam*, *& si* iustè visum fuerit accusatoribus respondeat suis.

Cap. V.

Item habet Pseudo-Eutychian. epist. 2.

Nulli [o] infami atque sacrilego de quocumque liceat negotio aduersus religiosum Christianum, quamuis humilis seruilisque persona sit, testimonium dicere; nec de qualibet re, actione, aut inscriptione Christianum impetere.

Cap. VI.

Si quis [p] *Episcopus* legitime accusatus, & supradicto ordine *ad Concilium* canonicè *conuocatus* fuerit, absque vlla trepidatione *ire* debebit; & si ire non potuerit, [q] *pro se legatum ad Synodum mittat.*

Cap. VII.

Pseudo-Eutychian. epist. 2.

Nullæ [r] causæ à iudicibus Ecclesiasticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ esse noscuntur.

Cap. VIII.

Si quis aliter non acquieuerit nisi vt Episcopum accuset, supra taxato hoc tenore agere debebit; quia aliter rata non potest accusatio existere. Tunc primò accusati [s] *causam accusator* apud primates canonicè *deferat*;

m seq. cap. desumpsit impostor ex Concil. 3. & 5. sub Symmacho & Adria. I. cap. 5. collat. Ingelramo datæ.
n Sanctum propositum.
o videtur hoc desumptũ ex Aniani interp. in sent. 1 tit. 2. lib. 1. Iulij Pauli. *Tales personæ* (id est infames) *ad agendas causas nec mandatũ dare nec suscipere ab altero possunt, etiãsi hoc eorum aduersarij acquiescant.*
p videtur hoc desumptũ ex collect. Martini Bracar. cap. 19.
q Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 5. Concil. Arelat. II. cap. 18. Concil. Emerit. cap. 5. Tolet. 13. c. 8.
r vide Adrian. collect. eiusd. cap. 11.
s verba Conc. 3. Carthag. c. 7. Quisquis Episcoporũ accusatur ad primatẽ prouinciæ ipsius causã deferat accusator, nec à com. &c. suspendatur cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus minime occurrerit, hoc est infra spatium mensis, &c.

nec à

nec à communione prohibeatur accusatus, *nisi ad electorum* iudicium canonicè cõuocatus *infrà* tres aut sex vel plures menses pro suis rationem redditurus venire distulerit. Quod *si* [t] probare potuerit quod *non noluerit*, *sed non potuerit* venire, nihil ei nocebit. Ille vero qui vi aut timore à sede pulsus, aut suis rebus expoliatus fuerit, non prius vocetur ad Synodum quam ei omnia legibus redintegrentur: Et [u] tamdiu in sede propria pacifice & potestatiue cuncta disponens resideat, quamdiù expulsus vel expoliatus carere visus est rebus. Cum autem ad iudicium venerit, si voluerit & necesse fuerit, induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi tribuantur; vt [x] *in loco vnde est ille qui accusatur*, aut *si* alibi alicuius *temerariæ multitudinis vim metuerit*, *locum sibi* congruum *eligat*, *quo* absque timore suos (si necessitas exposcerit) *testes* habere, & absque impedimento suam canonicè sententiam finire valeat, quia multa per subreptionem euenire solent.

Cap. IX.

Idem habet Pseudo-Anaclet. epist. 1. & Pseudo-Eutychian. epistol. 2.

Vt [y] testificandi vel accusandi *licentia denegetur his qui Christianæ religionis & nominis dignitatem*, & suæ legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita *neglexerint*.

Cap. X.

Idem scribit Pseudo-Anaclet. epist. 1.

Multum [z] *derogatio prævalet, quando* derogatori *creditur.* Ideo [a] *variis* detrectationibus atque accusationibus *non decet labefactari* primatem, *sed magis patrum* regulis roborari. Nec facile aut indifferenter suscipere accusationes præsumat, dicente Domino, [b] *non suscipias vocem mendacij*, sed prius probare debet suspicionem & cau-

t quæ de accusatore patres Africani, hoc de accusato impostor refert. vide Concil. Carth. 3. c. 7. nec ipsi adimatur facultas causę peragendæ, si se ad diē occurrere non noluisse, sed nō potuisse probauerit.

u Cõc. Rom. 5. sub Symmacho.

x statutum Conc. Afric. c. 30. itē placuit, vt accusatus vel accusator in eo loco &c. si metuit aliquam vim temer. &c. locum sibi eligat proximū, quo non sit difficile testes producere, vbi causa finiatur.

y Anian. verba in constit. 1. tit. 7. li. 16. C. Theodos. vt testandi, &c.

z verba Socrat. li. 1. cap. 35. sic Latine reddita ab Epiphanio histor. Tripart. lib. 3 c. 8.

a verba Damasi epist. ad Episcop. Illyrici referente Theodoreto lib. 2. cap. 22. *Variis ergò doctrinis non decet labefactari, sed magis patrum corroborari sententiis.*

b Exod. 23.

ſam, aut quo animo hoc faciat; & poſtmodum ſuſcipere: quia [c] *Veritatis profeſſionem, propinquitatis,* [d] inimicitiæ, timoris, amoris, odij, & cupiditatis intentio *impedire,* & aduerſa fratribus irrogare ſolet.

c verba Aniani in ſent. 2. tit. 15. lib. 5. Pauli.

d propinquitatis affectio impedire cognoſcitur. vide Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. & Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1.

CAP. XI.

Perſonæ [e] accuſantium tales eſſe debent, quarum fides, & conuerſatio, & vita probabilis & abſque reprehenſione ſit, & *quæ omni careant ſuſpicione*; quia & hoc te præſente (vt benè noſti) [f] in Nicæna Synodo, propter malorum hominum infeſtationem ab omnibus definitum eſt, licet prauorum hominum inſidiis ſint hæc & alia [g] quamplura deleta.

e vide Adrian. collec. Ingelramo datæ c. 4. & 15.

f hoc falſum bene nouimus.

g credebam⁹ omnia incēſa, afferente Pſeudo-Athanaſ. in epiſt. ad Marcum, nunc gaudemus aliquid ereptum flāmis ſupereſſe, bene ſibi conſtit. impoſtor.

CAP. XII.

Id ſtatuit Pſeudo-Anaclet. epiſt. vnica. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 12.

Primates illi & non alij ſint, quam in Nicæna Synodo ſunt conſtituti. Reliqui verò, *qui* [h] *Metropoles tenent ſedes, Archiepiſcopi vocantur* & non primates, ſalua in omnibus Apoſtolicæ ſedis dignitate, quæ ei ab ipſo Domino eſt cōceſſa, & poſteà à ſanctis patribus roborata.

h vide Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 23.

CAP. XIII.

Primo [i] *ſemper* in omni Epiſcoporum accuſatione, *vita, perſona,* & conuerſatio *accuſantium* enucleatim *inquiratur*; *& poſt*modum *ea quæ objiciuntur fideliter pertractentur: quoniam nihil aliter fieri debet, niſi* [k] impeditorum *prius* requiratur fides, perſonæ, *vita* & actus *diſcutiantur:* Quia non debet prauorum aut inſidiantium hominum pernicie vita lacerari innocentium. [l] Sane ſæpiſſime boni à malis *perſequuntur*, qui non ceſſant ſuis calamitatibus aliis derogare. Ideo ſummoperè prouidendum eſt ne hæc fiant.

i verba Adriani I. c. 15. collect. cum amplificatione impoſtoris.

k impetitorum.

l idem habet Pſeudo-Stephan. epiſt. 2.

CAP. XIV.

Nullus [m] *ſeruus*, nullus *libertus*, nullus infidus, nullus [n] *criminibus irretitus*, nullus calumniator, nullus qui

m Conc. Carthag. 7. can. 2. ab impoſtore auctus.

n Concil. Carthagin. 2. cap. 6.

inimi-

inimicitiis ſtudet, nullus [o] *qui frequenter litigat, & ad accuſandum* vel detrahendum *eſt facilis*; nulla infamis perſona, vel omnes *quos* [p] *ad accuſanda crimina publica leges publicæ non admittunt*, permittantur Epiſcopos accuſare; quoniam [q] *accuſatores & accuſationes quas leges ſeculi non recipiunt*, qua ratione ſacerdotalis eas recipere debet ordo, inuenire nequeo; cum hæc & in Nicæna Synodo [r] prohibita ſunt, & illi magis ab iſtis, non iſti ab illis iudicari debeant: & Apoſtolus dicat, [ſ] *Spiritualis iudicat omnia, ipſe vero à nemine iudicatur.*

Cap. XV.

Idem habet Pſeudo-Euſeb. epiſtol.3. & Eutychian. epiſt.2. & Pſeudo-Pelag.2. epiſt.2.

Hæretici à quibus nimium opprimimur, excommunicatique, *homicidæ*, [t] *malefici, fures, ſacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falſum teſtimonium dixerint, ſeu qui ad ſortilegos magoſque concurrerint, nullatenus ad accuſationem, vel ad teſtimonium erunt admittendi.*

Cap. XVI.

Pſeudo-Eutychian. epiſt.2.

Nec [u] ita in Eccleſiaſticis agendum negotiis ſicut in ſecularibus. Nam in ſecularibus, poſtquam legibus vocatus venerit, & in foro decertare cœperit aliquis, non licet ante peractam cauſam recedere; in Eccleſiaſticis verò dicta cauſa recedere licet, ſi neceſſe fuerit, aut ſi ſe prægrauari viderit.

Cap. XVII.

Pſeudo-Fabian. epiſt.3. Pſeudo-Steph. epiſt.2.

Quoties [x] *Epiſcopus ſuper certis accuſatur criminibus*, [y] ſi tales fuerint accuſatores qui iuſte & canonice recipi debeant, legitima in Synodo ſuo in tempore congregata *ab omnibus audiatur qui ſunt in prouincia Epiſcopis*: quod ſi legitimi non fuerint accuſatores, non fatigetur Epiſco-

o Adrian. I. collect. c.50. ex Concil. 4. Carthag. 58. cap.
p Conc. Carthag. 7. c.2.
q Adrian. I. collect. c. 11.
r hoc falſum.
ſ ſpiritualis de quo loquitur Paulus 1. Cor.2. non quiſquis cenſetur in clero, ſed quicũque ſiue in clero ſiue in plebe θεοδίδακτος eſt: itaque allegatio tua hoc nomine impertinẽs. addo eamपſe tuas hypotheſes ſubuertere: &c. ſi enim ſpiritualis à nemine iudicandus, nec à ſede Romana, imo ſedem Rom. iudicabit.
t verba Adriani I. c.63. collect. Ingelramo datæ de hęreticis Cõcil. Conſtantinop. cap.6. Concil. 7. Carthag. c.2. de excommunicatis Concil. Conſtãt. & Concil. 7. Carth. c.1.
u hoc videtur impoſtor deſumpſiſſe ex Leonis epiſt.54. ſeqq. de ſuo adiecit.
x verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ. cap.27. ſi quis Epiſc.
y additam. impoſtoris.

puſ; quia Sacerdotes ad ſacrificandum vacare debent, non ad litigandum. Nec illi qui *throni* [z] *Dei* vocantur, prauorum hominum inſidiis turbari debent, ſed liberè Chriſto Domino famulari.

Cap. XVIII.

Quanquam comprouincialibus Epiſcopis vnà cum eorum Metropolitano ſuę prouinciæ cauſas Epiſcoporum liceat charitatiue & concorditer agitare, [a] non tamen (ſicut in prædicta te præſente conſtitutum eſt Synodo) licet definire abſque Romani Pontificis auctoritate. Quod ſi ſecus à quibuſdam præſumptum fuerit, ipſi hoc egerint, ſuæ præſumptionis ſuſcipiant damnum: & illi, qui ab eis perperam excommunicati aut damnati fuerint, auctoritate huius S. ſedis, & B. præceptoris noſtri [b] *clauigeri* Petri poteſtate ſoluantur, atque reſtituantur. Ipſe [c] enim ait Dominus, Quæcunque *ſolueris ſuper terram*, erunt ſoluta *& in cœlis*.

Cap. XIX.

Quoties Epiſcopi ſe à ſuis comprouincialibus, vel à [d] *Metropolitano putauerint prægrauari, aut* eos *ſuſpectos habuerint*, mox Romanam appellent ſedem, ad quam eos abſque vllà detentione, aut ſuarum rerũ ablatione liberè ire liceat. Et dum prædictam Romanam matrem appellarint Eccleſiam, aut [e] *ab ea ſe audiri* expoſcerint, nullus eos aut excommunicare, aut [f] *eorum ſedes* ſubripere, aut eorum res auferre, aut aliquam eis vim inferre prǽſumat, antequam eorum cauſa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod ſi aliter à quoquam præſumptum fuerit, nihil erit ſed viribus carebit. Nam nec hoc perperam præſumimus, ſed & ipſum in Nicæna Synodo [g] conſtitutum, & anteceſſores noſtros egiſſe bene Athanaſi noſti; quoniam quando tu & Paulus Conſtantinopolitanus, *Aſclepius* Gazæ, & *Lucianus* [h] Adrianopolites ab Orientalibus Epiſcopis, incõſultò ſanctæ

z Thronos Dei Epiſcopos vocat Concil. Tole. 11. cuius verba c. 5. imitatus impoſtor, huius epiſt. effictor & Pſeudo-Stephan. epiſt. 2.

a contrarium aſſerũt Afric. patres in epiſtol. ad Celeſtinum, quibus adſtipulantur Conc. Conſtantin. c. 6. Chalced. c. 9. Antioch. c. 12. 14. 15.

b hoc epithetum Petro datum ante annum 500. nullo idoneo teſtimonio probari poteſt.

c Locus Matt. 16. non probat Epiſc. Romanum ſummum Eccleſiæ iudicem: promiſſio enim Petro à Domino facta non magis Papam vrbicum ſpectat, quàm alios: nec fuit res promiſſa ſpeciale priuilegium Petri; ſed commune chori Apoſtolici.

d verba Adrian. I. collect. Ingelramo datæ. cap. 6. & 18. ex Synod. Sardic. cap. 4.

e Synod. Sardic. cap. 7.

f ead. Synod. cap. 4.

g hoc falſum.

h Lucius non Lucianus dictus fuit.

memoriæ Iulio prædecessore nostro damnati estis, & ad eum quasi [i] *ad totius vrbis caput* (vt semper huic sedi Sanctæ licitum fuit) confugistis; [k] *cognita eorum nequitia* & vestra iustitia, *vos in communionem suscepit*, *& omnium* vestrûm *curam gerens propter sedis propriæ dignitatem*, *suas singulis reddens Ecclesias*, *Orientalibus scripsit*, *culpans eos quod non recte tractassent viros inculpabiles de suis Ecclesiis expellentes*, *& constituta Nicæni concilij minimè* conseruantes. E quibus *ad certum diem* nonnullos *sibimet adesse præcepit*, *vt* de talibus præsumptionibus certam redderent rationem, & *coram eis ostenderet iustum se super* eis *protulisse Decretum*. *Interminatus est* etiam *non talia deinceps* fratres *esse* passuros; & *nisi ab huiusmodi* præsumptionibus *cessarent*, à propriis esse gradibus eos recessuros. Tali [l] enim huius S. sedis priuilegio, tu & fratres tui proprias recepistis Ecclesias, cum omnibus sibi pertinentibus. His enim aliis quamplurimis documentis manifestum est, nullum damnari aut suis expoliari rebus debere Episcopũ qui hanc sanctam sedem interpellauerit, aut sibi defensatricem adsciuerit, [m] *donec iudicium de eo nostræ Apostolicæ auctoritatis, hoc est principis Apostolorum Petri* [n] agnoscat; quia solummodò Christus Iesus huic sanctæ sedi, id est Apostolicæ, hoc facere commisit, *vtpote quoniam solus, atque præ omnibus* præfatus princeps Apostolorum *creditus est*, *atque percipere meruit à rege regum Christo Deo claues regni cœlorum*.

Cap. XX.

De [o] induciis vero Episcoporum super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellenda impetitorum machinamenta, & suas præparandas responsiones, & testes confirmandos, & consilia Episcoporum atque amico-

i non ea fuit mens confugientium.

k Sozomenus lib 3. hist. c. 7. μαθὼν δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος τὰ ἑκάστου ἐγκλήματα, ἐπειδὴ πάντας ὁμονοοῦντας εὗρε περὶ τὸ δόγμα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὡς ὁμοδόξους αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν προσήκατο. οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης, διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπέδωκε. καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐπισκόποις ἔγραψε μεμφόμενος ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευσαμένοις περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς ἐκκλησίας ταράττουσι, τὸ μὴ ἐμμένειν τοῖς ἐν Νικαίᾳ δόξασιν. ὀλίγους ἐκ πάντων εἰς ῥητὴν ἡμέραν παρεῖναι ἐκέλευσε διελέγξοντας δικαίαν ἐπ' αὐτοῖς συνηνοχέναι τὴν ψῆφον· ἢ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἀνέξασθαι ἠπείλησεν, εἰ μὴ παύσοιντο νεωτερίζοντες. καὶ ὁ μὲν τάδε ἔγραψεν. Impostor abutitur verbis Cassiodori hist. Tripart. lib. 4. c. 15.

l falsum te scribere is ipse cuius verbis abuteris Sozomenus docet lib. 3. c. 9. ἐπεὶ δὲ ἐξ ὧν ἔγραφε (Iulius) περὶ αὐτῶν τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω οὐδὲν ἤνυε, δῆλα τὰ κατ' αὐτοὺς ἐποίησε Κώνσταντι τῷ βασιλεῖ, &c.

m verba Martini I. in Concil. Later. consult. 2. p. 433.

n cognoscat vtpote quoniam solus.

o de induciis vide sup. Pseudo-Eleuther. in epist. Pseudo-Caium epist. vnica, Pseudo-Marcell. epist. 2. Pseudo-Damas. epist. 4.

rum quærenda, annum aut ſex mandauerunt menſes concedi: quidam autem annum, in quo plurimi concordant. [p] Minus vero quam ſex menſes non reperi, quia & laïcis hæc indulta ſunt; quanto magis Domini Sacerdotibus? Nam à noſtris anteceſſoribus, atque reliquis ſanctis patribus multoties inhibitum eſt, ne quis Domini Sacerdotibus detractiones irroget; quanto magis accuſationes non ex radice charitatis prolatas?

Quieſcite, [q] inquiunt, *& nolite perſequi eos qui perfecte Deo miniſtrant, quorum orationibus & terrena bella ſedantur, & recedentium à Deo Angelorum pelluntur incurſus, quique omnes Dæmones* [r] qui corrupti ſunt *precum aſſiduitate confundunt.*

Induciæ [ſ] namque non ſub anguſto tempore ſed ſub longo ſpatio concedendæ ſunt; vt accuſati ſe præparare & vniuerſos communicatores in prouinciis poſitos conuenire, [t] *teſtes* præparare, atque contra inſidiatores ſe pleniter armare valeant.

Cap. XXI.

Iudices enim & accuſatores tales eſſe debent [u] *qui omni careant ſuſpicione*, & ex radice charitatis ſuam deſiderent promere ſententiam.

His [x] ergo *tam legaliter* quam *canonice* [y] prolatis, *etiam* omnium Chriſtianorum *reuerentiam congaudere depoſcimus, ſpirituali intercedente dilectione & timore Dominico, per* [z] quem *humana remouetur offenſio, & Eccleſiarum ædificatio præponitur vniuerſis*, vt magis vniuerſi ad ædificationem fratrum laborent, quam ad damnationem; quoniam, ait Dominus, [a] *In hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Iam [b] *enim formam dedimus*, & à prædeceſſoribus noſtris datã eſſe cognouerimus, *vt* ſi quis ſe agnouerit *Chriſtianum, illud ſeruet quod ab Apoſtolis noſcitur eſſe contraditum,*

p Ergo non legiſti Conc. 3. Carthag. cap 7. ibi enim mẽſtrue induciæ dantur accuſato à die citationis.

q cuius hæc verba ſunt? Pſeudo-Marcello iam vindicaſti & Synodi Nicænæ patribus: an alios adhuc habes quos proferas auctores? notabit autem Lector hãc ſententiã Impp. Chriſtianis reſtituẽdam, è quorum edicto à Caſſiodoro in hiſt. Tripart. lib.7. cap.9. relato eam deprompſit Mercator.

r corruptores.

ſ hęc non cohærent.

t hunc vſum induciarum ſeu dilationũ agnoſcunt leges ciuiles tit.7. conſtit. 1. & 2. Cod. Theodoſ. lib. 2.

u Adrian. collect. Ingelram. datæ c.15.

x verba Synodicæ Orientalium ad Occidentales è Concilio Conſtantinopolitano ſcriptæ, quam hiſtoriæ ſuæ inſeruit Theodoret. lib.5. c.9. & ex eo Caſſiodorus Tripart. hiſt. lib.9. c.14.

y & canonice apud nos geſtis etiam veſtram reuerentiam &c.

z per quæ.

a Ioan.13.

b verba Damaſi epiſt.2. quam hiſt. ſuæ inſeruerunt Theodoret. lib.5. cap.10. Caſſiodor. libro 9. cap.15. ſemel formam dedimus, vt qui ſeipſum cognouerit.

dicente

dicente [e] Apostolo *Paulo*, si quis vobis annuntiauerit præter quod accepistis, anathema sit. *Christus enim Dei filius Dominus noster humano generi* propria passione *salutem plenissimam condonauit, vt* [e] nos *liberaret*.

Et si Deus in tantum nos dilexit, vt etiam [f] *proprio filio non* parceret, *sed pro nobis omnibus illum traderet* vt nos liberaret, vt quid nos non diligimus fratres, aut eos temere iudicamus? Cum prædictus dicat Apostolus, Nolite iudicare inuicem, [g] *sed hoc magis iudicate, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum*. Nam si illi *qui* [h] fratres *diligunt ex Deo nati sunt, & vident Deum*: quid ergo erunt illi qui eos persequuntur, & eos detrahendo, machinando, accusando, infestando damnare moliuntur? Si illi filij Dei, procul dubio hi filij sunt Diaboli, qui semper *sicut* [i] *Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*: ita qui fratres refugiunt maius peccatorum onus acquirunt, & fraternitatis solatio rei existunt.

Væ, [k] *inquit Propheta, qui potum dat amico suo, mittens fel suum & iterum sapientiss. Salomon ait*; Quoniam qui loquitur iniqua non potest latere, nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus [l] *enim* impij interrogatio erit; sermonum autem illius ad [m] *Deum* perueniet auditio, ad correptionem iniquitatum illius; quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurantium non abscondetur. *Hæc enim si* [n] amplecti *voluissent, proprio* & sano *sensu, ad reprobum* [o] *minimè laberentur, sed per Dei timorem sermonum suorum præcauentes custodiam, piam Sanctorum patrum definitionem sine quadam* [p] nocumenti *præsumptione vtique conseruarent: quoniam dicit* [q] sacrum eloquium; *Consilium bonum conseruabit te, & mens bona custodiet te. Non* [r] *enim de fontibus salutiferis spiritualiter ad acquisitionem æternæ vitæ* [s] procedunt tales accusationes & detractiones; *atque ideò competenter nos B. Paulus* [t] admonens *ait, Non debere plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. In definitione pietatis* [u] perduremus; *Qui enim* hæc prætereunt, *non tantum* ipsi *sunt decidentes à corroboratione sua, sed insipientiæ suæ dereliquerunt* [x] omnibus *memoriam, vt in his in quibus pecca-*

c Galat. 1. Sancto Paulo.
d per propriã passionem & vt totum hominem delictis obnoxiũ peccatis omnibus liberaret.
e totum hominem peccatis implicatum ab omni peccato liberaret.
f Rom. 8.
g Rom. 14.
h 1. Ian. 4.
i 1. Petr. 5.
k Seqq. ad finem epist. habet pseudo-Felix I. epist. 2. Verba Deus-dedit Caralit. in Concil. Lateran. Consult. 2. p. 425.
l pseudo-Felix I. ergo.
m Dominum & ad corrept.
n complecti in prop.
o reprob. sensum.
p nouitatis. conseruassent.
q additamẽtum.
r Verba Mauri Cesenæ Episc. Ibid. p. 426.
s procedit atque.
t B. Paul. Apostolus præmuniens.
u perdurantes, qui enim hanc præterierunt, non tantum læsi. x. hominibus, domibus, Pseudo-Felix I.

uerunt minime [y] *latere potuiſſent.* Gloria enim & contumelia in loquela; & in lingua hominis caſus illius eſt. *Ideoque conueniens eſt hanc quidem* [z] *oſtenſionem* reprehenſionum illorum *noſtris actibus inſeri*, ne vlterius iam talia patiamini ſeminantibus [a] illis zizania & ſcandala, ſed lætari in officiis & dogmatibus veſtris mereamini. Igitur erubeſcant talia, & [b] huiuſmodi blaſphemia [c] ſubtrahere feſtinent, ſi noluerint à Sacerdotali noſtro collegio ſegregari, & à [d] Chriſtiani populi ſocietate diuelli. Licet namque de his plura & perneceſſaria quæ in Decretis ſedis Apoſtol. & ab Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus, noſtris videlicet prædeceſſoribus ſtatuta inueniuntur, dicere & conſcribere potuiſſemus; tamen [e] *melius* nobis viſum *eſt, vt Epiſtolam oratione claudamus. Deus omnipotens, & huius vnigenitus filius,* [f] *& Saluator noſter Ieſus Chriſtus, hoc* [g] *vobis* tribuat incitamentum, vt omnibus fratribus & coëpiſcopis noſtris quibuſcunque tribulationibus laborantibus, totis ſuccurratis viribus, & cum eis compatientes, crucem eiuſdem Domini Saluatoris portetis; vt veri ipſius diſcipuli coram omnibus appareatis, [h] *vt & vos & qui vobiſcum ſunt hic & in futuro poſſideatis meliora,* [i] *quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis* aſcenderunt, [k] *quæ præparauit Deus diligentibus ſe, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum; per quem & cum quo omnipotenti Deo* Patri *gloria in ſecula ſeculorum. Amen. Valere vos opto, fratres chariſſimi.* Data Idib. Februar. [l] *Agario* & Iuliano viris Clariſſ. Coſſ.

y nec latere.
z ſuggeſtionem ad oſtēſionem reprehenſæ hæreſeos noſtris.
a eis. pſeudo-Felix I.
b for è ab huiuſmodi.
c blaſphemiā pſeudo-Felix I.
d à totius Chriſt. pſeudo-Felix I.
e his verbis vtitur pſeudo-Zephyrin. epiſt. 2. ſunt autem Iulij ad Eccl. Alexandrinā ſcribentis. vide hiſt. tripart. lib. 4. cap. 29.
f filius Dominus.
g hoc gaudium vobis præbeat in æternum, &c.
h ibid.
i 1. Cor. 2.
k ſic legit Martin. I. epiſt. 4. pſeudo-Felix I. aſcendit.
l Iuliani I. Conſulatus contigit A. D. 356. Conſtantio VIII. Conſule 2. cum Conſtantio IX. adminiſtrauit A. 357. quo anno Felix inedia conſumptus.

Crabb. in not. ad hanc Epiſt.

ALTERIVS iſtorum, Agarij videlicet, nemo eorum qui Romanos Coſſ. recenſent mentionem facit.

CENSVRA.

PRAETER inſulſiſſima commenta, & Idiotiſmos Pſeudo-Iſidoro peculiares per totum epiſt. corpus ſparſos, Conſularis notæ falſitatem, centoneſque ex Concil. Carthag. 3. 4. & 7. Concil. Africani, Concil. 3. & 5. Rom. ſub Symmacho, Iulij, Damaſi, Innocentij, Hieronymi Africanorum patrum tempore, Theodori Papæ, Sozomeni, Aniani, Valentin. Imp. Socratis, Martini I. Deuſdedit

Cara-

Caralitani, Mauri Cæsenatis, & Adriani I. verbis rudi manu hebete ingenio consutos aduertere licet.

FELICIS II. PAPÆ

Epistola II.

Felix Sanctæ vniuersalis Ecclesiæ Papa, [a] atque per gratiam Dei Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ vrbis Romæ Episcopus, vnà cum S. Concilio nostro [b] *reuerentissimorum* sacerdotum, huc nobiscum *conuenientium*, in confirmatione piissimorum Catholicæ Ecclesiæ dogmatum, *& releuatione oppressorum fratrum, coëpiscoporum videlicet nostrorum, qui rectam Nicæni Concilij tenent fidem, & qui fratres non infestant, vniuersis* spiritualibus fratribus nostris, *& reliquis in sacerdotali collegio Domino consecratis, atque omni plenitudini Ecclesiæ Catholicæ.*

G*RATIA* [c] *vobis & pax multiplicetur in* [d] confortatione *& S. spiritus communione*, [e] *quatenus in eo proficientes à gloria in gloriam virtutes annuntiemus eius qui de tenebris nos vocauit in* [f] *admirabile lumen suum, apud quem non est* [g] transmutatio *nec* vicissitudinis *obumbratio.*

Portate, fratres, hortamur, persecutiones & tribulationes patienter, vt eius inueniamini filij, quem quotidie patrem vocatis Deum in cœlis; & in * eo vincatis omnia qui propter nos vicit omnia. *Qui* etiam *proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.*

Imitatores [h] quoque *Dei conuenit in omni verbo & opere* imitari Deum. *Ideoque illud oportet nos dicere quod ipse de se perhibuit Dominus*: Veniet princeps huius mundi, & in me nihil inueniet. [i] *Venerunt* & illi qui vos & nos per-

a Hæc sunt verba tituli Synodicæ Martini I. præfixi.
b reuerendiss. Sacerd. regulariter huc nobiscum venientium.
c initium epist. Martini.
d Agnitione.
e hic omissæ à plagiario lineæ 12.
f in illud admir.
g commutatio nec momenti.
* Rom. 8.
h verba Maximi Aquileiens. Consult. 4. Conc. Lateran. sub Martino I. p. 455.
i quoniam venerunt principes huius nouitatis, id est Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus, & in nobis, &c.

sequuntur, quia vos [k] sine nobis persequi non possunt, quoniam vnius *Dei membra* sumus, & vnum illius Sacerdotium per eius Sanctificationem retinemus, *&* [l] *in nobis de suis nihil inuenerunt:* quia quicquid sumus, gratia Dei sumus, *licet propterea calumniari nos irrationabiliter* studuerint: [m] *quod facere* solent inimici, *suam ex hoc cooperire dementiam properantes, quatenus per mendacium veritatem valeant obumbrare. Scripsi* [n] *enim vobis (inquit B. Apostolus) per multas lacrymas: non vt contristemini, sed* vt *sciatis, quam charitatem abundantius habeo in vobis. Etenim* [o] *detrahentibus detrahere non est bonum, vt* non *ad ea quæ scripta sunt commoti, iniuriæ certamen efficiamus.*

Non [p] *debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci; quoniam hoc nobis Dominus iubet per Esaiam prophetam dicens,* Audite me, qui scitis iudicium populus *meus,* [q] in quorum *cordibus* lex mea est. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis.

Considerantes [r] etiam *quod in Psalmo scriptum est;* Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit [s] *abscondita* cordis, & cogitationes *talium* hominum quoniam vanæ sunt. Vana [t] *autem* locutus est vnusquisq; ad proximum suum, *&* labia dolosa in corde, & corde locuti sunt *mala. Sed* disperdet Dominus vniuersa labia dolosa & linguã magniloquam, Qui dixerunt, labia nostra à nobis sunt; quis noster Dominus est? *Nam si hæc in memoria retinerent, minime ad* [u] tantam *prosilirent iniquitatem.*

Non [x] *enim per probabilem & paternam doctrinam* [y] hoc faciunt, sed vt suam exerceant in seruos Dei vindictam. *Scriptum* namque *est, Via stulti recta in oculis eius. Et sunt viæ quæ videntur homini iustæ, nouissima autem earum deducunt ad mortem.* Nos [z] enim qui hæc patimur, *iudicio Dei* hæc reseruare debemus, qui reddet vnicuique secundum opera sua. Qui etiam *per ministros* suos *intonuit* dicens, *Mihi vindictam, & ego retribuam.* Vos enim in recta fide, & pura ac bona succurrite voluntate vicissim; nec aliquis à supplemento fratris subtrahat manum; quoniam [a] *in hoc (*ait Dominus*) cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem.*

Vnde

k hæc verba habet pseudo-Alexand. epist. 1.
l verba Maximi Aquil. loco citato.
m studuerũt quod facere assolent hæretici, suã &c.
n hæc non cohærent: sunt enim Deusdedit Caralit. pag. 450. eiusd. Consult.
o eiusd. pag. 449.
p verba Martini I. Consult. 3. Conc. Later. p. 439.
q populus in quorũ corde.
r hic impostor omisit lineas 29.
s occulta.
t enim.
u talem iniq. prosil.
x verba Martini Consult. 3. pag. 436.
y ab eo prolatam, quoniam, sicut scriptum est, via &c.
z Hoc loco impostor imitatur verba patrum Conc. Rom. 3. sub Symmacho. eadem verba habet pseudo-Zephyrin. epist. 2. & pseudo-Pelag. II. epist. 2.
a Ioan. 13.

Vnde & ipse per Prophetam loquitur, dicens, [b] Ecce, quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Spirituali dico habitaculo & concordia quæ in Deo est, & vnitate fidei huius delectabilis, secundum veritatem inhabitaculi, quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque sacerdotalem induentibus dignitatem, sicut vnguentum super caput, principalem intellectum irrigans, & vsque ad ipsum extremam scientiam deducens. In hoc enim habitaculo benedictonem & æternam vitam promisit Dominus. Huius [c] ergo propheticæ vaticinationis meritum amplectentes, fraternam præsentem syllabam exposuimus, nostra propter charitatẽ minime quærentes aut quæsituri. Non [d] enim detrahentibus bonum est detrahere, aut palo (secundum vulgarem fabulam) excutere palum. Absit; Non sunt nostra [e] ista. Quapropter hæc auertat diuinitas: [f] Non sunt edocti habitus nostri ita vincere, sed in patientia longanimitatis & spiritu humilitatis; quia sicut per duritiam minimè (vt propheticè dicamus) purgatur nigella, ita nec pacis soporatus [g] fructus intelligentiæ per asperitatem exprimitur. Propter hoc enim & verborum supportauimus colaphos, vt vel paulatim valeamus eum imitari, qui propter nos se humiliare dignatus est, [h] & extremæ illius vltionis per hanc plagam [i] verba declinemus. Audiamus [k] ergo & consentiamus Ecclesiæ oratori, qui per linguam spiritus Sancti clara voce exclamat dicens, Omnia [l] vobis in charitate fiant. Ergo siue quærimus, siue tantũmodo dicimus et tantũmodo [m] audimur, charitas intercedat. Ars aliqua [n] existat ad compositionẽ concordiæ boni & coniunctionẽ. Oportet enim de Deo quærentibus nobis, [o] spiritu rectitudinis, mentis nostræ dinumerantes intentiones templũ pacificè inhabitare in [p] eum propter Dominum, qui per Prophetam locutus est, Quærens quære, & apud me habita. Speculum enim dedit nos Deus populo suo; & oportet eos qui à Deo sunt deputati sacerdotium adipisci, ita in humilitate [q] gressuum mentis ad inuicem tendere, vt in melius ædificentur hi qui ad nos respiciunt, quam (quod dicere piget) per nostram discordiam semitam pedum eorum concutere. Ad concordiam inclinemus nos ipsos, & vnum [r] in charitate sapiamus. Humilitatem veneremur per quam apprehendi solet altitudo spiritus. Si enim [s] amplius vsque adhuc taciturnitatem quam verborum garrulitatem dilexerimus, hoc quidem bene arbitrati sumus,

b Prima pars epistolę Pauli Constantinop. Episcop. Monethelitæ ad Theodor. Papam Concil. Lateran. sub Martino I. Concil. t. 4. p. 448.
c igitur.
d nec enim.
e nostra hæc, auertat.
f huc vsque Pauli verba descripsit Pseudo-Zephyrin. epist. 2.
g saporatus.
h vt extremæ.
i verbera.
k igitur.
l à vobis.
m audimus.
n existens.
o sparto.
p in eo.
q gressum.
r ad charitatem.
s & verbo amplius huc vsque taciturnitatem dileximus, hoc quidem bene habere arbitrati.

ne ſcriptis veſtris[t] reciproca *reſpondentibus, iniuriæ fomitem exhortemur, & puſillanimitate dijudicemur ab eo qui omnia ad charitatem dirigere promulgauit. Orauimus vere & tunc oſtium circumſtantiæ labijs noſtris imponi, & verbum inſonitum concipere potius quam verbum*[u] ſonabile: *& hoc tamen mihi donum eſt à Domino, & factus ſum ſicut homo non audiens, & non habens in ore*[x] ſuo redargutiones. *Sed quia tempus eſt loquendi & tempus tacendi, aperio verbum, & claudo oſtium per taciturnitatem, competenter exorans; Domine, labia mea aperies,*[y] & *reſpondeam exprobrantibus mihi verbum. Licet enim*[z] tacuiſſemus, *non ſemper* tamen *tacebimus, adaperiente nobis* Domino[a] *claues verbi. Igitur*[b] directi *in* præſentia *à beatitudine fraternitatis veſtræ* Apocriſarij, *poſt multas factas inter nos de Eccleſiaſtica requiſitione diſſonantes ſermocinationes, in fine*[c] *ad hoc peruenerunt, admonentes nos atque*[d] hortantes *interpretari vnius veri Chriſti Dei noſtri voluntatis intellectum, atque huiuſmodi interpretationem deſtinare veſtræ ſacratiſſimæ venerationi. Nos autem acceptam habentes bonæ conſcientiæ prædictorum venerabilium virorum admonitionem, cognoſcentes autem & quæ principatus Apoſtolorum ſummitas docet,*[e] *paratos eſſe ad* ſatisfactionem omni poſcenti verbum de ſpe quæ in nobis eſt, *ſecundum Dei timorem manſuetudinemque ad bonam ſcientiam temperantes, ſuper tali tantummodò requiſitione mentem noſtram per has ſyllabas exponimus, ſuperfluam*[f] exercitationem *& altercationem verborum propter ſatietatem & præſentis temporis incongruitatem declinantes ac præcauentes, nihil*[g] omnino aliud *intelligentes aut proferentes vel dicentes*[h] quam quod *audiuimus & cognouimus à Sanctis & vniuerſalibus magnis*[i] Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, *& patres noſtri enarrauerunt nobis; Et*[k] *audientes prædicauimus; ad ſupernam* tendentes *vocationem; Noſtrum eſt ſtudium, vbi pacis*[l] conſtitutio manet *his qui in* ſtadio *pietatis* ſunt, *benè vnica* gloria interceſſori *tribuitur* & *corona. Deo* manifeſti *ſumus, qui iudicat omnia & comprobat. Non iurgialiter ſtamus, non ad contradictionem reſpicimus,*[m] nec *fauorem inanem amplectimur; ſed in verbo Dei* propoſito,[n] *huiuſmodi Requiſitionis reſolutionem feciſſe dignoſcimur; confidentes quoniam pacis Dominus Deus ad alterutrum noſtrorum vnitatem & dilectionem conſer-*

t reciprocata
u inuigile.
x eius argumentationes.
y vt reſp.
z tacuimus.
a Deo.
b directis in præſenti à B. frat. veſtræ Apocriſariis, qui poſt.
c in finem.
d adhortantes.
e 1. Petr. 3.
f excitationem.
g nihil noſtrum intell.
h ſed quæ audiu.
i magnis Cõciliis.
k eiuſd. Pauli ad finem epiſt. p. 449.
l compoſitio, his qui in ſtudio pietatis bene vnica gloriæ interceſſor tribuitur corona Deo manifeſtiti.
m non fauorem.
n præpoſitæ.

conseruabit in gloria eius benignissimæ Maiestatis. Omnem cum vestra beatitudine in Christo existentem fraternitatem, tam nos [o] quam *qui nobiscum sunt, multum salutamus.* Data 8. Kal. Nouembr. *Philemone &* Attico viris Clariss. Coss.

o & qui. Nullus à Christo nato Philemon in Consulum fastis, Atticus Cæsarium collegam habuit A.D. 397. qui 40. à morte Felicis.

CENSVRA.

OMNIA propemodum quæ Felici II. hîc supposuit impostor, verba sunt Martini I. Maximi Aquileiensis & Pauli Constantinopolitani Monothelitæ: quibus (ne supinæ negligentiæ simul & audaciæ sacrilegæ cordato Lectori deesset exemplum) fictitij Consulatus nomenclatura mendax addita est.

DAMASI [a] PAPÆ

Epistola III.

a Marian. Victorius in Tom. 9. oper. Hieron. Seriem 3. cum cæteris Pseudepigraphis coniecit vt & seq. epistolã.

Damasus Episcopus fratri & compresbytero Hieronymo in Domino Salutem.

DVM [b] multa *corpora librorum* in meo arbitrio allata fuissent, contigit vt & *librum Psalmorum in meo animo* festinus cognoscerem *detineri*, & *memoriam capacitatis* meæ imbuere. Cogitaui (frater amantissime, & in Christo *semper Sacerdos*) vt secundum 70. interpretes *& presbyteros*, id est, Matthiam & Ptolomæum, Muchium, Sacræum, Hydronium, Pamphylum, Zoastiten, Didymum, Sanium, Epiphanium, Ciatrem, Simonem & cæteros, in quantum nostra recurrit conscientia, de 70. inuenire vestigia. Peto etiam tuam charitatem, (sicut à [c] rectore tuo Alexandro *Episcopo nostro* didicisti) [d] Græcorum *psallentiam* ad nos dirigere tua fraternitas delectetur: [e] quia tantæ apud nos simplicitatis indago est, vt tantum in die Dominica Apostoli epistola vna recitetur, & Euangelij capitulum vnum dicatur, & nec psallentium [f] mos *tenetur*, nec hymni decus in ore nostro cognoscitur. Peto ergo per fratrem & compresbyterum nostrum Bonifacium, vt [g] *lubeat fraternitas* tua rei huius

b hanc epist. citato VValafrid. Strabo de rebus Eccl. cap. 22.

c creatore.

d in gremio græcorum psallere,

e quia tantæ.

f psallentiũ vox vlla resonet, nec hymnicus.

g iubeat.

h Hieronymus A.D.385. menſe Augusto, Hieroſolymam profectus eſt, Apolog.3.c.7.Baron. ad A.385. §.7. & 18. obierat vero Damaſus 3.Idus Decemb. A.D.384. teſte Baron. §. 27.

nobis aperire veſtigia. Miſſæ[h] 5. Kal.Nouemb. per Bonifacium preſbyterum Hieroſolymam.

Iudicia Pontificiorum.

BELLARM. *de Miſſa.lib.*2. *c.*16. Epiſtolæ duæ quæ circumferuntur de hac re Damaſi ad Hieron. & Hieronymi ad Damaſum ſuppoſititiæ & ineptiſſimæ ſunt.

Binius in Notis.

Hanc epiſt.illa quæ ſub Hieronymi nomine reſponſoria ſubiungitur, de fide aliquomodo ſuſpectam reddit, &c.

Schelsing in conf ſſ. Hieron. Auctor eſt incertus, ſed interim vnius artificis vtraque eſt; phraſis tantum diſtat à ſtylo Hieronymiano, quantum cœlum diſtat à terra.

CENSVRA.

Barbarus epiſt.effictor *dat ſine mente ſonum*, & mera monſtra loquitur. 2. Alexandrum neſcio quem ſiue *Rectorem* ſiue *Creatorem* Hieronymi fingit, nec meminit eum ordinatum à Paulino Antiocheno; vixiſſe vero non Hieroſolymis ſed Bethlehemi, quo tempore Ioannes Hieroſolymitano, Zebænus Eleutheropolitano inſedit throno. 3. Nomina 72. interpretum pro libitu comminiſcitur, contra fidem Ariſteæ, qui catalogum eorum diligentiſſime pertexuit in libro ad Philocratem. Videtur autem impoſtor delegatos ab Eleazaro interpretes preſbyteros non ætate, ſed munere crediſiſſe, abſurdè ſimul ac ridiculè, cum electi ſint è ſingulis populi tribubus ſeni, non è Leuitica ſtirpe, aut Sacerdotalibus familiis omnes.

HIERONYMI
Reſcriptum.

Beatiſſimo Papæ Damaſo ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ, Hieronymus ſupplex.

a Remig Antiſiod.in præamb. enarrat. in pſalmos legit *ſupplex precor ego eliens*, &c. cætera omittit.

LEGI literas Apoſtolatus veſtri, poſcentes [a] vt ſecundum ſimplicitatem 70. interpretum, canendum Pſalmographum interpretari feſtinè, propter faſtigium Romanorum; vt vbi obſcuritas impedit, apertius Latinè trahatur ſenſus. Pre-

ſus. Precatur ergo] cliens tuus, vt *vox* iſta [b] Pſallentium in ſede tua Romana [c] *die noctuque canatur*; & in fine pſalmi cuiuſlibet ſiue matutinis vel veſpertinis horis coniungi præcipiat Apoſtolatus tui ordo, *Gloria Patri & Filio, & Spiritui Sancto, Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.* Iſtud carmen laudis [d] omni pſalmo coniungi præcipias, vt fides 318. Epiſcoporum Nicæni Concilij in [e] *veſtro ore* pari *conſortio* declaretur, [vbi autem Deus & homo honorabili voce [f] cantatur] *Alleluia* ſemper cum omnibus pſalmis [g] affigatur, vt in omni loco communiter reſpondeatur [h] nocturnis temporibus, in Eccleſia autem à ſancta reſurrectione vſque ad ſanctam Pentecoſten finiatur; inter dierum verò ſpatia Quinquageſimæ propter nouitatem ſancti Paſchæ, vt vox iſta laudis [i] *canatur in Aleph*, quod *prologus* Græcè, Latine *præfatio* dicitur.

Baron. ad A.D. 325. §.175.

QVOD attinet ad Decreta Nicænæ Synodi, ſicut nullo modo dicendum eſt Glorificationis ſanctiſſimę Trinitatis hymnum ab ea primum inuentum; ita nec vt in fine cuiuſque pſalmi caneretur eſſe ſtatutum putamus. Equidem ſi magna Synodus id ſtatuiſſet, vniformem regulam (ſicut in cæteris) Eccleſiis omnibus pariter præſcripſiſſet, à qua nullus vnquam deuiare, vel latum vnguem pręterire aliquando præſumpſiſſet: cùm tamen videamus diuerſas ea de re fuiſſe diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines, rituſque diſſimiles; ſic namque Caſſianus ait. **Illud etiam (quod in hac prouincia vidimus) vt vno cantante, in clauſula Pſalmi omnes aſtantes concinant cum clamore* Gloria Patri & Filio & Spir.S. *nuſquam per Orientem audiuimus; ſed cum omnium ſilentio ab eo qui cantat, finito Pſalmo, orationem ſuccedere; hac vero Glorificatione Trinitatis tantummodo ſolere Antiphonam terminari.* Hæc ipſe: ex quibus etiam (ſicut ex multis aliis) commentitia plane detegitur epiſtola illa Hieronymi nomine ad Damaſum conſignata, quæ merito ab eruditis Hieronymi res accuratius expendentibus vt adulterina iure exploditur; in qua hęc leguntur, *Precatur ergo cliens*, &c. Si enim in Oriente numquã ſe audiſſe inquit Caſſianus, vt in fine Pſalmi diceretur *Gloria Patri*, &c. quomodo ex Orientis more de eiuſmodi pſallendi genere Hieron. potuit Damaſum monuiſſe? cùm antea tam in Occidentali Eccleſia quam in Orientali, eiuſmodi pſallendi vſum viguiſſe idem affirmet? Qui tamen eidem epiſtolæ fidem adhibuerunt, ex S. Hieron. monitu id ſancitum à Damaſo exiſtimarunt.

b *Remig.* à pſallentibus in ſede Rom. &c. canatur in fine &c. matutini ſiue veſpertin, hoc eſt, præcipe vt ſemper dicant, *Gloria*, &c.
c iiſdẽ verbis vſus Anaſtaſ. in Pontificali vitam Damaſi ſcribens.
d *Remig.* omnib. pſalmis.
e hanc phraſim habes in epiſt. pſeudo-Oſij ad Silueſtrum. vide ſuprà: Remig. *noſtro ore* &c. declaretur; Alleluia.
f prædicatur.
g *Remig.* affigatur in omni.
h *Remig.* nocturno tempore, &c. à reſurrectione paſcha vſque ad Pentecoſt. pſalterium finiatur, inter dierum quinquaginta ſpatia pro nouitate S. paſchę vox &c.
i explicet hoc Oedippus *Remig.* in aleph quod Alleluya.
* hæc repetit Binius in Notis.

Idem ad A.D.384. §.28.

Habetur Apocrypha illa Hieronymi nomine ad Damaſum epiſtola, qua dicitur vt *Alleluia, cum omnibus pſalmis affigatur.*

AFRICANI CONCILII
Epiſtola.

Beatiſſimo [a] Domino & Apoſtolico culmine ſublimato, ſancto Patri patrum, [b] *Damaſo* Papæ, & ſummo omnium Præſulum Pontifici, [c] Stephanus *Archiepiſcopus* Concilij Mauritaniæ, & vniuerſi Epiſcopi de tribus Concilijs [d] Africanæ prouinciæ.

NOTVM veſtræ facimus Beatitudini, quod *quidam fratres* [e] in confinio nobis poſiti *quoſdam fratres* noſtros venerabiles, videlicet Epiſcopos, vobis inconſultis à proprio dejiciunt gradu vel dejicere moliuntur, [f] cum veſtræ ſedi *Epiſcoporum iudicia*, & *ſummorum* finem *Eccleſiaſticorum negotiorum* [g] *in honore beatiſſimi Patrum Decreta* [h] omnium cunctam reſeruauere ſententiam, inquirendi reuerentiam de *Dei rebus*, quas omni cura & ſolicitudine obſeruare debemus.

Maxime verò iuſtè debent *ab ipſo præſulum examinari vertice Apoſtolico, cuius vetuſta ſolicitudo eſt tam mala damnare quam* [i] reuelare *laudanda.*

Antiquis enim regulis cenſitum eſt, vt quicquid horum, *quamuis in remotis vel in longinquo poſitis ageretur prouinciis, non prius tractandum vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum; vt eius auctoritate, iuxta* [k] quod

a initium epiſt. Afrorũ ad Theodorum Papam deprauatum à Mercatore. vide Concil. Lateran. ſub Martino I. conſult. 3. p. 427. edit. colon. 1618.
b Theodoro.
c columbus primæ ſedis Epiſcopus Concilij Numidiæ, & Stephanus primæ ſedis Epiſcopus Cõcilij Byzaceni, & Reparatus primæ ſedis Epiſcopus Cõcilij Mauritaniæ, &c.
d antedictis Afric.
e vbinam gẽtium?
f hoc falſum, licet id ſemper in ore habeas, ex epiſt. 2. Vigil. hauſta.
g verba Afric. patrum loco citato ſed interpolata.
h peculiarem omnem decreuere reuerentiam in requirendis Dei rebus quæ omnino & ſolicite debent, maxime vero iuſteque ab ipſo &c.
i probare.
k *quæ fuiſſet pronuntiatio* &c. hunc locum iam ante deſcripſit ὑποβολεὺς in epiſt. 1. Pſeudo Felic. II.

fuiſſet

fuiſſet pronuntiatum *firmaretur:* & reliqua multoties talia & his ſimilia, quæ ſuper his conſtituta ſunt.

Quibus,[l] *ſi illicitè* factum eſt, (vt ſemper veſtræ ſedi conſuetudo fuit) feſtinanter occurrite, & his viriliter, vt pater pro filiis certantes, ſtate, ſicut *bene* à filio *Syrach dictum eſt*,[m] *Vſque ad mortem certa pro veritate, & ſemper Dominus Deus tuus pugnabit pro te:*[n] *Accipere enim perſonam impij non eſt bonum, vt declines à veritate iudicij.* Sin minus illicita ſunt hæc, pateat nobis talis omnibus licentia, Beatiſſime pater.

Aut ſi liceat hos, vel aliquos etiam minorum graduum Clericos,[o] niſi canonicè tempore legitimo vocatos, aut ſine legitimis accuſatoribus, aut abſque veris & innocentibus teſtibus, vel niſi *manifeſte canonice conuictos,* aut ſponte confeſſos, vel à ſuis ſedibus eiectos, aut ſuis expoliatos rebus, vocare ad Synodum vel damnare: Quia legimus [p] eos non poſſe canonicè ad Synodum, *ante ſuam diu tenendam & gubernandam,* viribus ſcilicet pleniter reſumptis, reſtitutionem, ſuiſque omnibus ſibi legaliter *reſtitutis integerrime vocari,* aut vt veniant ad Synodum (niſi ſponte voluerint) imperari.

Deus[q] ergo *creator omnium conſeruet longæuum*[r] Apoſtolatum veſtrum, *ad ſtabilitatem Eccleſiarum ſanctarum & orthodoxæ fidei,* voſque *paſtorem bonum, qui pro ſpiritualibus ouibus*[ſ] veſtram ponitis *animam, atque baculo paſtorali lupos rapaces*[t] expellitis, omnibuſque oppreſſis auxilium fertis. Quod & iſtis atque omnibus vos ſemper facere optamus, ſanctiſſime Papa. Subſcriptio. Et alia manu, ora pro nobis chariſſime Pater.

l verba Martini Papæ in Conc. Later. conſult. 4. p. 446. *ſiue per ea quæ illicitè in eius defenſione geſta sũt hæreticã turbulentiam introducentes, illud competenter apud nos retinentes quod bene ad Ieſum filium,* &c.

m Eccl. 4.

n Prou. 18.

o hæc omnia ad nauſeam vſque effutiſti, per omnes à te ſuppoſitas viris clariſſ. epiſtolas.

p eloquii nitorem miretur Lector.

q verba Sergij Cypri Epiſcop. in epiſt. ad Theodorũ Papam, relecta in Conc. Later. ſub Martino I. conſult. 2. p. 426.

r ſanctiſſ. Dominum noſtrum.

ſ tuam animam pones.

t expelles.

CENSVRA.

PAVCISSIMIS exceptis quæ ineptiſſimi conſarcinatoris imposturam propalant, cætera Eccleſiæ Africanę Epiſcopis, Sergio Archiepiſcopo Cypri, & Martino I. Papæ reſtituenda eſſe docuimus. Moueat deplumis cornicula riſum. Aduertat etiam Chriſtianus Lector; Quæcunque de iure Romanæ ſedis in Epiſcoporum cauſis Patribus Africanis veterator affingit, eadem non ſolum Eccleſiæ Africanæ ſententiæ è diametro repugnare, ſed ab ipſis Afris in epiſtolis ad Bonifacium & Celeſtinum è Concilio Carthaginenſi datis pleniſſime eſſe confutata. 2. Africanis primatibus titulos

Archiepiſcopales non conuenire, cum vetuerint patres Concil.3. Carthag.c.26. primæ ſedis Epiſcopos *principes Sacerdotum* aut *ſummos Sacerdotes*, aut *aliquid huiuſmodi* appellari.

DAMASI PAPÆ
Epiſtola IIII.

Damaſus [a] ſeruus ſeruorum Dei, *atque per gratiam eius Epiſcopus ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ vrbis Romæ, Stephano* [b] Archiepiſcopo concilij *Mauritaniæ, & vniuerſis Epiſcopis Africanæ prouinciæ.*

LECTIS fraternitatis veſtræ literis, primo [c] *gratias ago quod tantorum fratrum merui benedictione frui:* deinde quod circa fratres ſolicitos vos reperi, & cum eis crucem Domini deferre, qui ait, [d] *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam,* [e] *& ſequatur me:* & reliqua ad hunc modum pertinentia.

Igitur quoniam in præſenti opportunè geſtorum conſultatione, [f] *Apoſtolicis veſtra beatitudo viſceribus commota, nos* [g] *hortata eſt tuitionem* fratrum Apoſtolica impendere auctoritate, & eorum iniuriis ſubuenire, *dum conſtet eadem vos cum Apoſtolo compaſſibiliter dicere*, Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror? *Satagentes ne aliquis de his* [h] qui *vobis* crediti *ſunt à* ſæuis *beſtiis* laceretur aut *capiatur*.

Pro [i] *quare oportet, iuxta veſtram prudentem commonitionem, magis autem ſecundum* Domini *diuinam præceptionem, nos,* [k] *qui ſupra domum eius, hoc eſt* vniuerſalem *Eccleſiam Ca-*

a Titulus hic ante Gregorij I. tempora in vſu non fuit Epiſcoporum vrbis teſte Ioann. Diac. lib.2. vitæ Gregor. cap.1.
b Archiepiſcopus ſedis, vel Eccleſiæ, dici poteſt; Concilij nullo modo. hîc impoſtor imperitiã ſuam prodit.
c verba Attici Cõſtantinop. in epiſt. ad patres Concil. Afric.
d Luc.9.
e quotidie &c.
f verba Deus dedit Caralit. in Concil. Lateran. ſub Martino I. conſult.2. p. 420. eadem vſurpãt pſeudo-Athanaſ. in epiſt. ad Felic. II.
g nos omnes hortata eſt ad tuitionem Cathol. & Apoſtol. fidei quæ temeraria præſumptione ab aduerſantibus verbo fidei expugnatur, in vnum conuenire, dum &c.
h quæ vobis creditæ ſunt rationabilibus ouibus.
i verba Maximi Aquilei. ibid.
k omnes Epiſcopi Eccleſiam Catholicam regunt ratione *portionis* ipſis creditæ. vide Cyprian. epiſtol.55.

tholicam

tholicam, epiſcopale ſuſcepimus miniſterium, ſolicite vigilare ne de ſacris eius muneribus, id eſt Apoſtolicis viris, Apoſtolorumque ſucceſſoribus atque miniſtris quiſquam nobis dormitantibus valeat ſupprimi, atque iniuſte [m] nobiſque inconſultis damnari.

Scitis, fratres chariſſimi, [n] *firmamentum à Deo fixum & immobile, atque* [o] titulum lucidiſſimum ſuorum ſacerdotum, id eſt omnium Epiſcoporum, *Apoſtolicam ſedem* eſſe conſtitutam, & verticem Eccleſiarum.

Tu es enim (*ſicut diuinum pronuntiat verbum veraciter*) *Petrus, & ſuper* [p] *firmamentum tuum Eccleſiæ columnæ*, qui Epiſcopi intelliguntur, *confirmatæ ſunt; & tibi claues regni cælorum* [q] commiſſi, *atque ligare & ſoluere* [r] poteſtatem *quæ in cælis ſunt* & quæ in terris promulgaui. *Tu prophanorum hominum* & membrorum meorũ, maximeque diſcipulorum meorum *ex iſtis vt princeps & Doctor orthodoxæ & immaculatæ fidei*; cuius vice hodie gratia Dei *legatione* [ſ] *pro Chriſto fungimur*, & omnes huius Sanctæ ſedis Præſules eius vicem geſſerunt, gerunt & gerent.

Ideo omnia quæ [t] *innotuiſtis* non licere mandarem, niſi vos *tam pleniter* inſtructos eſſe *ſcirem, quod* cuncta ſuper quibus conſulitis illicita eſſe non dubitetis.

Diſcutere namque Epiſcopos, & [u] ſummas Eccleſiaſticorum negotiorum cauſas, Metropolitano vna cum ſuis comprouincialibus, ita vt nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum concordent negotiis licet: Sed definire [x] eorum atque Eccleſiaſticorum ſummas querelas cauſarum, vel damnare Epiſcopos, abſque huius Sanctæ ſedis auctoritate minime licet, quam [y] *omnes* appellare (ſi *neceſſe* fuerit) & eius *fulciri* auxilio oportet.

Nam [z] (vt noſtis) Synodum ſine eius auctoritate fieri non eſt Catholicum: nec [a] *Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica* vocatione congregata definite damnari poteſt; neque vlla vnquam Concilia

l impoſtor v detur verba Martini I. qui *munera* recta *pietatis dogmata* interpretatur, non percepiſſe. Vide Concil. Later. Conſult. 1. pag. 416. & 417.

m ante conſulto verum damnare iuſtum eſt?

n initium epiſt. Sergij Epiſc. Cypri ad Theodorũ Papam.

o tituli formam lucidiſſimam fidei veſtram Apoſt. ſedem conſtituit, ô Sacer Vertex Chriſtus D. N. tu es &c.

p fundamentum.

q commiſit.

r poteſtatiue quæ in terra & in cœlis ſunt promulgauit. Tu prophanorum hæreſeon depoſitor exiſtis.

ſ 2. Cor. 5.

t audi Ciceronem rediuiuum Lector.

u hæc deſumpſit ὑποβολιμαῖος ex epiſt. Innocent. 2. cap. 3.

x Hoc vero fingit impoſtor. nil enim aliud poſtulat Innocentius niſi vt (poſt iudicium) ad ſedem Apoſtolicam referatur.

y Concil. 3. Carth. cap. 45. *neceſſe habes tu omnes Eccleſias ſuffulcire.*

z imo Catholicum non eſt id falſo (vt facit impoſtor) aſſerere.

a Verba Adriani I. cap. 3. Collect. Ingelramo datæ.

rata leguntur quæ non ſunt fulta Apoſtolica auctoritate.

> b vide Adrian. eiuſd. Collect. cap. 4. & 15. & 19.

Accuſatores [b] autem Epiſcoporum & teſtes, ſuper quibus rogitaſtis, abſque vlla infamia aut ſuſpicione vel manifeſta macula, & veræ fidei pleniter inſtructi eſſe debent, & tales quales ad Sacerdotium eligere iubet diuina auctoritas. Quoniam Sacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) [c] *criminari non poſſunt*, nec in eos teſtificari qui ad eundem non debent *nec poſſunt prouehi* honorem.

> c verba Adriani c. 19.

Vocatio enim ad Synodum (iuxta decreta patrum) canonica eius qui impetitur, tam ſua præſentia quam & ſcriptis atque *Apocriſarÿs*, per ſpatium fieri debet congruum atque canonicum; quia niſi canonicè vocatus fuerit ſuo tempore & canonica ordinatione, licet venerit ad conuentum quacunque neceſſitate, niſi ſponte voluerit, nullatenus ſuis reſpondebit inſidiatoribus; quoniam nec ſeculi leges hoc permittunt fieri, quanto magis diuinæ?

> d vide pſeudo-Iulium epiſt. 2. cap. 35.
>
> e verba Adriani I. Collect. Ingelramo datæ cap. 13. ex hiſt. tripart. lib. 7. c. 12.
>
> f vellet.
>
> g recta ſapientes in Eccleſiam conuenientes &c.
>
> h hiſt. tripart. *ex vicinis prouinciis in Eccl.*
>
> i oppreſſi videbantur *hiſt. tripart:* dicerentur.
>
> k non ſatietatem parit ſed nauſeam prouocat farrago tua.

De eiectis [d] vero, atque ſuis rebus expoliatis, nihil vobis verius ſignificare queo quam Sancti Patres definierunt, & noſtri prædeceſſores Apoſtolica auctoritate roborauerunt. Ita enim hæc ſe habent. [e] *Epiſcopos eiectos atque ſuis rebus expoliatos Eccleſias proprias primo recipere, & ſua eis omnia* legaliter *reddi* Sancti Canones decreuerunt; *& poſtea ſi quis eos accuſare* voluerit, *æquo periculo facere* ſanciuerunt; *iudices eſſe decernentes Epiſcoporum Epiſcopos* recte [g] *ſapientes* & iuſte volentes, ad tempus diuque illis reſumptis viribus & ſuis poteſtatiue fruentibus rebus, amiciſque, & Dei ſeruis ſapientibus conſulentibus viris, [h] *in Eccleſia conuenientes, vbi teſtes eſſent ſingulorum qui oppreſſi* [i] eſſe videntur: & reliqua ad hunc ordinem pertinentia, quæ prolixitatem vitantes hic non inſeruimus, quia hæc ſufficere credimus. Si quis autem his non eſt contentus, [k] legat ea & ſatiabitur. Scimus enim homines inermes non poſſe cum armatis rite pugnare; ſic nec illi qui eiecti, vel ſuis bonis ſunt expoliati, cum illis qui in ſuo ſtant gradu, & ſuis fruuntur amicis atque bonis, litigare rite poſſunt. Nec ſe-

culi

culi quoque leges hæc ſecularibus fieri permittunt; ſed prius eiectos, vel oppreſſos, aut expoliatos cum ſuis omnibus reſtitui iubent, & poſteà ſuo tempore, ſicut lex eorum continet, [l] *ad placita* venire præcipiunt, nec vlla *carceris cuſtodia appellantem* arceri permittunt. [m] *Docent enim ex parte* (ſicut noſtis) *terrena quæ ſunt cœleſtia.*

Accuſatores [n] vero *& accuſationes, quas leges* ſeculi *non adſciſcunt,* nullatenus ſunt in horum admittendę cauſis.

Quia *quod irreprehenſibile eſt Catholica defendit Eccleſia.* Et hoc à maioribus definitum eſſe propter prauorum hominum inſidias non dubitatur. Decet enim Domini Sacerdotes fratrum cauſas pie tractare, & venerabiliter intendere, atque [p] *eorum iudicia ſuper ſacrificia ordinare,* nec proteruè aut tyrannica dominatione (vt de quibuſdam refertur) ſed *charitatiue* pro Deo & fraterno amore cuncta peragere, & quod ſibi quis fieri ſecundum Dominicam [q] vocem non vult, alij inferre non præſumat; *& in qua menſura menſi fueritis remetietur vobis.* Ea vero quæ Apoſtolorum prædicatione & patrum inſtructione percepimus, ſemper tenere debemus, ne aliqua noua cudere, aut ad noxam fratrum intendere videamur: ſed alterutrum [ſ] *onera* portemus, vt iuxta Apoſtolum *legem Domini* adimplere valeamus.

Tempus enim congruum præuideri oportet, quando vniuſcuiuſque accuſatæ perſonæ cauſa rectiſſimè in medio producatur, quatenus grauitatem eius conſonantiamque contra Patrum Decreta vel Synodorũ confeſſionem prodi minimè cognoſcatur. Quam *ordinabiliter* omnes intendant, vt ad eam in omnibus *rationabiliter* reſpondeant, & iuſte ſe velle manifeſte oſtendant. Nullus autem introducatur *perſonabiliter*; ſed accuſatores & accuſati æqua audiantur ratione, iuxta quod geſtorum ordo exigit. Accuſatores vero & iudices non iidem ſint, [t] ſed per ſe accuſatores, per ſe iudices, per ſe teſtes, per ſe accuſati, vnuſquiſque in ſuo ordinabiliter ordine.

Nam inſcriptio primo ſemper fiat, [u] vt talionem calumniator recipiat; quia ante inſcriptionem nemo de-

l verba Aniani ac Conſtit. 3. tit. 30. lib. 11. Cod. Theodoſ.

m his verbis vſus pſeudo-Eleuther. in epiſt. ad Gallos.

n Verba Adriani I. Collect. Ingelramo datæ c. 11.

o verba Concil. Nicæni can. 9. quæ vſurpat pſeudo-Marcellin. epiſt. 2.

p abutitur plagiarius verbis Pſalmi 49. ſec. Græcos.

q Sent. negatiua *Quod tibi fieri non vis*, Domini non eſt ſed Tobiæ. c. 4.

r Matth. 7.

ſ Gal. 6.

t vide Cod. Theodoſ. lib. 2. tit. 2. Conſtit. 1. Idem habet Pſeudo-Fabian. epiſt. 2.

u vide Cod. Theodoſ. lib. 9. tit. 1. per totum.

bet iudicari vel damnari; cum & ſeculi leges hæc eadem retineant: de quibus omnibus vera ſemper fiat æquitas, [x] *quatenus* accuſationis & iudicij ac *teſtimonij mercedem per veritatem geſtorum conſequi valeant.*

Scriptum eſt enim [y] Abominabitur Dominus *labia mendacia, & teſtem fallacem proferentem mendacia, & ſeminantem inter fratres ſcandala atque litigia*, ipſo monente atque dicente, *Non* [z] *facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. Non facies quod iniquum eſt, nec iniuſte iudicabis. Non conſiderabis perſonam pauperis, nec honores vultum potentis. Iuſte iudica proximo tuo.* Et *quod tibi* [a] non vis *fieri alteri ne facias*, & reliqua.

Et maxime, [b] *præceptum habentes Apoſtolicum, attendere nobis ipſis & gregi*, in quo nos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Dei Eccleſiam quam acquiſiuit per ſanguinem *ſuum* propriũ, [c] conuenit: *Et iterum* [d] attendere lupos, attendere malos operarios, *qui peruerſa faciunt, & aduerſa loquuntur vt* [e] detrahere ſemper diſcipulis Domini & infamare queant; quos corrigere vos & omnes Domini Sacerdotes ſummo ſtudio oportet; quia peius [f] malum non eſt, quam vt ciues ciuibus inuideant, & ſacerdotes vel clerici ſacerdotibus vel pontificibus inſidientur, teſtante etiam veritatis voce, [g] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi* mei: & [h] *qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis*, [i] melius eſt *vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Et item, [k] *Beatus qui non fuerit ſcandalizatus in me. Ille* [l] *procul dubio ſcandalizatus eſt in Deum, qui eius ſcandalizat Epiſcopum vel ſacerdotem.* Et multa talia, quæ hic non inſeruntur ne nimis prolixa efficiatur epiſtola. Monentes quoque inſtruere debetis memoratos vicinos veſtros, vt à talibus ſe ſubtrahant, & quæ illicite contra præfixos egerunt citò corrigant. Et quos nobis inconſultis læſerunt, plena ſatisfactione ſanent, & cito ſibi eos recõcilient, ſi noluerint Apoſtolicæ ſedis ſuſcipere cenſuram. Nam ſi quid fortaſſe in eos aut contra eos emerſerat, noſtrum fuerat expectandum examen, vt noſtra (vti ſemper [m] huic fuit ſedi conceſſum priuilegium) aut condemnarentur auctoritate, aut fulcirentur auxilio.

Neque

x verba Martini I. in Concil. Lateran. Conſult. 4. p. 447.
y Prou. 12. & 6. Eccl. 11. abominatio eſt Domino labia mend. & odit Dom. teſtem.
z Leuit. 19.
a Tobiæ 4.
b verba Martini I. in Concil. Lateran. Conſult. 1. p. 418.
c additum.
d Phil. 3.
e vt trahere poſt ſe diſcipulos valeãt.
f hoc repetit pſeudo-Dionyſ. epiſt. 1. Pſeudo-Iul. epiſt. 1.
g Zach. 2.
h Matth. 18.
i qui credunt in me, expedit ei vt.
k Matth. 11.
l His verbis vſus Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1.
m nunquam fuit.

Neque enim suo pro libitu nostra debuerant iura peruadere absque Apostolicæ sedis dispositione, mandante, A talibus deinceps omnes se abstineant *sacerdotes* [n] *qui* noluerint *ab Apostolicæ Petræ, (super quam Christus*, vt prędictum est, *vniuersalem construxit Ecclesiam*; [o] cui Episcoporum summa iudicia atque maiores causæ, sicut paulo superius memoratum est, reseruatæ sunt atque solidatæ) censura ac sacerdotali honore secludi.

Induciæ [p] enim accusatis in criminalibus Episcopis sex mensium, vel eò amplius (si necesse fuerit) concedendæ sunt; quoniam & laïcis [q] hoc permissum nullus secularibus imbutus disciplinis ignorat; quanto magis sacerdotibus, qui superiores esse eis non dubitantur?

Habetur quoque in Decretis sanctorum patrum sancitum, non fore canonicum *quenquam* [r] sacerdotum *iudicare* vel *damnare* antequam *accusatores* canonice examinatos *præsentes habeat, locumque defendendi accipiat*, id est inducias Ecclesiasticas *ad abluenda crimina*.

Nec extra propriam fiat prouinciam, primo *discussionis accusatio* sine Apostolica præceptione, [s] *cui in omnibus causis debet reuerentia custodiri*; quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in quæ & imperialia pariter statuta concinunt. [t] *Criminum*, inquiunt, *discussio ibi agenda est vbi crimen admissum est. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri.* Et alibi in canonibus præcipitur, [u] *Quæcunque negotia in suis locis vbi orta sunt, finienda* sunt: & reliqua talia & his similia; salua tamen in omnibus Apostolica auctoritate, vt nihil in his definiatur priusquam ei placere cognoscatur qua omnes suffultos esse oportet. Et [x] *si quid eis graue intolerandumque* acciderit, eius *semper expectanda censura*.

Neque enim proterue, aut stimulo suæ cogitationis impulsus (vt sæpe actum nouimus) *detrahere*, aut accusare præsumat *quenquam* sacerdotum, [y] *quia iniuria eorum ad* Christum pertinet, cuius vice legatione pro populo Christi sanguine redempto funguntur.

Causas [z] enim eorum, quia *Dei* causæ sunt, *eius esse iu-*

n verba Siricij epist. 1. cap. 2. *nunc præfatam regulam teneát omnes sacerdotes qui nolunt. &c.*
o soliditate diuelli.
p Hæc præced. non cohærent.
q Vide Cod. Theodos. lib. 9. tit. 36. Constit. 1 & 2.
r verba Adriani in Collect. Ingelramo datæ cap. 20. Vide pseudo-Marcell. epist. 2. &c.
s verba Innocent. epist. 2. cap. 3.
t verba Aniani in constit. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod.
u verba patrum Africanorum in epist ad Celestin.
x verba Leonis epist. 84.
y Hæc quauis data occasione respectu impostor vide Pseudo-Anaclet. epist. 2.
z verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho.

dicio ſcimus[a] reſeruandas *qui valet corpus occidere & animam mittere in gehennam*; *qui dicit*, Mihi vindictam, & ego retribuam. *Apud quem conſcientia nuda eſt, cui non abſconduntur occulta.*[b] Inſtruendi [c]etiam omnes ſunt, quoniam *per nos* illi *Chriſtus* intonuit, *non eſſe ouium lupi inſidias prævidere ſed paſtoris.*

Monet[d] ergo *B. Apoſtolus* Paulus, *ne de his*[e] temere leuiterque præſumatur *iudicium, de quibus nemo poteſt verius*[f] *vel melius iudicare quam Deus. Tu autem*, [g] inquit, quare *iudicas fratrem tuum? aut* [h]cur *ſpernis* eum? *Omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti; ſcriptum eſt enim*, viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Domino. Itaque vnuſquiſque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo.[i] *In hoc* ergo non *ſibi* quiſquis *temerarios auſus vſurpet, vt præter* [k] quod ad oncordiam pertinet aliud agat vnde *vnitas Eccleſiæ diſſipetur.*

Non ergo leuiter quiſquam *aſſentiat* in detractione, vel iudicatione, vel damnatione fratrum, maximeque Sacerdotum qui *proximiores* ſunt Deo, & *qui*[l] proprio *ore corpus Chriſti conficiunt.*

Quia ob hoc [m] *venit ira Dei in* **filios diffidentiæ*, qui Chriſtum perſequuntur in ſuis membris. *Nolite*, fratres, nolite *effici* [n] participes *eorum*, *nec communicetis* peccatis talium, aut *infructuoſis verbis illorum. Magis autem redarguite*[o] talium *cœtus*, qui extendere moliuntur *quaſi arcum* in fratres linguas ſuas.

Defendite ergo, fratres, & omnes monete vt armentur contra fratrum perſecutores. *Confidimus* [p]*autem de vobis meliora & viciniora ſaluti; quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque* [q]*fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia* (*magiſtro gentium docente*) *poterit* [r]nos *ſeparare à charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti*; [ſ] *quæ* maxime in ſacerdotibus & reliquis perficitur membris eius. *Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem.* [t] *Ecce enim iudex ante ianuam aſſiſtit,*

a committendas.
b hic omiſſæ l. n. 5.
c inſtruentes eos, quia per nos illis Chriſtus innotuit. non &c.
d verba Anaſtaſij Papæ in epiſt. ad Anaſt. Aug.
e de his nobis præſumamus.
f melius vel verius.
g quid.
h aut tu cur ſpernis fratrem tuum.
i *lege* nec ſibi in hoc quiſpiam.
k vt propter hoc pax atq; vnitas.
l hæc verba mutuatus impoſtor ex epiſt. Hieron. ad Heliodorum.
m verba Martini in Synodica Concil. Lateran. p. 478.
* ſuper.
n effici comparticipes.
o quoniam coetus præuaricatorũ ſunt & extenderũt linguam ſuã quaſi arcum mendacij & non veritatis.
p ibid. pag. 479.
q fortitudines. r vos. ſ & quæ in ipſo eſt recta fide. Nolite.
t hic omiſſæ lin. 5.

coronas

coronas hilariter promittens his qui pro eo [u] fratribus auxilium ferunt, & oppreſſis ſuccurrunt, atque in charitate collaborant. *Quod ſi ſubtraxerit ſe quis, non placebit* [x] Deo, *ſed* cadit; quia non ſubleuauit cadentem, ſed emarcuit. Non *autem ſimus ſubtractionis in* [y] oppreſſionem, *ſed* adminiculi *in acquiſitionem* & ſupplementum fratrum. *Propter quod aſſumite* armaturam *Dei, vt poſſitis reſiſtere* [z] omnibus taliter præſumentibus; *& induite vos loricam iuſtitiæ, calceati pedes in* [a] præparationem *Euangelij pacis in omnibus*; ſumētes *ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia* [b] tela *nequiſſimi ignea extinguere. Et galeam ſalutis* [c] aſſumite, *& gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei, per omnem orationem & obſecrationem radicati & fundati; vt id ipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata, diuidentes corpus Eccleſiæ bonum & integrum in tortuoſas nouitates.* Monet ergo Apoſtolus, *non amplius* nos *inuicem* temerè *iudicare*. Temere enim [d] iudicat, ſi quis Epiſcopum abſque ſedis Apoſtolicæ auctoritate condemnat. Cum ei (vt paulo ſuperius prælibatum eſt) hoc [e] ſpecialiter priuilegium reſeruatum ſit. *Sed hoc* [f] *iudicate magis* (inquit) *ne ponatis offendiculum fratri, vel ſcandalum.* Patenter [g] enim his & aliis innumerabilibus Decretorum teſtimoniis omnibus manifeſtum eſt, non debere Epiſcoporum damnari, licet eius perſcrutetur opinio, *donec* [h] *iudicium de eo noſtræ Apoſtolicæ auctoritatis, hoc eſt principis Apoſtolorum Petri,* [i] cognoſcatur; *vtpote quoniam ſolus* & *præ omnibus creditus eſt, atque* percipere [k] *meruit à Rege regum Chriſto Deo claues regni cœlorum, ad aperiendum* fidelibus [l] & beneuolis hominibus *in eundem Dominum noſtrum, & claudendum infidelibus* & maleuolis, atque ſuis Sacerdotibus, & ſanctæ Eccleſiæ ſuo pretioſo ſanguine redemptæ, & impugnatoribus ſiue nocentibus. Quod vtique & nos facere poſtulauit. *Non quod* [m] noui aliquid nunc imperatur, *ſed* illud quod *per deſidiam aliquorum* aut ſcienter aut negligenter tranſgreditur, deinceps obſeruetur *ab omnibus*; vt illa ſemper, *quæ Apoſtolica & Patrum traditione conſtituta ſunt,* [n] ſub metu ir-

u pro eo paſſionibus ſubmittuntur.
quod ſi ſubt.
x placebit animæ meæ ſed cadet de promiſſione propter negationem. Nos autem non ſumus.
y perditionē, ſed fidei in acquiſ. animæ propter.
z in die malo aduerſus omnem hæret. virum & dogmata & induite.
a præparatione aſſumentes.
b iacula ignita.
c accipite.
d temere quæ ſomniaſti effutis. hoc moneo.
e eſt ſpeciale tibi priuilegium quādo lubet mentiri.
f Rom. 14.
g patenter manifeſtum eſt te hoc fingere.
h verba Martini I. in Concil. Lateran. conſult. 2. p. 433.
i cognoſcat.
k accipere.
l recte credentibus in eundem.

m *verba Innocentij I. epiſt.* 2. Non quod noua præcepta aliqua imperentur, ſed ea quæ per deſidiam aliquorum neglecta ſunt ab omnibus, obſeruari cupiamus, quæ tamen Apoſt.
n ſunt conſtituta. ſcriptum namque eſt ad Theſſ. Paulo monente.

refragabili auctoritate teneantur. *Scriptum namque eſt* in ſecunda *ad Theſſalon.* epiſtola, & ad Timotheum, & Apoſtolo *monente, State & tenete traditiones* [o] veſtras *quas didiciſtis ſeu per verbum ſeu per Epiſtolam.*

Item alibi per Prophetam, *Expectaui* [p] quoque, *ſicut Beatus Eſaias* [q] intonuit, *vt facerent iudicium; fecerunt autem iniquitatem, & non iuſtitiam ſed clamorem; omnes pios* [r] conturbantes. *Et hoc ſcire debeant, quoniam iudicium Dei eſt ſecundum veritatem in eos qui talia agunt,* [s] *licet diuitias bonitatis Dei, & ſuſtentationis, & patientiæ* contemnant, *ignorantes quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam eos adducit; ſecundum duritiam autem eorum & cor impœnitens theſaurizant ſibi iram in die iræ, & reuelationis iuſti iudicij Dei, qui reddet vnicuique ſecundum opera eius.*

Et alibi [t] *ſcriptum eſt, Ego ſum Dominus Deus veſter; non facietis iniquitatem in iudicio. Non accipies perſonam* [u] hominis, *neque mireris vultum potentis. Ab omni iniquo verbo recedes. Innocentem & iuſtum non* oppugnabis, neque *interficies.* Ille [x] procul dubio facit iniquitatem in iudicio, qui ea ſibi vendicat quæ ei vindicare non licet. Ideo quæ huic ſanctæ ſedi conceſſa ſunt, nullus vſurpare [y] ſine eius conſultu præſumat, qui non vult honore Eccleſiaſtico indignus vt contemptor iudicari.

Itaque oportet [z] *negligentes propulſare,* ſed ita vt nocentes non roborentur; & bonos *improbis* aut inſidiatoribus fratrum *reſiſtere, ne torpore deſidiæ oppreſſi taciturnitatis* teneantur [a] *obnoxij.*

Itaque qui poteſt obuiare & perturbare [b] *peruerſos,* & non facit, *nihil aliud eſt quam* fauere eorum impietati. *Nec enim caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.*

Sitis [c] *autem perfecti & integri in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia firmati, vt per eam vias* [d] veſtras *dirigentes in eundem inflexibiliter,* [e] omnibus occurratis oppreſſis, quia vobis *creditur Dominus; ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum* [f] propter talium impietatem, *à*

o noſtras quas tradidimus.
p verba Martini I. in Syn. Lateran. conſult. 2. p. 433. expect. enim.
q perhibuit.
r conturbantem; & hoc dum ſcire.
ſ hoc eſt qui nouitates cōtra fidem operantur, licet &c.
t verba Martini I. ibid. p. 437. Leuit. 19
u diuitis.
x vide Anian. in conſtit. 3. tit. 39. lib. 9. C. Theodoſ.
y an ſedem tuam conſulenti vſurpare, vel præſumere licitum eſt?
z verba Victoris Carthag. ad Theodorũ Papam. Concil. Lateran. ſub Martino p. 433 *Studioſius à Cathol. improbis probe reſiſtere ne torpore,* &c.
a teneamur.
b verba Felicis III. epiſt. 1. *negligere cum poſſis deturbare peruerſos, nihil eſt aliud quã fouere, nec caret,* &c.

c verba Martini in Synodica addita Concil. Lateran. pag. 479. d noſtras.
e inflexibiliter occurramus qui à nobis.
f pro eorum impia hæreſi.

Deo

Deo autem electum & honorificatum, super quem [g] *vos tanquam lapides viui* [h] ædificamini in domum spiritualem, *in Sacerdotium sanctum, offerentes spirituales hostias ipsi in odorem suauitatis*. Gratum enim admodum est [i] sacrificium Domino, oppressis omnibus subuenire: quanto magis illis de quibus ait, *Qui vos audit me audit; & qui vos spernit, me spernit*, &c. [k] *Libat*, quidem *Domino prospera qui ab afflictis* & oppressis *pellit aduersa*.

[l] *Sed & nunc, fratres, commendamus vos* Deo *& verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem in omnibus sanctificatis. Ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum, & in ipso semper*, [m] *& in omnibus*, vt *vnanimes vno ore & vno corde* [n] honorificetis *eum in* concordiam & auxilium fratrum, *qui potens est confirmare* [o] omnes & consolari *secundum Euangelium eius*, [p] & iuxta *reuelationem mysterij temporibus æternis taciti, patefacti autem per Scripturas sanctas, & Patrum orthodoxorum doctrinas; secundum præceptum æterni Dei ad obediendum fidei in omnibus* [q] cognitis nobis, *soli sapienti Deo, Domino nostro Iesu Christo, cum* [r] quo Patri *&* Spiritui *Sancto gloria, honor* & *imperium & potestas in secula seculorum. Amen. Dominus vos custodiat, dilectissimi fratres, incolumes semper.*

Data 8. Kalendas Nouemb. Flauio, & [f] Stilicone viris Clariss. Coss.

g honorificatum, magis autem Deum naturaliter existentem, licet propter nos caro factus sit, & vos.
h ædificemini domus sp.
i imitatur impostor Eruigij regis verba addita Conc. Tolet. 13. *ante Dei oculos perfectæ miserationis sacrificium approbatur, quo fit releuatio miserorũ.*
k verba Concil. Tolet. 8. cap. 2.
l verba Martini I. in Synod. p. 479.
m vt in omnibus.
n honorificemus eum in cõcordia Cathol. fidei.
o confirmare nos secundum.
p eius secundum.
q in omnibus nobis cogniti.
r cum Patre, & Spir. S.
f Bis ad Consulatum euectus est Stilicho A. D. 400 cum Fl. Aureliano. & A. D. 405. cum Anthemio Rauennæ periit A. D. 408. obierat vero Damasus A. D. 382. Marcellino perhibente, vel certe si credamus Baronio A. D. 384.

Crabb. in Not. ad hanc Epist.

HORVM Coss. annum non recensent sub tempore Damasi Papæ, nec Marianus Scotus, nec Cassiodorus, nec Greg. Haloander.

CENSVRA.

Impostoris furta non solum produnt, sed clamant Concilij Niceni, Siricij, Innocentij, Hieronymi Attici Constantinop. Patrum Africanorum, Leonis I. Felicis III. Anastasij, Concilij Rom. 3. sub Symmacho, Sergij Cyprij, Victoris Carthaginensis, Martini I. Deus dedit Caralitani, Concilij Tolet. 8. Adriani I. Codicis denique Theodosiani & Aniani interpretis verba licenter vsurpata, ne dicam corrupta. Quæ superaddidit plagiarius extremæ inscitiæ, pudendæ ἀναισχυντίας, profligatissimæ impudentiæ clarissima sunt argumenta.

DAMASI PAPÆ

Epiſtola V. de [a] Chorepiſcopis.

Dominis venerabilibus fratribus, Proſpero Numidiæ primæ ſedis Epiſcopo, Leoni, Reparato, Alexandro, Benedicto, Rufo, & omnibus cæteris, *vbique in recta, ſancta & Apoſtolica fide conſiſtentibus orthodoxis Epiſcopis, Damaſus Epiſcopus.*

LICET (fratres chariſſimi) vobis ſunt nota patrum Decreta, [b] *mirari* tamen *non poſſumus* [c] veſtram ſolertiam circa *inſtituta maiorum*; vt cuncta *quæ poſſunt aliquam recipere dubitationem ad nos quaſi ad caput*, vt ſemper fuit conſuetudo, deferre non deſinatis; vt inde capiatis reſponſa vnde accepiſtis [d] inſtitutionem & normam recte viuendi.

Vnde & vos non immemores canonum eſſe recordamur, qui & idipſum fieri præcipiunt. Non vt vobis ſcientiæ Eccleſiaſticæ regulæ aliquid deſit, ſed vt auctoritate ſedis Apoſtolicæ fulti in nullo [e] *ab eius deuietis* regulis.

Igitur de chorepiſcopis, de quibus nos conſulere voluiſtis, quale ſit eorum miniſterium, aut quid eis agere liceat, aut quam auctoritatem habeant, vel ſi liceat eos fieri, an non; quia audiuimus eos iam eſſe prohibitos; [f] aut quid de his qui iam ordinati reperiuntur, agendum ſit, nil vobis certius reſpondere nobis videtur, quam olim à prædeceſſoribus noſtris decretum reperimus; vt eis ad veniam nihil prorſus aliud reſeruetur quam priuatio ſacri miniſterij quod illicitè aſſumpſerunt; quia prohibiti [g] tam ab hac ſacra ſede, quam à totius orbis fuerant Epiſcopis.

Nimis [h] ergo eorum inſtitutio improba, nimis eſt

a de chorepiſcoporum auctoritate & munere diſputatum, ſedente Leone III. colligere licet ex Capitul. li. 7. c. 187 ea enim de cauſa Romã miſſus Arno Saliſburgenſis, & Synodus in Regenſbruk congregata dicitur: vide & c. 310. 318. 328. 329. & Conc. Pariſ. ſub Greg. IV. lib. 1. c. 27.

b verba Innocentij epiſt. 4

c dilectionẽ tuam ſequi inſtituta maiorum omniaque quæ, &c.

d vide Pſeudo-Marcelli epiſt. 2. & Pſeudo-Athanaſ. epiſt. ad Felic. II.

e ſic Siric. epiſt 1. à quo tramite non conuenit deuiare.

f A quo? certe nondum erant cum Zacharias Papa ſcripſit epiſt. 7. ibi enim cap. 4. mentio fit muneris choerepiſcoporũm. vide Nicol. I. epiſt. ad Rudolph. Bituric. c. 1.

g vtrumque falſum.

h at in primitiva Eccleſia neceſſarios fuiſſe mox fateberis, an vlla neceſſitas improba inſtituendi?

praua;

praua; quia vt hi de summo sacerdotij ministerio aliquid præsumant, omni auctoritate caret, & sacris canonibus inuenitur esse contrarium, atque ad [i] *totius Ecclesiæ perturbationem* superba & superflua tendit elatio: & vacuum est & inane quicquid in prędicto sacerdotij summi egerunt ministerio.

Quod ipsi iidem sint qui & presbyteri, sufficienter inuenitur; quia [k] *ad formam & exemplum septuaginta* inueniuntur prius instituti. Sed quia (Deo gratias) modo necessarij, (sicut in primitiua Ecclesia *propter studium quod erga pauperes* [l] *exigebant)* non sunt, & quia illicita præsumebant, & quod agebant actum non erat, & propterea multi in securitatem lapsi, Ecclesiastico *fraudabantur* & frustrabantur ministerio: ideo tam ab hac sancta sede, vt [m] superius memorauimus, quam & ab omnibus totius orbis Episcopis, à pontificalibus sunt remoti officiis.

Nam (vt nobis relatum est) [n] quidam Episcoporum propter suam quietem eis plebes suas committere non formidant; & vt illicita atque prohibita agant, iidem ea quæ solis pontificibus debentur sibi vsurpant; & ipsi in sua quiete torpent, & curam sibi à Deo commissam negligunt, cum Dominus dicat, [o] *Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis*, & *vocat* eas *nominatim*, & cognoscit suas, & suæ agnoscunt eum. Et item, [p] *Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem, & animam meam pono pro ouibus meis.* De mercenario autem quid dicat, bene nostis; Quia *videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit, & lupus rapit & dispergit oues*, & reliqua. Pro talibus verò negligitur cura Ecclesiæ, & eius status perturbatur. Et ideo sunt prohibiti in tantum, vt si aliqui ex his reperti fuerint, à proprio decidant gradu. Illi namque Episcopi qui talia sibi pręsumunt, videntur mihi esse meretricibus similes, quæ statim vt pariunt infantes suos aliis nutricibus tradunt educandos vt suam citius libidinem explere valeant. Sic & isti infantes suos, id est populos sibi commissos, aliis educandos tradunt, vt suas libidines expleãt, id est pro suo libitu secularibus curis inhient, & quod vnicuique visum fuerit liberius agant.

i vide Leon. epist. 35.

k Conc. Neocæs. can. 13.

l forte leg. exhibebãt. falsum autẽ est chorepiscopis pauperũ curam in primitiua Eccl. demãdatam. hoc munus Diaconorum fuit. vide Act. 6. abutitur impostor verbis can. 13. Neocæs.

m supra monuimus te vtrumque fingere.

n à quo? hoc denuò fingis.

o Ioan. 10.

p Ibid.

Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi creſcunt, hæreſes & ſchiſmata prodeunt, Eccleſiæ deſtruuntur, Sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apoſtoli inſtituerunt; ſed ipſi qui curam ſuſcipiunt ipſi peragant, & ipſi proprios [q] *manipulos Domino repræſentent.* Nam ipſe [r] ouem perditam diligenter quæſiuit, ipſe inuenit, ipſe propriis humeris reportauit, noſque id ipſum facere perdocuit. Si ipſe pro ouibus tantam curam habuit, ipſe docuit, ipſe curauit, ipſe ſanauit, ipſe propriis humeris reportauit, atque in tantum dilexit vt etiam animam ſuam (multas ſuſtinens iniurias, multa opprobria multaſque paſſiones) pro nobis traderet; quid nos miſeri & deſides dicturi ſumus, qui etiam pro ouibus nobis commiſſis curam impendere negligimus, & aliis eas educandas tradimus? Corrigantur hæc (fratres) neceſſe eſt, [c] quia qui plus laborat, maiorem mercedem accipiet.

Nam [d] non amplius quam duos ordines inter diſcipulos Domini eſſe cognouimus, id eſt duodecim Apoſtolorum & ſeptuaginta diſcipulorum; vnde iſte tertius proceſſerit funditus ignoramus. Et quod ratione caret extirpare neceſſe eſt.

Quod enim Epiſcopi non ſint qui minus quam [e] à tribus ſunt ordinati Epiſcopis, omnibus patet; quoniam (vt bene noſtis) prohibitum à ſacris eſt Patribus, vt qui ab vno vel à duobus ſunt ordinati Epiſcopis nec nominentur Epiſcopi. [f] *Si nomen non habent, qualiter officium habebunt?*

Quicquid enim inter Epiſcopos, aut de rebus ad eos ſolummodo pertinentibus egerint, neceſſe eſt [g] *(*vt ſuperius iam prælibatum eſt*)* vt irritum fiat; quia quod non habent dare nequaquam poſſunt; præſertim [h] cũ nullum ex 70. diſcipulis, quorum ſpeciem iſti antequam prohiberentur, (vt ſuperius memoratum eſt) in Eccleſia gerebant, nil de hoc quod Apoſtolis eorum-

q phraſ. Pſeudo Liberij epiſt. 12. pſeudo-Socer. epiſt. 1. &c.
r Luc. 15.
c cõſeq. hæc infirma eſt, nec deducitur ex præmiſſis.
d Apoſtolorum munus propriũ extraordinariũ fuit. Epiſcoporum & Diaconorum ab Apoſtolis ordinatorũ ordinariũ: diſt. Epiſcopatus à presbyteratu iuris Eccleſiaſtici eſt, nõ diuini.
e can. Apoſt. 1. Conc. Arelat. I. can. 21. Conc. Nicæn. can. 4.
f hoc repetit pſeudo Ioan. III. vires autem non habet, quia nominis & officij diſtinctio eſt inſtitutionis humanæ non diuinæ.
g ſecundum humana ſtatuta. ſc l.
h vt Apoſtolorum ſic 70. diſcipulorũ munus extraordinarium fuit; nemo tamen Epiſcopatum adminiſtraſſe negauerit, cui nota Nicolai I. ad Rudolphum Bituric. epiſtol. *ad formam* (inquit ille) 70. *chorepiſcopi facti ſunt, quos quis dubitet Epiſcoporum habuiſſe officia?*

que ſuc-

que successoribus specialiter debebatur legitur assumpsisse.

Nec [i] lege Domini, quæ Mosi ab ipso Domino legitur dictata, de his quæ summis Sacerdotibus, id est Mosi & Aaron erant specialiter concessa, filij Aaron quicquam præsumebant; Nulli enim dubium est, quod Moses & Aaron soli *præcipiente Domino in tabernaculo* erigebant *altare*, soli vngebant, soli Sacerdotes sacra vnctione instituebant, & alia quæ ad summum Sacerdotium pertinebant; de quibus sufficienter in diuinis literis agebant: *Quoniam summi Domini sacerdotes* erant, sicut de eis scriptum est, *Moses & Aaron in sacerdotibus eius.* Sic & modo, quia vmbra legis transiit, & lux Euangelij in nos Dei gratia manifestè coruscat, de his quæ in summis Sacerdotibus (id est Episcopis) sunt, *quorum* figuram *Moses & Aaron tenuerunt*; illi *qui* 70. discipulorum formam *gestant*, in quorum videlicet typo filij Aaron erant, nihil præsumere debent, sicut nec illi quicquam de summi Sacerdotij ministerio attingebant.

Nam quod Chorepiscopi (antequam præfato prohiberentur tenore) ad formam 70. instituti erant, canon sufficienter manifestat vbi ait. [k] *Chorepiscopi quoque ad exemplum & formam* 70. *videntur esse*, & reliqua.

Nec illud prætereundum nobis videtur, quod alibi in canonibus expressum est: *Qui* [l] *in vicis & possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamuis manus impositionem Episcoporum perceperint, & vt Episcopi consecrati* fuerint, &c.

Nec abre dictum perpendo, [m] *Quanquam manus impositionem Episcoporum perceperint*; cum *Episcoporum* nomen in se contineat numerum, & apud Grammaticos pluralis sit genitiuus; videtur enim mihi quod tunc non ab vno sed à pluribus ordinabantur: quia nullatenus diceretur *Episcoporum*, si ab vno fieret talium ordinatio, cum *Episcoporum* pluraliter dictum sit.

Cum autem dixit Chorepiscopum, profecto villanum voluit intelligi Episcopum. Et si villanus, quid a-

i *Hæc desumpta ex can. 7. Concil. 2. Hispal.* In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Moses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit; vtique quia summus Sacerdos Dei erat; sicut scriptum est, Moyses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoque id quod tantum facere principibus Sacerdotũ iussum est, quorum typum Moyses & Aaron tenuerũt, presbyteri qui filiorum Aaron gestãt figuram, arripere non præsumant, &c.

k Concil. Neocæs. can. 13. ex vers. Dionys. exigui.

l Concil. Antioch. can. 10. ex versione Dionysij exigui.

m fruere iudicio tuo. disce vero argumentum tuum neruis carere, Canone quem citas totidem verbis affirmante χωρεπίσκοπον γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ᾗ ὑπόκειται, ἐπισκόπου.

git in ciuitate, cum [n] in vna ciuitate duo omninò prohibeantur eſſe Epiſcopi? Et ſi in villa, & in eo loco vbi antea Epiſcopi non fuerunt, cum & in modica ciuitate, vel [o] *in villa, aut caſtello* Epiſcopus fieri prohibeatur, & [p] omnibus omnino locis vbi antea Epiſcopi non fuerunt, *ne vileſcat auctoritas & nomen Epiſcopi,* fuerint conſtituti; quid rogo erunt? Ecce nec locus cum ordinatione concordat, nec ordinatio cum loco; quoniam ſi Epiſcoporum manus impoſitionem perceperunt, & vt Epiſcopi ſunt conſecrati, vbi ſunt conſecrati?

Ad villam: quia [q] *χώρη* villa eſt apud Græcos. Et qualiter ad villam, ſi nec [r] in caſtello aut in modica ciuitate licet fieri? rogo vt promatis; & ſi promere non poteſtis, quia (ſcio) per rationem aut plenam auctoritatem minime poteſtis; digitum ori imponite, & eos omni auctoritate carere non dubitate, ſcilicet quia tria obſtant quibus eorum caſſatur actio vel inſtitutio.

Unum, quod ab vno Epiſcopo ordinari ſolent, in quo eorum ordinatio [ſ] à Canonibus diſcordat, qui *per manus Epiſcoporum* eos inſtitui iubent.

Aliud, ſi à pluribus Epiſcopis ſunt ordinati, & aut in villa, aut in caſtello, ſeu in modica ciuitate, aut omnino non in eo loco præfixi quo iuſte Epiſcopi fieri debent, aut dudum non fuerunt, [t] *vbi vileſcat auctoritas & nomen Epiſcopi*; aut ſi in ciuitate cum altero Epiſcopo; cum (vt prædictum eſt) [u] in vna ciuitate duo non debeant conſiſtere Epiſcopi.

Tertium, ſi *abſolute* [x] fuerint inſtituti, ſicut de quibuſdam audiuimus; quæ omnia Epiſcopali omnino carent auctoritate.

Et illud adhuc reſtat, [y] quod eorum ordo non habet in diuinis literis auctoritatem; quia (vt præfixum eſt) ordines ſunt duo tantum primi in Eccleſia, [z] id eſt A-

n hoc prohibent ſtatuta humana, non ſcriptura diuina: plures certe fuerunt Eccleſiæ Epheſinæ & Philippenſis epiſcopi. Act. 20. Philip. 1.

o Conc. Laodic. can 57.

p Concil. 2. Carthag. c. 5. & ex eo Concil. Tolet. 12. cap. 4. Conc. Carth. 3. c. 42.

q χώρα non χώρη, agrum, locum, regionem, non villam ſignificat.

r hoc vetuit non ſcriptura ſed (præter ſcripturã) Eccleſia.

ſ Vide Conc. Nicæn. can. 4. Conc. Antioch. can. 10. & 19. Concil. Laodic. can. 12. Concil. Carthag. 2. can. 12.

t Concil. Sardic. can. 6.

u Concil. Nicæn. can. 8. Cabilon. ca. 4.

x Concil. Chalced. can. 6.

y cum presbyterij inſtitutio diuina ſit non humana; & ſcriptura idem munus epiſcopi & presbyteri eſſe doceat; reſtat Chorepiſcoporum (quos presbyteros fateris) *ordinem in diuinis literis auctoritatem habere.*

z iam diximus Apoſtolorum & 70. diſcipulorum munera extraordinaria fuiſſe.

poſtolo-

postolorum, & 70. discipulorum. Sane si nec Episcopi sunt, quia pro præfatis causis Episcopi esse non possunt; nec presbyteros se nominari volunt, quia amplius esse ambiunt, atque plus quam 70. discipuli fecissent (ad quorum formam, vt paulo superius prælibauimus, hi antequam prohiberentur à quibusdam stultis, & [a] *sua quærentibus, & non quæ Christi Iesu*, instituebantur) præsumere tentant, & illicita atque prohibita agere præsumunt, nec hoc dici volunt quod sunt; rogo vt manifestè prodatis quid sint: Quoniam aut aliquid sunt aut nihil: Nam manifestè patet quoniam Episcopi non sunt. Et [b] *si Episcopi non sunt, & presbyteri esse despiciunt, quid erunt?* Aut aliquid prorsus erunt, aut nihil; quia nihil potest esse nisi habeat vnde sit. Et si non habet vnde sit, aut vnde originem ducat, nec auctoritatem habet, nec stare rite poterit; quia inane est, & vt destruatur & cadat necesse est; quoniam nihil est, & in nihilum reputabitur.

a Phil.2.

b hæc verba repetit Pseudo-Ioan.3.

Si vero [c] nihil ex his sunt quæ superius memorauimus, tunc necesse est vt nihil sint ex his quæ sacerdotibus debentur. Et ideo nec in sacerdotali catalogo habeantur, nisi tantum (vt primo commemorauimus) vt pro misericordia illis qui humiliter hoc ferri voluerint, nec amplius ambierint, & per scriptum propria manu subter corroboratum idipsum confirmauerint, hoc solummodo concedatur, vt inter sacerdotes locum habeant, & ministerio presbyterorũ contenti sint, atque mensæ Domini tantummodo participes existant: Amplius autem qui ambire voluerint, nec hoc retineant vt sacerdotes sint; sed omni Ecclesiastico funditus priuentur honore.

c Si vero sunt necesse est te oleum & operam perdidisse.

Quod verò eis non liceat sacerdotes consecrare, nec diaconos, aut subdiacones, nec virgines, nec altare erigere, nec vngere aut sacrare, nec Ecclesias dedicare, [d] *nec Chrisma conficere, nec Chrismate baptizatorum* [e] *frontes signare,* [f] *nec publicè quidem in missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas* [g] *epistolas mittere, nec populum benedicere,* [h] *nec ante Episcopum in baptisterio aut in sacrario introire, nec præsente Episcopo infantem tin-*

d verba Concil.2. Hispal. cap.7.
e frontem.
f sed nec.
g cuilibet epist.
h Sed neque coram Episcopo licere presbyteris in baptisterium introire, nec præsente Antistite.

gere, aut ſignare; nec [i] pœnitentem *ſine* [k] præceptione *Epiſcopi ſui reconciliare, nec eo præſente* [l] niſi illo iubente *Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti conficere, nec (eo coram poſito) populum docere aut ſalutare, nec plebem exhortari:* [m] quæ omnia ſolis pontificibus deberi tam ex ſuperioribus quam ex aliis patrum conſtitutis, aut ſacris canonibus edocti eſtis. Et ſi neceſſe eſt quibuſdam minus ſcientibus, doceri pleniter & inſtrui poſſunt, [n] *vt per hoc & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium, & ſummorum Pontificum demonſtretur.*

Similiter & de presbyteris hæc habeantur, vt [o] *ſine* iuſſu proprij *Epiſcopi nihil* agant; quia quod rarum eſt, hoc & pulchrius eſſe videtur.

Et ſi nomen vileſcit pontificum, omnis ſtatus perturbatur Eccleſiæ. [p] Triplex itaque in hac parte reatus eſt, quod & prohibita agunt, & quod ſacrum miniſterium talis conſortij vilitate polluitur, & Epiſcoporum, (quantum ad illicitæ vſurpationis temeritatem pertinet) iura ſoluuntur.

Quod [q] *autem ſolis Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus proprij ſit officij tradere ſpiritum Sanctum,* [r] *liber Actuum Apoſtolorum docet; præſertim cum nullus ex 70. diſcipulis, quorum* iſti *in Eccleſia ſpeciem gerunt, legatur donum Sancti ſpiritus per manus impoſitionem* (vt prædictum eſt) *tradidiſſe.* Hæc ergo, quia omni carent ratione, nullus deinceps vſurpet aut conſentiat ſacerdotum, [t] qui noluerit *à noſtro* ſacerdotali *collegio ſeparari.*

Nec [t] *quod à nobis extinguitur*, & à prædeceſſoribus noſtris ac reliquis (vt dictum eſt) totius orbis Epiſcopis iam extinctum eſt, *apud* aliquos *tenebroſis ſeminetur radicibus.* Sed [u] *quæ* mala *pullulaſſe noſcuntur radicitus euellantur*, ne [x] *meſſem Dominicam* vlla *corrumpant zizania. Ita enim fructum vberem* [y] Domini ſacerdotes *præſtabunt, ſi ea quæ natam ſegetem enecare conſueuerunt* [z] radicitus *amputentur.* Ceſſet ergo, ceſſet tot vicibus prohibita & dãnata præſumptio: [a] nec imitentur ſummi ſacerdotes mulieres meretrices, quæ infantes ſuos, præfata voluptate, aliis ad nutriendum tribuunt; ſed ipſi nutriant, ipſi Domino ſuo fructum cum vſura reddant, fructuoſoſque

i pœnitentes.
k præcepto.
l hoc adiectũ ex Gelaſ. epiſt. 9 cap. 7.
m hæc verba repetit pſeudo-Leo epiſt. 88.
n Concil. Hiſpal. 2. cap. 7.
o Conc. Laodic. can. 57. Concil. Tolet. 1. cap. 20.
p Hæc omnia peccata ſunt in leges humanas.
q hæc verba repetit Pſeudo-Ioannes 3. ordine inuerſo. ea autẽ mutuatus videtur ὑπερβολῶς ex Innocent. epiſt. 1. cap. 3.
r liber actuũ hoc non docet: factum narrat, legem non ponit.
ſ phraſis Siricij epiſt. 1. cap. 1.
t verba Leonis I. epiſt. 2. *Ne quod à nobis in vrbe extinguitur tenebroſis apud vos, &c.*
u verba eiuſd. epiſt. 1. ca. 2. quæ male.
x & meſſem D. zizania nulla corr. &c.
y quæ ſunt ſincera præſt.
z diligentius
a hæc omnia iam dixiſti.

ſoſque manipulos ei cum gloria repræſentent. Nam ſi Dominus [b] leproſos (inter cæteras ouium ſuarum curas) tetigit & mundauit, cur nos eadem agere dedignamur? Aut cur nos ipſi, qui paſtorale officium ſuſcepimus, aliis alendas tradimus? maxime cum Dominus Petro præceptori noſtro dixerit, [c] Si diligis me, *paſce oues meas:* & multa alia & his ſimilia.

Nam [d] benedictio quam prædicti Chorepiſcopi ante ſuam prohibitionem per manus impoſitionem dabant, [e] magis nobis videtur vulnus inferre quam ſalutem. Et illi qui [f] *pontificatus Apicem non habebant*, quomodo ea quæ non habebant dare poterant? [g] *Quoniam nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere.* Aut quis hominum (licet more humano loquamur) dare poteſt quod non habet? Præſertim cum [h] pontifices non erant, ea quæ ſolis pontificibus debentur dare non poterant; & propterea magis vulnerabant capita quæ per manus impoſitionem tangebant, quam ea quæ eis collata non erant per aliquam benedictionem darēt. Et ideò quicquid ex ſupradictis miniſteriis pontificalibus præſumebant, irritum erat; [i] & nihil tactis proficiebat, ſed magis, iuxta Prophetam, [k] *maledictionem pro benedictione* (ſi ratum eſt dicere) conferebant.

Quapropter [l] *per* illicitam *manus impoſitionem* (vt paulo ſuperius prælibauimus) *vulneratum caput* illi qui videbantur aliquid accepiſſe habebant: & *vbi vulnus infixum eſt*, neceſſe eſt *medicinam adhibere*, qua infixa ſanetur macula; id eſt reïterari neceſſum eſt quod legitimè actum aut collectum minime approbatur, ſi perfectum eſſe debebit. Nam [m] *quomodo honorem* poſſit retinere qui ab illo acceperit qui poteſtatem dare legitimè non habuit, *inuenire non poſſum*; cum ille qui honorem pontificalem non habuit pontificalia non poteſt iura tribuere; nec hoc ſibi poterant vindicare, cuius capaces per hoc quod illis obſtiterat non fuerunt.

Huius ergo *diſcuſſionis curam nobis ſpecialiter vindicantes*, ita miſericordiam irrogamus, *vt ſi qua forſitan de his commiſſa ſunt, corrigantur, ne* talia *liceat vltrà committi, & ne qua excuſatio de ignoratione naſcatur*; quia, [o] *vt nobis gratula-*

b Matth. 8.

c Ioan. 21.

d ſimilia leguntur capitul. li. 7. c. 187

e tibi videtur.

f phraſ. Innoc. epiſt. 1. & Iſid. orig. lib. 7. c. 12. pontificatus apex humani iuris eſt non diuini.

g verba Innocentij epiſt. 22. cap. 3.

h Pontifex nemo de iure diuino, præter Chriſtū.

i per ſtatuta hominum.

k Pſal. 108.

l verba Innocentij epiſt. 22. cap. 3. *cum nos dicamus ab hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impoſitionem habere caput vbi vulnus infixū eſt medicina eſt adhibenda.*

m idem ibid. *qui particeps effectus eſt dānato, quomodo honorē debeat accipere inuenire non poſſū.*

n verba Leonis epiſt. 1. c. 2

o initiū epiſt.

tionem facit Eccleſiarum ſtatus, *ſalubri diſpoſitione*[p] attributus vel adornatus, *ita non leui nos mœrore contriſtat, quoties aliqua contra*[q] inſtituta *canonum* vel *Eccleſiaſticam*[r] *diſciplinam præſumpta aut commiſſa cognoſcimus. Quæ ſi non qua debemus vigilantia reſecemus; illi, qui nos ſpeculatores eſſe voluit,* nos *excuſare non poſſumus*, ſi eius Eccleſiam quæ nobis generaliter commiſſa eſt in quantum præualemus puram à tam illicitis ſuperſtitionibus non cuſtodiamus.'

Quia[ſ] *non aliter vnus grex & vnus paſtor ſumus, niſi, quemadmodum Apoſtolus docet*, idipſum dicamus omnes; [t]ſimus autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem *ſapientia*. [u] Nec aliter veri diſcipuli Domini erimus, [x]niſi *radicem amaritudinis ſurſum germinãtem* (ſicut hoc, vt aſſeritis, modo fuit) *ne nocere valeat*, aut Epiſcopale miniſterium vileſcere faciat, *per eorum negligentiam, id eſt*[y] *omnium ſacerdotum, qui euellere mala, & meliora plantare ſunt ab eo præpoſiti*; vnuſquiſq; pro viribus extirpare feſtinet, & ipſe qui pro ſuis ouibus eſt æterno iudici rationem redditurus, eas fouere & educere *decertet*.

Si[z] Domini deſideramus eſſe diſcipuli, ipſius imitemur veſtigia, vt de nobis dicatur, [a] *Ego ſum paſtor bonus, & cognoſco* oues *meas*, [b]& voco eas nominatim, *& cognoſcunt me meæ*, & reliqua.

Et iterum, [c] *monente Dominicæ vocis imperio, quo beatiſſ. Apoſtolus Petrus trina repetitione myſticæ ſanctionis imbuitur, vt Christi oues, qui Chriſtum*[d] amant diligenter & cum magna cura paſcant. Quoniam *ipſius* ſanctæ *ſedis, cui per abundantiam diuinæ gratiæ præſumus,* amore & *reuerentia coarctamur vt*[e] tantæ ſuperſtitionis, quæ nullius (vt ſæpe dictum eſt) fulcitur auctoritate, *periculum quantum poſſumus declinemus; ne*[f] beati magiſtri noſtri Peri & *ſummi Apoſtoli* dilectio, *qua ſe amatorem* Dei *eſſe teſtatus eſt, vana inueniatur in nobis*;[g] quoniam omnis *negligenter paſcens toties* ſibi *commendatum Dominicum gregem, conuincitur ſummum non amare paſtorem*, nec eius ſe velle diſcipulum fieri, cuius exempla negligit imitari.

Nam[h] *gratia prorſus maior acquiritur, ſi de commiſſis ouibus lucrum offerat Domino ſolicitudo paſtoris.*

Nam &[i] *B. Iacob, qui pro vxoribus diu ſeruierat, dixiſſe*

memi-

p compoſitus
q ſtatuta.
r Eccleſiaſticamque.
ſ verba Leonis epiſt. 4. cap. 2.
t 1 Cor. 1.
u ſententia.
x verba Martini I. in Cõc. Lateran conſult. 1. p 418. *ne quãdo quidem radix amaritudinis ſurſum germinans nocere valeat fidem, per negl.*
y id eſt noſtram omnium.
z ſeqq. ad finem repetit Pſeudo-Ioannes III. in epiſt.
a Io n. 10.
b additamentum impoſtoris.
c verba Leonis epiſt. 4.
d diligit, paſcat. ipſius ſedis.
e vt periculũ deſidiæ quantum.
f ne profeſſio ſummi Apoſtoli qua ſe amat Domini.
g quia negl.
h verba Gregorij epiſt. 43 lib 8.
i eiuſdẽ verba epiſt. 48. li. 7.

meminimus, viginti annis fui tecum; oues tuæ & capræ steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddebam; & quicquid furto perierat, à me exigebas; die noctequé æstu vrebar & gelu; fugiebat somnus ab oculis meis. *Si ergo sic laborat & vigilat qui* [k] pascit *oues Laban*, *quanto labori, quantisque vigiliis debet intendere qui pascit oues Dei?*

Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro suis dedit ouibus animam; & adiuuet nos, [l] *vt de his qui* nobis [m] *commissi sunt fructum* [n] multiplicem *ac mensuram supereffluentem ad æterna gaudia reportare concedat.*

Tantusque [o] *vos B. Petri Apostolorum principis amor* [p] incendat, *vt in* ouili *ipsius, cui* [q] *omnes creaturæ sunt traditæ*, omnes taliter errantes, & illicita atque prohibita præsumentes, sanctis vestris studiis summo redintegrare cum desiderio festinetis, qualiter animæ pretioso Christi sanguine redemptæ eorum non pereant deceptione.

Restat etiam, quod per ostium hi nequaquam subintrarunt, quia non habebant ostium per quod ingrederentur; quia (vt dictum est) si nec Episcopi sunt, & plusquam presbyteri esse ambiunt, per quod ostium intrabunt, cum hi tantum duo ordines [r] in Ecclesia legantur; nec amplius ad Pastorale officium aliquod patet ostium per quod pastor intret?

Audite, fratres, non me sed ipsam dicentem veritatem; [s] *Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliundè, hic fur est & latro*, & reliqua. Cum etiam [t] *egregius prædicator* [u] dicat, *fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est:* cum prædicta [x] duo fundamenta in Ecclesia tantum inueniantur posita, quicquid amplius positum in his inuenitur, stare nullatenus poterit. Et ideò cum omnibus suis fundamentis & actionibus atque radicibus vt euellatur necesse est, ita vt amplius pullulare nec germinare valeat. Non ergo generet, & non faciat vobis, fratres, toties repetita locutio fastidium; quia summa [y] *necessitas* est *sæpius prohiberi* quod toties, vt à vobis cognouimus, illicitè vsurpatur; & quoniam *Veritas* [z] *sæpius exagitata magis splendescit in* lucem;

k pauit.
l eiusd. epist. 48. lib. 7.
m qui tibi.
n multipliciter.
o eiusd. epist. 97. lib. 7.
p accenderit, Ouile.
q cui à Domino.
r quo numero tibi sunt Diaconi?
s Ioan. 10.
t verba Greg. epist. 48 li. 7.
u dicit.
x indignissime abuteris verbis Paulinis ad tuas nænias commendandas, loquitur enim Paulus de vnico fundamẽto Christo, tu de duobus extra Christũ, Paulo ignotis.
y sic Concil. Rom. 6. sub Symmacho *quod sæpe præsumitur, sæpius vt inhibeatur necesse est*
z verba Innocentij epist. 7 in luce.

& quod toties repetendo admonetur, minus vſurpatur. Super his enim multa iam ab anteceſſoribus noſtris dicta ſunt, à quibus ipſi (ſicut nunc à nobis) ita olim ab eis damnati & prohibiti ſunt. Ideo ſæpius repetentes omnes monemus, vt vitent huiuſmodi & à talibus *ſe abſtineant* qui noluerint vna cum eis à Sacerdotali miniſterio vt rebelles fieri alieni. Quod ita demum probare poterimus, ſi tales extirpare, & non eis fauere *decertaueritis*, & ita in poſtmodum de tali re querela ceſſabit.

Quia [a] *contumeliæ ſtudio fit quicquid interdictum toties vſurpatur.*

Omnia [b] hæc *Decretalia*, & cunctorum [c] *prædeceſſorum noſtrorum conſtituta, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, & canonum* [c] promulgata *ſunt diſciplinis, ita* [d] à vobis & omnibus Epiſcopis, ac cunctis generaliter ſacerdotibus cuſtodiri *debere mandamus, vt ſi quis* [e] in *illa* commiſerit, *veniam ſibi deinceps nouerit denegari.*

Quoniam [f] *occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret; & meritò nos,* qui ſumma Eccleſiæ tenere debemus gubernacula, *cauſa reſpicit ſi ſilentio faueamus errori.*

Datum Kal. Iunij Libio & [g] Theodoſio viris Clariſſ. Coſſ.

a verba Zoſimi epiſt. 1. c. 2

b verba Leonis epiſt. 1. c. 5 *omnia decret. conſt tã beatæ recordationis Innocentij, quam omniũ præd.*

c ordinata.

d ita veſtram dilectionem cuſtodire debere &c.

e ſi quis illa cõtempſerit.

f verba Celeſtini epiſt. 1. cap. 1.

g ter Conſul fuit Theodoſius A.D. 380. cum Gratiano Aug. A. 388. cum Cynegio, defuncto ante triėnium Damaſo; A.D. 393. cum Habundantio; obiit A. 395.

Iudicia Pontificiorum.

CRABB. *in Not. ad hanc epiſt.* Iſtorum Conſulum annus non memoratur à Caſſiodoro, aut Gregorio Haloandro, aut Mariano Scoto ſub tempore Damaſi Papæ.

Duaren. de ſacr. Eccl. Miniſt. lib. 1. c. 9. Chorepiſcopi dicebantur, auctore Damaſo in *verboſa* quadam epiſtola, quaſi χωρικοὶ, id eſt ruſtici Epiſcopi, &c.

Nicol. 1. in epiſt. ad Rudolphum Bituric. c. 1. A Chorepiſcopis aſſeris multas eſſe in regionibus veſtris ordinationes preſbyterorum & diaconorum effectas; quos quidam Epiſcoporum deponunt, quidam vero denuo conſecrant: nos vero dicimus, nec innocentes oportere percelli, nec vllas debere fieri reordinationes, vel iteratas conſecrationes: ad formam enim 70. Chorepiſcopi facti ſunt; quos quis dubitet Epiſcoporum habuiſſe officia? ſed quia ſacri canones *cauent* ne omnes ſibi omnia vindicent, ac per hoc dignitas Epiſcoporum ad Chorepiſcopos ſuos videatur transferri, fiatque vilior honor Epiſcopi; decernimus nihil in hoc præter regulas vlterius fieri.

CENSVRA.

Verbosam fateor epistolam, at Damasi fœtum nego; stylus certè nihil habet commune cum tersa Damasi phrasi, cuius aliquot monumenta supersunt inter epistolas Hieronymi. Quicumque epistolam ei supposuit, & fictam nescio quam Chorepiscopalis muneris prohibitionem somniauit. Posterior fuit Dionysio exiguo, cuius interpretationem in Orientalibus canonibus citandis sequitur. Idem Conciliorum Neocæsariensis Nicæni, Antiocheni, Sardicensis, Laodiceni, Carthag. 2. & 3. Chalcedonensis, Rom. 6. sub Symmacho, & Hispalensis 2. vt & Siricij, Innocentij, Zosimi, Celestini, Leonis, Gregorij, & Martini I. Pontificum siue statuta, siue verba suis paralogismis conspurcat. Itaque non est quod vereamur istiusmodi commenta Mercatoris subdoli mercibus accensere.

Damasi Papæ epist. 6. ad Episcopos Illyrici ad initium, *Credimus sanctam fidem vestram*, &c. genuina est, & à Theodoreto & Sozomeno descripta. Suspectam tamen reddit Consulatus Siricij & Ardaburis à sciolo aliquo additus; quem vna litura inducimus, ne quis imposturæ scrupulus maneat. Vide Theodoret. hist. lib. 2. c. 22. Sozom. hist. lib. 6. cap. 22.

Epistola ad Orientales, quæ sic incipit, *Quod vestra charitas debitam sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit*, &c. & Professio fidei ad Paulinum missa hoc initio, *Quia post Concilium Nicænum*, &c. indubitata sunt Damasi scripta, à Theodoreto in historiam suam translata lib. 5. cap. 10. & 11.

Eiusdem genuinus videtur fœtus epist. ad Paulinum scripta hoc exordio, *Per filium meum Vitalem*, &c. huius enim mentio in προσφωνητικῷ Concilij Chalcedonensis ad Impp.

DAMASI PAPÆ

Epistola VII.

Vniuersis Episcopis per Italiæ prouincias constitutis, Damasus Episcopus in Domino S.

O*PTAVERAM* [a] *dilectissimi, pro* [b] nostri *charitate collegij, omnes Domini Sacerdotes* (sicut in primitiua fuit Ecclesia) vnum esse cor & animam vnam, atque [c] *in vna deuotione persistere*; *nec quenquam* sacerdotum *gratia aut formidine* [d] *secularium*

a verba Leonis epist. 47. optaueram quidem.
b vestri.
c D. Sacerdotes in vna Cathol. fidei deuotione.
d potestatum secul.

deprauari,[e] *aut à via veritatis* quoquomodo abſcedere. *Sed quia multa* [f] quæ corrigi poſſunt *proueniunt, & ſuperat culpas delinquentium miſericordia Dei; atque ideo ſuſpenditur vltio, vt poſſit locum habere correctio.*

Relatum [g] eſt enim ad ſedem Apoſtolicam vos accuſationes fratrum per ſcripta ſuſcipere [h] *abſque legitimo accuſatore.* Quod deinceps in omni orbe terrarum fieri Apoſtolica auctoritate prohibemus; & quod nuper factum eſt abſque vlla retardatione corrigi *rogamus.*

Nec [i] vnquam prius *per ſcripta eorum qui* accuſantur *cauſam diſcutere* liceat, quam *per querulantium inſtitutiones* vocati canonicè ad Synodum veniant, & præſens per præſentem intelligat quæ ei obiiciuntur.

Quod [k] bene & *per ſapientiam* Salomonis dicitur, *Antequam ſcruteris ne reprehendas; intellige prius, & tunc increpa; antequam audieris* ne *reſpondeas,* [l] & *licet apertiſſima* ſit *contrariorum reprehenſio. Verum tamen oportet* [m] *his* qui dati ſunt *ad eorum examinationem ordinem* [n] ſeruari *ab his qui ſecundum Deum* [o] *perſcrutari deputati ſunt, quatenus ita cum* [p] operatione cooperante *inueniamus & confeſſorem Deum qui dicit*, vbi duo ſunt vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.

Nam [q] *& Dominus* noſter Jeſus Chriſtus *Iudam* furem eſſe *ſciebat*; *ſed* quoniam *non eſt* præſentialiter *accuſatus,* ideo non eſt eiectus.

Nec [r] vos vllo modo agere oportet quod ille noluit facere; leges enim ſeculi accuſatores præſentes exigunt, & *non per ſcripta* abſentes. Unde canonica patrum conſtituta non ſemel ſed ſæpiſſime clamant, nec accuſationes, nec teſtimonia vllum per ſcripta poſſe proferre.

Nec [ſ] de aliis negotiis quicunque teſtimonium dicant, niſi de his quæ ſub præſentia eorum acta eſſe noſcuntur.

Similiter [t] *& qui* alium accuſare elegerit, *præſens per*

e vt à via veritatis abſcederet.
f multa quæ pœnitudinē poſſint generare prou.
g Hæc non cohærent præced. Vide pſeudo-Eleuth. epiſt. ad Gallos.
h ad titulum cap. 11. Concilij Toletani 6. reſpexiſſe videtur impoſtor.
i verba Martini I. in Cōcil. Lateran. Conſult. 2. p. 421. à plagiario corrupta.
k eiuſd. verba ibid. *quod per Sapientiam bene placuit Salomoni adimplens quod dicit, Ante.*
l nempe licet.
m oportet & his quæ clara ſunt.
n conſeruari.
o ſcrutari.
p cum oratione cooperantem.
q verba commentarij ſub Ambroſij titulo in 1. Cor. 5. eadem repetit pſeudo-Eleuth. in epiſt. ad Gallos.
r Anian. in Conſtit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodoſ.
ſ iiſdem verbis vtuntur pſeudo Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Steph. epiſt. 2.
t Verba Aniani in Conſtit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodoſ. *qui crimen intendit, &c.*

ſe &

se & non per alium *accuset*, *inscriptione* videlicet permissa.

Nec[u] *vllus* vnquam *iudicetur* antequam *legitimos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.*

Curandum[x] namque *est, ne ira*[y] quenquam subripiat, faciatque *citius omne quod* non *licet.*

Omnipotens[z] *Deus* hæc vos & cuncta diuina mandata & Apostolica præcepta custodientes, *in cunctis actibus vestris cœlestis brachij extensione protegat: atque*[a] *ad cœlestis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducat.* Amen. Data 3. Idus April. Siricio & [b] Ardabure viris Clariss. Coss.

u verba Adrian. I. cap. 20. Collect. Ingelramo datæ. eadem habet pseudo Steph. epist. 2. &c.

x verba Gregor. epist. 128. lib. 7.

y ira surrepat ne fiat.

z eiusd. ibid.

a eiusd. lib. 7. epist. 127. ad finem.

b Ardabures Consulatum gessit cum Hierio, non cum Siricio, idque A. D. 427. 43. à dormitione Damasi.

Crabb. in not. ad hanc epist.

Siricium & Ardaburem simul, nec Cassiodorus, nec Gregorius Holoander, nec Marianus Scotus ponunt.

CENSVRA.

IMPOSTOR somnia sua Leonis, Gregorij, Martini I. Adriani I. Auctoris commentariorum in Paulum Ambrosij hactenus nomine prænotatorum, Aniani denique verbis pinxit; eadem emendicatis coloribus fucata mendaci Consulatus nota obsignauit: Nos fraude deprehensa, singulas suis auctoribus sententias restituimus.

Hincmar. Rhemensis aduersus Hincmar. Laudun. cap. 43.

NON satis eosdem canones perscrutatus es, in quibus (sicut scripsisti) habetur, vt *qui accusare alium elegerit, præsens per se & non per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa.* Quod quia ad munimen tui conuertere studuisti, legere debueras, quia ipsa sententia de antiquis legibus Romanis fuit assumpta, &c.

AVRELII AD DAMASVM Epiſtola.

Reuerendiſſimo Papæ Damaſo, Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus.

GLORIAM Apoſtolicæ ſedis, & veſtræ *ſublimatis* gratiam noſtra humilitas exorat, vt ſtatuta quæ reperire *poteris* poſt finem B. principis Apoſtolorum Petri vſque ad veſtræ Sanctitatis *principium*, iuxta Apoſtolicæ ſedis *auctoritatem*, quam cognouimus per veſtræ ſapientiæ Sanctitatem *gubernari*, nobis ſcripta mittere dignemini. Quatenus per veſtræ Sanctitatis *nobilitatem* atque prudentiam noſſe valeamus, quæ in præfata S. ſede ſupradictis temporibus ſunt Decreta, & qui aduerſus canonum Apoſtolorum inſtituta geſſerunt cognoſcantur. Bene valete Sanctiſſime Papa; & orate pro nobis, amantiſſime pater. Data 8. Kal. Martij & lecta Romæ *Nonas* Maij.

Poſſeuin. in Apparat.

Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi epiſtola ad Damaſum Papam, quam Iſidorus Mercator in collectionis ſuæ exordio ponit, eſt commentitia. Vide Baron. Card. Tom. 4. ſub An. 374.

DAMASI PAPÆ reſcriptum, &c.

Beatiſſimo fratri, & Coëpiſcopo Aurelio Damaſus.

SCRIPTA ſanctitatis tuæ [a] *debita veneratione* ſuſcepimus. In quibus *ſitire* venerationem tuam ac prudentiam Apoſtolica inſtituta (vt dignum erat) cognouimus. Qua de re quædam ex his quæ petiſti [b] *miſimus*, & quædam adhuc (cum

[a] cui venerationem debeat venerádus Eccleſiæ (ſi Deo placet) *Chriſto ſecluſo* ſponſus, qui *nec Deus eſt nec homo, ſed neuter, & inter vtrumque*?

[b] obſerua miſſionum numerum.

(cum iterum *miſeris*) *mittere* cupimus. Nullum tamen [c] à B. Petri principis Apoſtolorum *fine*, prædeceſſorum noſtrorum prætermiſimus, de quorum ſtatutis aliquid tibi per Ammonium presbyterum & Felicem Diaconum ſub certis ſignaculis non *mitteremus*. Quæ te & cuſtodire optamus, & aliis prædicanda ac publicanda mandamus, vt ab omnibus inuiolate debita veneratione cuſtodiantur, & *inuiolate* ſeruentur, atque ab omnibus futuris temporibus diligenter [d] *venerentur*: Quia *violatores voluntarie* canonum grauiter à ſanctis Patribus iudicantur, & à ſpiritu Sancto (cuius inſtinctu & dono dictati ſunt) damnantur; quoniam blaſphemare Spiritum Sanctum nõ incongrue videntur, qui contra eoſdem ſanctos canones non neceſſitate compulſi, ſed [e] *libenter* (vt *præfixum* eſt) aliquid proterue agunt, aut loqui præſumunt, aut facere volentibus ſponte conſentiunt. Talis enim præſumptio manifeſtè vnum genus eſt blaſphemantium [f] Spiritum Sanctum, [g] *quoniam* (vt iam prælibatum eſt) contra eum agit cuius *impulſu* [h] & gratia iidem ſancti editi ſunt canones; *Diabolica* vero *nequitia* pleroſque [i] *ſubtiliter* fallere ſolet; *& ita quorumdam imprudentiam per ſimilitudinem pietatis* ſæpiſſime *illudit, vt pro* [k] ſalutaribus *nocitura perſuadeat*: idcirco norma Sanctorum canonum, qui [l] ſunt *Spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia conſecrati*, fideliter eſt à nobis ſcienda, & diligenter tractanda; [m] ne *quorumdam* patrum ſtatuta abſque ineuitabili neceſſitate (quod abſit) tranſgrediamur; ſed fideliſſime per ea gradientes cum eis qui eos inſtinctu condiderunt diuino mercedis gloriam & laboris cumulum meritis eorum, auxiliante Domino, habere mereamur. His itaque ritè deliberatis, & ad Eccleſiarum notitiam noſtra deliberatione perlatis, parere vos eorumdem ſanctorum canonum regulis ſummopere conuenit, ne in aliquo eis obuiare quorumdam ignauia faciat, ſed veſtra ſapiens & ſana doctrina, quę cupit vos per omnia placere Deo, [n] *illis* cohæredes & comparticipes cœleſtis regni in ſedibus fideles cooperatores oſtendat.

Data 16. Kal. Iunij [o] Gratiano & Siricio 4. Coſſ.

c hinc conſtat Mercatorẽ Linũ Cletumque ex vrbico. um pontificum albo expunxiſſe.

d eadem phraſi vtuntur pſeudo-Clement. epiſt. 1. pſeudo-Anaclet. epiſt 1. pſeudo-Stephan. epiſt. 1. &c.

e Gratian. 25. q. 1. Violatores legis præmiſſum, aut proterue.

f in Sp. S. Eadem ratione quicquid delinquent vſquam omnes pij, impij, &c. peccatũ fuerit in Sp. S. à quo cogitationum puritas, affectuum ſanitas, morum integritas inſpiratur.

g quia.

h nutu. verba Leonis, epiſt. 25.

i ſubtiliter fallit incautos.

k ſalubribus.

l verba Leonis epiſt. 84. cap. 2.

m alias ne quouis modo ſanctorum.

n canonib. ſcil. egregie.

o Gratianus primum Cõ.

Baron. ad A. D. 374. Gratiano 3. & Equitio Coſſ. §. 11.

EIVSDEM anni Conſulibus datæ habentur literæ nomine Damaſi ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem poſitæ ab Iſidoro Mercatore in ſuæ collectionis exordio; quas præcedunt literæ eiuſdem Aurelij nomine ad Damaſum primo ſcriptæ, quibus petierat ab Apoſtolica ſede ad ſe mitti Decreta Romanorum pontificum. At quid opus fuit (pace illius dixerim) mendaciis exornare veſtibulum amplæ domus, vt in non leuem ſuſpicionem adducat cætera quæ vera intus habentur? Quomodo, quæſo, potuit Aurelius Epiſcopus Carthag. ſcripſiſſe ad Damaſum Rom. pontif. & hunc ad illum literas reddere, hoc potiſſimum anno, ſub his præſertim Coſſ. ſi adhuc cum S. Auguſtinus factus Chriſtianus eſt, reuerſus in Africam reperit dictum Aurelium Diaconum agere Eccleſiæ Carthaginenſis, poſt aliquod vero temporis ſpatium factum eſſe eiuſdem ciuitatis Epiſcopum? Teſtatur id quidem ipſe Auguſtinus, ac diſertis plane verbis, cum in commentario de Ciuitate Dei * meminit de reditu ſuo ex tranſmarinis partibus Carthaginem, recenſetque miraculum illud de Innocentio ex incurabili morbo ſanato, atque demum hæc ait: *Viſitabant eum quotidie ſancti viri, Epiſcopus tunc Vzalenſis beatæ memoriæ Saturninus, & presbyter Gelaſius, ac Diaconi Carthaginenſis Eccleſiæ in quibus erat, & ex quibus ſolus eſt nunc in rebus humanis, iam Epiſcopus, cum honore à nobis debito nominandus Aurelius; cum quo recordantes mirabilia opera Dei, de hac re ſæpe collocuti ſumus, eumque valde meminiſſe quod commemoramus inuenimus:* ita ipſe. Vides igitur ad quanto poſteriora tempora ſit referendus Aurelij Carthaginenſis Epiſcopatus; & quam longe abſit, vt ipſe iam Epiſcopus hoc anno ad Damaſum ſcripſerit, vel acceperit à Damaſo literas; cum certum ſit, reditum Auguſtini in Africam, poſtquam Chriſtianus iam effectus Mediolano receſſerat, & à Portu Romano ſoluerat, contigiſſe A. D. 389. vt appareat nec poſt annos quindecim Aulium creatum eſſe Epiſcopum Carthaginenſem, ſed perſeueraſſe Diaconum. Vides igitur quomodo rectâ temporum normâ tortuoſa aliorum figmenta improbentur: vt non mireris, ſi in dignoſcenda certa temporum ratione crebrius atq; ſolertius occupemur.

ſulatum geſſit cum flauio Dagalaipho A.D. 366. Secundum cũ Sexto Anicio Probo A. 371. Tertiũ cum Fl. Equitio A. 374. Quartum cũ Fl. Merobaude A. ~~377~~. Poſtremum cũ Theodoſio Aug. A. 380. occiſus A. 383. Auguſti 25. Lugduni Fl. Merobaude 2. & Fl. Saturnino Coſſ.

* lib. 22. c. 8.

Binius in Notis ad epiſtolas Damaſi.

Epiſtola nomine Damaſi ad Aurelium Epiſcopum Carthag. Gratiano Aug 3. & Equitio Coſſ. ſcripta, quam in exordio ſuæ collectionis Iſidorus Mercator collocauit, commentitia eſt; cum enim S. Auguſtinus anno Chriſti 385. Mediolani conuerſus poſt quadriennium in Africam rediiſſet, Aurelium adhuc Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconum agere reperit, vt teſtatur ipſe lib. 22. Ciuit. cap. 8. Quomodo Aurelius Carthag. Epiſcopus Gratiano 3. & Equitio Coſſ. Anno nimirum 374. ad Damaſum ſcripſiſſe potuit, cum ante annum

annum Christi 389. nondum Episcopus creatus fuerit? Vide Baron. Ann. 374. §. 11.

Possevin. Apparat. Sac. verbo Damasus.

At non fuere eius literæ, quæ nomine Damasi leguntur scriptæ, ad Aurelium Episcopum Carthaginensem positæ, nimirum ab Isidoro Mercatore in suæ collectionis exordio; quas præcedunt literæ eiusd. Aurelij, &c. vt supra ex Baronio.

Hincmar. Rhemens. aduers. Hincmar. Laudun. cap. 24.

De epistola Damasi quam suæ præfationi supposuit, & collectioni præposuit Isidorus, quædam possem prolixius ostendere: sed cum ad ea quæ hic sunt opus Apostolicæ sedis Leonis & Gelasij, ac cæterorum pontificum Romanorum post Damasum, sufficientissime auctoritas & explanatio suppetat, superfluum duxi non necessaria in medium deuocare, &c.

CENSVRA.

NEc dictionis character, nec temporis nota, nec verba Leonis licet adulterata, nec ineptiæ ex scriptione barbara vndiquaque erumpentes; patiuntur, vt Aurelium & Damasum harum epistolarum auctores agnoscamus: quid distent æra lupinis sentiet qui sequentes oculo vigilante percurret.

HIERONYMO, DAMASVS Romanus Episcopus.

DORMIENTEM te (longo iam tempore, legentem potius quam scribentem) quæstiunculis ad te missis excitare disposui; non quo & legere non debeas, (hoc enim veluti quotidiano cibo alitur & pinguescit oratio) sed quo lectionis sit fructus iste, si scribas. Itaque, quoniam Etherio tabellario ad me remisso, nullas iam te Epistolas habere dixisti, exceptis iis quas aliquando in eremo dictaueras, quasque tota auiditate legi atque descripsi; & vltrò pollicitus es te furtiuis noctium operis aliqua (si vellem) posse dictare; libenter accipio ab offerente quod rogare volueram si negasses.

Neque vero vllam puto digniorem disputationis

noſtrę confabulationem fore, quam ſi de ſcripturis ſermonicemur inter nos, id eſt, vt ego interrogem, tu reſpondeas; qua vita nihil puto in hac luce iucundius; [a] quo animæ pabulo omnia mella ſuperantur. [b] *Quam dulcia* (inquit Propheta) *gutturi meo eloquia tua, ſuper mel ori meo.* Nam cum [c] iccirco, (vt ait præcipuus orator) homines à beſtiis differamus, quod loqui poſſumus; qua laude dignus eſt, qui in ea re cęteros ſuperat in qua homines beſtias antecellunt? Accingere igitur, & mihi quæ ſubiecta ſunt ediſſere, ſeruans vtrobique moderamen, vt nec propoſita ſolutionem deſiderent, nec epiſtola breuitatem. Fateor quippe tibi, eos quos mihi iampridem Lactantij dederas libros ideo non libenter lego, quia & plurimæ epiſtolæ in eis vſque ad mille ſpatia verſuum tenduntur, & raro de noſtro dogmate diſputant; quo fit, vt & ſequenti faſtidium generet longitudo, & (ſi qua breuia ſunt) ſcholaſticis magis ſint apta, quam nobis, de metris, & regionum ſitu, & philoſophis diſputantia. Quid ſibi vult, quod in [d] Geneſi ſcriptum eſt; *Omnis qui occiderit Cain, ſeptem vindictas exoluet?* [e] Si *omnia Deus fecit bona valde*, quare [f] Noë de mundis & immundis animalibus præcepit, cum immundum nihil bonum eſſe poſſit? & in Nouo Teſtamento, poſt viſionem quæ [g] Petro fuerat oſtenſa dicenti; *Abſit Domine à me, quoniam commune & immundum numquam introïuit in os meum*; Vox de cœlo reſpondit, *Quod Deus mundauit, tu ne commune dixeris.* Cur Deus loquitur ad [h] Abraham, quod *quarta progenie* filij Iſrael eſſent de Ægypto reuerſuri; & poſtea [i] Moyſes ſcribit, *quinta autem progenie filij Iſrael exierunt de terra AEgypti*? quod vtique niſi exponatur videtur eſſe contrarium. [k] Cur Abraham fidei ſuæ ſignum in circumciſione ſuſcepit? [l] cur Iſaac vir iuſtus, & Deo carus, non illi cui voluit, ſed cui noluit, deceptus errore, benedixit?

a forte quia.
b Pſal. 118.
c forte *in eo*.
d Gen. 4.
e Gen. 1.
f Gen. 7.
g Act. 10.
h Gen. 15.
i Exod. 13. 18. ſecundũ 70.
k Gen. 17.
l Gen. 27.

DAMASVS.

DAMASVS HIERONYMO.

COMMENTARIA cum legerem Græco Latinoque ſermone in Euangeliorum interpretatione à noſtris, id eſt, orthodoxis viris olim ac nuper ſcripta, de eo quod legitur,[a] *Oſanna Filio Dauid,* non ſolum diuerſa, ſed etiam contraria ſibimet proferunt. Dilectionis tuæ eſt, vt ardenti illo ſtrenuitatis ingenio, abſciſſis opinionibus, ambiguitatibuſque ſcrupuloſis, quid ſe habeat apud Hebræos viuo ſenſu ſcribas; vt de hoc, ſicut & de multis, tibi curæ noſtræ in Chriſto Ieſu gratias referam.

a Matth. 21.

DILECTISSIMIS AC DESIDERA-

biliſſimis fratribus ac conſacerdotibus[a] Donatiano primæ ſedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alij Gaiano, Ianuario, Victorino & cæteris per tractum prouinciæ Byzacenæ & Arzugitanæ conſtitutis, Aurelius Epiſcopus.

a Donatianus Epiſc. Teleptenſis prouinc. Byzac. primas.

SVPER Celeſtij & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus, participem ſanctam Dei dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe commemini, dilectiſſimi ac deſiderabiles fratres. Sed quoniam pro honore *Dei, in* [b] cuius *manu cor Regis* eſt conſtitutum, glorioſiſſimorum principum Chriſtianorum fidem & Catholicam cuſtodientium acceſſit auctoritas, quam per humilitatem meam vniuerſis coëpiſcopis meis voluit intimari; idcircò honorabilem fraternitatem veſtram miſſis exemplaribus inſtruere feſtinaui, ne quid mali in aliqua parte prouinciæ ex ſupradictorum ſerpentina perſuaſione ab vniuerſali Eccleſia totius orbis excluſa fortaſſe ſurrepat. Ob hoc ergo tam neceſſaria [c] concertatio Chriſtianorum principum charitatem veſtram latere non

b Prou. 21. 1.

c Iſid. collectio conſtitutio, alias conteſtatio.

debuit, de qua & ad me ab his datæ literæ: Quarum ſimul exemplaribus lectis, quemadmodum ſubſcribere vnuſquiſque veſtrum debeat dilectio veſtra [d] cognoſcat, ſiue quorum Synodalibus geſtis ſubſcriptio iam tenetur, ſiue qui non potuiſtis, eidem plenario totius Africæ intereſſe Concilio. Quo cum in ſupradictorum hæreticorum damnatione omnium veſtrum fuerit integra ſubſcriptio; nihil omninò ſit, vnde vllius diſſimulationis, vel negligentię, vel occultæ forſitan prauitatis aliqua videatur merito remanſiſſe ſuſpicio.

d cognoſcet.

Et alia Manu. Opto fratres, bene viuatis mei memores. Data Kal. Auguſti Carthagine, Monaxio & Plinta Conſſ. id eſt A. D. 419.

SIRICII PAPÆ

Epiſtola IIII.

EPISTOLÆ Siricij ad Afros meminit Ferrandus Diac. Breuiarij can. art. 6. 130. 138. 174. Extat & fragmentum Concilij Byzacenæ prouinciæ, cui tota quam præ manibus habemus epiſtola inſerta eſt. Vixiſſe Ferrandum ad A.D. 547. auctor eſt Victor Tununenſis in Chronico. Habitum autem dicitur Concilium Byzacenum anno 418. *P.C Honorij II. & Conſtantij II. in Eccleſia Apoſtolorum plebis Telen. cum B. pater primæ ſedis Epiſcopus Donatianus ciuitatis Telen. reſediſſet.* Quem locum [a] Perronius Card. emendato lectionis vitio ſic reſtituendum cenſet, vt in ciuitate Zellenſi congregatum Concilium dicatur: fortè quia Ferrandus Syn. Zellenſem memorat art. 76. & in Actis collationis Carthag. legitur nomen Donatiani Zellenſis Epiſcopi. Nobis (vt in re incerta litem de Concilij loco nemini temerè moueamus) præſtare videtur eorum ſententia, qui concilio ſiue Teleptenſi ſiue Zellenſi Teleptenſem antiſtitem præſediſſe contendunt. Legitur enim Donatianus Epiſc. Teleptenſis ciuitatis Epiſcopus A.D. 411. ſubſcripſiſſe mandato Catholicorum. *collat. Carthag. c. 1.* Idemque in ſubſcriptione Mileuitanæ Synodi, *Primæ ſedis ciuitatis Teleptenſis Epiſcop.* appellatur. A.D. 416.

a Replicæ cap. 48. p. 329 & 334.

Hæc ad auctoritatem epiſtolæ Siricio adſcriptæ conciliandam idonea videri poſſint: eandem tamen ab aliquo otioſo ſuppoſitam duo inſinuare videantur. 1. [b] Eius nulla in veteri Romanæ Eccleſ. codice memoria. 2. Tota propemodum ad verbum deſcripta eſt,

b ignota fuit Iſidoro Hiſpal. de viris illuſt. c. 16.

in epiſt.

in epist. Innocentij ad Victricium Rothomagensem; quam citationibus suis illustrem reddiderunt Concil. 2. Turonense cap. 21. Concilium Suessione sub Leone IV. Zacharias Papa epist. 7. Nicolaus I. epist. 40. & 42. &c. Hincmar. opusc. 55. capp. cap. 28.

Nos (collatione facta) quid de vtraque epistola statuendum sit Lectorum iudicio permittemus.

INNOCENTIVS VICTRICIO Episcopo Rothomagensi salutem.

ETSI tibi, frater charissime, pro merito & honore Sacerdotij, quo plurimum polles, viuendi & docendi secundum Ecclesiasticas regulas nota sunt omnia; neque est aliquid quod de sacris lectionibus tibi minus collectum esse videatur. Tamen quia Romanæ Ecclesiæ normam atque auctoritatem magnopere postulasti, voluntati tuæ morem admodum gerens, digestas vitæ & morum probabilium disciplinas adnexas literis meis misi, per quas aduertant Ecclesiarum regionis vestræ populi, quibus rebus & regulis Christianorum vita in sua cuiusque professione debeat contineri; qualisque seruetur in vrbis Romæ Ecclesiis disciplina. Erit dilectionis tuæ per plebes finitimas & consacerdotes nostros, qui in illis regionibus propriis Ecclesiis præsident, regularum hunc librum, Quasi didascalicum atque [a] admonitorem sedulò insinuare; vt & nostros cognoscere, & ad fidem confluentium mores valeant docendi sedulitate formare. Aut enim propositum suum ex hac nostra congruenti lectione cognoscent; aut si quid adhuc desideratur, facile poterunt ex bona imitatione supplere.

Incipiamus ergo, adiuuante Deo, & sancto Dei Apostolo Petro, [b] *per quem & Apostolatus & Episcopatus in Christo cæpit exordium*, [c] vt quoniam sæpe plures emerserunt caussæ, *quæ in aliquantis non erant caussæ sed crimina*, *vt de cætera sollicitudo* [d] sit *vnicuique* Sacerdoti *in* sua *Ecclesia cu-*

a forte admonitorium.
b Dilectissimis fratribus & coëpiscopis per Africã Siricius. Cũ in vnum plurimi fratres conuenissemus, ad sancti Petri reliquias, per quem, &c.
c placuitque propter emergentes plurimas causas, quæ in &c.
d esset.

ram huiuſmodi habere,ſicut B. *Apoſtolus Paulus prædicat,* [e] *talem Eccleſiam Deo exhibendam, non habentem maculam aut rugam,* [f] *ne alicuius morbidæ ouis* afflatu *conſcientia noſtra contaminata* [g] violetur.

Propter eos igitur qui vel ignorantia vel deſidia non tenent Eccleſiaſticam diſciplinam, & multa non præſumenda præſumunt, recte poſtulaſti vt in illis partibus *iſtiuſmodi* quam tenet Eccleſia Romana *forma ſeruetur. Non* quod *noua præcepta aliqua* imperentur; *ſed ea quæ per deſidiam aliquorum neglecta ſunt,* ab omnibus *obſeruari cupiamus, quæ tamen Apoſtolicâ & Patrum* [h] traditione *ſunt conſtituta. Scriptum eſt* namque ad Theſſalonicenſes, Paulo monente, *State & tenete traditiones noſtras* quas tradidimus vobis, *ſiue per verbum, ſiue per epiſtolam. Illud certe* [i] *debet* tuam *mentem* [k] vehementer *excitare, vt ab omni labe ſeculi iſtius* [l] immunis antè *Dei conſpectum* ſecurus inueniaris. *Cui multum* enim creditur, *plus ab* eo exigitur vſura pœnarum. *Ergo quoniam non pro nobis tantum, ſed pro populo* [m] Chriſti *cogimur præſtare rationem,* [n] diſciplina deïfica populum *erudire debemus.* Quoſdam enim aſſeris extitiſſe, *qui, ſtatuta maiorum* non tenentes, *caſtitatem Eccleſiæ ſua præſumptione* violarint, *populi* fauorem *ſequentes,* & *Dei iudicium non* tenentes. *Ergo ne ſilentio noſtro* exiſtimemur his præbere *conſenſum, dicente Domino, Videbas furem, & currebas cum eo.* [p] *Hæc ſunt quæ deinceps intuitu diuini iudicij* [q] omnem Catholicum Epiſcopum *expedit cuſtodire.*

Primum vt extra conſcientiam [r] Metropolitani Epiſcopi nullus *audeat ordinare* Epiſcopum. *Integrum enim eſt iudicium, quod plurimorum* [ſ] ſententiis confirmatur. [t] *Nec vnus Epiſcopus ordinare præſumat Epiſcopum, ne furtiuum præſtitum beneficium videatur. Hoc enim* [u] & à *Synodo Nicæna* conſtitutum eſt atque *definitum.*

e Epheſ. 5.
f ne per alicuius &c. afflatum.
g videtur.
Hac de re, meliore conſilio id ſedit, propter eos maxime, qui in præſenti valetudine corporis, aut feſſæ ætatis cauſa adeſſe minime potuerunt, quo perpetuo iſtiuſmodi forma ſeruetur, literas tales dare placuit, non quæ noua præcepta aliqua imperent; ſed quibus ea quæ per ignauiã deſidiãque, &c.
h conſtitutione.
i Siric. veſtram debet.
k vehementius.
l immunes ſecurique ad Dei conſp. veniamus. Nec enim erimus immunes qui & præſumus plebibus, cũ ſcriptũ, Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiretur. Ergo &c. m credito. n populum diſciplinam deïficam & humilem erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui ſtat. maiorum contemnentes &c.
o violarunt, voluptatem populi ſequentes, Dei iudic. non timentes. Ergo ne pari more ſilentio conniuere atque adhibere conſenſum talibus videamur vnde gehennæ pœnas poſſimus incurrere dicent. &c. p & cum adulteris portionem tuam ponebas, hæc ſunt &c.
q omnes cathol. Epiſcopos. r ſedis Apoſtolicæ hoc eſt primatis nemo.
ſ ſententia conſequatur. t ne vnus, &c. propter arrogantiam. u hoc enim in Syn. Nicæna conſtat eſſe definitum.

2. *Item,*

2. *Item, si quis post remissionem peccatorum cingulum militiæ secularis habuerit*, [x] *ad* clericatum *admitti* omninò *non* debeat.

3. [y] Si quæ autem causæ vel contentiones inter Clericos tam superioris ordinis quàm etiam inferioris fuerint exortæ, vt secundum [z] Synodum Nicænam congregatis eiusdem prouinciæ Episcopis iurgium terminetur, nec alicui liceat Romanæ Ecclesiæ, (cuius in omnibus causis debet reuerentia custodiri) relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias. Quod si quis fortè præsumpserit, & ab officio Clericatus submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Si autem maiores causæ in medium fuerint deuolutæ ad sedem Apostolicam, sicut [a] Synodus statuit & [b] B. consuetudo exigit, post iudicium Episcopale referantur.

4. *Vt* [c] *viduam Clericus non ducat vxorem*; [d] quia scriptum est, [e] *Sacerdos vxorem virginem accipiat, non viduam, non eiectam:* vtique, qui ad Sacerdotium labore suo & vitæ probitate contendit, cauere debet ne hoc præiudicio impeditus peruenire non possit.

5. *Vt* [f] si quis *viduam*, licet *laïcus*, *duxit* vxorem, siue ante baptismum, siue post baptismum, *non admittatur ad Clerum*; quia eodem videtur vitio exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris consortium relaxatur.

6. Ne is qui secundam duxit vxorem Clericus fiat; quia scriptum est, [g] *Vnius vxoris virum:* & iterum, *Sacerdotes mei semel nubant*; & alibi, *Sacerdotes mei non nubant amplius*; [h] etsi ab aliquibus existimatur ante Baptismum si fortè quis accepit vxorem, & ea de seculo recedente alteram duxerit, in Baptismo esse dimissum; satis errant à regula, quia in Baptismo peccata remittuntur, non acceptarum vxorum numerus aboletur; cùm vtique vxor ex legis præcepto ducatur, in tantum vt [i] & in Paradiso, cum parentes humani generis coniungerentur, ab ipso Domino sint benedicti; & [k] Salomon dicat, *à Deo præparabitur viro vxor.* Quam [l] formam etiam

x ad clerum admitti non debet; vt mulierem *&c.* *vt infra.*

y *Hæc verba citant Nicolaus I epist.* 40 *&* 41. *& Pseudo Isid. Mercator. præfat. collectionis can & Conc. Suession sub Leone IV. & Hincmar. opusc. cap.* 55. *cap.* 28.

z *Concil. Nicæn.* c. 5.

a *Sardicensis, nim. can.* 3 4. 5.

b *forte* vetus. *Greg. IV. epist.* 4. *legit*, inueterata.

c *Siric. art.* 4. vt mulierem, id est viduã.

d *seqq non habet Siric.*

e *Ezech.* 44. 22.

f *Siric. art.* 5. vt is qui laïcus viduam duxerit, non &c.

g 1. Tim. 3.

h *Hanc sententiam firmare conatus est Hieronymus in epist ad Oceanum.*

i *Gen.* 1.

k *Prou.* 19.

l *vide Innocent. epist.* 22.

Sacerdotes omnes ſeruare vſus ipſe demonſtrat Eccleſiæ. Satis enim abſurdum eſt, aliquem credere vxorem ante Baptiſmum acceptam poſt baptiſmum non computari, cum benedictio, quæ per Sacerdotem ſuper nubentes imponitur, non materiam delinquendi dediſſe, ſed formam tenuiſſe legis à Deo antiquitus inſtitutæ doceatur. Quod ſi non putatur vxor eſſe computanda quæ ante baptiſmum ducta eſt; ergo nec filij, qui ante Baptiſmum geniti ſunt, pro filiis habentur.

7. *Vt* [m] *de aliena Eccleſia clericum ordinare nullus vſurpet*, niſi eius Epiſcopus precibus exoratus concedere voluerit. Hoc etiam Synodus ſtatuit Nicæna, [n] *vt abiectum* ab altero *clericum*, altera *Eccleſia* [o] *non* recipiat.

8. *Vt venientes à Nouatianis vel Montenſibus per manus* tantum *impoſitionem* [p] *ſuſcipiantur*; quia quamuis ab hæreticis, tamen in Chriſti nomine ſunt baptizati, *præter eos*, ſi qui fortè à nobis ad illos tranſeuntes rebaptizati ſunt: hi ſi repiſcentes, & ruinam ſuam cogitantes redire voluerint, ſub longa pœnitentiæ ſatiſfactione admittendi ſunt.

9. *Præterea, quod dignum & pudicum & honeſtũ eſt*, [q] tenere Eccleſia omni modo debet, *vt Sacerdotes & Leuitæ cum vxoribus ſuis non coëant, quia* [r] miniſterij quotidiani *neceſſitatibus occupantur*. Scriptum eſt enim, *Sancti eſtote, quoniam & ego ſum Sanctus Dominus Deus veſter*. Nam ſi priſcis temporibus de templo Dei Sacerdotes anno vicis ſuæ non diſcedebant, ſicut de Zacharia legimus, nec domum ſuam omnino tangebant, [ſ] quibus vtique propter ſobolis ſucceſſionem vxorius vſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu & præterquam ex ſemine Aaron ad ſacerdotium nullus fuerat præceptus accedere; quanto magis hi ſacerdotes vel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies qua vel à ſacrificiis diuinis vel à baptiſmatis officio vacent? Nam ſi B. Apoſtolus Paulus ad Corinthios ſcripſit, *Abſtinete vos ad tempus vt vacetis ora-*

m *Siric. epiſt. art.6.*
n *art.7.* vt abiectum clericum alia Eccleſia
o non admittat.
p ſuſcipiantur; præter eos quos rebaptizant.
Præterea quod dignũ, &c.
q honeſtum eſt ſuademus vt ſacerdotes, &c.
r quia in miniſterio diuino quotidianis neceſſ. occupantur. ad Corinthios namque ſic Paulus ſcribit dicens, abſtinete, &c. Si ergo laïcis abſtinentia imperatur, quanto magis Sacerdos vtique omni momento paratus eſſe debet, munditiæ puritate ſecurus, ne aut ſacrificiũ offerat, aut baptizare cogatur? qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſc. quid faciet? excuſabit? quo pudore, qua mente vſurpabit? qua conſcientia quo merito exaudiri ſe credit, cum dictum ſit, &c.

ſ *Hæc fere ad verbum repetit Innocent. epiſt. 3. ad Exuperium.*

tioni,

tioni, & hoc vtique laïcis præcepit; multo magis Sacerdotes, quibus & orandi & sacrificandi iuge officiũ est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere. Quod *si contaminatus* fuerit *carnali concupiscentia, quo pudore* sacrificare *vsurpabit?* aut *qua conscientia, quóve merito exaudiri* posse *se credit, cum dictum sit*, Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum? [t] Sed *fortè* licere hoc credit, *quia scriptum est*, vnius vxoris virum; *non permanentem in concupiscentia generandi dixit, sed proper futuram continentiam. Neque enim integros* corpore *non admisit, qui ait*, Vellem autem omnes sic esse sicut & ego. [u] Quod *apertius declarat* sic *dicens*, qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in spiritu.

10. De [x] Monachis, qui diu morantes in monasteriis, si posteà ad clericatus ordinem peruenerint, non debere eos à priore proposito deuiare. Aut enim, sicut in Monasterio fuit, & quod diu seruauit, id in meliori gradu positus amittere non debet; aut si corruptus, posteà baptizatus, & in monasterio sedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omninò habere non poterit; quia nec benedici cum sponsa potest, iam ante corruptus. Quæ forma seruatur in clericis; maxime cum vetus regula hoc habeat, vt quisquis corruptus baptizatus clericus esse voluisset, sponderet se vxorem non ducere.

11. Præterea, frequenter quidem ex fratribus nostris curiales, vel quibuslibet publicis functionibus occupatos clericos facere contendunt: quibus posteà maior tristitia cum de reuocandis eis aliquid ab imperatore præcipitur, quam gratia de adscitis nascitur. Constat enim eos in ipsis muniis, etiam voluptates exhibere, quas à Diabolo inuentas esse non dubium est, & ludorum vel munerum apparatibus aut præesse aut interesse. Sit certe in exemplum solicitudo & tristitia fratrum, quam sæpe pertulimus, imperatore præsente, cum pro his sæpius rogaremus quàm ipse nobiscum positus cognouisti; quibus non solum inferiores clerici ex curialibus, verumetiam iam in sacerdotio

t Qua de re hortor, moneo, rogo tolla ut hoc opprobrium, quod potest iure gentilitas excusare. forte credit quia scriptum est, &c.
u sicut & ego. & apertius. qui autem, &c.
x *Hoc caput citat Zachar. Papa epist. 7.*

conſtituti, ingens moleſtia vt redderentur, inſtabat.

12. [y] Item quæ Chriſto ſpiritualiter nupſerunt, & velari à ſacerdote meruerunt, ſi poſteà vel publice nupſerint, vel ſe clanculo corruperint, admittendas eſſe ad agendam pœnitentiam, niſi is, cui ſe iunxerant, de ſeculo deceſſerit. [z] Si enim de omnibus hæc ratio cuſtoditur, vt quæcunque viuente viro alteri nupſerit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, niſi vnus ex eis defunctus fuerit; quantò magis de illa tenenda eſt, quæ ante immortali ſe ſponſo coniunxerat, & poſtea ad humanas nuptias tranſmigrauit?

13. Hæ vero quæ nec dum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe permanere promiſerant, licet velatæ non ſint, ſi forte nupſerint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia eſt, quia ſponſio earum à Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolui, quanto magis iſta pollicitatio quam cum Deo pepigerunt ſolui ſine vindicta non debet? Nam ſi Apoſtolus Paulus, quæ à propoſito viduitatis diſceſſerant, dixit eas habere condemnationem, *quia* [a] *primam fidem irritam fecerunt*; quantò magis virgines, quæ pactionis ſuæ fidem minime ſeruauerunt?

Hæc itaque [b] regula, frater chariſſime, *ſi plena vigilantia* fuerit *ab omnibus* Dei ſacerdotibus *obſeruata*, *ceſſabit ambitio, diſſenſio conquieſcet, hæreſ[i]s & ſchiſmata non emergent, locum non accipiet Diabolus ſeruiendi*; ſed *manebit vnanimitas, iniquitas ſuperata calcabitur*, [c] veritas *ſpiritali feruore flagrabit, pax prædicata labiis cum voluntate* animi *concordabit*. [d] Implebitur *& dictum Apoſtoli, ut vnanimes vnum ſentientes permaneamus in Chriſto, nihil per contentionem no[bis], neque per inanem gloriam vendicantes, non hominibus ſed Deo noſtro Saluatori placentes*, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Data 15. Kal. Martij Honorio Auguſto 6. & Ariſtæneto viris Clariſſ. Coſſ. A.D. 404.[e]

y Hoc caput & ſequens citat Zachar. Papa epiſt. 7.
z Hæc verba ad finem cap. citat Conc. 2. Turon. ca. 21.
a 1. Tim. 5.
b Siric. epiſt. 4. Hæc itaque, fratres, ſi plena vigilantia fuerint ab omnibus obſeruata, &c.
c charitas.
d Pax vtique Dei noſtri Saluatoris quam proximus paſſioni ſeruandã eſſe præcepit; & hæreditario eã nobis iure dereliquit, dicens; Pacẽ meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: & dictum Apoſtoli, &c.
e His præceptis omnibus ſi fideliter voluerim[us] obedire, cuſtodiet Domin[us] corpora noſtra & animas noſtras in diẽ q[u]a redditurus eſt vnicuique iuxta opera ſua. Si quis ſine inflatus men[t]e carnis ſ[u]æ, ab hac canonis ratione voluerit euagari, ſ[c]iat ſe à noſtra communione ſecluſum, & gehennæ pœnas habiturum. Præterea miſericordia cum iudicio eſſe debet. Talibus enim oportet labentibus manum porrigere qui ſic currentem non pertrahunt in ruinam. Data Romæ in Concilio Epiſcoporum 80. Idus Ianua-

ANASTA-

ANASTASII PAPÆ

Epiſtola. I.

Anaſtaſius Epiſcopus, cunctis Germaniæ & [a] Burgundiæ regionis Epiſcopis, in Domino Salutem.

EXIGIT [b] *dilectio* veſtra, chariſſimi, *vt ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ* [c] veſtris *deberemus reſpondere conſultis.* [d] Et quamuis *non prolixè ſed* ſuccinctè hoc *agere propter quaſdam* alias occupationes *feſtinaremus*; denuò tamen, ſi neceſſe fuerit, ob has vel alias neceſſitates [e] *quaſi ad caput* mittere *charitatiue* non dubitetis, quia veſtras preces *& nunc & tunc* acceptas habemus.

Significaſtis [f] enim quoſdam ſacerdotes in Eccleſia, quando leguntur Euangelia, ſedere; & Domini Saluatoris verba non ſtantes ſed ſedentes audire; & hoc ex maiorum traditione ſe accepiſſe narrant: quod vt nullatenus deinceps fieri ſinitatis, *Apoſtolica* [g] *auctoritate mandamus.* Sed dum [h] *SS. Euangelia* in Eccleſia *recitantur, Sacerdotes* & cæteri omnes præſentes, *non ſedentes ſed* venerabiliter *curui* in conſpectu Sancti Euangelij *ſtantes* Dominica verba intentè audiant, & fideliter adorent.

2. Similiter & [i] *tranſmarinos homines*, de quibus nos conſuluiſtis, *in clericatus* honore nolite *ſuſcipere niſi quinque* aut eo amplius *Epiſcoporum* chirographis ſint deſignati; quia [k] *multa per ſubreptionem ſolent euenire.* Ideo & hæc ſummoperè ſunt cauenda.

3. Manichæos [l] verò, quos in vrbe Roma inuenimus, & ſequaces eorum nolite recipere; neque eis cō-

rij poſt Conſulatum Arcadij Auguſti & Bautonis vir Clariſſ. Coſſ. A. 386.

a Burgundiones ad fidem conuerſos poſt Galliarum inuaſionem, ex Oroſio docet Baron. ad A. D. 413. §. 26. quo ſcil. Galliarum partẽ Rheno vicinam ſubiugarunt teſte Proſpero & Caſſiodoro, Socrates ſub Valentiniani III. imperio Chriſtianiſmum profeſſos aſſerit lib. 7. cap. 30. obiit autem Anaſtaſ. A. D. 402.

b verba pſeudo-Gregorij lib. 11. epiſt. 32. repetita à Pſeudo-Cornelio epiſt. 2. *exegit dilectio tua, frater chariſſ.*

c tuis.

d quod licet non prolixè ſed ſuccinctè agere feſtinaremus propter quaſdam importunitates, &c. e Sedem Rom. Eccleſiarum caput vocant Innocent. epiſt. 4. Gelaſ. in Conc. Rom. Vigil. epiſt. 2. Anaſtaſ. in ep. Anaſtaſ. ad Aug. Greg. lib. 11. ep. 56. f Hoc decretum citat Micrologus c. 9. videtur autem deſumptum ex Conſtit. Clem. li. 2. c. 57. & Gelaſij ep. 9. g phraſ. Leon. epiſt. 1. h imitatur libri pontificalis verba pſeudo-Anaſtaſ. i videndus iterum pontificalis liber. k verba can. 34. Apoſt. Dion. interp. l vid. pontificale.

municare, aut vllam cum eis participationem habere, priuſquam ad rectam conuertantur fidem; ne eorum [m] *malè pullulantia* ſemina, quę [n] *à nobis in vrbe* extinguũtur, peſſimis vobiſcum *radicibus* ſeminentur vel germinent. *Plurimos* vero eorum, & ſuæ *ſequaces impietatis*, atque illorum *Doctores inueſtigatio noſtra reperit, vigilantia diuulgauit, auctoritas & cenſura coërcuit. Quos potuimus emendare correximus, & vt damnarent Manichæum cum* [o] prædicatione & diſciplinis *ſuis, publica in Eccleſia profeſſione & manus ſuæ ſubſcriptione compulimus; & ita de voragine impietatis ſuæ confeſſos pœnitentiam concedendo leuauimus. Aliquanti verò, qui ita ſe* [p] demerſerunt *vt nullum his auxiliantis remedium poſſet ſubuenire, ſubditi legibus, ſecundum Chriſtianorum principum conſtituta, ne Sanctum gregem ſua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo ſunt exilio relegati; & omnia, quæ tam in* [q] ſcriptis, *quam in occultis traditionibus ſuis habent prophana vel turpia, vt noſſet populus quid* [r] fugeret *aut vitaret, oculis Chriſtianæ plebis certa manifeſtatione probauimus; adeo vt ipſe, qui eorum dicebatur Epiſcopus à nobis tentus proderet flagitioſa in ſuis myſteriis quæ* [ſ] teneret, *ſicut geſtorum vos ſeries* [t] poterit *edocere. Ad inſtructionem enim veſtram etiam ipſa direximus; quibus lectis, omnia quæ à nobis deprehenſa ſunt noſſe poteritis. Et quia aliquantos de his, quos ne abſoluerentur arctior reatus inuoluerat, cognouimus aufugiſſe, hanc ad dilectionem veſtram epiſtolam miſimus,* [u] *vt effecta certior Sanctitas veſtra ſollicitius agere dignetur & cautius, necubi Manichææ peruerſitatis homines plebes veſtras facultatem lædendi, & huius ſacrilegij poſſint inuenire Doctores.* [x] *Aliter enim nobis commiſſos regere non poſſumus, niſi hos qui ſunt* [y] peruerſi Doctores *& perditi zelo fidei Dominicæ perſequamur, & à ſanis mentibus (ne peſtis hæc latius diuulgetur) ſeueritate qua poſſumus abſcindamus. Vnde hortor dilectionem veſtram, obteſtor & moneo, vt qua debetis & poteſtis ſollicitudine vigiletis ad inueſtigandos eos, necubi occultandi ſe reperiant facultatem.* Hi, fratres, valdè cauendi ſunt, ne Dominicum gregem peruerſitatibus quibus poſſunt contaminare valeant.

Sunt [z] ergo *quidam* eorum *veſte ſua oues ſignificantes, interius* verò *lupi rapaces* exiſtunt; *quos* (iuxta veritatis vocem)

m Leonis phraſ. epiſt 1. cap. 2.
n verba Leonis epiſt. 2 *ne quod à nobis in vrbe extinguitur tenebroſis apud vos radicib. ſeminetur: plurimos impietatis Manichææ ſequaces & doctores in vrbe inueſtigatio, &c.*
o cum prędicationibus & diſcipulis.
p demerſerant.
q ſcripturis.
r refugeret.
ſ tenerent.
t poteſt.
u miſimus per Acolythũ noſtrum.
x hæc verba citat Adrian. II. epiſt. 27. Leonis nomine prænotato.
y perditores & perditi.
z verba Flauiani in epiſt. 1. ad Leonem c. 2.

cem) *ex fructibus eorum debemus agnoſcere.* [a] *Quando autem cœperint aſſumere impietatem, illud quod occultabatur in illis aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifeſtus. Inueniuntur* [b] quoque *infirmæ fidei homines, & qui diuinas lectiones* [c] ſitiunt, *ſecum eos in perditionem præcipitant.* [d] Diſſipant enim & vituperant *patrum diſciplinas, &* relinquunt *Sanctas ſcripturas ad ſuam perditionem. Quos* (vt prædictum eſt) *debemus præuidere, &* [e] ab his *multum cauere, ne in malitia ſua aliqui occupati, concidant de ſua firmitate.*

[f] *Saluto itaque* vos, fratres, & omnes quæ vobiſcum bene ſentiunt Eccleſias. *Nos quoque, vt* modo *facitis, & alloquamini peto crebrius literis, & frequentius* [g] *de* fide & bona intentione veſtra atque ſoſpitate lætificate, [h] *vt & gaudium commune* habeamus, & Domino pari voto fideliter ſeruiamus. Data Nonis Octob. & [i] Arcadio & Bautone viris Clariſſ. Coſſ. CIↃ A.D. 385.

a hic omiſſæ ab impoſtore lin. 3.
b inueniuntur autem.
c neſciunt & ſecum.
d diſſipantes & vituperantes patrum diſciplinas & reliquas &c.
e & à quibus
f verba Innocentij epiſt. 15. *Saluto itaque, & tuam mihi in Chriſto germanitatem, & omnem illã quæ tecum tam bene ſentit Eccleſiam, &c.*
g frequentius de veſtra ſalute lætificetis, &c.
h eiuſd. verba epiſt. 14. *vt & gaudium commune nobiſcum habeas.*
i *pontificatus Siricij* 2. *ante Anaſtaſij electionem* 13. *ſucceſſit enim Siricio Anaſtaſius A.D.* 398.

Baron. ad A. D. 402. §. 48.

QVOD ad eiuſdem pontificis ſcripta pertinet, duæ eius nomine habentur ſcriptæ epiſtolæ Decretales; ſed quarum prior, cum data reperiatur Coſſ. Arcadio atque Bautone, ante annos ab eiuſdem Anaſtaſij ingreſſu 14. plane apparet (ſi legitimam & non ſuppoſitam eam eſſe velimus) aliis pontificibus quam Anaſtaſio adſcribenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiuſdem prioris epiſtolæ, vbi agitur de Manichæis, reperiri apud S. Leonem M. Rom. pont. in epiſt. 2. data ad vniuerſos Italiæ Epiſcopos; quod quidem de impoſtura ſuſpicionem auget. Scimus tamen Anaſtaſium complures epiſtolas conſcripſiſſe, in cauſa præſertim Origeniſtarum, & in cauſa Donatiſtarum ad Africanos, & inter alias ad Vrſinum de incarnatione filij Dei; cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati Diaconi. at de ſcriptis Anaſtaſij hactenus. Hæc ad verbum diuerſo tamen ordine repetit Binius in Not. ad hanc epiſtolam.

Petrus Crabb. in notis ad hanc epiſtolam.

Prima epiſt. Anaſtaſij legitur data Arcadio & Bautone Coſſ. quorum tamen Conſulatus, ſecundum Caſſiodorum, Proſperum & Gregorium Holandrum, fuit circa Annum Domini 387. circa initium Papatus Siricij, qui 15. annis ſediſſe ſcribitur: vnde difficile eſt intelligere quomodo Coſſ. iſti attigiſſe videantur tempora Anaſtaſij Papæ.

CENSVRA.

Ab Anaſtaſio ſcriptam non eſſe quatuor argumentis euincitur.

1. Burgundiones quamdiu vixit Anaſtaſ. Paganiſmi ſacrilegiis infecti ſunt: itaque nullos habuerunt Epiſcopos, quos per epiſtolas moneret Anaſtaſius.

2. Nota Conſulum mendoſa conſignata eſt ad finem epiſtolæ.

3. Contexta eſt ex variis Innocentij, Leonis, & Flauiani Conſtantinopolit. ſententiis.

4. Barbariſmis Pſeudo-Iſidori maculata eſt, & à phraſi Anaſtaſij aliena; quod vt deprehendas, vide epiſt. ad Ioan. Hieroſolymitanum, cuius initium *Probatæ quidem affect onis*, &c.

ANASTASII PAPÆ

Epiſtola II.

Neriano nobiliſsimo viro directa.

Dilectiſſimo fratri Neriano Anaſtaſius.

MVLTA *mihi in omnibus* [a] fidei & bonitatis tuæ *literis cauſa gaudij eſt*, quod tantum ſtudium circa religionis cultum exhibes, & Domini Sacerdotes tuis in partibus adiuuare ſtudes. Vnde & Deo gratias ago qui te ad hoc inſtigat, & vt *perſeuerabilem* in bonis operibus te faciat exoro. Vos tamen & in proſperis & aduerſis Deum laudare *magnificè* oportet; [b] *eius ſub potenti humiliari manu, vt in tempore* vos tribulationis (iuxta Petrum Apoſtolum) confortet & *exaltet. Fraternitatis* [c] ergo *veſtræ afflictio, quam de amiſſione* parentum [d] *veſtrorum vos habuiſſe* audiuimus, *tantam nobis cauſam mœroris iniecit, vt, quia nos de duobus charitas vnum fecit, cor noſtrum in veſtris ſpecialiter vri tribulationibus ſentiremus. Sed in hoc dolore multum me conſolata eſt ſanctitatis tuæ ad animum* [e] res deducta; quia *& patienter ferre triſtitiam decet, & de morte* [f] plebis tuæ vlterius *longam non habere mœſtitiam. Ne tamen aliqua adhuc tribulatio in veſtra mente* [g] reſideat, *hortor* quieſcere à dolore, quia *indecens eſt te*

a verba Leonis epiſt. 59. Clementiæ veſtræ literis &c.
b 1. Pet. 5.
c verba Gregorij epiſt. 113. lib. 7. ab initio.
d veſtrorum vos hominũ habuiſſe cognouimus tãtam &c.
e reducta diſcretio quam & patienter, &c.
f ſpe vitæ alterius longam, &c.
g remaneat, hortor quieſce dolere, deſine triſtis eſſe. Nam indecens &c.

eſt te illis tædio affectionis addici, quos credendum eſt ad veram moriendo vitam [h] peruenire. *Habent forſitan illi iuſtam longi doloris excuſationem qui vitam alteram neſciunt, qui de hoc ſeculo ad melius eſſe tranſitum non confidunt. Nos autem qui nouimus, qui* [i] *credimus & docemus, contriſtari nimium de obeuntibus non debemus, ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem, hoc nobis magis in culpa ſit. Nam diffidentiæ quodammodo genus eſt, contra* [k] *quod quiſque* prædicator quæritur, iuſtitiam amans, *dicente Apoſtolo,* [l] Nolumus autem vos ignorare [m] de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri qui ſpem non habent. [n] *Hæc itaque, frater chariſſime, ratione perſpecta ſtudendum nobis eſt,* [o] ne *(ſicut diximus) de mortuis affligamur, ſed affectum viuentibus impendamus, quibus & pietas ad vtilitatem & ſit ad fructum dilectio.*

h peruenifſe.

i qui hoc credimus.

k contra hoc quod quiſq; prædicat torqueri mœſtitia dicente, &c.

l 1. Theſſ. 4.

m fratres de.

n hæc itaque.

o vt (ſicut diximus) de mortuis non affligamur.

Depone ergo, chariſſime, mœrorem, & aſſume ſpiritualem fructum lætitiæ, ad vtilitatem ſanctæ Dei Eccleſiæ, ſeruorumque eius profectum.

[p] Et *vitæ huius (quæcumque ſunt) ſpatia, æternis diuiniſque officiis illuſtrare contende, vt qui inſignem te præſtitit, reddat* [q] *per ſecula clariorem.*

Data 7. * Idus Iunij Theodoſio Auguſto 7. & Palladio viris Clariſſ. Coſſ. CIↃ. 416.

p verba Innocentij epiſt. 13.

q reddat ſibi.

r anno ſcil. 14. à morte Anaſtaſij qui diem vltimum obiit A.D. 402.

Binij Notæ in hanc Epiſt.

EADEM fere ſuſpicione imposturæ hæc, ſicut etiam præcedens epiſtola, laboraret, ſi non in manuſcriptis codicib. nota conſularis hic circa finem addita abeſſet. Septimus enim Conſulatus Theodoſij habens collegam Palladium incidit in A. D. 416. qui eſt 15. poſt obitum Anaſtaſij. Qua ratione iſto tempore Anaſtaſius epiſtolam ſcripſiſſe dicatur non video. Ne igitur totius epiſtolæ fides & auctoritas periclitetur ob Manuſcriptos Codices, vnde hæc Anaſtaſij in Tomum 1. epiſt. pontificiarum relata eſt, notam conſularem in fine ſuperadditam hac virgula cenſoris perſtringendam eſſe iudicauimus.

CENSVRA.

Siue adſit, ſiue abſit nota conſularis cenſoria tua virgula perſtricta, eâdem hæc quâ præcedens imposturæ non ſuſpicione ſed infamia laborat epiſtola. Stylus procul abeſt ab Anaſtaſiano. Materia vero quam furtim è fontibus Innocentij, Leonis & Gregorij hauſit ſacrilegus impoſtor, ab eodem pro more conſpurcata eſt.

Anaſtaſij genuina ad Ioannem Hieroſolymitanum epiſt.extat,apud Hieron. Tom.9. eiuſd. mentionem facit Hieronym. apolog. 3. aduerſ. Ruffin. cap.6. Epiſtol. initium *Probatæ quidem affectionis*, &c.

INNOCENTII PAPÆ.

EPISTOLA ad Iulianam nobilem fœminam, quæ ſic incipit, *Singulare membrum*, &c.vel eſt fragmentum epiſt. ſi Felicis IV.ad Sabinam; vel (ſi Innocentio vendicanda ſit) ab impoſtore attexta eſt farragini Felici IV. inſcriptæ. vide infrà.

*Eiuſdem epiſt.*24.25.26. *Cenſura.*

Licet Eraſmus Dictionem,ingenium,& eruditionem tali dignam Præſule deſiderare cogatur in his epiſt. Eas tamen germanas eſſe certiſſimum eſt. E 24. ad Patres Concil. Carthag. longiuſculas ſententias citant Auguſtinus,lib.2. ad Bonifac.cap.4. & lib.1. in Iulian.cap.2. Proſper aduerſus collatorem;& auctor capitulorum quæ ſubiuncta ſunt epiſt. Celeſtini ad Gallos.

E 25.ad Patres Synodi Mileuitanæ, Auguſtinus & auctor capitulorum aduerſus Gallos,locis allegatis.

E 26. ad Aurelium, Auguſtinum &c. Auguſtinus de gratia Chriſti cap.9. Non eſt ergo quod quis ſuſpicionibus indulgeat, Eraſmi iudicio fretus.

Cenſura epiſt. INNOCENTII 30.*ad Arcadium.*

Hæc epiſtola idoneo teſte caret; eam Palladius, Socrates, Theodoretus, Sozomenus, *Zonaras Latini ad vnum omnes ignorant; qui primus eius meminit,Georgius Alexandrinus vixit ad A.D.630. auctor(iudice Photio) ὡς ὀλίγα πιστῶν. Ex eo Nicephorus & Glycas (audaciſſimorum ſcriptorum par)fabulam hauſerunt;hic ann.1200. poſterior ille anno 1388.

*In Cedreno, qui Zonaram citare videtur,extat epiſtol.Innocentij ad Arcadium, non qualis nunc legitur,corrupta, & ad arbitrium nouitiorum aucta. Nulla enim in Cedreno excommunicationis mentio.

Idem de binis Arcadij ad Innocentium epiſtolis, quas ex Glyca & Codice Græco Bibliothecæ Vaticanę deprompſit Baronius ſentiendum. Teſtes obſcuri,nuperi,è ſinu deprompti,forte nulli.

Onuphr. lib.4.de varia creat.Rom.Pontif.

Primus omnium Rom.Pontificum Gregor.VII.armis Nortmannorum fretus opibus Comitiſſę Mathildis mulieris per Italiam potentiſſimæ confiſus,diſcordique Germanorum principum bello ciuili la-

uili laborantium inflammatus præter maiorum morem, contempta Imperatoris auctoritate & potestate, cum summum pontificatum obtinuisset, Cæsarem ipsum, à quo si non electus, saltem confirmatus fuerat; non dico excommunicare, sed etiam regno imperioque priuare ausus est Res ante ea secula inaudita. Nam *fabulas*, quæ de Arcadio, Anastasio, & Leone Iconomacho circumferuntur nihil moror.

SIXTI III. PAPÆ

Epistola III.

Sixtus Episcopus, omnibus Orientalibus Episcopis in Domino salutem.

GRATIAS vestræ referimus sanctitati, quod in tribulatione & persecutione nostra [a] *nos visitare misistis*, & causæ nostræ finem bonum scire & esse optastis, precibusque Deum exorastis vt mihi in tribulatione succurreret meâ, meque adiuuaret, & ab æmulis tribulantibus & persequentibus me liberaret.

[b] *O quam bona est charitas*, *quæ* [c] absentes *per imaginem* præsentes *sibimetipsis exhibet per amorem*; *diuisa* quoque *vnit*, & *confusa ordinat*, *inæqualia sauciat*, *imperfecta* [d] confirmat: *Quam rectè prædicator egregius*, Apostolus videlicet Paulus, *vinculum perfectionis vocat*; [e] quoniam *virtutes quidem cæteræ perfectionem generant*; *sed tamen eas charitas* [f] ita *ligat*, *vt ab amantis mente dissolui iam nequeant*. *Hac* [g] quoque *virtute*, fratres, plenos vos Spiritus sancti gratia *esse reperio*, dum [h] *solatiari* mihi in meis anxietatibus sentio. Nec mirum, charissimi, si me persequuntur æmuli mei, cum caput nostrum, quod est Christus, olim *æmuli sanctæ Dei Ecclesiæ seruorumque eius* sint persecuti. [i] Vnde & *ipsa* per se *Veritas dicit*, si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quantò magis domesticos eius? *Quæ iterum dicit*; si de hoc mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret. Sed quia de hoc mundo non estis, sed ego

a hoc nullo modo verisimile. Nota phrases.

b verba Gregorij epist. 50 li. 4. quæ iam deprauauit Syluerius hypobolymæus.

c absentia, præsentia.

d cõsummat.

e quia.

f etiam.

g hac itaque virtute frater charissime, plenum te esse reperio.

h Not.

i Greg. epist. 45. lib. 8. *cum ipsa veritas dicat Si patrẽ familias*, &c.

elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. [k] *Hæc*, fratres, *cum* & nos sciamus, & aliis nos sæpe dicamus, vosq; ea *perfecte scire* non dubitemus, propter insidiantium vituperationes, aut accusationes, vel propter adulantium laudationes, nec ad dextram, nec ad sinistram declinare debemus; sed [l] *inter verba laudantium siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est. Et si in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur magna tristitia generari debet: & rursum si in ea non inuenitur malum quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quid enim si* [m] omnes *laudent, & conscientia* nos *accuset? aut* [n] *si omnes accusent, &* [o] *conscientia nos liberos demonstret? Habemus Paulum dicentem,* [p] Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. *Iob quoque dicit,* [q] Ecce in cœlis testis meus. *Si ergo est nobis testis in cælo, testis in corde,* [r] dimittamus *stultos foris loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem sufflant, atque in oculos suos terram excitant; vt unde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant? Vocandi tamen sunt etiam ipsi, & tranquille admonendi, eisque satisfieri modis omnibus debet, scientes* [s] quod *de* Iudęis *veritas* ait, Ne fortè scandalizemus eos. *Si autem satisfieri sibi ex veritate noluerint, habes consolationem quam* [t] *in Euangelio* adspicias; *quia cum Domino dictum fuisset,* [u] scis quia audito hoc verbo scandalizati sunt? *respondit,* finite illos; cæci sunt & duces cæcorum. *Paulus quoque Apostolus admonet dicens,* [x] si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. *Dicturus,* [y] *cum omnibus* hominibus *pacem* habentes; *quia hoc difficile esse* perspexit *præmisit,* si fieri potest; & subiunxit, *quod* potest *fieri, cum* dicit; Quod ex vobis est. *Quia si nos in mente charitatem erga odientes seruare cupimus, etsi illi pacem nobiscum non habent, nos tamen cum illis sine dubio habemus.*

Quod ergo [z] *mandastis*, vt scriberem vobis, qualiter *instans iurgium* contra me suscitatum sit, vel à quo, vt vestro adminiculo pelleretur, & causa mea firmaretur; scito te me [a] *criminari à quodam Basso* & iniustè *persequi.* Quod *audiens Valentinianus Augustus*, nostra auctoritate *Synodum congregari iussit: & facto* concilio *cum magna examina-*

k Greg. ibid. *Hac igitur cũ perfectè te scire audiam miror dilectionẽ tuam verbis hominum contristatam: inter verba enim laudantium, &c.*
l Greg. verba ibid.
m homines.
n aut quæ debet esse tristitia si omnes &c.
o sola conscientia.
p 2. Cor. 1.
q Iob. 16.
r dimitte.
s scientes quid de eis veritas dicit.
t in S. Euangelio conspicias.
u Matth 15.
x Rom. 12.
y dicturus quippe vt cũ omnibus pacẽ habeam, quia prospexit, & hoc esse difficile, præmisit, si fieri potest. Sed tamen adiũxit quod possit fieri cum dixit.
z N. phrasim.
a verba pontificalis.

minatione, satisfaciens omnibus, licet euadere satis aliter potuissem, suspicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgaui; me scilicet à suspicione & æmulatione liberans, sed non aliis qui noluerint, aut spontè hoc non elegerint faciendo formam, exemplumque dans; cum scriptum sit, [b] Si quis *crimē* objicere voluerit, *scribat se* prius *probaturum*: & alibi, [c] *Criminationes aduersus* Doctorem nemo recipiat: & iterum; [d] *Si* quis *Episcopus, Presbyter*, aut *Diaconus*, vel quilibet Clerici, *apud Episcopū à qualibet persona fuerint accusati, quicunque* fuerit, *siue ille sublimis vir honoris, siue vllius alterius* [e] generis persona, *qui hoc genus* illaudabilis *intentionis* [f] arripuerit, *nouerit docenda probationibus, monstranda documentis se debere inferre: si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit, intelligat se* [g] iacturam infamiæ sustinere, & sub magna excommunicatione exilio deportari.

Ista omnia postposui, non aliis (vt paulò superius prælibatum est) exemplum dando, sed me à præfata infamia & suspicione liberando. *Condemnatus* [h] est autem memoratus *Bassus à* iam dicta *Synodo; ita tamen, vt in vltima die viaticum ei non* denegetur, *propter humanitatem pietatis Ecclesiæ.*

Valentinianus quoque antedictus Imperator scripto eum condemnauit, *cum Augusta matre* [i] Placida, & *omnia prædia facultatum eius* (futuris de talibus dans hominibus formam ita faciendi) *Ecclesiæ Catholicæ sociauit.* Sæpe dictus ergo *Bassus, nutu diuino*, non multo post *moritur. Cuius corpus* (licet dignum non esset sepulturæ) propter misericordiam tamen sepeliui eum *in cubiculo parentum eius.* Et quanquam ipse erga me stultè & imprudenter egisset, ego verò misericorditer circa eum egi, cogitans illud quod Dominus in Euangelio loquitur dicens: [k] *Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Et in ipsa dominica oratione, quotidie supplicando Domino dicimus, [l] *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Et multa sunt alia his similia.

His ita de me peractis, quia contra voluntatem omnium Episcoporum qui nobiscum erant, propter humi-

b verba Adriani I. cap. 48. collect. Ingelramo datæ, eadem repetet ὑποβολεὺς infra.
c Adrian. collect. c. 67. sēt. 250. Sexti Pythagoræi, cuius verba repetit pseudo-Calixt. epist. 1. Pseudo-Stephan. epistol. 2.
d verba Cod. Theod. lib. 16 tit. 2. constit. 41 *si Episc. vel presb. Diaconus & quicūque inferioris loci Christianæ legis Minister, apud* &c. eandem constit. citauit Pseudo-Caius.
e dignitatis.
f arripiet, laudabilis.
g se iacturæ famę proprię subiacere &c.
h hæc verba descripsit impostor ex pōtificali.
i Placidia.
k Matth. 6.
l ibid.

litatem ſenſus mei, nullo cogente iudicio aut vim paſſus, ſed ſponte eligens hæc, nec formam (vt iam dictum eſt) aliis [m] tamen Epiſcopis, [n] *competens adhibenda eſt talibus medicina vulneribus*, &c.

Data Kal. April. [o] Valentiniano & Floriano viris Clariſſ. Coſſ.*

m forte *aliis dans.*
n verba Felicis III. epiſt. 7. quæ iam deprauauit Pſeudo-Fabian. epiſt. 3.
o nullus hic conſul.
* *ad finem epiſtolæ, repetēda ex epiſt 3. Pſeudo Fabiani.*

Baron. ad A.D. 433. §.36.37.

MAIOR inde ſuboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur ſub dictis Coſſ. 6. Kal. Septemb. & epiſtola ad Orientales à Sixto ſcripta de Baſſi obitu & ſepultura data habetur ſub iiſdem Conſulibus Kal. Aprilis? & quonam pacto in ea epiſtola pro Anatolio Conſule Florentius cum Valentiniano ponitur? ſed & inde maior augetur difficultas; qua ratione eo anno, ea die Auguſti confecta Acta iſta leguntur, cum obiiſſe Sixtus dicto anno longe ante legatur, nempe 5. Kal. April. Sed & quomodo eadem ſubſiſtet epiſtola quæ data legitur Kal. April. cum dictum ſit eo anno 5. Kal. eiuſdem Sixtum eſſe defunctum?

Vnde cum hæc ſubſiſtere nullo modo queant, quod ſibi inuicem aduerſentur; certè quidem aliunde quam ex dictis Actis eiuſmodi exiſtimo eſſe petendam hiſtoriam, & è puriori fonte hauriendam eſſe, &c.

Binij Nota.

Magna pars huius epiſt. quam ſupra notauimus, recitata eſt hic verbo tenus ex epiſt. 3. Fabiani Pontif. Addita ad finem epiſtolę temporis & Coſſ. nota, plane ſurreptitia eſt. Nam ex libro Pontificali conſtat, Sixtum 5. Kal. Apriles vita functum eſſe. Valentinianum in Conſulatu Florentium collegam habuiſſe, emendatioribus conſularibus faſtis repugnat. Eadem igitur cenſura eſto de additamento & nota conſulari huius epiſtolæ.

CENSVRA.

Ne quis cuiuſquam animo ſcrupulus hæreat, notabit mecum Lector Epiſtolam Fabiano & Sixto III. adſcriptam à ſcelerato impoſtore ex ſententiis Conc. Toletani VIII. Felicis III. Gregorij M. Adriani I. Codicum Theodoſiani & Iuſtinianæi, Aniani interpretis, & Sexti Pythagoræi, contextam eſſe.

Binæ extant Sixti III. epiſtolæ, quarum 1. ad Cyrillum Alexandrinum data hoc initio, *Magna ſumus lætitia* &c. 2. ad Ioannem Antiochenum ſcripta, hoc habet exordium, *ſi Eccleſiaſtici corporis gloriam* &c. citatur vero à Vincentio Lirinenſi ad finem commonitorij.

LEONIS

LEONIS I. PAPÆ
Epistola LXXXVIII.

Leo [a] Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus, vniuersis Germaniarum regionum Episcopis Salutem.

CVM [b] in Dei nomine, in Romana Ecclesia Synodum Episcoporum siue cęterorum consacerdotum Christique fidelium coadunatam habuissemus, & *de ordinationibus* illicitis, super quibus [c] *crebrior ad nos* illarum partium *commeantium sermo* peruenerat, atque de aliis necessariis Ecclesiasticis negotiis tractantes, sacrosque canones relegentes, solerter egissemus, à multis lacrymabili vultu relatum est nobis, quod quidam Germaniarum ac Galliarum vrbium Episcopi frequenter Chorepiscopos, (qui iuxta [d] canones Neocæsarienses, siue secundum aliorum decreta patrum iidem sunt qui & presbyteri) vel presbyteros destinarent, [e] *qui absente pontifice altaria erigerent, Basilicas*que *consecrarent. Quod quidem non est mirum id præcepisse* [f] viros Ecclesiasticæ disciplinæ ignaros, quod est canonicæ regulæ contrarium, *& statim à seculari militia in sacerdotale ministerium* delegatos atque promotos. *Ergo ne vltrà talis à* [g] vobis *licentia vsurpetur; communi sententia statuendum oportuit, scientes quia sicut Chorepiscopo vel presbytero illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Moses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit;* [h] qui *vtique summus sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo;* [i] Moses & Aaron in sacerdotibus eius. *Ideoque id quod tantum facere principibus sacerdotum iussum est, quorum typum Moses & Aaron tenuerunt,* [k] omnino Decretum est vt Chorepiscopi vel *presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arri-*

a Idem titulus & initiũ epist. 9. Pelagio 2. adscriptæ.
b initium epist. 87. Leonis *cum de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos illicite vsurpata crebrior, &c. perferret.*
c sup. Pseudo-Stephan. epist. 2.
d Concil. Neocæs. can. 13.
e *verba Concil. Hispal.* 2. *cap.* 7. Septimo examine relatum est nobis, venerandissimum quondam Agapium Cordubensis vrbis Episcopũ frequenter Chorepiscopos vel presbyteros destinasse (qui tamen iuxta canones vnũ sunt) qui absente pontif. &c.
f virum Eccl. discipl. ignarum; & sta-
quia summus

tim à seculati milit in Sacerd. ministerium delegatum. g à nobis. h qui vtique. i Psalm. 98. k additamentum.

pere non præſumant. Nam quamuis cum Epiſcopis plurima illis [l] miniſteriorum *communis ſit diſpenſatio ; quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam* [m] nouæ etiam *Eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint, ſicut presbyterorum & Diaconorum* [n] aut *Virginum conſecratio, ſicut conſtitutio altaris,* ac *benedictio vel vnctio. Siquidem nec* [o] erigere eis altaria, nec Eccleſias *vel altaria conſecrare* licet, *nec per* impoſitiones manuum *fidelibus baptizandis, vel conuerſis ex hæreſi Paracletum ſpiritum* ſanctum *tradere, nec Chriſma conficere, nec Chriſmate baptizatorum* [p] frontes *ſignare, nec publicè quidem in miſſa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epiſtolas mittere.* [q] *Hæc* enim *omnia illicita* ſunt *Chorepiſcopis,* qui [r] *ad exemplum* & formam *ſeptuaginta* diſcipulorum eſſe noſcuntur ; vel preſbyteris, qui eandem geſtant formam ; quoniam quanquam conſecrationem habeant, *Pontificatus* tamen *apicem non habent.* Quæ omnia, *ſolis deberi* ſummis Pontificibus *auctoritate canonum præcipitur, vt per hoc & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium ſummi pontificis demonſtretur. Sed neque coram Epiſcopo* licet *Presbyteris in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere aut ſignare, nec* [ſ] pœnitentem *ſine* præceptione *Epiſcopi ſui reconciliare, nec eo præſente,* niſi illo iubente, *Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti conficere, nec eo coram poſito populum docere, vel benedicere, aut ſalutare, nec plebem vtique exhortari.*

l myſteriorum.
m nouellis & Eccl.
n ac virg.
o nec licere eis Eccleſiam vel altaria conſecrare, nec per impoſitionem manus.
p frontem ſignare ſed nec.
q Hęc omnia illicita eſſe preſb. vel Chorepiſcopis quia pontificatus apicem non habent, quem ſolis deberi epiſcopis auctoritate, &c.
r verba can. 13. Neocæſ. interp. Dionyſ.
ſ pœnitentes ſine præcepto.

Surius & ex eo procurarores nouiſſ. edit. Pariſ. & Colon.

Ex fine huius epiſtolæ argumentum ſumitur quod non ſit plena, ſed fragmentum duntaxat.

CENSVRA.

STYLVS Leonino non congruit ; idem qui Pelag. 2. epiſt. 9. ſuppoſuit artifex cap. 7. Syn. 2. Hiſpalenſis pro more vitiauit, & in epiſtolæ formam edidit ; affixerat vero ad finem longam ex epiſt. Leonis 87. laciniam quam reſecuerunt Surius & Pariſienſes.

Eiuſ-

Eiusdem epist. 96.

Dominis fratribus, merito Beatissimis, in Christo venerabilibus, Samartioni, Chariatoni, Desiderio Episcopis & Presbyteris omnium Ecclesiarum quæ sunt intra Prouinciam Thraciam constitutæ, Leo, Victorius, Eustachius Episcopi.

HANC *epistolam** *Leonis non esse, titulum & subscriptionem iudicare asseruerat* Binius Not. in 1. Tom. Concil. p. 999. at in editione postrema Coloniensi hanc notam induxit, fortè quia phrasis epistolæ à Leonina non abludit. Ego vero ne quem styli qualiscunque similitudo capiat, moneo epistolam à Gallicanis Episcopis scriptam videri, mendumque in titulum irrepsisse, vt pro *intra prouincias Gallicanas*, intra prouinciam Thraciam legatur. Id suadent nomina Chariatonis, Leonis, Victorij, & Eustachij, quos inter Concilij Andegauensis patres A. D. 453. sedisse constat. 2. Eandem coniecturam firmat ipsa epistolæ materia cum can. 2. Synodi Andegauensis & 9. Veneticæ mire consentiens. 3. Eidem fauet titulus epistolæ propemodum idem, cum inscriptione Synodicæ è Concilio Venetico ad Victorium & Thalassium circa A. D. 460. scriptæ: hæc nim. *Dominis Beatissimis, & nobis in Christo omni charitatis honore venerandis fratribus, Victorio, &c.*

* Leo Bituricensem, Eustachius Turonensem, Victorius Cenomanensem Ecclesiam rexit.

Epist. 18. pauculis ad finem lineis exceptis è 13. videtur expressa. Item 85. è 3.

Maxima pars epist. 83. totidem verbis legitur in 97.

Epist. 24. *potius fragmentum quoddam proximè sequentis esse, nec satis cohærere videtur* editoribus Paris. & Colon. qui *nec eam in M. S. inuenerunt*; est tamen in Actis Græco-Latinis Chalced. Concilij parte 1. pag. 19.

SYMMACHI PAPÆ

EPISTOLA 3. ad *Liberium patricium* Ennodio restituenda est. vide inter epist. eius primam libri 5.

Epist 4. *Dilectiss. atque chariss. fratri Laurentio, &c. Prodit religiosæ votum conscientiæ, &c.* dicitur à Cresconio edita: est autem Ennodij Dictio 3. *data Stephano V. S. Vicario dicenda Maximo Episcopo.* Vide Bibl. P. P. Tom. 6. p. 275.

Epiſt 8. cuius initium *Lucrum forſitan*,&c. eſt 14. lib.2.epiſt. eiuſd. Ennodij. vide p.204.Bibl.PP. Tom.6.

IOANNIS I. PAPÆ

Epiſtola I.

Ioannes vrbis Romæ Epiſcopus, Zachariæ Archiepiſcopo Salutem.

EXIGIT [a] *dilectio tua*, frater chariſſime, *præceptum Apoſtolicæ ſedis, in quo patrum decreta conſentiunt*; quod nec tibi, nec vlli recte viuentium & credentium Sacerdotum negare fas eſſe credimus.

Et [b] licet *tibi pro merito & honore ſacerdotij, quo plurimum polles, viuendi & docendi* [c] Eccleſiaſticæ regulæ *nota ſint omnia*; [d] *tamen quia Romanæ Eccleſiæ normam atque auctoritatem magnoperè poſtulaſti*, ſcriptis tuis breuiter reſpondere curauimus.

[e] *De occultis* enim *cordis alieni temere iudicare* iniquum *eſt*; *& eum, cuius non videntur opera niſi bona*, peccatum *eſt ex ſuſpicione reprehendere*.

Oues [f] ergo *quæ paſtori ſuo commiſſæ fuerint, eum nec reprehendere, niſi à recta fide exorbitauerit* [g] debent; & nullatenus *accuſare* poſſunt, quia facta *paſtorum oris gladio* ferienda *non ſunt, quanquam* recte reprehendenda videantur. Ideò iſta dicimus, quia in ſcriptis veſtris reperimus, quoſdam Epiſcopos veſtris in partibus à propriis ouibus accuſatos; aliquos videlicet ex ſuſpicione, & aliquos ex certa ratione, & idcirco quoſdam *ſuis* eſſe *rebus expoliatos*, quoſdam verò à propriâ ſede *pulſos*. Quos ſcias nec *ad Synodum* com*prouincialem*, nec *ad generalem poſſe* conuocari, nec aliquid diiudicari *antequam cuncta quæ*

a verba Zoſimi epiſt.1. ab initio.
b verba Innocent. epiſt.2. ab initio etſi tibi,&c.
c ſecundum Eccleſ. regulas.
d hic omiſſæ ab impoſtore lin.2.
e Proſperi ſent.21. cuius verba vſurpant pſeudo-Zephyrin. epiſt.1. pſeudo-Sixt.II. epiſt.2. pſeudo-Euſeb. epiſt.2.
f verba Concil.Rom. 5. ſub Symmacho.
g præſumāt, nec vlla tenus pro quacumque re alia niſi pro ſua iniuſtitia accuſare audeant; quon[iam] à paſtorum actus gladio oris non ſunt feriendi, quanquam ritè reprehendi æſtimentur, nec vllos Epiſcopos ſuis rebus expoliatos, vel à ſedibus vi aut dolo aut quocunq; ingenio pulſos, ſicut & vos de nobis iudicaſtis aut ad Synodum tam prouinc. quam generalem poſſe conuocare, aut in aliquo iudicare ante quam.

eis abla-

eis ablata sunt legibus potestati eorum [h] *redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, & Ecclesias quæ sibi sublatæ sunt, cum omni priuilegio* [i] suis *restitui, & postmodum non sub angusti temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum expoliati vel expulsi esse videntur, antequam ad Synodum conuocentur, & ab omnibus quisque suæ prouinciæ Episcopis audiantur. Nam nec conuocari ad causam, nec dijudicari potest expoliatus vel expulsus; quia non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum est*, Omnes possessiones, & omnia sibi sublata, atque fructus cunctos ante litem contestatam [k] præceptor vel primas possessori restituat. *Et alibi scriptum habetur*; Ille qui violentiam pertulit vniuersa in statu quo fuerant recipiat, & quæ possidet securus teneat. *Et alibi in Synodalibus patrum decretis, & regum edictis legitur statutum*, Redintegranda sunt omnia expoliatis vel eiectis Episcopis præsentialiter [l] ordinatione pontificum, & in eorum vnde abscesserunt potestatem funditus [m] reuocanda, quacunque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascunque iniustas causas res Ecclesiæ vel proprias aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem aut regularem ad Synodum vocationem eorum, *& reliqua. Est etiam in antiquis Ecclesiæ statutis Decretum, vt qui* aliena inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. *Vnde & in Euangelio scriptum est*, [n] Quod si aliquem defraudaui, reddo quadruplum. *Et in legibus seculi cautum habetur*; Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est, in [o] vndecuplum quæ sublata sunt restituat: *Et in lege diuina legitur*, Maledictus [p] omnis qui transfert terminos proximi sui, & dicet omnis populus, Amen. *Talia ergo non præsumantur absque* [q] *vltione, nec exerceantur absque suâ damnatione.* [r]

Tu vero, frater charissime, hæc vide ne transgrediaris, & reliquos Episcopos, tam tuæ curæ commissos, quam & alios firmiter tenere doceto: quia *transgredi Apostolica* [s] *statuta absque* transgressoris *gradus periculo* nullatenus possunt.

Inimicis [t] *vero accusatoribus, vel de inimici domo prodeunti-*

h pacificè per omnia redintegrentur decernimus. Prius, &c.

i priuilegio suo.

k forte legendum *perceptor vel primo.*

l forte legendum *per sententiam & ordinationem.*

m forte legendum, *reuocandi quicunque, &c. captiuitate, aut seueritate.*

n Luc. 19.

o decuplum.

p Deut. 27.

q vlla vltione.

r hucusque pseudo-Euseb. epist. 2.

s imitatur impostor Hilar. in Cocil. Rom.

t verba Concil. 5. sub Symmacho.

bus, ſeu qui cum inimicis morantur [u] *non credatur; ne irati nocere cupiant, ne læſi ſe velint vlciſci.*

Hi quoque reiiciendi ſunt, non approbandi. Hæc, chariſſime, tene & prohibita ſemper caue. Illud adimplere ſtude, quod bene ad Jeſum filium Syrach dictum eſt: [x] *Vſque ad mortem certa pro veritate, & ſemper Dominus Deus tuus pugnabit pro te.* [y] *Huius* ergo *rei gratia vobis* & nobis ſancta commiſſa eſt Eccleſia; *vt pro omnibus* [z] laboribus, *& cunctis opem ferre non* negligamus; quoniam [a] *dum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia quæ poſſidet.* Ideoque tanta vrgente neceſſitate, ſummopere [b] *veſtra Apoſtolicaque auctoritate*, & reliquos Epiſcopos oportet reprimere infeſtos, releuare oppreſſos; vt abſque graui (Domino auxiliante) difficultate, ipſi gratanter omni tempore ſacrificare mereamur illæſi.

Ad [c] *vos* quoque *me* [d] reuerti cogit *propoſiti operis* [e] *amica conditio, qui melioribus hactenus operam volui* [f] nauare *ſermonibus, dum* [g] talem rationem exigit toxicata *neceſſitas.* [h] *Mandati cæleſtis* [i] habitatio *nos aut miſcet aut ſeparat; Nec intereſt quæ interualla nos ſegregent, ſi* [k] vnà in ſupernæ manſionis claue retinentur.

Nec vobis tales nocere valebunt, ſi inuicem adiutorium ferre non diſtuleritis. [l] *Inauditum* autem *genus ſacrilegij eſt, quod mentitæ religionis* [m] honorem præfixi æmuli colorant. *Dehoneſtat* enim *venerandi reuerentiam nominis, qui adiutorem ſe in his quæ in Deum iactat commiſſa pollicetur. Contumeliæ genus eſt quaſi in ſolatio adeſſe ſublimi, iuxta Apoſtolum;* Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? *Quid auribus imperitis* [n] illudunt, *& grauiorem vindictæ ſpeciem* [o] faciunt *eſſe quam culpæ? Si odium* [p] habent, *exceſſibus* emendent. *Cur ergo liberius* [q] condemnant *ſcelera quàm* vitant? *Sui* profecto *impugnator eſt* omnis qui patres inſequitur aut [r] *detrahere* non formidat. Nihil eſt enim in quo inimicorum tela, (Domino opem ferente) ſuperare non valeatis, *ſi* (iuxta veritatis vocem) talem qualem Dominus præcepit [ſ] *habueritis dilectionem ad inuicem.* Data 15. Kal. Nouemb. [t] Maximo & Olybrio viris Clariſſ. Coſſ.

u aut ſuſpecti ſunt.
x Eccl. 4.
y His verbis vſus pſeudo-Alexand. epiſt. 2. pſeudo-Eleuther. epiſt.
z laboremus.
a Luc. 10.
b ſic pſeudo-Felix II. epiſt. 1.
c Ennodij verba in Apol. pro Symmacho.
d reducit.
e non amica.
f pernauare.
g dum captiuam orationem exigit imperioſa neceſſitas.
h ibid. poſt. lin. 23.
i obauditio.
k ſi vnà in ſuperna manſione conclaui retinemur.
l Ennod. ibid.
m honore coloratis.
n illuditis.
o facitis.
p debetis exceſſib. vos mundate.
q cond. m. natis, vitatis.
r not. phraſ.
ſ Ioan. 13.
t Conſulatus imaginarius.

Binius in Notis ex Baron. ad A.D. 526 §. 3.

Consularis (inquit) nota mendosa est, vt patebit ex iis quæ infrà dicemus. Puto hanc referendam esse ad Consulatum Maximi sine collega: qui incidit in A.D. 523.

CENSVRA.

NON sola nota mendax, sed & epistola cui nota est apposita. Plagiarius epistolæ artifex aliena scripta ruspatus, Innocentij, Zosimi, Symmachi & Ennodij dicta suo cœno infecit, vt iam docui.

IOANNIS I. PAPÆ

Epistola. II.

Ioannes Episcopus, omnibus per Prouincias Italiæ constitutis Episcopis, in Domino Salutem.

SAEPISSIME[a] multo *iam* experimento didici, *sanctum pietatis vestræ studium circa religionem Christianam gloriosis*[b] crescere & dilatari *augmentis*; *& fides* recta, quæ *non solum me, sed omnes Domini sacerdotes consolatur & roborat*, vestris in mentibus & operibus per sacerdotale agnoscitur opus & dilatatur.

Quapropter (fratres)[c] *hortor* vos *& moneo*, contra Arianam perfidiam, quæ olim non semel sed sæpe damnata est, & modo in quibusdam reuiuiscit, armari gladio spiritus Sancti, vt eam ita (adminiculante diuina gratia) opprimere & extirpare valeamus, vt nec radix eius in posterum inueniatur.

Ecclesias[d] verò *Arianorum* vbicunq; inueneritis, *Catholicas* eas diuinis precibus & operibus absque vlla mora *consecrate*; Quia & nos quando fuimus Constantinopoli,[e] tam pro religione Catholica, *quam &* pro regis Theodorici causa negotij, suadente atque hortante, Arianosque extirpante piissimo atque Christianissimo *Iustino orthodoxo Imperatore*,[f] quascunque illis in partibus eorum *Ecclesias* reperire potuimus, *Catholicas* eos (Do-

a *verba Leonis epist.* 70. Quæ sæpissime multa iã experimenta docuerunt.

b perseuerat & crescit augment. & hęc fides Clementiæ vestræ non solum, &c.

c phras. Leon. epist. 2.

d hoc vetuit Cõc. Epaun. cap. 33. Not. phras. pontificalis.

e an alia causa quam religionis suscepta à pontifice? negat qui vitam eius scripsit.

f an discurrit pontifex per prouincias vt Arianorũ, speluncas Deo dicaret? contrarium testatur pontificalis liber.

mino opem ferente) *conſecrauimus*. Et quanquam prædictus Theodoricus Rex, [g] eorum *peſte tactus intrinſecus, & obuolutus extrinſecus*, nos & omnem [h] regionem noſtrã *perdere*, & *gladio* & igne conſumere minetur; nolite tamen propterea deficere, ſed viriliter in agro Dominico elaborare ſtudete; Et (iuxta veritatis vocem) [i] *nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed potius eum timete qui poteſt & animam & corpus* [k] mittere *in gehennam*. Et egregius gentium Apoſtolus inquit, *Non* [l] *enim noſmetipſos prædicamus, ſed Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, nos autem ſeruos veſtros per Ieſum: quoniam Deus qui dixit de tenebris* lumen [m] *ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris ad illuminationem ſcientiæ claritatis Dei in* [n] faciem *Chriſti Ieſu. Habemus autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, vt ſublimitas ſit virtutis Dei & non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur:* [o] operamur, *ſed non deſtituimur: perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur: dejicimur*, & [p] *non perimus, ſemper mortificationem Ieſu* Chriſti *in corpore noſtro circumferentes: vt & vita Ieſu in corporibus noſtris manifeſtetur. Semper enim nos qui viuimus in mortem tradimur propter Ieſum, vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis. Habentes autem eundem Spiritum fidei (ſicut ſcriptum eſt,* [q] *Credidi, propter quod locutus ſum) & nos credimus; propter quod & loquimur. Scientes quoniam qui ſuſcitauit Ieſum, & nos cum Ieſu ſuſcitabit & conſtituet vobiſcum. Omnia enim propter vos, vt gratia abundans per* [r] multas *gratiarum* actiones, *abundet in gloriam Dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris eſt noſter homo* corrumpatur; *tamen is qui intus eſt renouatur de die in diem. Id enim quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis; non contemplantibus nobis quæ videntur ſed quæ non videntur. Quæ videntur enim temporalia ſunt; quæ autem non videntur æterna ſunt.*

[ſ] *Scimus enim, quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quod ex Deo ædificationem habemus, domum non manufactam æternam in cœlis. Nam & in hoc ingemiſcimus, habitationem noſtram quæ de cœlo eſt ſuperindui cupientes,*

g Not. phraſim.
h quam regionem poſſedit Ioannes? alludit impoſtor ad hæc pontificalis verba *totam Italiã voluit gladio extinguere*, Theodoricus ſcil. itẽ *quod ſi non omnem Italiam gladio perderet.*
i Matth. 10.
k perdere.
l 2. Cor. 4.
m lucem.
n in facie.
o aporiamur.
p ſed non.
q Pſal. 115.
r multos in gratiarum actione.
ſ 2. Cor. 5.

pientes, si tamen vestiti & non nudi inueniamur. Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quod nolumus [t] spoliari, *sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est à vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum Deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper & scientes quoniam dum sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, (per fidem enim ambulamus, & non per speciem) audemus autem, & bonam voluntatem habemus, magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Deum; & ideò contendimus, siue absentes siue præsentes placere* ei. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnus quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem & in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis; sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, vt habeatis ad eos qui in facie gloriantur, & non in corde. Siue enim mente excidimus, Deo; siue sobrij sumus, vobis. Charitas enim Christi vrget nos, æstimantes hoc, quoniam si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; & pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem* iam *nouimus secundum carnem, etsi agnouimus secundum carnem Christum; sed nunc iam non nouimus. Si qua ergo in Christo noua creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua. Omnia autem ex Deo qui reconciliauit nos sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis; quoniam quidem Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.*

t expoliari.

u Dominum.

Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso.

Adiuuantes autem exhortamur [x] *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te.* [y] *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus in necessitatibus,*

x 2. Cor. 6.

y Esai. 49.

in anguſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuauitate, in Spiritu ſancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris; per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt ſeductores, & veraces: ſicut qui ignoti, & cognoti; *quaſi morientes, & ecce viuimus; vt caſtigati & non mortificati; quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes; ſicut egentes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes & omnia poſſidentes. De cætero, fratres,* [z] *gaudete, perfecti eſtote, exhortamini, pacem habete,* vt *Deus pacis & dilectionis* ſit ſemper *vobiſcum,* Amen.

z 2. Cor. 13.

Data 3. Idus Iunij Maximo & * Olybrio viris Clariſſ. Coſſ.

* Olybrius ſine collega Conſulatum geſſit A.D. 526.

Baron. ad A. D. 525. §. 9. 10.

ACCEDANT adhuc firmiſſimę autoritates. Quid firmius atque ſolidius deſiderari poteſt quam publica ad omnes Italiæ Epiſcopos tunc ſcripta ab ipſo Ioanne Papa circularis epiſtola? in qua hæc ipſa leguntur verba, *Eccleſias vero Arianorum* &c.-- A quonam hæc certius dici poſſunt, quam ab ipſo qui egit? & quorum ſcriptorum genere fidelius probari valent, quam publica, patenti, cunctiſque nota data ab eodem epiſtola? 10. At ne qua vel leuis ſaltem de impoſtura ſuſpicio in aduerſariorum refractariam mentem ſurripere poſſit, vt vel animo quis eorum fingere valeat epiſtolam illam ſpuriam eſſe atque ſuppoſitam; accipe tantę veritatis teſtem eiuſdem ſeculi ſcriptorem Gregorium Turonenſem, eadem ipſa diſertis verbis teſtantem &c.

* hæc repetit Binius in Notis ad epiſt. 2. Ioan. 1.

Idem ad A.D. 526. §. 3. *Cum in fine data legatur (epiſt.) 3. Idus Iunij ſub Conſulatu Maximi & Olybrij, expungendus eſt Maximus, vtpote ſuperadditus; tam enim Maximus quam Olybrius diuerſis annis (vt vidimus) Conſulatum geſſerunt: nec potuit ea epiſtola ſub Maximo dicta die Iunij dari; nam eo tempore nondum creatus erat Pontifex Ioannes, qui menſe Auguſti eiuſdem anni ſedere cœpit. Dicendum ergo Olybrij huius anni abſque collega Conſulatus tempore dictam ſcriptam eſſe epiſtolam: ſed & in eo quod habetur ipſa data 3. Idus Iunij deprehenditur error; nam quomodo ita ſe habere potuit, ſi 27. menſis Maij idem Ioannes hoc anno ſub eodem Conſulatu Olybrij mortuus eſſe ponitur? &c.

4. Ne autem ex errore diei exiſtimes epiſtolam ipſam haud eſſe germanam, ſed commentitiam, habes huius ſeculi ſcriptorem Gregorium Turonenſem eidem adſtipulantem verbis iſtis. *Multi quidem ſunt Martyres apud vrbem Romam, quorum hiſtoriæ paſsionum nobis integræ non ſunt delatæ. De Ioanne tamen Epiſcopo, quoniam Agon eius ad nos vſque* non

non accessit scriptus; quæ à fidelibus comperi, tacere nequiui. Hic cum ad Episcopatum venisset, summo studio hæreticos execrans, Ecclesias eorum in Catholicas dedicauit: quod cum Theodoricus Rex comperisset, furore succensus, quia esset sectæ Arianæ deditus, iussit gladiatores per Italiam dirigi, qui vniuersum, quotquot inuenissent, Catholicum populum iugularent. Hæc audiens B. Ioannes, ad Regem ne hæc fierent deprecatus accessit: à quo cum dolo susceptus, alligauit eum, & posuit in carcerem dicens, Ego te faciam, ne audeas contra sectam nostram amplius mussitare. Positus vero sanctus Dei in carcere tantis attritus est iniuriis, vt non post multum tempus spiritum exhalaret, &c.

CENSVRA.

Anastasij narrationem falsam esse non euincunt quę Baron. affert; quandoquidem asystata non sunt, Iustinum Ioannis precibus permotum Arianis sua iura reliquisse, & Ioannem re prospere gesta & ex Theodorici voto reducem ab eodem Theodorico comprehensum & carcere clausum fuisse: potuit enim suscepti muneris partes implere, & alia de causa in Regis Ariani offensionem incurrere. Quid enim si coronatio Iustini, aut subotta de Ioannis fide suspicio *Theodorici bilem accendit? an quicumque à preuaricationis & violatæ fidei labe purus est, læsæ Maiestatis reus aliorumve criminum obnoxius esse non potest?

* Beda de 6. ætat. mundi. Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit, inuidia ductus quia Catholicæ pietatis defensor Iustinus eum honorifice suscepisset. Idem in Martyrol. ad 5. Cal. Iunij.

Gregorij Turon. locus quo pacto epistolę fidem conciliet non video: non enim asserit (quod necesse est, vt eius testimonio fulciatur epistola) Ioannem Arianorum Ecclesias *Constantinopoli, & in Orientis partibus* consecrasse, idque *Iustini suasu*; nihil illi compertum de Epistola Ioannis nomine scripta: quinimò epist. auctoritatem multis modis eleuat: 1. Scribit Ioannem cum ad Episcopatum venisset Ecclesias hæreticorum in Catholicas dedicasse: at epist. id demum factum post legationem susceptam. 2. Greg. in Italia dedicatas Arian. Ecclesias insinuat: epistol. *Constantinopoli, & in partibus Orientis.* 3. Greg. Ioannem carceri mancipatum testatur, cum accessisset deprecaturus pro Catholicis ob consecrationem Ecclesiarum iam peractam periculo expositis: epist. vero Theodoricum infensum Ioanni ob Ecclesias Orientalibus orthodoxis restitutas.

Non igitur sola Consulum nota superaddita, sed totius epist. series suspicionem mouet, quam augent sequentia. 1. Vix tria verba de suo fudit qui eam scripsit: initium Leonis est; maxima pars Apostoli, eaque deprauata: quæ interseruntur pluribus nominibus suspecta, ne dicam inepta.

2. Si vera relatio Gregorij, nulla fuit causa scribendæ epistolæ: quid enim necesse est, ad Ecclesiarum iam consecratarum à Catholicis consecrationem eosdem Catholicos hortari?

3. Infirmissimo epist. scriptor niti videtur argumento, hoc nimirum *Arianorum Ecclesias Catholico ritu consecraui in Orientis partibus. Ergo id vobis attentandum in Italia.* An quicquid licuit sub Imp. orthodoxo,

ſuaſionibus ſuis animos faciente, audendum fuit in Italia Theodorico Ariano rerum potente, orthodoxis excidium minante? Orientalibus certe Epiſcopis nullum, Italis certum ex Baſilicarum occupatione periculum. Ergo diſpar vtrorumque cauſa.

4. Si (quod aſſerit epiſt. ſcriptor) Ioannes Theodorici mandata non impleuit, ſuſcipere non debuit: ſi (quod ſcribit Anaſtaſius) impleuit, præuaricationis turpiſſimæ, & violatæ religionis reus eſt Baronij iudicio.

5. Vno verbo, nullo ingenio nulla arte Ioannis factum excuſari poſſe videtur. Siue enim libens Theodorici mandata ſuſcepit; ſiue (mutata poſteà mente) neglexit, eoque ipſo furentem hæreticum in Catholicorum perniciem impulit; imprudentia ſua & temerario auſu ſibi & Eccleſiæ nocuit.

FELICIS IV. PAPÆ

Epiſtola I.

Dilectiſſimis fratribus omnibus Epiſcopis per diuerſas prouincias conſtitutis Felix Epiſcopus in Domino ſalutem.

MAGNO [a] *munere miſericordiæ Dei totius Eccleſiæ Catholicæ multiplicata ſunt gaudia*; cum Eccleſiarum ſtatus eo viget ordine, quo Apoſtolorum ſucceſſores illum ſtatuerunt. Et cum antiqui hoſtis aſtutia eum turbari agnoſcimus, non modico contriſtamur mœrore. Quam ob cauſam, fratres, hortamur vos, monemus & flagitamus, [b] vt *à tramite* Apoſtolicæ ſedis inſtitutis nequaquam recedatis, nec [c] *à capite diſſideatis*; ſed fidem & ordinem, quem Apoſtoli & Apoſtolici viri ſtatuerunt, abſque vlla hæſitatione teneatis. Nam ſi columnæ alicuius magnæ domus ruerint, ipſa poſtea domus minime ſtabit; ſic & vos, qui [d] *columnæ Eccleſiæ* eſtis, ſi labefactari cœperitis ſancta Eccleſia, quæ per vos regitur, tabeſcit & labitur. Hæc (fratres) quæ dico valdè timenda ſunt, & ſummo moderamine penſanda, atque ne fiant cauenda. Ipſa enim per ſe veritas ait, [e] *Vos eſtis ſal terræ; quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur?*

a verba Leonis epiſt. 54. quæ ſibi vindicat Pſeudo Eleuther. epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2.

b Siric. epiſt. 1. c. 1.

c Leo epiſt. 84.

d columnas Eccleſiæ vocant Epiſcopos, Pſeudo-Anaclet. epiſtol. 2. Pſeudo-Zephyr. epiſt. 1. &c.

e Matt. 5.

ſalietur? Ideò (chariſſimi) vos moneo quia debitor ſum vobis, & valdè vos diligo; & quando bona audio de vobis, nimis ſum gauiſus; & è contra quando mala, nimis conturbatus.

Ego [f] *vero, quamuis à vobis per longa terrarum atque maris* [g] interualla *diſiunctus ſim, ſum tamen omnino vobis corde coniunctus; idque de Beatitudine veſtra erga me modis omnibus confido: quia cum me viciſſim diligitis, à me non longe eſtis.* Vnde [h] *gratias referimus illi grano ſinapis*, [i] qui *ex modici deſpicabiliſque ſeminis ſpecie, ita* [k] *ramis ex eadem radice ſurgentibus, atq; ſe diſtendentibus vſquequaq; diffuſis vt in eis volatilia cœli nidificent: gratiaque ſit fermento illi,* [l] quod *tribus farinæ ſatis totius humani generis maſſam in vnitate conſperſit: atque paruo lapidi qui abſciſſus* eſt *de monte ſine manibus*, & *occupauit vniuerſam faciem orbis terræ; qui ad hoc ſe vſquequaque diſtendit, vt* [m] omni *humano genere in vnitatem redacto, totius corpus perficeretur Eccleſiæ: atque ita* [n] vt *totius compagis pertineret commodum membrorum partialis iſta diſtinctio. Vnde nos quoque à vobis non longe ſumus, quia in illo qui vbique eſt vnum ſumus. Agamus ergo ei gratias, qui* [o] *ſolutis inimicitiis in carne* ſua *fecit vt in omni orbe terrarum vnus eſſet grex, & vnum ouile ſub ſe vno paſtore: ſemper memores, quid nos* [p] egregius *prædicator admoneat dicens,* [q] *Solliciti ſeruate vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.* [r]

Sanctitatis veſtræ ſcripta, quæ ad ſedem Apoſtolicam miſiſtis ſuper quibuſdam conſultis, [ſ] *quaſi ad caput, vt inde* acciperetis *reſponſa* vnde [t] *omnis Eccleſia totius religionis ſumpſit exordium,* [u] *gratanter* ſuſcepi, & breuiter vobis reſpondere curaui.

CAPITVLVM I.

Vide Pſeudo-Clement. epiſt. 2. & 3.

De Eccleſiarum enim conſecratione, & de Miſſarum celebrationibus, non alicubi quam in ſacratis Domino locis, abſque magna neceſſitate fieri debere liquet omnibus quibus ſunt nota [x] *Noui* ac Veteris [y] Teſtamenti præcepta. [z] Tabernaculum vero Moſen Domino præcipiente feciſſe & ſacraſſe, cum menſa &

f verba Gregorij, epiſt. 36. lib. 4. quæ vſurpat Pſeudo-Sixt. II. epiſt.
g ſpatia.
h & magis gratias.
i quia.
k ita eſt.
l quo tribus.
m vt ex humano.
n ita ad totius.
o Eph. 2.
p nos prædic. veritatis.
q Epheſ. 4.
r hucuſque Pſeudo-Sixt. II.
ſ ſic Innocēt. epiſt. 4. & ex eo Pſeudo-Damaſ. epiſt. 5.
t additam. impoſtoris falſiſſ. licet *à Petro exordiū Epiſcopatus cœpiſſe* ſcribāt Innoc. epiſt. 2. Siric. epiſt. 4.
u Greg. epiſt. 53. lib. 4.
x profer Noui Teſtamenti præcepta ſi potes, nos nulla nouimus.
y Num. 7.
z Tabernaculum fuit cœleſtium ὑπόδειγμα teſte Paulo Heb 9.

altari eius, & cæteris vasis vtensilibus ad diuinum cultum explendum legimus; & non solum diuinis præceptis ac precibus ea sacrasse; sed etiam sancti olei vnctione Domino iubente perlinisse nouimus. Qualiter autem hæc facta sint, & quomodo ipsa sacra non alij quam Sacerdotes sacra vnctione delibuti, Dominoque cum vestibus sanctis sacrati, & Leuitæ tractabant, ferebant, erigebant & deponebant; in ipsis institutionibus quæ (Domino iubente) per Mosen conscriptæ sunt, in lege Domini reperitur. Qualiter *ergo* [a] Dauid regum piissimus amplificauerit cultum Dei, & templum Domini ædificare voluit; sed propter multum sanguinem quem effuderat prohibitus est, & ipse collegerat expensas, Salomonque filius eius idipsum quod ipse facere optauerat, iubente & auxiliante Deo perfecit, & templũ cum altari, & reliqua ad diuinum cultum peragendum consecrauit, in libr. Regum inter cętera legitur ita: [b] *AEdificans* (inquit Salomon Domino) *ædificaui* [c] *inhabitaculum tuum*, fortissimum *solium tuum in sempiternum. Conuertitque rex faciem suam, & benedixit omni Ecclesiæ Israel. Omnis enim Ecclesia Israel stabat, & ait: Benedictus Dominus* [d] *Israel, qui locutus est* in *ore suo Dauid* [e] *patrem meum, & in manibus* eius *perfecit dicens: A die, qua eduxi populum meum Israel de AEgypto, non elegi ciuitatem de vniuersis tribubus Israel, vt ædificaretur domus, & esset nomen meum ibi: sed elegi Dauid, vt esset super populum meum Israel. Voluitque Dauid pater meus ædificare domum nomini* [f] *Dei Israël: & ait Dominus ad Dauid patrẽ meum, Quod cogitasti in corde tuo ædificare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans. Verumtamen tu non ædificabis domum; sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis; ipse ædificabit domum nomini meo. Confirmauit Dominus sermonem suum quem locutus est, stetique pro Dauid patre meo, & sedi super thronum Israël, sicut locutus est Dominus: & ædificaui domum nomini Domini Dei Israël: & constitui ibi locum arcæ, in quâ fœdus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi sunt de terra AEgypti. Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu Ecclesiæ Israël, & expandit manus suas in cœlum, & ait,* [g] Dominus *Deus Israel, nõ est similis tui, in cælo desuper, & super terram deorsum: qui cu-*

a Nota connexionem.

b 3.Reg. c.8.

c domum inhabit.

d Dominus Deus.

e ad Dauid.

f Domini Dei.

g Domine Deus.

qui custodis pactum & misericordiam seruis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo quæ locutus es ei. Ore locutus es, & manibus perfecisti, vt hæc dies probat. Nunc igitur, Domine Deus Israël, conserua Dauid famulo tuo patri meo quæ locutus es ei; [h] *Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum Israël; ita tamen, si custodierint filij tui viam suam, vt ambulent coram me, sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc, Deus Israël, firmentur verba tua quæ locutus es Dauid seruo tuo patri meo. Ergo ne putandum est, quod verè Deus habitet super terram? Si enim cœlum, & cœli cœlorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc quam ædificaui? Sed respice ad orationem serui tui, & ad preces eius, Domine Deus meus. Audi* Domine *hymnum & orationem, quam seruus tuus orat coram te hodie, vt sint oculi tui aperti super domũ hanc nocte & die, super domum de qua dixisti,* [i] *Erit nomẽ meum ibi: vt exaudias orationem quam orat in loco isto ad te seruus tuus, vt exaudias deprecationem serui tui, & populi tui Israël, quodcunque orauerint in loco isto, &* [k] exaudias *in loco habitaculi tui in cœlo, & cum exaudieris propitius eris. Si peccauerit homo in proximum suum, & habuerit aliquod iuramentum quo teneatur adstrictus; & venerit propter iuramentum coram altari tuo, in domum tuam, tu exaudies* de [l] *cœlo & facies, & iudicabis seruos tuos, condemnans impium, & reddens viam suam super caput eius, iustificansque iustum, & retribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus Israël inimicos suos, (quia peccaturus est tibi) & agentes pœnitentiam, & confitentes nomini tuo venerint & orauerint, & deprecati te fuerint in domo hac, exaudi in cœlo, & dimitte peccatum populi tui Israël: & reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit cœlum, & non pluerit propter* [m] *peccatum eorum, & orantes in loco isto pœnitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis* [n] *conuersi fuerint propter afflictionem suam, exaudi eos in cœlo, & dimitte peccata seruorum tuorum, & populi tui Israël; & ostende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluuiam super terram* [o] *quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aër, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, & afflixerit eum inimicus eius portas obsidens, omnis plaga, vniuersa infirmitas, cunctaque deuotatio & imprecatio quæ acciderit omni homini de populo tuo Israël, si quis* [p] agnouerit

h 2. Reg. 7. 12

i Deut. 12.

k exaudies.

l in cœlo.

m peccata.

n pecc. suis.

o terrã tuam.

p cognouerit.

plagam cordis ſui, & expanderit manus ſuas in domo hac, tu exaudies in cælo, in loco habitationis tuæ, & repropiciaberis, et facies vt des vnicuique ſecundum omnes vias ſuas, ſicut videris cor eius, (quia tu noſti ſolus cor omnium filiorum hominum) vt timeant te cunctis diebus, quibus viuunt ſuper faciem terræ quam dediſti patribus noſtris. Inſuper et alienigena, qui non eſt de populo tuo Iſraël, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum vbique) cum venerit ergo, & orauerit in loco hoc, tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, et facies omnia pro quibus inuocauerit te alienigena; vt diſcant vniuerſi populi terrarum nomen tuum timere, ſicut populus tuus Iſraël: et probent quia nomen tuum inuocatum eſt ſuper domum hanc quam ædificaui.

Si egreſſus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos ſuos, per viam quocunque miſeris eos orabunt te contra viam ciuitatis quam elegiſti, & contra domum quam ædificaui nomini tuo,
q orationes — *& exaudies in cælo* [q] orationem *eorum, & preces eorum, &*
facies iudicium eorum. Quod ſi peccauerint tibi, (non eſt enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis ſuis, & captiui ducti fuerint in terram inimicorum longè, vel propè, & egerint pœnitentiam in corde ſuo, in loco captiuitatis, & conuerſi deprecati fuerint te in captiuitate ſua, dicentes, Peccauimus, inique egimus, impie geſſimus, & reuerſi fuerint ad te in vniuerſo corde ſuo, & tota anima ſua in terra inimicorum ſuorum ad
r fuerint. — *quam captiui ducti* [r] fuerant, *& orauerint te contra viam terræ ſuæ quam dediſti patribus eorum, & ciuitatis quam elegiſti, & templi quod ædificaui nomini tuo, exaudies in cælo, in firma-*
ſ orationes. — *mento ſolij tui* [ſ] orationem *eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & propitiaberis populo tuo qui peccauit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum quibus præuaricati ſunt in te; & dabis miſericordiam coram eis qui captiuos habuerint, vt miſereantur eis: Populus enim tuus eſt, & hæreditas tua, quos eduxiſti de terra Aegypti, de medio fornacis ferreæ, vt ſint oculi tui*
t exaudias. — *aperti ad deprecationem ſerui tui & populi tui Iſraël, &* [t] exaudies *eos in vniuerſis pro quibus inuocauerint te. Tu enim ſeparaſti eos tibi in hæreditatem de vniuerſis populis terræ, ſicut locutus es per Moſen ſeruum tuum, quando eduxiſti Patres noſtros*
u de Ægypto. — [u] de terra Ægypti, *Domine Deus. Factum eſt autem cum compleſ-*

complesset Salomon orans Dominum omnem orationem, & deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini. Vtrumque enim genu in [x] terra *fixerat, & manus expanderat* [y] ad *cælum. Stetit ergo & benedixit omni Ecclesiæ Israël voce magna dicens; Benedictus Dominus qui dedit requiem populo suo Israël, iuxta omnia quæ locutus est. Non cecidit, ne vnus quidem sermo,* [z] in *omnibus quæ locutus est per Mosen seruum suum. Sit Dominus* [a] *noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos, neque proijciens, sed inclinet corda nostra ad se, vt ambulemus in vniuersis vijs eius, & custodiamus mandata eius, & cæremonias,* [b] *& iudicia, quæcunque mandauit patribus nostris; & sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram Domino, appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, vt faciat iudicium seruo suo, & populo suo Israël per singulos dies;* & *sciant omnes populi terræ quia Dominus ipse est Deus, & non est vltra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, vt ambulemus in Decretis eius, & custodiamus mandata eius, sicut & hodie. Igitur Rex & omnis Israël cum eo immolabant victimas coram Domino. Mactauitque Salomon hostias pacificas quas immolauit Domino, boum viginti duo millia, & ouium centum viginti millia; & dedicauerunt templum Domini, rex &* [d] *filij Israël. In die illa sanctificauit rex medium atrij, quod erat ante domum Domini: fecit* autem [e] *ibi holocaustum & sacrificiũ, & adipem pacificorũ;* [f] quia *altare æneum quod erat coram Domino minus erat, & capere non poterat holocaustum & sacrificium* [g] *adipem pacificorum. Fecit ergo Salomon in tempore illo festiuitatem celebrem: et omnis Israël cum eo, multitudo magna ab introïtu Emath, vsque ad riuum Aegypti coram Domino Deo nostro, septem diebus & septem diebus, id est, quatuordecim diebus; & in die octaua dimisit populos.*

Iudæi ergo loca, in quibus Domino sacrificabant, *diuinis* habebant supplicationibus consecrata: nec in aliis quam in Deo dicatis locis munera Domino offerebant. Si [h] *enim* Iudæi, [i] *qui vmbræ* legis *deseruiebant*, hæc faciebant: multo magis quibus veritas patefacta est, & [k] *gratia & veritas per Iesum Christum data est*, [l] templa Domino ædificare, & (prout melius possumus) ornare, eaque diuinis precibus & sanctis vnctionibus

x in terram.
y in cælum.
z ex omnibus bonis.
a Dominus Deus.
b cęrem. eius.
c vt sciant.
d & omnes filij.
e fecit quippe holoc. ibi.
f quoniam.
g & adipem,
h non cohærent hæc pręced.
i Heb. 8.
k Ioan. 1.
l templum Iudaïcum typus fuit cœli teste Apostolo Hebr. 9. non templorũ nostrorũ: nisi quis per templa Christianorum pios ipsos intelligat cum Petro 1. epist. c. 2. & Paulo Eph. 2. Ecclesia enim quotidie ædificanda, ornanda piis moribus, dicanda precibus, vngenda spiritu Sancto.

ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque & reliquis ad diuinum cultum explendum vtenſilibus, deuote & ſolenniter ſacrare, & non in aliis locis quam in Domino ſacratis, ab Epiſcopis, & non à Chorepiſcopis,[m] qui ſæpe prohibiti ſunt, niſi (vt prædictum eſt) ſumma exigente neceſſitate, Miſſas celebrare, nec ſacrificia offerre Domino debemus. Et hoc (ſi ſumma neceſſitas agere compulerit) non in domibus, quia in ſacris canonibus ſacrificia [n] *in domibus* offerri prohibita ſunt; ſed in [o] *tabernaculis* diuinis precibus à pontificibus dicatis, & in menſis Domino ſacratis, & ſacra vnctione à pontificibus delibutis, pro ſumma (vt præfixum eſt) neceſſitate & non pro libito cuiuſquam & pigritia agatur. [p] *Satius ergò eſt*, [q] *Miſſam* non *cantare*, aut *non* [r] *audire, quam* in illis locis *vbi* fieri *non oportet*: niſi (vt ſæpedictum eſt) pro ſumma contingat neceſſitate; quoniam neceſſitas non habet legem. Vnde ſcriptum eſt, [ſ] Vide *ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris, ſed* [t] *in* loco *quem elegerit Dominus Deus tuus.* Et in Exodo legitur: *Vos vidiſtis* [u] quia *de cœlo locutus* ſum *vobis: Non facietis Deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis: altare de terra facietis mihi, & offeretis* [x] *ſuper* illud *holocauſta & pacifica veſtra: oues veſtras & boues in omni loco in quo fuerit memoria nominis mei.* Et ſicut non alij quam ſacrati Domine ſacerdotes debent *miſſas cantare*, nec ſacrificia ſuper altare offerre: ſic nec in aliis, quam in præfatis Domino ſacratis locis *Miſſas cantare*, aut ſacrificia offerre licebit. Si autem, vt legitur in Concilio [y] Laodicenſi cap. 26. *quod hi qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati, tam in Eccleſiis, quam in domibus exorcizare non poſſunt:* multo magis maioris gradus miniſteria niſi ab eis qui ad eos gradus ſunt ſacrati, quibus fungi debent officia agi vel ſacrificia offerri licet. Quod autem (vt paulo ſuperius prælibatum eſt) oblationes in domibus offerri non debent, in eodem Concilio cap. 58. prohibitum habetur; ita [z] *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis & presbyteris.* Solennitates vero dedicationum Eccleſiarum & ſacerdotũ per ſingulos annos ſolenniter ſunt celebrandæ, ipſo [a] Domino exempla dante; qui ad feſtum dedicationis templi,

m hoc falſum eſſe iam docui: Vide pſeudo-Damaſ. epiſt. 5.
n Concil. Laodic. c. 58.
o An idem tibi ſunt templum & tabernaculum?
p imitatur impoſtor Conc. Pariſ. ſub Ludouico Pio lib. 1. ca. 47. & Capitular. libr. 7. c. 334.
q phraſes ſeculorum poſteriorum.
r Greg. epiſt. 18. lib. 3.
ſ caue. Deut. 12.
t *in eo.* hæc locum non habent ſub N. T. vide Malach. 1. & Ioan 4.
Exod. 20.
u quod. ſim. facietis mecum.
x ſuper eo.
y Concil. Laod. c. 26. ſecundum verſ. Dion.
z Concil. Laod. cap. 58. ex eadẽ verſione.
a Dominus non dedit formam Chriſtianæ obſeruantiæ, ſed legalia impleuit ſub lege factus pro nobis.

templi, omnibus, id faciendo, dans formam cum reliquis populis, eandem festiuitatem celebraturus venit, sicut scriptum est, *facta* [b] *sunt Encænia in Hierosolymis, & hyems erat: Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis.* Quod [c] autem octo dierum sint Encænia celebranda, in libro Regum, peracta dedicatione templi, reperies.

2. De [d] Ecclesiarum vero consecratione, quoties dubitatur, & nec certa scriptura, nec certi testes existunt à quibus consecratio sciatur: absque vlla dubitatione scitote eas esse consecrandas, ne talis trepidatio faciat deteriorationem; *quoniam monstratur* esse *iteratum quod* nescitur factum.

His, fratres, testimoniis scripturarum, [e] Apostolica auctoritate confirmatis; consultis vestris breuiter respondisse sufficiat. Vobis tamen præuidendum est, [f] omnibus prædicandum, vt illicita non agantur, & Domini *præcepta conseruentur* & fideliter *peragantur*.

Rogamus [g] *autem vos, fratres*, (vt dicta Apostoli replicemus) *corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes; videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini in inuicem & in omnes, semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite: Hæc est enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere. Omnia autem probate; quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.* Data Kal. Martij, [h] Lampadio & Oreste viris Clariss. Coss.

b Ioan. 10.
c Hoc nihil
c Hoc nihil ad Christianos, fuit enim ceremoniale.
d Hæc desumpta sunt è penu Leonis epist. 92. ca. 15. impostor verba Leonis arripuit, sententiam non expressit.
e quasi vero auctoritas scripturę nutet si Rom. sedes confirmationem suam neget.
f not. phras.
g 1. Thess. 5.
h A.D. 530.

Baron. ad A. D. 530. §. 1.

Extat eius epistola data hoc anno sub dictis Coss. Kal. Martij, ad omnes episcopos de Ecclesiarum consecratione, &c.

CENSVRA.

IMPVRVS Agyrta sub Felicis IV. larua latens, longum trahit Scripturæ sacræ, Leonis, & Gregorij sententiarum syrma, cui paralogismos multiplices, & pudenda fœdæ inscitiæ ἐνδείγματα adsuit, vt supra pro instituti ratione breuiter docuimus.

FELICIS IV. PAPÆ

Epiſt. II.

Exhortatoria ad Sabinam.

a Epiſt. 13. Innocẽtij ad Iulianam.

S*INGVLARE* [a] *membrum Eccleſiæ, tuæ religionis amplitudinem exiſtere, & à nobis reuerendiſſime coli, ſatis eſt omnibus manifeſtum. In ipſo enim apice nobilitatis multò nobiliorem Eccleſiæ deuotionem impendis, & magis læta Chriſti agnitione præceptis eius obtemperas, & in fide potius exultas, quam tanti generis flore iactaris.* [b] Summa virtus eſt *viciſſe gloriam carnis; & magna eſt Chriſti* gratia, *nobilitatem moribus ſuperaſſe, Domina filia meritò illuſtris. Certa igitur, exiſtens dilectiſſima, vitæ huius (quæcumque ſunt) ſpatia æternis diuiniſque officijs illuſtrare contende, vt qui inſignem te præſtitit, reddat ſibi per ſecula clariorem.* [c]

b ſummæ virtutis eſt magnæ Chriſti gratiæ.

c ſequẽtia ad finem habet Pſeudo Dionyſ. epiſt. 1.

Quapropter tuam hortamur dilectionem, vt [d] *bonum, quod cœpiſti,* ſemper *implere* non differas; quia [e] *non laudatur initium ſed finis.* Sapientiam [e] *enim* te hortamur diligere & ſcrutari, vt rationabiliter & ſapienter diſponas, & [f] iudices ea, quæ tibi commiſſa ſunt, dicente Domino per Prophetam, [g] *Erudimini qui iudicatis terram.* Time ergo [h] *Dominum*, & mandata eius ſerua, & dilige eum totis viſceribus, *& proximum tuum ſicut teipſum.* Deus [i] *altiſſimus creauit* ſapientiam *in Spiritu ſancto, & vidit & dinumerauit* ea terram, *& menſus eſt, & effudit illam ſuper omnia opera ſua; & ſuper omnem carnem: ſecundum datum ſuum* [k] *præbuit illam diligẽtibus ſe. Timor* [l] *Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium* in [m] *longitudinem dierum. Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ benedicetur. Dilectio Dei honorabilis ſapientia; quibus autem apparuerit in viſu, diligunt eam* [n] *in viſione & in agnitione magnalium ſuorum. Initium ſapientiæ timor Domini, & cum fidelibus in vulua concreatus eſt, & cum electis fœminis graditur, & cum iuſtis & fidelibus agnoſcitur. Timor Domini, ſcientiæ religioſitas. Religioſitas cuſtodiet, & juſtificabit cor, jucunditatem atque*

d imitatur Greg. epiſt. ad Auguſtini ſocios quam Beda recitat lib. 1. cap. 23.
e etiam.
f quale iudicium mulieri cõmiſſum.
g Pſal. 2. ineptæ Prophetæ ad reges verba ad mulierculam torquet impoſtor.
h Deum.
i Eccl. 1. 9. &c.
k & præbuit.
l Eccl. 1. 9.
m gaudiũ & longit. Pſeudo Dionyſ. in longitudine.
n cum.

gaudium

gaudium dabit. Timenti Dominum [o] *bene erit, in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientiæ est timere* [p] Dominum, *& plenitudo à fructibus illius. Omnem domum illius implebit* [q] *à generationibus, & receptacula à thesauris illius. Corona sapientiæ timor Domini, replens pacem & salutis fructum; & vidit, & dinumerauit* eam; *vtraque autem sunt dona Dei*, scientia & intellectus *prudētiæ. Sapientia compartietur, & gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientiæ, est timere Dominum*, & [r] *rami illius longæui. In thesauris sapientiæ intellectus & scientiæ religiositas, execratio autem peccatoribus sapientia. Timor Domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari; iracundia enim animositatis illius, subuersio illius est. Vsque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis. Bonus sensus vsque* [s] ad *tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientiæ, significatio disciplinæ; execratio autem peccatori cultura Dei. Fili concupiscens sapientiam* [t] serua *iustitiam, & Deus præbebit illam tibi. Sapientia enim & disciplina timor Domini; &* hoc *quod beneplacitum est illi, fides & mansuetudo, & adimplebit thesauros illius.* [u] Contumax *non sis*, & *incredibilis Timori Domini, & ne accesseris ad illum* [x] *duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris* [y] *labijs tuis. Attende in illis, ne fortè cadas, &* [z] *ponas* scandalum *animæ* tuæ, & [a] *adducas inhonorationem* tibi, *& reuelet Deus absconsa tua. Pro* fide & *iustitia*, ac pro salute animæ [b] *certa* semper, & pro adiutorio fratrum viriliter age, vt à Domino recipias remunerationem. Scriptum est enim, [c] *fili conserua tempus, & deuita à malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est* [d] *enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens* [e] *gratiam & gloriam. Ne accipias faciem aduersus faciem tuam, nec aduersus animam tuam mendacium. Non reuerearis proximum tuum in casu* [f] *tuo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore* [g] eius. *In lingua enim* [h] agnoscitur *sapientia, & sensus, & scientia, & doctrina in* [i] verbis veritatis, *& firmamentum in operibus iustitiæ. Non contradicas veritati vllo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subjicias te homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum* fluminis. [k] *Pro iustitia ago-*

o Deum.
p Deum.
q impleuit.
r rami enim.
s vsque in tempus.
t Pseudo-Dion. Sētentiam cō erua.
u Pseudo-Dionys. eius.
x eum.
y in labiis.
z versio quā secutus August. in speculo.
a versio vulg.
b Pseudo-Dion. animæ tuæ.
c Eccl. 4.
d Pseudo-Dionys.
e gloriam & gratiam.
f suo, Pseudo-Dion.
g decore suo.
h dignoscitur.
i verbo sensati.
k August. lib. speculi ver. versio *fulminis* vulgata *fluuij*, sic & Pseudo-Dionys.

nizare pro anima tua, & vſque ad mortem certa pro iuſtitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. [l] *Noli citatus eſſe in lingua tua, & inutilis, & remiſſus in operibus tuis. Noli eſſe ſicut leo in domo tua, euertens domeſticos tuos & opprimens ſubiectos tibi. Non ſit tibi manus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta.*

l Pſeudo-Dion. inimicos tuos, & eos euertet viriliter.

His *fulta* [m] ſcripturarum auctoritatibus, ſemper ſta *recta*, & à via veritatis ne auertaris; vt gratiam Dei [n] acquiras, & bonorum hominum amicitia [o] fruaris; *tantoque* [p] tua voluntas *facilius ab amore huius ſeculi* [q] *exeat, quanto & impellitur dum vocatur.* [r] *Nam nos & præſentes vos videre cupimus, & abſentibus per epiſtolam ſaltem colloqui deſideramus. Vnde & optamus, vt vos B. Petrus Apoſtolorum princeps, ad ſua limina feliciter perducat; quatenus in omnipotentis* [ſ] *gratia, perfrui veſtra præſentia mereamur.*

m Pſeudo-Dion. fultus. rectus.
n Pſeudo-Dion. ſemper acquiras.
o fruaris.
p verba Gregor. epiſt. 70. lib. 9.
q Pſeudo-Dion. mens exeat.
r eiuſd. verba epiſt. 79. li. 7 indict. 2.
ſ Dei gratia.

Data 12. Kal. Nouemb. Lampadio & Oreſte viris Clariſſ. Coſſ.

Baron. ad A.D. 530. §. 1.

EXTAT rurſum alia eiuſdem argumenti ſub iiſdem Coſſ. data, ſed perperam 12. Kal. Nouembris, quo tempore non amplius Felix, ſed Bonifacius II. Romanæ Eccl. Pontifex præſidebat: facile enim accidiſſe potuit vt loco Bonifacij, Felicis nomen fuerit appoſitum. Dolemus res eiuſdem Papæ Felicis ob iniuriam temporum admodum ieiunas eſſe relictas &c.

Binius in Notis.

Data 12. Cal. Nouemb.) Hæc Chronologia menſtrua mendoſa eſt. Nam hoc menſe Bonifacius Pontifex creatus erat, vt patet ſupra.

CENSVRA.

His addo primam epiſtolæ partem Innocentio, 2. Syracidæ, 3. Gregorio reſtituendam eſſe.

BONIFA-

BONIFACII II. PAPÆ

Epistola.

Ad Eulalium [a] *Alexandrinum Episcopum, de reconciliatione Carthaginensis Ecclesiæ, directa.*

Bonifacius Episcopus Eulalio coëpiscopo salutem.

OLIM [b] *ab initio tantam percepimus à B. Petro Apostolorum principe fiduciam, vt habeamus authoritatem* vniuersali Ecclesiæ (auxiliante Domino) subuenire, & quicquid nociuum est autoritate Apostolica corrigere & emendare.

Ad hoc [c] enim [d] diuinæ dispositionis *prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos; vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuersitate contextio, & rectè officiorum* [e] generaretur *administratio singulorum. Neque enim vniuersitas aliâ* [f] poterit *ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia vero quæque creatura in vna eademque* [g] æqualitate *gubernari vel viuere non potest, cœlestium militiarũ* [h] exempla *nos* instruunt: [i] *quia dum* sint *Angeli,* sint *Archangeli, liquet* [k] quia *non æquales* sunt, *sed in potestate & ordine (sicut nostis) differt alter ab altero. Si ergo inter hos, qui sine peccato sunt,* [l] constet istam esse distinctionem; *quis hominum abnuat* [m] *libenter* illorum *se dispositioni submittere?* [n] Hic enim *pax & charitas mutuâ se vice complectuntur; & manet firma* [o] concordia, ac *in alterna & Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur vnumquodque salubriter tunc completur officium, cum fuerit vnus ad quem possit recurri præpositus.* [p]

Vota [q] *nostra charitatem tuam latere nolumus, ne qui parti-*

a Nullus Eulalius tẽpore Bonifacij Alexãdrino insedit throno. Harding. art. 4. ad prouoc. & sect. 28. de primatu Papæ, ad Eulaliũ Thessalonicensem datam vult hãc epist. sed fide caret eius assertio.
b Leonis verba epist. 24. ab initio: eadem vsurpãt Pseudo-Zephyrin epist. 2. Pseudo-Dionys. epistol. 2. Pseudo-Liberius epist. 13.
c Gregorij verba epist. 52. lib. 4.
d dispẽsationis diuinæ.
e gereretur.
f poterat.
g qualitate.
h exemplar nos instruit.
i sunt Angeli & sunt.
k quod non sunt.
l ista constat esse dist.

m huic se libenter disp. n adde ex Greg. *cui nouit etiam Angelos obedire? Hinc etenim.* o concordiæ in. p hucusque Pseudo Dionys. ex Gregor. & Leone. q epistola Hormisdæ 64. ad verbum.

ceps fuit ſolicitudinis, gaudiorum fructus red latur extorris. Et ideò [r] Carthaginenſem *Eccleſiam ad communionem noſtram rediſſe (Domino propitiante) tradentibus ſignificamus alloquijs; & mandatorum quæ legatis* [ſ] *dedimus ſeriem in omnibus fuiſſe completam. De qua parte, vt ad dilectionem tuam plenius* [t] perfecte *gaudium perueniret, libelli* [u] Eulalij *fratris & conſacerdotis noſtri* Carthaginenſis [x] *Epiſcopi*, & Iuſtiniani *Clementiſſimi principis Orientis, ſacrarum literarum exemplaria pariter credidimus deſtinanda; indicantes nihilominus per Orientis partes plurimos Epiſcopos ſic feciſſe. Supereſt, vt à nobis competentibus precibus Diuinitas exorata concedat, quatenus de aliarum quoque Eccleſiarum redintegratione gratulemur. Ea verò quæ ſignificare curauimus, in eorum Sacerdotum, qui fraternitati tuæ vicini ſunt, curabis perferre notitiam; vt & ipſi de affectu tantæ rei gratias nobiſcum cœleſtis miſericordiæ beneficijs referre non ceſſent.* Aurelius enim præfatæ Carthaginenſis Eccleſiæ olim Epiſcopus cum [y] collegis ſuis (inſtigante Diabolo) ſuperbire [z] temporibus prædeceſſorum noſtrorum Bonifacij atque Cœleſtini, contra Romanam Eccleſiam cœpit; ſed videns ſe modo peccatis Aurelij Eulalius à Romanæ Eccleſiæ communione ſegregatum, humilians recognouit ſe, pacem & communionem Romanæ Eccleſiæ petens, [a] ſubſcribendo vna cum collegis ſuis, damnauit *Apoſtolica autoritate* [b] omnes Scripturas quæ aduerſus Romanæ Eccleſiæ priuilegia factæ quoquo ingenio fuerunt.

r Conſtantinopolitanã.
ſ legatis noſtris.
t perfectum.
u Ioannis.
x Epiſc. Cõſtantinopolitani & Iuſtini.
y Auguſtino ſcil. &c.
z cõtrouerſia mota non ab Africanis ſuperbientibus ſed à Zoſimo vrbico Papa criſtas erigẽte. vide commonitorium ab ipſo legatis datũ, inter acta Concilij Carthag. habiti 8. Cal. Iunij Montano & Plinta Coſſ. A. D. 419.
a non opus fuit Eccleſ. Rom. cõmunionẽ petere quæ tunc Afris denegata non eſt.
b ſi quod Epiſcopi decernunt *Apoſtolica auctoritate* decernitur, quid ſibi peculiare vindicat Romanus cui ſupparaſitaris Alaſtor?

CENSVRA.

PRAECEDENTEM epiſtolam ab impuro conſarcinatore ex pannis male conſutis compaginatam eſſe iam demonſtrauimus, ſupereſt vt aduerſariorum de ea ſententiam audiamus.

Bellarmin. de Rom. Pontif lib. 2. c. 25.

Reſp. Primum, valdè mihi eas epiſtolas eſſe ſuſpectas; nam imprimis pugnare videntur cum iis quæ diximus de cõiunctione Auguſtini, Eugenij, Fulgentij & aliorum Africanorum cum Rom. Eccleſia. Deinde Eulalius Alexandrinus, cui Bonifacius ſcribere videtur, nullus fuit, aut certe eo tempore non fuit, vt patet ex Chronologia Nicephori Conſtantinopolitani. Præterea Bonifacius ſignificat in epiſtola ſua, Iuſtino imperante ſe ſcribere, at Iuſtinus obierat

obierat antequam Bonifacius sedere inciperet, vt ex historiis omnibus constat. Adhæc epistola quæ Bonifacio adscribitur tota fere constat ex duobus fragmentis; quorum alterum sumptum est ex epistola Hormisdæ Pontificis ad Ioannem, alterum ex epistola S. Gregorij ad Episcopos Galliæ, quæ est 52. libri 4. At S. Gregorius eo tempore nondum erat natus, neque credibile est Gregorium à Bonifacio illa verba sumpsisse, siquidem stylus omnino Gregorianus est.

Baron. in Not. Martyrol. ad 16. Octob.

Scias falsam esse & adulterinam epistolam illam quæ fertur nomine Bonifacij II. Rom. pontif. ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, quæ edita habetur Tom. 2. Concil. recentioris edit. Si hæc (*Eccl. Afri. schismaticam Romanæ reconciliatam*) vera sunt, certe quidem expungendi essent ex albo sanctorum quotquot martyres & confessores illo ipso tempore in Africana Ecclesia sunt coronati Martyrio, vel egregiæ sanctitatis meritis claruere: quos ipsos S. Rom. Ecclesia in suo Martyrologio vel inter martyres numerauit, vel inter confessores adscripsit: cum exploratissimum sit mille sententiis Cypriani, Augustini & aliorum omnium S. Patrum extra vnitatem Ecclesiæ nec posse esse Martyrium nec aliquam sanctitatem. Quin amplius ex collegis Aurelij, qui ea epistola in crimen vocantur, inter alios fuisse constat ipsum Patrem Sanctiss. Augustinum, Cathol. Ecclesiæ iubar fulgentissimum; qui, vt eadem caligine schismatis obscuratus, è Classe S. E. Doctorum, è numero sanctorum, necdum ex Martyrologio, sed & è Sacro Rom. Ecclesię Calendario (si illæ veræ sunt literæ) delendus esset. Nam post prædictum Aurelium, intra præfatum temporis spatium, decessisse ipsum certissimum est. Quid numerem Fulgentios, Eugenios, & alios fere innumeros clarissimos Sanctitate & doctrina viros, eadem cum prædictis sorte censendos? Ecce in quod discrimen vnus Isidorus Mercator illarum epist. Collector res nostras adduxit, vt ex ea parte periclitari videatur Ecclesia, si quæ ipse collegit vel potius effinxit, firma certaque esse dixerimus. Testimonium illi perhibeo (vtar verbis Apostoli) quod *Zelum* habuit, *sed non secundum scientiam*, vt quia sibi visa est paulò ardentior altercatio Aurelij Episcopi Carthaginensis, Augustini & aliorum Africanorum Episcoporum cum Bonifacio & Celestino Rom. pontificibus in causa Apiarij presbyteri: ea epistola nomine Bonifacij conficta, sarciendum quod scissum putabat, existimarit: facessant hæc; non innititur vel fulcitur paleis Dei Ecclesia quæ est *columna & firmamentum veritatis*. Sed detegamus technam, & aperiamus imposturam, &c. Rom. 10. 1. Tim. 3.

Ibid. Postquam varia (vt probaret communionem Eccl. Africanę cum Rom.) congessit testimonia Concil. Afric. cap. 102. Augustin. epist. 162. 163. Prosperi de promiss. cap. 30. Celestini in epist. ad Gal-

los, Vincentij Lerin. cap. 42. & 43. aduerſ. hæreſ. Leonis in epiſt. 85. Concil. Rom. ſub Hilare Rom. Martyrologij, Victoris de perſec. Vandal. lib. 1. & 2 Gregorij Turon. de gloria Martyr. cap. 25. 30. & 79. Subiungit, Ipſas iam confictas nomine Bonifacij Papæ literas attendamus. Inſcriptæ in primis habentur ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum. Sane quidem non tantum prædicti Papæ temporibus nullus eius nominis in Alexandrina Eccl. ſediſſe reperitur; (ſedit namq; eo tẽpore Timotheus eius nominis tertius, idem que hæreticus) ſed nec prioribus vel poſterioribus temporibus aliquis eius ſedis Epiſcopus nominatus reperitur Eulalius ab his qui ſcripſerunt Catalogum Epiſcoporum Alexandrinorum. Quod inſuper in eadem epiſtola mentio habetur de altero Eulalio tunc Epiſcopo Carthaginenſi, qui libellum pro communione adipiſcenda Bonifacio dicitur obtuliſſe, ignorauit qui illa finxit, res illorum temporum geſtas in Africa; quando regnante Gilimere rege Ariano, nullus erat relictus in Africa orthodoxus Antiſtes; qui antea fuerant exturbati nec eo ſunt amplius reuerſi, donec capto Gilimere Iuſtinianus Imp. debellata Africa pulſis Arianis, omnes Eccleſias reſtituit orthodoxis. Ecce, ex prædictis omnibus literarum illarum impoſturam, & merces Mercatoris agnoſcis, &c.

Idem Annal. Tom. 5. ad A. D. 419. §. 92.

Nec parcendum illi, qui ignoratione rerum geſtarum, ex turbis his actus in fugam, quæſiuit (quod piis non licet) in mendaciis latebras.---quid improbe improbus finxit impoſtor?---quam enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacij II. Papæ nomine epiſtolam ad Eulalium Epiſc. Alex. &c. Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, ſed callidus veterator, &c.

§. 93. *&* 94. repetitis probationibus quibus vſus fuerat in Notis ad Martyrol. addit. Inſuper dum inconcinnus effictor in eadem epiſtola meminit Iuſtini tunc regnantis Imperatoris, quam apertè ſe mentium eſſe ſignificat? Etenim eo tempore Bonifacij non Iuſtinus ſed Iuſtinianus regnabat in Oriente. Vides, Lector, quot quantiſque certis demonſtrationibus res tibi facta ſit nota, cum vel vna tantum ex adductis hic rationibus pluſquam ſatis eſſe potuerit ad arguendam epiſtolæ falſitatem: & intelligis quantò periculo recipiantur indiſcuſſa quæque Rom. pontificum nomine edita. Vide eundem ad A. D. 430. §. 5.

Binius in Notis ad Concil. 6. Carthag.

Impoſtorem & mendaciorum frigidum concinnatorem, callidumque veteratorem fuiſſe oportuit, qui epiſtolam illam plurimis mendaciis ſcatentem nomine Bonifacij II. ad Eulalium aliquem Alexandrinum Epiſcopum tempore Iuſtini Imperatoris mendaciter ſcriptam excogitauit, &c.

Idem

Idem Baronij indiuiduus assecla, in notis ad hanc epist. repetit pene ad verbum quæ Baronius habet in notis ad Martyrol. iam citatis.

Possevin. Apparat. Sacr. verbo Bonifacius.

Ex Baronio & Bellarmino Bonifacij II. nomine conficta fuit ab impostore epistola ad Eulalium Alexandrinum, &c. male Possevinus pro Eulalio, Eulabium substituit.

Gretser. in defens. Bellarmini col. 800. confirmat censuram à Bellarmino scriptam lib. 2. de pontif. Rom. cap. 25.

EXEMPLAR PRECVM [a] eius & Iustiniani prædicti principis.

a Eulalij scil.

PRIMA [b] *salus est, rectæ fidei regulam custodire, & à constitutis patrum nullatenus deuiare; & quia non potest Domini nostri Iesu Christi prætermitti sententia dicentis;* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *Et hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata religio. De qua spe & fide minimè separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes* qui cõtra sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas erigunt ceruices.

b verba libelli ab Hormisda missi ad Ioan. Nicopolitanum, & libelli Ioan. Constãtinopoli. & epist. 51. Hormisdę eadem habet epist. 3. Pseudo Eusebij.

[c] *Sequentes in omnibus Apostolicam sedem, & prædicantes eius omnia constituta, & per omnia, spero vt in vna communione vobiscum, quam sedes Apostolica prædicat, esse merear: in qua est integra & vera Christianæ religionis & perfecta soliditas; promittens* [d] *sequestratos à communione Ecclesiæ Catholicæ, id est non consentientes sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Quod si in aliquo à professione mea deuiare tentauero, his quos damnaui complicem mea sententia me esse profiteor. Hanc autem professionem meam manu mea subscripsi, &* [e] Bonifacio *sancto & venerabili Papæ vrbis Romæ direxi;* damnans & antecessores & successores meos, & omnes qui S. Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ priuilegia cassare nituntur.

c verba eiusdem libelli ex epist. Hormisdæ 51.

d in sequenti tempore sequestratos.

e Hormisdæ.

Hinc [f] *enim supernæ misericordiæ documentum perdocetur,*

f versio è Græco epist. 80. Hormisdæ, quæ act. 5. Concilij Constant. sub Menna relecta est.

quando & mundani principes cauſas fidei cum reip. ordinatione coniungunt, & Eccleſiarum Præſules, quod ad diſpenſationem ſuam pertinet, officij memores exequuntur. Talibus enim indigebat poſt diſcordiæ procellas religio Chriſtiana rectoribus, qui compreſſis prouida diſpenſatione turbinibus, diu peregrinatam pacem depulſa tempeſtate reducerent; vt in futura poſt ſecula ad propoſiti ſui exempla tendentes, ſibi adſcribendum indubitanter oſtenderent quicquid Domino placitum poſteris pro ſua imitatione feciſſent. Benedicamus Dominum, fratres chariſſimi, *noſtris hoc diebus fuiſſe conceſſum, & totis orationum, & curarum viribus adnitamur, vt quæ Dei ope bene cœpta ſunt ipſo adiuuante per omnia compleantur. Sperandum enim eſt, vt ad compagem corporis ſui reliqua quæ adhuc diuiſa ſunt membra feſtinent, & potioribus minora non diſcrepent. Ad quod, cum me dilectio tua Chriſtianæ ſtudio charitatis hortatur, debet* [g] *quod inuitat ſequi; & quod amandum ſuadet amplecti. Similem enim iam fidei curam gerentes per religioſam patientiam, par etiam præmium de boni operis ſperamus* [h] affectu. *Nec enim difficultatibus eſt cedendum. Non* enim *fatigatur aſperis fides, nec ad cœlorum ardua per procliue tenditur, nec* [i] *remunerationem citra laboris exercitium quis meretur. Vnde ne facientes bona deficiamus, ſpecialiter admonemur, etiam teſtante Pſalmiſta;* [k]Beati, qui cuſtodiunt iuſtitiam in omni tempore: *Quia non initium laboris remunerationem præmij conſueuit inuenire, ſed terminus. Ergo ſtudium ſolicitudinis aſſumentes, quibus eſt vna in communione* [l] *ſocietas* & credulitas; *quemadmodum de vnitate ſedis Apoſtolicæ & Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ pariter exultamus in Domino, ita de reliquorum quoque (ſicut* [m] affectione *mones) redintegratione lætemur, & curemus præmium, vt fidem integritatemque noſtram immaculatam ab omni contagione ſeruemus. Noſti enim, frater* chariſſime, [n] ac ſanctiſſime; [o] *quia Eccleſiaſtica ſeruant vincula concordiam, quæ nos ab hæreticorum tueatur inſidiis, per quam etiam canonum cuſtoditur* [p] integritas. *His in robore ſuo omni circumſpectione ſeruatis,* [q] remedia *ſperantibus conſeruantur. Habet enim Eccleſiaſticarum ordo regularum, & ipſius forma iuſtitiæ, vt medicina rationabilis* benigne & [r] *fideliter ſperantibus non negetur; nec quiſquam eſt ita ab humanitate diſcretus, quem non à rigore diſtrictionis inclinet* [s] *cauta ſimplicitas. Sed vt* [t] cautè hoc, [u] cæteraſque querelas, aut

g εἰς ὃ διεγείρῃ
h ἐκβάσει.
i Gal. 6.
k Pſal. 105.
l ἐν κοινωνίᾳ καὶ πίστει.
m ἐνδιαθέτως
n τιμιώτατε.
o ποῖοι.
p αὐθεντία.
q ἴασις.
r καλοθελῶς.
ſ ἀπανοῦργος.
t ἀσφαλῶς.
u καὶ χώρας μέμψεως ἢ ἐλέγχου. ἐφόδου πλάνης ἰσχύσῃ περιελθεῖν ἀγαπητέ.

las, aut errores alicuius æui valeas expedire, dilectissimè *frater, personam meam te in hoc oportet induere; scientem in huiusmodi causis (sicut prædictum est)* [x] quid cauendum sit, *& ita omnia* [y] præuidendum, *vt à te non ambigas rationem dispensationis huius Deo esse reddendam. Ita tamen, vt eos qui vobis fuerint communione sociati, vel per vos sedi Apostolicæ vestræ nobis scripta declarent, quibus etiam & quam continentiam libellorum obtulerint inseratur.*

Sic [z] quoque *humilitatem* [a] debemus tenere *in mente, vt inde ordinis nostri dignitatem seruemus in honore; quatenus in nobis nec humilitas timida nec* [b] ratio *sit superba.*

[c] *Omnipotens Deus*, charissime, [d] *sua* te pro*tectione custodiat atque ad cœlestis remunerationem patriæ* [e] *multiplici animarum fructu perducat.*

Deus [f] *te incolumem custodiat, Reuerendissime frater.* Amen. Data 8. Kal. Octob. [g] Iustiniano 3. & Oreste viris Clariss. Coss.

x τί ποιητέον εἴη, τί φυλακτέον.
y προνοούμενον.
z verba Gregorij lib. 4. epist. 36. indict. 13.
a teneamus in mente & tamen.
b erectio.
c eiusdẽ verba li. 7. epist. 127.
d vos.
e eum multiplic.
f subscriptio epist. 1. Greg. III.
g Iustinianus 3. Consul fuit A.D. 533. sed sine collega. Orestes cum Lampadio magistratum gessit A.D. 530.

CENSVRA.

RVRSVS impostor centones ex Gregorio & Hormisda Lectori obtrudit, seqq. pontificalis verbis abusus: *eodem tempore venit relatio ab Afris Episcopis de constitutione, & vt cum consilio sedis Apostolicæ omnia Carthagin. Episcopus faceret.* vide librum Pontif. in Bonifacio II.

Baron. Annal. Tom. 7. ad A.D. 530. §. 5.

Legitur in collectione Conciliorum nomine Iustini Imp. ad Bonifacium Papam fidei professio, quæ incipit *Prima salus est*, &c. quam quidem nec esse posse Iustini, qui ante annos quatuor iam obierat, prudens collector epistolarum Romanorum Pontificum considerans explosit, vtpote quæ nec sit Iustiniani, cum multa habeat epist. Ioannis Constantinopolitani Episcopi missæ ad Hormisdam Papam, quam & ipse [a] Pontifex ad Hispaniarum Episcopos dedit; habeatque & alia admixta ex aliis eius epistolis, vt plane esse appareat cento male consutus. Sed & inde vitiosa detegitur; quod data habetur sub consulatu Iustiniani 3. cum iam non amplius Bonifacius, sed & Ioannes Rom. Ecclesię Episcopus præsideret: sed & cum additur collega Orestes, magis arguitur impostura. Eodem planè vitio laborat, sed absurdiora continet illa quæ nomine eiusdem Bonifacij legitur data epistola ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, prout ostendimus in notis ad Rom. Martyrol. [b] & superius Tomo 5. cum eam manifestissimæ imposturæ conuictam penitus confutaui-

a Hormisd. epist. 45.
b ad A.D. 419

mus. Eant procul à fidelium cœtu, qui in Eccleſiam non habentem maculam neque rugam eiuſmodi conantur inferre quiſquilias: longeque longius exulent à Catholico orbe, qui quæ corruere videntur mendaciis ſuffulcire nituntur: nam ſuper ſolidum fundamentum firmamque Petram ſtructa eſt ſemper manens nunquam caſura ſyncera fides.

Binius, in Notis ad hanc epiſt. eadem iiſdem pene verbis reponit.

Poſſeuin. in Appar.

Epiſtola quę dicitur eſſe Eulalij Epiſcopi Carthaginenſis ad eundem Bonifacium valde ſuſpecta eſt.

Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 25.

In epiſtola etiam quæ Eulalio Carthaginenſi tribuitur, quædam ſententia Gregoriana inſeritur, ex libro 4. epiſt. 36. ad Eulogium. Et reliquum eius epiſtolæ nihil eſt, niſi fragmentum epiſtolæ Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Papam Hormiſdam.

IOANNIS II. PAPÆ

Epiſtola I.

Reuerendiſſimo fratri Valerio Epiſcopo, Ioannes.

a videtur imitatus initiũ epiſt. 37. Hormiſdæ, & epiſt. 80. lib. 1. Gregorij & 1. lib. 3.

SCRIPTA[a] *tuæ* ſanctitatis *ſuſcipiens, plena ea fidei* regula, qua plurimum polles, inueni; & *Deo gratias retuli* quod anima & corpore te bene vigere didici. Sane ea quæ ſignificaſti quoſdam dicere, quod non ſit Filius æqualis Patri; & quod in Euangelio ſcriptum ſit, *Pater maior me eſt:* ſcias non recte intelligere tales fidei regulas, nec rectam fidem penes ſe habere.

b verba Ithacij clari aduerſ. Varimadum cap. 4. quæ iá vſurpauit Pſeudo Hyginus, epiſt. 1.

c Epheſ. 4.

d Heb. 2.

Paulus[b] *Apoſtolus non ſecundum Deitatis naturam Chriſtum creatum inſinuat, ſed ſecundum humanæ naturæ ſubſtantiam eundem creatum affirmat, ipſo Epheſiis conſcribente;* [c] Renouamini, inquit, ſpiritu mentis veſtræ, & induite nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt, in iuſtitia & ſanctitate veritatis: *& ad Hebræos;* [d] In eo enim in quo paſſus eſt ille & tentatus, etiam poteſt his qui tentantur au-

tur auxiliari. Vnde, fratres sancti, vocationis cœlestis participes, considerate Apostolum & Pontificem confessionis nostræ Iesum, fidelem existentem ei qui creauit eum. *Et ad Coloss.* [e] Nunc etiam deponite & vos vniuersa, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpiaque ex ore vestro non procedant. Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius qui creauit eum. *Nunquidis qui* [f] *vniuersam creaturam, visibilia & inuisibilia*, [g] propria *potestatis virtute procreauit ac fecit, seipsum antea vel postmodum, (quod dicere nefas est) creauit vel facere potuit?* [h] *Filius minor est Patre in assumpti hominis forma, æqualis vero Patri est in Deitatis naturæ substantia, eodem protestante*, [i] Ego & Pater vnum sumus. *Et iterum*, Qui me odit, odit & Patrem. *Et iterum*, [k] Vt omnes glorificent Filium sicut honorificant Patrem. *Et iterum*, [l] Vt sint in nobis vnum, sicut & nos sumus vnum. *Et iterum*, Tu in me, & ego in eis. *Et iterum*, Omnia tua mea sunt: *Et iterum*, [m] Ego in Patre, & Pater in me. *Et iterum*, Pater in me manens facit opera hæc. *Et Ioannes Euangelista ait*, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. [n] *Et iterum ipse ad Parthos*, Tres sunt, *inquit*, qui testimonium perhibent in terra, spiritus, aqua & sanguis; & tres [o] *vnum* sunt: & tres sunt qui testimonium perhibent in cœlo; Pater, Verbum & Spiritus; & hi tres vnum sunt. *Nos itaque in natura Deitatis*, [p] quia *vnum sunt* Pater & Filius, *nec Patrem credimus aliquo tempore præcessisse*, [q] *ne maior sit Filio; nec Filium postea natum esse*, [r] *vt* Deitate *patris* minoretur.

Si [s] *æqualis Patri Filius non est, cur ita de illo Ioannes Euangelista testatus est?* [t] Propterea, *inquit*, persequebantur Iudæi Iesum, & quærebant eum occidere, quia non solum soluebat Sabbathum, sed & patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciēs Deo. *Et Paulus Apostolus*, [u] Hoc sentite in vobis quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset constitutus, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. *Et in Salomone*, [x] Qui genuit me

e Coloss. 3.
f vniuersa creata.
g propriæ pot. virtute ex nihilo.
h Ithacius eiusd. lib. cap. 5. & ex eo Pseudo-Hygin.
i Ioan. 10.
k Ioan. 14.
l Ioan. 17.
m hæc verba omisit ὑποβολῆς, omnia quæ habet pater mea sunt; & iterum.
n item ipse. 1. Ioan. 5.
o in nobis sunt.
p quā vnum sunt patrem & filium.
q vt maior.
r vt Deitas Patris minoraretur in Filio.
s Ithac. eod. lib. cap. 6.
t Ioan. 5.
u Phil. 2.
x Ecclesi. 24.

y Eccleſ.42. requieuit in tabernaculo meo. *Et Eccleſ.* [y] Sicut eſt ab initio, ita vſque in ſeculum; neque adiectum eſt ei, neque minuetur illi. Ipſe eſt enim Dominus creaturę ſuæ, qui nihil eguit ab aliquo. *Et in Pſal.*72. Quid enim mihi eſt in cœlo? & à te quid volui ſuper terram? *Hæc omnia* [z] filium *non inferiorem* natura *demonſtrant, ſed & æqualitatem Deitatis* [a] annuntiant; *quoniam qui vtraque locutus eſt, verum dixit, quia veritas mentiri non potuit.*

z in filio non a pronuntiãt.

Taliter, [b] frater chariſſime, ſemper age, cæteroſque omnes agere mone: *vt abolito hoc* [c] qui natus *videbatur errore, in laudem & gloriam Dei per totum mundum vna fides ſit, & vna eademque confeſſio: vt* [d] *in nomine Ieſu omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur; quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris.* Dat. Non. Auguſt. [e] Iuſtiniano & Athalarico viris Clariſſ. Coſſ.

b Leonis verba epiſt.15.
c leg. quo inquinatus Eutyches ſcil.
d Phil.2.

e Iuſtinian. quater Cõſul fuit A.D.521. cum Valerio A.D. 528. & 533. abſq; collega. A.D.534 cũ Paulino. *Marcellin. ad A.D. 529. Iuſtinianum ſolum, Caſſiodorus Deciũ ſolum Conſulem facit. Nemo Conſulatus Athalarici meminit.

CENSVRA.

De hac epiſt. apud Baronium & Binium altum ſilentium.

Suppoſitam à veteratore indicant Ithacij & Leonis ſententiæ, licet à plagiario corruptæ.

Stylus diuerſus ab aliis Ioannis epiſtolis.

Nota Conſulum mendax.

An Ioannis ad Iuſtinianum epiſtola, cuius initium *Inter claras*, &c. genuina ſit nec ne, à multis nouimus diſputari, quorum litem componere noſtri non eſt inſtituti; rationes vtriuſque partis Iuriſconſultis diſcutiendas reliquimus: nullo certè (quocumque eorum iudicia inclinent) præiudicio, Eccleſiæ cauſam grauari poſſe cenſeo.

AGAPETI PAPÆ

Epiſtola V.

Agapetus Anthimo Epiſcopo ſalutem.

a initium epiſt.80. Hormiſdæ.
b ſum repletus quod.
c ſanctiſſimi Imp.
d alludit ad verba libri Põtificalis in Agapeto, *dũ contentio verſaretur ita Dominus adfuit vt Epiſc. Conſtantinopol. nomine Anthimum inueniret Agapetus Papa hæreticum.*

Multo [a] *gaudio* [b] eſſem *repletus*, ſi te talem *circa Eccleſiæ pacem, &* glorioſiſſimi [c] *Imperatoris* atque populi doctrinam reperiſſem, qualem te in primordio eſſe audiui. Sed nunc, quia [d] di-

dicimus

dicimus à reuerendissimis fratribus te contra statuta Patrum Imperatorem & reliquos populos docere ita, [e] *vt negata humanæ carnis atque animæ veritate*, [f] tantum *dominum nostrum Iesum Christum vnius* [g] asseras *esse naturæ, tanquam verbi Deitas ipsa se in carnem animamque* [h] verterit, *&* tanquam *concipi ac nasci, nutriri & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in cœlum,* [i] sedere ad dextram patris, venire ad iudicandum viuos & mortuos, *diuinæ tantum* [k] voluntatis *fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis recipit veritate:* [l] quæ *natura* vnita naturæ *Patris natura est spiritus Sancti, simulque impassibilis,* [m] *simul*que *incommutabilis, sempiternæ Trinitatis indiuisa vnitas, &* [n] vnius voluntatis *æqualitas. Vnde si* [o] aliquis malæ voluntatis homo, aut infidelis *quisque desciscit, ne conuincatur Deitatem passibilem sentire, atque mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnam* [p] ausus fuerit *pronuntiare naturam, manifestè in* [q] apertam & Deo odibilem *transit insaniam,* [r] qui *Mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum, simulatorie credit omnia egisse,* [s] *nec* verum *in ipso corpus, sed phantasticam* eius *corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides Catholica detestatur, &* [t] alia *assertionum sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum Patrum dudum sunt damnata sententijs; non dubium est eam nos fidem prædicare atque defendere.*

e verba Leonis epist. 97.
f totum.
g assereret.
h conuerterit.
i leg. & in patris dextra vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considere.
k essentiæ fuerit.
l quoniam natura vnigeniti, natura est &.
m simul est.
n & consubstantialis.
o ab Apollinaris peruersitate Eutychianus quisque.
p audet.
q in Valentini & Manichæi.
r & Mediat.
s humanum
t aliarum.

Quam S. Apostoli docuerunt, & hactenus eorum suorumque successorum sequens sancta hæc Romana & Apostolica Ecclesia doctrinam tenuit ac tenet, docuit & docet.

Si [u] quidam enim ita sunt *obcæcati, & à lumine veritatis alieni, vt* [x] verbi *Dei à tempore incarnationis* [y] *denegent veritatem; ostendant, in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis, qua ratione concordent, si per* [z] *virginis partum aut caro sine Deitate, aut Deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest (Euangelista dicente)* [a] *quod* verbum caro factum est. & habitauit in nobis: *ita negari non potest, (B. Apostolo Paulo prædicante,)* [b] *quod* Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Quæ autem reconciliatio esse posset qua humano generi* [c] repropitiaretur *Deus*, si

u Leo ibid. hunc locum iam deprauauit pseudo-Caius.
x verbo.
y humanæ carnis deneg.
z per B. Virg.
a Ioan. 1.
b 2. Cor. 5.
c propitiaretur Deus nisi omnium.

d hominumque. hominis *caussam Mediator Dei*, & [d] *hominum* non *susciperet? Qua vero ratione veritatem Mediatoris implet, nisi* quia *qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri: vt mortis vinculum vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui solus morti nihil debuit) solueretur? Effusio enim* [e] iusti sanguinis *Christi tam* fuit *diues ad pretium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum Diaboli* [f] vinculum retineret. *Quoniam (sicut Apostolus ait)* [g] vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. *Et cum sub peccati præiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis quam debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius Sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in Saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant quo sacrificio reconciliati, quo sanguine sint redempti. Quis est (vt Apostolus ait)* [h] qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis? *Aut quod vnquam sacrificium fuit sacratius, quam quod verus & æternus pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit?*

e pro iniustis sanguinis iusti Christi, tam potens fuit priuilegium, iam.

f vincula retinerent.

g Rom. 5.

h Ephes. 5.

i Psal. 115.

Quamuis enim multorũ sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit.

k & dc.

[i] *In conspectu Domini pretiosa mors* iustorum fuit; *nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas.* [k] *De fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit; cum* [l] filius hominis *vnus solus Dominus noster Iesus Christus,, qui verè agnus erat immaculatus, extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat,* [m] cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. *Fides etenim* [n] *iustificans impios, & creans iustos, ad* [o] humilitatis retracta participium *in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari; qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tribuit in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno Domino* nostro *Iesu Christo vero Dei atque hominis filio verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuise habeat actiones communes; intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates. Et* [p] sic veræ *fidei contemplatione cernendum est ad quæ prouehatur humilitas carnis,*

l cum inter filios hominum.

m Ioan. 12.

n vera iustif.

o ad humanitatis suæ tracta participem.

p Syncerae fidei.

carnis, & ad quæ inclinetur altitudo [q] Deitatis; *quid sit, quod caro sine verbo non agit; & quid sit, quod verbum sine carne non efficit. Sine* [r] *verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret; & sine veritate carnis obuoluta* [s] *pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Magi puerum stella indice declaratum,* [t] *sine veritate carnis non iuberetur transferri in Aegyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de cœlo,* [u] Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; ipsum Audite: *& sine veritate carnis non protestaretur Ioannes,* [x] Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine verbi potentia, redintegratio non fieret debilium, & viuificatio mortuorum; & sine veritate carnis nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fastigato. Postremò sine verbi potentia non se Dominus* [y] *Patri profiteretur æqualem: & sine veritate carnis non idem diceret,* [z] Patre se esse minorem; *cum Catholica fides vtrumque suscipiat, vtrumque defendat, quæ secundum confessionem B. Petri Apostoli,* [a] *vnum Christum Dei viui filium & hominem credit & verbum.*

[b] Christus vero Deus noster *ita inter Deum & hominem Mediator apparuit, vt in vnitate personæ copulans vtramque naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret.*

[c] *Quid* igitur? *cum Christus sit Deus & homo, loquitur* [d] *homo, & calumniaris Deo? ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam?*

[e] Gemina ergo est substantia Christi: diuina *scilicet,* quæ *æqualis est Patri*; humana vero, *quâ minor est Patre. Vtrumque autem simul, non duo sed vnus* [f] *Christus; ne sit quaternitas non Trinitas, Deus. Sicut enim vnus est homo* [g] in anima rationali & carne; *sic vnus est Christus Deus & homo; ac per hoc Christus* [h] *Deus, anima, rationalis & caro.* [i] Christus *in his omnibus. Christum in singulis confitemur.*

Deus te conuertat in bonum, frater, & rectæ fidei normam te in omnibus tenere & docere concedat. Amen. Data Kal. Maij, [k] Justiniano 4. & Theodato viris Clariss. Coss.

q Diuinitatis.
r Luc. 1. & 2.
s Matth. 2.
t & fine.
u Matth. 17.
x Ioan. 1.
y Ioan. 10.
z Ioan. 14. patrem se esse maiorem.
a Matth. 16.
b Augustinus epist. 3. cuius verba ci at Leo epist. 79. Theodoret. Dial. 2. Concil. Chalced. Act. 2.
c Idem tract. 78. in Ioan. quem locum citant Leo epist. 97. Theodoret. Dial. 2. Conc. Chalced. Act. 2.
d *leg.* quid agitur hæretice, loquitur v: homo, & iam.
e Ibidem. *leg.* agnoscamus geminã subst. Christ, diuinam scilicet quâ. quâ maior est pater.
f vnus est.
g *leg.* anima rationalis & caro.
h est Deus.
i Christum.
k 4 Iustiniani Consulatus incicit in A. D. 534. quo Paulinum collegam habuit.

Baronij Cenſura Ad An. D. 535. §. 88.

Hæc ad verbum deſcripſit. Poſſeu. in Appar.

NON vacat impoſturæ ſuſpicione epiſtola illa nomine Agapeti vulgata, ad Anthimum inſcripta, quæ erroris hæreſis Eutychianæ ipſum redarguit. Etenim hæc ſimulata ab Anthimo nequaquam detecta atque damnata fuere, antequam ſequenti anno (vt dicetur) ſe contulit ipſe pontifex Conſtantinopolim.] Intereà autem quaſi profeſſor fidei Catholicæ, & communicator Apoſtolicæ ſedis eſt habitus idem Anthimus ex ſua ipſius (vt dictum eſt) publica profeſſione, qua ſe cuncta recipere quæ ſummus Pontifex credenda præſcriberet publicè ob omnium oculos coramque ipſo Iuſtiniano Imp. teſtatus eſt. Sed & ex falſa omnino Conſulum nota Iuſtiniani IV. cum Theodato ſeu potius Theodoto collega, detegitur impoſtura; cùm data ipſa epiſtola reperiatur anno ſuperiori Kalend. Maij: nam ex his quæ ſuperius dicta ſunt, certum eſt tunc non Agapetum ſed Ioannem eius prædeceſſorem ſediſſe in hunc vſque annum Rom. pontificem. Sed & longè diuerſus ſtylus ab aliis Agapeti epiſtolis, alterius eſſe ſobolem parentis ſatis indicat. Neque enim quicquam conqueſtus fuerat Iuſtinianus Imp. apud Agapetum de Anthimo, ſed tantummodo de Cyro & ſectatoribus eius.

Binius in Notis.

Epiſt. hæc, qua Anthimus de hæreſi Eutychiana redarguitur, quæque Agapeto adſcribitur, impoſturæ ſuſpicione laborat. Nam cum Anthimus per literas Seueri, cum quo Conſtantinopoli diutius egerat, de hæreſi diffamaretur; homo callidus ſe iuramento expurgauit, atque coram ipſo Imperatore profeſſus eſt, ſe in omnibus aſſenſurum iis quæ ſedes Apoſtolica ſentienda proponeret. Accedit quod etiam ex falſa omnino Conſulum Nota, Iuſtiniani IV. cum Theodato ſeu potius Theodoro collega detegitur impoſtura: *cætera ad verbum ex Baronio.*

CENSVRA.

EGO *vero luce clarius demonſtraui, epiſtolam ex Leonis, Auguſtini & Hormiſdæ ſententiis, à plagiario corruptis, concinnatam.*

SILVE-

SILVERII PAPÆ

Epiſtola. I.

Siluerius Epiſcopus Vigilio.

MVltis [a] te tranſgreſſionibus irretitum, Sacerdotalis iamdudum nouit generalitas. Et quia *cruentis humano ſanguine manibus* deceſſoribus noſtris peruicacia [b] *ſubripiens*, Leuiticis præſumpſeris excubare miniſteriis, plerique nouerunt fidelium. Nam quia cõtra *iura canonica* temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipſo viuente, ſucceſſor eius deſignari conabaris, niſi tibi ampliſſimi [c] Senatus obuiaſſet iuſtitia: tunc prouidentia paſtorali ac Pontificali auctoritate tua execranda iam debuerant auſpicia *detruncari*. Sed dum paruum vulnus in te neglectum eſt, inſanabile accreuit Apoſtema; quod niſi [d] *ferro* altius *abſcindatur*, *fomentorum ſentire non poteſt* medicinã: quippe qui nequiſſimi Spiritus audaciâ ambitionis phreneſim concipiens, in illius *Apoſtolici medici*, cui animas [e] *ligandi ſoluendique* collata & conceſſa *poteſtas* eſt, verſaris contumeliam; *nouumque ſcelus erroris* in Apoſtolica ſede rurſus niteris inducere; & in morem [f] Simonis, cuius diſcipulum te oſtendis operibus, [g] data pecunia, meque repulſo qui (fauente Domino) *tribus iam iugiter emenſis temporibus* ei præſideo, *tempora mea nitaris inuadere. Habeto* [h] *ergo, cum his* qui tibi conſentiunt, pœnæ damnationis ſententiam: *ſublatum*que *tibi nomen & munus miniſterij ſacerdotalis agnoſce, Spiritus iudicio, & Apoſtolica* à nobis *auctoritate damnatus.* Sic enim decet fidem Sanctorum Patrum in Eccleſia ſeruari Catholica, vt quod habuit amittat qui improbabili temeritate quod non accepit aſſumpſerit.

Dat. octauo Kal. Iulij Principe Baſilio. Cœlius Siluerius Papa vrbis Romæ *huic* [i] Decreto Anathematis in [k] Vigilio peruaſore facto [l] *ad omnia* ſtatuta *conſenſum præbens ſubſcripſi.* Pariter & quatuor Epiſcopi ſubſcri-

a Simile initium excommunicationis Acacij Conſtantinop. per Felicem III.

b quid ſurripuit?

c Anaſtaſ. in Pontificali Synodum obſtitiſſe votis Vigilij aſſerit, de Senatu nihil habet, niſi corã eo & clero conſumptũ Chirographum.

d hæc verba deſumpta ex Conc. Rom. 6. ſub Symmacho. *ferro abſcindenda ſunt vulnera quæ fomenta non ſentiunt.*

e Matth. 16.

f Act. 8.

g Liberat. breuiarij ca. 22.

h verba Felicis III. epiſt. 6. ad Acacium.

i ſimilem ſubſcript. habes in fine epiſt. Epiſcoporum Dardaniæ ad Gelaſium.

k in Vigilio nor. phraſ.

l ad quæ ſtatuta conſenſum præbuit.

m Campani omnes. Miturnensem Episcopatum Formiensi vnitum legimus à Gregorio M. Vide epist. 8. lib. 1. indict. 9.

pserunt, id est [m] Terracinensis, Fundanus, Firmanus, & Minturnensis. Data ista chartula per Anastasium subdiaconum.

Baron. ad A. D. 539. §. 3. & ex eo Binius in Notis.

Quod sequitur *Principe Basilio*, siue (vt alia lectio habet) *Belisario patricio*, adiectum putatur, cum temporibus his Siluerij nullus conueniat Belisarij Consulatus, neque Basilij; quorum alterius, nempe Belisarij, contigit ante duos annos; alterius itidem, Basilij scilicet, post annum sequentem.

CENSVRA.

SI tibi mendosa nota Consularis videtur, Baroni, mihi non vacat imposturæ suspicione epistola ipsa; non solum quia alienis flosculis inspersa, sed etiam quia autore Latino indigna est. Barbari scriptoris est, *detruncare auspicia*; *versari in contumeliã alicuius*; *scelus in Apostolica sede inducere*; *tempora iugiter emetiri*; *tempora aliena inuadere*; *pœnæ damnationis sententiam* habere; *decreta in alijs facere*, &c.

2. Nullo historicorum testimonio confirmantur quæ de Vigilio Siluerius scripsisse dicitur, scilicet *cruentis sanguine manibus* Leuiticum munus affectasse, *decessoribus suis* surrepsisse, *Senatus iustitia* repressum fuisse. Anastasius qui solus meminit statuti quo Bonifacius II. successorem designauit, facti inuidiâ non onerat Vigilij peruicaciam, sed Bonifacij odium & dolos in Dioscorum æmulum. Idem Senatum Vigilij conatibus obuiasse non asserit: quin imò disertè scribit clerum factum improbasse, ipsumque Bonifacium pœnitentia ductum coram Synodo, quam denuò conuocauerat, decretum de successoris electione *incendio consumpsisse*.

3. Absonum videtur à veritate historiæ, Siluerium, (quem statim à deiectione sub aduersariorum custodiâ detentum, ac demum in exilium deportatum vult Liberatus) indicto Episcoporum conuentu anathematis sententiam in sedis suæ peruasorem pronuntiasse. Dicant, quæso, quo tempore id factum oportuerit: an quo Pataram, patria pulsus, sede priuatus pontifex incolebat? Cur ergo Anathematis decreto subscribunt, non Asiani, sed Itali? A reditu excommunicatum Vigilium nemo sanus dixerit: verisimile enim non est Siluerium carceri mancipatum custodum vigiles oculos fallere, Synodos celebrare, Episcoporum conuentus clandestinos indicere, canonicas sanctiones condere, anathematismos in aduersarios torquere potuisse.

A. M. A-

AMATORIS Epistola.

Beatissimo Siluerio Amator Episcopus.

A Quibusdam, Pater dilectissime, illis à partibus aduentantibus, audiuimus *vos* à sede sancti Petri iniuste *pulsum*, exilio destinatum. Quod nimis [a] *graue* ferentes, misimus [b] *parua munuscula*, id est argenti libras triginta, ad vestram vestrorumque sustentationem; quæ petimus vt ita grato animo suscipiatis sicut grata mittuntur intentione. Precamur quoque, vt per vestram epistolam nobis *remandare* non dedignemini qualiter circa vos sit actum, vel modo agitur; vt *certam rationem de vobis scire*, & fratribus valeam nuntiare. [c] Quid enim putas de nobis fieri, pater summe, cum de summo Pastore, & Vicario sancti Petri talis fiunt? [d] *Vos tamen nolite multum tristari*, sed [e] *confortamini* semper *in Domino*: Quoniam [f] *potens est Diuinitas immensæ tempestatis incerta bono serenitatis amouere*. Ora pro nobis beatiss. Papa.

a Sic Pseudo-Sixt. I. epist. 2. sicut egerit ita recipiet: si bene, bene, si graue, graue; si pessime, pessime, &c.
b Nota phrasim sequioris æui, cuius exempla præbent epist. 3. 7. 11. 37. 64. 78. &c. inter epist. Bonifacij Archiep. Moguntini.
c quem alloquitur? Deū an Papam?
d verba Pseudo-Felicis I. epist. 1. vide Nehem. 8. 10.
e Ephes. 6. 10.
f verba Ennodij epist. 24. lib. 4. quibus abusus est Pseudo-Anacletus epist. 1.

Baron. ad A. D. 539. §. 6.

CONGEMVIT vniuersus Catholicus orbis ad vniuersalis Ecclesiæ Præsulis ignominias, communicans ipsius vinculis (vt licuit) scriptis epistolis: quarum vnicum quod superest hic tibi reddimus monumentum: quas enim vnus inter alios Amator Episcopus (quem puto Augustudunensem illum, qui hoc tempore claruit sanctitate) ad eum literas cum muneribus dedit, vt ea quam patiebatur, ipsum leuaret inopia, hic tibi integras exhibemus, &c.

CENSVRA.

Mercatoris quisquilias hic à re nobis exhiberi diuersa persuadent;

1. Improbabile est Augustoduno Pataram delata Amatoris munuscula. Quis enim in animum inducat, profectionem à quoquam Gallo susceptam ad 350. coronatos in Lyciam vsque deferendos?

2. Minus probabile est Syluerio ante deportationem Augustodunensis Antistitis munera oblata; aut Belisarium stertentem, mo-

ras tantiſper nexuiſſe, donec Ædui domum repetentes Epiſcopum ſuum de Pontificis vrbici calamitate certiorem feciſſent.

3. Plane falſum videtur, Siluerio iam relegato Gallis inno tuiſſe quas in Lycia ferre cogebatur ærumnas. Quis enim *illis à partibus adventans* toto velut orbe remotis quæ in extrema Aſia fiebant nuntiaſſet?

4. Liberatus aſſerit Syluerium ſimul ac larem inter Patarenos fixit, ab Imperatore Epiſcopi precibus exorato reuocatum fuiſſe: dicant ergo aduerſarij quo in loco Siluerius redux Amatoris munera ſuſceperit.

5. In inſula ſiue Pontia ſiue Palmaria detentum, Amatoris eleemoſynis ſuſtentatum crederem, niſi Liberatus moneret, miſerum expontificem *duobus Vigilij defenſoribus, & ſeruis eius traditum*, poſtquam *in Palmariam inſulam adductus* eſt, *ſub eorum cuſtodia inedia defeciſſe*. Cui autem credibile fiat, Vigilium diutino mœrore confectum aduerſarium tandem inedia enecaſſe, ac non potius è veſtigio ſuſtuliſſe?

6. Phraſis epiſtolæ ſolœciſmis & barbariſmis fœda, non patitur vt alium à Pſeudo-Iſidoro eius autorem agnoſcamus. Colliget Lector hos floſculos, *audiuimus vos pulſum*, *grauè ferentes* (qua locutione vſus Pſeudo-Sixtus epiſt. 2.) *remandare*, *certam rationem de vobis ſcire*, &c.

7. Vltima epiſtolæ verba Ennodio reſtituenda eſſe monuimus.

SILVERII PAPÆ

Epiſtola II.

a cur deeſt fraterna compellatio?

Dilectiſſimo atque amantiſſimo [a] *Amatori Epiſcopo, Siluerius.*

b Greg. verba epiſt. 50. li. 4. à Pſeudo-Sixto III. epiſt. 3. iam vſurpata.
c ſibimetipſis
d vnit.
e Coloſſ. 3.
f etiam ligat.
g nota phraſim.

O[b] *QVAM bona eſt charitas, quæ abſentia per imaginem, præſentia* [c] ſibimet ipſi *exhibet per amorem. Diuiſa* [d] tangit, *confuſa ordinat, inæqualia ſociat, imperfecta perficit. Quam rectè prædicator egregius* [e] vinculum perfectionis *vocat; quia virtutes quidem ceteræ perfectionem generant, ſed tamen eas charitas* [f] *ligat, vt ab amantis mente diſſolui iam nequeant. Hac itaque virtute, frater chariſſime, plenum te reperio*, dum non ſolum [g] de me ſciſcitando & viſitando curam habes, ſed etiam bonis tuis me fulcire & ſuſtentare non deſinis. Quanta autem

mala

mala in me peracta sunt, nec enarrare nec scribere tibi per omnia possum. Ante omnia vero [h] Patricia infesta mihi erat, eo quod nõ restituebam Anthimum dudum Patriarcham Constantinopolitanũ, quem sanctæ memoriæ Agapetus prædecessor meus [i] *suis meritis damnauit. Vrgente* [e] quoque eius *iussione exierunt quidam falsi testes* dicentes aduersum me crimina quorum nunquam particeps fui. Sed dum multi in eadem accusatione persisterent, timuit *Bellissarius* [k] *Patricius* noster, & [l] mandauit me *ad se venire* pacificè pro quibusdam Ecclesiasticis dispositionibus *in Palatium* [m] principis; *& ad primum & secundum velum retinuit omnem clerum* & populum qui mecum veniebat, & nullum permisit intrare nisi me solum & Vigilium Diaconem meum. Me vero vi retento, & ante prædictam Patriciam deducto, miserunt in exilium; in quo modo sustentor [n] *pane tribulationis & aqua angustiæ.* Ego tamen propterea non dimisi nec dimitto officium meum: [o] sed cum Episcopis quos congregare potui, eos qui talia erga me egerunt anathematizaui, & vnà cum illis Apostolica & Synodali auctoritate statui nullum vnquam taliter decipiendum, sicut deceptus sum: & si aliquis deinceps vllũ vnquam Episcopum ita deciperet, [p] *Anathema maranatha* fieret in conspectu Dei & sanctorum Angelorum. Similiter *sanctorum Patrum roborantes decreta*, statuimus (licet sæpissimè iam statutum fuerit) nec falsos, nec inimicos suspectos, accusatores vel testes vnquam super Episcopos suscipi, eisque nocere nullatenus posse; quia falsam, aut suspectam, aut odiosam *vocem*, [q] aut *funestam potius interdici, quam audiri* sanctis patribus placuit.

Summoperè, [r] *charissime, tales cauendi sunt, & auertendi, atque rejiciendi si nocentes apparuerint; quia non solum Ecclesiasticæ, sed etiam seculi leges* tales *non suscipiunt sed repellunt*; *vnde scriptum est*, [s] Os impiorum deuorat iniquitatem: *& Dominus per Prophetam loquitur dicens*, [t] Cum Sancto sanctus eris; & cum viro innocente innocenter ages; cum electo electus eris; & cum peruerso peruerteris. *Et Apostolus inquit*, [u] peruertunt mores bonos colloquia mala. *Idcirco (vt iam prælibatum est), mali semper cauendi, & bonis at-*

h de Augusta, non de patricia loquũtur Martyrol. ad 20. Iunij Auctor. lib. pontific.

i Nota phrasim.

k verba libri Pontific.

l mandauit me.

m pontificale *Pincis* seu *Pincianum*.

n 3. Reg. 21. pontificale ibid.

o Locus opportunus cõgregandis Episcopis carcer.

p 1. Cor. 16. sic Pseudo-Vrbanus in epistola.

q verba Pseudo-Euseb. j epist. 3. ex C. Theod. lib. 3 tit. 6. c. 3. intercidi.

r seqq. ad finẽ habet epist. 1. Pseudo Fabiani.

s Prou. 19.

t Psal. 17.

u 1. Cor. 15.

x Leo epiſt. 4

quę beneuolis eſt inhærendum, [x] vt periculum deſidiæ quantum poſſumus deuitemus.

y Leo epiſt. 2
z Idem epiſt. 91.

Et [y] ne peſtis hæc latius diuulgetur, ſeueritate quâ poſſumus abſcindamus; quoniam [z] non temeritas interuenit præſumptionis, vbi eſt diligentia pietatis. *Agat ſemper* [a] vnuſquiſque *veſtrum hac informatione*, *Apoſtolica fultus auctoritate* iuxta vires ſuas; & *fraterna dilectione*, *ac ſancta religione* mores proprios conſeruare, & in *communi* alterutrum adiuuare, & in charitate permanere, & Dei *voluntati indeſinenter ſtudeat inhærere*, *vt* ſimul laudantes Dominum, *indefeſſas illi* gratias *ſemper* agamus. *Vale* in Chriſto *chariſſime ſemper*, & *prædicta (prout melius poteris) Domino opem ferente adimplere*, & *reliquos fratres Apoſtolica auctoritate informare ſtudeto.* Data 9. Kal. Decembris Iuſtiniano [b] V. & Beliſſario viris Clariſſ. Coſſ.

a verba Bonifacij Mogũt. epiſt. 17.

b nullus Iuſtiniani Conſulatus quintus. Beliſarius Magiſtratum geſſit ſine collega A. D. 535. ſub Agapeto ſi Baronio, credamus.

Baron. ad A. D. 539. §. 6.

EXTAT ad eundem Amatorem reddita Silueri) nomine ab aliquo otioſo ex Anaſtaſij ſcriptis conſarcinata, mendaci Conſulum appoſita nota, à veritate hiſtorica procul abhorrens, quam ex huius temporis ſcriptore Liberato Diacono ſincere prodidimus; vnde indignum putantes quæ ipſius Silueri) nomine cenſeatur, relinquimus eam vndique impoſturæ labe ſuſpectam.

Poſſeuin. Baronij iudicio ſubſcribit in apparatu.

Binius in Not. ex Baronio.

Hæc epiſt. nomine Silueri) ad Amatorem Epiſc. (Auguſtodunenſem fortaſſe, qui his temporibus ſanctitate celeberrimus extitit) reſcripta, ab aliquo otioſo ex Anaſtaſij ſcriptis conſarcinata videtur. Nota Conſulum mendaci inſignita, à veritate hiſtorica valdè abhorret; vt conſtat ex Liberato Diacono huius temporis ſcriptore fideliſſimo. Indignam itaque iudicantes quæ ſub ipſius Silueri) nomine edatur, loco inſolito, & inconſueta inſcriptionis nota eam hic exhibere placuit.

CENSVRA.

Non crediderim ex Anaſtaſio otioſum Blateronem, qui epiſtolam Silueri ſuppoſuit, nugamenta ſua conſarcinaſſe. Antiqnior certe Anaſtaſio Pſeudo-Iſidorus, quem huius ſcriptionis exaratorem credo, inductus ſtyli & ſententiarum ſimilitudine. Antiquiores vero Pſeudo-Iſidoro Arcadius & Honorius AA. Leo & Gregorius Epiſcopi Rom. Bonifacius primus Moguntinorum Archiepiſcopus ipſique primi libri pontificalis ſcriptores qui Bedam Bonifacio priorem anteceſſerunt.

PELA-

PELAGII I. PAPÆ

Epiſtola I.

Pelagius Epiſcopus Vigilio coëpiſcopo ſalutem.

GAVDEO *fidei*[a] deuotione, *quod religioſum ſtudium* & diuinum officium *dignanter* [b] impendis; & maximè quod fidei inimicos æmularis, Apoſtolicæ ſedis quærens exempla. Didici ſanè tam per latorem literarum tuarum, quam & per literas tuas, quod ſint quidam penes vos qui dicentes garriunt, Qualiter [c] *Pater & Filius vnus* poteſt eſſe *Deus, cum præter Patrem alius non ſit Deus qui dicatur*[d] *ingenitus* atque *inuiſibilis?* Hi ſanè, *ſi*[e] *ſcirent donum Dei,* & veræ fidei regulas intelligerent, nequaquam talia muſſitarent. Sed quia non habentes [f] *mundum cor* quo videre ſecreta Dei & intelligere myſteria valeant diuina, mundanda ſunt prius corda eorum per pœnitentiam, vt intelligere poſtmodum & capere lumen veritatis poſſint; quibus tamen, ad eorum ac multorum illuminationem, corrigendo talium errorem Apoſtolica auctoritate reſpondendum eſt ita: [g] Quomodo *vos Patrem & Filium vnum*[h] *profiteri non vultis? eos* [i]enim *nos* [k]*vnũ & verum Deum à Prophetis & Apoſtolis oſtendimus prædicatum, à quibus etiam Spiritum Sanctum credimus non* eſſe *diſcretum; Eſaïa Propheta dicente,* [l] Ego ſum Deus, & non eſt alius præter me. *Et* per memetipſum iuro quia exiuit ex ore meo veritas, & ſermo meus non [m] *auertitur;* quia mihi inclinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per Dominum, dicens; Iuſtitia & gloria ad eum veniet. *Et vt hoc in teſtimonio Patrẽ ſimul & Filium cognoſcat fuiſſe, Paulum audi dicẽtem,* [n] Vt in nomine (inquit) Ieſu omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur [o]*quia* Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris omnipotentis. [p] *Quod ſi iſte Filius minor eſt Patre ſuo, ergo minorata eſt gloria Patris in Filio. Et vbi eſt, quod in Salomone* [q] *ſcriptura loquitur, dicens,* Sicut [r] *etiam* in conſpectu eorum (inquit) magnificatus [ſ]*es* in nobis, ita in con-

a initium epiſt. 35. Leonis. Clementiæ veſtræ.
b impenditis
c Ihacius Clarus aduerſ. Varimadum cap. 2.
d inuiſib. & ingen.
e Ioan. 4.
f Matth. 5.
g idem ibid.
h vnũ Deum.
i etiam nos.
k hæc verba deſcripſit & Pſeudo-Sixt. epiſt. 1.
l Eſai. 45.
m auferetur.
n Paul. Apoſtol. Phil. 2.
o quoniam.
p ſi ſecundum te.
q Eccl. 36.
r enim.
ſ eſt, ita & in.

ſpectu noſtro magnificaberis in illis, vt cognoſcant te, ſicut *&* nos cognouimus quoniam non eſt Deus præ-
t cognoſcere. ter te, Domine. *Diligenter attende, &* [t] agnoſce *Filium eſſe*
u manifeſtabitur. *qui* [u] magnificabitur *in iudicio, dum venerit viuos & mortuos*
x Eſai.46. *iudicare. Item Eſäias,* [x] Audite Domus Iacob, & reſiduum *domus* Iſraël qui egredimini ex vtero meo, & erudimini à puero vſque ad ſenectutem. Ab initio ego ſum, & quouſque ſeneſcatis ego ſum. Ego *vos* feci, *&* ego ſuſtineo, ego remittam *&* ego ſuſcipiam, dicit Dominus: *& iterum,* [y] Ego ſum Dominus Deus, & præter me non eſt
y ibid. alius Deus, annuntians nouiſſima priuſquam fiant, &
z ibid. *leg.* ibi. ſtatim conſummata ſunt. *Item* [z] alibi. Audi me, Iacob & Iſraël quem ego feci; ego ſum Dominus Deus *tuus,* primus & ego nouiſſimus, & in ea quæ *ſuper*uentura
a leg. ibi. ſunt in nouiſſimo ego ſum. *Item* [a] alibi. Ego ſum Deus
b & adiuui. qui te creaui, [b] *qui te* adiuui, & communiui dextra mea.
c Eſaias aſſig. *Et vnitatem Patris & Filÿ* [c] *aſſignans loquitur dicens,* Ego teſtis veſter, dicit Dominus Deus; & puer meus, *tu* quem ego elegi, vt ſciatis & credatis, quia ego ſum. Ante me
d vnum tibi. non fuit alius Deus, & poſt me non erit. *Vnum,* [d] *hæretice, elige è duobus; Aut fatere Patrem & Filium vnum Deum; aut ſi ſolum Patrem Deum eſſe cõtendis, ergo tibi Dominus Ieſus Chri-*
e Eſai.34. *ſtus Dei Filius, non erit Deus; quia ſcriptum eſt,* [e] Ante me non fuit alius Deus, & poſt me non erit. *Si ſecundum te*
f Rom. 9. *ita eſt, cur Apoſtolus talia prædicat,* [f] *& eundem Filium Deum ſuper omnia benedictum inſinuat?* Quorum Patres (inquit)
g & ex. [g] ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper
h Eſai.43. ſic dicat. omnia Deus benedictus in ſecula. *Item Eſäias* [h] *dicit,*
i eos. Dominus Deus Iſraël, qui liberauit [i] *eum* de Ægypto. Ego ſum primus, & ego poſt hæc, & præter me non eſt Deus ſicut ego ſum, qui ſtet, & vocet, & præparet mihi
k Eſai. 45. ex quo hominem feci in ſeculo. *Item alibi,* [k] In te eſt Deus, & neſciebamus; *Deus,* & non eſt alius Deus præter te; Tu enim es Deus, & neſciebamus, Deus Iſrael
l ſi vnus. Saluator. [l] *Vnus Deus non ſunt Pater & Filius?* [m] Qui *eſt*
m quis eſt. *hic Deus in quo eſſe dicitur Deus, præter quem alium Deum non*
n ſub numero. *eſſe Propheta* [n] ſæpè *numero ſingulari proteſtatur? & Hiere-*
o Baruch.3. *mias;* [o] Hic Deus noſter, *ait,* & non applicabitur alter ad eum, qui inuenit omnem ſcientiæ viam, & dedit

eam

eam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terris visus *est*, & inter homines conuersatus est. *Et in Salomone*,[p] Miserere nobis, Deus omnium; & ostende nobis lumen miserationis;[q] & immitte timorem tuum super gentes quæ non exquisierunt te, vt cognoscamus [r] *quia* non est alius Deus nisi tu. *Item ibi*,[s] Domine Deus Israël, non est tibi similis in cœlo sursum, neque in terra deorsum. *Et*[t] *psal.* 17. Quoniam quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum? *Et in*[u] Genesеos, Et pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam & Gomorrham, & euertit ciuitates illas. *Si solus pater Deus est, quis pluit ignem & sulphur à Domino vt supradictas ciuitates euerteret? quæso responde. Et in Deuteronomio*, [x] Dominus solus deducebat eos, & non fuit cum illis Deus alienus. *Et Paulus Apostolus*, Vnus Deus [y] qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem. *Et ad Corinthios*, [z] Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Et iterum*, [a] Non est Deus nisi vnus. *Et ad Galatas*, [b] Mediator autem vnius non est; Deus autem vnus est. *Et vnitatem Patris, Filij & Spiritus Sancti* [c] monstrans, *Ephesiis* [d] *scribens ita confirmat*; Sufferentes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis, vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus. *Si enim* [e] prædicti hæretici *vnitatem fidei* [f] voluerint *simplici corde recipere, ex hoc* [g] iam *testimonio in vno spiritu* [h] possunt *simul Patris & Filij vnitatem condiscere. Patrem igitur* ([i] vt ipsi se dicunt inuenisse *in diuinis literis*) genitum [k] *proprie positum, nec legere* possunt *penitus, nec probare; sed quia idipsum fides exigit Christiana, absque vlla dubitatione ingenitus creditur; qui tamen secundum seriem scripturarum in Filio à se genito visus esse monstratur.*

[l] *Apostolus* vero *Paulus missionem Filij Dei, in Spiritu sancto longe antè conspiciens, Romanæ Ecclesiæ scribens hæc testatus est dicens*, [m] Quod enim impossibile erat legi, in quo infirmabatur [n] *per carnem*, Deus filium suum misit in [o] *similitudinem* carnis peccati; & de peccato damnauit peccatum in carne, vt *iustitia* legis impleretur. *Cernis-*

p Eccl. 36.
q tuæ &c.
r quoniam.
s Deut. 4.
t & in psal.
u Gen. 19. Genesi.
x Deut. 32.
y Deus, inquit, Rom. 3.
z 2. Cor. 5.
a 1. Cor. 8.
b Gal. 3.
c demonstrãs
d Ephes. 4.
e si enim hæretice.
f volueris.
g itaque.
h poteris.
i vt superius posuisti.
k ingenitum.
l Ithacius eiusd. libri c. 3. cuius verba Pseudo Hygyni epist. 1. sibi vendicat.
m Rom. 8.
n in carne.
o similitudine.

ne, quoniam filius non ſecundum Deitatem à patre miſſus eſt, ſed ſecundum carnem, quam clementer & pie pro nobis aſſumere non dedignatus eſt? *Nam quod ſemetipſum* [q] exinanita *Maieſtatis ſuæ potentia* [r] *idem* ſe *filius* miſerit, Apoſtolus *conteſtatur* dicens; [ſ] Semetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens. Humiliauit [t] *ſemetipſum*, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. *Et Eſaias*, [u] Non legatus, neque Angelus, ſed ipſe Dominus [x] *veniet* & *ſaluabit* eos. *Item ibi*, [y] Palam apparui non quærentibus me. [z] *Et* in Hieremia, *Dereliqui* domum meam, & veni, & factus ſum illis in opprobrium. [a] *Et in Michæa*, Ecce Dominus veniet, & commouebuntur montes ſub eo. [b] *Et in Zacharia*, Gaude & exulta filia Sion; quia ecce, ego venio, & commorabor in medio tui, dicit Dominus. *Et Apoſtolus ad* [c] *Timotheum*, [d] *Fidelis* ſermo & omni acceptione dignus, [e] *quia* Ieſus Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere: *Et* [f] *Malachias*; Ecce ſubito veniet in [g] *templum ſuum* Dominus, quem vos quęritis, & Angelus Teſtamenti quem vos vultis. *Et in Euangelio*, Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores in pœnitentiam. *Item*, [h] Quid nobis, & *quid* tibi Ieſu fili Dei? veniſti ante tempus perdere nos? Item ibi, Venit filius hominis [i] quærere, *& ſaluum facere* quod perierat. *Item ibi*, Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. [k] *Item ibi*, Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis qui eſt in cœlo. *Nunquid in his tantis ac talibus teſtimoniis, quibus ſe Filius* [l] Dei *à ſemetipſo* veniſſe *teſtatus eſt, poteris dicere ab alio & non à ſemetipſo veniſſe, dũ manifeſtũ eſt eum qui carnẽ noſtrã dignanter aſſumpſit*, [m] voluntariè *& nõ ab alio* miſſum aduenisse? *Nã qui in patre manens* [n] vbique potentia ſua *conſiſtit; vbi à patre mitteretur omnino non habuit.* Scimus enim *quoniam nulla pars cœlorum ac terræ à conſpectu patris excipitur, vbi ſecundum* [o] eos *à Patre filius mitteretur. Interim* [p] *vero det operam (quantum fieri poteſt)* [q] tua *dilectio vt omnibus Eccleſiæ filiis innoteſcat* [r] quid *contra impium ſenſum ſecundum Euangelicam doctrinam & Apoſtolicam* [ſ] prædicemus, *Quia licet plene quæ ſemper fuiſſet atque eſſet Catholicorum ſententia ſcripſerimus; tamen nunc quoque ad confirmandas omnium mentes, non parum exhortationis addimus.*

Memor

p iuſtificatio.
q exinaniuit.
r idem miſit Apoſtolum qui conteſtatur & dicit.
ſ Phil. 2.
t ſeipſum.
u Eſai. 63.
x venit & ſaluauit.
y Eſai. 65.
z & Hieremias, Reliqui domum meam, dimiſi hæreditatem meam.
a Mich. 1.
b Zach. 2.
c 1. Tim. 1.
d Humanus.
e quoniam.
f Malach. 3.
g templo ſuo.
h Item ibi.
i Saluare & quærere.
k Item ibi, Ego veni in nomine patris mei. Item ibi.
l Deum.
m voluntate & non ab alio miſſus aduenit?
n virtute potentiæ ſuæ.
o vos.
p Leonis verba epiſt. 32. quæ pſeudo-Caliſtus I. epiſt. 1. inſeruit.
q veſtra dil.
r quod.
ſ prædicamus.

Memor enim sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata[t] *confessio; & cuius fides omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat. Et intelligo*[u] aliter *non mihi licere, quam vt omnes conatus meos ei causæ in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur impendam. Ne autem aliqua negligentiæ occasione scripta nostra ad vos non potuerint peruenire, exemplaria eorundem nunc mittenda*[x] credimus; *vt nullo modo fidei quam defendimus prædicatio vestræ*[y] doctrinæ *notitiæ subtrahatur.*

Data 5. Nonas Maij,[z] Joanne & Narsete viris Clariss. Coss.

t Matth. 16.
u mihi aliud non licere.
x credidimus.
y redundat.
z nullus Consulatus Ioannis cum Narsete.

Baron. ad A. D. 559. § 6.

QVOD vero ad eiusdem Pelagij Papæ scripta pertinet, præter epistolas quas superius suis locis posuimus, extat eiusdem nomine epistola nonnihil prolixa, ad Vigilium quendam Episcopum scripta: sed dum ad finem eius data ponitur sub Consulatu Narsetis atque Ioannis, imposturæ suspicionem auget. Etenim [cum vetera quoque monumenta signata vbique reperiantur post Basilij Consulatum toties repetitum: plane significatur, nullum alium interea Consulem esse creatum.] Et ne de his dubites, habes [Cassiodorum numerantem annos post Consulatum eiusdem Basilij vicies semel repetitum. Quod si Narsetis vel aliorum post Basilij Consulatus fastis interpositus: certè non ab illo vltimo Consulatu Basilij tot anni post eius Consulatum reperirentur inscripti, sed post Consulatum Narsetis atque Ioannis.] Sic igitur ex his reliquæ etiam epistolæ post Consulatum Basilij datæ, sed aliorum à Mercatore Consulum notæ suppositæ, imposturæ suspectæ redduntur.

[ ] his notis inclusa Binius ex Baronio descripsit in Not. ad hanc epist.

CENSVRA.

BARONII suspicionem abundè confirmaui, epistola enim ab impostore contexta ex Ithacij & Leonis locis variè deprauatis.

IOANNIS III. PAPÆ Epistola.

Ioannes Episcopus vniuersis per Germaniæ & Galliæ prouincias constitutis in Domino Salutem.

OPTAVERAM[a] siquidem,[b] charissimi, *pro nostri charitate collegij, omnes Domini sacerdotes in vna*[c] *deuo-*

a verba Leonis epist. 48. à Pseudo-Damas. descripta epist. 7.
b quidem dilectissimi pro vestri, &c.
c in vna Cathol. fidei deuotione.

tione perſiſtere, nec quenquam prohibita *gratia* aut fauore ſacerdotum ſectari, aut via recta diſcedere.

Et[d] quanquam credamus *dilectionem* veſtram *ad omne bonum opus eſſe*[e] paratam; *vt tamen efficacior* fiat, congruum nobis viſum eſt literis ſedis Apoſtolicæ, (vt antecesſorum quoque noſtrorum veſtigia imitemur) vos monere, præcepta diuina & [f] *Apoſtolicæ ſedis instituta viriliter peragere*, & prohibita non tangere, ſed cauere. *Nec*[g] *cuiquam liceat* vnquam *doctrinam* patrum *deſerere, & ſacerdotali honore gaudere.*

Perlatum eſt ad ſedem Apoſtolicam,[h] *emerſiſſe* & denuo reuiuiſcere prohibitum, & funditus extirpatum, [i] tam à Sancto Damaſo quam à Sancto Leone viris Apoſtolicis, atque ab vniuerſis Synodali autoritate Epiſcopis, *reprehenſibilem* atque oppidò *inolitum vſum, eo quod quidam Chorepiſcopi*, [k] (qui & prædictorum anteceſſorum ſanctorum Apoſtolicorum Patribus & viris Apoſtolicis, & ab ipſis ſiue à nobis ſunt prohibiti, ſicut eorum hactenus teſtantur Decreta) *vltrà modum ſuum progredientes, donum Sancti ſpiritus per impoſitionem manuum tradant, & alia quæ ſolùm pontificibus debentur, contra fas peragant*; [l] *præſertim cum nullus ex ſeptaginta diſcipulis, quorum ſpeciem in Eccleſia gerunt, legatur donum Spiritus ſancti per manus impoſitionem tradidiſſe.* [m] *Quod autem ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus proprij ſit officij tradere Spiritum ſanctum, liber Actuum Apoſtolorum docet. In Concilio vero* [n] *Cæſareenſi ita de Chorepiſcopis habetur ſcriptum:* [o] *Chorepiſcopi quoque ad exemplum & formam ſeptuaginta videntur eſſe: vt comminiſtri autem propter ſtudium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.* Si enim meliores ſanctioreſque Sanctis Apoſtolis eſſe putatis, facite quæ illi non fecerunt, & ſuper extollite vos illis. Si vero [p] eiuſdem ordinis eſtis, & æquiparare vos vultis, nolite ea agere quæ illi non egerunt; ſed imitamini, (prout melius poteſtis) exempla & veſtigia eorum. [q] Illi autem (præcipiente Domino, illiſque denuntiante, vt illi & ſucceſſores eorum tantummodò per manus impoſitionem traderent Spiritum ſanctum) [r] nulli vnquam ex 70. tradere Spi-

d Leo epiſt. 46. & ex eo pſeudo-Stephan. epiſt. 1. licet ſperem dilect. tuam.
e deuotam.
f Not. phraſ.
g Leo epiſt. 44. & ex eo pſeudo Victor epiſt. 1.
h Diuerſo charactere expreſſa deprompta ſunt ex actis Syn. Pariſ. ſub Ludouico Pio lib. 1. ca. 27.
i à neutro extirpatum ſupra docui. Vide pſeudo-Damaſ. epiſt. 5. & inter Leoninas epiſt. 88.
k not. ſtupẽdam barbariem.
l Eadem habet verba pſeudo-Damaſus & Innocentij epiſt. ad Decentium. Quid inde?
m hoc non docent acta.
n Neocæſareenſi.
o can. 13. ex verſ. Dionyſij.
p Nemo proprie loquendo eiuſdem eſt cum Apoſtolis ordinis in Eccleſia.
q Hoc à Domino præceptum? vbi?
r hoc probari non poteſt.

ritum

ritum sanctum per manus impositionem permiserunt; eis (quorum typum, vt prædictum est, Chorepiscopi antequam prohibiti essent gerebant in Ecclesia) scientes illicitum fore, dantes successoribus eorum exemplum ne vnquam talia pręsumerent. Unde in Actibus Apostolorum scriptum est, [f] *Cum audissent Apostoli qui erant* [t] *Hierosolymis* quia recepit *Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cum venissent, orauerunt pro ipsis vt acciperent Spiritum Sanctum.* Nec *dum enim in quemquam illorum venerat, sed Baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Non ergo (vt iam dictum est) aliquem ex 70. licet pauci essent Apostoli, ad hoc opus perficiendum direxerunt, [u] sed Petrum & Joannem Apostolos per manus impositionem tradere Spiritum sanctum miserunt: quorum vicem Episcopi in Ecclesia gerunt, [x] & non Chorepiscopi, qui septuaginta discipulorum formam ante prohibitionem eorum gerebant. Quod illi non fecerunt, vos facere nolite; ne dissimiles eis, aut indigni eorum successione & ministerio esse videamini: quia (vt ait Dominus in Euangelio) *qui non est mecum* aduersum *me est, & qui non colligit mecum dispergit.*

Si autem Petrus princeps Apostolorum [z] adiutores sibi adsciuit Linum & Cletum, non tamen potestatem Pontificij, aut ligandi, aut soluendi eis normam tradidit; sed successori suo Sancto Clementi, qui sedem Apostolicam post eum, & potestatem pontificalem tradente sibi B. Petro tenere promeruit. Linus vero & Cletus ministrabant *exteriora*, princeps autem Apostolorum Petrus *verbo & orationi insistebat*; quæ non incongruè ad traditionem Spiritus sancti per manus impositionem pertinent. [a] Vnde & in Actibus Apostolorum scriptum habetur, *Non est æquum nos* relinquere *verbum Dei & ministrare mensis:* Quapropter [c] septuaginta electi sunt discipuli, qui exteriora peragerent, ipsi vero Apostoli verbo & orationi insisterent. Inde & in [d] Euangelio secundum Lucam scriptum est ita: *Post*

f Act. 8.
t in Hierosol.
u infirma cōsequentia: Apostoli aliquem ex 70. non miserūt: ergo ad 70. discipulorū preces mitti non debuit spiritus Sanctus.
x contrariū sensit. Nicol. I. cuius hæc verba sunt, in epist. ad Rudolph. Bituric. *ad formā 70. Chorepiscopi facti sūt, quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia?*
y Luc. 11.
z videtur hęc Mercator hausisse ex Ruffini præfat. ad Gaudentium Recognit. libris præfixa; & ex libello de gestis pontificum; & Martyrol. Bedæ.
a Actorum liber de Munere Diacon. loquitur loco citato; de presb. quatenus ab Episcopis dist. sunt nihil habet.
b Act. 6.
c Ideo electi 7. Diaconi, non 70. discipuli quos Dominus ipse designauit.
d Luc. 10.

e Nulla conſeq. *Chriſtus 70. diſc. inſtituit.* ergo *Chorepiſcoporum non eſt confirmare,* &c. Et & hic notanda ſuppoſitoris ἀναισθησία, qui verſionem vulgatam 72. diſcipulos à Domino deſignatos aſſerentem citare, non erubuit, cum ipſe ab ea diſſentiret, 70. præciſe diſcipulos agnoſcens cum patribus Neocæſareenſibus.

[e] *hæc autē deſignauit Dominus & alios ſeptuaginta duos, & miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem ciuitatem & locum quo erat ipſe venturus. Et dicebat illis, Meſſis quidem multa, operarij autem pauci: Rogate ergo Dominum meſſis, vt mittat operarios in Meſſem ſuam. Ite, ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos. Nolite portare ſacculum, neque peram, neque calceamenta; & neminem per viam ſalutaueritis. In quamcunque domum intraueritis, primum dicite, Pax huic domui. Et ſi ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper illum pax veſtra. Sin autem, ad vos reuertetur. In eadem autem domo manete, edentes & bibentes quæ apud illos ſunt. Dignus eſt enim operarius mercede ſua. Nolite tranſire de domo in domum. Et in quamcunque ciuitatem intraueritis, & ſuſceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis, & curate infirmos qui in illa ſunt, & dicite illis,* Appropinquabit *in vos regnum Dei. In quamcunque autem ciuitatem intraueritis, & non receperint vos, exeuntes in plateas eius dicite,* E*tiam puluerem qui adhæſit nobis de ciuitate veſtra extergimus in vos. Tamen hoc ſcitote, quia* appropinquabit *regnum Dei. Dico vobis quia Sodomis in illa dia remiſſius erit quam illi ciuitati.*

f Matth. 10.

Et in Matthæo [f] Euangeliſta ſcriptum eſt, *Ecce, ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Cauete autem ab hominibus. Tradent enim vos in Concilijs, & in Synagogis ſuis flagellabunt vos, & ad* [g] reges & prȩſides *ducemini propter me in teſtimonium illis & gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem* [h] ad *mortem, & pater filium: & inſurgent filij in parentes, & morte eos afficient. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.*

g præſides & ad reges.

h in mortem.

Linum [i] namque & Cletum nihil legitur vnquam ex pontificali miniſterio egiſſe *poteſtatiue*; ſed quantum eis à B. Petro præcipiebatur, *tantum ſolummodo* agebant. Nam & in canone legitur Nicæno: [k] E*piſcopum* namq; *conuenit maxime quidem ab omnibus qui ſunt in prouincia* Epi*ſcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter inſtantem ne-*

i Hæc ſuperioribus non cohærent.

k Concil. Nicæn. can. 4. ex verſione Dionyſij exigui.

tem neceſſitatem, aut propter itineris longitudinem, à tribus tamen omnimodis in idipſum conuenientibus, & abſentibus quoque pari modo decernentibus & per ſcripta conſentientibus, tunc ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ geruntur per vnamquamque Prouinciam Metropolitano tribuatur Epiſcopo. Omnia quoque maxima Concilia affirmant eum non eſſe Epiſcopum, qui minus quam à tribus Epiſcopis auctoritate etiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus. Ideoque illos, quos Chorepiſcopos vocatis, quia ab vno (vt audiuimus) fiunt Epiſcopo, Epiſcopos non eſſe, nec *aliquid de* pontificali *priuilegio agere* debere perſpicuum eſt. Quoniam [l] *ſi nomen non habent*, quomodo *officium* poſſunt habere? *Si* ergo *Epiſcopi non ſunt, & preſbyteri*, (quorum vicem gerunt quia [m] *ad exemplum & formam ſeptuaginta* olim fiebant) *eſſe deſpiciunt, quid erunt?* Profectò, quod ratione caret, aut nihil, aut *parum prorſus* eſt. Si quis de his amplius, & quod fieri non debeant voluerit ſcire, legat prædictorum Apoſtolicorum Decreta, & ibi reperiet. De quibus aliqua & hic inſerere dignum duximus. *Si Domini deſideramus eſſe diſcipuli, &c.**

Data [n] 14. Kal. Auguſti [o] Iuſtino ſextò: & Narſete viris Clariſſ. [p] Coſſ.

l verba pſeudo-Damaſi epiſt. 5.
m verba Concil. Neocęſar.
* quæ ſequūtur ad finem communia ſunt epiſt. 5. pſeudo-Damaſi, pauciſſimis verbis immutatis quæ ſupra annotauimus.
n 13. Kal.
o Iuſtiniano.
p Nullus hic Conſulatus.

Baron. ad A. D. 572. §. 3.

VT ad poſtremum de ſcriptis eiuſdem Ioannis pontificis nomine editis agamus; fertur eius epiſtola ad vniuerſos Epiſcopos Germanię & Galliæ aduerſus Chorepiſcopos qui ſibi quę eſſent Epiſcoporum vſurparent; data habetur eadem ſub Conſulatu Iuſtini 7. cum Narſete, quo deſignatur iſte præſens annus, ſi annis ſingulis eum geſſiſſe dixerimus Conſulatum. Etenim quem anno 3. Conſulem ſecundò fuiſſe conſtat ex recitata ſuperius eius conſtitutione, vtique hoc ſui imperij anno 7. & non ante oportuit geſſiſſe ſextum Conſulatum. Verum dum 14. Kal. Auguſti eadem data reperitur epiſtola, vique non niſi ad tempus poſt obitum Ioannis referri poteſt; adeo vt impoſturæ argui facile poſſit; quæ & non ex his tantum ſed & aliis ſignis conuincitur non eſſe Ioannis, ſed ex ſuppoſitis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Chorepiſcoporū, de quorum munere integra eſt epiſtola illa ſcripta in Galliis, ſiue in Germania, penitus erāt abolitum. Conſule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata, & nullam de Chorepiſcopis inuenies mentionem. Sed quod eadem epiſtola continet de Lino & Cleto Romanis pontificibus, quod non fuerint reuera Romani pontifices

ſed Chorepiſcopi tantum, eſt plane ab omni antiquitate & veritate hiſtoriæ alienum. Sunt prætereà alia ſigna quæ vultum exprimant Mercatoris, ſiue potius ſubdoli venditoris. Sed de his ſatis.

Poſſeuin. in Apparat.

Ioannis Pontif. Maxim. nomine, qui A.D. 572. tertium decimum ſui pontificatus gerebat annum, extat Epiſtola *ad vniuerſos Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, aduerſus Chorepiſcopos qui ſibi quæ eſſent Epiſcoporum vſurparent*; quæ habetur ſpuria, & adeo (vt inquit Baron. Card. 7. tom. Ann.) ex ſuppoſitis mercibus Mercatoris.

Binius in Not. ad hanc epiſt.

Hanc epiſtolam ab aliquo impoſtore ſub nomine Ioannis Papæ III. poſt obitum illius ſuppoſitam fuiſſe, multis argumentis oſtendi poteſt. Primò, quod ſub Conſulatu Iuſtini ſexto, 14. Kal. Aug. anno 7. Iuſtini & 572. Chriſti ſcripta fuiſſe reperiatur, quo tempore Ioannes Papa iam in viuis eſſe deſierat. Secundo, quod nota Conſulari inſignita ſit qua his temporibus epiſtolæ pontificiæ conſignari deſierant. Tertio, quod in ea ſcribatur Linum & Cletum fuiſſe tantum Chorepiſcopos; quos tamen omnis penè antiquitas ſcriptorum optimorum, vt in notis ad vitas eorundem pontificum diximus, pro veris pontificibus agnouit. Taceo, quod nomen Chorepiſcoporum, de quorum munere integra epiſtola ſcripta eſt, in Gallia & Germania plane abolitum fuerit. Hoc vnum duntaxat Sanctiſſ. pontificis ſcriptum commentitium, germanis eiuſdem epiſtolis deperditis extare vehementer eſt dolendum.

C E N S V R A.

PHRASIS barbara, ἀσυλλογιστία, ἀνιστρεπτία, &c. autorem ſatis indicant: impoſtor aliquot Leonis & Concil. Pariſ. ſub Ludouico ſententias deprauauit, ne quis eum plagij reum peragеret. Nota phraſes Pſeudo-Iſidoro digniſſimas, Lector, *Apoſtolicæ ſedis inſtituta viriliter peragere: ſanctorum Apoſtolicorum patres & viri Apoſtolici: Apoſtolis proprij eſt officij; eis ſcientes illicitum fore, dantes, &c. miniſtrabant exteriora, &c. tantum ſolummodo agere parum prorſus, &c.*

An ſequens epiſtolium genuinum ſit expendet Chriſtianus Lector.

Ioannes Epiſcopus Edaldo Viennenſi Archiepiſcopo.

Eruit Io n. à Baſco è MSS. Biblioth. Floriac.

DE officiis Miſſarum, de quibus in literis veſtris requiſiſtis, ſciat charitas veſtra, quia variè apud diuerſas Eccleſias fiant; aliter enim Alexandrina Eccleſia, aliter Hieroſolymitana, aliter Epheſina, aliter Romana facit: cuius morem & inſtituta debet ſeruare

Eccleſiæ

Ecclesia tua, quæ fundamentum sancti habitus ab illa sumpsit. *Venerabilis* pallij vsum per S. presbyterum vestrum Felicem tibi destinauimus, nolentes te priuari antiquo B. Petri munere: simul mittentes de capillis S. Pauli, vt esset Ecclesiæ vestræ illius intercessione solatium, per cuius discipulum suscepit primum religionis honorem. *Et alia manu.* Benedictio Apostolorum vos ab imbre malignorum defendat. venerandi.

BENEDICTI I. PAPÆ

Epistola [a] Decretalis.

Reuerendissimo fratri Episcopo Dauid, Benedictus salutem in Domino.

RESPONDERE [b] literis *vestris* plenius cogitaui; sed cum hoc meditarer, tantus me dolor tetigit, *vt magis flere quam aliquid dicere* delectatus sim. Sed ne *funditus remaneret*, pauca vobis rescribere curaui, ad potiora vos tempora congruè inuitans. Quod autem literę tuæ testes sunt quosdam intra prouinciam Bæticam esse qui dicerent, [c] neminem veraciter probare posse *Trinitatem vnitatem fieri*, cum neque tres vnum, neque vnum in tribus posse quenquam propriè approbare; quas ob causas, [d] dilectissime fili, consulta tibi Apostolicæ sedis misimus; vt aut his eos ad rectam fidem conuerti facias, aut ab Ecclesia, [e] *antequam pestis hoc latiùs diuulgetur*, repellas.

His, frater, *scripturarum testimoniis vnitatem Trinitatis agnosce, & desine Arianorum prauitatem sequi, vt ab eadem possis peccatorum indulgentiam promereri. Esaia Propheta dicente,* [g] *Vidi Dominum Sabaoth sedentem super thronum excelsum, & Seraphim stabant in circuitu eius; sex alæ vni, & sex alæ alteri. Duabus velabant faciem* eius, *duabus autem velabant pedes eius, & duabus volabant. Et clamabant* ad *alterutrum dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Si Trinitas non est, quare tertiò Sanctus dixerunt?* Et [h] *si vnitas non est, quare sub trina repetitione vnum Deum ac Dominum intimarunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos dicitur,* [i] *Dixit Deus, fe-*

a huius epist. meminit Baron. ad A.D. 577. §.1. sed meminit tantùm.

b initium epist 41. lib. 1. regist. Greg. *Resp. epistolis vestris tota intentione voluissem, nisi pastoralis curæ ita me labor attereret, vt mihi magis flere libeat quam,* &c.

c An probandum est Trinitatem vnitatem fieri?

d mox frater erit qui nunc filius.

e nota phrasim Leonis I. epist. 2.

f Sequentia sunt Ithacij Clari aduersus Varimadam cap. I.

g Esai 6.

h aut si.

i Gen. 1.

cit Deus, & benedixit Deus? Si vero vnitas non eſt, quare tertiò dixit Deus, & non Deos [k] pluraliter commendauit? Et ſi Trinitas non eſt, quare in Exodo [l] dictum eſt tertio Domine, Domine, Domine [m] miſerator & miſericors? Si vnitas non eſt, quare dum tertio diceret Domine, poſtea Miſerator ſingulariter dixit, & non Miſeratores, vt plures oſtenderet, intimauit? Si Trinitas non eſt, cur [n] Abraham ad ilicem Mambre [o] ſedens, tribuſque occurrens vni, Domine, dixit; & non (vt viderat) tribus ſalutationis obſequium reddidit? Si vnitas non eſt, quare cum Moyſi, [p] Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob tertio diceret; vnitatem oſtendens, Hoc mihi nomen eſt dixit; & non, Hæc ſunt noſtra nomina deſignauit? Si Trinitas non eſt, quare Dauid tertio [q] dixit Benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus? Si vnitas non eſt, quare cum Deus [r] tertiò nominaſſet, Benedicat, [ſ] & non Benedicant adiunxit? Si Trinitas non eſt, cur Eſaïas [t] denuò dixit, Domine Deus Sabaoth, Deus Iſraël qui ſedes ſuper Cherubim? ſi vnitas non eſt, quare Qui ſedes dixit, & nõ Qui ſedetis adſtruxit? Si Trinitas non eſt, quare in Regnorum [u] libro dicitur, Domine Deus, omnipotens, Deus Iſrael, ſermones tui fideles ſunt? Si vnitas non eſt, quare Tui dicitur, & non Veſtri potius intimatur? Si Trinitas non eſt, cur in pſalmo 58. [x] cantatur, Domine Deus virtutum, Deus Iſrael, intende ad viſitandas omnes gentes? Si vnitas non eſt, quare Intende poſuit, & non Intendite, vt [y] prædicatus eſt, Intimauit? Si Trinitas non eſt, quare in Apocalypſi tertiò dixit, [z] Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui eſt, & qui erat? [a] Si vnitas non eſt, quare non Qui ſunt [b] pluraliter, ſed Qui erat, deſignauit? Si Trinitas non eſt, quare in [c] Deuteronomio dictum eſt, Dominus Deus tuus, Deus miſericors eſt, & audiet vocem tuam? Si vnitas non eſt, quare Audiet, poſuit, & non Audient intimauit? Si Trinitas non eſt, quare in [d] Ieſu naue dicitur libro, Dominus Deus Deorum eſt? ſi vnitas non eſt, quare Eſt dixit, & non Sunt, more locutionis [e] induxit? ſi Trinitas non eſt, quare [f] Elias orando Domine, Domine, Domine, Deus Iſrael; oſtende quia tu es Deus meus, dixit? ſi vnitas non eſt, quare Oſtende, & non Oſtendite poſuit? ſi Trinitas non eſt, cur [g] Mardochæus orando, Domine, Domine Deus omnipotens, omnia in poteſtate tua ſunt, dixit? ſi vnitas non eſt, quare in Tua poſuit & non, in Veſtra [h] ſignauit? ſi Trinitas non eſt, cur etiam [i] Iudith orando dixit, [k] Domine

k plurali numero.
l Exod. 34.
m Deus miſer.
n Gen. 18.
o aperte ſedenti.
p Exod. 3.
q Pſal. 66.
r Deum tertium.
ſ bened. dixit
t Eſai. 37.
u in regum dicitur.
2. Reg. 7.
3. Reg. 8.
x Pſal. 58. canitur.
y precatus.
z dicit, Apoc. 4.
a erat dicitur
b ſunt & qui erant plus.
c Deuter. 4.
d Ioſue 2.
Deut. 10.
e indixit.
f 3. Reg. 18.
g Heſther. 13.
h deſignauit.
i Iudith 9.
k ait.

Deus omnium virtutum, respice in orationem meam? si vnitas non est, quare Respice posuit; & non Respicite, [l] designauit? *si Trinitas non est, quare in* [m] *Hieremia dicitur, Dominus Deus vester, Deus verax est? si vnitas non est, quare Verax est dixit, & non Veraces potius intimauit? si Trinitas non est, quare in* [n] *Apocalypsi scriptum est, Dominus Deus & spiritus Prophetarum misit Angelum suum ostendere seruis suis quæ oportet fieri cito? si vnitas non est, quare cum Patrem & Filium & Spiritum* [o] *nominasset, Misit Dominus* dixit *& non Miserunt sub prætextu trium personarum &* nominum [p] introduxit? *si Trinitas non est, quare in* [q] *Deuteronomio dicitur, Dominus vester hic est Deus? si vnitas non est, quare Hic est, dixit;* & *non Hi sunt, plurali numero designauit? si Trinitas non est, quare in* [r] *eodem dicitur libro, Dominus Deus tuus, Deus tuus, Deus magnus & potens est? si vnitas non est, quare Magnus, & potens* [s] *non pluraliter nominatur? si Trinitas non est, cur* [t] *Tobias filium suum cum in Rages ciuitatem cum Raphaële* [u] Angelo *mitteret, benedicens* [x] eos, *ita dixisse docetur; Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, ipse impleat benedictionem suam in vobis? si vnitas non est, quare Ipse impleat, dixit & non Ipsi impleant intimauit? Postremò si Trinitas non est, quare* [y] *Dominus discipulos suos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, vniuersas gentes* misit [z] *Baptizare? si vnitas non est, quare In nomine dixit, & non In nominibus præcipiendo perdocuit? si Trinitas non est, quare* [a] *Apostolus Paulus ait Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia? si vnitas non est, quare Ex ipsa posuit & non Ex ipsis adstruxit? Si enim certò certius volueris Vnitatem Trinitatis agnoscere, à sæpe dicto Doctore gentium Apostolo poteris vniuersa condiscere, & sequi catholicam fidem, & Arianorum prauitatem respuere. Gratia Domini nostri Iesu Christi,* [b] *inquit, & charitas Dei, & communicatio Sancti spiritus.* [c] *Ipsa est Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quomodo autem in Trinitate vnum sunt?* Quia *natura atque* [d] *ab inuicem separari non possunt.*

Cæterum, frater charissime, quæ tua continebant scripta ex subiectis sententiis maxime omnia poteris colligere. [e] *Necesse est,* frater charissime, *adesse diuinum vbi humanum cessat auxilium.* Et vt iuxta Apostolum Paulum dicamus, licet verba replicemus quæ ipse Timotheo scribit dicens: [f] *Ecclesia Dei viui, columna & firma-*

l significauit.
m Hiere. 10.
n Apoc. 1.
o Spir. S.
p numero indixit.
q Deut. 10.
r ibid.
s potens est dicitur non magni & pot.
t Tob. 7.
u Archãgelo.
x enim.
y Matth. 28.
z docuit.
a Rom. 11.
b 2. Cor. 13.
c lege ex Ithacio cum omnib. vobis.
d si enim gratia, & charitas & cõmunicatio Spirit. sancti ipsa est & Patris & Filij, quomodo in Trinitate vnum non sunt qui natura atque substantia ab inuicem separari non possun?
e Hincmar. Dial. de statu Eccl. Bibl. PP. Tom. 9. parte 2 p. 247 hæc Philoni verba adscribit, fortè versione aliqua quæ nunc excidit vsus. *Philo,* inquit, *maximus legatorum à Iudæis Caio directorũ, dicit, Necesse est* &c. vt in textu.
f 1. Tim. 3. & 4. impostor nec

mentum est veritatis. Et manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria. Spiritus autem manifestè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibētium nubere, abstinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & [g] his *qui cognouerunt veritatem; quia omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Iesu, enutritus* [h] verbo *fidei, & bonæ doctrinæ, quam assecutus es. Ineptas autem & inanes fabulas deuita,* [i] & *exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est. Pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ: fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia* [k] sperамus *in Deum viuum, qui est Saluator omnium hominum, maximeque fidelium. Præcipe* [l] hoc *& doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Dum venio attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij. Hæc meditare, in his esto, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinæ, insta in illis: hoc enim faciens, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.*

Italicam nec Hieronymianam versionē sequitur.

g iis.

h nobis.

i exerce autē.

k sperauimus

l hæc.

Fame[m] enim nimis affligitur populus Romanus, qua clade atque aliis anxietatibus vexatus longam epistolam minime scribere valui. Tempore congruo denuo (si necesse fuerit) mitte, & ea quæ desideraueris sume. [n] *Deus te incolumem custodiat, frater charissime.* Amen.

Data [o] quarto Nonas April. Iustino & Libio viris Clarissimis Consulibus.

m petenda à Rapsodo fibula qua hæc superioribus adnectantur, sunt autem è pontificali petita.

n hoc fine plurimi ex Rom. Episcopis epistolas suas claudunt. vide exempli gratia Vigil. epist. 3 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

o huius Consulatus memoria delituit in Mantissa Mercatoris subdoli; alibi nusquā.

CENSVRA.

IMPOSTOR operis aduersus Varimadum Arianum ab Ithacio scripti capiti 1. variè interpolato, Philonis sententiam & 1. ad Tim. cap. 4. adtexuit; versionem ex vetere & Hieronymiana sibi peculiarem

culiarem cudit: Epiſtolam denique commentitia Conſulatus nota obſignauit. An hæc Benedictum Papam decuerint Lectoris iudicium eſto.

PELAGII II. PAPÆ

Epiſtola I.

Dilectiſſimo fratri Benigno Archiepiſcopo, Pelagius Epiſcopus.

LECTIS [a] *fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quem* [b] dudum *noueramus, agnouimus: congratulantes* [c] dilectioni tuæ, *quod ad* cuſtodiendum gregem *Chriſti paſtoralem curam vigilanter impendis*, & pro tibi ſubditis ſolicitus exiſtis.

Ad [d] *noſtram enim lætitiam & benefacta perueniunt*, & ſi aliqua ſecus quam oportet prouenerint, non modico nos mœrore conturbant. Magnam [e] enim *gratulationem diuina* concedit *gratia quando tribuit inter nos & ſalutaris diſciplinæ* [f] normam literis conferre, & prouenire *ad pacificorum ſtudia* facit *præoptata*.

Exigit [g] *ergo dilectio tua conſulta ſedis Apoſtolicæ*, ſi licitum foret Epiſcopum tranſire, aut mutare de ciuitate ad ciuitatem, dum quidam canones (vt tibi videtur) hoc fieri prohibeant. Significaſti etiam literis tuis quendam fratrem nomine & actu Dei ſeruum, [h] *cauſâ vtilitatis* mutare te velle in locum & ciuitatem defuncti; licet quidam dicant hoc fieri non licere, niſi conſenſum Apoſtolicæ ſedis habuiſſes. Quapropter ſcias, frater dilectiſſime, *aliud* [i] *eſſe cauſam neceſſitatis & vtilitatis; & aliud cauſam præſumptionis & propriæ voluntatis. Non* [k] *ergo mutat ſedem qui non mutat mentem*; id eſt qui non *cauſa auaritiæ*, aut dominationis, *aut propriæ voluntatis*, vel ſuæ electionis migrat de ciuitate ad ciuitatem, *ſed cauſa neceſſitatis aut vtilitatis* mutatur. Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati aut voluntati præferenda eſt. Aliud eſt enim mutare, & aliud mutari; ſic aliud miniſtrare, & aliud

a verba Leonis epiſt. 3. quæ deſcribit & Pſeudo-Marcus in epiſt.

b olim.

c tibi quod ad cuſtodiã gregum.

d verba Celeſtini epiſt 2.

e verba Conc. Tolet. 10. ab initio *gratul. nobis ſpiritualem contulit diu. grat.*

f diſcip. frequentiam & cõuenire ad.

g verba Zoſimi epiſt. 1 eadem phraſi vtitur Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Cornel. epiſt. 2. Pſeudo Ioan. I. epiſt. 1.

h ſexies decies ad minimũ hæc verba repetit impoſtor: alludit autem ad can 37. Conc. 4 Carthag.

i aliam eſſe cauſſam.

k verba Pſeudo-Antheri.

miniſtrari. Vnde Dominus in Euangelio loquitur dicens, *non* [l] *veni miniſtrari ſed miniſtrare.*

[Quod [m] enim in canonibus legitur, *non debere Epiſcopum de ciuitate ad ciuitatem tranſire vel transferri*, non de his dicitur qui aut vi expulſi, aut neceſſitate coacti, aut auctoritate maiorum hoc agunt; ſed de his qui *auaritiæ ardore inflammati* ſponte ſua proſiliunt; & potius *ambitioni* quam vtilitati Eccleſiæ *ſeruire*, *& vt dominationem agant*, inſiſtere cupiunt. Vnde in ſubiectis canonibus cõtinetur, [n] *Si aliquis extiterit temerarius, qui forſitan* [o] accuſationem afferat, *quod populi literas acceperit*, & ideo migrauerit; dum *manifeſtum ſit præmio & mercede paucos qui ſinceram fidem non habent potuiſſe corrumpi, vt clamarent in Eccleſia, & ipſum petere viderentur; omnino has fraudes* [p] remouendas *eſſe* cenſemus. His verbis & aliis multis exemplis liquet, non de [q] his dicere, (vt paulò ſuperius prælibatum eſt) qui pulſi, aut non recepti à ciuibus, vel à quibuſcumque aut neceſſitate cogente, vel auctoritate maiorum tranſeunt de ciuitate ad ciuitatem: ſed de his qui ſponte proſiliunt, aut temeritatis, aut ambitionis cauſa hoc faciunt. Nam aliud eſt ſponte tranſire, & aliud eſt coacte aut neceſſitate venire. Vnde [r] non iſti *mutant* ciuitates, ſed mutantur; [ſ] quia non ſponte, ſed coacte hoc agunt. Quis enim vnquam audet dicere ſanctum Petrum Apoſtolorum principem non bene egiſſe, quando mutauit ſedem [t] *de Antiochia in Romam?* Aut quis eum negat, ob id ſanctum non eſſe, aut dignitatem aut meritum vnquam Apoſtolatus tam in cœlis quam in terris perdidiſſe? Aut quis negat ſanctos non eſſe multos alios Epiſcopos, qui de ciuitatibus ad ciuitates tranſlati ſunt, aut meritum Pontificatus perdidiſſe? Quorum nomina ſi cœperim enumerare, ante dies pertranſiet quam hęc omnia perſcribere *poſſem*, & [u] prolixior erit Epiſtola quam neceſſe ſit Aut quis vnquam poteſt approbare ſanctum non eſſe [x] Alexandrum, qui Hieroſolymam de altera ciuitate tranſlatus eſt? aut S. Gregorium Nazianzenum, qui in Nazianzo conſtitutus eſt? aut S. Proclum qui de [y] *Zyzico* tranſlatus, & *Conſtantinopolim* [z] *inthroniZatus eſt?* Non ergo bene intelligunt

l Matth.11.
m [ ] his notis clauſa Binius reponit pro epiſt.10. Pelagij.
n Conc. Sardic.c.2.
o excuſationem.
p damnandas eſſe arbitror.
q imo de quibuſcumq; loquuntur canones. vide Nicæni Cõc. c.15. Antioch. c.25. Sardic. c.1. Chalced. c.5.
r quaſi vero non mutet qui coactus mutat.
ſ vide Pſeudo-Anteri epiſt.
t probare debuiſti Petrũ aliquando cuidam Eccleſiæ miniſterium ſuũ affectaſſe.
u plus ſatis prolixa eſt.
x videtur ὑποβολιμαῖος hæc mutuatus ex Socrate hiſt. lib. 7. cap 36. edit. Græc.
y leg. Cyzico.
z Not. phraſim.

ligunt Ecclesiasticas regulas, qui hoc negant *causa vtilitatis aut necessitatis* fieri non posse, quoties communis *vtilitas & necessitas* persuaserit. Nullum enim ex his aut ex aliis, qui meliori consilio mutauerunt ciuitates necessitate quadam, vel [a] *vtilitate Ecclesiastica*, aut *laica communione* carere reperimus, nec vllatenus vnquam fieri debet. Sententia verò quæ in Antiocheno Concilio habetur, [b] vt Episcopus ab alia Parochia nequaquam migret ad aliam, tota, atque omnes sententiæ de ea re, vim superius comprehensam retinent, & nihil *prætaxato* modo translationibus Episcoporum actis aut agendis nocent: sed magis robur eis ac Domini saluatoris, (quę omnes canonicos super exaltat libros) autoritatem præstant. Tales autem quæstiones [c] magis ex *inuidia* quam ex charitate aut vtilitate nasci videntur, cum ipsa per se Veritas dicat: [d] *si vos persecuti fuerint* in vnam ciuitatem, *fugite in aliam*, & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus Catholicorum vsquam contradicere potest: quæ non alterius, sed ipsius proprio ore prolata & firmata esse dignoscitur. Cui si aliquis contradixerit, non solum [e] *extorris*, sed etiam *Anathematizatus* ab Ecclesia pellatur.]

Et Dominus in Euangelio alias dicit, *Beati* [f] *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Si eos Dominus beatos dicit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quis eos damnare potest? Et si ipse de ciuitate [g] ad ciuitatem propter persecutionem fugere præcipit, quis *eos detrahere* aut damnare propterea audet vel potest, quod verbis Dominicis obtemperant? Profecto is qui contradicit aut resistit seipsum damnat, quia ori Domini contumax & inobediens existit. Vnde & ipsa per se Veritas dicit, [h] *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Omninò [i] *oportet Deo obedire* plusquam *hominibus*. Et idcirco quod Deo obedimus, & de ciuitate ad ciuitatem (ipso præcipiente) persecutionis causa, [k] id est,

a insurgit nebulo in can. 1. Sar. [illegible] hæc enim sunt verba Osii, de sedem mutantibus: *existimo eos ne laicorum quidem debere habere communionem.*

b imò Conc. Antioch. 21. can. diser è contrarium statuit. Tu *necessitatis aut vtilitatis causa* v.s Episcopos transferri. Concil. Antioch. vtcunque ve at, μὴ μεθίστασθαι, μήτε αὐθαιρέτως ἐπιρρίπτοντα ἑαυτὸν, μήτε ἀπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον.

c alludit ad dictum Cassiodori hist. tripart. l. 12. cap. 8. *faciente inuidia*, prohibitum ne Proclus Constantinopolitanæ Ecclesiæ præficeretur.

d Matth. 10.

e *extorris* expelli non potest, est enim *extra*, notabit autem lector *anathemate percelli & extorrem ab Ecclesia fieri* pro eodē haberi à patribus Conc. 6. Rom. sub Symmacho.

f Matth. 5. g Matth. 10. h Ioan. 8. i Act. 5. k nota expositionem dignam pseudo-Isidoro.

necessitatis aut *vtilitatis* transimus, damnandi sumus? Non omninò, sed potius *venerandi* atque [l] *portandi*: quoniam nec ipsis Episcopis hoc imputari potest. Qui [m] his resistit, Profectò *Dei ordinationi resistit*, & *est infideli deterior:* quia *melius* est *non cognoscere viam* veritatis, *quam post agnitionem retrorsum* abire. Nam [n] & ipse Dominus de loco ad locum secessit, id est transiuit, Iudæis illum quærentibus. Fugiens ille quærentes & persequentes se, dedit nobis exemplum fugere [o] nos persequentes, & de ciuitate ad ciuitatem transire, dicens, *Si vos persecuti fuerint in ciuitate ista fugite in aliam*, & cætera his similia. [p] *Nam si fugere malum est, persequi multo deterius. Hic quidem ne moriatur absconditur: hic autem persequitur vt occidat; & vt fugiatur* [q] præcipitur; quia *qui quærit occidere præuaricatur legem, & magis fugiendi præbet occasionem. Si* [r] *fugam improperant persequentes,* erubescant *potius* semetipsos, & *quiescant insidiari, & quiescent continuò fugientes.* Nemo *enim mitem fugit aliquando, sed magis ferocem simul & callidum. Omnis* [s] *enim qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat & veniebat ad Dauid.* Si ergo piissimus atque iustissimus Dauid sciret peccatum esse, persecutionem fugientes & transeuntes de loco ad locum & de ciuitate ad ciuitatem, tales nequaquam reciperet, nec secum teneret, [t] nec in aliis ciuitatibus eos collocaret. Qui enim persequuntur Domini Episcopos, eosque de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt, nec eos tantum persequuntur quantum Dominum nostrum Iesum Christum [u] *cuius legatione funguntur.* Nec ipsi in hoc peccant Episcopi, quoniam non sponte sed coactè hoc agunt; sed illi à quibus *persequuntur:* nec ipsis Episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. [x] *Sanctus enim Protomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas. Ideoque vnicuique prauidendum est ne aliquem iniuste persequatur, iudicet vel puniat, ne Iesum* persequatur, *iudicet & puniat.* Qui autem negant misericordiam faciendam fugientibus, ac necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia & [y] *veritas*, & omnibus necessitatem patientibus subuenire iubet. Pauca sunt, frater, quæ asserui; sed quanta ex his pendeant

deant

l not. phrasim familiarem Mercatori.
m 1. Pet. 2.
n Egregium argumentum: Dominus secessit. Ergo licet Episcopos transferre.
o Matth 10.
p Verba Athanasij Apol. pro fuga sua, ex hist. tripert. lib. 6. cap. 22. descripta.
q quidem scriptum est, qui autem quærit.
r sequentia repetit verba pseudo-Iulius epist. 2. lege *pudeat eos potius sui ipsorum, &c.*
* hic omissæ lin. 5. *nullus enim mitem atque clementem.*
s 1. Reg. 22.
t in quibus ciuitatibus ad se fugientes collocauit Dauid?
u familiare dictum Mercat.
x Actor. 7. verba pseudo-Marcellini epist. 2. desumpta ex Adriani I. cap. 66. ad Ingelramum.
y Ioan. 14.

deant tua prouidentia poteris æstimare. [z] Quare *hanc* adnituntur maleuoli irrumpere misericordiam? cur illudere *vanis intentionibus fœlicitatem? Excusationem* iam *non habet furor iste* [a] in credentibus: nec *interest quibus itineribus ad mundi principē currat*, qui à beneuolentia fratrū descíscit, aut necessitatem patientibus misericordiam negat. [b] Negat misericordiā necessitatem patientibus, qui populis indigētibus diuinis mysteriis, & nō habentibus proprium Episcopum qui eos instruat, *causa vtilitatis atque necessitatis* ex alia ciuitate (licet minor sit) in eam quæ non habet Episcopum doctiorem vel vtiliorem meliori consilio non sponte transeuntem, sed maiorum exhortatione mutare aut Episcopum eiectum & persecutionem patientem *causa vtilitatis aut necessitatis inthronizari* non permittit. [c] *Apud veteres* enim *sine vlla differentia de* vna *ciuitate ad* [d] alteram *migrabat Episcopus, dum vtilitas* aut necessitas *euocaret*. Quapropter ipsam [e] *etiam regulam huic* epistolæ placuit inseri; *vt* monstretur eos *mentitos esse qui* Episcopum non posse inthronizari dixerunt. Vnde & in canonibus legitur ita, [f] *Si quis Episcopus ordinatus ad Parochiam in qua ordinatus est, minime proficiscitur non sua culpa, sed aut populo respuente, aut propter aliam quamlibet caussam* [g] *necessitate factam*; *hunc honore ministerioque* participare, [h] *nec* tamen *misceri rebus Ecclesiæ, in qua collectas celebrat, sed sustinere* quoque *quod prouinciæ Synodus suo iudicio terminauerit*, decernimus. Huic regulæ contradicere nullus potest, quæ etiam *causa vtilitatis* aut necessitatis *inthronizari* Episcopū [i] iubet, & mutari ac trāsire eū de ciuitate ad aliā ciuitatē nō propriū habentē Episcopū sinit. [k] *Pingues hostias litat Diabolo* qui his resistere nititur, aut misericordiā & vtilitatē Ecclesię iam dictis negat, id est, & Episcopis & populis.

In vanum ergo contra simplices, qui hæc olim dicentes agere prohibuerunt, *tendicula* deinceps parabunt, cum his & aliis *armati adminiculis* nouerint quid super his sit agendum, & quid vitandum. [l] *Nimis* enim *armatus est, qui illa quæ aduersarius* misericordiæ, vtilitatis, atque *concordiæ ministrat tela contemnit*.

z locus ex Ennodij Apol. pro Symmacho misere corruptus p. 253. *leg.* Quid hanc adnitūtur interrumpere quietem? Quid ludere, &c.

a si creditis; Non.

b Hoc argumento vtitur pseudo-Antherus in epist.

c sic Cassiodorus hist. tripart. li. 12. cap. 8. Latine reddidit verba Socrat. lib. 7. cap. 36.

d de ciuit. ad aliam.

e oportet autem etiam regulā huic operi copulari, vt ostendatur mentitos esse qui Proclum inthronizare prohibuerūt, reg. 18.

f Concil. Antioch. c. 18.

g non necessitate.

h participari tantum nec cum misceri, &c. μόνον μηδὲν παρενοχλοῦντα &c.

i hoc non iubet.

k verba Ennodij in Apol. p. 153. Bibl. Patrum edit. col. 1618. tom. 6.

l Ennodij verbo loco citato.

Sufficit ergo *contra omnia iacula iurgiorum fidei nuda oppoſitio.*

Scio[m] te non ignorare, frater, memoratas canonum ſententias, atque Euangelicas ſanctiones nouas non eſſe, ſed noſtro eas aſſenſui mancipari. Cur his contradicentes, & emigrationes Epiſcoporum *vtilitatis & neceſſitatis* cauſa fieri prohibentes, vt ſæpe dictum eſt, & non auaritiæ aut temeritatis, *in perniciem*[n] ſacerdotum ac populorum lædunt *Sacerdotale Concilium? Cur lacerant ſententiam, in qua inſpirante Chriſto oracula*[o] ſuprema *patuerunt, & inter Deum & homines interpres extitit lingua pontificum?* [p] *Illa enim & cœli curia variarum aucta dotibus*[q] curulium, *& multo Redemptoris noſtri auro oſtroque decorata, nihil in illa*[r] deciſione *auctore ſe protulit, ſed per humanæ linguæ miniſterium diuino militauit imperio. Intellexit non eſſe ſuum, quicquid impulſa conſtituit; nihil* quoque *habet in illa ſententia, niſi vnde de ſola deuotione gratuletur.*

[ſ] *Nam dum prophanis* memoratorum *verbis* creditur, *&* ſuæ veſaniæ inſcitiam produnt *& liuorem.* [t] *Quis hic locus erroris, vbi congruentia pari ductu exempli & hiſtoriæ verba concurrunt? Nec diuerſum eſt ab intellectu Catholico & lectionibus quod profertur.* [u] Nam non *bene nodus in ſcirpo quæritur,* [x] dum *inuoluit nebula prædicatæ lucis auctores.* [y] *Fœda* [z] quoque *à nitore Domini ſui obligatione diſſoluitur, qui ſtatutis cœleſtibus minus*[a] vera fide *dependit officia.* Talium ergo dictiones vel prohibitiones indignæ etiam fiunt memoratu. [b] *Profunda* eſt ergo nimis imperitia eorum, & [c] *ſepulcrum patens guttur eorum,* quia *linguis ſuis doloſè agunt. Non eſt* enim *in ore eorum rectum, interiora eorum inſidiæ.*

Denſis[d] *cor* eorum *vepribus ſuffocatur, & interna vitia alijs* certant *adſcribere.* [e] *Nobilitatem* ergo *dat facinoribus qui in* talibus *ventilationem ipſorum* in exemplum ſumit, aut *ad aures poſteras* digna *relatione tranſmittit.* Tibi autem non ſit cura talium quæſtionum, ſed ſequere ſententiam [f] *B. Pauli* Apoſtoli *qui monet per diſcipulum cunctos, & clamat* dicens: *Inanes quæſtiones deuita.* Inanes namque (iuxta [g] Apoſtolum) quæſtiones ſemper deuita; & age quod meliori conſilio, non auaritiæ vel temeritatis, ſed *vtilitatis & neceſſitatis* (vt ſæpe dictum eſt)

cauſa

m Ennod. ibid. ſcitis. nec noua ſunt iſta, &c. veſter mihi miniſtrauit aſſenſus.
n Ennod. verba ibid. veſtram læditis ſacerdot.
o ſuperna.
p hic impoſtor omiſit 2. lineas
q curialium.
r diſciſſione.
ſ Hic denuo Mercator 4. lin. omiſit. Memoratos verbis cæditis & inſaniá proditis, &c.
t hic omiſſæ lin. 8.
u nunquam bene.
x non inuoluit.
y hæc verba reperentia è col. præcedente.
z ergo.
a mera fidei.
b Ennod. ibid. Ecce profundam imperitiam.
c Pſal. 5. ex verſ. Hieron.
d Ennod. ibid. p. 254.
e hic omiſſæ lin. 14.
f tranſmittit B. Pauli eſt ſequenda ſententia qui, &c.
g 2. Tim. 2.

causa faciendum vtiliter perspexeris. [h] Quapropter, chariſſime, *his Apostolicis fultus auctoritatibus* muta Episcopum *causa necessitatis aut vtilitatis*, super quo consulere nos voluisti; & alios fratres nostros, quibus hoc faciendū *necessitas aut vtilitas* cōpulerit, agere doce: quia hoc quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Quia [i] *sicut potestatem* habemus *Episcopos & sacerdotes regulariter* titulare & *ordinare*; ita (vt prædictum est) *causa necessitatis, aut vtilitatis* habes & mutare, ac de titulo ad titulum *translatare*, licet de minori ad maiorem vrbem mutandus sit. Hoc tamen *summopere prævidendum est*, [k] ne causa arrogantiæ aut avaritiæ vnquam fiat: quia hi à prædictis canonibus damnantur, non illi qui *necessitate aut vtilitate* maiorum consilio & sana ac pura & Deo placita intentione hoc faciunt. *Tu*, frater, semper [l] *sectare iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam*, & *mansuetudinem. Certa* etiam *bonum certamen fidei*, & *apprehende vitam æternam in qua vocatus es.* Quoniam [m] *spiritus timentium* Dominum *quæritur* ab illo, *& in respectu illius benedicitur. Spes enim illorum in saluantem illos, & oculi Dei in diligentes se. Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima*; [n] *Ad quem respicit &* [o] quæ *est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum: protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegmen ardoris, & vmbraculum meridiani*, & [p] prædicatio *offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem & vitam & benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata; & non sunt beneplacitæ subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis & iustitiæ. Dona iniquorum non probat Altissimus; nec respicit in* [q] oblationibus iniustorum; *nec in multitudine Sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperum est; qui defraudat illum homo sanguinis est; qui aufert in sudore panem*, & sudanti cibos, *quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem & qui facit fraudem mercenario, fratres sunt; vnus ædificans & vnus destruens; quid prodest illis nisi labor? vnus orans*, [r] *vnus male-*

h not. phrasim solennem Mercatori.

i iisdem verbis vsus est pseudo-Antherus.

k phras. pseudo-Antheri.

l 1. Tim. 6.

m Eccl. 34. 14. &c.

n anima eius
o quis.

p deprecatio.

q oblationes iniquorum.

r & vnus.

ſ exaudiet. *dicens; cuius vocem* [ſ] audiet *Deus? Qui baptizatur à mortuo & iterum tangit eum, quid proficit lauatio ipſius? Sic homo qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem faciens, quid proficit hu-*
t exaudiet. *miliando ſe? Orationem illius quis* [t] audiet?
u Eccl. 35. *Qui* [u] *conſeruat legem multiplicat orationem. Sacrificium ſalutare eſt attendere mandatis, & diſcedere ab omni iniquitate; &* propitiatio *litare* ſacrificium ſuper iniuſtitias; & *deprecatio pro peccatis recedere ab iniuſtitia.* Retribuit *gratiam qui offert ſimilaginem; & qui facit miſericordiam offert ſacrificium. Beneplacitum eſt Domino, recedere ab iniquitate; & depre-*
x pro peccatis recedere. *catio* [x] *recedere ab iniuſtitia. Non apparebis ante conſpectum*
y Domini. [y] Dei *vacuus. Hæc enim omnia propter mandatum* [z] Domini
z Dei. *fiunt. Oblatio iuſti impinguat altare, & odor ſuauitatis eſt in conſpectu altiſſimi. Sacrificium iuſti acceptum eſt, & memoriam eius non obliuiſcetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo,*
a manuum. *& non minuas primitias* [a] frugum *tuarum;* [b] *quoniam Dominus*
b hic omiſſi duo verſiculi *retribuens eſt, & ſepties tantum reddet tibi. Noli offerre munera praua, non enim ſuſcipiet illa. Et noli inſpicere ſacrificium iniuſtum, quoniam Dominus iudex eſt, & non eſt apud illum gloria*
c deprecationem. *perſonæ. Non accipiet Dominus perſonam in pauperem, &* [c] precationem *læſi exaudiet. Non deſpiciet preces pupilli; nec viduam ſi effundat loquelam gemitus. Nonne lachrymæ viduæ ad maxillam deſcendunt, & exclamatio eius ſuper deducentem eas? A maxilla enim aſcendunt vſque ad cœlum; & Dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum in oblectatione*
d deprecatio *ſuſcipietur, &* [d] precatio *illius vſque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit; & donec propinquet non*
e conrogabitur. [e] conſolabitur. *Et non diſcedet donec aſpiciat altiſſimus: &*
f iuſtos. *Dominus non elongabit, ſed iudicabit* [f] iniuſtos, *& faciet iudi-*
g quouſque contrib. *cium; & fortiſſimus non habebit in illis patientiam,* [g] vt *contri-*
h reddet. *bulet dorſum ipſorum, & gentibus* [h] reddat *vindictam; donec*
i hominibus. *tollat plenitudinem ſuperborum, & ſceptra iniquorum contribulet, donec reddat* [i] omnibus *ſecundum actus ſuos, & ſecundum opera Adæ, & ſecundum præſumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis ſuæ; & oblectabit iuſtos miſericordia ſua.*
k Phil. 4. 20. *Deus* [k] *autem* (frater chariſſime) *impleat deſiderium,* &
l not. additamentum. [l] miniſterium tibi diuinitus collatum; *ſecundum diuitias ſuas in gloria, in Chriſto Ieſu* Domino noſtro. ***Deo autem & Patri noſtro gloria in ſecula ſeculorum, Amen.***

Data

Data 13. die Auguſti menſis [m] indictione quarta decima. m A.D.581.

Baron. ad A.D. 581. §.1.

SEQVITVR annus Chriſti quingenteſimus octogeſimus primus 14. indictionis; quo Conſultus Pelagius Papa ſcripſit ad Benignum Archiepiſcopum epiſtolam Decretalem die 13. Auguſti de tranſlatione Epiſcoporum, An & quando Epiſcopum è ſede in ſedem tranſire deceat; quæ incipit *Lectis fraternitatis tuæ literis*, &c. An autem & ipſa ex Iſidori ſit mercibus tu videto.

CENSVRA.

Ego ſane rapacem corniculam Athanaſij Zoſimi, Celeſtini, Leonis, Socratis Ennodij Concil.10. Tolet. plumis verſicoloribus circumueſtitam, in Concilij Antioch. can. 21. temerario impetu inſurgentem video. Notabit mecum Lector cordatus *ἀσυλλογιστίαν* nebulonis multiplicem, audaciam in peruertendis aliorum ſententiis incredibilem, horridam vbique Barbariem.

PELAGII II. PAPÆ
Epiſtola II.

Dilectiſſimis atque clariſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis, & cunctis ſpecialiter [a] per Campaniæ & Italiæ prouincias militantibus Domino, Pelagius ſalutem.

SOLLICITVDINEM *omnium Eccleſiarū (iuxta Apoſtolum) circumferentes,* [c] *Diuinæ circa nos gratiæ memores eſſe debemus,* quod *nos per dignationis ſuæ Dominus miſericordiam* ad hoc *faſtigium Sacerdotale prouexit; vt mandatis ipſius inhærentes, in quadam Sacerdotum eius ſpecula conſtituti prohibeamus illicita, & ſequenda doceamus.*

[d] *Omnes,* chariſſimi, *qui volunt in Chriſto pie viuere, neceſſe*

a imperitiā ſuam prodit ἀποβολεύς: an plures prouinciæ Campaniæ? an Cāpania extra Italiam? apage inſaniam. b initiū epiſt. Acacij Conſtantinopolitani ad Simplicium Cōcil. Tom. 2. p. 1. p. c initium epiſt. Hilari Papæ ad Aſcanium Tarraconenſem, cuius verba vſurpant Pſeudo Zephyrinus epiſt. 1. Pſeudo Fabianus epiſt. 3. Pſeudo-Marcellus epiſt. 1. d ſentent. 32. Proſperi, quam pari plagio ſuam fecerunt Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 2. Pſeudo-Felix II. epiſt. 2. eſt autem deſumpta ex enarrat. Auguſtini in pſal. 132.

eſt vt ab impiis & diſſimilibus patiantur opprobria , *& deſpiciantur tanquam ſtulti & inſani; qui* ideo *præſentia bona*[e] perdunt, vt *inuiſibilia ſibi*[f] pro*futura* acquirant. *Sed hæc deſpectio & irriſio in*[g] ipſos *retorquebitur*,[h] dum *& abundantia eorum in egeſtatem* , *& ſuperbia* eorum *tranſiuit in confuſionem.*

[i] *Iuſto* enim *iudicio datur plerumque poteſtas peccatoribus*, *qua ſanctos* eius *perſequantur*, *vt qui ſpiritu Dei iuuantur & aguntur, fiant per laborum exercitia clariores.*

[k] Et quanquam , fratres, hæc ita ſe habeant; non tamen *non ſunt conſentiendi* ſed reprobandi, qui prælatos ſuos reprehendunt vel accuſant.

Vnde canonica ſanctorum patrum ſtatuta [l] ne *columnæ ſanctæ Eccleſiæ* vacillent ſequentes ac roborantes, [m] omnes infames, cunctoſque ſuſpectos vel inimicos, & eos qui non ſunt eorum gentis, vel *quorum fides* , *vita & libertas neſcitur* , & *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, vel *quorum vita eſt accuſabilis* ab omni accuſatione Epiſcoporum funditus ſubmouemus.

[n] Similiter & omnes, quos diuinæ leges mortuos appellant , ſubmouendos eſſe ab eadem accuſatione , & publicæ pœnitentiæ ſubmittendos iudicamus.

[o] Neque dum Eccleſiæ alicuius Epiſcopi, aut poſſeſſiones, vel res ab æmulis eius, vel à quibuſcumque aliis non ſua ſpontè detinentur , aliquid illi debet aut poteſt à quoquam ante redintegrationem omnium rerum ſuarum objici ; ſed prius illi *legibus redintegranda* ſunt omnia, & poſtea tempore à patribus pręfinito ſunt negotia ventilanda.

[p] Refutandi ſunt etiam raptores, fures, ſacrilegi, adulteri & horum ſimiles. Manifeſtum eſt enim quod ſemper tales magis diſcordiam quam pacem ſectantur. Nullus quoque Monachus talia vnquam arripiat, nec ſecularia aut Eccleſiaſtica negotia perturbare præſumat; quia mortua in talibus vox eſt eorum. Immobiles enim Dominus ſuos ſemper vult manere prædicatores, & non à quibuſdam temerari , ſed ſibi liberè & quietè

e perdant &c.
f ac futura promittant.
g impios.
h cum &c.
i ſent. Proſperi 23. à pſeudo-Zephyrino epiſt 2. & pſeudo Sixto II. epiſt. 2. deſcripta, hauſta eſt è comment. Auguſtini in pſal. 118. ad lit. Heth.
k agnoſce lector in ſequentibus importunos pſeudo Iſidori coccyſmos.
l vide pſeudo-Zephyr. epiſt. 1. pſeudo-Iulium epiſt. 2.
m pſeudo-Calixt. epiſt. 2. pſeudo-Euariſt. epiſt. 2. pſeudo-Sixt. epiſt. 1. pſeudo-Iulium epiſt. 2. pſeudo-Felix epiſt. 1.
n pſeudo-Alexand. epiſt. 1. pſeudo-Stephan. epiſt. 2. pſeudo Melchiad. epiſt. 1
o pſeudo-Zephyrin epiſt. 2. pſeudo-Fabian. epiſt. 2. pſeudo-Stephan. epiſt. 2. pſeudo-Sixt. II. epiſtol. 2. pſeudo-Felix I. epiſt. 2. pſeudo-Euſeb. epiſt. 2. pſeudo-Gaius in epiſt. Pſeudo-Marcellus epiſtol. 2. pſeudo-Iulius epiſt. 2.
p pſeudo-Eutychian. epiſt. 2. pſeudo-Euſebius epiſt. 3. pſeudo-Felix II. epiſt. 1. &c.

famu-

famulari. [a] Vnde & ipse ait, [b] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei: & qui vos contristat, me contristat.* Et *qui fecerit iniuriam, recipiet quod iniquè gessit.* Et alibi, *Qui vos recipit, me recipit; & qui vos spernit, me spernit.*

[c] *Ita* quoque *& à plebibus* vel cæteris generaliter omnibus *sunt* timendi & *ferendi* atque venerandi pastores, & prædicatores Ecclesiæ; *vt sub exercitatione* bonæ voluntatis *sustineantur temporalia, sperentur æterna. Auget enim merita virtutis* * qui *propositum non violat*, sed auget *religionis.*

[d] *Charitas* vero semper *hominem innouat; & sicut malignitas veteres, ita dilectio nouos facit.*

[e] *Fides eorum qui Deum visuri sunt quod non videt credit; nam si videt non est fides. Credenti colligitur meritum, videnti redditur præmium.*

[f] *Tunc pretiosum pastoris diadema est, quando suasioni eius grex Ecclesiasticus dum ad probitatem graditur non repugnat. Ille sine fuco monitorem &* [g] veridico *ore diligit qui eius instituta sectatur.*

[h] *Præbent hominibus naturæ institutione & muta responsum. Redit ad mortales vicissitudo clamosæ* sollicitudinis, quia vnusquisque prout gesserit recipiet. Nam *perit quod linguæ acceperunt* frustra *beneficium*; nisi legitimè cœptum fuerit negotium & canonicè peractum.

[i] *De fiducia* enim *partium nostrarum* mittitur *quod* Apostolica mandat autoritas. *Vos tantum* modò præsules Christi *salua aurium animorumq.* æquitate & bona voluntate semper *præstate.*

Nam *aduersus impetus iuuare, peregrinantem reducere, post interualla* est iustitia.

[l] *Libat enim Domino prospera qui ab afflictis pellit aduersa.*

a vide supra Pseudo-Pontian. epist. 1. Pseudo-Marcellus epist. 2 Pseudo-Iuli⁹ epist. 2.
b Zachar. 2. 2. Cor. 2. Coloss. 3. Matth. 10.
c Sent. Prosp. 34. desumpta ex August. in psal. 124 hāc quia tactu fœdo cōtaminauit impostor, & suo Pseudo Zephyrino antea tribuit in integrum restituo. *Ita & à plebibus principes, & à seruis domini sunt ferendi vt sub exercitatione tolerantia, &c.*
* quod.
d postrema pars sent. 273 Prosperi.
e eiusd. sent. 361. è tract. 69 in Ioannem.
f Ennodij dictio incipiētis Episcopi Bibl. PP. Tom. 6. pag. 276.
g leg. feriato.

h hunc locum misere deprauauit impostor. sic legendum *clamosæ solitudinis. Non perit quod lingua acceperunt vel lustra beneficium* verba sunt Ennodij epist. 22. lib. 7.
i profligati penitus pudoris impostor elinguis exemplum præbet, dum eloquentissimi viri Ennodij verba sua balbutie dehonestat: ea sic restituenda è dictione 21. p. 285. *de fiducia partium nostrarum oritur quod audemus, vos tantum principes viri benignitatem vestram salua aurium animorumque cautione præstate.*
k lege ex Ennodio ibid. *quid est aliud aduersus eius* (Quintiliani scil.) *impetus nos iuuare, nisi peregrinantem reducere post interualla iustitiam?*
l verba Concil. Toletani 8. cap. 2. quæ supra Mercator subdolus Pseudo-Fabiano suo epist. 3. & Pseudo-Damaso epist. 4. adscripsit.

[m] Statutus, *venerandi præſules*, ſudoribus *fructus eſt* cum *iudicio* puriſſime reddendus; *vt in vtroque congruus nitor, nec ſuſcipientem deuenuſtet, ſi indigno autore prouenerit; nec, ſi conferatur immerito, maculet largientem.*

Sit ſemper aduerſus prauos & impios atque ſeruorum Dei perſecutores libera vox, & [n] *oris gladio feriantur* & redarguantur; perſequantur & repellantur, confundantur & auertantur, nec lædendi pie viuentes vllam habeant facultatem.

[o] Plerumque *periculis plena ſunt quæ videntur eſſe tutiſſima.* [p] Videte *quantis* laborent tales *inſidiis*, ideò *abſconditum eſſe non licet quod* audimus; iam latebat *noſtra perſecutio* manifeſta.

[q] *Miſericordia eſt circa* perſecutores & *facinoroſos ſeruata diſtinctio.* [r] *Ergo ſopori* quietem tribuite, *cæleſtium mandatorum hoſtem* quoque depellite, *ne candida conuerſatio* [ſ] vobiſcum *habitantium fuſca ſuperuenientis contagione violetur.*

[t] *Antè* enim prouidenda *ſunt remedia quam morbus* [u] increſcat.

[x] *Sanctorum* quoque Apoſtolorum & reliquorum Sacerdotum *petamus exercitum*, & prędictorum perſecutorum ora claudamus.

[y] *Seculi conuerſatio legum metu tenetur.*

Eccleſiaſtica quoque cuſtodia regularum frenis ſeruatur & regitur.

[z] *Deus*, chariſſimi, ſemper *procul auertat inuidiam.*

Vos [a] ergo armamini, iuxta Apoſtolum, *gladio ſpiritus quod eſt verbum Dei*, & Apoſtolicæ auctoritatis clypeo; vt [b] *Eccleſiaſticæ fœcunditatis* iura *nulla ſæuientis procellæ* poſſint *impulſione ſubuerti.*

m hic rurſus piagiarius ſuis barb.riſmis Ennodij verba fœdat. Scripſit is dictionem *in Tyrannū qui premij nomine parricidæ ſtatuam inter viros fortes dedit.* Impoſtor verò in ſententiam eius manu rapaci iniecta, ne quis fartū deprehendat, ſenſum & verba ſtupēda metamorphoſi deformat. vt fraus pateat; reſtituo locū. *Statua* (inquit Autor) *venerādi præſules ſudoris fructus eſt iudicio reddēda puriſſimi, vt in vtroque*, &c. vide Bibl. PP. Tom. 6. 283.

n hac phraſi vtitur Conc. Rom. 5. ſub Symmacho, & Pſeudo-Gregor. li. 12. epiſt. 32. vide ſupra epiſtol. 2. Pſeudo-Fabiani & epiſt. 2. Pſeudo-Euſebij qui verba Concilij Romani ſibi vindicare nititur. o verba Ennodij in vita Antonij Monachi Bibl. PP. Tom. 6. 267. quæ ſuo more nebulo detruncat & peruertit.

p *leg.* vide quantis labores inſidiis, abſconditum eſſe non licet quod adimus ? latebram noſtram perſecutio manifeſtat hoſtilis, &c. q Ennodius loco citato p. 266.

r lege, Ergo ſopori terminum ponens mandatorum cœleſtium hoſtem depelle, &c.

ſ tecum. t ibid. leg. prouiſa. u adoleſceret

x ibid. p. 267. lege. Sanctorum petamus exercitum, (Lerinenſes Monachos.)

y Ennodius epiſt. 13. lib. 5. z idem epiſt. 14. lib. 5. a Epheſ. 6.

b Idem ibid. ita vomeribus tuis Eccleſiaſticæ fœcunditatis planta conualuit, vt nullæ ſæuientis procellæ poſſit, &c.

c Nullo

[c] Nullo vnquam *præiudicio* grauate quenquam; sed inspicite semper *quæ regularum testimonio declarantur. Superest*, salute *prælata, vt ad gaudia* semper fratrum deuote properetis: *quia diuina beneficia gradibus semper accedunt, & quibus bona conferunt meliora pollicentur.*

[d] *Semper* enim *incrementis ad culmen ascenditur, vbi supernus fauor præstat exordium.*

[e] *Deus* omnipotens *indulta* semper custodiat, augeatque *successibus* profutura.

[f] *Omnia* enim *vestra* semper, fratres, *in charitate fiant.*

Et detrahentibus nolite detrahere; quoniam [g] *detrahentibus detrahere non est bonum*; [h] *ne ad ea quæ scripta sunt commoti* [i] minime *certamen faciamus.*

[k] *Non debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci; quoniam hoc nobis Dominus iubet per Esaiam* [l] *prophetam, dicens audite me qui scitis iudicium populus meus, in quorum cordibus lex mea est. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis,* [m] *considerantes quod in psalmo* [n] *scriptum est, Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit occulta cordis, & cogitationes talium hominum quoniam vanæ sunt.* [o] *Vana autem locutus est vnusquisque ad proximum suum, labia dolosa, in corde & corde locuti sunt mala. Sed disperdat Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Qui dixerunt, linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Nam si hæc in memoria retinerent, minimè ad* tantam *prosilirent iniquitatem.*

Non [p] *enim per probabilem & paternam doctrinam* hoc faciunt, sed vt suam exerceant in seruos Dei vindictam. *Scriptum est* namque, *Via stulti recta in oculis eius: Et sunt viæ quæ videntur homini iustæ, nouissima autem earum deducunt ad mortem.*

Nos enim qui hæc patimur iudicio Dei hæc reseruare debemus, [r] *qui reddet vnicuique* iuxta *opera* sua. Qui etiam per ministros suos intonuit dicens, [s] *Mihi vindictam, ego retribuam.* Vos enim recta fide ac pura in bona voluntate succurrite vicissim; nec aliquis à supple-

c Ibid. lege, Nolo præiudicio laudis sanctitatis tuæ grauare conscientiã: inspicies quę literarum testimonio declarantur. Superest salutatione prę lata, vt ad gaudia tua iam properes, &c.
d idem epist. 16. lib. 5.
e ibid. Deus bone, indulta custodi: auge successibus quod dedisti.
f 1. Cor. 16.
g verba Deusdedit Caralitani in Concilio Lateranensi sub Martino I. Consultatione 4. p. 449. Tom. 2. Conc. part. 2.
h vt ne.
i iniuriæ.
k Seqq. ad finem inserunt epistolis suis pseudo Zephyrin epist. 2. & pseudo-Felix II. epist. 2. sunt autem Martini I. in Cõcil Lateran. Consult. 3. p. 439.
l Esai. 51.
m hic desunt ad minimũ
p Martin. I.

25. lineæ repetendæ ex Conc. Lateran. supra citato. n Psal. 93. o Psal. 11. in Conc. Later. Consult. 3. p. 436. q Prou. 12. 14. r Rom. 2. s Deut. 32.

t Ioan. 13. mento fratris ſubtrahat manum; quoniam [t] *in hoc* (ait Dominus) *cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.* Data Kalend. Decembr.

u A.D. 582. [u] indict. 15.

Baronij de epiſt. præced. Iudicium Annal. Tom. 7. ad A.D. 582. §. 8. p. 706.

Incluſa his notis [ ] Binius deſcripſit ſuo more Baronij perpetuus interpolator.

QVOD ad res pontificias ſpectat, data reperitur à Pelagio Papa epiſtola ad omnes Epiſcopos, præcipue ad Campaniæ atque totius Italiæ ſacerdotes. Quod enim [bello vigente Longobardorum, quo vniuerſa flagrabat Italia, cultus Epiſcopis deferri ſolitus nonnihil diminutus eſſe videretur,] ex quo quamplurima mala manarent, nempe vt qui minime ſuos reuererentur Antiſtites, contemnentes perſonas, nequaquam parcerent bonis Eccleſiaſticis, [perſuaſi nimirum bellorum tempore ſilere iura:] hinc Pelagius Papa hoc ipſo anno Kal. Decemb. decretalem dedit epiſtolam, de accuſationibus ac iudiciis Epiſcoporum. [Euenire enim frequenter ſolet, vt cum Epiſcopi bona Eccleſiarum à laicis vſurpata repetere, atque ad vſum priſtinũ vindicare ſtudent, in ſe illorum linguas prouocent; qui ne quod abſtulerunt reddant, criminoſis primum omnium Epiſcopos accuſationibus impetunt.] Quæ omnia Pelagius ea edita conſtitutione correxit, &c.

C E N S V R A.

AT *ego epiſtolam quæ à Pelagio data dicitur centonem ex variis ſententijs, Proſperi, Hilari, Acacij, Ennodij, Conciliorumque Romani ſub Symmacho,* * *Lateranenſis ſub Martino I. qui anno demum* 647. *id eſt,* 57. *à morte Pelagij ad pontificatum adſumptus eſt, ad oculum demonſtraui.*

*Toletani &

PELAGII II. PAPÆ

Epiſtola. VIII.

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis, qui illicita vocatione Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi ad Synodum Conſtantinopolim conueniunt, Pelagius.

a Manifeſtaſto. initium epiſt. 53. Leonis vſurpatũ à pſeudo Victore epiſt. 2.

[a] MANIFESTO (*ſicut optauimus*) *per gratiam Dei lumine Euangelicæ veritatis, ab vniuerſali Eccleſia, pernicioſiſſimi erroris nocte depulſa, ineffabiliter gaudemus in Domino.* Sed non modico contri-

contriſtamur mœrore, quia ea quæ olim calcata fuerant, & [b] *funditus damnata*, nec vnquam fieri debuerant, rediuiuis radicibus germinant atq; pullulant. Et quoniam [c] *multa quæ pœnitudinem poſſunt generare proueniunt*, neceſſe eſt ea caſſare quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta eſſe noſcuntur. Vnde fratres, [d] *reiecta penitus audacia* [e] (contra Apoſtolicam ſedem, & cõtra ipſam Domini Saluatoris vocem, qua dictum eſt; *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*) ſumpta eſt [f] *diſputandi contra* Domini præcepta, *vana errantium* corda conquieſcant, *nec liceat defendi quod non liceat* agere.

Relatum eſt ergo ad Apoſtolicam ſedem, [g] Joannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum vniuerſalem ſe ſcribere: voſque ex hac ſua præſumptione ad Synodum conuocare generalem, cum generalium Synodorum conuocandi auctoritas Apoſtolicæ ſedi B. Petri ſingulari priuilegio ſit tradita, & [h] nulla vnquam Synodus rata legatur quæ Apoſtolica auctoritate non fuerit fulta. Quapropter, quicquid in prædicto veſtro conuenticulo, (quia Synodus taliter præſumpta eſſe non potuit) ſtatuiſtis, ex auctoritate S. Petri Apoſtolorum principis, & Domini ſaluatoris voce, qua B. Petro poteſtatem ligandi atque ſoluendi ipſe Saluator dedit, [i] quæ etiam poteſtas *in ſucceſſoribus eius* indubitanter tranſiuit, [k] præcipio omnia quæ ibi ſtatuiſtis & vana & caſſa eſſe, ita vt deinceps [l] quam appareant nec ventilentur. Etenim ipſe Saluator B. Apoſtolo Petro tanquam ipſa per ſe veritas loquitur: dicens [m] *Quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque ſolueris ſuper terram erunt ſoluta & in cœlo.* [n] Multis denuo

b not. phraſ.
c verba Leonis epiſt. 47.
d ibid.
e verba Chriſti nihil ſedi Rom. pollicentur: hoc de ſuo interſerit impoſtor verbis Leonis.
Matth. 16.
f Leo epiſt. 47. diſp. cõtra fidem diuinitus inſpiratam, vana errãtium infidelitas conquieſcat, nec liceat, &c. credi.
g ſicut Ioannem ſe Epiſcopum vniuerſalem ſcripſiſſe verum eſt, ita Synodum generalem conuocaſſe: aut ſingulari priuilegio ad ſedẽ Petri pertinuiſſe ius cõuocationis, commentum eſt Pſeudo-Iſidori. Solus Imperator Syn. vniuerſales congregauit, etiam renitente Epiſcopo Rom.

h Æquum certè fuit Epiſcopum Rom. cuius ſedes vrbs regia & prima Occidentis Metropolis, ſuo ſuffragio firmare quæ Synodis vniuerſalis Eccl. placitа erãt. At ſuffragiũ illud robur propriè nõ addidit Synodalibus cõſtitutis, ſed docuit Occidentales Epiſcopos, inter quos Romanus primas tenebat, ſtare iam Decretis. Vno verbo ſubſcriptio eius non fuit poteſtatis in Synodos ſignum: ſed obedientiæ ſynodis debitæ profeſſio.

i Poteſtas ligandi commune ius fuit Chori Apoſtolici, non ſingulare priuilegium Petri, multo minus Papæ, qui (ſi Petro ſuccedit) non aliter ſuccedit, quam morbus ſanitati.

k Multa quidem crepas mandata, ſed Auræ Omnia diſcerpunt, & nubibus irrita donant. l nunquam. m Matth. 16.

n Hoc falſum.

Apoſtolicis & canonicis atque Eccleſiaſticis inſtruimur regulis, [o] *non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari:* quapropter (vt iam dictum eſt) rectè non Concilium, ſed veſtrum conuenticulum vel conciliabulum caſſatur: & quicquid in eo actum eſt, irritum habetur & vacuum. [p] Vos quoque deinceps vt nullius hortatu talia præſumatis, ſi Apoſtolicæ ſedis communione carere non vultis; [q] modo vero *ideo ſuſpenditur vltio, vt locum poſſit habere correctio.* [r] Prædeceſſores vero Ioannis, & ipſe Ioannes, non ſemel ſed ſæpiſſime epiſtolas atque libellos propria manu ſubſcriptos ſanctis anteceſſoribus noſtris miſerũt; quibus coram Deo proteſtati ſunt, nihil vnquam proterue contra Apoſtolicam ſedem agere, nec de illius aut aliorum priuilegiis quicquam vſurpare: qui hactenus in [t] Archiuo S. Romanæ Eccleſiæ, ſub ſigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipſis enim epiſtolis vel libellis, Anathematis vinculo ſe & ſucceſſores eorum conſtrinxerunt, ſi vnquam aliquod contra eos prӕſumpſiſſent, aut contra Apoſtolicam, vel vllius alterius Epiſcopi ſedem quicquam aduerſi quoquo modo eſſent moliti. Idcircò eos nõ eſt neceſſe excommunicare, aut Anathematizare; quia ipſi anathematis vinculo propriis manibus profeſſiones ſuas ſuaque ſcripta roborando conſtrinxerunt. [u] Sciat ſe tamen & ipſe Ioannes, niſi errorem ſuum cito correxerit, à nobis excommunicandum fore, & Apoſtolicæ ſedis atque omnium ſanctorum communione carere. Vniuerſalitatis quoque nomen, quod ſibi illicitè vſurpauit, nolite attendere, [x] nec vocatione eius ad Synodum abſque auctoritate ſedis Apoſtolicæ vnquam venire, ſi Apoſtolicæ ſedis, & cæterorum Epiſcorum communione vultis frui. [y] *Nullus* [z] Patriarcharum *hoc tam prophano vocabulo* [a] vnquam vtatur; *quia ſi* ſummus *Patriarcha vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed abſit hoc,*

o ſcripſerunt id quidem Socrates lib.2 c.8. & 17. & Sozom. lib.3. c.9. ſed corũ ſententia vndique nutat.
p minæ tuæ, Mercator, Bruta fulmina ſunt, & vana terriculamenta.
q verba Leonis èpiſt. 47. à Pſeudo Damaſo itidem vſurpata epiſt 7.
r hoc fingit Pſeudo-Iſidorus. Solus Ioannes & qui Ioanni ſucceſſit Epiphanius, libello dato Eccleſiæ Romanæ de perſona Chriſti ſẽtentia ſe ſubſcribere profeſſi ſunt. Quid hoc ad faſtum paparum tyrannicum?
t Archiuum cerebri tua dicere debuiſti: ſi enim quas memoras epiſtolæ in Romanæ vnquam Eccleſiæ Chartophylacio latuiſſent, nunquas eas ſitu & puluere obrui paſſa eſſet Papalis φιλαυτία.
u egregiam vero laudem excommunicatum excommunicare.
x ſcil. expectabunt Orientis Epiſcopi Præſulis vrbici permiſſionem.
y verba Gregorij lib. 4. epiſt. 36.
z deceſſorum meorum.
a vti conſenſit, quia videlicet ſi vnus.

abſit à b

absit à[b] fidelis cuiusquam *mente* hoc *sibi* vel *velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacumque parte videatur.*[c] *Quapropter*[d] charitas *vestra neminem vnquam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne sibi debitum*[e] subtrahat *cum alteri honorem offert indebitum.*

[f] *Aduersarius*[g] namque noster *Diabolus, qui contra humiles sæuiens, sicut* leo rugiens circuit quærens quem deuoret, *non iam, vt cernimus, caulas circuit; sed ita validè in quibusdam Ecclesiæ necessarijs membris*[h] dentem *figit, vt nulli sit dubium quia nisi vnanimiter fauente Domino cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne (quod absit) citius ouile dilaniet.* [i] Perpenditis, *fratres charissimi, quid è vicino*[k] subsequatur, cum *& in Sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia: Quia enim iuxta est* illi *de quo scriptum est,* [l] Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ (*quod non sine graui dolore dicere compellor,* dum *frater & coëpiscopus noster Ioannes mandata Dominica* & *Apostolica præcepta, regulas*que *Patrum despiciens, eum præcurrere*[m] *conatur in nomine) vestræ*[n] *Beatitudini indicet omnipotens Deus; quam graui considerationis huius gemitu torqueor, quod ille*[o] *qui eleemosynis, orationibus, atque ieiunijs videbatur occupatus,* & *ex eo*[p] quo fœtebat *cinere, ex ea quam prætendebat humilitate, iactantiam tantam sumpsit, ita vt vniuersa sibi tentet adscribere; & omnia quæ soli*[q] *vni capiti cohærent, videlicet Christo, per*[r] electionem *pompatici sermonis eiusdem Christi sibi studeat membra subiugare. Nec mirum, quod ille tentator, qui*[s] initium omnis peccati *scit esse* superbiam, *& tunc ea in primo homine ante omnia vsus est, & nunc eam*[t] in *quibusdam* hominibus *ponit in fine virtutum:* [u] & *qui aliquatenus bonis vitæ studijs videbantur crudelissimas manus eius effugere, eis in*[x] ipsis metis *boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tendiculam. Vnde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, vt hunc à mente illius auertat errorem, hoc ab vnitate atque humilitate Ecclesiæ malum superbiæ & confusionis amoueat; & fauente Deo omnibus viribus*[y] occurrendum *atque prouidendum, ne in vnius veneno sermonis, viuentia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur; &*[z] *fortasse is in errore perit, qui vniuersalis dicitur;* & *nullus iam Episcopus re-*

b à Christiani mente id sibi velle.
c hic omisit ὑποβολεύς lin. 2.
d sancti. as vestra.
e detrahat.
f hic omissæ lin. 53.
g quippe. 1. Pet. 5.
h dentes.
i Perpendite.
k subsequitur cuius.
l Iob 41.
m per elationem præcurrere.
n vestræ autē.
o ille quondā mihi modestissimus, ille omnibus dilectus, ille qui in eleem.
p in quo sedebat.
q N. solum vnum caput Eccl. Christo.
r elationem.
s Eccl. 10.
t leg. eā quibusdam nominibus.
u vt qui.
x in ipsa meta.
y concurrendum.
z & cum fortasse.

manſiſſe in ſtatu veritatis inuenitur.[a] Oportet *ergo vt conſtanter ac ſine præiudicio ſeruetis, ſicut accepiſtis, Eccleſias, & nihil ſibi in vobis hæc tentatio Diabolicæ vſurpationis adſcribat. State fortes, ſtate ſecuri.* [b] *Scripta* quæ *vniuerſalis nomine falſitate* condemnata ſunt, *nec dare vnquam nec*[c] *accipere præſumatis. Omnes Epiſcopos curæ veſtræ ſubiectos ab huius* [d] adulationis *inquinatione prohibete, vt*[e] vniuerſa *vos* Eccleſia *Patriarchas, non ſolum in bonis operibus, ſed etiam in veritatis auctoritate* [f] cognoſcat. *Si qua autem forſitan aduerſa* [g] ſubſequantur, *vnanimiter perſiſtentes etiam moriendo debemus oſtendere; quia in* [h] damno *generalitatis, noſtrum ſpecialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo,* [i] Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. *Audiamus quod primus omnium* [k] Apoſtolorum *dicit,* ſi quid [l] *patimini* propter iuſtitiam, Beati eritis. *Mihi enim credite, quia honorem quem pro prædicanda ſuſcepimus veritate, ſi neceſſitatis cauſa exigat, ſecurius pro eadem veritate relinquimus quàm tenemus.*

Orate, fratres, vt honor Eccleſiaſticus noſtris diebus non euacuetur; nec vnquam Romana ſedes, quæ (inſtituente Domino) *caput eſt omnium* Eccleſiarum, priuilegiis ſuis vſquam careat aut expolietur.

[n] *Confidimus* [o] *autem de vobis,* [p] *chariſſimi, meliora atque viciniora* [q] ſalutis; *quia* [r] *neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque inſtantia, neque* [ſ] fortitudo, *neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (Magiſtro gentium docente) poterit* [t] nos *ſeparare à charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & quæ in ipſo eſt rectâ fide. Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim* [u] nobis *neceſſaria eſt ad colluctationes aduerſariorum; quatenus fidem intemeratam vſque in finem conſeruantes, repromiſſionem percipiamus quam repromiſit his qui legitimè certare deproperant.* [x] *Adhuc enim modicum* [y] aliquantulum *qui venturus eſt veniet, & non tardabit.* [z] *Ecce enim iudex antè ianuam aſſiſtit, coronas hilariter promittens his qui pro eo paſſionibus ſubmittuntur. Quod*[a] *ſi quis ſe ſubtraxerit, non placebit animæ meæ: ſed cadet de promiſſione propter negationem. Nos autem non ſumus ſubtractionis* [b] *filij in perditionem animæ. Propter* [c] *quod aſſumite arma Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo* [d] *aduer-*

a obteſtor ergò.
b ſcriptaque cũ vniuerſalis nominis.
c ſuſcipere.
d elationis.
e vniuerſæ vos eccleſiæ.
f cognoſcãt.
g ſubſequuntur.
h damnando general. nomine noſtrũ.
i Phil.1.
k paſtorum. 1.Pet.3.
l patiamini.
m Rom. Eccl. inſtituente Domino, aliarum caput eſſe negamus, agnoſcimus vero Hormiſdã à ſecundæ Syrię monachis *caput omniũ* appellatum.
n Heb. 6.
o verba Martini Papæ in epiſt. Encyclica addita Concil. Lateran.
p fratres chariſſ.
q ſaluti.
r Rom. 8.
ſ neque futura neque fortitudines.
t vos ſepar. Heb. 10.
u vobis.
x Abac. 2.
y quantulum
z Iac. 5.
a Heb. 10.
b leg. ſubtractionis in perditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.
c Epheſ. 6.

[d] *aduersus* omnes inimicos sanctæ Dei Ecclesiæ & vestros; *& induite loricam iustitiæ, calceati pedes in* [e] præparationem *Euangelij pacis; in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi* [f] ignea *extinguere; & galeam salutis accipite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei per omnem orationem & obsecrationem, radicati & fundati* [g] in solatio fratrum pro Christo Iesu Domino nostro. *Sed & nunc, fratres,* [h] *commendamus vos omnes Domino, & verbo gratiæ eius qui potest perficere & dare hæreditatem* [i] *vobis* cum *omnibus* sanctis. [k] *Ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum,* [l] vt vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi; *vt vnanimes, vno ore, & vno corde,* [m] *honorificemus eum* [n] *in* concordiam & consolationem fratrum, *qui potens est confirmare* [o] vos *secundum Euangelium eius,* [p] *&* iuxta *reuelationem mysterij æternis temporibus taciti,* [q] quibus vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera. Summoperè etiam considerare debetis, quod hi qui fratribus inuident, eosque damnare aut perdere cupiunt, *per se* & *sua dogmata* destruuntur: *dicit enim Dominus.* [r] *Omne regnum in se diuisum non stabit; & omnis scientia & lex aduersum se diuisa non stabit. Ideoque necesse est, vt* [s] *concorditer* [t] *salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes; sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis; & in nullo patiamini prouidentissima canonum Decreta violari, quatenus* & Nicænorum canonum constituta, *& quæ à nobis,* vel à prædecessoribus nostris sunt *prouidè & salubriter* decreta, *intemerata permaneant* in futuro.

[u] Et in Apocalypsi Dominus per Ioannem loquitur dicens, [x] Nolite *timere: ego sum primus & nouissimus, & viuus & fui mortuus, & ecce sum viuens in secula seculorum: & habeo claues mortis & inferni.* Et paulò post, *Vincenti* [y] *dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei.* Item idem, *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Et iterum, *Qui vicerit, & custodierit vsque in finem opera mea dabo* [z] ei *potestatem super gentes, & reget* [a] illas *in virga ferrea, &*

d aduersus omnem hæreticum virum & dogmata, & induite vos, loricam.
e præparatione.
f ignita.
g hic omisit Rapsodus lin. 12. addidit vero de suo *in solatio,* &c.
h Act. 20.
i leg. in omnibus sanctificatis.
k Rom. 15.
l & in ipso semper vt in omnibus vnanim.
m Rom. 16.
n in concordia orthodoxæ fidei, qui potens, &c.
o nos.
p secundum reuel.
q huc vsque Martin. & ex eo Pseudo-Cornel. epist. 1. Pseudo-Liberius epist. 12. seqq. iidē adnectunt. Pseudo Gregor. epist. 32. li. 12. Pseudo-Hygin. epist. 1. Pseudo-do Cornel. epist. 1. Pseudo-Liberius, epist. 12.
r Matt. 12.
s omnes concorditer statutę S. Patrum nostrorum teneamus nihil videl. per cont. &c.
t Leonis verba epist. 87. huc-usque Pseudo-Liber. loco citato.
u Apoc. 1. hæc superioribus non cohærent.
x noli.
y Apoc. 2.
z illi.
a eas.

tanquam vas figuli confringentur. Item idem, [b] *Ecce, ego ſto ad oſtium & pulſo. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit* mihi *ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum illo & ipſe mecum: Qui vicerit, dabo ei ſedere mecũ in throno meo, ſicut & ego vici, &* [c] conſedi *cum Patre meo in throno eius.*

Vos fratres, ſi non vultis cum eo damnari (quia [d] *non ſolum qui faciunt, ſed qui conſentiunt facientibus* rei ſunt) hortamini eum, & monete recedere à præfatis illicitis; & [e] *memor* ſit *vnde exciderit, & agat pœnitentiam, & prima opera* faciat. Sin minus (non mea loquar verba, ſed ipſa Domini Saluatoris, quæ per prædictum Ioannem in iam dicto libro locutus eſt) replicans aïo; Veniam, [f] *& mouebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris.* Ipſe enim magis tenet *doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere ſcandalum coram filijs Iſrael:* ſicut iſte docet vos ſcandalizare ſanctam matrem Eccleſiam [g] & vniuerſum cœtum tam Sacerdotum quàm religioſorum Chriſtianorum atque fidelium. Vnde & in ſupradicto libro cõtinetur ita, (*ſemper* enim *potius* vos verbis Domini Saluatoris *ferire & inſtrui* cupio, quàm meis, [h] licet & ipſa Apoſtolicæ auctoritatis ſint ponderibus plena) [i] *noui opera tua nouiſſima plura prioribus: ſed habeo aduerſus te, quia permittis mulierem Iezabel, quæ ſe dicit* Prophetam, *docere & ſeducere ſeruos meos fornicari & manducare de idolotythis.* [k] *Et dedi illi tempus vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatione ſua. Ecce ego mitto eam in lectum, & qui mœchantur cum ea in* [l] tribulationem maximam *niſi pœnitentiam egerint ab operibus ſuis, & filios eius interficiam in morte. Et ſcient omnes Eccleſiæ, quia ego ſum ſcrutans corda & renes, & dabo vnicuique veſtrum ſecundum opera* [m] veſtra.

[n] *Hæc, fratres, valdè cauenda ſunt,* & præcepta Domini atque S. ſedis Apoſtolicæ, quæ vice Domini Saluatoris *legatione fungitur,* monita fideliter amplectenda & peragenda.

[o] De cætero, fratres, [p] ſuper *prouinciæ cauſa,* vnde ſe-

b Apoc.3.
c ſedi.
d Rom.1.
e Apoc.2.
f mouebis candelabrum Pelagi? quib. machinis?
g atq; nemo offendebatur ſuperbia Ioãnis Conſtantinopolit. appellatione, præter Rom. antiſtitem. Alexand. certe & Antiochenus non ſcandalizabantur teſte Gregorio epiſt.60. lib.5. epiſt.24. li.6. epiſt.30. & 80. lib.7.
h *Deme ſupercilio nubẽ;* licet, tua ſedulo vẽdites ea non *Apoſtolica auctoritatis ponderibus plena,* nouimus, ſed inſulſa vanitate.
i ibid.
k ſicut tuum non eſt ſcrutari corda, ſic tuum non eſt fideles ſeruos tuos indigetare; peccantibus pœnitẽdi tẽpus largiri, in ore tuo agnoſco verba diuina, in opere tuo Diabolicum typhum.
l in tribulatione maxima erunt.
m ſua.
n egregiè: ſedes legatione fungitur, non ſedens, nota phraſ. Pſeudo-Iſid. familiares.
o Hunc locum citat Hincmar. lib. cap. 55. cap. 15.
p Itane, conſuluerint Rom. Eccleſiam Ioannis aſſeclæ, & fautores? ſolemnis hæc fraus Mercatori; cum aqua hæret, fingit adeſſe conſultores ὡς ἀπὸ μηχανῆς.

dem Apoſtolicam dudum conſulere voluiſtis, videtur nobis ſufficienter tractatum à S. prædeceſſoribus noſtris. Sed quia denuò noſtram mediocritatem de eadem re interrogare dignum duxiſtis [q] ſcitote, certam prouinciam eſſe, quæ habet decem vel vndecim ciuitates, & *vnum regem*, & totidem minores poteſtates ſub ſe; & vnum Epiſcopum, alioſque *ſuffragatores* decem vel vndecim Epiſcopos iudices; ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, [r] ac *ciuitatum cauſæ* referantur, vt ab his omnibus iuſtè conſona voce *diſcernantur*, niſi [ſ] *ad maiorem auctoritatem fuerit*, ab his qui iudicandi ſunt *appellatum*. Vndè non oportet vt [t] *degradetur* vel vt *dehonoretur vnaquæque prouincia*, ſed apud ſemetipſam habeat iudices Sacerdotes & Epiſcopos, videlicet iuxta ordines ſuos. Et quicumque [u] cauſam habuerit à ſuis iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id eſt à ſuæ iuſtis iudicibus prouinciæ, & non ab externis, niſi (vt iam prælibatum eſt) à iudicatis fuerit appelatum.

Si vero in qualibet Prouincia ortæ fuerint quæſtiones, & [x] inter ipſius Prouinciæ Epiſcopos diſcrepare cœperit ratio, atque inter ipſos diſſidentes non conueniat, *ad maiorem tunc ſedem referantur*. Et ſi illæ facile & iuſte non diſcernuntur, vbi fuerit Synodus regulariter congregata, canonice & iuſte iudicentur.

[y] *Maiores* vero *& difficiles quæſtiones* (vt Sancta *Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit*) *ad ſedem Apoſtolicam* ſemper *referantur*. Cæterorum ſanctorum Patrum ſtatuta ſequentes, Synodali auctoritate [z] *omnes qui aduerſus Patres armantur, vt Patrum inuaſores* & mactatores *infames eſſe* cenſemus; quoniam [a] *ea vulnera quæ fomentis non ſanantur, ferro abſcindi vel curari neceſſe eſt.*

Vnde, fratres, ceſſent iniuſtæ æmulationes, ceſſent inuidiæ, ceſſent falſæ criminationes, ne *infirmus* quiſquam *propter quem Chriſtus mortuus eſt*, talibus [b] *laceretur inſidiis*; ne ouis, pretio Chriſti redempta, lupinis à fratre ſaucietur morſibus. [c] *Meritò* ergo *cauſa nos reſpicit, ſi*

q Nota in[?] ptid. prouinciæ deſcriptionem, & ſeculo Pelagij falſiſſimã.
r ad Epiſcopos ciuitatũ cauſæ referãtur? quis igitur Magiſtratus ciuilis v-ſus?
ſ Conc.3. Carthag. can.10.
t N.phraſ. reponit impoſitor cramben à Pſeudo-Anacleto epiſt.1. appoſitam. vide & Pſeudo Zephyrin. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. &c.
u vide Cod. Theod. lib.9. tit.1. conſt.10 & 16. Adrian. collect. Ingelramo datæ cap.10. & 17.
x vide Conc. Antioch. cap. 14.
y hæc ſcil. eſt illa Helena cui hactenus ornamenta quæſiuiſti. his verbis vſus Pſeudo-Anacle. epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. epiſt.2. &c. ex Innocentio epiſt. 2.
z verba Procli in epiſt. ad Donan. Antioch. quibus abutuntur Pſeudo-Alexander. epiſt.1. & alij.
a verba Conc. Rom. 6. ſub Symmacho, quæ ſibi vindicant Pſeudo-Anaclet. epiſt 3. Pſeudo-Fabian epiſt.2.
b N.phraſ.
c verba Celeſtini epiſt.1.

[d] talibus fauere cœperimus. *Corripiantur* semper talia, nec illis qui hæc exercere conantur, aut patribus vel fratribus insidiantur, liberè loqui concedatur, aut pro voluntate sermo proferri permittatur. Liquet omnino, quod conniueant *illis qui* talia eos *loqui permittunt*; quoniam *occurreret veritas, si falsitas* & calumnia *displiceret* vel odium. [e] *Desinat* igitur falsitas *incessere* veritatem: desinat suspicio quæ iustè repellitur, insidiari: desinat conspiratio, quæ ab omnibus est repudianda, infestare Magistros.

Horum igitur [f] *vitiorum* auctores vel *patratores* non sunt in accusatione Pontificum recipiendi, sed penitus repellendi; quoniam iubent canonica Decreta Patrum, vt [g] accusatio vel testimonium eorum qui odio quoslibet insequuntur, vel qui inimici aut suspecti habentur, nullo modo recipiantur. Quorum *statuta* [h] & nos *firmantes*, eadem omnibus inuiolabiliter futuris temporibus *tenere* censemus. [i] Quicquid autem super hac causa Patres nostri decernendum duxere dignum, vt condecet necesse est, (cum labefactari vel infirmari cœperit) Apostolicâ denuò auctoritate firmari ac renouari, fratribusque dari.

Data Kal. Mart. Anno Domini 587. indictione 5.

d si silentio faueamus errori corripiátur ergo huiusmodi non sit his liberũ habere pro voluntate sermonem. Desinat si ita res sunt incessere nouitas vetustatem.
e ibid. Timeo ne magis ipsi loquátur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus causis nõ caret suspicione taciturnitas; quia occurr. &c.
f N. phras.
g hunc semper lapidem mouet Sisiphus, vide Pseudo-Telesph. epist. 1. Pseudo-Pij epist. 1. Pseudo-Calixt. epist. 2. &c. ex Adrian. collect. c.
h phras. Concil. 5. sub Symmacho.
i hoc autem nec decet, nec expedit, nec necesse est.

Baron. ad A. D. 587. §. 7.

CVM Pelagius Papa accepisset in Synodo Constantinopolitana (vt vidimus) hoc anno habita ipsum Ioannem Episcopum Constantinopolitanum œcumenici nomen vsurpasse continuò aduersus eum datis literis quæ in dicta Synodo facta sunt ad eam rem spectantia irrita reddidisset. Extant ipsæ literæ omni memoria dignissimæ quæ vt Christiano orbi innotescerent exemplar ipsarum S. Gregorius Papa successor ipsius Pelagij misit ad Eulogium Episcopum Alexandrinum &c.

Idem §. 14. & 15. Sententiis 11. huius epist. Ceu telis validissimis in Molinæum Iurisconsultum contortis, subdit Hæc ex Pelagij Papæ epistola, ex cuius fragmento abrogationem primatus Romanæ Ecclesiæ se elicuisse stulte vaniloquus existimauit.

Binius in Not. ad hanc Epist.

Hæc est illa epistola Pelagij, qua Pelagius (teste S. Gregorio) Synodi Constantinop. omnia acta præterquam absolutionem Grego-

rij; An-

rij Antiocheni Episcopi cassauit & reprobauit; præcipuè vero illud Decretum quo Ioannes Constantin. Episcopus nomen Oecumenici sibi arroganter vsurpauerat; qua de re vide quæ infrà dicam in notis allegatæ Synodi Constantinop. Ridiculum est quod ex hac epistola nouantes hæretici primatum Ecclesiæ impugnent: cum hinc potius vndecim validissima argumenta colligi possint, quibus Romani Pontif. primatus, firmissime corroboratur, &c.

CENSVRA.

Argumentorum vestrorum, (si Deo placet) validissimorum sedes, arithmeticis notis supra distinxi: totidemq; Pseudo-Isidori figmenta in transcursu esse docui. Epistolam à Pelagio scriptam fateor, extare nego; 1. Eius enim quam vestris præconiis extollitis, stylus à reliquis Pelagij scriptis, v.g. epistolis ad Episcopos Istriæ, plurimum abhorret. Quin imo Mercatoris omnia lineamenta refert, & *veteris vestigia fraudis*, quæ suo loco breuiter indicaui.

2. Sententias è Procli, Celestini, Leonis, Innocentij, Gregorij, & Martini primi scriptis emendicatas, suas facit.

3. Si aliis omnibus argumentis destitueremur, vnicum Gregorij testimonium pondere suo epistolæ patronos obrueret; Greg. epist. lib. 4. epist. 36. asserit se epistolarum à Pelagio scriptarum exemplaria Alexandrino & Antiocheno Patriarchis *destinare studuisse*; Qua autem fronte ausus fuerit quæcumque Pelagius de titulo vniuersalis Episcopi aduersus Ioannem Constant. disputauit; eidem epistolæ, quam vnà cum Pelagiana transmittebat, αὐτολεξεὶ inserere, ac sententiam suam verbis non propriis sed mutuatitiis tantum exprimere? dicat qui potest, mihi credibile nunquam fiet.

Dolendum sane est Molinæum, emunctæ alioquin naris virum Gratiani collectaneis plus æquo fidem habuisse nec deprehendisse verba canon. *Nullus Patriarch.* Gregorij esse non Pelagij cuius ementito titulo prænotantur. Nullum tamen eius error veritati quam propugnauit præiudicium creabit. Licet epistol. Pseudo-Pelagij variis sit infarta quisquiliis, Gregoriana sententia eidem inserta nulli contemnenda est; Eludi certe à vobis nullo subterfugio posse, clarum est.

PELAGII II. PAPÆ

Epistola IX.

Pelagius [a] Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus vniuersis Germaniarum ac Galliarum regionum Episcopis.

a Initium epist. 88. Leoni adscriptæ.

b in Rom. Eccleſ.

C*VM in Dei nomine* [b] *Romana Eccleſia Synodum Epiſcoporum ſiue cæterorum conſacerdotum* Dei *fidelium congregatam habuiſſemus*; *&* *de* Eccleſiaſticis ſtatutis, vt ſunt ab Apoſtolis & ſanctis Patribus tradita, diligentius tractaremus; ſuperuenire literæ veſtræ, &c, vt magnæ eſſent auctoritatis, etiam viuæ *voces* præceſſerunt; *rogantes*, vt ordinem præfationum, quem Sancta Romana Eccleſia hactenus haberet, noſtris literis vobis *remandaremus*.

Tunc de veſtra voluntate & ſtudio *tam bono*, multum gauiſi ſumus; & ſacrum N. *ordinem Romanum*, ſacraque conſtituta noſtrorum anteceſſorum ſolerter relegentes, inuenimus has nouem præfationes *in ſacro catalogo* tantum modò *recipiendas*, quas *longa retrò veritas* in Romana Eccleſia hactenus ſeruauit: vnam in albis Paſchalibus; aliam de Aſcenſione Domini; 3. de Pentecoſte; 4. de Natali Domini; 5. de Apparitione Domini, 6. de Apoſtolis; 7. de Sancta; Trinitate 8. de Cruce; 9. de ieiunio & quadrageſima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & cuſtodit S. Romana Eccleſia. Has tenendas vobis mandamus.

Baron. ad A. D. 590. §. 5.

Inter alias res geſtas ab ipſo Pelagio Papa, eſt mentio de Concilio Romano ab eodem habito: id quidem ipſe teſtatur in epiſt. quam poſteà ſcripſit ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ, his verbis. Cum, &c.

CENSVRA.

STYLVS à Pelagiano plurimum diſcrepans, Mercatorem artificem probat; Selectas phraſes adnotabit mecum Lector. Quod ad ſubiectam materiam attinet, impoſturæ ſuſpicionem auget. 1. Nemo enim ignorat Eccleſiam Gallicanam ad ſeculum Caroli M. peculiarem liturgiam retinuiſſe. 2. Veriſimile non eſt legatione inſtituta Epiſcopos noſtrates de re minimi momenti vrbicũ pontificem conſuluiſſe. 3. Ridiculum eſt quod ait ὑποβολεῖ, *Ordinem* ſe *Romanum, maiorumque conſtituta ſolerter relegiſſe*; quis enim vſus inquiſitionis in rebus quas continua praxis, omnibus quodammodo obuias facit? 4. Si fides habenda ſit Anaſtaſio, Gelaſium autorem præfationum de quibus verba facit Pſeudo-Pelagius aſſerenti; falſiſſimum eſt eas *longam retrò veritatem* in Eccleſia Romana ſeruaſſe; à tempore enim Gelaſij ad Pelagium II. non interceſſit 100.

annorum

annorum interuallum,cum ſederit Gelaſius ab A. D. 492. ad 497. Pelagius vero ab Anno 578.ad 590.

5. Si per ordinem Romanum, intelligendus ſit libellus editus à Caſſandro, Hittorpio, & procuratoribus edit.Colon.Bibl. PP. Epiſtolæ quam prę manibus habemus ſcriptorem poſt A.D.870.vixiſſe, eoque ipſo Pſeudo-Iſidoro poſteriorem fuiſſe neceſſe eſt; citat enim ordo Romanus pag.420. Tom.8. Bibl. PP. Hymnum *Gloria laus & Honor*, cuius autor Theodulphus Aurelianenſis, qui in viuis erat A.D.850. 2. citantur ibid. p.407. verba Anaſtaſij, in vita Sergij, vixit autem Anaſtaſ. ad A. D. 870. Denique Trithemius ordinem Romanum ſcriptum aſſerit à Bertholdo Conſtantienſi, qui ſuperfuit ad A.D.1100.

PELAGII II. Epiſt.10. cuius initium. *Quod enim in canonibus legitur: &c.* partem eſſe epiſt. 1. ſupra monui. Itaque non eſt, quod Baron.ad A.D.590. §.7. referendum putet fragmentum epiſt. Pelagij ad Benignum Archiepiſc. ex promptuariis Vaticanis erutum: cum enim nihil aliud exhibeat quam quod ſupra dedimus, id denuo deſcribendum curare, eſt oleum & operam perdere.

PRIVILEGIVM MEDARDI monaſterio à Gregorio M. (ſi Deo placet) collatum.

Gregorius[a] omnibus Epiſcopis.

Pretioſiſſimis[b] *lapidibus in Diademate Chriſti merito*[c] *renitentibus*, omnibuſ*que*[d] *Sanctæ Dei Eccleſiæ membris*, quorum vniuerſale caput eſt Chriſtus, *Gregorius licet Sanctæ Romanæ ſedis pontificio ſublimetur, humillimus tamen ſeruorum Dei ſeruus.*

QVANDO[e] *Catholicorum regum corda ad ea quæ pontificalibus ſunt monitis prouocanda, ita ardenti deſiderio diuina præueniente gratia ſuccenduntur vt ab eis vltrò poſcantur; tantò alacri & læto ſunt ani-*

a Titulum hunc vel falſum vel mancum eſſe neceſſe eſt, quandoquidem Epiſcopi ſoli non ſunt *omnia ſancta Dei Eccleſiæ mẽbra.* b Eccleſiam *coronam gloria & diadema regni in manu Dei*, teſtatur Eſaias cap.62.3. eadem de Piis Pauli Phil.4.1 & Theſſ.2.19 quin & Zachariæ cap. 9.15. fideles *Corona lapillos* vocantis ſententia. c *Renitor* Latine, *reniteo* Barbarè dicitur: hac voce nec Gregorius nec veterum vllus vnquam vſus eſt. d an alia ſunt *Eccleſia membra à lapidibus in Diademate Chriſti pretioſiſſimis?* licet hic ὑποβολεύς imperitiæ pœnas luere dignus ſit, laudem tamen meretur quod Chriſto dignitatem ſuam ſartam tectam ſeruari voluit.
e initium epiſt. 10.11. & 12. lib.11. regiſtri Greg.

mo concedenda, quantò & ea ipſa quæ cupiunt ſi nollent facere peti debuerant.

Proinde iuxtà filiorum noſtrorum præcellentiſſimorum ſcripta regum Brunichildis [f] *ac nepotis* eius *Theodorici*, monaſterio Sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac Beatorum Petri Apoſtolorum principis; necnon Protomartyris Chriſti Stephani, quod eſt in [g] *Sueſſorum* ciuitate ſitum, vbi [h] S. Medardus requieſcere, & vir venerabilis Gairaldus [i] Abbas præeſſe videtur; [k] *huiuſmodi priuilegia* [l] *auctoritatis noſtræ Decreto indulgemus:* & ea plenius confirmamus priuilegia quæ ad bonæ memoriæ [m] *Domino Papa* Joanne, [n] comitante illuſtrium regum clementiâ, Clotarij ſcilicet & Sigeberti huius noſtræ filiæ iugalis, ipſi loco ſub anathematis vinculo ſunt conceſſa, vel indulta concedimus atque firmamus.

Statuentes [o] *nullum regum*, [p] *antiſtitum*, vel iudicum, *nullum quacunque præditum dignitate*, [q] ea quæ à *præcellentiſſimis regibus vel quibuſlibet aliis* Deum timentibus loco conceſſa ſunt vel conferentur *ſub cuiuſlibet occaſionis ſpecie minuere vel auferre, vel ſuis vſibus applicare*, [r] *ſed cuncta quæ* Deo ſeruientibus monachis *oblata ſunt vel offerri contigerit, perenni tempore illibata, ſine aliqua inquietudine volumus poſſideri, eorum* [ſ] *vſibus pro quorum ſuſtentatione* [t] *conceſſa ſunt modis omnibus profutura.* Concedimus etiam [u] *vt obeunte Abbate, non alius ibi* quicunque *obreptionis aſtutis ordinetur, niſi quem* [x] communis conſenſus *monachorum elegerit, aut præuiderit ordinandum.*

Caueant autem præfati monachi *Simoniacum* [y] *hære-*

f Brunichildæ ac nep. ipſius.
g nulla *Sueſſorum* in Gallia ciuitas, Sueſſiones dicere voluit impoſtor elinguis.
h Medardum A.D.564. obiiſſe vult Baronius.
i fortaſſe is Gairaldus nunquam uit.
k verba Greg. epiſt. 10. lib. 11.
l lege præſentis auctorit.
m notabit Lector Gregorium anteceſſores ſuos nullibi Dominos Papas vocare conſueuiſſe.
n *Clotharius Baſilicam ſuper Medardi ſepulcrũ fundare cœpit, quam poſtea Sigebertus filius eius expleuit atq; compoſuit*, inquit Greg. Tur. lib. 4. c. 19. Sigebertum A.D. 567. Brunichildem duxiſſe ex eiuſd. Gregorij lib. 4. cap. 27. colligit Baron. §. 17. incertum vero quo anno Romanæ Eccleſiæ gubernaculis admotus fuerit Ioannes III. quandoquidem Nicephorus anno 571. Anaſtaſius A. 571. Hermannus & Onuphrius A. 566. faſciculus temporum A. 564. Baronius & Bellarminus A. 559. id contigiſſe volunt. o Verba epiſt. 10. lib. 11. reg. Greg. p nullum antiſt.
q *lege* vel quenquam alium de his quæ Xenodochio, à ſupraſcriptis præcell. filiis noſtris regibus iam donata ſunt in futuro à quibuſlibet aliis de proprio fuerint iure collata ſub cuiuſlibet cauſæ occaſioniſque, &c.
r applicare vel aliis quaſi piis cauſis pro ſuæ auaritiæ excuſatione poſſe concedere, ſed cuncta quæ ibi oblata, &c. ſ eorum tamen vſibus. t ſuſtent. gubernationeque.
u Conſtituimus item vt obeunte abbate atque presbytero ſupradicti Xenodochij atq; monaſterij non alius ibi quacunque abrept. &c. x niſi quem rex eiuſdem prouinciæ cum conſenſu monachorum, ſecundum timorem Dei elegerit, &c.
y Simoniacam hæreſim ſæpius exagitauit Gregorius. Vide præſertim lib. 7. indict. 1. epiſt. 50. 53. indict. 2. epiſt. 115. 116. lib. 9. epiſt. 40. 51. 53. 55.

ſim, ne

ſim, ne potentia regum vel antiſtitum *conuicti* loco paſtoris ſuſcipiant tyrannum. Quod omninò fieri prohibemus, & [z] *eundem abbatem cauſa ordinationis ſuæ aliquid dare præſumere* vetamus; *ne hac occaſione* [a] *quæ à fidelibus pijs locis offeruntur* vel [b] *oblata ſunt conſumantur.*

Et quia fama religionis Deo ſeruientium monachorum noſtras [c] *peruenit ad aures*, quibus vitæ venerabilis Gairaldus præeſſe dignoſcitur: iuſtis petitionibus præcellentiſſimorum regum [d] *Brunichildis* atque Theodorici fauentes, ob amorem *Domini* [e] *Medardi*, tantam [f] *diuini honoris dignitatem* & ſecuritatem *concedimus* perenni tempore manſuram.

Auctoritate [g] igitur *diuina* vice B. Petri Apoſtolorum principis, [h] *conſenſu omnium Romanorum pontificum*, & *voluntate totius Senatus Romani*; ſuadente nobis [k] *viro Apoſtolico* [l] Anſerico [m] *Sueſſorum* vrbis pontifice, &

z verba Greg. loco citato poſt lineas aliquot.
a ea quæ.
b aut iam oblata.
c imitatus videtur Virgilium cuius hæc verba ſunt Æneid. 2. *fando aliquid ſi forte tuas peruenit ad aures.*
d Brunichildam vbique vocat Gregorius.
e hæc phraſis in genuini Gregorij ſcriptis nullibi comparet: fuit autem Gallofrancis vſitatiſſima; ſic enim Patres Conciliorum Turon. 2. cap. 1. & Autiſidor. cap. 5. Venantius Fortunatus in prologo vitæ Martini, & Merouæus apud Greg. Turon. lib. 5. ca. 14. *Domnum Martinum*: Epiſcopi regni Aurelianenſis eodem Gregorio referente lib. 9. cap. 41. *Domnum Paulum Apoſtolum.* Continuator hiſt. Greg. Turon. ca. 54. *Domnum Medardum, Domnum Dionyſium*, &c. Clotharius apud Aimoin. lib. 2. cap. 20. *Domnos ſanctos* appellant.
f *Diuini honoris dignitas* nec cœnobio competere, nec ab homine concedi poteſt: Quid vero *diuini honoris ſecuritatis* nomine indigetat Balatro?
g Auctoritatem diuinam prætendere quilibet poteſt, probare pauci: tua apud cordatos quoſuis nulla eſt. h forte *Concilium* vocauit *Diuum pater atque hominum rex Sideream in ſedem*, vt conſidentes *cælicolæ* decernenti Gregorio Hypobolimæo fauerent.
i Quaſi vero conſulendus fuerit Senatus vrbis, an liceret Medardi cœnobiũ fictitio priuilegio munire. k Cum Gregorius aliis Epiſcopos titulis inſignire ſoleat, notandum hic Gallorũ Epiſcopos quoſuis [*Apoſtolicos Domnos, Patres, &c.*] vocantium idioma. Hinc Sidonio epiſt. 1. lib. 6. Lupi Trecenſis, & Gregorio Turon. lib. 4. cap. 26. Martini *ſedes Apoſtolica.* Sidonio lib. 6. epiſt. 7. & lib. 7. epiſt. Fonteij Vaſionenſis, lib. 4. epiſt. 6. Lupi Trecenſis *Apoſtolatus* eidem Sidonio libr. 6. epiſtol. 12. Patientis Lugdun. cura *Venatus Apoſtolicus* Clodouæo patres Aurelian. Concil. 1. *Apoſtolica ſede Papa digniſſimi*, Radegundi apud Greg. Turon. lib. 9. cap. 42. omnes Epiſcopi *Apoſtolici viri*; eidem & Epiſcopis ſub Guntchramni ditione degentibus referente Greg. Turon. lib. 9. cap. 41. *Epiſcopi Apoſtolica ſede digniſſimi.* Venantio Fortunato Italo ſed qui larem in Gallo Francia fixerat. Gregorius Turonenſis *vir Apoſtolicus prædicandus Papa*, præfat. lib. 1. *Apoſtolicis meritis præconiandus* lib. 5 epiſt. 5. *paſtor Apoſtolicæ ſedis amore placens*, eiuſdem libr. epiſtol. 9. *cuius Apoſtolatus deſudat* libr. 8. epiſtol. 25. *Apoſtolicus pijſſimus pater* initio libr. 1. de vita Martini. *Apoſtolicus Domnus* Euphronius libr. 3. epiſtol 1. *Apoſtolica ſede digniſſimus* Felix ibidem epiſtol. 4. & Syagrius Auguſtodunenſis libr. 5. epiſtol. 6. *Summus Apoſtolico præcellens paſtor ouili* Nicetius Treuirenſis lib. eod. epiſt. 11. *Apoſtolicis actibus prædicandus* Auitus ibid. epiſtol. 16. *Apoſtolicus & primipilus* Martinus Bracarenſis libr. 5. epiſt. 1. Epiſcopi omnes *Apoſtolici patres* lib. 5. epiſt. 21. l Anſaricum vocat Frodoard. lib. 2. cap. 5. m Sueſſorum ciuitas nulla vt ſupra monuimus: licet corrupte ſic dicta videatur à ſcriptorib. 9. ſeculi inter quos Hincmarum epiſt. ad Nicol. Papam *Auguſta Sueſſionum.*

[n] *omnium Galliæ Epiſcoporum fauente iudicio* decernimus vt nullus Archiepiſcoporũ vel [o] Archidiaconorũ [p] *fratres* præfatæ *baſilicæ* de ordinatione ſui Abbatis vel Eccleſiaſticorum graduum aſſumptione inquietet, ſed ſecundum prærogatiuam ipſius loci, vobis modo recitatam, beatiſſimi prædeceſſoris noſtri [q] *Domini Ioannis Papæ* tempore decretam, & Apoſtolica auctoritate firmatam, ordinationem ſui Abbatis ipſi fratres peragant, & Eccleſiaſticorum graduum dignitatem ſuſcipiant.

Conſecrationes quoque fontium & [r] *ſcrutinÿ myſteria* in ipſo monaſterio celebrent. Chriſmatis quoque ac olei, altaris, calicis, [r] *corporalis*, à quocunque voluerint pontifice benedictionem expetant: ne tantus [r] *honor* à quoquam rectore vllius occaſionis cauſa vel neceſſitatis *intermittatur*; ne vileſcat tantæ ſublimitatis locus S. Mariæ & B. Petri, [r] *nec non & protomartyris*, & [r] *Domini Medardi* [f] meritis ſacratus, quem [t] *caput monaſteriorum* totius Galliæ conſtituimus, [u] nulliuſque ditione patimur ſubeſſe.

Sed velut hæc ſedes Romana [x] *ſpeculationem ſuam toto orbi indicit*, & [y] *nouas conſuetudines omnibus mittit*; & [z] *omnium perſonarum ſeruitio caret:* ita præfatus locus remota [a] omni conſuetudine peſſima regum, antiſtitum, iudicum exemplum diuinæ religionis & honeſtatis cæteris exhibeat monaſteriis, & [b] *ſuper ea plena gaudeat libertate.* Cuius *rectores & filÿ* præſentes & ſucceſſuri, tantum ſub [c] *regum* cuſtodia poſiti, [d] *admonitionem* S. Petri, & ſucceſſorum ſuorum, huius S. Romanæ ſedis pontificum auctoritate *proclament*; & ſi neceſſitas incumbit [e] *adeam*.

n Quando coacta eſt plenaria Gallicanæ Eccleſię Synodus cuius iudicium concors mẽtitur ὑποβολῷ?

o Cur de Epiſcoporum fraterculis moleſtiarum inquietudine ſilet pſeudo-Gregorius? an quid moleſtię paſſuri ſunt cœnobitę à ſolis Archiepiſcopis & Archidiaconis expectandum eſt?

p nota phraſim.

q hanc phraſim ſuſpicione non vacare ſupra diximus.

r nota ſeqq. phraſes.

ſ templa ſoli Domino cõſeruanda docet Auguſtin. aduerſ. Maximin. lib. 1. de Ciuit. Dei lib. 8. cap. 28.

t Caput id in caudam propemodum deſiit nec dignitatem priſcam retinuit.

u Pati ſcilicet non potes, vt canones Eccleſ. veteris illæſi inuiolatique permaneant.

x Nota ſeqq. phraſes. y atqui *magis antiqua reddi conuenit quam inchoari ſuperuacua. Eſt enim iniuria genus antiquitati aliquid ſociare.* Cod. Theod. lib. 14. tit. 1. cap. 6. & lib 15. tit. 1. cap. 27. concinit Gregorius ipſe lib. 1. epiſtol. 75. proteſtatus, *ſe conſuetudinem, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, immotam permanere conceſſurum*: quod ab ὑποβολιμαίου libidine quam longiſſime abeſt.

z Si Eccl. Romana *omnium perſonarum ſeruitio caret*, nulli dominari debet: quomodo ergo *omnibus prælata*? hic ſuo ſe gladio iugulat impoſtor.

a Quid deliquerunt reges, antiſtites, &c? omnes ſcilicet in culpa fuerunt. Sola Romana lupa deterſo ore vociferari poteſt, *non ſum operata malum*. Prou. 30. b not. phraſ.

c forte *regum*. p Notetur iterum phraſis. e forte *adeant*.

Huius rei gratia fratribus [f] *dirigendis in via* tanti itineris, filia nostra *Brunichildis* regina xx. [g] *mansos ingenuos* & totidem seruiles, *cunctâ integritate æternaliter facta præceptione*, iuxta [h] *finem* Alpium contulit: & multos alios *reditus terrarum* ob hanc causam delegauit, sitos in eiusdem itineris spatio. Tusiacum vero & Mortinetum [i] *fiscos regios*, communiter ad stipendia fratrum dedit: & ita omnes villas [k] *Deo & S. Medardo* traditas vel tradendas sua præceptione conclusit; vt quicunque [l] *super terras Domini Medardi* habitare voluerit vel steterit, siue seruus siue *liber, cuiuscunque sit, alterius dominio* priuetur, & S. Genitricis seruitio aptetur, nec vltrà redeundi licentiam habeat.

Quod si fugerit, reputetur vt seruus, [m] *nunc*, eiusque sanctæ Dei Ecclesiæ.

De altaribus quoque (iuxta institutionem [n] *Domini Papæ* Ioannis) Apostolica auctoritate confirmamus, vt qui fuerit rector præfati monasterij, fiat præterea *altarium* [o] *præsul*, & *omnium Ecclesiarum sibi pertinentium*: & inde præfatorum sanctorum [p] *præcipuo altari luminaria exhibeantur*, & *hospitalitas peregrinorum* cum reuerentia *agatur*.

Subiungimus & aliud [q] *edictum*, Si *causa* [r] *capitali criminis* abbas est deponendus, non prius deponatur donec *depositores* Apostolicam auctoritatem requirant, &

f not. phrases.

g De *manso* quod vnicuique Ecclesiæ tribuitur in Caroli M. & Ludouici Pij capitularibus plura, in Gregorij & Italorum coætaneorum scriptis ne syllabam legere licet *Massarũ* meminerunt Cassiodorus lib. 8. epist. 23. & 33. & lib. 12. epist. 5. Gregorius lib. 1. epist. 42. lib. 7. epist. 29. indict. 2. lib. 12. epist. 20. & 29. apud eundem: *terrularum* libr. 2. indict. 10. epistol. 1. *terrarum sationalium* libr. 11. epistol. 5. *Casalium camporum* libr. 9. epistol. 14. *fundorum campulorum* lib. 10. epistol. 12. mentio fit; *mansorum* nullibi. h vero propius est, nihil contulisse *iuxta Alpium finem*, vt loquitur impostor: hæc enim pars Imperij Gallofrancici ad ditionem Guntohramni non Sigiberti *Brunichilda iugalis* pertinuit. i *fiscos regios* vocat *prædia fisci iuribus addicta*, seu *fundos patrimoniales regum*, quos hodie *terras domaniales* appellamus. Hic autem Gallo-francorum idiotismum obseruare liceat; Nemo enim Italorum Gregorij æuo patrimonia principum *fiscos* vocauit. at Gallo-francorum ruditatem fisci voce licentius etiam ante Gregorij tempora abusam testatur Aimoinus recitans Childeberti primi pragmaticam de Bonis à se S. Vincentij Ecclesiæ (quæ nunc S. Germani à pratis dicitur) collatis: ibi enim ter *Isiaca villa fiscus* appellatur. Vide Aimoin. lib. 2. ca. 20. Baron. ad A. D. 561. §. 10. Concil. Valentinum A. D. 855. cõgregatum; eodem sensu *fiscorum* meminit c. 10. *Sed & de fisci & villis* (inquit) *quas constat dominio Ecclesiæ contraditas*, &c. k nota phrasim sequioris æui, cuius vix vnum atque alterum in Gregorij scriptis exemplum reperias. l de hac phrasi supra diximus. m Not. hanc phras. n hac phrasi nunquam vsum fuisse Gregorium monuimus. o fingit impostor plures Ecclesias ad Medardi cœnobium pertinentes, pari mendacio *de Monasteriis ipsi loco subiectis* infra garriet. p not. phrases. q Gregorium decreta sua *edicta* vocare non memini. r dixerat Greg. lib. 11. epist. 10. abbatem, &c. nullo modo priuandum deponendumque *nisi causa criminis specialiter exigente*: hæc vero arripiens verba impostor abbatem *causa criminis deponendum* inepte scribit.

f an vbicunque tres Metropolitani conueniunt, ibi ſtatim agnoſcēda eſt *Apoſtolica auctoritas?* notabit Lector *ſuffraganeorum* mentionem, blateroni impudentiſſimo minime ſuffragari, cuius ætatem à Gregorianalongius abeſſe demōſtrat. Notabit item edictū de requirēda in Monachorum cauſa Rom. præſulis auctoritate Catholicæ Eccleſiæ regulis & praxi aduerſa ſtō e obniti; cum diſerte ſtatuat Chalced. Concil. can. 4 τοὺς καθ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μονάζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ.

[f] ita ſint tres Metropolitani, cum *ſuffraganeis* ſuis, & abbates quamplurimi.

In ipſo autem concilio accuſatores, [t] vnuſquiſque cum XII. teſtibus, præſentes aſſiſtant, & ita [u] *veri iudicij examine probent* ſe vidiſſe, vt audiente Concilio *obteſtentur*.

Ad vltimum vero ipſe abbas rationes ſuæ excuſationis reddat, & [x] *iureiurandi pacto ſupra ſacrorum myſteria quatuor Euangeliorum* ſatisfaciat. Tunc verò ſi [y] *coniunctus* fuerit, [z] *correctione deponatur*. Sin autem, ſuo honori reddatur, & *Eccleſiaſticæ dignitatis myſteria recipiat*; & inter ſacra Miſſarum ſolemnia benedictionē & *prædicationem* iuxta inſtituta *Domini Papæ Ioannis peragat*, & *ſuæ conuerſationis vitam melioribus exemplis deducat*. Monachis [a] quoque hanc proponimus ſententiam, vt nullus eorum inuidia aut odio Abbatis, quod abſit, comprimatur; vel [b] extranearum perſonarum cenſura plectatur.

Quod ſi [c] *culpa principalis vitij deliquerit*, priuatim intra clauſtrum eiuſdem monaſterij ab ipſo Abbate, & ſpiritualibus fratribus arguatur; & à corpore ſanctæ congregationis ſegregetur. Quod ſi (perſeuerante contumacia) abſciſſus fuerit; præcipimus illi, vt [e] *precatorias* accipiens literas quodcumque voluerit ingrediatur monaſterium; aut [f] cauſa pœnitentiæ huius ſedis Apoſtolicæ licentiam petat, & ſuſceptis [g] *à Domino Papa* literis liber ſuum monaſterium repetat. *Hæc* [h] *igitur*

Obſeruabit denique Gregorium ipſum lib. 11. epiſt. 10. cuius verba arripuit ὑποβολιμαῖος, non eximere monachos, quorum Priuilegia ſancit, à iuriſdictione Epiſcopi, ſed monere ſolum *ne ſolus ſed adhibitis ſex alijs Epiſcopis* cauſas ipſorum examinet.
t quaſi vero Gregorius diuinam legem duorum vel trium teſtimonio contēptam antiquandam cenſuerit: nec cuiquam niſi teſtium turba ſtipato Sueſſionenſes cœnobitas lite pulſare licuerit. u non eſt accuſatorum examen inſtituere ſed iudicum. x Not. phraſ.
y forte *conuictus*. z Not. ſeqq. phraſes. a Id vero niſi peponem cordis loco habuiſſet impoſtor, Abbati non Monachis proponere viſum fuiſſet. b cum extranei ſint quicunque extra monaſterij ſepta habitant, gaudeant fraterculi à *Metropolitarum trium, & quamplurimorum abbatum* cui ſubiacent ipſi monaſterij rectores cenſurâ, ſi mercatori ſubdolo credamus tuti. c Not. phraſ. principalia vitia ſuperbia & inanis gloria Greg. moral. lib. 14. c. 26.
d an abſciſſio alia pœna eſt à ſegregatione à corpore ſanctæ congregationis?
e hactenus συστατικὰς, εἰρηνικὰς, κανονικὰς, ἀπολυτικὰς, κοινωνικὰς, ἐκκλησιαστικὰς, *formatas*, audiueramus, nunc (quod Felix fauſtumque ſit) *precatorias* literas habemus. f hæc ſequioris æui & tyrannidis iugo preſſi odorem ſpirant. g non ſic de ſe & ſucceſſoribus loqui ſolitus eſt Gregorius. h *Similia habet Gregorius lib. 11. epiſt. 10.* Hæc igitur omnia quæ huius præcepti decretique noſtri pagina continet, tam tibi quàm cunctis qui in eo quo es ordine locoque ſucceſſerint vel eis quorum intereſſe poterit, in perpetuum ſeruanda decernimus.

omnia

omnia quæ huius Apoſtolicæ auctoritatis & noſtræ præceptionis priuilegio continentur, præfati *monaſterij rectoribus & filiis* præſentibus & futuris, & omnibus [k] *monaſteriis ipſi loco ſubiectis vel ſociatis* ſub anathemate *ſeruanda* conſtituimus. *Si quis autem regum*, antiſtitum, *iudicum*, vel quantumcumque *ſecularium perſonarum* huius Apoſtolicæ auctoritatis & præceptionis *Decreta* violauerit, aut [l] *contradixerit*, aut negligenter duxerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, vel aliter ordinauerit, cuiuſcumque dignitatis vel ſublimitatis ſit, honore ſuo priuetur; & vt Catholicæ fidei deprauator, vel ſanctæ Dei Eccleſiæ deſtructor *à* conſortio Chriſtianitatis & *corpore ac ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti* ſequeſtretur; & *omnium maledictionum anathemate*, quibus infideles & hæretici ab initio ſeculi vſque in præſens damnati ſunt, cum Iuda traditore Domini in [m] *inferno inferiori* damnetur, niſi digna pœnitentia præfatorum [n] *ſanctorum ſibi propitiauerit clementiam*, & fratrum communem *reconciliauerit concordiam*.

Si quis vero regum ſacerdotum, iudicum, perſonarumque ſecularium hanc cõſtitutionis noſtræ paginã agnoſcens contra eã venire tentauerit, poteſtatis honoriſq; ſui dignitate careat, reumq; ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat. Et niſi vel ea quæ ab illo male ablata ſũt reſtituerit, vel digna pœnitẽtia illicite acta fleuerit; à ſacratiſſ. corpor. & ſang. Dei & Domini noſtri redempt. Ieſu Chriſti alienus fiat, atq; in æterno examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat, &c.

i Not. phraſ.
k ſupra hoc commentum notauimus.
l not. phraſ.
m Pſal. 85. 13.
n not. iterum phraſ.

Ego Gregorius S. Rom. ſedis antiſtes huic priuilegio ſubſcripſi.

Euterius [a] *Arelatenſis Archiepiſcopus ſubſcripſit.*

Sabaudus Arelatenſis Eccleſiæ præſul, mortalitatem exuit A.D. 589. Childeberti II. in eius locum ſubrogatus Licerius teſte Greg. Turon. lib. 8. cap. 39. An Licerio Euterius ſucceſſerit ignoro. Virgilium certe annis 591. 595. 596. 599. & 601. ſediſſe conſtat, ex Greg. lib. 1. epiſt. 45. lib. 4. epiſt. 50. lib. 5. epiſt. 53. lib. 7. indict. 2. epiſt. 116. & 119. lib. 9. epiſt. 49. & 63.

Ætherij Lugdunenſis, in cuius nomen impegiſſe videtur ὑποβολεύς, meminerunt Greg. lib. 7. indict. 2. epiſt. 111. lib. 9. epiſt. 50. lib. 11. epiſt. 7. Gregor. Turon. lib. 9. & 10. Inſcriptas ad Ætherium Arelat. literas deſcripſit Beda lib. 1. hiſt. cap. 23. ſed mendoſe Baronio teſte ad A.D. 596. §. 11. Idem mendum irrepſit in Gregorij vitam per Ioann. Diac. ſcriptam lib. 2. cap. 35. & 36.

Gregorius [b] *Portuenſis Epiſcopus ſubſcripſit.*

Alium mox Eccleſiæ Portuenſis antiſtitem memorabit impoſtor, Felicem nimirum; quaſi vero anno D. 593. bini Epiſcopi communi

a Arelate caput Viennenſis primæ, Romanorũ colõr iã in Deſuuiatum agros. b. Portus Romanus vrbs ſuburbicaria ad Tiberis oſtium Occidentale qua Tuſciam ſpectat in prouincia Sabinenſi. Greg. Dial. lib. 4. cap. 50.

opera plebem Portuenſem pauerint:ſubſcripſit Georgius Portuenſis Concilio Rom.ſub Greg.II.A.D.722. Gregorius item Portuenſis Concilio ſub Zacharia Papa A.D.745.

Andreas [c] *Albanenſis Epiſcopus ſubſcripſit.*

Homobonum Albæ A.D.595.ſediſſe docent ſubſcriptiones Concilio Rom.ſub Greg.M.appoſitæ; an poſt Andream? doceat qui poteſt. Andreas certe ſubſcripſit Conc.Rom.ſub Greg.II.

Auguſtinus [d] *Canthuariorum Epiſcopus ſubſcripſit.*

Auguſtinus in Angliam primum miſſus A.D. 596. à Virgilio Arelatenſi Epiſcopus ordinatur A 601.vide Greg.lib.9.epiſt.58.lib.12. epiſt.15.&31.Bedam hiſt.Angl.lib.1.cap.27.

Anaſtaſius [e] *Tyburtinæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

Deeſt vox *Eccleſiæ* vel *ciuitatis* in ſubſcriptione ſupplenda: ſubſcripſit Anaſtaſius Tiburtinus Concilio Rom. A. D. 595. ſub Greg.M. congregato. Eſt & alius eiuſdem inter patres Conc. Rom.ſub Gregor.II.A.D.722.ſubſcribentes.

Sergius [f] *Præneſtinæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

Hic iterum deeſt *ciuitatis* vox vel alia ſimilis. Proculum Præneſtinæ Eccleſiæ habenas moderatum A.D.595. docent ſubſcriptiones Conc.Romano additæ:an vero Sergio ſucceſſerit iudicent periti.

Petrus [g] *Ananiæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

Pelagius Eccleſiam Anagninam adminiſtrabat A.D. 595. an poſt Petrum? fateor me neſcire. vide Conc.Rom.ſub Greg.I.

Agnellus [h] *Sutrinæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

Supplenda hoc loco vox *Eccleſiæ* vel ſimilis : vnicum in monumentis Eccleſiaſticis Agnellum Sutrinum Concilio Rom.ſubGreg. Iuniore ſubſcribentem inuenio.

Mellitus [i] *Lundoniæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

Mellitum Abbatem ad Auguſtinum A.D. 601. miſſum memorat Greg.ipſe lib.9.epiſt.48.52.55.56.creatum vero Eccleſię Londinenſis præſulem A.D.604 refert Beda lib.2. hiſt.Angl.cap.3. ad Mellitum data à Greg.epiſt.71.lib.9.

Ioannes [k] *Veliternenſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

Sediſſe anno 592. agnoſcimus, datæ ſiquidem ad eum epiſtolæ extant inter Gregorianas lib.2.epiſt.11.&35.indict.10. ſubſcripſit anno 595.Concil.Rom. ſub eodem Gregorio. Eiuſdem nominis Epiſcopus ſubſcripſit Concilio ſub Greg.II.

Tiberius [l] *Syluæ candidæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

Subſcripſit hic Tiberius Concil.Rom.ſub Greg.II.

Marinianus [m] *Rauennatis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

Ioannem Rauennatem Eccleſiam annis 590.[illegible] 594.& 595 .rexiſſe docent epiſtolæ Gregorij triceſima quinta lib.1.22.28.& 32.lib.2. Indict.10.54. eiuſd.lib. Indict.21. 1.11.& 15. [illegible] 4. In Ioannis locum ſubſtitutus anno 595. Marinianus ; ad quem ſcripſit Gregorius libri 4.epiſt.

c Alba vrbs ſuburbicaria olim Latij caput. Flor. lib.1.c.1.& ex eo Iornand.
d Cantuaria prima Eccleſiæ Anglicanæ ſedes, Cātij caput.
e Tibur. Albę colonia in Latio ad Anienem ſita, inter Piceni ſuburbicarij ciuitates numeratur.vide Conc.6.art 4
f Præneſte vrbs Latij ſuburbicaria Albæ colonia
g Anagnia vrbs Vetus Hernicorum in Latio ſita, eſt inter ſuburbic.
h Sutriū vrbs Suburbicaria prouinciæ Tuſciæ.
i Lundonia ſiue Londinū regni Anglicani caput,olim Trinobātum oppidū.
k Velitrę vrbs Volſcorū in Latio ſuburbic. Campaniæ ciuitatē appellat Cōcil 6.act.4.
l Sylua cādida vrbs ſuburbic. Tuſciæ, Romano Portui contermina.
m Rauēna caput Pentapo-

4. epist. 54. lib. 5. epist. 1. 24. 28. lib. 6. epist. 39. 40. lib. 7. Indict. 1. epist 18. 19. 21. Indict. 2. epist. 10. 50. 80 & 99. lib. 8. epist. 8. 9. lib. 9. epist. 2. 28. lib. 10 epist. 5 lib. 11. epist. 34. lib. 12. epist. 1. subscripsit idem Conc. Rom. anno 595. leos olim Sabinensium oppidum.

Vitulinus [n] *Sipontinensis Episcopus subscripsit.*

Ad Vitalianum Sipontinæ Ecclesiæ Episcopum extat Gregorij epist. 9. lib. 7. Indict. 2. ad finem A.D. 597. scripta. Quem qui crediderit à priuilegij huius architecto designatum, ante quadriennium Sipontinæ plebi præfectum eum demonstret necesse est: huius Vitaliani meminit Ioan. Diac. vit. Greg. lib. 3. cap. 39.

n Sipontum vrbs Apuliæ iuxta Garganum montem.

Ioannes Syracusanorum Episcopus subscripsit.

Prima Ioannis apud Gregorium mentio anno 596. successit is Maximiano ad quem datæ epistolæ quarta 18. & 26. lib. 2. Indict. 10. 12. 50. & 53. Indict. 11. vndecima 12. 13. 14. 36. & 42. lib. 3. ad Ioannem vero scriptæ 18. & 43. lib. 5. 9. & 36. lib. 6. 27. & 28. lib. 7. Indict. 1. & 22. 44. 63. 64. 102. Indict. 2. 10. 47. & 48. lib. 4. 31. 36. & 37. lib. 9. 48. lib. 10. 46. lib. 11.

Sabinianus [o] *Tudertinorum Episcopus subscripsit.*

Legendum forte Iadertinorum, meminit enim Gregorius Sabiniani Iadertinę Ecclesiæ Episcopi anno 597. & 598. sedentis. vide lib. 6. epist. 17. & lib. 7. Indict. 1. epist. 12. & 25.

o Tudertum Vmbrię oppidum suburb. Iadera Liburnorum.

Eulogius Alexandriæ Episcopus subscripsit.

Eulogium Alexandrino throno insedisse ab anno Dom. 581. ad 608. non negamus: negamus vero eundum vnquam Alexandria vt Romam inuiseret pedem extulisse, vel (si Romam profectum fuisse constaret) decimo septimo loco subscripturarum fuisse: absurdum quinetiam putamus secundæ vniuersi orbis sedis hæredi, & Carthaginensi totius Africanæ Diœceseos Exarcho Archiepiscopi titulum negari, dari vero Arelatensi & Rhemensi præsulibus, quorum vterque Gregorij tempore partem duntaxat Gallicanæ Diœceseos rexit: ad Eulogium à Gregorio scripta est lib. 1. epist. 24. lib. 5. epist. 60. lib. 6. 31. & 37 lib. 7. Indict. 1. epist. 29. & 30. & Indict. 2. epist. 79. lib. 8. epist. 35. & 42. lib. 10. epist. 54. lib. 11. epist. 48. & 49.

Dominicus Carthaginensis Episcopus subscripsit.

Huius Gregorius non meminit ante annum 594 nemo vero testatur ipsum vnquam Carthagine soluisse vt Romam adiret. vide registri Gregor. ad eundem datas epist. tertiam libri quarti, 62. lib. 5. 32. lib. 6. 32. lib. 7. Indict. 1. 41. lib. 8. 1. lib. 10.

Fortunatus [p] *Neapolitanorum Episcopus subscripsit.*

Interfuit Concilio Rom. anni 595. Vix autem subscribere potuit huic (si Deo placet) priuilegio 26. Maij Indict. 11. siquidem constat ex epist. 35. lib. 2. mense Maio eiusdem 11. Indict. datâ, nondum successorem electum Paulo Neapolitanæ Ecclesiæ curatori: fatemur tamen in eius locum subrogatum Fortunatum ad quem scriptæ

p Neapolis ciuitas Campaniæ fœlicis, hodie regni caput.

epiſtolæ 59. & 61. lib. 2. Indict. 11. & 31. lib. 5. 1. & 29. lib. 6. 11. 15. 25. 35. 86. 92. 108. & 109. lib. 7. Indict. 2 3. 16. 23. 24. 25. 27. 59. lib. 8.

Ioannes [q] *Surrentinus Epiſcopus ſubſcripſit.*

q Surrentum vrbs Campaniæ fœlicis.

Subſcripſit Concilio Romæ anno 595. congregato: ſedebat vero antea A.D. 591. Vide Greg. lib. 1. epiſt. 52. & lib. 7. Indict. 2. epiſt. 11.

Primæuius [r] *Nurcienſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

r Nurcia Benedicti patria in Vmbria ſita, eſt in et ſuburbicarias.

Extat inter Gregorianas epiſtola ad Primerium Nucerinum Epiſcopum data A.D. 598. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 11. an ad hanc epiſtolam reſpexerit ἐπιθέτης iudicium lectoris eſto.

Felix Portuenſium Epiſcopus ſubſcripſit.

Interfuit Concilio Rom. A. 595. ad eum data A. 598. epiſt. 11. lib. 7. Indict. 2. an vero Portuenſem Eccleſiam anno 593. rexerit non liquet.

Glorioſus [ſ] *Oſtienſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

ſ Oſtia vrbs ſuburbicaria ad Tiberina oſtia ab Anco Martio condita, in Latio.

Extat in regiſtro Gregoriano lib. 7. Indict. 2. epiſt. 11. ad Glorioſum Oſtienſem ſcripta A.D. 598. at quo tempore Glorioſus idem Eccleſiaſticis gubernaculis admotus fuerit neſcire me fateor. huius meminit Ioan. Diac. vitæ Greg. lib. 3. cap. 7.

Conſtantius [t] *Narnienſis Epiſcopus ſubſcripſit.*

t Narnia vrbs ſuburbicaria prouinciæ Tuſciæ, cuius pars Vmbria (in qua Narnia ſita eſt) olim fuit.

Subſcripſit A.D. 595 Concilio Romano: Quando vero Narnienſi Eccleſiæ præpoſitus fuerit inexploratum eſt. certe Præiectitij Narnienſis Epiſcopi meminit Gregorius ad finem anni 591. lib. 2. epiſt. 2. Proiectum vocat Ioan. Diac. Gregorij vitæ lib. 2. cap. 50.

Conſtantius [u] *Mediolanenſis Epiſcopus ſubſcripſit.*

u Mediolanũ caput Italiæ ſpecialiter ſic dictæ in Liguriæ prouincia.

Succeſſit Laurentio A.D. 593. menſe Aprili: vide Greg. lib. 2. Indict. 11. epiſt. 29 & 30. lib. 3. epiſt. 1. 2. 3. 22. 8. 17. 37. lib. 6. epiſt. 14. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 34. 57. 69. 87. 131. lib. 8. epiſt. 30.

Sutellius [x] *Burdegalenſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

x Burdegala caput Aquitaniæ ſecundę, olim Bituri gum Vibiſcorum ſedes.

Bertchramnus ſubſcripſit Concilio 2. Matiſconenſi A.D. 588. in eius locum cooptatus eſt Gundegiſillus teſte Greg. Turon. lib 8. cap. 22 Ad eundem ſcripto anno 593. ab Epiſcopis ſub Guntchramni ditione degentibus epiſtola, quam deſcripſit idem Greg. lib. 9. cap. 41. an vero eiuſdem anni initio viuendi finem fecerit, vt Sutellius Burdegalenſis Eccleſiæ clauum teneret, & Maio menſe Gregorianum priuilegium ſubſcriptione ſua firmaret, afferat cui libitum eſt. Nos hunc Sutellium laruam putamus.

Vitalis [y] *Veſoncenſium Epiſcopus ſubſcripſit.*

y Veſontio Sequanorum metropolis.

Veſoncenſis Eccleſia extra veteris nouique orbis fines quærenda eſt. Viſuntinam adminiſtrauit Sylueſter annis 582. & 588. ſubſcripſit enim Matiſconenſibus Conciliis: quis verò ei ſucceſſerit in obſcuro eſt. Ad finem canonum Concilij 2. Turon. A.D. 570 habiti legitur corrupte *Viſoncẽſis* Eccleſia pro *Viſuntina*, vel *Viſuntionẽſi*, vel *Viſunticẽſi*.

Bonifacius [z] *Placentiæ Epiſcopus ſubſcripſit.*

z Placentia Æmiliæ ciuitas.

De hoc Bonifacio nihil compertum habeo.

Siagrius

Siagrius [a] *Augustodunensium Episcopus subscripsit.*

Subscripsit idem Concil. 1. Matiscon. A.D. 582. & Lugdunensi A. 587. ad eum datæ Gregorij epist. 111. 113. 18. & 120. lib. 7. Indict. 2. Anno 599.

Flauius [b] *Rhemorum Archiepiscopus subscripsit.*

Romulphum Rhemensi Ecclesiæ præfectum A.D. 594. testatur Greg. Turon. lib. 10. cap. 19. Præerat anteà eidem Ecclesiæ Ægidius, quem Gallicani pontifices postulante Childeberto Francorum Rege deturbarunt. Nullus itaque Flauius ab impostore subornatus præter eum cuius subscriptionem ad calcem capitulorum Concilij Aruernensis A.D. 541. congregati legimus. Vide hist. Frodoardi præsulum Rhemensium Catalogum ex professo texentis.

Ansericus [c] *Suessorum Episcopus subscripsit.*

Droctegisillum Suessionensem Ecclesiam A.D. 592. mense 6. administrasse docet Greg. Turon. li. 9. cap. 37. An huic initio sequentis anni successerit *Ansericus*, vel potius *Ansaricus*, quomodo eum Frodoard. vocat lib. 2. cap. 5. doceat qui potest. Hunc certe Ansaricum Synodo Rhemensi sub Sonnatio subscripsisse ex eodem Frodoardo constat: coactam autem Synodum circa Anno 630. colligit Binius ex subnotatione nominum Palladij Autisidoriensis, Chadoindi Cenomanensis, Claudij Regiensis, Donati Visontionensis qui ad Concil. 2. Cabilonensis tempora, id est ad A.D. 662. superfuerunt.

Theodoricus Rex subscripsit.

Bimulus scil. natus [d] eo ipso anno quo Radegundis animam efflauit, & secundam ad Guntchramnum de pace legationem instruxit Hispaniarum Rex Recaredus. [e] Anno sequenti nim. 591. *cogitauit Childebertus Theodobertum* primogenitum *Suessiones dirigere*. A. 592. mense Sextili direxit. Hinc ab eo anno sequeti quo concessum Medardi cœnobio priuilegium contendit Baronius, reuocatum nemo scribit. Vana ergo de Theodorico tunc temporis regnante, subscribente &c. fabula; cum adhuc A.D. 593. in viuis fuerit Childebertus pater; quem Baronius A.D. 596. vltimum diem clausisse, alij vitam ad annum 600. produxisse asserunt: nec potuerit Theodoricus vix fasciis euolutus regia potestate antequam infulas regales patre deponente sumpsisset, vti: vel Romæ quam nunquam adiit subscriptione sua priuilegium Gregorianum munire.

Brunichildis Regina subscripsit.

Romæ scilicet, quam ne semel quidem vidit. Hic indicio suo perit sorex.

Ego Petrus sanctæ Romanæ sedis subscripsi & sigillaui.

Petrum hunc populi filium fuisse oportet, quem nec presbyteri, nec Diaconi, nec Subdiaconi, nec defensoris, nec notarij, nec Actoris titulo cohonestare ausus est impostor.

Datum 7. Kalend. Iunij anno ab incarnatione Domini DCXIV. indictione XI.

a Augustodunum olim Æduorũ caput in Lugdunensi prima.

b Rhemi caput Belgicæ secũdæ, olim Durocortorũ Rhemorum.

c Augusta Suessionum Belgicæ secundæ ciuitas.

d Greg. Tur. lib. 9. cap. 1. 2. 4.

e ibid. cap. 36

Indictio 11. incidit in A.D.593. non in 594. nota itaque temporis fallax mendaci scripto adfixa est.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A. D. 593.§.85. Eodem anno petentibus Francorum regibus datum legitur à S.Gregorio Papa priuilegium monasterio S.Medardi Suessionensi in Gallia &c. §.86. Sed quas infligat pœnas, audi quæ habet in fine, *si quis autem regum* &c. vides lector Pontificis Romani esse sancire leges; quibus si ipsi reges non pareant, regno priuentur: quæ etiam comminatio ab eodem apponi solita erat in aliis priuilegiis siue monasteriis, siue hospitalibus concessis, nempe vt priuarentur regno reges, si quid ab eis contra ea quæ concessisset factum fuisset. Considerauit hęc Gregorius VII. Rom. Pontifex in epistola ad Metensem Episcopum, atque recitatis priuilegij huius dictis verbis hæc addidit; *Quod si B. Gregorius* &c.

Bellarm. lib. 5. de Rom. Pontif cap. 8. Quartum *exemplum potestatis Papæ in reges*, est Gregorij I. in priuilegio quod cõcessit monasterio S.Medardi, & habetur in fine epistolarum, *Si quis*, inquit, *regum*, &c.

Resp. Guil. Barcl. lib. de potest. Papæ &c. cap. 39. Si viueret hodie B. Gregorius, & superiora sua verba eo sensu accipi intelligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi reges suo honore & dignitate, exclamaret profecto calumniosam esse interpretationem, & se numquam tale quid vel per somnium cogitasse, & vero quæ alibi scripta ab eo sunt, fidem plane abrogant huic expositioni. Sunt igitur ista non imperantis sed imprecantis verba, quibus admonet & adiurat omne genus hominum ne priuilegium à se datum violent; quod si violauerint, Deum vindicem fore qui eos suo honore priuet. Quod genus admonitionis & imprecationis nunc semper addi solet extremis Bullarum & constitutionum Pontificiarum hoc modo, *Nulli ergo hominum liceat hanc paginam* &c. *infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius incurrat*; siue, quod idem est, *se nouerit incursurum.*

Eadem Rogeri VVidringtoni mens Apologia pro iure Principum, §. 381. Respondetur in his Gregorij verbis, non tam præceptum imperantis quam imprecantis desiderium contineri, vt ex ipso priuilegij contextu colligi videtur. Ita enim se habent verba Priuilegij. *Hæc igitur omnia quæ, &c.* hæc Gregorius §.382. Ex quibus constat S. Gregorium eadem verborum formula (vt alia ad rem quoque spectantia nunc prætermittam) Decreti sui violatores honore suo priuare, qua eos ad infernum cum Iuda traditore, nisi resipuerint, damnat: at satis liquet, posse pontifices impœnitentibus damnationem solum imprecari, non autem præcipere: Quare signum est S. Gregorium regibus præceptionem eius violantibus honoris priuationem non iuridicè imperasse sed tantum male precando exoptasse, aut ad summum à Deo esse priuandos declarasse. §.383. Neque verisimile est,

le est, voluisse S. Gregorium in priuilegio prædicto reges & princi-pes supremos, quibus ipse (licet alioquin iniquis) maximam re-uerentiam exhibere consueuit, pro parua quasi negligentia, & de-licto comparatione aliorum leuiusculo, nempe si fratres inquieta-rent, aut priuilegium illis concessum vel violarent vel negligenter ducerent, suis dominiis, dignitatibus atque honoribus per senten-tiam definitiuam priuare: ex quorum depriuatione maximæ in republica perturbationes cædesque innumeræ consequi solent, vt experientia nimis compertum est: Qui tamen Gregorius (vt supe-rius vidimus) ob conscientiæ scrupulum, ne Deum offenderet, in mortem alicuius se miscere formidabat: tametsi, si in alicuius ne-cem consentire ausus fuisset, facili negotio (vt ipsemet fatetur) Ro-manam Ecclesiam à Longobardis fæuè diuexatam, ab eorum per-secutionibus vindicare, totumque ipsorum imperium funditus dis-sipare potuisset. 384. Non ergo Gregorius sententiam Bellarmini amplecti ausus est, &c.

Instat Bellarminus lib. de potestate pontif. in temporalibus cap. 40 Respon-deo. Interpretatio verborum S. Gregorij non mea est, sed alterius S. Gregorij dignitate paris, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus inquā Gregorius Papa 7. in epist. ad Episcopum Metensem, quæ est 21. libri 8. hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à se fuisse depositum Henricum Imperatorem. *B. Gregorius* (in-quit) *Papa reges à sua dignitate cadere statuit, qui apostolicæ sedis Decreta vio-lare præsumpserint, scribens ad quendam Senatorem Abbatem hic verbis:* Si quis vero regum, &c. *Quod si B. Gregorius, doctor vtique mitissimus, reges qui statuta violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari atque in æter-no examine damnari decreuit; quis non Henricum non solum Apostolicorum iu-diciorum contemptorem, verumetiam ipsius matris Ecclesiæ, quantum in ipso est, conculcatorem, totiusque regni & Ecclesiarum improbissimum prædonem, & atrocissimum destructorem deposuisse & excommunicasse reprehendat, nisi forte similis eius?* hæc ille: cui Barclaius, si cedere noluerit in interpreta-tione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit; si autem cesse-rit, fateri debebit S. Gregorium primum non ignorasse potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad regum & principum deposi-tionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, *vt in ore duorum testium stet omne verbum.* Thomas Valdensis vir do-ctissimus in libro secundo doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. *Profecto*, inquit, *nec B. Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperia-lem præiudicauit in aliquo cum regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quod tunc tractabatur attento: quod tunc apte videbimus, si posteriora eius facta & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum & regum non ar-bitrabatur, cum post priuilegia quædam Senatori presbytero & Abbati Xenodo-chij Francorum directa sub excommunicatione dignitatis & honoris, omni eius violatori conclusit, Si quis regum, &c.* En quam bene Doctor iste Bar-claium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex aliis scriptis

S.Gregorij colligi S.Gregorium non exiſtimaſſe habere ſe poteſtatem ſuper reges ſeculi, quamuis eius verba id ſignificare videantur. Thomas Valdenſis contradicit, ex aliis S.Gregorij ſcriptis colligi S. Gregorium *verbo tenus* ſe Imperatori ſubieciſſe, re autem vera non ignoraſſe *eminentiam ſui ſtatus ſuper ſtatum Imperialem.* Barclaius dicit verba S.Gregorij ſonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere poteſt literis ſuis: Thomas Valdenſis contrà dicit verba S.Gregorij ſonare *interminationem honoris & dignitatis*, quam literis ſuis adiungere non poteſt niſi princeps ſupremus. Vtrum autem maior fides habenda ſit vni Barclaio quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, ſtultum eſt quærere. Sed etiamſi id quæratur ex verbis ipſius S.Gregorij, tota quæſtio nullo negotio diſſoluetur. Si quidem S. Gregorius tria ſimul coniungit, videlicet *honore ſuo priuetur, à communione fidelium ſegregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur.* At duo poſteriora non continent imprecationem ſed Decretum ſiue declarationem. non enim prælatus qui dicit, *qui hoc fecerit excommunicetur*, imprecatur excommunicationem, ſed iubet excommunicari: & qui dicit *qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur*, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur qui hoc imprecetur?) ſed declarat qui hoc fecerit eum grauiſſime peccaturum, & pœnas æternas in diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud *honore ſuo priuetur* non eſt imprecatio ſed Decretum, vt ab honore ſuo decidat; & declaratio vt liceat populo non obedire eiuſmodi regi tanquam honore ſuo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema conſtitutionum Apoſtolicarum non ſignificant imprecationem, vt perperam Barclaius exponit, (neque enim ſummus paſtor & Vicarius *boni* illius *paſtoris qui animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit* imprecaretur ouibus ſuis indignationem omnipotentis Dei) ſed declarationem & denuntiationem continent grauiſſimæ pœnæ, quæ contemptores Apoſtolicorum præceptorum ſine dubio conſequetur. Hoc enim manifeſte ſignificant illa verba, *indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli ſe nouerit incurſurum.* Quare *ſi* S.Gregorius nunc in terris *viueret*, haud dubiè *exclamaret, calumnioſam eſſe interpretationem* Barclaij, *& ſe* nihil *tale vnquam vel per ſomnium cogitaſſe.*

Bellarminum refutat Ioan. Barclaius Vindiciarum pro patre, cap. 40 Quid tu (*inquit*) nobis auctoritatem Gregorij VII? Si ſcripturæ verba accepit *Quodcunque ligaueris*, &c. quaſi ſignificarent, omnium regum, omnium principum temporalia eſſe in pontificis manu, vt ea poſſit *auferre & dare*, multo magis deceſſoris ſui ſcripta ad alienos ſenſus potuit detorſiſſe. Nemo certior Gregorij primi interpres quam ipſe Gregorius, qui vt ſe politico principi ſubiectum profeſſus ſit, fuſe retulimus cap.3.§.17. Eius auctoritas ſatis ſit Gregorio VII. verbis illius abutenti. Thomæ vero Valdenſi egregium quoque Anglum opponimus Rog. VVidringtonum, qui Gregorij primi

verba

verba eodem prorsus quo Barclaius modo exposuit; nempe vt cõminationem diuinæ vltionis contineant, non iudicij præsentis sententiam. Iam porro & imponis Barclaio, *Barclaius dicit*, inquis, *verba S. Gregorij sonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere potest literis suis.* At id Barclaius neutiquam dixit; quis enim ignorat *benedictionem, aut maledictionem superioris*, siue temporalis siue spiritualis, maioris longe momenti quam priuati hominis & nulla potestate pollentis?

Sed bene est; ais *ex verbis S. Gregorij totam quæstionem nullo negotio dissolui*; quia nempe Gregorius tria coniungit, *honore suo priuetur, à communione fidelium segregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur.* Atqui, inquis, *duo posteriora non continent imprecationem, sed Decretum siue declarationem:* ergo & illud primum, honore suo priuetur, *non est imperatio sed Decretum.* En vt ministras ferrum, quo cadat tua causa. Nam hæc scilicet verba Gregorij, *in diuino examine ad pœnas æternas damnetur*, siue, vt est in ipso Gregorio, *omnium maledictionum anathemate quibus infideles & hæretici ab initio seculi vsque in præsens damnati sunt, cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur*, declarationem continent quid Deus facturus videatur, non vero Decretum pontificis iussu implendum; cum pontificis non sit decernere quos damnari ipse velit, & quam grauibus pœnis, aut in quo barathri loco seruari; sed declarare atque ostendere, qui mereantur sententia numinis æterna damnari. Sic igitur sanctionis illa pars, *honore suo priuetur*, non accipienda est quasi ipsius pontificis sententia honorem regibus possit auferre; sed quod Reges digni sint quibus numen potestatem abroget; vt & sæpe videmus impiorum regum solium iustissimo Dei nutu concidere. Vt est igitur expectandum donec numen æternis addicat suppliciis de quo pronuntiauerit pontifex, *cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur*; sic & expectandum est, dum idem omnium potestatum creditor huic regi dignitatem & honorem adimat, de quo pontifex edixerit *honore suo priuetur.* Et vt hic homo post eiusmodi sententiam necdum *damnatus* est, ita neque iste Rex *honore suo priuatus.* Tantum est comminatoris declaratio, surrecturum in vindictam ipsum Deum, & hunc honore, illum salute multaturum. Hic omnino genuinus Gregorij magni sensus: cuius verba si ad tuam capimus mentem, quàm lubrica regum dignitas, quam etiam in re seria leuis Gregorius, quam denique suæ ipsius oblitus sententiæ! qui diserte perscripsit obstitisse Dei metum (lib.7.epist.11.) *ne in mortem cuiuslibet hominis se misceret*: ideoque noluisse se, licet de facto posset, Longobardorum Reges ac Duces perdere tam acerbe vexantes Ecclesiam, vt scribat se incursiones illorum, *multis explere vocibus suggestionis valere*, homil.18. super Ezechiel lib.11.epist.45. qui, inquam, tam infestos principes, quibusque tollendis idoneas vires habebat, tolerauit, ne in Dei legem committeret, etiam impios Principes tolerare iubentem; an iam quoscunque Principes, & qui sine maxima cæde non abeant.

Imperio, non ob turbatam (vt à Longobardis) Eccleſiam, ſed ſi *inquietauerint Medardenſis monaſterij fratres*, exire ſolio imperet, regnoq; priuari? Bardus & fungus, cui perſuadeas, Bellarmine.

Sed quem nõ misereat Imperatorum, regum, principum, ſi ob delictum eiuſmodi, nempe ſi priuilegio Medardenſis monaſterij *contradixerint, aut negligenter duxerint, vel fratres inquietauerint, vel conturbauerint*, ſpoliari à pontifice regno poſſunt? Dicebas antea (cap. 12. §. 4.) id pontificem demum poſſe, *ſi neceſſarium ad ſalutem animarum ſit, ſi antea admonuerit, ſi ſpatium reſipiſcendi dederit, ſi pernitioſum & incorrigibilem* Regem *eſſe perſpexerit*. Iam hoc fieri poſſe dicis, ſi rex priuilegium alicui monaſterio datum violet. An eſt porro neceſſarium ad ſalutem animarum vt Rex ob eiuſmodi delictum abdicetur? An *incorrigibilis* qui hoc patrauerit? reſipiſcet forte monitus: & ſic tamen Gregorij verba capis, vt ſtatim à violato priuilegio Rex eſſe deſinat: ais enim: *eſt declaratio vt liceat populo non obedire eiuſmodi Regi, tanquam honore ſuo ac dignitate priuato*.

Quod ſi ob eiuſmodi cauſam poteſt Pontifex Regnum auferre, certe & ob alias poterit, puta ob homicidium, adulterium, rapinas, omne denique crimen, ſi id patrari prohibeat, *ſub pœna priuationis regni & honoris*. En quo deuenerimus: En tuum illud, *ſi neceſſarium eſt ad ſalutem animarum*. Dicendum tibi fuerat, Si Rex committat aliquid quod pontifex vetuerit, *ſub priuatione honoris*. Præterea non hic de ſolis Regibus Gregorius; ſed & de minore Magiſtratu. Ait enim, *cuiuſcunque dignitatis vel ſublimitatis ſit*. Erit igitur in pontificis arbitrio, vt vbique in Chriſtiano orbe, præſidibus, Cancellariis, iudicibus politicis poteſtatem abroget, quam à Rege acceperint. Si enim quidpiam *ſub priuatione honoris* iuſſerit, & in illud Cancellarius precet, iam non erit Cancellarius · ſi Præſes, ſi Senator, à dignitate excidet; & illum licet fidum, licet Catholicum, Rex cogetur ob leue fortaſſe delictum, ſed à Papa damnatum, à curia expellere, faſces auferre. Hanc rem quot ſequantur incommoda, quoniam & innumera ſunt & obuia prætermitto, mihi ſatis oſtendiſſe S. Gregorium nihil minus illis verbis cogitaſſe, *Honore priuetur*, quam Reges ac Principes per Romani pontificis ſententiam de ſolio poſſe expelli. Neque diuerto hic ad diſputationem ſuperfluam, ſuppoſititia. ne hæc verba, an vere Gregorij.

Perronius Cardinalis in orat. ad 3. ordinem regni Francici.

Nolo vti Bullis Abbatiæ Sueſſionenſis, quoniam inſertæ nõ ſunt regiſtro epiſtolarum S. Gregorij, ſed ex archiuis Monachorum S. Medardi depromptæ, additę ſunt, per modum appendicis, ad finem regiſtri: quod conſtat tum antiquis editionibus eiuſdem regiſtri, tum ex citatione quam Gregorius ſeptimus qui ante quingentos annos viuebat, fecit epiſtolæ *ad Senatorem* nullâ Sueſſionenſis facta mentione.

CENSV-

CENSVRA.

CREDIDERIM è Suessionibus fratricellis aliquem, Lectione priuilegij Xenodochia Augustodunensi concessi facta, inconditam farraginem in gratiam gregalium suorum Gregorio M. supposuisse. Id non tam insinuare quam clamare videtur scriptionis ignobilis obscuritas, cuius hæc damus indicia. 1. Deest (Iamesio teste) in MSS. Codd. 2. A nullo veterum (quicquid dicant Baronius & Bellarminus Gregorij septimi & Thomæ Valdensis epist. 10. lib. 11. Gregoriani registri allegantium testimoniis abutentes) citatur. Monemus etiam Idiotismos Gallo-francicos, quos supra indicauimus frequentes; stylum à Gregoriano δὶς διὰ πασῶν distantem subscriptionum ab ipsis priuilegij patronis notatam falsitatem: titulos Archiepiscopales solis Ecclesię Gallicanę Metropolitanis collatos, totidem esse imposturæ detestandæ argumenta.

Aduertendum est, inquit Baron. ad A.D. 593. §. 85. *subscriptionem Episcoporum & regis Francorum Theodorici haud congruere his temporibus: siquidem cõplures Episcopi qui subscripti reperiuntur, post aliquot ab hinc annos creati noscuntur, veluti inter alios (vt de reliquis dicere omittamus) Augustinus Episcopus Cantuariensis, & Mellitus Londoniensis, quos constat neque hoc tempore profectos esse in Angliam, quo etiam neque Theodoricus regnabat in Gallijs, sed Childebertus ac Guntheramnus. Quamobrem in eam inducor sententiam, vt ea subscriptio postea adiecta fuerit*, &c.

Porro quoniam epistolæ ad Senatorem Augustodunensi Xenodochio præfectum datæ fidem asserunt, 1. Manuscripti Gregoriani Registri codices: 2. Veterum citationes. 3. ipsiúsque Gregorij epist. 8. & 9. lib. 11. quas nemo hactenus suspectas habuit, ne quis Hildebrãdici de regum depositione dogmatis patronus, Gregorij in hac epist. aduersarios diris denouentis verba arripiens, eorum ope potestatem quam sibi in spiritualia & temporalia omnia arrogant vrbis antistites, statuminari posse speret: varias hic imprecationum formulas, quibus non Episcopi modo sed & Moniales vsæ sunt, congerere opportunum duximus.

Remigius Ecclesiæ Remensis Episcopus in testamento à Frodoatdo hist. lib. 1. cap. 18. descripto, *generi tantummodo regio quod ad honorem S. Ecclesiæ, & defensionem pauperum vna cum fratribus meis & coepiscopis omnibus Germaniæ, Galliæ atque Neustriæ in regiæ maiestatis culmen perpetuo regnaturum statuens elegi, baptizaui, à fonte sacro suscipi donoque septiformis spiritus consignaui, & per eiusdem sacri chrismatis vnctionem ordinato in regem parcens; Statuo vt si aliquando genus illud regium per benedictionem meã toties Domino consecratum, mala pro bonis reddens Ecclesiarum Dei peruasor, destructor, depopulator grauis aut contrarius existere voluerit, conuocatis Remorum Diœceseos Episcopis primum moueatur; & deinde Ecclesiá Remensi præfata, adiuncta sibi sorore Ecclesia scil. Treuirensi iterum conueniatur. 3. vero, Archiepiscopis tantummodo Galliarum tribus aut quatuor conuocatis princeps ille quicunque fuerit moneatur; ita vt vsque ad septimã monitionem, si prius satisfacere renuerit, paterna pietatis longanimitate differatur: Tandemque si postpositis*

Vide Concil. 13. Tolet. c. 2. & 5. & Conc. Tolet. 16. cap. 10. Greg. 2. epist. 4. ad finem Zachar. epist. 14. Stephan. III. epist. 4.

omnibus præfatis monitionibus incorrigibilis contumaciæ spiritum non deposuerit, & se per omnia Deo subdi nolens, benedictionibus Ecclesiæ participare noluerit, elogium segregationis à corpore Christi ab omnibus ei porrigatur, quod per Prophetam & regem Dauid longe ante, eodem qui in Episcopis est dictante Spiritu Sancto, noscitur decantatum: Quia persecutus est *(inquit)* hominem inopem & mendicum, & compunctum corde, & non est recordatus facere misericordiam, & dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. *Totumque ei quod in persona Iudæ traditoris D.N.I.C. & malignorum Episcoporum Ecclesia decantare solet, per singulas ei decantetur Ecclesias; quia Dominus dixit,* Quamdiu fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis; & quamdiu his non fecistis, nec mihi fecistis. *Et ideo quod probatur in capite in membris intelligendum esse non dubitetur. Vnum tantummodo ibi verbum per interpositionem commutetur:* fiant dies eius pauci, & *principatum* eius accipiat alter, &c.

Concil.4.Tolet.cap.75. *Sane de futuris regibus hanc sententiam promulgamus, vt si quis ex eis contra reuerentiam legum superba dominatione & fastu regio in flagitiis & facinore siue cupiditate crudelißimam potestatem in populis exercuerit, anathematis sententia à Christo Domino condemnetur, & habeat à Deo separationem atque iudicium propter quod præsumpserit praua agere, & in perniciem regnum conuertere,* &c.

Concil.6.Tolet.cap.3. *Postquam ordine præmisso ad gubernacula accesserit regni, si ipse temerator extiterit huius promißi sit anathema maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni,* &c.

Conc.7.Tolet.c.1. *Anathema fiat, & velut præuaricator Catholicæ fidei semper apud Deum reus existat quicumque Regum deinceps canonis huius censuram in quocumque crediderit vel permiserit violandam.*

Concil.8. Tolet. cap.10. *Quicumque detractor & non potius venerator decreti eiusdem atque legis esse maluerit, siue religiosus ille, siue sit laïcus, non solū Ecclesiastica excommunicatione plectatur, verū & sui ordinis dignitate priuetur.*

Radegundis apud Greg.Turon.lib.9.c.42. *Si casu post meum obitum quæcunque persona, vel loci eiusdem Pontifex, seu potestas principis, vel alius aliquis (quod nec fieri credimus) congregationem vel suasu maleuolo, vel impulsu iudiciario perturbare tentauerit* &c. *sicut prædones & spoliatores pauperum extra gratiam vestram habeantur.* & paulò post: *si (quod absit) contra Dei mandatum & auctoritatem, regum aliquis de suprascriptis conditionibus coram Domino & sanctis eius precabiliter commendatis agere, aut de persona aut substantia voluerit minuenda; aut memoratæ sorori meæ Agneti abbatissæ molestias aliquas inferre tentauerit, Dei & S. crucis, & B. Mariæ incurrat iudicium, & Beatos confessores Hilarium & Martinum, quibus post Deum sorores meas tradidi defendendas, ipsos habeat contradictores & persecutores,* &c.

a Initium epist. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam. vide Cōcil. Later. sub Martino I. consult. 2.
b fratri Theodoro Papæ Victor.

EPISTOLA FELICIS SICILIÆ Episcopi S.Gregorio papæ Rom. directa.

Domino [a] Beatissimo & Honorabili sancto [b] *Patri Gregorio* Papæ, *Felix vestræ salutis amator.*

Beatißima

B*EATISSIMAE*[c] *vestræ* salutis ac sanctitatis iura penes *Deum sunt manifesta*, dum *prædicationibus scil. Apostolicis &* doctrinæ [d] *veræ fidei cultura vniuersa repleta sit terra: per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum vestra instruente admonitione exhortatoria superædificatur orthodoxa Christi Ecclesia Apostolica institutione fundata, & à fidelibus patribus firmissime roborata. Ad quam omnes beatissimi Apostoli pari honoris & potestatis consortio præditi populorum agmina conuertentes, piè*[e] *sancteque de tenebris ad lumen, de lapsu* infidelitatis *ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia præscitos salutaribus præceptis ac monitis perduxerũt. Quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens*[f] *merita & perfectius implens exempla Ecclesiam Dei morum probitate, & actuum*[g] sanctitatem *condecorat: & fide sacra*[h] *Christianis*que *moribus vigens, quæ fieri Deo placita præcipit studiis pontificalibus indesinenter operatur & perficit; seruans diuinæ legis*[i] præcepta, *quia non auditores legis iusti sunt apud Deum,*[k] *sicut narrat Apostolus, sed factores legis iustificabuntur.*

Hæc quidem meditantes perlatum est [l] *sicut* à quibusdam Roma venientibus vos Augustino *consodali* nostro per [m] venerabilem sanctitatem vestram post modũ Episcopo Anglorum genti ordinato & illuc directo atque Anglis scripsisse, quos [n] *olim* ad fidem conuersos per nos cognouimus vt [o] quarta progenie coniuncti non separentur. Quæ consuetudo dudũ [p] in illis, aut in istis partibus, quãdo vna vobiscum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat, nec in vllis prędecessorũ vestrorũ Decretis aut reliquorum generaliter vel specialiter patrum institutis legi, aut hactenus ab vllis sapientibus esse concessum didici, sed semper *vsque* [q] *septimum* originis suæ gradum hoc à sanctis antecessoribus vestris & cæteris sanctis patribus tam [r] in Nicæna Synodo quam & in aliis sanctis Conciliis congregatis, seruari debere reperi, & à recte viuentibus ac Deum timentibus hominibus studiose præuideri cognoui. Dum hæc [s] *nobiscum versabãtur* superuenere & alia de quibus necessariũ

c *lege* vestræ beatit. paterni atis apud Deum acceptabilis opera & conuersatio gloriosa pene mundo toti sunt, &c.
d doctrinis dum veræ.
e pie & sãcte.
f sequens plenius.
g sanctitate.
h vel Christianis.
i mandata.
k Rom. 2.
l siquidem.
m Augustinũ à Gregorio in Angliam missum non negamus A.D. 596. negamus vero ab eodẽ ordinatum: quandoquidem Gregorius ipse scribit Virgilium Arelat. episc. Augustini cõsecratorem fuisse A. D. 601. vide Gregor. epist. 58. lib. 9. & epist. 15. & 31. li. 12. Bedam hist. Angl. lib. 2. c. 27.
n cum cõstet Augustinum anno demum 596. ad Anglos missum, nemo vere scribere potuit A D. 604 ipsos olim ad fidem conuersos per Gregorium.
o hoc non scripsit Gregorius, sed *tertiam vel quartam generationem fidelium licenter sibi iungi debere.* vide Bedam hist. lib. 1. c. 17.
p seqq. cõminiscitur impostor.
q vsque ad.
r hæc omnia pro libidine fingit laruatus scurra.
s N. phras.

nobis videtur veſtram conſulere auctoritatẽ. Deuenerunt quippe ad nos tã Benedictus[t] Syracuſanæ Eccleſię Epiſcopus *quam &* alij fratres noſtri *equidẽ* lacrymantes ac dicẽtes, per ſeculares & laïcos nimis ſe eſſe turbatos atque animo afflictos ſuper immoderatis actibus eorum; pro quibus & aliqua *merita* [u] eis *impingebantur*.

Sunt etiam quędam Eccleſiæ in noſtra prouincia, ſuper quarũ conſecrationibus dubitatur; & tam propter *aërum* [x] antiquitatem quam & propter earum cuſtodũ incuriam neſcitur vtrum dedicatæ ab Epiſcopis fuerint nec ne; ſuper quibus omnibus nos à veſtra ſanctitate ac veſtræ ſedis auctoritate inſtrui precamur. Et vtrũ ea quæ (ſicut prædiximus) vos præfato *conſodali* noſtro Auguſtino Epiſcopo, & Anglorum genti ſcripſiſſe audiuimus, ſpecialiter ei, an generaliter omnibus ſcripta ſunt, ſcriptis veſtris imbui quærimus, & de hac ſiue de aliis *præſcriptis* rebus pleniter informari cupimus. Nos enim ea quæ legimus & obſeruari à fidelibus cognouimus non increpando (quod abſit) vobis ſignificamus, ſed quid rationabiliter & fideliter ſuper his obſeruare debeamus requirimus.

Et quoniam non modicum [y] *murmur* ſuper hac re *nobiſcum verſatur*, quid reſpondere fratribus & coëpiſcopis noſtris debeamus, à vobis [z] *quaſi à capite* reſponſum quærimus; ne ſuper his ancipites remaneamus, aut [y] *murmur* vllum tam noſtris temporibus quam poſt *inter vos & alios remaneat*; [y] *rumorque veſter* qui ſemper *bonus & optimus* fuit, detractionibus *laceretur* vel ſubrodatur, aut nomen veſtrum (quod abſit) *ſuperuenientibus* temporibus blaſphemetur.

Nos [a] autem *quæ recta ſunt* auctore Deo humili *corde* ſeruantes, *vno vinculo charitatis vobis conſtricti*, veſtram *religionem in omnibus* vt fideles alumni defendẽtes à vobis quæ recta ſunt quærimus; ſcimus [b] enim vt ſemper ſanctæ ſedis præſules, primo Apoſtoli, deinde ſucceſſores eorum fecerunt vos vniuerſalis Eccleſiæ, & maxime Epiſcoporum (qui oculi propter contemplationem & ſpeculationem vocantur Domini) curam gerere, ac de religione & lege veſtra aſſiduè cogitare.

Sicut [c] *ſcriptum eſt*; Beatus vir qui meditabitur in lege Domini

t Benedictus hic è cerebro ſycophantæ prodiit. Ioannes enim Gregorio ſedente poſt Maximianum Syracuſanã Eccleſiã rexit, quem vixiſſe A.D.603. mẽſe Aprili ex epiſt.35.li.11. regiſtri Gregoriani conſtat. doceat qui poteſt eũ eodem anno vel ſequenti viuẽdi finem feciſſe.

u not. phraſ.

x leg. videtur *earum*.

y not. phraſ.

z vide Innocent. epiſt. 4. & 22.

a vide epiſt. Victoris. Carthag. ad finẽ. *Nos enim humiles corde quæ recta ſunt adiutore Domino ſapientes &c. vobiſcum ſumus conſtricti veram fidẽ &c. fortiter defenſantes.*

b ſcimus te fumos vẽdere: ſequentia enim Athanaſij ad Felicẽ II. ſcribentis verba eſſe finxiſti; teq; eo nomine mendacij reum iam peregimus.

c lege ex epiſt. Victoris

Domini *die ac nocte. Quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantum conspecta, sed* exuberante *in vobis Christi gratia in vestra cognoscitur conscientia immobiliter insita, nullatenus de vestro corde recedente lege Christi,* [d] & iustitia *Domini sacrosancta, sicut in Psalmis dicit Propheta, Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium; Lex Dei eius in corde ipsius, non atramento sed spiritu Dei viui* vestris [e]*in* arcanis *conscripta.* Non igitur *in tabulis lapideis sed in tabulis cordis.* Extinguatur oramus vestris sapientissimis responsis & auxiliis omnis tenebrarum caligo, vt [f] *Lucifer nobis resplendeat per vos,* sanctissime Pater, *& dogmatica definitio omnes vbique lætificans,* qua *gloriosi* [g] sanctæ *Ecclesiæ Patres propria* & *pijssima dogmata in æternæ vitæ firmam hæreditatem* [h]prædicare *noscuntur.*

Et subscriptio. [i] *Incolumem* vos *&* Deo *placitum,* Sancte *pater patrum,* orantem pro nobis Dominus custodiat in æuum. Amen.

CENSVRA.

AGNOSCO Felicem Messanensem Ecclesiam rexisse Gregorio sedente: siquidem ad eum data legitur epist. 38. lib. 1. A.D. 591. mense Martio vel Aprili: at eundem anno 595. ex numero viuorum exturbatum nemo negauerit qui epist. 8. li. 5 mense Sept. anni 595. epist. 39. eiusd. libri epist. 35 lib. 6. quartam lib. 7. Indict. 1. 54. libri 8. & quadragesimam sextam lib. 9. ad Donum successorem datas percurrerit. Notabit ergo Lector, 1. Felicem illum Siculum ad quẽ Gregorius epistolas 48. & 10. lib. 7. Indict. 2 scripsit, alium fuisse à Messanensi, eumque inter laïcos vixisse. 2. Felicem Messanensis Ecclesiæ præsulem diem vltimum obiisse antequam Augustinus ad Anglos A.D. 596. missus Episcopalibus infulis (à Virgilio Arelatensi ordinatus) velaretur, est enim Ecclesiæ gubernaculis admotus Anno 601. 3. Absurdissime fingi Gregorium à Messanensi antistite monitum A. 604. 5. Epist. huius artificem plumbei oris, ferreæ frontis Sycophantam Victoris Carthaginensis, Stephani Dorensis, Sergij Cyprij plumis ornatum processisse. 6. Quascũque nugas profudit de murmure ob epistolam ad Augustinum à Gregorio scriptam ipso viuente oborto; de Benedicto Syracusano aliisque præsulibus vexatis; de fabricis de quærum consecratione dubitatur, totidem esse nebulonis otio nequiter abutentis somnia. 7. Rescriptum Gregorij M. ad Augustini interrogationes iampridem Pontificiis displicuisse; docet id Bonifacius primus Mogũtinorum Archiepiscopus in epistola ad Nothelmum, *similiter* (inquit) *diligenter obsecro, vt illius epistolæ, quæ continentur, vt dicunt, interrogationes Augustini Pontificis ac prædicatoris primi Anglorum, & responsiones S. Gregorij Papæ, exemplar mihi dirigere curetis, in qua*

Carthag. post hæc verba *factores legis iustificabuntur: in qua lege diuina vestra sancta & venerãda sinceritas, sicut scriptum est, meditatur die,* &c.

d Christi Dei Domini.

e vestra in arcana cõscripta neque in tabul.

f Extrema clausula libelli Stephani Dorẽsis ad Martinũ Papam, &c. lege, *quatenus funditus extincta huiusmodi caligine, Lucifer* &c. *per vos sanctissimos.*

g quam gloriosi Eccl. patres sanctæq; & vniuersales quinque Synodi per propria.

h prædicasse.

i subscriptio epist. Sergij Cypri Archiepiscopi ad Theodorum Papam: *me & Domino bene placitum ora sanctissime* &c.

inter cætera capitula continetur, quod in tertia generatione propinquitatis, fidelibus liceat matrimonia copulare; & vt ſcrupuloſa cautela diligenter inueſtigare ſtudeatis, ſi illa conſcriptio ſupradicta Patris noſtri S. Gregorij eſſe comprobetur, annon; quia in ſcrinio Romanæ Eccleſiæ, vt affirmant ſcriniarij, cum cæteris exemplaribus ſupradicti Pontificis quæſita non inueniebatur, &c.

GREGORII I. PAPÆ Epiſtola 32. Lib. XII.

Gregorius Felici Epiſcopo Meſſanæ.

Reuerendiſſimo [a] *fratri Felici Epiſcopo, Gregorius ſerui ſeruorum Dei.*

CAPVT [b] *noſtrum, quod eſt Chriſtus, ad hoc ſua membra nos eſſe voluit, vt per* eius largam *charitatis & fidei compagem vnum nos in ſe corpus efficeret; cui ita nos adhærere conuenit, vt quia ſine ipſo nihil eſſe poſſumus, per ipſum poſſimus eſſe quod dicimur. Ab arce capitis res nulla nos diuidat; ne ab* [c] eo *ſi* membrum *eſſe refugimus relinquamur; & velut* deiecti *de* [d] *vite palmites areſcamus. Vt ergo Redemptoris noſtri habitaculum eſſe mereamur, in dilectione ipſius toto mentis ſtudio maneamus. Ipſe namque ait;* [e] Qui diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud eum manſionem faciemus.

Exegit [f] ergo *dilectio tua, frater chariſſime, vt ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ tuis deberemus* [g] conſultis *reſpondere. Quod licet non prolixè, ſed* [h] ſuccincti *agere feſtinaremus, propter quaſdam importunitates, quæ (noſtris præpedientibus peccatis) in nos ſuperuenere, tuis tamen* hæc *per reliqua ſanctorum patrum inſtituta ſtudiis perquirere latiùs & inueſtigare* committimus. [i] *Non enim poteſt mens attrita, & oneribus atque importunitatibus* [k] prægrauata *tantum boni peragere,* & liberè de his loqui, *quantum delectata & oppreſſionibus ſoluta. Non ergo iſta ob id prætulimus vt hæc & alia, quæ neceſſaria fore cognouerimus, tuæ ſanctitati velimus denegare, ſed* vt *quod hic minus inuenitur, latius perquiratur.*

De tribus enim Apoſtolicam ſedem, [l] *in qua alitus es & edoctus,* capitulis conſulendam, prædeceſſorum tuorum

a non negauerim à Gregorio cęteros Epiſcopos *reuerendiſſimos fratres* appellatos: id tantum moneo, titulum huiuſmodi reliquis Gregorij epiſtolis deeſſe.
b initium epiſt. 111. lib. 7 indict. 2.
c ab eâ ſi eius eſſe membra.
d Ioan. 15.
eiecti.
e Ioan. 14.
f initium epiſt. 2. Pſeudo-Cornelij: exigit.
g conſultibus.
h ſuccincte.
i permittimus.
k grauata.
l an Felix ſedem Apoſt. occupauit?

rum sequens exempla, credidisti; id est, de consanguinitatis coniunctione, & de vexatione Episcoporum à subditis, & [m] *de Ecclesiarum dubitatione consecrationum.*

Quod [n] autem scripsi Augustino Anglorum gentis Episcopo, alumno videlicet, vt recordaris, tuo, de consanguinitatis coniunctione, ipsi & Anglorũ genti quæ nuper ad fidem venerat, ne à bono quod cœperat, metuendo austeriora, recederet, [o] *specialiter* & non generaliter cæteris me scripsisse cognoscas. Vnde & [p] mihi omnis Romana ciuitas extitit testis, nec ea intentione hæc illis scriptis mandaui, vt [q] postquam firma radice in fide fuerint solidati, si [r] *infra propriam fuerint consanguinitatem inuenti*, non separentur; aut infra affinitatis lineam, id est vsque ad septimam generationem coniungantur, sed adhuc illos Neophytos existentes sępissime eos prius illicita docere vitare, & verbis ac exemplis instruere, & quę post de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet Nam iuxta Apostolum qui ait, [f] *Lac vobis potum dedi, non escam*; ista illis modò [t] non posteris, vt supradictum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum quod infirma adhuc radice plantatum erat erueretur; sed cœptum firmaretur, & vsq; ad perfectionem custodiretur. Sane [u] si in his secus quã debuimus aliquid egimus, [x] *non propter ipsam*, sed commiserando actum esse cognoscas. Vnde & testem inuoco Deum, qui [y] *cogitationes* omnium *hominum nouit*, cuius etiam [z] *oculis omnia nuda sunt & aperta:* Nam si ea destruerem quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor sed euersor esse iuste comprobarer, testante veri-

m not. phras.
n hunc locũ citat. Ioan. Diac. vitæ Greg. lib. 2. cap. 38.
o hæc fuerat Augustini quæstio teste Beda Hist. Anglorum lib. 1. cap. 17. *vsq; ad quotam generationem fideles debeant cum propinqua sibi coniugio copulari; & nouercis & cognatis si liceat copulari?* *Resp.* Greg. his verbis, *Quædam terrena lex in Romana republica permittit, vt siue fratris siue sororis, seu duorũ fratrum germanorum, vel duarum sororum filius & filia misceantur. Sed experimento didicimus, ex tali coniugio sobolem non posse succrescere Et sacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare Vnde necesse est vt iam tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam secunda quam duximus, à se omnimodo debet abstinere Cum nouerca autem misceri graue est facinus; &c.* An hæc solutio quæstioni absolutæ opposita ad *neophytos* restringenda sit, vt ad eos *specialiter, non* ad omnes *generaliter* pertineat, iudicet Lector.
p Quasi vero plebs vrbica mentis Gregorij ad exteros scribentis conscia fuerit, vt ad eius testimonium postea recurrere necesse esset.
q nihil tale videmus in literis à Beda descriptis.
r not. phrasim: Ioannes VIII. ep. 198. Stephani, Eugenij & Leonis prædecessorum Synodali decreto munitus propinquorum coniugia nefanda pronuntiat. Gregorij, Callisti, antiquorumq; pontificum ne meminit quidem. Leo IV. in epist. ad Britannos c. 5. Gregorij iunioris decreta tenenda pronuntiat: de Greg. primo nihil habet.
f 1. Corinth. 3.
t hoc falsum videri supra monuimus.
u ne deprecare culpam, secus quam debuit non egit qui quod lex licitum pronuntiat, manifestum facit.
x hic aliquid deesse videtur.
y Psalm. 93. vers. Hieron.
z Hebr. 4.

tatis voce, quæ ait: [a] *Omne regnum in ſeipſum diuiſum non ſtabit, & omnis* [b] ſcientia *& lex aduerſus ſe diuiſa* deſtruetur. Ideoque neceſſe eſt, vt omnes concorditer ſtatuta ſanctorum patrum noſtrorum teneamus; *nihil* videlicet *per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium* bonæ *deuotionis vnanimes diuinis & Apoſtolicis conſtitutionibus* [d] auxiliante Domino pareamus.

O [c] *quam bona eſt charitas, quæ abſentia per imaginem, præſentia ſibimetipſis exhibet per amorem; diuiſa vnit, confuſa ordinat, inæqualia ſociat, imperfecta conſummat. Quam recte prædicator egregius* vinculum perfectionis [f] *vocat; quia virtutes quidem cæteræ perfectionem generãt, ſed tamen eas* ita [g] *charitas ligat, vt ab amantis mente diſſolui iam nequeant.*

His ritè perpenſis, charitati tuæ iam dictis [h] indulſi; nec præceptum dedi ſed conſilium; nec regulam in his poſteris vllis tenendam tradidi; ſed de duobus periculis quod facilius ſit vitandum oſtendi.

Si [i] igitur *in rebus ſecularibus ſuum cuique ius, & proprius ordo ſeruandus eſt; quantò magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio, ne ibi diſcordia locum inueniat, vnde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione ſeruabitur ſi nihil poteſtati ſed totum æquitati tribuitur.*

Quapropter [k] *multum cor noſtrum magnitudini veſtræ congaudet, quod ſic vos in veſtris actibus ſtudioſos inuenimus, vt* [l] & noſtri curam habeatis, & talia ſciſcitando inquirere ſtudeatis; quatenus *vobis* non ſolum *apud homines gloriam,* ſed *& apud Omnipotentem* [m] Dominum *præmia mercedis* acquirant. [n]

Cæterum ſuper vexatione Epiſcoporum, de quo nos conſulere voluiſtis, ſcimus quia à [o] *nullis vita præſulum perturbari debet exceſſibus:* [p] *quia valde indignum eſt, vt* hi *qui throni Dei vocantur* [q] aliqua *motione* à regibus vel ſubditis *turbentur.*

Quoniam ſi Dauid regum iuſtiſſimus, in Saul, quem conſtabat iam à Deo reprobatũ & abiectum eſſe, [r] manum mittere non præſumpſit; quanto magis cauendũ eſt, ne manum detractionis, aut vituperationis, ſiue *indiſcretionis* [ſ] aut *dehonorationis* quidam mittant in vnctum Domini vel in prædicatores Sanctæ Eccleſiæ? quia eorum [t] vexatio ſiue detractio ad Chriſtum pertinet, cuius vice

a Matth. 12. ſic legit Martinus I. in Synodica.
b ſententia.
c verba Leonis epiſt. 78. cap. 2. *ſupereſt fratres, vt cõcordi obedientia ſalubres ſuſcipiatis hortatus, & nihil per cont. &c.*
d conſtit. pareatis.
e initium epiſt. 50. lib. 4. indict. 13.
f Coloſſ. 3.
g charitas etiam.
h nihil indulſit Gregorius Felici, ſed (ſi fides habẽda ſit epiſtolæ *Felicis nomine prænotatæ) Anglis neophytis.
i initium epiſt. 120. lib. 7. indict. 2.
k initium epiſt. 94. eiuſdem libri.
l vt vobis & apud hom.
m Deum.
n acquiratis.
o verba Conc. Toletani. 11. cap. 5. ab initio.
p exceſſibus motionum.
q leui motione turbentur.
r 1. Sam. 24. 7. 26. 9.
ſ not. phraſ.
t his & ſimilibus verbis centies vtitur pſeudo-

ius vice in Ecclesia legatione funguntur.

Vnde summopere cauendum est omnibus fidelibus, ne clanculò aut publicè Episcopum suum, id est [u] *vnctũ Domini*, detractionibus aut vituperationibus dilanient perpendẽtes illud exemplum Mariæ; quia pro eo quod Moysi famulo Dei [x] *propter Aethiopissam* detraxit, immunditia lepræ mulctata sit. Et illud Psalmistæ, [y] *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari*. Et in lege diuina legitur: [z] *Dijs non detrahes, & populi tui principi non maledices.*

Vnde valde prouidendum est subditis tam clericis quam laïcis, *ne* Episcoporum, [a] *ne præpositorum suorum vitam temere* [b] reprehendere audeant, *si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident; ne vnde mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur.*

Admonendi sunt etiam, ne cum culpas præpositorum suorum *considerant contra eos audaciores fiant. Sed sic* [c] *eorum praua apud semetipsos* considerent, [d] *vt diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent.*

Quoniam [e] *facta* suorum Episcoporum vel *præpositorum oris gladio non sunt ferienda, etiam cum recte reprehendenda* [f] videntur; quoniam à prædecessoribus nostris & à reliquis multis sanctis Episcopis statutum [g] *fore* cognoscimus, vt [h] *oues pastores suos non* facile *reprehendant*, nec eos criminari vel accusare *præsumant*, quia [i] *cum in præpositos delinquimus eius ordinationi qui nobis eos prætulit obuiamus. Vnde Moyses,* [k] dum *contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait,* [l] *Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra* [m] Deum.

Quapropter admonendi sunt subditi vtriusque ordinis viri, vt cum magistrorum facta conspiciunt, [n] *ad suum cor redeant*, & de eorum increpationibus non præsumant; quia [o] *non est discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum.*

De [p] *dedicationum vero Ecclesiarum dubitatione* super qua inter cætera nos consulere voluistis, hoc vos rite tenere debetis quod nos [q] ab antecessoribus nostris traditum accepimus; id est, vt quotiens tam de baptismo aliquorum vel confirmatione, quam de Ecclesiarum cõsecratione dubitatio habetur, & nec scriptis nec testi-

Isidorus priscorum paparum nomina mentiens.
u scriptura solos reges vnctos Domini vocat.
x Num. 12.
y Psalm. 104.
z Exo. 22. 28.
a verba Greg. pastoral. lib. 3. admonit. 5. *admonendi sunt subditi ne præposit.*
b iudicent.
c sic si qua valde sunt eorum, &c.
d diiudicent vt tamen.
e ibid. post lin. 25. facta quippe præposit.
f iudicantur.
g not. phras.
h Syn. Rom. 5. sub Symmacho.
i ibid. post lin 4.
k Moyses quoque eum.
l Exod. 16. 8.
m Dominũ.
n phras. Gregor. eod. loco.
o Matth. 10. 24.
p not. phras. de Ecclesiarum consecratione vide Concil. 5. Carthag. c. 6.
q hoc impostor fingere videtur.

bus ratio certa habetur, vtrum baptizati, vel confirmati, ſiue Eccleſiæ conſecratæ ſint, vt baptizentur tales ac confirmentur, atq; Eccleſiæ canonicè dedicentur, nec talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam [r] *non* monſtratur *iteratum, quod non* certis indiciis *oſtenditur* rite peractum. Hæc vos adminiculante diuina gratia ita tenere cupimus, vobiſque vt poſtulaſtis tenere & docere mandamus, & ea quæ à ſanctis Patribus ante nos ſunt ſtatuta, [ſ] non proteruè irrumpere, ſed fideliter ſeruare optamus.

Vnde [t] *redemptoris miſericordiam exoramus, vt ſua vobis in omnibus gratia ſuffragetur, & effectu implere vos tribuat quod velle conceſſit; quia* [u] *in hac re tantò commoda retributionis accreſcunt, quantò & ſtudium laboris augetur.*

Progeniem [x] *vero ſuam* vnum*quemque* de his qui fideliter edocti ſunt, & iam firma radice plantati ſtant incõuulſi *vſque ad* [y] *ſempiternam obſeruare decernimus generationem*. Et [z] *quamdiu ſe affinitate agnoſcunt propinquos, ad huius copulæ non accedere ſocietatem* præſumant; nec eam quam aliquis ex propria conſanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita [a] *pollutione maculauit*, in coniugium ducere vlli profectò licet Chriſtianorum vel licebit: quia inceſtuoſus eſt talis coitus, & abominabilis Deo, & cunctis bonis hominibus. Inceſtuoſos [b] *vero nullo cõiugij nomine deputandos* à ſanctis Patribus dudum ſtatutum eſſe legimus.

Ideo nolumus nos in hac re à vobis ſiue à cæteris fidelibus reprehendi; quia quod in his Anglorum genti indulſimus, non formam dando, ſed conſideratione, ne [c] Chriſtianitatis bonum quod cœperant imperfectum dimitterent, egimus.

Paterna [d] ergo *vos dilectione ſalutantes hortamur, vt* propoſitas *opportunitate* occaſiones in veſtra efficacia *enixius* elaborare *debeatis; atque id modis quibus poſſibile fuerit, omni ſtudio agere contendatis: quatenus prædicabile deſiderium*

r verba Leonis epiſt. 92. c. 15. *in quibus quod nõ oſtenditur geſtum ratio non ſinit vt videatur iteratum.*

ſ legem irrũpere, phraſ. Pipini Decret. A. D. 744 dati Sueſſione.

t verba Greg. epiſt. 94. lib. 7. indict. 2. redempt. noſtri.

u quia ergò.

x verba Gregorij 3. epiſt. 1. quibus aduerſatur Innocent. III. in Conc. Later. c. 50. & 51. hũc locum citat Hincmar. de diuortio Lothar.

y legendum videtur *vſq; ad ſeptimam generat.* ſi enim in ſempiternũ obſeruanda ſit progenies, nulla vnquã erunt contrahenda matrimonia, cum ex eadem familia ortum habeant omnes omnino homines, quos ἐξ ἑνὸς αἵματος ἐποίησε Deus teſte Apoſt. act. 17. 26.

z verba Greg. 2. epiſt. 14. vide & can. 9. Conc. Rom. ſub eod. Greg. & can. 5. Conc. 2. Toler.

a inceſtus pollutione commaculari, phraſis Conc. Ilerd. c. 4.

b à Concilio ſcil. Agath. cuius hæc verba ſunt c. 61. Vide Conc. Epaun. c. 30. Conc. 4. Aurel. cap. 27. Turon. 2. c. 22. Aquiſgran. ſub Nicol. 1. c. 9. Aruern. c. 11. Aurelian. 3. c. 10. Arelat. 4. c. 11.

c quaſi vero *qui* 3. *vel* 4. *generatione* matrimonio *iunguntur* (quod *licenter* fieri poſſe ſcribit Gregorius) ideo minus Chriſtiani dicendi ſint.

d verba Greg. epiſt. 94. lib. 7. ind. 2. *opportunitate occaſionis inuenta efficaciam veſtram exercere enixius, &c.*

veſtrum

vestrum [e] in auxilium omniū *adiuuante Domino compleatis.*

Nec hoc quoque in hac solicitudinis parte relinquimus, [f] quod omnes incestuosi à liminibus sanctæ Ecclesiæ sint separandi, quousque per satisfactionem precibus sacerdotum canonice eidem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ reconcilientur. [g] Sunt enim mali segregandi à bonis, & iniqui à iustis, vt saltem rubore suo cōsciencias suas recognoscant, & couertantur à prauitatibus suis. At si incorrigibiles apparuerint, [h] segregentur à fidelibus vsque ad satisfactionem, iuxta Saluatoris Domini sententiam, qua inter cætera de peccante in se fratre præcipiendo ait, [i] *Si peccauerit in te frater tuus,* [k] *corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus* [l] es *fratrem tuum. Si autem non audierit te, adhibe tecum* [m] *vel duos; vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si eos non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* His ergo & aliis multis sanctorum patrum auctoritatibus segregandi sunt mali à bonis, ne pereant iusti pro iniustis, sicut [n] scriptū est, *Perit* [o] *iustus pro impio.* Debet enim discretio semper fieri inter bonos & malos, sicut est inter hœdos & oues.

Manifesta [p] quoque *peccata non sunt occulta correctione purganda;* sed *palam sunt arguendi, qui palam nocent; vt dum aperta obiurgatione sanantur, ij qui eos imitando deliquerant corrigantur. Dum* enim *vnus corripitur multi emendantur.* [q] Et melius *est vt pro multorum* [r] salute *vnus condemnetur, quàm per vnius licentiam multi periclitentur.*

Nec mirum si inter homines hæc ratio custoditur, [s] *cum* & inter [t] iumenta hoc fieri persæpe *cognouimus,* vt ea quæ scabiem aut impetiginem habere videntur, separentur à sanis, ne illorum morbo cætera *damnentur* & pereant. Satius est ergo vt mali aperte corrigantur quam pro illis boni pereant. [u]

Vnde [x] volumus *omnes in vnum conuenire* Episcopos, *vt de incidentibus causis* fiat *disceptatio, & salubris de Ecclesiastica obseruatione collatio; quatenus dum per hoc & præterita corriguntur, & regulam futura suscipiunt, omnipotens* vbique *Do-*

e de reuersione errantium adiuu.

f Quis vnquā hoc ignoraui? in nō necessariis superuacuam operam impendis.

g hunc locū citat Hincmarus de diuortio Lotharij.

h An aliud esse censes *segregari à fidelibus,* ab eo quod supra dixeras *segregari à bonis & iustis?* quid ergo hic statuis noui?

i Luc.17.3. Matth.18.21.

k vade & corripe.

l eris.

m tecum adhuc vnum.

n à pseudo-Anacleto epist.2. & pseudo-Sixto I. epist. 2. & similibus larvis.

o contra quā statuit Leo epist.89.c.6. *is tantum pœnæ subdendus est quem reatus inuoluit; nec particeps debet esse supplicij, qui consors non docetur fuisse cōmissi.* hæc ille.

p verba Isidori sent.lib.3.c.46. q vtilius. r saluatione. s not.phras. t hoc simili vtitur Greg.lib.7.indict.2.ep.6.& lib.9.ep.69. u hucusque Hincmarus. x verba Greg.epist. 111.lib. 7.ind.2. *vnde ne qua inter fratres dissensio, ne qua inter præpositos & subiectos sint fomenta discordiæ, in vnum conuenire sacerdotes necesse est, vt & de incid.caus.discept.& sit salub.&c.*

minus fratrum concordia collaudetur. Cuius vobis adeſſe præſentiam, ſi hæc [y] obſeruaueritis, *ſcitote; quia ſcriptum eſt,* [z] vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorum ſum. *Si ergo dignatur adeſſe* [a] duobus vel tribus congregatis; *quanto magis non deerit vbi plures conuenerint ſacerdotes? Et quidem quia* [b] adhibendum *bis in anno* [c] Concilium *Patrum ſit regulis* [d] inſtitutum *non latet. Sed ne fortè aliqua* [e] excuſatio ſit, *ſemel decreuimus congregari, vt expectatione Concilij nihil prauum, nihil præſumatur illicitum. Nam* [f] plerique & ſine *amore iuſtitiæ, metu* examinationis, abſtinent *ab hoc quod omnium notum eſt poſſe diſplicere iudicio. Hanc* frater chariſſime [g] *obſeruantiam noſtris relinquendam poſteris teneamus, & omnia quæ ad eruditionem noſtram ſacris apicibus ſcripta ſunt* [h] cuſtodiamus, *atque ad ea quoſcunque poſſumus* [i] excitemus. *Certum quippe eſt, quia ſi toto corde præceptis ſalutaribus nos occupamus, omnem vitiorum labem effugimus; quia dum* [k] *his quibus ædificamur innitimur, locum ſine dubio deceptionis excludimus.*

Quapropter oportet vt enixius in cunctis [l] *ſtudioſum vos* circa fratres atque ſubiectos oſtendatis, vt omnes cum quibus aliti eſtis atque didiciſtis S. Rom. Eccleſiæ præceptionibus parere, *Apoſtolicæ ſedis præcepta multiplicare* apertiſſimeque *nota facere cognoſcant*; quia quod ſpecialiter tibi tuiſque & fratrum tuorum charitati (vt tuæ literæ innotuerunt) *conſultis* [m] ſcribimus, generaliter omnibus tenenda mandamus.

Circa [n] *ſubiectorum* autem *actus* fraternitas tua *ſit* [o] *vigilans, vt veſtrũ illis exemplum inſtructio & vita magiſtra ſit; linguæ veſtræ exhortatione diſcant quod metuant, & doceantur quod diligant: vt dum talenta credita* [p] cum *lucro* multiplicantur, [q] *in* diem *retributionis* annuente diuina gratia *audire* mereamini, [r] *Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudiũ Domini tui. Curam præterea* [ſ] de omnibus quæ *vobis alijſq; fratribus noſtris* & generaliter cunctis *pro illicitarum rerum prohibitione ſcripſimus,* [t] habere vos per omnia cognoſcamus. *Quia omni ſtudio omnique adniſu neceſſe eſt vt fraternitatis veſtræ vigilantia* compleantur, [u] *atque illic omnia quæ pro animarum ſcripſimus ſalute* fideliter recenſeantur; [x] *quatenus*

y obſeruabitis.
z Matth. 18.
a vbi duo vel tres fuerint quanto.
b de habendo
c Concilio.
d ſtatutum.
e ne forte aliqua impleri hoc neceſſitas non permittat; ſemel tamen in anno ſine excuſatione aliqua decernimus congregari, &c.
f nam plerũque etſi non amore iuſtitiæ, metu tamen examinis abſtinetur.
g fratres chariſſimi.
h meditemur atque.
i incitemus.
k dum in his.
l not. phraſ.
m conſulti.
n verba Greg. epiſt. 114. eiuſd libri.
o ſit cura vigil.
p lucro multiplicata reddideris.
q in die retrib. audire ſis meritus.
r Matth. 25.
ſ curam præterea congregandæ Synodi quam vobis atque [illegible]liis, &c.

t veſtræ ſpeciali et ſollicitudini noueritis incumbere. Vnde quia præcellentiſſ. filios noſtros Francorum Reges magnam vobis nouimus dilectionem impendere, omni vos ſtudio omnique agere adniſu neceſſe eſt, vt quod de Synodo congregganda mandauimus, fraternit.
u compleatur. x cenſeantur..

& vos per hoc vestrum zelum [y] *qualiter vobis illicita displiceant ostendatis, & nos vtiliter prouidisse, qui* vos ac *vestram ad hoc præ cæteris personam elegimus, videamur.*

Omnipotens [z] *Deus sua vos protectione custodiat, honoremq́ perceptum* vobis [a] omnibus *seruare concedat.* Amen.

CENSVRA.

*Baronius ad A.D.*604. §.7.8. 9. 10. vtriusque epistolæ auctoritate nixus, Gregorium Decretorum à pseudo-Isidoro sancitorum auctorem laudat. Nos contra monemus impurum blateronem centones farcisse, variisque Leonis, Gregorij M. Isidori Hispal. Gregorij II. Greg. III. Conciliorumque Agathensis, Romani 5. sub Symmacho, & Toletani 11. sententiis temere congestis, impudenter corruptis, sua deliria adtexuisse, quibus Gregorium ipsum aggressus eius auctoritatem eleuare voluit. Monendus & Lector Felicem Messanensem Episcopum, cui Donus A.D.595. successerat, anno 604. Gregorium consulere non potuisse.

De aliis sub Gregorij nomine editis epistolis Consule *Vindicias Gregorianas* eruditissimi Iamesij Geneuæ excusas A.D.1625.

---

*DEVSDEDIT PAPÆ Epistola vnica.

Deusdedit S. Rom. & Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus [a] *Gordiano Hispalensis Ecclesiæ* coëpiscopo, *& fratri dilectissimo.*

PERVENIT ad nos Diaconus vester, vestræ sanctitatis [b] *epistolam* ferens, *quod* quidam viri etiam & mulieres præterito Sabbatho, paschali die, [c] *pro* magno populorum incursu, nescientes proprios suos filios suscepissent ex lauacro sancto. [d] Cupis ergo scire si pro tali accidente ratione debeant viri & mulieres ad suum propriũ redire vsum annon. Nos *enim* ex hoc mœsti inquisiuimus priorũ patrum nostrorum dicta. Inuenimus autẽ in archiuis huius Apostolicæ sedis, iam talia contigisse Ecclesię [e] Isauriæ & Ephesiorum, simulq; Hierosolymę, & etiam aliarum ciuitatum. Episcopis etiam earum ciuitatum ab hac Apostolica sede volentibus scire, [f] *si* viri & mulieres redirent ad proprium thorum, beatæ memoriæ sanctissimi patres Iulius, [g] Innocentius & Cœlestinus cum Episcoporum plurimorum & sacerdotum *conuentu* [h] in

y & qualiter.
z finis epist. 50. lib. 4. indict. 13.
a vos in moribus seruare.

* hoc monstrũ lamberũ Burchard. Decr. lib. 17. c. 44. Iuo Decret. part. 1. c. 305. Gratian. caus. 30. q. 1. c. peruenit Sigeb. chron. ad A. D. 614. VVestmonasteriensis in flor. hist. &c.
a Gordianus hic tragelaphus est.
b not. phras.
c præ.
d Si proprios filios in casu necessitatis baptizare nõ soluit matrimoniũ: quãto minus eosdem è Baptismo suscipere? at verum prius teste Ioannis VIII. epist. 188. ergo & posterius, idem de filiastros coram Episcopis ad confirmationem tenẽtibus sentit Nicol. I. in epist. ad Rudolphum Bituric. c. 5.
e legit Baron. *in Ecclesiis*. vidit enim absurdissime Isauriam ciuitatibus accenseri.
f vtrum.
g hæc omnia finxit nebulo, cui temere fidem habuisse videtur Sigebert. ad A.D.614.
h consensu.

Eccleſia B. Apoſtolorum principis prohibentes talia perſcripſerunt & confirmauerunt, vt nullo modo *iam* in [l] *coniugio* ſe reciperēt mulieres [k] *aut* viri, qui [l] quacunque ratione ſuos [m] ſuſceperunt natos; ſed [n] ſeparent ſe, ne ſuadente Diabolo tale [o] vitium *peccati inoleſcat per mundum, & vniuerſorū error accreſcat*. Scitis, quia quomodo ſunt ſeptem dona Spiritus ſancti, ita ſunt ſeptē dona baptiſmi à primo pabulo ſacrati ſalis & [p] *ingreſſus* ſanctæ Eccleſiæ vſq; ad confirmationem [q] ſpiritus Sancti per chriſma. Ab hoc primo Spiritus ſancti dono vſque ad ſeptimum nullus Chriſtianus ſuam commatrem in [r] *coniugio* recipere debet; & qui præſumpſerit [s] anathematis vinculo religetur in perpetuum, *niſi* pœnitentiā egerit digne. [t] Mulieres verò cum ſeparatæ fuerint pro hac illicita re à propriis viris, totā præcipimus recipere dotem quam in die nuptiali *recepit*, & poſt expletum annum recipiant alium virum, ſimiliter & vir vxorem.

i *Baron.* in coniugium.
k ac viri.
l quicunque aliqua.
m ſuſceperint.
n ſepararent.
o Baron. *tale vitium innoteſcat*: reliqua diuerſo charactere expreſſe expungit.
p ingreſſu.
q cōſummationem.
r coniugium ſuſcipere.
ſ tamdiu anath. &c. donec.
t Sequentiū puduit Baroniū, nec immerito, ſunt enim theologo Chriſtiano indigniſſima: eorum tamen meminit Sigebert. loco citato.

CENSVRA.

VNICVM **tanti viri* (qualem Deuſdedit fuiſſe vult Baronius) *ne præteriret monumentum*, epiſtolium præcedens ſuis inſeruit Annalibus ad A.D. 617. prius tamen vlceroſo ſcripto medicas (quantum licuit) manus admouit, veritus ne fœda ſpurci ſermonis barbaries in ipſos lippientium oculos incurreret. Nos, ne quis Cardinali vulnera plusquam chironia attrectāti ob rem bene geſtam applaudat, ea ad viuum reſecabimus. Notabit igitur Lector, 1. nullum Gordianum annis 614. 15. 16. & 17. quibus Deuſdedit vrbis papatum tenuit, Hiſpalenſem Eccleſiam adminiſtrare potuiſſe; cum in confeſſo ſit Iſidorum Hiſpalenſem ſediſſe ab A.D. 600 ad 636. *floruit enim* (vt Hildephonſi verbis vtar) *temporibus Recaredi, Liuvanis, Vitterici, Gundemari, Sisebuthi, Suinthilani & Siſenandi regum; annis ferè 40. tenens pontificatus honorem, inſignemq; doctrinæ ſanctæ gloriam pariter & decorem*. Subſcripſit etiam Conciliis Hiſpalenſi 2. A.D. 620. & Toletano 4. anno 633. Superuixit igitur Gregorio M. Sabiniano, Bonifaciis III. & IV. Deuſdedit & Bonifacio V. peruenit autem ad Annum 1. Honorij: obiit enim (Redempto teſte) pridie Non. April. Luna 19. Aera 674. 2. Abſurdiſſime Iſauriam orientis prouinciā, cuius olim Metropolis fuit Seleucia, ab epiſtolæ artifice ciuitatibus annumerari. 3. Impudentiſſime eundem Iulij, Innocentij & Celeſtini decreta crepare, cum Bonifacius primus Moguntinorum Archiepiſcopus *de matrimoniis commatrum, quarum in baptiſmo ſuſcipiuntur filij* Pethelmum & alios A.D. 734. conſulens, id genus copulæ *nec in antiquis canonibus, nec in Decre-*

*Iugulāt impoſtoris cauſam ſequētes Gregorij ſententiæ. *Si dicunt religionis cauſa cōiugia debere diſſolui; ſciendum eſt, quia etſi hoc lex humana conceſſit, lex diuina tamen prohibuit: per ſe enim veritas dicit.* Quos Deus cōiunxit homo non ſeparet. *Quæ etiam ait,* Non licet dimittere vxorē excepta cauſa fornicationis. *Quis ergo huic cœleſti legislatori contradicat?* lib. 9. epiſt. 39. *Excepta fornicationis cauſa, vir vxorem dimittere nulla ratione conceditur, &c.* Epiſt. 44. eiuſd. libri priorem citat Nicol. ep. 32. Vide & Burch. Decr. lib. 17. c. 23. 24. 25. vt & ipſe qui venenum miſcuit quodammodò propinet antidotum.

ijs pontifi-

tis pontificum patres, nec in calculo peccatorum Apoſtolos vſquam enumeraſſe, aſſerat ſe *cognouiſſe:* Quin & fateatur *ſe nullatenus intelligere poſſe quare in vno loco ſpiritualis propinquitas in coniunctione carnalis copulæ tam grande ſit peccatum, quando omnes in ſacro baptiſmate Chriſti & Eccleſiæ filij & filiæ, fratres & ſorores eſſe comprobemur.* Vide epiſt. 11. 15. & 22. 4. Indigniſſime fingi ob caſus improuiſos, volentes nolētes quos Deus optimus maximus coniunxit coniuges ſeparari poſſe. 5. Pudorem omnē decoxiſſe quicunque aſſeuerare audent, fornicationis cauſa à Domino Matt. 19. diſerte expreſſa, matrimonij vinculum dirimere non licere; licere vero maritis ſiue caſu, ſiue ſic exigente* καταπνευσάντων τῶν κλήρων Chriſti libidine, ab vxoribus impune diuertere, vt expleto anno iiſdem dotales tabulas ſcribere pactoſq; Hymenæos exercere fas ſit. Quomodo ſeptenarium donorum baptiſmatis numerum colligat blatero doceat qui poteſt, fateor mihi nondum liquere.

Cenſura Epiſt. Conſtantin. Imp. ad Leonem II. ex Baron. ad A. D 683. §. 6.

Hic iam inſurgunt difficultates, quæ de impoſtura ſuſpicionem ſaltem non leuem ingerant. Etenim cum primæ ad Leonem miſſæ hæ literæ cenſeantur, quibus de rebus in Synodo geſtis certior redditur: quomodo accidiſſe potuit, vt cum Leonem Pontificem [a] menſe Auguſto (vt vidimus ex Anaſtaſio) creari contigerit, nonniſi poſt quatuor menſes ad eum ſcripſerit Imperator? Sed & quomodo [b] decima indictione ſcripta ab eo epiſtola dicitur data hoc anno menſe Decembri, quo tempore duodecima eſſet indictio, quæ iam à mēſe Septembri fuerat inchoata? Sed demus mendum in Codicem irrepſiſſe, vt decima pro duodecima fuerit errore deſcripta: non enim adeo rigidi cenſores ſumus, vt pro vno vel altero qui in numero reperiatur errore, ſi alia cōcordent, mox arguamus epiſtolā eſſe ſpuriā, ac proinde reiiciendā: ſecus vero ſi quæ in eo legūtur, ex multis argui poſſint erroris. vt autē in Græcorū [c] ſcriptis haud ita ſecure abſq; trepidatione liberéq; incedere liceat, ipſamet ſextę Synodi Acta demōſtrāt (vt alia ad hęc teſtimonię adducere nō ſit opus) vbi de ternionib. ad quintā Synodū additis publicā inſpectionē fieri contigit, &c.

§. 8.—Apertum conuincitur eſſe mendacium [d] quod his literis dicitur, de Synodo cogenda ſcriptas eſſe literas Imperatoris ad Agathonem: ſiquidem nullæ ea de re ad Agathonem, ſed ad prædeceſſorem eius Donum Pontificem eo argumento datæ fuerunt literæ; id teſtāte ipſo Imperatore in literis ad Georgium; idq; pariter aſſerēte Agathone in epiſtola ad Imperatores ſcripta; id etiā Actibus Synodalibus; id deniq; Anaſtaſio Bibliothecario, & aliis affirmantibus, &c.

Cenſura reſp. Leonis II ad Conſtantinum Aug. cuius Initium Regi regum *&c. ex Baron. ad eundem annum §. 13. Poſſeu. in Apparatu, Binio &c.*

Quæ ad Conſtantinum reddita habetur Leonis epiſtola, arguitur in multis impoſtura eſſe; etenim ipſa in fine data ſcribitur [a] *Nonis Maij Indictione decima:* Verum in textu hæc his contraria habet. *Denique legatos* &c. *per nuper elapſam decimam indictionem* [b] *menſe Iulio, cum diſe aſſeueret?*

* 1. Pet. 5.

a ab Anaſtaſij mendaci admodū Chronologia, ipſe diſcedere cogitur Cardinalis ad A. D. 682. §. 1. vt & hoc loco. Si enim Agatho ſedit ad Anni 682. menſem Martium cū dederit literas ad Epiſcopum Viennēſē prid. Cal. Martij poſt legatorum reditum ab Oriēte, vacauit vero ſedes annum vnum mēſes 7. dies 5. Leonē ante menſē Octobrē anni 683. electū nō fuiſſe neceſſe eſt.

b de hoc infr.

c hic vero culpāda Latinorum temeritas, qui notas tēporis quib9 græcū exemplar carebat, addiderunt.

d Diualis ad Domnum directa ab Agathone ſuſcepta fuit; qui cum ad ſe pertinere crediderit, quod ad deceſſorē ſuum ſcriptū fuerat, cur nō ipſe imperator eum mandata ad aliū data ſuſcipientem à ſe monitū fuiſſe aſſeueret?

a hæc nota temporis abeſt à græco exemplari. b τῷ Ἰουνίῳ μηνί.

tualibus clementiæ veſtræ apicibus,& Synodalibus geſtis,cum magno iucunditatis gaudio in Domino exultantes ſuſcepimus. Hæc, inquam, cum in ea ſcripta reperiantur,manifeſti erroris arguuntur. Etenim quomodo *per elapſam decimam Indictionem , menſe Iulio* ſcribit ſe accepiſſe literas, & alia Synodi monumenta , ſi redditæ [c] ipſæ literæ habentur menſe Maio decima Indictione?Sed quomodo mẽſe Iulio [d] potuit Leo ſuſcepiſſe legatos vnà cum literis,ſi cum decem tantũ menſes ſediſſe ipſe Pontifex reperiatur, ad dictum Iulium mẽſem minime potuerit perueniſſe,quem creatum conſtat(vt dictum eſt) Auguſto menſe? §.14. Quæ præterea ratio temporis, vt [e] ſcriptas literas ab Imperatore ad Leonẽ menſe Decembri inchoata iam duodecima indictione,eas ipſe dicat ſe accepiſſe decima Indictione?Vides,Lector,vndiq.nutare quę ſolido veritatis fundamẽto carẽt.&c.Sed ne videamur prçteriiſſe ob id epiſtolas,quod nomẽ Honorij infametur;accipe quæ de eo cũ aliis dãnatis hęreticis habeãtur in prima epiſtola ad Cõſtãtinũ.

§.15. *Pariter anathematizamus noui erroris inuentores &c. nec non & Honorium qui hanc Apoſtolicam Eccleſiam non Apoſtolicæ traditionis doctrina luſtrauit, ſed profana proditione immaculatam fidem ſubuertere conatus eſt. Et omnes qui in ſuo errore defuncti ſunt, ſimiliter anathematizamus*, hæc ibi. At quantum ſunt iſta indigna Leone? compello auctorem qui ſcripſit: Quomodo tua ſentẽtia inter damnatos Honorium numeras, ſi tuamet aſſertione [f] eos tantum defunctos condemnare te dicis qui in ſuo errore defuncti ſunt? Quid ais? In communicatione Catholica Honorius eſt defunctus, annon? Vtique [g] neceſſe habes aſſerere in communicatione eſſe defunctum, quem publico funere Romana Eccleſia ſepeliuit inter ſanctos pontifices in Eccleſia S.Petri, & vt Catholico pontifici eidem in omnibus parentauit.Ergo etiamſi daremus Honorium in errorem aliquando lapſum, oportuit ab errore deſiiſſe ante obitum ſuum,cum eum poſt obitum vt Catholicum Eccleſia Romana coluerit; ob idque etiam tua ſententia vindicari idem Honorius è numero damnatorum debuiſſet.

Cenſura Epiſt.Leonis 2.ad Hiſpaniarum Præſules;ibid.§ 18.

In epiſtola quæ ad Hiſpaniarum præſules ſcripta eſt hæc habẽtur. *De diuerſis autem Concilijs huic S. Apoſtolicæ ſedi,cuius miniſterio fungimur,ſubiacentibus Archiepiſcopi ſunt à nobis deſtinati* &c. Reuoluantur Synodalia Acta eius ſextæ œcumenicæ Synodi , an inueniri poſſit vel vnus Archiepiſcopus qui Roma miſſus Synodo interfuerit? Cum autem id minime ſit reperiri,valde hęc de impoſtura roborant argumentum. Sed & quod à ſe eos eſſe deſtinatos Archiepiſcopos dicat , ſeorſum hos ponens ab eis quos ab Agathone refert miſſos eſſe legatos,plane ſignificare videtur temporibus ipſius Leonis etiam Synodum perduraſſe , quam quidem ante Agathonis obitum fuiſſe abſolutã eius acta ſignificant.Vidẽtur-ne iſta tibi quæ diſſimulari vt leuia queant, vel quę poſſint adſcribi librariis dormitãtibus?minime gentiũ puto.

Cenſura Epiſt.Leonis II.ad Quiricum &c.Ibid.§.19.

Quod poſt generales literas ad omnes Hiſpaniarum Epiſcopos datas

[c] Maio mẽſe redditas non teſtatur Gręcus Codex.

[d] nõ potuit, niſi quæ Anaſt. de creationis & adminiſtrationis eius tẽpore ſcripſit, vna litura inducantur.

[e] cum nõ ſoleant tẽporis notæ epiſtolarum titulis adnecti, videtur hæc clauſula ab eodẽ ſciolo addita,qui cęteris epiſtolis in latino exemplari mendoſas temporũ ſubnotationes adiecit.

[f] Anathemate ferit Leo *non tãtum in errore defunctos*, ſed *erroris inuentores,* & *fidei proditores*, inter quos Honorius.

[g] licet *Honorio* velut *in cõmunicatione defuncto parentauerit Roma*,nõ ſequitur eum è *dãnatorum numero vindicãdum* : abuſus enim Catholica communione hæreſim fouit,Sophronium Eccleſiæ hominem tãquam turbonẽ cen-

datas, alias seorsim ad Quiricum scripserit, primarium hunc ipsum Hispaniarum par est existimare. Sed quid hoc est? In generali Hispaniarum Concilio, quod hoc anno Toleti celebratum est 48. Episcoporum, præter viginti septem qui per Vicarios interfuerunt; & in alio itidem Toleti anno sequenti habito, inter Episcopos decem & septem qui præsentes fuerunt, nullus eius nominis Quiricus reperitur subscriptus alicuius ciuitatis Episcopus. Quis fuit ergo iste Quiricus? Erit plane, Lector, vt ex his etiam quàm perspicuè coarguas imposturam. Quod enim sciisset qui eas literas scripsit eius nominis antistitem præfuisse Ecclesiæ Toletanæ, existimauit eundem adhuc his temporibus fuisse superstitem, ob idque ad ipsum Quiricum vt Primatem seorsum ab aliis honoris causa eodem argumento illas priuatim dedisse literas, sed falsa existimatione deceptus: siquidem iam ante annos septem (vt vidimus) [a] vita functo Quirico subrogatus illi fuerat Iulianus, qui Cóciliis Toletanis tam præsenti, quam sequenti anno celebratis, primo loco reperitur esse subscriptus; sicut & superius duodecimo Toletanno. Quiricus autem vndecimo Toletano celebrato ann. Domini 675. Potuisset ne [b] præterire Leonem Pontificem iam longe ante esse defunctum Quiricum, & in locum eius fuisse subrogatum Iulianum? minime quidem, cum Metropolitani recens creati suæ professionis statim solerent ad Romanum Pontificem literas dare, palliumque ab ipso petere. Vides igitur, Lector, quam perspicue, toto (vt aiunt) cœlo detegi callidas imposturas, ita veritate exigente, vindice Deo, vt mendacia non queant adeo colorari, quin aliqua ex parte, quæ sint possint intelligi.

Censura epist. Leonis 2. ad Simplicium Comitem. Ibid. §. 20.

Eius nominis nullus certe legitur in serie illa numerosa Comitum, qui hoc anno interfuisse tertiodecimo Toletano Concilio in eius Actis leguntur, omnes numero viginti duo. Sed nõ adeo seueri censores sumus, vt ob id vnũ reiiciendã esse eã putaremus epistolã.

Censura epist. Leonis 2. ad Eruigium regem, quæ sic incipit; [c] Cum vnus extet Rex omnium Deus, &c. *Baron. Ibid.* §. 20.

Audi quæ non ferenda sint in alia epistola quæ data ab eodem Leone ponitur ad Eruigium Hispaniarum regem, dum in ea ista leguntur: *, et nonam nuper elapsam Indictionem*, &c. quæ omnia falsitatis multipliciter arguuntur. §. 21. Primum enim omnium in his patens mendacium redarguitur, [d] quod eiusmodi argumenti literas non ad Agathonem Imperator scripsit, sed ad eius prędecessorẽ Donum Pontificem, quod & superius ostendimus ex ipsis literis Agathonis, & aliis ab Imperatore ad Georgium datis, necnon ex ipsis Actis sextæ synodi. Quod insuper eas esse scriptas tradit ab Imperatore indictione nona, æque falsissimum deprehéditur, eo quod illæ ad Donum literæ Imperatoris datæ reperiantur indictione sexta prid. Id. Aug. Sicque omni ex parte eædem literæ conuincuntur fuisse mendaces; atque plane quæ Leoni adscribantur indignæ, &c.

§. 22. Cum in illis dicantur mitti in Hispaniam non ipsa Synodalia acta, sed tantum definitio Synodi, edictum Imperatoris, & Sy-

sura notauit, veritatis confessionem improbauit; Sergiũ hæreseos πρόμαχον laudauit, cum eo se *vnanimiter prædicare* professus est. vide Cõc. 6. act. 12. merito igitur ab eod. Concilio act. 13. καὶ πάντα τῇ Σεργίου γνώμῃ ἐξακολουθήσας καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ κυρώσας δόγματα ab Imperatore act. 18. ὁ τῆς αἱρέσεως βεβαιωτὴς καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ προσμαχόμενος à Leone; *profana proditione fidem fœdare conatus* dicitur. porro notandum Bedã de rat. temp. & in Martyrol. Psellũ de 7. Synodis, librum pontificalẽ in Leone II. Tarasiũ in epistola ad Episc. Oriẽ. & resp. Oriẽt. Syn. 7. act. 3. 7 Syn. 8. act. 7. Niceph. in epist. ad Leonẽ Papã Hincma. opuscul. 55. capitum c. 20. Adonem. Marianũ Scotũ, Hũbertũ aduers. Nicetam &c. meminisse dãnationis Honorij inter Mo-

nodi ſermo acclamatorius ad eundẽ minima quidẽ actorũ pars: in Synodi vero Toletanæ 14 c.2.teſtẽtur Epiſcopi ſe accepiſſe cũ Leonis Põtificis literis, ipſa integra geſta Synodalia, *per quæ* (quod ipſi aiũt) *omnis ordo geſtorũ geſtaq; ordinũ dilucide vt acta sũt, noſtris ſenſib. patuerũt*, vtiq; eas literas diuerſas eſſe ab illis quas vere Leo Pontif. ſcripſit apparet.

Cenſura Epiſtolarum præced. ad Hiſpanos, Quiricum, Simplicium, Eruigium: ex eod. Baron. §.17.

Quod ad tempus ſpectat, dum in ſingulis iſtis epiſtolis aſſeritur ipſam œcumenicam Synodum abſolutã fuiſſe nona Indictione; poſſet indulgẽdo eiuſmodi diſſimulari error, ſi ſemel id dictũ, in vna ve ipſarum tantum reperiretur aſſertum, incuſando librarij oſcitantiã, qui loco decimæ nonam poſuerit. Verum cum id in ſingulis haud obiter poſitum, ſed aſſertum & inculcatum ſępius habeatur; non eas Leonis epiſtolas, quem ea quæ ſunt temporis minime prætériiſſe potuerunt, ſed potius Leonis nomine ſuppoſitas eſſe quilibet poterit facile exiſtimare. Porro œcumenicam Synodum decima iam inchoata indictione abſolutam fuiſſe declarant [e] nouiſſima eiuſdem acta, vt de his iure dubitari non poſſit. Hæc igitur cum in ſingulis inuenianrur epiſtolis illis, ſingulas arguunt falſitatis.

Cenſura epiſtolarum Benedicti 2 Papæ ad Petrum regionarium & Eruigium regem, ex eod. Baronio ad A.D.684. §.3.

Feruntur Benedicti nomine adhuc preſbyteri electi in Romanum Pontificem, nondum tamen conſecrati duæ epiſtolę; quarum altera data habetur ad Petrũ notarium regionarium, vt ſuſceptũ munus à Leone Pontifice proficiſcendi in Hiſpanias, vt Synodalia Decreta ſextæ Synodi ab Hiſpaniarum Epiſcopis ſubſcribenda deferret, proſequeretur: Altera vero ad Eruigium regem inſcripta, qua ſignificat ſe Petrum notarium regionarium mittere, qui ſecum ferret ſextæ Synodi definitionem, ſimulq; Conſtantini Imperatoris edictũ atque Synodi ad eũdem libellum acclamatorium. Verum haud has literas eſſe germanas, ſed nomine Benedicti fuiſſe ſuppoſitas, acta Synodalia 14. Toletani Concilij, de quo diximus anno ſuperiori, aperta luce teſtantur; dum ſe per eum, qui à Leone pontifice miſſus eſt in Hiſpanias, iam accepiſſe ipſa ab eo data Synodalia acta Conſtantinopolitani Concilij profitẽtur. Si ergo Leo Pontifex iam antea præſtitiſſet, illique eadem accepiſſent, quid opus fuit Benedicto iterum mittere? ſed etſi caſus eueniſſet, quo eadẽ rurſus mittere opus eſſet; vtique iiſdem literis exprimendũ fuiſſet, nempe à Leone prędeceſſore antea miſſa acta ſynodalia ſe iterum mittere; cum è cõtra ſe ea primum mittere literis ad Eruigium haud obſcure ſignificet. Sed & cũ ipſæ eſſe reperiantur eædem quę titulo Leonis ipſius ad eundẽ Regẽ habentur inſcriptæ, de eiuſdẽ impoſtura cenſurã conſulas quæ ſuperius poſita habetur. Quæ autẽ veræ legitimæq; fuerint literæ Benedicti põtificis ad Hiſpaniarũ Epiſcopos, dicturi ſumus anno ſequẽti.

Superiora omnia contraxit Seuerinus Binius in Not. ad epiſtolas Leonis II. & Benedicti II. nomine editas, ad quas, ne actum agamus, Lectorem remittimus.

FINIS.

nothelitas, cęteros à Syn. 6 anathemate percuſſi.

a hoc non vidimus: nullibi enim docuit Quiricũ ante ſeptem annos vita functum: Iulianũ ſubſcripſiſſe Cõcilio Toler. 12. A. D. 681. decimotertio Anno 683. decimoquarto Anno 684. nouimus, at quo anno Quirico ſucceſſerit ignoramus.

b vt demus Leonem prę̨terire nõ potuiſſe defunctũ eſſe Quiricum A. D. 683. negamus rationẽ à Baronio allegatam id probare, eſt enim figmentum è cerebro Cardinalitio natum.

c hæc epiſtola præfert nomẽ non Leonis ſolum, ſed etiam Benedict. II.

d de hoc ſupra ad epiſt. Conſtantini Pogonati ad Leonem.

e actio 17. Septembris 11. Indict. 10. 18. die eiuſd. menſis 16.

0|Hz

12082